ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS

Horváth Zoltán, Bara Ákos, Benson Marcell

PÁHOLY · LODGE

Horváth Zoltán épületé

Wesselényi-Garay Andor

A posztorganikus építészet új fejezete

A Graphisoft Park új épületéről

FOTÓK • PICTURES • POLGÁR ATTILA · BATÁR ZSOLT

Horváth Zoltán 2000-ben kezdte el a Graphisoft Park „D" jelű irodaházának tervezését, amely a Dunáról nézve a Sylvester Ádám jegyezte „C" épület mögött, a „második vonal" nyitóelemeként helyezkedik el. Térbeli közelsége, valamint sarokhelyzete okán ez a ház jelenti a kapcsot a Park és a Gázgyár között, így illeszkedési kötelezettsége kettős: nemcsak a Graphisoft Park beépítéséhez, hanem a gázgyári szövethez is alkalmazkodnia kell.

A HORVÁTH ZOLTÁN által meghatározott telepítést jelentősen megkönnyítette az a tény, hogy Duna-partra helyezett, északi irányba topografikus sorrendben a Lukács István-Vikár András-kettős, illetve a Cságoly Ferenc és Keller Ferenc tervezte épületek rendkívül szabad formálásával Sylvester Ádám épülete már programjának okán is kénytelen volt szakítani és térbeli szituációjával a gázgyár képviselte beépítési szövethez illeszkedik. Horváth Zoltán épülete tehát jól ül a helyén, nem kényszeríttetett jelentős telepítési konfliktus felvállalására, révén Sylvester Ádám már korábban eltávolodott Keller Ferenc épületeinek finom szögtörésekkel operáló neoplaszticitásától.

A molekuláris reakciófolyamatokkal foglalkozó ComGenex számára megfelelő technológiával felszerelt laborépületre is szükség volt. Ez a különálló, négyszög alaprajzú kubusba került, miközben tömege egy szinttel magasabb lett. A korábban a tájba lapuló, vertikálisan kevéssé tagolt épület ezzel függőlegesen is megmozdult úgy, hogy tömegében is értelmet kapott az a gesztus, amellyel a majdnem szabályos kockát a mögé telepített „L" alakú tömeg öleli. A ház legszembeötlőbb új eleme a túlégetett, a napfényben gyönyörűen irizáló, szorított függőleges és széles mély vízszintes fúgával rakott burkolótégla.

Az alaprajzokra tekintve az első benyomás két épülettömeg egymásmellettiségét sugallja, melyek rendkívül szerencsésen egy olyan utcát alakítanak, melyek az „üresből" vagyis a park teréből átmenettel vezetnek a „tömörbe". Egy olyan köztes tér tehát, amely egyszerre tartozik a Parkhoz és a ComGenexhez, ami az eddigi beépítések ismeretében feltétlenül új elem.

1998-ban adták át a Graphisoft-park első épületeit, ám a tervezett épületek szakmai és egyetemi kirándulások, tervbemutatások, épületbejárások következtében már sokkal korábban éreztették hatásukat. Ez a hatás éppúgy jelentkezett a formálásban, mint a tégla használatában. E két elem gyakran összekap-

csoltan jelentkezett, mint Keller Ferenc saját családi házában, vagy a Lukács-Vikár-kettős most befejezett villaparkjában. A neoplasztícitás újonnan felvett vonala azóta megteremtette a bérirodaházak és lakóparkok szinte beazonosítható stílusjegyét. A Cságoly és Keller által elindított formálás – igencsak átfésülve – napjainkra „bevette" az építészeti közízlés legkellemetlenebb tükörképének tartott lakóparkok világába is, ahol „neobauhaus" becenévvel ingatlanfejlesztői kategóriává vált. Horváth Zoltán új épületével oly mértékű sűrűsödést hozott létre, amely új tradíció kezdetét jelenti. Ennek legfőbb jellegzetessége abban áll, hogy a tégla érték-, és divatalapú használatával szemben egyaránt némi daccal viseltetve egy új anyag, a vasbeton plasztikai és tegyük hozzá szociológiai értékeit tematizálja. Magyarán egy új tradíció, a vasbeton-tradíció küszöbén állunk.

Horváth Zoltán épülete jelentőségével együtt is fölöttébb ellentmondásos alkotás. Megkockáztatható, hogy a házat a hazai kortárs építészet olyan sűrűsödési pontjának tekintsük, amelynek dramaturgiai hatása a tíz esztendővel ezelőtt ugyanide tervezett Cságoly-Keller darabokét idézheti. Jelentősége éppen abban áll, hogy sűrűsödési pontként kifejezett szkepszist fogalmaz meg a téglaépítészet mítosza kapcsán. Ellentmondásossága ugyanerre az állapotra vezethető vissza. Lévén nem akar Sylvester Ádám, vagy a Lukács-Vikár mintájára illeszkedni, egy robbanás előtti pillanatként mindazt magába sűríti, amit a tégla – plasztikai érték szempontjából – leáldozóban lévő szekvenciájáról, illetve a vasbeton kortárs példa nélküli új helyzetéről és *en block* az építészetről gondol. Horváth Zoltán ezt az élményanyagot egyetlen épületbe tömöríti, szándékát, az egyszeri és unikális alkotás létrehozásának vágyát a Graphisoft körüli helyzete sem könnyíti. Mindez egy rendkívül túltervezett, túlrajzolt házat, nagyszerű megoldások egymást kioltó halmazát eredményezi, ahol ez egyes kifejezetten lírikus részleteket nem kontrollálja valamilyen hierarchikus rendszert felállító okosság. Úgy vélem, méltatlan lenne minden egyes részleten ebben a kontextusban elverni a port, ezért csak legyen a tömegalakítás az egyetlen kiragadott példa. Horváth Zoltán a műleírásában kéttömbű épületként nyilatkozik házáról, csakhogy a tisztázott laborkubuson kívül, itt összeillesztettség szempontjából további négy házat látunk. Az egyik a fafödémes irodaszárny, amely a svéd építészetre tett nyílt utalással szellemes érv a hazai klasszikus organikus építészetről folytatott vitában. Erre keresztben csatlakozik – az „L" rövid szára – egy bejárati tömeg, melyet térben szinte a felismerhetetlenségig dekonstruál az álta-

GRAPHISOFT PARK – „D" JELŰ IRODAÉPÜLET

ÉPÍTÉSZET, BELSŐÉPÍTÉSZET, KÖRNYEZET / ARCHITECTURE, INTERIOR DESIGN, LANDSCAPE
HORVÁTH ZOLTÁN, BARA ÁKOS, BENSON MARCELL – TEN ÉPÍTÉSZ MŰTEREM BT.

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS, CAD / FELLOW ARCHITECT, CAD
CEGLÉDI PÉTER – PELAGA BT.

VASBETON TARTÓSZERKEZET / FERRO-CONCRETE STRUCTURE
SZABÓ OTTÓ, FEJES JÁNOS – PLAN 31 KFT.

ACÉLSZERKEZET / STEEL STRUCTURE
BÉRCI BALÁZS – VÁZTERV KFT.

RAGASZTOTT FASZERKEZET / WOODEN STRUCTURE
PATAKI LÁSZLÓ – PADAN KFT.

GÉPÉSZET / PLUMBING
PFENINGBERGER OTTÓ, DUDÁS TAMÁS – ENCO MÉRNÖKI IRODA KFT.

ELEKTROMOS / ELECTRICAL PLANNING
KOMM PÉTER – VA-IQ ELEKTROMOS TERVEZŐ KFT.

BERUHÁZÓ/ CLIENT
GRAPHISOFT R&D RT. – KOCSÁNY JÁNOS, STEIN GYULA

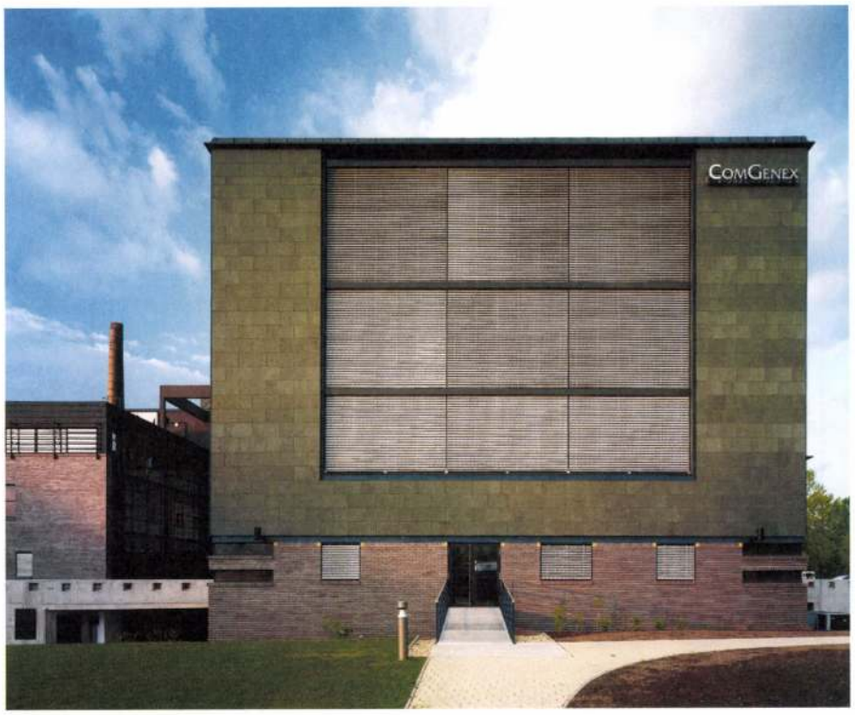

lam rendkívüli jelentőségűnek vélt látszó monolit vasbeton szélfogó-, és előcsarnokelem.

Mindezt faburkolatos betétek oldják. A laborkubust az irodákhoz kötő acélszerkezetű híd a negyedik ház. Ezzel az ellentmondásossággal arra kívánok utalni, hogy a park felőli belső utcát átszelő acélszerkezet egy kanonizált, leginkább Richard Rogers nevével fémjelzett építészeti stílust mutat. A mérlegtartóként induló, majd „V" alakban elágazó pillér nem idézet, nem hommage à..., hanem jegyzett épületek és történetek egyetlen formába történő sűrítése. Korántsem mellesleg: az, hogy ez sikerül Horváthnak, jelzi, hogy egy jó karmester módjára birtokolja az építészeti megjelenítés képességét, más kérdés, hogy ez itt most fölöttébb ellentmondásos végeredményt szült. Befejezve a tömeg elemzését: olyan egymásba montázsolt elemekkel találkozunk ami összességében nem a mellérendelés elvén nyugszik. Utóbbi ugyanis feltételez egy olyan rigorózus fegyelmet, amiről azért itt nincs szó.

Az eltérő irányú és különböző fókuszú értelmezési perspektívák felvételére leginkább az előcsarnok elemzésekor van szükség. A látszó beton falak archaikus erejét ugyanis durván szétveri az előcsarnokba installált acélszerkezetű lépcsőház. Az összkép olyan düledező betonsilót sejtet, melybe utólag, rendkívüli statikai kompromisszumok árán lehetett csak közlekedőmagot illeszteni.

Mindez ugyanakkor jelzi, hogy valóban új tradíció szárnybontását ünnepelhetjük. Az újdonság ugyanakkor híján van a tapasztalatokon keresztül örökíthető tudásnak, így a magam részéről – rendkívül erősen a vasbetonban rejlő elementáris plasztikai erőre koncentrálva – az előcsarnokban produkált csetlést-botlást annak tudom be, hogy a hazai kortárs építészet még nem szembesült gyakorlati példákon olyan helyzettel, amit Horváthnak itt röpke kilenc hónap alatt kellett megoldania. Magyarán semmi: sem tízezer négyzetméteres Művészetek Palotája, sem Nemzetet reprezentáló színház, sem nagyvárosi kontextusba helyezett organikus épület nem pattan ki Pallasz Athéné módjára apja fejéből. Az első vasbeton ház sem fog.

A ComGenex épület tehát egy olyan útelágazásnak tekinthető, amely egyszerre tartozik a posztorganikus építészet kategóriájába és próbál új illeszkedési utakat vázolni a Park és úgy vélem *en block* a magyar építészet számára. A magyarországi kortárs építészet téglát használó irányzatai az elmúlt tíz esztendőre olyan művészeti, kulturális és stiláris erővonalak mentén rendeződtek, mely mennyisége okán is indokolttá teszi egy új fogalom bevezetését. Ez a fogalom a posztorganikus építészet. A posztorganikus építészet a kortárs magyar építészet olyan állapotát jelöli, melyben a Makovecz Imre nevével fémjelzett organikus építészet második és harmadik hulláma, valamint az észak-európai tégla-modernizmus magyarországi alkalmazását felvető építészek formálási és kulturális törekvései szerencsés módon találkoztak.

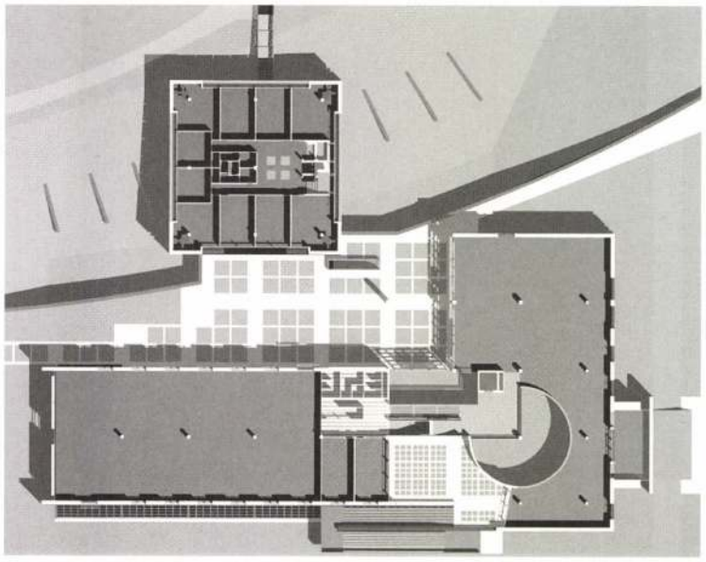

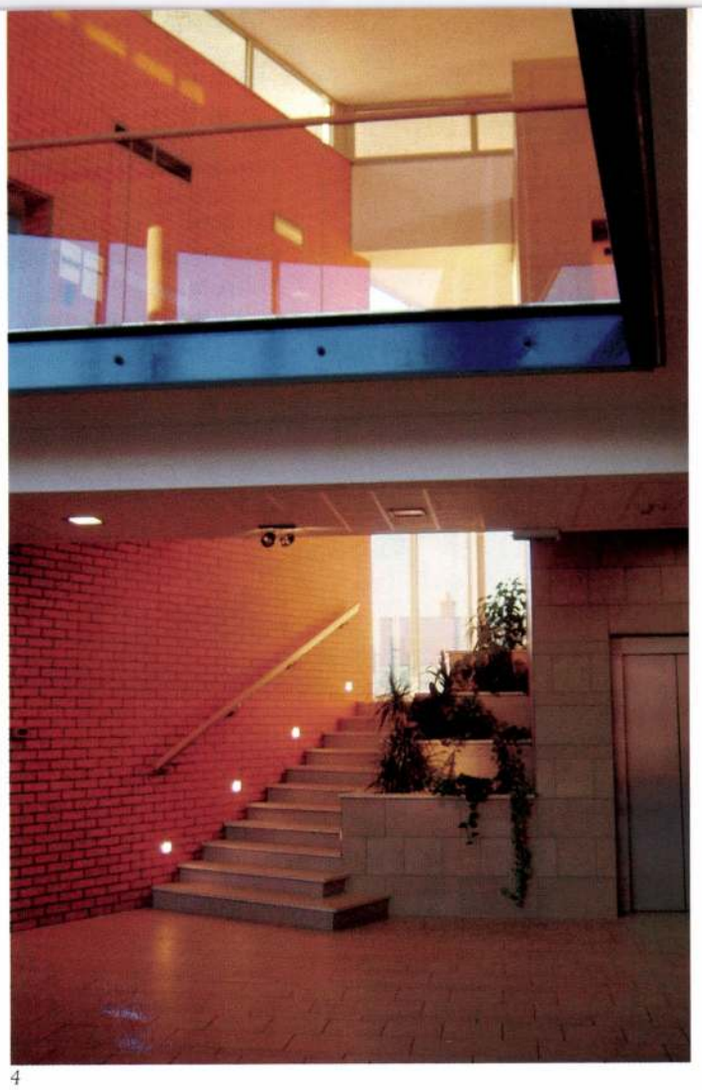

4

5

utcáról egészen a belső kertig. A „szűkületbe" került a galériára, illetve az alagsorba, számítóközpontba vezető lépcső, melynek félszinti pihenője ék alakban acélszerkezetű teraszként (dohányzóterasz) fut ki a kertbe. A bejárat előtt kialakuló oszlop- és lépcsősor, mint egy újraértelmezett portikusz, az épületnek (és így a benne működő cégnek) tekintélyes, reprezentatív megjelenést biztosít.

Az előcsarnok tényleges területe – a valós igényeknek megfelelően – nem éri el a kilencven négyzetmétert. Az épület előtt kialakuló külső előtér a nagy üvegfalon keresztül optikailag „hozzáadódik" a belső térhez, többszörösére tágítva azt.

Az épület belsőépítészeti alakítása minimalista szemlélettel készült, az előcsarnoki térben a külső burkolatok és szerkezetek következetes befuttatásával. (Téglaburkolat, szinuszlemez burkolat, a födémek élén U tartók stb.) A galériára befogott, keret nélküli ragasztott-biztonsági üvegkorlát készült fa fogódzóval.

Építtető: E.ON Dél-dunántúli Áramszolgáltató Rt.

Építész:
Semsey Judit, Bognár Béla (MD Stúdió Kft.)

Statikus:
Szijártó Imre, Fekete Szabolcs

Épületgépészet:
Wohner József (TEVIM Kft.)

Épületvillamosság:
Kelemen Ferenc (Kelevill Bt.), Botos István (Tritechnik Kft.)

Gyengeáram: Mészáros Ferenc (Meldetechnik Kft.)

Generáltervező:
Széchenyi Géza (É-Net Kft.)

Generálkivitelező:
Zalai Általános Építési Vállalkozó Rt.

Fotó: Häider Andrea

6

Anti-graphipark

ComGenex-irodaház, Budapest

1. Távlati kép, elöl a labor-torony, hátul a Gázgyár tornyai
2. Madártávlatból a teljes park
3. Az előcsarnok sötét, hengeres betonfelülete
4. Számítógépes részlet a végfalról
5. Alaprajz
6. Beton-tégla-fa-kerámia orgiája egy belső udvar körül

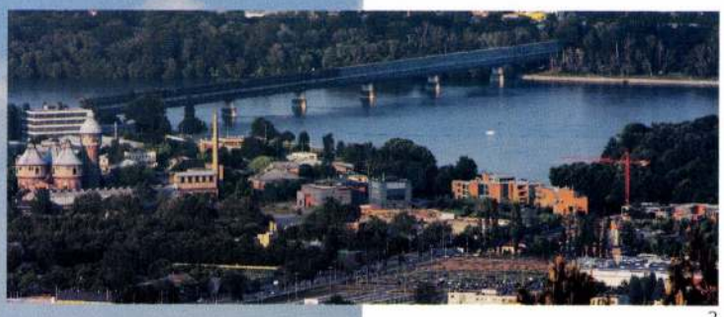

2

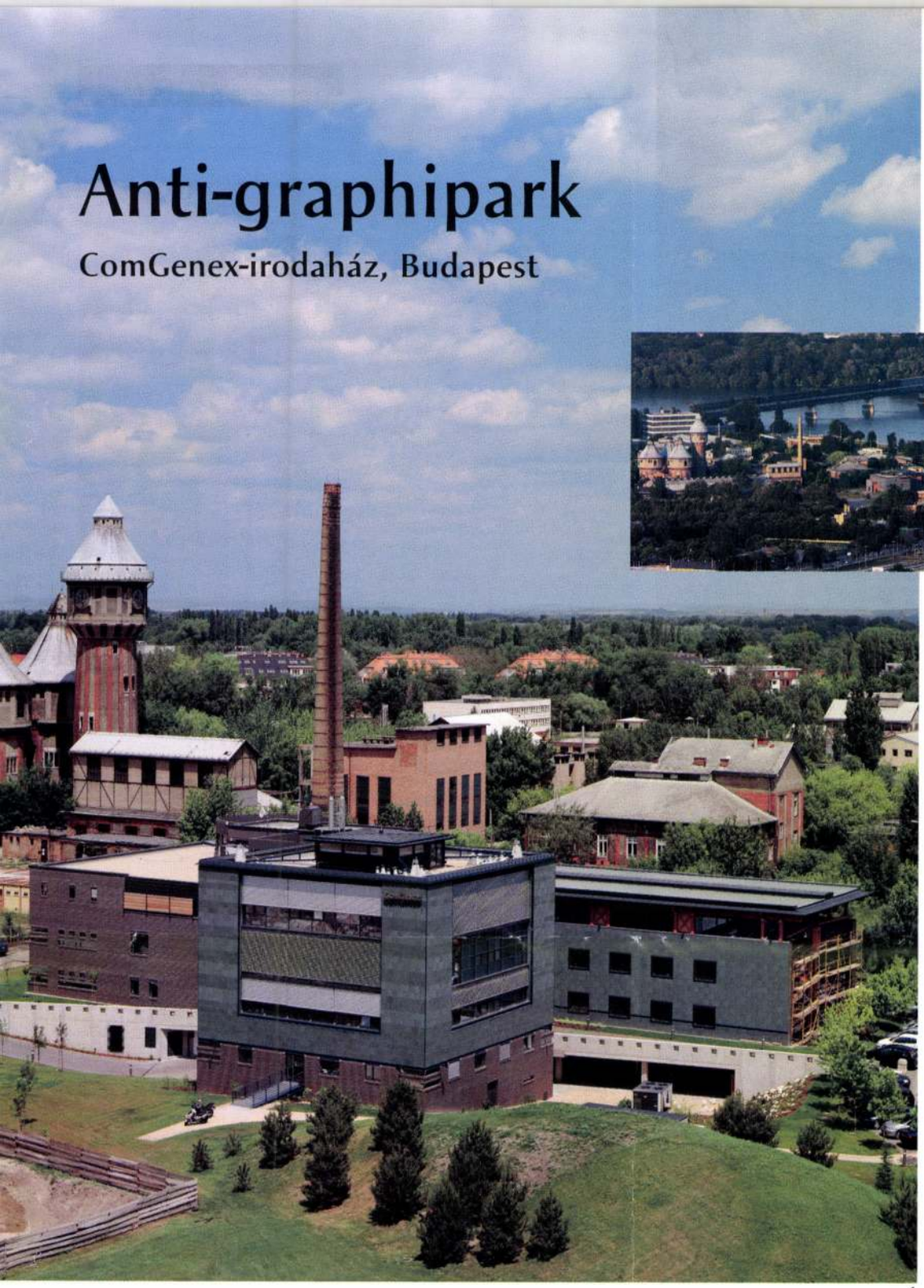

1

Horváth Zoltán nem akar szembemenni a Graphisoft-park meglévő épületeivel, nem akarja tagadni őket, egyszerűen tudomást sem akar venni róluk. Az új székház dac, fricska – épületben elbeszélve.

Csanády Pál

Új szelek fújnak a Graphisoft-parkban. Míg a korábbi tervezők, Keller Ferenc és Sylvester Ádám igyekeztek Cságoly Ferenc eredeti koncepcióját követve egységes együttest létrehozni, a legújabb két épület – a ComGenex-székház (D épület) és a most épülő központi étterem – tervezője, a központi, G épület valamikori belsőépítésze, Horváth Zoltán teljesen más felfogásban tervez. Mint mondja: „a neomodern, komponált épületek nem az építészet, hanem a dizájn fogalmába tartoznak". Szerinte a Gázgyárhoz nem lehet egységes felületű, „kilúgozott" téglaburkolattal és a tektonikát tagadó szerkesztéssel kapcsolódni. Nem vizuális, hanem szellemi kapcsolat kell, természetes színű tégla, látható szerkezeti falak, lyukarchitektúra, tektonikus rend. Új épülete erről szól.

A telepítéssel a ház igazodik többé-kevésbé az eredeti beépítési elképzeléshez: a középső nagy zöldfelületet fogja körbe az L alak, öblében a labor-toronnyal. A zöld be is fut az épület alá, és itt következik az első trükk: az épület alatt nyitott parkoló van, ami az árvíz ellen is véd, és a kiegészítő vízszigetelést is szükségtelenné teszi. Vízszigetelés a lábazaton sincs: alumíniumszegély van körben. Sőt, újabb trükk: a függesztett kerámiaburkolat mögött sincs vízzáró réteg, a csapóeső a hidrofób kőzetgyapoton át egészen a vízzáró betonfalig juthat.

A bérirodaházban hat cég van jelenleg, ez indokolja a több bejáratot, egyes irodák akár „külön bejáratúak" is lehetnek. A főbejárat a nyugati oldalon van, ahol egy betonkapuzaton és kis japánkerten át jutunk a központi csarnokba. Itt már szembeötlő a betonfelületek használata: a sötétre pácolt, hengeres betonfelületben szürreálisan világítanak a kék üvegtéglák. Ez a hengeres tér a külső, négyzetes torony ellenpontjának tűnik, ez negatív, az pozitív, míg az épület L alakjának ellenpontja a föld lágy íve. A szerkesztés egyébként rendben van, bár a legfelső szint belmagassága elég szorított, a rendezési terv 10,5-es párkánymagassága az F+2 szintszámhoz képest az álpadlók és álmennyezetek miatt kicsinek bizonyult. Szintén gondot okozott a gépészet elhelyezése a labortoronyban: a négy sarokba ke-

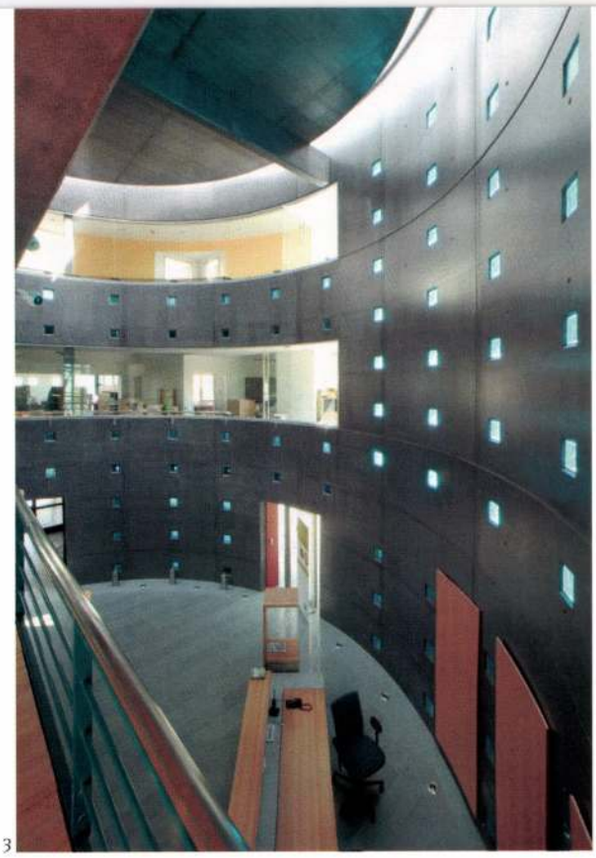

3

Beruházó:
Graphisoft R&D Rt.
(Kocsány János, Stein Gyula)
Építészet, belsőépítészet, környezet: Horváth Zoltán (Ten Építész Műterem Bt.)
Építész munkatársak:
Bara Ákos, Benson Marcell
Építész munkatárs, CAD:
Ceglédi Péter (Pelaga Bt.)
Tartószerkezet:
Szabó Ottó, Fejes János, Bérci Balázs, Pataki László
Gépészet: Pfeiningberger Ottó, Dudás Tamás
Elektromos: Komm Péter
Generálkivitelező: Gév-Huniber

Fotó: Bujnovszky Tamás

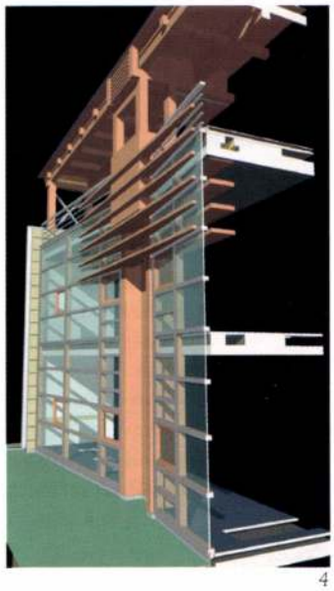

4

rült a hetvenkét vegyi fülke elszívásának és frisslevegő-ellátásának teljes gépészete, sőt, a gépészet egy része az épület mellett, a parkban nyert elhelyezést. Az anyaghasználat kissé burjánzó: míg a főleg a gázgyár felőli sarkon használt, de a lábazaton máshol is felbukkanó sötét téglaburkolat szép és különleges, függőleges fugakitöltés nélküli rakásmódjának köszönhetően horizontális osztása is érdekes, a többi anyag kissé ötletszerűen került elő. A külsőben és belsőben is használt betonfelület ismét csak megállja a helyét, de a zöld gresburkolat fölösleges hivalkodásnak tűnik. Fürdőszobákat idéző csiszoltsága, hűvös simasága idegen a környéktől, a genius locitól. Furcsa a legfelső szint japános (illetve Wesselényi-Garay Andor kritikája szerint svéd) faszerkezete, fafödéme is. Erről Horváth azt mondja: „semmi más magyarázat nincs, én szeretem a fát". Annyira szereti, hogy a folyosói fapadló védelmére újabb trükk következik – hogy ne lehessen vízzel felmosni, csak faápolószerrel –, hézagosan tette a fapadlót, amit ezután csak kenni lehet, a felmosóvíz lecsurogna a réseken.
Sok trükk, és sok lírai, szép részlet van az épületen, és összhatása is szép. W.-G. A. azt írja, túltervezett, nagyszerű megoldások egymást kioltó halmaza a ház. Én azt: kár, hogy ide került, mikor bárhol megállná a helyét – a Graphisoft-parkon kívül.

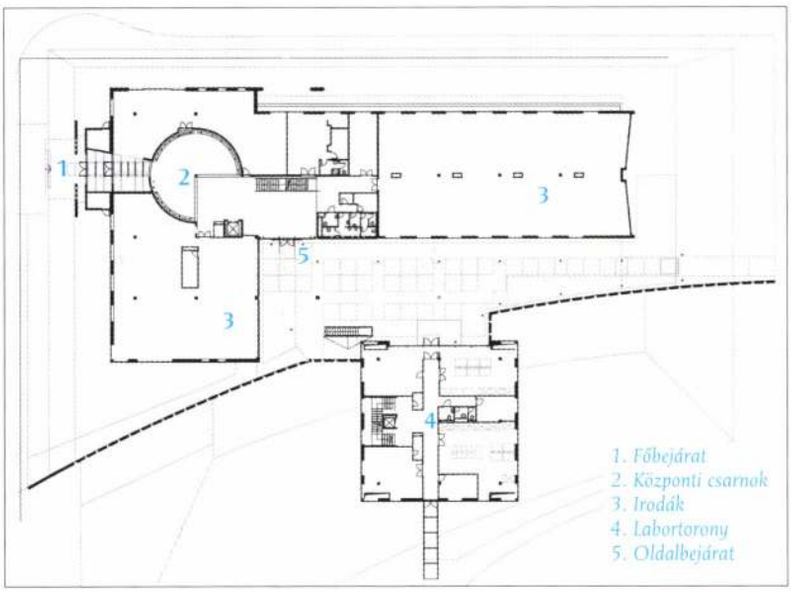

5

6

tartalom
homlokzat

Homlokzat szigetelő és díszítő

homlokzat

A natúr és antracitszürke szálcement panelek divatja
Dometer Kft., Budapest 44
Az idomított természetes kövektől a könnyűbeton falburkoló lapokig
Kozák János, Argomex Kft. 45
Irodaházak, középületek homlokzata alumíniumrendszerekből
Dömötör Álmos, Alukönigstahl Kft. 46
Elegáns homlokzatburkolat, előpatinásított felülettel
Rheinzink Hungária Kft., Budapest 48

épületszerkezet

Könnyűszerkezetes megoldások minőségi acélból
Ruukki Hungary Kft., Budapest 49
Optimalizált üregszerkezetű falazóelemek
Wienerberger Téglaipari Rt., Budapest 50

hőszigetelés

Hőszigetelő bejárati ajtók
Internorm Ablak Kft., Budapest 50
Hőszigetelt lapostetők
Austrotherm Kft., Győr 52

burkolat

Uszodák sportklubokba, társasházakba
Hattyasyné dr. Markó Krisztina, Pontiplast Kft. 54
Gipszkarton álmennyezetek új tartószerkezete
Kvalla Ferenc, USG magyarországi képviselő 56
Alapozók és aljzatkiegyenlítők minden felületre
Akzo Nobel Coatings Rt., Budapest 58
Időtálló faanyag
Finnforest Magyarország Kft., Biatorbágy 58

A natúr és antracitszürke szálcement panelek divatja

Közel százéves múltra tekint vissza a szálcement termékek gyártása. Kezdetben a megfelelő szilárdság eléréséhez azbesztszálakat használtak a lapok gyártásához. Amikor kiderült, hogy az azbeszt káros az egészségre, az európai gyártók új technológiákat dolgoztak ki.

Gyártási (szélezetlen) méretek:
- Eterflex: 1240x2520x7,5 mm, 1240x3070x7,5 mm;
- Carat antracit: 1250x2530x8; illetve 1250x3030x8 mm;
- Carat grafit: 1280x2530x7,5; 1280x2830x8; 1280x3130x8 mm.

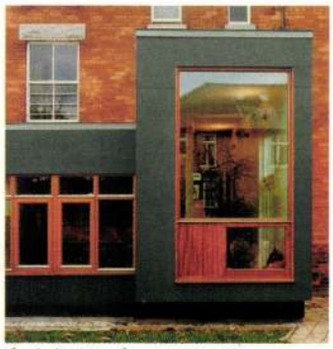

Épületbővítés, Írország, Dublin

Landeszentralbank, Saarbrücken

Lakóépület, Dornbirn

Landeszentralbank, Saarbrücken

Európában az 80-as évek kezdete óta gyártanak az egészséget már nem veszélyeztető, kitűnő minőségű szálcement díszítő burkolólapokat. Ez idő alatt mind az alkalmazott színekben, mind a formákban nagyot változott az építészet. Míg 30-40 évvel ezelőtt az élénk színek képviselték a divatot, ma már a letisztult, természetközeli tónusokat kedvelik az építészek.

A belga, illetve német Eternit gyárak Eterflex és Carat elnevezésű szálcement lemezeiből homogén felületű burkolat készíthető. A festetlen, natúr, külső felületükön impregnál Eterflex lapok megjelenése kőre, illetve natúr betonra emlékeztet. A Carat világos-, közép- és antracitszürke színekben gyártott, anyagában színezett építőlemez.

Gyakran találkozhatunk ezekkel a burkolatokkal épületbővítményeknél, ahol valamely meglévő falazathoz illesztve, az új részt hangsúlyozva alkalmazzák a lemezeket. Többfunkciós kulturális intézményeknél, városi környezetben épített sportcsarnokok, bevásárlóközpontok igényes homlokzati megoldásaként is példaértékű megoldásokkal találkozhatunk világszerte.

Magyarországon a natúr lapok alkalmazásának legszebb példája a – Farkas Dániel által tervezett – Hódmezővásárhelyi Uszoda, ahol a tégla, az üveg és a natúr szálcement lapok kombinációját láthatjuk külső és belső terekben.

Dometer Kft., Budapest

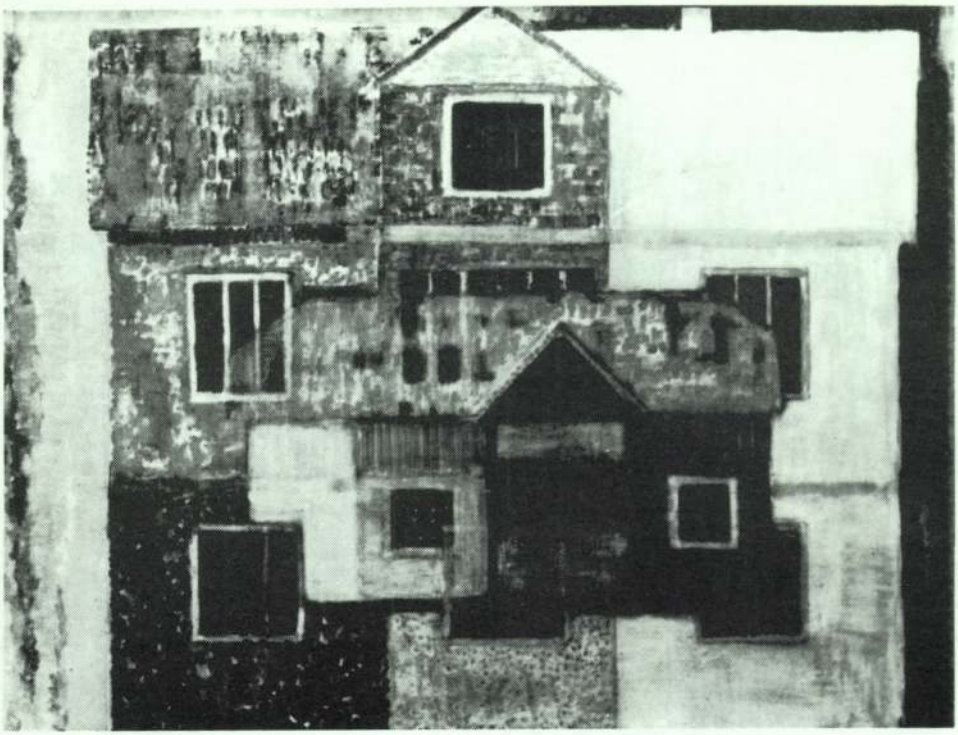

HORVÁTH OLIVÉR
festőművész kiállítása
PÉCS
1985

KNY. 85/193

Horváth Olivér festőművész

Pécsi Galéria
Széchenyi tér

1985. december 6–
1986. január 5.

– „Egy festőnek az a kötelessége, hogy a bepárásodott ablakot letörölje, hogy mögötte megláttassa a szépet, a festőit, a valót. Hogy ne csak nézzen ámultan és bámulva, hanem lásson is a néző. Ez az én hitvallásom" – vallotta HORVÁTH OLIVÉR egy beszélgetésben. „Maguknak elég nehéz visszatekinteni vagy negyven évre és végiggondolni, hogy mi mit éltünk át. Az egész életem egy keresés-kutatás volt. Csak belső késztetésből tudok festeni. Ha indulatom, feszültségeim vannak, meg kell festenem, és akkor kielégülök. Mindig arra törekedtem, hogy ne másoljak senkit, hanem az egyéni utamat járjam, még akkor is, ha buktatói vannak. Nem tagadom meg magamat. Olyan jeleket használok, amelyeket mindenki fölismer. Ezeket a jeleket aztán a kompozíció törvényei szerint képpé formálom. A geometrikus absztrakt képeket nyelvtani példáknak tartom. Irodalmivá akkor válik valami, ha jó nyelvtani példákra épül, és valami belső tartalma, mondanivalója is van."

Életmű-kiállítás. Nemcsak művek seregszemléje, hanem alkalom a számvetésre. HORVÁTH OLIVÉR mindenkor legalább annyira volt pedagógus, mint festő. Művészeti periódusai nem valamiféle elvont elv kibontakozását követik, hanem a lehetőségek változásait. A MIT sokkal fontosabb számára a HOGYANnál. Ezért legtöbb új témája, elgondolása saját, az addigiaktól eltérő formát és stílust talál magának. Palettája a lírai festőiségtől a szerkezetes konstrukcióig, a népművészet legősibb jeleitől a gyári munka ábrázolásáig terjed, a folytonos változásban talán csak annyi tendenciát megengedve, hogy a régebbi barna-kék-zöld-lila színvilág a legújabb képeken sárgába, fehérbe erősödött, az ösztönös illusztrációhajlam pedig egyfajta dekoratív síkszerűségben forrt ki.

Ha végignézzük magakísérletezte technikájú huzalzománc képeit, új pécsi cégéreit, térplasztikáit, hetvenedik születésnapján nem kívánhatunk neki egyebet, mint jó munkát.

Husz Mária

ÖNMAGAMRÓL

Légrádon születtem, 1915-ben, Zala vármegyében. Középiskolai rajztanári oklevelet a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán 1939-ben szereztem. Mesterem Kandó László volt. Hatással rám azonban Baransky E. László volt, aki akvarellezésre tanított. Tanári munkám első öt évében – Bonyhádon – csak akvarelleztem. 1948-ban a Bonyhádi Gimnázium előterében felállították műkőből készült Petőfi és Kossuth másfélszeres arcképszobromat. 1949-ben megszerveztem Tolna megyében elsőként a dolgozók és diákok részére a Képzőművészeti Szakkört. Ezt 1959-ig vezettem is. 1952-ben a bonyhádi Kollégium részére egy Vörösmarty arcképszobrot mintáztam. 1955-ben középiskolai matematika szakos tanári oklevelet szereztem a budapesti ELTE-n. 1956-ban megkaptam az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést a Bonyhádi Gimnázium Iskola-múzeumának megteremtéséért és egyéb pedagógiai munkámért. 1959-ben miniszteri dicséretben részesültem a képzőművészeti szakkör vezetéséért. 1959-ben kineveztek a Pécsi Tanárképző Főiskola rajztanszékére. Ettől kezdve a minőségi oktató munkára törekvés mellett több lehetőség nyílt az alkotó munkára. 1963-ban felkérésre megszerveztem a MÉV képzőművész szakkörét, és 1983-ig vezettem. 1969-től tűzzománcozni kezdtem. Kísérleteimnek a MÉV adott lehetőséget. Irányulásomat az I. Salgótarjáni Biennálé határozta meg. Szemben az ott látott festői, grafikus megoldásokkal én a limoges-i dekoratív eljárást választottam. A II. Biennálé három huzalzománcos kísérletemet el is fogadta. Azóta is ez a megoldás a fő irányom. Újabb változást hozott tevékenységemben az 1978-ban, a kecskeméti nemzetközi tűzzománc alkotótelepen való részvétel. Murális témák felé fordultam. Négy tűzzománcfal, öt cégér és egy tűzzománc ivókút készült el a térplasztikai tervek mellett. De szélesítették látókörömet két lengyelországi nemzetközi alkotótelepen való részvételem is (1973. Bieszczady, 1978. Sandomierz) és turista útjaim a Szovjetunióba, Franciaországba, két alkalommal Olaszországba és Jugoszláviába, valamint Baselbe. 1984-től kezdve nemcsak zománcozom, de az utóbbi években összegyűlt élményeket táblaképeken realizálom. Huszonhárom egyéni kiállításom volt 1946 óta és huszonhét csoportos kiállításon vettem részt. Ezek közül kettőn – 1970. Pécs, Baranyai Képzőművészek Felszabadulási kiállításán és az 1972. Janus Pannonius Országos Pályázaton – díjat is nyertem.

Horváth László

Bonyhád határa, 1958.

Szigligeti táj, 1965.

Dunaszekcső, 1966.

Tokaj, 1967.

Vitorlások, 1962.

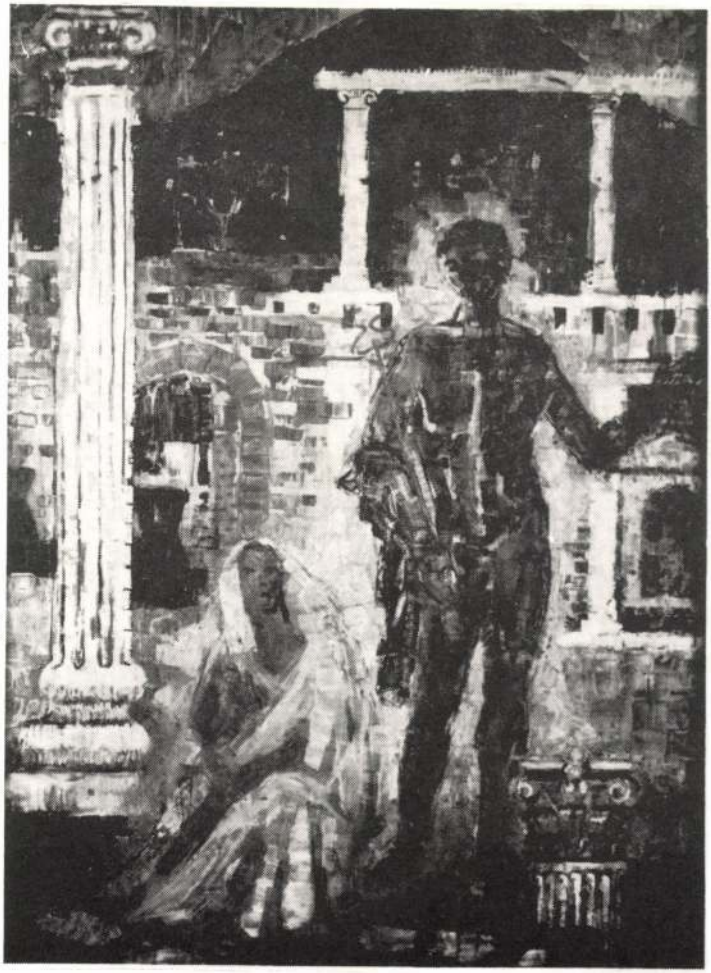

Pompeji, 1965.

Önarckép, 1966.

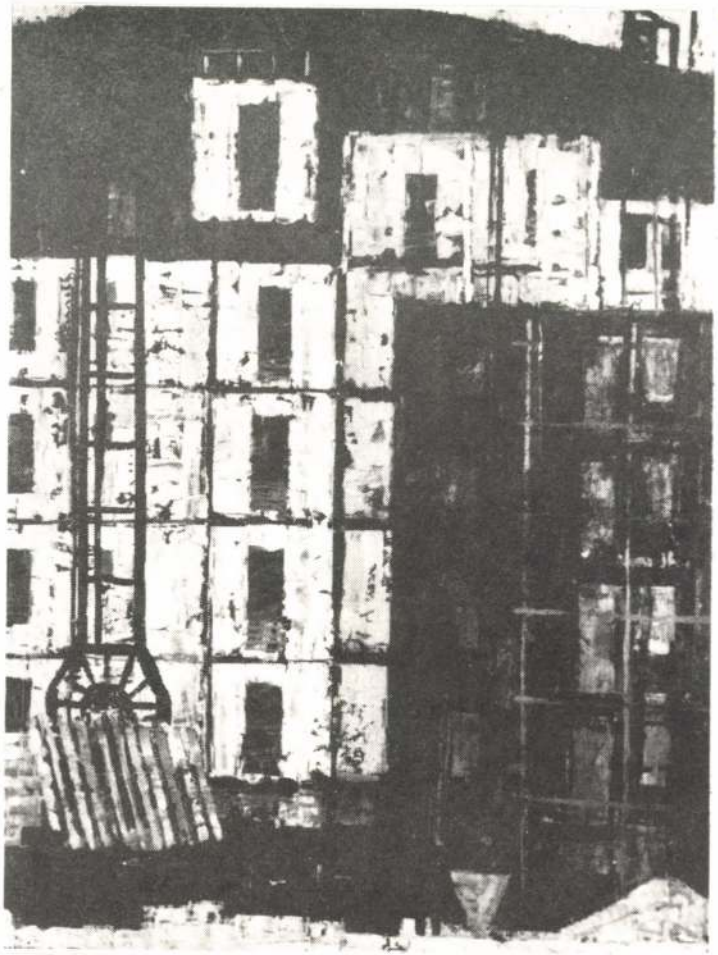

Építkezés, 1966.

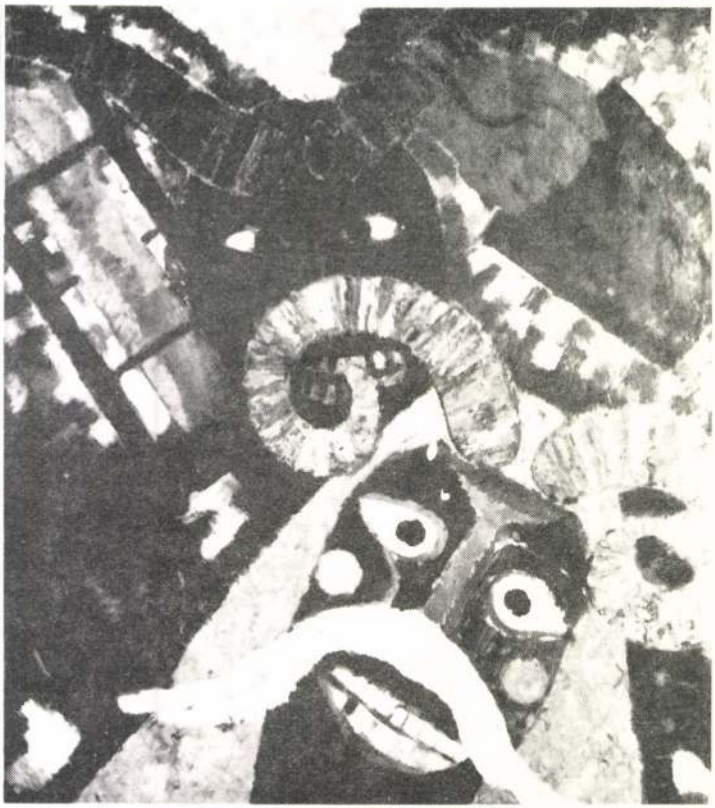

Busó II., 1967.

Csigák, 1970.

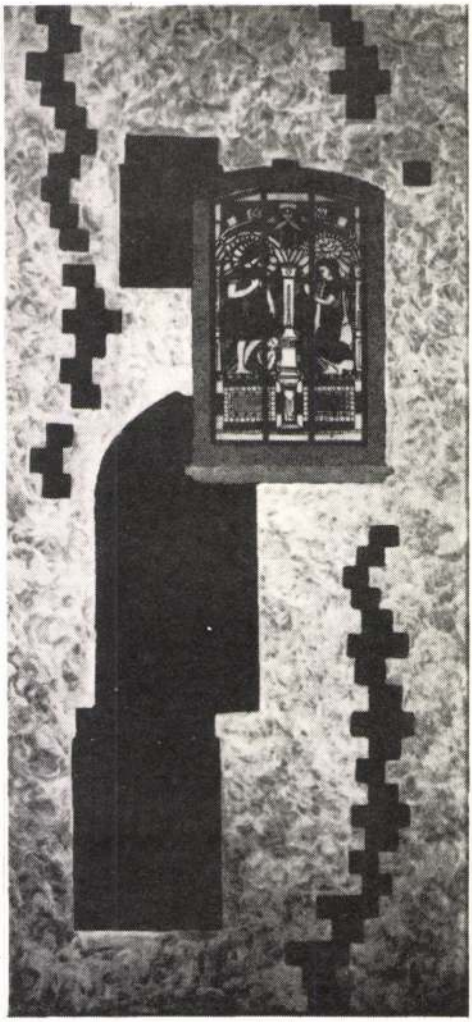

Múlt, 1984.

Köztéri művek:

PETŐFI, 1948
Bonyhád, Petőfi Sándor Gimnázium előkertje.
Középszürke műkő, másfélszeres életnagyságban, 2 m-es posztamensen.

KOSSUTH, 1948.
Bonyhád, Petőfi Sándor Gimnázium előkertje.
Középszürke műkő, másfélszeres életnagyságban, 2 m-es posztamensen.

VÖRÖSMARTY, 1952.
Bonyhád, Kollégium előtt áll.
Középszürke műkő, másfélszeres életnagyságban, 2 m-es posztamensen.

IVÓ-KÚT, 1984.
Pécs, Nevelési Központ III. sz. óvoda kertjében.
Vörösréz, tűzzománccal díszített, 180 × 120 cm.

CÉGÉREK, 1981–82.
Pécs, Sallai utca üzletein.

Címlapon: Építkezés II. 1973.
Hátoldalon: Kutterv (makett), 1985.

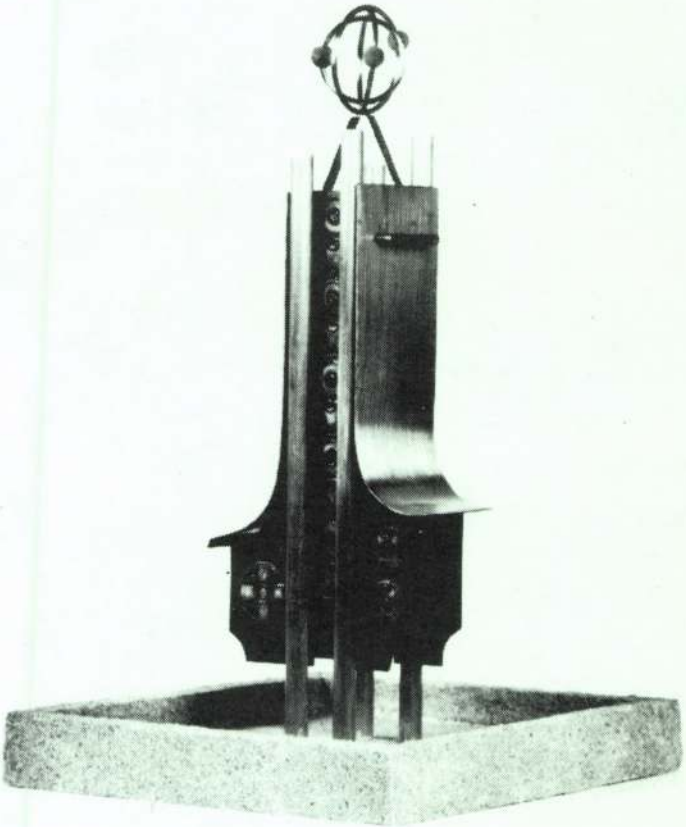

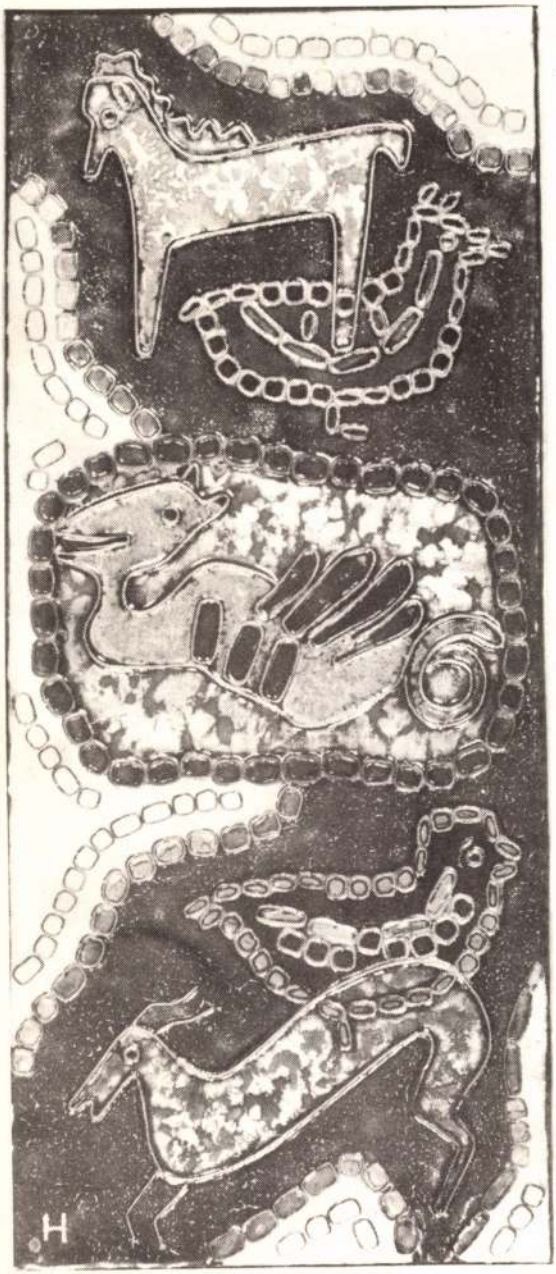

HORVÁTH OLIVÉR

kiállítása

Pécsi Kisgaléria

1990.

március 2 - 24.

Horváth Olivér

„Bonyhád festői környéke, népi építkezésének szép példái, a szomszédos Sárköz falvainak népművészete egyrészt, másrészt a Bonyhádi Zománcgyár lüktető festői tevékenysége, a munkálkodó ember cselekvésének végtelen variációi adták a változatos élménysort.

Vagyis a népművészet és a mindennapi életünk negatív és pozitív jelenségeinek képpé formálása volt a célom. Egész életem munkásságát konkrét élmények indították el.

Azután a képépítés számtalan variációinak lehetősége biztosította a magam egyéni nyelvének kialakítását.

A mind gyakrabban változó stílusok, irányzatok csak az idő zavarosan, gyorsan változó lüktetésére figyelmeztettek, de sohasem váltam szürke epigonná. De nem is kapcsolódtam itthoni hangoskodó csoportokhoz sem."

Horváth Olivér 1915. március 22-én született Légrádon. Alsó- és középfokú iskoláit Nagykanizsán és Sopronban végezte el.

1934—39 között a budapesti Képzőművészeti Főiskolán szerzett középiskolai rajztanári oklevelet. Tanára Kandó László volt, ám, mint vallja (különösen akvarell technikát), legtöbbet Baransky E. Lászlótól tanult. Egyéves barcsi tartózkodást követően, 1940—1959-ig a Bonyhádi Evangélikus Gimnázium tanára. Az itt eltöltött közel két évtized — mint az az önéletrajzából is kiderül — meghatározó volt munkásságára. 1959-től a Pécsi Tanárképző Főiskolán tanított, ahonnét, mint főiskolai docens ment nyugdíjba 1976-ban. Jelenleg Pécsett él.

Fél évszázadnyi munkássága igen sokrétű volt. Alkotásai között grafikák, akvarellek, olajképek épp úgy megtalálhatók, mint az 1969 óta készített tűzzománc táblaképek, murális munkák, plasztikák.

Alkotó tevékenységével egyenértékű pedagógusi, népművelő tevékenysége. Bonyhádon iskolamúzeumot hozott létre, képzőművészkört szervezett. Pécsett 1963-ban megszervezte a MÉV képzőművész körét, melyet húsz éven át vezetett.

1957-től negyven egyéni kiállítása volt, s számos alkalommal vett részt csoportos tárlatokon. Részt vett több hazai és külföldi művésztelep munkájában. Alkotásai több hazai múzeumban megtalálhatók, a pécsi, a bonyhádi és a szekszárdi múzeum pedig jelentős kollekcióval rendelkezik tőle.

1969-ben díjat nyert a Pécs—Baranyai Tárlaton, 1972-ben pedig egy huzalzománcos kompozícióval az Országos Janus Pannonius pályázaton.

SÁRKÁNY JÓZSEF

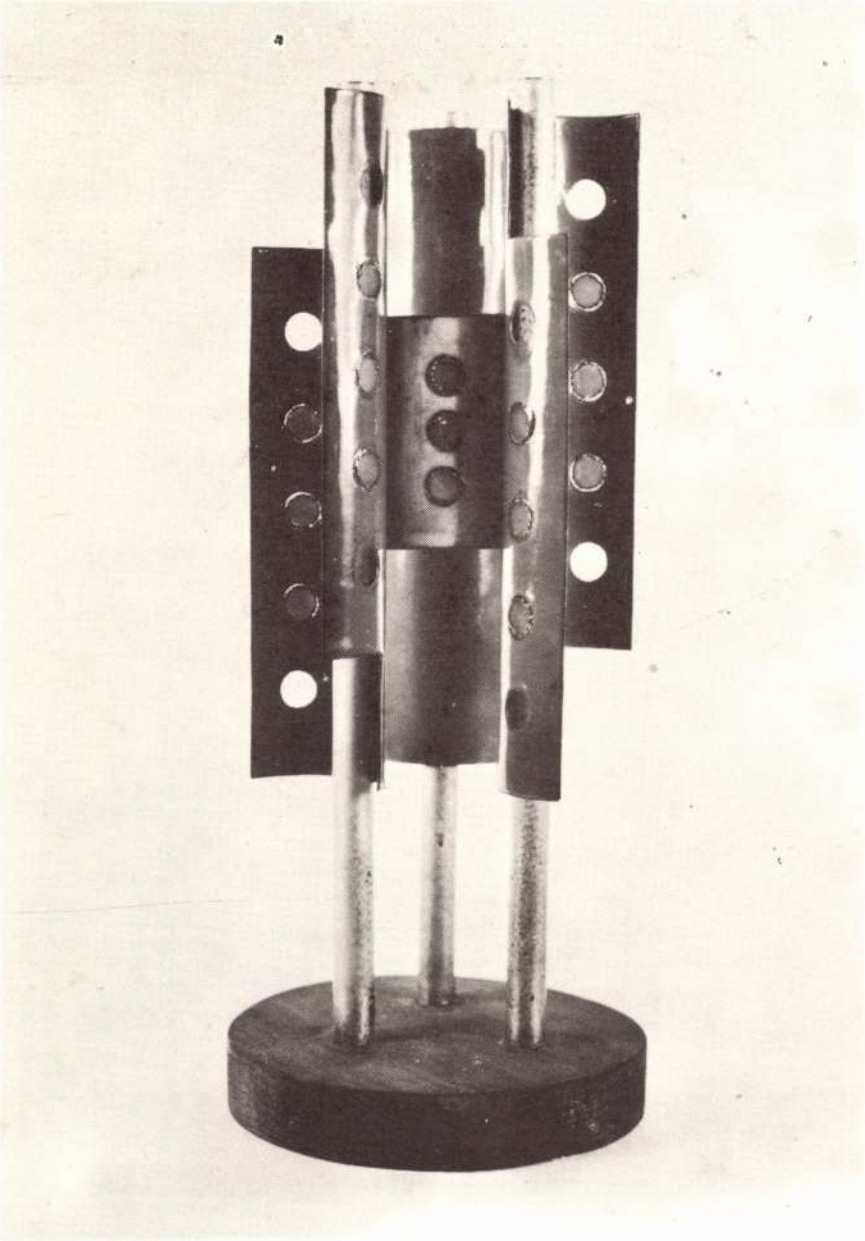

Térplasztika 10. (Huzalzománc) 1986

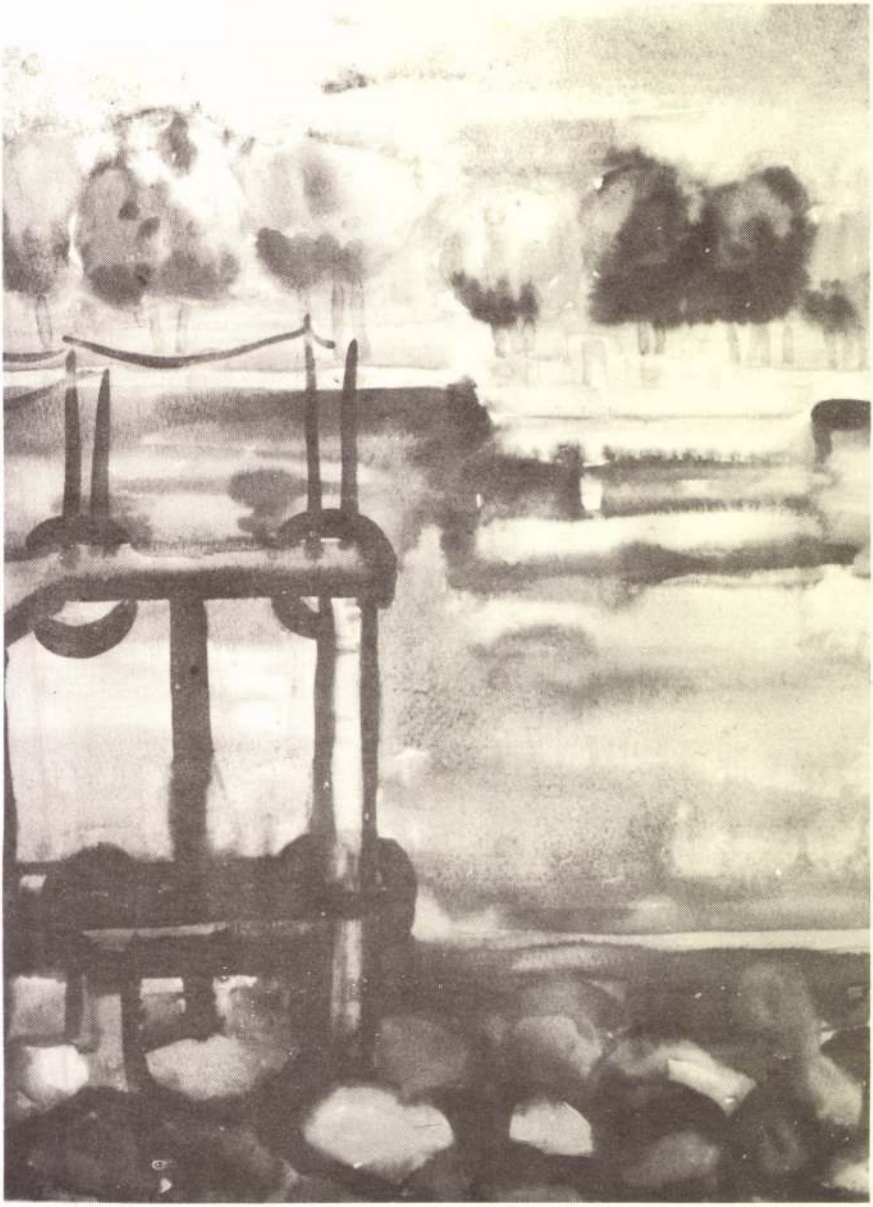

Balatonföldvári part (Akvarell) 1978

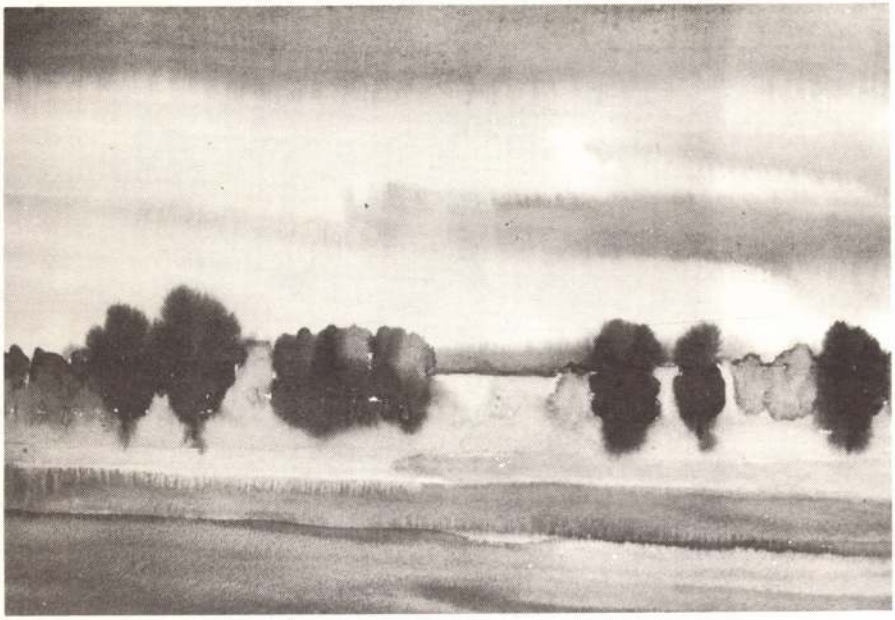

Ködös Murapart (Akvarell) 1939

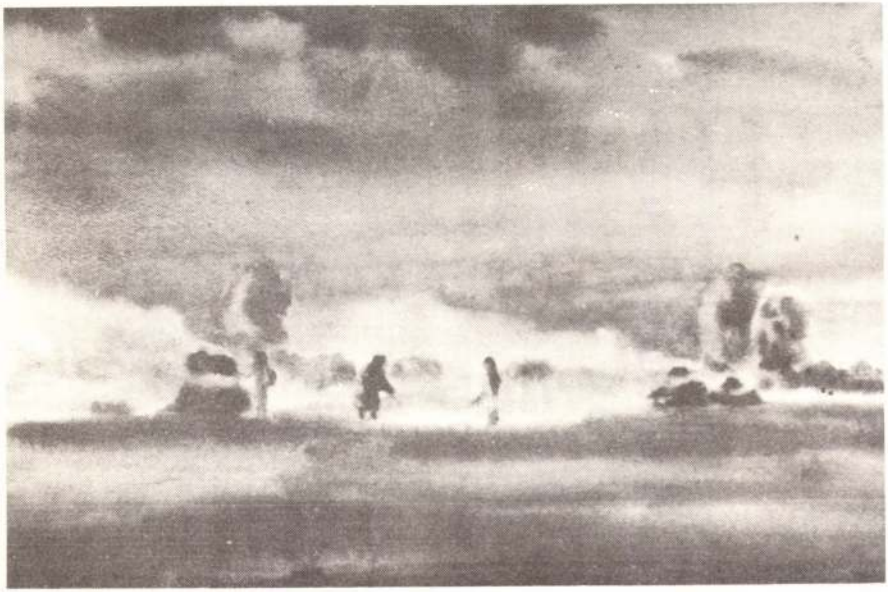

Szénaégetés (Akvarell) 1955

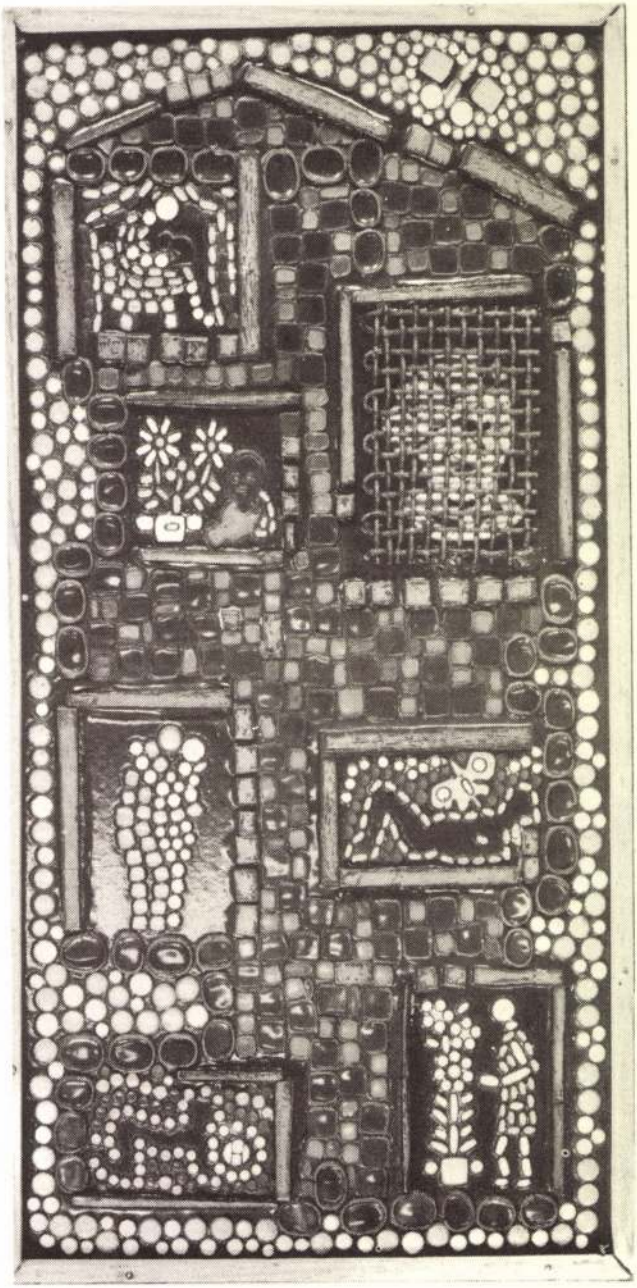

Ház (Huzalzománc) 1973

Madaras életfa (Huzalzománc) 1989

Tiszapart (Gouache) 1967

Bodrogpart (Gouache) 1967

Szerelmespár (Gouache) 1967

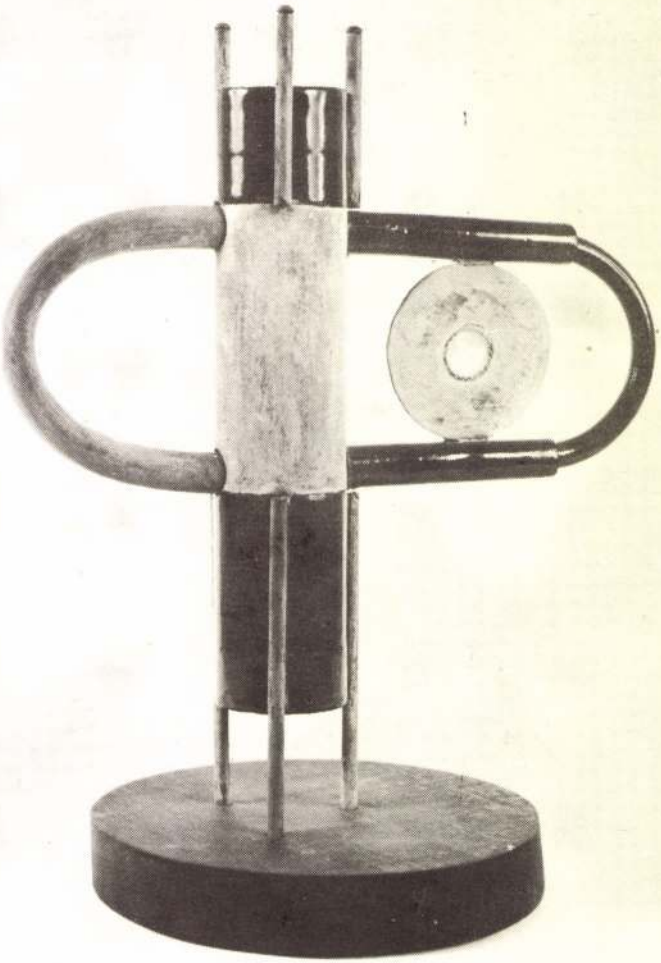

Lebegés (Huzalzománc) 1988

1. Nagykanizsai városvég (Akvarell) 1937
2. Esős táj (Akvarell) 1939
3. Alkony (Akvarell) 1939
4. Bonyhádi táj (Akvarell) 1941
5. Eső előtt (Akvarell) 1942
6. Szénaégetés (Akvarell) 1955
7. Radvány (Akvarell) 1956
8. Tokaji utca (Akvarell) 1956
9. Udvar (Olaj) 1959
10. Körhinta (Gouache) 1960
11. Balatonpart (Akvarell) 1961
12. Solina (Akvarell) 1963
13. Rálátás a Balatonra (Gouache) 1964
14. Pihenő hajó (Gouache) 1964
15. Mecsekoldal (Gouache) 1964
16. Tihany (Gouache) 1964
17. Vihar előtt (Akvarell) 1964
18. Varsák (Gouache) 1965
19. Mecsekoldal 2. (Gouache) 1965
20. Mecseki táj (Akvarell) kb. 1965
21. Bátai Dunapart (Gouache) 1965
22. Bodrogpart 2. (Gouache) 1967
23. Tiszapart (Gouache) 1967
24. Szerelmespár (Gouache) 1967
25. Tokaj 3. (Akvarell) 1967
26. Beszkidek (Akvarell) 1973
27. Pécsi-tó (Gouache) 1977
28. Balatonföldvári móló (Akvarell) 1978
29. Balatonföldvári part (Akvarell) 1978
30. Bükkszentkereszt (Gouache) 1968
31. „Csak tiszta forrásból" (Térplasztika) 1980
32. Két vitorla (Tűzzománcos plasztika) 1983
33. Térplasztika 9. (Tűzzománc) 1984
34. Tűzzománcos térplasztika 10. 1986
35. Zöld zománcos térplasztika. 1984
36. Háromhengeres, zománcos térplasztika 1984
37. Tűzzománcos virág. 1988
38. Zöld tűzzománcos virág. 1988
39. Lebegés (Tűzzománc) 1988
40. Négy korszak (Huzalzománc) 1972
41. Kék madár (Huzalzománc) 1972
42. Népművészeti emlék 1. (Tűzzománc) 1971
43. Ház (Huzalzománc) 1973
44. Fakorona (Huzalzománc) 1980
45. Gyökér (Huzalzománc) 1980
46. Csodaszarvas (Huzalzománc) 1980
47. Mimikri (Tűzzománç) 1980
48. Fájdalom (Huzalzománc) 1980
49. Meditáció az életről (Tűzzománc) 1980
50. Nagy hegy (Huzalzománc) 1982
51. Tyúkanyó (Tűzzománc) 1973
52. Haragosok (Huzalzománc) 1987
53. Tyúkék (Huzalzománc) 1987
54. Páros galamb (Huzalzománc) 1987
56. Vízió 3. (Huzalzománc) 1988
57. Népi inspiráció (Huzalzománc) 1988
58. Ősanya (Huzalzománc) 1988
59. Budapesti élménymorzsák 3. (Huzalzománc) 1988
60. Budapesti élménymorzsák 2. (Huzalzománc) 1988
61. Elmúlt kor (Huzalzománc) 1989
62. Elveszett világ (Huzalzománc) 1988
63. Emlékezés a régiekre 1. (Huzalzománc) 1988
64. Budapesti élménymorzsák (Huzalzománc) 1988
65. Budapesti élménymorzsa (Huzalzománc) 1989
66. Vénusz (Huzalzománc) 1989
67. Páva (Huzalzománc) 1989
68. Frizterv óvodára (Tűzzománc) 1985
69. Kapu (Huzalzománc) 1989
70. Terv egy óvoda számára (Huzalzománc) 1988
71. Kapuk (Huzalzománc) 1989

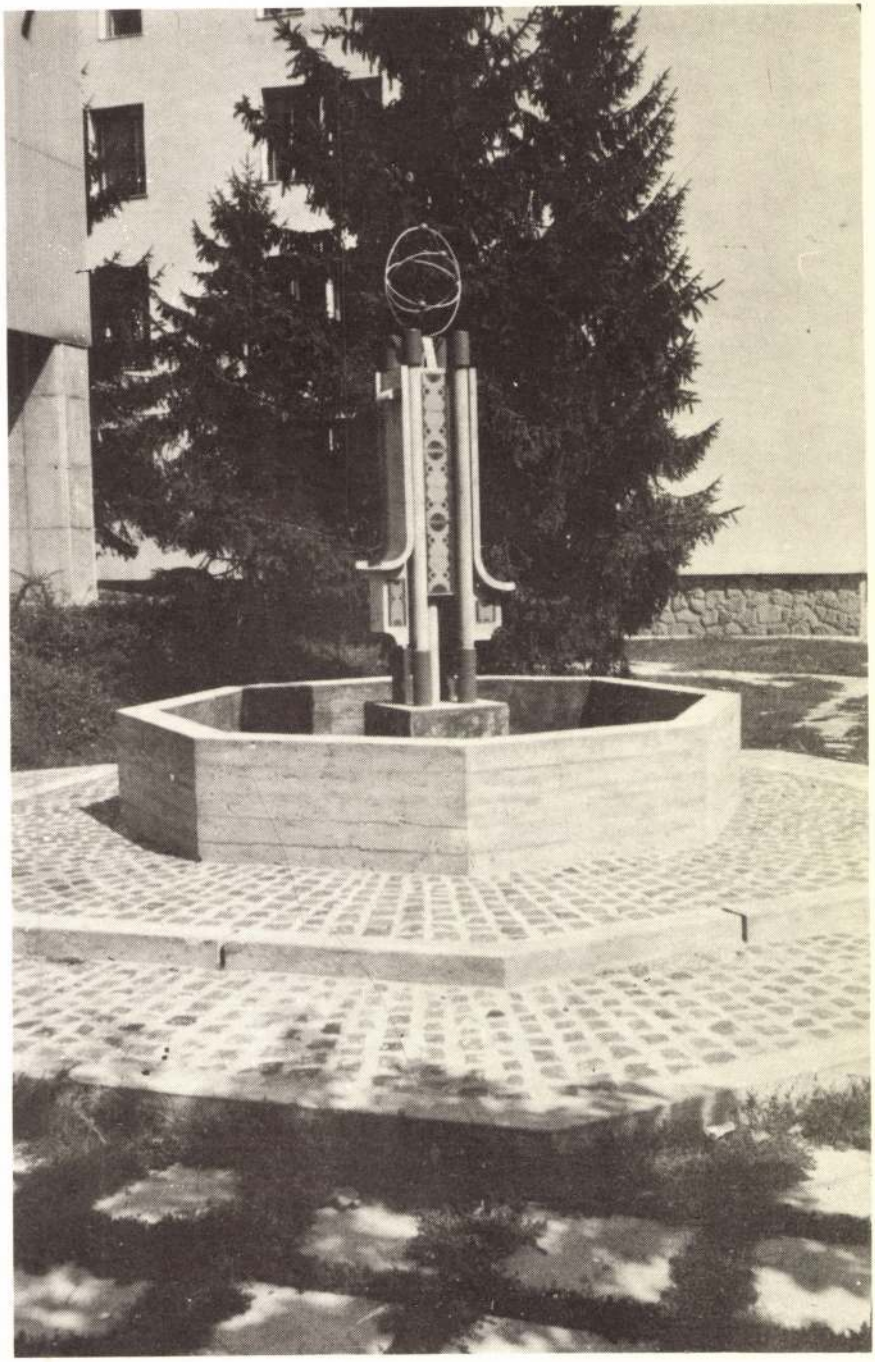

Közművelődési Nyomda

HORVAI JÁNOS :

107. Madonna. - Szobor, fa. Mag.: 66 cm.
Jelz.j.o. a talapz.: "Horvay".

Székesfőv. kept. jub. kiáll
1944.

Horvai János

GYÖRFFY ISTVÁN :

97. Budai udvar. - Olajf., fa. 61 x 69.5 cm. Jelz.l.j.: "Győrffy".

GYÖRY DEZSŐ :

98. Magyar anya. - Szobor, terr. Mag.: 37.5 cm. Jelz. l.h.: "Győry D. 939".

HALÁPY JÁNOS :

99. Alföldi aratás. - Olajf.,v. 114 x 80.5 cm. Jelz.l.j.: "Halápy János 1933".

HALMÁGYI ISTVÁN :

99/a. Csacsi. - Szobor, ólom. Mag.: 29 cm. Jelz. a talapz. felül:"H. I."

HEINTZ HENRIK :

Horvay Janós

nobrai a

ORSZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM · BUDAPEST, VI. ARÉNA-ÚT 41.

Harangok I. 22

Erkezess 1905 márc. 9.

185/1905 sz. (Tiszafüred, 1905 márc. 7.)

A tiszafüredi múzeumi és közkönyvtáregylet köszöni a Magy. Minerva III. kötetét és dr. Cserni Béla rég. füzeteit (Tudomásul szolgál. III. 9.)

Horvai János

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának és — szobor kollekciójának katalogusa.
Budapest, 1913. ápr. — máj.
8-r, 30, 2 l, fűzve.

Horvai János

H. 3. p. e.

—. 20

Horvai Jánn

vód

Ybl Ernn: A nér-
selen hörötz emlék-
nobra. Budapest
Hirlap. 2
dátum levágva.

A Ludovika
előtt álló nobra
vól vam nó

A vallás- és közokt

9068/1917.
eln. szám.

A hazai széntermel
kenése, továbbá az üzemi szén
hatólag nagy nehézségekbe fo
szak beálltával a közintézmé

Szükséges tehát, h
rán beszerzendő nagyobb menn

miért is elrendele
köréhez tartozó hatóságok, h
telepek stb. hiv.jellegü füt
gyobb mennyiségü tüzifa besz

Horvai János

cród

Ybl Ervin: A Kossuth-nobor Budapesti Hirlap.

Dátum levagva.

A bpesti Kossuth-noborról van nó.

HÜRNLÉKRE ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
Dátum 1935 ev Jan. 15. nó
Szám. 47 ... 1935

Nagytekintetü

Tisztelettel v
nagyméltóságu m.kir. vallá
9882/1934. III. számu rend
ókeresztény bazilika ásatá
gőről szóló és 9 db. mellé
s kérem, hogy számadásomat
felmentvényt megadni méltó

Budapest, 1935.

Horvay János

l

József vidéki kiáll

50 l.

Erdei magvető gép, Hacker-féle

Ébresztőóra /Villamos ébresztő

Fénymásoló milliméterpapiros

Habkő

Hajnyirógép

Hegedűhúr

Horgolótű

Irógép

Irógépalkatrészek /irógépkellé

Kaloriméter

Kerékpár

Kézinyomda gummiból

Légsulyméró

Litografiai kő

Másolóvászon

Mérőpálca /összecsukható/

~~Betton Gyula~~

38. l.

~~Horvai János~~ 39. l.

Szamovolszky Ödön

38. l.

Telcs Ede 38. l.

Zala György 38. l

Magyar Studio I.

Forrás

ekkor már rajztanitásból is élt s első tanitványa báró Bánffy László né szül. Wesselényi Polixena volt. Ezenkivül Rhédey Ádám gróf házában adott leckéket, s e két főrangu családnak számtalanszor volt vendége.

1831 májusog maradt Kolozsváron, mihelyt azonban megrendelői, a főnemesség, a tavasz végével távozott Erdély fővárosából, B. sem látott okot a további ottmaradásra s Nagyszebenbe sietett, hogy a nyarat ott töltse. Régi ismerősei közül azonban már csak keveset talált itt, i igy uj ismeretségek és megrendelések után kellett néznie. A nagyszebeni előkelő családokon kivül itt ismerkedett meg Raimondi bukaresti gyógyszerész családjával s néhány odavaló bojárral, akik kérték, jön-

Horvay Ismi

A Rákosi család síremléke
a kerepesi uti temetőben
fentitől

Ivód
Z

Vas. Nyb 1912. 888. l.
Keppel

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Horvai János

Eiszlette a szeghal-
mi Kossuth szobrot
mellszobor Brom.

repr.

Vasnyis 1907

782. l.

Horvát Lajos

Jegyzetek a körmendi
– Kossuth szobrot.

repr. Vas. Nyp

1907, 827 l

Horvai Janos

Leszabette a pécsi
Zsolnay nobrol.

repr. Vas Lys

1907. 842. l

Horvay János

cród

Vas. Ujs 1908. 317. l.

(A Kossuth nobor
pályázat, képekkel)

Budapesti Kossuth nobor
kivitelre elfogadott
noborterv
fantitol.

Horvay János

U. 1921.

Pedrátai Kossuth-
-nobor

l.

Vas. Ujs

1908. 381 l.

U. 1922

Pécsi Kossuth-nobor

Vas. Ujs.

1908. 401 l.

Horvay János

Kőfitette a pécsi

Kossuth szobrot.

Lelepleztér 1908-ban.

Szód

Vas. Nys. 1908. 401. l.

(Képeskiel)

Horvai János

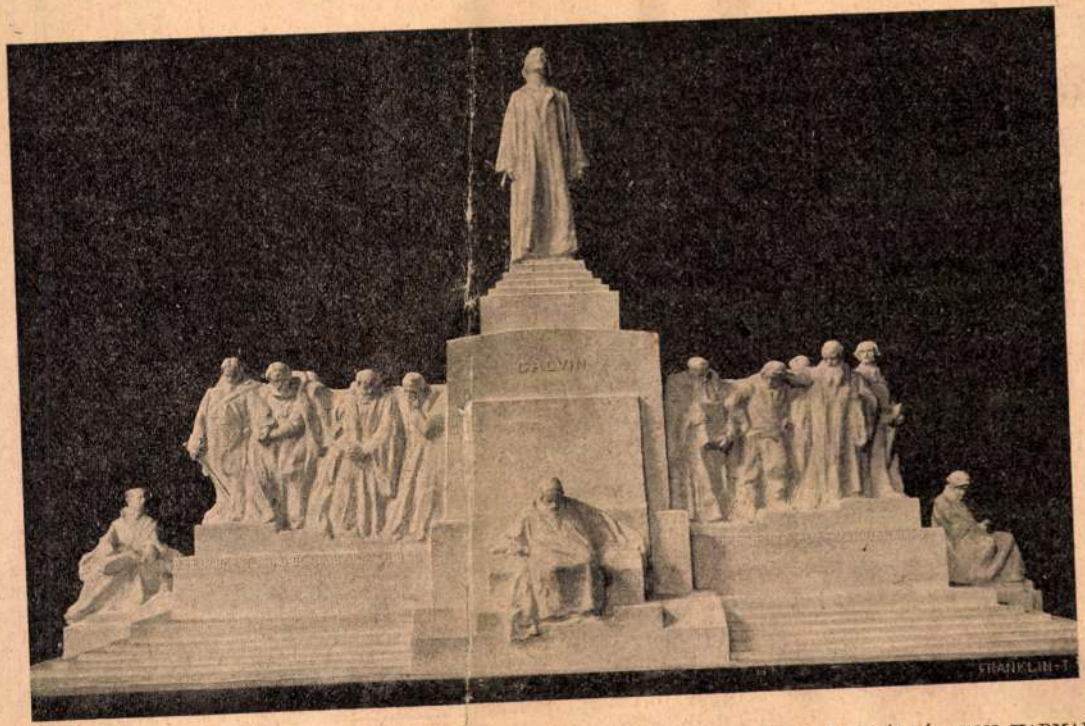

HORVAI JÁNOSNAK A KÁLVIN JÁNOS EMLÉKÉRE HIRDETETT GENFI NEMZETKÖZI PÁLYÁZATON HARMADIK DIJAT NYERT MŰVE.

Vas. Lap. 1908. 832. l.

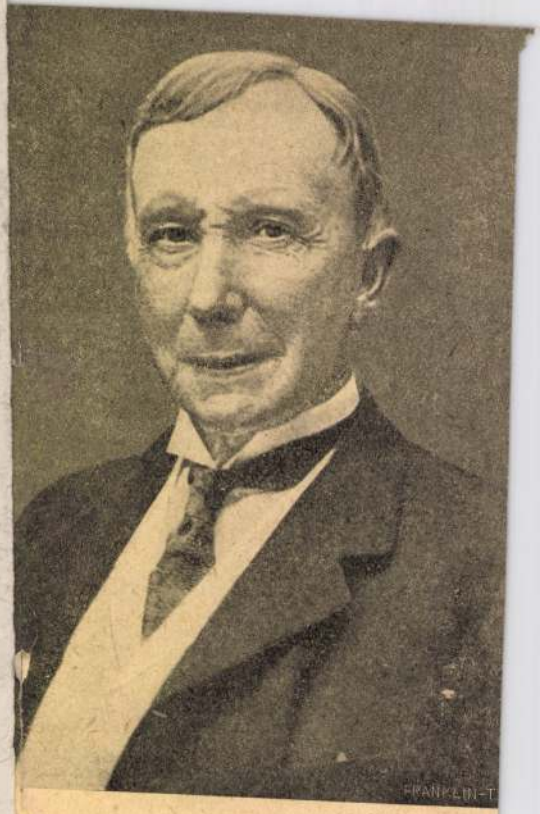

eller, a leggazdagabb emberek egyike, a ki kö
rt arról, hogy az üzletember becsületes legye

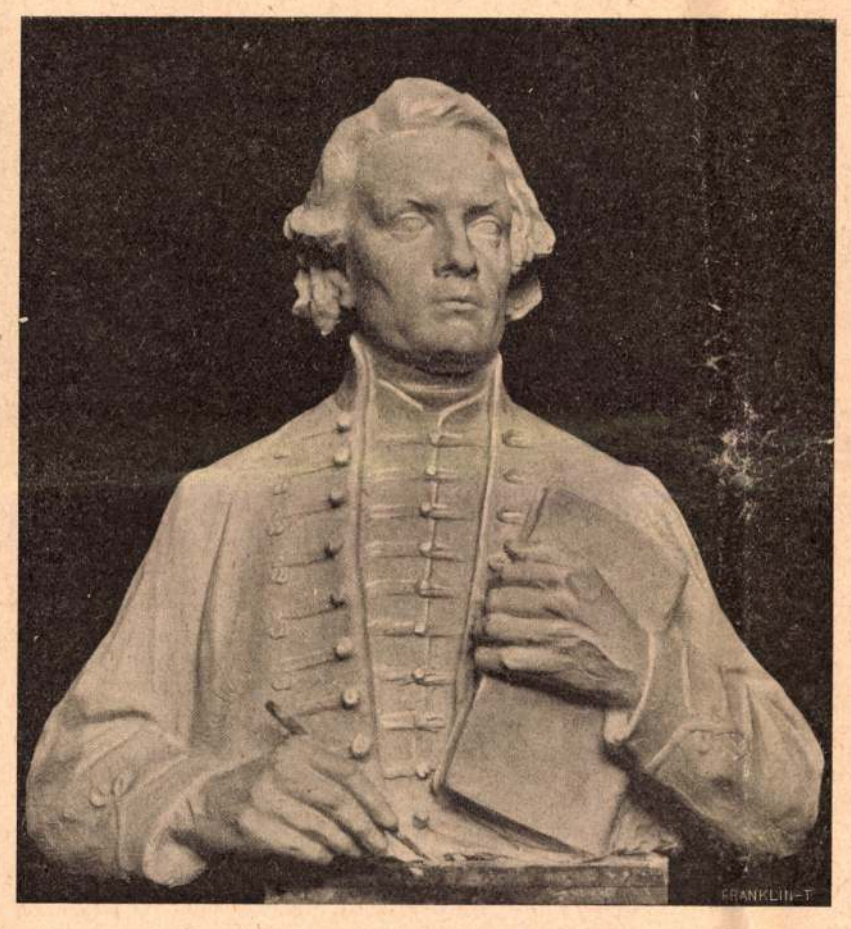

KAZINCZY FERENCZ ÉRSEMJÉNI SZOBRA HORVAI JÁNOSTÓL.

A róla való megemlékezés külső lefolyásáról nem kivánunk e helyen bővebben megemlékezni. A kormány, tudományos és irodalmi egyesületeink, vármegyéink képviselői, s különösen Négyesy László magasan szárnyaló emlékezésében, lerótták a kegyelet adóját Kazinczy emlékének. A szobor tehetséges fiatal művészünknek, *Horvai* Jánosnak alkotása, ki eddigi sikereit egy újabbal gazdagitotta. Meg kell emlékeznünk az *Akadémiáról*, mely szivesen járúlt hozzá a szobrot körülvevő díszes kerítés elkészítéséhez, a *Kazinczy-utódokról*, kik az emlék gondozását fiúi kegyelettel vállalták magukra; *Paulay* Erzsiről, a Nemzeti Szinház nagytehetségű fiatal tagjáról, ki a múltra való gondolás elegikus hangulatát tavaszi napfénynyel aranyozta be, s végül ismételten *Fráter* Lorándról, ki az általa rendezett hangversenyen, hű kisérőjétől, Tarnay Alajostól támogatva, méltán volt a közönség lelkes ünneplése tárgya.

Vajha az ünneplés lelkes vasárnapjait a hétköznapi komoly munka követné, akkor áldoznánk legméltóbban Kazinczy emlékének.

Miklós Elemér.

EPIGONOK DALA.

Ha van egy kis nevünk :
A jó Isten látja —
Nem vagyunk semmit sem
Féltékenyek rája.

Keveset, de mégis
Valamit csak tettünk.
Nem baj, ha a jövő
Elszáguld felettünk.

Mit az egyes ember
Múló dicsősége !
Csak a nemzet égjen
Az élet tüzébe.

Feledés fátyola
Befödheti árnyunk —
Bizonynyal jönnek majd
Más költők utánunk.

Jönnek más dalnokok,
Nagyok és erősek,
Nálunknál gyujtóbbak,
Bátrabbak, dicsöbbek.

Ajkukon elnémul
A multak siralma,
Riadójuk dalát
Mindenki meghallja.

S míg mi porladozunk
A sírban nyugodtan :
Ők előnyomulnak
Győzelmes sorokban . . :

Endrődi Sándor

ÖT FEKETE UJJ.

Mikor az éjnek sötét leánya
Fekete fátylat borit reám
S elbűvölt lelkem szemem tüzén át
Fürdik a lámpa lágy sugarán :
Valami koppan, valami dobban,
Valami zörren hátam megett,
Sejtelmem sugja : vigyázz, halandó !
Halálos bánat, gyász fenyeget . . .
Kezem szögezve az asztalomra,
Tollam pirosas szárnyán szorong,
Rendűlt agyamból a szivemen át
Zavargó eszmék tábora zsong ;
Pattognak fényben, mint villanyszikrák
Tollam aczélos hideg hegyén,
Mint álomjáró, gyöngyös homlokkal,
Széttágúlt szemmel csak jegyzem én . . .
Fekete betükből szilárdan álló
Dal-katonáknak sorhada kél,
Bennök kimetszve sok álom, eszme,
Töprengő bánat, vágy, szenvedély ;
Aranypalástban elől királyuk :
Koronás Élet száguld lován !
Utána zajjal, dobajjal, jajjal
Tolong az egész kis tartomány.
Minden idegen kettőzött hévvel
Hajtja az élet gyors kerekét,
Fejemen átömlik egy forró láva,
Homlokom : tűzhegy, szemem : beszéd.
— S a fehér lapra, mint denevér-szárny,
Ijesztő árnyék csap hirtelen :
Öt fekete újjnak árnyai nyúlnak
Hátam megől át a fejemen.
Hol az *Élet* szó lángol pirosan :
Kis halk vonást húz a szörnyű kéz
S mint tűz parázsa záporomlásra :
Egyszerre az a szó csak elenyész !
Megáll a szivem . . . tollam elejtem . . .
Hátratekintek . . . székem megett
Sötét ruhában egy fekete váz
Öt szikár ujjával megfenyeget.
«Sátán !» – kiáltom. S mint Luther Wart-
Tintásüvegem fejéhez vágom ! [burgban :
Mefisztókaczagás . . . ajtócsapódás . . .
Lámpám kialszik . . . Ordít a szél kint
Sötét utczákon.

Oláh Gábor.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Feri nem csatlakozott az ifjúsághoz, pedig tudta, hogy Mari köztük van. Tudott az idegeinek parancsolni, hiszen elsőrendű játékos volt. S most jutott élete legérdekfeszítőbb játszmájához. Összes érzékei, tehetségei meghatványozódtak, még a lábújjaival is gondolkozott, — a hogy a nagy kártyásokról mondják. A «ferbli» két nagy regulája vezette. Az egyik el nem árúlni tudni az arczczal, hogy milyen «blatt» van a kézben. A másik elévülhetlen regula, hogy a ferblit két kártyából kell megjátszani, vagyis addig, míg nincs minden kártya kiosztva. A játék csak odáig ér valamit, a többi már csak bamba szerencse. A két első kártyából, szóval «blind»-re kell «kóstáltatni», vagy «javítani», ha az ember sokat akar «behúzni».

«Javítani» vélt hát a helyzeten, ha visszatartja magát s nem közeledik szembeszökő módon a leányhoz. Sokkal hazardabb volt, hogysem mindjárt a «zsinór» után nyúljon. A tak-

A KAZINCZY-CSALÁD TAGJAI A SZOBORLELEPLEZÉS UTÁN.

39. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 29.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona.

A *«Világkrónikával»* negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

KAZINCZY FERENCZ SZÜLŐHÁZA ÉRSEMJÉNBEN.

KAZINCZY FERENCZ.

Művelődéstörténetünk vértanú-glóriájával megszentelt apostolának, Érsemjén nagy szülöttének, Kazinczy Ferencznek ünnepe volt vasárnap, abból az alkalomból, hogy a magyar dal jeles művésze, Fráter Lóránd emléket állitott számára, így is bizonyságot téve arról a szoros kapcsolatról, mely nemzetünk jelenét múltjához fűzi. Hogy csakugyan az egész ország szükségét érezte ennek az ünneplésnek, mutatja az a hatalmas érdeklődés, mely külső fényben, benső összhangban oly impozánssá, a résztvevők előtt felejthetetlenné tette Kazinczy emlékének mostani felujítását. S ha igaz az, hogy minden ünnep igazi jelentőségét az ünnepi érzések nemes tisztasága adja meg, milyen tisztitóan, nemesítően hathatott a reform-kor ideális vezéralakjára való visszaemlékezés nemzeti küzdelmeink mostani nehéz korszakában. A Széchenyi ajkán megszólaló nemzeti lélek az, mely Kazinczy egyéniségét, törekvéseit áthatja, megnemesíti. Föllépése abba az időbe esik, midőn a nemzetnek romlása lett az élvezet, a nemesség hazája feldúlt védfalából rakott palotát heverő helyének s midőn a remény biztató érzését kiölte, megsemmisitette a fájó emlékezet.

Az ébresztők nagy munkájában oroszlánrész jutott Kazinczynak, ki félszázadon keresztül tartotta — mint Atlas az eget, — vállán a nemzetiség szent ügyét. A magyar nemzetiség kifejlesztése, e mellett műveltségünknek európaivá való tétele, nyelvünk, izlésünk fejlesztése, ez volt az a szent czél, melyért munkás életét feláldozta. Feláldozta pedig a szó szoros értelmében, a mennyiben lelkének mindenik virága éltéből volt egy drága nap; feláldozta vagyonát, nyugalmát, családi életét, hogy megmozdítsa azt a földet, melyről az előitélet, babona s kétségbeesés azt hirdették, hogy nem fog megmozdulni soha. Mi, a kik e mostani korszakban szent czélul tűztük ki nyelvünknek, mint nemzeti önállóságunk legbiztosabb őrének, minden téren való feltétlen érvényesülését, kik sajtóban, törvénykezésben, társaságban, irodalomban szabadon használjuk apáink drága nyelvét, boruljunk le hálás kegyelettel Kazinczy emléke előtt, mert bizony ő volt az, a ki legtöbbet tett a magyar nyelv fejlesztése érdekében, a midőn azt megújította, újjáteremtette.

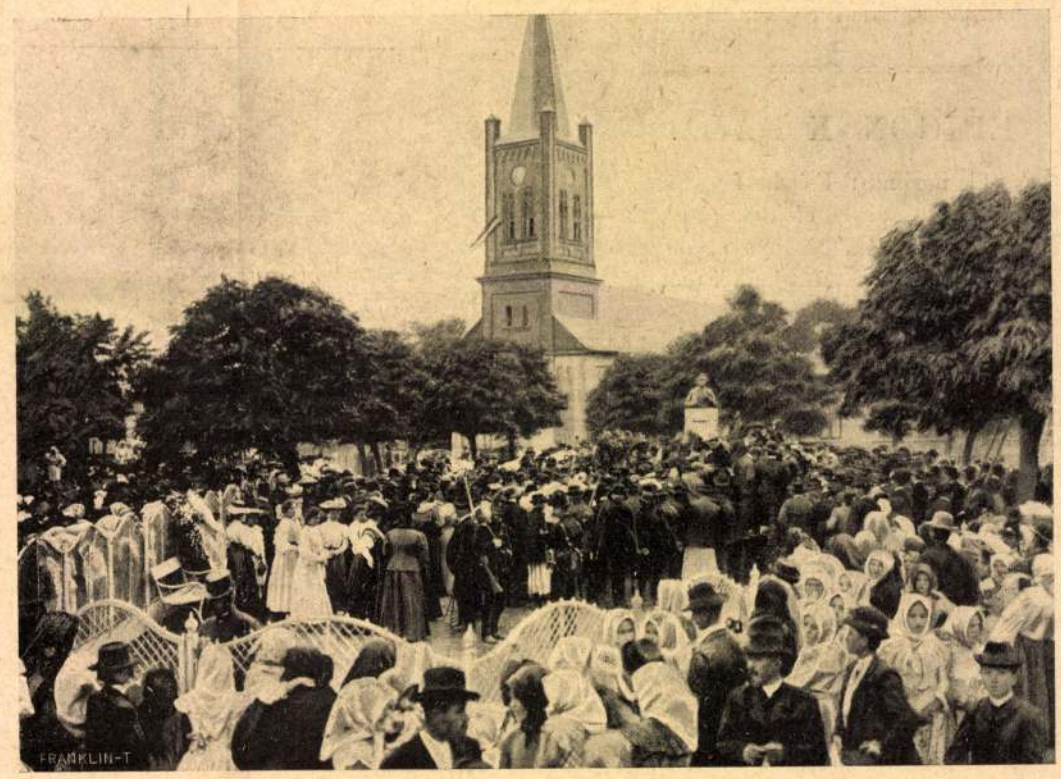

KAZINCZY FERENCZ ÉRSEMJÉNI SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

tika adja meg a győzelmek borsát, savát. A katona is, a játékos is taktikával dolgozik. Ez az igazi, ehhez tartotta magát. A fiatalok közt különben sem voltak ismerősei, úgy hogy egyelőre csak alárendelt szerepet játszhatott volna Mari jelenlétében e roszúl öltözött vidéki majmok és falusi backfischek közt, kikkel nem lehetett egyébről társalogni, mint jelentéktelen helyi eseményekről: hogy Kracknerék feldőltek a múlt héten a szánkóval és Matild baronesznek az a szép kék blousea a csipkedudorokkal, tönkrement, úgy hogy föl nem veheti többé, hogy a szeles Rápoltiné kiejtette tegnap a bölcsőből a kis gyerekét, azért nem jöhetett ma, mert a baba beteg lett és alighanem rámegy a szegény kis lélek.

Feri inkább künn maradt az asszonyok közt, katona-históriákkal mulattatta Fruzina mamát és környezetét, a «századokat». A gunyoros Findzsa asszony nevezte el így, minthogy a háziasszony körül a legidősebb hölgyek, egykori leányismerősei sorakoztak, de ott legyeskedett a dévaj öreg úr, Podwolski gróf is; csizmáján hetykén recsegett a talp, mert csikorgósra varratta még most is, s gavallérosan pengett a sarkantyú. A gróf csupa vidámság, csupa derű volt, bár már túl lehetett a hetvenen. Falun akadnak még ilyen életerős öreg urak. A feje fehér volt, mint a friss hó, az arcza piros, mint a rózsa s a beszéde csintalan, hetykélkedő, nagyzoló, mint valami kvietált huszárőrmesteré olyan helyen, a hol elvetheti a sulykot.

— Hát te öcsém mért nem hordod el innen az irhádat? — zsörtölődött a gazda Ferivel. — Mit udvarolsz itt a feleségemnek? Mars be a leányokhoz!

— Nem lehet, kedves bátyám. Nem illenék. Hiszen én most voltaképen nászúton vagyok az új hivatalommal.

— Ördög kell neked, nem hivatal. De ha kellene se manipulálj elhasznált bélyegekkel.

Ezt a gonosz czélzást elértette Kaprinczy Balázsné és fölvette a keztyűt az érettebb női nem nevében.

— Mi is voltunk nyiló virágok valamikor s komám uram se volt fogatlan farkas, mint most. De ha hervadtak vagyunk is immár, azért ezt bizony nem érdemeltük az uradtól, Fruzinka, mert az elszáradt levendulának is van illata, forgós teremtette, és az öreg pemetefű is jó orvosság az olyan krákogó öreg salabakternek, mint a komám.

— Hiszen épen azért mondom, — nevetett Palojtay, — mert Noszty öcsém még nem krákogó salabakter.

— Noszty? — rikkantott bele Podwolsky gróf. — Hohohó! Noszty! Melyik Noszty? Mert annyi Noszty van, mint a hány tarka kutya a világon.

Az öreg gróf roppant örömet tudott mutatni, ha valami új ismerősre bukkant, a mi nem csoda, mert ritkán esett meg vele, ismervén már az egész világot. Birtokát még jóformán mint fiatalember vitalitiumba adta s azóta mint vendég vagy utas csavarog a földtekén; egy nap Kairóban van, a jövő héten disznótoron valami magyar faluban, a honnan a következő nap elutazik Monacóba és felteszi a croupiernél a mindennapi Napoleonját, egyformán fütyörészve s félrecsapott kalappal ballagván haza esténkint a Casinóból, akár nyert, akár vesztett.

— Noszty Ferencz vagyok, — felelte Feri, elnyelve a boszúságot, hogy a Nosztyakról oly félvállról szólott.

— Ferencz? Én is Ferencz, te is Ferencz, a császár is Ferencz. Mit tudom én abból, melyik malacz ki ökre?

Mindezt szeretetreméltó bonhomiával mondta, testének minden izma és porczikája mozgott, a szemei hamiskásan nevettek, a homloka ragyogott, a szája szélesre szétnyilt és a tömött bajusza szálankint élni és ingerkedni látszott.

Feri elképedve nézett rá, mintha sértené a szó, de enyhíté a kedves, ennivaló mórikálás hozzá; gondolkozott, hogy mit feleljen, de nem is kellett, Fruzina mama mondta helyette:

— Palinak, követünknek a fia.

— Szervusz öcsém, agyagos, — kiáltá erre kitörő lelkesedéssel, mind a két kezét barátságosan, bensőségesen megrázva. — Hja, hja, — folytatá azután elábrándozva és a nyelvével csettentve, — huj, de szép fejér teste volt az anyádnak!

Noszty Ferencz minden vére fejébe tolult, első gondolata volt, hogy felugrik és arczul üti a tisztes hajú aggastyánt, de az olyan ártatlanúl nézett le rá, mint egy gyermek, szép kék szemei szinte ugráltak az örömtől, a hangja csengett-bongott az elevenségtől és a kandallóban is azon mód szerint pittegtek-pattogtak, játszadoztak a tűzszikrák, mintha az ő szavait kisérnék és vele együtt pajkoskodnának.

— És honnan tudja azt maga? — kérdé a fiatalember fojtott, tompa hangon. Olyan sötét, nehéz volt minden szava, mint egy felhő, melyben villám lakik.

FRÁTER LORÁND ÉS HORVAI JÁNOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ.

Mindenki érezte a helyzet kínos voltát s szorongva, elsápadva várták a kitörést. A fiatalember melle hullámosan emelkedni kezdett, orrczimpái lüktettek. Oly csend lett, mint a kriptában, csak a szivek dobogását lehetett hallani.

— Na! Honnan tudja?

Mindenki érezte a puskaporral telitett hangból a készülődő robbanást, csak maga az öreg úr nem.

— Hogy honnan? — pattant fel kedélyesen hahotázva, nagy kedvteléssel ringatván magát a csípőin. — No nézd csak! Hiszen egy hajszál híjja, vagy annyi se, hogy nem én vagyok az édes apád, ebugatta és ebadta.

A vér lassankint szökött vissza fejéből, most már megfordítva, halotti sápadtság borította el arczát, s hogy remegő kezeinek munkát adjon, egy czigarettát sodort a jobbkezével, miközben a ballal bajuszát morzsolta, tépegette nagy izgatottan.

Mindenki feléje fordult, mit fog tenni. Az emberek összenéztek, mintha mondanák: Ez mégis roppant tapintatlanság az öregtől. Szegény fiatalember, hogy háborog, hogy küzd magával! Kényes egy helyzetben van.

— No, mit morogsz, hékás? Mért nem szólsz? — piszkálta kedves kötekedéssel Podwolski, a sarkantyúit összeütve.

— Azon gondolkozom, — felelte Noszty epés humorral, a szemöldjeit felhúzva, — hogy apagyilkos legyek-e ezentúl, vagy pedig ne legyek gentleman?

Bravó, bravó! Kitört a derültség és a taps mindenünnen. Az egész társaság mintegy lidércznyomástól szabadult fel. A «századok» összedugták a fejeiket és úgy dicsérték. Szellemesen felelt meg! Kedves fiatalember. Egy püspök se felelhetett volna meg bölcsebben ennek a Podwolskinak, ennek a megenni való öreg gyereknek, a kinek minden szabad. Mert ha valami vitézi pose-ba vágja magát, nevetségessé válik, ha pedig rá se hederít az öreg gróf csacsogásaira, czinikus hírbe keveredik, szóval vagy krakéler lett volna, vagy czinikus, így azonban pompásan ütött ki, apagyilkos se lett és megmaradt mégis gentleman. Hiába no, sokat tesz a finom nevelés!

Még Tóthné is odajött, a hol egy gyűrűben vették körül Ferit az öreg asszonyok, magyarázva neki a Podwolski csintalan szabadszájú-

KAZINCZY FERENCZ ÉRSEMJÉNI SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN.

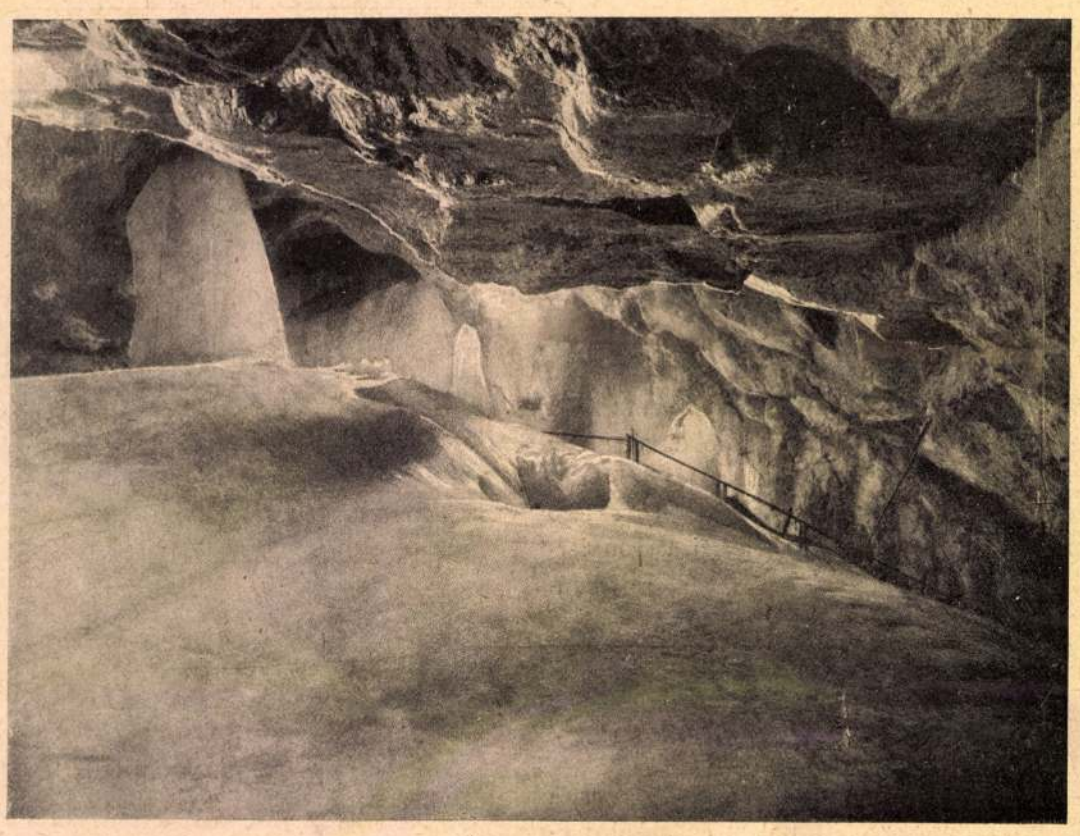

LEJÁRAT A NAGYTEREMBE.

ságát. Bizony nagy Isten csodája, hogy még be nem verték eddig a fejét.

— Ha már eddig be nem verték, ezután már könnyebben elkerüli, — vélte az öreg Palojtay. — Ne hadd magad, öreg Ferkó!

Nem is hagyta az magát, sőt csak most kezdte megmagyarázni, mikép értette a dolgot.

— Hát úgy történt, hogy az öreg Balikán főispán volt akkoriban, mikor én fiatalember voltam. Felmegyek a megyeházára az előszobájába, hát ott találom azt a tacskót, Noszty Palit, akkor megyei aljegyző volt, és még egy csomó ügyes-bajost. Azt kérdi, mi járatban vagyok. Mondom neki, egy kis beszédem volna a főispánnal. «Most az alispán van bent, meséli, utána majd én jönnék, de szivesen engedem át a helyemet.» Megköszöntem neki és körülbelül így szóltam: «Félek, hogy soká várakoztatnálak, mert azt hiszem, hosszabban veszem igénybe idejét, reménylem, te nem sokáig beszélsz bent?» «Oh, semmi esetre sem», felelte. «Micsoda ügyben mégysz be?» «Bagatelle, mondá, mindössze megkérdezek tőle valamit.» «Akkor hát eredj be előbb te, nekem az kényelmesebb.» Be is ment a lurkó és örömtől sugárzó arczczal lépett ki egy pár percz múlva. Közvetlen utána a főispán elé járulok és ünnepélyesen megkérem tőle a leánya kezét, természetesen a nagyobbikét, mert a kisebbik tatár herczegnő, a mostani Homlódyné, még a bábúival játszott. A főispán fölszisszent meglepetésében s bosszúsan csó-

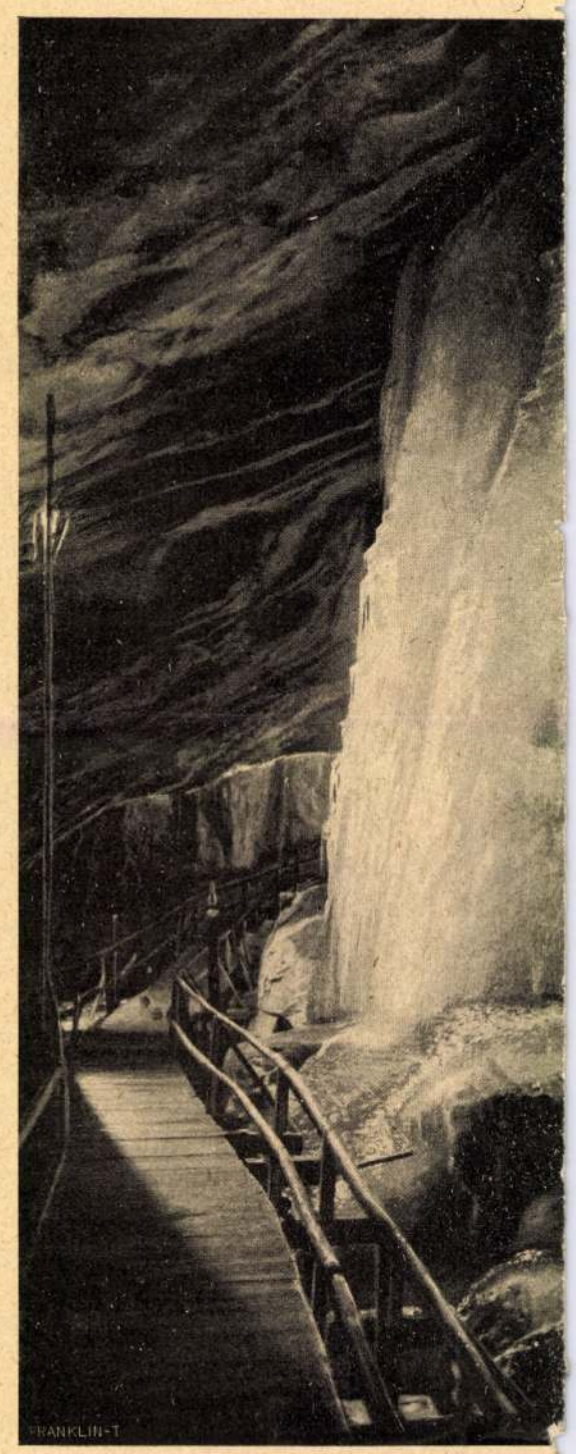

A KARÁCSONYFA A

RÉSZLET A NAGYTEREMBŐL.

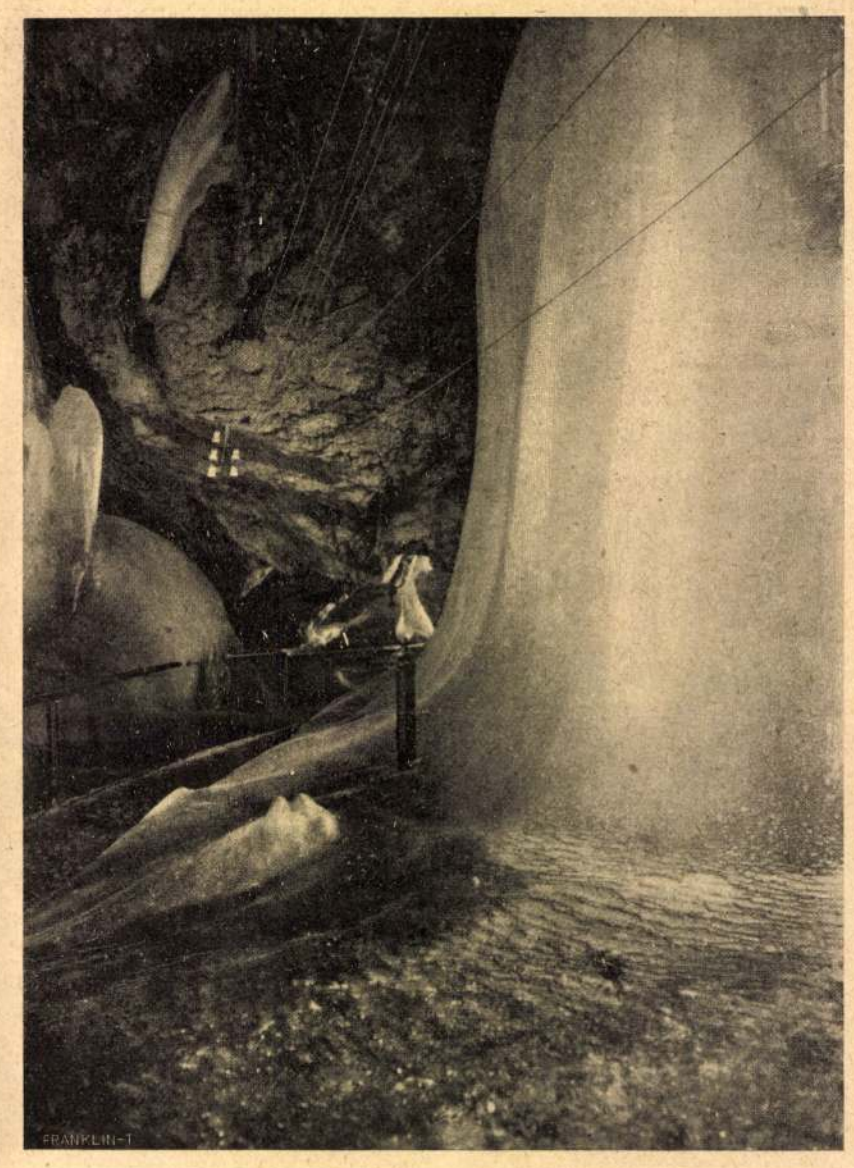

A VIZESÉS AZ ALSÓ TEREMBEN. (POKOL.)

KÉPEK A DOBSINAI JÉGBARL

ARANY JÁNOS CSALÁDJÁVAL. — Kiadatlan kép 1863-ból, Arany Juliska esküvője alkalmából.

Arany mellett ül neje, Juliska leánya, mögöttük állanak Arany László és Széll Kálmán esperes, Arany Juliska vőlegénye.

ARANY JÁNOS ÉS CSALÁDJÁNAK KÉPE.

Nemcsak egyik legjellemzőbb képe a nagy költőnek, de a meleg, benső családiasság csak úgy sugárzik belőle. Eredetije Széll Kálmán nyugalmazott esperes és szalontai volt református pap birtokában van. Sikerült másolata a nagyszalontai Csonka-toronyban, az Arany-múzeumban látható Széll Kálmán gondoskodása folytán.

Arany János leánya akkor már Széll Kálmán jegyese volt, egy-két nap hiányzott az esküvő idejéig, a mely Budapesten volt megtartandó az előre elhatározott terv szerint Juliska születése napján 1863-ik esztendőben, augusztus 9-én. Ez időben Arany a «Koszorú» szerkesztője volt, de a kenyéririgység, szerkesztői temérdek munkája, a közönség lanyha pártolása sehogyse kedveltették meg véle ezt az állapotot. Már a házasság tervének felmerülésekor komolyan foglalkozott azzal a tervvel, hogy Szalontára költözik, a hol forrón szeretett leánya lakni fog és fia László is ott fog megtelepedni, mint ügyvéd vagy városi hivatalnok, a körülmények szerint.

Ősi szokás szerint Aranyné és Juliska váltig iparkodtak rábeszélni az apjukat, hogy a házasság emlékére az egész család vétesse le magát, természetesen a vőlegénynyel együtt. A nehézkes Aranynak azonban nem igen tetszett a terv, különben se örömest ült a fényképező gép elé. Így aztán, hogy a családi tanács terve sikerüljön, külső segítséget is kellett keresni. Gyulai Pál a maga kedves disputáló módján magyarázta Aranynak, mily szükséges ez, mily kedves emléke lesz a kép a családnak. Mikor ez se sokat lendített a terven, Gyulai felesége, a vidám kedélyű Szendrey Mária, Arany Juliska barátnője czirógatta körül Arany Jánost. Ennyi nógatásnak már nem tudott ellentállani, szelid zsörtölődéssel ünneplőruhába öltözött, felhúzta a csizmát is. Ez egyetlen csizmás képe a nagy költőnek, s a fénykép egy jómódú szalontai nemzetes úr családját mutatja be a közönségnek, a milyennek indult, a míg költői sikerei el nem vadították a szülőföldtől. És épen ebben a benső, szalontaiasan családi melegségben nyilatkozik meg a kép igazi értéke. Rajta vannak Aranyék, a fia László, Juliska és a vőlegénye.

Az élet változandóságai azonban keresztül húzták Arany tervezgetését. Leánya, a ki apját bálványozta s a kinek vidámsága valóságos napfény volt az ő életében, 1865 deczember 28-ikán meghalt. Már ki volt szemelve a ház is a református parókia szomszédságában, a honnan a kerten át, a kis ajtón bármikor átröppenhetett volna szüleihez, de mint maga irja Arany: «évek óta sovárgó ábrándjainak» Juliska halálával vége lett. A Gerendaytól vásárolt sírkő, piramidal, gránit darab, «azon vidék felé elzárja előle a kilátást.» Arany e csapást sohasem heverte ki, korán megöregedett, kínos fájdalom tükröződött le arczán, még legjobb barátai is alig tudták felvidítani. Az ő fájdalmát nem enyhitette az idő, csak növekedett véle. Juliska halálától kezdve szinte elzárkózott a világtól, még ha legjobb barátai is felkeresték, valósággal kinos zavarba jött. Főtitkári hivatalának nyüglődésével ölte az időt, évek hosszú sora alatt alig irt valami eredeti munkát, s hogy magát elfoglalja, ekkor olvasta és fordítgatta Aristophanes vigjátékait. Csak késő öregségében csendült meg még egyszer régi ereje teljében lantja, mint az öreg Toldi Miklósé, a hősé, a ki még egyszer bámulatra ragadja hőstettével, mint Arany dalával a magyar világot, mielőtt a sír elfödné hamvait. Ez emlékek szövődnek e kép körül, a mit itten most bemutatunk a közönségnek.

Gyöngyösy László.

A SZEMEDRŐL...

A szemedről még irnom kell egyszer —
Mielőtt elhagynám az álmok tiszta földjét,
Hogy meginduljak az élet sarában,
Mely ráfröccsen hószin ruhámra
És újra bemocskolja lábam...

Oh milyen szép, mily isteni gyönyör volt
Bolyongani az álmok kertjében,
Melynek ajtaját kis kezed nyitotta,
És üde zöldjét, százezer virágját
A szemed napja sugározta be!

E barna tűz, mely mélylő viz is egyben:
Az álmok messze mennyboltjának napja,
S földjének tiszta, bűvös tengere.

Nap, — ki a lelkem hervadó mezőjén
Újra fakasztott friss virágokat.
S ha megérintett csókoló sugára
A bánat mindjárt úgy olvadt le rólam,
Mint régi hó a hegyek tetejéről,
Ha forró nyárnak déli napja rá süt.

Tenger, — a melynek mérhetetlen mélyén
Az érzés pompás drágagyöngye fénylik.
Kristályos tiszta, átlátszó tükör,
A honnan lelkem képmása sugárzik...

Tenger, a melynek habja mindég egybeomlott
Tekintetemnek hullámos vizével,
S találkozásuk mindegyik perczében,
Mint jó testvérek, úgy borultak össze.

Tenger, a melybe búvárként merült le
Sóvárgó vágygyal kincsre szomjú lelken;
S a melynek rejtett, mérhetetlen mélyét
Mégsem birhatta soha átkutatni...

— Napfény, ki most már nem ragyogsz rám többé,
Tenger, ki többé nem fürösztöd lelkem:
E tördelt dallal hódolok tenéked!

Varsághy János.

512 kép

Cserháti Sándor kiváló gazdasági irónk mellszobra, Horvay János műve, melyet most lepleztek le a magyaróvári gazdasági akadémiában.

A magyaróvári gazdasági akadémia régi épülete.

MÉG EGYNÉHÁNY RÉGI MALOM.

A «Vasárnapi Ujság» ez évi kilenczedik száma fölelevenített néhány érdekes régi malmot. Minthogy e sorok irója öt év óta kutatja a primitiv malmok történetét és néprajzi vonatkozásait, szerzői és kutatói jogainak elismertetése érdekében alkalomszerűnek tartja épen sajtó alatt levő, a malmokról szóló könyvének legfontosabb eredményeit közölni.

Az idézett czikk csupán a gabonát őrlő, úgynevezett *lisztelő* malmok főbb tipusait öleli fel. A lisztelő malmok logikai rendbe szedett sorozata — történeti és néprajzi gyűjtéseim alapján — ekként bontakozik ki: Legprimitivebb alakjuk az *őrlőkő*, a mely egyszerűen ütéssel, zúzással dörzsöli szét a gabonaszemeket. Archeológiai leletek egész sora bizonyítja ősi nemzetközi elterjedését; *Ratzel* és *Retzius* még napjainkban is megtalálták Afrika vad törzseinél és a finneknél. A *kézimalom* már fejlettebb alak, forgatva őröl; legrégibb ismert példányai azok, a melyek a pompeji ásatásokkor a Forum Pistorumon vagyis a sütők terén, Sallustius háza közelében kerültek napvilágra. A nehezen forgatható, nagy kézimalmok felső kövének rúdjaihoz állatokat is fogtak; ez az átmenet a *szárazmalomhoz*, a melyet régi magyar irásaink *igás-malom, szamárforgató malom* néven emlegetnek, a néphumor pedig *lónyúzó*nak nevez.

A lisztelő malmoknak — hajtóerő szerinti — második nagy csoportja a vizimalmoké, a melyek ismét igen sokfélék. Hegyi patakokon, kis folyókon *patakmalmok* kelepelnek. Ezek vagy *kanalas malmok*, a milyeneket *Evlia Cselebi*, a XVII. században hazánkban is járt hires világutazó Mosztárban és a szerbiai Uzsiczében látott, vagy pedig *alul*, illetve *felülcsapók*. Az *alulcsapó* malmot a viz folyása, a *felülcsapót* a viz esése hajtja. Okleveleink már a XIII. században megkülönböztetik e két fajtát. Folyamokon a *kompokra* vagy *tombáczo*kra épített, tehát helyüket változtatható *hajómalmok*kal találkozunk, a melyek első hazai példányai a pesti Dunán állottak 1292-ben (V.ö. «Vasárnapi Ujság» 1913. 48. szám). Régi okirataink, gazdasági összeirásaink és tatárjárási jegyzőkönyveink ezeknek is két faját emlegetik, egyik a *német* vagy *szilé*ziai módra épített hajómalom, a melyet vasmacskával kötöttek helyhez, másika pedig a magyar hajómalom. Hogy ez milyen volt, arról a hires *Verantius Faustus*nak a XVII. század elején Velenczében megjelent «Machinae Novae» czimű nagy műve tájékoztat. Ez az unikum számba menő könyv — a melynek müncheni példányát használtam — azt irja, hogy a hajómalmok kompjait Magyarországon a Dunán egy a folyam medrébe vert czölöphöz fűzfa vesszővel erősitik úgy, hogy nincs szükség sem vasmacskára, sem lánczra vagy kötélre.

XVI—XVII. századbeli folyamszabályozási okmányaink a czölöpöt *malomszeg*nek, a fűzvesszőből font kötelet *czejt*nek, *czöjt*nek, *czetykának* nevezik; a malomszeg beverésekor fizetett adó pedig a gyakran emlegetett *szegadó*. A felsorolt vizimalmokon kivül voltak még felhőszakadáskor, árvizkor vagy hóolvadáskor forgó *pokolidőmalmok, felhőt-kiáltó malmok, cserge*-malmok stb.

A primitiv malmok harmadik csoportja a *szélmalom*, a melynek kutatásaim szerint nálunk Hollandiából a XVI. század elején ideszármazott *tornyos* tipusa él háromféle szerkezeti változatban: a *papucsos, alulhajtós* és *felülhajtós* szélmalomban. Bővebben szóltam mindezekről e lapok 1911. évi 30. számában.

A lisztelő malmok negyedik alakja, a gőz hajtotta hengermalom már nem tartozik néprajzi vázlatunk keretébe. De annál inkább ide tartoznak az egyéb, anyagokat őrlő, zúzó, ványoló és törő malmok. Nálunk malmot használtak *csertörésre* 1366 óta, főleg a timárok és cserzővargák. *Csontőrlő* malmokkal is találkoztam kutatásaim során. A rizst és kölest a *kásatörő malom* dolgozta fel kásává. Szendrő várában 1610-ben állott már egy *kendertörő malom*. A len és kender, tök, dió és mák magvából, szeméből olajütő malom ütötte-verte ki vagy *olajsutu* sajtolta ki a világító és böjtidőben főleg konyhai czélokra szolgáló olajat.

A gubát, szűrposztót is malom, az u. n.

Magyar kendertörő malom (Tibold Dorán, Borsodm.).

Csergemalom (Gyimesfelsőlak, Csikm.).

Horvai János síremlék-kiállításából. Síremlék

A sárkányölő hős

háza volt agyának és kereste a gondolatokat, melyek bent rejtőztek, anélkül, hogy valaha jelentkeztek volna. De azért Anna szerette a kapitányt, de mintha ez a szeretet is fakó lenne, — hiányzott belőle a lobogás és a szenvedés. Anna boldog volt eddig, de mintha ezt a boldogságot — nyugalomnak is lehetne nevezni.

Anna fölfelé nézett. Két szemét lezárta valami bágyasztó álmodás.

— Nem szabad... nem szabad... — mondta magában.

Két érzés tikkasztotta. Sírni szeretett volna és megvigasztalódni.

Sírni és a könnye közül valakire rámosolyogni. A versíró, az a szép, az a fiatal, az a szilaj, az a dacos... nem szabad... nem szabad... Az a híres, akinek asszony még nem mondta, hogy: nem, az, ha a szemébe nézne és úgy szólna hozzá, mint egy kis gyerekhez... nem szabad, nem szabad, — ijedezett a lelkében újra.

Egyszerre megrántotta lovát. A szeme nagy lett és amint figyelve előre hajolt, nyaka finom vonalban megnyúlt, mint az őzé. Félni kezdett, megfordította lovát! Ekkor látta, hogy őrült iramban vágtat feléje Bálint.

Anna fölkacagott örömében.

— Kigyelmed ugyancsak rám ijesztett.

Bálintnak parázslott a szeme. Nem felelt rögtön. Valami volt a tekintetében, valami izzás, valami idegenség, szinte haragos, érthetetlen, amibe Anna belekapcsolódni nem tudott.

A homály rájuk borult és ők ketten zavartan, hallgatva állottak szemben.

— Jó lesz visszamenni, — szólott halkan Ungnad Kristófné, — vagy kigyelmed tovább akar?...

— Arra megyek, amerre húgom... — A hangja mintha rekedtes lenne.

Anna előre lovagolt. Nem beszéltek. Mintha valamit várnának, valamit, ami feléjük tart és amit kikerülni nem lehet. Később ismét Anna kezdte:

— De elhallgatott, versíró uram.

Ekkor Bálint mellé ment és elszántan mondta:

— Asszonyom, én azt az embert megölöm.

— Milyen emberről beszél kigyelmed?

— Aki elvette előlem és aki... megbántotta.

— Megbolondult kigyelmed, hisz az az én uram.

— Akkor is megölöm.

Anna úgy nézett rá, mint egy lázas gyerekre.

— Juhászodjék meg szépen kigyelmed és ne törje fejét ilyen kegyetlen bűnön.

— Az egész életem csupa bűn, Anna; minden gondolatom kárhozat, minden vágyam árulás az Isten parancsolatja ellen. A más felesége az istennőm, az életem, az álmom, a kívánságom. Ne fordítsa el a szemét, kegyesem. Ha bűn, hadd égjek el benne, ha kárhozat, hadd kárhozzam el tőle. Hallgassa meg, hadd mondom ki... Anna, meg akarom védeni, — mert szeretem.

Az asszony piros lett. Az arcán látszott, hogy megijedt a szótól és gondolkozik. Rávágott a lovára, nyargalni kezdett. Egy darabig így mentek visszafelé, összeszorított szájjal menekülve, hajszolva egymást.

Egyszer megáll a kapitányné és csöndesen szólott:

Uj Idők 1917. XXIII. 5 sz. 116. kép

Bánat

Elbeszélés

Irta Vándor Iván

Ungnad Kristóf kapitányéknál szokatlan dolog esett meg. A kapitány összekapott a feleségével, a híres, okos Losonczy Annával.

Az asszony a kertben ült, az almafa alatt és Balassa Bálint beszédjét hallgatta mosolygó érdeklődéssel. A versíró, huszonöt jó vitézzel tíz napja eltünt Egerből, a törököt nyugtalanítani. Ma reggel érkezett vissza, és alig hogy aludt egyet, eljött beszámolni az útja eredményéről a kapitánynak, de még inkább a kapitánynénak.

A kapitány a köszvényével és a katonáival bajlódott, a kapitányné az almafa alatt ült a kert végében. Az almafa olyan vén volt, mintha Éva anyánk az ő gyümölcsétől esett volna bűnbe. A bal oldalán, mint egy összeszorított ököl, nagy görcs állott ki belőle, jobb oldalán kis mélyedés feketéllett, melyből folytonos kopácsolás hallott, mivel az oduban egy harkálycsalád lakozott.

Anna ölbe ejtett kézzel figyelte a Bálint beszédjét. Valami lehetett közöttük, mert a szemük egymásba merült és beszéd közben el-elhallgattak, mintha megfeledkeznének az egész világról, csak egymás titkát fürkésznék, a nagy erőt, mely körüllengte őket félelmesen, parancsolón.

— Ezt húgomnak hoztam, — mondta Bálint elővéve kebeléből egypár szál virágot.

— Egy éneket nem hozott kigyelmed?

— Azt is hoztam. Az erdő partján írtam éjféli holdsütésben.

Anna mosolyogva nézett rá.

— Olvassa el kigyelmed.

Bálint halkan olvasott, mintha minden szó titok lenne, csak az Anna fülének szánva. Közben az ő csodálatos, asszonyt szelidítő szeme, a kapitányné lelkét fürkészte, a gondolatát kereste, a szívét nyitogatta.

Másfajta asszonyokhoz szokott hozzá Bécsben. A pék Katerinája és a császár asztalánál a hercegkisasszony szomszédja egyforma gyorsan kezdett olvadozni szerelmes tekintetétől. De az egri vár kapitányának a felesége más volt. Csupa rejtelem volt ez az asszony. Szép is, nem is. Eszes és mégis olyan, mint a gyermek. A szeme komoly, de a száján mindég ott egy kis mosolygás. Bálint nem tudott tisztába jönni vele: Szerelmes-e bele Losonczy Anna, vagy csak anyáskodik; kacér-e, akinek gyönyörűség az ő vergődése, vagy annyira fiatal és ártatlan, hogy észre se veszi?

Azt gondolta, muszáj lesz vele valamit próbálni, mert ezt a bizonytalanságot nem igen bírja tovább. Elhallgatott. A vers utolsó sorát elmondta... Valamit várt.

A kapitányné szép nagy szeme félig lecsukódott, ő maga mintha egy kis lélekvesztőn, titokzatos, idegen vizeken csónakáznék. Finom kis arca inkább bús volt, mint víg... Valamire gondolt és engedte, hogy a gondolata sodra vigye a lelkét... Merre, hová? Ezt szerette volna tudni Bálint.

A kutyák ugattak. Nem idegenül, nem ellenségesen, hanem beszélve, barátságosan, az örömtől sikoltozva... A kapitány jött haza.

Anna fölállott. Elibe ment Bálinttal az urának. A kapitány lassan jött feléjük. A jobb lábát ma erősebben rágta a köszvény és úgy húzta, mintha fából lenne. Az arca pergament színű volt a fájdalomtól. Nagy volt és komoly a kapitány, akár egy esőmosta óriás szobor. Az asszony, életében először, azt vette észre, hogy öregszik az ura. Halántékán deresedik a haja, és a fehér köpeny alatt mintha roskadoznék két hatalmas válla. Aztán azt kellett gondolnia, milyen daliás a versíró. Bálint szinte diadalmas volt erős szépségében. Anna összerántotta szemöldökét. Valami szíven szúrta. Azt akarta, hogy az ő ura erősebb, szebb, dacosabb legyen mindenkinél a világon...

— Mi lelte kigyelmedet, — szólította halk hangon Ungnad Kristófot.

Ungnad sziszegett. Valamit mormogott. A szeme kicsire húzódott össze és véres erek futottak a szeme csillagától a szeme szögletébe. Két szolgaember nagy karosszéket cipelt utána, azokat gyilkolta a tekintete, mivel nem siettek.

— A lábom, — mondta kétszer is, — a teremtésit... időt érez...

Közben egy kis gyors, mérges tekintetet vetett a versíróra, meg az asszonyára.

— Milyen fiatalok, — gondolta bosszúsan, — és milyen jókedvűek. Valami bántotta. Szeretett volna valamit összezúzni: talán a jókedvüket. A gondolata alatt bújkált egy ösztönös érzés, mely a Bálint megalázását kívánta.

— Van-e rab? — kérdezte tőle mogorván.

— Rab, — felelt Bálint üstökét visszasimítva homlokáról, — rab bizony nincs. Törököt nem is látánk...

— Akkor minek mentek el kigyelmetek? Csak a lovat nyúzni? Asszonyok udvarlására, vagy a szomszéd város borát kóstolgatni. Akkor jobb lett volna, ha itthon maradnak a suton.

— Balassa uram azért nem tölté hiába az időt. Két szép éneket szerzett és ez ér annyit, mintha két rabot hoz vala.

A kapitány zord ábrázattal vágott a felesége szavába.

— Ne ártsd magadat férfiemberek dolgába.

Az asszony piros lett. Fölkapta fejét, aztán lehajtotta. Bálint arca fehér lett a visszafojtott dühtől. A levegő nehéz volt. Elhallgattak. A csend ráült a fákra és lenyomta az ágakat, mint a vihar.

Losonczy Anna, a fiúsított egyetlen gyerek, az elkényeztetett kis tudós, ki tanáccsal látta el az egész Egert, most szégyenkezve állott két ember között, kik közül az egyik az ura, a másik egy titokzatos idegen, kihez bűbájos erővel fűzte valami, talán két erős szemsugár.

Zavarában a kötényét simogatta és a füvet taposta. Bálint az égen úszó felhőket vigyázta. Ungnad már megbánta, hogy szólott és a térdét tapogatta:

— A teremtésit, — mondta. — Beszéljen hát, Balassa uram, csakugyan nem látott pogányt?

Balassa szűkszavú volt ma nagyon.

Anna megfordult, az istálló felé indult.

— Nyergelj! — parancsolta a lóidomítónak.

Úgy érezte, szél ellenében kell rohannia a lóval. Tíz perc alatt kint volt az udvarból. A karcsú, szürke állat szinte úszott a fekete országút fölött, mintha vándorfelhő hátán utazna Anna.

A nagy száguldás jó volt. Lelkének nagy fölajzottsága engedett. Lépésben ment, gondolkozott. Az életét nézte kislánykora óta. Messziről jött, elszíntelenedett, idegen árnyak lebegték körül. Minden emléke fakó volt.

Aztán az urára gondolt. A kapitány szép, komoly férfi volt, mikor először látta. Sokat hallgatott, mintha mély, rejtett gondolatok foglalkoztatnák egyre. Azóta Anna sokszor nézte a homlokát, mely szép, boltozatos

A Műcsarnok téli tárlatából. Horvay János: A jó pásztor

olvasóitól egy éven át négy könyv gondos átolvasását kívánja az egyesület.

Hogy milyen jellegű kurzusokba egyesülnek a körök, az természetesen attól függ, kik vannak benne. Az egyesület központja gondoskodik minden jellegű olvasóról. Van bevezető kurzus olyanok számára, akik eddig talán egyáltalán nem folytattak rendszeresebb olvasást. Munkásklubok, fogyasztási szövetkezetek tagjai stb. rendesen ilyen kurzussal kezdik. Az általános kurzus a második. Ez felel meg leginkább az úgynevezett általános műveltségű olvasók nagy közönségének, akik nem kívánnak nagyon mélyen hatolni bele egy-egy dolog tanulmányozásába, de mégis ismerni kívánják azt.

A fiatalság számára való kurzus az iskolás fiúk és leányok olvasását vezeti tizenöt-tizenhat éves korukig. Erre a célra külön havi folyóirat jelenik meg, a kellő könyvek jegyzékét, ismertetését és a fiatal olvasókat érdeklő cikkeket adva.

Van végre különleges kurzus olyanok számára, akik, — már előzetesen jó olvasmányokon menve keresztül, — ezek alapján speciálisabban is bele akarnak hatolni valami kérdésbe.

. . . Mindez természetesen csak a körvonalak körvonalozása, a vázlat vázlata arra nézve, hogy a Home Reading Union mit cselekszik az egész angol világ szellemi életéért. De így is elég nagy gondolat gyanánt jelenhetik meg a dolog bárki előtt arra, hogy szenteljen egy gondolatot annak, mi módon létesíthetné más ország is ilyent.

Amerika és Anglia használják ezt az intézményt. Olyan két ország mindenesetre, amelyeket megszoktunk az emberi előmenetel nagy harcterén a tűzvonalban látni. És éppen ezért, éppen ennek tudatában, hogy a cselekvés, a produktiv munka két nagy nemzete az, amely ezt a rendszeres olvasást, ezt a kontemplativ foglalkozást ilyen életszükségül tekinti — éppen ezért kell belátnunk, hogy ez a munka nem időveszteség a leggyorsabban, legintenzivebben élő nemzet számára sem, hanem ellenkezőleg éppen ez, a lázas munkában, a nyilvános élet tülekedésében való koronkénti megállás, a tekintetnek befelé, a lélek felé való fordítása az, ami a modern élet emberét az egyoldalúságtól megmenti és lelki életében harmóniát teremt.

Az Egyesült Államokban mondta 1888-ban Sir Joshua Fitch, a Home Reading Unióról beszélve, egy óriási nagy gyűlésen azt: „Mind érezzük, hogy az olyan élet, mely tisztán az élet anyagi dolgainak, az előretörtetésnek, pénzszerzésnek van szentelve, egyoldalú és tökéletlen; — a minden egyebet kizáró egyetlen egy érdek és foglalkozás megszűkíti, eltompítja, sőt ferde irányba tereli a lelket.“ — Nemcsak megélni, de élni is kell tudnunk. Élni a lelkünkkel és mindazzal, ami abban, mint annak legjava nyugszik.

Gineverné Győry Ilona

Ernesto Biasca

Irta Farkas Pál

VII.

London, 1858 augusztus.

Biasca ma este megcsókolta Etelkát. Azt hitték, hogy egyedül vannak az ebédlőben és önfeledten, hosszasan, vadul csókolóztak. A tulajdon szememmel láttam, amint az ajkaik összeforrtak. En a Dickens-regényt akartam megkeresni, amelyet odalenn felejtettem az ebédnél, de ők annyira el voltak merülve saját szenvedélyükben, hogy azt sem vették észre, amikor rájuk nyitottam az ajtót. Igaz, hogy a következő pillanatban már ismét becsuktam. Nem akartam zavarni őket . . . és különben is . . . ha nem uralkodok magamon, még valami szerencsétlenség történhetett volna.

Etelka tehát csókolózik egy idegen férfiúval, akit négy hét előtt még nem ismert, akit ő szólított meg először és akit az első perctől kezdve félremagyarázhatatlan módon kitüntetett. Nem értem ezt a leányt. Oly idegen, oly zárkózott, oly különös, oly titokzatos, hogy nem tudom megérteni. Néha órákig töröm a fejemet, hogy tisztába jöjjek vele. Ezek az órák rendszerint az éjszakáé és én ott járok a folyó partján, nézem a parlament kivilágított ablakait és Etelkára gondolok. De minden szava, minden cselekedete annyira ellentmondó, hogy nem tudok eligazodni rajtuk.

Sohasem hittem volna, hogy egy tizennyolc esztendős leány ilyen is lehet. A lelkének egyik fele tele van szenvedélyes gyűlölettel, minden áron meg akarja találni apja árulóját, minden nap hajszol, hogy keressek új nyomot, követel, parancsol, toporzékol, azután ismét sír és simogatja a kezemet, és hálálkodik, hogy milyen jó vagyok hozzá. De a következő pillanatban már kiderül az arca, odalenn meghallotta a Biasca hangját és akkor három lépcsőfokot ugrik át egyszerre, hogy hamarább ott legyen az ebédlőben. Amikor pedig Biasca olasz dalokat énekel neki, akkor összekuporodik a székében, a szája félig nyitva marad, a szeme pedig

Uj idők 1913-14. XX 9 sz. kép

Zoltánka. Krúdy Gyula színjátéka a Magyar Színházban. Völgyi (Tarnay), Zoltán (Törzs) és Pataky (Papp)

úgy fénylik, mint a zsarátnok, amelyből minduntalan fölcsap a láng. És Biasca sem törődik senki mással,

Zoltánka. Krúdy Gyula színjátéka a Magyar Színházban. Bemutató előadása november 15-én volt. Julia (Cs. Aczél Ilona) és Balázs (Táray). Alexy fényképe az Uj Idők számára

csak vele. Úgy járnak-kelnek a boarding-house vendégei között, mint két előkelő idegen, akiket rossz sorsuk a Csendes-óceán valamelyik névtelen szigetére vetett ki, ahol egyideig vadak között kell élniök. Bennünket legalább annyira nem vesznek észre, mintha azok volnánk...

Az egész boarding-house már róluk beszél. Missis Parker ugyan igen türelmes asszonyság és a kontinens emigránsai sok mindenhez hozzászoktatták, de attól tartok, hogy egy szép napon mégis megúnja ezt az idillt. Annál inkább, mert Etelka annyira gőgösen viselkedik vele szemben is, mintha vérbeli hercegnő volna és nem tizenkét shillinget fizetne egy hétre.

... És ma délután már csókolóztak. Ha ezt valaki más látta volna meg... vagy meglátja holnap... holnapután... bármikor... akkor Etelkának vége.

Mit tegyek vele? Hogyan beszéljek?... Hogyan győzzem meg arról, hogy a vesztébe rohan? Hiszen még olyan fiatal és hiába mondja, hogy érett — még teljesen éretlen. Mert mindez csak éretlenség lehet, nem romlottság. Hiszen ha tudatosan tenné mindezt, akkor ártatlan leányarca csak álarc volna, amely a nagyvárosok legbűnösebb romlottságát takarja. De ez lehetetlen. Etelka magyar pusztán nőtt föl. A magyar pusztán nem teremnek azok a színes, mérges, fiatal virágok, amelyeket Párisban magam is láttam.

— A rendőr föl fogja önt szólítani, hogy hajadon fővel való sétáit szüntesse be, — szólalt meg mellettem Miranda mindig jókedvű hangja.

Csakugyan, hajadon fővel jártam a Strandon és a sétálók kíváncsian végigmértek. Szerencsére egy omnibusz jött és abba bemenekültem. Miranda fölkapaszkodott mellém és leplezetlen érdeklődéssel nézett.

— Ön most elfogadható kifogást keres, amellyel megindokolhatja kissé antik formák között megtartott sétáját. De ne erőltesse meg a fantáziáját. Valahányszor tisztelt ideálom az óceán tulsó partján rosszul bánt velem, én is néhány óráig hajadon fővel szaladgáltam. A tudósok bizonyára meg fogják egyszer állapítani azt is, hogy miért felejtik el szerelmes emberek

Horvai kiállitása a Nemzeti Szalonban
Részlet a Kálvin-emlékmű vázlatáról: Krisztus alakja

Zsolnay Miklós szobra

Szivárványbogár

Elbeszélés

Irta Herczeg Ferenc

A király szolgái lehúzták a csizmájukat és nesztelen macskaléptekkel sompolyogtak a trónterem ajtajához. Kémkedve néztek be az ajtórésen és ha valami aranyosat láttak, akkor vigyorogtak, ha pedig hörgést hallottak, akkor sápadtan pattantak vissza.

Odabenn az öreg király ült a kincsei közepett és a halállal vívódott.

Dicsőségben akart meghalni, azért a trónterembe vitette magát és odahordatta kincstárának minden drágaságát. Gyémántkoronával a fején, biborpalásttal a vállán, karddal a kezében ült magas trónszékén. Körülötte ezer szagos viaszgyertya égett.

A terem kőpadlóját egészen belepte a sok kincs. Halomra lapátolt arany, drágakővel és igazgyönggyel telt hordók, véres rubintok, sziporkázó gyémántok, tigrisszemű topázok, koronák, billikomok, arany pajzsok hevertek rakásban.

A rettenetes vén ember alkonyattól hajnalhasadásig egyedül trónolt a teremben. Fáradt koponyáját lenyomta a korona a hörgő mellére, csontos ujjai remegve tapogatták a hideg kardot, bozontos fehér szemöldökei alatt pislogó üveges szemében pedig fakóvá lett a sok fényes holmi, amit véres háborúkban rabolt össze a nagy király.

Uj Idők 1913. I. 496/7 lapok

Megállapítom magamban, hogy Kitty ritka eszes leány és bámulatos emberismerete van. Ebből az emberismeretből azonnal kaptam új próbákat.

— Már a neve is képtelenség, — folytatta Kitty az analizist. — Valakit nem hívhatnak Oszkárnak. Oszkár... micsoda egy név ez? És még hozzá Tarczaly Oszkár. Mintha rossz divatregényt olvasnánk a hatvanas évekből. Tudja „Hölgyfutár" idő... satöbbi... bővebbet a magyar irodalomtörténetben. Sohasem tudtam megérteni Sárit, hogy egy Tarczaly Oszkár nevű egyénnel jegyezte el magát.

— Talán nem a nevet tartotta fontosnak, hanem az embert.

— Az embert? Tudja mit, akkor nekem még a név szimpatikusabb, mint az ember. Hiszen annak nincsen egy természetes mozdulata sem. Hiszen minden szava hazugság... nem is hazugság, hanem ostobán stilizált hazugság, hogy én hamarjában nem is tudom, hogy mi háborít föl jobban, a hazugság vagy a stílus.

— Sári úgy látszik más véleményen van, — jegyeztem meg lehetőleg száraz hangon.

Kitty lábai heves taktust vertek a falon.

— Más véleményem van, és ez megint megerősíti az elméletemet.

— Oh... magának még elmélete is van? Halljuk.

— Igen sok elméletem van. Talán ha majd jobb barátok leszünk, közlöm magával a fontosabbakat. Ma csak a Sárira vonatkozót fogom elmondani. Széleskörü tapasztalataim arról győztek meg, hogy a komoly leányok mindig beleesnek...

— Beleesnek?... Mibe esnek bele?

— Természetesen ostoba és lehetetlen szerelmekbe esnek bele. A probléma tulajdonképpen nagyon érdekes. Van egy komoly, intelligens, fölényes eszü leány és pont egy majomba szeret bele. Miért? Kell valami titokzatos vonzóerőnek lenni, ami a komoly leányokat a majmok felé vonzza. Ez már a harmadik eset, amelyet ismerek... ez nem lehet véletlen.

— Valószínüleg nekik tetszik az a zsáner, amelyet ön kissé szigorúan majomnak nevez.

— Tetszik? Persze, hogy tetszik. De miért?... Valószínűleg azért, mert teljesen az ő ellentétük és ennélfogva benne keresik mindazt, ami saját lelkükből hiányzik. Ezért találnak természetesnek minden kificamított gondolatot és minden undok pózt. Ők maguk tudniillik sohasem pózolnak és így nincsen meg az érzékük a nüánszok iránt sem.

— Örömmel látom, hogy magában sok filozófiai hajlam van, kedves Kitty.

— Ha ráérek, föltétlenül gazdagítani fogom a filozófiai irodalmat is, — igérte a fiatal hölgy és a lábai újabb taktusokat vertek ki. — Sajnos, nem igen érek reá, a flörtjeim nagyon elfoglalnak. Ma is négy levelet kellett megírnom és ez nagyon kimeríti az agyvelőt.

— A barátnőivel levelez?

— Intelligens leány már nem levelez a barátnőivel. A barátaimmal levelezek. Csak nem hagyhatom a fiúkat minden erkölcsi támasz nélkül. Azt hiszi, csak a maga szívügyeit ismerem? Ujjé! A szerelem nagyon ragályos betegség és az utóbbi időben jobban grasszál, mint valaha.

— Ne mondja.

— De mondom. Sőt többet mondok, nem is a szerrrelem, hanem a szerelem grasszál.

— Ezt a finom disztinkciót nem értem.

— Pedig nagyon finom disztinkció. Szerrrelem három r-rel, az a nem komoly, a rácsolt, az affektált szerelem. De a szerelem egy r-rel — az komoly, sőt tragikus is lehet. Nem is képzeli, hogy mennyit lehet néhány helyesen kiejtett r-rel kifejezni.

A főszolgabíró elkészült a listájával és azt ajánlotta, hogy menjünk haza. Hazamenés közben szerettem volna Sárira gondolni, de a főbíró a rákmérgezés tüneteit fedezte föl magán és ilyenformán szakszerű fejtegetésekkel kellett eltöltenem az egész útat. Mikor azonban odahaza voltam, még sokáig ültem a padon és cigarettázva bámultam a sötétkék tavaszi éjszakát. Közben pedig sok mindenfélére gondoltam. Úgy van... sok mindenfélére.

Folytatjuk

Virágos akácfák...

Virágos akácfák
Lombos sátorában;
Üldögélek hosszú,
Merengő magányban.
Száz gyönyörüséges
Emléken mélázok...
S nézem, nézem a lehulló
Akácfa-virágot.

—

Eszembejut minden
Édes boldogságom;
Szerelmes tavaszom,
Nyiló ifjúságom.
Életünk ezernyi
Szépségén mélázok...
— S nézem, nézem a lehulló
Akácfa-virágot!

Staboleskamihály

Lázas félálmában úgy rémlett neki, mintha a terem szürke kaviccsal volna teli. Hogy minek hordatta ide a sok kavicsot? Azután megint furcsán földarabolt emberi holttesteket látott.

Néha pedig úgy érezte az öreg király, mintha nem is volna egyedül a teremben. Fekete, gigantikus árnyék áll a trónja mellett, némán, mozdulatlanul, de élesen figyelve, ugrásra készen.

Künn, a vár előtt, azalatt fegyveres csapatok gyülekeztek az éjszakában, olyan csendben, mint a szálló ködfoszlányok. A síkság felől vasruhás lovasok jöttek, a hegyekről pedig medvebőrös óriások ereszkedtek alá. Titokzatos parancsra jöttek, úgy hallották, hogy a trónváltozás vérontással fog járni és azért zsákokat hoztak magukkal a levágott emberfejeknek és a rablott ezüstnek. És asszonyok is voltak a fegyveresekkel, lovon járó, kevély, vérszomjas asszonyok, akik rikító selyembe öltöztek.

A fekete herceg, maga is talpig vasban, egész éjszaka ott ült az emberek között a tábori tűznél.

Reggel híre ment, hogy a haldokló király a szőke herceget kívánja látni. Tíz szolga rohant ki a várkapun, ki lovon, ki gyalogszerrel vágtatott a szőke herceg után. Mert ő lesz az új király.

A fekete herceg fakó arccal, tőrét szorongatva, állott emberei között. Később boros hordókat veretett csapra és így szólt:

— Ha igaz, amit beszélnek, akkor mindenkit megölünk. A szőke herceg szívét pedig a magam kezével tépem ki...

A szőke herceg hajnalban kisompolygott a nyitott várkapun és mivel senki sem állotta útját, leosont a völgybe. A dombok felé kanyargó fehér úton vidáman futni kezdett, mint a kiszabadult csikó. Olyan könnyűnek érezte magát, mintha mindez csak álom volna, a futása félig repülés volt, a lába hegyével érintette a földet és öles szökésekkel lendült előre.

A herceg azért szökött meg a várból, hogy szivárványbogarat keressen. A vén dajkája mondta neki egyszer, hogy aki szivárványbogarat tart a kezében, azt valami nagy szerencse éri. A herceget ugyanis a dajkája nevelte, mert árva volt, édes anyját megmérgezték, édes apját pedig leszúrták a nagy király parancsára. De ez már igen régen volt.

Tovább sietett és hamarosan idegen vidéken találta magát. Köröskörül hosszan elnyúló dombok, a lejtőn fölfutó keskeny szántóföldek, itt-ott fehér foltokban virágoznak a cseresznyefák, fönn sötét erdőfal, az erdő fölött pedig vakító fényű tavaszi felhők függnek az égen. Valahol messzi, nagyon messzi kakuk szólt.

Egy mezítlábos kis leány jött szembe az úton. Nagy kosarat cipelt a karján és egészen oldalvást görbült az erőlködésben, hogy egyensúlyban tarthassa magát. A herceg megállította.

— Van erre bogár? — kérdezte.

A kis leány a földre tette a kosarát és megszeppenve meresztette ki a nagy szemét.

— Van, sok van, — mondta komolyan.

— Szivárványbogár is van?

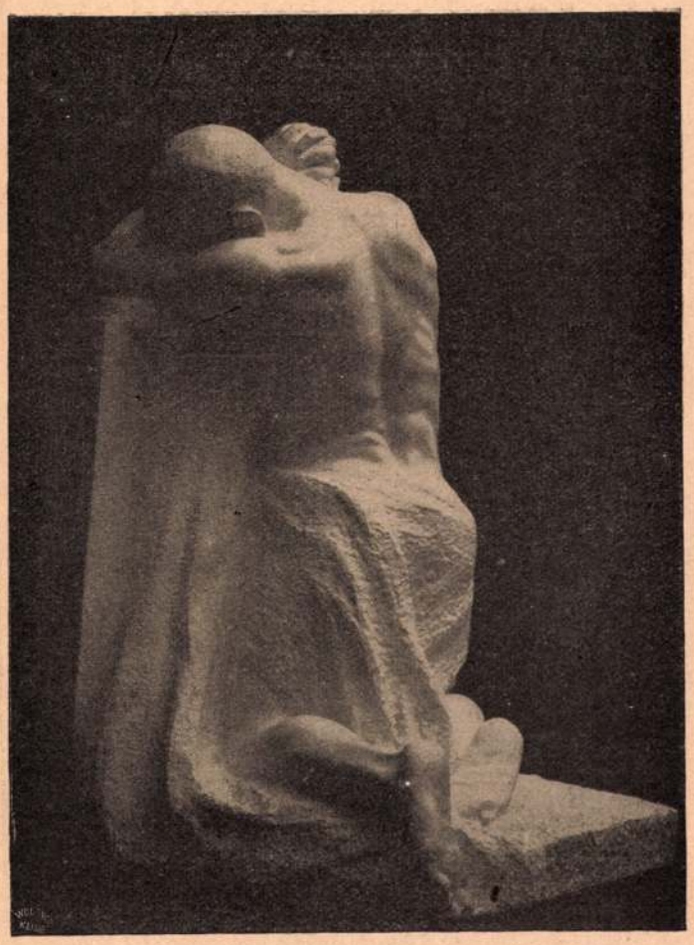

Horvai kiállítása a Nemzeti Szalonban

A Rákosi-család siremléke

— Az is van.

A herceg tovább szaladt, azután megint hallotta a kis leány hangját:

— A csalánbokorban keresd! A csalánbokorban!

Egypárszor még visszafordult és a leány még mindig ott állott a kosara mellett, utána nézett és most már mert mosolyogni.

Az út nagy ívben kanyarodott a dombra és a herceg észrevette, hogy a távoli királyi vár tornyai fölött beborult az égbolt. Óriás felhősárkányok vitorláznak arra, mohó gyorsasággal, feketeszárnyú, aranyhasú zörnyetegek, förtelmes nagy csordában. Azután egyszerre vakító fényű robbanást látott a fekete felhők közt, mintha valaki közéjük vágta volna a gyémántkoronáját és száz tündöklő gyémántszilánk pergett szét cikázva, a sárkányok pedig ijedten felhördültek, majd dühösen bömböltek, hogy megremegtek odalenn a hegyek.

Nagyszemű, langyos eső kezdett hullani, mintha százezer égi szem sírná a földre bánattá.

A zivatar hamar elvonult megint. A fecskék, amelyek az imént még mélyen a gyöp fölött cikáztak, megkönnyebbülten lendültek föl a ragyogó magasságba.

A királyfi egyszerre megállott és az égre tekintett. Szivárvány tündökölt a feje fölött. Amint elnézte szelid és titokzatos fényét, édes epedést érzett, bár maga nem tudta, hogy mi után.

A piliantása egy bokorra esett, mely ellepte az árokpartot. Csalánbokor... A sötétzöld leveleken itt is,

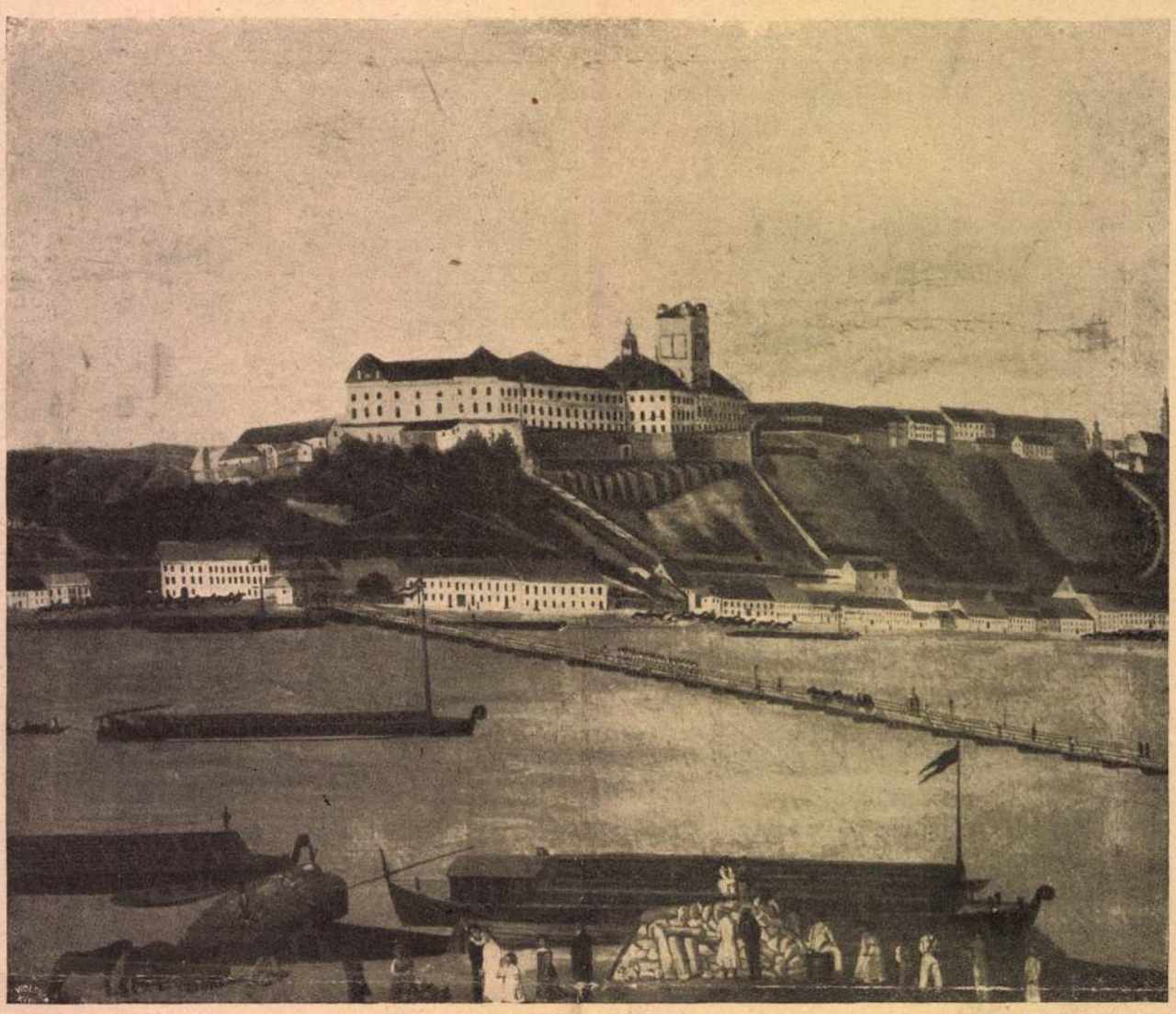

Biedermeier-kiállítás az Ernst-muzeumban. A régi Budapest, a kor művészetének középpontja

ott is fölcsillan egy kis bogár. Csak akkora, mint a katicabogár, de csodálatos, szelid fényben tüzel, piros, zöld, fehér fényben, mintha az égiek elcseppentettek volna valamit a szivárványfestékükből.

A szőke herceg tenyerébe vett egyet a bogarak közül.

— Várlak, szerencse, várlak! — zümmögte halkan.

És máris gyors patkócsattogást hallott az úton. A kamarása repült feléje, vágtató paripán. Egészen ki volt kelve magából.

— A király meghalt, — kiáltotta lihegve. — Utolsó órájában mindig csak téged emlegetett... A fejedre akarta tenni a koronát, a kezedbe akarta adni a kardját... Nem tudtam rád találni, pedig hogy kerestelek! Végül is a király a fekete hercegnek adta a koronát... Mert a mi országunk egy percig sem maradhat király nélkül... És most már oda a dicsőség, oda a hatalom, oda a sok kincs...

A herceg szeme megtelt könnyel.

— Szivárványbogarat kerestem, — mondta halkan és szomorúan.

És a herceg egész életében azt hitte és mindenki azt hitte, hogy a szivárványbogár megcsalta és szerencsétlenséget hozott reá. De ez tévedés volt. A bogár szerencsét hozott neki.

Confèrence-ok a közönségről

Elmondja Nagy Endre

Tisztelt hölgyeim és uraim! Hat évig állottam a közönség szolgálatában. Most, hogy kiállok a „helyből", úgy teszek, mint a többi cseléd szokta ilyenkor: jól leszapulom a volt gazdámat. Alaposan kiismerhettem sok-sok gyengéjét; amíg megfizetett érte, legyezgettem azokat, most pedig az elcsapott cseléd módjára kipletykálom a világnak.

Új gazdám van most: az Uj Idők közönsége és régi közönségemet szapulván, új közönségemet szolgálom. Az új naccsága is mohón szokta nyelni a régi naccsága ócsárlását és szerencsére nem jut eszébe, hogy belőle is régi naccsága lesz egyszer.

Különben is, ez a közönség nyugtalanság nélkül hallgathatja, amit a régi közönségemről mondok, mert a nyomtatott betü és az eleven szó közönsége között semmi rokonság sincsen.

A nyomtatott betü közönsége megfontolt, szűkmarku, még egy helyeslő fejbólintással is takarékos. Az eleven szó közönsége lobbanó és nyomban tékozlón fizet virággal, vagy rothadt almával.

E különbségnek (sőt ellentétnek) fiziológiai oka van. A nyomtatott betü közönségének van bőven ideje, hogy meggondolja az ítéletét, de az eleven szó közönségének sietve kell kimondania a verdiktet, ha csak nem akar a következő mondatról lemaradni. Ebből a sietségből élnek meg pompásan a színészek, színdarabírók, szónokok és az eleven szó többi szerencse-lovagja.

HORVAI JÁNOS: OLVASÓ ASSZONY

Ecce Homo, Bedrosom márv

Gárdonyi – nobor mellékalakja

Nemzeti képzőm. kiáll. 1933

1937 ápr.-jun.: Hősi emlék, Irinyi a költő, klebi gr., gepsuk

1944 jun.: Ea hadvezér szemlélve, Szomjas Vatrás, gepsuk

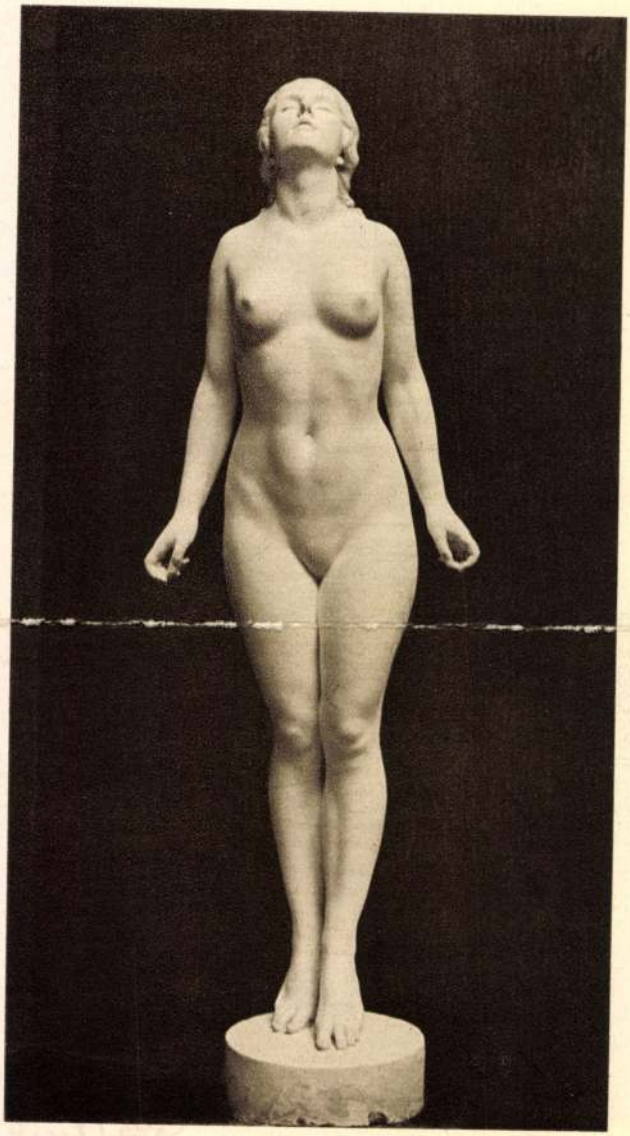

PÁSZTOR JÁNOS: SZFÉRÁK FELÉ

Horvai János

Horvai János
Siremléktervezet, gipsz
Siremléktervezet, "
Luther-szobor tervezet, gipsz
Siremléktervezet, gipsz

téli tárlat. Miscamok, 1919-20. 11 l.

tény Múzeum a leggazdagabb magyar
s emeli, hogy nem egy, mütörténeti-
yegtelen része a nagy fővárosi köz-
yar és olasz primitivekben gazdagabb
elfti porcellánokban az Iparmüvészeti

Simor János alapitotta és adta át
nosságnak.Később alapitványként az
el gyarapodott. Simor győri püspök
si székben fokozottabb mértékben ál-
etetének. Gyűjtésének határozott irányt
az akkori egyházi festészetre fektette
kiváló hazai és külföldi művészeknél.
arénusok, Führich, Dobyaschofsky,Deger,
század harmadik negyedének legjelesebb
vészei, s mecénása volt e kor legbuz-

Horvay János

Győr város megren-
deletére készítette
az 1914-18. évi győri
hősi halottak emlé-
kére rusztikai már-
ványból, az alépítmény
és az ~~ö~~ orlop mészkő.
A Radó-téren van.

Láttam 1947
nov.

Készült ~~#~~ 1940
körül

Horvai János

Luther szobor, gipsz

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.

1920. ápr. 11 l.

Horvai Janis

élete

~~Nemeti Halom~~

~~1921 marc~~

1920 máj:
Sireul I-II

~~Bronz tekercs X. 148.~~

~~[illegible]~~

Horvai János szobrász
Gordonkás, körtefa
A jó pásztor, majolika
Piéta, gipsz
Magyar ~~Reprezentativ~~ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

MAGYAR NUMIZMATIKAI TÁRSULAT
BUDAPEST
VIII., CSEPREGHY-UTCA 4.

130 szám
1936.

MÜEMLÉKEK ORSZÁG

Mély tisztelettel
sulatunk választmánya folyó hó
folyó 1936. évtől számitólag é
telezettsége mellett társulatu
Midőn megragadjuk
fejezést társulatunkhoz való c

Horvai János

Siremlék-tervezet, gipsz

" " "

" " "

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mics. 18 l.

HORVAI JÁNOS

Született 1873. Pécs .A budapesti iparművészeti iskola elvégzése után a bécsi akadémián Hellmernél és Zumbuschnál tanult. Számos Kossuth-szobor, a pécsi Zsolnay-szobor, a kassai honvéd-szobor, gr. Andrássy Dénesné rozsnyói szobrának és számos művészi siremléknek alkotója. Dijai: A ceglédi Kossuth-szobor pályázaton I. dij, a reformáció genfi emlékszobrára hirdetett nemzetközi pályázaton III. dij, a pécsi Zsolnai-szobor pályázaton I. dij, a budapesti Kossuth-szobor pályázaton I. dij és megbizás (1908). Megnyerte továbbá a Forszter-féle Vaszary-dijat és az állami kis aranyérmet (1917) és a Nemzeti Szalonnak szoborművekre első izben kitüzött nagy aranyérmét. A fővárosi tárlatok állandó kiállitója, a Nemzeti Szalonban 1913-ban gyüjteményes kiállitást rendezett. A Nemzeti Szalon művészeti alelnöke és societaire-je.

44. Öreg honvéd.
45. Haldokló.
46. Részlet Rákosi Jenő siremlékéből.
47. Luther-szobor.
48. Gordonkás. Faszobor. 60.000 K.
49. Jó pásztor. Terrakotta. 10.000 K.
50. Légrády család siremléke.
51. Serbán család siremléke.
52. Baintner család siremléke.
53. Serbán család siremléke.
54. Schmiedbauer család siremléke.
55. Hadiemlék.
56. Királyfi család siremléke.

Nemzeti Szalon 1921. márc. Societaire-ek kiáll.

57. Probstner siremlék.
58-65. Siremlék tervezések.

31. Szeles idő a Földközi tengeren. (Olajf.) 12.000 K.
32. Tél a város mögött. Gross-Hesselohe. (Olajf.) 40.000 K.
33. Január az éren. Bruck bei München. (Olajf.) 30.000 K.
34. Májusi éjjel Angliában. (Olajf.) 40.000 K.
35. Nyugalom ideje a kikötőben. Ostende. (Olajf.) 12.000 K.
36. Rio San Polo. Venezia. (Olajf.) 12.000 K.
37. Nyári éjjel egy hegyi faluban. San Jaume di Frontanya. (Olajf.) 8000 K.
38. Hóolvadás után. Zala-Hosszufalu. (Olajf.) 8000 K.
39. Bárkák a lágymányosi parton. (Olajf.) 4000 K.
40. Tél. Zala-Hosszufalu. (Olajf.) 10.000 K.
41. Repülőtér Kaliában (1918).
42. Hótalan tél a külvárosban. (Olajf.) 30.000 K.
43. Tél a Muzeum-kertben. (Olajf.) 16.000 K.

Horvai János

199a Szobormü, gipsz

Nemzeti Szalon

1918 máj
Sav. kiáll

1919 Bernini: Pieta,
Jó Pásztor
Krisztus

~~1919 dit~~

Horvai János

Gipszrészlet egy
nobosmühöz

Nemzeti Szalon

1915. szept.
Őszi kiáll -

~~Haydu Persö : Tanulmány, hobor~~

~~Halasi Horváth : Ctrió d. n. patit~~

~~Harangy Jenö : Nagyvásár Haydu-~~
~~földön, of~~
~~Ezer az állatkertben~~

~~Hárey Gyula : Ilona lépesö (Bp)~~
~~Tördöző amoretek~~
~~S. Gregorio Rómában~~ | Graf

~~Hencsei Dénk A : Peoniák~~

~~Heyer Artur : Torkosság, of~~

Horvay János : Népdal, hobor

Horváth Árpád : Arcmás, [illegible]

Tovább

DMKT. 1928-29 téli

Horvai János festőmüvész
Karánsebesi hősök emléke
Egy hős siremléke
Sajtóhadiszállás második mükiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

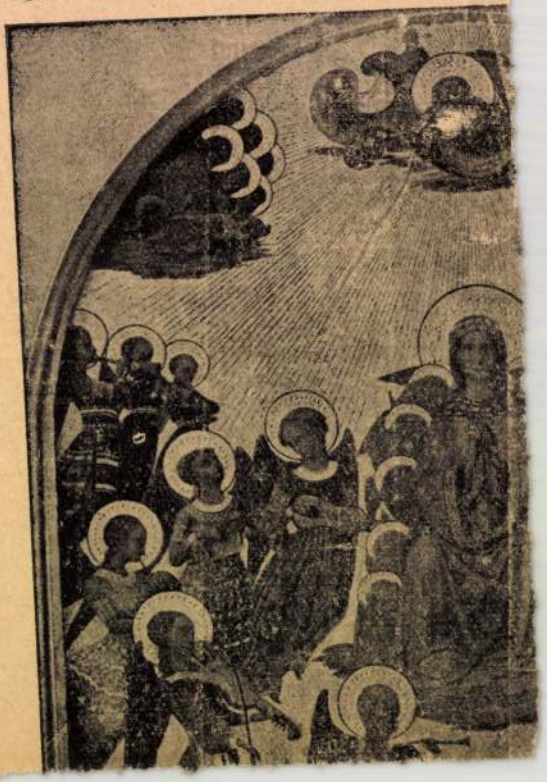

Horvai János

l. Csibelick II-kiáll

Nemzeti Szalon 1918.

N Sol 1922 máj | 1923
Madonna, Ja | Bemerkr
Harcos, Gr | l. Milón

1924 márc (trövetség) I. Miáll
l. Milón

1925 ápr (trövetség II. Miáll)
Neptun
Rapp Vány Lhéerné sirenléke
Madonna Bépt

Pihenés, Toller

Horvai János

1917 · siremlékeiből
koll. Eiáll a Nemzeti
Halomban

213

Payne, A. H.

Antwerpen. E. Linnig festménye után.

Am.

125 x 172 mm.

K. 0. 50

Horvay János

Horvay János.

126 Beethoven, gipsz
127 Luther, gipsz

A Benczúr Tánaság
első kiáll. (Neuri Szalon)
1923. ápr.

ót

ás-

-

ót

-

ávaró

na értesítendő."

HORVAI JÁNOS

37	Beethoven	márvány	Eladó
38	Siremlék	gipsz	Eladó
39	Pieta	márvány	Eladó
40	Calvin	márvány	Eladó
41	Luther	gipsz	Eladó

Céhbelier jub. kiáll. Szt.
Neuszeti szalon 1934. jan.

152. WELLMANN RÓBERT: Radvánszky báró arcképe.

Horvai János szobrászmüvész
Zsolnay,
Siremlékterv
Megdicsőülés
Hősi emlék
Topolya hősi emléke
Vasárnap

Törzstagok második kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1944. február 2o.

325. kép. *18. (Mss. III. 176.) Horae Beatae Mariae Virginis. XV. sz. 45b lap.*

Horvay Ödön: Fürdés után
Cincák japán edénybe
Nos arch I-II
Dolce far niente
Tájkép I-III
Cinerárián
Kerti szarkalab
Pipacs korsóban
Piros pióniák

Horváth Gizi: (Fiatal bej)
Hős br
Ébredés, gepr

Horvay Zsóa: Sírcsulák I-II
a gordonkás, körtefa

Körösfő: Kriesch Aladár

Cékbeliek II. kiáll
1918 febr (N.S.)

Hernáol-tit ivánné tág részl.
Hegyrei tág, Piros pünk. rózár
Felkérésen arcképl

Hornyay Gdön: Virág porcelánedény, Gen,
almák modern szekrényen, H. Ágica,
Orgona modern vázas edény, Gen
Az én ideal ajám, pasit

~~Horváth Gáza: Arcképtan. Ker. tit. Jáos~~ | gépi

Horvay Jáos: Krisztus,
Grég honvéd
Sírcsel részlet | gépi

Körösfői Kriesch Aladár

Célbelick I. Mall.
1914 ápr.-máj (N. f.

Horvai János

lárd

Téhbelick IV. kiáll

Nemzeti Szalon 1923

Petőfi
Beethoven
Madonna
Kálvin
Dante

fe

Martin, 62

nyuló ér sárga fenekére is látunk »lusta piócák s a futó bogarak tarka seregére«.

Célját minden esetben eléri a költő: eleven, szemléletes, hangulatos képet fest, a beállitás azonban pillanatnyi hangulata szerint különböző. Hol, mint a festő, egy bizonyos nézőpontból szemléli a természetet. *(A Tisza, A csárda romjai)*, majd madártávlatból *(Az alföld)*, majd meg ugy, amint menetközben eléje tünnek az egyes jelenségek, amelyek mindegyike egy-egy különálló képpé lesz *(Kis Kunság)*. Hol széles, nagy távlatu képet tár az olvasó elé, hol meg csak könnyedén vázolt jelenetet.

Talán éppen akkor a legcsodálatosabb szemléltető művészete, amikor egy-két vonással feledhetetlen szép képeket varázsol lelkünkbe. *Itt van az ősz* c. költeményében csak a halk levélhullás és a szelid napfény van jelezve s mégis melyik festmény képes az ősz szelid mélabuját ugy éreztetni, mint ez a költemény? Itt halljuk a »fák lehulló levelének lágy neszét« s a nap ugy néz, »mint alvó gyermekére az anya«. E két vonás több szemléletet tartalmaz, mint amennyit ecset adhat, életre kelti a hozzájuk fűződő összes képzeteket; ellenállhatatlanul hat képzeletünkre, amely önkénytelenül megalkotja egy bübájos őszi nap képét a dombtetőn neje mellett ülő költővel, oly képet, aminőt csak a képzelet festhet. A költő »méla csendes énekét» hallgatva szinte mozdulni sem merünk:

»Föl ne keltsük álmaiból a
Szendergő természetet . . .«

Petőfi, a halhatatlan dalköltő, a természet ábrázolásában is felülmulhatatlan. A magyar földről festett képei épp ugy nem fakulnak el soha, mint az az önarckép, amelyet gyönyörű dalaiban ránk hagyott.

Karádi Győző.

Horvai János

82 Feszület	Tölgyfa	faragás
83 Jó pásztor	»	»
84 Luther	»	»
85 Deák	«	«

86 Görgey.	Tölgyfa faragás
87 Beethoven.	Bronz
88 Dante	«
89 Calvin	»

Czibelick III. kiáll

Nemzeti Szalon

1921

t: Olajfák árnyékában

Horvai János

Céh-belick V. kiall

Nemzeti Szalon 1924.

Ecce Homo, gipsz

Horvai János

*65	Siremlék, gipsz	Mgtul.
66	Siremlék, gipsz	Mgtul.
67	Siremlék, gipsz	Mgtul.

Cehbelick VI. kiáll

Nemzeti Szalon

1926

Horvai János: Siremlék

HORVAI JÁNOS:

40. Popovics Sándor emlékszobra, gipsz	mgt.
41. Calvin, gipsz	mgt.
42. Szabolcska Mihály síremléke, gipsz	mgt.
43. Zrinyi Miklós, gipsz	mgt.
44. Feszület, gipsz	1.000.—
45. Luther, bronz	500.—
46. Luther, gipsz	mgt.
47. Popovics-szobor vázlat (ülő)	
49. Popovics-szobor vázlat I., gipsz	
50. Popovics-szobor vázlat II., gipsz	
52. Szomjas kaszás, gipsz bronzban	500.—
53. Pieta, márvány	800.—
54. Beethoven, gipsz. Bronzban	1.200.—
55. Beethoven	6.000.—

Horvai János

Nemzeti Szalon

1941 ápr máj.
Törzstagok kiáll.

1941 febr-márc (Tarnaörs Madonna krisztus) herendi pore

Horvai János

J.

~~Oelbelich I. kiadó~~

Nemzeti Szalon 1914.

17 agosto 1935.

e,

yar Művészet" /= Arte Ungherese /
posizione di arte contemporanea
riccamente illustrato che sarà
aliana contemporanea e che uscirà
azione dell'Esposizione stessa.
critici italiani e ungheresi.
ni d'accordo coll'On.Maraini e

pregarLa, si degni di onorare tale
tto su "L'arte decorativa italiana".
nodo grati se volesse gentilmente

Horvay János

Krisztus I-II.
jó pásztor
herendi porcellánok

Nemzeti Szalon
tav, kiáll. 1932 jun

1933. máj (Balat. Tár)
kicsi furulyám
trompas arató | 62

HORVAY JÁNOS

67/a. Klebelsberg, gipsz
68. Orvosok hősi emlékműve, gipsz
69. Luther, gipsz

Nemzeti Szalon
őszi tárl. 1940. okt.

Horvai János szobrász
Zsolnay, gipsz
Siremlékterv, gipsz
Megdicsőülés, terrakotta
Hősi emlék, gipsz
Topolya hősi emléke, gipsz
Vasárnap, gipsz
Magyar Képirók kiállitása, 1941 január

Horvai János

103. Pieta. Gipsz. Magt.
104. Mater Dolorose. Gipsz. Magt.
105. Jó pásztor. Gipsz. Magt.

Nemzeti Szalon

Egyházm.-kiáll.
1926.

néptkot,

Jolsvai (16. honvédgyalogezred 3. zászlóalj)

III. 179 ~~néptkot~~

HORVAI JÁNOS

206	Madonna	márvány	3000.—
207	Ecce homo	márvány	3000.—
208	Pieta	bronz	2000.—

Nemzeti Szalon
Árpádh szentek kiáll. 1930 aug

Horvay János

Krisztus, fajansz

[Vgs. kivné]

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 8 l.

Karancskeszi /Baranyai

rü toszkán fejeze
tartanak, A szenté
vül a térség. Egy
hajót 2 regi vasr
södik a fal és ke
és behajolni. A h
madik boltszakaszn
az orgonakarzatot
jén egy magasabb
oldalátjáró tagolj
képpen egy középsö
boltives ajtó veze
melyet a nép "szeg

Főoltár: A középkor
szarkofág formáju.
legzetes rokokó-ta
lal, font I-I fákl
ves munka, nyugodt
zán két szép gyert
formáju talapzatbó
indaformáju testtt
Szt. Mihályt ábráz
igen szép barokk k
tékes.

Horvai János

U. ~~1843~~ 1846

Gallia Transalpina V. 262.

Külföldi Ciáll

1917-18 Háje, Amstd
1921 Amsterdam, Háje
1922 Stockholm
1923 Christiania
1924 Wien
1927 Krakó, Varsó
1930 Velence
1932 " "
1935 Bruxelles
1937 Wien
1944 Soaje

Horvai János

Alkotás Művészház

II. csop. kiáll.

1942. dec.

HORVAI JÁNOS

53. Luther, teracotta	500.–
54. Zrinyi Miklós, teracotta	400.–
55. Búcsú, teracotta	350.–
56. Haldokló hős, teracotta	350.–
57. A szent zászló, teracotta	350.–
58. A háború géniusza, teracotta	500.–
59. Zsolnay, bronz	800.–

A kiállított műtárgyak jegyzéke:

Horvay János

mecsekaljai

Nobrász

M Művért 1940 febr (r Mücs)

Klebelsberg k. gr. gépe

Műcs, kiáll, 1903 tól

Pipics 114. C.

Rákos-u.10.

23

9.

Munráczy Cék

1930 okt (traged)

Pjéta
A jó Pasztorymáro

Arató
Kálvin } br

Horvai János

LXII. csoportkiáll. 1928. szept. 1 l.

N. Prol.

895. DISZEDÉNY, porcellán, szines Szacun
Porzellan, mit Scenen. Japán, XIX.

896. NŐI ISTENSÉG, szines porcellánszob
aranyozott arccal. — Gottheit, Porzel

1473. ZSOLNAY SZOBRA, gypsz. Mintázta: Horvay. Kiss József hagyatékából. — Zsolnay-Figur.
Magyar, modern.

Ernst Múzeum aukciói
XIII.

Horvay János

it Figuren. Olasz, XIX. sz. Kiss József hagyatékából.

ettel. (Hibás.) — Prunkschüssel, Majolika. Olasz, XIX.

nő, fiatal és és öreg párral. Mintázta TELCS EDE. —
odern. Kiss József hagyatékából.

ép. A száj mellett ülő faun és álló nimfa (feje hiányzik).
Zsolnay, Pécs. XIX. sz. v.

szines, domboru tengerparti jelenet, hollandi nő gyer-
Steingut, mit Küstenscene. Hollandia, XIX. sz. v.

rös és arany diszitéssel: oldalán fán ülő fácán, nyakán
mit Dekor in Eisenrot und Gold. Japán, XIX. sz. Kiss

sárgás alapon szines XIV. századi, olasz szövetmustrás
mit Stoffmuster und Eozindekor. Zsolnay, Pécs. XIX.
ól.

in zöld alapon szines tollak, oldala áttört. Jelezve FE
eingut, die Wandung durchbrochen. Magyar, XIX. sz.

serép, szines perzsamustrás diszitéssel. — Zwei grosse
n Muster. Fischer J. Budapest. XIX. sz. Kiss József

Horvay János

Zsolnay szobra márvány talapzaton

Szent György Céh III. árverésének katalógusa.

1910. 11 l.

M D K

Horvai János

Éva, Zsolnay-eozin

Szent-György-Czéh XL. Aukc. A Gyüjtő. VII. évf. 7. sz. 1918 máj. 204 l.

Horvay János
Éva, bronz

Árverési Csarnok aukció katalógus. 1933. október.
3.sz. 42 l. Éva, bz
1936 febr. 4 rk: Nőr Lanfey, máró (Éva)
1936 2 rk: Luther, Ett. Luck, Beethoven, Ibsen I-II. bz
Pieta, Ecce Homo, Luther, máró
1938, 88, a: Isolnay Vilmos, Luther, Ibsen, Fürnbyázó
pastor, bz. – Kálvin, Szomorúság, máró. –

400. kép. Denesfa. Volt Czirá

Horvay János

szoborkollekciója és
tavaszi tárlat.

Nemzeti Szalon

1913. ápr.-máj.

Fův. Képt.

H o r v a y J á n o s

szobrász

Pesti Napló. 1926.okt.31. (El nem
készült szobrok.)

Horvai János

irod.

Rákosi Jenő: Horvai János. Budapesti Hirlap. 1913. ápr. 20. U. ar: Pécsi Napló 1913. ápr. 22. U. 517. 518. 520

A Nemzeti Szalonban rendezett Eötv. kiállítása alkalmából. A cikk főleg a Kiszűtő bpesti Kossuth szoborról szól.

VAJDAHUNYAD

Vár

Kép VL 1865, 552 l.

~~Betlen Gyula~~

~~Füredi Richard~~

~~Horvát János~~

Jóbbágy Miklós

Kalmár Elza

Lóránfi Antal

Markup Béla

Nagy Kálmán

Róna József

Szamosi Soós Valmos

Kisfaludi Strobl Zs.

Szamovolszky

Teles Ede

Könyves Kálmán szal.

1912. Bánsági

Vince kiáll. Ekreteben

Ez a Katalogus az életrajzok közt Bánsagi szál

264 szám.

19

Műemlékek Orszá

Tárgy:

A

M

Ha

El

Ut

Ex

Horvai János

1913. apr. máj. kiáll.

Nemzeti balon

15 művéből kollektív

kiáll.

Louvre III. 51.

Horvay János

Mücs. 1906. tav: Férfi mellszobor
Női " "
Zsolnay-várlat
Andrássy Franciska
grné
(Szamovolszkyval)

1906-7. téli: Frater Lorant arch
Gordonkás
Kossuth zaszló
Kassai honvedszobor
(Szamov-al)

Herpka Karl

Lásd

Művészet

1908. 64 l

Horvay János

Budapest I. ~~Rádio-~~ Látogatás ~~közvetítés fenti~~ fenti mütermében. A rádió közvetítést vezette Budinszky Sándor 1943. okt. 14.

1918-ban magyar nemességet kapott. A kerepesi temetőben kb 50 siremlékre van. Funerális nobránat = siremlék nobránat, tevékenységének jelentékeny részét tette ki. Kossuth-nobrok.

Koss. Szobor

Bp, Cegléd, Nagy Lád
Kiskimlachára, Erzsébetfalva,
Békéscsaba, Dobsina, Arad
Pécs, Karcag, Körmend, Grosshára,
Soltvadkert, Hajdunánás,
Perkáta, Szeghalom, Nagyharsány

Bp Földmív Min.

Hősi Temlérmű

Mór, Pécs,

Topolya, Kecel
Karánsebes

Gyomaránok D. 253.

Szabolcska M: Ökécske
Irási Bp + Csáktornya

Horvai János

U. 1836

4604. Horvay János.

Női arczkép.

Fa-szobor, magassága 40,5 cm.talapzatának méretei pedig szélességben 26 és mélységben 27 cm.-- Lelt.sz.4604.-- Vétetett az 1913 május 8-iki 81149 sz.határozat (1045-913) és az 1913 május 14-iki értesités (1026-913) szerint 3000 K-án.-- Kifizettetett 1913 május 21-én.-- Elszámoltatott 1913 junius 8-án (1170-913).

Sz.n.392-913
1045-913-1
Át.lelt.10725.

1913.

4604. Horvai János.
Sz.

Női arczkép.

Mellig ~~van~~ ábrázolt nőt tüntet fel a ki, fejét kissé jobbra forditotta, jobbról elválasztott és füleire lefésült haját kontyba tűzte és kivágott ruhát boival hord.

Fa-szobor, magassága 40.5 cm., mig talapzatának mérete szélességben 26, mélységben pedig 27 cm.-- Lelt.sz.4604.-- Vétetett az 1913 május 14-iki értesités (1026-913) és az 1913 május 8-iki 81149 sz.határozat (1045-913) alapján 3000 K-ért.-- Kifizettetett 1913 május 21-én.-- Elszámoltatott 1913 junius 8-án (1170-913).

Sz.n.392-913
1045-913-1.
Át.lelt.10725.

6

1903.

van ábrázolva ~~a neveléttet~~.

2486. Horvay János:
Sz. Pécsett 1873-ban.
Zsolnay Vilmos ~~Szobra.~~

Egész alakban ~~áll~~ és ~~gondolatokba merülten~~ kissé balra fordul tanállva. Jobbkezében vázát tart, hátra tett balját pedig csipőjére támasztotta. Testével ballábára nehezedik, mig a jobbal kilépett. Hosszú haja vállaira omlik, bajusza lelóg, kecskeszakálla pedig ~~kettéo~~ szétválasztott. Öltözete: nemezkalap benyomott tetővel és elől felgyürt karimával, szük ujju és hosszú aljú munkászubbony, kabát és pantalló. Jelzése a talapzaton hátul: HAZAI MÜ-ÉRCÖNDÖDE 4.

Bronz, magassága a talapzattal 136 cm.

III 3-91

Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 sz. leirattal 2000 Kán az Iparmüv. Muzeumban való elhelyezés czéljából (835-903).- Elszámoltatott 1904: ~~[illegible]~~ II. 2-án (51-904.).
~~Az elszámolás elfogadtatott 1904: VII. 22-én 11586 szvsz. alatt (552-904)~~

Elszámoltatott 1904: I. 14-én (899-903).- Az elszámolas elfogadtatott 1904: IX. 21-én 4142 szvsz. leirattal (688-904).

Ip. Muz.

Pl.
vétel 1903

75

157

A Népszövetség, a hőskorszaka előtt...?

Irta: Szász Zoltán

I.

A Népszövetség, mely most az európai, sőt a világérdeklődés homlokterében áll, nálunk sohase volt népszerű. Ahogy szokták mondani: nem volt jó sajtója. Annak a lélektani törvénynek igazolásául, hogy amit az ember nem kedvel, azzal nem foglalkozik szívesen s így az ilyesmi számára nem is alkalmazza mindig a helyes elnevezést, ezt a genfi intézményt se nevezték nálunk az igazi néven. Amit két hivatalos nyelvén, a francián és az angolon, a Société des Nations-nak, illetve League of Nations-nak neveznek, azt mi, nyilván a német Völkerbund nyomán, Népszövetségnek kereszteltük el. Ezen persze most már nem lehet változtatni s így magam is inkább ezen a néven említem. Igaz, hogy a genfi areopág valójában egyik se ezek közül, hanem államok szövetsége éspedig kormányküldöttek által képviselt államok szövetsége. Ami viszont természetes, mert hiszen se népek, se nemzetek a maguk egészében másként nem igen képviseltethetnék magukat. Sajnos, nálunk az ellenszenv eziránt az intézmény iránt annyira ment, hogy az uccai szellemesség sóhivatalnak is gúnyolta és úgy tüntette fel a háború utáni időknek ezt a legjelentősebb kreációját, mint az impotencia megtestesülését. Ami persze nagy túlzás volt, mert ha ez valóban nem is valósította meg, sőt még alaposan rem is munkálta meg azokat a feladatokat, amelyeket alapokmányában maga elé tűzött, azért egy ilyen lesujtó megítélést mégsem érdemel meg. Igaz, éppen a legutóbbi években a japán-kínai háborúval s két délamerikai állam fegyveres mérkőzésével szemben mulasztásokat követett el, de viszont vannak rövid történetének szép lapjai is. Ezerkilenczázhuszonötben nemcsak megállított egy már megindult háborút Bulgária és Görögország között, de a támadó Görögországot jelentős kártérítés fizetésére is szorította. A közelmultban éppen minket segített át egy igen kényes helyzeten, nem egy mintaszerű népszavazást is rendezett, ha tehát sokat és nagyot eddig még nem is produkált, a teljes tehetetlenség vádját mégsem érdemli meg.

Különben is sohse szabad elfelejteni, hogy az a feladat, melynek betöltésére vállalkozott, hihetetlenül nehéz, pesszimista szemszögből nézve egyenesen utopisztikus. Állandósítani a nemzetközi békét és biztonságot, megakadályozni minden körülmények között háborúk kitörését, érvényesíteni az államközi viszonylatokban az igazság uralmát, röviden és patétikus szóval biztosítani a: világbékét, ez volna ez a feladat. A Népszövetség alapokmánya, mely az erre irányuló kötelezettségeket részletesen felsorolja, tulajdonképpen törvénykönyve egy olyan államfeletti államnak, mely az egyes tagállamokkal szemben ugyanazt a szerepet játszana, amit maguk ezek a tagállamok a polgáraikkal szemben játszanak. Hogy milyen nehéz szerep ez pláne egy olyan szervezet számára, amelynek nincs, vagy legalább is eddig nem volt kialakított és bármely percben rendelkezésre álló végrehajtó hatalma, azt csak akkor fogjuk fel teljes jelentőségében, ha meggondoljuk, hogy maguk az államok ma még a népszuverénitás elvére esküsznek, azaz elvben nem ismernek el maguk fölött álló hatalmat és egymással szemben az »aki marja, bírja« álláspont, a dzsungelerkölcs többé-kevésbé nyílt híveit.

II.

Nem szabad tehát zúgolódni amiatt, hogy a genfi világmegváltás eddig nemigen funkcionált túlságosan serényen és termékenyen. Hiszen most, az olasz-abesszin háború úgyis rákényszeríti arra, hogy végre komolyan vegye önmagát, komolyan követelje tagállamaitól az alapokmánybeli kötelezettségek betartását s így a sokévi lanyhaságot elszánt és határozott cselekvéssel feledtesse el. Mi idézte elő ezt a hirtelen változást? Az, hogy egy európai nagyhatalom került szembe a népszövetségi elvekkel. A dzsungelben sincs nagyobb zenebona, ha a kisebb bestiák rendetlenkednek, de mikor a királyi fenevadak csapnak össze, akkor felfigyel az egész erdő. Formailag köteles lett volna a Népszövetség fellépni Japán ellen is, Boliviáról és Paraguayról nem is szólva. Ezek azonban messze vannak s így meg lehetett játszani az érdeklődésmentességet. Most azonban, hogy egy európai nagyhatalom sérti meg, kétségtelenül tömöntelen érthető indok alapján, az egyességokmányt, nem lehetett már az érdeknélküliséget tettetni, sőt ugyancsak nyomatékosan kellett a presztizs érdekében fellépni. Mert valóban, ha az európai főhatalmak, Anglia és Franciaország nem tartják meg egy ilyen eklatáns esettel szemben sem vállalt kötelezettségeiket, akkor komikumba fullad az egész genfi parlamentesdi. Elsősorban ezt érezte meg Anglia s ez állította végre Franciaországot is melléje s ez vezette a szankció alkalmazását kívánó főhatalmak mögé a legtöbb népszövetségi államot.

III.

Nagyjelentőségű esemény ez, magán a mostani olasz-abesszin háború szenzációján magasan túlnövő! Ami most Olaszország ellen megindult, a gazdasági és pénzügyi megtorlásoknak a rendszere, egyelőre inkább csak próbája egy olyan eljárásnak, mely a jövőben minden háborút kezdő állam ellen meg fog indulni s valószínűleg gyorsabban és hatékonyabban fog leperegni. A világállam, vagy legalább is valamiféle: európai egyesült államok végrehajtó hatalmának felvázolása és kipróbálása történik most. Rendkívül fontos Angliának az a nyomatékosan hangoztatott álláspontja, hogy semmit se tesz mint magánállam, harem mindent csak a Népszövetség megbízásából. Ime, Európa legnagyobb hatalma, mely egyben a legnagyobb földkerekségi hatalom is, magafölött álló, vele szemben rendelkezésre hivatott szervezetnek ismeri el a Népszövetséget. Ez elméletben így volt, amióta csak Anglia aláírta az egyességokmányt, de ilyen gyakorlati és tüntető módon most prezentálódik először. Remélhető, sőt nagyon valószínű, hogy ezúttal Olaszországgal szemben nem lesz szükség arra, hogy Anglia és a mellé sorakozott Franciaország minden hatalmát érvényesítse. Az az óvatos, elnéző módszer, amellyel most eljárnak, arra vall, hogy maguk ezek az államok is húzódoznak a fegyveres szankcióktól. De ami most lassan, óvatosan történik, az a jövőben bizonyára gyorsabban és szigorúbban fog leperegni. Hisz ekkor már kipróbált eljárásokról lesz szó. Minden hatalom és főleg a főhatalmak is láthatják ezen a példán, hogy ha bárki megtámad egy népszövetségi államot, akkor nemcsak genfi papiros-határozatokat, de angol, francia és természetesen egy csomó más nemzetiségű hajót, ágyút és repülőgépet talál magával szemben. Ami most történik, főpróbája annak, hogy miképpen alakulnak át az európai államok fegyveres erői, vagy legalább is ezeknek legnagyobb része a Népszövetség végrehajtó hatalmává, hogy miképpen válnak a szövetséghű nemzeti hadseregek nemzetközi rendőrséggé valamely szerződésszegő tagállammal szemben.

Örvendetes jelenség ez, valóban egy új világ körvonalainak jelentkezése, egyelőre azonban csupán ez. Mert a kollektív biztonságnak csak első feltétele az, hogy a támadó államokkal szemben rendőrként lépjen fel a Népszövetség, további követelmény az is, hogy vizsgálat alá kerüljenek és minél előbb elenyésztessenek az olyan nemzetközi állapotok is, melyek gyúanyagot termelnek és a világbékét veszélyeztetik. Ez a követelmény, melyet az egyességokmány 19. pontja hangoztat, éppen arra irányul, hogy fölöslegessé tegye a szankciók megindítását előíró 16. pont alkalmazását. De ehhez szükséges, hogy Anglia, Franciaország és általában az egész Népszövetség a fennálló igazságtalanságok, többek között a békerszerződésekből folyó igazságtalan állapotok megszüntetését is céljául tűzze ki. Rendkívül sürgős feladat ez.

A gyarmatokkal bőven ellátott, a minden szempontból telített nemzetektől, elsősorban az éppen most említett két nagyhatalomtól önzetlenséget, sőt lemondási készséget követel. Hoare angol hadügyminiszter, aki a nyersanyagok igazságosabb elosztását állította fel olyan teendőként, aminek elvégzése a mai állapotok megjavulásához nagyban hozzájárulna, ezzel felvetette az egész koloniális kérdést. Lehetetlen ugyanis be nem látni, hogy egy olyan túlnépesedett ország, mint Olaszország, jogosan tart igényt tengerentúli területekre, sőt az is kétségtelen, hogy Németország ilyenirányú óhajait is tekintetbe kell venni. Még nehezebb probléma azonban azoknak az igazságtalanságoknak az orvoslása, amelyeket a békeszerződések teremtettek meg. Ez felveti ugyanis az államokon belüli igazságosság kérdését, arra kényszeríti a Népszövetséget, hogy így vagy úgy, de az államok belügyeibe is beavatkozzék. Bizonyos ugyanis, hogy temérdek olyan nemzetközi állapot, mely a világbékét veszélyezteti, az egyes államok belső viszonyaiban gyökerezik. Ha a Népszövetség valóban egy államfölötti állam törvényhozásává akar kifejlődni, aminthogy egyességokmánya valóban erre is utalja, akkor fel kell lépnie az államok szuverénitásának sérthetetlenségét valló dogma ellen. Amíg népszövetségi tagállamok területükön élő nemzeti, felekezeti és faji kisebbségeket elnyomnak, nemzeti sajátságaikból kiforgatnak és lassú gazdasági sorvadásra ítélnek, addig állandóan nő a gyúanyag, mely a nemzetközi biztonságot veszélyezteti. Végső soron pedig, amíg vannak területek, amelyeknek kormányai saját területükön belül egyenesen üldözik a Népszövetség szellemét képviselő liberális, demokratikus és szociális irányzatokat, addig teljesen lehetetlen, hogy ez a Népszövetség minden irányban teljesíthesse kötelességét. Csak szabad, civilizált szellemű államokból lehet együvé szervezni a tartós békéjű és civilizált Európát.

— **A Marcia su Roma ünnepe Budapesten.** Vasárnap, október 27-én délelőtt ½11 órakor Vincenzo *Buronzo* olasz képviselő közbenjöttével az olasz királyi követ jelenlétében tartják meg az »Olaszok Házában« (Akadémia ucca 5.) a »Marcia su Roma« XIV. évfordulóját. Az olasz kolónia tagjait felkérik az ünnepélyen való részvételre. (Domenica 27. Ottobre alle ore 10.30 precise l'Onorevole Vincenzo Buronzo celebrera nella Casa degli Italiani (Akadémia ucca 5.) — alla presenza di S. E. il Regio Ministro d'Italia — il XIV° anniversario della Marcia su Roma. Tutta la Collettivit Italiana e invitata ad intervenire alla cerimonia.)

Női télikabat

finom gyapjúkelmékből, síraszperzsa prémezéssel, krepdesin béléssel, végig melegen vatelinozva, a fenti ábra szerint ..... csak **68.—**

Férfi átmeneti kabátok

kitűnő s abomunka, divatos kelmékből a fenti ábra szerint ..... csak **29.—**

Női tilckolopok

legújabb modellek után készítve..... csak **2.80**

Férfikalopok

divatos formák és színek ..... csak **5.80**

Fényves ÁRUHÁZ KALVIN-TÉR 7

Képes árjegyzéket készséggel küldünk

— **A budapesti csehszlovák követ átvette hivatalát.** *Kobr* Milos csehszlovák követ szabadságáról visszatért és október 25-én átvette hivatalának vezetését.

— **Késelés Furcsa Marcsa szolnoki kocsmájában.** *Szolnokról* jelentik: Késő éjszaka *Furcsa* Marcsa borkimérésében *Vastag* Sándor nyugalmazott MÁV vonatkísérő italos fejjel összeszólalkozott *Csák* József kőművessegéddel. A társaság kituszkolta őket az udvarra, ahol Vastag *kétszer hasba-, kétszer pedig vállonszúrta Csák* Józsefet, akit életveszélyes állapotban vittek kórházba. A rendőrség Vastag Sándort letartóztatta.

— **A nagykanizsai személyvonat balesete Székesfehérváron.** *Székesfehérvárról* jelentik: Szombat hajnalban a Nagykanizsáról jövő személyvonat itt *beleszaladt egy tehervonat szerelvénybe.* Néhány utas könnyen megsebesült a lehulló poggyászoktól. A kanizsai személyvonat kétórás késéssel érkezett Budapestre.

Mit adunk 26 pengőért

ha dunyhájából pehely (toll) paplant készítünk?

Felső részre műselymet,
alsó részre klottot,
26 gombot
és elkészítjük a paplant

PLUMA módszer szerint

Küldje be hozzánk dunyháját

PLUMA PAPLANGYÁR Kamermayer Károly ucca 3 Lipót körút 16

Családi értesítések:

Fried Mária
és
Frank László
Budapest, jegyesek

Grosz Éva
Komádi és
Eckstein Miklós
Pta-Kenyellel ma tartják esküvőjüket Komádiban
(Minden külön értesítés helyett)

Deutsch Elemér
főfőskereskedő, Eger és
Ganz Etuska
Miskolc, e hó 27-én házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Brandeis Seline
Zürich és
dr. Kollmann Dávid
Budapest—Zürich, e hó 29-én tartják esküvőjüket Bécsben
(Minden külön értesítés helyett)

Dr. Székely Sándor
Budapest és
Rypsyma Kutil
Grác, házasságot kötöttek

Bihari Lucy
és
Biró Pál
a Magyar Ruggyantaárugyár tisztviselője, e hó 27-én házasságot kötöttek

Hoffmann Judit
és
dr Balassa Erich
november hó 3-án házasságot kötnek.

Mayer Lillykét
Ujpestről, eljegyezte
Rubinstein Jenő
(Miskolc)
(Minden külön értesítés helyett)

Berger Ilona
(Marcali)
Thurn Gyula
(Pápa)
a mai napon házasságot kötnek

Perlstein Rózsika
Nyírkarász és
Farkas Zoltán
Szerencs, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Reich Klárika
Szücsi és
Schwartz Gyula
Jászárokszállás, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Pintér Gizike
Turkeve és
Neuwirth Lajos
Budapest, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Bárdi Vera
és
Szenes László
ma, vasárnap, 27-e delelőtt 11 órakor tartják esküvőjüket a dohánygyári izr. templomban

Boskovitz Imréné
Deutsch Rózsi
Budafok és
Farkas Lajos
Ercsi, jegyesek

Mandel Notta
és
Spitz Ernő
jegyesek Budapesten
(Minden külön értesítés helyett)

Hexendorf Irén
és
Strausman József
e hó 27-én házasságot kötnek
(Minden külön értesítés helyett)

Eisner Vili
és
Lichter Imre
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Tachauer Vilmos
fogtechnikus Szegedről, e hó 27-én vezeti oltárhoz
Lakos Sárikát
Lakos Jenő vaskereskedő leányát, Gyulán

Berkovits Erzsikét
(Mándok) eljegyezte
Rosenberg Sándor
(Sátoraljaújhely)

Löwinger Elza
és
Adler Ödön
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Deutsch Ili
okleveles tanárnő (Nagykálló)
Steiner István
okleveles mérnök (Pécs)
jegyesek

Walachman Rózsika
és
Weisz László
jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Delmár Klára
és **Vidor László**
a Compactor-cég tulajdonosa, e hó 27-én délben 1 órakor a dohánygyári templomban házasságot kötnek

NÁSZUTASOK
Rómába 70%-kal olcsóbban utazhatnak, közben Velencét, Páduát, Bolognát, Firenzét is megnézhetik
Felvilágosítással szolgál Az Est utazási irodája, Erzsébet körút 18—20

— **A győri evangélikus egyházközség »jubileumi hónap«-ja.** *Győrből* jelentik: Az evangélikus egyházközség temploma százötven éve áll fenn és ebből az alkalomból a gyülekezet, élén dr. *Kapi* Béla püspökkel és *Turóczy* Zoltán lelkésszel *»jubileumi hónap«*-ot rendez, amely *vasárnap* kezdődik.

— **A VAC szezónnyitó táncestélye.** A Vívó és Atletikai Club évadnyitó zártkörű táncestélyét november 2-án, szombaton este tartja a Goldmark-teremben.

Csillárt Meteor csillárgyár üzleteiben vásároljon! • 10 üzlet.
Központ: Podmaniczky utca 27

Tessék kivágni és eltenni

2 A PESTI NAPLÓ-KÖNYVEK SZELVÉNYE

Négy darab ilyen szelvény bemutatása mellett 1 pengőért kapja meg lapunk minden olvasója a Pesti Napló-könyvek köteteit. A második kötet nov. 1-én jelenik meg. Címe: **Boccaccio legszebb novellái.** A szelvények beválthatók »Az Est«-lapok kiadóhivatali üzlethelyiségében, Erzsébet körút 18, valamint minden bizományosnál, lapelárusítónál, dohánytőzsdében és ujságpavillonban

— **A dunai egyezmény útja.** *Hantos* Elemér szombaton a Cobden Szövetségben a dunai paktumról tartott előadást s megállapította, hogy a dunai probléma elevenedik meg a dunai paktumban. Hosszú vajúdás után most állítólag *a francia és olasz kormányok a dunai paktum kérdésében négy pontban egyeztek meg.* Az első ünnepélyesen kimondaná *Ausztria függetlenségét*, a második kötelezné az aláíró államokat, hogy *ne avatkozzanak egymás belügyeibe*, a harmadik kölcsönösen kizárná *a megtámadást*, a negyedik szerint *a szerződő államok Ausztria függetlenségének veszélyeztetése esetén tanácskoznának egymással.* Ez a tervezet az ellentétek egész sorát rejti magában, így például Ausztria a beavatkozási tilalmat a főhatalom birtokosának megválasztására is kiterjeszteni óhajtja, amit viszont a kisantant éppen úgy ellenez, mint azt a magyar álláspontot, amely az elszakadt kisebbségek érdekeinek védelmét nem engedi beavatkozásnak minősíteni. A dunai probléma megoldását, Hantos szerint, a nagyhatalmaktól aligha lehet várni. *A paktum megvalósítására a kezdeményezés munkáját maguknak a dunai államoknak kell a kezükbe venni.* A kezdeményezést nekünk magyaroknak kellene magunkhoz ragadni, mert a Duna-medence újjárendezése Magyarországnak elsőrendű érdeke, éppen ezért Magyarországot olyan erőtényezővé kell tenni, amely számot tesz a dunai államok sorában. Etekintetben nem mondhatjuk azt, hogy mi várhatunk, mert nélkülünk nincs dunai kibontakozás, mert ez igaz ugyan, de viszont éppen így igaz az is, hogy *szervezett Duna-medence nélkül nincs életképes Magyarország*, csak egy pángermán és pánszláv erő koncentrikus nyomásának kitett országcsonk.

— **Megszűnt az ostromállapot Bulgáriában.** *Szófiából* jelentik: Pénteken királyi rendelet Bulgáriában *megszüntette az ostromállapotot.* Egyidejűleg megbízható emberekkel cserélték ki a tartományi igazgatókat és a vidéki helyőrségek parancsnokait.

— **Milyen feltételekkel lehetnek jelen az ujságírók a marseillei per tárgyalásán?** *Aixen Provenceből* jelentik: A főügyész kihirdette, hogy a francia és a külföldi hírlapírók milyen feltételek mellett lehetnek jelen a királygyilkos Kalemen ügyében november 18-án kezdődő per tárgyalásán. Legkésőbb november 5-ig az aixi fellebbviteli bíróság első tanácselnökétől kell engedélyt kérni. A külföldi lapoktól származó megkereséseket a francia külügyminisztérium véleményező láttamozásával kell ellátatni. A bouches-du-rhonei megyefőnökség minden egyes kérelem ügyében vizsgálatot indít s az illetékes bírósági tanácselnök csak azok kérésével foglalkozik, akikről a rendőrségtől kedvező tájékoztatást kapott. Éppen ezért a jelzett határidőn túl megkereséseket nem vehetnek figyelembe. Fényképészeket csak a tárgyalások kezdete előtt, vagy a tárgyalás szünetében bocsátanak be a tárgyalóterembe, a villanófénylámpák és magnézium használata azonban mindenkor szigorúan tilos.

— **A földmüvelésügyi minisztérium hősi halottai emlékművének leleplezése.** A földmüvelésügyi minisztérium hősi halottai emlékművének leleplezési ünnepélyén résztvett *Darányi* Kálmán földmüvelésügyi miniszter, *Marschall* Ferenc és *Mayer* Károly földmüvelésügyi államtitkárok, a budapesti helyőrség tiszti küldöttsége és a minisztérium tisztviselői kara és személyzete, azonkívül sokan megjelentek *a 158 hősi halott* hozzátartozói közül. Az ünnepi beszédet *Mayer* Károly államtitkár mondotta, a leleplezés után pedig *Darányi* Kálmán földmüvelésügyi miniszter koszorút helyezett az emlékműre, amelyre a minisztérium tisztviselői kara és személyzete nevében *Tomcsányi* Gyula miniszteri tanácsos helyezett el koszorút. Az emlékművet, *Horvay* János szobrászművész alkotását, a minisztérium épületének elsőemeleti folyosóján helyezték el.

— **A Filharmóniai Társaság Barátai Egyesülete** most tartotta dr. *Senn* Ottó elnöklete alatt ezidei első választmányi ülését a Zeneművészeti Főiskola tanácstermében. *Senn* Ottó elnöki előterjesztései után *Papp* Viktor ügyvezető igazgató az egyesület mult évi működési jelentését terjesztette elő. *Kun* Imre pénztárosi jelentését mutatta be és dr. *Hoór-Tempis* István titkár a taglétszámjelentést.

14 kar **ARANYJEGYGYŰRŰK**
SZIGETI Nándor és Fia **ÉKSZERÉSZ** Kecskeméti utca 9 Alapítva 1867

— **A bolognai Akadémia üzenete a magyar Akadémiának.** 1935 február 24-én a bolognai királyi Tudományos Akadémia fizikai osztályának rendes ülésén Antonia *Baldacci* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia díjtagja, meleghangú üdvözletet olvasott fel, melynek lényege a következő: »A bolognai Akadémia örömét fejezi ki az olasz-magyar tudományos világ élénk kapcsolataj felett abból az alkalomból, hogy *egyetemünkön felállították a magyar nyelv tanszékét* és *Hóman* Bálint magyar közoktatási miniszternek tiszteletbeli doktorrá avatták. Felidézi Ferdinando *Marsili*, az olasz-magyar kapcsolatok kezdeményezőjének, a Magyar-Illir Kollégiumnak és a magyar garibaldistáknak emlékét és meleg üzenetet küld a Magyar Tudományos Akadémiának, hangsúlyozva *azt a barátságot és tiszteletet, mely olasz részről Magyarország iránt megnyilvánul.* A bolognai Akadémia biztosítja a testvérintézményt arról, hogy ápolni és öregbíteni fogja a két nemzet között évszázadok óta fennálló és Bolognával különösen szoros szellemi kötelékeket.«

— **Görögország megünnepelte Szaloniki bevételének évfordulóját.** *Athénből* jelentik: Egész Görögországban megünnepelték szombaton *Szaloniki bevételének évfordulóját.* Az ország valamennyi templomában misét mondtak *Konstantin* király lelkiüdvéért. Az athéni helyőrség az ismeretlen katona sírja előtt díszmenetben vonult el *Kondilisz* kormányzó előtt. A tömeg lelkesen éltette a királyt és a kormányt.

— **Hathónapos pedagógiai tanfolyam Montessoriról.** A Népművelési Bizottság felügyelete alatt működő Női Szociális Iskola *»Montessori nevelési módszere«* címen hathónapos pedagógiai tanfolyamot rendez. Előadók: Burchard Bélaváry Erzsébet, az Első Budapesti Montessori Iskola igazgatója és az iskola tanerői. Jelentkezés: Baloghy Mária dr.-nál, a Női Szociális Iskola igazgatójánál és Burchard Bélaváry Erzsébetnél, a Montessori Iskola igazgatójánál, I., Krisztina körút 155. III. 2. Telefon: 5—21—30.

— **Háromhónapi fogházra ítéltek egy memeli diákot — választási visszaélésért.** *Memelből* jelentik: A bíróság háromhónapi fogházra ítélte *Prapiestis* Ignácot, a memeli litván kereskedelmi iskola *diákját* választási visszaélés kísérlete miatt. Az volt ellene a vád, hogy az országgyűlési választások alkalmával meghamisította a szavazás eredményét. A vádlott, aki először beismerő vallomást tett, a bíróság előtt tagadta a terhére rótt cselekményt, a tanuk azonban eskü alatt vallották, hogy látták, amikor a vádlott a szavazócédulák számlálása alkalmával *egyes cédulákat szándékosan az asztalfiókba ejtett.*

— **Halálos gázolás a Nagyvásártelepen.** A Nagyvásártelepen *Pichler* Gyula nyiregyházai autófuvarozó teherautójával halálra gázolta *Nikics* László kereskedősegédet, aki kerékpáron haladt át az úttesten. A rendőrség megindította a nyomozást annak a megállapítására, hogy *ki felelős a halálos gázolásért.*

— **Főigazgató-búcsúztatás és főigazgató-köszöntés a szegedi tankerületben.** *Szegedről* jelentik: Az új tanügyi közigazgatási törvény alapján létesített szegedi tankerületi királyi főigazgatóság keretébe tartozó középiskolai tanárok szombaton este a Hungária-szállóban tartott társasvacsorán ünnepelték a főigazgatóság élére 35 évi pedagógiai és hétévi főigazgatói működés után távozó dr. *Kaufmann* Györgyöt és az új főigazgatót, dr. *Kisparti* Jánost. A vacsorán a tankerület minden városából és iskolájából mintegy *200 középiskolai tanár* vett részt. *Tihanyi* Béla szegedi kegyesrendi főgimnáziumi igazgató búcsúzott a távozó *Kaufmann* Györgytől, *Járay* Imre szentesi állami reálgimnáziumi igazgató pedig köszöntötte *Kisparti* Jánost.

— **A kisebbségek ügye a Nemzeti Szövetségben.** A Magyar Nemzeti Szövetség választmánya báró *Perényi* Zsigmond országos elnök vezetése alatt *közgyűlést előkészítő nagygyűlést* tartott. Az elnöki megnyitó után dr. *Ajtay* József ügyvezető alelnök külpolitikai előadást tartott és javaslatot terjesztett be *az utódállamok elnyomott kisebbségeinek intenzívebb megfigyelésére, a sérelmi adatok gyűjtésére* és a nemzetközi fórumoknál való orvoslására vonatkozólag. Dr. *Steuer* György előadást tartott: *»A magyar munkásság és a revizió«* címmel.

— **Az indiai Bihar képviselőjének találkozása a magyar Bihar képviselőivel a parlamentben.** *Dup Narayan Singh*, a hindu nemzetgyűlés tagja, aki ott az indiai *Bihar-tartományt* képviseli, pénteken *látogatást tett a képviselőházban*, ahol *Pekár* Gyula és *Pulnoky* Móric háznagy fogadták. *Csonka-Bihar vármegye* országgyűlési képviselői is üdvözölték az ismert hindu politikai vezért.

Éjszakába nyuló interpellációs ostrom a Házban

Keresztes-Fischer belügyminiszter bejelentette a közigazgatási reformokat, a szociális alap létesitését és a felvidéki közigazgatás felülvizsgálását — Kommunista módszerü röplap — aknamunkát lepleztek le

Teleki miniszterelnök erélyes válasza egy nyilas interpellációra

A képviselőház szerdán folytatta a költségvetés tárgyalását. Este félhét óra után az interpellációk tömege hangzott el, főként nyilasképviselők részéről, ugyhogy *az ülés a késő éjszakai órákban ért véget.*

Közigazgatás és pártpolitika

A költségvetési vitában a *belügyi* tárca költségvetése került sorra. **Gergelyffy András** (MÉP) előadó részletesen ismertette a tárca feladatait, majd a vezérszónokok felszólalása következett.

Vásáry István (kisg.) sajnálattal állapitotta meg, hogy a közigazgatás — nem kivétel nélkül ugyan — elvesztette pártatlanságát, sőt egyenesen *a pártpolitika szolgálatába* állitották. (*Keresztes Fischer Ferenc* belügyminiszter: Nem ez az igazság.) *Összeegyeztethető-e a közigazgatás pártpolitikamentességével*, hogy tényleges tisztviselők párttisztségeket viselnek, választások idején pártirodai munkára szabadságot kapnak, a választókat gyüjtik, fuvarozzák?

Bencs Zoltán (MÉP) a közigazgatásban előforduló kirivó eseteket elitéli, de ezek miatt az egész rendszert nem lehet felelőssé tenni. A közigazgatást szeretni kell, mert az is jóindulattal viseltetik a néppel. Örömmel hallotta, hogy a *magyarorosz autonómia* kérdéséről törvényjavaslat kerül a Ház elé. Szóvátette *az egyesületi élet terén tapasztalható tultengést.* **Matolcsy Mátyás** (nyilasfront) az orvosok kedvezőtlen szociális helyzetével foglalkozott. **Holota János** felv.) sürgette a visszacsatolt területeken a választói névjegyzékek összeállitását. Szükséges, hogy a visszacsatolt területek vármegyéi a felsőházba képviselőket küldjenek. **Peyer Károly** (szoc.) az állampolgárság törvényes rendezését kivánta, továbbá azt, hogy az öregségi biztositásnál szállitsák le a korhatárt 65-ről 60 évre. **Huszovszky Lajos** (MÉP) a falu közegészségügyi problémáit tárgyalta. A fővárosba kerülő falusi ifjuság nyilvántartását és az alsófoku közigazgatási biráskodás kiépitését kérte.

A községi jegyző tehermentesitése

Szeder János (MÉP) a községi jegyzőnek az adóbehajtási munkáktól való mentesitését és azt kivánta, hogy a községi jegyző legalább a vármegye területén belül áthelyezhető legyen. **Meskó Zoltán** (nyilas) szerint a névmagyarositást meg kell könnyiteni azoknak a keresztény magyaroknak, akik lelkükben magyaroknak érzik magukat. **Nagy László** (MÉP) szóvátette a jótékonykodás területén tapasztalható visszásságokat. A követendő minta a „Magyar a magyarért" akció, amelynek élén a főméltóságu asszony és Imrédy Béláné megmutatták az utat a magyar társadalomnak. **Baky László** (nyilas) a csendőrség felszerelésének korszerüsitését sürgette. **Somogyi Ferenc** (MÉP) azt kivánta, hogy minden minisztérium szociálpolitikai ügyeit egy szervezetbe tömöritsék. **Szentiványi Lajos** (kisg.) tulzottnak látja a közigazgatás központositását. *A községi jegyzőt szélesebb hatáskörrel kellene felruházni.* Sajnálattal látja az alispán hatáskörének állandó szükülését és a főispáni jogkör kiterjesztését. A költségvetést nem fogadta el. **Pápai István** (MÉP) a közigazgatási tisztviselők családi pótlékának rendezését sürgette. **Szőllősi Jenő** (pártonkiv.) azt szeretné, ha a közigazgatás területén olyan békés politikamentes munka folynék, mint az egészségügyi ellátás terén.

A belügyminiszter beszéde

Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter a felszólalásokra válaszolva, előrebocsátotta, hogy a *költségvetési kérdésekből távol tart minden politikát.* Ezért élesen szembeszáll azzal a váddal, hogy az egész magyar közigazgatási szervezet pártpolitikai befolyás alatt áll. *A közigazgatás a magyar állameszme szolgálatában áll, távol minden pártpolitikától.* A közigazgatási szervek is emberek, akik hibákat követhetnek el, de nemcsak a kormánypárt, hanem az ellenzék javára is. Ezeket mindig iparkodik kiküszöbölni, ezért *visszautasitja, hogy egyes hibák miatt az egész közigazgatást pártpolitikai magatartással vádolják.*

Hangsulyozta ezután a miniszter, hogy 1932-ben fektették le a közigazgatási reform alapjait, az 1933. évi törvény létre is jött, de a végrehajtás a közbejött események miatt elmaradt. Ha ujabb bonyodalmak nem lesznek, a *jövő év elején ismét a törvényhozás elé léphet a reformokkal.* A magyar közigazgatást személyi összetételében jónak és magasszinvonalunak tartja. Az utóbbi időben ezen a téren igen szép fejlődést mutatkozott, a közigazgatási szakvizsga bevezetése pedig igen lényeges lépéssel vitte előre a fejlődést.

A közigazgatás reformiának alapgondolata

Nem is a közigazgatási személyzetben van a hiba, hanem a közigazgatás szervezetében; *lehetetlenség az a mindent felszivó központositó törekvés, amely a minisztériumok részéről megnyilvánul.* Ennek a következménye, hogy az *alsófoku hatóságok elvesztik felelősségérzetüket.* Ezen kell legelőször segiteni s *erre az alapgondolatra épült fel a közigazgatási reform programja.* Minden közigazgatási ügyben csak *egyfoku fellebbezés* lehet, ugyhogy az ügyek nem is juthatnak fel a miniszterhez. Először rendezni kellene a másodfoku közigazgatási hatóságok helyzetét. Elengedhetetlenül szükséges, hogy a *legfőbb közigazgatási biróság jóformán csak alkotmányos birói funkciót teljesitsen* és csak a legsulyosabb közigazgatási elvi jelentőségü ügyekben döntsön, a kisebb jelentőségü ügyeket pedig a másodfoku közigazgatási biróság intézze el. Ebben az esetben *vissza lehet adni a minisztériumot igazi, irányitó ellenőrző és felügyeleti hivatásának.*

„Halálos vétek volna az önkormányzati élet megfojtása"

A községi igazgatás terén az első teendő, hogy a *jegyzők rettenetes tulterheltségén segitsünk,* aminek elsősorban az *adóbehajtásnál* kell megtörténnie. Ebben a kérdésben a pénzügyminiszterrel együtt teszik meg az intézkedéseket. *Halálos vétek volna Magyarországon az önkormányzati közületek autonóm életének megfojtása,* nemcsak azért, mert az egész magyar államélet fejlődésében olyan jelentős hagyományos szerepet játszottak *az önkormányzatok, amelyeket a magyar alkotmány törése nélkül meg sem lehet szüntetni,* hanem, mert az autonóm élet a legalkalmasabb nevelő eszköze az állampolgároknak és a közért munkálkodó férfiaknak. Ha megszüntetjük az autonóm életet, nem kapunk megfelelően képzett embert a közigazgatásban. *Az autonómiáknak nemcsak meg kell maradniok, hanem egészségesen tovább is kell fejlődniök.* Az állam hatalmával természetesen szemben nem állhatnak, hanem meg kell oldaniok mindazokat a feladatokat, amelyek a saját hatáskörükbe vonhatók, minden különösebb állami pártfogás nélkül. Nem tartozik az autonómia lényegéhez, hogy *a tisztviselőket választják, vagy kinevezik-e.*

Nálunk az autonómia kérdését sohasem tudják elfogulatlanul kezelni. A *gyámügyi igazgatás* ma nem áll feladata magaslatán, feltétlenül reformra szorul. A *tanyai igazgatásról* is készen áll a reformjavaslat. *Véget kiván vetni annak a tulzott gyámkodásnak is, amely a minisztériumokban az önkormányzati háztartásokkal szemben megnyilvánul.* Etekintetben is a pénzügyminiszterrel egyetértőleg intézkedik. Kétségtelen, hogy egyes városok háztartási zavarai abból származnak, hogy tulméretezték saját igazgatásukat. Ezért uj *várostipust kell teremteni,* amely megfelel az igényeknek és a mezőgazdasági jellegü közületek helyzetének.

Revizió alá veszik a visszacsatolt területek közigazgatását

Nagyon sok panasz hangzott el *a visszacsatolt területeken* bevezetett közigazgatással szemben. Valóban sok hiba merült fel, de nehéz volt a feladat, az átmeneti helyzetben és abban a légkörben, amelyet a huszesztendős idegen uralom teremtett. Türelmet kér, egyuttal bejelenti, hogy *revizió alá veszi a visszacsatolt trületek közigazgatását és eltávolitja azokat, akik nem feleltek meg a kivánalmaknak.*

A *szociálpolitikáról* szólva kifejtette a miniszter, hogy az állam anyagi és erkölcsi erőinek jelentékeny részét az *elesett, elhagyott néprétegek anyagi, kulturális szinvonalának emelésére* kell forditani. Minden, *amit nem átgondolt szociális reformpolitikára költünk, kidobott pénz.* Ha egy télen betömöm az éhezők száját és aztán magukra hagyom őket, ezzel nem végeztem szociálpolitikát. Az ország egyes részein, igy Szatmárban kisérleteket folytat szerves szociálpolitikára. Azt hiszi, megtalálta a helyes utat. *A szociálpolitika fedezetére alapot kiván létesiteni s ebben az értelemben törvényjavaslatot terjeszt a Ház elé.*

A tultengő egyesületi élet ellen

Helyesli a tultengő egyesületi élet ellen elhangzott panaszokat. A háttérben legtöbb helyen az van, hogy *valaki elnök akar lenni.* A szociálpolitikai munkába is bele fogja kényszeriteni ezeket az egyesületeket, *támogatást csak akkor kapnak, ha résztvesznek a szociálpolitikai feladatok megoldásában.* Az orvostársadalom sanyaru anyagi helyzetéről terjesztett hirek tulzottak. Szeretné, ha az orvostársadalom a maga problémáival sine ira et studio foglalkoznék és nem az anyagi, hanem az etikai szempontot helyezné előtérbe. *A szabad orvosválasztásról hajlandó tárgyalni,* de nem mondhatná, hogy ez érdeke volna az orvostársadalomnak. *A társadalombiztositás unifikálására* vonatkozó kormanyrendelet elkészült.

Nem türhető a felszabadult területek lelki egyesülésének megakadályozása

Nem szeretné, ha akár a *visszacsatolt területeken, a Kárpátalján vagy itthon olyan hangok hallatszanának, amelyek az unifikációnak lelki téren való végrehajtását nehezitenék,* nem szeretne jogosulatlan kritikát hallani sem onnan errefelé, sem innen arrafelé. Nem engedhető meg, hogy azokat, akiket odaküldött azért, hogy rendet csináljanak és a magyar közigazgatást ott bevezessék, megvetéssel „anyásoknak" nevezzék és mint idegeneket kezeljék, elvárja, hogy egyforma magyar emberekként kezeljék őket. *Ha ennek a szellemnek az elharapódzását fogja látni, kénytelen lesz más eszközökhöz nyulni* és autonómia helyreállitása helyett *kormányzati eszközökkel* odahatni, hogy a közigazgatás megfelelő tekintélyét biztositsák. A *csendőrség* tulterhelésére vonatkozó panaszokat orvosolni fogja, a tulhalmozott adminisztrativ munka csökkentésére már intézkedett, megszünteti a feleslegesen sok szemlét is.

A miniszternek nagy tetszéssel és tapssal fogadott beszéde után *a belügyi tárca költségvetését megszavazták.*

Interpellációk

Félhét óra után az interpellációkra tértek. **Vágó Pál** (nyilas) irásban interpellált a külpolitikai helyzetről. **Bajcsy-Zsilinszky Endre** (kisg.) „a tarpai forditott földbirtokreform tárgyában" intézett kérdést a földmivelésügyi miniszterhez, akinek megbizásából **Lukács Béla** államtitkár megállapitotta, hogy a szatmármegyei Olcsvaapáti határában lévő földet gróf Károlyi István szabályszerü adásvétel utján vette meg. A miniszter ennek ellenére is közbejár, hogy a birtok a környékbeli kisbirtokosok kezére jusson.

Haulik György (felv.) a visszacsatolt területeken a csehek által vállalt községi villamositások befejezését kérte. **Varga József** iparügyi miniszter bejelentette, hogy már intézkedett a határszéli községek félbemaradt villamositásának befejezése iránt. Ez a kérdés sem jogilag, sem pénzügyileg nem tisztázott; megadta a szükséges utasitásokat.

Bodor Márton (nyilas) a Beszkárt alkalmazottak dijazásáról interpellált. **Varga** iparügyi miniszter kijelentette, hogy vállalja a közvetitést a bajok orvoslása érdekében. **Jandl Lajos** (nyilas) mult hetekben történt eseményekkel kapcsolatos letartóztatások tárgyában interpellált.

Kommunista módszerekkel földalatti röplap-aknamunka folyik

Közi-Horváth József (ker. párt) a röpiratokkal üzött bel- és külföldi propaganda káros hatásait tette szóvá.

Keresztes Fischer Ferenc belügyminiszter kijelentette: a kormánynak tudomása van arról, hogy az utóbbi időben *teljesen olyan módszerekre emlékeztető módon, amilyenekkel a kommunisták dolgoztak, földalatti aknamunka folyik röplapok terjesztése utján.* Ezek egy része külpolitikai szempontból *megüti a hazaárulás mértékét, másik része az ország belső rendjére és békéjére jelent olyan destruáló, tekintélyromboló veszedelmet, amellyel a kormánynak szembe kell néznie.* Ezért a kormány és a belügyminiszter kötelességének tartja az illetékes szerveket arra utasitani, hogy a röpiratok szerzőit és terjesztőit minden eszköz alkalmazásával állitsák elő és a terjesztést akadályozzák meg. A rendőrség pedig *az 50 terjesztett röpirat közül 45 szerzőjét és nagyrészt a terjesztőit is leleplezte és az eljárás is megindult ellenük.* Ha ez az aknamunka tovább folytatódnék, a kormány ugyanilyen eréllyel tesz további megtorló intézkedéseket. Az előzőleg felszólalt szélsőjobboldali képviselőnek azt válaszolta, hogy a szóvátett rendőri atrocitások nem történtek meg, ellenben a rendőrség a panaszolt eljárásokat éppen a röpiratterjesztésekkel kapcsolatban tette folyamatba.

Tömeges nyilas interpellációk

Hubay Kálmán (nyilas) Eckhardt Tibor nyilatkozatáról interpellált, **Budinszky László** (nyilas) a szabadkőmüves páholyokban helyet foglaló köztisztviselők eltávolitását sürgette, **Gruber Lajos** (nyilas) a mezőkövesdi petició visszavonásával kapcsolatban szólalt fel, **Rapcsányi László** (nyilas) a köztisztviselőknek a nyilaspártba való belépésére vonatkozó tilalmat kifogásolta. **Hubay Kálmán** a tapolca—balatofüredi választáson tapasztalt visszaélések, **Nesz Ferenc** (nyilas) az internálások, **Gruber Lajos** (nyilas) a rendőrség légvédelmi pincéjében őrizetbevettek ütlegelése, **Lill János** (nyilas) az országban folyó bolsevista propaganda tárgyában interpellált. **Orosz Mihály** (nyilas) annak a munkának a megakadályozását kérte, amelyet „a kormánypárt diktaturája a magyar néptömegek lelkében végzett".

Kórody Tibor (nyilas) a cenzurabizottságok intézkedéseit tette szóvá. **Gál Csaba** (nyilas) a belügyminiszter tiszti emléklapja és vitézi rendi tagsága ügyében interpellált.

Teleki miniszterelnök kritikája a nyilasok kivonulásáról

Gróf **Teleki Pál** miniszterelnök kijelentette, hogy válaszol az interpellációra, dacára annak a felfogásának, amellyel az országgyülésből kivonult nyilaskeresztes képviselők interpellációival szemben általában viseltetik. Teszi ezt azért, hogy ezt a felfogását leszögezze, másodszor, mert a kabinet egyik tagjáról van szó, akit az interpelláló képviselő hallatlan inszinuációkkal illetett. Ha egy párt összes tagjai ünnepélyes deklarációval kivonulnak a Házból és annak komoly tárgyalásaiban, fontos törvényjavaslatok, a költségvetés tárgyalásában nem vesznek részt, bár megvan az a formai joguk, hogy az interpellációkat elmondják és a kormánynak pedig fennáll az a formai jogi kötelezettsége, hogy ezekre választ adjon: *eljátszották az erkölcsi jogot arra, hogy ezekre az interpellációkra választ kapjanak.* (Nagy taps a jobboldalon.) Ezért nem válaszoltunk és *nem válaszolunk az országgyülésből kivonult nyilaskeresztes képviselők interpellációira azonnal és szóbelileg.* Az az eljárás, hogy a nyilaskeresztes képviselők a parlamenti munka alól kivonják magukat, javaslatok tárgyalásában nem vesznek részt, *nem felel meg a magyar országgyülés szokásainak és felfogásának, de a magyar alkotmány, a magyar nemzetnek ősi felfogásához való ragaszkodása és a magyar parlament erősebb várak, semhogy ilyen idegenszerü tak-*

Ne törődjék bele, Ha renyhe a bele!

Gyakran jár káros következményekkel, ha a bélcsatorna nem ürül ki rendszeresen. Ez az állapot megjavul, ha naponta rendszeresen veszi be a „kis adag" Kruschen sót és igy követi sokmillió ember példáját. Ez a világszerte használt szer megjavitja a bélműködést. Már az első üveg Kruschen só felének bevétele után érezni fogja annak jó hatását és közérzete javulását.

tika eredményre vezetne. (Felkiáltások a nyilasoknál: *A lényegről beszéljen!*) Ez a lényeg és erre a lényeges leckére önöknek szükségük volt. (Taps a jobboldalon.)

Ami az interpellációt illeti, tudomása van és minden e kérdésben illetékes tényezőnek tudomása van, volt és tudomásul vette, hogy *Keresztes-Fischer Ferenc* belügyminiszter tiszti rangjáról lemondott, mert egy lovagias ügyben, *melyben mint segéd vett részt,* az ő felfogása ellenkezett a hivatalos katonai felfogással. Tehát nem az ő becsületügyéről volt szó, mint ahogy nem is becsületügyi eljárást megelőzően, vagy becsületügyi eljárás során mondott le... *(Felkiáltások a jobboldalon:* Tehát hazudtak.) *(Nagy zaj.)* ... Ha az illetékes tényezők ebben láttak volna valamit, akkor Keresztes-Fischer Ferenc ma nem lenne belügyminiszter. Tehát téves és *hamis az a beállitás,* hogy a belügyminiszter előre látta volna, hogy a becsületügyi eljárás reánézve megbélyegző lesz, mert ilyen eljárásról szó sem volt, valamint hamis az a beállitás is, hogy bárminemü lépést tett volna arra, hogy tiszti rangját visszakapja, amit bármikor visszakaphat.

Gál Csaba: Pozitiv tudomásom van, hogy tett.

Gróf **Teleki Pál:** Az én pozitiv tudomásom ezzel ellenkező és ez a biztos. (Nagy taps a jobboldalon és középen.)

A Ház a miniszterelnök válaszát tudomásul vette.

Szeder Ferenc (szoc.) a mezőgazdasági munkabérek peres eljárása tárgyában kért intézkedést. **Lukács Béla** államtitkár intézkedést igért arra, hogy a hatóságok pontosan tartsák be a soronkivüliségre vonatkozó rendelkezéseket. **Maróthy Károly** (ker. nemz. szoc. fr.) a gyüléstilalom feloldását kérte és az interpellációs jogról interpellált. **Palló Imre** (nemz. fr.) a soroksári szülők tiltakozását tolmácsolta gyermekeiknek kötelező német iskolába járatása ellen. Ifj. **Tatár Imre** (nyilas) a burgonya árának megállapitását tette szóvá és a zsidótörvény szigoru végrehajtását kérte. **Palló Imre** (nyilas) a Literania kft. pengőkiajánlása és a zsidótörvény kijátszása, **Krancz Rajmund** (nyilas) az iskolánkivüli magyar népművelés zürzavarának megszüntetése tárgyában interpellált.

Az ülés éjjel ¼1 után véget ért. Csütörtökön folytatják a költségvetés tárgyalását.

Hir az állami üzemek közös vezetés alá helyezéséről

A képviselőház folyosóján szó esett arról, hogy a kormány *valamennyi állami üzem közös vezetés alá helyezését tervezi,* amit egyszerüsitési okok tennének szükségessé. Beszéltek a folyosón arról is, hogy a *Magyar Élet Pártjában* belső szervezeti és ezzel kapcsolatban a pártvezetésben személyi változások várhatók.

Befejezték a tabáni honvédsir feltárását

A kiüritett *tabáni* temető nagy közös honvédsirjának felásását vitéz *Aggházy Kamill* ezredes, a Hadimuzeum igazgatójának és dr. *Bartucz Lajos* egyetemi tanár, a Néprajzi Muzeum igazgatójának vezetésével *szerdán délben befejezték.* Megirtuk, hogy a sir középső, mintegy husz méter hosszu részén kettesével, *deszkaburkolattal elfödve temették el Budavár ostrománál 1849 május 21-én elesett honvédeket, még pedig három sorban, egymás fölé fektetve őket.* A középső résztől jobbra eső területen ugyancsak nagy számmal találtak csontokat. *A hősök egy része szép rendben feküdt a sir mélyében, más részük pedig rendetlenségben került a hantok alá.* Találtak koponyákat, amelyeken határozottan fölismerhető *a puskagolyók ütötte nyilás, de golyót egyetlen koponyában sem leltek.*

Összesen 160-ra becsülik a koponyák és végtagcsontok alapján a nagy sirban nyugvók számát. A csontokat faládába csomagolva elszállitották a Néprajzi Muzeumba és ott *dr. Bartucz Lajos egyetemi tanár, a kiváló antropológus, — aki 1914-ben az akkor megtalált vérmezői vértanuk csontvázait is azonositotta, — munkatársaival aprólékosan megvizsgálja és összeállitja a honvédsirban talált csontvázakat.* Vitéz *Aggházy* ezredes pedig katonai szempontból vizsgálja meg a kilencvenéves csontleleteket. A jövő év május 21-én, az ostrom 91. évfordulóján *ünnepélyes szertartással temetik el a névtelen hősöket a németvölgyi temetőben levő emlékkertben.* A sirüreget betemetik és *Horvay János* „Öreg honvéd" nevü, nagyméretü ülőszobra jelöli majd ezentul a névtelen hősök egykori sirjának helyét. *A szobor hátsó részére emléktáblát helyeznek.*

A római külföldi katonai attasék Graziani tábornagynál

Róma, nov. 15. (MTI) A Rómában akkreditált külföldi katonai attasék tisztelgő látogatást tettek *Graziani* tábornagynál, az olasz hadsereg uj vezérkari főnökénél és *Soddunál,* az uj hadügyi államtitkárnál. **A katonai attasékat az attasékar doyenje, vitéz *Szabó László* ezredes, a kvirináli magyar követség katonai attaséja mutatta be Graziani tábornagynak és Soddu tábornoknak.**

„Il ricostruttore dell' Ungheria"

— Megjelent az első olasz könyv Horthy Miklósról —

Milánó, nov. 15. *(A Pesti Hirlap tudósitójától.) Magyarország ujjáépitője:* ezt a cimet adta *Alfredo Jeri,* a magyarbarát kitünő olasz iró most megjelent könyvének, amely az első olasznyelvü nagyobb mű Horthy Miklósról. Mindig érdekes, hogy külföldi iró mint látja Magyarországot, a magyar életet és a magyar történelem hőseit. Fokozottan érdekes azonban, amikor egyszerre, egyetlen olasz könyvben figyelhetjük meg azt, hogy egy *külföldi vérbeli iró mennyire ismeri hazánkat, a magyar életet és az „uj Magyarország történelmi hősét, aki uj és méltó alakja a magyar történelemnek."*

Jeri könyvének első oldalán *Herczeg Ferencnek* azt az emlékezetes vezércikkét idézi, bevezető gyanánt, amelyben ezt irja a magyar irodalom élő klasszikusa: „Horthy Miklós visszaállitotta az államban a rendet, az emberekben a biztonság érzését, Európában a hitet Magyarországban és Magyarországban a hitet a jövőben". Az olasz iró egyébként többször is idézi Herczeg Ferencet és a *„Pesti Hirlap"*-ot, amelynek olasznyelvü kiadásait és reviziós albumait, látszik, *gondosan tanulmányozta és — fel is tudta használni kellő helyen és kellő időben.* A szinestollu iró, akinek több regénye, novellás és verses kötete jelent már meg, Ignazio Ballaval a magyar elbeszélő irodalom számos remekművét is átültette olasz nyelvre és hogy Magyarország történelmét kitünően ismeri, az könyve minden oldaláról kitünik. De ami különösen szinessé és elevenné teszi az értékes olasz könyvet, az, hogy *a magyar történelmen kivül a legendákat is belékapcsolja* és könyvének első fejezete fehér lován mutatja be Horthy Miklóst, amint husz évvel ezelőtt bevonult Budapestre, majd amint egy évvel ezelőtt átkelt a komáromi hidon és amint idén tavasszal megjelent a vereckei szorosban, ahol valamikor Árpád tekintett szét, fehér lován és ahol a fehér turul járt előtte...

Az ember szinte érzi: mint rezdül meg az olasz olvasó lelke is e legenda szépségén, amely Árpáddal, sőt Árpád előtt kezdődik és elvezet máig, — mert ma is, Horthy Miklós biztos kezü irányitása mellett, történelmet jelent minden magyarnak. Valóság, legenda, — történelem. És mindez irodalmi ízléssel, a legtisztább, legszinesebb toszkán olaszsággal elmondva: ez Alfredo Jeri könyve.

Alfredo Jeri könyvének nagy érdeme, hogy miaalatt nyomon kisérhetjük Horthy Miklós életét és pályafutását, követhetjük egész Magyarország életét és a nagy magyar politikusok alakjai minduntalan fel-felbukkannak a háttérből, hogy érthetővé tegyék a külföldiek számára is a nagy eseményeket.. *Az egész trianoni tragédia igy rajzolódik ki kormányzónk mögött, mint valami sötét, felhős háttér, amely azonban megvilágosodik attól a hittől, amely kiárad Horthy Miklós fehér paripán ülő alakjából* — abból a rendületlen hitből, amely Komáromig, Kassáig, Vereckéig vezetett máris a revizióban . . . Közben az olasz iró vitatkozik Benessel, feltámasztja gróf Apponyi emlékét, aki Párisban harcol a magyar igazságért, idézi Mussolini magyarbarátságának főbb állomásait, elkiséri a kormányzói párt olaszországi utjára és megirja — a legelső magyar ember magánéletét Kenderesen, Gödöllőn és a budai Várban. Könyvének fejezetein keresztül az olaszság megismerheti a magyar hőst, a magyar urat és — a magyar lelket, éppen ugy, mint az egész magyar történelmet.

Az előkelő kiállitásu könyv Milánóban jelent meg Sperling és Kupfer kiadásában.

(B. I.)

A Pesti Hirlap eredeti tudósitásai

Berlin

Berlin, nov. 15. A külpolitikai helyzetről tartózkodó hangon ir az itteni sajtó. Semleges körök ugy vélik, hogy ez a látszólagos szélcsend *a német diplomácia fokozott munkáját* leplezi. Emellett feltünést keltett a hir, hogy a frontról szabadságolt tisztek nagyrészét *sürgősen visszahivták.* Ami a müncheni merényletet illeti, a nyomozás az eddigi adatok alapján *a kijelölt irányban* megy tovább.

Gazdasági körökben kiemelnek egy moszkvai jelentést: Bombay-ben 19.000 textilmunkás egynapos tüntetősztrájkot rendezett a háboru elleni tiltakozása jeléül. Az angoloknál korántsem megy olyan simán az átállitódás a háborus követelményekre — mondják a németek —, mint ahogy ezt propagandájuk fel szeretné tüntetni. Diplomáciai körökben viszont az „Izvestia" legujabb, rendkivül éleshangu cikkét idézik, amely a nyugati nagyhatalmakkal szemben nem állapit meg kevesebbet, mint hogy legtöbbet használt fegyverük már a világháboruban is „a hazugság" volt és most is az.

*

Az eddigi ruhajegyek csak köpeny, munkaruha, cipőfélék, valamint fiatal házasok kelengyéjének igényelésénél maradnak érvényben. Férfiak, nők, fiuk, lányok vagy 2—3 éves kisgyermekek részére *uj birodalmi ruhajegyeket* vezetnek be. A csecsemőkről külön gondoskodás történik. Az uj jegy az egyes ruhaneműekre vonatkozólag *pontértékelést* állapit meg. Az *egy évre* szóló jegy *száz pontot ér, egy férfiöltöny: 60 pont, egy női kosztüm: 45 pont* és igy tovább. A fogyasztó évi szükségletei nem haladhatják tul a száz pontos összegységet. Ettől a rendszertől a textilneműek terén jelentékeny megtakaritást várnak.

A német előrelátásnak meggyőző példáját nyujtja az a „Völkischer Beobachter" bécsi kiadásában megjelent cikk, amely már most foglalkozik a lakosság *karácsonyi pontyellátásának* fogas kérdésével. Bécs pontyszükséglete ugyanis karácsony hetében *többszázezer kilóra rug.* Ráadásul a pontyot nem lehet apróra vágni és dekánként elosztani, a jegyrendszer szellemének megfelelően. Ezért a jó bécsieknek türelmesen kell várniok, amig egy nagyobb fejadag, legalább is *egy felébe vágott ponty* esik rájuk. Reméljük, karácsonyra megkapják.

London

London, nov. 15. Chamberlain miniszterelnök a parlamenti pártok vezetőivel egyetértve, elhatározta, hogy a parlament jelenlegi ülésszakát november 23-án bezárják. Az uj ülésszak megnyitását november 28-ra tervezik. Ezen VI. György király nem jelenik meg. A trónbeszédet ezuttal a királyi megbizott fogja felolvasni. A politikai pártokban az ülésszak befejeztével, illetve az uj ülésszak megkezdésével nagy az élénkség.

Ma tartotta az angol munkáspárt parlamenti csoportja értekezletét az alsóház első emeletének nagybizottsági termében. A párt tagjai *A. C. Attlee* őrnagyot ujból vezérré választották. Ellenjelöltje nem is volt. Deputy-Leader-ré, helyettes vezérré, *Artur Greenwoodot* választották szintén egyhangulag. Mivel a munkáspárt az alsóházi ellenzék legnagyobb pártja, igy Attlee őrnagy az uj ülésszakon is az ellenzék vezére lesz. (Évi kétezer font fizetéssel.)

*

VI. György király és Erzsébet királyné ma délben a Buckingham-palotában villásreggelit adott *Sikorski* lengyel miniszterelnök és a Londonban időző lengyel miniszterek tiszteletére, amelyen megjelent a már felgyógyult *Chamberlain miniszterelnök és felesége,* valamint *Lord és Lady Halifax. Sikorski* holnap meglátogatja az angol flottába beosztott lengyel hadihajókat. **Legénységüket személyesen fogja kitüntetni.**

Brit katonai körökben élénken tárgyalják a német légi flotta utolsó napokban kifejtett működését. Az utolsó napokban végzett német felderitő repülések Franciaország fölött főkép az angol hadsereg tereprészén folytak le. A német repülők ezuttal mindent elkövetnek, hogy áttörjék a francia légvédelmi öveket, megközelitsék az angol csapatok állomáshelyeit és fényképfelvételeket készitsenek róluk. A brit vezérkarhoz közelálló helyen éppen ezért arra számitanak, hogy a németek ott fognak támadni, *ahol az angol csapatok védik a Maginot-vonalat.*

Páris

Páris, nov. 15. Francia politikai körökben rendkivül különösnek tartják, hogy mig tegnap, kedden, a Wilhelmstrasséhoz közelálló tényezők semleges ujságirók, igy a holland „Telegraaf" berlini tudósitója előtt részletesen ismertették a békejavaslatra készült német válasz szövegét, addig Ribbentrop ma, szerdán, mindössze pár szóban közölte a két ország berlini követeivel a német kormány ismeretes állásfoglalását. A Quai d'Orsay-n lehetségesnek tartják, hogy a semleges ujságirók tegnapi informálása csupán *kisérletképpen* történt; a német külügyminisztérium igy akart volna meggyőződni arról, milyen fogadtatásra találna a szóbanforgó szöveg. Miután a kezdődő visszhangot német illetékes helyen ellenszenvesnek itélték, Ribbentrop a visszautasitásnak mai tömör formáját választotta.

Idekint egyébként erélyesen visszautasitják a németeknek azt a beállitását, mintha a francia és az angol válasz között *eltérések* mutatkoznának. Csupán a válaszadás *előfeltételei* voltak különbözőek. Angliának a legsürgősebben ki kellett kérnie a világ távoli részein fekvő dominiumainak véleményét is. A problémát tehát le kellett egyszerüsiteni, hogy a legrövidebb időn belül az összes érdekelteknek megfelelő megállapodáshoz jussanak. Ezért a Foreign Office ahhoz a szöveghez tartotta magát, amely fedi az angol miniszterelnök és Lord Halifax előző nyilatkozatait, s amelyet a Birodalom összes népei már jóváhagytak. A francia köztársaság elnökének nem voltak ilyen nehézségei s igy élénkebb formában fejezhette ki a francia kormány háborus céljait. De az, amit mondott, *teljesen megegyezik az angol kormány által már többizben, hivatalosan vallott nézetekkel.*

*

Páris fölötte jellemzőnek tartja, hogy a német lapokból, legalább is a müncheni merénylettel kapcsolatban, eltüntek az angolellenes vádaskodások. Ugy látszik, a nyomozás rácáfolt erre a politikai okokból világgá kürtölt feltevésre. Genfi hirek szerint jelenleg már inkább bizonyos lengyel elemekre és más nemzetiségü nihilistákra terelődött a gyanu. A német sajtóban egyre gyérebbek a merénylet következményeire vonatkozó hirek.

Francia katonai körök értesülése szerint Hitler még mindig nem jutott megállapodásra a nagyvezérkar tagjaival a közeljövőre vonatkozólag. A Führer politikai környezete annál inkább szeretné kierőszakolni az Anglia elleni nagyszabásu légitámadások megkezdését, mert a további késlekedés annak hallgatólagos beismerését jelentené, hogy az Intelligence Service-nek semmi köze sem volt a Polgári Sörcsarnok pokolgépéhez. Viszont a tábornokok nem engednek meggyőződésükből, hogy mindaddig nem lehet meginditani a nagyobbszabásu hadműveleteket, amig Oroszország további terveit nem látják világoson Északon és Délen Kelet-Európában. Az oroszokkal szemben növekvő elhidegülés első jelei egyébként francia felfogás szerint a német sajtóban is észlelhetők. Egy amsterdami jelentés kiemeli, hogy a „Kölnischer Zeitung", fölötte óvatosan ugyan, de néhány rokonszenves szót **kockáztat meg a finnek mellett.**

Miklós Andor síremlékének beszentelése és felavatása

(Saját tudósítónktól.) Egy év telt el *Miklós* Andor főszerkesztő halála óta s a szomorú évfordulón, vasárnap délben, a Kerepesi temetőben felavatták és beszentelték a hamvai fölé állított, monumentális síremléket. Ez a kő- és bronzemlékmű ott a temetőben csupán jelkép. Jelképe annak az eleven szeretetnek, amellyel *Miklós* Andor emlékét az ittmaradtak szíve őrzi. A fehér márványtömb fölött aranylángot, a folytatódó élet soha ki nem alvó lángját előrenyujtó géniusz lebeg, a város felé mutatva, amelyért *Miklós* Andor fáradhatatlan: munkás életében annyit tett, amelynek lelkéből lelkedzett fia volt s amelytől mintha még halálában se tudott volna elszakadni.

Komor-borús, téli-párás dél fátyolozta a temetőt vasárnap délben, amikor felejthetetlen főszerkesztőnket temettük. S mint akkor, most is összesereglett Miklós Andor híveinek, barátainak, tisztelőinek és munkatársainak hatalmas gyászoló csapata, hogy kegyeletét lerója az elköltözött iránt. S a szemekben megcsillanó könnyek tettek tanuságot róla, hogy mindazokat, akik eljöttek és körülállták *Miklós* Andor síremlékét, a szívük hozta ide, a szeretetnek, a barátságnak, a megbecsülésnek s a pótolhatatlan veszteségnek önként kitörő érzése. Előkelő nevek viselői és névtelenek százai gyászoltak ott vasárnap délben egy tiszta és igaz embert, egy hű magyart és jó európai polgárt. *Miklós* Andort, akinek szelleme a síron túl is tovább él, műveiben és a legjobbak emlékezetében . . .

Nemes Antal címzetes püspök felolvassa a Halotti Beszédet Miklós Andor síremlékének felavatásán

*

Megjelent a síremlék felszentelésén:

Herczeg Ferenc, *Ugron* Gábor v. b. t. t. *Bud* János, *Friedrich* István, *Bárczy* István ny. miniszter, *Ripka* Ferenc és felesége, *Lenkey* Gusztáv, *Praznovszky* Iván és felesége, *Móricz* Zsigmond, *Éber* Antal, *Fábián* Béla és felesége, *Márkus* Emilia, *Pogány* Móric műépítész, *Vázsonyi* János, *Gál* Jenő országgyűlési képviselők, *Márkus* László, dr. *Várkonyi* Jenő egészségügyi főtanácsos, *Kálmán* Henrik vezérigazgató, *Sándor* Kálmán, a Pénzintézeti Központ igazgatója, *Jób* Dániel, *Márton* Miksa, *Góth* Sándor és felesége, *Kertész* Ella, *Gerber* Béla igazgató, *Csajthay* Ferenc, *Kallós* János főszerkesztő, *Balkányi* Kálmán, *Incze* Sándor főszerkesztő, *Pajor* Mátyás igazgató, *Halász* Lajos ny. miniszteri tanácsos, *Héczey* Péter rendőrtanácsos, *Hoffman* Hugó vezérigazgató, *Horváth* Lipót vezérigazgató, *Nagy* Károly ny. főkapitányhelyettes, *Lányi* Zsigmond, *Béla* Henrik főszerkesztők, *Krausz* Simon, *Petheő* Attila, *Kadosa* Ede, *Békeffy* László, *Magyar* Miklós, *Csergő* Hugó, *Raskó* Géza színművész, *Walder* Béla, *Zechmeister* Nándor, *Rácz* Vilmos, *Baneth* Sándor, *Zádor* István festőművész, *Biber* József bizottsági tag, dr. *Légrády* Ottó főszerkesztő, *Stein* Emil vezérigazgató, *Z. Molnár* László, *Bródy* Pál színigazgató, dr. *Vajda* Ödön, *Roboz* Imre, *Bársony* Oszkár vezérigazgató, dr. *Balassa* József tanár, *Petrovics* Elek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója, *Tihamér* Lajos miniszteri tanácsos, *Heltai* Jenő, dr. *Salusinszky* Gyula ügyvéd, *Párdány* Oszkár miniszteri tanácsos, *Iványi-Grünwald* Béla, *Herman* Lipót festőművészek, herceg *Hohenlohe* Ferencné, az ujságírótestületek nagy küldöttsége, élén dr. *Boros* Lászlóval, az Ujságírók Nemzetközi Szövetségének alelnökével, a síremlék alkotóművészei, *Falus* Elek, *Horvai* és építője, *Král* Gyula, *Káldy* Jenő vezérigazgató, *Gerber* Miksa és *Brabécz* Alfréd bankigazgatók, *Ráskay* Dezső egyetemi tanár, dr. *Sebestyén* Károly, dr. *Friedmann* Ernő és *Roóz* Rezső főszerkesztők, *Rottmann* Dezső, dr. *Balás* Elek, *Serényi* Gusztáv szerkesztő, *Tarján* Vilmos, báró *Doblhoff* Lili, özv. *Pakots* Józsefné, *Lévay* Jenő szerkesztő, *Gáspár* Antal rajzolóművész, *Somló* Gyula, dr. *Mándy* Elemér, *Lakatos* Sándor szerkesztő, *Guttmann* Tódor, *Puszta* Béla szerkesztő, *Bársony* István, dr. *Steiner* Gyula, *Radróti* József szerkesztő, *Barabás* Lóránd színigazgató, *Vágó* Károly vezérigazgató, dr. *Weser* Richárd, *Ráskay* Ferenc szerkesztő, *Sümegi* Vilmos kormányfőtanácsos és sokan mások.

Egyre többen érkeznek a síremlékhez; barátok, tisztelők s a munkatársak nagy serege — szerkesztőktől rikkancsig. Eljöttek az *Athenaeumnak* és *Rigler*-cégnek alkalmazottai, a nyomdászok és a vállalatok vezetői egyaránt.

*

Tizenkét órakor a síremlék bronzajtaja előtt felhangzik *Nemes* Antal püspök gyászénekszava.

Miklós Andor síremlékének felavatása *(Zádor István rajza)*

A fekete gyászhuszárok mellett pálmák, babérfák állnak őrséget a kripta ajtaja előtt. Nagy asszisztencia a püspök segédletére. A bronzajtón túl a fekete márványpadozaton ott emelkedik a fehér márványból faragott hatalmas szarkofág. A szarkofágon Miklós Andor kedvenc virágaiból, piros rózsából és mimózából kötött koszorú széles fekete selyemszalagjain aranybetűkkel: »*Szerettelek — Szeretlek*«.

Az Operaház gyászkórusának Circum dederuntjával kezdődik a gyászszertartás, amelynek végén Nemes püspök a legrégibb magyar nyelvemléket imádkozza el: Látjátok feleim szemetekkel mik vagyunk, bizony por és hamu vagyunk...

Vége a lélekbemarkoló gyászszertartásnak. *Földi* Mihály szerkesztő Miklós Andor vállalatainak nevében gyászbeszédet mond.

— Fehér márvány, aranyhajú repülő géniusz, — a halál háza előtt állunk. Miklós Andor, a mi szerkesztőnk ideköltözött, ebbe az új házba; itt lakik most, ide kell jönnünk, ha örömeinket és bajainkat el akarjuk mondani Neki. Mert tudunk-e élni úgy, hogy nem mutatjuk Néki az életünket, tudunk-e élni, ha Ő nem segít rajtunk, megálljuk-e helyünket, ha nem Ő mutatja az utat?

— Tavaly ilyenkor lázas kétségbeeséssel roskadoztunk koporsója előtt. A keze után nyúltunk, a tekintetét kerestük, a hangját akartuk hallani és egy életre szóló olyan fogadalmat tettünk, amit mindenképpen meg kell tartanunk, ha igaz embereknek akarjuk tekinteni magunkat. Miklós Andor akkor néma maradt, a koporsó mozdulatlan maradt.

— Azóta eltelt egy esztendő. A láz felolvadt vé-

adja meg a lehetőségét annak, hogy iskolai tanulmányait otthon, a rádió oktató előadásaival kiegészíthesse!

A 3+2 csöves, 303-as Orion reflex-super 3 hullámsávon működik. Gyermekét oktatja, Önnek kellemes szórakozást nyújt.

ORION RADIO

MINDEN ORION RÁDIÓKERESKEDŐNÉL KAPHATÓ

Orion rádiók kaphatók:

Sternberg

Hangszergyár, Rákóczi út 60.

fiatalnak és öregnek

erősitő tápszere, az egészség megtartásának biztos eszköze: a reggeli és uzsonnatejhez 2–3 kávéskanál Ovomaltine

rünkben, a kétségbeesés megkövesedett idegeinkben, bele kell törődnünk a végzetbe, meg kell szoknunk az árvaságot. S ebben a hónapról hónapra mélyülő, zsongó ünnepi csendben, most, ebben a téli nyugalomban, mikor az örökkévalóság fénye felé fordítom majdan széthulló testemet, a végső békére lassan-gyorsan megérő lelkemet, én most hangot hallok, Miklós Andor hangját hallom.

— Így szól a biztató hang:

— Nézzétek a Géniuszt, mely síromon emelkedik és arcát a házak felé fordítja, a házak felé, melyekben veletek éltem, veletek dolgoztam és itthagytam nektek, hogy tovább éljetek és dolgozzatok bennük. Aki mindig az életet szolgáltam, üzenem nektek: Ne lássátok a feketeséget, mely sorsomra borult, ne sirassátok a gyászt, mely szívetekre hullt, folytassátok és gazdagítsátok az Életet, a mi egyenes és tehetséges életünket. Éljetek és szeressetek! Szeressétek munkánkat, szeressétek a tisztességet és tehetséget, szeressétek az embert, szeressétek ezt a földet, szeressétek Istennek ezt a rejtélyesen gazdag és titokzatosan szép világát. Testünk egyidőre elvált egymástól. De veletek van a hitem, a szeretetem, minden bizalmam és csalódást nem tűrő reménységem. Aki engemet valóban szeretett, viszi magával tovább a szívemet; aki hozzám valóban hű volt, azt nem hagyja el sohasem a hitem; aki valóban méltó volt a bizalmamra és a fogadalmaira, megsegítem azt a síromból is, földi útjaitokon, melyek előbb-utóbb hozzám a végtelenségbe futnak, a végtelenségbe, Isten felé, kinél a béke, a kegyelem és a zavartalan, az igazságos viszontlátás.

— A méltó találkozásnak ebben a tiszta hitében járulok a mi Főszerkesztőnk emléke elé, s mert halljuk és értjük az üzenetét, mert érezzük magunkban lelkének sugárzását, mert követjük hitét minden megpróbáltatáson át, hálánk, ragaszkodásunk, fogadalmunk jeléül minden munkatársa nevében koszorút helyezek sírjára.

Nemzetiszínű selyemszalaggal díszített hatalmas babérkoszorú borul elsőnek a fehér márványfal alját övező friss gyepre. Aztán lassan megszaporodik a koszorú társasága. A rokonok, barátok, tisztelők koszorúi és csokrai, köztük Miklós Andor vállalatainak, az ujságírótestületek koszorúival. Koszorút küldött az Ujságírók Nemzeti Szövetsége a szalagon a következő felírással: *Au Grand Journaliste Hongrois Miklós Andor. — Foederation Internationale des Journalistes.*

Sok-sok virág, emlékezetére annak, aki a virágokat is annyira szerette, mint mindent, ami az életé volt, az élethez tartozott, — az élethez, amelynek leghívebb harcosa volt *Miklós* Andor.

Kossuth váltója, Apponyi emlékiratai, az ismeretlen királyi palota és Petőfi titkai egy aukción

(Saját tudósítónktól.) Váltót tart az ember a kezében; tárgyilagos, hosszúkás, bár régi és megsárgult, de komoly kincstári papirost. S a hátán elolvassa a zsiráns jelzését: *»Für mich an die Ordre der Frau Caroline verwittwete Kossuth, Pressburg, am 6-ten Februar 1848. — Ludwig von Kossuth.« Kossuth* Lajos zsirálta a régi váltót *»Herr P. Kovács«* részére, aki »Weissenburgban«, azaz Fehérvárott lakik. *Hetvenöt forintról* szól a váltó, amelyet most *30 pengőért vesztegetnek a Lantos-aukción.*

Amint a sajtóbemutatón körüljárjuk az aukciós termet, az üveges tárlókból a negyvenes évek Magyarországának hősi lendületéről beszélő régi papirosok sárgállanak felénk. Furcsa, zseniális, nagyszerű, felemás idő! Előttünk az ódon »divatlap« egyik oldalán még a nyelvújítás idejének félszeg műszavaival hirdetik a tréfarovatot *»Kedvderítő labdacsoknak«* s a képrejtvényt *»Képtalánynak«* — de a másik oldalon már ott feketül a cím: *»A hazáról, írta Petőfi Sándor«:* az új idők új dala. *»Lement a nap, de csillagok nem jöttenek, közel s távolban semmi fény, csak mécsvilágom s honszerelmem ég...«* — az aukciós teremben már nem is tudjuk biztosan, 1847-ben vagy 1934-ben vagyunk-e... a költő szavának érvénye nem változott...

Gondosan, vigyázatos gyöngybetűkkel rótt kéziratcsomó fekszik amott. Eléggé friss még, fehéren virít ki a sárgult árkusok mezejéből. *Gróf Apponyi Albert emlékiratainak sűrűn javítgatott, áthuzigált kézirata. Ezerötszáz pengőről* indul a licitáció.

Hatalmas kötetek. Művészetrajongók, esztéták álma: *a teljes Propyläen-Kunstgeschichte. Hatszáz pengő* az álmok küszöbe. *Jókai* jubileumi kiadásának húsz remek bőrbekötött, kivételes példánya közül az egyik, a *Révay* Móré... Csodaszép japán metszetek, aztán gyönyörű metszetek és térképek *a régi Pest-Budáról* — néhai híres *Vasquez gróf remeklései.*

Az pedig amott *mintha a királyi palota képe volna.* Hatalmas ívek, tervrajzok — de a mai budai palotára csak hasonlítanak: *Ybl Miklós eredeti tervei.* De aki az aukción ráakad majd egy finom, pergamentkötésű kis könyvre, *»Magyar költők kiadatlan verseis«*-re — vigyázva nyissa ki s vigyázzon, *hogy el ne piruljon. Petőfi* Sándor, sőt még a jámbor pap, *Tompa* Mihály is — olyan versezeteket írtak néha, hogy a mellettük található finoman obszcén francia metszetek szinte jámbor *iskolai falitábláknak* tűnnek mellettük.

1840 Magyarországa — minden hősi lendületével és ifjú, bőverű tréfájával; *most lecsap reá 1934 kalapácsa,*

Diáktragédia

Krausz Tibor tizennégyéves diák levetette magát a fiúárvaház második emeletéről

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap este 8 órakor a Vilma királynő úti fiúárvaház egy *második emeleti hálótermének ablakából az udvarra vetette magát* az intézet egyik legcsendesebb, legtehetségesebb diákja, a 14 éves *Krausz* Tibor. A kisfiú pár perccel az öngyilkossági kísérlet előtt barátaival vacsorázott, azután csapattársaival a hálóterembe vonult. Levetkőzött és míg társai lefeküdtek, ő az ágya mögött fellépett a fűtőtestre, aztán egyik szomszédjához szólt:

— *Borzasztóan fáj a fejem... Kinyitom az ablakot...*

A házivizsgálat jegyzőkönyve

Az ablakot kinyitotta, egy pillanattal később már levetette magát az udvarra. Az intézet vezetősége a mentőket hívta, akik a Madarász uccai kórházba szállították az életveszélyesen megsebesült gyermeket. *Fodor* Aladár, az árvaház igazgatója az öngyilkoskísérlet ügyében azonnal házi vizsgálatot indított. A vizsgálatról a következő jegyzőkönyv készült el:

»Felvétetett a Pesti Izraelita Hitközség alapítványi fiúárvaházában 1934 december 2-ikán este 10 órakor. Jelen vannak alulírottak. November 30-ikán *Blum* Emil felügyelő Fodor igazgatónak jelentette, hogy a negyedikosztályos *Krausz* Tibor nevű növendék szekrényében lévő *étvágygerjesztő orvosságot* valaki kivette és helyette az üvegbe *vizet öntött.* Az igazgató nyomozást indított annak kiderítésére hogy ezt az éretlen tréfát ki követte el. Ennek során *a fiú két osztálytársára* hárult a gyanú, akikről azonban *nem bizonyosodott be,* hogy ők részesek lettek volna.

Ma — vasárnap — délelőtt tíz órakor Blum felügyelő jelentette az igazgatónak, hogy Krausz Tibor az orvosságot újból megcsináltatta és abból mintegy két evőkanálnyi mennyiséget elfogyasztott. Ugyannakor Krausz panaszkodott, hogy *a csapatában haragosai vannak,* ezért őt nyomban egy másik csapatba osztottam be, az orvosságot átvettem, egyben pedig a fiút megnyugtattam, hogy miután most már újabb orvossága van, ezt az ügyet befejezettnek tekintem és vonuljon be a számára kijelölt II. csapatba. Ennél a jelenetnél *Blum* Emil és *Berger* Dezső felügyelő is jelen volt.

A fiú az egész délutánt itthon töltötte, rendes időben vacsorázott, majd a hálóterembe ment a többi növendékkel együtt. A hálóteremben Blum felügyelő a nagyobb fiúkkal elbeszélgetett. Ez máskor is megtörténik, miközben a fiúk az öltözőben vetkőznek, a nagyobb fiúk még egy rövid ideig ottmaradnak az öltözőben és elbeszélgetnek. Most is az öltözőben voltak, közöttük volt Krausz is, majd röviddel azután, körülbelül nyolc órakor Blum felügyelő felszólította a fiúkat, hogy menjenek aludni. A nagyfiúk vetkőztek, ő maga bement a hálóterembe (II. emelet I. háló), abban a pillanatban látta, hogy *Krausz Tibor a hálóterem egy általa kinyitott ablakán keresztül az udvarra kiugrott.* Blum felügyelő azonnal jelentést tett az igazgatónak, telefonált a mentőkért, akik a fiút a Madarász uccai gyermekkórházba szállították 8 óra 30 perckor.

Félóra eltelte után hívásra megjelent a fiú anyja és nénje, akik előadták, hogy *a fiúval tegnap beszéltek,* úgy akkor, mint minden alkalommal *a legnagyobb elragadtatással beszélt az intézetről és az alkalmazottakról* és ők maguk is csak a hála szavaival beszélhetnek az intézetről. Előadták még, hogy *a gyermek apja öngyilkosság következtében* előállott koponyatörésben halt meg. *Fodor* Aladár, *Blum* Emil, *Berger* Dezső.«

Miért?

A Madarász uccai gyermekkórházban hétfő délutánig volt a kisfiú, innen a Zsidókórházba szállították. A gyerek a négy polgári osztályt *jelesen végezte,* sőt 20 pengős ösztöndíjat is kapott. Most az izabellauccai kereskedelmi iskola tanulója, osztályának *eminens diákja.* Magába zárkózott, csöndes fiúnak ismerték, aki mindig csak könyveinek, tanulmányainak élt, a társaságot sohasem kereste. *Túlzottan érzékeny fiú volt mindig,* aki édesanyjának sokszor mondotta ezeket a szavakat: »Ha megpofoznak, azzal nem törődöm, csak ne bántsanak engem«.

Krausz Tibor anyja, özvegy *Krausz* Imréné még vasárnap este a Madarász uccai gyermekkórházba sietett. Az orvosok az édesanyát természetesen odaengedték gyermeke betegágyához. *A fiú eszméletlenül* feküdt. Órák mulva egyszerre csak *megmozdult.* A szemét nem nyitotta ki, de az édesanyja érezte, hogy talán most magához tért. Beszélni akart a fiával.

— Tibor, én vagyok itt, megismersz?

Percekig nem kapott választ az asszony, aztán a kisfiú megszólalt:

— Igen, *a hangodról megismerlek...* Te vagy az én anyukám!

— Az Istenért Tibor, hát mi történt veled? Miért csináltad?

Megint percekig kellett várni a válaszra. A fiú halottsápadt arcát eröntötte a fájdalom, irtózva húzta össze lecsuklott szemét.

— Bocsáss meg, édes anyukám... — mondta azután nagysokára. — Én nem tehetek róla... A *Radvány* volt az oka... Az igazgató úr...

A fiú ekkor újra elvesztette öntudatát és csak hétfő délelőtt tért magához. Ekkor intézkedtek, hogy szállítsák át a Zsidókórházba. Az édesanya mindig mellette volt. Hétfő délután 6 órakor a gyermek kinyitotta a szemét. Amikor látta, hogy anyja ül az ágya mellett, könnyezni kezdett, megsimogatta kezét és szinte suttogva mondott néhány szót:

— A *Markovics* Vilmosnak tartozom 70 fillérrel... Térd meg, hogy még ma elviszed neki...

— Elviszem, kisfiam, csak ne aggódj...

— És ígérd meg azt is, anyukám, hogyha meggyógyulok, *hazaviszel.* Nem akarok többet visszamenni az intézetbe, bocsáss meg nekem...

Különös vasárnap délután

Özvegy Krausz Imréné a Gróf Zichy Jenő ucca és a Hajós ucca sarkán levő tejcsarnokában elmondotta a Pesti Napló munkatársának, hogy *férje kilenc évvel ezelőtt lett öngyilkos.* Krausz Imre három fejlövéssel és egy tüdőlövéssel tért vissza a világháborúból. Valószínű, hogy a fejsérülése következtében előállott *pillanatnyi elmezavarban* lett öngyilkos. Krauszné két gyermekével maradt itt, hosszas utánjárással sikerült kisleányát a Hungária körúti leányárvaházban, a fiút a Vilma királynő úti fiúárvaházban elhelyezni. A gyerekek ellen soha a legkisebb panaszt nem hallotta, a fiúról különösen csak dícséretet mondott mindenki. *A gyerek nem panaszkodott* sem tanáraira, sem diáktársaira, de nem panaszkodott az árvaház alkalmazottaira sem. Szombaton este eljött a tejcsarnokba, ahol a kis üzlethelyiség mögött lévő szobában lakik Krauszné. A gyerek elmondta, hogy elfogyott az étvágygerjesztő orvosság, amelyet már hetek óta szed. A kisfiúnak nyáron mellhártyagyulladása volt, most azért élt orvossággal, hogy megerősödjék. A fiú nem mondta édesanyjának, hogy éretlen tréfát űztek az orvosságával, kapott újat. Mielőtt elbúcsúzott volna anyjától, lelkesen mesélte, hogy *vasárnap délután társaival együtt látogatást tesznek a Hungária körúti leányárvaházban.* Ott nagy ünnepség lesz. De jobban örült az ünnepségnél annak, hogy találkozni fog kis húgával.

Vasárnap délután az árva fiúk kettős sorokban elsétáltak a Hungária körútra. Krausz Tibor húga azonban hiába kereste bátyját a gyerekek között, Tibor nem volt közöttük. Megkérdezte egyik társát, hol a fiú?

— *Nem tudom, miért nem jött el,* — válaszolta a diák. — Már a kabátja is rajta volt, de aztán azt mondta, hogy még a zongoraleckéjét nem végezte el, ő inkább nem megy el...

— Miért nem ment el a fiam a vasárnap délutáni ünnepélyre? — sírja Krausz Imréné. — Amikor annyira készült erre az ünnepre. És annyira szerette volna látni nővérkéjét. Nem készülhetett ő arra, hogy öngyilkos lesz... Miért akart meghalni?

— Nem hatott rá az édesapja öngyilkossága? — kérdeztük a zokogó asszonyt.

— Ez *lehetetlenség.* Tibor akkor *ötéves volt és mi nem mondtuk meg neki, hogy milyen körülmények között halt meg az apja.* Nem hiszem, hogy ma tudná... Azt sem tudom, hogy mire vonatkozott a Radványra tett megjegyzése. Megkérdeztem ma délután az árvaház igazgatóját. Ő azt mondta, hogy Radvány nevű növendék *van ugyan az intézetben, de az egész kisfiú,* azzal *nem is barátkozhatott a Tibor...*

Krausz Tibor öngyilkos kísérletének titkát most majd a rendőrség fogja megoldani.

Pénzért osztogatott-e inzulin-recepteket Mittermayer György OTI-főorvos?

(Saját tudósítónktól.) Dr. *Turcsányi* Béla orvos — dr. *Mittermayer* György OTI-főorvos feljelentése szerint — egyízben kijelentette, hogy az OTI-főorvos *összejátszik az OTI-tagokkal és 20 pengőkért inzulin-recepteket ír.* A törvényszék *Várady-Brenner* tanácsa előtt megtartott tárgyaláson a vádlott orvos kijelentette, hogy ő egyebeket is mondott, nemcsak az inkriminált kijelentést. Így azt is mondotta, hogy *Mittermayer* György iratokat hamisított, hamisan vádolta őt, tanukat hamis tanuzásra bujtatott fel, azt is mondotta, hogy OTI-orvosokat csak azért bocsátanak el állásukból, hogy a megüresedett állásra pénzért nevezzenek ki új orvost.

A törvényszék azonban csak az inkriminált mondatra korlátozta a valóság bizonyítását és több tanut hallgatott ki. Báró *Podmaniczky* György OTI-titkár után, aki nem tudott Mittermayer dr. állítólagos üzelmeiről, *Simay* Gyula fővárosi tisztiorvos vallott arról, hogy Mittermayer ellen fegyelmi indult s a fegyelmi során *több vád bebizonyosodott ellene. Bohács* Árpád géplakatos elmondotta vallomásában, hogy fültanuja volt annak, amikor Mittermayer kijelentette: *»Nem sokat kerestem ezeken az inzulin-recepteken«.* Ugyanezt vallotta dr. *Zsurik* János ügyvéd. Végül is a törvényszék a tárgyalást több tanu kihallgatása céljából *elnapolta.*

Csillárt Meteor csillárgyár üzleteiben vásároljon
Központ: Podmaniczky ucca 27

Horvai János

Számos Kossuth-szobor és művészi
siremlék. Díjai a ceglédi Kossuth
szobor pályázaton I. díj, a reformáció
genfi emlékszobrára hirdetett nem-
zetközi pályázaton III. díj, a pécsi
Zsolnai-szobor pályázaton I. díj,
a bpesti Kossuth-szobor pályázaton
I. díj és megbízás (1908). Megnyerte
a Forster-féle Vaszary-díjat és az
állami kis aranyérmet (1917). és a
Nemzeti Szalonnak szobormüvekre
első izben kitűzött nagy aranyérmet.
1913. ban gyűjt. kiáll. a Nemzeti
Szalonban. A Nemzeti Szalon mü-
vészeti alelnöke, 1921-ben koll.
kiáll. a Nemzeti Szalonban.
Rákosi, Légrády, Serban, Baintner,
Schmiedbauer, Probstner csalá-
dok siremlékei.

vrod

Nemzeti Szalon. A societaire-ek
első kiáll. katalogusa. 1921. márc.

Makó-igástanyai iskola vándor kot. V. 302.

Horvay János

Luther, faszobor

Madonna.

Budapest nékesfőv. tulajd.

Mátyás kiraly arckepe

rézmetszet

12/8.

Fendi u. matrette

Hôtel B.

Horvay János

1917. Báró Forster
Gyula-féle Vaszary díj
Fiatal hős sirem-
léke

1917. állami kis
arayérem
Siremlékterveret.

Praefectus V. 249

Horvai János

siremlék kollekciója

Nemzeti Szalon

1913 ap.-maj. Eidl

— ~~disnitö pilykár IV. 37~~

Horváth János, szobrász

szül. 1874 V. 28 Pécsett. A grödner-
thali fafarágó iskolában, továbbá
Budapesten és Bécsben végezte tanul-
mányát. Főművei: a cegléji és
budapesti Kossuth- és ~~[illegible]~~ pécsi
Zsolnay-szobor. A reformáció genfi
emlékszobrára hirdetett nemzetközi
bélyaratom III. díjat nyert. Vidéki vá-
rosok részére számos Kossuth szobrot
továbbá ~~[illegible]~~ sok művészi síremléket készített.
(Papp-Váry Elemérné, stb).

JK. 179.

II
578

179. Ismeretlen festő.

A XVII. század végéről.

I. Miksa halotti képe.

A mellig látható, de piros camaurával a fején és fekete lepellel letakartan ábrázolt fejedelemnek bal szeme kissé nyitva van, bajusza és szakálla leberetvált. A fehér bélésű lepelt aranykereszt ékesíti. Felirata fölül kétszer négy sorban: »SPECTATOR EX HAC MAXIMILIANI CAESARIS MORTVI EFFIGIE CONSIDERATO QVAM MORS AEQVET OMNIA NAM QVEM OB INSIGNIA DVM VIVERET FACTA DIVVM MORTALES IVDICABANT MOX FATI INCLIEMENTIA HOMINEM VT VIDES OSTENDIT QVARE MVNDVM SPERNE COELESTIA QVAERE NAM NOSTRA HAEC IN CINERES GLORIA TOTA REDIT« és »NATVS ANNO M. CCCC. LIX. DIE XXII. MENSIS MARTII MORITVR ANNO M. D. XIX. DIE XII. MENSIS IANVARII. VIXIT ANN. LIX. MENS. X.«

Fa, méretei 47·5 : 36 cm. — Át. Képt. 132. — A Jankovich-gyűjteményből 67.

Horvay János

Forster fèle Vasary
díj 1917
kis arany érem 1917

Horvai János

siremlékeinek Mall-
1917. a Nemzeti
Galouba

XVI. 17,-a

Serédy György siremléke, bártfai

szent Egyed-templomban

VI. 244.

Horvay János

Nábomban vesz
vott
1917. sajtó hadi-
száll. Erall.

Semayer Vilibald VI. 230.

Horvai János

Szövetség, magyar festők, szobrászok, építészek és iparművészek társaságának elnöke.

1925. apr. kiállításán ennek

4 szobornuve kiáll

közte Papp-Váryné

síremléke.

~~Nagyváradi pálosok V. 290/221.~~

a szászvárosi

a szegedi " " "

a székszárdi " " "

a szentesi " " "

Florvai János szobrász * 1874 Pécsett, hol a reáliskola négy osztályát elvégezve Tirolba ment s a grödner-thali faparagóknál három évet töltött. Visszatérve Pécsre az ottani kereskedelmi és iparkamarától ösztöndíjat kapott, mellyel a budapesti iparműv. iskolában tanult. 1891. Bécsbe ment s a képzőműv. akadémián évekig Zumbusch növendéke volt. A budapesti műcsarnokban 1893. szerepelt először. 1895. megkapta a király által alapított művészeti ösztöndíjat egyiket

Kézdimartonfalvai lelet IX. 103

Horvay János

— **Horvay János készíti el Buzáth János alpolgármester síremlékét.** A főváros Buzáth János néhai alpolgármester sírja fölé művészi emlékművet állíttat, megtervezésére zártkörű pályázatot rendezett. *Horvay* János, *Halmágyi* István, *Erdei* Dezső, *Cser* Károly és *Vas* Viktor szobrászművészeket hívták meg a pályázaton való részvételre. *Schuler* Dezső alpolgármester elnöklésével a bírálóbizottság egyhangúlag Horvay János műve mellett határozott és azt fogadta el kivitelre. Horvay János alkotása magvető Krisztust ábrázol. A bírálóbizottság egyhangú dícséretben részesítette *Cser* Károly szobrászművész pályamunkáját is.

[illegible] parlamentje Buda-

Pesti Napló

1938. aug. 20.

ÉKOK
NYÁRUK
ZMŰÁRU
EGÁRU
CELLÁN

Horvay János

Az öreg honvéd c. a
Lovas uton felállítandó
szobormüvének képe

Pesti Napló 1933. nov. 12

N. 3679

~~258-62~~

Ogyszal Mellékelve
kerinti 24 Pengőt is.
Bpest 1933 december 2.

Tr Andrássy út 8
T. 185.58.

Horvay János

Öreg honvéd c. szobrát
a Lovas ut melletti
parkban helyezik el Bu-
tapesten.

Pesti Napló 1933. nov. 3
12. lap.
Nemzeti Újság 1933. nov. 3

U 3636
3639

7
Lucián

TFŐ

8
Szörény, Szörény

DD

9
Julián, Marcell

RDA

10
Vilmos, Melánia

RTÖK

11
Higin, Ágota

TEK

12
Árkád, Ernő

BAT

13
Veronika, Vidor

Horváth János

cikk

Pesti Napló

1939. jún. 29.

(A budapesti Luther-szobor-pályázat)

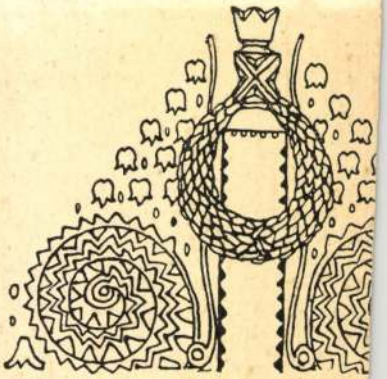

TÁTRAY LA

1885 - 1909

Még nem büszkeségünk

tudásszomj, amely a résztvevő építőipari
gész tanévet minden nélkülözhetőről való
karítsák meg azt a csekély összeget, amely

nk. Első pillantásunk, amint az állomást
an is hangos tüntetése: „Igazságot Magyar-
áromméteres betűkből összerótt felirat fal-

TANULMÁNYI KIR
A TANÉV

Tervszerűen beosztott kirándulásaink s
27-ig dr. Vidéky Emil igazgató személyes v
nyugatmagyarországi tanulmányutat tett.
tekintettük meg. Az ódon püspökvár, a n
érdekes és tanulságos látnivalót jelentettel
kók, a mintázókat a két relief oltár érdeke
söket, hanem mindannyiunkat lebilincselte
László hermája, a középkori magyar ötvös
tartója. — Délután Sopronba érkeztünk s
rákosi mészkőfejtőhöz. Hatalmas látvány
méteres meghagyott tartópilléreivel a fent
tetlen színpadszerűséget kölcsönöz az eg
késő esti órákig bolyongtunk. A házak csa
nevezetessége, visszanyúlván a török hábo
sok emlékszerű háza olyan patinát ad So
pecsétet üti rá a szép kapuzattal restaurált
örök időkre eltörölhetetlen fényességgel v
akkor mutatott erőt és nemzeti öntudatot,
ben. Másnap Ják sokszázados templomába

Horvay János

U. 2827

Simon Bolivar,
Ekvádor köztársaság
felszabadítójának
szoborpályázatán Pá-
rizsban fenti pályá-
művel kitüntetést
nyert.

Repr.

Pesti Napló képes
mell. 1929. dec. 8.
Képpel és arcképpel

Kulturbund
Dorologyinek
Pécs, Kégrenczár-u. 3.

Horvay János

U. 2810

Krisztus-szobor, temetői szobor

Rubinek Gyula siremlére

fentitől repr.

Pesti Napló képes mell.

1929. nov. 3.

433203. — Athenaeum, Budapest

Horváth János

A főváros megvette
Beethoven szobrát.

A művészek támogatása
érdekében egy sereg közterü-
ten felállítható szobrot
rendelt a főváros.

Pesti Napló 1932 aug. 3.

U. 3169.

Horváth János

U. 3392

Pesti Napló. 1932.
szept. 16. (H. kapott
megbízást a Gárdo-
nyi Géza szobrra.)

A pályázaton I.
díjat és,
a kivitellel való
megbízást kapta.

A MAGYAR VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM TÖRTÉNELMI ÉPÍTÉSZETI ÜGYOSZTÁLYA

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
57 1939
Érk. 1939 jan. 27. n.

Horvay János

l.

Liber Bpest nobrai

327 — 341. l.

kepekkel

Kossuth-nobor

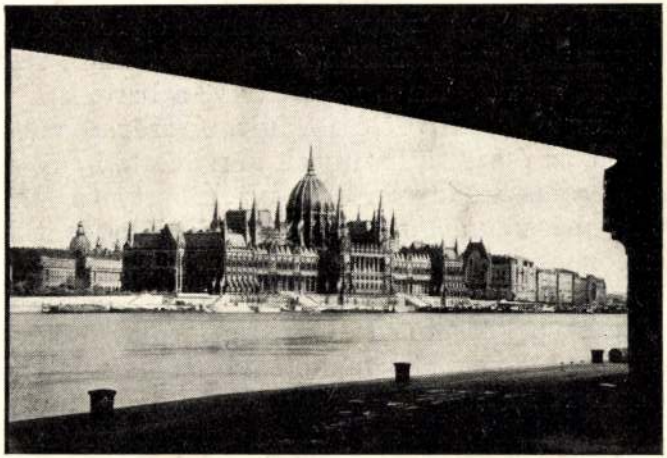

2. Az Országház távlati képe Budáról.
Le Parlement, vu de Bude. Foto: dr. Gyulai

I.

Történelmi stílusok. A nevezetesebb külföldi parlamenti épületek

Horvai János

1907. Sept. 22-én leplez-
tek le Kazinczy Ferenc
szobrát Érsemjénben.

Művészet 1907. 339. l.

dr Nagy 4

tudott előállítani. A következő lépés az írásnak a papírról a kőre, tükörképben való átnyomása volt. Az íráshoz ~~fenolai~~ ból, szappanból és koromból készített oldatot használt, de ezt kőrenyomás után még litográfiai tintával át kellett ~~dolgozni~~. Ezért tovább kísérletezett. Egy régi nyomtatványt ~~fino~~ gumioldattal vont be, s amikor nyomdafestéket dörzsölt rá, észrevette, hogy a festék a régi betűk helyén rátapad a papírra, míg a papírnak gumioldattal bevont többi részén nem; s amikor ezt másik papírra nyomta át, jó tükörírást kapott. A régi írást ilymódon kőre is átvíve, felfedezte az ú. n. anasztat~~ikus~~

lem
T o
dolg
fin
á,
T s

Horvay János

l.

Liber Bpartzobrai

321. l.

322. l.

Coupe longitudinale du Parlement.

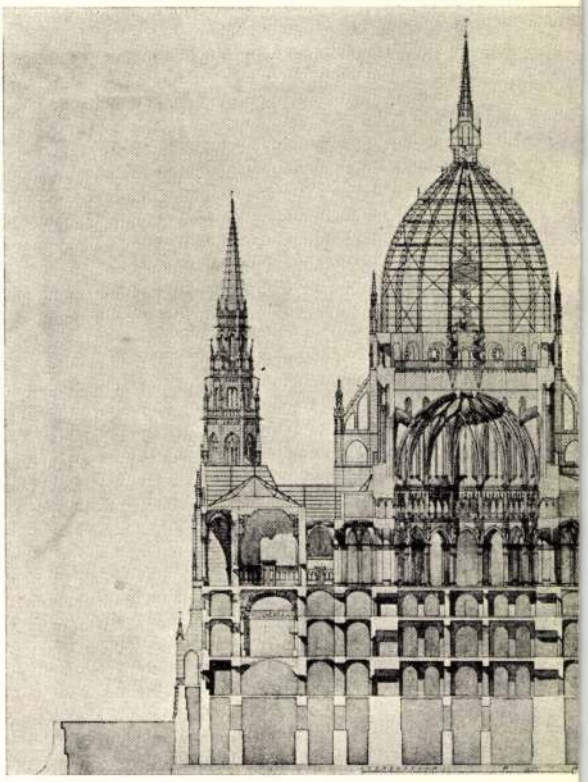

12. Az Országház keresztmetszete.

ban. De ez emelést már ott látjuk a Pantheonnak — ezen eredetileg fürdői teremnek — egyik rokonában, a Caracalla thermáinak egy kör- illetve nyolcszögletű termében, melynek kupolája már aránylag majdnem kétszer oly magas falon nyugszik. A Pantheonéhoz képest ez már szinte túlzott magasság. Ámde a tökéletes egyensúly, a minden irányban egyformán kiképzett arányosság nem lehet mindig osztályrészünk; hiszen akkor az Origenes-álmodta gömbökké kellene válnunk, s a Pantheonnak is egy teljes gömb-helyiségnek kellene lennie. Az egy irányú, egy főirányú kiterjedést inkább tudjuk követni, természetesen a többi dimenziónak aránylagos kultusza mellett. A mélységet, a behatolás dimenzióját, e legkönnyebben követhető irányt, a templomnál a hosszan bemélyedő hajó építésében műveljük. Ámde a magasságba való kiterjedés is vonz bennünket, sőt lényünk nemesebbik részét ez vonzza inkább. Innét van a magasabbra emelt kupolának kultusza. Itt a magasba is törünk, de emellett a többi dimenziókat is érvényesítjük, jobban, mint a csúcsívesség nagyon egyoldalú felszökkenésében.

A fölemeltebb kupola szerkesztését egyre bonyodalmasabbra látjuk alakúlni a műtörténetben. Már mindjárt bonyodalmasabbá tette a dolgot az, hogy a körfal helyett szögletes alapra is akarták elhelyezni a kupolát. A nyolc- és tízszögletű alappal s a hevederek közötti rést kitöltő boltcikkelyek kifejlesztésével már maga a római építés foglalkozott; a négyszögű alapra, illetőleg a négy pilléren nyugvó hevederekre való kupola-építést pedig a bizánci stilus műveli s érdekesen küzdi le a nagy magasban tartásának nehézségét azáltal, hogy a kupola anyagául üreges cserepeket használ. E stilusnak egyik alkotásán, — melyet csak épen például veszek fel, nem akarva műtörténeti fordulópontúl épen ezt a műalkotást megtenni, — a IX. századból való szalonikii Sophia-templomon már egy új vonást észlelünk: a kupola-csésze nem közvetetlenül a pilléreken nyugvó hevederekre és boltcikkelyekre épül, hanem még közben egy körfal emelkedik, és erre jön rá a kupola. E körfalon ablaknyílások is vannak. S evvel már egy új kupola-tipust kaptunk, melyet azután fönntart, nem egyszer, úgy a román, mint a gótikus építés, a templom-hajók keresztezése

UJ SÍREMLÉK A KEREPESI TEMETŐBEN — HORVAI JÁNOS MÜVE

Művészet 1915. Kép

fölött, de nem körfalat használva, hanem sokszögletűt; majd azután úgy a sokszögletű mint a körfalas kupola-képzést átveszi annyi régi elődétől a renaissance és beleérthető folytatása, a barokk.

S mi újat adott itt a renaissance?

A formába-szedést, a formák nagyobb nemességét, finomságát és a körfal-ablakok meg a lanterna kifejlesztését s ezzel a nagyobb világosságot s még ezenkívül a derültebb és finomabb dekorációt. És ne felejtsük még el azt az az újabb technikai nehézséget, hogy például a 45 méteres római Pantheont 50 méternyire a föld felett, a magasba függesztve, építik fel újra abban az építészeti csodában, melyet Szent Péter kupolájának nevezünk. Micsoda problémája volt ez három oly lángelmének is, mint Bramante, Michelangelo és Bernini! Még azt is kiemelhetjük, mint a renaissance kupola sajátságát, hogy a római és bizánci kupolának félgömbös jellege helyett a gótikának bordázatos kúposságát fejlesztette ki. Érdekes és hatalmas beköszöntő volt ez irányban Brunelleschi kupolája a firenzei dómon. A renaissance kupola kettősségét, belső és külső, t. i. tetőzeti kupolára osztottságát összeköti a lanterna. Ez utóbbi növeli azt a világosságot, melyet a dobfal ablakai (esetleg gyéren) adnak. A lanternaszerkesztés megtoldja a kupola teherbírása kérdésének bonyodalmát is. Van tehát elég mozzanata a kupolás építés szerkezeti jellegének. A szerkezet dicsősége tehát nem kizárólagosan a gótikáé.

A renaissance és barokk kupolák közé illeszkedik be, mint rokonai közé, az esztergomi dóm kupolája; s közöttük szigetelődik is el sajátos egyéniségével, s főleg két motivumával: ablakkoszorújával és lanterna nélküli félgömbösségével.

Körfalának külső nagy oszlopkoszorúja eszünkbe juttatja Bramante tervét a Szent Péter templomához, de még jobban a londoni Szent Pál kupoláját és a párisi Pantheonét. De mindezekénél érdekesebb, szebb körfalat fog körül az esztergomi kupola oszlopkoszorúja: egy olyan dobfalat, mely egyenletesebben és ragyogóbban van tagolva ablaknyilásokkal. Míg a rokonokúl említett kupolák körfalainak ablakai egy-egy csoportot alkotnak, s azután egy-egy falmassza esik közbe, vagy, ami még bántó is, a párisi Pantheonban belül fekete vakolatok vannak közben, addig az esztergomi körfal-ablakok csodálatosan olvadnak össze egy titáni ablakkoszorúvá, óriási fénykoronává, melynek hatása egyenesen páratlan, s mely Kühnel Pálnak érdekes helyet biztosított a műtörténetben. Van ugyan még nagy ablakos kupola-körfal a világon: a Szent Péterben 8 méteres ablakok vannak a dobfalon, ámde az egész kupola masszájához mérten szinte pislákolnak ezek, míg az egymás mellé sűrűbben helyezett és még 8 méternél is nagyobb — 12 méteres — esztergomi ablakok magát a ragyogó napot adják gyűrűalakban. A Dome des Invalidesnek is dús az ablak-koszorúja, ámde tényleg és aránylag is kisebbek az ablakok és ritkábbak és belső kiképzésükben nem is olyan formásak mint a mi dómunkéi, és közbeeső, egyszerű köből való félpilléreik sem oly szépek, mint rózsásan barnás márvány félpilléreink az esztergomi kupola-ablakok között.

Dómunk méreteinek hatalmasságára hadd jegyezzem meg azt, hogy nála a Szent Péterén és a firenzei dómén kívül nagyobb kupola kevés van,[1] sőt Középeurópában úgyszólván az övé a leghatalmasabb. A körfal átmérője 33·5 méter, az egész kupola belső magassága, a templom padlózatától, 71·5 méter; a kereszt csúcsáig majdnem 100 méter magas a templom, hossza pedig 105, szélessége 40—45 méter; az oldaltornyok 57 méter magasak.

A kupolamennyezet lanterna nélkül van. Ámde minek egy kicsiny fénycsillag odafönn, mikor a körfalon a mennyország nagy fehér fényei ragyognak. Az a kifogás sem állhat meg, hogy a kupolamennyezet dísze bágyadt volna; finomsága mellett van abban elég erő.[2] A Szent Péter kupolája mennyezetének színhatása sötétebb, erőteljesebb, ámde ez le is húzza a kupola magasságának látszatát. Érdekes különben, hogy a sötét színhatás, az épület általános sötétsége, mindég kisebbíti az épületbelsőt, úgy

[1] Ami van, az is csak a lanterna által magasabb.

[2] Egyáltalán a pillérek, oszlopok és párkányok sem mondhatók erőtleneknek e templombelsőben; a kevésbbé kiugró párkány az empire stílus sima tömegességéhez tartozik; s a renaissance élesebb tagoltsága örökké szép marad ugyan s arányai mintaszerűek, ámde ebből még nem következik, hogy másfajta tagolásoknak és arányoknak nincs értelmük és szépségük.

Belvárosi Szinház

Pénteken, november 11-én

először

A Conway-család

J. B. PRIESTLEY világhirü szinműve.
Forditotta **ASZLÁNYI KÁROLY.**

Főszereplők: Bulla Elma, Orsolya Erzsi, Szende Mária, Tahy Anna, Sennyei Vera, Kiszely Ilona, Nagy György, Baló Elemér, Hoykó Ferenc, Sármássy Miklós.

Rendező: **BÁRDOS ARTUR.**
Diszlettervező: **GARA ZOLTÁN.**

Jegyrendelés: **18—84—07.**

lett, mire visszaindultam. Csak most jutott eszembe, hogy se nem ittam, se nem ettem reggel óta. Betértem egy vendéglőbe. Az asztalon üvegből való hamutartó, az üveg alatt ragasztott aranypapir és rajta mind a négy oldalon fekete nyomással, reklám. Középen egy szabó mértéket vesz a gavallérnak. És körülötte a szöveg:

Krajeirstno Szabóság
Kitzing Komárno
Pri Hotelu „Central" mellett.

Még ez is itt maradt... ez a ronda reklám. Mindenki az utcán, még a pincérek is. Még tart a honvédek vonulása. Gyorsan összeszedtem mind a hat reklámot, amit az asztalokon találtam és nagykabátom zsebébe csusztattam. Diákcsiny volt és titkon gondoltam is gróf *Teleki Pál* kultuszminiszterre, aki pár órával ezelőtt cserkészruhában lépdelt végig Komárom utcáin *Imrédy* miniszterelnök oldalán. Vajjon nem vétett-e a kisdiák a cserkész-szellem ellen? Ha igen, tegyük jóvá tüstént. Volt még egy zsebemben a Pesti Hirlap vasárnapi, óriási feltünést keltő térképéből. Kihajtogattam és szétteritettem az asztalomon és otthagytam. A hat reklám-Komárno helyett *a térkép-Komáromot és körülötte a nagy és kisközségek egész dandárját magyarul, magyarul, magyarul . . .*

A nagy hidon pedig sorra belevágtam a Dunába az elcsencsolt reklámokat, kivéve egyet. Ezt eltettem emlékül. Beöthy László helyett is.

Ráskai Ferenc.

* **Japán est a Zeneakadémián.** Hisatada Otaka nagynevü japán zeneszerző és karmester, kedden, november 8-án este 8 órai kezdettel a budapesti hangversenyzenekart fogja vezényelni a Zeneakadémián. Az est műsorán Beethoven István király nyitányát és Debussy kis svitjén kivül négy eredeti japán szerzemény, köztük a vezénylő karmester két műve is szerepel. Az Etenraku, valamelyik mikádó több mint ezeréves kompoziciója, a császári hangversenyek ünnepi előjátéka, vagy Otaka Ashiya Otoma cimü legendás szimfonikus költeménye; Kishio Hirao: Catilene Antiqua nevü ősi motivumokon felépülő műve, vagy Otaka japán szvitje egyaránt a csodálatos régi japán zenekulturának mélységeit és sajátosságait mutatja meg.

* **Uz Bencze — Komáromban.** A lélekbemarkoló felszabaditó ünnep napján, vasárnap Komáromban bemutatták az *Uz Benczét*, amelyet *Nyirő József* hires regényéből *Orbók Attila* forgatókönyve nyomán készitett a *Hunnia-filmgyár. Bingerth János*, a filmgyár igazgatójának rendelkezésére külön teherautókon vitték a teljes vetitőberendezést; miután a csehek a komáromi mozgószinház egész felszerelését elhurcolták. Zsufolt nézőtér előtt kezdődött meg az előadás a Himnuszszal, melyet az egész közönség énekelt, *Turay Ida* nagyhatásu prológust mondott, mely után levetitették a *Nyirő—Orbók* filmet. A közönség végigtapsolta az előadást.

* **A „Vidéki történet" házi főpróbája a Nemzeti Szinházban.** Hétfőn délelőtt tartották meg Kodolányi János „Vidéki történet" cimü uj szinművének első jelmezes házi főpróbáját a Nemzeti Szinházban. A próbán részt vett a szerző is. A nyilvános főpróba péntek délelőtt, bemutató szombaton este.

* **Dayka Margit legjobb szerepe.** Már az ötvenedik előadás felé tart a *Mindig a nők kezdik*. Hamarosan kialakult a vélemény, hogy ez a vigjáték *László Aladárnak* legkacagtatóbb darabja. De atekintetben is egyhangu a közönség, hogy a hősnőnek, Ibolyának szerepe *Dayka Margit* legjobb, legkedvesebb alakitása. Érthető is, hogy a népszerü művésznő ezzel a szerepével fog a fölszabadult felvidéki szinházakban vendégszereplni, persze jóval *Mindig a nők kezdik* ötvenedik előadása után.

* **Faust a Városi Szinházban.** A Városi Szinház vasárnap délután *Gounod* „Faust"-ját adta. *Zoltán Irén* csengőhangu, üde Margitja és *Fehér Pál* kellemes és hódító Faustja mellett, kitünt *Érdy Pál*, akinek Mefisztója énekben, játékban és előadásban egyre mélyül és egyre hatásosabbá válik. Egyik áriáját meg is kellett ismételnie. A kisebb szereplők közül *Csóka Béla* mint Valentin nyujtott finom és művészi éneket, *Eyssen Irén* pedig Siebel szerepében tünt ki. A zenekart biztos kézzel, lendületesen vezényelte *Komlós Pál*.

* **Kresz Géza** hegedüművész vasárnap a genfi rádióban nagy sikerrel szerepelt. Különösen magyar zeneszámai találtak nagy tetszésre.

EANNA URBIN

uj filmje is a legnagyobb szenzáció!

ELSŐ TAVASZ

JOE PASTERNAK remek vigjátéka

:: MA PREMIER! ::

FORUM

* **Strauss Richárd Milánóban.** Strauss Richárd, a világhirü zeneszerző és karnagy szombaton este a Scala Szinházban nagy sikerrel vezényelte *Halál és Megdicsőülés* cimü hires szimfónikus költeményét. A közönség lelkesen ünnepelte.

* **Felvidéki testvéreink felsegélyezésére** a Zeneakadémián a Segitő Egyesülettel karöltve november 13-án vasárnap este 8 órakor a Zeneakadémia nagytormében ünnepi hangversenyt rendez dr. *Dohnányi Ernő, Böszörményi Nagy Béla, Szakolczay-Riegler Ernő, Thoma József, Vaszy Viktor, Zathureczky Ede* és az Egyetemi Énekkar közreműködésével. Jegyek 1, 2, 3 pengős árban a Zeneművészeti Főiskola igazgatóságánál és a portásnál (Liszt Ferenc-tér 8.) kaphatók.

Beküldött hirek

FURTWÄNGLER

egyetlen ezidei budapesti szereplése nov. 16-án a Filharmoniai Társaság legközelebbi („A" és „B" bérleti) hangversenyén. (Városi Szinház.) Műsor: Beethoven: Egmont nyitány, Wagner: „Tristán" előjáték, Strauss: Don Juan, Beethoven: Pastorale szimfónia. Jegyek elővételben **csak az Operaházban.**

A P. H. OLCSÓ JEGYAKCIÓJA

Ma öt előadás — Szerdán Cigányszerelem

Hosszu szünet után a Vigben megint a nagyszerü *Shaw-darab, Az orvos dilemmája*. Vidám órákat jelent a *Belvárosi, Royal, Andrássy Szinház* is. Holnap, szerdán, *nyolc előadás*. Köztük van a felujitásra kerülő *Cigányszerelem*, kitünő együttessel, élén *Honthy Hannával*. Csütörtökre a Komédia küldött uj előadást.

*

Jövőheti előadások. Kamara. Kedd: **Keserü aratás. — Városi.** Kedd: **Diszelőadás a kassai és pozsonyi szinészek javára (8).**

Jegyakciós előadásaink rendjét a műsortáblázatban vastag betükkel emeljük ki.

*

Jegyárusitás: Vilmos császár-ut 78. (Telefon: 1—122—93—94—95). — Apponyi-tér 5. (Telefon: 1—833—99). — Erzsébet-körut 1. (Telefon: 1—352—96). — József-körut 20. (T. 1—343—71). — Krisztina-körut 133. (T. 1—509—24). — Horthy Miklós-ut 29. (T. 2—695—95). — Margit-körut 8. (Telefon: 1—520—25).

SZINHÁZAK	OPERAHÁZ (3, ½8)	NEMZETI (½4, ½8)	VIG (½4, 8)	MAGYAR (½4, 8)	BELVÁROSI (4, 8)	KAMARA (4, 8)	ROYAL (4, ½9)	ANDRÁSSY (½4, 8)	PESTI (4, 8)	VÁROSI (4, 8)
Kedd . . .	Walkür A 6 (½7)	Fekete M. III. 4.	Az orvos dil. V.	Démon K.	Ragaszkodom	Országut	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	Ifjusági e. (3)
Szerda . . .	Turandot E. 4.	Éljen XI. 3.	Francia szobal.	Démon L.	Ragaszkodom	Kék róka	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	Cigányszerelem
Csütörtök .	Don Carlos B. 5.	Fekete Mária V 4	Francia sz. K.	Démon S.	Főpróba	Országut	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	—
Péntek . . .	Rózsalovag C. 5.	Fekete Mária	Francia sz. L.	Démon T.	A Conway család	Országut	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	Aida
Szombat . .	Mária Ver. D. 6.	Vidéki tört. I. 5.	Francia szobal.	Démon	A Conway család	Országut	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	Nótás kapitány
Vasárn. d. u.	A mosoly orsz.	Két cárnő	Francia szobal.	Légy jó mindh.	Ragaszkodom	Hazajáró lélek	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	Vig özvegy
Vasárn. este	Carmen (Munk.)	Vidéki VIII. 5.	Francia szobal.	Démon C.	A Conway család	Országut	Mindig a nők	Angyalt vettem	Művészpár	Vig özvegy

Royal. Szombat d. u.: Marinka a táncosnő főpróbája **(4). — Terézköruti** (5, 1/4 10). Naponta: Az ugynevezett szerelem. — Szerda, péntek, vas. este: **akcióban. — Pódium** (½5, 9). Naponta: Elő az okmányokkal! — Szerda: **akcióban. — Komédia** (½5, ½9). Naponta: Fog ez menni. — Kedd, szerda, csütörtök: **akcióban.**

SZINHÁZAK MŰSORA

KEDD, NOVEMBER 8.

Operaház. Walkür. Wagner 3 fv. zenedrámája (Némethy E., Basilides M., Báthy A., Losonczy, Závodszky, Székely, Relle G., Horányi K., Halász G.) (A. 6. bérl.) (½7). — **Nemzeti.** Fekete Mária. Berczell A. Károly, Antos Kálmán 3 részes misztériuma (Táray, Turányi, Csortos, Somogyi E., Juhász) (III. 4. bérl.) (½8). — **Vig.** Az orvos dilemmája. Shaw 5 felv. komédiája (Bulla E., Beregi, Ráday, Vértess, Vágóné M., Köpeczi-Boocz, Gárdonyi, Dénes) (V. bérl.) (8). — **Magyar.** Démon. Francois Mauriac 3 fv. szinműve (Makay M., Földényi, Somló V., Perényi, Simor E., Vándory) (K. bérl.) (8). — **Belvárosi.** Ragaszkodom a szerelemhez. Bókay János 3 fv. vigjátéka (Góth, Tahy A., Sennyei V., Mihályfi, Szécsi, Pálóczy, Vidor F.) (8). — **Kamara.** Országut. Jean Jacques Bernard 3 fv. szinműve (Szörényi É., Gózon, Berky L., Lehotay, Apáthy (8). — **Royal.** Mindig a nők kezdik. László Aladár 3 fv. vigjátéka (Dayka M., Peéry P., Kertész, Rátkai, László L., Haraszthy M., Boross) (½9). — **Andrássy.** Angyalt vettem feleségül. Vaszary János, R. Dodgers 3 fv. zenés komédiája (Lázár M., Törzs, Bilicsi, Molnár, Gervay M., Fenyvessy E., Zayzon G., Szakáts) (8). — **Pesti.** Művészpár. Fodor László 3 fv. komédiája (Mezey M., Páger, Básthy, Ladomerszky M., Bárdi, Gárdonyi, Pártos E., Peti, Keleti) (8). — **Városi.** Ifjusági előadás (3). — **Teréz-köruti.** Az ugynevezett szerelem. Claude Bonnet 5 képes vigjátéka (Gombaszögi E., Szepes L., Puskás, Ladomerszky M., Haraszthy M., Dán E., Fenyő, Primusz, Rácz V.) (¼10). — **Pódium.** Elő az okmányokkal (9). — **Komédia.** Igy is mehet (Salamon és Rott felléptével) (½9).

MOZIK MŰSORA

Átrium Filmszinház, II., Margit-körut 53. Tel. 154—024, 153—034. Beszállásolás. Főszz.: Páger, Szeleczky, Rajnay. Amerikai és magyar hiradók. Vasárnapi felvidéki bevonulás. Előadások: ¼6, ½8, ½10; szomb., vas., ünnep ¼4 ¼6, ½8, ½10.

City, V., Vilmos császár-ut 36—38. Tel. 111—140. Csók és gong. Főszz.: Robert Taylor és Maureen O'Sullivan. Paramount és magyar hiradó. Vasárnapi felvidéki bevonulás. Előadások ¾6, ¾8, ¾10; szomb., vas. és ünnepnap ¾4-kor is.

Corso, Váci-u. 9. Tel. 18—26—18. Szeleczky Zita, Páger Antal, Kabos: Beszállásolás (Nóti és Aszlányi huszárvigjátéka). Hiradók. Szombat, vasár- és ünnepnap: ½4, ½6 ½8, ½10; a többi napon ½6 ½8, ½10.

Décsi, VI., Teréz-körut 28. Tel. 125—952. Beszállásolás (Páger, Szeleczky, Rajnai). Hiradó. Vasárnapi felvidéki bevonulás. Előadások: 6, 8, 10; sz., v., ü.: 4, 6, 8, 10.

Fórum Filmszinház, Kossuth Lajos-u. 18. T. 189—543. **Első tavasz** (Deanna Durbin, Melvyn Douglas). A felvidéki bevonulás. Előadások: ¼6, ½8, ¾10; sz., v., ü.: ½4, ½6, ¾8 10.

Kamara mozgó, Dohány-u. 42. T. 1—440—27 és 1—359—67. **Csók és gong** (Robert Taylor). — **Bevonulás a Felvidékre.** Hiradó. Előadások (szombat kivételével) 6, 8, 10; szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8, 10.

Palace, VII., Erzsébet-körut 8. Tel. 136—523. Nehéz apának lenni. Főszz.: Tolnay, Vizvári, Páger. Paramount és magyar hiradó. Vasárnapi felvidéki bevonulás. Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt.

Rádius Filmszinház, VI., Nagymező-u. 22—24. Tel. 122—098, 129—250. Egy mozgalmas éjszaka (Desiré). Főszz.: Sacha Guitry Amerikai és magyar hiradók. Vasárnapi felvidéki bevonulás. Előadások: ¾6, ¾8, ¾10; szomb., vas., ünnep: ¾4, ¾6, ¾8, ¾10. — Vas. d. e. 11-kor matiné félhelyárakkal: **Micky-műsor.**

Royal Apolló. Tel. 141—902, 342—946. Katja (D. Darrieux). Hiradók. Vasárnapi felvidéki bevonulás. Előad.: ¼6, ½8, ¾10; sz., v., ü.: 4, 6, 8, 10. V. d. e. 11: **Szentivánéji álom** félhelyárakkal.

Savoy, Üllői-ut 2. Tel. 146—040. Chicagó, a bünös város (Alice Faye, Don Ameche). Hiradóban a bécsi döntőbiróság és események. Vas. d. e. ½11-kor: Matiné. Előadások ½4, ½6, ½8, ½10; vas. ½2-kor is. Az első előadás félhelyárakkal.

Scala, Teréz-krt. 60. T. 114—411. A milliomos csavargó (Warner Baxter) ¼6, ½8, ¾10. Sz., v., ü.: 3-kor is. Vas. d. e. 11: **Matiné.**

Uránia Filmszinház, VIII., Rákóczi-ut 21. Tel. 146—045. 3-ik hétre prolongálva! **Hol voltál az éjszaka?** (Gusti Huber, Willy Fritsch). — **Táncoló ifjuság** (kisérőműsor). Felvidéki bevonulás a hiradóban! Előadások 5, ¼8, ½10; szombat, vasárnap és ünnep ¾3, 5, ¼8, ½10.

MÁSODHETES MOZIK

Admiral. Mégis ártatlan. Kisérő műsor (½4, ½6, ½8, ½10). V. d. e. ½10 és ½12: Mellékutca. **Alkotás.** A táncoló angyal. Popey: Az én házam az én váram (½4, ½6 ½8, ½10). **Astra.** Borcsa Amerikában (¼4, ¼6, ¼8. ¼10). **Belvárosi.** Hazatérés (4 6, 8, 10). **Budai Apolló.** A tökéletes házasság. Megzavart mézeshetek (½5, ¾7, 9). **Capitol.** 2-ik hétre prolongálva! Vágyak (½4, ½6, ½8 ½10). **Elit.** A zsarnok (Harry Baur) (4, 6, 8, 10). **Józsefvárosi.** Mégis ártatlan (½4, ½6 ½8, ½10). **Lloyd.** Három bajtárs (4, 6, 8, 10). **Nyugat.** A 14-es futár. Stan és Pan, a tengerészek réme (½5, 7, ½10). **Odeon.** Mégis ártatlan. A Csendes óceán gyöngye. Variété csemege (¼5, ¾7, ½10). **Orient.** Táncoló angyal. A száguldás hősei (¼5, ¾7, ¼10). **Otthon.** A 14-es futár (¼4, ¼6, ¼8, ¼10). **Rialtó.** Sárga kalózok. A 14-es futár (½11, ½1, ¾3, 5, ¼8, ½10). **Simplon.** Asszony a válaszuton. Fényes kisérő műsor (½4, ½6, ½8, ½10). **Studió.** Csintalan asszonyok. Hiradók (Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10. V. az első 2, hétk. az első 3 előadás félhelyárakkal. **Tiszti Kaszinó zártkörü filmszinháza.** Nov. 8—9-én: A zsarnok (Harry Baur). A honvédség bevonulása a felszabadult területekre (½5, ¾7, 9). 10. és 13-én: Nyugat leánya (Jeanette MacDonald, Eddy Nelson). A honvédség bevonulása a felszabadult területekre (½5 és ½8). **Tivoli.** Mégis ártatlan. A Csendes óceán gyöngye. Variété csemege (¼5, 7, ½10). **Turán.** Hazatérés (Zarah Leander). Kisérő műsor (4, 6, 8, 10). V. d. e. 10 és 12: Mellékutca.

RÁDIÓ MŰSORA

Budapest I. keddi műsora. 6.45 Torna, hirek, hanglemezek, utána étrend. **10** Hirek. **10.20** és **10.45** Felolv. **11.10** Vizállás. **12** Harangszó, időjárás, utána szalonzene. Közben **12.30** Hirek. **1.20** Hirek. **1.30** Cigányzene. **2.35** Hirek. **2.50** Műsorok. **3** Árak. **4.10** Asszonyoknak. **4.45** Időjelzés, időjárás, hirek. **5** Csevegés. **5.30** Magyar nóták. **5.50** Előadás. **6.20** Hanglemezek, közben **6.30** Helyes magyarság. **7** Hirek. **7.10** Hirek szlovák és ruszin nyelven. **7.25** Postászene. **8.30** Külügyi negyedóra. **8.45** Cigányzene. **9.35** Hirek, időjárás. **10** Angol dalok. **10.30** Hirek németül és olaszul. **10.40** Hangverseny. közben **11** Hirek angolul és franciául. **12.05** Hirek. — **Budapest II. műsora. 6.30** Mezőgazdasági félóra. **7** Francia lecke. **7.30** Előadás. **8** Japán zene. **9** Hirek, ügetőeredmények.

— **Széleskörű amnesztiarendelet Görögországban.** Athénból jelentik: A görög trónörököspár leánygyermekének megszületése alkalmából *Pál* trónörökös, aki a király távollétében az államfői jogokat gyakorolja, széleskörű amnesztiarendeletet adott ki. Eszerint a kaneai rögtönítélő biróság által elitélt *százharminc embernek büntetését felére szállitotta le*; a biztonsági okokból *deportálásra itélt* 1400 ember büntetésének végrehajtását *felfüggesztette*, végül *a közönséges bűncselekmények miatt egy évig terjedő fogházbüntetéssel sujtottak büntetését kegyelemből elengedte.*

— **A kattowicei lengyel-magyar cserkészkör verses levelezőlapja.** Varsóból jelentik: A kattowicei *lengyel-magyar cserkészkör* lengyel és magyar szinekben pompázó levelezőlapot bocsátott ki, amelynek közepén egy magyar stilusu szivben összefoglalva a magyar és a lengyel cimer látható. A levelezőlap lengyel és magyar nyelvű felirata a következő:

„Lengyel-magyar testvérbarát
Tekintsd kardját vagy poharát,
Vitéz s bátor mindkét fajta,
Isten-áldás legyen rajta.
Éljen a közös lengyel-magyar határ!"

— **Megkezdődött New Yorkban a magyar modell és édesanyja gyilkosának esküdtszéki tárgyalása.** Londonból jelentik: A newyorki büntetőbiróság hétfőn kezdte meg a nyilvános főtárgyalást *Gedeon Veronika*, a szép magyar modell és édesanyja gyilkosa, *Robert Irvin* szobrász bűnügyében. Az esküdtszék tagjait az ugynevezett *kékszalagos* esküdtlajstromból álltottak össze, amelybe *csak rendkivül magas képzettségü esküdteket soroznak.*

— **Eltemették Börcsök Andort.** Vasárnap délután nagy részvét kisérte utolsó utjára *Börcsök Andor* titkos tanácsost, az Országos Földbirtokrendező Biróság másodelnökét. A temetési szertartáson megjelentek *Mattyasovszky Miklós* OFB tanácselnök vezetésével az OFB birái és tisztviselői, *Hutás József* kuriai másodelnök vezetésével a kuriai birák, *Sipeki Balás József* közigazgatási biró vezetésével a Közigazgatási Biróság birái, ott voltak *Vladár Gábor* kuriai tanácselnök, *Karafiáth Jenő* titkos tanácsos, főpolgármester, vitéz *Igmándy-Hegyessy Géza* ny. testőrtábornok és vitéz *Tookos Gyula* ny. tábornok vezetésével a Vitézi Szék küldöttsége és sokan mások. A sirnál *Mattyasovszky Miklós* tanácselnök mondott bucsuztatót. A ravatalra koszorut küldtek a kormányzón kivül *József* kir. herceg, tábornagy, *Auguszta* kir. hercegasszony,

— **Most ültessen tulipán-hagymát.** 100 darab legszebb fajta, vegyesen P 8.—, 10 darab P —.90. Fenti összeg előzetes beküldése esetén vidékre bérmentve szállitjuk, ültetési utasitást mellékelünk. *Monori Mag*, Budapest, Rákóczi-ut 7. szám.

— **Gázfőzőtanfolyamok Budán.** A Volt Iskolatársnők Szövetsége f. évi november havában a következő gázfőző tanfolyamokat rendezi: *I. Haladók részére* november 18-tól minden kedd-pénteken délután 5—8-ig, hat héten keresztül. Tandij anyagmegtéritéssel együtt 20 pengő. Tananyag a finom francia konyha ételeinek elkészitése, tálalása. *II. Különlegességi konyha* november 14-től minden hétfő-csütörtök délután 5—8-ig négy héten keresztül. Tandij anyagmegtéritéssel együtt 12 pengő. Tananyag méleg és hideg ételek, halételek, aszpikkészités, diszités, angol és magyar pecsenyék, torták, sütemények készitése, fondant, guzok, parfaitok és különböző italok készitése. *III. Különlegességi konyha háztartási alkalmazottak részére* november 16-tól minden szerdán 5—8-ig öt héten keresztül. Tandij anyagmegtéritéssel együtt 8 pengő. Beiratkozni lehet naponként délelőtt 10—12-ig és délután 5—7-ig a II., Batthyány-utca 8. sz. alatti polgári leányiskolában.

— **Halálozás.** Dr. *Prinz József* ny. MÁV főtanácsos 60 éves korában *Budapesten* meghalt. Kedden délután félnégy órakor temetik a farkasréti temetőben.

Bajó Rezső ny. m. kir. vámszaki felügyelő 70 éves korában *Budapesten* meghalt. Kedden délután fél négy órakor temetik a Kerepesi-uti temetőben.

Hétfőn temették el Alapon *Rácz II. Mihály* rendőrt, aki néhány nappal ezelőtt Budapesten kötelességteljesités közben hősi halált halt. A temetésen, amelyen mintegy kétezer főnyi gyászoló közönség gyült össze, megjelent egy szakasz budapesti rendőr is egy rendőrfelügyelő vezetésével. A sirt mintegy száz gyönyörü koszoru borította, közöttük *Horthy Miklós* kormányzóé, a belügyminiszteré, valamint Budapest székesfőváros közönségéé.

Róth Lajos, a Crédit Lyonnais ny. igazgatója, a francia becsületrend lovagja, számos külföldi kitüntetés tulajdonosa, elhunyt. Temetése szülőföldjén, Bácsalmáson lesz f. hó 9-én.

Pártos Béláné szül. *Seiler Juci* f. hó 6-án, ifju életének 29. évében váratlanul elhunyt. Temetése f. hó 8-án, kedden déli 12 órakor lesz a rákoskereszturi izr. temetőben. (Minden külön értesités helyett.)

Somogyi Manó sirkőkereskedő, a Somogyi Soma és fia kőfaragó cég főnöke rövid szenvedés után, 65 éves korában meghalt. Kiterjedt rokonság és baráti köre kiséri utolsó utjára e hó 8-án, kedden ½1 órakor a rákoskereszturi izr. temetőben.

Faulhaber Henrik MÁVAG főtiszt 39 éves korában Miskolcon november hó 6-án elhunyt.

özv. *Pótzy Sándorné* szül. *Kapi Ilona* 74 éves korában *Győrött* meghalt.

— **Székrekedésnél és emésztési zavaroknál, valamint az ezekkel kapcsolatban fellépő vértodulásoknál, fejfájásnál, álmatlanságnál és általános rosszullétnél** igyunk reggel éhgyomorra egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet, mert annak hashajtó hatása gyors, biztos, alapos és mindig kellemes. Kérdezze meg orvosát.

MAGYAROK NAGY NAPJA

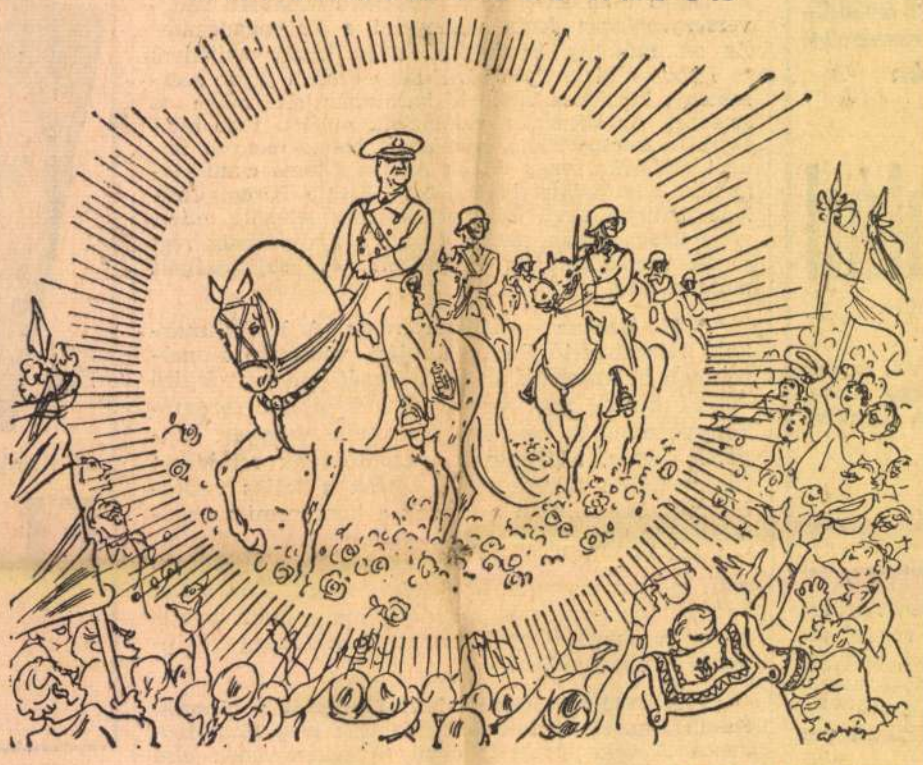

(Gáspár Antal rajza.)

Holdfogyatkozást állapitottak meg a cseh horizonton. Ugyanekkor az ógyallai ujra magyar kézbe került csillagvizsgálóban Komárom felől a magyar igazság Napját látták felkelni, soha nem tapasztalt ragyogással árasztva el az európai éjszakát.

— **A főkapitány napiparancsa a hivatásuk áldozatául esett hős rendőrökről.** Dr. Éliássy Sándor főkapitány vasárnapi napiparancsában a következőkben emlékezett meg a hivatásuk áldozatául esett hős rendőrök temetéséről: „A Mindenszentek napján hivatásuknak áldozatul esett bajtársainkat, *Horváth VI. Pál* és *Rácz II. Mihály* rendőröket a Mosonyi-utcai laktanyából szombaton délelőtt a legbensőségesebb végtisztesség után utolsó utjukra kisértük. Emléküket soha el nem muló kegyelettel megőrizzük. *Büszkeséggel tölt el, hogy a legelső magyar ember, nagybányai vitéz Horthy Miklós kormányzó ur őfőméltósága hősi halottaink ravatalára koszoruját elhelyeztetni kegyeskedett. A legmagasabb részvét e jelét, mint hősi halottaink életáldozatának legfelsőbb megbecsülését, hálás szivvel vesszük és az egész rendőrség megtiszteltetésének érezzük.* Hősi halottaink megbecsülésének a belügyminiszter ur őnagyméltósága is kifejezést adni méltóztatott a végtisztességen való megjelenésével és koszoruja elhelyezésével."

— **Orvosturisták országzászlója az aggteleki cseppkőbarlang felszabaduló bejáratánál.** A Budapesti Orvosok Turista Egyesülete a felszabadulás örömére elhatározta, hogy az aggteleki cseppkőbarlang eddig cseh részen lévő bejáratánál (Domica) művészi kivitelü országzászlót emel. Zsitvay Tibor, a Magyar Turista Szövetség és az Országos Barlangbizottság elnöke, az elhatározást nagy örömmel vette tudomásul.

Városligeti út

Városligetben, a Nagyúton,
Lépés csörren meg a haraszton.
Boldogan, egymást átölelve
Jön egy fiu s egy szép kisasszony.

Hulló lomb nem zavarja őket
S a hideg szél sem! Igaz is,
Bárha ősz van a vén Ligetben,
Akad ott itt-ott tavasz is!

(—kas.)

— **Mussolini magavezette repülőgépén látogatást tett a pescarai légi kikötőben.** *Rómából* jelentik: *Mussolini* hétfőn délben a littorioi légi kikötőből, magavezette hárommotoros bombavető repülőgépen, miután több mint 4000 méter magasságban átrepülte az *Abruzzo*-hegyeket, megérkezett a *pescarai* légi kikötőbe, ahol látogatásának hirére megszólaltatták a város szirénáit és harangjait. *Mussolinit* a lakosság nagy lelkesedéssel fogadta. A *Duce* megtekintette *D'Annunzio* szülőházát, majd a városháza erkélyéről néhány szóval megköszönte a lakosság ragaszkodását. *Mussolini* délután visszarepült Rómába. A repülőtérről a *Venezia*-palotába hajtatott.

— **Szabolcska Mihály siremlékének felavatása.** Vasárnap avatták fel Szabolcska Mihálynak, a néhány éve elhunyt nagy református papköltőnek művészi siremlékét, *Horvai János* alkotását. Az avatás előestéjén a *Szarvasi Öregdiákok Szövetsége* Szabolcska-emlékünnepet rendezett, amelyen a megnyitóbeszédet dr. *Raffay Sándor* püspök mondotta, dr. *Gárdonyi József* pedig édesatyjának: Gárdonyi Gézának és Szabolcska Mihálynak évtizedes baráti kapcsolatait ismertette. A vasárnapi siremlék-leleplezésen a kerepesi temetőben jelen voltak: dr. *Szabolcska Mihály* közigazgatási biró és dr. *Szabolcska László* budahegyvidéki református lelkipásztor családjukkal, dr. *Ravasz Lászlóné* gyermekeivel, *Jalsoviczky Károly* miniszteri osztályfőnök és *Mariay Ödön* miniszteri tanácsos a kultuszminisztérium, dr. *Némethy Károly* tanácsnok a székesfőváros, dr. *Tihamér Lajos* miniszteri tanácsos az Irodalmi és Művészeti Tanács képviseletében, valamint *Puky Endre, Tasnádi Nagy András, Szász Károly, Urmánczy Nándor, Kertész K. Róbert* és még számosan. Dr. *Ravasz László* dunamelléki református püspök imádsága után dr. *Raffay Sándor* bányakerületi evangélikus püspök mint a Szabolcska-emlékbizottság elnöke, avatóbeszédében kiemelte, hogy az elhunyt *a lélek békéjének lantosa volt.* Ezután *Ravasz László* az Akadémia és a Kisfaludy Társaság, *Bán Aladár* a Petőfi Társaság, dr. *Pap Károly* debreceni egyetemi tanár a Tisza István Tudományegyetem, a debreceni Kollégium s a debreceni Csokonay Kör koszoruit helyezte el a siremléken. Dr. *Némethy Károly* tanácsnok a székesfőváros megbizásából igéretet tett a Szabolcska-hagyaték megőrzésére, dr. *Hódy Gyula* volt temesvári főügyész a megszállás alatt lévő város néhai lelkipásztorát méltatta Szabolcskában, dr. *Tálas Áron* református lelkipásztor Szabolcska szülőfalujának, Tiszakürtnek és *Raskó Kálmán*, a szarvasi evangélikus gimnázium igazgatója, az iskolának volt tanitványa iránti hálás érzéseit tolmácsolta. A kegyeletes ünnep a református teológiai énekkar zsoltozsmájával végződött.

— **78 pengőért** szép, elegáns és tartós átmeneti kabátok Fehér M. Miksa cégnél, Károly király-ut 12.

— **Olvassa el figyelmesen** a Gólya-áruházak hirdetését. Csodálkozni fog, hogy csinos női szövetruhát lehet már kapni 11.80-ért, télikabátot dúsan szőrmézve 28-ért, kitünő flanell pongyolát 3.98-ért és csinos kötött bluzt 4.25-ért. De csak példák ezek, mert száz és száz dolgot kinálnak a Gólya áruházak kirakatai. A Gólya áruházak régesrég bevezették a szabott árakat, ugyhogy a vásárlóknak nemcsak a cég jól ismert minőségeihez, hanem az olcsó árakhoz is meglehet a bizalma.

— **Öt világrészben ismert** gyár szavatol az Aspirin-tabletták jóságáért. A valódiság és megbizhatóság jele a tablettákba préselt Bayer-kereszt, ami feltétlen biztositéka az előnyöknek, melyekért a gyár hirneve áll jót. Aspirin-tabletták azonban csak a „Bayer"-kereszttel valódiak. Árak: 2 tabletta eredeti zacskóban 24 fillér, 20 tabletta eredeti bádogdobozban 1 pengő 80.

— **Kisdedek makacs székszorulásánál és nagyobb gyermekek gyomorbélhurutjánál** reggel felkeléskor gyakran már egy negyedpohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet is kitünő eredménnyel adhatunk. Kérdezze meg orvosát.

SZINHÁZ ÉS ZENE

Egy mai diákcsiny Komáromban

Amikor az *Unió szinházi tröszt* vezérigazgatóságát *Faludi Jenő* vette át és az addigi vezérigazgató, a megboldogult *Beöthy László* a puszta cimet jelentő elnöke lett az Uniónak és más kisebb szobába költözött a *Király Szinház* épületében, meglátogattam őt.

— Jónapot földi! — köszöntött, mint mindig, Komárom jussán — véletlen, hogy itt talál. Ha elfogadtam ezt a szobát, csak azért tettem, hogy legyen hová áthozni és a falakra illeszteni a cimereimet.

A korábbi vezérigazgatói szobában a falak tele voltak az elszakitott megyék és városok cimereivel. Komárom, a szivéhez legközelebb álló város külön gyászkeretben.

Vasárnap délben háromnegyed kettő volt, amikor végre rátehettem lábamat a révkomáromi hidra. Jó darabon Beöthy egykori kollégájával a Budapesti Hirlapnál, most az egyik pesti lap főszerkesztőjével lépdeltem. Ha ő, Beöthy László is velünk lehetett volna! Hogy ölelte, csókolta volna ő is magához mámorosan a kis komáromi diákot épp ugy, mint a komáromi nennőt, aki eljött a messzi Rozália-térről, hogy kis zászlóval a kezében üdvözölje a csonkamagyarországiakat rögtön az Erzsébet-szigeten, ahol de sok halpaprikást evett Beöthy László édesapjának, Beöthy Zsoltnak kertjében...

Nem tudom, hová lettek a Beöthy László cimerei. Ha őrzi valaki, ugy a komáromiról most már lekerülhet a gyászfátyol és már a boldog öröm koszoruzhatja. Mint mindent, amit most itt a komáromi utcákon husz év után helyette is magamhoz ölelhetek. Holott még rajta a városon a csehek átkozott kézjegye, mint valami gonosz álom. Vasárnap reggel még átlőttek Ujkomáromra és 11 óráig semmihez magyar kézzel nyulni nem lehetett. Persze hogy ott maradt a révkomáromi utcákon a cseh elnevezés, cseh felirás is.

De hogy bejártam keresztül-kasul a néhai kis bencés diák szivével a várost, nem törődtem vele. Kicsire nem nézünk! Mit bántam, hogy nem a Nádor-utcán táncoltatta üdvrivalgások között fehér lovát Magyarország mostani Hadura a Klapka-tér felé, hanem az Ulica Maszarovicán — ahogy elnevezték. De azért az egykori bencés diák mégse tudta megállni, hogy ne tegyen valamit... Reggel hét órától a déli órákig vártam, hogy révkomáromi földre tehessem a lábamat. És késő délután

Horvay János

Pesti Hírlap 1941. márc. 29.

Hol állitják fel az uj budapesti szobrokat?

A főváros városgazdasági, idegenforgalmi és közművelődési bizottsága dr. *Némethy Károly* tanácsnok elnöklésével ülést tartott. *Kabakovits József* kérte, hogy a Szent István-napi körmenet utvonalát hosszabbitsák meg, mert a közönség tizezrei nem jutnak fel a Várba. A szük utcákon életveszélyes a tolongás. Az elnöklő tanácsnok közölte, hogy már évek óta foglalkoznak ezzel a gondolattal. Ha lehet, már az idei körmenet utvonala hosszabb lesz.

A nemzet nagyjairól elnevezett utak, terek és utcák művészi jelzőtáblát kapnak. A kitüzött munkatervet gyors ütemben óhajtja végrehajtani a polgármester. A bizottságnak az az álláspontja, hogy művészi szempontból biráljanak felül minden olyan tárgyat, amely hozzátartozik az utcaképhez, legyen az postaláda, lámpa, szemétgyüjtőkosár vagy villamosmegálló.

A főváros különböző területein szobrok felállitására kerül a sor. *Munkácsy Mihály* szobrát a Szépművészeti Muzeum egyik oldalsó gyepágyának közepén helyezik el. A bizottság nem járult hozzá a Pesti Hazai Takarékpénztárnak ahhoz a kérelméhez, hogy *Fáy András* szobrát az Erzsébet-téren állithassák fel. A szobrot más helyen helyezik majd el. Egyelőre nem állitják fel *Mozart* szobrát sem, mert még sok olyan nemzeti nagyságunk van, akinek nem állitottak szobrot. A Gellérthegy északnyugati lejtőjén lévő parkterületen állitják fel a magyar orvosok hősi emlékművét, amelyet *Horvay János* szobrászművész alkotott. A „Csodaszarvas" nevü szobor felállitását a Vár oldalán el-

hálasztották.

A bizottság tagjai közül többen kritizálták az állandó Székesfővárosi Zenekart. Dr. Némethy Károly tanácsnok válaszában megemlitette, hogy a zenekar alig fél esztendeje kezdte meg müködését és legutóbb Mengelberg maga is kijelentette, hogy ilyen rövid idő alatt még nem tapasztalt olyan fejlődést, mint amilyet a Székesfővárosi Zenekar mutat fel.

* **(Horvay diadala.)** Fiatal szobrászunk, Kossuth-szobor pályázat nyertese nagy diadalt aratott Genfben, a reformációt dicsőítő szoborpályázaton. Most dült el e pályázat sorsa s mint minket értesitenek, Horvay János, az egyetlen magyar művész, a ki bátran kiment e nemzetközi pályázat mérkőzésére, elnyerte gyönyörü tervével a harmadik díjat, a mely ötezer frankkal jutalmaztatott. Ez fényes igazolása azoknak, a kik a fiatal müvész tehetségét fölismerték a Kossuth-szobor pályázaton s minden müvészi presszió ellenére, neki adták a koszorut, mert a genfi pályázaton, melynek föladata volt a kalvinizmus eszméjét szoborban megörökiteni, (kivitelére 500.000 frankot tüztek ki) megjelentek a világ első müvészei, összesen *hatvanegyen*. Köztük 16 francia, 15 német, 9 olasz, 8 angol, 5 svájci, 3 belga, 2 orosz, 2 amerikai és egy magyar szobrász. A szobor birálóbizottság tagjai kizárólag müvészek voltak, ugymint a nálunk is ily minőségben járt francia *Bartholomé*, az angol G. *Framston* és *Tuailon* szobrászok, azután Bruno *Schmidt* (ez is járt itt), *Gatier* és *Gull* épitő müvészek.

Ezek kezéből nyerte Horvay a világ hatvanegy müvészének óriási versenyében a harmadik koszorut. Gratulálunk neki lelkes bátorságához, hogy kimert állani e ragyogó világversenybe és gratulálunk neki, hogy becsületet szerzett ott magyar nevének. A genfiek most csodájára járnak a szép mintának, a mely az eredeti egy tizenötöd arányában van. Igen egyszerü vonalu talapzaton áll szárnyaló fölmagasztosulásban Jézus Krisztus. A talapzat előtt ülő helyzetben iszonyu erő és elszántság képe Kalvin. A talapzat mellett két oldalt gyönyörüen egymáshoz kapcsolt és mintegy ugyanazon indulat hullámával elboritott férfi-csoport: a reformáció hősei; jobbról Béze, Wintrop, Knox, Cromwell és Bethlen Gábor; balról: Coligny, brandenburgi Vilmos, orániai Vilmos (a hallgatag) Farel és Pierre Vivet. Hátul a talapzatba vésve a négy evangélista. Két oldalt, ugyszólván záradékul a talapzathoz ülőhelyzetben egy oldalt Luther, a másikon Zwingli. — A kivitelre ez a dijazás senkinek sem adott megbizást, ez csak a müvész-zsüri értékelése volt. Hogy ki nyerte az első — a második dijat, arról nem kaptunk értesitést.

A *Kőbányai Torna-Egyesület* barátságos mérkőzésben legyőzte az *Egyetértés Sport-Klub* csapatát 2:1 arányban (Indóház-utcai pálya).

*** Atlétikai viadal a Margitszigeten.** A *Magyar Atlétikai Klub* nemzetközi atlétikai viadalát vasárnap tartotta a Margitszigeti sporttelepen. A klasszikus versenyszámokban a magyar atléták szinejaván kivül résztvett néhány külföldi atléta is, de közöttük csak a cseh *Dworák*-nak sikerült győzelmet aratni. A magyar atléta sport ünnepére nagy és előkelő közönség jelent meg a Margitszigeten és nagy érdeklődéssel kisérte a pompás rendben és fényes eredményekkel végződő küzdelmet. Eredmény dolgában az első helyen *Mudin* Imrét a *M. A. K.* ifju tagját kell fölemliteni, a ki ez alkalommal ismét megjavitotta a *sulydobás magyar rekordját* tizenhárom méterre. A prágai *Dworák* a négy angol mérföldes futásban beigazolta, hogy hozzá hasonló versenyző ezen a távolságon még sohasem volt a monarkiában. Több mint másfél perccel javitotta meg a magyar rekordot és a hires bécsi futót *Kwietont*, háromszáz méterrel hagyta maga mögött. *Dworák* nemcsak négy angol mérföldre ért el uj rekordot, de közben megjavitotta *Gillemot* Ferenc évekig meg sem közelitett háromangolos rekordját is (15 p. 59 mp.-re) *Bodor* Ödön megnyerte a negyed angol mérföldes *Andrássy-dijat* és *Fülöp herceg* egy angolos vándordiját. A *száz járdos Király-dijban Simon* Pál, a *120 járdos gátfutásban Kovács* Nándor, a *magasugrásban Domokos* György, a *diszkoszdobásban Antal* Pál, a *rudugrásban Szathmáry* Kálmán, a *220 járdos handikapban Szattler* Emil és a *kalapácsdobásban Mudin* István aratott győzelmet. A viadal részletes eredménye a következő:

Százjárdos sikfutás. Királydij. Négy előfutás után a döntőben első lett *Simon* Pál (Magyar Atlétikai Klub) 10 háromötöd mp., második *Hámos* Lóránd (B. B. T. E.), harmadik *Viesner* Frigyes (B. E. A. K.), negyedik *Rácz* Vilmos (B. E. A. K.) — A versenyben részt vett *Lampelmayer* bécsi és *Lawrence* prágai atléta is.

Sulydobás. Államdij. Első *Mudin* Imre (Magyar Atlétikai Klub) 13 méter *(országos rekord)*, második *Rácz* László (Szegedi Atlétikai Klub) 12 m. 05 cm, harmadik *Schiller* Rezső (B. B. T. E.) 11 m. 88 cm. (Régi rekord 12 m. 98 cm.)

Horvay János

Pesti Hirlap
1939 máj. 23

15

Leleplezték Szabolcska Mihály szobrát

Ravasz László: „A magyar társadalmat semmiféle áramlat nem tudja szétszakitani"

Ókécske, máj. 22. *Szabolcska Mihály* szobrát, *Horvay János* szobrászművész kitünő alkotását, vasárnap délelőtt leplezték le a pestmegyei Ókécskén, ahol a költő gyermekkorát töltötte. Az ünnepségen az ország minden részéből igen sokan jelentek meg. A vallás- és közoktatásügyi minisztert *Jalsoviczky Károly* államtitkár, a Magyar Tudományos Akadémiát *Balogh Jenő* ny. igazságügyminiszter, a Kisfaludy Társaságot *Ravasz László* püspök, a Petőfi Társaságot *Baja Mihály,* az irodalmi Tanácsot *Tihamér Lajos* miniszteri tanácsos képviselte. Pest vármegye nevében *Fáy István* főispán és vitéz *Endre László* alispán jelent meg. Eljöttek az ünnepségre a költő fiai: *Szabolcska Mihály* közigazgatási biró és *Szabolcska László* református lelkész.

Ravasz László református püspök mondott szoboravató ünnepi beszédet. *A magyar társadalmat* — mondotta — *semmiféle áramlat nem tudja szétszakitani,* bizonyitja ezt a Szabolcska szobrának leleplezésére idesereglett közönség. A költő megbecsülése és emlékének megőrzése érthető, mert *a dalok tovább élnek, mint a törvények.* A törvény csak kisérlet, de a dal maga az igazság. Mi a világ nagyon szegény népe vagyunk, de van egy kincsünk, ami csak a miénk: magyarok vagyunk. Mi élünk, élni akarunk

nnek: magyarok vagy[illegible]
és magyarok akarunk maradni. Ennek az igazi magyarságnak volt igazi költője Szabolcska Mihály.

Az ünnepi beszéd elhangzása után lehullott a lepel Szabolcska Mihály bronz mellszobráról. Ezután hosszu sorban helyezték el koszoruikat a kormány, az irodalmi társaságok, a törvényhatóságok és egyházak kiküldöttei.

---

szám.

Szerkesztő Napos Barátnak

Budapest
V. Pál u. 10. sz.

BERETTYÓUJFALU 939 MÁJ. 8 14

BIHAR VÁRMEGYE VÁLASZTMÁNY

Horvay János

Fejes Pál Miklós 1939. máj. 24.

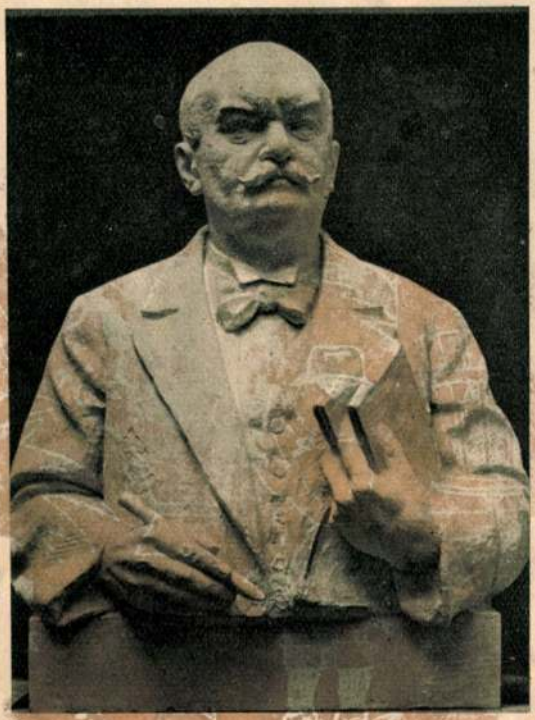

Szabolcska Mihály szobrát, Horvay János alkotását Okécske községben leplezték le, ahol a költő gyermekkorát töltötte.

Herczeg Ferenc édesanyja meghalt

(Felvételünk a Képes Pesti Hirlapban.)

Meghalt egy édesanya, meghalt egy matróna, akinek anyai, asszonyi erényeiről, életének példájáról valóban nem mondhatjuk, csak azt a szót: kivételes. Ha nem választja ki a Gondviselés arra a küldetésre, hogy édesanyja legyen a legnagyobb élő magyar irónak, *Herczeg Ferencnek*, akkor élete bizonyára nyomtalanul múlik el a névtelenségben és ismeretlenségben, de egészen bizonyos, hogy akkor is úgy őrizte volna meg emlékét a maga kis köre, mint az anyai, asszonyi erények ritka megtestesitőjéét. Igy azonban, hogy legnagyobb iroi egyikét adta a magyar nemzetnek, Herczeg Ferenc édesanyja odasorakozik történelmünknek és irodalomtörténelmünknek azok közé a halhatatlan asszonyalakjai, édesanyái közé, akiknek emlékét egy egész ország kegyelettel megőrzi, bizonyos rokoni érzéssel is, mert hiszen ahol a fiu mindenkié, ott egy kissé az anya is az.

Kivételes emberi erényei tehát nem ott kezdődnek, hogy Herczeg Ferenccel ajándékozta meg a magyarságot, ez nyilván csak következmény: ennek a kivételes asszonynak csak olyan kivételes fia lehetett, amilyen Herczeg Ferenc, bár a tétel megforditva is érvényes, mert az a nagyszerű emberi egyéniség, amelyet Herczeg Ferencben tisztelünk és csodálunk, szinte elképzelhetetlen volna édesanyjának páratlan emberi értékei nélkül.

Nem volt a Hrúz Máriák mártir-anyatipusából való, hogy Petőfi Sándor gyönyörűemlékű édesanyját idézzük. Herczeg Ferenc édesanyja, aki kilencvenhét esztendőt élt teljes testi és szellemi frisseségben, aki megérte iró fiának nemcsak küzdelmeit, hanem diadalait, tüneményes pályafutásának sugárzó zenitjét is, a modern asszony, a modern anya erőteljes, tevékeny, szivós és bölcs fajtájához tartozott. Amikor férjét, aki verseci gyógyszerész volt, majd polgártársai bizalmából a város polgármestere, egészen fiatal korban elvesztette, ő maga vette kezébe a jómódu család erősen megingott anyagi helyzetének rendezését, és aki elolvasta Herczeg Ferenc emlékezéseinek azokat a szép oldalait, amelyek édesanyjának fiatal éveiről szólnak, szinte maga előtt látja ezt az erélyes, okos és bátor asszonyt, aki a két keze munkájával nemcsak az anyagi romlástól mentette meg családját, hanem vagyont gyűjtött és gyermekeit kiváló emberekké nevelte.

Ez a nem mindennapi energia és okosság nyilatkozott meg benne életének további során is, amikor — mintegy negyedszázad előtt — Budapestre költözött, hogy nagy fiának hüvösvölgyi otthonában elhintse az anyai szeretet, gondosság és megértés napfényét.

Abban is kivételes volt, ahogy az évek, évtizedek múlásával, az idők megpróbáltatásaival szinte dacolni tudott, ahogy fiának, aki ekkor már ugyanannyira az egész nemzeté volt, mint az övé, minden munkájában résztvett, ahogy a szeretet bűvkörét vonta köréje és az asszonyi, anyai, matrónai derűnek, bájnak, bölcsességnek ezt a kisugárzását mindenkivel éreztetni tudta, aki csak megfordult valaha a Hidegkuti-út Herczeg-tuszkulánumában.

De kivételes sors jutott osztályrészéül abban a csodálatos szeretetben is, amellyel fia, a nemzet nagy Herczeg Ference, körülrajongta. A fiui szeretet bizonyára nem olyan érdem, amelyet különös eseményként kell feljegyezni, de Herczeg Ferenc kapcsolata édesanyjával, egyike a legszebb emberi példáknak arranézve, hogyan lehet és hogyan kell ellesni minden gondolatát, szinte virágot hintve minden lépése elé...

Herczeg Ferenc édesanyját a legritkább kegyelmekkel áldotta meg Isten: olyan lángelmét hozott a világra, akinek életét és pályáját a dicsőség és elismerés egyre növekedő fénye sugározza be, osztozhatott ennek a lángelmének és dicsőségnek fényében, magas életkorában is ott állhatott és élhetett mellette, örvendezve sikereinek, iroi és emberi kiválóságainak és a századik esztendőhöz közel, a könnyü és boldog halál kegyelme koronázta meg szép és gazdag életét.

Herczeg Ferenc, aki mellett részvéttel áll gyászában az egész nemzet, bizonyára vigasztalást merithet e kivételes élet kivételes kegyelmeiből.

*

Az elhunyt nagyasszonyt *julius 6-án szerdán délután 5 órakor* helyezik örök nyugalomra a Kerepesi temetőben a római katolikus anyaszentegyház szertartása szerint. Az engesztelő szentmiseáldozatot *csütörtökön délelőtt 10 órakor* mutatják be lelkiüdvéért a budavári koronázó főttemplomban.

öt arabot öltek meg hétfőn Palesztinában

Jeruzsálem, jul. 4. Egész Palesztinában napirenden vannak az összetüzések és merényletek. Jaffában és Jeruzsálemben hétfőn öt arabot megöltek, tizenötöt pedig sulyosan megsebesitettek. Megsebesült négy zsidó is. Jaffa arab negyedében valamennyi üzletet bezárták.

Albrecht királyi herceg felavatta Győr hősi emlékművét

(Felvételeink a Képes Pesti Hirlapban.)

— A Pesti Hirlap kiküldött tudósitójától. —

Két vármegyéből gyültek össze *Győrött,* vasárnap este a 19-es közös, győri háziezred, a 31-es honvéd gyalogezred, a 11-es vadászok, a Nádadsy-huszárok, a 14-es közös tüzérek, a 6-os és 7-es honvédhuszárok győrmegyei és veszprémmegyei veteránjai, hogy hódoljanak hősi halált halt bajtársaik emlékének, *Horvay János* emlékműve előtt és felvonuljanak az alá a zászló alá, amely a „vér és a fegyver jogán" követeli az országban a rend és a törvény tiszteletét.

*

Az ünnepélynek különös jelentősége, hogy az emlékművet *Albrecht* királyi herceg avatja fel, érdekessége pedig, hogy a királyi herceg fiatal feleségével jelent meg a pompás szertartáson, melynek rendezése, — a tömegek és a szinhatások felhasználásával, a győri sziget eleven lombdiszének, a püspökvár ódon falainak megvilágitásával, kürtök, tárogatók és énekkarok alkalmazásával, — Valló István, Győr helyettes polgármesterének az érdeme.

A főhercegi párt a városháza előtt a főispán, Telbisz János alispán és felesége, Späth Gyula polgármester és felesége, Horvay János szobrászművész és Hennyey Gusztáv ezredes, városparancsnok fogadja.

A hölgyek nagy érdeklődéssel várják a fiatal királyi hercegnét és a megérkezés után az érdeklődés rendkivül meleg, őszinte rokonszenvvé válik. Albrecht királyi hercegné első nyilvános szereplése mindenkit meghóditott.

A főhercegi pár és kisérete a szigetre érkezik, hol letakarva áll az emlékmű. Megszólal Győr minden templomának a harangja. A főhercegi pár elhelyezkedik a sátorban, dr. Breyer István megyéspüspök, Kapi Béla evangélikus püspök, Klempa Kálmán tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja, a főispánék, alispánék, polgármesterék, dr. Keblovszky Lajos miniszteri tanácsos, a főherceg udvarnagyi hivatalának főnöke, Hennyey Gusztáv ezredes, városparancsnok és Horvay János szobrászművész társaságában.

Dr. Valló István, tanácsnok, helyettes polgármester megnyitó beszéde után Albrecht királyi herceg lép a szószékre. Érces, messze hallatszó hangon mondja el nagyhatásu beszédét, amelynek különösen a következő szavai váltottak ki mély hatást:

Albrecht királyi herceg beszéde

— Mi az, ami a ma ünnepelt hősi halottak heroikus korszaka után minket, hátramaradt trianoni magyarságot feljogosit arra, hogy ne a meddőn gyászolók köntösében jelenjünk meg ma, hanem mint a hősök néma parancsának végrehajtói? Az, hogy ez a trianoni magyarság széles e világon elsőnek alkotta meg a nemzetnek és államnak azt az egyértelműségét, amely nem területi aspirációk utólagos megindokolására lett kiagyalva, hanem amely keresztény jellegénél fogva, magasabbrendü tömörséggel állja a mostoha idők zivatarát és szigoru fegyelemmel hirdeti a köz érdekének előbbrevalóságát, a nemzeti munkaerők fokozott szervezettségét és az állameszme alázatos és áldozatos szolgálatát.

— A világháboru előtti korszak — a liberálizmus —, az egyén boldogulását tüzte ki legmagasabb célul és ennek szolgálatába állitotta a lehető legnagyobb szabadságot. A trianoni Magyarország volt az első az államok között, amely megajándékozta a világot azzal az uj gondolattal, hogy *az egyén boldogulása csak ugy érhető el, ha a nagy közületek felvirágzásának alárendeltetik.* Az egyéni érdek és az egyéni szabadság azonban az alárendelés folytán nem megy veszendőbe, mert ellenértéket talál és jutalmat nyer az állam hatalmának és az állam tehetőségének felfokozásában. Ennek a történelmi ténynek a dicsőségét magunknak vindikáljuk és ha ma körülnézünk, büszkén állapithatjuk meg, hogy *ez a magyar példa az elmult két évtizedben nálunk számszerüleg nagyobb európai államokban is honosságot nyert.* Ez az uj államtan hóditó utra indult és hiveket szerzett ugy a világháboru győztes, mint legyőzött államai között, söt ujabban semlegeseket is meghóditott.

— Ennek az ősi szabad királyi városnak, a nyugati magyarság e centrumának, — amely történelmünk folyamán mindenkor olyan nagy szerepet játszott, s amely a nemzet gazdasági életében ma is olyan nagyfontosságu helyet tölt be, — Győrnek jutott osztályrészül, hogy a nemzeti és keresztény világnézet ujabb, erőteljesebb hangsulyozását és fokozását s az ezeket célzó terveket itt tették közhirré a nemzet és a világ szine előtt.

— Ma, amikor ugyanennek az ősi városnak területén a kegyelet megvallását kőbe vésztük, vegyük át büszkén a hősi halottak örökségét és fogadjuk meg, hogy *olyanok leszünk a hazaszeretetben, olyan fegyelmezettek a felelősség vállalásában, olyan adakozóak az áldozatkészségben, mint ezek a győri hősök! És olyan kemények, olyan meg nem alkuvók, mint ők!*

— Itt állunk az emlékmű előtt s ugy érezzük, hogy megnyilnak az ismeretlen sirok és kilépnek a hősök, hogy feltámadnak s a kőoszlop körül felsorakoznak, mintha ma is parancskiosztás volna. De a harci riadó helyett a *magyar igazság itélethirdetésének harsonásai szólalnak meg.*

A királyi herceg nagyhatásu beszéde után lehullt az emlékműről a lepel. Reflektorok világitják meg Horvay János háborus remekművét, az örökmécsest tartó obeliszk tövében a ruskicai márványból alkotott kettős figurát: rohamozó, meztelen férfi sisakkal, mellette párduc, mintha az elszántságot, végzetességet jelképezné.

Ezután Späth Gyula, Győr polgármestere tartotta meg nagyhatásu beszédét és átvette az emlékművet.

Az első koszorut *Albrecht* királyi herceg helyezi az emlékmű alapzatára, utána hatóságok és intézmények koszorui között egy közös pénzen vett koszoru következik, amint a szpiker jelenti: „A Szent Erzsébet, a Protestáns Jótékony Nőegylet és az Izraelita Nőegylet közös koszoruja".

A püspökvár tornyáról felhangzó tárogatózene, majd diszfelvonulások fejezik be a gyönyörü ünnepélyt.

Korcsmáros Nándor.

A Paracel-szigetcsoport francia megszállása

Párizs, jul. 4. Vasárnap francia hadihajók jelentek meg a *Paracel-korálszigeteknél* és kisebb annamita osztagokat szállitottak partra azzal az indokolással, hogy *igy akarják biztositani a környéken halászó francia alattvalók védelmét.* Valójában minden jel arra vall, hogy a szigetek lagunáiban *a francia hajóhad hidroplánjai számára akarnak kikötőket berendezni.* E katonai hidroplánok megfigyelő szolgálatot fognak végezni a francia-kinai vizek határán.

A Paracel-szigetcsoport Francia-Indokina partvidékétől háromszáz kilométernyire délkeletre fekszik. *A franciák az indokinai francia gyarmathoz, a kinaiak a kinai birodalomhoz tartozónak tekintették.* A birtokjogi vita azonban csak elméleti volt, mert *e jelentéktelen korálszigetek megszállását eddig sem Kina, sem Franciaország nem tartotta fontosnak.* A szigetcsoport stratégiai jelentősége *most váratlanul megnövekedett arra a hirre, hogy a japánok Hainan szigetének megszállását tervezik.*

Tokió, jul. 4. Itteni kormánykörökben nagy nyugtalanságot keltett az a hir, hogy francia hadihajók annamita csapatokat raktak partra *a Paracel-korálszigeteken. A japán hajóhad figyelemmel kiséri az eseményeket és szükség esetén a partraszállt idegen osztagok lefegyverzésével fogja megvédeni a megszállt szigeteken élő japán alattvalók érdekeit.* Ezzel kapcsolatban a külügyi hivatal szócsöve azt hangoztatja, hogy *az idegen hatalmaknak mindent el kellene kerülniök, ami az amugy is feszült helyzet kiéleződésére vezethetne.*

A japánok Shanghai közelében megsemmisitették a kinai szabadcsapatokat

Shanghai, jul. 4. A mult hét elején nagyobb kinai osztagok tüntek fel Shanghától délnyugatra s ugy látszott, hogy be akarnak törni magába a városba is. Japán részről most közölték, hogy *a kinai szabadcsapatokat, melyeknek létszáma meghaladta a huszezer embert és fölszerelésük is a legmodernebb volt, egy hétig tartó harc után megsemmisitették.*

Hongkong, jul. 4. A délkinai partvidék egyik legnagyobb kikötővárosa, Szvatau, a japán bombázások következtében teljesen elpusztult. A romok mintegy ezer embert temettek maguk alá.

Shanghai, jul. 4. A kinaiak vasárnap délelőtt *megkiserték Nanking légi bombázását. Tizennégy repülőgép* két rajban támadott. A japán tüzérség és a japán repülők *hét támadó gépet leszállásra kényszeritettek.*

A japán repülők Tienkiacsen ellen intéztek légi támadást és a város közelében horgonyzó *kinai ágyunaszádot elsüllyesztették.*

Diplomáciai hirek

Tokió, jul. 4. A hadügyminiszter szerint Japán harcának végső célja *Csang-Kai-Sek* eltávolitása. A miniszter ezenkivül azt követeli, hogy *Japán teljes katonai erejével induljon Hankau elfoglalására.* Politikai körökben valószinünek tartják, hogy *a japán kormány a közeljövőben ilyen értelemben határoz.*

Ujabb viharok Japánban, ujabb koleraesetek Kinában

Tokió, jul. 4. Kanagava tartományban a vihar nagy pusztitásokat végzett. A kiáradt folyók *huszonhat hidat* vittek el. *Nyolcvanhárom község* került viz alá. Mintegy *háromszáz ház* elpusztult. Eddig mintegy *negyvenkilenc* halálos és *ötvennégy* sulyosan sebesült áldozat van. *Yokohama* városa ismételten sulyos károkat szenvedett.

Peking, jul. 4. Tungshangban, amely Kaifengtől északnyugatra, a Hoangho árterületén fekszik, *kolerajárvány tört* ki. Eddig is *több halálesetet* jelentettek.

Magyar polgármestert választott Rozsnyó

Rozsnyó, jul. 4. A város képviselőtestülete a községi választások során aratott nagy magyar győzelem után most tartotta első ülését. A városnak eddig kommunista polgármestere volt, de most *nagy többséggel* és pedig 32 szavazatból 21 szavazattal *Majkuth Albert* malomtulajdonost, az egyesült magyar párt jelöltjét választották polgármesterré. Helyettes polgármester *Vizváry László* református lelkész lett, aki szintén a magyar párt jelöltje.

A nyári nő

A nyári nő, az emberi fajtának egy legujabb kiválasztása. Mondhatnám, egy uj műfaja az emberiségnek. Ez a tipus nem máról holnapra alakult ki. Egy lassu fejlődés folyamatán lett azzá, ami.

Nem egészen európai többé, ha az európaiságot a ruházkodás törvényeivel kapcsolatban értjük. Még sem tartozik az exotikus fajhoz, bár határozottan szines. Valami a kettő között és ez különös bájt és ingert ad neki.

A felületes szemlélő is észreveszi, hogy mit visel testén. Egy csöpp kis melltartót s egy hasonlóan csöpp kis nadrágocskát. Ezen felül pedig csak egy vékony, tarka-barka, mindazáltal átlátszó ruhácskát. S ezt az öltözéket befejezi egy pár fehér, piros vagy barna szandál, melynek szijai közül a lábujjak — nem mindig kifogástalan tökéletességben, de mindig festett körmökkel, előkandikálnak.

Kalapot rég nem visel többé. Egy kis tarka selyemből, lehetőleg a ruha anyagából való pántocska vagy keskeny szalag tartja össze a haját. Mindezt kiegészíti egy szines viaszkosvászon-táska a kézben s egy szines szemüveg az orr fölött. És — amit utoljára hagytam — kiegészíti és megkoronázza az ensemble-t a bőr. A nyári nő legsajátabb bőre, amelyet visel büszkén és diadalmasan — mindenféle szinben, aszerint, milyen a pigmentációja és milyen fokán áll a lesülésnek. Visel olajbarna bőrt, de visel sárgászöldet is. Némelyik egészen feketét, másik enyhén pirosat.

Érdekes és irigylésreméltó fajta ez a nyári nő.

Barátnőmmel, aki velem egykoru, ülünk az autobuszban vagy a villamoson és egyetértő kritikával és kedvteléssel nézzük.

Nem teszünk rá semmiféle megjegyzést még a leghalkabb szóval sem. De a szemünk azt mondja:

— Emlékszel, mikor mi fiatalok voltunk? Hogy jártunk a legmelegebb nyárban befűzött derékkal és hosszuszáru fűzőscipőben, amely *egy* lábra volt szabva? Vagyis éppen ugy viselhettük a jobb-, mint a ballábunkon! És emlékszel, hogy alsószoknya volt rajtunk. Alul egy kis fehér batiszt, ezen felül pedig egy hosszu, suhogó selyemből és gazdag fodrokkal? Emlékszel, hogy suhogtunk abban a nyakig gombolt bluzban vagy ruhában, szoros övvel a derekunkon, hogy valahogy mégis karcsunak látsszunk, ha történetesen nem voltunk karcsuak?

És emlékszel, hogy ha fürödtünk a strandon, a fürdőnadrágunk fölött, ami térdig ért, egy szoknya is volt, mert nagyon tisztességtelen dolog volt csak puszta trikóban fürödni! És emlékszel, hogy tenniszeztünk bokáig érő szoknyában és befűzve? Emlékszel, hogy nyáron mindig fényes volt az orrunk, mert pudert nemigen használtunk. Azt mondtuk róla, hogy ért a bőrnek.

A nyár akkor sem volt hűvösebb, mint most és emlékszel, hogy hordta fejünk a nagy szalmakalapot a sok virág- és szalagdisszel?

És kibirtuk, igaz-e, hogy kibirtuk? Egy kis papirlegyezővel vagy falegyezővel a kezünkben, átnyaraltunk itt Budapesten és jól éreztük magunkat.

S hogy csinosak voltunk-e? Talán vannak még, akik emlékeznek rá, hogy milyen csinosak voltunk!

A bőrünkre pedig vigyáztunk, hogy le ne égesse a nap. Akkor még a fehér bőr volt a divat és ha nyáron kiléptünk a házból, vakitó fehér szarvasbőrkesztyűket viseltünk.

Emlékszel, milyen édes kis mosóselymet viseltünk, foulard-t és hasonlót és hogy szikrázott Budapest a sok fehérségtől, amibe a nyári nők öltöztek? Vászon, japán selyem, piké — csak ugy vakitott. Nem volt olcsó divat, mert sok kellett belőle és mindig mosni és vasalni kellett, de milyen gusztusos volt! S a lábunk nem volt „térdig meztelen", mint Ady dalolta. A térdünk egyáltalán nem szerepelt a hóditási eszközeink között.

És emlékszel, hogy mégis csak hóditóak voltunk!

Igy beszél a szemünk, mialatt a nyári nőt nézzük az ő tüneményes szinességében és félig európai, félig afrikai mivoltában.

Ez a szembeszéd nagyon jó arra, hogy elleplezze azt az enyhe irigységet, amit a nyári nő iránt érzünk, hiába, mindenek ellenére s ami alatt megbuvik a titkos gondolat.

— Istenem, nem is volna rossz most egy kicsit fiatalnak lenni...

Erdős Renée.

Az uj cseh nyelvjavaslat

London, jul. 4. A Star értesülése szerint a cseh kormány által kidolgozott uj nyelvtörvényjavaslat *négy hivatalos nyelvet ismer el: a cseh, német, magyar és lengyel nyelvet.* Ezek egyaránt használhatók biróság előtt, hivatalos okiratokon és a közhivatalokkal való érintkezésben. *A németek maguk rendelkezhetnek az állami költségvetés rájuk eső részével* és arányos képviseltetést kapnának a hadseregben és a minisztériumokban. Ellenben *a prágai kormány a következőkhöz ragaszkodik:*

1. Csehország *alkotmánya.* 2. Az állam iránti hűség, amelyre hűségeskü teendő. 3. *Belső határok* nem engedélyezhetők. 4. Változatlan külpolitika.

Kinevezések és előléptetések

a miniszterelnökségen, az iparügyi minisztériumban, a Statisztikai Hivatalnál és az Állami Számvevőszéknél

A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. Traeger Ernő miniszteri osztályfőnöki cimmel felruházott miniszterelnökségi min. tanácsosnak a min. osztályfőnöki jelleget, dr. Oszvald György min. tanácsosi cimmel felruházott miniszterelnökségi min. osztálytanácsosnak a min. tanácsosi jelleget és Incze Péter miniszterelnökségi min. titkárnak a min. osztálytanácsosi cimet és jelleget adományozta és dr. Fery Tibor min. osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszterelnökségi min. titkárt és vitéz báró Apor István volt m. kir. alkonzult min. osztálytanácsossá kinevezte.

A miniszterelnök Körmendy-Ékes Sándor miniszterelnökségi miniszteri segédtitkárt miniszteri titkárrá, dr. Viczián Imre, a m. kir. miniszterelnökséghez szolgálattételre beosztott földmüvelésügyi minisztériumi miniszteri segédtitkárt a m. kir. miniszterelnökséghez miniszteri segédtitkárrá nevezte ki.

A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. Dulin Elek miniszteri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszterelnökségi miniszteri titkár, sajtóelőadót miniszteri osztálytanácsos, sajtóelőadóvá kinevezte. A miniszterelnök dr. Bathó László miniszterelnökségi miniszteri segédtitkár, sajtóelőadót miniszteri titkár, sajtóelőadóvá, dr. Eszterhás István miniszterelnökségi sajtóelőadót pedig miniszteri segédtitkár, sajtóelőadóvá nevezte ki.

Az iparügyi minisztériumban

A kormányzó az iparügyi miniszter előterjesztésére Markhót Jenő miniszteri tanácsost miniszteri osztályfőnökké; dr. vitéz Guothfalvy Dorner Zoltán miniszteri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri titkárt miniszteri osztálytanácsossá; a minisztérium műszaki személyzetének létszámában dr. Kerékgyártó György miniszteri tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost és Kató Gyula miniszteri műszaki főtanácsost miniszteri tanácsosokká; Trombitás László, Éberling Béla, Majorossy Gyula miniszteri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri műszaki tanácsosokat és Wieszner Emil miniszteri műszaki tanácsost miniszteri osztálytanácsosokká; a „Szabadalmi Biróság" birói és fogalmazási létszámában dr. Zakariás Lajos szabadalmi birót a királyi itélőbirák és királyi ügyészek részére megállapitott II. fizetési csoportba, továbbá Biró Zoltán szabadalmi birósági titkárt a királyi itélőbirák és királyi ügyészek részére megállapitott I. fizetési csoportba szabadalmi biróvá; Kocsis István műszaki főtanácsosi cimmel és jelleggel felruházott műszaki tanácsost és Rassay István műszaki tanácsost műszaki főtanácsosok; Pantó Dezső főbányatanácsosi cimmel és jelleggel felruházott bányatanácsost főbányatanácsossá kinevezte. A minisztérium fogalmazási személyzetének létszámában dr. Széplaky Lajos miniszteri osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi cimet és jelleget; dr. Fluck András miniszteri osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi cimet; dr. Ébner-Rupp Béla miniszteri titkárnak a miniszteri osztálytanácsosi cimet és jelleget; dr. Tóbiás Kornél miniszteri titkárnak a miniszteri osztálytanácsosi cimet; dr. Imre József miniszteri segédtitkárnak a miniszteri titkári cimet és jelleget; a minisztérium műszaki személyzetének létszámában Kemény Zoltán, vitéz Hercegh Zsigmond és Walter Gyula miniszteri műszaki tanácsosoknak a miniszteri osztálytanácsosi cimet és jelleget; vitéz Saáry Lajos és Módos József miniszteri műszaki tanácsosoknak a miniszteri osztálytanácsosi cimet; Gothardt Zsigmond miniszteri főmérnököknek a miszteri műszaki tanácsosi cimet és jelleget; Farkasfalvi István műszaki tanácsosnak a műszaki főtanácsosi cimet és jelleget; Dezső István főmérnöknek a műszaki tanácsosi cimet és jelleget; Pálffy Elemér ipari felügyelőnek az ipari főfelügyelői cimet és jelleget; Faludi Béla bányatanácsosnak a főbányatanácsosi cimet és jelleget; a könyvelési szakon alkalmazott tisztviselők létszámában Kollár Gyula állami kőszénbányászati felügyelőnek az állami kőszénbányászati főfelügyelői cimet és az államvasuti rendszerü IV. fizetési osztály jellegét adományozta;

dr. Kádas Károly miniszteri osztályfőnöki cimmel és jelleggel felruházott miniszteri tanácsost miniszteri osztályfőnökké; dr. Szily Lajos miniszteri tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost miniszteri tanácsossá; dr. Veszprémy Ferenc miniszteri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri titkárt miniszteri osztálytanácsossá; a minisztérium műszaki személyzetének létszámában vitéz Vináry Ervin miniszteri tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost miniszteri tanácsossá; Szombathy László és Darabanth Barna miniszteri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri műszaki tanácsosokat miniszteri osztálytanácsosokká kinevezte; továbbá vitéz Nemes Árpád, Vass Zoltán és Kuzaila Péter miniszteri főmérnököknek a miniszteri műszaki tanácsosi cimet és jelleget adományozta.

Az iparügyi miniszter dr. Blatniczky László miniszteri segédtitkárt miniszteri titkárrá; dr. Egri Kálmán, dr. Pap Gábor, dr. Varga Ferenc és dr. Boda-Novy Béla miniszteri fogalmazókát, valamint dr. Károlyi Károly törvényszéki joggyakornokot miniszteri segédtitkárokká; dr. Lehner Rudolf miniszteri segédfogalmazót miniszteri fogalmazóvá; dr. Müller Pál, dr. Nahoczky Alfonz, Zilahi Sebess Dénes és Riva József miniszteri műszaki tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott főmérnököket miniszteri műszaki tanácsosokká; Berzsenyi Viktor pénzügyigazgatósági műszaki ellenőrt, László Hunor ipari segédfelügyelőt, Csiba János okl. vegyészmérnököt, Korényi János okl. gépészmérnököt, Szeleczky Ferenc okl. építészt, dr. Merkovits István m. kir. állami vas-, acél- és gépgyári mérnököt és Zechmeister István okl. gépészmérnököt miniszteri főmérnökké; Vági Márton háziipari felügyelőt mérnökké;

Takács Ödön ideiglenes minőségü számvevőségi gyakornokot és Juhász Gyula számvevőségi óradijast miniszteri számtisztekké; Hegedüs Mihály, Zoltai Gusztáv és Por Gyula számvevőségi óradijasokat ideiglenes minőségü számvevőségi gyakornokokká; Varga Károly miniszteri segédhivatali igazgatót miniszteri segédhivatali főigazgatóvá; Horváth Ida miniszteri irodafőtisztet miniszteri segédhivatali igazgatóvá; Kováts László irodafőtiszti cimmel és jelleggel felruházott szabadalmi birósági irodatisztet irodafőtisztté; Gergely Vilma munkaközvetitő segédtisztet munkaközvetitő tisztté;

az „Állami Munkaközvetitő Hivatal" fogalmazási személyzetének létszámába dr. Szarka Gyulát ideiglenes minőségü miniszteri segédfogalmazóvá;

az „Ipari célok" cimen rendszeresitett műszaki személyzet egyesitett létszámába Rábl Dezső műszaki tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott főmérnököt és Dobos Gyula ipari főfelügyelőt műszaki tanácsosokká; Rédly Pál főmérnöki cimmel és jelleggel felruházott mérnököt főmérnökké; Székely Győző, Farkas József és Brenner József ipari felügyelőket ipari főfelügyelőkké; Noszlopy Antal, Beretvás Antal és Szabó Árpád ipari segédfelügyelőket ipari felügyelőkké; Józan Dezső és Prohászka László segédmérnököket mérnökökké; Horváth László és Hanzély Vilmos ipari segédfelügyelőket ipari felügyelőkké; Náray Béla ideiglenes minőségü műszaki gyakornokot segédmérnökké; — Brayer Gyula ideiglenes minőségü műszaki gyakornokot ipari segédfelügyelővé; Nagy Imre ideiglenes minőségü műszaki gyakornokot segédmérnökké; dr. Kovács Irén Mária, Ujhelyi Mihály, Bajkay Richárd és dr. Gaál Imre ideiglenes minőségü műszaki gyakornokokat ipari segédfelügyelőkké; Biró Béla okl. gépészmérnököt és Aáron Péter okl. vegyészmérnököt segédmérnökökké; Csillag Ferenc, Kemény László, Vörös László, Bittsánszky Géza, dr. Nováky Jenő okl. gépészmérnök havidijasokat, valamint Záborszky János és Petneházy Szabolcs okl. gépészmérnököket ideiglenes minőségü műszaki gyakornokokká;

a „Bányászat és bányászati kutatás" cim műszaki személyzetének létszámába Kiss István segédmérnököt mérnökké; dr. Szentiványi Ferencet segédgeologussá; Jeney István okl. gépészmérnököt és Gerencsér László okl. bányamérnököt ideiglenes minőségü műszaki gyakornokká;

„Háziipari felügyelők" létszámába Fehér Imre és Andrási Lajos okl. gépészmérnököket háziipari felügyelőkké;

a „Bányászat és bányászati kutatás" cim szakalkalmazottak létszámába Cservenka János és Vigh Andor aknászokat müvezetőkké;

a minisztérium altiszti személyzetének létszámába Kiss János I. osztályu altisztet szakaltiszté; Magyari Ferenc és Miklós József II. osztályu altiszteket I. osztályu altisztekké;

a „M. kir. Szabadalmi Biróság" altiszti személyzetének létszámába Faragó János II. osztályu altisztet I. osztályu altisztté nevezte ki.

Az iparügyi miniszter dr. Kocsondy Gyula miniszteri segédtitkárt miniszteri titkárrá; vitéz Nászay Miklós miniszteri műszaki tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri főmérnököt és Viski László miniszteri főmérnököt miniszteri műszaki tanácsosokká; Papp Imre okl. épitészt miniszteri főmérnökké; Bozsing Béla okl. gépészmérnököt mérnökké; dr. Telkesy Iván főmérnököt műszaki tanácsossá; Zwicki Gyula ipari felügyelőt ipari főfelügyelővé; Kiss Ferenc ipari segédfelügyelőt ipari felügyelővé; Markhót Jenő okl. gépészmérnököt segédmérnökké, Dessewffy Elek felügyelői cim és jelleggel felruházott állami kőszénbányászati főintézőt a Máv. rendszerü V. fizetési osztályba állami kőszénbányászati felügyelővé, Dobsa Elek állami kőszénbányászati főtisztet a máv. rendszerü VII. fizetési osztályba állami kőszénbányászati intézővé és Major Ferenc állami kőszénbányászati tisztet a Máv. rendszerü VIII. fizetési osztályba állami kőszénbányászati főtisztté, Ugrósdy László állami kőszénbányászati főmérnököt a Máv. rendszerü V fizetési osztályba állami kőszénbányászati műszaki tanácsossá és Bökönyi József napibéres mérnököt a Máv. rendszerü VIII. fizetési osztályba állami kőszénbányászati mérnökké kinevezte.

A legfőbb állami számvevőszéknél

A kormányzó a legfőbb állami számvevőszék elnökének a miniszterelnök által előterjesztett javaslatára dr. Illyés István legfőbb állami számvevőszéki tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott legfőbb állami számvevőségi osztálytanácsost legfőbb állami számvevőszéki tanácsossá, dr. Komlódy József és dr. Schröder József legfőbb állami számvevőszéki osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott legfőbb állami számvevőszéki titkárokat, valamint dr. Oltványi Ferenc legfőbb állami számvevőszéki titkárt legfőbb állami számvevőszéki osztálytanácsosokká kinevezte, továbbá Weszely Sándor legfőbb állami számvevőszéki tanácsosnak a legfőbb állami számvevőszéki osztályfőnöki cimet és jelleget, dr. Károlyfy László legfőbb állami számvevőszéki osztálytanácsosnak a legfőbb állami szémvevőszéki tanácsosi cimet és jelleget, valamint dr. Székely Ödön legfőbb állami számvevőszéki osztálytanácsosnak a legfőbb állami számvevőszéki tanácsosi cimet adományozta.

A Közmunkák Tanácsánál

A miniszterelnök a Fővárosi Közmunkák Tanácsához Prudits Géza és Sándorfi Sándor kezelőket a XI. fizetési osztály III. fokozatába miniszteri irodasegédtisztekké kinevezte.

A miniszterelnök Rimély Gyöngyi irodafőtiszti cimmel és jelleggel felruházott miniszterelnökségi miniszteri irodatisztet irodafőtisztté, Gottl Olga miniszterelnökségi miniszteri irodasegédtisztet irodatisztté nevezte ki.

A miniszterelnök Pór Mihály miniszterelnökségi szakaltisztet műszaki altisztté, Mátraházi József miniszterelnökségi I. osztályu altisztet szakaltisztté, Budavári István miniszterelnökségi II. osztályu altisztet I. osztályu altisztté és vitéz Pázmándi Vilmos miniszterelnökségi kisegitő szolgát II. osztályu altisztté kinevezte.

A központi Statisztikai Hivatalnál

A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére a m. kir. központi statisztikai hivatal személyzeti létszámában Pernesz Károly statisztikai tanácsost statisztikai főtanácsossá kinevezte, dr. Farkasfalvi Sándor miniszteri tanácsosi cimmel felruházott miniszteri osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi jelleget, dr. Thirring Lajos miniszteri segédtitkárnak a miniszteri titkári cimet és jelleget, dr. Máry László statisztikai tanácsosi cimmel felruházott statisztikai felügyelőnek a statisztikai tanácsosi jelleget, Ehrenreich András és Somogyi László statisztikai felügyelőknek a statisztikai tanácsosi cimet és jelleget adományozta.

A miniszterelnök a m. kir. központi statisztikai hivatal személyzeti létszámában dr. Szabó Béla miniszteri tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost a VI. fizetési osztály B. fokozatából az A. fokozatba sorozta, dr. Szél Tivadar és dr. Szöllősy Zoltán miniszteri titkári cimmel és jelleggel felruházott miniszteri segédtitkárokat miniszteri titkárokká, széplaki báró dr. Petrichevich-Horváth Lajos miniszteri fogalmazót miniszteri segédtitkárrá, dr. Ghimessy László miniszteri segédfogalmazót miniszteri fogalmazóvá, Mike Árpád statisztikai tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott statisztikai felügyelőt statisztikai tanácsossá, Sárdi Péter statisztikai felügyelői cimmel és jelleggel felruházott statisztikai főbiztost és Turczay József statisztikai főbiztost statisztikai felügyelőkké, Jécsy Károly, dr. Ambrus Domokos, dr. Gombás Géza statisztikai ellenőröket statisztikai főtisztekké, Bártfai Aladár, Czintula László és Hensler Ferenc statisztikai tiszteket statisztikai ellenőrökké, dr. Láky István és Bojta Ernő statisztikai gyakornokokat statisztikai tisztekké kinevezte.

A m. kir. központi statisztikai hivatal elnöke dr. Schneider Árpád, dr. Páll András szakdijnokokat fogalmazó-gyakornokokká, Hefty Ádám, Dely Zoltán, Fülöp János és Maróti Sándor szakdijnokokat statisztikai gyakornokokká, Várnai Etel és Mojsisovich Natália irodasegédtiszteket a X. fizetési osztályba irodatisztekké, továbbá ifj. Mészöly Kálmán, Tombos István László és Páll András szakdijnokokat kezelési gyakornokokká kinevezte.

Magyarország csapata megnyerte a bridzs-Európabajnokságot

Vasárnap ért véget Oslóban a nyolcnapos bridzs európabajnoki verseny. A magyar csapatnak utolsó ellenfele *Anglia* volt. A hajnalig tartó küzdelem végül 2:2 arányu eldöntetlennel végződött, mert a magyarok által szerzett 10 meccspont előny a szabályok értelmében csak eldöntetlen eredményhez volt elegendő. A magyarok végleges győzelméhez azonban ez az eldöntetlen is elég volt, mert a másik két ellenfelüket, a norvégeket és a hollandokat fölényesen győzték le a verseny előző napjaiban.

Végeredményben Magyarország 9 ponttal megnyerte az Európabajnokságot. Második lett *Norvégia* 7 ponttal, harmadik *Hollandia* 5 ponttal és negyedik *Anglia* 3 ponttal. A hölgyek csoportjában Európabajnok lett Dánia, második Svédország, harmadik Norvégia.

A magyar csapat *már másodszor nyert* Európabajnokságot. Először 1934-ben Bécsben győztek. Mult évben a Budapesten elsőizben megtartott világbajnoki mérkőzésen Ausztria és Amerika után a harmadik helyre kerültek. Idén nem volt világbajnoki mérkőzés. A legközelebbi Európabajnokságot jövő évben Prágában rendezik meg és a győztes európai csapat Amerikában fog mérkőzni a newyorki világkiállitás alkalmával rendezendő amerikai nemzeti bajnokság győztesével a *világbajnoki* cimért.

Az Oslóban győztes magyar csapat hazafelé jövet Kopenhágában játszik a dán válogatott csapattal és csak pénteken érkezik vissza Budapestre.

Horvay János

Annyban.

— **Győr város hősi emlékműve.** Győri tudósítónk jelenti: A győri Radó-téren nagyszabású munkálatok folynak, mert itt állítják fel a *Horvay János* által készített hősi emlékművet. A hatalmas teret teljesen átrendezik ebből az alkalomból. Az emlékmű ünnepélyes felavatása július 3-ikán lesz. Az ünnepi beszédet *Albrecht* királyi herceg mondja.

Pesti Hirlap

1938. jun. 23

Horvay János

Pesti Hirlap

1938 május 18., szerda

— **Buday Barna siremlékének felavatása.** Kedden délelőtt avatták fel a kerepesi temetőben *Buday Barnának*, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület néhai főszerkesztő-igazgatójának siremlékét, amelyet *Horvay János* készített. A közönség soraiban ott láttuk gróf *Somssich László* és *Balogh Elemér* felsőházi tagokat, dr. *Péchy Tibort* a földmivelésügyi minisztérium képviseletében, gróf *Teleki Mihályt*, *Schandl Károlyt*, dr. *Wünscher Frigyest*, *Wekerle Sándort*, *Mayer Károlyt*, *Czettler Jenőt*, *Baross Endrét*, az OMGE egész tisztikarát, a *Köztelek* szerkesztőségét és még sok közéleti kitünőséget. Az avatóbeszédet gróf *Somssich László* tartotta. „Másfél éve immár, — mondotta többek között — hogy kihullott a toll annak a férfiunak kezéből, aki azt mesterien kezelte azok érdekében, akikhez egész lénye oda forrott. Buday Barnában, aki még a nagy hadvezér: gróf Károlyi Sándor környezetében kezdte meg pályafutását, *a szerény, nyájas ember megfért a kemény harcossal. A földnélküli zsellér és mezőgazdasági munkás életérdekeit éppugy magáévá tudta tenni, mint a nagybirtok egyetemleges fontossággal biró ügyeit.* Kimutatta a birtok szociális feladatait s ezzel *kiegyenlitő, áthidaló munkát végzett azokkal szemben, akik a különböző foglalkozási ágakat minduntalan egymás ellen állitják sorompóba.* Egyuttal szivügye volt a mezőgazdasági szakoktatás is. *A kisebb existenciákat a magasabb szakképzettség elnyerhetése által akarta a jobb gazdasági boldogulás utjára vezetni.* Most látjuk igazán, mennyire hiányzik ő nekünk, amikor a birtokpolitikai kérdések taglalásánál *tárgyilagos, teljesen elfogulatlan s nem politikai babérokra törekvő agrárirórа lenne szükségünk.*“ A nagyhatásu emlékbeszéd után a tisztelők és barátok koszorukkal halmozták el a siremléket. *(Felvételünk a Képes Pesti Hirlapban.)*

Horvay János

U. 3590

Pesti Hirlap 1930.
máj. 31. (teleplez-
tek Hermann Otto
Hobrát)

152/1930.
MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

A muzeum Erben
Fenti műve.

moly megritkítá, mégis ékesen csillogott. Ezt még Simon öregapja, ki híres beszédes vala, viselte egyik országgyűlésen. Édes atyja is különös napokon benne büszkélkedett, elmondván mindenkinek, mily dicső ember szólt ki belőle. Jó ember! Bizonyosan nem gondolád, hogy az atyák nagysága s érdeme csak az unokák törpeségén tünik fel.

Egyik nap tehát Simon is magára ölté azon ősi hagyományt; de ámbár elei is szinte jó terjedékenységgel bírtak, a ruha neki mégis mindenütt szűk vala, s a mester elfáradtában alig lihegett, mikor az uraságot belényomta. Hogy pedig ő is illőképen jelenhessen meg, Simon vérszínű ünnepi köntösét vevé magára. Mennyire szűk volt amannak a ruha, annyival bővebb vala ennek, s messziről kitűnt már, hogy ezen köntös szerencsésebb hasra szabatott. Így indultak meg: Simon duzzadt képpel a szorulás miatt, a mester ráncos homlokkal s mélyen gondolkodva. Krisztina jöttöket megpillantván, s különöst sejtvén, elzárta s a mint hevenyében lehetett, felpiperézte magát csipkékkel és bodros hamis fürtökkel.

A kérők nagy nehezen felértek a grádicson; de a mester alig nyit ajtót hirtelen visszapattan s ezen szavakkal: „Tekintetes úr! oda vagyunk, csak nézze a kisasszonyt!“ meredt újjal a szobába mutat, hol Lidi, édes andalgásból felijesztve, éppen akkor fejlik ki az ifjú karjából, s lángzó arccal, Simonhoz lejtve, jövendő férjét bemutatja.

— Jól van, jól — mond Simon, kit semmi nem lepett meg: „örvendek, én is ilyes dologban járok; de ily formán nem is szólok, úgy is a grádics és ez az ármányos mente majd agyon fojtnak. Hadd üljek le!“ Ezzel a mint leereszkedik, a mente válla közt ropogva szétszakad. A mester eljajdult s összecsapja kezét; de Simon könnyebben érezvén magát, harsogva felkacag. Azalatt Krisztina is elérkezik, s látván a pompának bal kimenetelét, melyet érte történtnek képzelt, részvevőleg sopánkodik. Simon őt vígasztalva mond: „már megtörtént; különben is minden régiség zsibvásárra kerül“.

A szállodában, ahol lakott, semmit sem tudtak róla.

Harmadnap aztán a füredi halászok egy gazdátlanul hánykódó csónakot fogtak el a Balatonon. Csak egy fehér tennisz-kabát volt benne, gomblyukjában egy hatalmas piros szegfűvel . . .

. . . Panny fehér batiszt kendőjével letörölte könyes szemeit s ruhájának fodrai közül egy apró üveg-medaillont vett elő. Megfakult virágszirom volt benne. Valaha piros lehetett, de most halavány, sárga színe volt.

Szenvedélyesen ajkához szorította és gyönge fölhevült hangon susogta:

— Szeretlek örökké! Mindörökké!

III.

Délután öt órakor zajos volt az arácsi kastély hatalmas ebédlője. A háziasszony névnapját ülték s a kendőbe csavart üvegek szédületes gyorsasággal ürültek a fürge inasok kezében.

Lenn a falu utcáján harsogó trombita-szó hallatszott. Kavargó porfelleg között megérkeztek a hadgyakorlatra átvonuló huszárok.

A házigazda odaintett egy inast.

— Mondd meg, hogy a tiszt urakat szívesen látom.

Húsz perc mulva belépett az inas és hangosan olvasta a kezében levő névjegyről:

— Bacska-madarasi és zarándi Horthy András cs. és kir. kamarás, hadnagy úr ő méltósága.

. . . Valaki kiejtette kezéből a karcsu poharat, a háziúr fölugrott és a kitárt ajtón belépett csillogó egyenruhájában egy délceg, szélesvállu huszár. — Horthy Bandi!

Udvariasan kezet csókolt a háziasszonynak és öt perc alatt meghódította elmésségével az egész társaságot.

— A mi életmentőnk! — mondotta az asszony később. — Emlékszik még?

— Hogyne, a kis Margitkával . . .

— Úgy van, — jegyezte meg a háziasszony, — csakhogy az nem Margit volt, hanem Panny . . .

A régi ismerős hatalmas étvágygyal igyekezett utolérni a társaságot. Azalatt Panny halálsápadtan ült az asztal mellett. Bizonyosra vette, hogy álmodik. Másfél év eltemetett boldogsága, fájdalma jár föl örök sírjából kisérteni, mint homályos éjszakákon rendesen.

— De hová tünt el akkor olyan hirtelen? — tudakozódott a házigazda.

A huszár halálmegvetéssel hajtotta föl a pohár pezsgőt és mosolyogva kezdett beszélni:

— Valami türelmetlen szabó elől nyomot akartam veszíteni. Kabátomat egy csónakba tettem és belöktem a nyugtalankodó Balatonba. Aznap este pedig hazautaztam az apám egyik pusztájára.

A kitünő ötleten jóizüen nevetett mindenki, csak Panny kelt föl és sietve indult szobájába.

Ott összeroskadt a kereveten, összetépte batiszt kendőjét, földre csapta a medaillont és sírt, keservesen — haragjában.

Ennyire még embert nem csaptak be. Másfél év óta siratja az ő lovagját, az ő halottját. Szerette, mint kedves halottját, megőrizte emlékét szívében és hű volt hozzá életének minden pillanatában.

Hozzá! Aki a nevét is elfeledte, aki nem halt meg, és aki azóta számtalanszor megcsalhatta őt.

— Gyáva! Gyáva!

Addig zokogott, szünet nélkül, amíg a nagy szerelem egészen kipárolgott szívéből.

Nem is vette észre Domokost, aki keresésére indúlt a kastélyban.

— Oly régen keresem, Panny, — szólalt meg félénken.

Panny fölugrott. Egy pillanatra haragosan nézett Domokosra. Aztán megragadta a férfi erős, izmos kezét.

— Domokos, szeret-e még?

A férfi nem értette a dolgot.

— Hogyan is kérdezhet ilyet?

— Akarja még, hogy a felesége legyek?

— Hogy akarom-e? Hogyne akarnám? Egyebet sem akarok . . .

— Nohát itt a kezem!

Letörölte könyeit és úgy érezte, hogy bosszút állott azon a gyülöletes, gyáva emberen, aki még csak meg sem tudott halni érette! *Lázár Ernő*

ÖRÖK CSENDBEN.

Sírhat a hegedü,
Zenghet a cimbalom,
Beszélhet a fákkal
Az enyhe fuvalom;
Dalolhat a madár
A lomb sűrűjében:
Nem ér a szívemig
Nem vidít fel engem . . .

E zengő világban
Árva vagyok, árva,
Örökös csöndesség
Börtönébe zárva.
Nem oszthatja senki
Szomoru magányom;
Börtönöm nyilását
Mindhiába várom! . . .

Míg nézem e pezsgő,
E néma világot,
Amelyben oly búsan,
Oly egyedül járok:
Feltünik a képe
Régi boldogságnak,
Mely a mult ködéből,
Tünő árnyként támad.

S míg szállok a multba
A képzelet szárnyán:
Azt a boldog időt
Mintha megint járnám,
Mikor gyermek voltam,
Mosolygó, víg gyermek
S hegedü, madárdal
Én nekem is zengett . . .

Ekkor, — bár fülembe
Örök csendet hordok: —
Feltünnek egy percre
A régi akkordok
S szomoru szívemnek
Mindenik verése:
Madár dalolása,
Hegedü zengése . . .

Krüzselyi Erzsike

Erdélyi fényképe

Beksics Gusztáv

Beksics Gusztáv. Jeles és vérbeli politikai írót vesztettünk Beksics Gusztávban, aki hétfőn halt meg, ötvenkilenc éves korában. Rengeteg munkásságot fejtett ki: ezernyi cikk, több száz röpirat, egy rend vaskos kötet az ő izgatott és fáradhatatlan munkásságának eredménye. Politikájában a polgári liberálizmusnak, érzületében a nemzeti fajpolitikának volt kimagasló képviselője. Minden módot és eszközt megragadott, hogy a magyarság fajsúlyát, terjeszkedését, gazdasági szuppremáciáját biztosítsa. Ennek érdekében szinte mesébe illő munkásságot fejtett ki. Bár ideges, beteges ember volt: tolla nem lankadt. Éveken át hideg borogatással a fején, idegfájdalmaktól kínozva dolgozott, anélkül, hogy akár egy napra is felváltotta volna az idegőrlő publicista-munkát egy kis pihenővel. Csak a halál kényszeríthette nyugalomra.

Vendégszeretet

Komoly, őszbe és kopaszságba csavarodott családapák ültek együtt. A nyaralásról folyt a tanácskozás. A főgimnáziumi igazgató tolmácsolta a közvéleményt:

— A nyaralásnak legnagyobb maleficiuma a vendég. Ne értsenek félre . . . Én tudom, hogy a vendégszeretet fajunk hagyományos erénye, s bizonyos fokig kötelező. De — tette hozzá, — nem nyáron, nem a nyaralóban.

Mindnyájan igent bólintottak. Az igazgató hévvel folytatta:

— A nyári vendég nem ösmer semmiféle tekintetet, rezont. Nem kérdi, van-e mészárszék, mi az ára a baromfinak, nem kíváncsi, lehet-e tejet kapni, még azt sem tudakolja, van-e elegendő evőeszköz, hanem leül . . .

— Az asztalhoz, — hangzott az egyes közbeszólás.

— És ez ellen nincs védekezés. Ez az a pont, ahol a modern technika cserben hagyja az embert.

— Nem egészen, — mondotta a fiatal építészmérnök.

Kíváncsi tekintettel fordultak feléje. Többen hitetlenül rázták a saját fejüket. Az igazgató kíváncsian tudakolta:

— Ön tud ellenszert?

— Tudok! — hangzott a nyugodt válasz. — A modern technika segélyével már kétévi teljes vendégmentességet élvezek. S mondhatom, nem utolsó élvezet.

Aztán elmagyarázta a módját.

— Sokfelé kísérleteztem. Béreltem felhőkbe nyúló sziklák tetején ócska várromot, elrejtőztem a vadon közepébe, ösmeretlen völgyek mélyébe, sőt szerencsét próbáltam egy pataki malommal. Nem használt semmit. A vendégek minden katolikus, protestáns, ó-görög és zsidó ünnepen matematikai pontossággal jelentek meg. És komoly panaszokkal illettek, hogy milyen fárasztó, viszontagságos volt az utazás, milyen rossz az összeköttetés és mennyi pénzbe kerül és a többi. Nekem természetesen sajnálkoznom és mosolyognom kellett. Hogy ebben a mosolyban a fanyar elem túlsúlyra vergődött, azt fölösleges mondanom. De állanom kellett vészt, vihart, mert a vendégszeretet kötelező. És ezt a kötelességet merev szigorral magyarázzák — a vendégek.

A társaság automatikusan bólintott igent. A fiatal mérnök ravasz mosolylyal folytatta.

— Végre kifogtam rajtuk. Elmentem a Hortobágyra . . .

— A Hortobágyra?

— Igen, az ádott, kedves síkságra, ahol a délibáb fantasztikusan bontja szét ragyogó játékát. Odavittem családomat, s ott építettem vízmentes ponyvából nyaralót. Egy hálószobát, egy szalont, egy vesztibült s egy verandát.

— Ponyvából?

— Úgy van. Itt kezdődik a modern technika. Az egész egy óra alatt készen áll s egy félóra alatt lebontható. Hűvös szellős és higiénikus. Az ózon még a ponyvákon is átszűrődik. S micsoda étkezés!

— Micsoda?

— Mindent első kézből kaptam, a közvetitő kereskedés mellőzésével. A tejet, a marhahust a gulyás hozta, a birkahust a pásztor, a csirkét, libát, rucát a pásztorné, s ha valamire szükségünk volt, egyet fütytyentettem, a csikós lóra pattant s mint a szélvész, úgy száguldott a komissióval.

— De hisz ez nagyszerü! — kiáltották többen.

— A nevemnapján, — folytatta a mérnök, — megengedtem magamnak azt a csekély fényűzést, hogy ökröt süttettem. Nem a bifsztek miatt, hanem hogy a gyerekeknek egy kis szórakozást szerezzek. A sült ökör nagyrészét egy vándor cigánykaravánnak adtam, amelynek serdületlen tagjai késő estig cigánykereket hánytak érte. De mindez mellékes . . .

— Mellékes?

— Igen. A fő az, hogy minden harmadik nap helyet változtattam. Rekonstruáltam az ősi nomádéletet modern alapon. És

Zsolnay mester szobra, amelyet Pécsett fognak leleplezni. Horvai János műve

mint az ősember, nyugodtan alhattam. Nem kellett vendéginvázióitól tartanom. A Hortobágy a maga hatalmas arányaival teljes vendégmentességet biztosított. Nincs az az elszánt afrikai utazó, aki föl tudta volna fedezni nyomomat . . .

. . . Másnap hét ember, hét komoly, őszbe és kopaszságba csavarodott családapa kereste föl a mérnököt. Mindegyik azt kérdezte:

— Merre van, kérem, az a Hortobágy?

Lucián

Grafikai kiállítás. A Nemzeti Szalón grafikai kiállítása, bármily üdvös az intenciója, még sem váltja be a hozzája füzött reményeket. Nincs grafikai jellege. Nem elég az ecsetet fölcserélni a szénnel vagy tollal: grafikus érzés és gondolkodás kell ide. Ezt pedig alig találjuk meg a Nemzeti Szalón kiállításában, amely nem mondható sikerültnek. Nagyon csodálkozunk azon, hogy a grafikai célokra kitüzött díjakat vigan kiosztja a zsüri: ezzel abban a hitben tartja a művészeket, hogy a feladatot megoldották. Erre pedig nincs példa a Nemzeti Szalón kiállításán. Csak egy értékes és poétikus sorozat kötött le minket igazán, első sorban benső értéké-

Uj Idők 1906. XII. 20 sz. 486 MEP

annyival is megelégednénk, hogy a követségeknél, konzulátusoknál valamely néma jelek, zászlók, cimerek sejtessék, hogy nem vagyunk osztrákok. De ez se megy. Ezt se akarják. A hagyományos udvari politika szándékosan arra dolgozik, hogy a birodalom kifelé egységesnek látszassék, mint ahogy az ördög is ott, ahol mutatkozik, szereti észre nem vétetni, hogy a patája szét van hasítva.

Addig-addig gondolkoztam erről, hogy végre is egy indítványnak szántam az Almanach elé, ahol az elbeszélő írók évről-évre összegyülnek, hogy talán hozzá kellene látni a közjogi alaphoz és belőle meríteni témákat regényekre, novellákra és esetleg apró rajzokra.

Hiszen az igaz, hogy addig kellett volna szólnom, míg az öreg élt. Az öreg tudta volna azt megcsinálni s az ő neve vitte volna szét legjobban a világ minden tájéka felé. Ő tudta, mit tesz az, mikor ebben az országban azt mondják: „a császár nevében", hogy dörög az ég s villámlik, hadi sátrak fehérednek a halmokon s nehéz ágyús szekerek dübörögnek az utakon, míg ha azt mondják a „király nevében", megváltozik a kép, mosolyog az ég, süt a nap, arató lányok dalától hangos az út s fehér bárányok legelésznek a halmokon.

De hiszen gazdag bánya ez. Nem egyet, nem tizet, de ezer elbeszélni való sujet-t lehet innen hasítani nekünk, Jókainál kisebbeknek is.

Magamnak is van egy történetem. Alapjában bohóság, de egyenesen idevág. Egy szép amerikai özvegyasszonynak, aki fiskális is egyben, valami Vukovics Mirkó nevü ifju udvarol, házasságot igér, pénzt csal ki tőle s azzal egyszer csak se bű, se bá, eltünik az új világból.

A szerelmes asszonyka búsul, haragszik s rábízza a szökevény nyomozását egy magándetektivre, aféle Scherlok Holmesra, aki a maga módja szerint csodálatos nyomokon vagy két év alatt kiszimatolja és jelenti, hogy az illető hazament Horvátországba és most ott képviselő.

Nosza fölkerekedik hősnőnk a nagy útra, viszi szenvedélye, meg a hajó, meg a vasút Zágrábig, ahol egyenest a tartománygyűlés elnökét keresi, hogy mindenekelőtt ő lépjen közbe a kínos ügy békés elintézésére nézve, magához hivatván Vukovics Mirkót, amire feleli az elnök:

— Valóban van itt egy Vukovics Mirkó nevü képviselő, madame, de ő most Magyarországon, Budapesten végzi a törvényhozási teendőket.

Az asszony gyanakszik, hogy félre akarják vezetni, fűt-fát kikérdez s csak miután megerősítik mások is, hogy Vukovics most csakugyan horvát delegátus Budapesten, ül ismét vasútra és Budapesten toppan a képviselőházi elnökhöz ugyanolyan kéréssel.

— Hát igen, madame, — mondja az elnök, — van itt egy Vukovics Mirkó nevü képviselő, de az most Ausztriában, Bécsben végzi a törvényhozási teendőket.

Mrs. Brockley (mert így hívhatják) hitetlenül rázza szép fejét. Ami lehetetlen, az lehetetlen, de mert mások is megerősítik, hogy való ami való, Vukovics most magyar delegátus Bécsben, rászánja magát az odautazásra, fölkeresni Bécsben a delegáció elnökét.

Keresi, keresi, de azt mondják, már éppen tegnap végezte be dolgait a delegáció, tehát szétoszlott, következésképp elnöke sincs. Mrs. Brockley türelme ezzel kimerül, abbahagyja Vukovics üldözését, tudja isten melyik városban és melyik országban hoz azóta törvényeket, madame megelégszik most már a tapasztalatai megírásával, amelyeket a Newyork Herald-ban tesz közzé, hogy Európában voltaképp csak egy törvényhozás van, amely mint a cséplőgép, vándorol egyik helyről a másikra és egy ilyen különös körúton megreparálja a törvényeket a kontinens á lamaiban.

Eddig az én témám, de persze nem ily gunyoros módon szövődnek Mrs. Brockley dolgai. Olyanformán kellene beállítani, hogy kiváncsi és utánajár, mígnem világosan áll előtte a komplikált közjogi alap. Sőt azt is megengedem, hogy ez még nem is a legszerencsésebb téma. Csak úgy hevenyében vetettem papirra. Másoknak esetleg jobb jut eszébe.

Azért tehát újból ajánlom indítványomat, hogy ismertessük munkáinkban egyszer-másszor országunk közjogi helyzetét.

Hiszen igaz, hogy az író előtt első a művészi cél azt nem szabad alárendelni semmi másnak. A pegazus nem arra való, hogy idegen terheket vonszoljon. Még a tudományt sem illik szolgálnia. Mert az író vénája szuverén. Tehát nem lehet szolga. Jules Verne, aki a természettudományokat, Ebers, aki az Egyptologiát szolgálja vénájával, bizonyára filiszter számba mennek az Olympuson. Bolondság az, olyan, mintha valaki champagnei borral öntözgetné kertjében a sárgarépa palántákat, hogy ki ne száradjanak, amikor arra a kútvíz is jó.

De nekünk magyaroknak dicsőségünk az effajta eltévelyedés. Szolgáltuk már a nemzeti politikát, vontattuk a kátyuból. Nem volt irántunk hálás ezért. A kormányok soha se tettek semmit a szép literaturáért. De mindegy. Most, amikor azt látjuk, hogy a közjogi alap ismertetésének dolgában mozdulatlan az ország szekere elő azokkal a kis szárnyas lovacskákkal! Fogjuk őket mégegyszer hámba, a szekér elé.

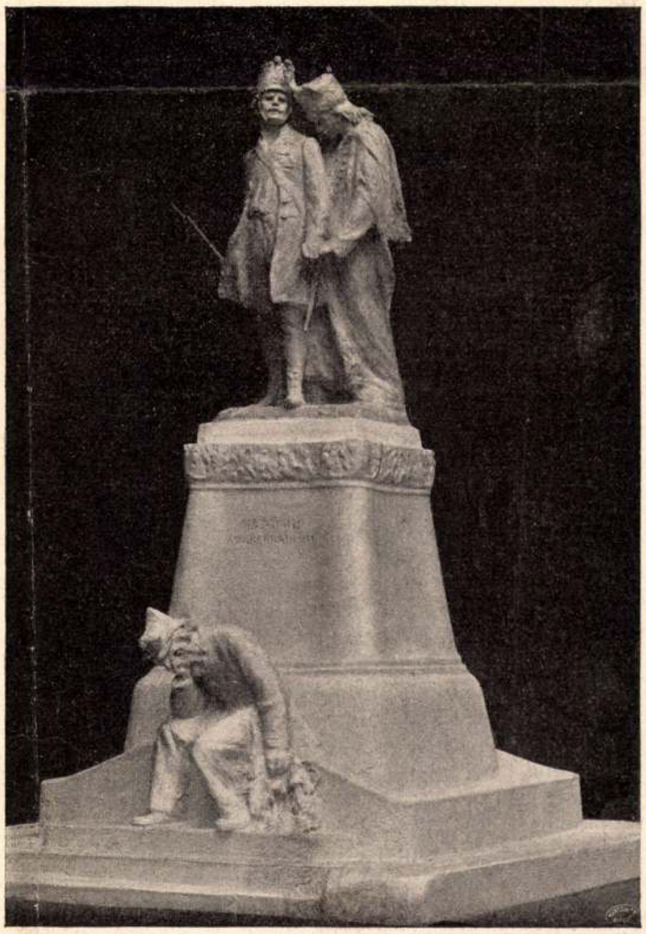

A KASSAI HONVÉDSZOBOR

Horvai János és Szamovolszky Ödön pályanyertes szobormintája

Szomorúszép

Uj Idők 1904-5. XI. 7 sz.

kép

Feledi Pál amatőr-fényképe

VESZPRÉMI KISFUVAROS

NAPPALI KOMÉDIA

Regény

Irta ZÖLDI MÁRTON

Hirtelen meggondolta a dolgot.

— Azaz, miért ne? Vilma kisasszony okos leány. Nos, kitálalok mindent. A báró elkövetett egy meggondolatlanságot. Elvett egy híres énekesnőt, Heidel Bertát. A báró megtette a magáét. Én mindig igen kedves embernek tartottam. Finom, udvarias, elsőrangu gavallér. Ha velem találkozott, mindig volt valami kedves mondanivalója. Dícsérte játékomat, énekemet. Az bizonyos, hogy nagyon tetszettem neki. Kornélia is. De mondom, Kornélia nagyon poétikusan fogja föl az életet. Kornélia karakter . . . Hát nem különös ez?

Az öreg Könyves mindezt látható erőlködéssel mondta. Kissé megnyugtatta az a gondolat, hogy Gyula megérkezik. Mert Gyula ellenállhatatlan.

— Na, mondotta, miután minden irányban tökéletesen tájékoztattam és megnyugtattam önöket, sietek elsülyedni. Alászolgája! Ha valami fölvilágositás kell, csak küldjenek utánam. Található vagyok, reggeli nyolctól, reggeli nyolcig. Kisztihand! Ajánlom magamat.

Komikus hajlongások között távozott.

VII.

Már két napja múlt, hogy a híres bonviván szinész megérkezett a cseresi kastélyba. A borotvált arcon kivül semmi sem sejtette, hogy ez a zömök, horgasorru, szelid, nyílttekintetü férfiu azoknak a színpadi hirességeknek egyike, akiknek élete szakadatlan ünnepeltetés. Megjelenése első tekintetre valami bátortalanságot, félszegséget mutatott, mint a szerény embereké. De ez nála önkénytelen raffinéria volt. Ritkán kezdett társalgást. A szinészeknek az az általános pretenziója, hogy a társaságot ők akarják szórakoztatni, mulattatni, teljesen hiányzott belőle. Nem tolakodott anekdotákkal, szellemeskedéssel. Az ócsárló, kicsinylő szerek teljesen hiányoztak szótárából, viszont olcsón, könnyen mutatott őszinte elragadtatást.

Sem a színpadon, sem az életben nem élt vissza azokkal az értékes adományokkal, amelyekkel a természet oly bőségesen látta el. Sikerei oly igazak voltak, hogy irigység alig fejlődhetett ki lelkében. Ez harmonikussá tette az embert a szinészben. Azt a kiállhatatlan komédiásgőgöt is, amelyet kollégáinál tapasztalt, olybá vette, mint valami velük született deffektust.

Öntudatos művészlélek volt. Korán megismerte és alkalmazta azt a nagy igazságot, hogy igaz, állandó sikereket csak természetes egyszerü eszközökkel lehet szerezni. Szinte sajnálta azokat, akik rá voltak szorulva a mesterfogásokra, a rutin eszközeire.

Az első két napot a szabadban töltötte. Napestig kocsikázott Kornéliával és Kálmánnal. Megnézték a nagy égerfaerdőt, amelynek sudaros ágai oly komolyan bólintanak, mintha sok szomoru mondanivalójuk lenne. Aztán csónakáztak a Maroson, amely kígyószerü kanyargással szegélyezte az ezerhatszáz holdas birtokot; elmentek a pataki malomban és kikocsiztak a bihari hegyek aljáig, ahol Kálmán egy szép kis márványbányát fedezett föl.

Második nap megérkezett Amália néni férje, Antalváry főispán, aki egész nap duzzogott, hogy a híres művészt eladminisztrálják előle. A főispán nagy színházbarát volt, aki a rossz nyelvek szerint még most, hatvanéves korában is készséggel szubvencionálta a színművészet nőnemü részét. A vacsoránál le is foglalta magának teljesen Dénes Gyulát kérdésekkel, tirádákkal és tósztokkal.

A harmadik nap kora reggelén a kastély tágas vesztibülje ben Dénes Gyula sógorával, az öreg buffóval beszélgetett. A kúriai tanácselnököt kivéve, még mindenki aludt a kastélyban. A nagy bonviván szeretettel nézte sógorának ráncos arcát és magas, kopasz homlokát.

— Tehát boldog vagy, — mondotta, — ez derék. Semmi sincs, aminek jobban örvendenék.

A vén kómikus fölkelt és amint a színpadon szokás, amikor intimus párbeszéd következik, körüljárta a vesztibült megnézni, hogy nem hallgatódzik-e valaki valami bútordarab mögött. Aztán visszajött és letelepedett a nagy sógor mellé.

— Igen, Gyula, boldog vagyok. Aki nálam boldogabb, az csal. Ámbár azt hiszem, magam is csalok.

— Csalsz? — kérdezte Dénes Gyula.

— Igen, — folytatta Könyves, csalok, — de nem komolyan... csak egy kissé magamat és egy kicsit másokat.

— Ohó!

— Tudod, — magyarázta a vén buffó konfuzusan, — az én boldogságom olyan, mint akit az első fölvonásban zajosan megtapsolnak, aztán a többi fövonásban elejtenek, kiselejteznek.

— Csak nem akarod mondani, hogy mellőznek, nem törődnek veled? — kérdezte a nagy bonviván, homlokát összehúzva.

Az öreg Könyves élénken tiltakozott.

Automatikus telefon Budapesten.

A Nyugat nagy metropolisai után Budapest telefonhálózata is áttér az automatikus kapcsolás rendszerére, mely a távbeszélőforgalom terén az utolsó esztendők legnagyobb vivmányának tekinthető.

A pesti polgár eleinte minden bizonnyal szokatlannak fogja találni, hogy nem kell kagylóját felemelve, türelmesen várakoznia, mig a „kedves nagysád" jelentkezik, hanem egy elmés készülék segitségével maga kötheti össze magát a kivánt számmal; a telefonos kisasszonyt egy érzéketlen gép helyettesiti, mely azonban nem ismer téves kapcsolást, nem bont szét beszélgetés közben, meggátolja, hogy illetéktelen harmadik is kihallgathassa legintimebb beszélgetésünket; általában mentes mindazoktól a hátrányoktól, melyek az emberi közremüködéssel lebonyolódó (müszóval „manuális") telefonforgalommal együttjárnak.

Az *„automatizált"* telefonkészülék külsöleg semmiben sem tér el a közönséges telefontól, csupán egy számokkal ellátott tárcsa van rajta; ez az a boszorkányos apparátus, mely mozgásba hozza az önmüködö központ gépezetét és létrehozza a kivánt kapcsolást. Ezt a manövert a telefonelőfizető egyszerü kezelési müvelettel indithatja meg. Tiz lyuk van a tárcsán; balról jobbra haladva a legalsó lyukban egy zérus, a többiben 9-töl 1-ig a számsor többi tagjai láthatók. Tegyük fel most, hogy a 28357-es számot akarjuk kapcsolni: (az automatikus rendszerre való áttéréssel egyidejüleg a hivószámnak rendszere is megváltozik). A kagylót leemeljük s megvárjuk, mig a „gépközpont" zümmögéssel tudtunkra adja, hogy készen várja a hivást. Ujjunkat erre a 2-es szám nyilásába dugva, az óramutató járásával egyirányban elforgatjuk a korongot az alján felszerelt kis ütközöig. Itt eleresztjük, mire a tárcsa visszapattan. Ezután a nyolcas számmal, majd sorrendben a többivel is megismételjük a müveletet. Mire az utolsó számmal — ez esetben a hetessel — végeztünk, a központ bonyolult relais-gépezete már létrehozta a kapcsolást és a felhivott fél telefonja csengetni kezd. A hivandó számnak ez a „letárcsázása", mely mindössze nehány pillanatig tart, az előfizető részére óriási kényelmi előny a mostani központhivással szemben.

Budapestnek egyelőre hat automatikus főközpontja lesz, melyek közül a „Belváros", és a részben „automatizált, a „Teréz", meg a „Krisztina" még a tavasszal megnyilnak. Az utóbbi két központ teljes automatizálását, valamint a „Lágymányos", „Lipót" és a „József" központok önmüködö rendszerre való átszerelését 1931-ben fejezik be.

Addig tehát megtörténhetik, hogy még nem automatizált („manuális") központba kapcsolt előfizető kiván összeköttetést automatikus telefonnal hivó féllel, vagy forditva. Az elöbbi esetben a hivás ugy történik, mint most, csakhogy a telefonoskisasszonynak nem a központ nevét, hanem az „automata" szót kell bemondani. Az erre jelentkező kezelönönek megmondjuk a kivánt számot s a kapcsolás további menetét már a gépek végzik. Aki pedig „gépközpont"-ba van kapcsolva, automatikusan hiv, tekintet nélkül arra, hogy a hivandó félnek milyen telefonja van.

AZ IDŐJÁRÁS.

A Meteorológiai Intézet jelentése.

Az intenziv kontinentális légnyomási maximummal szemben az északatlanti depresszionak másodlagos képződménye Nyugat-Európában erős kifejlődéshez jutott és még a Földközi-tengeren is nagyobb légköri zavarokat okoz. Franciaországb n és a Génuai-öböl tájékán viharos délkeleti szelek mellett bő lecsapódások keletkeztek. Felső-Olaszországból havazást jelentenek. Nyugat-Európában azonban az dió ált lában enyhe, mig Közép-Európában az oroszországi maximumból hideg keleti szelek fujnak.

Hazánkban z évszakhoz képest szokatlanul hideg uralkodik. Az idö derült és a hőmérséklet főleg éjjel igen alacsony. A minimumok általában minusz 7, minusz 8 fok körül ingadoztak. Turkevén a hőmérő közvetlenül a talaj fölött minusz 13 fokot mutatott.

Jóslás: Nyugtalan és egyelőre még hideg idő.

Vizállás. *A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti:*

A *Duna* Orsováig apad, lejebb árad; alacsony vizállásu.

Mai vizállások: Passau 151, Stein minusz 92, Komárom 189, Budapest 128, Baja 120, Mohács 147, Barcs minusz 81.

A *Tisza* alacsony vizállás mellett végig apad.

NAPI HIREK.

Kép a newyorki Kossuth-szobor leleplezéséről, mely dróttalan képtávirón érkezett Amerikából.

Lapunk páratlan áldozatkészségét bizonyitja, hogy minden alkalommal igénybevesszük a technika modern csodáit, ha közönségünk minél gyorsabb tájékoztatásáról s minél teljesebb mértékben való kielégitéséről van szó. Ezuttal a képet hordozó, hegyeken, völgyeken, óceánok ezüstös habjain átsuhanó elektromágneses hullámot állitottuk szolgálatunkba, hogy elsőnek közölhessünk képet a newyorki Kossuth-szobor most lezajlott leleplezési ünnepségeiről. Az itt bemutatott képet, mely a megkoszoruzott szobrot ábrázolja, március 15-én, közvetlenül a leleplezés után, adta fel kiküldött fotoriporterünk a Marconi-társaság newyorki képrádióállomásán. A hullámok Londonban visszaalakultak képpé, melyet azután onnan Budapestre továbbitottak. A képeket továröpitő rádió immár lehetővé teszi, hogy az idegen országokban, világrészekben lezajló eseményeket ne csak szóban, hanem illusztrációk révén is megismerjük, hamarabb, mintsem a vasuton, hajón küldött fénykép rendeltetési helyére ér. Ennek a képnek a továbbitása, mint általában a legtöbb képtáviró-rendszernél, a kép „szétbontásával" és „összerakásával" történt. A képet apró, világosabb és sötétebb pontokra osztották szét, melyek lüktető villamos árammá alakultak át s az adóállomás égbenyuló tornyain keresztül kirepültek a végtelenbe. A londoni állomáson a felvett hullámok visszaformálódtak képpontokká, s egymás mellé sorakozva visszaadták a képet, amelyet a Képes Pesti Hirlap mai számának első oldalán talál az olvasó.

DO NOT FOLD.

PHOTORADIOGRAM.

"Via Marconi"

45

PESTI HIRLAP

78 VILMOSCS'UT

BUDAPEST

HUNGARY

MARCONI'S WIRELESS TELEGRAPH CO. LTD.
Main Telegraph Office:—
Radio House,
2/12, Wilson Street,
LONDON, E.C.2.

MARCONI'S WIRELESS TELEGRAPH COMPANY, LIMITED.

To PESTI HIRLAP
78 VILMOSCS"UT. BUDAPEST HUNGARY.

MEMORANDUM. 1928 MÁR 21

OFFICE STAMP AND DATE
MARCONI'S WIRELESS TELEGRAPH Co LTD.
18 MAR 1928
RADIO HOUSE, 2/12, WILSON ST E.C.2

With reference to your Marconigram of the

ENCLOSED HEREWITH PLEASE FIND PHOTORADIOGRAM RECEIVED FROM NEWYORK.

YOURS FAITHFULLY

PP HM
MARCONI'S WIRELESS TELEGRAPH CO., LTD.
Operating Controller

6.10a 2,000 9/27 M.17.

A Pesti Hirlap részére Amerikából rádión továbbitott képet kisérő távirat, mellyel a Marconi-társaság a rádión felvett kép átvételét jelzi.

— **Leopárd-emberek.** Schweitzer naplójában leirja azokat a tapasztalatait, melyeket az Egyenlitö körüli Afrikában tett. Különösen figyelemreméltó az, amit ezen a vidéken élö leopárdemberekről ir.

Ezeket az embereket valamilyen téboly ragadja el, azt képzelik, hogy valódi leopárdok s mint ilyeneknek, meg kell ölniök az embereket. Ha gyilkolnak, leopárdok módjára viselkednek. Négykézláb járnak. Kezükre, lábukra valódi leopárd-karmokat erösitenek, vagy vasból készült karmokat, hogy leopárd-nyomokat hagyjanak. Áldozataik nyakerét nyitják meg, akár a leopárdok.

Az a legsajnálatosabb, hogy ezeknek a gonosztevőknek nagyrésze akarata ellenére lett azzá, ami. Egy titkos társaság tette rájuk a kezét. Még pedig a következőképen: meggyilkolt ember véréből büvösitalt készitenek egy koponyában. Ebből a főzetből pár cseppet belecsempésznek annak az embernek a poharába, akire kivetették hálójukat. Mihelyt ez ivott belöle, fölfedik elötte, hogy a büvös ital folytán a társasághoz tartozik. Ekkor már senkise mer ellenállni. Azt hiszik, hogy a büvösital hatása ellen lehetetlen védekezni. Minden szabódás nélkül engedelmeskednek.

Egy afrikai hivatalnokot megbiztak a vizsgálattal, le is tartóztatott tizenkilenc gyanus embert. De semmit se vallottak be. A tömlöcben mindnyájan megmérgezték magukat.

Hogy ez a leopárd-társaság pusztán babonán alapszik-e, vagy pedig célja a bosszu és fosztogatás, még nincs eldöntve. Afrikában egyéb titkos társaságok is vannak, ehhez hasonlók, melyekben az öskori vakbuzgóság s a forradalmi bolsevizmus sajátszerüen keveredik.

— **Mezökövesd ünnepe.** Miskolcról jelentik: Mezökövesd templomába nagy ünnepségek között, tizezer főnyi hivö jelenlétében szállitották vissza a háboru alatt elvitt harangok helyére rendelt uj harangokat. A templomtéren impozáns látványt nyujtottak a leventék csapatai, a bandériumok a mezökövesdi legények és asszonyok szinpompás matyóviseletükben és a Mária-lányok magas gyöngyöspártáikban.

A március 12-17-ike között a mátyásföldi repülőtéren felengedett ballonok utjáról.

A *Pesti Hirlap* keddi (márc. 13.) számában már megirtuk, hogy ez a hét a felsőbb légrétegek nemzetközi kutató hétje, most röviden beszámolhatunk arról, hogy a *Magyar Meteorológiai Intézetnek* erre a hétre tervezett kutató utjai teljes sikerrel végződtek. Ugy Budapesten, ahol *Marczell György* meteorológiai intézeti aligazgató, mint Szegeden, ahol dr. *Hille Alfréd* légügyi főfelügyelő rendezte a légköri kutatásokat, azok minden tekintetben sikerültek és eredményeik teljesen kielégitőek.

Szegeden nap-nap után repülőgépen vitték fel a meteorográfokat és 5000 méternél nagyobb magasságokat értek el a meteorologusok műszereikkel. Itten a felszállásokat a Légügyi Hivatal előzékenységéből karöltve rendezte az Intézet. A nyert diagrammok nap-nap után megörökitették a hőmérséklet, levegőnedvesség értékeit a különböző magasságokból, amely magasságokat pedig a műszer önjelző barográfja egyidejüleg jegyezte fel.

Mátyásföldön a mai napon ért véget a nemzetközi kutató hét. Összesen 6 műszert vivő ballont engedtek fel minden nap a hajnali órákban. Ezek

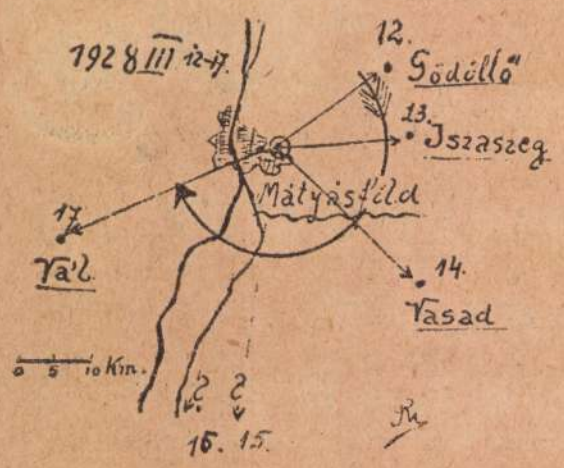

közül már 3 visszakerült az intézetbe, még pedig a hétfői, amelyet Gödöllőről szállitott be egy fiatal földmüves munkás teljesen sértetlen állapotban. A keddi műszer Isaszegen esett le és ugyancsak semmi baja nem történt, a nyert följegyzések pedig igen érdekeseknek igérkeznek. A szerdai ballon műszerkosarát Vasadon, Monor mellett, találták meg. A csütörtöki és a pénteki ballonról azonban eddig még nem érkezett hir az intézetbe, nagyon valószinü azonban, miután a szél nyugatiról északira fordult, hogy ezeket a műszereket a Duna mentén, Budapesttől mintegy 40—50 km. távolságnyira fogják megtalálni.

Legérdekesebb volt a szombati ballonnak az utja. Tekintve azt, hogy az egész héten át minden felszállás ugy ment, mint a „karikacsapás" és egyszer sem kellett a tartalék ballont elővenni, *Marczell* aligazgató ezen a napon egy kettős ballont engedett fel. Ezek a tandemek nagyobb magasságot érnek el és ha szép, derült idő van, mint ma is, igen hosszu ideig lehet a ballonokat követni. A ballonok, a melyeken alul a műszert vivő kosár lógott, a ballon és a kosár közé pedig be volt iktatva az ejtőernyő — mert ejtőernyő nélkül gyorsan zuhanna le a kosár és tönkremenne a műszer is —, a távcsővel 35 km. távolságig voltak követhetők. Összesen 39 percig látták mind jobban emelkedni a műszert, mig végre látták a távcsőből, amikor az alsó ballon elpukkadt, a felső pedig elszabadult. Ekkor 16 km. magasságban volt a műszer és szépen leereszkedett az ejtőernyővel a kosár. Teljes 9 percig lehetett most a műszer leesését követni. Megpukkadásakor a ballon Mátyásföldtől 26 km. távolságban volt Diósd és Tárnok felett. Az észlelés 48-ik percében végre az ejtőernyőt elvesztette szeme elől a meteorológus. Ekkor Tárnok és Tordas vidéke felett ereszkedett le. Igen nagy a valószinüsége annak, hogy a ballon a *vál* járásban esett le — könnyen megtalálható, mert hiszen lassan ereszkedett és sokan láthatták —, a déli vasut vonalától északra és Budapesttől kb. 30—40 km. távolságban.

A mai, utolsó, ballon emelkedett a legmagasabbra, de a többiek is 15 km. körül voltak. Az első három napon még nyugati légáramlás volt, ezért szállottak le Gödöllő tájékán, majd északnyugati, végül északira fordult a szél. Ma az utolsó napon már északkeleti áramlás lépett fel és ezért került utolsó ballonunk a Dunántulra. A ballonok utját egy kis vázlatrajzon is feltüntettük. Megfelelően annak, hogy miképen változott nálunk ezen a héten a légnyomás, a ballonok utja is nap-nap után más lett. Az első északkeletnek, a második keletnek, a harmadik már délkeletnek, mig a negyedik és ötödik valószinüleg épen délnek mentek, végül már teljesen megfordult a légáramlás és utolsó ballonunk délnyugatnak vette utját. A térképecskén lévő számok azt mutatják, hogy pl. a 12-én felereszett ballon Gödöllőn szállott le s i. t. A nagy nyil pedig a szél fordulását mutatja ezeken a napokon.

A műszereken nyert följegyzések most kerülnek feldolgozás alá és ha majd mindannyi diagramm kiolvasása megtörtént, a Meteorológiai Intézet a megfigyelések eredményeit beküldi a nemzetközi bizottság elnökének Lindenbergbe, ahol egy nemzetközi évkönyvben az egész föld kerekségéről ilyen módon összegyüjtött adatok kiadásra kerülnek. Magyarországon elsősorban „Az Időjárás"-ban, a Magyar Meteorológiai Társaság folyóiratában jelenik meg a tudományos beszámoló — mely lap egyuttal a Meteorológiai Intézet hivatalos lapja —, majd a magyar meteorológiai évkönyvekben jelennek meg a részletes eredmények. Igazán örvendetes dolog az, hogy Magyarország végre hosszas szünetelés után ujból részt vehet ebben a valóban nagyon szép nemzetközi munkában. Az intézet mult évi összes felszállásainak eredményei máris feldogoztattak. **Réthly.**

— ideges embereknél és lelkibetegeknél az enyhe természetes „Ferenc József" keserüvíz jó emésztést, tiszta fejet és nyugodt alvást teremt. Világhirü degorvosok véleménye alapján a **Ferenc József** viz használata az agy és a gerincvelő sulyos megbetegedéseinél is kiválóan alkalmaható. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

MEGHIVJUK ÖNT

ma megnyiloti női ruha- és köpenyosztályunk szives megtekintésére.

VÁSÁROLJON MOST

amig választékunk hőséges. Mi elalaljuk az Ön izlését és valóban olcsó árainkat az Ön igénye és erszény szerint szabtuk meg.

GÓLYA ÁRUHÁZ Király-utca és Nagymező-utca sarok, szemben a Terez-templommal

Tavaszi ruha kiváló mosóselyemből, igen fess, legujabb fazonokban, gyönyörü választékban **15.50 P**

Zsemper-bluz nehéz crepe de chineből, minden szinben 25.— P
nyersselyemből 12.— P
kiváló puplinból 11.— P
Plissé-alj igen sikkes viselet. Kitünő gyapju eolinból, sötétkék, fekete, piros és krém szinben 15.— P

Zsemper-ruha legujabb francia világosszinü kasha-kelméből, igen sikerült, fess fazon, dus crepe de chine diszitéssel 32.— P
Zsemper-ruha divatos fémkelméből, hozzáillő crepe de chine plisséaljjal 60.— P

Zsemper-ruha igen sikkes, fess fazon, kiváló gyapjueolinból, sötétkék, bordó, drap és egyéb divatszinekben 27.— P

Tavaszi köpeny elegáns, sikkes fazon, kitünő divat kasha kelméből, vagy kiváló covercoat anyagból, tartós műselyemmel végig bélelve . . . . 48.— P
Tavaszi köpeny angolszerü divatkelméből, igen fess fazonok, reklámára . . 25.— P

Egész olcsó selyem árut nem árusitunk.

Fönti cikkeket vidékre is szállitjuk minden méretben.

Spanyolország ismét belép a Népszövetségbe.

Madrid, márc. 21. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.)* A spanyol minisztertanács elhatározta, hogy a Népszövetséghez jegyzéket intéz, amelyben közli, hogy *Spanyolország ismét belép a Népszövetségbe.*

Radics ismét vihart csinált a szkupstinában.

Belgrád, márc. 21. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.)* A szkupstina szerdai ülése ismét viharos volt. *Radics István* a hadseregszállitások körüli visszaélések megvizsgálását követelte. *Hadzsics* hadügyminiszter kijelentette, hogy csakugyan történtek szabálytalanságok, de a bünösöket szigoruan megbüntették. A hadügyminiszter és *Radics* között éles szóváltás támadt, amelyet általános zajongás követett. *Radics* sürgősségi inditványát a szkupstina elutasitotta.

Rothermere lord válasza a rákosszentmihályi elemi iskola tanitói karának.

A rákosszentmihályi Csömöri-uti állami elemi iskolák tanulói uj iskolájuk felavató-ünnepélye alkalmából előadták *Nagy Ilona*, dunaföldvári tanitónő, „Hazamegyünk" cimü hatásos szindarabját. A darab tartalma, mely Amerikában játszódik le, az, hogy a bennszülött amerikai és a kivándorlott magyar gyermekek levelet irnak a nemes lordnak, melyben kérik, *hogy a Rothermere vonalat huzza 1—2 ujjnyival tovább*, mindegyiknek szülőföldje felé. A tanitói kar ezeket a leveleket angolra leforditva elküldte Rothermere lordnak, aki most a következő választ küldte:

Hild László igazgató urnak
Rákosszentmihály,
Magyarország.

Tisztelt Uram! Nagyon lekötelezett kedves levele, melyet nekem a *rákosszentmihályi elemi iskola tanitói* nevében küldött. *Magyarország jövendő sorsa annak a nemzedéknek a kezében van, melynek nevelése az önök vezetése alatt áll.* Biztos vagyok benne, hogy Önök a gondjaikra bizott gyermekek lelkébe beoltják a hazaszeretetnek és hüségnek azt a szellemét, mely ezer esztendőn át Magyarország dicsősége volt. *Az események gyorsan közeledtek Magyarország hazafias törekvéseinek beteljesedése felé*, de még nagy kitartásra van szükség. Meg vagyok győződve, hogy az Önök reménye a közel jövőben valóra válik. Őszinte híve *Rothermere.*

A kormány tagjai ellen tett összeférhetetlenségi beje entés.

A képviselőház összeférhetetlenségi állandó bizottsága gróf *Teleki Tibor* elnöklésével ma tárgyalta *Szabóky Alajos* országgyülési képviselőnek az Országos Központi Hitelszövetkezetnél viselt igazgatósági elnöki tisztsége miatt tett összeférhetetlenségi önbejelentését. A bizottság kimondotta, hogy az összeférhetetlenség esetét nem látja fennforogni. Szabóky Alajos kormányzói megbizatás alapján működik az OKH-nál, s ezért az állásáért neki semmiféle cimen javadalmazás nem jár. A bizottság ezután Györki Imrének összeférhetetlenségi bejelentését tárgyalta, melyet a kormány tagjai ellen tett azért, mert szerinte a kormány a numerus clausus módositásával kapcsolatban idegen tényezőktől utasitást fogadott el. A bizottság Györki Imre meghallgatása után befejezte az előkészitési eljárást és az ügyet itélethozatalra előkészitettnek nyilvánitotta.

NAPI HIREK.

— Hogy öltözködjék a szellemi munkás? Ezzel a kérdéssel már sokan foglalkoztak. *Kantnak* is szemet szurt a férfidivat esztelensége, sohasem viselt harisnyakötőt, harisnyáit a vállára aggatott zsinegekkel. *Edison* is bő, szinte lötyögő varja vérkeringését *Edison* is bő, szinte lötyögő ruhákat hord, ormótlanul nagy cipőket.

Az uj reformátor, egy francia, dr. *Jean Bouchon*, aki az eszményi férfiöltözetet, melyet már évekkel ezelőtt megtervezett, igy irja le:

— A kabát ujjai legombolhatók, mint némely vadászruhánál. A gombok megengedik, hogy kabátunk ujját a könyökig feltürjük, ha munkához akarunk látni. Puhagallért viselünk, egyenest, vagy lehajtottat, melyet kinyithatunk, részben, vagy egészben, hogy szabaddá tegyük nyakurkat. A kabát vért gyanánt védelmezi a hasat a hideg ellen, mert a has legérzékenyebb a hőmérséklet rokkanásai iránt. Mai kabátjaink, főkép a zsaket, a test hátsó részét oltalmazza, teljesen céltalanul. Pedig csak a hason keresztül hülhetünk meg, mert azt lapos, igen vékony [illegible] mok burkolják körül. Ezért én a kabátomba macskaprémet is varrattam. A nadrágtartóknak el kell tünniök. Ezek akadályozzák a vérkeringést, nyomást gyakorolnak az idegekre, melyek a felsőbb tagokhoz vezetnek. Gombokkal kell megrögziteni a nadrágot derékon, helyesebben a köldök és gyomor fölött. Ismétlem: a nadrágnak a mellbimbók alatt kell megrögződnie. Igy a has szabad marad s a nagyevők is könnyen emészthetnek. Nadrágom lő, térdben szük. A hosszu, pötyögő nadrágok, melyek fölkavarják az utca porát s magukkal viszik, csak a baktériumokat tenyésztik. Hosszuszáru csizmákat kell viselnünk, lábszárvédőket, sporthoz való gyapjuharisnyákat.

— A Pesti Hirlap adoma pályázata lezárult. A *Pesti Hirlap* adomapályázatát a mai napon, december 15-én *lezártuk*. Amint jelentettük, csak azokat a pályamüveket fogadjuk el, melyeket a pályázók *a postabélyegző kelte szerint eddig a napig adtak föl*. Pályázatunkra eddig *több mint tizezer* munka érkezett, s ha tekintetbe vesszük, hogy egy-egy levél néha négy-öt adomát is tartalmazott, megállapithatjuk, hogy az iránta való érdeklődés még várakozásunkat is felülmulta. Sorozatosan közöljük azokat az adomákat, melyeket elfogadtunk. Azok, melyek nem jelennek meg vagy tárgyuk vagy egyéb okok miatt *nem közölhetők*. Tekintve a beérkezett pályamüvek óriási számát, a birálóbizottságnak lehetetlenség arra vállalkoznia, hogy a *pályázók kérdezősködéseire különkülön feleljen vagy munkáikat megőrizze és visszaküldje*. Minthogy az anyag földolgozása és rendezése még mindig nem kis munkát ad a birálóknak s minthogy az elfogadott adomák közzétételére még néhány vasárnapi számra van szükségünk, *az eredményt a nyertesek nevével együtt a Pesti Hirlap ujévi számában nyilvánosságra hozzuk.*

— Kisiklott a berlin—müncheni D-vonat. Berlinből jelentik: A berlin-müncheni D-vonat Lichterfelde mellett (Nürnberg közelében) kisiklott. A mozdony és a poggyászkocsi kiugrott a sinek közül, az első személykocsi megsérült és hét utas megsebesült. A balesetet egy másik vasuti baleset okozta. A Lichterfelde felől haladó tehervonat hibás váltóállitás miatt összeütközött egy tolató üres szerelvénnyel, amelynek két kocsija a szomszédos vágányra zuhant. Abban a pillanatban robogott arra a D-vonat, amely a felborult vasuti kocsikba ütközött.

— A Benczur-Társaság ünnepi estje. A Benczur-Társaság a Nemzeti Szalonban rendezett negyedik kiállitása alkalmával a Fészek-klubban szerdán este ünnepi vacsorát rendezett. *Dudits Andor*, a Benczur-Társaság elnöke, hangoztatta, hogy a művészetnek szüksége van a társadalom lelkes támogatására és áldozatkészségére. A tetszéssel fogadott beszéd után *Lányi Dezső*, *Udvary Géza*, végül *Csók István*, a Szinnyei-Társaság elnöke szólalt fel.

— Változtatható emlékmű. A régi, jó világból még bizonyára ismeretes az a kép, amelyet az obsitosok szoktak felakasztani a szoba falára szépen bekeretezve. Látszik a szuronyos puskát keményen megmarkoló daliás baka, vagy az ágaskodó lován nyalkán ülő, kardját villogtató huszár és a képnek a feje az obsitos legényt ábrázolja. Közelebbről nézve azonban észrevehető, hogy a fejet külön ragasztották reá. A festett vagy szinesen nyomott egész kép készen kapható volt és mindenki olyan fejet ragasztott az alakhoz, amilyent akart. Talán ez a példa lebeghetett annak a lengyel szobrásznak a szemei előtt, aki a lengyel belügyminiszternek a következő javaslatot tette: A kormány a legközelebbi szobrot, amelyet valamelyik dicső fia részére emeltet, levehető, kicserélhető fejjel készittesse. Ennek megvan az az előnye, hogy az ország, ha néhány évtized mulva, ismét valamelyik érdemes fiának emlékét meg akarja örökiteni, egyszerüen kicseréli a fejét. Igy aztán kevés költséggel eleget tett a hazafias felbuzdulásnak, viszont senkit meg nem bántott, mert hiszen néhány évtized épen elegendő arra, hogy még azt se tudják, ki volt az, akit a szobor ábrázol.

— Halász Lajos ujságirói jubileuma. Meleg, bensőséges ünneplésben részesitette az ujságirótársadalom dr. *Halász Lajos* volt miniszterelnökségi sajtófőnököt, ujságirói működésének harmincéves évfordulója alkalmából. Az Otthon-körben mintegy százötvenen jöttek össze a tiszteletére rendezett baráti lakomán kollégái és tisztelői közül. Ott voltak többek közt: *Rákosi Jenő*, *Márkus Miksa*, *Polónyi Dezső*, *Bródy Ernő*, *Pakots József*, *Dési Géza* és *Fábián Béla* országgyülési képviselők. Az első pohárköszöntőt *Bónitz Ferenc* ny. miniszteri tanácsos mondotta, aki az Otthon-kör nevében köszöntötte Halászt. *Márkus Miksa*, a Magyar Ujságirók Egyesületének elnöke, a jó kollégát méltatta Halászban, aki kartársaival szemben mindig csak szeretettel és jósággal viseltetett. Poharát arra emelte, akinek éltetése nélkül ma nem ülhet össze ujságirótársaság, *Rákosi Jenőre*, aki a magyar ujságirásnak nemcsak büszkesége, hanem csodája is. De büszkesége nemcsak az ujságirásnak, hanem az országnak is, amely tudatában van annak, hogy mily megbecsülhetetlen értéket bir a magyar ujságirás fejedelmében. A tetszéssel fogadott pohárköszöntő után *Rákosi Jenő* emelkedett szólásra a jelenvoltak lelkes ünneplése közben. Azzal kezdte, hogy mostanában el van kényeztetve bankettekkel és idejövet aggódott, hogy az ünnepelt helyett még ő talál fölállni, hogy megköszönje az üdvözlést. Halász Lajosban a kedves jó kolléga mellett a magyaros jókedv, a vidám, csattanó humor megtestesülését becsüli, aki, ahol megjelent, mindig fölviditotta az arcokat. Azt kivánta, hogy ezt a jókedvét tartsa meg a legközelebbi ötvenéves jubileumára is. *Hegedüs Sándor* meleg szavakkal tolmácsolta *Hegedüs Loránt* jókivánságait. Dr. *Kovács Dénes*, a humorban Halász Lajosnak évelődő vetélytársa, derültséggel kisért tréfás pohárköszöntőben ünnepelte jubiláns kollégáját. Nagy tetszés fogadta dr. *Polónyi Dezső* szellemes tósztját, amelyben Halász Lajosban az aranyvigkedélyü, csupaszivu ujságirót éltette. *Halász Gyula* az ünnepelt édesanyjának üdvözletét hozta el vidékről. *Dési Géza*, *Feld Mátyás*, *Mezőfi Vilmos*, *Bródy Ernő* és mások mondottak még pohárköszöntőket az ünnepeltre, aki meghatottan mondott köszönetet a szivből jövő ünneplésért.

— Református diák-összejövetelek. A budapesti református gimnázium Diák-Szövetsége szerdán este a Gellért-szállóban ünnepi vacsorára gyült össze, amelyen a Diák-Szövetség tagjai nagy számmal jelentek meg. Az ünnepi vacsorán dr. Vámossy Zoltán egyetemi tanár, elnök, dr. Lengyel Zsolt népjóléti h. államtitkár és még számosan szólaltak fel.

A külföld humora.

DALENEKES: Maga könnyezett, amikor a Rajna dalát előadtam! Bizonyára a Rajna-vidékről való?

EGY A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL: Nem, csak muzsikális vagyok. (*Star.*)

*

LELKÉSZ (a kiszabaduló fegyenchez): Szeretnék valamit magáért tenni. Mihez fog most?

FEGYENC: Ékszerboltot nyitok.

LELKÉSZ: Nem kell ahhoz kissé sok beruházás?

FEGYENC: Csekélység: csak egy shilling tolvajkulcsra és feszitő rudra.

(*Black and White.*)

*

— Apám születésekor csak másfél kilót nyomott.

— Érdekes. És életben maradt?

(*Sun.*)

*

— Van valami szer az ellen, hogy valakibe az első pillantásra beleszeressünk?

— Hogyne. A második pillantás. (*Life.*)

*

LEÁNY: Ugy-e, zokon esnék neked, ha elhagynálak, papa?

PAPA: Természetesen, édesem.

LEÁNY: Jaj de jó! Bobbyhoz akkor nyugodtan hozzámehetek, neki ugyanis nincs ellenére, hogy hozzánk hurcolkodjál.

(*Punch.*)

KARÁCSONYI

AJÁNDÉK DOBOZ

1 finom férfi-zefiring
2 finom férfi-galléral
1 izléses hosszu önkötő nyakkendő
1 izléses csokornyakkendő
1 pár finom kézelőgomb
1 csinos nyakkendőszoritó
2 gyöngyház gallérgomb
Egész készlet dobozban elegánsan adjusztálva

10 Pengő

— Tüzveszedelem fenyegeti Liverpool városát. Liverpoolból jelentik: A várost nagy tüzveszedelem fenyegeti. A Mersey folyón egy petroleumhajó léket kapott, 8000 tonna petroleum kifolyt és végigömlik a vizen Liverpool irányában. Az egész rendőrség talpon van, hogy a folyó mentén vigyázzon arra, nehogy a lakosság tüzet hajitson a folyóba. A léket kapott petroleumhajó következtében fennálló tüzveszedelem meggátlására a tüzoltóság mintegy ezer méter hosszuságban lefektette a tüzoltótömlőit és a hét kilométer hosszu dokkparton tüzoltókészülékeket osztott ki. A *California* nevü csapatszállitó hajót, amely 1200 Bombayból érkezett katonát hozott a fedélzetén, óvatosságból elvitték kikötőhelyéről és az egyik dokkba vonult be.

— Fernando Bourbon herceget felmentették a csalás és csavargás vádja alól. Melunból jelentik: *Fernando Bourbon* herceget, akit november 5-én csalás és csavargás miatt letartóztattak, felmentették. Gróf Oricaint, a herceg társát, utlevélhamisitás miatt háromhónapi fogházra itélték.

— Poldini Ede levele egy fiatal magyar karmesterhez. Poldini Ede, a Farsangi lakodalom komponistája, akinek három fiatalkori kis meseoperája — *Polgár Tibor* hangszerelésében — néhány napja került bemutatásra a Fővárosi Operettszinházban, köszönőlevelet intézett Polgár Tiborhoz, a svájci *Bergerac*-ból, mely a kitünő magyar zeneszerző állandó otthona. „A három kis mesejáték hangszerelése kitünő — irja Poldini —, olyan jó, hogy jóval kevésbbé jó is lehetne és még mindig elég jó volna". A partitura egyes helyeinek kiemelése után, igy végzi levelét Poldini: „Igen kedvem szerint instrumentálta meg fiatalkori szerzeményeimet és nem akartam elmulasztani érte köszönetet mondani". — Poldini, ugy látszik, nemcsak a legkitünőbb, hanem a legszeretetreméltóbb magyar zeneszerzők egyike is.

— A kvirináli magyar követ dezsönéje a hercegprimás tiszteletére. Rómából jelentik: Hory András kvirináli magyar követ szerdán dezsönét adott Serédi Jusztinián hercegprimás tiszteletére.

— A száguldó gépkocsi elütötte a csendőrt. Különös szerencsétlenség történt szerdán, az esti órákban, Pesterzsébet és Soroksár határában. *Szalai Mihály* csendőr észrevette, hogy az országuton egy *szabálytalanul kivilágitott autó rohan* és kardját kivonva elébe állott, hogy a gépkocsit megállitsa. A gépkocsi vezetője ezzel nem törődött, tovább hajtott, *elgázolta a csendőrt és eltünt a sötétségben.* Szalai Mihályt egy Soroksár felé haladó gazda találta meg *vérbefagyva* az országuton; beszállitotta Soroksárra, ahonnan értesitették a pesterzsébeti mentőket. A mentők megállapitották, hogy Szalai Mihály csendőr hivatásának teljesitése közben *sulyos sérüléseket szenvedett*, beszállitották a budapesti Szent István-kórházba. Jelentést tettek a főkapitányságnak is, amely meginditotta a vizsgálatot, hogy a lelkiismeretlen soffőrt kézrekeritse.

— A bécsi egyetemi tanárok fizetésemelést kérnek. Bécsből jelenti a Pesti Hirlap tudósitója: A bécsi egyetemek tanárai szerdán este ülést tartottak, amelyen az általános drágulásra való tekintettel fizetésemelési követeléseikről tárgyaltak.

— Ötven éve fedezték föl a Mars csatornáit. Jubileuma van a tudománynak, amelyet minden lárma, szónoklat nélkül ünnepel az ég tudósainak világa. Most ötven esztendeje, hogy *Sciaparelli*, az olasz csillagász, a csillagvizsgáló toronyból fölfedezte a Mars csatornáit. Pedig akkor a mostani müszerekhez képest még igen gyenge eszközökkel dolgoztak a mennyboltozat kutatói. Sciaporelli akkor hónapokon át ott ült a messzelátó csarnokában, maga is kételkedve, nem tévedett-e, amikor a csillagzaton ezeket a geometrikus szabályosságu vonalakat észrevette? Mik ezek a vonalak? Érzéssel biró tények elkötőzai, technikusok mesterműve[illegible] kanálisokat! Erre a legnagyobb tekintélyek: Flammarion, Green is hitelt adtak az olasz kollégának. Óriási vita keletkezett a csatornák körül: miféle gigantikus müvek azok? Megint akadtak csillagászok, akik kétségbe vonták, tévedésnek minősitették Sciaporelli fölfedezését. A kérdést aztán két évtizede két amerikai csillagvizsgáló: Lovell és Scipher, jobban mondva: a legerősebb, legtökéletesebb müszerek döntötték el. De az a kérdés ma is eldöntetlen: miféle mesterművek a Mars csatornái? Erre a jövő van hivatva felelni.

— Ismeretterjesztő előadások. Az Irodalomtörténeti társaság ülésén, amelyen *Négyesy László* elnökölt, dr. *Badics Ferenc* Gyöngyösi István életrajzi problémáival foglalkozott. *Köveskuti Jenő* Vajda Jánosról és követőiről értekezett. — Figyelemreméltó előadást tartott *Gothard Zsigmond* épitészmérnök a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyletben „London müemlékei és az angol egyetemi városok épitészete" cimmel. — Az Országos Magyar Régészeti Társulat felolvasó-ülésén dr. *Hajnóczy Iván* a lőcsei anjoukorbeli freskókról beszélt. Dr. *Mihályi Ernő* Gizella királyné koronázási palástjának a XI. századbeli való mintáját mutatta be eredetiben. Dr. *Kapossy János* tartott ezután érdekes előadást „Barokkművészetünk olasz kapcsolatai kérdéséhez" cimmel. — A „Turán Társaságnak" előadássorozatában tartotta meg *Krisztinkovich Kovách Pál*, a Kereskedelmi Muzeum kinai levelezője, előadását Pánázsia kérdéséről.

Képes karácsonyi árjegyzék vidékre ingyen és bérmentve

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

Andrássy-ut 39. Uri divat-osztály földszint.

— **Sopron ünnepe.** Herrmann Miksa kereskedelemügyi minisztert, Sopron város képviselőjét a Budapesten több mint félszázada fennálló Sopronmegyei Kör ma délben küldöttségileg kereste fel a képviselőházban. A küldöttséget, amelynek dr. Hillebrand Jenő egyetemi m. tanár, a Nemzeti Muzeum régészeti osztályának igazgatója, dr. Kelényi B. Ottó fővárosi könyvtáros, Sopron tb. levéltárosa és Zimmer Ferenc, a Magyar Távirati Iroda felelős szerkesztője voltak tagjai Griger Miklós, a Sopronmegyében fekvő csornai kerület képviselője, vezette a miniszter elé. Zimmer Ferenc, a küldöttség nevében Sopron város történetét magában foglaló díszes albumot nyujtott át a miniszternek. Az album ajánló sorait a magyar közéletnek Sopronból származó számos kiválósága irta alá. Herrmann miniszter meleg szavakban köszönte meg a figyelmességet s egyuttal kilátásba helyezte, hogy a Sopronmegyei Körnek vasárnap délután 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémián a soproni népszavazás emlékére és Sopron város 650 éves jubileumának megünneplésére rendezendő díszülésén személyesen is részt vesz.

— **Kivégzett gyilkos.** Nürnbergből jelentik: Ehrlinger Emil lovászinast, aki ez év április 5-én megölte a 48 éves *Mehring Margitot*, szerda reggel fél 8 órakor nyaktilóval kivégezték.

— **Az oklahomai törvényhozók vád alá helyezték Johnson kormányzót.** Oklahoma Cityből jelentik: Míg kedden a *Johnson* kormányzó által kirendelt katonaság az állami kapitóliumban aludt, Oklahoma állam alsóházának tagjai egy szállóban titkos ülést tartottak. Az ülésen elfogadták a kormányzó, továbbá *Branson* legfőbb birósági elnök és *Jordell* földmivelésügyi miniszter ellen megfogalmazott vádiratot. A vádirat a kormányzót hat pontban vádolja, a többi között azzal, hogy a polgári hatalmat katonai hatalommal helyettesiti és hogy ezzel megelőzze a vád alá helyezést. A képviselők közül sokat álmából keltettek fel. A tanácskozó helyiségben csak kevés szék állott rendelkezésre. A népképviselők a padlón ültek vagy feküdtek, némelyek pedig ágyakon. Voltak olyanok is köztük, akik pizsamát vagy fürdőköpenyt hordtak.

— **Középeurópai államok idegenforgalmi ankétje.** A közönség utazásának elősegitése és más idegenforgalmi problémák megoldásának érdekében tanácskozás volt Prágában — mint onnan táviratozzák — két napon át a középeurópai államok szerveinek képviseletével. Elhatározták, hogy Amerika részére közös propagandafüzetet adnak ki különböző utbaigazitásokkal, illusztrált invitálással és hasznos fölvilágositásokkal. A konferencia tagjai javasolják kormányaiknak, hogy a kiadandó jegyfüzetek tulajdonosait utlevelük mentesitse vizumoztatásának kötelezettsége alól. *Zilahy Dezső*, a székesf. idegenforg. hivatal igazgatója javasolta, hogy az ifjuság számára bizonyos nagyobb kedvezményeket juttassanak; továbbá, hogy kérjék a vonatok menetidejének egyes viszonylatokban való csökkentését, a határszéli veszteglések kiküszöbölését.

— **Tilos a gyémántbányászat a Fokföldön.** Fokvárosból jelentik: A kormány hirdetményt bocsátott ki, amely szerint az állam vagy magánosok tulajdonában levő területen 12 hónapig tilos a gyémántbányászat.

— **Botrány az olasz egyetemen egy antifasiszta tanár előadásán.** Rómából jelenti a Pesti Hirlap tudósitója: *Fagella* professzor szombaton tartotta a folyó tanévben első előadását a *görög irodalomról*. A diákok óriási lármával fogadták Fagellát, akit *rothadt tojásokkal dobáltak meg*. A rendet csak a rektor személyes beavatkozásával sikerült helyreállitani. A tüntetés oka az, hogy *Fagella professzor ellensége a fasiszmusnak* és az elmult évben *Mussolini* arcképét eltávolittatta az előadóteremből. Ugyanakkor azt irta a táblára: *„Éljen Matteotti!"* A *Popolo d'Italia* azt irja, hogy Fagella külföldi antifasisztákkal is összeköttetésben áll és hallatlan dolognak mondja, hogy ez a „fickó" a fasizmus hatodik évében még tanithat.

— **A Szent István-Akadémia ünnepi ülése.** A Szent István Akadémia december 18-án, vasárnap, délelőtt 11 órakor a Szent István Társulat disztermében (VIII., Szentkirályi-utca 28) tartja XI. ünnepi ülését. Tárgysorozat: Megemlékezés Csernoch Jánosról, gróf *Apponyi Albert* elnöktől. Megemlékezés Fraknói Vilmosról, *Áldásy Antal* rendes tagtól. Megemlékezés Prohászka Ottokárról, *Schütz Antal* rendes tagtól. Megemlékezés Székely Istvánról, *Pataky Arnold* rendes tagtól.

— **Hamis pengősök Szombathelyen.** Szerdán ismét két darab hamis egypengőst szolgáltattak be a szombathelyi rendőrségnek. Ezek közül az egyik szinte a felismerhetetlenségig tökéletes gyártmány. A csengése is csak valamivel tompább a valódinál, egyedüli ismertetőjele, hogy könnyen lehet faragni. Eddig 12 darab hamis pengős került a rendőrség birtokába. Valószinű, hogy a hamisitványokat valahol Szombathely környékén gyártják.

— **Móricz Zsigmond: Arany szoknyák.** Móricz Zsigmond Aranyszoknyák cimü uj kötetében gazdag veretü, szép magyarsággal, drámai erővel festi meg a magyar századok egy sor megkapó jelenetét, azzal a különös látással, amely keresztültör az idők fátyolán. Rég meghalt emberek támadnak föl e gyönyörü könyv lapjain, csupa erő és szin valamennyi, csupa felidézett élet s elmult magyarságukban buzogva rejlik a mai magyar sors, a mai magyar lélek. Az uj Móricz-könyv a nagy iró termékeny zsenijének ujabb ajándéka az egyetemes magyarság számára. A kötet *Falus Elek* müvészi cimlapjával jelent meg az *Athenaeumnál*.

— **Életunt szabómester.** Baros József szabómester Kispesten, Zoltán-utca 67. számu lakásán borotvával felvágta balkeze csuklóján az ereit. A kispesti mentők sulyos állapotban szállitották a Rókus-kórházba.

A bécsi semmitőszék az öncsonkitással vádolt Marek mérnök itéletét módositotta. Képünk Marekről és feleségéről készült.

— **Díszes kardot adtak át gróf Bem Vladimirnak a Magyar-Lengyel Egyesületben.** A Magyar-Lengyel Egyesület tisztikara szerdán este a Magyar Urikaszinóban bankettet rendezett a holnap továbbutazó gróf *Bem Vladimir* tiszteletére. A banketten megjelent a lengyel követség képviseletében gróf *Ciehanovieczki György* követségi titkár, a honvédelmi minisztert *Sekulits* ezredes képviselte, megjelent még a lengyel kolónia Budapesten tartózkodó tagjai közül majdnem valamennyi. Báró *Nyáry Albert*, Magyar-Lengyel Egyesület elnöke, üdvözölte Bem grófot. Mielőtt visszatérne hazájába gróf ur — mondotta —, egy emléket adunk át önnek, egy kardot. A hüvelye nincs kirakva drágakövekkel, de az ősi magyar cimer van rajta. Ezt a kardot nagyapám forgatta dicsőséggel Bem apó táborában. Ennek a kardnak az éle ma tompa, de jusson eszébe, gróf ur, hogy egy magyar kardot élesre lehet köszörültetni Lengyelországban is. Ennek a kardnak a pengevasát magyar érchegyből bányászták ki és ez a vashegy, mint a mágnes magához vonzza azt a pengét, amelyet szült és amely idegenbe került. Ha megmozdul majd a kard a kezében, őrnagy ur, induljon arra elszánt lélekkel, amerre a kard vezetni fogja, Magyarországba. — A kardot gróf Bem Vladimir megható szavak kiséretében vette át. Nem sokkal utána megkezdődött a bankett. Először báró *Baldzsy György* táborszernagy, az egyesület társelnöke, üdvözölte a megjelenteket és Horthy Miklós kormányzóra ürítette poharát. *Bartell János* alelnök Pilsudszkyra, *Kratochvill Károly* altábornagy gróf Bem Vladimirra mondott felköszöntőt.

— **Ady Endre Istenes Versei.** A magyar irodalompolitikában sok vita hangzott már el és sok vita fog még elhangzani Ady Endre vallásossága körül. A halott költőnek még ma is vannak ellenfelei, akik cinikus atheizmussal vádolják s vannak rajongói, köztük nem kisebb egyéniség, mint *Makkai Sándor*, az erdélyiek kiváló püspöke, akik szerint Ady az egyetlen magyar vallásos költő. Az a gyüjtemény, amelyet a *„Sion-hegy alatt"* cimen Ady Endre istenkereső, Istennel viaskodó, s általában a végső dolgokkal foglalkozó verseiből állitott össze és adott ki az Athenaeum, inkább Ady-hivők mellett tesz tanuságot. Az anthológia nemcsak a szorosan vett istenes versekre terjeszkedik ki, hanem belső rendbe illeszti mindazokat a költeményeket, amelyek elszárnyalva a reális világtól egy magasabb világba szárnyalnak. A nagyértékü költői anthológia Ady Endre születésének 50. évfordulójának alkalmából jelent meg.

A háremből — a Törvény házába.

Annyi bizonyos, hogy oly hirtelen, oly meglepően kirobbanó gyorsasággal sehol nem haladt előre a nőemancipáció, mint Törökországban. Kemal pasa intett s mintegy varázsütésre ujjászületett az ottomán birodalom s egyben ujjászülettek a háremtartó szultánok és pasák asszonyai is. Akik annakelőtte gazdáik házának legfélletebb szentélyeiben, henye semmittevésben, játszadozva, csemegézve töltötték életüket: egyszerre kiléptek az élet küzdőterére, hogy mint az európai civilizáció egyéb országaiban: ők is versenytársai legyenek a férfiaknak. Annakelőtte csak sürün lefátyolozva jelenhettek meg az utcán, hogy meg ne szentségtelenitse arcukat gyaur szemek pillantása, most szabadon, bátran szemébe néznek az élet nehézségeinek és esetleges ellenfeleiknek, az erősebb nem bajnokainak is . . . Játékszerből harcosok lettek. Modern ruha és modern szokások és erkölcsök — ez a jeligéje a félhold hölgyeinek. S a nőemancipáció most üli legfényesebb diadalát Törökországban, amikor ott az Igazság csarnokában sorompóba lép az első török női ügyvéd. Természetes, hogy korszakalkotó föllépése nemcsak hazájában, de világszerte szenzációt jelent. Hogy milyen sikerrel fog működni az Igazság török papnője, persze nem tudni. Hagyományokra nem támaszkodhat a szónoklat terén, mert hiszen e tekintetben a hárem volt hölgyei nem szerezhettek gyakorlatot; de bizonyos, hogy a Természet az uj női ügyvédtől se tagadta meg a nők természetes adományát: az ékesszólást. S a nők egyenjogusságának hivei a világ minden tájáról, legalább gondolatban elárasztják üdvözléseikkel azt a hölgyet, akiben ily frappánsul megtestesült a Korszellem, amely eddig be volt zárva, de most hirtelen kitör a török földön, mint az Ezeregyéjszaka üvegbe börtönözött, s egyszerre kiszálló, óriássá nőrő dzsinje . . .

— **A Fülöp-szigetek uj főkormányzója.** Washingtonból jelentik: *Henry L. Stimson* volt hadügyi államtitkárt a Fülöp-szigetek főkormányzójává nevezték ki. Legutóbb az ő közreműködésének volt köszönhető, hogy Nicaragua konzervativ és liberális pártja között helyreállott a béke. Elődje a főkormányzóságban, *Wood Lénárt*, katonaember volt. Stimson azonban nem tagja a hadseregnek. Kinevezése mutatja, hogy az amerikai kormány a Fülöp-szigeteken is érvényesiteni akarja politikáját.

— **A Rákóczi-emléktábla felavatása.** Megemlékeztünk már arról, hogy *Glück Frigyes* kormánytanácsos, szállótulajdonos a Pannónia-szálló első emeletének erkélyes ablaka fölé ruskicai fehér márványból Rákóczi-emléktáblát készittetett. Az emléktábla közepére *Horvay János* szobrászművész készitette el Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem aranyozott bronz mellképét, mely a hires Mányoky-kép mása. Az emléktáblát *Friedrich Lóránd* müépitész tervei szerint készitették a következő felirással:

„1676 március 27—1735 április 8. Hazajöveteled 1906 október 28-án diadalut volt, melynek emlékét őrzi a Rákóczi-ut. Hirdesse e tábla hűséges néped háláját és reményét."

Az emléktáblát szerdán délben egy órakor adta át Glück Frigyes kormánytanácsos Budapest székesfőváros műemlékekre felügyelő bizottságának. A bizottság ülés keretében vette át az emléktáblát Glück Frigyestől Budapest közönségének tulajdonába és ezzel vállalta annak jókarban tartását. A bizottság nevében *Buzáth János* alpolgármester, a bizottság elnöke köszönte meg Glück Frigyesnek áldozatkészségét, amellyel az emléktáblát saját költségén elkészittette. *Guttermuth János* a Rákóczi-Szövetség és egyuttal az államilag vizsgázott fogtechnikusok nevében mondott lelkes hangu beszédet. Ő volt egyébként az, aki annak idején a Kerepesi-ut nevének Rákóczi-utra való átváltoztatását kezdeményezte.

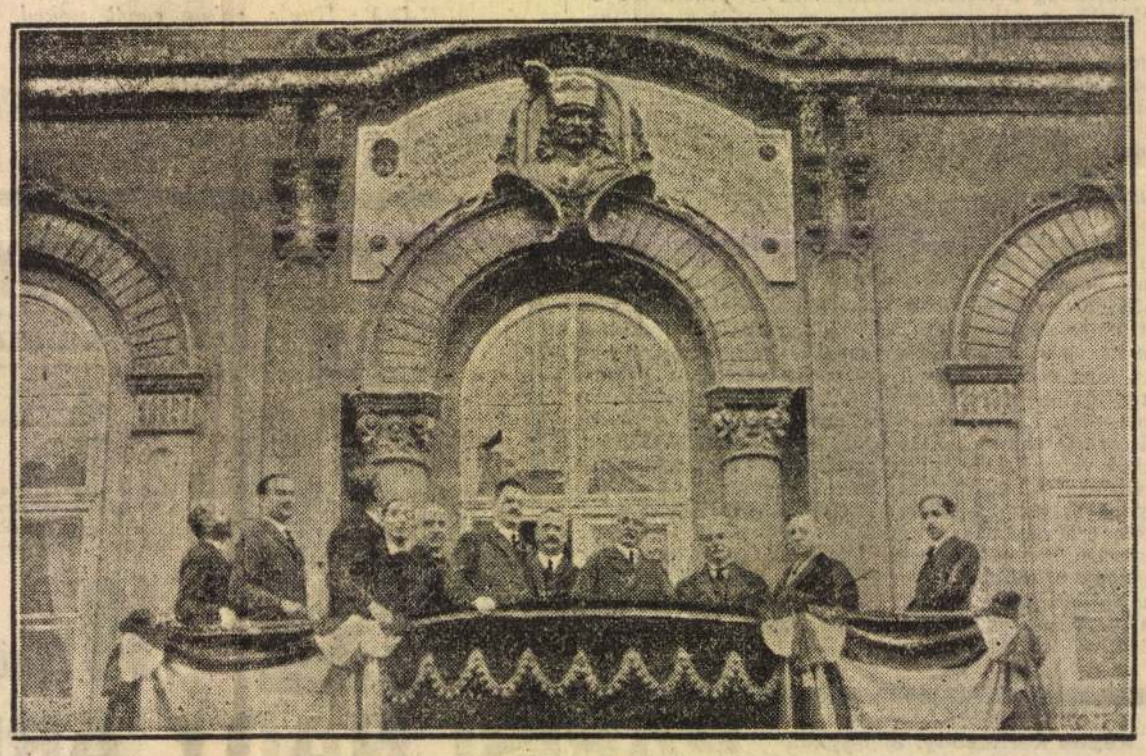

A Pannonia-szálló homlokzatába illesztett Rákóczi-emlék tábla, amelyet szerdán lepleztek le. A tábla alatt középen Buzáth János alpolgármester áll, mellette balról Liber Endre tanácsnok, jobbról dr. Bárczy István állanak.

Az utolsó táblabíró

Az én gyerekkoromban még éltek és mozogtak azok az emberek, akik a régi, negyvenes években Magyarországot látták és mozgalmaiban résztvettek. Legalább háromnégy alak merül föl az emlékezetemben, akik mind erre a névre hallgattak: „az utolsó táblabíró". Egy darabig az öreg Kállay János volt vidékünkön a legutolsó táblabíró. Amikor az öreg úr lehúnyta szemét, mintha a földből támadt volna egy másik legutolsó táblabíró. Ez a bizonyos Zathureczky Mihály volt. Addig is ott élt, ott járt közöttünk Zathureczky, de csak Kállay János halála után kezdtük őt táblabírónak nevezni, mert olyan világot éltünk, hogy féllábbal még a multban voltunk: a régi Magyarországban. Annak kedves, jellegzetes alakjai még frissen éltek az emberek emlékezetében és jelenleg sem akartak tőlük végképpen elbúcsuzni.

Egyszer Zathureczky Mihályt is kikisértük a dobi kriptába. Öreg legény volt már ő kegyelme, megérett a halál kaszájára. Az aranyszáju megyei főnótárius áhítatosan emlegette a nyitott sírnál, hogy a vén Mihály urral a régi Magyarország száll sírba: meghalt az utolsó táblabíró.

Dehogy is halt meg! Vagy két esztendő múlva, amikor hazakerültem, a téli délután unalma elvitt a megyei közgyülésre. Éppen arra toppantam be a nagy félhomályos terembe, hogy a hosszu zöld asztal végén valaki ugyancsak dobálózik a deák közmondásokkal. A régen nem hallott citátumok egyszerre az öreg Kállay Jánost juttatták eszembe. De fölmerült a képzeletemben ugyanakkor Zathureczky Mihály is. Nini, hisz azok az öreg urak valamikor ugyanígy replikáztak a zöld asztalnál, sőt ugyanazokat az ódon, dohos-szagu anekdotákat mondták el ők is, amelyek itt évek múlva újra fölhangzanak. Mintha Kállay Jánost hallanám:

— Tudják is manapság, hogy mi az alkotmány! Werbőczyt senki sem ismeri, de Primóczy Sámuel se jut már eszünkbe, . .

Hopp! Primóczy Sámuel! Ugyanezt a nevet hallottam már valamikor. Talán éppen a Kállay János házánál, vagy a Zathureczky Mihályénál. Talán meg sem halt még az öreg Zathureczky; csak bolondos képzelődés volt az egész temetés; az aranyszáju főjegyző gyászbeszédét csak álmodtam? . . .

A szomszédomban ült Tahi Pál, a dereshaju, mérges, kis tabi birtokos nagy áhítattal, szinte lelkesedéssel hallgatta a szónokot. Gyöngéden oldalba taszítottam:

— Bátyám, ki legyen az a szónok, ott a félhomályban?

Tahi Pál mérgesen összehuzta szürke, vöröses szemét:

— Látszik öcsém, hogy ritka vendég vagy idehaza! Még Komoróczyt sem ismered, az utolsó táblabírót! Pedig a fiatalságnak ösmerni kellene alkotmányunk régi védelmezőit.

— Hát azt nem tudná megmondani, bátyám, hogy ki volt az a Primóczy Sámuel, akit a szónok emleget?

Tahi haragosan fordított hátat:

— Ne háborgass, öcsém. Jobban teszed te is, ha odafigyelsz az utolsó táblabíróra. Nem mindennap hallani az öregurat.

A hajdu-nánási Kossuth-szobor leleplezése október másodikán

A szobor Horvay János müve

Sokáig ültem elgondolkozva a helyemen. Különösen az a Primóczy nem hagyott békét. Vajjon ki lehet ez az ember, akinek nevét annyiszor hallottam az alkotmánynyal összefüggésben? Szinte szégyenlettem önmagam előtt, hogy mily kevéssé ismerem hazánk kiváló férfiait. Teringettét! Nem lehetett utolsó ember, ha folyton ráhivatkoznak!

Az utolsó táblabíró befejezte szónoklatát, Tahi Pál néhányszor éljent kiáltott és a tanácskozás elindult útjára, a szokott egyformasággal. A szürke csöndet, amely a teremre ereszkedett, csak néha zavarta meg egy-egy rosszul elfojtott ásítás.

Fölkeltem helyemről és megkerestem Komoróczy uramat. Ismertem még akkor, amikor fekete haja volt és az Arany ökörben virtuskodott a megyei fiatalsággal. Ki hitte volna akkor, hogy ő lesz az utolsó táblabíró?

Haja megfehéredett, orcája ráncos lett Bajuszát éppen úgy viselte, mint a Deák Ferenc képein látható. Meggörnyedt háttal ült a hosszu asztal végén, mint aki nem birja a súlyos hivatalt, amely vállára nehezedett:

— Gratulálok, bátyám, — kezdtem. — Igen bölcsen beszéltél. Arra kérlek, mondanád meg nekem, hogy ki is volt voltaképpen az a Primóczy János?

— Sámuel, — igazított helyre az öreg.

Aztán elgondolkozva függesztette rám a szemét és zavartan dörmögte:

— De hát minek akarod te azt tudni? — Ilyen ez a mai fiatalság. Nem tud semmit hazája történetéből. Menj, többet hittem felőled!

Így szólt az utolsó táblabíró és félkarjára támasztotta gondterhes fejét.

. . . Még nagyon sokszor szerettem volna megtudni, hogy ki is volt az a Primóczy? De hát senki sem tudta megmondani. Később Komoróczy urambátyámat is kikisértük a temetőbe és nemrégiben a hosszu zöld asztal mellett üldögéve, ismét hallottam a Primóczy Sámuel nevét.

Fölkapom a fejem. Tahi Pál áll a hosszu asztal végén és ropogtatja a latin közmondásokat: most éppen ő az utolsó táblabíró.

Krudy Gyula

Uj Idők 1904-5. XI. 2. n.

Nők a művészetben. A színpad az ő cifra csillogásával még mindig több nőt vonz a maga hamis világába, mint amennyi ott okvetlenül szükséges. Sajátságos, hogy viszont a művészi izléssel bíró lányok és asszonyok sokkal kevesebbet foglalkoznak azokkal a technikákkal, amelyeknek az életben igazán hasznát vehetik s amelyek otthonukat izlésessé, nemessé, széppé tehetik. Gondoljunk csak azokra a szörnyszülöttekre, amelyeket fiatal leányaink egy-egy divatlap nyomán készítenek s aminek kézimunka a neve. Izléstelen és fölösleges lommal rakják tele az asztalt, az almáriumot, a szekrényeket, a Makart-csokros szobazugot. S amíg ugyanezek a hölgyek szorgalmasan olvassák a szép könyveket, élvezik Beethoven szonátáit, örülnek az ablakban nyíló virágnak: az ily módon nemesbített izlésüknek megrontója állandóan ott ólálkodik körülöttük. Nézzük csak ruhájukat, a „legújabb divatút", mint teszi tönkre a szép termetet az értelmetlen, művészietlen szabás és garnitúra! Nézzük himzett, kivarrt, applikált szöveteiket, mint bosszantja izlésünket a szolgai módon lemásolt minta, amelyet valamely rossz divatlap töltelékül vett a hasábjaira. Nézzük a teljesen elhibázott majolikafestést, faégetést s más ehhez hasonló kézimunkát, mint válik a szorgalmas ujjacskák fáradsága önkéntelenül is az izléstelenség terjesztőjévé. Ezen nincs mit csodálnunk. Nálunk eddig édeskevés alkalmuk nyílt a hölgyeknek arra, hogy tehetségüket ilyen irányban csiszolják. Pedig ezt is tanulni kell: a helyesen irányító tanács és korrektura csodadolgokat mível itt is. Ugyanazzal a fáradsággal, amelyet ma helytelen kézimunmunkákra fordítanak, valósággal művészeti színvonalon álló dolgokat alkothatnának, s ezzel sokan megélhetésüknek, független boldogulásuknak is megvethetnék alapjait.

Mindezek igazságát könnyen belátja bárki. De a kelleténél kevesebben tudják, hogy ma már van iskolánk, amelyben mindezek az elvek érvényesülnek. Akik a dolog iránt érdeklődnek, azoknak ajánljuk figyelmébe a fővárosi iparrajziskolát (Oroszlán-utca 1. sz.), amely Magyarország egyik legmodernebb és magas színvonalon álló intézménye. Sok kurzuson kívül van ott „Nők munkaterme" címen egy olyan tanfolyam is, amelyen a fent elsorolt tanulmányokat sikerrel el lehet végezni.

A műkedvelő hölgyek oktatást nyernek a művészi ipar, a kézimunka számos, közvetlenül használható eljárásában, másrészt a növendékek keresetképessé válnak ott azáltal, hogy a tényleg szükséges női műiparágak minden csinját-binját megtanulhatják. Ilyen ágak: a majolika- és porcellánfestés, selyem- és fafestés, bársony-, plüss- és faégetés, gessomunka (gipszfestés), himzés- és applikáció, női ruhadíszítés. Az iskola egyik legfőbb erőssége az, hogy nemcsak a puszta eljárást tanítja, hanem kész és önálló tervelőkké neveli növendékeit. A munkaterem azonkívül foglalkozik az otthont díszítő, a napi életben szükséges használati és kisipari tárgyak készítésével és gondoskodik arról is, hogy a növendékek a tanultakat gyakorlatilag is értékesíthessék. Az a sok fiatal hölgy, aki sorsának biztosítására ma a tanítói, postai, gépiró-pályára lép, okosabban tenné, ha e sokkal inkább nőknek való technikákat megtanulná. A tanítás délelőtt s délután folyik, a tandíj — fővárosi intézetről lévén szó — csekély: félévre 15 korona. Az intézet a székesfőváros egyik legderekabb alkotása s hivatva van a többi közt arra is, hogy helyes és gyakorlatilag is beváló irányba terelje a nők pályaválasztását.

Szahalin

Ha hitelt lehet adni a legújabb keletü táviratoknak, a japánok immár a szomoru nevezetességü Szahalin-szigetet is fenyegetik, amely a rajta sínylődő száműzöttektől, az ezek őrzésére rendelt csekélyszámu orosz katonaságtól eltekintve, csaknem teljesen védtelenül áll s így a közel jövőben már nagyon könnyen a japánok kezére kerülhet. Szahalin-sziget Kelet-Ázsia legkeletibb pontján az Amur folyó torkolatával szemben, a japánok Jesso nevü szigetétől északra, s tőle mindössze egy keskeny szoros által elválasztva fekszik, kiterjedésére nézve körülbelől kétszer akkora, mint Görögország. A mi közönségünk Szahalint elsősorban mint ama golgoták egyikét ismeri, amelyeket az orosz zsarnokság oly nagy számmal tartogat hűséges alattvalóinak a boldogítására s amelyeken, a bűnösök megjavításának emberséges örve alatt, a legrettenetesebb kegyetlenségek ördögi módon kieszelt rendszerének a korbácsát suhogtatja polgárainak ezrei fölött.

Szahalin mint félsziget szerepelt a földleirásokban és a térképeken, s voltaképpen csak Nevelyszky orosz tengerésztiszt volt az, aki 1849-ben a szigetet körülhajózván, annak szigetvoltát minden kétséget kizárólag megállapította és kopasz szikláin az orosz lobogót kitüzte. A szigetet békés megegyezés alapján egészen 1875-ig az oroszok és a japánok közösen bírták, de 1875-ben kizárólag Oroszország tulajdonába ment át, amely a japánokat ezért a Kurilyszky-szigetekkel kárpótolta. Kilenc évre rá a sziget, amely addig az amurvidéki kormányzó hatáskörébe tartozott, önálló közigazgatást kapott, s azóta, három kerületre felosztva, úgyszólván teljes önkormányzati jogokat élvez.

Már maga a sziget külseje és éghajlata olyan, hogy nem egyszer puszta láttára sírva fakadnak azok a boldogtalanok, akiket az orosz közigazgatásnak jóságos vezetői egy kis „javulás"-ra odaküldenek. Külseje a tenger felől kopár, zord és vigasztalan, klimája pedig a föld kerekén tán a képzelhető legrosszabb.

Egész nyáron át szakad az eső szüntelenül, télen pedig 25—30°-os hideggel óriási hóvizatarok váltakoznak és jeges orkánnal zúgnak végig ezen a szinte elátkozott szigeten. A zord éghajlat következtében természetesen

RÁKOSI VIKTOR BESZÉL

PÓSA LAJOS BESZÉL

A HAJDU-NÁNÁSI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE

Az első és az utolsó föllépés

I. 1854 szeptember 6.

Gyermekkoromban nagy kedvem tellett abban, ha mindenféle ócska képes lapot nézegethettem. Volt pedig a szülői háznál tömérdek. Így jutottam egy vastag kötetbe összegyűjtött szépirodalmi ujsághoz. Címére már nem emlékszem. Balázs Sándor szerkesztette és egyik rovata fölött ökölnyi vastag betükkel állt: MI HIR BUDÁN?

A nagy betüket el tudtam olvasni, de leginkább a képekben gyönyörködtem. Legtöbbször egy nagyon szép leányfejnél nyitottam föl a kötetet, amely alá a Munkácsi Flóra név volt írva. A nagyanyám is tömérdek érdekes epizódot tudott Flóráról. Az ötvenes évek színházi törzsközönsége ugyanis sohasem tudott rászokni, hogy másként nevezze a bájos müvésznőt.

Mikor Munkácsi Flóra mint a Nemzeti Színház szerződött tagja megjött Pestre, valóságos szenzáció támadt az akkori jeunesse dorée körében. A Fillinger meg a Kamon füstös falai közt forrongott az ifjuság, és boldog volt Kiss Józsa, mikor berohanva a hatvani-utcai híres kávéházba, először kiálthatta.

— Láttam!

— Kit? — rohanták meg egyszerre huszan is.

— Hát Munkácsi Flórát... A Rókus-kórházig mentem sétálni Fáncsynéval, meg a kis leányával. Ezek mondták, hogy Munkácsi Flóra megjött s hogy Tar Lajoséknál lakik az Ötpacsirta-utca Nro 2 alatt.

Üres lett egy pillanat alatt a kávéház, az ifjak csoportba verődve mentek a Múzeum háta mögötti, akkor meglehetősen külvárosias színezetü utcába, addig nem is mozdulva el Tarék ablaka alól, míg ki nem nézett az ablakon egy gyönyörü, feketeszemü, barna lányka, akiben csakugyan Munkácsi Flórára ismertek.

Föllépése alkalmával zsufolva volt a Nemzeti Színház, s első pesti koszoruját Theodorovits Anasztáztól kapta, aki az ötvenes években híres mecenása volt a színészeknek és az íróknak.

Valóságos divat lett Munkácsi Flóráért rajongni. A nemesség után az arisztokrácia is beleesett a Flóra-lázba. Örege, ifja, asszonya, férfia csak akkor ment igazán szívesen színházba, mikor Munkácsi Flóra játszott.

Egy ízben a Vén bakkancsos és fia a huszár került szinre. Munkácsi Flóra játszotta Lidit. Károlyi György gróf fiaival ült páholyában, mikor egyszerre csak belép egyik barátja s figyelmesen nézi az előadást. Vége felé aztán odafordul a Károlyi fiúkhoz, s kérdezgeti, hogyan tetszik nekik a darab. Egyik ezt, a másik azt felelte, csak a kis Pista gróf dünnyögött kedvetlenül:

— Nem ér bíz' ez a darab semmit, mert a legszebb lány, a Munkácsi Flóra, nem megy benne férjhez.

A pesti közönség bálványozta Felekinét, attól a naptól kezdve, mikor 1854 szeptember hatodikán lépett föl először a Nemzeti Színházban. S hü maradt hozzá szeretetében évtizedeken át. Nemzedékeknek volt ő a kedvence. Tanuság róla az a sok száz emlékvers, tisztelgő levél, mely nála összegyűlt. S nem utolsó helyen áll az az elismerés, melylyel a szerzők adóztak neki, kiknek darabjaiban játszott. Érdekes a többi között Dóczy Lajosnak az a levele, amelyet a Csók második előadása után 1874 január 28-án Bécsből intézett a müvésznőhöz. Így szól egy részlete:

... Annál nagyobb erőt vesz rajtam a hálaérzet, mikor azon zománcteljes, költői, gyöngéd és mégis oly biztos és tiszta alakításra gondolok, melylyel Ön asszonyom az én Blanka királynémba életet és lelket lehelt. Engedje megvallanom, hogy minden szavára büszke voltam, sőt büszke még bájosan tüzes szépségére is, mintha azt is a szereptől nyerte volna Ön; s nem Ön a szereptől. Hát még mikor megcsókolta a rút zsidót!... Nem fogom királyi felségét megsérteni e három négy pont magyarázatával. Ha meggondolja, hogy én is rút vagyok, és úgyszintén zsidó is, könnyen megért többet is, mint amennyit elárulnom tanácsos...

Most, hogy elbúcsuzott Felekiné az ő kedves pesti közönségétől, egy szép tavaszi délutánon mind sorba mutogatta nekem az ő kedves ereklyéit, emlékeit. Hervadt koszoruk, virágok, a müvésznő, a hódítóan szép asszony souvenirjei, amelyeket kedves, ákombákom, de máris nagy tehetségre valló rajzok rekesztenek be. Ezeket talán legbüszkébben mutogatta a bájos, őszhaju matrona, s szeme megcsillant, amig magyarázta:

— Hatéves unokám, a kis György rajzai...

II. 1901 április 16

Negyvenhét esztendő sok idő. Abból az egy koszorúból, melyet Theodorovics Anasztáz adott a csillagszemü kis müvésznőnek, tizenkét ezüstkoszoru és hat babérkoszoru lett. Próbáljuk elolvasni belőlük a negyvenkét esztendő történetét.

Az egyik — a Nemzeti Színház tagjai adták és hozzá egy nagy aranyérmet — azt regéli, hogy a legjobb, a legönfeláldozóbb kolléga lett a kis Flórából. A másodikat az Országos Színmüakadémia növendékei gyüjtötték össze annak a müvésznőnek, ki az ifju nemzedéknek megmutatja, hogyan kell előre törni a meredek ösvényen, melynek jelzőkövei a tehetség, a kötelességtudás, a szorgalom és határköve a közönség szeretete.

A harmadikat a Magyar Gazdasszonyok Országos küldöttsége hozta el annak a nőnek, aki a müvészet szentelt ligetében is példát adott arra, hogyan lehet egyesíteni a müvészi hivatást a hitvesi és anyai kötelesség teljesítésével. A negyediket a negyvennyolcas honvédek országos bizottsága szánta édes és felejthetetlen emlékül annak, ki zord időkben, mikor a magyarság lángját mindenütt elfojtotta a zsarnoki hatalom, annak a lángnak helyet adott szívében, lelkében és fenkölt müvészetében.

Az ötödiket az Operaház a kedves pályatársnőnek, a hatodikat a Lipótvárosi Kaszinó annak, ki minden nemes társadalmi mozgalomból kivette részét, a hetediket, nyolcadikat és kilencediket jóbarátok a magánéletből, leányfalvi tisztelői, Némethy Károly és neje, a kurucok asztaltársasága. Aztán jött tizediknek egy kedves megemlékezés a külföldről: Ziegler Klára küldte, a világhírü német heroina, ki egykor, mikor még német színészet volt Budapesten, sűrün ellátogatott ide a Nemzeti Színházba is, hogy mint ő maga mondta, tanuljon Felekynétől, kiben ő mesterét látta.

S küldtek azonfelül babérkoszorút a Vígszínház, a Népszínház, a Magyar Színház, az Országos Színészegyesület. S bezárta a hosszu sort egy ezüstkoszoru, melylyel Baja városa kifejezést adott abbeli büszke érzésének, hogy Felekyné-Munkácsi Flóra az ő szülöttje.

A közönség, a hálás közönség pedig úgy ünnepelte Felekyné-Munkácsi Flórát ezen az estén, mintha a lelke minden érzését és rajongását egyetlen koszorúba fűzte volna össze, amelyet emlékbe szánt neki.

... Ilyen volt a két színházi est: az első és az utolsó föllépés estéje.

Krónikás

A pécsi Zsolnay-szobor. Furcsa eset történt Pécsett Zsolnay mesternek, a világhírü magyar fazekasnak szobrával. A szoborbizottság, amelynek sikerült a közönség kegyeletére appelálva, a szobor elkészítéséhez szükséges pénzt előteremtenie, magának a szobornak megmintázásáról akart gondoskodni. Eleinte úgy volt, hogy ezzel a munkával megbízzák a pécsi születésü Horvait, aki több nagyon sikerült Zsolnay-mintát készített. De azután azt határozta a bizottság, hogy pályázatot nyit. Egyúttal igérte, hogy a döntő zsüriben két szakértő szobrászmüvész is közreműködik. A döntés napján, hogy hogy nem, ezek a szakértő szobrászok nem jelentek meg s a most már csupa nem-szobrászból álló zsüri még sem napolta el a döntést, hanem kimondta abbeli határozatát, hogy az első díjat nem adja ki, a másodikkal Farkas, a harmadikkal Holló müvét tünteti ki, Horvai munkáját pedig megvásárolja. (Ezt s a Farkas munkáját képben is bemutatjuk.) A magyar müvészek most föl vannak háborodva, hogy íme döntés esett egy müvészeti ügyben szakértő müvészek távollétében és meghallgatásuk nélkül, holott ez a pályázati föltételekben határozottan igérve volt. A Képzőmüvészek Egyesülete elhatározta, hogy ebben a sérelmes ügyben erélyesen állást foglal s oda hat, hogy a döntés a föltételek értelmében történjék.

Tavaszi kalapok. A napsugaras tavasz nemcsak illatos ibolyával kedveskedik a hölgyeknek, hanem új divatu kalapokkal is, amelyek közül négyet mutatunk be e számunkban. Az első széles formáju, fölhajtott peremü kalap structollakkal és selyem-krepp körítékkel. A második drótforma, amely az egész hajzatot födi. A kalap fehér angol kreppel van díszítve, amely fölött a peremet is födő fekete csipkedísz van. Tearózsák egészítik ki végül a kalap díszítését. A harmadik harántforma, bársony- és fehér structolldíszítéssel. Csattok tartják össze a kalap lenge tüllborítékát. A negyedik gyökérszinü hullámos szalmából készült kalap, amely mályvavirággal és aranytüllel van díszítve.

Uj Idők 1901. VII. 374 C7

nyugodalmat és egészséget adott neki, a szívéhez férkőzik. A bor, mint drámai téma, a parasztasszony, aki végre is mindig csak a rövidebbet húzza: már egri talajból nőtt ki, habár alföldi ákácfák alatt játszik. Áldja is meg az Isten ezt a szépséges várost, amely kedvesen, figyelmesen fogadta ölébe a nemes, a hű, a neki való költőt, aki ma édesszavu krónikása, holnap: történelmi nevezetessége.

A művészetek évadja

A Műcsarnok tárlata megnyitotta a képzőművészetek tavaszi évadját. Temérdek művészeti esemény éri most egymást, ily pezsgő artisztikus élet rég volt Budapesten. A Műcsarnokban 499 kép, szobor és grafikai munka van együtt, ennyit sorol föl a nagy izléssel kiállított képes tárgymutató, amely most is azzal főzi le külföldi kollegáit, hogy úgy csíny, mint olcsóság dolgában alaposan túltesz rajtuk. Ötvennél több kép díszíti, finom krétapapirosra nyomva s mindössze hatvan fillérbe kerül. Erre sem Münchenben, sem Párisban, de egyebütt sincs példa.

Úgy látszik, hogy a közönség is nagyon lelkesedik ezért a kiállításért: a kedvezőtlen idő ellenére is szépen telnek a termek. Sőt vettek is már képet mintegy húszezer koronáért, rövid két-három nap alatt. Amit így kellene folytatni.

Ez a fő-művészeti esemény, utána egész sor érdekesség következik. Mire e sorok nyomtatásban megjelennek, meglesz az Országos Képtárban a XVIII. századbeli angol rézmetszők kiállítása, melyet szakavatott kézzel állított össze Térey Gábor dr. Megnyílik az Iparművészeti Múzeum kiállítása is azokból a külföldi műtárgyakból, amelyeket a magyar kormány a párisi világkiállításon vásárolt. És megnyílik Istvánffy Gyula festőművész külön kiállítása is, több száz kép. Azután jön a magyar művésznők tárlata a városligeti Iparcsarnokban, végre pedig a Nemzeti Szalon kiállítása.

Ez az utóbbi művészeti egyesület a napokban megreformálódott. Az ügyvezető alelnök, Hock János, látván a művészekkel folytatott harcnak meddő voltát, két évre visszavonul az egyesület ügyeitől. A magyar művészek pedig ezek után Andrássy Gyula gróf elnök kérelmére csatlakoztak a Szalonhoz arra az időre, amig Hock nem mutatja magát a Szalonban. Ezzel megvan a sokak által óhajtott fegyverszünet.

A német trónörökös Bécsben. Frigyes Vilmos német trónörökös néhány napig vendége volt Ferenc József királynak Bécsben. Sokan ebben a hármasszövetségellenes hajsza ellen való tüntetést láttak, voltaképpen azonban a trónörökös Ferenc József király atyai szíves meghívásából jött Bécsbe, hogy résztvegyen a Schmelzen tervbe vett nagy katonai díszszemlén. A szemlét azonban meghiusította a több napig tartó esőzés. Vannak, akik egy házassági tervvel is összeköttetésbe hozzák ezt az utazást. E számunkban közöljük a fiatal, imént nagykoruvá lett trónörökös arcképét.

Fölvonulás a hegyre

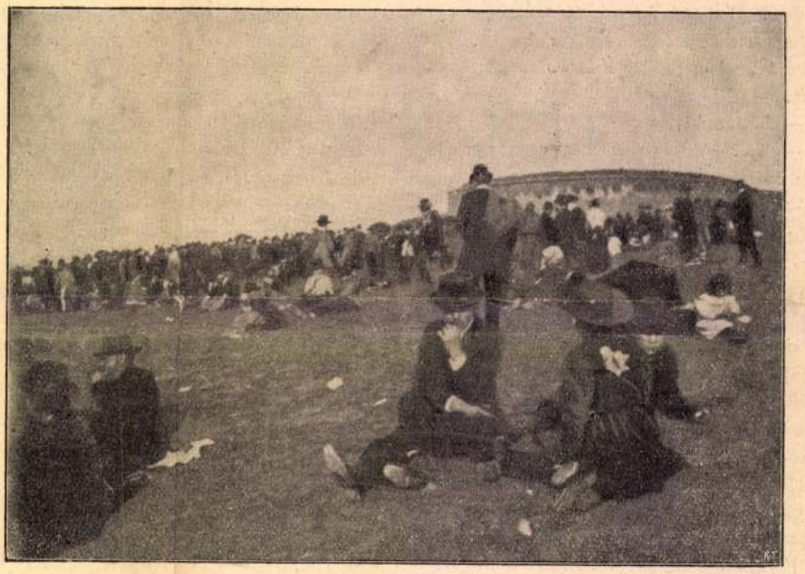

Pihenő a hegy tetején

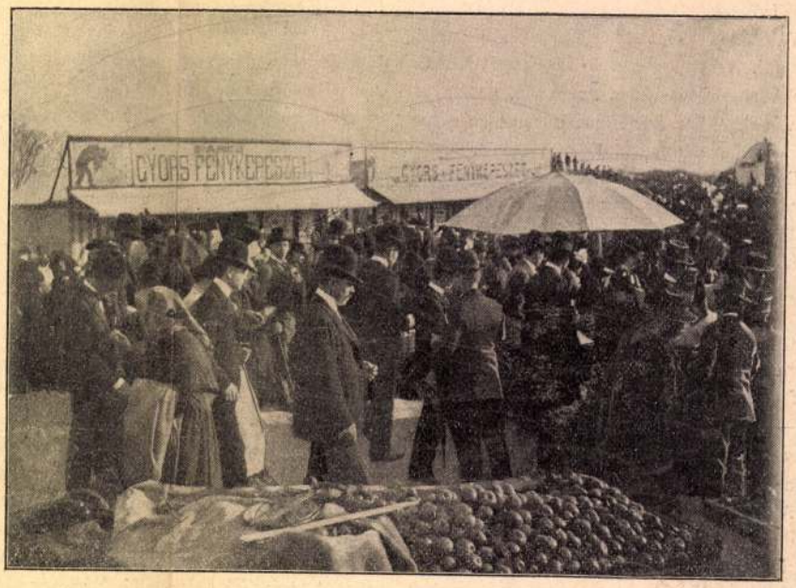

A bódék közt — Az Uj Idők fényképe

A gellérthegyi bucsu

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára Félévre 8 korona | Szerkeszti Herczeg Ferenc | Előfizetési ára Negyedévre 4 korona

IX. évfolyam | 1903 julius 5. | 28. szám

KÖLTÖZŐ NIMFÁK

Regény

Írta SZOMAHÁZY ISTVÁN Folytatás

— Hollá, Isten hozta, doktor uram! — kiáltotta hangos szóval a vendég elé. — Hé, csatlósok, lakájok, komornyikok, szedjétek el iziben a pesti nagyságos úr cók-mókját. Mi pedig siessünk föl az emeletre, mert a hölgyek már türelmetlenül várakoznak ránk . . .

A kiáltásra, amely a csatlósokat, a lakájokat és a komornyikokat hívta, egy öreg, vigyorgóarcu bácsi került elő valahonnan az egyik folyosóról; úgylátszik, e vén ember egymagában képviselte most a régi Kürthök férficselédségét. Az öreg szolga (mintha süket lett volna az istenadta) barátságosan gondjaiba fogadta a doktor holmiját, míg a házigazda karonfogva kalauzolta végig a zeg-zugos tornácokon, amelyeknek falairól copfos nemes urak, ábrándos szemü asszonyok néztek vele csodálkozva farkasszemet . . .

— A régi Seötétek? — kérdezte kissé gúnyos mosolylyal a pesti doktor.

— Óh nem, a képek még a Kürth-család hagyatékából maradtak itt. Az ősöket, amikor az utolsó Kürth meghalt, az oldalági rokonok lojálisan itthagyták, de a fölszerelést az utolsó szögig elvitték.

A termeknek valóban különös képük volt; a faragványos menyezetek alatt, amelyek a régi századevek művészi ízlését dicsérték, a pompás, de kissé behorpadt tölgyfapadlón az új század stílszerűtlen butorai foglaltak helyet; a XVIII-ik századbeli kredencek és pohárszékek, a megfeketült subládok szomszédságában egy-egy butorkereskedésből kikerült, fénymázas asztal, divatos hintaszék, egy-egy franciás, kárpittal fölcicomázott ágy, amelynek kokettériája ugyancsak elütött a termek ódon hangulatától, s a mohos romantikától, amely a régi vár fölött lebegett. Talán egyedül az ebédlő volt kivétel; a nagy refektórium, amelyben valaha, diadalmas portyázások után, a sírbannyugvó Kürthök koccintgattak, impozáns arányaival, sötét szineivel most is megihlette a belépőt; a kredencen régi kupák csillogtak s az ablakfülkékből, amelyekben egy egész család ellakhatott volna, gyönyörü kilátás nyilt a mélységben meghuzódó falvakra, az erdők sötét lombjai közé s a Csevice ezüstös szalagjára, amely víg fürgeséggel folyta körül az égbenyuló Pogánykő alját.

Áthaladva a kis szalonon, amely a régi várba a XIV-ik Lajos szellemét csempészte be, János úr föltárta az ebédlő szárnyasajtaját s a vendéget udvariasan előrebocsátotta. A doktor bókolva állt meg a küszöbön, amíg a házigazda így szólott:

— Bemutatom nektek az én kedves barátomat, Csollán doktort, aki azért jött le Pestről, hogy Zuggó-Füred természeti szépségeiben gyönyörködjék. Ez itt a feleségem és a kis leányom, az pedig Szepessy Bandi, Mátra vármegye tiszteletbeli főjegyzője . . .

A hölgyek mosolyogva a kezöket nyujtották, a tiszteletbeli főjegyző pedig katonásan összeütötte sarkantyutlan chevreaux-cipőit. Egy öreg asszonyság (a szolgaszemélyzet úgylátszik a XIV-ik századból maradt itt) pogácsát és pálinkát hozott, Csollán doktor pedig a fővárosi ember éles szemével vetett egy pillantást a Seötét-család nőtagjaira.

A várúrnő egy kis összetöpörödött dáma volt, az asszonyoknak abból a csodálatos fajtájából, amely gyöngesége dacára többet elbír, mint a legerősebb férfi. A toalettje nem igen különbözött amaz asszonyokétól, akik két-háromszáz évvel ezelőtt nézegettek le a Pogánykő ormáról, de a pillantása egy csöppet se volt büszke vagy méltóságos: az öreg dáma fürgén tekintgetett ide-oda s erősen megszorította a pesti doktor gyémántoktól csillogó ujjait.

— Jaj Pest, — mondta tréfás szemforgatással, — jaj, hány esztendeje, hogy magam is lehozatni készülök az utiládámat a padlásról . . . Azt mondják, hogy gyönyörü város s hogy Páris vagy London is éppen hogy csak egy pincurkával különb . . . Ez a szegény leány is majd agyonkínoz, hogy valami pesti színházat vagy bált akar látni . . . De én már úgy nézem, hogy el is temetnek, mielőtt a nagy utat megtehetném . . .

— Hát nagyságos asszony még sohase volt Budapesten? — kérdezte Csollán doktor csodálkozva.

— Nem én, édes lelkem, soha . . . Ugy-e hogy kerékbe kellene törni az olyan rossz férjet, aki a feleségétől ezt a kis élvezetet is sajnálja?

A vendég nevetve bólintott, de a szeme most hirtelen másfelé fordult; mellette édes kacagás csendült föl: a leányé, aki a tiszteletbeli főjegyzővel csevegett. Csollán doktor a szakértő pillantásával nézett arra felé s könnyen hevülő szíve egyszerre megdobbant: ez a teremtés már igazán nem illett ide a középkorba. Ragyogó szemü, bájosan molett termetü leány volt, akinek az arca csakúgy égett az izgalom rózsaszínében, hogy idegen férfit láthat. A főjegyzővel beszélt, de a tekintete egyre a vendégen függött; csupa láng, csupa temperamentum volt minden szava és mozdulata. Csollán doktor úgy érezte, hogy a

vér hullámzani kezd az ereiben s hogy valami lázas fluidum árad feléje a lány kacérul mosolygó szeméből. Még mindig az öreg asszonyság beszédét hallgatta, de az esze ott járt a leánynál, aki kokettül, láthatólag a vendég tetszésére pályázva, szórakozottan kérdezte a főjegyzőtől:

— Gondolja?

Csollán nem tudta miről van szó, de szívét a könnyen lelkesülő férfiak akut mámora fogta el s elragadtatva szólott magában:

— Ennél bájosabb teremtést még sohase láttam életemben . . . Micsoda irigylésreméltó férfi lesz az, akit ez a lány valaha a gömbölyü karjaival magához szorít! . . . Ugyan ki hitte volna, hogy ilyen látnivaló is akad ötezer méternyire a tenger színe fölött! . . .

A pesti doktornak kissé hiányosak voltak a geografiai ismeretei, — a tenger színével és a hegyek magasságával nem igen volt tisztában, — de a lelkesedése igaz és őszinte volt. És mivel azok közé az emberek közé tartozott, akiknek életsorsát a pillanatnyi hangulatok döntik el s akik a hevülés egy rohamában szivesen kockára teszik az életüket, hogy a másik pillanatban talán egy egér cincogásától is megijedjenek, hát kipirulva, izgatottan fordult az igazgató felé s nemes föllángolással így szólott:

— Ma reggel jobban megnéztem a vidéket és mondhatom önnek, hogy Zuggó-Füredet jókedvében alkotta a magyarok Istene . . . A leghiresebb külföldi fürdők még csak a nyomába sem léphetnek ennek a csodaszép paradicsomnak . . . Ha nem sajnáljuk a pénzt, hát tíz év mulva úgy fognak itt hemzegni a gazdag idegenek, mint a hangyák . . . Én mondom ezt, Csollán Tamás doktor, aki értek valamicskét a dologhoz . . . Potom öt millióval az egész művelt Európát idecsődítem . . . És az öt millió meglesz, ime, tanuk előtt, a kezem rá . . .

A pécsi Zsolnay-szobor végleges terve
Készítette Horvai János

Seötét János úr ragyogó arccal csapott föl a vendég finoman ápolt kezébe.

— A jó Isten segítse rá, kedves öcsém. Nem azért, mert Zuggó-Füred az enyém véletlenül, de én is azt tartom, hogy ennél különb hely az egész nagy világon se akad. Persze minekünk nincs elég pénzünk ahhoz, hogy a nagydobot megüssük . . .

Csollán doktor még egy pillantást vetett a leányra, aztán egyszerüen így válaszolt:

— Ha nincs, majd lesz, én mondom, bátyám. Egy hónap alatt olyan részvénytársaságot ütök össze, hogy még a szive is táncolni fog örömében. Nem kell más, csakhogy kétszer elmenjek a börzére, s csakúgy hullik az ölünkbe az arany, meg a nagy bankó. A pénzemberek úgyse tudják, hogy mihez kezdjenek a vagyonukkal . . . Akarja tudni, hogy mi lesz itt öt esztendő mulva?

— Micsoda?

— Először is kiépítjük a vasutat, amely az idegeneket egész Zuggó-Füredig elhozza. Gyönyörü, villámként száguldó vasutat hozunk ide, hálókocsival, étteremmel, talán fürdőszobával is . . . Aztán nekifogunk a fürdőnek . . . Öt háromemeletes hotel, háromszorannyi dependençe-szal, ragyogó kávéházak s olyan gyógyterem, amelyhez képest még a budapesti Vigadó is csak granárium . . . Három utca csupa tornyos villával és jól ápolt angol-kerttel . . . Francia konyha, angol konyha, még magyar konyha is . . . Egyenruhás ciceronék és fogatok, cilinderes kocsissal, akár a francia tengerparton . . . Templomok, külön skót istentisztelet az angoloknak . . . Table d'hote esti hat órakor és hetenként kétszer-háromszor garden party-k . . . Ami pedig a forrásokat illeti, — apropos, hány forrás is van Zuggó-Füreden?

— Három, édes öcsém, egyik külömb a másiknál. A Chrizosztom-forrás, boldogult apáturunk emlékezetére, az Amália-forrás, meg a rólam elnevezett János-kút, — amelyik a vidék legfinomabb savanyúvizét adja.

— És vannak-e megfelelő épületek a források fölött?

— Épületek? Nincs nekünk, édes öcsém, arra való pénzünk, hogy a víznek is házat építsünk.

— Öt év mulva olyan házak lesznek fölöttük, hogy még az angol vendég is a csodájukra jár . . . Az épületeken aranyos betükkel fog ragyogni a forrás neve s belül, a márványos csarnokokban, bóbitás leányok kinálják meg vízzel, nemzeti viseletükben, az idegent . . . Maga a hidegvizes gyógyintézet bele fog kerülni kerek egy félmillió pengőbe . . .

Oly meggyőzően mondta mindezt, hogy a helybeliek szinte megdöbbenve hallgatták. A tulajdonos hálásan szorongatta a kezét, a várúrnő csak indulatszókkal tudott kifejezést adni az érzelmeinek, a főjegyző ámultan nézett rá, a lány pedig — Csollán doktor ezt figyelte meg leginkább — a szótalan elragadtatás és az öntudatos kacérság mosolyával pihentette rajta a szemeit. Mikor később az öreg szolga jelenteni jött, hogy az ebédet föltálalták, a leány a forróságtól égő karjával hozzásimult, s halkan szólott, amig az ebédlőbe átmentek:

— Ugy-e, nem utazik még el és ugy-e feljön hozzánk mindennap? Ígérje meg és biztosítom, hogy nem fog unatkozni . . .

Uj Idők 1903. II. 26. l.

Öngyilkosok

Írta Andronicus

Az írónak iskolája az élet és ő, aki mint a jó iskolamester, holtáig tanul, a legértékesebb megfigyeléseit abból meríti. A modern életnek egyik legszomorúbb, de egyszersmind legtanulságosabb része pedig az a kérdés, hogy kik azok az emberek, akik elvetik maguktól az életet, futva menekülnek belőle s miféle lelki elváltozás az, amely őket arra a lépésre kényszeríti?

Andronicus — akinek álarca mögött legkiválóbb poétáink egyike rejtőzik — sorba veszi a manapság csaknem institucióvá fejlődött öngyilkosságnak hőseit és lélektani vizsgálás alapján kiakarja belőlük hámozni a lelki elváltozásnak okait. Csaknem mindig sikerül is ez neki és plasztikailag kidomborodó képét adja a sok jelöltnek. Érdekes már az elmélete is, amit magáról az öngyilkosságról fölállít s amely cseppet sem szürke, mint a legtöbb elmélet, hanem tele van színnel és igazsággal:

„Aki komoly, kutató szemmel figyel az öngyilkossági esetekre, minden kétséget kizáról ag megbizonyosodik afelől, hogy az öngyilkosságokban semmiféle értelmes, külső körülményekből vagy látszatokból megállapítható rendszer nincs.

Nem igaz, hogy a nyomor kergetne bárkit is az öngyilkosságba. Lesznek öngyilkosok nyomorban élők is. Ezek maguk szintén azt vélik s azt írják hátrahagyott soraikban, hogy a nyomor adta kezükbe a maguk ellen fordított fegyvert. Ámde az öngyilkosokénál még sokkal nagyobb nyomort szenvednek el megszámlálhatlan milliók, anélkül, hogy bármikor komolyan az öngyilkosságra gondolnának. Viszont öngyilkosokká lesznek még nagyobb számban, mint a nyomor gyermekei, olyanok, akik jómódban, vagy éppen a legnagyobb földi gazdagságban várhatnák be utolsó órájukat.

Nem igaz, hogy a szerencsétlen szerelem, vagy szerelmi szerencsétlenség ok volna az öngyilkosságra. Száz ember közül kilencvennek van életében legalább egyszer ilyen baja. Mind kacérkodik ilyenkor az öngyilkossággal, de azután meggondolja a dolgot. Sok szerencsétlen szerelmes közt akad egy-egy Bárczy Benő, aki „kivégzi magát". Erről pedig kisül, hogy tulajdonképp egészen szerencsés szerelmes volt. „Tudhatta: közöttünk nem vala gát."

Nem igaz, hogy a bűntudat s a büntetés félelme tenne öngyilkossá. Minden rendü és rangu bűnösök töltik meg elevenen a börtönöket. Míg egy sikkasztó öngyilkossá lesz, ezer épp olyan szemérmes, épp olyan álbecsület-érzéssel eltelt — inkább megszökik, vagy, előbb-utóbb megszokott szégyenkezéssel, odaül a vádlottak padjára és becsukatja magát. Mások meg szűz becsülettel fegyvert ragadnak s véget vetnek annak a csodálatos és alig érthető állapotnak, amelynek élet a neve.

Nem igaz, hogy a szeretett lények elvesztése fölött érzett mély bánat ok volna az öngyilkosságra. Fölös számmal élnek összetiprott szívü szülők, akiknek egész sereg kis sírdombot kell fölkoszorúzni Mindenszentek napjára. Viszont akadnak öngyilkos apák és anyák, akik egész sereg kis gyermeket hagynak itt, amikor erőszakosan elvetik az életet.

Nem igaz, hogy a ki nem elégített becsvágy kínjaitól akar sok ember az öngyilkossággal szabadulni. Hiszen irnoki és díjnoki állásokban több elkallódó tehetség teng, mint ahány sivár semmiség magas polcokon ragyog. Az ember nyomorult módon megalázva is élni akar.

Nem igaz, hogy testi kínok, gyógyíthatatlan betegségek, ideges állapotok és tébolyrohamok tesznek öngyilkossá. Pokoli kínok közt fetreng végtelen sok ember s lihegve várja, reméli az enyhülést. A kórházak matrác

Péter király bevonulása Belgrádba

Péter király az istentisztelet után elhagyja a székesegyházat

Masics ezredes az egykori „Draga királyné-ezred" élén Péter király üdvözlésére vonul

Balog fényképe

A BELGRÁDI ÜNNEPNAPOK

sírjaiba temetettek mind orvosságért könyörögnek s alig várják a napot, amelyen kitámolyoghatnak kisérteties vászonköpenyeikben a folyosóra. Ideges emberek töltik meg a hidegvíz-gyógyintézeteket, a Kraft-Ebingek előszobáit, a világ minden részébe vivő kéjvonatokat — s majdan az egész világot. Nincs köztük több öngyilkos, mint átlag az egészséges idegzetü emberek közt."

... De hát, ha mindez nem igaz, hol van az igazság? Mi az oka a sok öngyilkosságnak?

Szerző szerint nem egyéb, mint hogy az embereknek bizonyos, nem nagy, de az idő szerint növekedő százaléka már eredeténél fogva öngyilkosságra születik. Az öngyilkosságra való hajlam és képesség benne rejlik bizonyos emberi szervezetekben. Amint egyik ember agyának alakulataiban születésétől fogva ott van a költői, a festői, a szónoki, vagy a zenei tehetség, úgy a másikában ott a tehetség az öngyilkosságra. — Vagy, hogy komorabb legyen az analógia: valamint vannak minden egyéb perverz érzületekkel, vágyakkal és képességekkel megvert emberek, úgy vannak olyanok is, akiknek az a szokatlan perverzitás az átkuk, hogy amíg minden más ember élni akar, ők nem akarnak élni. Akiben nincs ilyen perverzitás, abból soha, semmi körülmények között sem lesz öngyilkos. Akiben ez a perverzitás megvan, az alkalomadtán okvetlenül megöli magát.

Ezt a tételt, amely lehet igaz, lehet hogy nem az, példákkal bizonyítja, kész és az életből vett tételeken vezeti le a szerző. Ez adja meg könyvének (amely Singer és Wolfner kiadásában jelent meg) az érdekességet, valamint stílusának tisztasága, átlátszósága és a causeriának az a finom tónusa, amely távol áll attól, hogy rá akarja erőszakolni a maga igazságát másokra. Csak ott lesz egy kicsit élesebb a hangja, ahol — mint például a katonaság körében előforduló öngyilkosságnál — egy nyilvánvalóan igaztalan ráfogás ellen kell küzdenie. Erős érveléssel cáfolja meg, hogy a katonaságnál a rossz bánásmód volna az öngyilkosságok oka és az igazság tudata, valamint az az érzés, hogy ki kell derítenie ezt az igazságot, szenvedélyessé teszik őt.

Érdekes könyvét ajánljuk olvasmányul azoknak, akik a lélektani igazságot szép formában előadva kedvelik.

T. R.

A belgrádi ünnepnapok

PÉTER KIRÁLY ÉS A VEZÉRKAR

Balog fényképe

Péterfy Jenő műveinek harmadik kötete. A Kisfaludy-Társaság talán semmivel sem szerzett nagyobb érdemeket, mint Péterfy Jenő műveinek kiadásával. Ez a korán és tragikusan elhalt, talpig magyar genie sokszor kénytelen volt a napisajtó rovataiba pazarolni fényes tehetségét, de mindig ráért nagyobbstílü tanulmányokba fektetni ritka izlésének és tudásának gyümölcsét. Műveinek e kiadásában mindakét genreből találunk dolgozatokat, amelyeket Angyal Dávid finom ízléssel és a szerető barát gondosságával válogatott össze. Péterfy ama ritka esztétikusaink közé tartozott, akik még a napisajtó számára futtában végzett munkáikban is meg tudták tartani a hang és a szempont nobilisságát. Jó példa rá az imént megjelent harmadik kötetben a két Zichy-kritika. Különben pedig találunk ott zene-méltatásokat, regénykritikákat, tanulmányokat Beöthy, Herczeg, Bródy, Salamon, Széchenyi műveiről, azután általános esztétikai cikkeket, végre a kritika laza kereteibe beillesztett valóságos korképeket. Mindenütt a finom kéz boncoló analizise visz minket a megismerés forrásához. A kiadót dicséret illeti minden egyében kivül azért is, hogy e kötethez pontos névmutatót és teljes Péterfy-bibliografiát készíttetett.

A pécsi Zsolnay-szobor. Zsolnay Miklósnak, a halhatatlan magyar fazekasnak szép emléket állíttat Pécs város közönsége: Horvai János szobrászszal megmintáztatta Zsolnay szobrát, amelynek képét e számunkban közöljük. A szobormű ügye már két éve vajudik. Először pályázatot hirdettek az emlékműre, ez meddő maradt. Aztán Strobl szobrászt bízták meg az elkészítésével. De Strobl később lemondott a munkáról, annyira el van foglalva. Akkor aztán az első pályázaton előnyösen föltünt Horvait bízták meg a kivitellel. A fiatal művész, aki maga is pécsi ember és jól ismerte a puritán szokásu Zsolnayt, egészen úgy fogta föl őt, amint az életben látta: munkászubbonyban, mint a nemes fazekasság igazi, nálunk utól nem ért mesterét. Az alapzatot Schulek tanár, e geniális építőművész tervezi. A szobormű egy év alatt elkészül s aztán elmulhatlanul hirdeti a nagy magyar mester művészetét.

A Khuenek és a Héderváryak

Khuen-Héderváry Károly gróf, Magyarország új miniszterelnöke, úgy a Khuenek mint a Héderváryak révén egészen a XIII. századig vezetheti vissza származását.

A Khuenek Tirolból származnak. A család első őse: „Egon der kühne Ritter" (Egon, a vakmerő lovag) 1250 körül már előkelő szerepet játszott. A család későbbi neve állítólag szintén a „Kühn" „Kuehn" (vakmerő) szóból ered. Egonnak és nejének Landenburg Hildegardnak fia: Henrik 1280 körül Tramyn Pascalinát vette nőül. Henrik legidősebb fia: Arnulf, már a Khuon vagy a Khuen nevet viselte. Khuen Arnulf Belasi Máriát, az ősrégi Belasi család utolsó sarját vette nőül s saját neve mellé fölvette felesége családi nevét is.

Uj Idők 1903. II. 38. l. 38

csak megerősítenők őt hajlamaiban, amelyeknek érvényesülése csakis testi élete rovására mehetnének.

Nem meríthetjük ki ezt a kérdést egy rövid cikknek keretében, nem is volt az a szándékunk. Hanem csak arra akartuk figyelmeztetni e családi ujságnak olvasóit, hogy a pályaválasztás kérdésénél nemcsak a boldogulás lehetősége legyen irányadó, hanem szoros nexust kell teremteni a gyermek jövendő pályája meg az egészségének körülményei között. Eppen a boldogulása szempontjából.

Mert mit is használ a legszebb rakomány, ha olyan hajóra van bízva, amely el nem bírja? A legelső zivatar elsüllyeszti a hajót és kárbavesznek a rábízott drága kincsek . . .

X. Y.

Az orosházi Kossuth-szobor leleplezése szeptember 18-án. A szobrot Horvay János készítette.

Három új regény

Három új regényt juttatunk olvasóink asztalára az *Uj Idők* hasábjain. Legyen szabad e három új költői alkotásra máris felhívnunk a figyelmet: oly művek ezek, amelyek bizonyára új és különleges élvezetet szereznek olvasóinknak. A regényirodalom nem nagyon termékeny a legújabb időkben, sem a külföldön, sem nálunk, ritkán akad az ember olyan művekre, amelyek egészen meg tudják hódítani izlésünket. Annál kellemesebb nekünk, hogy ez a három új regény kivételes szépségü.

Gárdonyi Géza írta az egyiket; „Az utolsó tekintetes úr" az ő mesteri tolla révén zamatos alakká formálódott: egy darab Magyarország éled föl előttünk azokkal az érdekes karakterekkel, amelyeket Gárdonyi fölfedező szeme talált meg. A regény költői formálása bizonyára nagy örömet szerez azoknak, akik irodalmunk fejlődését figyelemmel kísérik.

Másik regényünk szerzője *Zöldi* Márton. Az ő emberei: „A nappali komédiások" a színházon kívül mímelik a színpadi életet, sajátságos, érdekes típusok, amelyek a kulisszák színes világában gyökereznek. Ez a típus új irodalmunkban, a közönség kevéssé ismeri, Zöldi regénye tehát e részben is meggazdagítja irodalmunkat. Súlyt helyezünk az ily irodalmi fölfedezések becsére: általa jut ki belletrisztikánk az únott közhelyekből. A szerzőt eddig is mint kitünő megfigyelőt ismerte a kritika: itt egyben rövid és zamatos jellemző ereje mutatkozik, amely gyors tempóban bonyolítja az olvasó előtt a cselekményt.

Etlar Karil „Vendettá"-ja a harmadik mű, amelylyel olvasóink az új évnegyedben találkoznak. Dán ember, északi ember került a szinektől izzó délvidékre, Korzikára: az északi ember mohó vágyával szívta be ama különleges világ szineit és duskál az előadásukban. E színmozaik keretében mozog az epizódokban gazdag cselekmény, pillanatról pillanatra ébren tartva érdeklődésünket a színjáték iránt, amelyet a korzikai népélet mutat.

E három regény olvasása nekünk is élvezetet szerzett, amit siettünk itt is kifejezni, mert — őszintén bevalljuk — nem könnyü dolog nekünk sem ily szép s jó regényekre akadni.

Míg az *Uj Idők* továbbra is bevált programját fejleszti, e regények mellett biztosította magának azt, hogy *Herczeg* Ferenc lapunknak szenteli irodalmi munkásságának legjavát, amit bizonyára szívesen vesz tudomásul az olvasó. A további füzetekben az olvasó gyakran talál majd a szépirodalmi és kritikai cikkeken kivül oly közleményeket is, amelyek számot adnak arról, hogy minő új eredményekre bukkant az orvosi tudomány s mit lehet ezekből mindnyájunk javára értékesíteni. Ezek a cikkek, úgy szeretnők, nemcsak kellemes olvasmányt adnak, hanem talán gyakorlati hasznot is hajtanak olvasóinknak.

A szerkesztőség

Uj Idők 1904. X. 39 m.

Katona Béla

Hirtelenül, váratlanul halt meg Katona Béla koronaügyész helyettes, mindannak a sok embernek szomorúságára, akik előtt emberbaráti intenziv munkásságát nem sikerült eltitkolnia. Katona Béla neve hallatára elsősorban nem az ő fényes állása, méltósággal teli hivatala jut eszünkbe, hanem mindenekelőtt a jóra termett és jót mívelő ember. Őt csakugyan nem a rangja tette jelessé és ösmertté, hanem derekassága, a Szép és Jó kultusza, amelynek nyomára lépten-nyomon akadtunk nyilvános életünkben. Mindenütt, ahol emberek szenvednek vagy méltatlan életviszonyok közé kerültek: ő ott volt ama kezdeményezők közt, akik igyekeznek a szenvedéseket csillapítani, az emberi méltóságot jogához juttatni. Ha van szép életfeladat, úgy bizonyára ez az. S ehhez kapcsolódik nagy természetességgel a szépnek kultusza a művészetek terén is. Katona Béla, amióta Budapestre költözködött, megtalálta a maga feladatait ezen a téren is: művészeti egyesületeinknek nemcsak pártfogója volt, hanem a Képzőművészeti Társulat igazgatásában is résztvett. A laikus ember nem találja meg könnyen a helyét az ilyen munkában: de Katona Béla itt is hamar tisztában volt azzal, hogyan s mi módon válhatik fáradozása a művészeti élet javára. A jót cselekvő ember ösztöne vezette őt itt is. Így szövődött életében e két nemes emberi erény egygyé: ezért szerették őt mindenütt, ezért volt egyformán kitünő képviselője az igazságot és a szépet szerető férfiúnak. Negyvenkilencéves korában halt meg. Emlékét megőrzik cselekedetei.

— ✱ —

Egy emlékoszlop. Tavaly nyáron szörnyü hír ejtette izgalomba az országot s a parlamentben is viharos visszhangra talált. A trebinjei dandárhoz tartozó 12. gyalogezrednek az a része, amely Bileken állomásozott, egy forszírozott menetelés közben, amelyet az ezred parancsnoksága rendezett, tekintet nélkül az abnormális hőségre, súlyos veszteséget szenvedett. Tizenkét magyar fiu esett áldozatul a napszurásnak meg a felebbvalói kiméletlenségének. Azóta az ezred parancsnokát nyugalomba helyezték és most, az elmult hónap harmincadikán emlékoszloppal jelölték meg a közös sírt is, amelyben az áldozatok pihennek. A 12. gyalogezrednek Bilekben állomásozó része teljes díszben vonult ki, hogy megadja szerencsétlenül járt bajtársainak a végső tisztességet. Az emlékoszlop harmadfél méter magas, két oldalán be van vésve az áldozatul esett tizenkét katona neve, elől pedig a következő sor jelzi német nyelven gyászos sorsukat: Meghaltak kötelességük teljesítése közben. Mostani számunkban két kép látható, amelyek közül az egyik a tavalyi katasztrófa színhelyét, a másik az emlékoszlopot ábrázolja, amely alatt az áldozatok pihennek.

Bród Ernő fényképe

A budapesti olasz kolonia megünnepli az olasz trónörökös születését. A csoport közepén látható Türr Antal tábornok, jobbra tőle az olasz királyné egyik udvarhölgye: Bardesono di Rigras asszony, aki átutazóban Budapesten tartózkodott, mellette Chiaronente-Bordonaro, budapesti olasz alkonzul

BISMARCK HERBERT, a vas-kancellár elsőszülött fia. Meghalt szeptember 19-én

A szolnoki művésztelep

Deák-Ebner után, aki a hetvenes évek elején Pettenkoffennel és Karl Leopold Müllerrel, az osztrák orientalistával, több nyáron át együtt festette Szolnokot: az idegenek közül számosan s a magyarok közül: Bihari, Aggházy, Böhm Pál, a két Bruck, Flesch, Kaczián, Mednyánszky, Kárpáthy, Pataki, Paczka, Knopp, Tölgyesi, Révész, Spányi és Koszta, évről-évre lelátogattak, hogy a magyar művészet géniuszának áldozzanak.

Szolnok városa azonban az ő idejükben kicsiny volt és rosszul épült; az emberek pedig zárkózottak. Műteremről szó se lehetett s áldotta sorsát az idegenből jött művész, ha jó pénzeért valamelyes rossz lakást kapott.

Hanem a mosolygó magyar ég szines felhői, napsugaras izzó levegője, a piac népies pompája, a Tisza halászkunyhói, a Zagyva-füzes „Ácsorgója", a puszta csöndje, az Alföld aranykalászszal ékes rónasága, lengő délibábja s az öntések madárbúgástól zizegő esthangulatai: mind, mind a régi, kimeríthetetlenül vonzó témái maradtak Szolnoknak.

Ennek a sok festői szépségnek kiaknázására vállalkozott az az előkelő művészekből álló társaság, amely ezelőtt négy évvel a közoktatásügyi minisztertől azt kérte, hogy Szolnokra egy, legalább tizenkét művész befogadására alkalmas művésztelepet építsen.

Lelkes, legyőzhetetlen előharcosa volt e tervnek Lippich Kadocha Elek, a művészeti osztály főnöke s Lippich Gusztáv, szolnoki főispán, Lippich K. Elek bátyja és munkatársa.

S a miniszternek, Szolnokmegyének, Szolnok városnak s a megye közönségének támogatásával, a két művészházból s ebben tizenkét műteremből és ugyanennyi lakásrészből álló telep, alig két év alatt fölépült és Zsilinszky Mihály, a közoktatásügyek államtitkára 1902. évi junius hó 29-én át is adta rendeltetésének.

S az átadás évfordulóját, az ország előkelő műpártoló közönségének részvétele mellett, már a mult évben fényes és meglepően magyar jellegü kiállítással ünnepelték meg a kolónia művészlakói.

A magyar festészeti irányzatnak ez az újabb föllendülése Berzeviczy Albert köz-

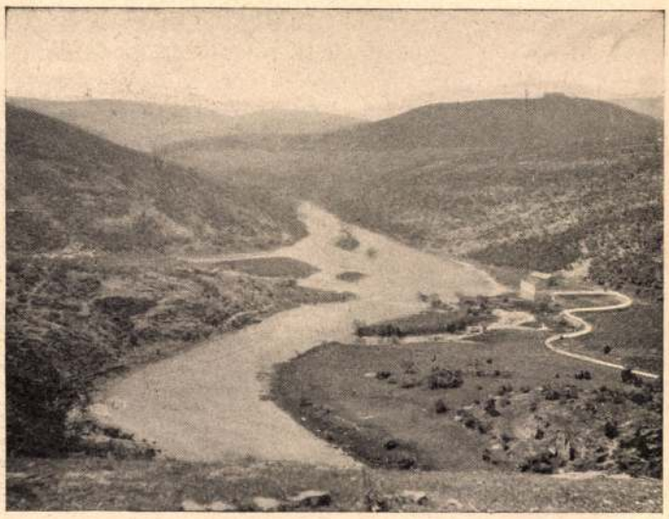

A bileki katasztrófa szinhelye, ahol számos magyar katona áldozatul esett egy forszirozott menetelésnek a múlt esztendő nyarán

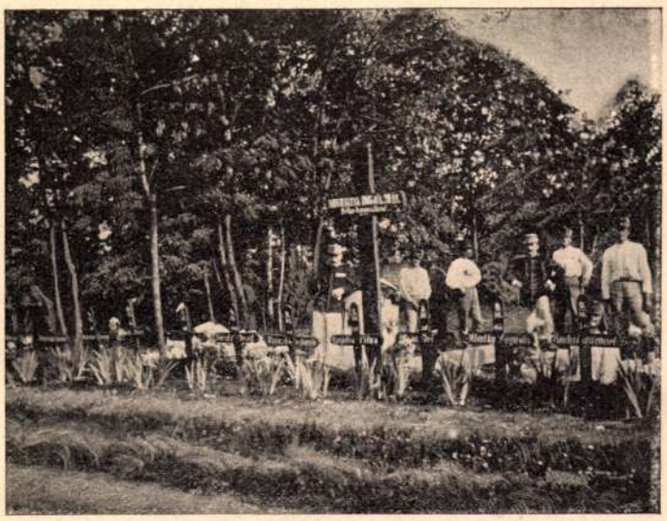

A bileki katasztrófa áldozatainak ideiglenes siremléke, amelyet a mult héten állitottak. Szemenyei Kornél amatőr-fényképe

oktatásügyi miniszter figyelmét is fölhívta s a miniszter annak a kivánságának adott kifejezést, hogy a virágzásnak indult művésztelepet ez évnek őszén meglátogassa.

A kolónia művészei, természetesen, örömmel vették a hírt s Bihari, Olgyay, Mihalik, Zombory s a szolnoki művészeti egyesület titkára, választmányi ülésükön elhatározták, hogy az érkező minisztert kiállitással fogadják. Ez a kiállítás most vasárnap, szeptember 25 én nyílik meg.

A bejelentett magyar tárgyu festmények után, az idei szolnoki kiállítás fölötte érdekesnek és vonzónak igérkezik. A kiállításon Bihari, Deák-Ébner, Olgyay, Fényes, Zombory, Mihalik, Szlányi, Pongrácz, Barta, Nagy Vilmos, Illés, Frecskay, Mátrai Vilmos, Rózsaffy dr. és Pólya Tibor képeikkel, Szigeti Miklós és Mátrai Lajos szobraikkal s Falus Elek iparművészeti munkáival lesznek képviselve.

A művésztelep életéből vett képek, amelyeket az Uj Idők ebben a számban közöl, ifj. Nerfeld Ferenc szolnoki amatőr-fényképész gépe alól kerültek ki.

Gruber József

— ✠ —

Egy erdélyi fejedelem sírhelye

Barcsay Ákos csontváza

Azok között, akik a magyarországi török uralom végső éveiben nevezetes szerepet játszottak, kiválik Barcsay Ákos alakja. Nyughatatlan lelkü, nagyravágyó volt és föl is vitte odáig, hogy a fényes porta 1658 ban kinevezte Erdély fejedelmének. Akkor történt ez, amikor II. Rákóczi György lengyelországi hadjáratával magára vonta a szultán haragját. De Rákóczi nem hagyta magát és 1660 májusban nekiment seregével a töröknek. A monostori mezőn volt május 22-én a döntő ütközet, amelyben a detronizált fejedelem serege vereséget szenvedett és ő maga is elesett. Ezzel azonban nem ért véget az áldatlan polgárháboru, mert most Kemény János állott Rákóczi híveinek élére és ő viszont megverte Barcsay Ákos hadait, aki aztán 1661 január 6 án le is mondott a fejedelemségről.

Mégsem kerülhette ki a végzetét. Párthívei nem tudtak belenyugodni lemondásába és folytatták a küzdelmet. Erre Kemény János elfogatta Barcsayt és előbb Görgénybe, onnan Kővárra vitette. Útközben megölték a szerencsétlent.

Halálának körülményeire és végső pihenő helyére érdekes fényt vet a következő levél, amelyet Velito Zoltán úr küldött be nekünk Mezőörményesről egy fénykép kiséretében, amelyet mostani számunkban reprodukálunk. A magyarázó levél szószerint így hangzik:

„Augusztus hó folyamán Kozmatelkén Kolozsmegyében Dózsa Endre alispán ásatásokat rendelt el Barcsay fejedelem sírhelyének felderítése végett. A hagyomány útján megjelölt helyen egy korhadt faoszlop mellett a felásott sírban egymás mellett fekve két csontváz találtatott. Lefényképeztem s mellékelve küldöm esetleges közlés végett.

Amelyiknek lábszárán a bilincs látható, hagyomány szerént Barcsay fejedelem csontváza. Ez egészen ép, csak a jobb kezefeje hiányzik, amit valószinüleg fölkoncolása alkalmával a kezén levő gyűrűk miatt vágtak le.

A másik Buday, a fejedelem rokona, akivel összekötve szállitották egy kutyaketrecben. Ennek a koponyáján hatalmas, a csontot keresztülvágó négy kardvágás van.

Történészek adata szerint egyesek azt állítják, hogy a fejedelem emberei parancsot kaptak, hogy a Barcsayt és Budayt szállitó szekeret érjék utól és őket végezzék ki. Ezt Kozmatelkén véghez is vitték: Barcsayt a szekér ablakán keresztül meglőtték, Budayt meg fölkoncolták s az útra a két holttestet kidobták. Később az ott lakó oláhok közös sírba eltemették. A két csontváz fekvéséből még az is megállapítható, hogy a fejedelem jobb, Budai meg balkarjuknál össze voltak kötve. A két csontváz külső karja könyökből föl van hajtva, a belső egymáson fekszik kinyújtva.

Más hagyomány szerint Barcsayt szolgája másnap a sírból fölásta és az ottani templomba temette el. A templom belsejét renoválás alkalmával fölásták, de nem találtak semmit.

... A valószinüség tehát amellett szól, hogy a Kozmatelken talált két csontváz csakugyan a boldogtalan fejedelem és hű fegyvertársa.

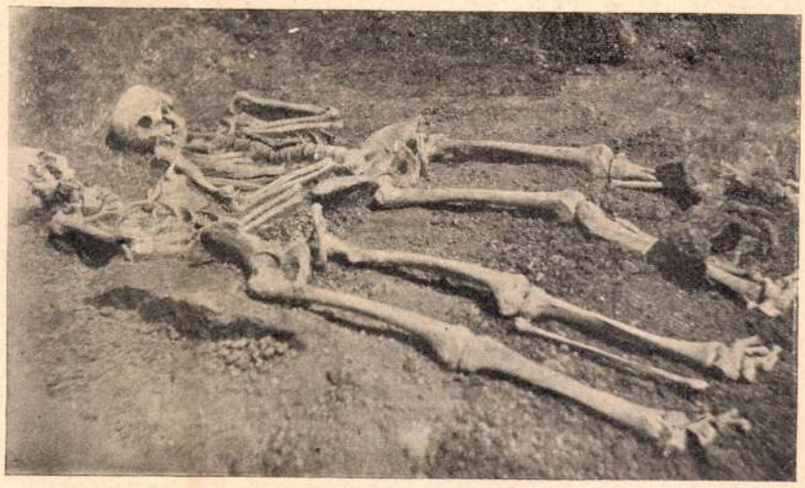

BARCSAY ÁKOS erdélyi fejedelem és hű emberének, BUDAY IMRÉNEK csontváza

Útközben. Sajó Sándor e című verseskönyve kellemes, illatos virágbokréta. A családi élet bensőségét, a férfikornak érzelmeit igaz vonásokkal rajzolja. Egyszerű eszközökkel éri el a hatást: őszinteséggel, közvetetlenséggel. Azok a képek, amelyeket családjáról és a maga kis világáról fest, szeretetreméltóak és vonzók. Fantáziája nem szárnyal ugyan valami merészen, de azt a kis kertet, amelyet költészetének vallhat, kellemes harmónia, üde szinek, gondos elrendezés jellemzik. Elmélkedő, tartalmas lélek. Hazafias és társadalmi verseiben nem a föllengzés és nagy hang uralkodik, hanem a gondolat és az elmélyedés. A gondos és formás tartalomhoz járul a csinos, síma külalak. Versei sehol sem döcögnek, gitárja húrjaiból kellemesen száll a dal... Sajó Sándor kiforrott költő, akinek könyvét szívesen olvassuk s intim hangjai megmaradnak emlékünkben. Talán kissé túlságosan fegyelmezi is magát, kissé félénk gonddal marad a kitaposott úton, pedig a népszerűség a töretlen ösvényen járó merész vándort keresi föl. Mindamellett Sajó Sándor könyve derék munka, amely méltó a szimpatiára. Mutatóul közöljük ezt a kis költeményt.

Ne higgy vakon a leánynak,
Ami bántja, nem mind bánat;
Könnyen áll a szeme könyre,
A szíve meg — a közönyre.

Vérző sebét rejtve hordja,
Fáj neki, de eltitkolja,
S hogy a világ meg ne lássa,
Mosolygás a haldoklása...

A könyv Lampel Róbert kiadásában jelent meg. *K.*

A kecskeköröm legendája

Orvos barátommal elvittük Füredről Tihanyba berlini ismerősünket, hogy megmutassuk neki a világhírű visszhangot, amely még ma is a legreálisabb magyar üzlet, mert a beléfektetett tőkét tizenkétszeresen adja vissza.

Sajnos, megfelejtkeztünk róla, hogy vasárnap van és ilyenkor a visszhang nem működik. Kárpótlásul egy paraszt suhanctol vásároltunk egy marék balatoni kecske-körmöt és megajándékoztuk vele a berlinit. Hogy nagyobb becse legyen az ajándéknak, megjegyeztem:

— Ennek a kecskeköröm nek nagyon szép legendája van.

— Ah, legenda? Mesélje el nekem! Én gyűjteni szoktam a legendákat!

Orvos barátommal összenéztünk. A kecskeköröm legendája minden olvasó-könyvben benne van, minden gyermek ismeri, mi is egyszer halottuk már. Előzékenyen mondtam:

— Mesélje el ön!

— Óh, csak mesélje ön! — mondta szerényen az orvos.

Végre is úgy egyeztünk meg nemes vetélkedésünkben, hogy én kezdem el a legendát és az orvos végzi be, Behúnytam a szememet, nagyot lélegzettem és elszántan belekezdtem?

— Valamikor a Balaton helyén virágzó sikság terült el. Itt élt egy pásztorleányka, aki apátlan-anyátlan árva volt és reggeltől-estig szép fehérszőrű kecskéit legeltette... A kecskék szépen fejlődtek, mert a legelő elsőrendü volt és a pásztorleányka naphosszant saját szerzeményü népdalokat furulyázott, amelyek csakhamar széleskörben közkedveltségre tettek szert. És aztán... aztán...

Terringette, sehogy sem jutott eszembe, hogy mi történt aztán. Az ember el se hinné, hogy a gyermekkori emlékek mennyire elmosódnak. Hosszan, esdekelve néztem az orvosra, aki nagyot lélegzett és fülig pirulva folytatta:

— Aztán fönn a hegyen élt egy derék apát-plébános, aki élete javarészét kegyes és ájtatos gondolatok társaságában töltötte el. Az apátplébánosnak föltüntek a pásztorleányka nagy zenei hajlamai és fölajánlotta neki, hogy gondoskodni fog művészi kiképzéséről. A pásztor-leányka nagy örömmel fogadta a fényes ajánlatot és... és...

Orvos-barátom kajánul mosolygott és így szólt hozzám:

— No most folytassa ön!

Dühös pillantást vetettem rá és vakmerően folytattam:

— Ekkor történt valami, amit még nem tudott teljesen tisztázni a történelem. Kár volna ugyan könnyelműen hitelt adnunk a rossz nyelvek suttogásának, de elég az hozzá, hogy egy időtől kezdve a pásztorleányka szomorúan sírdogalva ült naphosszant kecskéi társaságában. A kecskék gyöngéden mekegték:

— Mek-mek-mek! Miért sírsz szép pásztorleányka? Mek-mek-mek!

És amikor látták, hogy a pásztorleányka nem felel, körülvették és ők is vele sírtak napestig és... no most folytassa ön!

Orvos barátom a fogát csikorgatta dühében és komoran folytatta:

— Sírt a pásztorleányka és sírtak a kecskék. A napok teltek és a könyek gyültek, egyre gyültek. Addig gyültek, míg egy nagy tó lett belőlük és a pásztorlánykát elnyelte kecskéivel együtt. Azóta nem maradt meg más belőlük, csak ezek a kecskekörmök és ez a legenda.

A berlini búzgón jegyezte noteszébe a legendát és meghatottan mondta:

— Nagyon szép legenda és ékes tanubizonysága, hogy mi szép virágokat termel az egyszerű nép friss fantáziája!...

Ne

Az aszfaltbetyár

Aladár a tükör előtt áll s begombolja legújabb szabásu kabátját. Hajfürtjeit művészien elrendezte már, alig serkedző bajuszát angolosan a szájára kefélte. Óvatosan feltette kékszalagos szürke kalapját, nehogy a gondozott fürtöknek ártson. Igazitott egyet nyakkendőjén s a tükörben még egyszer végig nézett magán. Remek. Mindenki valami fiatal mágnásnak fogja nézni. Nem látszik meg rajta, hogy valamely irodában körmölget havi hatvan koronáért...

Kezébe veszi fényesfejü botját, köszörül egyet a torkán s a lehető legmélyebb hangján próbálja: „Megengedi kedves nagysád..." Majd aztán csodálkozó hangon: „De nagysád?!"

Kimegy a kapun, összeszoritja ajkait. Ezáltal érdekes ránc keletkezik a szája körül, olyan főúri blazirtságot mutat az arca. Sebes léptekkel hagyja el a szűk utcát s kiérve a körútra, megáll.

— Sehol egy érdekes alak! Csupa hétköznapi arc! Nevetséges toalettek! Istenem! Hova fajul az ízlés.

Hirtelen megáll. Egy mellékutcából csinos kis baba jön ki s előtte sietve átmegy a túlsó oldalra.

Ah! Ez igen! Krrr, krrr, s köszörüli a torkát, aztán utána siet. A kicsike befordúl egy kevésbbé népes utcába, Aladár úrfi utána... Eléri...

— Jó estét, kedves nagysád!

A leányka visszafordúl s öröm csillan át a szemén.

— Jó estét!

Aladár úr meglepődik. Ő nem ezt várta. Ilyesmi még nem fordúlt elő a prakszisában. Csodálkozással néz a mosolygó arcba.

— Talán ismerős vagyok, nagysádnak?

— Egy cseppet sem...

— Azért, mert... — dadog Aladár úr kínos zavarában.

— Ugy-e csodálkozik azon, hogy köszönését fogadtam? Tudja kérem, én vidéki vagyok és sokat hallottam beszélni a budapesti aszfaltbetyárokról...

— De nagysád! Bocsánat, én...

— Tudom, — vág közbe kissé gúnyosan a leányka, tudom, hogy ön nem az, de ne vegye rossz néven, én azt hittem. És nagyon szerettem volna közelről látni egy olyan üresfejü tacskót. Kiváncsi voltam megtudni, hogy mi élvezetet találnak a járó-kelő hölgyek neveletlen üldözésében. Nem találja ön is ostobának ezt a dolgot?

Kövi úr ötöl-hatol:

— Igen, kérem alássan, semmi értelme sincs, de...

A leányka egy ház előtt megáll.

— Itt lakik a nagynéném. Ő nála vagyok egy-két napra... Jó éjt!...

Azzal befordul a kapun.

Aladár utána néz, amíg a lépcsőházban el nem tünik. Érzi, hogy csúnyán lefőzték.

Igaza lehet a kicsikének! Ha úgy veszszük, nem szép dolog s nem is ártana leszokni róla...

Egy feltűnően elegáns szőke hölgy megy el mellette, nagy illatárt hagyva maga után.

Aladár úr tág orrcimpákkal szívja be az illatot s mintha vonzaná az előtte menő hölgy, utána indul.

— Ej! Mit törődöm én annak a falusi libának zöld fecsegésével! Mindjárt meglátszott rajta, hogy falusi...

Dréghelyi László

Az Uj Idők előfizetési ára:

Egész évre . . . 16 korona.
Félévre . . . . . 8 korona.
Negyedévre . . . 4 korona.

Kérjük olvasóinkat, hogy előfizetésüket minél előbb megujítsák, nehogy a lap pontos szétküldésében akadály támadjon.

Az Uj Idők kiadóhivatala

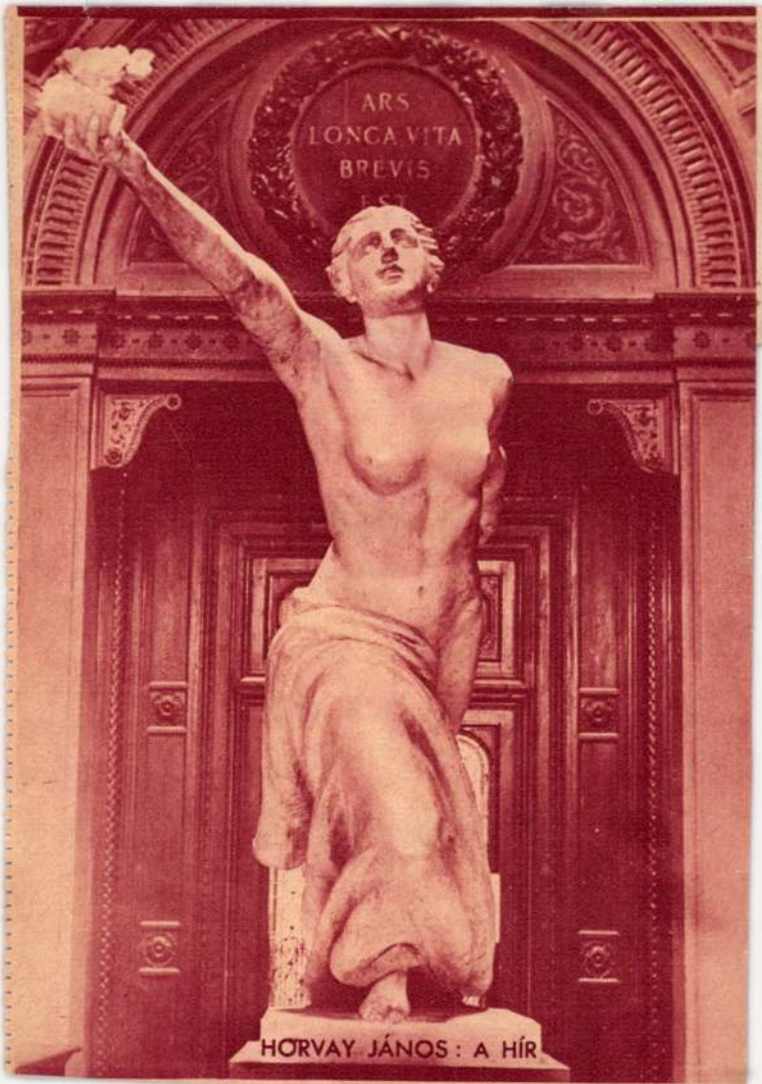

HORVAY JÁNOS: A HÍR

Horváry János

Pesti Napló képes mell.

1936. máj. 3. fordely

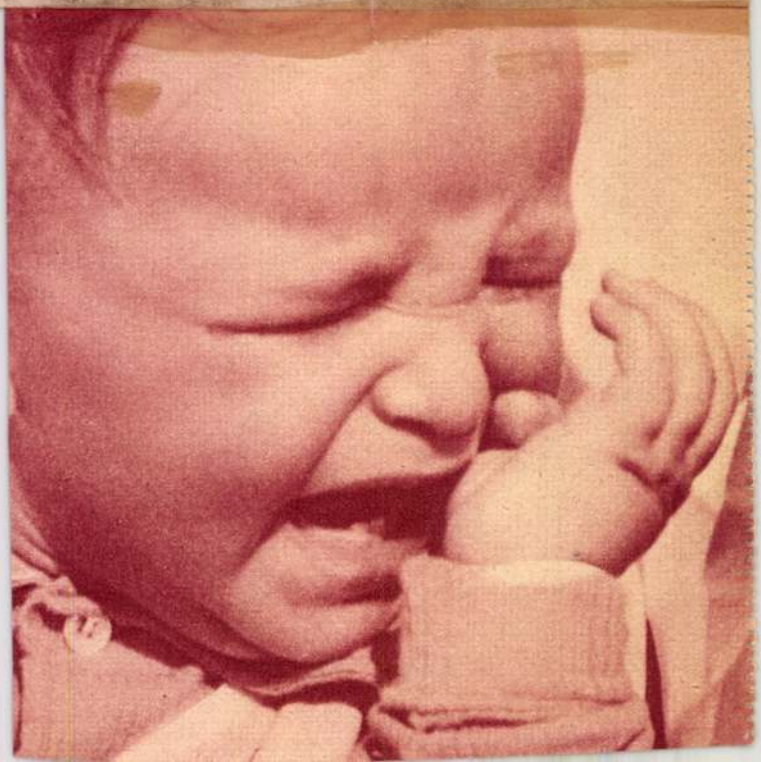

Aki a tudományt becsüli

Egy mecénási hajlamairól ismert főúr valami arkeológiai kérdés eldöntése végett magához kérette hazánk egy kiváló szobatudósát, aki a Múzeumból csak sátoros ünnepek alkalmával szokott kimozdulni. A tudós néhány napot töltött a vidéki kastélyban, miközben kitanulta, hogy a bor, mint régiség, patina nélkül is becses műemlék. Körülbelül egy hétig élvezte a gróf úr vendégszeretetét. Evett, ivott és értekezett. Mindent tömören, alaposan, mint tudóshoz illik. A hét végén már a francia konyhaművészetet is a becses régiségek közé sorolta. Elragadtatással beszélt a pikáns mártásról, valamint a vadhús stílszerü zománcáról.

Amikor elutazott, a hó a hő következtében olvadásnak indult. A vesztibül előtt, ahol a gróftól elbúcsuzott, nagy idomtalan parasztszán várakozott reá. A parasztszán mellett egy könnyü, elegáns formáju uriszán állott strucctollas parádéskocsissal és cifrán fölszerszámozott félvér paripákkal. A parasztszán elé két nehézkes igásló volt fogva.

Az úriszán a szolgabírót szállította a városba, a parasztszán a tudóst a vasuti állomáshoz.

A tudósnak, noha elvben keveset ad a világi hiuságokra, szemébe ötlött a két szán között mutatkozó eltérés. Milyen ócska, primitív, sőt komikus eszköz az a parasztszán, amelyen őt viteti a gróf. Ilyet még az ősember is össze tudott tákolni. Semmi sem mutatja rajta a kultura kétségtelen haladását. A talpak nehézkesek, faragatlanok. Az ülés pokróccal borított szalma.

Az úriszánon, annak minden részén meglátni a technika csodás tökéletesedését. Konstrukciója izléses, ötletes.

Mindezt a tudós az ő mély intuitásával hamarosan áttekintette. Egy kis keserűség lopódzott a lelkébe. Valami megbántódásfélét érzett.

Hm, gondolta magában, ez a gróf, noha fölvilágosodott, intelligens fő, még mindig előítéleteket ápol. Különb embernek tartja a szolgabírót a tudósnál. És ezt ki is mutatja. Csak rá kell nézni a két szánra, vagyis a közöttük fennforgó különbségre.

Az úton ebben az irányban fűzte a gondolatokat. Szomoru konkluziókra lyukadt. A magasabb rangu társadalmi osztály becsüli esetleg a tudományt, de a tudóst nem. A legjobb esetben leereszkedik hozzá s a legnagyobb kitüntetés, hogy megeteti, megitatja. De úriszánt nem juttat neki. Inkább a szolgabírónak . . .

Ezt a leszűrt tapasztalást hozta magával a Múzeumba, aztán analizálta, osztályozta és beraktározta. Még az Akadémián is elpanaszkodott öreg kollégáinak, akik siettek helybenhagyni azt az igazságot, hogy ebben a hazában még sápadtan dereng az ébredő korszak, amelyben a tudományt, mint olyat s a tudóst, mint amolyat megbecsülik. Elégikusan sopánkodtak.

— Mi már nem érjük meg azt a korszakot . . .

— Milyen más Angliában a fölfogás! Ott ugyan jobban becsülik a tudományt!

Két hét mulva a gróf meglátogatta a tudóst.

— Emlékszik, — kérdezte, — a fiatal szolgabíróra, akit önnel együtt volt szerencsém vendégül látni?

A tudós kissé epésen válaszolt:

— Azt hiszem, emlékszem.

— Képzelje, — folytatta a gróf, — az úton kificamította a lábát.

— Ah!

— Igen. Szemrehányásokat is tettem magamnak. De persze, nem volt több parasztszán otthon.

— Parasztszán?

— Igen, olyan, amilyenen önt vitettem az állomáshoz. Amikor a hó olvadni kezd, csak azon szabad szánkázni. Az úriszán az első farolásnál könnyen fölfordul. Ilyesminek nem tehettem ki hazánk kiváló tudósát. A szolgabíró jobban bírja. A közigazgatás így is úgy is rossz, de a tudomány . . .

A jeles arkeologus nagyot nézett. Szégyelte vastag tudatlanságát a szánkázás mezején, de mikor a Múzeum-kertben oly kevés szán fordul meg és föl. Különösen kevés parasztszán.

Természetes, hogy ez az incidens nem változtatta meg azt a nézetét, hogy hazánkban a tudományt nem becsülik. Vagy ha igen, nem eléggé. Manzsettát a tudós minden hónapban változtat, akár kell, akár nem. De nem teheti ugyanezt a meggyőződésével.

Lucián

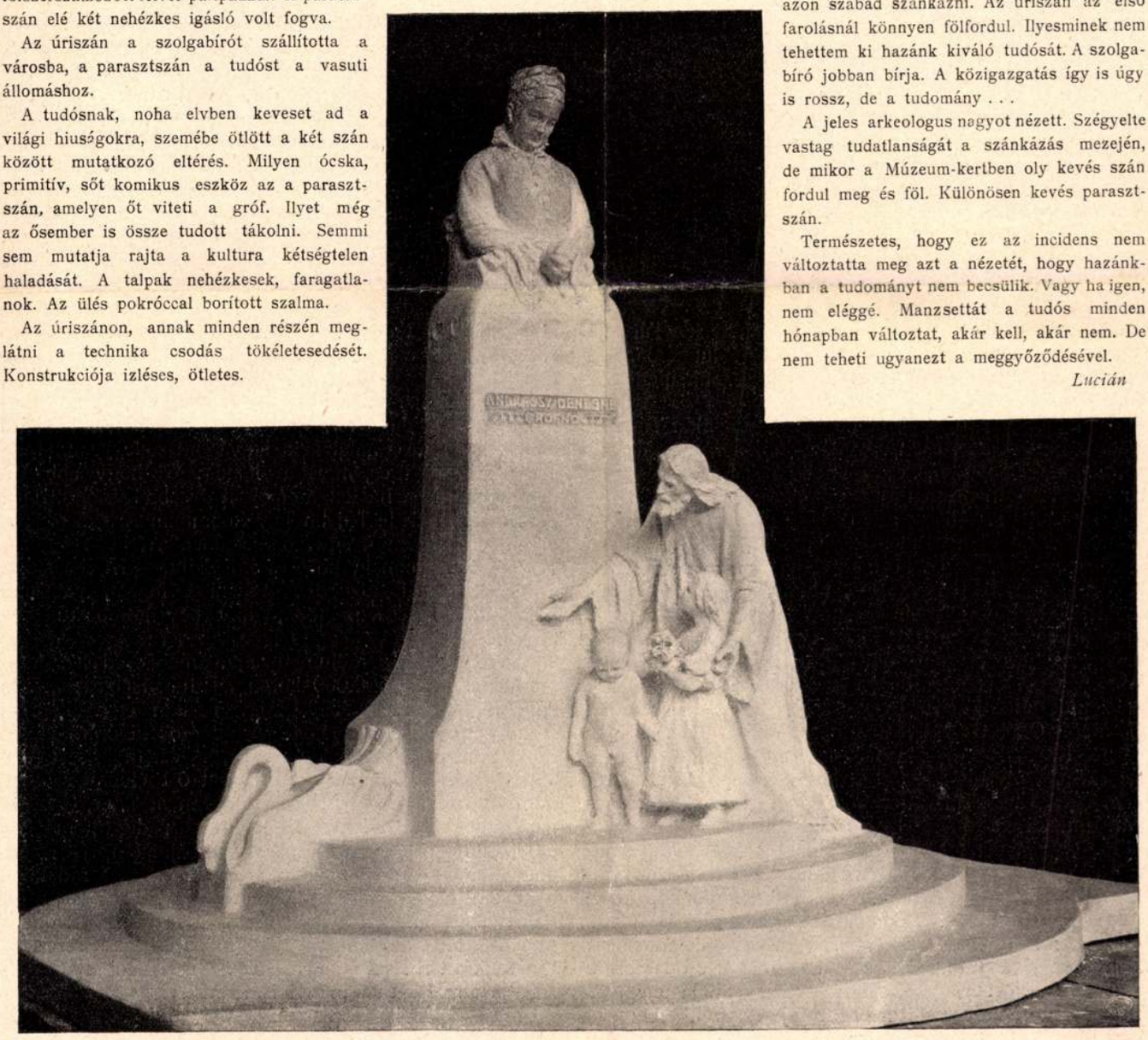

GRÓF ANDRÁSSY DÉNESNÉ SZOBRA

A szoborpályázaton 2000 koronás első díjjal jutalmazott és kivitelre elfogadott pályamű. Horvai és Szamovolszky műve.

Uj Idők 1904. X. 20 s. 468 kép

1841 május 28-án és ő szedte össze a természettudományok művelésére az első 134 tagot. Bugát Pál volt első elnöke a Társulatnak, amely különben csak nagynehezen, három esztendei várakozás után tudta a királyi engedélyt megnyerni arra, hogy nyilvános és országos jellegü lehessen.

Nagy munkakedvvel és még nagyobb plánumokkal kezdte meg munkásságát az új Társulat. Lelkes tervelgetés, buzgó ülésezés közt telt el az első nyolc esztendő, annélkül azonban, hogy a nagy terveknek, anyagi, sőt sok tekintetben szellemi erő híján, reális eredménye lett volna. Mindamellett első kiadványai, az Évkönyvek tartalom dolgában is becsesek voltak. A szabadságharc ketté vágta a társulat élete fonalát és amikor a szétrebbent tagok 1850-ben ismét csoportosultak, alig ötvenen álltak a halottaiból föltámadó közül. A kis csapat azonban nem csüggedve, igényeit leszállítva, törhetetlenül dolgozott és évek multán tagjainak értéke, munkásságának becse egyre nagyobb tekintélyt, nagyobb díszt ad a Társulatnak, mígnem azzá válik, ami most: a művelt világ legnagyobb természettudományi egyesületévé. Rohamosan emelkedő népszerűségéről szóljanak az adatok: 1867 végén a társulat tagjainak száma 577, 1869 végén 1658, 1871 végén 2737, 1873 végén 3808, 1875 végén 4432, 1879 végén 5150, 1885 végén 5780, 1892-ben 7524, jelenleg kilencezren felül. Az emelkedést okozták a Társulat népszerü előadásai, de főleg a Természettudományi Közlöny megalapítása, amely kitünő szaklapot a tagsági illetmény fejében kapják a tagok. De hogy a tagok áldozatra készek, bizonyítja az, hogy az utóbb alapított Pótfüzeteknek ötezer előfizetőjük van s a Könyvkiadó Vállalat értékes, szép munkáinak is megvan a magak közönsége. Ehhez járul az Állattani Közlemények, a Növénytani Közlemények, a Chemiai Folyóirat, amelyek a Társulat kiadásában látnak napvilágot és e mellett jutott költség gazdag könyvtár beszerzésére és díszes társulati ház építésére is.

Aranymosás a Csallóközben

AZ ARANY LOCSOLÁSA

Nincs elég terünk arra, hogy ismertessük a Társulat áldásos működését, csak egy nagy érdemét emeljük ki: a tudomány népszerűsítését. Amit a Társulat ezen a téren tesz: az nemzeti misszió értékével bír. E Társaságnak köszönhetjük, hogy a természettudomány terén — ellentétben több más tudomány-ággal — tudósvilág és közönség egymáshoz közeledett, egymást megismerte. A közönség tanácsadónak, jó barátnak tekinti a természettudóst. Hozzáfordul tanácsért, utasításért, tőle várja az új eszmét és a tudomány vivmányaiban csak akkor hisz, ha ők szentesítik véleményükkel. Kedves és dicsérendő viszony ez, mert legalább ezen a téren elértük azt, hogy igazi tudósok a közönség vezérei. Egy Szily, egy Wartha, Hermann Ottó, Csapodi, Chernel, Horváth Géza, Entz, Staub, Klein, Paszlavszky stb., kedves ismerősei a közönségnek. Az orvost kivéve, aki személyesen jelenik meg a beteg ágyánál, manapság a Természettudományi Közlöny munkásait ismerik legjobban tudósaink közül.

Hogy példánk legyen arra, mily közvetetlenül érintkezik a Természettudományi Társulat közönségével, hallgassuk meg Szily Kálmán elnöki megnyitóját. Miről beszél a jeles tudós? Talán általánosságokról, vagy olyan részletekről, amelyek csak néhány tudóst érdekelhetnek? Nem. Szily a rádiumról beszél, erről a csodaszerről, amelylyel mostanság az egész világ sajtója tele van. Beszél finom humorral, arról az új elemről, amelynek egy gramja annyi energiát sugároz ki, hogy azzal az egész angol flottát a Montblanc tetejére lehet emelni. Hát persze, a rádium is divatos elem, mert a tudományban is vannak divatok. Ott van a flogiszton divatja, amikor a világon mindent a flogisztonnal magyaráztak. Ha elég a szén, azért ég el, mert a flogiszton belőle elszállt, épp úgy, mint az ólom is hamuvá válik, ha a levegőn elégetjük. A flogiszton elszáll és ha a keletkező ólomhamut szénnel keverjük, attól ismét flogisztont vesz föl és fémólom válik belőle. Hiába mondják a divatot nem követők, hogy hiszen az ólomhamu nehezebb, mint a fémólom, amelyből keletkezett, tehát nem veszíthetett súlyából semmit, sőt még fölvett valamit a levegőből. A flogiszton követői mosolyogtak, sőt egy akkori ügyes analitikus, Bergmann, az ásványokban foglalt flogisztont a második tizedesig terjedő pontossággal kvantitative is meghatározta. Változott a divat és következett az oxigén korszaka és vele az atomok. Azután jött az ionizálás divatja.

Egyik nagytudósunk — folytatja Szily — azt mondja, hogy az a tér, amelyet egy köbméter szilárd patina betölt és amelynek súlya huszonegyezer kilogram, annyira üres, mint a világtér, és hogy abban a dinamidoknak, tehát az atomok legkisebb részecskéinek összes térfogata legfeljebb egy köbmilliméter, azaz egy olyan térfogat, mint egy gombostűnek a feje.

— Kell-e ennél több? — kérdi Szily. — Hiszen akkor az egész tisztelt közgyülés valódi térfogata, padostul, székestül együtt nem több, mint egy gombostűnek a hegye.

És most itt a rádium divatja, amely csodaszer kilogramjának ára 9,600.000 korona. Erről alapos ismertetés kapcsán kimutatja Szily, hogy miután egy kilogram rádium-bromid száz hőegységet sugároz ki óránkint, ha ezt a hőmennyiséget akkumulátorba lehetne összegyüjteni — pedig lehetetlen — óránkint 0·15 lóerőt szolgáltatna az energia-mennyiség. Ennyi munkát egy egészséges napszámos is tud végezni, ezért pedig nem kap 9,000.000 korona munkabért. — Sajnálom, — mondotta Szily, — hogy nem mutathattam be a rádiumot, nem emelhettem föl az angol flottát a Montblancra és nem változtathattam meg a tisztelt közgyülés térfogatát sem s azért áttérünk a régi módszerhez. Szeressük, kutassuk a természetet, keressük az igazságot és terjesszük a természettudományi ismereteket!

Így dolgozik a Társulat. Mély tudománynyal, de könnyü, világos, népszerü előadással és ha kell, humorral is.

KEVE

Az utolsó táblabíró

Az én gyerekkoromban még éltek és mozogtak azok az emberek, akik a régi, negyvenes években Magyarországot látták és mozgalmaiban résztvettek. Legalább háromnégy alak merül föl az emlékezetemben, akik mind erre a névre hallgattak: „az utolsó táblabíró". Egy darabig az öreg Kállay János volt vidékünkön a legutolsó táblabíró. Amikor az öreg úr lehúnyta szemét, mintha a földből támadt volna egy másik legutolsó táblabíró. Ez a bizonyos Zathureczky Mihály volt. Addig is ott élt, ott járt közöttünk Zathureczky, de csak Kállay János halála után kezdtük őt táblabírónak nevezni, mert olyan világot éltünk, hogy féllábbal még a multban voltunk: a régi Magyarországban. Annak kedves, jellegzetes alakjai még frissen éltek az emberek emlékezetében és jelenleg sem akartak tőlük végképpen elbúcsuzni.

Egyszer Zathureczky Mihályt is kikisértük a dobi kriptába. Öreg legény volt már ő kegyelme, megérett a halál kaszájára. Az aranyszáju megyei főnótárius áhítatosan emlegette a nyitott sírnál, hogy a vén Mihály urral a régi Magyarország száll sírba: meghalt az utolsó táblabíró.

Dehogy is halt meg! Vagy két esztendő múlva, amikor hazakerültem, a téli délután unalma elvitt a megyei közgyülésre. Éppen arra toppantam be a nagy félhomályos terembe, hogy a hosszu zöld asztal végén valaki ugyancsak dobálózik a deák közmondásokkal. A régen nem hallott citátumok egyszerre az öreg Kállay Jánost juttatták eszembe. De fölmerült a képzeletemben ugyanakkor Zathureczky Mihály is. Nini, hisz azok az öreg urak valamikor ugyanígy replikáztak a zöld asztalnál, sőt ugyanazokat az ódon, dohos-szagu anekdotákat mondták el ők is, amelyek itt évek múlva újra fölhangzanak. Mintha Kállay Jánost hallanám:

— Tudják is manapság, hogy mi az alkotmány! Werbőczyt senki sem ismeri, de Primóczy Sámuel se jut már eszünkbe, . .

Hopp! Primóczy Sámuel! Ugyanezt a nevet hallottam már valamikor. Talán éppen a Kállay János házánál, vagy a Zathureczky Mihályénál. Talán meg sem halt még az öreg Zathureczky; csak bolondos képzelődés volt az egész temetés; az aranyszáju főjegyző gyászbeszédét csak álmodtam? . . .

A szomszédomban ült Tahi Pál, a dereshaju, mérges, kis tabi birtokos nagy áhítattal, szinte lelkesedéssel hallgatta a szónokot. Gyöngéden oldalba taszítottam:

— Bátyám, ki legyen az a szónok, ott a félhomályban?

Tahi Pál mérgesen összehuzta szürke, vöröses szemét:

— Látszik öcsém, hogy ritka vendég vagy idehaza! Még Komoróczyt sem ismered, az utolsó táblabírót! Pedig a fiatalságnak ösmerni kellene alkotmányunk régi védelmezőit.

— Hát azt nem tudná megmondani, bátyám, hogy ki volt az a Primóczy Sámuel, akit a szónok emleget?

Tahi haragosan fordított hátat:

— Ne háborgass, öcsém. Jobban teszed te is, ha odafigyelsz az utolsó táblabíróra. Nem mindennap hallani az öregurat.

A hajdu-nánási Kossuth-szobor leleplezése október másodikán

A szobor Horvay János műve

Sokáig ültem elgondolkozva a helyemen. Különösen az a Primóczy nem hagyott békét. Vajjon ki lehet ez az ember, akinek nevét annyiszor hallottam az alkotmánynyal összefüggésben? Szinte szégyenlettem önmagam előtt, hogy mily kevéssé ismerem hazánk kiváló férfiait. Teringettét! Nem lehetett utolsó ember, ha folyton ráhivatkoznak!

Az utolsó táblabíró befejezte szónoklatát, Tahi Pál néhányszor éljent kiáltott és a tanácskozás elindult útjára, a szokott egyformasággal. A szürke csöndet, amely a teremre ereszkedett, csak néha zavarta meg egy-egy rosszul elfojtott ásítás.

Fölkeltem helyemről és megkerestem Komoróczy uramat. Ismertem még akkor, amikor fekete haja volt és az Arany ökörben virtuskodott a megyei fiatalsággal. Ki hitte volna akkor, hogy ő lesz az utolsó táblabíró?

Haja megfehéredett, orcája ráncos lett Bajuszát éppen úgy viselte, mint a Deák Ferenc képein látható. Meggörnyedt háttal ült a hosszu asztal végén, mint aki nem birja a súlyos hivatalt, amely vállára nehezedett:

— Gratulálok, bátyám, — kezdtem. — Igen bölcsen beszéltél. Arra kérlek, mondanád meg nekem, hogy ki is volt voltaképpen az a Primóczy János?

— Sámuel, — igazított helyre az öreg.

Aztán elgondolkozva függesztette rám a szemét és zavartan dörmögte:

— De hát minek akarod te azt tudni? — Ilyen ez a mai fiatalság. Nem tud semmit hazája történetéből. Menj, többet hittem felőled!

Így szólt az utolsó táblabíró és félkarjára támasztotta gondterhes fejét.

. . . Még nagyon sokszor szerettem volna megtudni, hogy ki is volt az a Primóczy? De hát senki sem tudta megmondani. Később Komoróczy urambátyámat is kikisértük a temetőbe és nemrégiben a hosszu zöld asztal mellett üldögéve, ismét hallottam a Primóczy Sámuel nevét.

Fölkapom a fejem. Tahi Pál áll a hosszu asztal végén és ropogtatja a latin közmondásokat: most éppen ő az utolsó táblabíró.

Krudy Gyula

Ujdok 1904. X. 41 sz.

Nők a művészetben. A színpad az ő cifra csillogásával még mindig több nőt vonz a maga hamis világába, mint amennyi ott okvetlenül szükséges. Sajátságos, hogy viszont a művészi izléssel bíró lányok és asszonyok sokkal kevesebbet foglalkoznak azokkal a technikákkal, amelyeknek az életben igazán hasznát vehetik s amelyek otthonukat izlésessé, nemessé, széppé tehetik. Gondoljunk csak azokra a szörnyszülöttekre, amelyeket fiatal leányaink egy-egy divatlap nyomán készítenek s aminek kézimunka a neve. Izléstelen és fölösleges lommal rakják tele az asztalt, az almáriumot, a szekrényeket, a Makart-csokros szobazugot. S amíg ugyanezek a hölgyek szorgalmasan olvassák a szép könyveket, élvezik Beethoven szonátáit, örülnek az ablakban nyíló virágnak: az ily módon nemesbített izlésüknek megrontója állandóan ott ólálkodik körülöttük. Nézzük csak ruhájukat, a „legújabb divatút", mint teszi tönkre a szép termetet az értelmetlen, művészietlen szabás és garnitúra! Nézzük himzett, kivarrt, applikált szöveteiket, mint bosszantja izlésünket a szolgai módon lemásolt minta, amelyet valamely rossz divatlap töltelékül vett a hasábjaira. Nézzük a teljesen elhibázott majolikafestést, faégetést s más ehhez hasonló kézimunkát, mint válik a szorgalmas ujjacskák fáradsága önkéntelenül is az izléstelenség terjesztőjévé. Ezen nincs mit csodálnunk. Nálunk eddig édeskevés alkalmuk nyílt a hölgyeknek arra, hogy tehetségüket ilyen irányban csiszolják. Pedig ezt is tanulni kell: a helyesen irányító tanács és korrektura csodadolgokat mível itt is. Ugyanazzal a fáradsággal, amelyet ma helytelen kézimunmunkákra fordítanak, valósággal művészeti színvonalon álló dolgokat alkothatnának, s ezzel sokan megélhetésüknek, független boldogulásuknak is megvethetnék alapjait.

Mindezek igazságát könnyen belátja bárki. De a kelleténél kevesebben tudják, hogy ma már van iskolánk, amelyben mindezek az elvek érvényesülnek. Akik a dolog iránt érdeklődnek, azoknak ajánljuk figyelmébe a fővárosi iparrajziskolát (Oroszlán-utca 1. sz.), amely Magyarország egyik legmodernebb és magas színvonalon álló intézménye. Sok kurzuson kívül van ott „Nők munkaterme" címen egy olyan tanfolyam is, amelyen a fent elsorolt tanulmányokat sikerrel el lehet végezni.

A műkedvelő hölgyek oktatást nyernek a művészi ipar, a kézimunka számos, közvetlenül használható eljárásában, másrészt a növendékek keresetképessé válnak ott azáltal, hogy a tényleg szükséges női műiparágak minden csinját-binját megtanulhatják. Ilyen ágak: a majolika- és porcellánfestés, selyem- és fafestés, bársony-, plüss- és faégetés, gessomunka (gipszfestés), himzés- és applikáció, női ruhadíszítés. Az iskola egyik legfőbb erőssége az, hogy nemcsak a puszta eljárást tanítja, hanem kész és önálló tervelőkké neveli növendékeit. A munkaterem azonkívül foglalkozik az otthont díszítő, a napi életben szükséges használati és kisipari tárgyak készítésével és gondoskodik arról is, hogy a növendékek a tanultakat gyakorlatilag is értékesíthessék. Az a sok fiatal hölgy, aki sorsának biztosítására ma a tanítói, postai, gépiró-pályára lép, okosabban tenné, ha e sokkal inkább nőknek való technikákat megtanulná. A tanítás délelőtt s délután folyik, a tandíj — fővárosi intézetről lévén szó — csekély: félévre 15 korona. Az intézet a székesfőváros egyik legderekabb alkotása s hivatva van a többi közt arra is, hogy helyes és gyakorlatilag is beváló irányba terelje a nők pályaválasztását.

Szahalin

Ha hitelt lehet adni a legújabb keletü táviratoknak, a japánok immár a szomoru nevezetességü Szahalin-szigetet is fenyegetik, amely a rajta sínylődő száműzöttektől, az ezek őrzésére rendelt csekélyszámu orosz katonaságtól eltekintve, csaknem teljesen védtelenül áll s így a közel jövőben már nagyon könnyen a japánok kezére kerülhet. Szahalin-sziget Kelet-Ázsia legkeletibb pontján az Amur folyó torkolatával szemben, a japánok Jesso nevü szigetétől északra, s tőle mindössze egy keskeny szoros által elválasztva fekszik, kiterjedésére nézve körülbelől kétszer akkora, mint Görögország. A mi közönségünk Szahalint elsősorban mint ama golgoták egyikét ismeri, amelyeket az orosz zsarnokság oly nagy számmal tartogat hűséges alattvalóinak a boldogítására s amelyeken, a bűnösök megjavításának emberséges örve alatt, a legrettenetesebb kegyetlenségek ördögi módon kieszelt rendszerének a korbácsát suhogtatja polgárainak ezrei fölött.

Szahalin mint félsziget szerepelt a földleirásokban és a térképeken, s voltaképpen csak Nevelyszky orosz tengerésztiszt volt az, aki 1849-ben a szigetet körülhajózván, annak szigetvoltát minden kétséget kizárólag megállapította és kopasz szikláin az orosz lobogót kitüzte. A szigetet békés megegyezés alapján egészen 1875-ig az oroszok és a japánok közösen bírták, de 1875-ben kizárólag Oroszország tulajdonába ment át, amely a japánokat ezért a Kurilyszky-szigetekkel kárpótolta. Kilenc évre rá a sziget, amely addig az amurvidéki kormányzó hatáskörébe tartozott, önálló közigazgatást kapott, s azóta, három kerületre felosztva, úgyszólván teljes önkormányzati jogokat élvez.

Már maga a sziget külseje és éghajlata olyan, hogy nem egyszer puszta láttára sírva fakadnak azok a boldogtalanok, akiket az orosz közigazgatásnak jóságos vezetői egy kis „javulás"-ra odaküldenek. Külseje a tenger felől kopár, zord és vigasztalan, klímája pedig a föld kerekén tán a képzelhető legrosszabb.

Egész nyáron át szakad az eső szüntelenül, télen pedig 25—30°-os hideggel óriási hóvizatarok váltakoznak és jeges orkánnal zúgnak végig ezen a szinte elátkozott szigeten. A zord éghajlat következtében természetesen

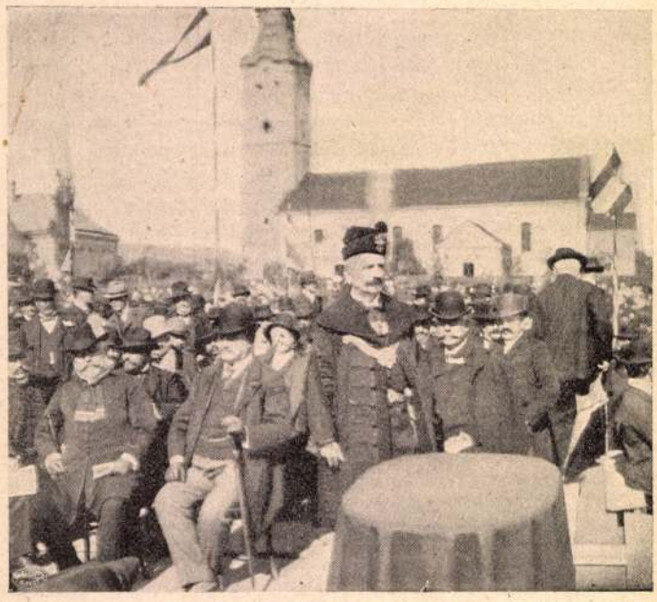

RÁKOSI VIKTOR BESZÉL

PÓSA LAJOS BESZÉL

A HAJDU-NÁNÁSI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE

annyival is megelégednénk, hogy a követségeknél, konzulátusoknál valamely néma jelek, zászlók, cimerek sejtessék, hogy nem vagyunk osztrákok. De ez se megy. Ezt se akarják. A hagyományos udvari politika szándékosan arra dolgozik, hogy a birodalom kifelé egységesnek látszassék, mint ahogy az ördög is ott, ahol mutatkozik, szereti észre nem vétetni, hogy a patája szét van hasítva.

Addig-addig gondolkoztam erről, hogy végre is egy indítványnak szántam az Almanach elé, ahol az elbeszélő írók évről-évre összegyülnek, hogy talán hozzá kellene látni a közjogi alaphoz és belőle meríteni témákat regényekre, novellákra és esetleg apró rajzokra.

Hiszen az igaz, hogy addig kellett volna szólnom, míg az öreg élt. Az öreg tudta volna azt megcsinálni s az ő neve vitte volna szét legjobban a világ minden tájéka felé. Ő tudta, mit tesz az, mikor ebben az országban azt mondják: „a császár nevében", hogy dörög az ég s villámlik, hadi sátrak fehérednek a halmokon s nehéz ágyús szekerek dübörögnek az utakon, míg ha azt mondják a „király nevében", megváltozik a kép, mosolyog az ég, süt a nap, arató lányok dalától hangos az út s fehér bárányok legelésznek a halmokon.

De hiszen gazdag bánya ez. Nem egyet, nem tizet, de ezer elbeszélni való sujet-t lehet innen hasítani nekünk, Jókainál kisebbeknek is.

Magamnak is van egy történetem. Alapjában bohóság, de egyenesen idevág. Egy szép amerikai özvegyasszonynak, aki fiskális is egyben, valami Vukovics Mirkó nevü ifju udvarol, házasságot igér, pénzt csal ki tőle s azzal egyszer csak se bű, se bá, eltünik az új világból.

A szerelmes asszonyka búsul, haragszik s rábízza a szökevény nyomozását egy magándetektivre, aféle Scherlok Holmesra, aki a maga módja szerint csodálatos nyomokon vagy két év alatt kiszimatolja és jelenti, hogy az illető hazament Horvátországba és most ott képviselő.

Nosza fölkerekedik hősnőnk a nagy útra, viszi szenvedélye, meg a hajó, meg a vasút Zágrábig, ahol egyenest a tartománygyűlés elnökét keresi, hogy mindenekelőtt ő lépjen közbe a kínos ügy békés elintézésére nézve, magához hivatván Vukovics Mirkót, amire feleli az elnök:

— Valóban van itt egy Vukovics Mirkó nevü képviselő, madame, de ő most Magyarországon, Budapesten végzi a törvényhozási teendőket.

Az asszony gyanakszik, hogy félre akarják vezetni, fűt-fát kikérdez s csak miután megerősítik mások is, hogy Vukovics most csakugyan horvát delegátus Budapesten, ül ismét vasútra és Budapesten toppan a képviselőházi elnökhöz ugyanolyan kéréssel.

— Hát igen, madame, — mondja az elnök, — van itt egy Vukovics Mirkó nevü képviselő, de az most Ausztriában, Bécsben végzi a törvényhozási teendőket.

Mrs. Brockley (mert így hívhatják) hitetlenül rázza szép fejét. Ami lehetetlen, az lehetetlen, de mert mások is megerősítik, hogy való ami való, Vukovics most magyar delegátus Bécsben, rászánja magát az odautazásra, fölkeresni Bécsben a delegáció elnökét.

Keresi, keresi, de azt mondják, már éppen tegnap végezte be dolgait a delegáció, tehát szétoszlott, következésképp elnöke sincs. Mrs. Brockley türelme ezzel kimerül, abbahagyja Vukovics üldözését, tudja isten melyik városban és melyik országban hoz azóta törvényeket, madame megelégszik most már a tapasztalatai megírásával, amelyeket a Newyork Herald-ban tesz közzé, hogy Európában voltaképp csak egy törvényhozás van, amely mint a cséplőgép, vándorol egyik helyről a másikra és egy ilyen különös körúton megreparálja a törvényeket a kontinens államaiban.

Eddig az én témám, de persze nem ily gunyoros módon szövődnek Mrs. Brockley dolgai. Olyanformán kellene beállítani, hogy kiváncsi és utánajár, mígnem világosan áll előtte a komplikált közjogi alap. Sőt azt is megengedem, hogy ez még nem is a legszerencsésebb téma. Csak úgy hevenyében vetettem papirra. Másoknak esetleg jobb jut eszébe.

Azért tehát újból ajánlom indítványomat, hogy ismertessük munkáinkban egyszer-másszor országunk közjogi helyzetét.

Hiszen igaz, hogy az író előtt első a művészi cél azt nem szabad alárendelni semmi másnak. A pegazus nem arra való, hogy idegen terheket vonszoljon. Még a tudományt sem illik szolgálnia. Mert az író vénája szuverén. Tehát nem lehet szolga. Jules Verne, aki a természettudományokat, Ebers, aki az Egyptologiát szolgálja vénájával, bizonyára filiszter számba mennek az Olympuson. Bolondság az, olyan, mintha valaki champagnei borral öntözgetné kertjében a sárgarépa palántákat, hogy ki ne száradjanak, amikor arra a kútvíz is jó.

De nekünk magyaroknak dicsőségünk az effajta eltévelyedés. Szolgáltuk már a nemzeti politikát, vontattuk a kátyuból. Nem volt iránt unk hálás ezért. A kormányok soha se tettek semmit a szép literaturáért. De mindegy. Most, amikor azt látjuk, hogy a közjogi alap ismertetésének dolgában mozdulatlan az ország szekere elő azokkal a kis szárnyas lovacskákkal! Fogjuk őket mégegyszer hámba, a szekér elé.

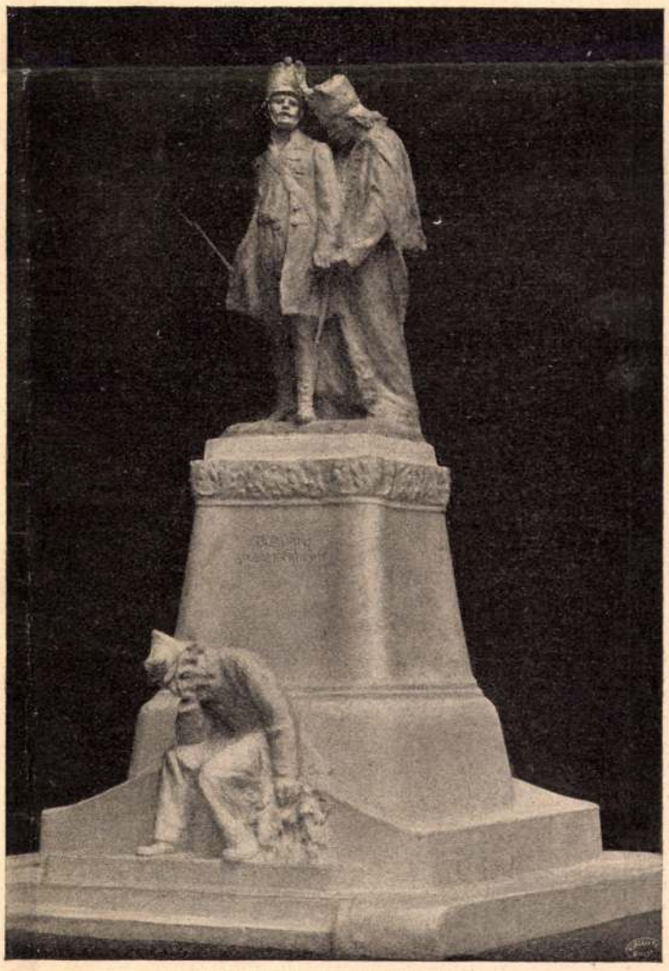

A KASSAI HONVÉDSZOBOR

Horvai János és Szamovolszky Ödön pályanyertes szobormintája

Uj Idők 1904. X. 46 sz.

Feledi Pál amatőr-fényképe

VESZPRÉMI KISFUVAROS

NAPPALI KOMÉDIA

Regény

Irta ZÖLDI MÁRTON

Hirtelen meggondolta a dolgot.

— Azaz, miért ne? Vilma kisasszony okos leány. Nos, kitálalok mindent. A báró elkövetett egy meggondolatlanságot. Elvett egy híres énekesnőt, Heidel Bertát. A báró megtette a magáét. Én mindig igen kedves embernek tartottam. Finom, udvarias, elsőrangu gavallér. Ha velem találkozott, mindig volt valami kedves mondanivalója. Dícsérte játékomat, énekemet. Az bizonyos, hogy nagyon tetszettem neki. Kornélia is. De mondom, Kornélia nagyon poétikusan fogja föl az életet. Kornélia karakter . . . Hát nem különös ez?

Az öreg Könyves mindezt látható erőlködéssel mondta. Kissé megnyugtatta az a gondolat, hogy Gyula megérkezik. Mert Gyula ellenállhatatlan.

— Na, mondotta, miután minden irányban tökéletesen tájékoztattam és megnyugtattam önöket, sietek elsülyedni. Alászolgája! Ha valami fölvilágosítás kell, csak küldjenek utánam. Található vagyok, reggeli nyolctól, reggeli nyolcig. Kisztihand! Ajánlom magamat.

Komikus hajlongások között távozott.

VII.

Már két napja múlt, hogy a híres bonviván szinész megérkezett a cseresi kastélyba. A borotvált arcon kivül semmi sem sejtette, hogy ez a zömök, horgasorru, szelid, nyílttekintetü férfiu azoknak a színpadi hirességeknek egyike, akiknek élete szakadatlan ünnepeltetés. Megjelenése első tekintetre valami bátortalanságot, félszegséget mutatott, mint a szerény embereké. De ez nála önkénytelen raffinéria volt. Ritkán kezdett társalgást. A szinészeknek az az általános pretenziója, hogy a társaságot ők akarják szórakoztatni, mulattatni, teljesen hiányzott belőle. Nem tolakodott anekdotákkal, szellemeskedéssel. Az ócsárló, kicsinylő szerek teljesen hiányoztak szótárából, viszont olcsón, könnyen mutatott őszinte elragadtatást.

Sem a színpadon, sem az életben nem élt vissza azokkal az értekes adományokkal, amelyekkel a természet oly bőségesen látta el. Sikerei oly igazak voltak, hogy irigység alig fejlődhetett ki lelkében. Ez harmonikussá tette az embert a szinészben. Azt a kiállhatatlan komédiásgőgöt is, amelyet kollegáinál tapasztalt, olybá vette, mint valami velük született deffektust.

Öntudatos művészlélek volt. Korán megismerte és alkalmazta azt a nagy igazságot, hogy igaz, állandó sikereket csak természetes egyszerü eszközökkel lehet szerezni. Szinte sajnálta azokat, akik rá voltak szorulva a mesterfogásokra, a rutin eszközeire.

Az első két napot a szabadban töltötte. Napestig kocsikázott Kornéliával és Kálmánnal. Megnézték a nagy égerfaerdőt, amelynek sudaros ágai oly komolyan bólintanak, mintha sok szomoru mondanivalójuk lenne. Aztán csónakáztak a Maroson, amely kígyószerü kanyargással szegélyezte az ezerhatszáz holdas birtokot; elmentek a pataki malomban és kikocsiztak a bihari hegyek aljáig, ahol Kálmán egy szép kis márványbányát fedezett föl.

Második nap megérkezett Amália néni férje, Antalváry főispán, aki egész nap duzzogott, hogy a híres művészt eladminisztrálják előle. A főispán nagy színházbarát volt, aki a rossz nyelvek szerint még most, hatvanéves korában is készséggel szubvencionálta a színművészet nőnemü részét. A vacsoránál le is foglalta magának teljesen Dénes Gyulát kérdésekkel, tirádákkal és tósztokkal.

A harmadik nap kora reggelén a kastély tágas vesztibüljében Dénes Gyula sógorával, az öreg buffóval beszélgetett. A kúriai tanácselnököt kivéve, még mindenki aludt a kastélyban. A nagy bonviván szeretettel nézte sógorának ráncos arcát és magas, kopasz homlokát.

— Tehát boldog vagy, — mondotta, — ez derék. Semmi sincs, aminek jobban örvendenék.

A vén kómikus fölkelt és amint a színpadon szokás, amikor intimus párbeszéd következik, körüljárta a vesztibült megnézni, hogy nem hallgatódzik-e valaki valami bútordarab mögött. Aztán visszajött és letelepedett a nagy sógor mellé.

— Igen, Gyula, boldog vagyok. Aki nálam boldogabb, az csal. Ámbár azt hiszem, magam is csalok.

— Csalsz? — kérdezte Dénes Gyula.

— Igen, — folytatta Könyves, csalok, — de nem komolyan... csak egy kissé magamat és egy kicsit másokat.

— Ohó!

— Tudod, — magyarázta a vén buffó konfuzusan, — az én boldogságom olyan, mint akit az első fölvonásban zajosan megtapsolnak, aztán a többi fövonásban elejtenek, kiselejteznek.

— Csak nem akarod mondani, hogy mellőznek, nem törődnek veled? — kérdezte a nagy bonviván, homlokát összehúzva.

Az öreg Könyves élénken tiltakozott.

levélben „becsülete ellen elkövetett merényletnek“ nevezett el. Merénylet volt ugyanis szerinte, róla föltenni, hogy elfogadja azt a kegyelmet, melyben társait, akik vele küzdöttek s szenvedtek, nem részesítették. S Michel Lujza buzgón igyekezett is, hogy szabadlábonlétének gyalázatát megszüntesse s minél előbb megint fogságba kerüljön. Egyre-másra írta az ízgató cikkeket, rendezte a tüntetéseket, míg végre egy ilyen tüntetés alkalmával 1883 ban az általa vezetett tömeg fosztogatni kezdett, aminek eredménye a Michel Lujza elfogatása lett. Miután innen kiszabadult, tovább izgatott, vádaskodva, utazgatva, írva, mig végre őrültnek nyilvánították s így minden komolyságát, jelentőségét elvesztette.

Így jár különben a legtöbb agitáló nő. S meg is kell vallani, hogy ez a tipus a legkevésbbé szimpatikus, mivel a vele járó közéleti szereplés minden, eddig csupán férfiak által üzött foglalkozás közt a legtávolabb áll a nőiesség, alapjaiban mégis változhatatlan természetétől. Hisz a közéleti szereplés, különösen legzajosab és legdurvább formája, a politikai, még férfiak közt se mindenkinek való pálya. Különös és nem csupa nemes tulajdonságokat kíván meg, amelyeket legalább egyelőre nem igen tartunk a nőiességgel összeegyeztethetőnek. Ez azonban, ismételjük, inkább az Amerikában nők által is keresett napi politikai szereplésre vonatkozik. A humánus törekvések, különösen a nőemancipáció apostolnői eszményekként élnek ma is a jogaiért küzdő női nem emlékezetében.

Legfrissebb, de legnagyobb szaporaságot igérő tipus az úgynevezett lateiner kereseti ágakra készülő nő. Különbség van e közt és a tisztán tudományos hajlamát követő nő közt: amaz orvos, ügyvéd, mérnök akar lenni s így nem mint emez, a tudomány tovább fejlesztését, hanem egy reális értékü diplomát tűzött ki eszményéül. Ez a különbség különben a férfivilágban is fönnáll. Az ilyen női lateinerek leginkább képviselik a feminizmusban megnyilatkozó reális törekvést, tömérdek nőnek ama becsületes és jogos vágyát, hogy ha nem is valami nagy művészi vagy tudományos tehetség, ezekre a szorgalommal és kitartással bárki számára megnyíló foglalkozásokra ő is ráadhassa magát. A női nem eme törekvése idővel valószínüleg majdnem minden pályát meg fog nyitni a nő számára. S így a női nagyiparos, női vállalkozó, női államhivatalnok, női lelkész idővel épp oly természetes lesz, mint a tanítónő, az óvónő, a divatárusnő vagy a telefonos kisasszony.

Ezzel a legreálisabb tipussal és előreláthető alfajaival végzem a sort. Ha csak névsorként vonul el az olvasó előtt ez a sok új női válfaj, új foglalkozási ág, új munkakör, máris kiviláglik előtte, hogy e század tényleg olyan tipusalkotó volt a női nem történetében, mint az élő lények világában, csupán ezredévek. A nő, az örök Andromeda, tehát különös szeretettel tekinthet vissza a lefolyt századra, mint Perseusára, aki megszabadította láncaitól.

MINDENFÉLE

Színházi élet

Különös véletlen, hogy ugyanazon a héten, mikor tízévi pihentetés után föleleventették Rákosi Jenőnek Endre és Johanna címü drámáját, a nagynevü szerző a Múbarátok Körében előadást tartott a szépről. Arról beszélt, a szokásnak mily nagy szerepe van abban, hogy valamit szépnek tartunk, s hogy a szépnek önálló fölfogásáról első sorban a felsőbb műveltségü embernél találkozunk.

Ezt az önálló fölfogását a szépnek a romantikus drámaírás a hatalmasan rútnak eszményítésében kereste. Viktor Hugó volt abban a legnagyobb mester, de Rákosi Jenő sem kisebb. Mikor a nápolyi Johanna alakját, melyről a puszta tények után itélő történetírás megállapította, hogy a legförtelmesebbek közé tartozott, a pszikológia tisztító fürdőjébe dobja és onnan kihozva, idealizálva, emberi érzésünknek és színházi érdeklődésünknek megfelelően preperálja, mint igazi romantikus áll előttünk. S hódol egyszersmind a romantikus irók szokásos fölfogásának, mely azt tartja, hogy szép az, ami érdekes.

Nos hát, nápolyi Johanna alakja, aminőnek Rákosi Jenő megrajzolta, nagyon érdekeli a gondolkozó embert. Íme egy asszony, ki mint a csejtei vár véres úrnője a szerelmi láz betege és ha megszólal vérében a vágy, nem riad vissza semmi eszköztől, hogy azt kielégítse. Az ő esete sajátképpen patológiai kóreset, de mint ilyen, csak az orvost érdekelné. Rákosi Jenő pedig föltette magában, hogy megszerzi számára a pszikologus jóakaratu érdeklődését is és ez sikerült neki.

Hogy azt elérhesse, kigondolt egy drámai akciót, mely úgy indul neki, hogy már előre is biztosítja a részvétet Johannának. Ő nem természettől gonosz, — bármit mondjanak is a történikusok, — hanem a nevelésénél fogva. S a szerző, hogy fehérítse Johannát, egy kicsit még jobban befeketítette környezetét. Undok erkölcsü, minden ízében romlott az a nápolyi udvar, mindenben ellentéte a magyarnak, melynek légkörében, puritán erkölcsben nevelkedett a másik hős: Endre. Az egyiknek jelszava: Jaj az erkölcsnek, mely szívtelen, — a másiké: Százszor jaj neki, ha nagyon is szívélyes. S ennek az ellentétes, megalkuvást nem ismerő fölfogásnak személyesítői, Endre és Johanna halálos szerelembe esnek egymás iránt. Véletlenül találkoznak, mielőtt előre megállapított udvari rend szerint kellene találkozniok: egy orgiához hasonló népünnepélyen összehozza őket, egymást nem ismerve, a sorsuk és mikor másnap az udvari rend ismét összehozza őket, benne van már szívükben a szerelem édes mérges és a gyülölet minden halálos keserüsége.

Johanna fátuma, de egyszersmind a drámai cselekmény mozgatója az a körülmény, hogy Endre őt olyannak látta, minőnek nem lett volna szabad, hogy lássa Endre megjavíthatná, a szerelem tüzében megtisztulhatna, ha ott nem volna szent Januárió éjszakájának minden illuziót megölő emléke. Ez az emlék sodorja a két kölcsönös szerelemre hivatott lényt a gyülölet démoni örvényébe.

Hogy az ilyen eset egy igazi költő tollára való, kiérezte Rákosi Jenő és hogy a téma megtalálta költőjét, kiéreztük mi, kik tizenhat év előtt már jelen voltunk Endre és Johanna prémierjén. A tizenhat esztendő nem változtatott véleményünkön, csupán azon csodálkoztunk, hogyan lehetett ezt a történeti drámát, történeti drámákban oly annyira szegény irodalmunk ellenére is, több mint tíz éven át pihentetni?

A Zsolnay-szobor pályamunkái
Horvai megvásárolt mintája

Ujdonság 1901 VII. 371 kép

De végül is jóvá tették a hibát. Halljuk ismét a költői nyelv zengését, érezzük a hatalmas cselekmény lüktetését, bámuljuk a jellemzés erejét, mely a legkisebb alakra is kiterjed, élvezzük a korfestés szépségét és szerencsét kivánunk a szinészeknek, hogy alkalom adatott nekik tehetségüket ilyen keretben érvényesíteni. A sok mulasztás mellett, mely az utolsó évtizedben a Nemzeti Színház vezetőségének lelkiösmeretét terhelte, ez a jóvátétel, mely a legujabb vezetőség érdeme, kétségkivül olyan fordulatot jelent mely jóval biztat.

Annak a szombati estének volt egy másik kiváló eseménye is, mely szintén bíztatás számba megy. Jászai Mari lépett föl először, mint az intézetnek örökös tagja, egy kisebb szerepben, mely nagy lett az által, hogy ő játszotta. A közönség úgy fogadta, mint a fecskét fogadjuk tavaszkor. Lehet, hogy a fecske még nem jelent egymagában tavaszt, de annyi bizonyos, hogy mikor visszatér, hosszantartó télről már nem lehet szó. A klasszikus dráma egy évig tartó telet szenvedett végig a Nemzeti Színházban, bizonyos hogy most már kienged a fagy.

S hogy már is mennyire engedett ki, mutatta a szerdai előadás, mikor Elektra került szinre! Ez az előadás volt Jászai Marinak igazi hazatérése. Nemcsak a közönség üdvözölte, hanem Aischilos, Sophokles és Shakespeare is, kik nagyon árvának érezték magukat nélküle a Nemzeti Színházban. Egy kicsit már kivándorlásra is gondoltak, de Jászai megjött és ők ismét otthon vannak. Az oltár tüzét meggyujtotta a papnő keze és annak lobogása mellett ismét jól érzi magát a klasszikus irány.

Endre és Johanna új szereposztása Márkus Emiliának is alkalmat nyujtott fényes tehetsége érvényesítésére. Hogy ő ilyen alkalmat ki ne aknázna, az elképzelhetlen. Valamint Beregi Oszkár sem, kinek ifju tüze, jóllehet még néha áttör a művészet keretén, olyan jóleső meleget áraszt abban a körben, hol az utóbbi időben nem egyszer a filiszter okosság szabta meg a művészet törvényeit.

Debut is volt azon az estén: a nagy és felejthetetlen Halmi Ferenc leánya foglalta el őt rég megillető helyét a Nemzeti Színház művészei között. Kicsiny szerepben, de kezdetnek ennyi is elég: a többit majd meghozza T. Halmi Margit asszonynak veleszületett tehetsége.

Íme, ennyi érdekesség egyetlen estének keretében. Ki ne gondolna önkénytelenül is arra, hogy rendezésében mily nagy része volt a színpadi rendezés mesterének, Rákosi Jenőnek? *T. R.*

Gárdonyi Géza háza Egerben

Gárdonyi Géza háza

A bor városában, Egerben áll a háza Gárdonyi Gézának, *A bor* írójának. Maga a házacska — mint a képből látható — nem a híres költők cifra parva-domusa, tornyos villája, hanem valóságos, rendes paraszti fészek, amilyen száz meg száz van az egri kostyákon, part oldalban, vár mentén és sánc alatt. Higyjék meg, csakis ilyen házból kerülhetett ki az a felségesen egyszerü, metszően friss és mélységesen becsületes szindarab. No, a ház környéke is tesz valamit! Meg kell részegednie és meg kell illetődnie annak, aki poéta létére Egerben üt tanyát. Ez a város tavaszszal, szőlővirágzáskor, szinte elviselhetetlenül illatos, a többi évszakban meg a borpincék nehéz szaga szorul meg a szűk völgyben. Egy darabig keserves és szomoru pihenő volt ebben a dologban, de ma már kezd minden a régi lenni és az emberek közül sokan vidámak már délelőtt, mint ahogy hajdanában. A színes, a tüzes, a piros bor az éltető lelke ennek a városnak, amelynek népe tulajdon olyan, mint a bora: tüzes is, színes is, valami keveset fanyar is. Hát ennél jobb és különb helyre Gárdonyi Géza nem találhatott és annál jobb költői munka, mint A bor, e helyről nem kerülhetett.

Ámde kerüljünk beljebb a kisablakos házba, ahová a poéta elvonult a nagy város értelmetlen zajából. Nehogy azt higyjék, hogy remete és paraszti életet él itt. A szíve az itt él, a szeme az itt néz, de az elméje együtt gondolkozik a nagyvárosok legmodernebb gondolkodóival. Okosabb, egészségesebb, céltudatosabb és hasznosabb élete lehet e magyar írónak? És egyszersmind szebb is? Ideálisabb és tisztább élet el sem képzelhető, mint amilyen a Gárdonyi Gézáé. Ír, ha kedve tartja, ha erejét érzi, neki a szedőgyerek nem alkalmatlankodik, vele az öblöstorku kézíratfaló gép nem parancsol. Ha alkotó kedvben van, alkot, ha nincsen: a kis egri házban ott a zongora, asztalán a hegedü, muzsikál a maga kedvére. Öreg anyja, kis diák fia hallgathatják, a szomszédai — mind parasztok! — meg se hallják, mert ez a nép itt még ma is igen begyes és rátart, semmit nem bán, nem kiváncsi és nem csudálkozik. Éli a maga életét és megérti a legnagyobb extravaganciát is.

Nagyszerü ösztön és kiváló szerencse volt, hogy Gárdonyi Géza Egerben ütött tanyát, holott túl a dunai ember és az alföldi nép erkölcseit és nyelvjárását írja legnagyobb szeretettel. Szeged, az nem megy ki a fejéből sehogysem, de íme a város, amely

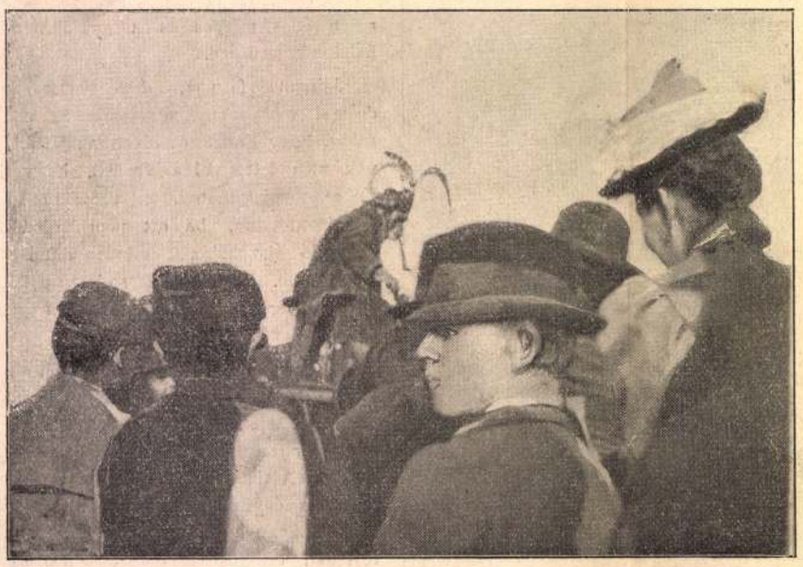

A gellérthegyi bucsu — A tüdős majom — Az Uj Idők fényképe

Horvay János

a bpesti házicsred (32 esek) emlékmüvének pályázatán 4-ik díjat nyert.

Pesti Hirlap

1932 máj. 4.

U. 3158.

[illegible] 1-20-ig a megrendelő
aláirásával, egész pergament kö-
P./ 21-50-ig hasonlóan a fordito
n /ára 10.- P./ E példányok meg-
sorszámot is biztosithassuk, kér-

dja a Tormay Cecile mesteri for-
s fametszeteivel éks Magyar Legen-
készült remeke az Egyetemi Nyom-
tése stilusos és szép. A könyv
Szövetségének kiadása.

án legértékesebb müvészet és kul-
a, melyet az Egyetemi Nyomda az
sajtó alá. A könyv kiállitása,
ob igényeket is kielégiti. Külföl-
karácsonyi ajándék. Ára 25.- P.

ük jó szolgálatot teljesitettünk
mét a mai időkben is komoly érté-

lapon. A vételár beküldésére pos-

Teljes tisztelettel:
Egyetemi Könyvesbolt.

Dates

Horvay János

Győri hősi emlékmi repr.

Képes Pesti Hírlap

1938. jul. 5.

Horvai János

lásd

Pusztulás 104

105

Jezus és az ötezer ember a pusztában.

921. Velencei festő a XV. – XVII. sz.-ból

Horvai János

Horvai János. Írta (Md.). Budapesti Hirlap, aug. 25. 1912

(Művészet 1912. 327. l.)

~~ról tekintve~~

s kastély, ~~[illegible]~~ mind a két oldalán) kerek to-
és csipkés párkány ~~nyal~~ u) ~~A~~ Boltives kapuja
gyó hid vezet. Balról földszintes ház s jobb-
~~[illegible]~~ le figelmüket ~~[illegible]~~ Vizes árok ja szeles.
hullámzanak. ~~A~~ Az előtérben út ~~[illegible]~~ halad
t sorban:

ZORA
Septen:"
ei a vonalkeretnek 10:14.5 m.

4615

126/94 N° 254.

Horvai és Szamovolszky

[1905

A Szabadságharc-szobor. Írta Malonyay Dezső. Budapesti Hirlap, máj. 5.

Elsikkadt pályázat (a Szabadságharc-szobrokról). A Polgár, máj. 19. [1905

Beszélgetés Bartholomével (a Kossuth- és Szabadságharc-szobrokról). Írta A. A. Pesti Napló, máj. 5.

A Kossuth- és Szabadságharc-szobor pályaműveit ismertették a napilapok (május 5-iki, a hetilapok május 14-iki számai.

A Kossuth-szobor és Szabadságharc-szobor. Lemondott zsüri-tagok. Pesti Napló, ápr. 14.

[1905

Művészet 1905, 37.

Horvay ?

1911.

A kassai Rákóczi-síremlékről írtak a napilapok márc. 24. számai.

Ismeretlen

A XVIII. szá

374. *II. Rákóczi Ferenc*

Mellig és kissé balrafordu
laira omló hosszú haja, szemöl
szeme barna, szakálla leberei
kendőt, kék atillát és ékköves
visel. Hátlapján összetett kézz
kozik, a kinek fejét dicsfény
kendőt, kék palástot és szűk r

Vaspléh, méretei 29·5 : 19·1 c
50 K. — Vétetett 1885 márczius

Horvai János

Kiskunlacházai
Kossuth-Hobor
1902

l.

Bär Bpest balp.

46. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Horvai János

ród

Baránszky Jób László

A magyar öntudat kistükre V. kiad.

Bp. 1943. 119. l.

Horvai János

1. Erzsébetfalvai
Kossuth-nobor
1909-
Bar Bplettbalp

45. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Horvay János

Bpest, Gárdonyi Géza,
Horthy Miklós út.

304

Füher Bpest szobrai

321

322, 327, 373, 423, 427.

352

Horvay János

l.

Liber Pspest vobrai

277.l – 278.l

Horvay János

Liber Bpest nobrai

120. l.

TI KIÁLLIT

léria-utca 8.

haftr

MAF

Horvay János

jó pásztor nobra

a tartaszeti

temetőben.

Liber Bpestnobrai

304, 305 l.

LA FONT

ACADÉMIE JEAN LA F

MÉLYEN TISZTELT OLVASÓ !

Társaságunk több évtizedes munk
szerűsítése útján igyekezett a m
nek és igényének irányt szabni. Ug
hiábavaló. A művelt magyar közöns
de már meg van az ítélőképessége
válassza meg.

Elérkezettnek látjuk tehát az id
ket is megkérdezzük: mi az, am
kerülő magyar könyvek kiválasztás
be kell vonnunk az intelligens m
határoztuk egy

IRODALMI TANÁC

létesítését a magyar olvasóközö

Önhöz is azzal a kéréssel fordul
dalmi tanácsadó testületnek a mu

Horvai János

Haldokló, a bpesti Kossuth-szobor részlete

Repr.

Művészet 1915. 161. l.

A kép Kemenyffi Jenő csomagjában

Horvai János

1906

Szeptember 19-én leplezték le a karcagi Kossuth-szobrot, Horvai János művét.

Művészet 1906. 422. l.

T. 1615.

szül az első alak öltözete
zással, a másodiké Ilka kalap
s dereku ruha keskeny fodorral,
l ing és szoknya, a negyediké
félbő tunika és kasmir ruha
edig tollas kalap, Zrinyike,
érben félrevont függöny és

LTÖZÉKEKKEL
gyermek-ruha-tárukból
atlap IV-ik számához.

, Pest 1863.
15-ik 1863.

Horvai János

Kaznicy Tsene szobrát
Esemlyén szept. 22 én
leplezték fe.

Uj szobrok. Müveszet
1907. évf 339. l.

Horvai János

Művészi dolgok. (Horvai János.) Irta Bányay László. Ország Világ, okt. 11.

1908

A reformáció emlékszobra Genfben. (Horvai János pályanyertes műve. Egy képpel.) Jeltelen cikk. Budapest, okt. 6.

1908

(Művészet 1908. 423. l.)

7296

balra nézve, diszes keretű tojásdad medail-
, bajusza kipödrött és szakála leberetvált. Nyak-
gnak, atillájá zsinóros s vállaira vetett mentéje
:

yi MIKLÓS"

ek 18.3 : 13.8 cm.

ztrájzai. Pest, Heckenast Gusztáv, 1857. T. Füzet,

294/95.

Horvát János, Munkácsy

A hét történetéből. (A Munkácsy-szobor és a genfi Calvin-szobor zsürijéről.) Irta m l. Magyar Hirlap, nov. 15.

1908.

(Művészet 1909. 69. l.)

Nincs cód.

1881: 24. *Firenze,* XIV. század: Szt. Zozimus megáldoztatja egyptomi sz. Máriát. — 1888: I. 28. *Firenzei festő* a XIV. századból: Egyptomi sz. Mária úrvacsorája. — 1896, 1897: I. 28. *Firenzei festő* a XIV. századból: Szent Zozimus. — 1897: I. 28. *Florentiner Maler* aus dem XIV. Jahrh.: Der heil. Zozimus. — 1898: I. 28. *École florentine,* XIV. siècle: Saint Zozime. — 1901, 1904: I. 28. *Firenzei festő* a XIV. századból: Szent Zozimus.

Horvai János

1908. máj 3-án leplertér le a nagypeskatai Kossuth mobrot fentitől

1908. máj 10-én leplertér le a pécsi Kossuth mobrot fentitől.

Művészet 1908. 272. l.

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: III. 55. *M. de Vos:* Allegorie auf die Regierung eines weisen Regenten. — 1844: III. 55. *M. de Vos:* Allegorie auf die Regierung eines weisen Herrschers. — 1865, 1866, 1867, 1869: VII. 15. *M. Vos:* A bölcs uralkodó igazgatása. (Allegoria.)

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VII. 15. *M. Vos:* A bölcs uralkodó igazgatása. (Allegoria.) — 1873: VII. 15. *M. de Vos:* Allegorie auf die Regierung eines weisen Herrschers. — 1876, 1878, 1879: XI. 392. *M. de Vos:* Allegoria egy bölcs uralkodó kormányzatára. — 1881: 425. *M. de Vos:* Allegoria. — 1888: XXI. 753. *H. van Balen:* A kereskedés dicsőítése. — 1896, 1897: XXI. 753. *H. van Balen:* A kereskedés dicsőítése. — 1897: XXI. 753. *H. van Balen:* Die Glorification des Handels. — 1898: XXI. 753. *H. van Balen:* La glorification du commerce. — 1901, 1904: XXI. 753. *H. van Balen:* A kereskedés dicsőítése.

Horvai János

ÚJ SZOBROK. Okt. 6-án leplezték le a körmendi Kossuth-szobrot. A szobor Horvai János műve.

Okt. 13-án leplezték le Zsolnay Vilmos pécsi szobrát. A szobor Horvai János műve.

Okt. 13-án leplezték le a nagyharsányi Kossuth-szobrot, Horvai János művét.

Művészet

1907. 413. l.

mészet, — vagy jobban mondva,
tesen visszaadott természet vala-
kevesebb benne a művészet,
művész egyéniségének kifejezése,
ő érdeklődése.

Walter Crane

*

betűről-betűre utánozni akarjuk,
ki kezünkből.

Eugène Deveria

*

nten föllázad, mihelyst tökélete-
ljük. Jules Breton

*

kor is megváltoztatja a termé-
akaria. Talán annál inkább,

utánoznunk kell a természetet, de minden azon fordul meg, hogy mennyire.

Stendhal

*

Hogy a festő egyáltalán vagy mily mértékben dolgozik a természet nyomán, ez attól függ, hogy hova irányul a törekvése.

Max Liebermann

*

Tartsd meg elmédben: amennyivel hívebben veszed le a természetet és az életet, annál jobb és mesteribb lesz a te munkád.

Dürer

*

Mindenekben a természethez ragaszkodom és ha minden egyes darabkánál és szakadatlanul a

Horvai és Szamovolszky

1906

Szeptember 9-én lep-
lezték le a kassai honvédszobrot. A szobrot Horvai
és Szamovolszky készítette.

Művészet 1906. 422. l.

T. 1597.

egyikén főkőtőt kupos kontytyal,
al és bő szoknyát a zsinorzás alatt
kalapot, Ilonka-palástot vállvetővel,
vid ujjal és koczkás szoknyát visel.
Felirata:

EP.
vatlap VIik számához
Pest 1862.
15én 1862.

2.4 cm.

Horvai János

ÚJ SZOBROK. Május 20-án leplezték le a karcagi Kossuth-szobrot, Horvai János művét.

Művészet 1907
268. l.

Horvai János

A reformációnak Genfben emlendő emléknüvére hirdetett nemzetközi pályázatán 1908 okt. 4-én a harmadik díjak egyikét nyerte -

Müvészet 1908. 419. l.

va. Pápaszemet, rövid hajat s hosszú
leberetvált. Jobb kezében, melylyel a
prém kucsmáját s baljában, melyet
tja. Nyakra valója felett szalagon a Li-
Vaskorona-rend diszíti. Öltözete: atilla
s mente panyokára vetve. Derekát bogláros
kard lóg. Telirata a kép alatt négy sor-
másául:

hy Sterman
lóságos belső Titkos Tanácsos
vas korona rend III oszt. vitéze
Udvari fő Kanzellár"
Grund, Pest 1864."
alak nagysága 30.5 Cm.
i (chinai papiros)

Horvai János

A következő művészek alkotásait bemutatja a lap a Téli tárlatról:

Rudnay Gyula: "A vén kanász" c. "A legerősebb a legkomolyabb munka a tárlaton" -mondja a kritika. /547. lapon./

Halmi Artur: "Női arckép"

Horvai János: "Siremléktervezet"

Kisfaludi Stróbl Zsigmon: "Horváth Mihály püspök, történetiró szobra"
Repr.-ok.
A Téli tárlatot a Képzőművészeti Társulat rendezte a Szépművészeti Muzeumban.

Élet, Bp. 1916. dec. 3. VIII. évf. 49. sz. 538, 539, 540, 541. lapokon.

Horváth János.

1908-ban Kossuth-szobor pályázaton vett részt, melyet munkájával megnyert.

Magyar Nemzet, 1957. Júl. 27.

Horvai János

1905

ÚJ SZOBROK. Békéscsabán szeptember 18-án leplezték le Kossuth Lajos bronzszobrát, amelyet Horvai János mintázott.

Művészet 1905. 338. l.

Horvai János
szobrász.

1903. oktober 25-én Nagyatádon avatták fel Il. I. Kossuth szobrát, a mely Chernel Gyula országgyűlési képviselő megrendelésére készült. Bronzszobor. Művészet, 1903. 425. l.

Heinefetter Johann.
festö.

Szül. 1815. Megh. ~~189~~ 1903. Baden
Baden.

lépteit, megállt s elmaradt mögötte. És ó, sötétszemü szép Rodope s te lenge Kleon, kik oly híven figyeltek szavamra, halljátok hát: ekkor érte el a dalosszavu ifju a Lethe vizét... körülötte a tájon a halál csöndje ült, a rengetegben madár nem dalolt s a folyó hullámai zajtalanul hömpölyögtek egymás fölött. A levegő hideg, jeges volt és a túlsó parton, ködfátyolként lebegett az álmok fehér városa.

A szegény ifju lenézett a folyóra: vize sűrü volt, mint az olaj s habjain táncolva úsztak mind az emlékek képei, melyeket a Lethe fölvett magába, hogy helyükben feledést adjon... És néhány perc multán ott, a tegnap szerelmei, reményei és álmai között fog lebegni Melissa hajlékony, lenge formája is s ő neki nem kell többé szenvednie... Szemei tétován meredtek a habokba s szívébe bánatos érzés költözött. Most, hogy célnál volt, ott, hová halandó rajta kivül talán sohasem jutott: mintha elszállt volna diadalmámora. Pedig tudta, hogy csak le kell hajolnia s kigyógyul minden kínjaiból... és mégis habzott. Nem bírt határozni, várni akart, egy pillanatig akart még reá gondolni... egyedül reá: szép kedvesére. Hiszen már csak néhány futó perce a leányé, aztán jövendő életében nem fog többé az eszébe jutni... pedig még emlékezik minden szavára, minden mosolyára... De a Lethe hatalma oly nagy, mint akár az isteneké... csak innia kell vizéből s a folyó lemossa lelkéről Melissa képét, hogy azután tova ragadja hullámain.

Összeborzadt e gondolatra: Melissa bájos mosolygó képe a holtak emlékei között! Mert hát valóban, mind az, ami folyóban örvénylik, a multé volt... és ő most a jelent akarja odaadni: az ifjuságát, a szerelmét.

Elszorult a szíve. Bár gyarló halandó vala, jól tudta mégis, hogy szép kedvese nélkül üres lesz a világ s ő elhagyatottan bolyonghat a földön, mely ma még terem virágokat, de holnap csak puszta temető lesz. Öröm és kín nélkül kell hát majd bejárnia ezt a nagy temetőt, hol sírokban porladnak el emlékei... Értsetek meg, Korinthos lenge leányai... mind, mind az ő halottjai [illegible] körülötte [illegible] és ő hiába gyötri

A ceglédi Kossuth-szobor pályázata
Horvai János első díjat nyert mintája

Horvai János

Azután fölvett a földről egy darabka szenet s a tiszta holdfényben ezt a dalt írta a ház falára:

Örködjetek füzéreim Melissa ajtaja fölött.
És túlkorán ne rázzátok le rózsás szirmaitokról
Közéjük sírt könyeimet. — A szerelmesek pillái gyakran [nedvesek.
De ha látjátok, hogy ő lépe át háza küszöbét,
Ó akkor ontsátok le rá a dalnok könyeit:
Szerelmesen beharmatozva szállongó fürteit . . .

*

Philodemus elhallgatott s a leányok mozdulatlanul néztek rá.

Körülöttük ezalatt leszállt az éj, s a holdfényes völgyből, mint a természet egy áldozóurnájából ezüstös párák füstje kel ki, hogy lenge felhőiben elvigye Kyprisnek a szerelmes föld virágainak illatát. Amott meg fent az Akrokorinthos ormán, mindjárt a boltozat alatt, óriás máglyaként égett a szent hetairák ünnepi tüze.

A két leány felállt és hajlékony testüket beözönlötte a holdfény... Rodope lassu léptekkel indult el a korinthosi úton s karjait kitárva az istenasszony temploma felé, énekelni kezdte az éjszaka csendjében Aphrodite diadalmas himnuszát . . . De Kleon visszapillantott. Ő megsajnálta az ifjut, ki még mindig mozdulatlanul ült a ciprusok alatt. Hozzáment s vállára tette kezét. Szemeik találkoztak és a leány halkan súgta:

— Ó Philodemus, ismerem én a Citharon dalát... úgy mondják Korinthusban, hogy a te lantod énekelte el . . .

A test szépségéről

Ma jóformán csak az orvosok és művészek ismerik az emberi test formáit: a többi ember alaposan elszokott tőlük. A lelket elemző irodalom egészen elfeledteti az olvasóval, hogy voltaképpen jelentékeny alkotórészünk a ruhával szorgosan eltakargatott test is. Sőt a mezítelen embertetem mumussá vált odaát Németországban és talán voltaképpen minden művelt ember számára készült és ügyes vezérfonal a nagy remekművek megértéséhez. Hisz voltaképpen kodifikációja mindannak, ami szépet az antik és renaissance-művészet és az élő modell ad. Elolvasásával nemcsak közelebb jutunk e remekművekhez, hanem önmagunkhoz is. A régi nagy művészet egészen azon alapult, amiről ez a könyv szól. De a modern emberek legnagyobb része előtt mégis oly idegen a tartalma. Pedig a test formaélete éppen nem rejt magában kevesebb szépséget és érdekességét, mint a léleké. Két nagy történeti korszaknak adta meg a művészi alaphangot. S ezt a hangot mi frakkba és blúzba bujt emberek jóformán egészen elfeledtük.

Tellyesniczky előadási módszere egyszerü és helyes: a test bemutatására mindig egy-egy remekműhöz, egy élő modellhez és egy bonctani preparátumhoz fordul. A holt ember, az élő ember és a nagy művész keze által formált ember adják a tanulságokat. Ezeket szépen veti egybe, világosan magyarázza s ha egyes művészeti irányokról elejtett véleményét nem is írnók alá in extenso, úgy ez a művészet személyes fölfogásának különböző voltára vezetendő vissza. Szépen és érdekesen írja meg a boncolástan történetét, amely voltaképpen nem is valami régi tudomány. A bolognai egyetem a XV. században még csak két holttestet kapott vizsgálódási célokra. Michelangelo korában, a mester egy reprodukált rajza szerint a boncolás még félreeső zugokban történt, maga a holttest szolgált gyertyatartóul is. De Michelangelo és Lionardo már évek hosszu során át foglalkoztak az anatómiával és sok idevágó tanulmányrajzot hagytak ránk, amelyekből szép példákat reprodukáltatott a szerző a könyvében.

A test arányainak kutatásáról egész irodalom van már ma, a németek itt is készen voltak a legváltozatosabb elméletekkel, amelyeket Telyesniczky nagyon jogosan visszavezet kellő értékükre vagy jobban mondva értéktelenségükre. E helyen bőven kiterjeszkedik könyve második részében arra, hogy minő módon fogták föl a

Horvay János

írád

z

Schulek Frigyes:

A Zsolnay-Szobor.

Épitő Ipar. 1908.

13–14. sz. Képekkel.

Horvai János

Irod

Uj Idők. 1900. VII.

5. sz. A farekasmes-
ter szobra. Zsolnay
Vilmos szobrának
repr-val.

Photos Jahrg.

Juli 1880. III.

Sie. A Photographie-
ur. Photo. Studiens
Volum. Photomet
rage-und.

az áramszolgáltatásban netalán beálló zavarok esetére pedig a forgalmat exploziós mótorral lehet fenntartani. Az alsó állomáson szerelték fel még a 23 tonnás, betonból készült kötélfeszítő súlyokat is, melyek 11 *m* mély aknákban mozognak.

A felső állomást részben sziklába vájták. Miután ez 2805 *m* magasságban van, a zord időjárás miatt igen kevés kihasználható munkanapra lehetett volna számítani. Az egész munkahelyet tehát csarnokszerű deszkaépülettel födték be, úgyhogy fűtéssel még a téli hónapokban is dolgozhattak.

A még osztrák területen fekvő felső állomástól jó gyalogút visz fel a tulajdonképeni csúcsra és a meteorológiai állomáshoz, melynek magassága 2964 *m*.

Az eredetileg 1·5 millió osztrák sillingre előirányzott költségekkel szemben, főleg a tavalyi rossz időjárás miatt, az egész drótkötélpálya létesítése 2 millió osztrák sillingbe fog kerülni. Ezek figyelembevételével egy személy viteldíja (fel és le) előreláthatólag 15—20 osztrák silling lesz.

A 133, egyenként 3·2 *mm* átmérőjű drótból font tartókötél súlya 9·3 *kg* méterenként; 48 *mm* átmérőjű. Miután a drótkötélnek egy darabból kellett állania, súlya 40.000 *kg* volt. Ennek a helyszinre való szállítása nagy nehézségeket okozott. A dobra tekert sodronykötelet gerendarácsra helyezték, melyet keményfa hengereken, az erős padlókkal burkolt úton tehergépkocsi és gőzhenger segítségével vontattak tovább. A gőzhenger egy csigasornak fixpontja volt s vonóerejét hatszoros áttétellel a gépkocsi szolgáltatta. Ha a csigasor összehúzódott, a gőzhenger meghatározott hosszal előremozdult és a csigasort ismét széthúzta. Ennek a műveletnek többszöri megismétlésével naponta 100 méterrel továbbították a kötéldobot.

A tartókötél szakadási határa 176.000 *kg*, melyből 44.000 *kg*-t vesznek tényleg igénybe. A húzási és keresztirányú erők figyelembevételével a biztosság 3·5-szeres.

A tartókötelek 15 *m* sugarú görbülettel ellátott sarukon nyugszanak, míg a vonó- és tartalékkötelek több görgőn szaladnak. Építés előtt a súlyos tartóoszlopok és egyéb vasszerkezetek helyszinre való szállítására segédkötélpályát kellett létesíteni.

Az építtetők remélik; hogy az építés gyorsítása révén ezt az érdekes hegyipályát már ez év tavaszán át is adhatják a forgalomnak.

(Zeitschrift des öst. Ing.- u. Arch.-Vereins. 1926. 1—2. sz.)

Schubert József.

Egyleti közlemények

Személyi hír. A debreceni magyar királyi Tisza István tudományegyetem tanácsa ***Lósy-Schmidt Edét***, Egyletünk könyvtárnokát és technikatörténeti gyűjteménytára őrét a *bölcsészet-tudományok doktorává* avatta.

Halálozás. *Fleischl Róbert* műépítész, Egyletünknek 35 éven át tagja, február hó 24-én 62 éves korában Budapesten elhunyt. *Felsőszőllősi Szőllősy Kálmán* ny. városi főmérnök, Egyletünknek 43 éven át tagja, március hó 7-én 69 éves korában Pesterzsébeten elhunyt. *Valtinyi József* székesfővárosi műszaki tanácsos, Egyletünknek 30 éven át tagja, április hó 9-én 57 éves korában Budapesten elhunyt. *Szinyei Merse* Zsigmond okl. vegyészmérnök, a magy. kir. földtani intézet nyugalmazott geológusa, Egyletünknek 1910 óta tagja, Nyergesújfalun elhunyt.

Új tagjaink. Felvette a nagyválasztmány 1026. évi március hó 24-én tartott 660. (rendes) ülésén. Rendes tagok: *Cságoly* József, *Dworák* Lajos, *Ebenspanger* Gyula, *di Gleria* János, *Illés* Aladár, *Németh* Pál, *Prettenhoffer* Imre, *Simák* Lajos, *Telegdy-Kováts* László.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1925. évi tanulmányi kirándulása. A tanulmányi kirándulás 21 jelentkezett egyesületi tag részvételével szemptember 19-iki indulással kezdődött és összesen 9 napig tartott. Programm szerint a társaság első ízben Insbruckban szállt ki, a környékbeli völgyekben fekvő Sielwerk és Ruetz elektr. Werk, valamint az Österr. Bundesbahnen insbrucki villamosmozdonyjavító műhelyének és mozdonyszínének megtekintésére. A régebbi keletű Sielwerket az idők folyamán egyízben már átépítették, ennek dacára különösen kapcsoló berendezése az újabb keletű szabványok rendelkezéseihez képest elavultnak mondható, míg a Ruetz elektr. Werk, mely az Österr. Bundesbahnen elektrifikált vonalainak egyik áramforrása, már a világháború után épült s berendezése teljesen korszerű. Nem kevésbbé érdekes tanulmányi anyagot szolgáltattak az insbrucki villamos-mozdonyszín és mozdonyjavító-műhely az elektromos nagy vasutak fokozatosan fejlődő üzeme során szerzett újabb üzemi tapasztalatok bőséges feltárásával.

A társaság másnap Insbruckból a Mittelwaldbahn elektrifikált vonalán tovább utazva, a bajorországi Garmisch-Partenkirchenben szállt ki. A résztvevők nagyobbik része ez alkalommal élvezte először az elektrifikált nagy vasutakon való utazás előnyeit. A következő utazási programmpont a Garmisch-Partenkirchen körzetében kiemelkedő hegyláncolat Zugspietze nevű ormára a hegy lábától kiinduló függővasút[1] építkezésének megtekintése volt. Az építkezés helyére társaságunk postaautókon tette meg az utat, az építkezést végző Bleichert cég építésvezetője pedig a nem mindennapos szerelőmunkákat a legnagyobb előzékenységgel mutatta be. Garmischban töltött egynapos időzés után társaságunk bérelt nagy postaautón a Walchensee felé vette útját.

Az országút Krünn helységnél a felső Isaron épült ama gát mellett vezet el, mellyel a folyó vízhozamából maximumban 13 m^3/sec. az ujonnan létesített műcsatornába s azon a Walchenseebe terelhető. Ez a vízelvonás olyan mértékű, hogy az Isar medre kisebb vízhozamoknál a legközelebbi mellékfolyó betorkolásáig terjedő szakaszon szárazon marad. A műcsatorna a Walchenseebe való betorkolásig mindenhol az országút mellett halad, közben mintegy 70 *m* esést érve el, amelynek kihasználására a közeljövőben kisebb vízierőtelep fog kiépülni. A Walchensee a Bayernwerke hasonnevű erőtelepének víztároló medencéje. Belőle mintegy 6 *m*-rel a legmagasabb vízállás alatt Urfeldnél sziklába vájt vízvezető alagútcsatorna indul ki. Az itt levő impozáns méretű műtárgyakat, durva és finom rostélyt, valamint elzárózsilipeket a társaság behatóan megszemlélte. A tó egyik medencefalát alkotó Kesselberg tulsó szakadékos oldalának lábánál terül el a Walchenseewerk nevű erőtelep. Közvetlenül fölötte a hegyen átvezetett 1200 *m* hosszú zárt alagút kitorkolásánál mintegy 200 *m* magasságban a Kochelsee tükre felett betonból és vasbetonból készült hatalmas zárt vízkiegyenlítő medence fogadja a kirándulót, mely méretek és szerkezet tekintetében ritka látványosságot nyujt. A méretekről némi fogalmat alkothatunk magunknak, az alagút-csatornának 63 m^3/sec. legnagyobb vízhozamából és a vízmedence 10.000 m^3 befogadó képességéből. Az erőközpont és transformátorház gépi berendezése bőséges tanulmányi anyagot rejteget az érdeklődő szakember számára. A vízműerő telepből elfolyó vizet rövid műcsatorna vezeti le a közel Kochelseebe, innen pedig a Loisach folyó ismét vissza az Isarba

Kochel helységben a társaság vasútra szállt s München felé vette útját, mivel ott helybenlakással a tanulmányút programmszerű folytatása, nevezetesen a Verkehrs Ausstellung és Deutsches Muzeum ismételt megtekintése és helyi kirándulások keretében a középső Isar mentén létesült elektromos művek, valamint a karlsfeldi transformátorállomás tanulmányozása kényelmesen biztosítható volt. Karlsfeld mellett van a bajorországi távvezetékhálózatnak az a jelentős transformátorállomása, melyben a Walchenseewerkből és a középső Isarmenti telepekből kiinduló távvezetékek összefutnak. Egyébként a hálózat valamennyi, számszerint 14 transformátorállomása nagyjában azonos típusú és hasonló berendezésű, közülük tehát egyetlen egynek megtekintése is általános tájékoztatást nyujtott. Innen történik az összes erőközpontok üzemének irányítása is, e célból az ú. n. vezénylő-teremben valamennyi erőközpont pillanatnyi kapesolási és terhelési állapotát színes megvilágítású kapcsolóvázlat érzékíti az intézkedések kiadására hivatott mérnök előtt. Egyik következő napon a középső Isarmenti művek közül Finsing mellett az I-ső számú és Aufkirchen mellett a II. számú erőközpontok megtekintése következett. A középső Isarművek Münchenből kiinduló kis vasútja a város határától mintegy 6 *km*-re levő nagy Isargáthoz s innen tovább a hajózható műcsatorna mentén egymásután következő négy erőtelephez vezet, melyek közül az utolsó most épül. Az első és utolsó mű közötti távolság 54 *km*. Az Isargát és az I. számú erőközpont közötti kb. 25 millió m^3 befogadó képességű tározómedence most van építés alatt. Az egész építkezés a környéken uralkodó nehéz talajviszonyoknál fogva több speciális megoldást követelt, melyeket előzetesen tanulságos modell kísérleteken próbáltak ki.

Az utolsó négy év alatt itt nagyarányú munkálatok zajlottak le, melyek jellemzéseül a következő adatok szolgáljanak: Az úgyszólván végig kibetonozott műcsatorna 150, illetőleg 125 m^3/*sec.* vízmennyiséget emészt s az első erőtelep 11 *m* esési magassággal 15.000 Lc, a többi egyenkint, kb. 25 *m* bukással, 30.000 Lc átlagos teljesítményt szolgáltat. Nevezett erőtelepek részletes ismertetésével a német szaklapokban ismételten találkoztunk, mégis a valóságban való megtekintés különösen az arányok és előrelátás tekintetében sok meglepetéssel szolgált.

Hasonlóképen a müncheni Verkehrs Ausstellung a felőle már hallottak dacára is, általános meglepetéseket keltett. Minden, a közlekedési üggyel valamelyes vonatkozásban levő technikai ágazat ugyanolyan óriási terjedelemben és mennyiségben volt képviselve a kiállítás óriási tárlatain, mint maguk a szorosan vett közlekedési eszközök. Figyelemreméltók voltak

[1] Közelebbi ismertetését lapunk jelen számának 94. lapján hozzuk.

a nagyméretű kiállítási csarnokok is, valamennyi az építészetnek célirányos alkotása.

Az új, saját épületébe átköltözött *Deutsches Museum*-ban folytatott séta során a kiállított gépek és mindennemű technikai vonatkozású berendezések sokasága — mindannyian a messze és közelmult idők korszakalkotó létesítményei történeti sorrendjében — pereg le a szemlélő előtt. Részben eredeti szerkezeti példányok, részben korhű utánzatok s mindenféle szemléltető és működésbe hozható minták teszik a múzeumot laikusokra és szakemberekre egyaránt lebilincselővé. A múzeum gazdag felszerelése által nyujtott előnyök e helyen alig mérlegelhetők eléggé.

A természeti szépségekben és szakszerű látnivalókban egyaránt gazdag utazási programm gondos összeállítása Haidegger Ernő tagtársunkat dícséri, aki a végrehajtás körül tanusított sokoldalú és áldozatkész figyelmével mindannyiunk háláját és elismerését érdemelte ki. A kiválóan sikerült rendezésnek tudható be, hogy a társaságot az igen tömött programm ellenére is mindvégig a legjobb hangulat kísérte.

Az aránylag kis költség árán elért szép siker remélhetőleg a következő alkalommal tagjaink nagyobb számát fogják részvételre serkenteni. *Brandner Károly.*

A budapesti nemzetközi vásár, amely a lipcsei vásár után a legrégibbek egyike és ma már *20 éves* multra tekinthet vissza, az Iparcsarnok és a Kiscsarnok egész területét, a körülöttük fekvő szabad területet és az új műcsarnok helyiségeit foglalja el körülbelül 20,000 m^2-en, a magyar ipar fejlődésének nagy lendületét igazolja. A kiállítók száma (mintegy 10%-a külföldi) és a kiállítás anyagának nagysága lényegesen meghaladja a tavalyit és meglepő változatosságot mutat. A nehéz- és kisipar fejlődésén kívül gazdag anyagot szolgáltat a háziipar, a mindjobban fejlődő kerámiai-ipar, az élelmiszer-ipar és a divat-ipar.

A budapesti vásár újból igazolja a magyar ipar fejlődő képességét és a mai rendkívüli nehéz gazdasági viszonyok közepette is életrevalóságát, amellyel a nemzetek közti gazdasági kapcsolatok megteremtése és megszilárdítása tekintetében nagy reményekre jogosít. A várható erőteljes gazdasági forgalom indokolttá teszi azt a nagy érdeklődést, ami az idei nemzetközi vásár iránt még a sok kedvezőtlen körülmény ellenére is nemcsak a belföld, hanem a külföld számottevő kereskedelmi köreiben is megnyilvánult. A 20 éves évforduló, egy elmult évtized példátlanul súlyos megpróbáltatásaival és Trianonnal megterhelve, a magyar ipar nagyszerű versenyképességének, a magyar kereskedelem szívósságának tanúbizonysága és záloga egy szebb és boldogabb jövőbe vetett hit beteljesülésének. *M. D.*

A Kossuth-szobor elhelyezése. Ez elmult hetekben napirendre került a budapesti Kossuth-szobor elhelyezésének kérdése. Több kísérlet történt a helyszínén, a szobor deszkavázának felállításával, a kérdés megoldására és ezzel kapcsolatban a napisajtóban is több cikk jelent meg, mely a közönség figyelmét erre a tárgyra terelte. Épp ezekből a cikkekből tudjuk, hogy e kérdésben erős ellentétek merültek fel, sőt olyan közlemény is jelent meg, mely túlzottnak tartja azokat a nehézségeket, melyeket a szobor felállításának útjába gördítenek.

Pedig a városkép esztétikájának megóvása szempontjából igen üdvös, ha ilyen jelentékeny ügy megoldása a nyilvánosság ellenőrzése alatt történik és csak helyeslésel kell fogadnunk, ha minél szélesebb körök érdeklődnek ilyen nagyszabású emlékmű elhelyezésének és egész művészi hatásának kérdése iránt, feltéve, hogy az érdeklődést tisztára esztétikai szempontok vezetik. A politikát, főképen a napi politikát mindenképen ki kell kapcsolnunk a kérdésből, valamint a jogi szempontot is, mert a közönséget és a szobor szemlélőit most és a későbbi korokban vajmi kevéssé érdekli egyes bizottságok határozata — melybe a kívülálló úgy sem tekinthet bele — egyedül azt ítéli meg, hogy vajjon az emlékmű környezetével harmonizál-e, azzal együtt megnyugtató és gyönyörködtető hatása van-e, vagy sem?

Emlékezzünk csak vissza, hogy milyen osztatlan érdeklődés kísérte az Erzsébet-szobor pályázatait, ahol igen helyesen elsősorban a hely kérdésének megoldása dominált, míg most valóban a legmegfelelőbb környezetet, a Margitszigetet jelölték ki felállítására.

Hogy milyen elsőrangú fontosságú az, hogy valamely szobormű környezetével együtt megnyugtató és harmonikus hatást gyakoroljon, azt sok munka tárgyalja, itt csak Brinkmann *Platz und Monument* című kézikönyvére szeretnék utalni, mely összefoglalja azokat az irányelveket, melyeket különböző korokban követtek és melyből megismerhetjük, hogy már évszázadok óta milyen gondosan mérlegelték e kérdést.

Hogy a parlament az országnak milyen nagyszabású műemléke, azt fölösleges fejtegetnem, szinte azt lehetne mondanom, hogy ez az ország reprezentativ műemléke, a nemzet szuverénitásának méltó kifejezője. Ismeri ezt mindenki, aki itt valaha megfordult, képes ábrázolásból pedig a külföld is ezt ismeri legjobban hazánk monumentumai közül. Illő tehát, sőt kötelességünk, hogy művészi hatását teljes egészében fenntartsuk és azokat az irányelveket, melyeket tervezője céltudatosan követett, zavaró momentumoktól megóvjuk. Egyik főszempont, melyet Steindl az országház egész elrendezésénél és tervezésénél szeme előtt tartott. az volt, hogy főkapuzata a feléje vezető főútvonal — az Alkotmány-utca — tengelyébe essék és annak építészi lezárásául szolgáljon. Azt hiszem, nem vitás, hogy ezt a különben is gyakran kipróbált elvet az országház tervezője akadémikus tökéletességgel alkalmazta, mint ahogy logikus is, hogy ilyen hatalmas építmény főkapuja a feléje vezető főútvonalból egyenesen megközelíthető legyen.

Ezért erre a helyre szoborművet emelni, már első pillantásra is aggályosnak látszik. Ide legfeljebb igen alacsony emlék lenne elhelyezhető, melynek szélessége is kisebb mint az országház főlépcsőjéé. Talán, ha a szobrász előtt Dalounak, a párisi *Triomphe de la République* emlékmű megalkotójának eszmei megoldása lebegett volna, úgy elképzelhető, hogy Steindlnek fentemlített és hatásában egységes koncepciója nem csorbulna.

Sajnos, nem így történt és úgy látszik, mintha a szobrász ezt a meggondolást figyelmen kívül hagyta volna. Mint a deszkaváz felállításakor látható volt, igen magas és széles, hosszan elterülő szoborművet kíván emelni, mely mint zárt, tömeges építmény húzódnék el a főkapu előtt, annak lépcsőzetét teljesen eltakarva, oszlopait derékon felül elfödve, szóval az Alkotmány-utca felől, még inkább azonban magáról az Országház-téri főtengelyből nézve, mint fehér márványkulissza húzódna el a parlament előtt, a perspektivikus látás folytán természetesen jóval nagyobb darabot fedve el belőle, mint maga a szobormű különben is jelentékeny abszolut méretei.

Igen, vannak olyan esetek, mikor maga a szobormű igényelheti a domináló szerepet és a környezetet kell alárendelnünk, illetőleg úgy alakítanunk, hogy a plasztika hatása minél jobban kiemelkedjék. Ez jelen esetben azonban semmiképen sincs így. Az országház maga olyan elsőrangú emlékmű, hogy művészi hatása semmiféle szobornak alá nem rendelhető és azt, ha még oly tökéletes volna is, semminek csorbítania nem szabad.

Nem ismerjük a szobormű gipszmintáját és így nincs módunkban annak plasztikai értékéről véleményt nyilvánítani, de bármilyenek is legyenek szobrászati erényei, így, amint tervezték, az országház főtengelyébe bele nem illeszthető anélkül, hogy a tér legelemibb esztétikai követelményeit ne sértené.

Mindenesetre sajnálatos, hogy egy ilyen monumentális szobormű elhelyezésének kérdése csak az ügy ilyen előrehaladott stádiumában kerül napirendre, de mégis jobb, mintha a jóízlés és értelem mellőzésével helyrehozhatatlan rontás ténye elé állítanák a közönséget.

Hogy mily módon lehetne — míg nem késő — a szoborelhelyezés kérdésének célravezetően helyes irányt adni, abban magam nem tudok álláspontot foglalni és ezt illetékesebb kartársaim döntése alá kívánnám bocsátani. Ámbár alighanem erre is rászabható Deák Ferenc mondása ama bizonyos rosszul begombolt mellényről. Mindenesetre felettébb kívánatos volna, hogy mű- és középítési szakosztályunk ezt a kérdést a legsürgősebben napirendre tűzné s mindent elkövetne annak érdekében, hogy a szobor elhelyezése az egyetemes művészi szempontokat mindenben kielégítő megoldást nyerjen.

Végül azt hiszem, hogy köszönetünket kell kifejeznünk az iránt a kartársunk iránt, ki a szoborbizottságban már eddig is az összefoglaló művészi szempontot képviselte.

Sárkány István.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei

A Magyar Királyi József Műegyetem véleménye az építőipar gyakorlásáról készült törvénytervezet tárgyában.

A M. Kir. József-Műegyetem a Budapesti Mérnöki Kamara megkeresése alapján megküldte a Kamarának az építőipari törvénytervezetre vonatkozólag a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrhoz intézett felterjesztésének másolatát.

Tekintettel egyfelől az építőipari jog reformjának nagy fontosságára, másfelől pedig a Műegyetem elfogulatlan állásfoglalásának kiváló jelentőségére, — hiszen az építőmesterségre elsősorban jogosult építészt, valamint a mérnököt

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 17—18. SZÁM. 1926 MÁJUS 1.

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K Postacsekkszám 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

A Kossuth-szobor elhelyezése.

Az elmult hetekben napirendre került a budapesti Kossuth-szobor elhelyezésének kérdése. Több kisérlet történt a helyszinén, a szobor deszkavázának felállításával a kérdés megoldására és ezzel kapcsolatban a napisajtóban is több cikk jelent meg, mely a közönség figyelmét erre a tárgyra terelte. Épp ezen cikkekből tudjuk, hogy e kérdésben erős ellentétek merültek fel, sőt olyan közlemény is jelent meg, mely tulzottnak tartja azon nehézségeket, melyeket a szobor felállításának utjába görditenek.

Pedig a városképnek és az aesthetikának szempontjából igen üdvös, ha ilyen jelentékeny ügy megoldása a nagy nyilvánosság ellenőrzése alatt történik és csak helyeslésssel kell fogadnunk, ha minél szélesebb körök érdeklődnek ilyen nagyszabásu emlékmű elhelyezésének és egész művészi hatásának kérdése iránt, — feltéve, ha az érdeklődést tisztára esztétikai szempontok vezetik. A politikát és főképpen a napi politikát mindenképpen ki kell kapcsolnunk a kérdésből, valamint a jogi szempontot is, mert a közönséget és a szobor szemlélőit most és a későbbi korokban vajmi kevéssé érdekli egyes bizottságok határozata, — melyekbe a kivülálló ugysem tekinthet bele — egyedül azt itéli meg, hogy vajjon az emlékmű környezetével harmonizál-e, azzal együtt megnyugtató és gyönyörködtető hatása van-e, vagy sem?

Emlékezzünk csak vissza, hogy milyen osztatlan érdeklődés kisérte az Erzsébet-szobor pályázatait, ahol igen helyesen elsősorban a hely kérdésének megoldása dominált, mig most valóban a legmegfelelőbb környezetet, a Margit-szigetet jelölték ki annak felállitására.

Hogy milyen elsőrangu fontosságu, hogy valamely szobormű környezetével együtt megnyugtató és harmonikus hatást gyakoroljon, azt sok munka tárgyalja, itt csak Brinckmann „Platz und Monument" cimü kézikönyvére szeretnék utalni, mely összefoglalja azon irányelveket, melyeket különböző korokban követtek és melyből megismerhetjük, hogy már évszázadok óta milyen gondosan mérlegelték e kérdést.

Hogy a parlament az országnak milyen nagyszabásu műemléke, azt fölösleges fejtegetnem, szinte azt lehetne mondanom, hogy ez az ország reprezentativ műemléke, a nemzet szuverénitásának méltó kifejezője. Ismeri azt mindenki, aki itt valaha megfordult, képes ábrázolásból pedig a külföld is *ezt* ismeri hazánk monumentumai közül. Illő tehát, sőt kötelességünk, hogy művészi hatását teljes egészében fenntartsuk és azon irányelveket, melyeket tervezője céltudatosan követett, zavaró momentumoktól megóvjuk. Egyik főszempont, melyet Steindl az Országház egész elrendezésénél és tervezésénél szem előtt tartott, az volt, hogy főkapuzata a feléje vezető főutvonal — az Alkotmány-utca — tengelyébe essék és annak épitészi lezárásául szolgáljon. Azt hiszem, nem vitás, hogy ezt a különben is gyakran kipróbált elvet az Országház tervezője akadémikus tökéletességgel alkalmazta, mint ahogy logikus is, hogy ilyen hatalmas épitmény főkapuja a feléje vezető főutvonalból egyenesen megközelithető legyen.

Ezért erre a helyre szoborművet emelni már első pillantásra is aggályosnak látszik. Ide legfeljebb igen alacsony emlék lenne elhelyezhető, melynek szélessége is kisebb, mint az Országház főlépcsőjéé. Talán, — ha a szobrász előtt Dalounak, a párisi „Triomphe de la République" emlékmű megalkotójának eszmei megoldása lebegett volna, ugy elkép-

zelhető, hogy Steindlnek fentemlitett és hatásában egységes koncepciója ne csorbulna.

Sajnos, nem igy történt és ugy látszik, mintha a szobrász mindezen meggondolást figyelmen kivül hagyta volna. Mint a deszkaváz felállitásakor látható volt, igen magas és széles, hosszan elterülő szoborművet kiván emelni, mely mint zárt tömeges épitmény huzódnék el a főkapuzat előtt, annak lépcsőzetét teljesen eltakarva, oszlopait derékon felül elfödve, szóval az Alkotmány-utca felől, még inkább azonban magából az Országház-téri főtengelyből nézve, mint fehér márvány-kulissza huzódna el a Parlament előtt, a perspektivikus látás folytán természetesen jóval nagyobb darabot fedve el belőle, mint maga a szobormű különben is jelentékeny abszolut méretei.

Igen — vannak olyan esetek, mikor maga a szobormű igényelheti a domináló szerepet és a környezetet kell alárendelnünk, illetőleg ugy alakitanunk, hogy a plasztika hatása minél jobban kiemelkedjék. Ez jelen esetben azonban semmikép sem áll. Az Országház maga olyan elsőrangu emlékmű, hogy művészi hatása semmiféle szobornak alá nem rendelhető és azt, ha még oly tökéletes volna is, semminek csorbitania nem szabad.

Nem ismerjük a szobormű gipszmintáját és igy nincs módunkban annak plasztikai értékéről véleményt nyilvánitani, de bármilyenek is legyenek szobrászati erényei, ugy, amint terveztetett, az Országház főtengelyébe bele nem illeszthető anélkül, hogy a tér legelemibb esztétikai követelményeit ne sértené.

Mindenesetre sajnálatos, hogy egy ilyen monumentális szobormű elhelyezésének kérdése csak az ügy ilyen előrehaladott stádiumában kerül napirendre, de mégis jobb, mintha a jóizlés és értelem mellőzésével helyrehozhatatlan rontás ténye elé állitanák a közönséget.

Hogy milyen módon lehetne célravezetően helyes irányt adni — mig nem késő — a szoborelhelyezés kérdésének, abban magam nem tudok álláspontot foglalni és ezt illetékesebb kartársaim döntése elé kivánnám bocsátani. Ámbár alighanem erre is illik Deák Ferenc bizonyos mondása ama rosszul begombolt mellényről.

Sárkány István.

Idegen szakemberek hazai működése.

Ez is egy olyan tárgy, melyről sokat kellene beszélnünk. A magyar liberális jelszó alatt szereplő — tunyaság azonban mindig kitért ennek komoly tárgyalása és megoldása elől. Nagyszabásu középületeink közül nem egyet vadidegen tervezett. Csak a szinházakra és pályaudvarokra gondoljunk... A gyárakról ne is beszéljünk. A minap néző szemmel mentem végig a Nagy-körutón. Mondhatnám az összes nagy bérházak magukon viselik a teljes idegenség jelét. Szinte hátborzongató kemény német stilus utcahosszat. Na, ezzel a nagy körutunkkal ugyancsak nem dicsekedhetünk. Hát hiszen lehet azt mondani kifogásképpen, hogy azért kellett külföldi szakembereket megbizni, mert a magyar tervező épitészek akkor még bizonyos feladatokkal nem foglalkoztak. Azonban ez gyáva kifogás. Kezdeni végre is kell és a magyar ember mindig megmutatta, hogy képes a külföldivel a versenyt felvenni.

Azonban téved az, ki talán azt hiszi, hogy ma már megszünt az idegen áramlat. Dehogy! Vigan terveznek itt külföldi egyének ma is és csodálatos, ezt hatóságaink akceptálják. Valóban nem tudom, mi itt a jogszokás, de azt nagyon jól tudom, hogy magyar ember tervét külföldi hatóságok nem akceptálják. Egy kis három szobás villát terveztem egy határmenti községben. Közben az osztrák jó barát elcsatolta a szintiszta magyar községet és mikor épitésre került a sor, a magyar épitész által készitett terv alapján nem engedték meg az épitkezést az osztrák hatóságok.

És nálunk? Volt alkalmam betekinteni ausztriai „Baumeister" által tervezett épitési tervekbe, melyek alapján a nagyszabásu épület itt Budapesten épül és megdöbbentem azon, hogy az osztrák szakember még csak azt a fáradtságot sem vette magának, hogy a mi szokásos téglaméreteinkkel méretezzen, ezzel szemben mindent tulméretezett ugy, hogy azt kellett gondolnom, hogy ez a tervező vagy nem képzett szakember, vagy pedig, mint az osztrákok általában, Magyarországot ázsiai gyarmatoknak tekintik, ahol a biztonság kedvéért az 50 százalékos tuldimenzionálás nagyon is jogosult.

Arról is lehetne irni, vajjon szabad-e a szükséges méreteknél indokolatlanul erősebb szerkezeteket alkalmazni, vagyis anyagpazarlást, egy oly országban, ahol az épitési anyagok egy része külföldről jön be és amely ország oly szegény, hogy még a szükségesekre sem telik.

Talán indokolt volna mindezekről kissé gondolkodni és beszélgetni és védelembe venni a hazai erőt és anyagot, mikor előbbiből tul sok pangásra van késztetve, utóbbiból pedig nagyon kevés áll rendelkezésre.

Egy nyomorult ország nem lehet külföldiek eldorádója akkor, mikor a hazaiak tengődnek és nyomorognak.

És bármennyire vonzódjon is az az idegen származásu épittető a saját fajtájához, végre is a nálunk szerzett pénzből épülő, vagy tőlünk pénzt felszivó objektumok épitésénél megkövetelhetjük, hogy magyar ember müködjék közre, vagy magyar ember gyarapodjék, mert utóbbi itt él, itt fizet adót, mig a külföldi szakember csak pénzünket viszi el.

Kétségbeejtő az, hogy erről ma még egyáltalán beszélni lehet, sőt kell. De még jobban meg kell döbbennünk, ha olvassuk másfajta mérnökkartársaink panaszait, igy főként a bányász, kohász, gépész és vegyész kartársakat, akik gyárakban kénytelenek dolgozni teljesen idegen vezetés, nyelv és uralom alatt. A „Bányászati és Kohászati Lapok" egymásután közli azokat a feljajdulásokat, melyek előtörnek a magyar mérnökök ajkairól, akik nem lelik honjukat saját hazájukban.

Nagy bünök huzódnak itt meg, melyekről végre le kellene rántani a leplet, mert ha a liberális felfogás e téren megamarad, ugy valóban nemzeti szerencsétlenségről beszélhetünk.

Dór.

Horvai János

wód

Rosnersirenul

Nejekkel

Horvay János

l.

Ruzicska Herend

58. l.

64

~~Szlávik Mátyás~~ VIII. 57

Horvai János

Revai XXI. 442.l

Horvai János

lásd

Révai XX. 395. l

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] föl

Tárajába

[illegible]

[illegible], castrani

[illegible] (örtorgai), [illegible]

Horvai János

wód

Revai XXI. 582. l.

— Még az idén megnyílik a nagyváradi fémszakiskola. *Nagyváradról* jelentik: Rövidesen befejezik a románok által megkezdett hatalmas építkezést, amelyben 1500 tanulóra méretezett fa- és fémipari szakiskolát és 150 főre tervezett otthont létesítenek. Ehhez a minisztérium államsegélyt nyujt. A tanintézetet még ebben az évben megnyitják.

— Felvétel a kecskeméti árvaházba. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézete által Kecskeméten fenntartott Faragó Béla Országos Árvaházban 1941 szeptember 1-re megüresedő helyekre a nyugdíjintézet terhére nevelési járulékot élvező és a 6. életévüket már betöltött árvák részére pályázatot hirdet. A nyugdíjintézet kötelékébe tartozó férfi- és nőtanárok, tanítók, óvók altisztek teljesen szülőtlen és vagyontalan árvái jogosultak.

— Bomba, amellyel egy egész országot fel lehet robbantani. Niels *Bohr*, a világhírű dán atomkutató érdekes előadást tartott Kopenhágában az atomfizika lehetőségeiről a hadieszközök forradalmasítása terén. Kijelentette, hogy amennyiben sikerül az atommagban levő óriási energiák felszabadítása, olyan fantasztikus lövedéket állíthatnak elő, amelynek segítségével egy egész országot fel lehet robbantani. Ha az uránatomot neutronokkal bombázzák, kétszázmillió elektronvolt energia szabadulhat fel. E kísérlet megvalósítására mindenesetre *jelenleg nem sok kilátás van*, mert egyrészt oly nagy költségbe kerülne, mint az egész világ hadfelszerelési költsége, másodszor pedig még nem jöttek rá, *hogyan izolálják az így nyert energiát*. A fantasztikus méretű bomba tehát egyelőre csak az atomfizikus ábrándja marad.

— A személyhajók vasárnap nem kötnek ki a Pálffy téri állomáson. A MFTR közhírré teszi, hogy e hó 27-én, vasárnap, a személyhajók Budapest—Pálffy téri állomáson nem fognak kikötni. Ennélfogva e napon az indulás és érkezés kizárólag az esküttéri állomásról, illetve állomásra történik.

— Szmirna környékéről elköltöztettek egy falut. A Szmirna vidékén történt földcsuszamlás következtében egy helység házai annyira megrongálódtak, hogy a helység lakosságát más vidékre kellett szállítani.

— Házasság. *Farkas* Dusi (Békéscsaba) és *Schwarz* Pál (Kassa) a mai napon Békéscsabán házasságot kötöttek.

Lovrich Dim és vitéz *Irsy* László, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alelnöke házasságot kötöttek. Tanuk voltak: dr. Bessenyey Zénó titkos tanácsos, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke és Bornemisza Géza titkos tanácsos, ny. miniszter, az IMI elnöke.

— Kétszeresére emelkedett a közlekedés halottainak száma Angliában. Az angol közlekedésügyi miniszter jelentése szerint márciusban 834 ember vesztette életét Angliában közlekedési szerencsétlenség következtében a mult év ugyane hónapjának 496 halálesetével szemben. Az elsötétítés alatt 369, napközben 465 személy halt meg.

— Mágneses vihar Leningrád felett. A leningrádi magnetológiai obszervatórium tegnapelőtt délután rendkívül erős mágneses vihart jelzett. Ugyanakkor hatalmas északi fény jelent meg a város felett.

— Meglopták, meghalt. *Nagykőrösről* jelentik: *Ungvári* Mihály 34 éves földmüves felakasztotta magát és meghalt. Hozzátartozói szerint valószínűleg azért lett öngyilkos, mert nemrégiben eladta a tehenét, amelynek árából lovat akart vásárolni, de a pénzt ismeretlen tettes *ellopta* tőle.

— Halál a bányában. *Szekszárdról* jelentik: A nagymányoki kőszénbányában a bánya mennyezetéről váratlanul levált hatalmas súlyú paladarab ráesett *Hamson* István 45 éves vájárra, aki sérülésébe hamarosan belehalt. A vizsgálat megállapította, hogy a szerencsétlenségért senkit sem terhel felelősség.

Főzési gondját

megosztjuk. Kedd-pénteki előadásainkon olcsó és időszerű ételek készítését mutatjuk be, a gázkészülékek helyes kezelésének ismertetése mellett. Előadások kezdete d. u. 5 órakor. Belépődíj nincs.

SZOCIÁLIS SZOBRÁSZAT

Irta Móricz Zsigmond

A templom hátulsó kapuján, ha bemegy az ember, balra nyílik a kolostor folyosója.

A hosszú boltíves folyosón ajtók nyílnak s ezek cellákat nyitnak meg. Régi barátok lelke sétál ezeken a márványlapokon, amelyek csak éppen művészi elrendezésben maradnak el az olasz kolostorok mögött.

Kik laknak itt?

Milyen csodálatos, hogy vannak intézmények, amelyek egyidősek a természettel. Tartósabbak fánál, kőnél.

Barnakámzsás barát megy keresztül lehajtott fővel a keresztfolyosón. A napfény beragyog rá és megitatja a tompa színeket.

Int barátságosan nekem. Szinte meglep a természetes és közvetlen mosoly és hang.

— Dicsértessék... Erre, erre...

Már tudja, hogy a szobrászt keresem.

A barátom ott kapott műtermet a barátoknál, a folyosón. Ahogy belép az ember a műterembe, megütődik a hófehér gipszszobrok hatalmas tömkelegében. A szobrász igen szorgalmas ember, megható, mily buzgóan építi a mintáit.

Vidám, pirosarcú, tréfás alak különben. Vidáman és örömmel csap rám s azonnal hozzáfog megmutogatni a gyüjteményt. Sorra felsorolja a szentek neveit, akiket ábrázolnak a magasra nyúlt és igen finoman csiszolt ruhájú, lebernyeges, néha szárnyas, néha glóriás, de mindig angyali derűvel tekintő szobrok. Felsorolja a megrendelőket. Templomok és egyházak.

A szobroknak van egy közös tulajdonsága: valamennyi idealizált.

Az ideált úgy kell érteni, északi módra: hosszukás fejek, nagy kék szemek, még a fehér gipszben is kékek a szemek, álmodó szent pillantások. Magas termetek, erőteljes izmok és minden úgy túlarányosítva, mint a divatlapok figurinjei. Végtelen figurák, hosszú derék, hosszú lábszárak és hosszú nyakak és hosszú karok és rendek.

Ilyen profán embernek fárasztó. Ha maga a szobrász nem volna annyira pompás fickó, el lehetne lankadni.

A szobrász vastag, vasegészségű és nyersen kovácsolt ember. Mondom neki:

— De honnan veszed ezeket a figurákat. Azt mondják, hogy minden művész sajátmagát mintázza. Itt ezt nem látom.

A szobrász rámnéz.

— Ja, barátom, én szociális szobrász vagyok.

Szociális szobrász. A szenteknek ebben a nemes galériájában mindenre gondoltam volna, magyarázatul, csak erre nem.

— Hogy érted ezt?

A szobrász fölényesen mosolyog:

— Ugy értem, hogy az a szobrász, aki olyan dolgokat csinál, amik rajta kívül senkinek sem kellenek, az nagyon excluziv. Az egy gőgös, kietlen, zárkózott ember. Semmi szociális érzés nincs benne.

— És te?

— Én, kedvesem, én olyan szobrokat csinálok, amik szociálisak. Szóval, amikkel örömet lehet szerezni. Olyan szobrok, barátom, amiket el lehet adni.

— Számvevők gyűlése. A Számvevőségi Tisztviselők Országos Egyesülete választmányi ülésében dr. *Javornitzky* Jenő miniszteri tanácsos vázolta a helyzetet, beszélt a számvevőségi függetlenség biztosításának szükségéről, sürgette a megfelelő létszámemelést. A választmány elhatározta, hogy emlékirattal fordul a kormányhoz, helyzetjavítást és kielégítő létszámemelést kér.

— A Késmárki Diákszövetség május 11-én, vasárnap este 6 órakor Budapesten, a városligeti Gundel-vendéglő különtermében tartja XIII. évi rendes közgyűlését. Utána vacsora, amelyen a késmárki liceum és felsőkereskedelmi iskola volt diákjai és ennek keretében az 1901, 1906, 1911, 1916 és 1921 előtt érettségizettek is találkoznak.

— Ujabb személyhajójáratok indítása. A MFTR közhírré teszi, hogy a Budapest—Mohács közötti Dunaszakasz fokozottabb kiszolgálására, illetve a Budapest—Mohács közötti napi személyhajójáratok kibővítésére Budapest és Paks között május 1-től, csütörtöktől kezdődőleg naponkénti személyhajót indít, mely Budapestről 8 órakor, Paksról vissza 15 órakor indul. Ezen a hajón II. és III. hajóosztály van, hálófülke pedig nincsen. Közli továbbá, hogy a Budapest—Komárom—Révkörtvélyes közötti heti három járatot a folyó évben május 3-án, szombaton kezdi meg; a hajó Budapestről minden hétfőn, szerdán és szombaton 18 órakor, Révkörtvélyesről vissza másnap 11.55 órakor indul és 21 órakor érkezik Budapestre. Ezzel egyidejűleg megindul a Gönyű—Győr közötti csatlakozó járat is.

— Uj főzőtanfolyamok kezdődnek az esküti villamos konyhában. Kezdők részére április 30-án, haladók részére április 29-én nyílik meg tanfolyam. Ezek, mint a multban, most is 6—6 hétig tartanak. A tanfolyamokat, amelyeken időszerű ételek készítése sajátítható el, az Elektromos Müvek a Katolikus Háziasszonyok Szövetségével együttesen rendezi. Jelentkezés és beiratkozás az Elektromos Müvek Eskü út 5. sz. alatti bemutató helyiségében.

— Orvosi továbbképző tanfolyam a repülés élettanának tárgyköréből. Az orvosi továbbképzés központi bizottsága a m. kir. honvéd légierők parancsnokságával karöltve május 5-től 31-ig a budapesti egyetem szemklinikáján orvosi továbbképző tanfolyamot rendez a repülés élettanának tárgyköréből. A tanfolyam vezetője dr. *Scholtz* Gusztáv, m. kir. törzsorvos.

SPORTHIREK

A dicsőséges bizonytalanság fordulója

A labdarúgóbajnokság hét vasárnapi mérkőzése a papírforma szerint a labdarúgás annyiszor emlegetett dicsőséges bizonytalanságának jegyében játszódik. Csak a két nagycsapatnak, a Ferencvárosnak és az Ujpestnek a Haladás és a WMFC elleni mérkőzésére lehet ráfogni, hogy biztos a sorsa. A többi öt mérkőzés egyaránt hozhat győzelmet a pályaválasztónak és a vendégcsapatnak.

— Kerékpárosok a Népligetben. Vasárnap visszavonhatatlanul megkezdődik a kerékpárosok tavaszi versenyidénye. A népligeti kiskörön rendezi a Magyar Kerékpáros Szövetség évadnyitó »országúti« versenyét, melyen több mint száz kerekes vesz részt.

SPORTMŰSOR

VASÁRNAP. Labdarúgás: I. o. N. B. mérkőzések: Ferencváros—Haladás Üllői út ½5 (Harangozó), WMFC—Ujpest Csepel ½5 (Ipolyi), Elektromosok—Szeged Latorca u. ½5 (Palásti), Beszkár—Szolnok Sport u. 4 (Kőhalmi), Törekvés—Tokod Bihari u. ½5 (Nagy), Diósgyőr—Kispest Diósgyőr ½5 (Rónai), SBTC—Gamma Salgótarján ½5 (Németh). — **Vivás:** József nádor főiskolai kardvivó emlékversony, Műegyetem d. e. 9 és d. u. 5 óra. — **Céllövés:** Bulcsú idénynyitó versenye a Marczibányi téren. — **Kerékpár:** Idénynyitó versenyek a Népligetben. — **Atletika:** Idénynyitó pályaversenyek Debrecenben és Pécsett. A TFSC versenye a Testnevelési Főiskolán.

FTC-pálya, IX., Üllői-út 129.

Április 27-én, vasárnap délután fél 5 órakor

Ferencváros—Haladás

I. o. Nemzeti Bajnoki mérkőzés

előtte fél 3 órakor

FTC—WMTK

NB III. o. mérkőzés

ELLERY QUEEN:

A padlásszoba titka

Fordította: JÁNOKY-M. SAROLTA

23

— Hülye — dörmögte az idegen elkeseredetten. Éva megérezte, hogy sajátmagára érti ezt.

— Mit fog most csinálni? — sóhajtotta.

A titokzatos ember jobb keze köré csavarta zsebkendőjét s odaugrott a padlásra vezető ajtóhoz. Nekiesett a retesznek, mint vadállat a prédájának. Bepólyázott keze a retesz gombjával babrált, de hiába erőlködött: a retesz nem mozdult.

— Megakadt! — Kétségbeesetten rángatta tovább, közben odaszólt Évának: — A véres zsebkendőt! Hamar, mozogjon!

— Mit csináljak? — kerdezte Éva kábultan.

— Ott a földön fekszik a zsebkendője. Gyorsan, égesse el!

— Elégessem? De miért? És hol?

— A kandallóban odaát, a nappaliban. De először csukja be az ajtót. Mozogjon, ha mondom.

— De nincs...

— Itt a kabátom zsebében van. A keservit! Ugorjék már!

És Éva ugrott. Mintha másvalaki cselekednék helyette...

Belenyúlt a retesszel viaskodó férfi zsebébe. Érezte csipői mozgását, amint rettenetes erőlködésében ide-oda rángatózott. Ajkai elkeskenyedtek s nyakán szinte kidagadtak az erek. Végre Éva kutató ujjai megtalálták a gyufaskatulyát. Odament a földön heverő zsebkendőhöz, monogramos csücskenél fogva felvette a földről és lassan átment vele a nappali szobába. Betette a hallba nyíló ajtót. Ide is behallatszott a barna fiú lihegése. Még egyre az ajtóval kínlódott.

Éva térdreereszkedett a kandalló előtt. Látszott, hogy nemrégen tűz égett a kandallóban, fenekén friss hamu porladt. A lány gépiesen arra gondolt, hogy tegnap hüvös volt az este s Karen bizonyára fázott. Szegény Karen, mindig didergett, olyan hidegvérű volt. Hidegvérű... Azok a foltok ott a kendőn? Karen vérétől erednek. Most majd felmelegíti Karen hideg vérét...

Behajította a kis kendőt a kandallóba. Reszkető ujjakkal babrált a gyufákkal, míg végre kis darab papiros segítségével sikerült tüzet gyujtania. A zsebkendő furcsa sistergessel lángrakapott.

Éva talpraszökött. Nem akarta, nem birta végignézni, hogyan hamvad el a véres kis kendő. Nem akart rágondolni többé, el akarta felejteni a véres zsebkendőt, a hálószobában fekvő borzalmas tetemet, a torkát fojtogató érzést.

Berohant a szomszéd szobába. — Nem maradok itt tovább! — sikoltotta magánkívül. — Elszaladok, elbujok valahol! Vigyen innen, Richárdhoz, haza, akárhová...

— Hallgasson! — a férfi hátra se fordult. A retesszel bajlódott, vállán csak úgy feszült a ruha.

— Ha innen elmegyek...

— Hiába menne el.

— De ha a rendőrség nem találna itt?

— Hiába. A japán asszony látta, amikor jött, tudja, hogy itt volt. A fene egye meg ezt a reteszt! — Barna arca csak úgy fénylett az izzadtságtól.

— Istenem, Istenem, mit tegyek! — jajgatott Éva.

— Ha nem hallgat, ütök... Na végre!

A retesz nyikorogva engedett. A férfi bepólyázott kezével felrántotta az ajtót és eltűnt a homályban.

Éva a nyitott ajtóhoz vonszolta magát és nekidőlt az ajtófélfának. Keskeny falépcső vezetett fel a padlásszobába. Vajjon mi lehet ott? Hallotta, amint az idegen odafent ide-oda járkál. Hallotta, hogy kinyitja az egyik ablakot. Majd lerohant a lépcsőn, félrelökte Évát útjából, nyitva hagyta a padlásajtót és nehezen lélegezve megállt a szoba közepén.

— Mit csinált? — kérdezte Éva.

— Egyengettem a maga útját. — Nem nézett a lányra. — Vajjon mit kapok ezért, aranyos?

Éva hozzálapult az ajtófélfához. Szóval ezért...

(Folytatjuk.)

SZINHÁZ-FILM

A Kormányzó a berlini operaház utolsó előadásán

A berlini *Staatsoper* utolsó budapesti előadásán a Kormányzó Ur Őfőméltósága is megjelent, akinek a miniszterelnök bemutatta *Wagner* Siegfried özvegyét, majd a Walkürt vezénylő Heinz *Tietjent*.

A *kultuszminiszter* a vendégszereplés után nyilatkozatot adott:

— A német tudomány és művészet intézményei — mondta *Hóman* miniszter — a háború közepette is komoly munkával szolgálják a nagy német kultúrát. Nagy megtisztelltetés, hogy a római operaház berlini vendégszereplése idején a német dalművészet vezető intézményének művészi együttese hozzánk látogatott el és ez év őszén a maga otthonában kívánja vendégül látni a Bayreuth, Firenze, Milánó után Berlinbe látogató magyar Operaházat.

A berlini operaház művészegyüttese egyébként vasárnap délben utazik vissza Berlinbe. A művészekkel ideérkezett technikai személyzet még néhány napig Budapesten marad hogy a több vagónra való díszletet és színpadi kelléket vagónba rakassa.

(*) Jubileum a Magyar Színházban. A *Magyar Színház* *2000 pengős férfi* című *Barabás*-vígjátéka elérkezett a 25. előadáshoz. A jubileumi előadást a szereplő művészek *Bulla* Elmával, *Simor* Erzsivel és *Hajmássy* Miklóssal az élen jubileumi lakomával ünneplik meg.

(*) Mikrofón a Madáchban. A *Madách Színház* csütörtökön mutatta be Bécsi gyémántok című új zenés vígjátékát *Lázár* Mária, *Déry* Sári, *Mihályfi* Béla, *Csikós* Rózsi, *Gábor* Miklós, *Danis* Jenő főszereplésével. A habzóan könnyed játék főként zenéjével hódította meg a közönséget. Különösen a zene szempontjai vezérelték a rádió műsorigazgatóságát, amikor vasárnap estére a darabot műsorra tűzte. Igy a *Bécsi gyémántok vasárnap este hallható lesz a rádióban.*

Aki az igazságot keresi

A Radius új filmje

A francia filmgyártás régi idők óta elmélyült lelki problémák kibogozására törekszik. Ebben az új filmben egy francia bankár lelki keserve tárul a nézők elé: egy napon rádöbben arra, hogy az emberek nem olyan jók, mint amilyeneknek elképzelte. Süketnek teteti magát és úgy leplezi le környezetét, hogy kihallgatja a süketség álarca mögött az igazságot. *Raimu* csodálatos színjátszóképessége ennek a figurának a megformálásában olyan magasságokra emelkedett, amilyeneket ettől a páratlan alakító képességű művésztől is ritkán látni. Mellette Jacqueline *Delubac* csillogó aranyhal volt, fölényesen könnyed, csillogásában is egyszerű, finom és hódító. Kétségtelen, hogy a mai francia színjátszásnak ez a két kiváló színész a legsokoldalubb értéke.

A Gellérthegyen állítják fel a magyar katonaorvos szobrát

Dr. Mutschenbacher sebészprofesszor és Horvai szobrászművész az érdekes szoborról

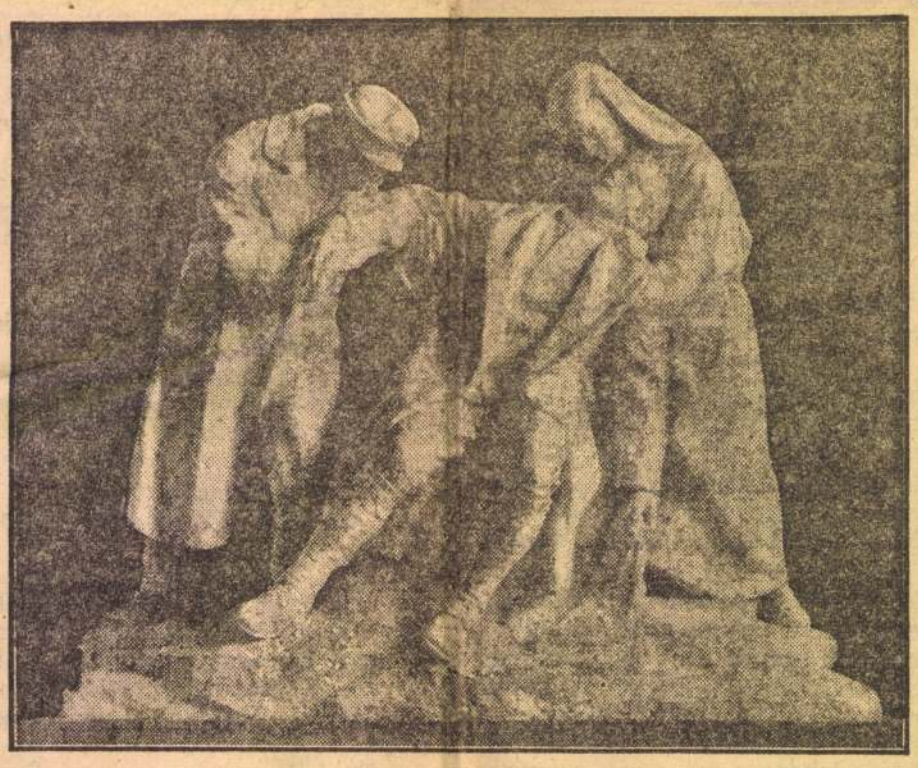

Nevezetes *ünnepség* lesz május elején Budapesten: a *Gellérthegy déli lejtőjén*, a 8-as autobusz útvonala mellett épített *platón* felavatják a *magyar katonaorvos* szobrát. Az emlékmű *célját és értelmét Mutschenbacher* Tivadar dr. egyetemi sebészprofesszor, az Országos Orvos Szövetség elnöke az alábbiakban ismertette a *Reggeli Magyarország* munkatársával:

— A magyar orvos megtette kötelességét az első világháború idején. Kevesen tudják, pedig érdemes feljegyezni, hogy *kétszázötven magyar katonaorvos halt hősi halált 1914—1918 között.* Ezeknek a világháborús orvoshősöknek emlékét kívánjuk méltóképpen megjelölni a Gellérthegy lejtőjén, a Tabán poétikus és szép parkja felett.

Meglátogattuk fasori műtermében *Horvai* Jánost, a szobor alkotóját. A kifejező, zárt kompozíciójú szobrot most faragják haraszti kőbe. A szobor *hősi halált haló katonaorvost ábrázol*, jobbról a *kedves nővér*, balról egy megrendültnek látszó *katona* támogatja az elomló, fiatal életet. Az alakok *másfélszeres* életnagyságúak s a szoborcsoport *másfélméteres kőtalapzatra kerül.*

— Nagy szeretettel csináltam ezt a szobromat, — mondja *Horvai* János. — A szobor eredetileg *bronzból* lett volna kivitelezendő. Haraszti mészkőből is szép és impozáns lesz.

Horvai mester egyébként javában dolgozik a *kassai honvédszobor* hatalmas figuráin. Egy másik szobrát, *Popovics* Sándornak, a Nemzeti Bank néhai elnökének szobrát most vitték át a Nemzeti Szalónba.

(kyp.)

Budapestre jön a Györgyfalvai Lakodalom

Györgyfalva kis székely község *Kolozsvár* közelében, az erdélyi határkiigazítás során Romániában maradt. A lakosság súlyos üldöztetésben részesült s így az egész falu egy napon felkerekedett és Kolozsvárra utazott.

Czakó János fiatal református teológus összegyüjtötte a györgyfalvaiak népművészeti kincseit, a népi szokásokat és ezekből háromfelvonásos jelenetsorozatot állított össze. Ezzel a népi játékkal mutatkozott be az együttes a kolozsvári színházban. Szomorú véletlen, hogy a fiatal teológus éppen a főpróba napján halt meg. A színjátszó társaság ügyeinek irányítását *Tamás* Béláné kolozsvári úriasszony vette át, aki érintkezésbe lépett a *Magyar Művelődés Háza* igazgatóságával s így született meg az a gondolat, hogy a *Györgyfalvai Lakodalom* Budapesten is bemutatkozik. A nyolcjelenetes játék során megelevenednek azok a népi szokások, melyek Györgyfalván élnek a menyasszonykéréstől a lakodalomig. A társaság magával hozza az összes kellékeket, öltözeteket, berendezési tárgyakat is, amelyek a népművészet valóságos kincsei. A györgyfalvaiak három előadása május 8-án, 9-én és 10-én lesz.

Dohnányi—Ferencsik

Kedd ½8. V. Székesfővárosi Zenekar rendkívüli mesterbérlet I. est. Beethoven: c-moll verseny, Debussy: Faun délutánja, Dukas: Bűvészinas, stb. Jegyek: Népművelés, Koncert.

*

Filharmoniai Társaság

bérleti hangversenye holnap, hétfőn este ½8 órakor lesz a M. Kir. Operaházban. Bemutatásra kerül Dohnányi: Cantus vitae szimfónikus kantátája Madách drámai költeményére vett szövegre, magánénekre, vegyeskarra. Közreműködnek: Rigó Magda, Basilides Mária, Rösler Endre, Losonczy György, a Székesfővárosi Énekkar (karnagy: Karvaly) és az Erzsébet Nőiskola leánygimnáziumának énekkara (betanította: Turry). Vezényel a szerző. Jegyek az Operaház elővételi pénztáránál.

VÍGSZÍNHÁZ Pénteken, május 2-án először

Harsányi Zsolt és Hunyady Sándor zenés játéka

„A tizedik kérő"

Tolnay Klári, Zimonyi Márta, Ladomerszky Margit, Gyöngyössy Erzsi, Vágóné, Balogh Klári, Sitkey Irén, Pártos Erzsi.

Szilassy, Ajtay, Rátkai, Vértess, Dénes, Bihary, Kőmives, v. Benkő, Dózsa

Könyvelését ellenőrzi és organizálja

»Kontoservice«

Telefon: 493-880

MŰSOROK

SZINHAZAK MAI ES JOVOHETI MÜSORA

OPERA: Vasárnap d. u. (3): A mosoly országa: este (½8): Bohémélet (V. III.; 8); hétfő: VIII. Filharmóniai hangverseny (½8); kedd: Siegfried (½7; A. 22.); szerda: Giocconda (½8; V. I. 7: a Városi Szinházban)); csütörtök: Manon Lescaut (½8; N. 8.); péntek: Tell Vilmos (½7; C. 21.); szombat: Farsangi lakodalom (½8; D. 22.); Vasárnap d. u.: Nincs előadás; este (½7): Aida (rendkívüli vendégciklus B. 5.). — **NEMZETI:** Vasárnap d. u (½4): Az elnémult harangok; este (½8: 1.): Az örvény; hétfő (II.), kedd (III.), szerda (IV.): Az örvény (½8); csütörtök: A fülemile (½8; bérletszünet); péntek: Az örvény (½8: N.); szombat: Az örvény (½8; VII.); vasárnap d. u. (½4): Gyurkovics lányok; este (½8, VIII.): Az örvény. — **KAMARA:** Vasárnap d. u (½4), este (¾8) egész héten (¾8), vasárnap d. u. (½4): Kaland. — **MADÁCH:** Vasárnap d. u. (½4), este (¾8), egész héten (¾8), vasárnap d. u. (½4): Bécsi gyémántok. — **VIG:** Vasárnap d. u. (½4), este (¾8), hétfő (¾8; G.), kedd, szerda (¾8): Színház, csütörtök: A tizedik kérő (7: főpróba); péntek (¾8; E.); szombat (¾8: szombat esti bérlet); vasárnap d. u. (½4), este (¾8: V.): A tizedik kérő. — **MAGYAR:** Vasárnap d. u. (½4), este (¾8), egész héten (¾8), vasárnap d. u. (½4): 2000 pengős férfi. — **ANDRÁSSY:** Csütörtökig: Nincs előadás; csütörtök, péntek, szombat (¾8), vasárnap d. u. (½4), este (¾8): Egyszer megcsallak. — **MŰVELŐDÉS HÁZA:** Vasárnap d. e. ½11): Hangverseny; d. u. (3): Levente előadás; este (½8): Bohémélet (az Operaház vendégjátéka; V. III.; 8.); hétfő (3), kedd (3): Ifjúsági előadás; szerda d. u. (3): Ifjúsági előadás; este (½8): Giocconda (az Operaház vendégjátéka; V. I 7): csütörtök, péntek, szombat (½5, 7): Vidám rövid filmek; Vasárnap (8): Tarka est Erdélyért. — **FŐVÁROSI OPERETT:** Vasárnap d. u. (¾4), este (¾8), egész héten (¾8), vasárnap d. u. (½4): Fityfiritty. — **PÓDIUM:** Vasárnap d. u. (½5), este (½9), egész héten (½9): Mezteleg igazság. — **ROYAL VARIETÉ:** Vasárnap d. u. (4), este (8), egész héten (8), csütörtök, szombat, vasárnap d. u (4): Artista revü. — **KOMÉDIA:** Vasárnap d. u. (½5), este (½9), egész héten (½9): Vigyázat, törékeny! — **KAMARA VARIETÉ:** Vasárnap (½4, 7, 9), hétfő, kedd, szerda: Pesti szimfónia (½9), csütörtök, péntek (½9), szombat (6, 9), vasárnap (½4, 7, 9): Napos oldal. — **BÁBSZINHÁZ:** Vasárnap d. u. (4), este (½8), egész héten (½8): Toldi. — **ERZSÉBETVÁROSI:** Vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök: Elveszem a feleségem (¾6, 8). — **JÓZSEFVÁROSI:** Vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök: Csak egy asszony van a világon .. (¾6, 8). — **KISFALUDY:** Vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök: Kék lámpás (¾6, 8). — **MŰSZINKÖR:** Vasárnap (¾5, 8), egész héten (½5): Uj tavasz.

MOZIK

Rövidítések: Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnepnap M = Matiné

ADMIRÁL (358—707): Nem gyerekjáték (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Nem gyerekjáték. — **ALKOTÁS** (355—374): Ismeretlen ellenfél (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is) Vas. d. e. 11-kor: Édes mostoha. — **ANDRÁSSY** (124—127): Eladó birtok (¾4, ¾6, ½8, ¾10; V Ü 11, 2, 4, 6, 8, 10). — **ÁTRIUM** (154—024, 153—034): A kék madár (½6, ½8, ½10; Sz V Ü ½4-kor is). — **BELVÁROSI** (384—563): Tóparti látomás (Jobbterem: 4, 6, 8, 10; V Ü 2, 4, 6, 8, 10: Balterem: V Ü ¾3, ¾5, ¾7, ¾9). — **BELVÁROSI HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (181—244): Ujvidék felszabadulása. A balkáni és az afrikai háború. Rajzos híradó Horvátországról Halászok paradicsoma (kultúrfilm). Kis Balta (magyar bábfilm). Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók (Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig). — **BROADWAY** (422—722): Olajváros (½4, ½6, ½8, ½10: Sz V Ü ½2-kor is). — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): Tóparti látomás (½5, ¾7, 9; V Ü ½2, ½4, ½6, ½8, ½10). Vas. d e 11-kor: Csavargókirály. — **CAPITOL** (134—337): Negyedik hétre prolongálva! Allpang (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü 11 és ½2-kor is). — **CASINO** (383—102): Negyedik hétre prolongálva! A Manderley-ház asszonya (½5, 7, ½10; Sz V Ü 2-kor is). — **CITY** (111—140): Harmadik hétre prolongálva! Gulliver a törpék országában (¾6, ¾8, ¾10; szombat, V Ü ¾4 órakor is). — **CORSO** (182—813): Egy szív kiadó (½6, ½8, ½10; Sz V Ü ½4-kor is). — **CORVIN** (139—584, 138—988): A szerelem nem szégyen (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). — **DAMJANICH** (425—644): Eladó birtok (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). — **DÉCSI** (121—343, 125—952): Igy élni jó (½6, ½8, ¾10; Sz V Ü 3-kor is). — **ELIT** (114—502): Ma, tegnap, holnap (4, 6, 8, 10; V Ü 2-kor is). — **FORUM** (189—707, 189—543, 188—528): Bagdadi tolvaj (½6, ½8, ¾10; Sz V Ü 3 órakor is). — **GLÓRIA** (427—521): Tóparti látomás (½5, ¾7, 9; Sz ½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). — **HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (222—499): Ujvidék felszabadulása. A balkáni és az afrikai háború. Rajzos híradó Horvátországról. Regensburg (kultúrfilm). Mitől kék a Duna (színes rajzfilm). Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók (Folytatólagos egyórás előadások 9—24 óráig). — **HOLLYWOOD** (225—003): Prolongálva! Balalajka (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Arzen Lupin visszatér. — **IPOLY** (292—626): Tóparti látomás (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Első tavasz. — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644): Tóparti látomás (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Idegen asszony. — **KAMARA** (423—901): Egy asszony három élete (11, ½2, 4, ½7, 9). — **KULTUR** (386—193): Eladó birtok (3, ½8, ¾10; V Ü ¾2, ¾4, ½6, ¾8, ¾10). — **LLOYD** (111-994): Szerelem és vérpad (½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). — **NYUGAT** (121—022): Tóparti látomás (½5, 7, ½10; Sz 4, 6, 8, 10; V Ü 2-kor is) — **ODEON** (422—735): Tóparti látomás (½5, ¾7, ½10; Sz ½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Az első csók. — **OLYMPIA** (423—198): Prolongálva! Isten hozzád szerelem (Mindennap: 11, 2, 4, 6, 8, 10). — **OMNIA** (130—125): Három Codona (5, ½8, ½10; Sz V Ü 4, 6, 8, 10). — **ORIENT** (114—926): Nyugati győzelem (Folytatólagos előadások: ½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: 13 kislány mosolyog az égre. — **PALACE** (221—222): Második hétre prolongálva! Dankó Pista (Mindennap: 11, 2, 4, 6, 8, 10). — **PÁTRIA** (145—673): Ma, tegnap, holnap (4, 6, 8, 10; V Ü 2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Első mámor. — **PHŐNIX** (228—242): A pekingi lány (Folytatólagos előadások mindennap: 11, 1, 3, 5, ½8, ½10). — **RÁDIUS** (122—098, 120—564): Aki az igazságot keresi (½6, ¾8, ½10; Sz V Ü ½4-kor is) — **RIALTÓ** (224—443): Tóparti látomás (Mindennap: 11, 1, 3, 5, ½8, ½10). — **ROYAL APOLLÓ** (222—002): Harmadik hétre prolongálva! Gulliver (5, 7, 9; Sz V Ü ½4, ½6, ½8, ½10). — **SAVOY** (146—040): Ma, tegnap, holnap (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: Első mámor. — **SCALA** (114—411): Halálraítéltek (½6, ½8, ¾10; Sz V Ü 3-kor is). — **SIMPLON** (268—998, 268—999): Ma, tegnap, holnap (½4, ½6, ½8, ½10; V Ü ½2-kor is). Vas d. e. 11-kor: Aranyváros. — **STUDIÓ** (225—276): A fekete asszony (Mindennap: 11, ½2, ½4, ½6, ½8, ½10). — **TIVOLI** (225—602): Tóparti látomás (11, ½2, ¾4, ¾6, ½8, ¾10; V Ü ½2, ½4, ½6, ¾8, ½10). Vas. d. e. 11-kor: Az első csók. — **TURÁN** (120—003): Nem gyerekjáték (11, ½2, 4, 6, 8, 10; V Ü 11, 2, 4, 6, 8, 10). — **URÁNIA** (146—046): Kivánság hangverseny (5, ½8, ½10; Sz V Ü ¾3-kor is). — **VESTA** (223—401): Negyedik hétre prolongálva! Alexander Ragtime Band (Mindennap: 11, ½2, ½4, ½6, ½8, ½10).

Horvay János

inod

Róna II. 663, 664. l.

681, 682

687. l. (Bpest. Kossuth Hobor)

Mit 16 Bildtafeln III.

BEER, Max — DIE REISE NACH GENF. Da
den Völkerbund. M. 23 Ph

BIBL, Viktor — MAXIMILLIAN II. Der rä
mit 33 Abbild. 426 S. Gr

BLEI, Franz — FRAUEN UND MAENNER DER
und amüsanteste Kultur
druckbildern. Starker B

BÜCHER DES MITTELALTERS. Sagen u. Gesc
reich u. England. M. 6 fa
Lexikonformat. Leinen

CASANOVA — ABENTEUER und ERLEBNIS
benserinnerungen zusam
KOVSKI. Mit 16 Bildern.

DUNCAN, Isadora — MEMOIREN. Mit 137 Photo
der schönsten Frauenbü

ECKARDSTEIN, H. — DIE ENTLASSUNG DES FÜR

EISENMENGER, V. — ERZHERZOG FRANZ FERDIN
Abbildungen u. 1 Briefa

FRIEDRICH DER GROSSE. AUSGEWAEHLTE WE
oktaven Band m. 128 Bil

FUGGER ZEITUNGEN. Ungedruckte Briefe

Horvay János

1942 június 21 vasárnap

Kazinczy Ferenc ledöntött érsemjéni szobrát visszaállítják régi helyére

Érsemjén református lelkészének, *Szathmáry* Károlynak kezdeményezésére országos mozgalmat indított a nagyváradi Szigligeti Társaság, hogy a románok által a megszállás ideje alatt Érsemjén főteréről eltávolított Kazinczy-szobrot, méltó ünnepség keretében, újra állítsák fel a régi helyén. Az érsemjéniek lelkes örömmel várják, hogy községük nagy szülöttjének, Kazinczy Ferencnek szobra ismét ott álljon a református templom közelében és hirdesse a nagynevű író és nyelvújító dicsőségét.

A Fő tér közelében állt évszázadokon át a Bossányi-kúria, az udvar mélyén a kis, kétszobás ház, — a harmadik szoba némi falmaradványával — ahol *Kazinczy* Ferenc született. Az egyszerű épület falán szürke márványtábla hirdeti, hogy »*E házban született 1759 október 27-én Kazinczy Ferenc, az újabb magyar műpróza halhatatlan megalapítója.*«

Ezen a táblán kívül az érsemjéni Kazinczy-kultuszt először csak egy gránit emlékkő szolgálta a Fő-téren. Az emlékkövet, a Magyar Tudományos Akadémia anyagi hozzájárulásával, 1859-ben állíttatta *Krajnik* Alajos. Ötven esztendővel később erre a gránitkőre erősítették fel Kazinczy kitűnő, hasonlóságú, művészi mellszobrát, amelyet Érsemjén másik neves szülöttje, *Fráter* Lóránd készítte-

Reggeli Magyarország

tett harminccot esztendővel ezelőtt, barátjával, *Horvay* Jánossal. Az érsemjéniek ilymódon ennél a műnél együttesen hódolhatnak két büszkeségük: Kazinczy és Fráter emlékének. A szobor talapzatán ezt olvashatjuk: »*Kaziczy* F. E mellszobrot adományozta *Fráter* Lóránd érsemjéni születésű honvéd huszár százados. Elhelyezte, terét rendezte s kerítéssel ellátta a *Magyar Tudományos Akadémia*. Fenntartja a *Kazinczy-család*. 1907. szeptember 22-én«.

Az elkövetkező évek során azonban a Kazinczy-család tagjai elszéledtek Érsemjénről. *Szathmáry* Károly református lelkész lelkesítésére az érsemjéni leányok vették gondozásukba a szobrot és a körülötte levő parkot, amelyben az illatozó, színes virágok százai jelezték a néhai nagy író és az immár ugyancsak néhai neves dalköltő emlékének megbecsülését.

Kazinczy halálának 100. évfordulóján, 1931 augusztus 23-án a nagyváradi *Szigligeti Társaság* zarándoklatot rendezett az érsemjéni emlékoszlophoz, amelyen akkor még ott állt a nagy író mellszobra. Nem sokkal később azonban megkezdődött a megszállott magyar városokban — Nagyváradon, Nagykárolyban, Szatmárban, Aradon és másutt — a szoborrombolások időszaka s azoknak során Érsemjében is ledöntötték Kazinczy szobrát, sőt a talapzatot is megrongálták. Ugyanakkor döntötték le Zilahon a Wesselényi-szobrot s a két magyar kiválóság szobra egy zilahi pince mélyére került.

Az erdélyi országrész visszatértével Kazinczy és Wesselényi szobra is kiszabadult a rabságból. Most kerül majd sor a visszaállításukra. A Kazinczy szobor érsemjéni felállításáért már megindította mozgalmát a nagyváradi Szigligeti Társaság. *Szathmáry*

Ő, XIX. SZÁZAD

Horvai János *(mecsekaljai)*, szobrászművész, m. kir. kormányfőtanácsos. Született Pécsett 1873 május 29-én. Tanulmányait Budapesten és a bécsi képzőművészeti akadémián végezte. Először 1892-ben állított ki a budapesti Mücsarnokban, mely alkalommal Daróczy Aladárné mellszobra. 1896-ban a millenniumi kiállítás alkalmából a Mücsarnok kiállításán „Ádám és Éva" és a „Vizözön" c. szobrai voltak kiállítva. 1897-ig Bécsben élt, mikor is Budapestre költözött, ahol a királyi vár számára szobrokat készített. A ceglédi Kossuth-szobor pályázatra küldött müvét 1901-ben I. dijjal tüntették ki és az országszerte nagy feltünést keltett. 1907-ben a pécsi Zsolnai-, 1905-ben a rozsnyói Andrássy Dénesné és a kassai Honvédszoborpályázatokon I. dijat nyert, mind a három kivitelezésre is került. 1908-ban az utóbbi évtizedek legnagyobb pályázatát, a budapesti Kossuth-szobor I. diját nyerte meg és megbizták a pályamü kivitelével. Ugyanakkor a genfi Calvin-szobor pályázaton III. dijat és a szükebb pályázaton is dijat nyert. 1913-ban a Nemzeti Szalónban több müvét állitotta ki, amelyek közül a Kossuth-szobor egyik mellékcsoportja, a Búcsú c. csoport aranyérmet nyert. 1916-ban a Mücsarnok Vaszary-diját kapta, ezenkivül számos pályázatával nyert dijakat. Ezután gyorsan országos nevet szerzett magának. Értékes munkát fejtett ki ezenkivül temetői emlékszobrok és emlékmüvek megmintázásával is. Rákosi Jenő, Issekutz, Rubinek Gyula, Walder Gyula, Horánszky Gyula, Thallóczy Lajos, Farkasházy Zsigmond, Papp-Váry Elemérné, megyeri Krausz Lajos és Chorin Ferenc siremléke a kerepesi temetőben és a Ludovika előtti Névtelen katona is az ő müve. A hatalmas Kossuth-szobor kompozicióját diszes ünnepségek között 1928-ban leplezték le Budapesten. Horvai készitette a newyorki Kossuth-szobrot is, melyet a város ünnepélyes formák között 1928-ban vett át. 1917-ben a magyar nemességet, 1924-ben pedig a m. kir. kormányfőtanácsosi cimet kapta. A Nemzeti Szalón alelnöke, ezenkivül a Képzőművészek Egyesületében és a Céhbelieknél vesz tevékenyen részt.

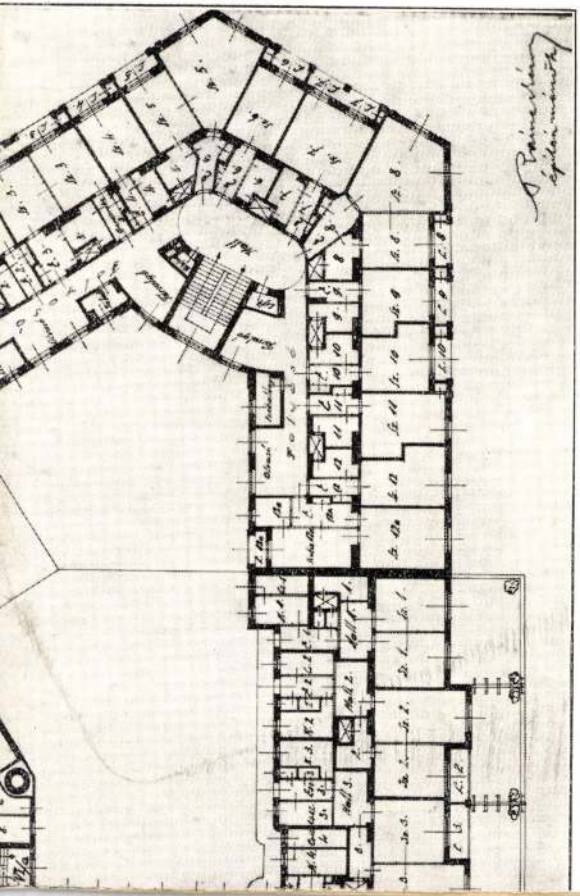

A SZÁLLODARÉSZ ÉS EGYIK BÉRHÁZ EMELETI ALAPRAJZA

EREY LAJOS ÉPÍTŐMESTER

szerű és bensőséges életet: barátja lesz a madaraknak, a koldusoknak és a gyámoltalanoknak, beszélget a konflislóval és mindenekfölött: rajongással szereti a gyerekeket. Ő is gyerekké lesz értük, ezernyi mókával mulattatja őket. Keresi a tudományt, a zenét, a táncot, előadásra, könyvtárba jár, hasal a napsütésben, szánt-vet, túrja a földet. Jön a szerelem, nagy pillanatokkal és nagy kiábrándulásokkal. Leánygyereket fogad örökbe, felneveli, a leány meghal, ő keresi a feledést, természetben, művészetben, a magány szomorú áhitatában. Szűknek érzi régi életének börtönét: itt a tenger, az utazás, az élet új arcai. Megérzi, hogy ez az élet, bölcs lesz és fölényes. Hazatér. Tele van szeretettel és bátorsággal, de cinizmussal és türelmetlenséggel az emberi butaság ellen. Minden tette lázadás és provokálás, kötekedés és botrányokozás. A társadalomból kiűzve, az élettől elfáradva roskad az útszéli keresztfa alá. Megbékél és felmagasztosul: nem akar már más társakat, mint az erdő vadjait, fáit, virágait, az égbolt csillagait. Ott hal meg és csontvázarccal mosolyog az ég felé a virágok között, ahová utolsó pihenésre leheveredett. Végső akkordoknak váz-alakja táncol a kozmosz üstököseinek és csillagképeinek sodrában.

A «Mon livre d'heures», ha az egyes lapok piktori értékét nézzük, talán nem a legértékesebb gyüjteménye Masereelnek, de mindenesetre a legjellegzetesebb, legegyénibb és így legreprezentálóbb. A képregény maga már olyan eredeti kompozició, amely szükségképpen megköveteli, hogy vele szemben ne csak képzőművészeti szempontból mondjunk véleményt. Valami olyasmit ad a síkművészet nyelvén, ami eddig kívülesett annak hatáslehetőségein. Nem illene azonban rá a «Malerpoet» kétes értékű titulusa. Művészetében nem hibrid és heterogén művészi elemeket, grafikát és irodalmat gyúr össze, hanem a képből kiindulva teremti meg a dramatikusan felfűzött képek sorát. Így éppen olyan abszolut művészet az övé, egységes és tiszta stíluseszközökkel, mint lesz a film, amely nem irodalmat illusztrál, hanem a képből és mozgásból teremt új művészetet.

Itt gyökeredzik Masereel talentumának úttörő ereje.

HEVESY IVÁN

A MŰCSARNOK TAVASZI KIÁLLÍTÁSA

A Műcsarnok nagy tavaszi és őszi kiállításainak feladata volna, áttekintést nyujtani műtermelésünk java felett, nem pedig az, hogy még olyan produktumokat is bocsásson a nyilvánosság elé, melyek a képkeretező-műkereskedőnek sem kellenek. Úgy látszott, hogy a Képzőművészeti Társulat megértette feladatát, amikor a mult kiállításra meghívta a modernebb irányzatú művészek egyesületét is. Ezúttal a KUT-nak, mely a kiállítás rendezésekor még vagy negyven művészt képviselt, azt a kis oldaltermet akarták juttatni, melyet aztán a Képzőművésznők Egyesülete kapott. A KUT tehát kimaradt, a Szinyei-Társaság pedig aránylag előnytelenül szerepel. Sajnos, ez a kiállítás nivóját körülbelül el is dönti.

Nincs beletekintésünk az egyes zsürik munkájába. De ha igazán ez a választék adja a magukat «konzervatívoknak» nevező művészek termelésének legjavát, akkor szomorúan áll a művészi konzervatívizmus ügye. (Ám ma már tudjuk, hogy nem Bouguerau volt annak idején a konzervatív, hanem Courbet, mert a mult művészetek nagy értékeit megőrizte és az új értelmezés terén nem ment messzebb, mint amennyit teljesítőképessége diktált.) Azoknak a már nem is minden esetben fiatal művészeinknek nagy része, akiknek nevét bizonyos körök még mindig

A fametszet feketéi és fehérei számítás nélkül, akarattalanul is szimbólumok lesznek. A fehérek, különösen az előbb említett öt metszetben, az album öt kis remekművében, a gondolatnak, az új és új életre döbbenésnek megszületését jelzik. Egy hatodikon a legszebbek közül, fehéret alig látunk egy körömhegynyit: néhány fehér vonal, csakhogy sejtesse a fogház tátongó fekete ürességét, kietlen, sívár szomorúságát, a szabadság halálát.

3. Romans en images.

A *Passion*-kötet, ha művészibb formában is és művészibb eredményekkel, éppen úgy tendencia-művészetet jelent, a szó kimondott értelmében, mint az előző korszak agitációs, pacifista rajzai. A Passionnal egyidőben és azóta keletkező Masereel-rajzok elszakadnak ettől a határozott agitációs felfogástól, anélkül, hogy megtagadnák a haladásnak azt a világszemléletét, amelyből ezek megszülettek. Az itt-ott felbukkanó illusztrációkon kívül pedig most már általánossá válik a drámai témájú sorozat. Tiszta grafika ez és legfeljebb csak úgy távolodik el az abszolút festészettől, mint a programmzene az abszolút zenétől.

Egy más hasonlat talán még jobban vág ide, hogy egyben rámutasson Masereel grafikai művészetének korszerű analógiáira is: a film, mely képszerűen érzékelteti a történetfolyamatokat. A film, igaz, mozgást ad, a fametszetsorozat pedig nem. Mégis közös marad mindkettőben a szerkezet, a drámai előadásmód: minden kép a változást, az új eseményfordulatot hozza, hogy egymáshoz kapcsolódva nem képszerű, hanem időbeli folytonosságot és egységet teremtsenek.

Legismertebbek ezek közül a fametszetsorozatok közül: A Város, A Nap, Az Eszme, Történet szöveg nélkül és Naplóm. Az elsők inkább líraiak, szerkezetük szabad, a fantázia bennük korlátlanabb, külső témájuk, a szó irodalmi értelmében vett meséjük alig van, az utolsók bonyodalmas, epikus képmesék, bennük történet, elbeszélés, dramaikus értelemben. Az elsőkre talán legjellegzetesebb «A Nap», amely 63 metszetben beszéli el egy napimádó álmát, álmának fantasztikus kalandjait.

A fény bolondja, aki mindig a világosság felé tör, újra és újra lezuhan, megbámulják, kinevetik, gúnyt űznek belőle, üldözik és ő mindig újra kezdi: természetesen az igazságot, a tiszta életet kereső ember szimbóluma. Kúszik mindenre, ami magasra tör, gyárkéményre, villámhárítóra, árbócra, hajóhintára, templomtoronyra, elevátordarúra, utak magas fáira, világítótoronyra, hogy közelebb érje a fényt, a Napot. Szinte szárnyakon repül utána, ernyőn, sárkányon, repülőgépen, mindhiába: őrültnek nézik, leráncigálják, lázadónak tartják, lepuffantják, bíró elé állítják. De ő fáradhatatlan nagy keresésében: néha azt hiszi, hogy az az igazi fény, amelyet a mélységek tükröznek. Utána bukik, hogy újra csalódjon. Élete egyetlen nap-sóvárgó rohanás: mint a lidérc játszik az vele, ragyog a könyvekből, feszületről, az asszony és a bor mámorából.

Az epikus képrejtvények legjellegzetesebb sorozata a «Mon livre d' heures» 165 fametszetből. Német kiadása «Mein Stundenbuch» címen terjedt el. Teljes élettörténet, egy ember életének gyorsan pergő látomásai. Megérkezik a Városba, telve a fiatalság mohó életvágyával, álmélkodva sodródik a metropolis életének csodái között, megbámulja az utcák forgatagát, a gyárakat és gépeket, amelyek bekapják életét. Jönnek gyors egymáutánban életének képei: megismerkedik a művészettel és mindenfajta szerelemmel, a köznapi élet minden szórakozásával, örömével, kisebb és nagyobb bajával. És közben keresi a szabadságot, az egy-

lunk. Századunk egyetlen nagyszabású építésztehetségét, Lechner Ödönt, is inkább a dekoráció, semmint a konstrukció problémája érdekelte. Az új levéltár, az új telefon-palota monstrumai csak azért nehezedhetnek lidércnyomásukkal Buda szívére, mert a közönség közönyös az építészettel szemben. Zokszó nélkül tűri az amorf téglatömegek terpeszkedését, nem keresi, nem nélkülözi a középületek *lelkét*.

Az utóbbi évek villaépítkezései talán felvetettek építésztehetségeket, de erről nehéz meggyőződni, mert vajjon ki barangolná be a London kiterjedésével vetekedő fővárosunk és a vidék területét e célzattal; viszont érdemleges publikáció e téren alig történt és a kiállításokat építészeink nem kultiválják.

Ezúttal *Lux* Kálmán állította ki a szecesszió szellemében fogant épületrajzait, *Lechner* Jenő pedig a «Chicago Tribune» felhőkarcoló orientálisbarokk tervét. *Szende* Andor tisztára barokkot, *Neuschloss-Knüsli* Kornél és ifj. *Gyenes* Lajos pedig református templomukkal és tanoncotthonukkal tisztára román stílt utánoznak.

III.

A «Magyar Képzőművészek Egyesülete» kapta a két legnagyobb termet. E körben *Kúnffy* érzéssel festett «Szomszédasszony»-a érdekel, mely annyival jobban felel meg Kúnffy tehetségének, mint az igényteljes triptichon. *Gimes* Lajos barna tónusba fogott háztetőképpel szerepel előnyösen. *Csánky* Dénes irányváltozással lep meg. Új Radnay-stílusa még nem áll neki jól.

A Szinyei-Társaság termében *Rippl-Rónai* szellemes, finom pasztelfejei és *Csók* István szemfényvesztően bájos aktja kötik le a figyelmet. *Szüle* Péter ügyesen kokettál a festői biedermeierrel.

Az oldaltermekben végighaladva egy-egy jobb kép marad emlékezetünkben: *Szigeti* Jenő összefoglalt természetstúdiumai, *Udvardy* Pál Iványi-Grünwald hatását tükröző vázlatai, *Czencz* János egy-két régi, szerény gyárudvara, *Barkász* Lajos monokróm tompazöld, hangulatos tája, *Déry* Béla ismert szolid modorában készült maas-vidéki festménye.

Rabinovszky Márius

FILM-FIGYELŐ

AFRIKA CSODAVILÁGA

Minden mozilátogató megállapította már, hogy az idei filmszezon különösen gyenge volt. Rájöhettek ugyanerre a mozidirektorok is, ha másból nem, hát pénztári könyveikből. Nem lehet mindent a rossz gazdasági viszonyokra fogni. Az emberek anyagi helyzete tavaly sem volt jobb, mint az idén, a moziknak mégis jól ment. Az idén rosszak voltak a filmek, ezért jártak kevesebbet az emberek filmszinházba.

Minél rosszabbak a játékfilmek, annál jobban megbecsüli a közönség a kultúrfilmeket. Az elmult filmszezonban is éreztük ezt. Soha még nem hallottunk Film-Journalokat annyit emlegetni és a műsor többi száma fölé helyezni, mint az idén. Még inkább érvényes ez a tulajdonképpeni kultúrfilmekre, amelyeknek bemutatásában és favorizálásában az Ufa-Szinház vezetett minden elismerést megérdemlő megértéssel és buzgalommal. Itt került bemutatásra: «Ősvilág az ősvadonban» című braziliai expedíciós film. Sajnos, az Ufa előbbi igazgatójának jóvoltából alaposan megkurtítva, hogy csak a látványosságok és a természetrajzi kuriózumok maradjanak meg. Még így is a szezon legszebb és leggazdagabb tudományos filmje maradt. Ezt követték: «Vad világ Afrikában», «Ősvilág Abesszíniában», «Utazás Svájcban» és «Utazás Itáliában.» Nemrégiben a *Rádius* is kihozott egy utazási filmet «Majomvilág Szumatrában» címmel, majd ismét az Ufa Fox-Varieté néven egy rövid, de annál értékesebb ethnográfiai filmet és most legújabban ismét egy nagyszabású, a francia Citroën-vállalat filmjét: «Afrika csodavilága».

Bizonyára a szezonvég még rosszabb

csak félénk borzadállyal emlegetik és akikben forradalmárokat látnak, tulajdonképpen csak tehetséges követői a múzeális elődöknek.

Amit a Képzőművészeti Társulat tekintélyével rendezett kiállítástól joggal követelhetnénk, az egy szerény nivó betartása volna. Csak általában tesszük azt a megjegyzést — mivel nem akarok néhány szerencsétlenül ízléstelen festőt meg szobrászt kipellengérezni —, hogy bizonyos egészen kirívóan gyenge alkotmányok, meg lehetne kímélni ha mást nem, akkor a tanárok vezetésével kivonuló iskolai fiatalságot.

I.

A szoborcsarnokban a Blaha Lujza-síremlékpályázat munkái láthatók. Az eredmény lehangoló. Az első díjat nyert tervezet (Fülöp Eleméré) dór oszlopos tető alatt ábrázolja a halott Nagyasszonyt, az architektúrából kiömlő lepellel és virágfüzérrel, a talapzaton kobzossal és puttokkal: rosszul felfogott klasszicizmus és rokokó keveréke. Még kellemetlenebb a második díj nyerteseinek cukrászfantáziáról tanuskodó munkája. Érdekesebb, merészebb ötleteket *Horvay* János két megoldása vet fel, bár kivitelük kissé modoros. Még a legszerencsésebb a *Telcs* Ede—*Kotál* Henrik-féle terv, mely jó értelemben akadémikus és «magyaros»: magas kockaposztamentum négy sarkán egy-egy népies figura, rajta a ládaformájú szarkofág magyartárgyú reliefekkel.

Hősi emlékek is szerepelnek a szoborcsarnokban. Sajnos szobrászaink képzelőereje nem tud felülemelkedni a szokványon. A Világháborút talán a technikai eszközök pusztítása és az emberek elkeseredett tűrése jellemezte. Mindebből a hősi emlékek mit sem sejtetnek. Meggyőződésnélküli pátosz, gyakran külsőleges naturalizmussal keverten, teszik e műfaj «stílusát». Barokk troféaemlékek táplálják a szobrászok fantáziáját, egy oly kor jelvényei, melyben hatalomvágyó fejedelmek, becsvágyó nemesek és hivatásos zsoldosok perzselték fel egymás falvait, nem pedig szervezett népegészek állottak egymással szemben. A konvencionális troféa- és dermedt élőképrecepttől csak Csor Károly szobra függetleníti magát. Kár, hogy archaisztikus egyszerűsítés és barokk mozgáskomplikálás ütköznek ösze oroszlános férfiaktjaiban.

Kevéssé szerencsés az a három lovasbronzszobor is, melyet *Szentgyörgyi* Istvánnal («lovasharc a XIV. században»), K. *Stróbl* Zsigmonddal («Török-magyar háború») és *Sidló* Ferenccel («Ősmagyar lovasok») készíttetett az állam. Mindegyik szobor három-három lovast ábrázol, de egyik szobor sem megfelelően komponált. A kétségenkívül nehéz feladat megoldása nem sikerült. E témával nem annyira a lovak mozgása, a lovas és ló viszonya volt a probléma (e téren sok jó mozzanat merült fel mindhárom művész munkájában), hanem a tömeg kiegyensúlyozott és szobrászilag szemléletes elosztása. Ez pedig egyik munkánál sem kielégítő. A legzavarosabb a *Sidló*-féle összeállitás, melynek egyetlen elfogadható nézőpontja sincs. Sidló egyébként szobrászaink erőművésze; annyi pattanásig megfeszített izom dudorodik «Ember» című férfifej-ciklusán, hogy még a hellenisztikus szobrászaton is túl akar tenni. Németül az ilyet «Kraftmeierei»-nek nevezik, jelezve, hogy az izmok herkulikus kérkedésének nem felel meg belső erőélmény.

A szoboranyagból kvalitásban magasan kiemelkedik Beck Ö. Fülöp Tisza-büsztje, az egész tárlat legjobb darabja. A hatalmas mellkas *belülről* szilárd és nem külsőségesen izmos, a fej nyugalma formai átéltetettségével meggyőző, nem pedig külső mozzanatok hangsúlya által. Beck szobra portrészerű hűséget, sőt, részletességet igénytelenül egyesít bizonyos heroikus nagysággal. Igen érdekes Beck «Ádám» és «Éva bronzszobor-párja is: a mozdulat motívumában Hans Baldung Grienre emlékeztet, egyensúlya merész csípőkiforduláson alapul. — Itt említjük *Kövesházi-Kalmár* Elsa finom, ötletes medáliáit egy csendes vitrin sarkában, valamint *Szamosi-Soós* Vilmos és *Koncz* Antal becsületes portréfejeit.

II.

Építészeink úgy látszik nem érzik szükségét munkáik kiállításának. Közönségünk is eléggé közönyösen halad el a fél fülkényi építészeti vázlat mellett. Pedig éppen építészeink érdeke volna, szorosabb kontaktusba kerülni a nagyközönséggel. Egyébként talán egy európai nagyvárosban sem oly előnytelen a bombasztikus és anorganikus épületek arányszáma, mint miná-

Nyugat 1927. ápr. 16.
8-12

Egyleti közlemények.

Különvélemény a Kossuth-szobor elhelyezéséről.

PIROVITS ALADÁR.[1]

Egyesületünknek a főváros hatóságához a Kossuth-szobor elhelyezése tárgyában küldött emlékirata ellen mind általánosságban, mind a részletekre nézve súlyos kifogásaim vannak.

Az emlékirat legnagyobb hibája, véleményem szerint, egyoldalúsága. Csupán negativumot tartalmaz, azt t. i., hogy a szobrot hová ne helyezzék el. Az egylet már 23 évvel ezelőtt oly behatóan és tüzetesen foglalkozott a Kossuth-szobor elhelyezésével, hogy 1905-ben még tervpályázatot is hirdetett ebből a célból és az elég nagy számban (hét) beérkezett pályatervek közül a kitűzött első és második díjat is kiadhatta. Tehát igazán csodálkoznunk kell, hogy egy hivatott szaktestület, mely még hozzá úgy ajánlkozik fel véleményadásra, most, a kritikus pillanatban, pusztán negativummal lép a hatóság elé. Hát nem volt 23 év elég egy pozitivumnak, egy konkrét javaslatnak elkészítésére, mely arról szólna, hogy a szobrot annyi viszontagság után hová kell elhelyezni.

Ugyancsak egyoldalú az emlékirat, mikor a szoborelhelyezést csupán művészi kérdésnek tekinti.

Ez nemcsak művészi, hanem egyben városrendezési kérdés is! A városrendező a művészin kívül mérlegel minden még egyéb, figyelembevehető szükséges szempontot. Szobrok elhelyezésénél általánosságban a legtöbbször az esztétikai szempont szokott tekintetbe jönni, de egy providenciális államférfiú, egy történelmi nagyság szobra esetében legalább ugyanoly helyet érdemel a döntésben a történetíró, a publicista, a közigazgatási fórum képviselete stb. is.

Minő nagy tehát a memorandum tévedése, mikor azt mondja, hogy a művészeti álláspontnak szemben minden más szempontot ki kell kapcsolni, még a politikát is! Hogy a napi politika nem szólhat bele a vitába, az természetes, de igenis a történelempolitika tekintetében itt helye van a vélemény megnyilvánításának.

Téves felfogás az is, hogy a közönség és a szobor szemlélői a későbbi korokban egyedül azt ítélik meg, vajjon az emlékmű a környezetével harmonizál-e, azzal együtt megnyugtató képet ad-e? Nagyon szomorú volna, ha a késői nemzedék egy Kossuth-szoborral szemben így gondolkoznék és ne lenne tisztában azzal, hogy miért kellett ezt a szobrot a parlament előtt felállítani. De nem kell ettől tartani, mert az iskolai tanítás minden időben gondoskodik arról, hogy Kossuth történelmi nagyságával az utódok tisztában legyenek.

Ha a művészi álláspont ilyen tanokat hirdet, akkor nem lehet azon csodálkozni, hogy előkelő napilap a városligeti köröndöt jelöli ki a szobor számára való alkalmas helynek.

A részletekre vonatkozóan a következőkre utalok: Ezt olvashatjuk az emlékiratban: *Egyik főszempont, melyet néhai Steindl Imre az országház egész elrendezésénél és tervezésénél szem előtt tartott, az volt, hogy főkapuzata a feléje vezető főútvonal — az Alkotmány-utca — tengelyébe essék és annak építészeti lezárásául szolgáljon.*

Ez az idézet nem felel meg a való tényállásnak. Az igazság az, hogy az 1883. évi április 22-i ülésén a parlamentépítési nagybizottság idevonatkozóan csupán ezt az egy feltételt kötötte ki: *Az épület olyképen lesz elhelyezendő, hogy a dunaparti határvonala a felső rakpartfalra essék.*[2] Egyéb feltétel nem volt, tehát egyéb főszempontról sem lehet szó. Az Alkotmány-utca — Nap-utca néven — akkor még jelentéktelen, 15 *m* széles utca volt. A városszabályozó fórum munkája volt az, hogy a parlamentépület alaprajzi konfigurációja neki rendelkezésére állván, feladatát úgy oldotta meg, amint ezt a memorandum Steindl mesternek imputálta.

Az ilyen ténybeli tevedés egy memorandumban azért alapvető hiba, mert megtévesztheti az elhelyezés tárgyában dönteni hivatott azokat a bizottsági tagokat, akik nem építőművészek és akik respektálni kívánják azoknak álláspontját.

Az emlékirat az elmondottakból kivehetően túlbecsüli az Alkotmány-utcának, mint a parlament főkapujához vezető és inkább forgalmi szempontból figyelembe jövő útvonalnak a jelentőségét. Ezt az utcát akkoriban a szabályozási terv szerint 15-ről 23 *m*-re szélesítették ki. Ha most már figyelembe vesszük, hogy ez az összesen 450 *m* hosszú út a Váci-körútnak egy teljesen indifferens pontját köti össze a parlament előtti térrel, és ha még ehhez hozzávesszük, hogy az Alkotmány-utcai járdák mentén levő kétoldali fasor a látótérből 5—5 *m*-t elvesz és így mindössze 13 *m* széles látótér marad, úgy valóban nem lehet megérteni, hogy miért tulajdonít az emlékirat ennek az útvonalnak a perspektivikus látás szempontjából oly nagy fontosságot, mikor még hozzá az utcának tengelyvonala a parlament főkapujánál szög alatt metszi annak főtengelyvonalát.

Feltéve tehát, hogy a szobor mégis a parlament előtt, annak főaxisában nyer elhelyezést — miként a szoborbizottság már így döntött —, megállapítható, hogy ebben az esetben az Alkotmány-utca tengelyéből a parlament felé kínálkozó perspektivikus képből a szobor szinte figyelemre alig érdemes nagyságú területet takar el, mert, mint említettük, a látótér csak 10 *m* széles.

Áttérek most az emlékiratnak arra a részére, mely az építőművészet legjelentősebb kifogását tartalmazza az axiális elhelyezés ellenében. Az emlékirat szerint a szobor így azért nem helyezhető el, mert a magas és hosszan elterülő szobormű teljesen eltakarná a főkapuzat körüli homlokzat területét, még pedig a szobormű abszolut magasságánál a perspektivikus szemlélet eredményeképen jóval nagyobbat.

Minden tekintetben méltányolni kívánom ennek a felfogásnak úgy az etikai jelentőségét, mint annak esztétikai létjogosultságát. Általában a képzőművészeknek az egyéniségükben rejlő jellemvonásuk, hogy alkotásukat megóvni kívánják a művészi hatást zavaró jelenségektől, még pedig azok teljes egészére kiterjedően. És ebben a felfogásban építőművészeink természetesen egymással szolidárisak még akkor is, mikor ezt a felfogást bizonyos túlzás jellemzi. Nézzük azonban mindezekkel szemben, hogy miként respektálja ezeket az építőművészi kívánalmakat és mit mond mindezekre maga az élet, az örök igazság szószólója és letétemenyese. Vegyük a fenti kifogást alapos vizsgálat alá és utaljunk hasonló esetekre. Az európai világvárosok monumentális épületei közül a bécsi városházának az elhelyezése körül igyekeztek az illetékes tényezők a legnagyobb mértékben klasszikus térhatás elérésére. Aránytalanul nagy térséggel a főhomlokzata előtt, impozáns magasságból a Ringre tekint le a bécsi városháza, ami egyébként általánosan ismeretes. A főelrendezésnél az volt a kitűzött cél, hogy ez a nagyszabású épület a maga méltóságteljes kiképzésében legyen szemlélhető és a szemlélő előtt élvezhető a Ringről tekintve, teljes egészében és mértékében.

Mit művelt azonban az elmúlt idők folyamán az élet, melynek munkája ellen — amennyire eziránnyú tapasztalataink ebben a tekintetben határozott felvilágosítást nyujtanak — emberi gondolkozásnak nem jutott eszébe nemcsak fellázadni, de még csak felszólalni sem? A bécsi városház előtti nagy térségen ültetett fák olyannyira elfödik a bécsiek büszkeségét a Ringen sétálók és azt innen élvezni kívánók szemei elől, hogy

[1] Szerzőnek e cikke reflexióként a Közlöny 1926. évi május 23, 19—20. sz.-ban közölt *Állásfoglalás* stb. c. cikkre, f. évi május hó 26-án érkezett be szerkesztőségünkbe.

[2] Lásd: *Ney Béla:* Az új Országháza. 1905.

ennek a városházának a főhomlokzata egyáltalában nem élvezhető. Aki a főhomlokzat művészi kiképzésében gyönyörködni kíván, annak arra alkalmas pontot külön kell kikeresnie.

Most pedig utalok budapesti példákra. Itt van a régi Népszínház, mely kétségtelenül kiváló építőművészi alkotás. Ennek főhomlokzata a legmegfelelőbb pontból, a Rókus-kórház irányában a Rákóczi-út közepéről tekintve szinte nem is látható, mert a Tinódy-szobor mögé ültetett fák már most is elfödik a szemlélő elől majdnem az egész főhomlokzatot.

Ugyanígy vagyunk az Akadémia-palotával. Sem a Dorottya-utca tengelyéből, sem pedig a Ferenc József-tér közepéről, mint egyébként a legkedvezőbb térhatást nyujtó helyekről tekintve, az épület főhomlokzatát a Széchenyi-szobor körüli fák miatt nem lehet látni.

Merész fordulata az emlékiratnak az, hogy a parlamentet mint az ország legmonumentálisabb emlékművét állítja oda argumentumképen, szemben pl. a kir. várpalota épületével. De nem veszi figyelembe a

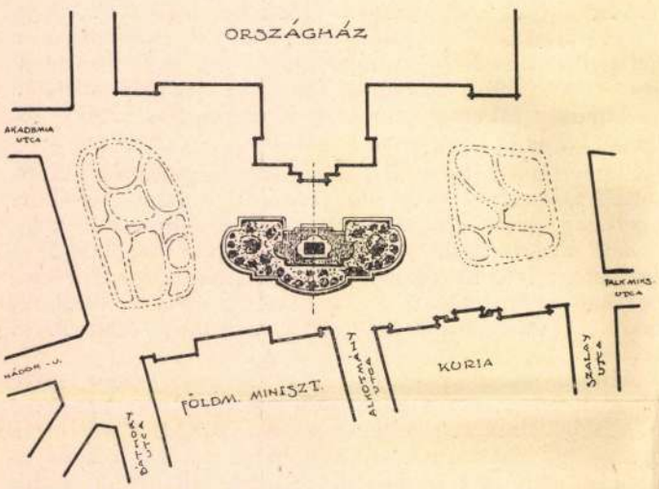

1. ábr. A Kossuth-szobor *Pirovits A.* javasolta elhelyezésének vázlata.

parlament előtti zárt térség túlméretezettségét és annak hiányos kialakítását sem, szemben a kir. várpalota páratlanul álló tájszépségével. Az ilyen egyoldalú beállítás csak a művészi álláspont tarthatatlanságába vetett hitet táplálja. Ha most már a kir. várpalota főhomlokzatát vesszük a jelen tárgyalás alatt levő szempontból figyelembe és azt látjuk, hogy ennek az eszményi szépen fekvő középületnek a főhomlokzatát is csak úgy elfedik a fák — annak egy részében —, miként az előbb felsorolt és még több ilyen más esetekben, akkor végeredményként nem juthatunk egyéb következtetésre, mint csupán arra, hogy az ilyen akadályok, melyek a művészi hatás zavaróiként, vagy pláne lerontóiként vannak beállítva, a gyakorlati élet szempontjából tekintve — miként látjuk — inkább csak képzeletben levő akadályok és ezek alapján tett kifogásokat az ellenkező vélemény joggal erőltetett kifogásoknak tekintheti.

A szoborbizottság többsége, miként említve volt, a főtengely irányban való szoborelhelyezés mellett döntött. Az tehát most a kérdés, hogy milyen elrendezés mellett volna elgondolandó a legkedvezőbb megoldás?

Ennek a megoldásnak a feltüntetésére kíván szolgálni az idemellékelt vázlatrajz, mely azt igazolja, hogy: Ha mindenáron a parlament előtt kell elhelyezni a Kossuth-szobrot, akkor az errevonatkozó legmegfelelőbb megoldás csak az lehet, hogy a szobor képe szemben nyerjen elhelyezést a parlament főbejáratával, axiálisan, a kellő távolságban, eszményi milieu-ben, fásított háttérrel.

A kertépítő művész feladata volna mind a zölddel való beültetésnek, mind pedig az azt körülfoglaló keretnek megtervezése.

Ez az egész eszme legfőképen annak a szükségnek a hatása alatt támadt, hogy pozitív javaslatának feltétlenül kell lennie annak, aki a Kossuth-szoborelhelyezés kérdésével az oknyomozó bírálat jogán foglalkozik. A memorandumnak az a javaslata, hogy a döntésre hivatottak az illetékes műszaki és művészi testületek véleményének figyelembevételével határozzanak, immár annál is inkább túlhaladott álláspont, mert hiszen egyesületünk ezelőtt 21 évvel már határozott álláspontot foglalt el, azóta pedig a helyzetviszonyok ebben a kérdésben semmiféle irányban nem változtak.

* * *

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet debreceni osztálya folyó évi június 3-i rendes közgyülésén a lelépő tisztikar és választmány helyére a következő tagtársakat választotta meg:

Elnök: *Puskás Kálmán.*

Alelnökök: *Rimanóczy Béla, Kabay György.*

Titkár: *Jerzsák Béla.*

Segédtitkár: *Nagy Sándor.*

Pénztárnok: *Fekete Lajos.*

Számvizsgálóbizottság: *Babos Károly, Volfinau József, Hegedüs Kálmán.*

Az osztály választmányának tagjai: *Borsos József, Aberle Raymund, Szoyka Béla, Majoros Richárd, Szabó Gáspár, Szegedy Gyula, Várady Géza, Varga Ferenc* rendes, *Glózer Ferenc, Földvári Miksa, Kramer Gyula* póttagok.

Központi választmányi tagok: *Sebestyén Lajos, Fekete Lajos, Debreczeni Jenő.*

Halálozás. Vettük azt a szomorú hírt, hogy *Az anyagvizsgálók nemzetközi szövetségének* volt vezértitkára, *Reitler E.* műszaki főtanácsos, Wienben f. é. július 17-én meghalt.

Lubóczi és cselfalvi Pulszky Garibaldi miniszteri tanácsos, a Kassa-Oderbergi vasút nyugalmazott igazgatója, ki Egyletünknek 43 év óta volt tagja, f. é. július hó 17-én elhalálozott

Voll György gépészmérnök, m. kir. kormányfőtanácsos, az Első Magyar Gazdasági Gépgyár Rt. alelnöke, ki Egyletünknek 20 év óta tagja, f. é. július 19-én elhúnyt.

Pályázat. Verein Deutscher Eisenbahnverwaltung 1500—7500 márka között váltakozó díjat (összesen 30.000 márka értékben) tűzött ki oly

a) találmányokra és javításokra, melyek a vasútügynek lényeges haszonnal járnak,

b) kiváló írói munkákra, melyek a vasútüggyel foglalkoznak.

Csak azok a találmányok és javítások, illetve cikkek versenyezhetnek, melyek kivitele, illetve megjelenése 1922 április 1—1928 március 31-e közötti időre esnek.

A feltételek, melyek ezen pályázatra vonatkoznak, az Egylet titkári hivatalában megtudakolhatók.

Az V. Nemzetközi Útügyi Kongresszus. Az V. Nemzetközi Útügyi Kongresszus titkársága folyó év júniusában kiadott körözvényében az érdekeltek tudomására hozza, hogy az 1923 ban *Sevillában* tartott IV. kongresszuson történt megállapodás szerint az V. kongresszust a folyó évben *Milanóban* tartják meg. Megnyitása szeptember hó 6-án lesz és 6 napi ülésezés után szeptember 13 án *Rómában* zárják be. A kongresszussal egyidejűleg a milanói árumintavásár keretében útügyi kiállítás megtartását is tervbe vették. A kongresszus részletes munkaprogrammja, valamint a részvétel feltételei az egyleti irodában az érdeklődők részére rendelkezésre állanak.

M. B.

~~Horvai János~~

Lechner Jenő

Rerrich Béla

Nincs
cód
2

cód
2

Pirovits Aladár =
Különvélemény a Kossuth-
szobor elhelyezéséről.

MMÉEKözl 1926. aug. 1.
helyszínrajzzal

~~Ops Hrovitin ole.~~

3033

26. J. Alt.

(Sz. Majnai Frankfurtban 1789. szeptember 27-én. † Bécsben 1872. szeptember 30-án.)

Castel a Mare.

A kép tengerparti várost ábrázol a háttérben fáktól borított hegyekkel, a melyek egyikén ~~az~~ erőd (vár kerek tornyával ~~bontakozik ki~~ és a melyek lejtőin épületek látszanak. A tengeren egy kétárboczos hajó vesztegel bevont vitorlákkal és felhúzott vasmacskával; mögötte és a parton vitorlások és bárkák látszanak; kötelei között pedig jobbról csónak halad, melyben a hajós állva evez. A parton az épületek emeletesek. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: »*J. Alt, 1848.*«

307

Carton, méretei 31·5 : 39·2 cm

1873: V. (II. 31.) — 1876: IV. 93. — 1878: V. 69. — 1880: V. 69. — 1881: V. 69. — 1883: V. 217. — 1884: VII. 259. — 1885: VII. 259. — 1886: VII. 259. — 1887: VII. 259. — 1888: VII. 259. — 1889: VII. 294. — 1890: VII. 294. — 1891: VII. 327. — 1892: VII. 327. — 1893: VII. 373. — 1894: VII. [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JAN 27

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Horvay János szobrára

1021

Szobornézőben Hajdúnánáson

Köztéri szobrokban, épületdíszítő alkotásokban szegényen ünnepelte a nagy hajdúváros fennállásának jubileumát. A strandon levő szép, heverő, napozó akt (*Kárpáthi Anna* kőszobra) beburkolva várja a kitavaszodást, s ezenkívül csak a főtéren találkozunk pár, különböző korból származó plasztikával.

A templom tér felőli oldalát *Kalotai K. Ottó* (1886—) kétalakos bronzszobra, hősi emlékműve díszíti. A jól elhelyezett, felirattal és domborművű címerrel ellátott műkő talapzaton álló szoborcsoport zászlót tartó hajdú nemest és fiatal, kardot fogó, csákós katonát ábrázol. A kosztümökkel, kellékekkel a múlt és jelen kapcsolatára utalt az 1927-es mű: a zsinóros mentés idősebb férfi a hajdú ősöket, a fiatalember az első világháború katonáit idézi. Mögöttük tört ágyúkerék látható, amelyen babérrepkény fut át. Bizonyára a megrendelők is azt kívánták: a hajdú dicsőséget, az elszántságot hirdesse a szobor, mint ahogy országszerte hasonlót hirdettek az első világháborús hősi emlékek. (A művész Soltvadkerten és Hercegszántón készített még hasonló szobrokat.)

A városháza előtt, magas talapzaton áll Kossuth Lajos életnagyságúnál nagyobb bronzszobra, amelyet 1904-ben, Kossuth halálának évfordulóján készített *Horvay János* (1873—1944). Érdekes lenne képek alapján is összehasonlítanunk ezt a reprezentatív művét számtalan Kossuth-szobrával: a New York-ival, a ceglédivel, a budapestivel. Ez utóbbit pesszimista hangulata miatt eltávolították, s valóban: Kossuth bűnbánóan magába roskadtan állt e szoborcsoport közepén, két oldalán ugyancsak megbánást, megalkuvást mutató politikusai. A hajdúnánási mű olyannak mutatja Kossuthot, ahogy a magyar nép emlékezetében él. Szónoklatának hevétől szinte „repül" alakja, jobbját előrelendíti, bő köpenye követi ritmusát. A három méter magas bronzalak mintázása lendületes, nagyvonalú, lényegre törő.

Pár lépésre a Kossuth-szobortól *a felszabadulási emlékművel* találkozunk. Egyszerű, vöröstéglából épített alkotás, amit közvetlenül a fel-

szabadulás utá
mesterek.
A középiskol
Laborcz Ferenc
mellszobra áll.
centenáriuma a
zett szobor a le
nabb talapzatra,
helyére került.
széles alapon m
lapzat is van, tel
gasban látjuk
jóval nagyobb,
fejet. Teljesen
eredményez mi
mást tenni, mi
országzászló-tal
kel, szónoki eme
faragvány a sa
állhatna. Nem á
borcz Ferenc jel
fi-szobor, de ne
lítása nem ind
hogy a főtéren
Rövidesen so
melyes átrende
dulási emlékmű
nánás, s tervezi
felállítását is. A
dési intézménye
bizonyosan tart
leteket, amelyel
képekkel lehetn

n készítettek helyi

ai kollégium előtt
(1908—1971): Petőfi
A szabadságharc
lkalmából elhelye-
hető legalkalmatla-
a volt országzászló
A 4,5 méter magas,
ég külön szoborta-
nát kb. 7 méter ma-
az életnagyságúnál
mészkőből faragott
torz, hamis hatást
ndez. Nem kellene
nt lebontani a volt
apzatot, a lépcsők-
lvénnyel együtt, s a
ját működő oszlopán
llíthatjuk, hogy La-
entős műve a Pető-
m is rossz. Eltávo-
okolt, megérdemli,
naradjon.
kerül a tér vala-
ésére. Új felszaba-
vet készíttet Hajdú-
egy Bocskai-szobor
iskolák, a művelő-
k fala, udvara még
gat alkalmas felü-
et szobrokkal, fal-
benépesíteni.

Sz. Kürti Katalin

ÁLLAT

110 kg-os hizók eladók. Bellegelő 748. Szikgáttól 10 perc. Őszibarackos.

ÜNK

tvezető

üzemmérnöki

vakorlattal.

erint.

szövetkezet"

k leadni.

A Szövetkezeti Közös Vall
síti a kiskerttulajdonosok
ződéskötéseket az alábbi
kezdte:

1) **Postakert u. 6. sz.**
2) **Böszörményi út 125. sz.**
3) **Dombos tanya (MÉK felvásárló hely)**
4) **Kondoros (id. Mikó Gyula)**
5) **Rákóczi u. 3. sz. (MÉK felvásárló telep)**
6) **MÉK-központ (Széchenyi u. 22. sz.)**
7) **MÉK-kirendeltség (Mikepércsi út 10. sz.)**
8) **Mikepércs (MÉK felvásárló telep)**

A szerződésben korábban meghirdetett 5,50 Ft/kg garantált védőárral szemben, a VI. 10-ig átadott 10 mm-en felüli egresért 6,60 Ft/kg-os **fix** felvásárlási árat térítünk.

Szerződéskötésre február 15-ig várjuk termelőinket, a fent megjelölt helyeken.

SZÖVETKEZETI KÖZÖS VÁLLALAT

Köszönetet mondunk n
nak, akik BALLA ANDO
csúztatásán megjelentek
fájdalmunkban részvétel
tak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk n
nak, akik KAPITÁNY
MÁV-nyugdíjas temetésén
lentek és mély fájdal
részvéttel osztoztak. A
család.

**Gyakorlott es
gyalus, szerke
CO-heges
férfi és női be
Fémfeldolg**

**A kétműszakos
p**

Horvay János

Kandelaber, Bronze vergoldet, n

1095. KÉT FALIKAR, részben aranyo

1079. KÉT PLA

Plakette, Adam und Eva.

Ernst Muzeum aukciói

XLVI.

128,

Horvay János

Pesti Hírlap
1942. ápr. 30.

— A Kormányzó jelenlétében avatják fel a hősi halált halt magyar orvosok emlékművét. A Magyar Országos Orvos Szövetség és a Honvédorvosok Tudományos Egyesülete társadalmi gyüjtés utján és a főváros hozzájárulásával *Horvay János* szobrászművésszel elkészittette a hősi halált halt magyar orvosok emlékművét, amelyet az Üllői-ut és a Ludoviceum-utca elágazásánál lévő parkban állitottak fel. Az orvosok hősi emlékművét Magyarország Kormányzójának jelenlétében május 17-én, vasárnap délelőtt 10 órakor ünnepélyes külsőségek között avatják fel. Az avatóbeszédet dr. *Frank Richárd* orvosvezérőrnagy, a honvédorvosok tudományos egyesületének elnöke és dr. *Mutschenbacher Tivadar* egyetemi rk. tanár, a MOOSz elnöke mondják. A főváros közönsége nevében *Szendy Károly* polgármester veszi át az emlékművet. A rendezőség a hősi halottak hozzátartozóit ezuton is felkéri, hogy ha az avatáson részt kivánnak venni, kérjenek meghivót a bizottságtól. (Városház-utca 10.)

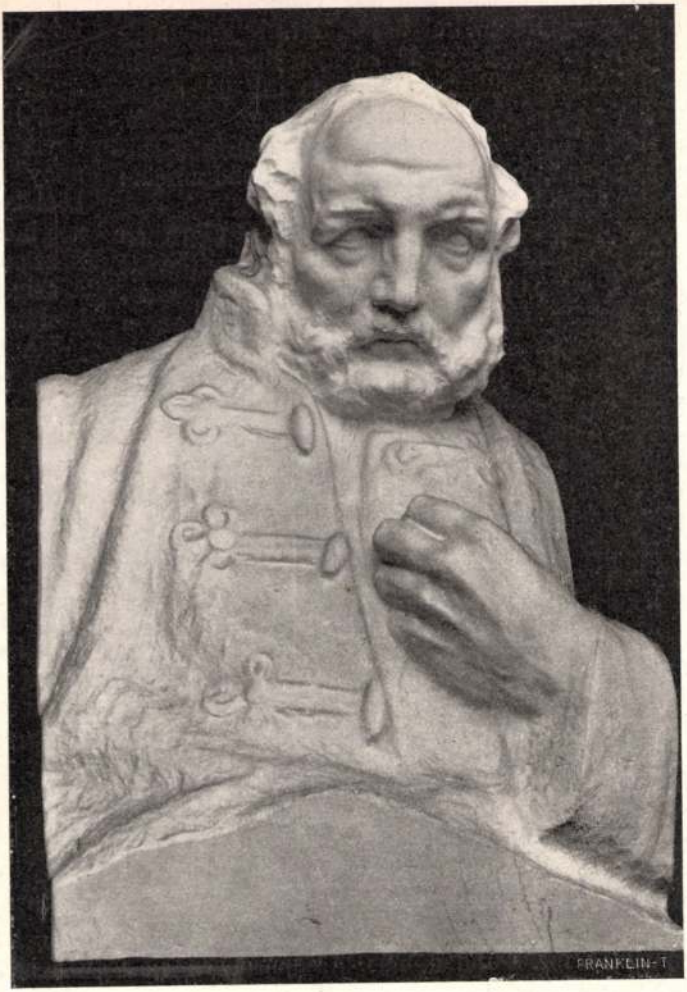

Horvay János: A budapesti Kossuth-szobor főalakja.

TI SZALONBAN.

Vas. ujs. 1914. 309. p.

Horvai János

Igy ment országokon át, világrészeken át, hol szárazföldön, hol hajón. Itt-ott meg-megállt, vajjon elért-e már oda, a honnan nem kell tovább zarándokolnia: de itt is, ott is akadt valami, egy vonás, egy hang, egy szó, a mi az emlékeztetés fullánkját szúrta a szivébe és az átnyilalló fájdalom azt mondta neki:

— Tovább! . . . Még tovább!

Igy aztán esztendőkbe telt, mig végre az ember letehette vándorbotját, mert megérkezett oda, a honnan nem volt miért tovább mennie. Ez a hely egy sziget volt az Oczeánban, a geografiában nem ismeretlen, de a világ számára annyira jelentőség nélkül való, hogy a végtelen vizet szántó hajók tömegéből csak egyetlen egy állt meg köves öblében, minden — tizennégy hónapban. Az hozott egy rakományt olyan dolgokból, a melyeknek a szükségét és használatát a távoli nagy világ életének ez egyetlen halk érintése ide is elhozta, itt is megismertette. E szigetet «Kámá»-nak hivták lakói és ama kevesek, a kik tudtak róla.

Az ember, a ki a tizennégy hónapban egyszer kikötő hajóval érkezett Káma szigetére, látta, hogy ez a hely az, a hol megmaradhat. Ide nem jő utáha semmi és itt nincsen semmi, a mi szegény szivét az emlékeztetés csak egy kipattanó szikrájával is fölgyújthassa. Még a róna síkja, a hegyek oromvonala is egészen más volt, mint az otthoniaké, más a fű zöldje, más a fák formája, mások az állatok és a madarak, más, mint az otthoni házaké a furcsa kunyhók képe. A nyelv zengése, az ételek és az italok íze, minden más, a sópárás és növények sajátos illatával vegyült levegő, sőt — igen! — más volt az ég szine is és a csillagok sereglésének rajza és fényük remegése.

Az ember körülnézett a szörnyűségesen tö-

Ez u
tak. Cs
honnan
nyelven
pás, bű
egyik s
nagy i
közléke
zel hoz
nézzene
a sziget
hattak
jában n
— It
berünk.
élnék. I
jelen, a
kétségbe
és nyug
fogok e
Nagy
szenved
tel néze
se jutot
jét, a m
gazdago
jószágai
sohase
hajóval
nagyon
kötött k
a mibe
tabb let
van ben
kában.
. . . T
közeledt
viaskodá

Horvai János

Horvay János: A jó pásztor.

Vas. Ujs. 1944 [illegible]

A windsori kir. várkastély díszterme.

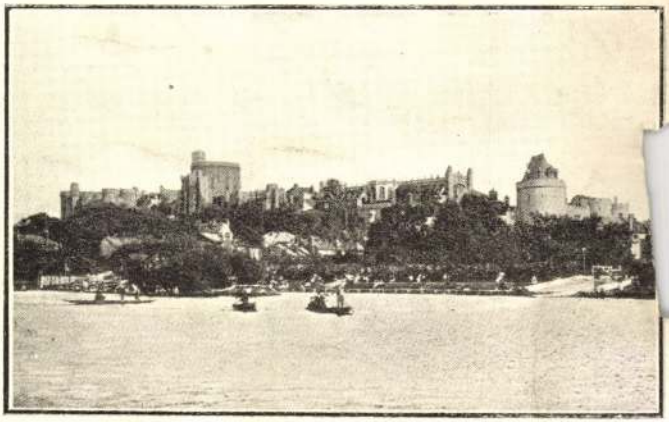

A windsori kir. várkastély a Temze felől.

Nagy Virgil: Az 1906. évi Londonban

Horvai János

Vas. Ujs. 1915. 765. l.

Horvay János: Részlet a Kossuth-szoborról.

érezze magát
y az igazság
két alkalmaz-
gokra kötelez
, ha elfogul-
ség kötelezze
a barátság
ság, a melyet
llem, a fölfo-
fejleszt: tehát
annak a fo-
mzet valósága
a vérségénél
és nincs az a
, a minek a
igazodott ba-
. A vérségben
tok, de a ba-
lehetünk,

llési Zsigmond.

20. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, MÁJUS HÓ 19.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre — 40.— korona. Félévre — 20.— korona. Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meg-határozott viteldíj is csatolandó.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA KARÁNSEBESEN, MELYET MOST LEPLEZTEK LE. — Horvay János szobormüve.

EGY FALUSI KISASSZONY TÖRTÉNETE.

REGÉNY. — IRTA SZEMERE GYÖRGY.

(Folytatás.)

IX. A mandragora-gyökér.

A meredek kolostor-út torkolatánál megállította őket egy hosszúszakállú turbános szerzetes.

Ervin leszállott öszvéréről s átadta a kolostor őrének úgy a maga, mint Cecil alkirályi pecséttel ellátott igazoló írásait.

A szerzetes mélyen meghajolt az illusztris túristáknak, aztán tisztelettel felszólította a ladyt, hogy szálljon le ő is öszvéréről, mert a kolostor ezeréves törvényei értelmében csak gyalog szabad a *szent hegyre felmenni.*

Ervin lesegítette a délczeg amazont szőrös-fülű paripájáról. A szerzetes kézbe vette a kantárszárakat s egy czirkuszszerű állásba vezette az öszvéreket. Szolgálatkészségéért egy sovereignt kapott, a mit az előbbinél még mélyebb meghajlással köszönt meg. Korrekt angol nyelven elhadarta a szent kolostorhoz vezető út fortélyait, aztán visszaült helyére, egy hatalmas fatörzsbe vájt oduba s a továbbiakkal mitsem törődve, keresztbe fonta pálczavékonyságú karját s az égre emelte szemét.

— Híres fakír volt, — magyarázta Cecil Ervinnek — harminczhárom hónapig állott egy keskeny oszlopon s ugyanannyi napra eltemettette magát a föld alá; most nyugalomban van.

— Rászolgált, — jegyezte meg Ervin humorral — bár cselekedhetett volna érdemesebb dolgokat is.

— Alig hiszem, — ellenvetette a lady komolyan — ezeknek az emberfeletti akarattal rendelkező aszkétáknak példájából milliók merítenek hitet és energiát, az ő tetteikből kisugárzó szellem pótolja a hiányzó tételes törvényeket s szuggerálja bele az emberekbe a társadalmi együttélést szabályozó fegyelmet.

— Hiszen nem gúnyból mondtam, — mentegette magát a fiatal gróf — elismerem a buddhista metafizika és erkölcsi rendészet nagyszerűségeit.

Nekivágtak a kolostornak. Törpe magnoliák és oleanderek szegélyezték az odavezető útat.

Halotti csend. A természet mintha megmerevedett volna a szent helyen Buddha-isten parancsára. Sehol egy pillangó, egy madár. Levél se zizzent: aludtak a virágok, álmodtak a fák. Csak a nap volt ébren, a mindeneken uralkodó elemforrás, a földi élet hatalmas regulátora. Most épen pazar kedvében volt: szerteszét szórta éltető sugarait a földön, bearanyozta a mezőket, tüzet gyujtott a bérczeken s glóriát vont a lady szőke fejére.

A leány haladt elől. A férfi két lépésnyire követte, hogy mindig szeme előtt legyen: szabad-merészen gyönyörködhessék a női díszpéldány himbáló gazella-járásában s karcsú, lendületes leányteste klasszikus vonalaiban.

— Cecil!

A leány megállt és megfordult. Kísérőjére emelte szépsége tudatától sugárzó arczát. Pirulva mosolygott, mert sejtette, mit akar neki az ifjú mondani.

— Mi kell már magának megint?

— Cecil, szeretem... Szeretem, Cecil!

— Hiszen tudom, — évődött a leány — nem egyszer megmondta nekem.

— Nem lehet azt elégszer ismételni, — állította a fiatalember — nincs annál szebb, hatalmasabb szó: Szeretem!

A leány elfordította fejét, de kezét átadta lovagjának, úgy kérdezte:

— Én is mondjam? Akarja?

— Igen, akarom.

— Szeretem...

Folytatták útjukat. Hallgatagon, mert kimondhatatlanoknak hitték érzéseiket.

Most a leány törte meg először a csendet.

— Ervin!

— Tessék!

— Nem menne előre?

— Miért?

— Mert most már rajtam a sor: én is akarom látni magát.

A férfi elszégyelte magát.

— Rajtam nincs mit látni, — mondta szerényen, de azért engedelmesen tűrte, hogy hátának kerüljön a leány.

Hovatovább mind szaporább lett a szó a szerelmesek ajakán.

— Cecil, my dear, mikor kérhetem meg apjától a kezét?

A leány halkan kaczagott.

— Van is arra szükség. Papa tudja, hogy a maga felesége akarok lenni s az én akaratommal szemben sohasem volt a papának szava.

— Úgy illik mégis, — türelmetlenkedett Ervin — még ma ünnepiesen megkérem a kezét.

— A mint akarja, my soul*.... Csak ne csináljon sok teketóriát, hisz úgy szereti magát a papám, mint saját édes fiát.

Ervin boldogan mosolygott.

— Vettem észre, Cecil, csak azt nem tudom magamnak megmagyarázni, mivel szolgáltam rá a rokonszenvére.

— Oh, maga csacsi!

— Miért vagyok csacsi?

— Minden szerény ember az, — állította a leány — különösen, ha úgy fest, mint Antinous.

Ervint feszélyezte, ha fizikai hódításait dícsérték.

— Ne mondja ezt, Cecil, — kérte a leányt — ha van némi értékem, az nem lehet egyéb, mint hogy egész ember szeretnék lenni.

— Az már eddig is meglehetősen sikerült magának — vélte Cecil s negédesen párja karjába kapaszkodott. — Húzzon egy kicsit, meredek ez a hegy és én oly lusta vagyok.

Hozzásimult a férfihoz s karjára fektette szép fejét.

Így haladtak, szinte egybeolvadva a kolostorig.

A kolostor főnöke, egy százöt éves, de még mindig koromfekete hajú és szakállú délczeg aggastyán apróra megmutatta nekik a szent hely nevezetességeit, egy több mint kétezer éves kultúra remekeit. A kegyelethely ősrégi hagyományokkal telített levegője, különösen az imaház, csaknem ugyanazt az érzést váltotta ki a két fiatal teremtés szívéből, a mit a kereszténység világpalotájának, a Vatikánnak vagy Szent Péter templomának tömjénes atmoszférája áraszt ki magából. Kezük egymáshoz vonzódott és összekulcsolódott görcsösen. A leány önkénytelenül, szinte exaltáltan leborult egy óriási színes agyagbálvány előtt. Ervin melléje térdelt.

— Tud itt imádkozni, Ervin?

— Tudok, hiszen itt is csak a mi Istenünk az úr.

— Akkor imádkozzunk.

Imádkoztak... Először Ervin akart felállani, de visszahúzta a leány maga mellé.

— Ne még, my dear, még kérek magától valamit... Most mondja, hogy szeret.

— Szeretem, Cecil, egész lelkemmel szeretem és soha el nem hagyom.

— Én is egész lelkemmel szeretem magát — vallotta a lady s most már felemelkedett.

Ervin száz font sterlinget ajándékozott a kolostornak vallási czélokra, aztán keletiesen udvarias, fönségesen hűvös búcsút vettek egymástól a százéves prior s a fiatal zarándokok.

Az aggastyán felment a bálvány talapzatára s midőn az odavezető lépcső utolsó fokára lépett, megnyílt az agyagisten kebele automatikusan s magába fogadta az ő szent szolgáját.

Ez a primitiv hatástrükk bizonyára imponált a bennszülött hivőknek, de az újvilági technika csodáival ismerős zarándokoknak csak mosolyt csalt az ajkára.

— Most hogy jutunk innen ki? — szólalt meg Cecil, — kissé különösnek találom, hogy a prior magunkra hagyott.

— Bár ez valóságos labyrinthus, — hagyta helyben Ervin — ha valóban itt felejtettek, nem marad egyéb hátra, mint lármát csapni.

Nem volt rá szükség. A fiatal párnak öt másodperczig sem kellett várakoznia: megnyílt az imaház kőpadmalya s az így támadt üregből egy mumiaképű szerzetes emelkedett ki. Meghajtotta magát európaiasan s ékes franczia nyelven, egy udvaroncz elegánciájával felajánlotta szolgálatát.

— Szent főnököm parancsa folytán engem ért a kitüntetés, hogy átadjam önöknek a kolostor ajándékát. Legyenek kegyesek követni.

Egy távoleső sötét fülkébe vezette látogatóit.

— Ez itt a fetistár, — magyarázta egy olasz cziczerone hanglejtésével — minden tárgy, a mit itt látnak, meg van szentelve, parancsoljanak választani.

Két hosszú asztalon, polczokon és szekrényekben ezerféle nippszerű bronz- és faszobor, karkötő, gyűrű, amulett, tű, tőr, doboz s egyéb, többnyire bőrtokba elhelyezett apróság volt felhalmozva.

Cecil sorra nyitogatta a tokokat. Az egyikben egy brosszerű jászpisz-követ fedezett fel; a kőnek egy sarkába harapó bronzkígyó volt a kerete.

— Én ezt választom, ha megengedi, — mondta a mumiaképű barátnak.

Az mosolyogva bólintott.

— Jól méltóztatott választani!

Ervin egy különös formájú háromélű tőrben állapodott meg. De a szerzetes nem hagyta helyben a választását.

— Nem jól méltóztatott választani, — mondta — a tőr nem hoz szerencsét.

Egyéb se kellett Cecilnek. Úgy kikapta az éles szerszámot kedvese kezéből, mintha sohase lett volna benne.

— Cher monsieur, — kérte kísérőjét — segítsen az én barátomnak: maga válaszszon helyette valamit, a mi sok, sok szerencsét hoz, mert azt akarom, hogy igen boldog legyen.

Ervin elmosolyodott.

— Oh Cecil, — mondta halkan, hogy meg ne hallja a hindu — csak nem hisz komolyan a talizmánok csodatevő erejében?

A leány nem felelt. A szerzetes eleibe vágott s művészi kivitelű bőrtokot nyujtott át Ervinnek.

— Ezt ajánlom annak, a ki hinni tud.

Cecil kivette vőlegénye kezéből s kinyitotta a bőrtokot, hogy megnézze a tartalmát.

— Mi ez?

— Mandragora-gyökér — világosította fel az élő mumia.

— És ez szerencsét hoz?

— Annak, a ki hisz.

— S annak, aki nem hisz?

— Az egyebet válaszszon, mert a hitetleneken megboszulja magát a mandragora-gyökér.

Cceil Ervinre nézett.

— Nos?

— Ezt választom — mondta a fiatalember határozottan.

— Meggondolta? Tud hinni?

Ervin csak az első kérdésre felelt.

— Meggondoltam.

S zsebretette a gyökeret.

A szerzetes kikísérte magas vendégeit a kolostorból. Cecilt sajátkezűleg segítette fel az öszvérére. Kemény parolát váltott Ervinnel, a ki fáradságáért két sovereignnel ajándékozta meg.

— Ismétlem, uram, — mondta búcsúzóul — higyjen a talizmánjában, vagy dobja el, míg nem késő. Önök, keresztények, nagy hajlandósággal bírnak arra, hogy provokálják maguk ellen a Sorsot, — folytatta paposan modulálva a hangját — ha azzal a hátsó gondolattal fogadta el a mandragorát, hogy próbára tegye a mi okkoltizmusunk hitelét, pórul jár, biztosíthatom.

Ervin megdöbbent egy pillanatra. A mumia

* Lelkem.

BURIÁN BÁRÓ KÜLÜGYMINISZTERÜNK ALÁÍRJA A ROMÁN BÉKEOKMÁNYT.

felettük lebegett a lebegő híd ; e felett már csak a kémények füstölögtek és egy-két zászló lengedezett a jegés szélben. A kikötőhídon tolongó tömeg mögött egy sor négykerekű kocsi állt támolygó lovakkal. A kikötőhíd gyengén ide-oda himbálódzott az árban. Csak a hajó állt látszólag oly szilárdan, mintha czement-alapon állna.

A fedélzet kikötőfelőli oldalán állott, sok hasonló kicsi csoport között a Cotterillék, Ruth és Denry csoportja. Nelly pár lépéssel odébb állt. Cotterillné zokogott. Az emberek természetesen azt hitték, hogy a bucsú fáj neki, azért sír, pedig nem azért sírt. Sírt, mert Denry és Ruth kierőszakolták őket a fedélközből és elhelyezték a második osztály kényelmes helyén, a hol már a személyzet bánásmódja is egészen más volt. Sírt, mert fedélközön találták őket. Sírt, mert szégyelte magát és mert az emberek túlkedvesek voltak hozzá. A szegény asszony egyszerre el volt ragadtatva és kétségbe is volt esve. Hálazsolozsmát szeretett volna zengeni, de átkozódni is szeretett volna.

Cotterill kevélyen csak annyit mondott, hogy vissza fogja fizetni a jegy árát — és pedig minél előbb.

Türelmetlen csengetés hallatszott.

— Jobb lesz, ha tovább állunk, — mondta Denry. — Itt az indulás ideje.

Denry nagyon izgatott volt. Nagyon megerőltette magát. A Cotterill család feltámasztása a fedélköz társadalmi mélységéből s elhelyezése a másodosztályú kabinok tiszteletreméltó körébe egész erélyét, sőt jórészben Ruthét is igénybe vette.

Ruth megcsókolta Cotterillnét és Nellyt. És Cotterillné és Nelly az egész utazásra rangot és fontosságot nyertek az által, hogy olyan előkelő és arisztokratikus külsejű hölgy, mint Capron-Smith Ruth megcsókolta őket.

Denry mindegyikükkel kezet fogott. Derülten tekintett a szülőkre, de Nellyre nem tudott ránézni, az se ő rá ; kézfogásuk felületes volt. Játszi bizalmaskodásuk már hónapok óta különben is szünőfélben volt.

— Isten vele! Sok szerencsét!

— Köszönöm, Isten vele!

A rettenetes csengő folyvást szólott.

— A kik nem utaznak el, szálljanak partra! Tessék partra szállni!

A sok lejáró hamarosan tömve volt azokkal, a kik szótfogadtak a kiáltozónak és megkezdődött a zsebkendők lobogtatása. A hajótesten egyenletes, reszkető ingás látszott.

Cotterill és felesége elfordultak.

Ruth és Denry a legközelebbi lejáróhoz siettek és Denry félre állt, hogy helyet engedjen Ruthnak. Utána számos asszony tódult a lejárathoz és Denrynek, mint tökéletes úriembernek, várnia kellett. Szeme Nellyre tévedt, a ki mozdulatlanul állt helyén.

Denry olyasvalamit érzett, a mit még talán soha életében. Nem, határozottan soha sem volt ilyen érzése. Nelly szomorú, tragikus tekintete olyan nyugtalanságot, de egyuttal olyan kellemes érzést is keltett benne, hogy meghökkent és elcsodálkozott, mi történik a lábaival. Nem állt többé szilárdan a lábán.

És mégis bebizonyította uralmát a lábai felett, mert odarohant Nellyhez. Ruthot ekkor már elnyelte a tömeg a kikötő hídon. Denry ránézett Nellyre. Nelly ő rá tekintett. Ajkai remegtek.

— Mit is csinálok? — kérdezte magában.

Nelly nem volt jól öltözve. Sőt kopott volt, — fedélközre való. Kalapja törődött, kesztyűi foltozottak. Semmi leányos büszkeség nem volt az eltorzult vonásaiban. Semmi jele az elszántságnak, mely felveszi a küzdelmet a sorssal és győzedelmeskedni akar. Semmi jele az öntudatos szilárdságnak, a mely meg tud birkózni a nehéz helyzetekkel. Semmi, csak azok a szomorú szemek és a reszkető ajkak!

— Nézze, jöjjön velem a partra, egy pillanatra, — suttogta Denry. — Van valami, a mit át szeretnék adni, de a kocsiban felejtettem.

— De nincs már idő! Csöngettek!

— Ugyan, — kiáltott rá boszusan Denry, hogy elhallgattassa félénk, gyerekes ellenvetéseit. Még legalább negyedórát vesztegelnek itt. Ez csak becsapás, hogy kellő időben tessékelhessék ki a nem idevalókat. Mondom, jöjjön velem.

És bizonyos hiszterikus sietséggel ragadta meg a leány hosszú, sovány karját és vonszolta magával egy másik lépcsőhöz, a melynek meredek lejtőjén együtt tapogtak lefelé. A kiváncsiak és kendőlobogtatók tömege előre tuszkolta őket. Maguk előtt nem láttak egyebet, mint fejeket és vállakat, maguk felett pedig a hajó oldalát.

Erre Denry még mindég nem eresztette el a kezét. A kocsisor felé igyekeztek.

— Melyik a kocsija? — kérdezte Nelly.

— Akármelyik, ne törődjék vele. Szálljon be. — És az első kocsishoz, a ki ránézett, odaszólt : «Az állomáshoz!»

A lejárókat felvonták. Rekedt fütty, azután kiáltozás. — Lekésem a hajóról! — szabadkozott a meglepett leány.

— Szálljon csak be! — és betuszkolta a kocsiba.

— Lekésem a . . .

— Tudom, hogy lekésik, — mondta haragot színlelve Denry. — Azt hitte, talán el engedem utazni ezzel a hajóval? Csak nem képzelte?

— De apa és anya . . .

— Majd sürgönyzök. Megkapják, ha kikötnek.

— És hol van Ruth?

— Hagyjon békében Ruthtal! — üvöltötte most már dühösen Denry.

A Titubic kisiklott a kikötőből.

Nelly sírni kezdett.

— Nelly, — mondta szinte vadul Denry. — Ha el nem hallgat, én is elpityeredem!

— Mit fog velem kezdeni? — zokogta Nelly.

— Hát mit gondol? Természetesen feleségül veszem!

Sértődött hangja azt látszott kifejezni, hogy meg akarták ebben akadályozni, de neki semmi kedve sem volt, sem hogy magát megakadályoztassa, sem hogy engedelmet kérjen, sem hogy másképen járjon el, mint úgy, a hogyan büszke tyrannushoz illik.

A mi Nellyt illeti, az, úgy látszott, beletörődik.

És Denry — még mindig haragosan — meg-

ALBRECHT FŐHERCZEGET, A KIRÁLY KÉPVISELŐJÉT EÖTTEVÉNYI NAGY OLIVÉR FŐISPÁN ÜDVÖZLI.

csókolta őt ; és többször is csókolgatta — még a főutczákon is — és egyre kevésbbé haragosan.

— És hová visz most? — kérdezte Nelly a fogoly alázatosságával.

— Az anyámhoz.

— És mit fog az szólni hozzám?

— Vagy szereti vagy tűri — felelte Denry. — Két hétbe beletelik.

— Beletelik, mi?

— A kihirdetés és a többi elintézni való.

A vonaton hosszú, alázatos hallgatás után megszólalt újra Nelly.

— Ez egyszerűen borzasztó lesz az anyámnak és az apámnak.

— Ezen nem lehet segíteni. És ők túlságosan betegek lesznek a tengeren, hogy sokat törődjenek magával — felelte Denry.

— Nem képzelheti, mennyire meglepett engem az eljárása.

— Nem képzelheti, mennyire megleptem magamat is.

— Mikor határozta el magát arra, hogy...

— Mikor a lejáratnál álltam és maga rám nézett.

— De...

— Semmi de. Én már ilyen vagyok és ez így van — fejezte be Denry a beszélgetést.

És tiszta igazság volt, hogy magát is meglepte. De csodálatos, rendkívüli boldogsággal lepte meg magát. Nellynek nem volt se pénze, se ruhája, se tapasztalata, se semmi egyéb különös kiválósága. De ő — ő volt. És mikor Denry megnyugodva ránézett, tudta, hogy jól cselekedett. Tudta, hogyha nem engedelmeskedik ösztönének, rosszul cselekedett volna.

VI.

Másnap Ruthtól egy Southamptonban feladott levél érkezett, a melyben kérdezősködött, mi történhetett, hogy elveszíthette Denryt a kikötőben és kifejezte, mennyire nyugtalankodik. Három napig tartott, míg Denry elkészült a felelettel és akkor is rosszul felelt. Tagadhatatlan tény, hogy ő becstelenül viselkedett Ruthtal szemben. Három órával utóbb, hogy tényleg megkérte a kezét, megszökött egy egyszerű leánykával, a ki Ruthnak a saruját sem oldhatta meg. De mit törődött ő ezzel? És az a legrosszabb, hogy nem törődött vele.

Ruth természetesen megtudta a tényállást. A tényt mindenki megtudta ; mert Nelly különös megjelenését Bursley utczáin, rögtön, miután elutazott Kanada felé, meg kellett valahogy magyarázni. És mi több, a szemtelen Denry még büszke is volt az eljárására. És a város is váltig hangoztatta : «Csak egy Machin van a világon!» És Denry maga is úgy találta, hogy csak egy Denry van a világon. Mert :

— Ki más gondolt volna még ilyesmire? — kérdezte csak úgy a levegőbe. — És ki merte volna még ezt megtenni?...

Igazán maliczia volt a sors részéről, hogy Denryt pár héttel ezután Gustonba összehozta Capron-Smithnével. Szerencse, hogy mindkettő erős idegzetű volt.

— Mit csinál itt? — kérdezte Ruth.

— A mézesheteimet töltöm itt — felelte Denry.

(Folytatása következik.)

A KARÁNSEBESI GIMNÁZIUM HŐSI HALÁLT HALT TANÁRAINAK ÉS TANULÓINAK EMLÉKSZOBRA.
Horvay János szobormüve.

A KARÁNSEBESI ÜNNEPÉLYEK — AZ ÚJ GIMNÁZIUM.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vulkán. *Benedek Marczell* korrajzi regényt írt, még pedig a legutóbb lefolyt évtized idejéből. Olyan dolgokról szól tehát, a melyek a szemünk előtt folytak le, szereplőik, résztvevőik, tanuik még most is élnek, sőt nagyobbrészt még fiatal emberek s az események még időbelileg és lelkileg oly közel állanak hozzánk, hogy alig lehet őket súly, hatás, kiterjedés szempontjából komolyan megmérni. Ez meglátszik Benedek regényén is: a dolgok, a miket tárgyal, perspektivában bizonytalanok, nem foglalnak el belső tartalmuk aránya szerinti tért, helyüket a regényben és a magyar élet összességében inkább a szerzőnek, mint szintén résztvevőnek a hozzájuk való érzelmi viszonya adja meg, mint igazi tartalmuk. Azt az izgalmat irja meg, a mely a magyar intelligens fiatalság egy talán nem annyira számra, mint inkább sulyra tetemes részét elfogta, gondolkodásukat s a magyar élettel szemben való állásfoglalásukat az irodalmi

A RÁKOSI-CSALÁD SÍREMLÉKE HORVAY JÁNOSTÓL.

ESI-ÚTI TEMETŐBEN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Vas. Ujó 1912. 888. l.

Horvai János

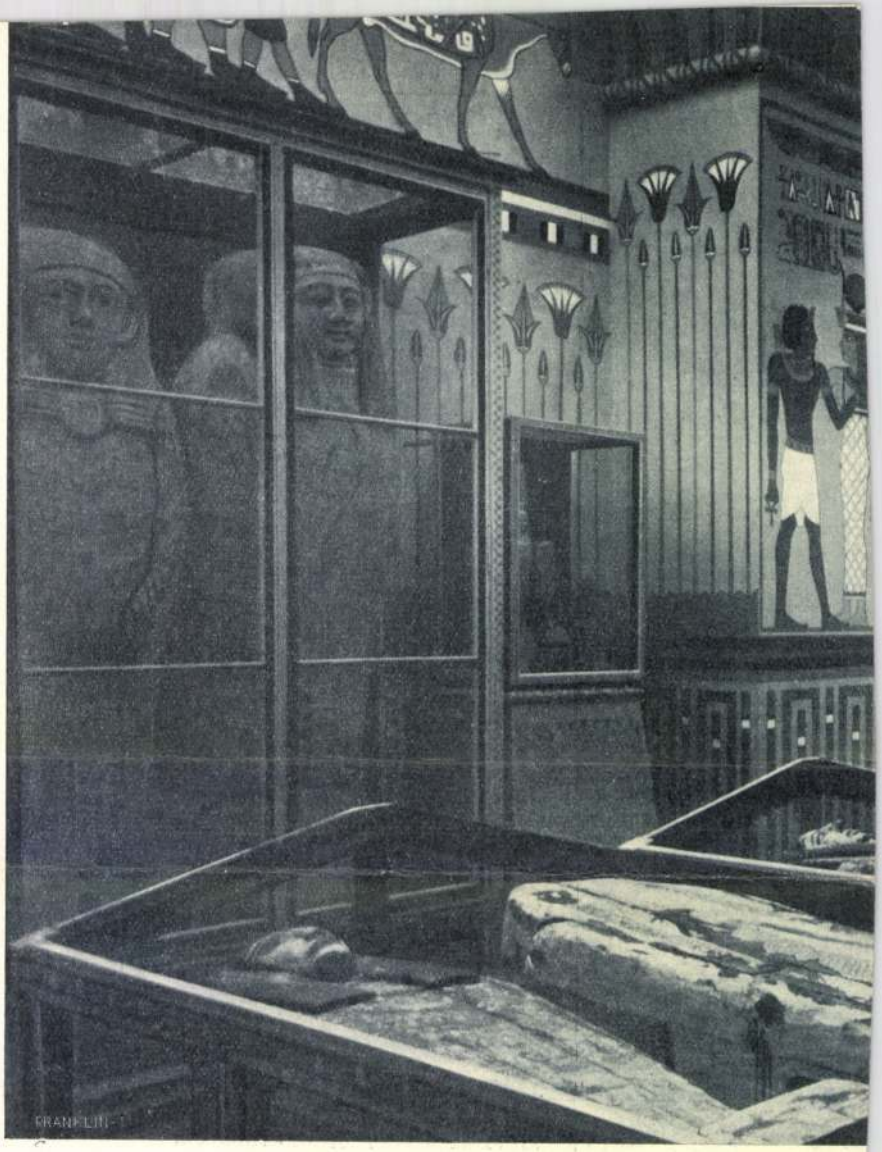

AZ EGYIPT

39. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 24.

Szerkesztőségi iroda IV. Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal IV Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona.

A *«Világkrónika»*-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

KOSSUTH LAJOS SZOBRA BÉKÉS-CSABÁN.

Kossuth Lajosnak szobrát szeptember 19-én leplezték le Békés-Csabán. Hányadik szobra ez már a nagy hazafinak? Nem számítjuk és nem keressük. Egyszerűen megállapítjuk azt a tényt, hogy mióta a magyar nép előbukkant az ismeretlenség ősi homályából, összes nagyjainak együttvéve se emelt annyi szobrot, mint Kossuth Lajosnak egymagának.

A mai nemzetek — beleértve mi magunkat is — nem rajonganak annyira a szobrokért, mint a görögök. Hellasnak nem volt valamirevaló városa, mely ne ékeskedett volna egynehány isten, félisten vagy hős márványba vésett alakjával. A szobortól nem követeltek mást, csak azt, hogy szép legyen. Ma nem a szépet örökíti meg a művész, hanem egy-egy embert, a ki életével s tetteivel tette magát érdemessé a köztiszteletre. Nem Apollónak emelünk szobrot, a férfiúi szépség megtestesítőjének, nem is Aresnek, a ki a harczokat keveri, hanem Andrássy Gyula grófnak, a ki miniszter volt, s érdemeket szerzett a haza szolgálatában, vagy Pasteurnak, a ki felfedezte a veszettség elleni szérumot. És az érdemes emberek tiszteletére emelt ezen emlékjelek is újabb keletűek. Az egész középkoron át ritkaságszámba mentek az egész nyugaton. Nálunk nem kevésbbé. Tudjuk, hogy volt nehány szobrunk, minő a Szent Lászlóé Nagyváradon, de tudjuk azt is, hogy ezer év alatt se állítottak fel annyit, a mennyit most egy emberöltő alatt.

Azt lehetne tehát mondani, hogy Kossuthnak azért emel oly sok helyütt emléket a magyar, mert arra a korra esett halálának ideje, mikor a szobrászat művei iránt élénk az érdeklődés. De ez a jelenségnek csak egyik oka. Deák csak kevéssel halt meg előbb, s alig egy-két helyen örökítették meg emlékezetét. Sőt a többi nemzetek történetében is hiába keressük hasonló kegyeletnek megnyilatkozásait. Bismarckot dicsőítette, majnem istenítette a német nép, a míg élt. Neki sincs annyi szobra, mint Kossuth Lajosnak. Pedig a német nemzet nagy, számos és gazdag, a magyar kicsiny, kevés lélekből álló és szegény. S Bismarck elérte a czélt, melyet maga elé tűzött: egységessé tette a német nemzetet. Kossuth pedig nem tudta megvalósítani ideáljait, nem tudta függetlenné tenni nemzetét.

KOSSUTH SZOBRA BÉKÉS-CSABÁN. — Horvay János szobormüve.

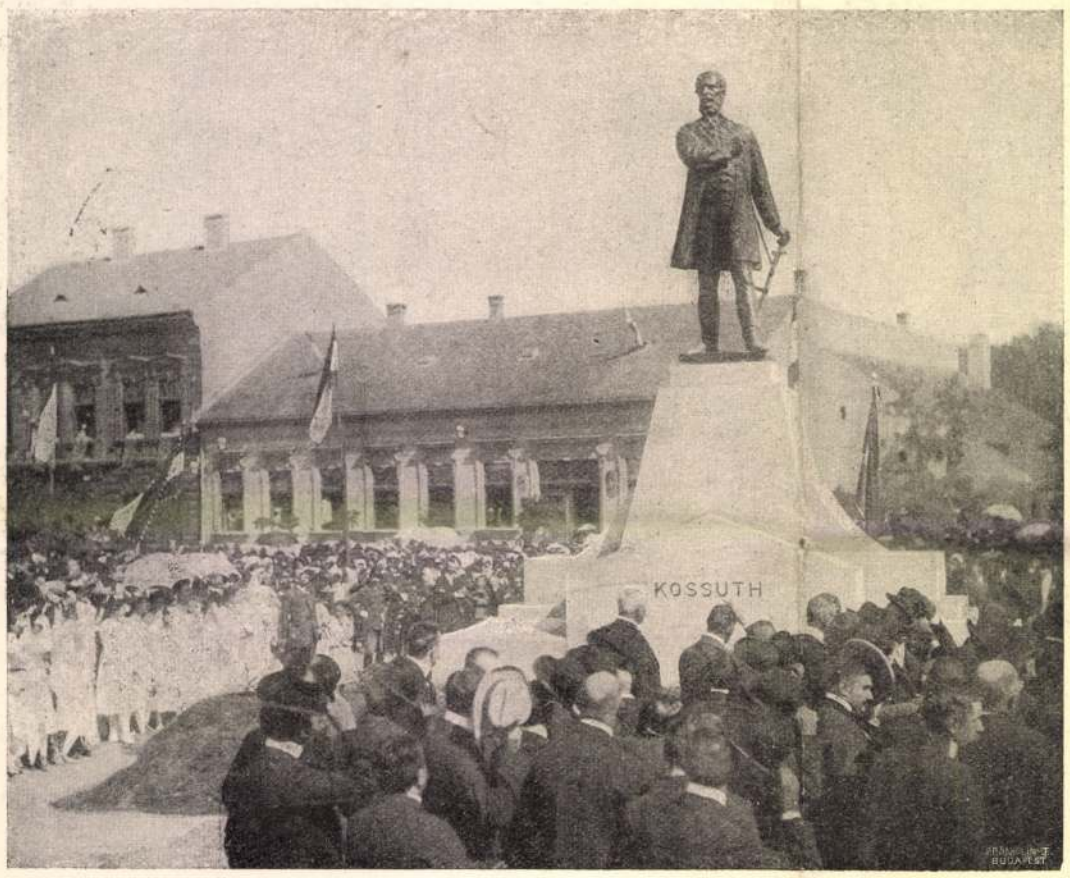

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE BÉKÉS-CSABÁN.

De a sziveket jobban meg tudta hódítani, mint bárki más. Nemzete lelkéhez jobban hozzáférkőzött, s megtöltötte azt ideális tartalommal. Mert ideálisabb karakter volt ő maga is. A nemzet minden erénye meg volt benne, s noha egészen felolvadt nemzetében, meg tudta magát óvni annak hibáitól.

*

Békés Csabán a városnak és az egész megyének nagy érdeklődése mellett leplezték le a szobrot.

Külsőségeiben az ünnep lefolyása nem sokban különbözött más ily szobor-leleplezésektől. Lelkesen fogadták az odaérkezett országgyűlési képviselőket, főleg Kossuth Ferenczet. A város dísz-közgyülést tartott, Kossuth Ferenczet küldöttségek keresték fel a nap reggelén. Magán a leleplezésen a szobor-bizottság elnöke, *Szalay* József és *Fábry* Sándor alispán mondtak beszédeket, ódát is szavaltak, *Váradi* Antal művét. Kossuth Ferencz is mondott néhány rövid, hatásos szót; nagyobb beszédet mondott azonban az ünnepi lakomán, a hol a politikai helyzetre nézve is tett nyilatkozatokat. Általánosan dicséretekkel emlékeztek meg a szoborról is, a mely *Horvai* János munkája.

Ezek mögött a külsőségek mögött azonban volt két más fontos mozzanat is, a mely e hazafias ünnepet mélyebb jelentőséggel ruházta fel. Az egyik az, hogy ott volt a város egész népe, nemcsak a magyarok, hanem a túlnyomó számban levő tótajkuak is, a kik lelkesedve tettek tanuságot arról, hogy a magyaroknak semmit sem engednek jó hazafiság dolgában. S ép ez a békési nép — magyar és tót egyaránt — volt az, a mely még csak kevéssel ezelőtt is azzal a veszélylyel fenyegetett, hogy a szocziálizmusnak állami és társadalmi rendünk iránt ellenséges nemzetközi eszméi meg fogják hódítani. Még nem is rég veszedelmes fellobbanásokban jelentkezett itt az elégületlenség s az izgatás következménye, maga Csaba város a legutóbbi választásokon szocziálista képviselőt választott. Most azonban látni lehetett, hogy a gazdasági bajok miatti elkeseredés pillanatnyilag megzavarhatja ugyan jó alföldi népünk nyugodt, józan gondolkodását, de a lelke mélyéig hatolni nem tud az olyan izgatás, a mely el tudná szakítani a nemzet egyetemének eszményeitől. Haragtól s nyomorúságtól indíttatva vallhatja magát egy-egy alkalomra szocziálistának, — azért mégis alapjában véve igaz magyar marad s nem Lassalleért lelkesül, hanem Kossuthért. Ez a második szempont, melyből nézve különös örömmel töltheti el lelkünket a csabai Kossuth-ünnep.

ISMERETVÁGY.

Járom én az élet iskoláját,
Mily régóta, megmutatja múltam;
De könyvéből, napról-napra látom,
Semmiség az, mit eddig tanúltam.

Előttem a tudás óczeánja,
Egyre hullott partján a veríték;
Annak árán mily parányi csöpp az,
A mit én e tengerből meríték!

Minél tovább terjed éltem útja,
Annál több itt a megfejthetetlen;
Nem csal-e meg az a titkos szó is,
Mely azt súgja: «Majd ott fenn, vagy ott lenn»?

Vagy mint vándor, a ki sűrű ködből
Napsugáros hegytetőre hágott,
Onnan megint búsan lát előtte
Még sötétebb néma pusztaságot.

Lévay József.

A NAGY THALATTA.

Sok szép tehetség jár közöttünk,
Mely üde, mint a hegyi ér,
Cseveg, csacsog, virágot ingat...
De vize csak bokáig ér.

Másik: zsombékos lápi csermely, —
Nincs hangja, csak kákát nevel,
Nympheák lustálkodnak rajta
S benne vadrécze csevetel.

A harmadik: folyó, — ha árad,
Rét és mező lesz gazdagabb;
Van, mely folyam már, hord hajókat
S partján nagy büszkén zúg a hab.

Ez is, az is kérkedve ömlik,
Mint a kinek önczélja van, —
Pedig csalódik valamennyi,
Mert veszte az, hová rohan.

Egy végetlen, zord óczeánnak
Zsákmánya lészen mind a hány —
S létökről mit se tudni többé
A nagy keveredés után.

Berettyó, Zagyva, Mississippi
Engem biz' nem is érdekel,
Ha árjaik már összefolytak
S a nagy Thalatta énekel...

K. Lippich Elek.

AVE MARIA.

Irta **Gróf Zay Miklós.**

Ütött-kopott, ódon templom áll a falu végén gyepes sírhantok közt, mohás keresztjein egy-egy dalos madár fütyül a májusi vasárnap gyönyörüségeiről: a verőfényről, a virág nyiláról, és a szerelemről, mely a tavaszszal együtt fölébredett. Az ólomlemezekkel apró ötszögekre osztott templomablakok mögül, hol a kaszás pók feszítette ki hálóját, kihallatszik az orgonakisérte ének, az ájtatos fehérnép szava, meg a rekedt kántoré, ki valamennyit túlharsogja. Vajjon megálmodták-e a föld alatt porladó dédapák, hogy mialatt a megifjult természet két kézzel szórja ajándékait, a távoli szemhatár szélén a háború réme ütötte föl torz fejét? 1741-et írnak. Magyarország koronája egy ifju szép asszony fejére szállt, s az álnok, hitszegő szomszédok meg akarják fosztani apái örökségétől s úgy okoskodnak, hogy a mit a férfikar szerzett és megtartott, könnyű lesz kicsavarni a kardforgatáshoz nem szokott, gyöngéd, női kezekből. Nyugtalanság vesz erőt a lelkeken. A falusi nemes leakasztja a falról rozsdás kardját s meg-megsuhogtatja bús haragjában, a röghöz tapadt nép nyög, sóhajt, imádkozik, mindenki érzi, hogy franczia és bavarus előbb-utóbb Pozsonynak veszi utját s a becsület megköveteli a szíves vendéglátást. A nádorispán télvíz idején fegyverre szólítja Werbőczy népét s pár ezer jó vitéz hajt is szavára, Baranyay, Festetics, Ghillány és a pestmegyeiek lóra ülnek, de a zimankós förgeteg, a magyarság lángja csak ezután készül megmozdulni. Halad a toborzás, pótolják a rendes ezredek megritkult sorait s ha önként, szép szerivel nem áll a regruta Mária Terézia zászlói alá, a vármegyei vagy urasági hajduk a duhajkodó, kaszakapa kerülő fiatalságot fogdossák össze. A lelkesedés terjedőben van, bár a határszéli megyék fegyverfogható legényei eleinte nehéz szívvel válnak meg a kapufélfától. Mikor olyan szép a világ s annyi elszakíthatatlan szál fűzi az embert szülőföldjéhez!

Egy puskalövésnyire a vén templomtól a Duna habjai hömpölyögnek ezüstös csík gyanánt, errébb a kis csallóközi falu, Pered viskói kandikálnak ki a világoszöld lombok közül s kacskaringós gyalogut vezet a templomhoz, nyiló orgonabokrok közt, melyeknek bódító illata a szél legcsekélyebb fuvallatára szerteárad a langyos levegőben. Az az öreg, megkésett koldusasszony, ki a szélesre taposott ösvényen ballag, bizonynyal a háboru mivoltát hánytorgatja eszében, mikor, uram bocsá! — a temető sövénye meg árokpartja mellől mord, durva, emberi hangok ütik meg füleit.

— Anyjuk! — kiáltja egy talpra ugrott, állig kisujtásozott hajdu, — forduljon vissza, különben meggyűlik a baja a tens vármegye legényeivel.

Azzal visszahemperedik a helyére s végigvonván kezeit két oldalt befont, hollószin hajján, villogó szemekkel nézi, mint fordul meg sarkán a vén szatyor s mint tipeg vissza dünnyögve-duzzogva a falu felé.

— Ösmerem, — szól elfojtott hangon földre lapult három társához. — Szabó Erzsók Gutáról. Most Pereden lakik az ángyánál. Egyéb nem kéne, mint hogy beereszszük a templomba s aztán eljárjon a szája, azt a hétmiatyánkos rézangyalát! Gábris öcsénknek csak a háta közepét látnók akkor a mai szent napon. Kezeink közé kerül a bestye lélek, ha seprünyelet tesznek is alája a peredi boszorkányok paripául, a minővel éjfélkor egyik határtól a másikba röpködnek. Rajta, fiuk, vigyázzatok, jönnek!

Megnyilt a templomnak szögekkel kivert, vaspántos ajtaja és százrétű, tarka szoknyák-

39. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 24.

Szerkesztőségi iroda IV. Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal IV Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

KOSSUTH LAJOS SZOBRA BÉKÉS-CSABÁN.

Kossuth Lajosnak szobrát szeptember 19-én leplezték le Békés-Csabán. Hányadik szobra ez már a nagy hazafinak? Nem számítjuk és nem keressük. Egyszerűen megállapítjuk azt a tényt, hogy mióta a magyar nép előbukkant az ismeretlenség ősi homályából, összes nagyjainak együttvéve se emelt annyi szobrot, mint Kossuth Lajosnak egymagának.

A mai nemzetek — beleértve mi magunkat is — nem rajonganak annyira a szobrokért, mint a görögök. Hellasnak nem volt valamirevaló városa, mely ne ékeskedett volna egynehány isten, félisten vagy hős márványba vésett alakjával. A szobortól nem követeltek mást, csak azt, hogy szép legyen. Ma nem a szépet örökíti meg a művész, hanem egy-egy embert, a ki életével s tetteivel tette magát érdemessé a köztiszteletre. Nem Apollónak emelünk szobrot, a férfiúi szépség megtestesítőjének, nem is Aresnek, a ki a harczokat keveri, hanem Andrássy Gyula grófnak, a ki miniszter volt, s érdemeket szerzett a haza szolgálatában, vagy Pasteurnak, a ki felfedezte a veszettség elleni szérumot. És az érdemes emberek tiszteletére emelt ezen emlékjelek is újabb keletűek. Az egész középkoron át ritkaságszámba mentek az egész nyugaton. Nálunk nem kevésbbé. Tudjuk, hogy volt nehány szobrunk, minő a Szent Lászlóé Nagyváradon, de tudjuk azt is, hogy ezer év alatt se állítottak fel annyit, a mennyit most egy emberöltő alatt.

Azt lehetne tehát mondani, hogy Kossuthnak azért emel oly sok helyütt emléket a magyar, mert arra a korra esett halálának ideje, mikor a szobrászat művei iránt élénk az érdeklődés. De ez a jelenségnek csak egyik oka. Deák csak kevéssel halt meg előbb, s alig egy-két helyen örökítették meg emlékezetét. Sőt a többi nemzetek történetében is hiába keressük hasonló kegyeletnek megnyilatkozásait. Bismarckot dicsőítette, majnem istenítette a német nép, a míg élt. Neki sincs annyi szobra, mint Kossuth Lajosnak. Pedig a német nemzet nagy, számos és gazdag, a magyar kicsiny, kevés lélekből álló és szegény. S Bismarck elérte a czélt, melyet maga elé tűzött: egységessé tette a német nemzetet. Kossuth pedig nem tudta megvalósítani ideáljait, nem tudta függetlenné tenni nemzetét.

KOSSUTH SZOBRA BÉKÉS-CSABÁN. — Horvay János szobormüve.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE BÉKÉS-CSABÁN.

De a sziveket jobban meg tudta hóditani, mint bárki más. Nemzete lelkéhez jobban hozzáférkőzött, s megtöltötte azt ideális tartalommal. Mert ideálisabb karakter volt ő maga is. A nemzet minden erénye meg volt benne, s noha egészen felolvadt nemzetében, meg tudta magát óvni annak hibáitól.

*

Békés Csabán a városnak és az egész megyének nagy érdeklődése mellett leplezték le a szobrot.

Külsőségeiben az ünnep lefolyása nem sokban különbözött más ily szobor-leleplezésektől. Lelkesen fogadták az odaérkezett országgyűlési képviselőket, főleg Kossuth Ferenczet. A város dísz-közgyülést tartott, Kossuth Ferenczet küldöttségek keresték fel a nap reggelén. Magán a leleplezésen a szobor-bizottság elnöke, *Szalay* József és *Fábry* Sándor alispán mondtak beszédeket, ódát is szavaltak, *Váradi* Antal művét. Kossuth Ferencz is mondott néhány rövid, hatásos szót; nagyobb beszédet mondott azonban az ünnepi lakomán, a hol a politikai helyzetre nézve is tett nyilatkozatokat. Általánosan dicséretekkel emlékeztek meg a szoborról is, a mely *Horvai* János munkája.

Ezek mögött a külsőségek mögött azonban volt két más fontos mozzanat is, a mely e hazafias ünnepet mélyebb jelentőséggel ruházta fel. Az egyik az, hogy ott volt a város egész népe, nemcsak a magyarok, hanem a túlnyomó számban levő tótajkuak is, a kik lelkesedve tettek tanuságot arról, hogy a magyaroknak semmit sem engednek jó hazafiság dolgában. S ép ez a békési nép — magyar és tót egyaránt — volt az, a mely még csak kevéssel ezelőtt is azzal a veszélylyel fenyegetett, hogy a szocziálizmusnak állami és társadalmi rendünk iránt ellenséges nemzetközi eszméi meg fogják hóditani. Még nem is rég veszedelmes fellobbanásokban jelentkezett itt az elégületlenség s az izgatás következménye, maga Csaba város a legutóbbi választásokon szocziálista képviselőt választott. Most azonban látni lehetett, hogy a gazdasági bajok miatti elkeseredés pillanatnyilag megzavarhatja ugyan jó alföldi népünk nyugodt, józan gondolkodását, de a lelke mélyéig hatolni nem tud az olyan izgatás, a mely el tudná szakítani a nemzet egyetemének eszményeitől. Haragtól s nyomorúságtól indíttatva vallhatja magát egy-egy alkalomra szocziálistának, — azért mégis alapjában véve igaz magyar marad s nem Lassalleért lelkesül, hanem Kossuthért. Ez a második szempont, melyből nézve különös örömmel töltheti el lelkünket a csabai Kossuth-ünnep.

ISMERETVÁGY.

Járom én az élet iskoláját,
Mily régóta, megmutatja múltam;
De könyvéből, napról-napra látom,
Semmiség az, mit eddig tanúltam.

Előttem a tudás óceánja,
Egyre hullott partján a veríték;
Annak árán mily parányi csöpp az,
A mit én e tengerből meríték!

Minél tovább terjed éltem útja,
Annál több itt a megfejthetetlen;
Nem csal-e meg az a titkos szó is,
Mely azt súgja: «Majd ott fenn, vagy ott lenn»?

Vagy mint vándor, a ki sűrű ködből
Napsugáros hegytetőre hágott,
Onnan megint búsan lát előtte
Még sötétebb néma pusztaságot.

Lévay József.

A NAGY THALATTA.

Sok szép tehetség jár közöttünk,
Mely üde, mint a hegyi ér,
Cseveg, csacsog, virágot ingat...
De vize csak bokáig ér.

Másik: zsombékos lápi csermely, —
Nincs hangja, csak kákát nevel,
Nympheák lustálkodnak rajta
S benne vadrécze csevetel.

A harmadik: folyó, — ha árad,
Rét és mező lesz gazdagabb;
Van, mely folyam már, hord hajókat
S partján nagy büszkén zúg a hab.

Ez is, az is kérkedve ömlik,
Mint a kinek önczélja van, —
Pedig csalódik valamennyi,
Mert veszte az, hová rohan.

Egy végetlen, zord óceánnak
Zsákmánya lészen mind a hány —
S létökről mit se tudni többé
A nagy keveredés után.

Berettyó, Zagyva, Mississippi
Engem biz' nem is érdekel,
Ha árjaik már összefolytak
S a nagy Thalatta énekel...

K. Lippich Elek.

AVE MARIA.

Irta **Gróf Zay Miklós.**

Ütött-kopott, ódon templom áll a falu végén gyepes sírhantok közt, mohás keresztjein egy-egy dalos madár fütyül a májusi vasárnap gyönyörüségeiről: a verőfényről, a virág nyiláról, és a szerelemről, mely a tavaszszal együtt fölébredett. Az ólomlemezekkel apró ötszögekre osztott templomablakok mögül, hol a kaszás pók feszítette ki hálóját, kihallatszik az orgonakisérte ének, az ájtatos fehérnép szava, meg a rekedt kántoré, ki valamennyit túlharsogja. Vajjon megálmodták-e a föld alatt porladó dédapák, hogy mialatt a megifjult természet két kézzel szórja ajándékait, a távoli szemhatár szélén a háború réme ütötte föl torz fejét? 1741-et írnak. Magyarország koronája egy ifju szép asszony fejére szállt, s az álnok, hitszegő szomszédok meg akarják fosztani apái örökségétől s úgy okoskodnak, hogy a mit a férfikar szerzett és megtartott, könnyű lesz kicsavarni a kardforgatáshoz nem szokott, gyöngéd, női kezekből. Nyugtalanság vesz erőt a lelkeken. A falusi nemes leakasztja a falról rozsdás kardját s meg-megsuhogtatja bús haragjában, a röghöz tapadt nép nyög, sóhajt, imádkozik, mindenki érzi, hogy franczia és bavarus előbb-utóbb Pozsonynak veszi utját s a becsület megköveteli a szíves vendéglátást. A nádorispán télvíz idején fegyverre szólítja Werbőczy népét s pár ezer jó vitéz hajt is szavára, Baranyay, Festetics, Ghillány és a pestmegyeiek lóra ülnek, de a zimankós förgeteg, a magyarság lángja csak ezután készül megmozdulni. Halad a toborzás, pótolják a rendes ezredek megritkult sorait s ha önként, szép szerivel nem áll a regruta Mária Terézia zászlói alá, a vármegyei vagy urasági hajduk a duhajkodó, kaszakapa kerülő fiatalságot fogdossák össze. A lelkesedés terjedőben van, bár a határszéli megyék fegyverfogható legényei eleinte nehéz szívvel válnak meg a kapufélfától. Mikor olyan szép a világ s annyi elszakíthatatlan szál fűzi az embert szülőföldjéhez!

Egy puskalövésnyire a vén templomtól a Duna habjai hömpölyögnek ezüstös csík gyanánt, errébb a kis csallóközi falu, Pered viskói kandikálnak ki a világoszöld lombok közül s kacskaringós gyalogut vezet a templomhoz, nyiló orgonabokrok közt, melyeknek bódító illata a szél legcsekélyebb fuvallatára szerteárad a langyos levegőben. Az az öreg, megkésett koldusasszony, ki a szélesre taposott ösvényen ballag, bizonynyal a háboru mivoltát hánytorgatja eszében, mikor, uram bocsá! — a temető sövénye meg árokpartja mellől mord, durva, emberi hangok ütik meg füleit.

— Anyjuk! — kiáltja egy talpra ugrott, állig kisujtásozott hajdu, — forduljon vissza, különben meggyűlik a baja a tens vármegye legényeivel.

Azzal visszahemperedik a helyére s végigvonván kezeit két oldalt befont, hollószín haján, villogó szemekkel nézi, mint fordul meg sarkán a vén szatyor s mint tipeg vissza dünynyögve-duzzogva a falu felé.

— Ösmerem, — szól elfojtott hangon földre lapult három társához. — Szabó Erzsók Gutáról. Most Pereden lakik az ángyánál. Egyéb nem kéne, mint hogy beereszszük a templomba s aztán eljárjon a szája, azt a hétmiatyánkos rézangyalát! Gábris öcsénknek csak a háta közepét látnók akkor a mai szent napon. Kezeink közé kerül a bestye lélek, ha seprünyelet tesznek is alája a peredi boszorkányok paripául, a minővel éjfélkor egyik határtól a másikba röpködnek. Rajta, fiuk, vigyázzatok, jönnek!

Megnyilt a templomnak szögekkel kivert, vaspántos ajtaja és százrétű, tarka szoknyák-

A PÉCSI ZSOLNAY-SZOBOR. — Horvai János szobormüve.

meg előtte. De a váltóőr tudott mást is. Azt is tudta, hogy ha nem teszi azt, a mit tett, akkor a teljes gyorsasággal haladó tehervonatnak ki kell siklania. A boldogtalan ember ott állt két katasztrófa között és riadt lelkének a száguldó vonaténál nagyobb sebességgel kellett határoznia róla, melyik szerencsétlenséget válaszsza a kettő közül. Mert valamelyiknek be kellett következnie okvetlenül. És Doby Antal nem bizonyult a legszörnyűbb válságnak ebben a rettenetes pillanatában elég jó — matematikusnak. A közelebbi veszedelem vihara kiverte lelkéből a nagyobbik veszedelem képét. Utat nyitott a rohanó vonatnak, noha tudta, hogy egy romboló fátum gyilkos lelke liheg a fekete vasparipában. Doby Antalnak meg kellett volna ölnie ezt a vonatot, hogy ez ne lehessen gyilkosává annak a másiknak. De Doby Antal nem tudott ölni. A lelke megtántorodott attól a gondolattól, hogy ez a száguldó, hatalmas, szép mozdony itt a szeme előtt rommá zúzódjék és a rémület önkívületében szabaddá tette előtte a tiltott útat. A bűne bűn mindenesetre, de nagy Isten! ugyan hány ember akad a közönséges halandók milliói között, a 'ki oly erős, hogy a Doby Antal helyzetében tudta volna el *nem* követni azt a bűnt, a mely most az ő boldogtalan lelkét nyomja? Erre a szánandó bűnösre a legnagyobb és legtisztább tragikum borította rá a fátyolát, mert nincs igazabb tragédia, mint a mikor a sors olyan helyre állít egy embert, a hol akarata ellenére bűnössé kell válnia, pusztán azért, mert a mit ez a helyzet tőle követel, több és nagyobb, mint a mennyinek a teljesítésére képes.

*

A Gutenberg-otthon. Vasárnap délelőtt nevezetes házavatás volt Budapesten. Egy nemes homlokú, márványos, aranyos palotát szenteltek föl, a mely háziúri rangra emelt minden fővárosi nyomdászt és betűszedőt. A Gutenberg-otthon palotája ott áll a Sándor-téren; két szárnya beléhajlik a Kölcsey-utczába, meg a Békocsis-utczába. Egyike a legszebb házaknak egész Budapesten. A kik tervezték, a két Vágó testvér, megérezték, hogy a kiknek építik, igaz és nagy gyönyörűséget kell szereznük, mert ez a palota dolgos, szegény emberek becsületes munkával megszolgált filléreiből készült. A hány a téglája, annyi a gazdája. Azt az ötnegyed millió koronát, a mibe került, hatosonként hordták össze dolgozó munkásemberek, hogy az árán a szemük előtt legyen kőbe épített tanúsága a szorgalom, a munka és a takarékosság eredményének. A tanúság ékes és imponáló. Nekünk, a kiknek az irótoll termi a napi kenyerünket, különös okunk van rá, hogy örömmel, meghatottsággal és gyönyörködve nézzük ezt a hatalmas, díszes palotát, mert a mesterségünk összetartozandósága révén atyafiságot tartunk azokkal, a kik azt maguknak emelték. Isten áldását kérjük erre a szép alkotásra és őszintén kivánjuk a nyomdászoknak, hogy a mint házi urak lettek testületileg, legyenek azzá idővel egyenként is.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

A keresésére induló Kara Gül alig talált reá.

— Bolond rab te, — szólt az amazon, — ki nem becsülöd meg hatalmas úrnőnk jóakaratát! Láttad volna csak, hogy esengett kegyeiért az a három herczeg! Ott volt a Felséges Nureddin Szultán is . . .

— Ismerem. Ő volt a hóhérunk Tayhánban. És hát . . . ő tetszenék a herczegnőnek? Különben ne is felelj, nekem ugyan mindegy!

Kara Gül mosolyogva csóválta a fejét:

— Nem felelek, csak annyit mondok, hogy úrnőm ma tényleg szokatlanúl szives volt a Nureddinnel.

— Valóban?

Mihály daczosan vetette fel a fejét.

— Persze, ez neked mindegy, — folytatta az amazon, — s ez nagyon csúnya tőled. A herczegnő annyi jóakarattal tüntet ki, hogy kissé több érdeklődést tanúsíthatnál iránta. Legalább udvariasabb lehetnél. Ő kertjével ajándékozott meg s te még egy virágot se akarsz neki adni.

— Nem! — felelt Tholdalagi nyersen.

— De hát ugyan miért?

— Ne faggass. Verjetek inkább vasra megint s vigyetek vissza a Zsidó Vár tömlöczébe!

Kara Gül elnevette magát:

— Ne hetvenkedj úgy, nyakas magyar. Annyit mondok: el ne játszd a herczegnő jóindulatát, mert a fejeddel játszol! Légy okos, mert hatalmas ő nagyon. Azt a rózsát te meg fogod adni neki.

Mihály elfordúlt. Közönynyel vetette oda:

— Van itt elég, szakíts le egyet s vidd fel neki.

A leány csakugyan leszakított egyet.

De a te nevedben!

Tholdalagi vállat vont. Kara Gül csakhamar eltűnt s ő háborodottan sétált tova a kert mé-

KOSSUTH FERENCZ A ZSOLNAY-CSALÁD TAGJAIVAL A ZSOLNAY-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

A HÉTRŐL.

A király. A hány orvosi jelentést a király állapotáról kiadtak és kiadnak, az mind erősen hangsúlyozza, hogy a felséges úr betegsége nem súlyos természetű. Egyszerű meghűlés, a mely miatt nem szokás megriadni, mert nem fenyeget veszedelemmel. És különösképen minden vigasztalás, megnyugtatás és biztatás ellenére, a király gyöngélkedésének híre valósággal izgatott aggodalomba ejtette Ferencz József két birodalmának egész lakosságát. Milliók lesték szívükben komor türelmetlenséggel a híreket a schönbrunni kastély betegszobájából és olyan nyugtalanság fogta el az embereket, a mely valósággal végig reszketett az országon. nehezedett a szívekre. Tudjuk, hogy a király is ember és öreg embernél épenséggel nem csodálatos az, a mi fiatallal is megesik; hogy egészsége és ereje néha-napján megtagadja a szolgálatot. De Ferencz József elszoktatta az ő népeit attól, hogy ezt az emberi fölfogást az ő koronás alakjára mérhessük. Az ő erejét, egészségét, munkabírását soha se láttuk bénúltnak. Ez az uralkodó soha se jelentett beteget a maga kötelességének. Akkor se, mikor a legszörnyűbb csapások hulltak a szivére. Egyik se lehetett olyan erős, hogy az ő hivatásának munka-eszközét csak huszonnégy órára is kiüthette volna a kezéből. Ez most történt először. Most hallottuk először, hogy a király nem dolgozhatik. Ez volt az, a mi az embereknek hallói vagyunk emelésének. Ez az ünnepség annál is inkább alkalmas volt arra, hogy lelki tartalmával túlterjedjen a közvetetlen résztvétel határán, mert olyan férfiak szólottak Andrássyról, a kiknek a szavára mindig az egész nemzet érdeklődése hallgat. Nem először van alkalmunk leszögezni azt a nagyon érdekes és nagyon becses jelenséget, hogy a nemzeti hála, a kegyeletes elismerés talán soha se mutatkozott olyan tevékeny kedvűnek, talán soha se kereste olyan meleg energiával a maga megnyilatkozásának alkalmait, mint mostanában. A nemzet sorra maga elé idézi históriájának érdemes alakjait - kőben, érczben, képben, hogy hálás hódolattal adózzék nekik. A hittel hitt meggyőződések külömböző táboraiból rendre gyülekeznek nagy:

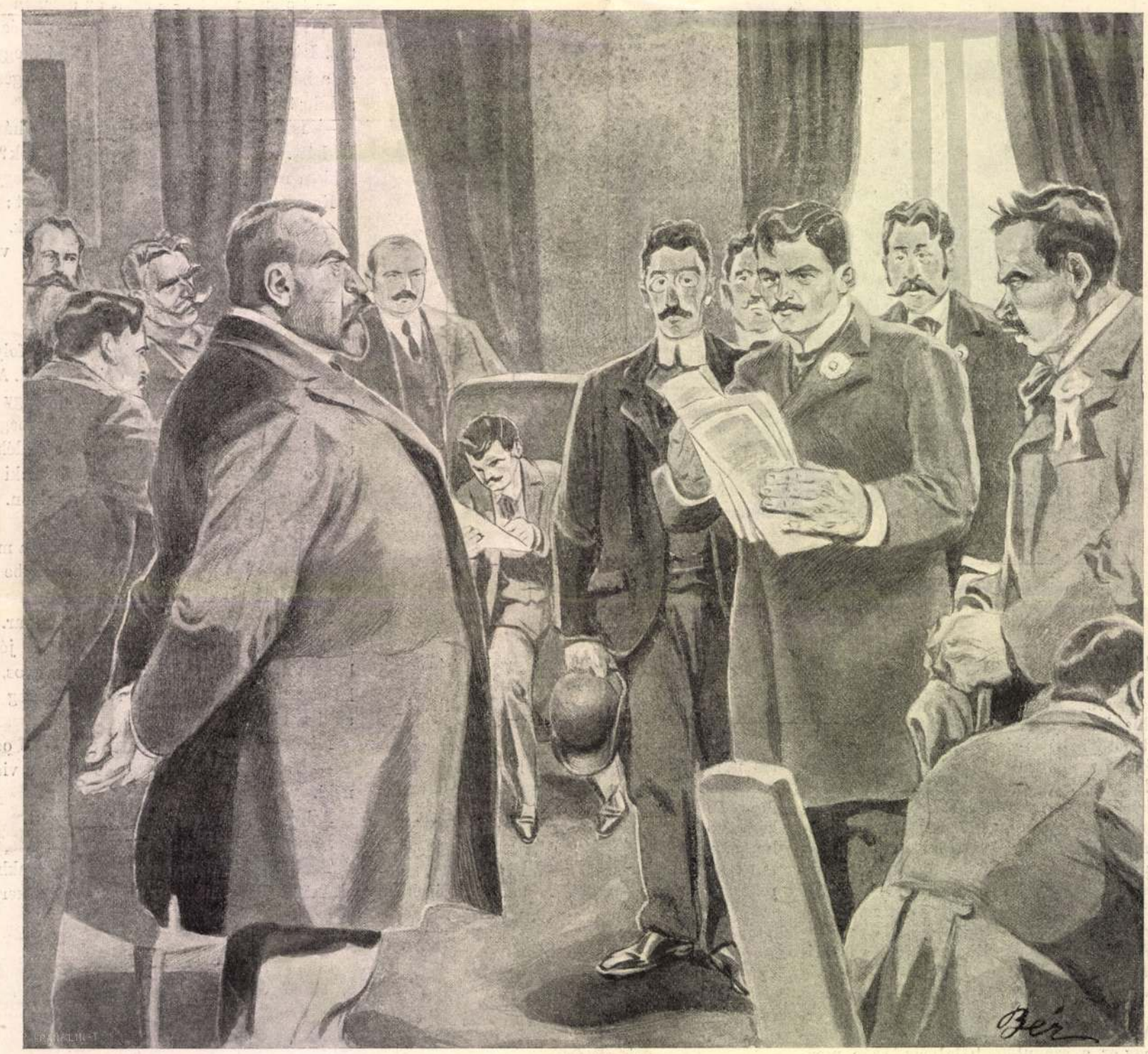

A szocziálisták küldöttsége Justh Gyula előtt October 10-ikén. — Bé Dezső rajza.

Ennek az óriási hatásnak bőségesen megvan a magyarázata. A legemberibb mindenesetre az, hogy a mi királyunk már fehérfürtü aggastyán. Közel nyolcz évtized terhét hordja a válán. Ebben a korban már a kis baj is könnyen nagy baj lehet, mert a támadó kór erejével nem áll szemben egy rugalmas, teherbíró, fiatal szervezet aczélos energiája. Ez az egyik. De van még több is. A mi államjogi helyzetünk sajátossága egészen különös méretű és természetű jelentősséget ruház e helyzet minden tényezőjére. Egy hosszú uralkodás évtizedei folyamán Ferencz József uralkodói egyénisége annyira kialakúlt, oly szabatossá lett, hogy ennek az ismert mennyiségnek a kikapcsolódása megzavarhatná nemzeti életünk összes számításait. De ha ilyen veszedelem ellen megnyugvást hirdet is minden schönbrunni jelentés, folyton megmaradt valami, a mi ráösszeszorította a szívét úgy, hogy száz biztató jelentés se tudta megkönnyíteni a lelküket.

*

Andrássy ünnep. Az alkotmánypárt megcsináltatta művészi mását annak az arczképnek, a melyet néhai *Andrássy* Gyula grófról *Benczúr* Gyula festett és a képet egy igen emelkedett szellemü ünnepség keretében helyezte el klubhelyisége díszei közé. Egy ünnep jelentősége mindig a kiválóság méretei szerint alakul, a a melynek tiszteletére rendezték. A kiket a nemzet a maga nagyjai sorába fogadott, azoknak az ünneplése, kegyeletes magasztalása soha se lehet lokális, vagy korlátoltabb körű, mert az ilyen férfiak szellemének invokálása valamenynyiünk szivében megrezdít egy húrt, föltámaszt egy meghatott érzést, akár ott vagyunk a föllángolt kultusz új oltára mellett, akár csak hírjaink alakjai, hogy egymás mellé kerüljenek abban, a mit valaménnyien kiérdemeltek a nemzettől: az utódok tiszteletében. Nem lehet ennek a kornak az erkölcse nagyon leszólni való, ha a kegyeletnek ilyen harmóniája telik a lelkéből.

*

A váltóőr. A váltóőr, a kinek különben *Doby* Antal a neve, ebben a pillanatban már nem váltóőr többé. Lehet, hogy nem is lesz az már soha. Doby Antalt fölfüggesztették és letartóztatták, mert a vizsgálat vétkesnek találta abban a szörnyű szerencsétlenségben, mely koporsóvá változtatott nehány vasúti kocsit. Egymásnak rohant, egymásba gázolt egy gyorsvonat meg egy tehervonat és ez az összeütközés összeroppantotta a váltóőr sorsát is. Doby Antal eresztette át a tilosra igazitott vágányon a tehervonatot, holott tudta, hogy a katasztrófa útját nyitja

hallgatag, de mély lelki válságok nyilnak, de magukban a versekben nincsenek ezek a válságok megirva, csak eredményeik. Néha ismerős hangok ütik meg a fülünket, egy rím, egy jelző, egy hangulat, a mely elárulja, hogy a költő nemcsak sokat élt, hanem sokat olvasott is és a mit olvasott, nem mind ment hatás nélkül keresztül a lelkén. Sőt néha ellentétes hatásokat is veszünk észre, régi formáknak, hangoknak keveredését a legujabbakkal; annak a jele az, hogy a költő egyénisége még nem kész, nem alakult ki egységesen, — a fődolog azonban az, hogy hogy van egyénisége. Nem korlátokat bontó, harczi zajjal az egész világnak nekirontó egyénisége, hanem az a csöndes, mély és szívós egyéniség, a mely nem törődik a korlátokkal, megy a maga utján nyugodtan, mintha nem is volna előtte semmi akadály. Szóval *Juhász* Gyula érdekes költői jelenség; abból a legfiatalabb nemzedékből való, a mely ma még keresi az érvényesülés útját, a hivatalos irodalom ellenszenve és az olvasó közönség zavarodott meghökkenése közben, de ha úgy halad, a hogy megindult, alighanem meg fogja határozni a legközelebbi jövő magyar lirájának jellemét.

A fátum. *Zsiros* István három felvonásos drámája, mely a tavaszszal oly nagy sikert aratott a Nemzeti Szinházban, most könyvalakban is megjelent. A dráma csakugyan olyan természetű, hogy érdemes el is olvasni, mert hatása nem enyészik el a szinpadi függöny legördülésével s mert nagyon sok olyan dolog van benne, a mi mellett a nézőtéren elsuhan az ember figyelme, a mi azonban olvasás közben gondolkodóba ejt, tanulságot nyujt és élvezetet szerez. A kis könyv formája is igen csinos: ugyan az a formátum és kiállítás, mint a *Molnár* Ferencz «Ördög»-eé, a mely annyira megtetszett az olvasó közönségnek.

Büntetőjogi Határozatok Tára. A jogászvilágra nagy jelentőségü mozzanat, hogy *hivatalos Döntvénytár* kiadása indult meg s most egyszerre két kötete jelent meg. A közzétételre kerülő határozatokat a Kuria büntetőjogászainak legjobbjaiból: a büntető szakosztály és büntető tanácsok vezetőiből, valamint a koronaügyészből vagy helyettéséből álló bizottság választja meg. Nem lehet tehát kétség, hogy a «Büntetőjogi Határozatok Tára» hű tükre lesz a Kuria irányadó büntető joggyakorlatának, a melyre sikerrel hivatkozhatik az ügyvéd és megnyugvással támaszkodhatik a biró. A sajtó alól kikerült első két kötet a Kuriának eddig hozott összes büntető teljes-ülési határozataiból a még hatályban levőket és a jogegység érdekében eddig hozott összes határozatokból az elvi jelentőségüeket teljes szöveggel tartalmazza. A határozatok szövegét ötféle mutató előzi meg, a melyek a munka áttekinthetőségét teljesen biztositják. A hivatalos gyűjtemény folytatása a Kuria büntetőjogi bizottsága által időről-időre kiválasztott anyag mennyiségéhez képest kötetenkint vagy füzetenkint jelenik meg.

A magyar szinházi jog. Dr. *Révai* Lajos olyan kérdésről adott ki terjedelmes monografiát, a mely a magyar jogi irodalomban eddig jóformán teljesen feldolgozatlan volt. A szinházak életével kapcsolatos jog-kérdésekről szól, tehát a szinész és a szinpadi szerző jogviszonyáról a szinházhoz. Ezek a dolgok nagyobbára szokásjogon alapulnak, nem törvényen s a szerzőnek nagy fáradságába kerülhetett, a míg a nagy anyagot felkutathatta és ilyen részletesen feldolgozhatta. Helyenkint egyes ferdeségekre éles kritikát is mond, a mely nagyobbára találó, ha néha megérzik is rajta a jogász-ember egyoldalusága, hogy t. i. csakis a jogi szempontokból nézi a dolgokat, nem pedig a szinház sajátságos szempontjai és szükségletei szerint is. Reformra azonban e téren is sok szükség volna s a könyv szerzője ezt is előmozdítani igyekszik azzal, hogy a mai helyzet orvoslására czélzó tervezetet dolgozott ki.

Erzsébet királyné és az irodalom. *Kelemen* Béla egy csinos kis füzetben foglalta össze azokat az adatokat, melyek felejthetetlen királynénknak az irodalom iránti szeretetéről és irodalmi hajlamairól fenmaradtak. Külön fejezetben tárgyalja főleg Falk Miksa emlékiratai, de egyéb följegyzések nyomán is, a magyar irodalom iránti érdeklődését s aztán a külföldi irodalmakban való kedvteléseit jellemzi; — ez utóbbiak közt természetesen Heinének jut legtöbb hely. A füzet hangulatosan, sok lelkesedéssel és melegséggel állítja elénk Erzsébet királynét legjellemzőbb és legrokonszenvesebb oldalai egyikéről.

A baktériumok, a dezinficiáló módszerek és a szerumterapia. *Balázs* István e czím alatt nagyon jóravaló ismeretterjesztő munkát adott ki, a mely megismertet mindazokkal a tudnivalókkal, melyekről a bakteriológia főkérdéseiben ma már minden művelt embernek tudomással kell birnia. A munka első részében a baktériumokat tárgyalja mindenféle szempontokból, a második részben az ellenük való küzdelem módjairól, vagyis a különböző fertőtlenítő módszerekről szól, a harmadik részben pedig a szerum-terapiát és a védőoltásokat ismerteti. A munka a legújabb kutatások alapján, népszerű módon van irva s alkalmas arra, hogy a felölelt kérdésekről megadja a laikus számára szükséges felvilágosításokat.

Koszorú. A magyar protestáns irodalmi társaság ily czímű népies vállalata most egyszerre tíz kis füzetkét bocsátott ki, vallásos téli olvasmányul a magyar nép számára. Nagyobbára elbeszélések, de van egy-két verses mű is, mint pl. *Sántha* Károly vallásos verseinek egy kis gyűjteménye. Valamennyi füzet egyszerü, a nép lelkéhez illő hangon szól s bizonyára meg fogja találni az utat olvasói érdeklődéséhez.

Szegény ember gazdasága. *Cserjési* Károly igen jóravaló, a szegény falusi nép körében nagyon hasznossá válható könyvecskét adott ki. A Magyarországban vadon termő gyógynövényeket ismerteti benne s részletes tanácsokat ad gyüjtésükre, szárításukra és értékesítésükre. Nagyon gyakorlati modorban adja elő mondanivalóit s ezzel kezdeményezőjévé válik egy nálunk eddig meglehetősen kevéssé kiaknázott kereseti ágnak. A füzet végén közli azoknak a főbb czégeknek a neveit is, melyeknél a tanácsai szerint gyűjtött és szárított növényeket értékesíteni lehet.

A KÖRMENDI KOSSUTH-SZOBOR, HORVAI JÁNOSTÓL.

Három század a katakombákban. Ezt a könyvet hárman csinálták; kettő közülük, *Jankovics* István a fordító és *Molnár* Iván, az átdolgozó meg van nevezve, a harmadik, az eredeti szerzőről a czímlap csak annyit árul el, hogy német iró. Hogy épen csak a munka igazi szerzőjét hallgatják el, az legalább is szokatlan eljárás. A népszerűen irott könyv különben húsz fejezetben az első keresztények életéről szól, üldöztetésükről, szertartásaikról, áhitatosságukról, a katakombákról. Egy sereg kép is van a kötetben.

Szent Imre emlékkönyv. Szent Imre herczeg születésének 900-ik jubileumát most készülnek megünnepelni a magyar katholikusok. Erre az alkalomra dr. *Vargha Damján* cziszterczita tanár egy emlékkönyvet szerkesztett, hogy az ünnepélyek rendezőinek megkönnyítse az előadandó szavalatok, előadások, énekek kiválogatását. Különböző fajtájú munkák vannak az emlékkönyvben: prológus-félék, gyermekeknek való versek, elbeszélő és lírai versek, szini jelenetek, részletek szónoklatokból, tudományos értekezések stb. Két alkalmi ének is van benne szöveggel és hangjegyekkel.

Magyarosító népakadémiák. Az iskolán kívüli oktatás nagy és fontos kérdései csak legújabb időben léptek nálunk előtérbe s máris sok és sokféle eszmét keltettek életre, egész sereg különféle tervet vetettek felszinre. Ilyen tervezgetés eredménye *Kertész* Ferencz figyelemreméltó füzete is, a mely az elemi iskola után folytatandó, iskolán kívüli népművelés és magyarosítás módszerével és eszközeivel foglalkozik. A füzet a komárommegyei közművelődési egyesület támogatásával jelent meg.

Uj könyvek.

Juhász Gyula versei. Szeged. Dugonics nyomdarészvénytársaság.

A fátum. Színmű három felvonásban, irta *Zsiros* István. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2·50 korona.

A Büntetőjogi Határozatok Tára. A kir. Kuria hivatalos kiadványa, közzéteszi a m. kir. igazságügyminiszter Budapest, Franklin-társulat. Az I. kötet ára 4 K 40 fill., a II. kötet ára 3 K 52 fill.

A magyar szinházi jog mai érvényében. Irta dr. *Révai* Lajos. Budapest, Benkő Gyula kiadása; ára 6 korona.

Erzsébet királyné és az irodalom. Irta *Kelemen* Béla. Székesfehérvár, Csitári-nyomda; ára 80 fillér.

A bakteriumok, a dezinficiáló módszerek és a szerum-terapia. Irta dr. *Balázs* István. Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság; ára 1 korona

LEÁNYOK A KÖRMENDI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSÉNÉL.

PARADICSOM-VÁSÁR A PESTI DUNAPARTON.

Koszorú. A magyar protestáns irodalmi társaság népies kiadványainak újabb tíz (131—140). füzete. Budapest, Hornyánszky Viktor. Egy-egy füzet ára 8 fillér.

Szegény ember gazdasága. Irta *Cserjési* Károly. Budapest Szent István társulat; ára 1 korona.

Három század a katakombákban; képek az első keresztények életéből. Németből fordította *Jankovics* István, átdolgozta *Molnár* Iván. Budapest, Szent István-társulat; ára 1 korona 60 fillér.

Az 1836—1906. évi érvényben levő és leggyakrabban szükséges országgyűlési törvényczikkek betűrendes tárgymutatója. Szerkesztette *Győrffy* István. Ötödik javított és bővített kiadás. Budapest, Nagy Sándor nyomdája; ára 2 korona.

Szent Imre emlékkönyv. Születésének kilenczszázados évfordulójára szerkesztette dr. *Vargha* Damján. Budapest, Szent István társulat; ára füzve 1 korona 40 fillér.

Magyarosító népakadémiák. Irta *Kertész* Ferencz. Komárom. Kapható a szerzőnél (Budapest VIII. Gyöngytyuk-utcza 11) 60 fillérért.

Protestáns árvaházi képes naptár az 1908 szökő évre. Szerkeszti *Kenessey* Béla. Budapest, Hornyánszky Viktor; ára 60 fillér.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

54-ik évfolyama.

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, **évenként több mint 130 íven,** s több mint **ezer képpel,** *legjelesebb hazai iróink és művészeink közreműködésével* jelen meg.

A «*Vasárnapi Ujság*» szines képmellékleteket is ad, több szinben művészileg kivitt képeket.

A «*Vasárnapi Ujság*» a legjelesebb hazai és külföldi regényiróktól közöl elbeszéléseket és regényeket *képekkel,* s kiterjeszkedik a **női divatra** is.

Előfizetési föltételeink:

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre 4 korona, félévre 8 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a «**Világkrónika**»-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» **kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám küldendők.**

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése szept. hó végén lejárt, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

EGYVELEG.

* **Legtöbb púposhátú** ember Spanyolországban van. Egy a Sierra hegység alján fekvő kis faluban minden tizenharmadik lakos púposhátú. Franciaországban különösen a Loire folyó vidékén szintén sok a púpos. Ezen feltűnő jelenség okát eddig nem sikerült megfejteni.

* **Egy párisi czég csupán** franczia férfiak számára évenként 18 ezer vállfűzőt készít. Mintegy három ezer darabot pedig angol gyalogsági tisztek rendelnek meg.

* **A Mont Blanc tetejére** felvitt zsebóra 24 óra alatt 36 másodperczet fog sietni.

* **A világ lakóinak** egy harmad része khinai nyelven beszél.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Szentgyörgyi Horváth Miklós királyi tanácsos. Hontvármegye volt alispánja, nyug. királyi törvényszéki elnök, vármegyei bizottsági tag 87 éves korában Felsőtúron. — Debelt János dr. főtörzsorvos, a XVII. számú helyőrségi kórház parancsnoka, 54 éves korában Budapesten. — Koiss Imre nyug. magyar királyi posta- és táviró-felügyelő 61 éves korában Budapesten. — Werger Mihály pesthidegkúti plébános, 56 éves korában. — Kilián Frigyes volt könyvkereskedő 75 éves korában Budapesten. — Hermann Károly, magyar királyi útbiztos, Pöstyénben. — Kisjeszenei és nagyrákói Simkovits István, az egri főkáptalan kerületi főtisztje, 52 éves korában. — Szalárdi Jakó György 78 éves korában Érszentkirályon. — Simaházi Totth Mihály földbirtokos 53 éves korában Budapesten. — Dworschák Ferencz 26 éves korában, Budapesten. — Kiss Jakab magánzó 61 éves korában Budapesten. — Bangha István dr. ügyvéd, a nyitrai székeskáptalan ügyésze, 70 éves korában Nyitrán. — Farkasfalvi és szendrei Lacsny László főgimnáziumi tanuló 19 éves korában Ungváron.

Özv. ladoméri Szmertik Ferenczné, szül. guthori Földes Flóra 67 éves korában Balaton-Almádiban. — Köporossy Szeréna, magyar királyi állami felsőbb leányiskolai tanítónő Egerben. — Szilágyi Lajosné, szül. Buday Julianna 60 éves korában Ujpesten. — Rose Gyuláné, szül. Tanos Irma 40 éves korában Budapesten. — Özv. Széczi Mórné, szül. Valvaton Matild grófnő, néhai Széczi Mór honvédőrnagy özvegye 62 éves korában Budapesten. — Bessenyey Lajosné dr.-né, szül. U. Szabó Mariska, 23 éves korában Hajduböszörményben.

Szerkesztői üzenetek.

Önvédelem. Ave, Mors. Temetés stb. Nem tehetség nélkül való dolgok, csak zöldek még: tartalmukban, nyelvükben egyaránt váltakozik az eredetiség a konvenczionális lapossággal, az elmésség az üresen puffogó frázissal, a könnyedség a keresettséggel. Még érnie kell, — olyan gyümölcsöt, a mely egyik oldalán már érett, a másikon még vaczkor, nem tálalhatunk az olvasó elé.

Románcz. Nagyon keresi a czifra kifejezéseket, de azért lapos és ügyefogyott marad.

E. Z. barátomnak. Az efféle verses diskurzusoknak a nyilvánosság előtt nem vagyunk barátai; egy versnek gondolatát ilyesformán tovább fűzni, nem irodalmi munka, legfeljebb magán-szórakozásnak jó. Közöltük azonban azzal, a kihez intézve van.

Árpád halálának ezredik évfordulójára. Sajnálatunkra nem közölhetjük a különben meleg, hazafias érzéstől áthatott költeményt, mert nagyon el vagyunk közleni valókkal halmozva.

Dunaparton. Egykor és most. Bizony most se olyan a vers, hogy közölhetnők s a másik sem üti meg a mértékünket. Mint majd minden versében, ezekben is van valami, egy-egy szin, egy-egy hangulat, de egyik sem művészi egész.

SAKKJÁTÉK.

A 2558. sz. feladvány Ehrenstein Mórtól, Budapesten.

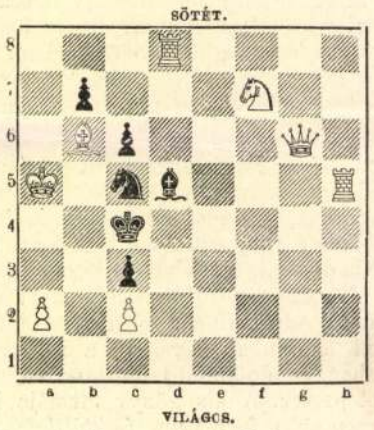

SÖTÉT.

VILÁGOS.

Világos indúl s a második lépésre mattot ad.

A 2537. sz. feladvány megfejtése Spóner Andortól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Bd8—e8	... Kd3—c2	2. ...	...	... Kc2—c1
2. Be8×e3	... Kc2—b1 (a)	3. Fd2—a2	...	Kc1—c2
3. Be3—c3	... Kb1—a1	4. De4—a3 † matt.		
4. Bc3—c1 † matt.				

A 2538. sz. feladvány megfejtése Miskolczy Antaltól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vh1—a8	... Ka4×a3 (a, b)	1. ...	...	... Fe1×b4
2. Va8—h1 † matt:		2. Vh8—a8 † matt.		

Világos.	b.	Sötét.
2. ...	...	... Be3×a3
2. Vh8—e8 † matt.		

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «*Budapesti Sakk-kör*» — A «*Budapesti III. ker. Sakk-kör*» — Ludányi Antal. — Wyschogrod Pál. — Beer Mór. *(Budapest).* — Németh Péter *(Csongor).* — Kintzig Róbert *(Fakert).* — Müller Nándor *(Szombathely).* — Hoffbauer Antal *(Lipótvár).* — Szabó János *(Bakony-Szentlászló).* — A «*Győri Sakk-kör*». — Székely Jenő. — Mészey József *(Győr).* — A «*Zborói Társaskör*». — A «*Kalocsai Katolikus-kör*» — Veöreös Miklós *(Zircz).* — Ifj. Hubay Bertalan *(Bodzásujlak).* — A «*Dunaföldvári Egyenlőségi kör*» *(Dunaföldvár)* — Barcsa Mihály *(Biharudvari).* — Csolnoki István *(Hajduhadháza).* A «*Leibiczi Gazdasági Kaszinó.*» *(Leibicz).* — Lustyik János és Szivák János *(Alberti-Irsa).* — «*Csengeri Kaszinó*» *(Csenger).* Király Mihály *(Zenta).* — Kunz Rezső *(Temesrékás).*

KÉPTALÁNY.

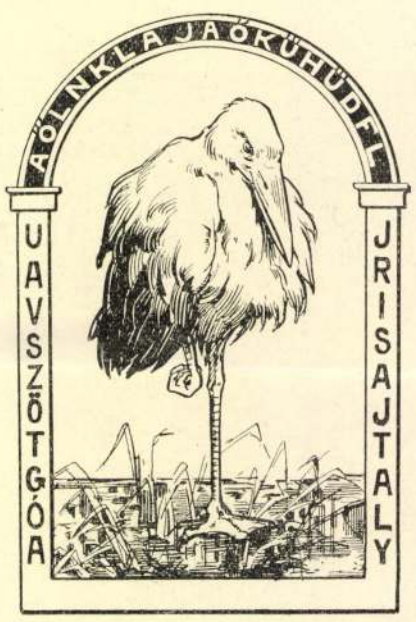

A 37-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Állitsd mindazt, a minek az ellenkezőjét bebizonyitani nem tudják.*

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: **Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.**

Kiadóhivatal: **Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.**

Katona Géza éttermei **IV. kerület, Váczi-utcza 38. szám. Müncheni Hofbräu-sör** a bajor királyi udvari serfőzdéből **Részvény udvari-sör** a Kőbánvai részvény-serfőzdéből. Külön páholyok és termek nagyobb társaságok részére. Tiszta fajborok és izletes ételek.

van téve. Ezek után le kellett végleg mondanom álmaim megvalósításáról és így nem marad más hátra, mint nagy lelki küzdelmek és bánat mellett belenyugodnom abba, hogy édes hazámat és kedves honfi- és harcz-társaimat, a kiket, fájdalom, nem fogok többé láthatni, csakis egy szivből eredő «*Isten hozzád*»-dal üdvözöljem a távol messzi földről».

Czetz tizenkét év előtt lépett levelezésbe honfitársaival, mikor Kolozsvárt megindultak a «Történelmi Lapok» és ennek szerkesztője, *Kuszkó* István a lapot megküldte a tábornoknak. Czetz viszonzásul elküldte a magyar szabadságharczról spanyolul irt munkáját, melyet egy buenos-ayresi magyar kereskedő, Kirchner E. németre fordított. Az «Armenia» czimű magyar örmény folyóiratba is irt czikkeket Czetz.— Tisztelői mindent elkövettek, hogy a haza vágyó öreg honvéd visszajöhessen. Széll Kálmán miniszterelnök 1920 koronáról 4000 koronára emelte föl az agg tábornok nyugdíját a rendelkezési alapból és később hajlandónak nyilatkozott volna 8000 korona évi díjat adni Czetznek, ha a hazába jön; de már nem jöhetett. Hazai tisztelőinek azonban megküldte arczképét, melyen családja körében látható, két leányával, Krisztinával és Czéliával (az utóbbi Lederer Osvaldo neje), fiával, dr. Czetz Leon buenos-ayresi ügyvéddel és két unokájával, a Lederer-házaspár Czélia és Osvaldo nevű gyermekeivel.

Halálának hire Kolozsvárra érkezett meg először, midőn Buenos-Ayresből nehány ujságot küldtek oda az ereklye-múzeumba, melyek a vitéz honvéd haláláról szóltak. Kolozsvárról a halálhirt október 5-én táviratozták meg Budapestre s itt a közönség október 6-án tudta meg, mikor épen a szabadságharcz vértanuit gyászolta.

Czetz tábornok temetése szeptember 7-ikén nagy részvét mellett, katonai pompával ment végbe Buenos-Ayresban, a Recoleta-temetőben.

Már jóval a temetésre kitűzött idő előtt — irják — *Ricchieri* hadügyminiszter vezetésével, (a ki egyike volt Czetz első tanítványainak), megjelentek a halottas háznál a Buenos-Ayresben állomásozó csapatok parancsnokai, a kik annak idején Czetz vezetése alatt nyerték katonai kiképzésüket, hogy szeretett mesterüknek megadják a végtisztességet. Számtalan koszorú és a jelenlevők óriási száma tanuskodott arról, mily nagy tiszteletben volt része a boldogultnak. Végnélküli kocsisor követte az elhunytat vivő kocsit és mikor a gyászmenet a temetőhöz szolgáló sétatérre fordult, három század gyalogság sorfalat alkotott a gyászmenet két oldalán. A dobosok doboltak és a katonai zenekar gyászindulót játszott. A koporsót a gyászinduló ünnepies hangjai mellett Rosas Prudenciónak, Czetz rokonának sírboltjába vitték, a hol Delle Piane, Macdonald és Tassi őrnagy megható búcsúbeszédeket mondtak. Mialatt a koporsót a sírba bocsátották, mindegyik század a szokásos díszlövést adta búcsúüdvözletűl.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE HAJDUNÁNÁSON.

Mióta Bocskay fejedelem Nánás városának helyét a sík fekete földön kihasította s ott szabad hajdu nép lakik, olyan napja nem igen volt e derék városnak, mint október 2-ikán, a mikor Kossuth Lajos szobrát leplezték le. Ezrével tódult a közeli s távoli környék színmagyar népe e napon Hajdunánásra. Ott voltak a böszörményiek, szoboszlaiak, hadháziak, dorogiak, sámsoniak, téglásiak, püspök-ladányiak, kabaiak, nád-udvariak, a kik gyalog, szekéren, vagy vasúton jöttek. Ott volt Hajduvármegye tisztikara, élén *Rásó* Gyula alispánnal, Debreczen polgármestere *Kovács* József, a ki a város hires ötös fogatán érkezett s ott volt *Kossuth* Ferencz vezetése alatt tizennégy függetlenségi képviselő. Küldöttségek jöttek Szabolcs-, Szatmár-, Zemplén- és Szilágyvármegyéből. Százas küldöttség képviselte a debreczeni főiskolát.

Az ünnepély délelőtt fél 11 órakor kezdődött isteni tisztelettel, melyen *Benkő* Lajos ev. ref. lelkész mondta a beszédet. Utána a városháza előtt, a Bocskay-téren felállított szobor körül gyülekeztek a vendégek és a nép. A tágas piaczon vagy húszezer főnyi tömeg szorongott. Először is a hajdunánási dalárda énekelt, aztán *Csohány* László polgármester üdvözölvén a megjelenteket, elmondta a szobor történetét: a nánási nép két éve, 1902 márczius 15-én hazafias felbuzdulásában elhatározta, hogy

Mertens fényképe után.

RAPAICS RADÓ FÖLDMIVELÉSÜGYI ÁLLAMTITKÁR.

szobrot állít Kossuth Lajosnak. S a mit elhatározott, azt meg is valósította. Így született meg a hajduság első Kossuth-szobra. Utána *Rákosi* Viktor a kerület országgyűlési képviselője lépett díszmagyarban az emelvényre s ünnepi beszédet mondott. Érintvén a hajdu nép haza- és szabadságszeretetét, rövidesen ecsetelte Kossuth tüneményes pályáját, majd elmondta, a mit maga látott: Kossuth halálát Turinban, hazahozatalát és temetését. «Ez a temetés volt az ő föltámadása! — mondá a szónok, — ime ma feltámadt itt is, előtörvén a szabad hajdúk ősi földjéből!»

Itt a tömeg dörgő üdvrivalgása közt lehullt a lepel *Horvai* János művészi alkotásáról, mely Kossuthot a szónoklás hevében ábrázolja, a mint bal kezével a szivéhez markol, úgy hogy atillája ránczokba gyűrődik tőle, jobb kezét pedig ökölbe szorítja.

Beszéde végén Rákosi Viktor levevén forgós kucsmáját, imádságra kulcsolt kézzel fogadást tett a hajduk nevében, hogy az ősök hagyományát, a hazafiság szent tüzét épen fogják átadni utódaiknak. Viharos taps és éljenzés kisérte a beszédet s minden szem *Horvai* János kitünően sikerült szobrára tapadt. Ezután *Pósa* Lajos szavalta el alkalmi költeményét. Majd a szoborbizottság nevében dr. *Nagy* Gábor átadta és *Csohány* László polgármester a város nevében átvette a szobrot. Végül *Kossuth* Ferencz beszélt röviden a néphez, mély megindulást s végül általános lelkesedést keltve szavaival.

Ezután a különböző testületek, egyesületek, küldöttségek és magánosok tették le koszorúikat, majd az egész tömeg levett kalappal elénekelte a Szózatot, mire az ünnepély, melynek remek idő kedvezett, véget ért.

Délben 250 teritékű lakoma volt a Bocskay-szállóban. Délután négy órakor mintegy 2000 iskolás gyerek vonult a szoborhoz, s megkoszorúzta azt. A gyerekekhez *Pósa* Lajos intézett lelkesítő beszédet, utána a kicsinyek elénekelték a Himnuszt. Este több bál volt. *Kossuth* és a képviselők éjjel haza utaztak.

Három képünk közűl a legnagyobbik azt a pillanatot ábrázolja, mikor a szoborról a lepel lehullott. A másikon a fehérruhás lányok egyik csoportja látható, míg a harmadik képen a debreczeni és nánási öreg honvédek vannak régi zászlójuk alatt, mögöttük pedig Kossuth Fevencz s az ünnepélyen részt vett képviselők.

RAPAICS RADÓ,

FÖLDMÍVELÉSÜGYI ÁLLAMTITKÁR.

A földmívelési miniszterium ügyei az utóbbi időkben annyira megszaporodtak, hogy szükségessé vált egy második, adminisztrativ államtitkári állás szervezése. Ez új állásra a király Tallián Béla miniszter fölterjesztésére *Rapaics* Radót nevezte ki, a ki eddig is mint miniszteri tanácsos széles munkakört töltött be kiváló tehetséggel és ügybuzgalommal s harmincznégy évi közszolgálatával valóban rászolgált a kitüntető bizalomra.

Rapaics Radó 1848 márczius 15-ikén született. Nemcsak születésének napja füzi gyermekkorát a szabadságharcz eseményeihez, hanem az is, hogy atyja, Rapaics Dániel honvédezredes, szabadságharczunk egyik hőse volt, kit a világosi fegyverletétel után Haynau halálra itéltetett. Kegyelem útján a halálbüntetést várfogsággá változtatták. Rapaics Dániel Josephstadtban volt fogva, innen kiszabadulván, Egerben telepedett meg s Heves vármegye főpénztárnoka volt.

Rapaics Radó jogi tanulmányokat végzett s 1870-ben az akkori közmunka és közlekedési miniszterium szolgálatába lépett. Tehetségével és buzgalmával hamar magára vonta fölebbvalóinak, köztük főleg Hieronymi Károly helyettes államtitkárnak figyelmét, a ki 1876-ban maga mellé vette s a vizi osztályba rendelte. A vizügyi közigazgatás terén elsőrendű szakemberré képezte ki magát s ezért gyorsan emelkedett. Csakhamar titkárrá lépett elő, az 1881-iki csongrádi árviz alkalmával szerzett érdemeiért osztálytanácsossá nevezték ki s ekkor került a tiszai osztály élére. Később ő lett a vizi főosztály főnöke s 1888-ban miniszteri tanácsossá lett. Egy év mulva, midőn a vizügyeket a földmívelési miniszteriumba tették át, Rapaics itt még tágabb hatáskört nyert. Szervezte az országos vizépítészeti igazgatóságot, előkészítette a Közép-Duna s más folyók szabályozásáról szóló törvényt s ezért, valamint az árvédelmi készültség kitünő berendezése körüli érdemeiért 1895-ben Ő Felsége a Szent István-rend kiskeresztjével tüntette ki.

Vizügyeink szervezése, melyről ma már bátran elmondhatjuk, hogy minden tekintetben magas szinvonalon áll, kiváló mértékben Rapaics Radó érdeme. Huszonöt esztendő alatt az ő közreműködése s nagy részben vezetése alatt rendezték a vizszabályozások s a szabályozó társulatok ügyeit s ennek köszönhető, hogy a nagyközönségben is teljesen eloszlott a vizszabályozási munkálatokat végző mérnökök és egyéb tisztviselők elleni bizalmatlanság, hogy a hazánkban évről-évre fenyegető árvizekkel teljes és rendszeres készültség néz szembe, a hol mindenki a helyén van s minden megtörténik a hatóság részéről, a mi nagy veszedelmek elhárítására emberileg lehetséges. A Dunát és a Tiszát szabályozták, megalkották a vizjogi törvényt, melynek végrehajtása rendet teremtett e téren az országban s a jogfejlődést hatalmas lépéssel vitte előre. E nagy s az országra óriási haszonnal járó munkálatokból Rapaics Radó bőven kivette a maga részét, mint szervező és vezető s ezért érthető az az öröm és megelégedés, melyet államtitkárrá kinevezésének hire keltett különösen tisztviselői körökben.

Az új államtitkárnak két férfitestvére is előkelő állásokat tölt be: az egyik, Rajmund, a budapesti egyetem theologiai karának volt tanára, jelenleg esztergomi kanonok, kiváló egyházi iró, Rikárd pedig a magyar folyam- és tengerhajózási társaság igazgatója.

VECSEY FERENCZRŐL.

Majdnem minden esztendő meghozza a maga zenei «csodagyermek»-ét. De Mozart, Liszt és Mendelsohn óta egyik csodagyermek sem keltett világszerte olyan nagy és méltó feltünést, mint a kis *Vecsey* Ferencz. Méltán büszkék lehetünk reá, mert ebben a tizenegy éves fiúcskában nemcsak a csodás koraérettség az, a mi bámulatot kelt, hanem a művészi tökéletességnek magas foka is, olyan, a mely Vecseyt felnőtt hegedűművészek közt is a legelsők közé emeli. Elismerte ezt nyilvánosan az, a kit az egész világ a jelenkor legnagyobb hegedűművészének tisztel: *Joachim*. Szinte megható az az arczkép, a mely most lapunkban is látható: a 73 éves Joachim a kis Vecseyvel; egymás mellett a lenyugvó s a felkelő nap, a múlt s a jövő képe.

De mit fog hozni a jövő, s különösen mit fog hozni Vecseyben nekünk, Magyarországnak? A zenei tehetségnek két faja van: egy alsóbb rendű, a tisztán előadó tehetség s egy nagyobb szabású: a teremtő, alkotó erő. Megvan-e ez az utóbbi is kis hazánkfiában? A kik Vecsey Ferenczet közelebbről ismerik, kétségbe

1902. évi buenos-ayresi fénykép után.

CZETZ JÁNOS.

CZETZ JÁNOS 1848–49-IKI TÁBORNOK

1822—1904.

Messze tengeren túlról, a dél-amerikai Argentina köztársaság fővárosából, Buenos-Ayresből jött a hír, hogy a magyar szabadságharcz egyik kitünő katonája és vezére, *Czetz* János honvédtábornok ott meghalt, 82 éves korában. Egy hónappal halála után jutott el hazájába a hős tábornok elhunytának gyászhíre. A nagy időknek most már csak egy tábornoka él még: *Görgei* Arthur.

Czetz János 55 esztendővel ezelőtt hagyta el hazáját, aztán tíz évvel később a hontalanság útja elvitte a messze világrészbe, s ott is újabb dicsőséget és tiszteletet szerzett a magyar névnek. Előkelő műveltségű ember volt, képzett katona, jeles hadi mérnök, a tudományok sok ágában jártas. Nemcsak a kardot tudta jól forgatni, hanem a tollat is. A katonai szakirodalomban már korán ismert névre tett szert és 1848-ban a bécsújhelyi akadémiában végzett fiatal tisztet szivesen alkalmazták a magyar hadügyminiszteriumban.

A szabadságharcz után előbb Európa különböző államaiban élt, később Buenos-Ayresben telepedett meg állandóan. Itt katonai jelességének nagy tér nyilt, a kormány megbizta a katonai műszaki iskola szervezésével, ő maga is tanított s a köztársaság hadseregében lassanként az ő tanítványai foglalták el a legfőbb állásokat. Czetz szive mégis mindig a régi hazához vonzódott állandóan, levelezett erdélyi ismerőseivel és a mint öregebb lett, annál inkább vágyott haza. Az agg katonának egyengették is a messze utat, Széll Kálmán miniszterelnök anyagilag is lehetővé igyekezett tenni hazatérését. Ám szemevilága kezdett homályosulni, teste is megtört. Félszemére megvakult az utolsó években. Haza küldött leveleit már diktálta, idegen nyelven. De 1904 augusztus 24-ikén tulajdon kezével irta *Kuszkó* Istvánhoz, a kolozsvári ereklye-muzeum őréhez utolsó levelét. Új hazájában tisztelői két évvel ezelőtt ülték meg 80-ik születésnapját s azóta kevés hir jött a hazába az agg vitézről, mígnem most szeptember 6-án bekövetkezett halálának hire okozott általános megilletődést.

Czetz János Gidófalván született 1822 junius 8-án jó módú örmény szülőktől. Szülei a bécsújhelyi katonai akadémiába adták, a honnan húsz éves korában mint hadnagy került ki. Mindjárt ekkor olyan szakművet irt és adott ki, mely a magyar hadászati irodalomban az úttörő művek között szerepel; czíme: «Magyar hadnyelvtan a császári királyi hadsereg tisztjei számára.» Az ifjú hadnagyot a vezérkarba osztották be. Itt érte őt a magyar szabadságharcz kezdete. Csakhamar a magyar hadügyminiszteriumban találjuk, a hol Mészáros Lázár miniszter a hadügyi bizottsági előadó fontos teendőit bízta rá. Egy körút alkalmával azután kiváló katonai és szervező tehetségeinek oly fényes jeleit adta, hogy Mészáros fölhívta rá Kossuth figyelmét, a ki nem is habozott Czetzet Erdélybe küldeni táborkari főnöknek, mely minőségben ő rá háramlott az erdélyi hadsereg szervezésének nagy jelentőségű feladata.

Nem sokáig késett Czetz tábornoki kinevezése sem. Ugyanis 1849 márczius 11-én a Bem és Czetz parancsnoksága alatti csapatok elszánt rohammal bevették Nagy-Szebent, a mire az orosz Skariatinnak a vöröstoronyi szoros felé kellett menekülnie. E győzelem után Kossuth megbízta Czetzet, már mint kinevezett tábornokot egy 30,000 főnyi tartalék-hadsereg szervezésével, mely feladatának az ifjú tábornok oly fényesen megfelelt, hogy ezzel a hirtelen összetoborzott s bizony nem a legfegyelmezettebb erővel bámulatraméltó dolgokat tudott művelni és hatalmas ékül szolgált Bem és Skariatin hadtestei között.

Számtalanszor volt alkalma Czetznek kiváló tehetségeit érvényesíteni; vitézségének legfényesebb jeleit azonban a piski-i csatában adta, midőn a már-már végzetesnek látszó pillanatban rárohant két zászlóaljjal és néhány ágyúval az osztrákokra. Ő maga is ott villogtatta kardját az elszánt rohamban és oly zavarba hozta a túlnyomó osztrák sereget, hogy az végre futásban keresett menedéket Szászváros felé.

A világosi fegyverletétel után nagy nehézségek között sikerült Hamburgba menekülnie, a hol megirta emlékiratait «Bem hadjáratáról 1848—49-ben» czím alatt. Csakhamar innen is menekülnie kellett s ekkor Párisba ment, a hol több kiváló irodalmi és politikai egyéniséggel jutott közelebbi ismeretségbe. Most is katonai dolgokkal foglalkozott, a mennyiben hadászati czikkek irásából tartotta fenn magát, majd a Mont-Cénis pálya építésénél nyert mérnöki alkalmazást.

Életében nemsokára nevezetes forduló pont állott be. Utazásai közben ugyanis Sevillában megismerkedett *Juan Manuel O. de Rosas* tábornok leányával, az argentinai köztársaság elnökének hugával, a kit 1859-ben nőül vett. Ezután a franczia-olasz-osztrák háború alatt Cavour segítségével az első magyar légió szervezéséhez látott. A váratlanul megkötött villafrancai béke után elhagyta Európát és nejével s fiacskájával Buenos-Ayres-be, Argentina köztársaság fővárosába vitorlázott át. Ott Mitre tábornok köztársasági elnök csakhamar azzal bízta meg, hogy álljon a Paraguay elleni hadsereg élére. Czetz mindent elkövetett, hogy a hadsereget harczképes állapotba hozza, közbe jött sulyos betegsége azonban megakadályozta, hogy a harczban tényleges részt vegyen. Mikor aztán a béke helyre állt, Sarmiento elnök 1869-ben újra a hadi szolgálatba szólította Czetzet, rábizván a köztársaság déli határainak védelmét. Itt kifejtett szakértelmének és buzgóságának elismeréseül megbizták egy katonai iskola szervezésével, melynek 1885-ben igazgatója lett. Czecz tábornok sikerrel tett eleget feladatának és ma legnagyobb részt az ő tanítványai foglalják el az argentinai hadseregben a legelőkelőbb állásokat.

Bármily tiszteletben és közszeretetben részesült is Czetz az új hazában s bármennyire oda kötötte is családja, egész a legutóbbi időkig soha sem tett le arról a gondolatról, hogy haza jön Magyarországra, a mire különben itthoni tisztelői is sürgették. Erről azonban végleg le kellett tennie, a mint ezt Buenos-Ayresből 1902-ben, nyolczvan éves korában Deáky Alberthez, a történelmi és honvédereklye-múzeum elnökéhez Kolozsvárra intézett levelében megható szavakkal jelzi:

«Én már öreg ember vagyok, hazámtól már oly rég távol és mégis a honvágy hatása folytán még mindig sajog a szivem ama tudattól, hogy idegen porban kell majd megnyugodnom. Nagy megerőltetésembe került a végleges lemondás, hogy hazámat viszont ne láthassam, de orvosaim tanácsa és Krisztina leányom (az én angyalom) sulyosabb tüdőbaja arra indítottak, hogy többé még csak reményt se tápláljak régi terveim megvalósításához. De talán az orvosi tanács se használt volna, ha egy szép napon ők ki nem jelentik, hogy az utazással úgy a leányom, mint az én életem koczkára

Dr. Czetz Leon ügyvéd. Lederer Osvaldo.

Lederer Czélia. Czetz Krisztina. Czetz tábornok. Ledererné Czetz Czélia.

CZETZ TÁBORNOK ÉS CSALÁDJA.

Horvai János

A Zsolnay Miklósnak Pécsett felállítandó szobrára kiírt szükebb pályázatnak az lett az eredménye, hogy a szoborbizottság megbízta Horvai Jánost, hogy a pályázatra beküldött mintáját dolgozza át. Ez az átdolgozott minta kerül aztán kivitelre.

Művészet 1902. 431 l.

PERKÁTAI LÁNYOK A KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

közuti forgalom lebonyolitása czéljából az egyik villamos társaság egy idő óta dupla kocsikat járat. A két kocsi teljesen és tökéletesen egyforma, mert a közúti közlekedés, hála Istennek, még egészen demokratikus minálunk is. Nincs osztályokra lépcsőzve: akárhol ül vagy áll az ember a vörösbarna vagy sárga kocsikban, egyforma olcsón vagy egyforma drágán viszik. Bizonyos, hogy ha az egyik kocsira ki lenne irva például, hogy «kétáramu», a másikra meg, hogy «egyáramu», akadna rengeteg ember, a ki a világ minden kincseért se szállna föl a másodikra és boldogan fizetne az elsőn akár dupla taksát is, ha semmiféle látható különbség nem lenne is a «kétáramu» meg az «egyáramu» kocsinak se a berendezésében, se a futása sebességében. Hogy ez így lenne, az már most is megállapitható. Tessék csak megnézni ezeket a dupla kocsikat. Az első kocsi rendesen tele van. Akárhányszor egész a szorongásig tele. Bent elfoglalva minden ülőhely, a perronokon, mint a heringek, úgy összepréselve szoronganak, a kiknek már ülés nem jutott, ellenben a második kocsi, az kívül, belül — üres. Pedig, ismételjük, a két kocsi teljesen egyforma. Az üléseik egyenlően kényelmesek vagy kényelmetlenek. A mi az egyiken tilos, a másikon is tilos. A hová az egyik megy, a másik is ugyanoda megy, hiszen egymáshoz vannak kapcsolva. Az egyiken épen annyit fizet az ember, mint a másikon. Mi tehát a kettő között a különbség? Semmi más, mint az, hogy az egyik *első* kocsi, a másik meg *második* kocsi. És ez Budapesten elég ahhoz, hogy a másik üresen lógjon akkor is, mikor az egyikben egymás tyúkszemén tipornak az emberek. Pedig a budapesti ember tudvalévően nem rajong azért, hogy sokadmagával legyen. Vendéglőben vagy kávéházban például olyan asztalhoz, a melynél már ül valaki, világért le nem telepedik és jégeső hull a szeméből arra a vakmerőre, a ki az ő asztalánál foglal helyet. De, ime, van valami, a mitől még ennél is jobban irtózik. Az, hogy — második legyen, a második helyre kerüljön, ha mindjárt a közuti kocsiban is. Nagy Isten, micsoda gyönyörű erény tudna lenni ebből a gyöngeségből, ha például a *munka* területén hajtaná a lelkünket az irtózás attól, hogy — a második helyre szorul-junk!

*

Exotikum. Liaoján meg Csuzima óta Európa legáltalánosabb divatja — Japán. Hiába: a ki nagyot tud ütni, az mindig imponált és mindig imponálni is fog az embereknek. Az egész világ kiváncsi lett a Togo admirális meg Oyama generális nemzetére: a fölkelő nap országának márkája példátlanul vonzóvá lett munkán és emberen. Páris európai divattá reczipiálta a *kimonót,* a Togo ágyúi az egész világra szétharsogó reklámot csináltak nemcsak a japán harczi erőnek, hanem a japán legyezőnek, ernyőnek, virágnak, selyemnek, ipara és művészete minden termékének is. Művészetének és tudásának szinte minden ága megjelenvén Európában, természetesen meg kellett ismerkednünk a legegyszerűbb és legközvetlenebb művészi produkciójukkal, az emberábrázoló művészetükkel is. Hires szinészeik átkelnek a tengeren és sorra járják a mi nagyvárosaink szinpadjait. Sada-Jakkó volt az első japán szinésznő, a kinek Európában is tapsoltak, most láthatjuk a másodikat, *Hanakót.* Csakugyan nagy művésznők-e ezek a japán hölgyek? Bizonyára azok, mert otthon, a hazájukban annak tartják őket. A ki — európai ember — megnézte őket őszinte, elfogulatlan lélekkel, más argumentumát nem mondhatja a rangjuknak. Mert akármennyire buzogjon is bennünk a hozzáértés vágya vagy hiusága, azt meg kell ismernünk önmagunk előtt, hogy az ő művészetük világa nekünk, fehér embereknek, idegen világ. Ezek az emberek nemcsak más nyelven beszélnek, mint mi, hanem még a beszédjük is más, mint a mienk. Nemcsak a beszédjük, de más minden emberi érzésük megnyilatkozási formája is, mint a miénk. Másként sirnak, másként nevetnek, másként tükrözik az arczukon, a szemükben, meg a mozdulataikban az öröm, a fájdalom, a kétségbeesés, a boldogság, a megvetés, mint a mienkben. Más még a dinamikája is az egész érzéseiknek, mint a mieinknek. Rendeltetésében egy az ember, akár milyen a szine, de azt nem lehet tagadni, hogy lelke berendezésében és ennek megfelelően a lelke megnyilatkozásaiban is más a japán ember és mások vagyunk mi. Már pedig a szinészet az ember ábrázolásának művészete és ha nem ismerjük azt, a kit az élet hűségével másol, az itéletünk csak olyan lehet, mint Boroska bácsié, a ki így dicsért meg egy portrét:

— Nem tudom, hogy kit áb
bizonyos, hogy jól el van talál

Ezért olvassuk sajátságos ér
itélkezéseket, a melyek a *real*
jából dicsérik vagy gáncsolj
tikus hirességeket. Kétségt
a maguk érdekessége a p
ez az érdekesség egészen k
hasonló egy művészien
véhez, a mely a dísz
szemünket, de még a b

A BUDAPEST

Az idei tavaszi ünne
a legnagyobb arányú é
városligeti iparcsarno
nagyvásár, melyet a k

rendezett az alkohol-ellenes mozgalom czéljaira. A hatalmas iparcsarnok pompásan fel volt diszítve, virágos sátrak egész sora emelkedett benne: párisi bazár, mézesbábos sátrak, virágárus sátrak, bennük számtalan szép fiatal asszony és leány kinálgatta árúival a látogatót. Feltünést keltett a népipari sátor szép magyar kézimunkáival, — árultak fényképeket, levelezőlapokat. Még posta-sátor is volt, a melyben a hölgyek «főposta» feliratu pártában leveleket árultak, a levelekben jeles irók és költők aperçuivel, verseivel és autogrammjaival. Ezek közül a versek közül itt közöljük az egyiket:

Emlékek.

Az életünkben vannak sugarak,
Mik ránk tüzelnek, — és elszállanak.
S nagy idők multán mikor visszatérnek:
Csak emlékek már, és nem szenvedélyek.

Sőt van sugár, mely sokkal többet ér,
S tisztábban fénylik, mikor visszatér.
Vannak abbanmaradt vágyak, szerelmek,
A melyek, mint emlékek kedvesebbek!

Én nem irigylem annak életét,
Ki mindent játszva és könnyen elért.
S nem maradott emlékkép', félbe-szerbe,
Egy-egy bolondos álma, vagy szerelme!

Szabolcska Mihály.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

Franco szemei, nyugtalan állkapcsa, egész testének összerezzenése, megmondták Pasottinak: ne nyúlj ehhez a ponthoz, vigyázz magadra! Pasotti megállt; talán eszébe jutott a néhai don Alessandro botja.

— Értelek! — folytatta. — Azt hiszed, nem értelek? Én a kormány kenyerét eszem és szivembe zárva kell tartanom, a mit gondolok, de különben veled vagyok, sóhajtozom ama pillanat után, a mikor bizonyos szinek helyet fognak engedni bizonyos más szineknek. Öreganyád nem ilyen és bizony úgy kell őt venni, a mint van. Ha megegyezésre akarunk vele jutni, úgy kell őt venni, a mint van. Le kell küzdeni, mint a hogy én küzdöttem, de . . .

— Ez az egész beszéd hiábavalónak tetszik nekem! — kiáltott fel Franco, felkelve.

— Megállj! — folytatta Pasotti. — Talán nem lesz az ördög olyan fekete! Ülj le, hall
gass meg!

Franco tudni sem akart a leülésről.

— Halljuk! — szólt türelmetlenség
megő hangon.

— Öreganyád hajlandó elismern
godat . . .

— Köszönöm! — szakitotta fé

— Megállj! . . . S nagyon m
kot adna neked; a mint értette
ezer huszas körül évenként. Ne

— Tovább!

— Várj! Nincs benne se
alázó feltételekhez volna kö
neked. Öreganyád azt ki
garancziát nyújts, hogy n
ügyekbe. Ismerek kivál
úgy gondolkoznak, n
vannak. Nagyo

381-82 beépes

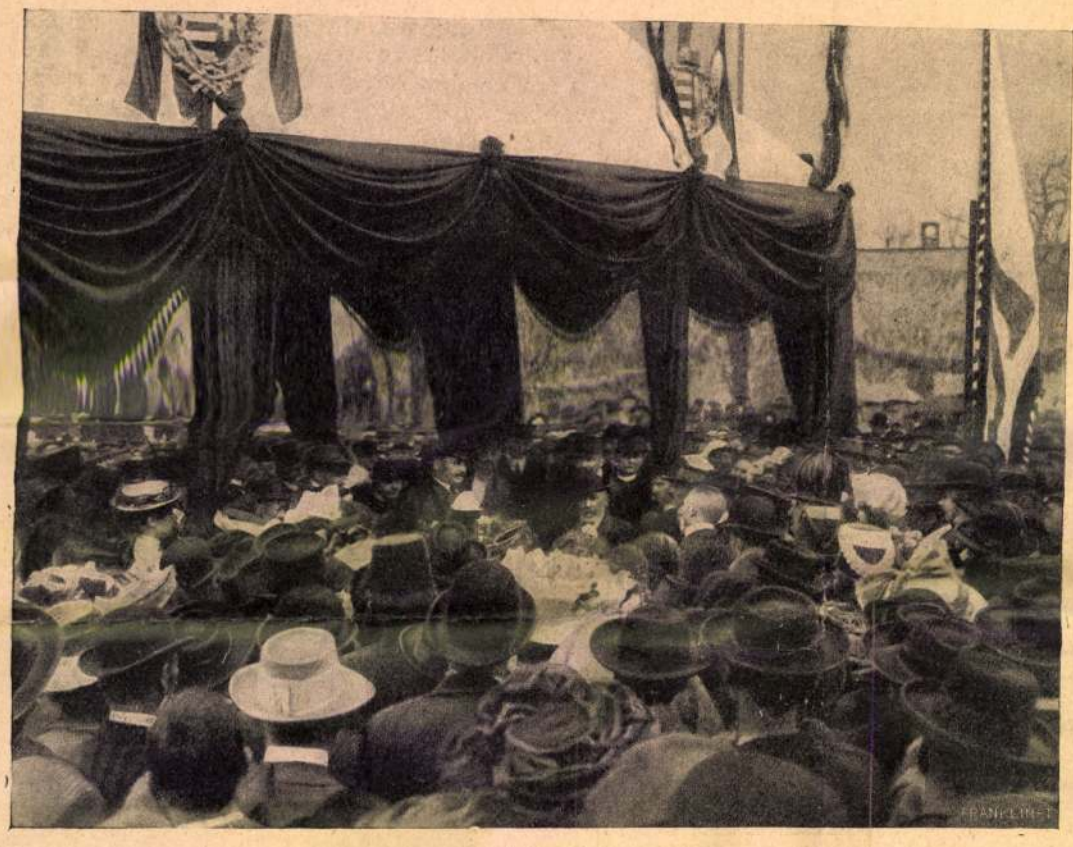

A LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLY.

A HÉTRŐL.

Tudomány és népszerűség. Vasárnap elábrándozhatott rajta az ember, hogy vajjon háromszáz esztendő mulva, ha akkor is véletlenül egy napra esik majd az Akadémia diszülése meg egy szenzácziós pör tárgyalása: melyiknek a csarnokába kell majd rendőröket állitani, hogy megfékezzék az érdeklődő tömeg ostromát: a biróság vagy pedig az Akadémia palotájába? A ki erre a kérdésre egész biztossággal meg tudna felelni, az legyen — börziáner, mert a tőzsde az, a hol a jövőbe látás képessége a legbusásabban jutalmazódik. A poétának például évszázadokkal kell megelőznie a korát, hogy dicsőséggel — nyomorogjon: a börziánernek elég sokszor, ha huszonnégy órával előtte jár a világnak, hogy milliomossá legyen. — Határozottan megfelelni tehát a fölvetett kérdésre, vakmerő — bár koczkázat nélkül való — vállalkozás lenne. A valószínűség azonban a mellett szól, hogy a rendőröket akkor is oda kell majd vezényelni, a hol most állottak, vagy a legjobb esetben — mind a két helyre. Hiszen végre al már ma is tisztában van mindenki, hogy l a tudomány egy esztendejéről számol- sokkal nevezetesebb, sokkal nagyobb, lenül fontosabb és hasonlíthatatlanul rdekességű dolog történik, mint a világ legszenzácziósabb végtárgyahat: de épen, mert ezt azok is ik vasárnap nem az Akadémiá- törvénykezési palotában tolong- kilátás, hogy az érdeklődés rmájának az arányai valaha tömegnek teátrum kell: szin, ás, várt váratlanságok egyrt csak az elemi hatások zerűséget. Ilyen hatások éniségéből nem fakad- rűsítése áldott nagy atása ezen fölül hogy Lengyel Zoltán nem jutott se ingyen, se könnyű szerrel ehhez az — örömhöz. Hogy ezt a három hónapi fogházat és ezer korona pénzbüntetést megkaphassa — a mit bizonyára senki se irigyel tőle — ezért hónapokon át dolgozott, fáradt, kutatott, gyűjtött és napokon át ült feszült izgalomban a vádlottak padján. Hit alatt vallotta, hogy személyes gyülölség, valamely boszuállásnak vagy megtorlásnak szenvedelmes vágya nem vezette, haszonra nem pályázott, tenni azt, a mit tett, kényszerítve nem volt. Miért tette tehát? A feleletet a biróság megadta. Azért, hogy kapjon három hónapi fogházat és fizessen ezer korona birságot. De gustibus non est disputandum. Akadhat olyan ember is, a ki örül, ha bezárják és boldog, ha birságot fizethet: de mert az emberek tulnyomó nagy részének mégis csak más a fölfogása, bizonyára föltehetjük a kérdést: érdemes munka volt-e ez? Megérte-e az ára és eredménye? Érdemes volt-e ezért az örömért áldozni annyi munkát, fáradságot, izgalmat, virrasztást és — önzetlenséget? A közélet egy emberének, a kiben van tehetség, akarat és szivósság, nem kinálkozik-e minálunk más, szebb terület, a hol az energiáját üdvösebben, jobban, hasznosabban, áldásosabban és neki magának is hálásabban érvényesítheti? Az «igazság keresése» bizonyára nemcsak szenvedelem, de nem lehet-e keresni olyan igazságokat, a melyeknek a megtalálása a köznek, az erkölcsnek, a jólétnek alkotó hasznot jelent? Micsoda jót, micsoda hasznot, mi fölemelőt vagy vigasztalót jelentett volna a nemzetnek, erkölcsünk becsületének, tisztességünk jóhirének, ha esetleg az derült volna ki, hogy Lengyel Zoltán nem tévedett? Mire való volt tehát ennyi energiának elpocsékolása, ennyi keserűségnek, izgalomnak és szenvedelemnek fölkavarása? Mennyi szép és jó dolgot lehet megcsinálni annyi buzgósággal, szivóssággal és odaadással, a mennyivel Lengyel Zoltán beküzdötte magát a fogházba! Vagy megéri neki talán mindezt az az öröm, hogy — tévedett?

*

A második kocsi. Néhány nap, körülbelől két hét óta egy újabb érdekes adat — szaladgál a nagyköruton a budapesti ember lélektanához. Ezt a lélektani adatot egész sereg nagy sárga kocsi liferálja a megfigyelőnek. A meggyarapodott

A SZOBOR, HORVAY JÁNOS MŰVE, A LELEPLEZÉS UTÁN.

A PERKÁTAI KOSSUTH-SZOBOR.

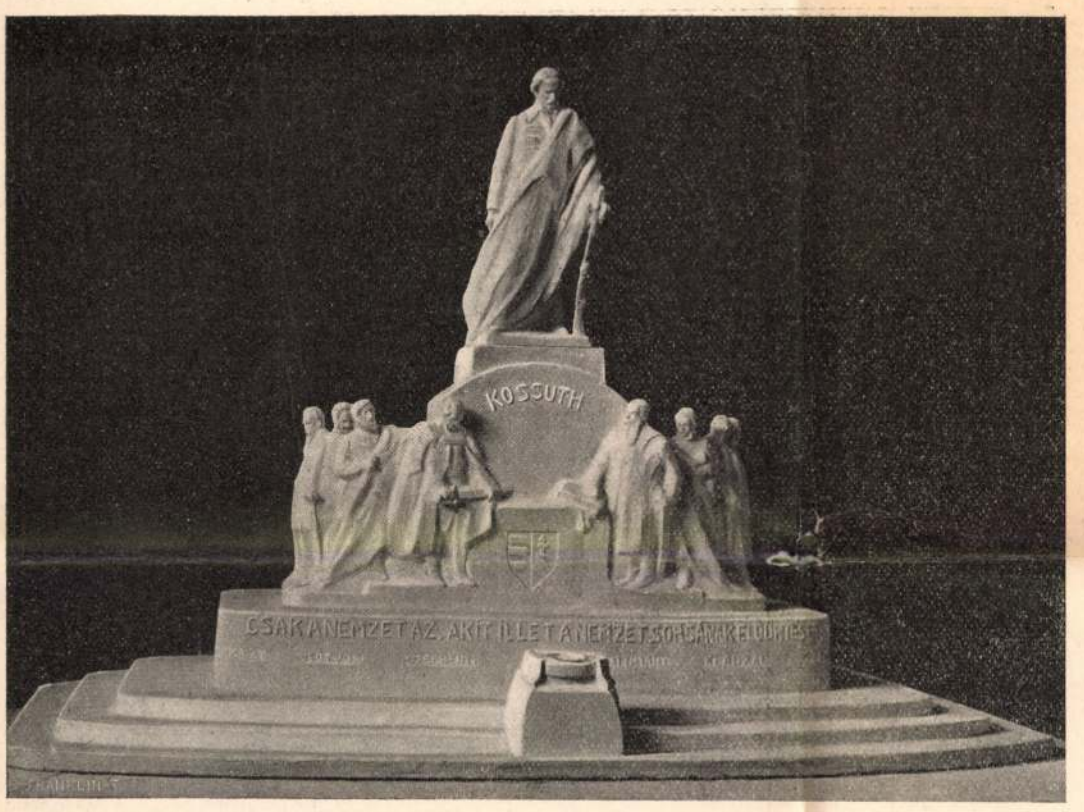

AZ ARADI KOSSUTH-SZOBOR PÁLYANYERTES MINTÁJA HORVAI JÁNOSTÓL ÉS POGÁNY MÓRICZTOL.

rallékat, a Trenor-lányokat és Lady Cressidát az omnibuszban, Trenorné a haját mossa, Fisher Carry bizonyára elment kocsikázni a házigazdával, Silverton Ned alighanem a kétségbeesés czigarettáját szívja hálószobájában, Corby Kate kétségkívül tenniszezik Stepney Jackkel és Van Osburgh kisasszonynyal. A hölgyek közül csak Dorsetné maradt elsorolatlanul, de Dorsetné sohasem jött ki a szobájából lunch előtt, azt mondta, az orvosok eltiltották az éles levegőtől.

A társaság többi tagjaival Lily nem törődött különösebben; akárhol vannak is, aligha fogják megzavarni terveiben. Ezek a tervek egyelőre abban fejeződtek ki, hogy nyáriasabb szabású ruhát vett fel, mint a milyet eleinte választott s lesuhogott a lépesőn, napernyővel a kezében, a sétára induló hölgyek gondatlanságával. A nagy előcsarnok üres volt, csak a kutyák hevertek a kandallónál s észrevéve sétáló szándékát, egyszerre felugrálva ajánlkoztak kisérőkül. Félretolta a felé kapaszkodó lábaikat, a melyekkel ajánlkozásukat értésükre adták s biztosítva az örvendező csapatot, hogy igenis hasznát fogja venni társaságuknak, a szalon nyitott ajtaján át a könyvtárszoba felé ment, a mely a ház végében volt. A könyvtárszoba majdnem egyetlen megmaradt része volt a bellomonti régi udvarháznak: egy hosszú, terjedelmes terem, az angol anyaország tradicióit árulva el klasszikus stilben faragott ajtóival, a hollandi kandallóval, a melynek finom művű felső keretén csillogó rézurnák állottak. Néhány családi arczkép: czopfos, szögletes állú urak, kicsiny testű és nagy tornyos hajdiszü hölgyek függtek a kellemesen kopott külsejű könyvekkel telt állványok közt. Többnyire az említett ősökkel egykorú könyvek voltak s az újabbi Trenor nemzedék nem sokkal gyarapította számukat. A bellomonti könyvtárt tulajdonképen sohasem használták olvasásra, ellenben bizonyos népszerűsége volt mint dohányzónak s menedékhelynek a flirtölés elől. Lilynek azonban eszébe jutott, hogy ezúttal talán bevette magát a vendégseregnek az a tagja, a kiről leginkább lehetett föltenni, hogy eredeti céljaira akarja felhasználni. Zajtalanul lépegetett a karosszékekkel telerakott régi sűrű szőnyegen s mielőtt a szoba közepébe ért volna, észrevette, hogy nem tévedett. Selden csakugyan a szoba tulsó végében volt, de — bár a térdén nyitott könyv hevert — figyelmét nem az foglalkoztatta, hanem egy hölgy, a kinek csipkékkel födött alakja, a mint hátrahajlott a mellette levő székben, rendkívül nyulánknak tünt fel a sötétszínű bőrszékben.

Lily megállott, a mint megpillantotta őket, egy pillanatig vissza akart vonulni, de aztán mást gondolva, ruhája suhogtatásával jelezte ottlétét. A pár föltekintett, Dorsetné nyilt boszankodással, Selden szokott nyugodt mosolyával. Az ő nyugalmának látása megzavarta Lilyt, de neki olyan volt a természete, hogy ha zavarba jött, annál pompásabb önuralmat mutatott.

— Jesszusom, elkéstem? — kérdezte, kezét nyújtva Seldennek, a ki feléje közeledett.

— Honnan késett el? — kérdezte Dorsetné kesernyésen. — A lunchről bizonyára nem, — de talán valami korábbra való terve volt?

— Igen, volt, — mondta Lily bizalmasan.

— Igazán? Talán én vagyok az utjában? De hiszen Selden úr teljesen rendelkezésére áll.

Dorsetné sápadt volt a haragtól s Lilynek bizonyos öröme telt benne, hogy elkeseredését meghosszabítsa.

— Oh, dehogy, csak maradjon, — mondta jóindulatuan. — Egyáltalán nem akarom megfosztani . . .

— Nagyon kedves, édesem, én soha sem szoktam megzavarni Selden úr megbeszélt találkozásait.

Dorsetné ezt olyasformán mondta, mintha rendelkeznék Seldennel, a ki erre kissé boszús arczot csinált, mialatt fölemelte a könyvet, melyet Lily közeledtére elejtett. Lily bájosan tágra nyitotta szemét s könnyed nevetésbe tört ki.

— De hiszen én nem terveztem Selden urral semmit! A templomba akartam menni s attól tartok, az omnibusz nélkülem indult el. Elindult már, nem tudja?

Seldenhez fordult, a ki azt felelte, hogy az imént hallotta az omnibuszt elindulni.

— Hát akkor gyalog kell mennem, megigértem a Trenor-lányoknak, hogy velük megyek a templomba. Hogy gyalog elkésem? Hát legalább megpróbálom s meglesz az a hasznom, hogy nem kell az egész prédikációt végig hallgatnom. Nem nagyon sajnálom biz én.

Vidáman intett a párnak, melyet megzavart, aztán átsétált az üveges ajtókon, végiglebegtetve bájos alakját a kerti hosszú sétaút mentén.

A templom irányába indult, de nem nagyon sietett, a mi nem kerülte el valakinek a figyelmét, a ki meglepett gyönyörrel nézett utána az ajtóból. Igazság szerint Lily valami erős elkedvetlenedést érzett. Tervei mai napra mind azon alapultak, hogy Selden az ő kedvéért jött Bellomontba. Arra számitott, mikor lejött szobájából hogy Selden őt fogja lesni s e helyett olyan helyzetben találta, a mely arra vallott, mintha egy másik hölgyre lesett volna. Vajjon lehetséges-e, hogy Dorsetné kedvéért jött el? Az utóbbinak magaviselete e mellett szólt azzal, hogy ott volt a könyvtárban olyan időben, a mikor közönséges halandók előtt sohasem szokott mutatkozni. Lily egy pillanatig nem látott módot e föltevés megczáfolására. Nem jutott eszébe, hogy esetleg jöhetett Selden csak azért is, mert kedve jött egy vasárnapot a városon kivül tölteni: az asszonyok sohasem képesek az érzelmi szempontokat mellőzni egy férfi megitélésénél, Lilyt azonban nem lehetett egykönynyen elkedvetleníteni, a versengés csak fokozta bátorságát; most arra az eredményre jutott, hogy Selden ittléte, ha nem azt jelenti, hogy még mindig Dorsetné hatalmában van, akkor arra vall, hogy oly teljesen megszabadult tőle, hogy most már nem is fél a közellététől.

Ezek a gondolatok annyira elfoglalták, hogy oly lassan ment, hogy semmi esetre sem érhetett volna a templomhoz az istentisztelet vége előtt. Mire pedig a kertből betért az erdei útra, annyira megfeledkezett szándékáról, hogy leült egy padra az út egy fordulójánál. A hely nagyon kellemes volt, Lily nem is volt érzéktelen a szépsége iránt, de nem volt hozzászokva, hogy a magány örömeit élvezze, csak társaságban, s egy szép leány s egy romantikus táj kombinácziója nagyon is szépnek tünt fel előtte, semhogy kárba veszszen. De senki se mutatkozott, a ki hasznát vehette volna a jó alkalomnak. Félórai eredménytelen várakozás után fölkelt és tovább ment. Valami fáradság érzése lopózott rá, a szikra kialudt belőle, az élet ize fanyar volt ajkán. Maga se tudta, mit keres vagy hogy miért olt ki egén minden világot az, hogy nem találja meg; a vereségnek valami homályos érzését érezte, a belső elszigeteltséget, a mely teljesebb volt, mint a körülötte levő magány.

A lépése elernyedt s nyugtalanul nézegetett maga elé, az út füves szélét szurkálva napernyőjével, Egyszerre lépések hallatszottak mögötte s Selden állott az oldalán.

— Milyen gyorsan megy! — jegyezte meg. — Azt hittem, sohasem fogom utólérni.

Lily felvidulva felelt:

— Egészen el lehet fulladva! Egy óra hosszat ültem azalatt a fa alatt.

— Remélem, én rám várt? — mondta Selden, mire Lily bizonytalanul nevetve felele:

— Hát, — arra vártam, hogy majd meglátom, utánam jön-e?

— Értem a különbséget, de nem törődöm vele, miután ha megtette az egyiket, ebbe bele van foglalva a másik is. De nem volt benne biztos, hogy követni fogom?

— Ha elég soká vártam volna, igen, — de tudja, hogy ki volt mérve az időm a kisérletre.

— Miért volt kimérve? A lunch-idő szabta meg?

— Nem, hanem a másik találkozóm.

— Hogy templomba akart menni a Trenor-lánykákkal?

— Nem, hanem hogy más valakivel fogok a templomból hazajönni.

— Igen, értem. Tudhattam volna, hogy ön eléggé el van látva alternativákkal. És az a más valaki ezen az úton fog hazajönni?

Lily megint elnevette magát.

— Épen ezt nem tudom s hogy megtudhassam, el kell jutnom a templomig, mielőtt az istentisztelet véget ér.

— Nagyon helyes; az én feladatom pedig az, hogy abban a szándékában megakadályozzam, a mely esetben az a más valaki, elkeseredve az ön távollétén, arra a kétségbeesett elhatározásra jut, hogy az omnibuszon megy haza.

Lily vidáman méltányolta ezt a beszédet, Selden tréfálkozása olyan volt, mintha a saját kedve beszélt volna.

— Hasonló esetekben ön így tenne? — kérdezte?

Selden ünnepélyes tekintetet vetett rá.

— Azért vagyok itt, hogy bebizonyitsam, mire vagyok képes megfelelő alkalommal.

— Egy mérföldet gyalogolni egy óra alatt, — meg kell vallania, hogy az omnibusz gyorsabb volna.

— Oh — de vajjon végül megtalálná-e önt? Ez a sikernek egyedüli bizonyitéka.

Egyforma élvezettel néztek egymásra, ép úgy, mint mikor haszontalan semmiségekről beszélgettek a Selden lakásán. De hirtelen Lilynek megváltozott az arczkifejezése és igy szólt:

— Hát, ha ez igy van, akkor másvalaki aratta a sikert. (Folytatása következik.)

A HÁREM.

A hires *Avret* bazáron minden csendes. A fiatal női lelkek utvesztőjében ma a kelet szines rongyait árulják. A csengő aranyak ingerlő zenéjét álmosképű, ópiumos kereskedők hallgatják. Az emberi méltóság meggyalázóit elsöpörte a czivilizáczió. Olyan ez a hely, mint a gazdát-

hol járunk? No én csak annyit mondok: visz minket Sapieha uram, de nem haza, hanem egyenest a tatárok torkába! És addig is még megcsap a ránk kanyarodó lengyelekkel. Nagyon éheznek a maradék kincsre! Nézzék csak kegyelmetek, — villámláskor már látni is, ott a mocsáron túl csillan a lengyel fegyver...

És ekkorra, mintha vége lenne a lápnak, szilárdabb talajra ugrattak a nádas cserje közül. Állhatatosabb itt a rög, — mi ez: csalóka sziget csupán, vagy becsületes anyaföld? «Folyó partja!» jelentik az előörsök; és a földháton túl csakugyan élőviz csobog, — ámde melyik folyó ez, a Szered-e, vagy a Niezlawa? Hamar, — sürgetik a Fejedelmet a főemberek, — hamar gázoljunk át rajta, mielőtt a kitörő égindulás megdagaszthatná! . . . Nekiugratnak a viznek, az első pár lovas nyeletik, de a többi okúl és csakhamar övig érő, de biztos gázlón törekesznek a meredekebb túlsó partra. Pár százan Ő Nagyságával már odaát vannak, mikor a viharszagú szél egyszerre fagyosan sivít az arczukba s az égdörgés ijesztőre erősödik a közelükben. Hull a mennykő, — de vajjon villám-e az a pár száz lépésnyire kigyúló sok fénysáv? Ép a kik kérdik: Pánczél Demeter kapitány, Bojtos Imre, Innepes Ferencz, meg vagy tiz fejedelmi dragony menten lefordul a lóról és pedig a Fejedelem közvetlen közelében. Riad a hajszolt sereg: «a lengyelek lőnek onnan a lesből!» De alig hogy kimondják, máris szélvészként ütnek rajtuk a boszúálló lengyel kopjások. A hátukból kinövő öles szárnyakkal félelmetes szörnyeknek tetszenek a villámlás fényénél. — «Hitszegő gazok, — üvölti Rákóczy György, — hol a vezéretek, hol van Sapieha?! . . .» Hát tán nem jó generális Ő Nagysága, de azért vitéz úr, kiben ezer ördög tombol, ha egyszer kardot ránt. Vasával oda tör, hol leggyilkosabb az agyarkodás és közkatonaként verekszik üzött hada élén . . . Az urak feledik előbbi rankorukat és Fejedelmük köré ugratnak. Oda rohanna Tholdalagi Mihály is, de hogyan hagyja a rábízott kincses társzekeret? Nagynehezen áttolták volt ezt a kocsit a gázlón s most a csatakezdés perczében ép a meredek partra akarnák felsegíteni. Ám a lengyel guerillák tüze csakhamar ide központtól és szempillantás alatt hámban rogyik össze a négy moldvai ló. Süvölt a golyó tovább s egy öreg szakállas eltévedt lövege ép záron találja a koronás vasládát. Törik a brassói mívesek fortélyos remeke s a lökésnél fogva mintegy magától pattan hátra a termetes szekrény érczfedele. Ott a zsákmány, csak utána kell nyúlni! — a szüntelenül czikázó villámfénynél árulóan ragyognak fel a bitorló lengyel király koronázási kincsei. Nosza rajta!... a bömbölő istenitélettel vetekedve rontanak oda a szárnyas vértű lengyel lovasok. Nyilnál sebesebben kap elevenbe húsz kopja, — először Csütörtök János szemébe ver szöget a lándsa hegye, utána nyomban szegény öreg Péntek István szegeztetik a földhöz a torkán át. Mihály dühösen ordít fel s a kocsi fenyegetett oldalára sarkantyúzza lovát. Pillanat alatt két kopja keresi a sisakja rostélyát s három dárdahegy siklik félre pánczélja élén . . . no de azért vér bársonyozza az ő kardját is! A nyakvas alá bújva, szablyája már a negyedik lengyelnek harapja el a torkát, baljának termetes buzogánya pedig a korona után kapkodó kezeket zúzza. Mellette Szombath Ferkó és Huszár Péter vasa csattog, fenn a parton Korniss és Kemény viaskodnak, — a mészárlás leghevében ott piroslik a Fejedelem bíbor dolmánya is. De jaj, a támadás súlya alatt szakad a skófiumos istráng s a kocsi rogyni kezd

A «Tatárrabság» czímű regényhez.

A lengyel magasan tartja a zsákmányt...

le a parton, dűl vissza a folyó felé. Tiz vaskeztyűs kéz ragad a vasládához, kapkodják már a csillogó jogart, az aranyalmát, a szikrázó köves Boleszló-kardot . . . Tholdalagi Mihály csuklóban szeli le a jogart rabló kezet s a véres roncscsal együtt Szombath Ferkónak veti oda a mentett kincset, — aztán csak a korona szabadítására gondol. Karszíjra eresztve szablyáját, úgy lóhátról birokra kél azzal a lithván óriással, ki a folyamba hanyatló kocsiból még kiragadja az aranyliliomos diadémot. Eszeveszett küzdelem ez, mely alatt a viaskodók lovai riadtan tántorodnak velük a vizbe. A lengyel magasan tartja a zsákmányt s csak akkor ereszti el, mikor Mihály hanyattbökve állát, a torkába harap. Csillan a korona még egyszer az eget hasító villám fényénél s aztán a folyóba hull. Tholdalagi utána kap, a ragadó árba bukik alá, de hiába! — Felette azalatt csattogva szakad meg az ég fellegboltja s Isten haragja vet véget az emberek gyűlölködésének. Fehéren zúgó jégeső teperi le az élőket a holtak mellé a mocsárba . . .

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY. (Folytatás.

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpflin Aladár.

Dorset nem mindig talált ilyen érdeklődő fülre s nemcsak gyomorbajos lévén, hanem férfi is, lehet, hogy mialatt kiöntötte keserveit abba a fülbe, nem maradt érzéketlen a hozzá tartozó bájak iránt sem. Mindenesetre oly hosszú időre lefoglalta Lilyt, hogy már a csemegét tálalták, a mikor elkapott egy szót a szomszédjától, Corby kisasszonytól, a társaság komikusától, a ki Stepney Jackkel közeledő eljegyzése fölött kötekedett. Corby kisasszony szerepe a komikum volt: mindig valami tréfával kezdte a társalgást.

— És persze, Rosedale Simon lesz a vőfélye!

Ezt a szavát hallotta tőle Lily, mint jövendölései tetőpontját.

— Isten ugyse, ez jó eszme! Micsoda pompás nászajándékkal rukkolna ki! — felelt Stepney, mintha szöget ütött volna a fejében ez az ötlet.

Rosedale Simon! Ez a név mint valami ék verődött Lily gondolataiba. Úgy állt előtte, mint az élete hátterében leselkedő gyülöletes lehetőségek egyike. Ha nem megy férjhez Gryce Percyhez, el fog jönni az a nap, a mikor kedvesnek kell lennie az olyan emberek iránt, mint Rosedale Simon. Ha nem megy hozzá Grycehez? De hisz hozzá akar menni, — tisztában van vele és önmagával. Borzongva fordult vissza arról a kellemes ösvényről, a melyen gondolatai kószáltak s újra rálépett a hosszú, fehér útra . . . Mikor ez este fölment szobájába, egy újabb csomó számlát talált az asztalán, melyek az esti postával érkeztek. Peniston asszony lelkiismeretes hölgy volt s Bellomontba továbbította őket.

Bart kisasszony másnap reggel abban a legkomolyabb meggyőződésben kelt fel, hogy kötelessége elmenni a templomba. Hamar megreggelizett, csöngetett szobalányának, hogy adja elő a ruháját s aztán elküldte, hogy kérjen kölcsön egy imádságos könyvet Trenornétól.

De szándéka nagyon is észszerű volt, semhogy föl ne keltette volna lázadását. Még meg sem tette előkészületeit s felébredt benne az ellenkezés ösztöne. Egy kis szikra elég volt, hogy lángra lobbantsa Lily képzeletét s a szürke ruha és a kölcsönkért imakönyv látása messze fényt vetett a jövendő évekre. El kell járnia Gryce Percyvel a templomba minden vasárnap. Bérelt ülésük lesz az első sorban, New-York legdrágább templomában és a neve ragyogni fog a hitközség jótékonysági névsorában. Néhány év mulva, ha Gryce meghízik kissé, megválasztják presbiternek. Minden télen egyszer el fog hozzájuk jönni ebédre a lelkész úr s az ura meg fogja őt kérni, ügyeljen, hogy a többi vendégek közt ne legyen elvált ember vagy asszony, legfeljebb olyan, a ki a bűnbánat jelét adta azzal, hogy új házasságra lépett valami nagyon gazdag hitvestársval. Nem volt semmi különösen visszariasztó ezekben a vallási kötelességekben, de egy töredéke volt az unalom ama tömegének, a mely útjában reá leselkedett. És ki szeretne unatkozni ily szép reggelen? Lily jól aludt az éjjel, a fürdő eltöltötte kellemes felhevüléssel, a mi meglátszott arcza teltségén. Ma reggel nem látszott rajta redő, vagy talán jobb helyen volt a tükör.

Az idő pedig megfelelt kedélyhangulatának: a könnyű levegő mintha aranyporral lett volna tele, a gyep nedves hímessége fölött a fák szinte gőzölögtek s a hegyek a patakon túl olvadozó kék szinben úsztak. Lilyt boldogságra hívta minden csepp vére.

Kerékzörgés riasztotta fel tünődéséből és függönye mögül látta, hogy az omnibusz elindult. Tehát elkésett, — de ez nem nagyon bántotta. Egy pillantás Gryce elsavanyodott arczára, még azzal is biztatta, hogy jobb volt elmaradnia, — a csalódás csak növelni fogja étvágyát a délutáni sétára. Ezt a sétát nem akarta elmulasztani, egy tekintet az íróasztalán heverő számlákra elég volt, hogy ennek szükségességére figyelmeztesse. De addig is a reggel az övé s kedvére tünődhetik, mivel töltse el. Eléggé ismerte a bellomonti szokásokat s tudta, hogy a lunchig szabadon töltheti idejét. Látta Wethe-

663 lépjel

A ipar és műipar különböző termékei közt nagy hatást kelt gazdag háziipari kiállításunk, melyet a *Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság* háziipari osztályának nagybuzgalmú vezetője, *Kopperly* Döme állított össze, kiváló műizléssel. Hazánk minden vidékének háziipara, himzések, szőnyegek, agyagárúk — a javával szerepelnek ebben a gyűjteményben, melynek párját, változatosság dolgában, egy nemzet kiállításában sem találjuk. A pozsonyi háziipari egyesület művei, az egyszerű tót-himzések, a kalotaszegi varrottasok, a magyarói, kőhalmi, ipolysági, gyoroki, tur-terebesi, stb. himzések és szövetek, becskereki, máramarosszigeti szőnyegek, bártfai játékáruk, erdélyi, szentesi, huszti és hollóházi cserépáruk — mind nagy tetszést keltenek, eredetiségüknél és pompás, kifogástalan művészeti érzékről tanuskodó kivitelüknél fogva.

A bányászati épületben sikerült csoportját találjuk a világhirű magyar *ásványvizek* kiállításának, melyekből kostolóra is jut a kiállítás látogatóinak. A mezőgazdasági csarnokban nagyon hiányzik Magyarország részvétele, pedig itt nagy sikert arattunk volna. Malom- és czukoriparunk is hiányzik, mit szintén csak fájlalhatunk. Különben a magyar malomipar dicsőségét hirdeti, hogy akárhány amerikai nagy malomiparos ma már nemcsak azt hirdeti, hogy magyar rendszer szerint őrölt lisztje van, hanem tudatja a Mechwart, Haggenmacher, stb. szabadalmú gépekkel való őrlését is. A mezőgazdasági csarnokban különben némi nyoma mégis van hazánknak, a mennyiben selyemtermelésünk buzgó felügyelője, *Bezerédj* Pál kiállította pompás gyűjteményét, remek mintáit és érdekes táblázatait.

Azután szerepelünk még a képzőművészeti csoportban is. Dr. *Szögyény* György kormánybiztos a hazulról kiküldött műtárgyakon kívül nagynevű művészeink amerikai meczénások birtokában levő legjobb műveivel is gazdagította a magyar képzőművészet kiállítását s az egyik teremben pompás hazai iparművészeti dolgokat állított ki. A kiállítás látogatóinak szép kiállítású katalogust osztogatnak ingyen, melyben *Lyka* Károly ismerteti magyar és angol nyelven a magyar művészetet.

**

És végül még ifjaink szerepléséről kellene irnunk: az *olympusi versenyekről*. Sajnálom, hogy úgy nem irhatok, hogy ime, ez a négy arczkép, az olympusi verseny négy magyar győztesének a képmása. Mert hát bizony — eltekintve a holnap kezdődő uszási versenyektől, melyeknek még legjobb eredményét remélem — magyarjaink mindössze egy második és negyedik díjat (Gönczi Lajos a magasugrásban) és egy negyedik díjat a száz yardos futásban (Mező Béla) visznek haza. (Azóta, hogy e levél iratott, mint tudjuk, akadt magyar ember, a ki első díjat nyert úszóversenyen: *Halmay* Zoltán. *Szerk.*)

Hanem azért épenséggel nem volt dicstelen a magyar athléták szereplése a st.-louisi olympusi versenyeken. Mindenki elismerte kiváló kvalitásukat és tény, hogy más európai nemzetek sem értek el nagyobb sikereket. Mindannyiukat kimerítette a fárasztó tengeri út, a harmincz órás vasuti utazás, azután a szokatlan éghajlat, nyomasztó hőség, rosz lakás, idegen ételek épenséggel nem voltak alkalmasak arra, hogy az európaiak kondicióját előmozdítsák. A roppant önteltséggel felvonult német athléták is épen csak egy — általános vélemény szerint — véletlen első és egy harmadik díjat visznek haza.

Bizonyos azonban, hogy az amerikai athlétáknak rendszere, trainingje nagy hatással volt a mi athlétáinkra is; és mert közoktatásügyi miniszterünknek egy kiküldöttje is végig nézte ezeket a versenyeket, bizonyosra vehető, hogy testgyakorlati rendszerünkre nagy hatással lesz ez a verseny. Az amerikaiaknak szigoruan rendszeres «physical kulturája», e téren is valósággal amerikai arányokat szem előtt tartó törekvése az európaiakat általában arra fogja ösztökélni, hogy e téren is tanuljunk az amerikaiaktól. Nagy előnye az amerikaiaknak kétségkívül az is, hogy itt az athletika, a testedzés, testedző sportok művelése nem épen csak szórakozás, uri osztályok mulatsága, hanem egységes törekvése a nemzet ifjuságának, úgyszólván a futni tudó gyermektől az ereje javában lévő férfiig. Osztály, rangkülönbség nincs itt más téren se, különösen nincs a nemzeti sportok terén. Igy, hogy egy példát említsek csak, a mostani versenyek kalapács-dobásának nyertese, ki olympusi rekordot is ért el: John *Flanagan*, new-yorki rendőr, kit azért teljesen egyenrangú bajtársnak ismernek el az athletikai klubban. Sőt ha tudják, hogy akármilyen tisztességes ifju kiváló ügyességgel bir valamely sport terén, azt igyekeznek körükhöz kötni, biztos állást szereznek neki, hogy azután diadalaival majd körük, klubjuk hirnevét fokozza. Most különben ez a verseny az amerikaiak részéről főképen arra irányult, hogy lehetőleg az összes díjak Amerikában maradjanak és hogy az Egyesült-Államok nyugati és keleti államai között való állandó küzdelemnek kedvező alkalmául használják föl ezt a teret is. Az európaiakkal alig törődtek. Udvariasak voltak velük szemben, de a vendégszeretetnek olyan megnyilatkozásait, mint a milyenekhez mi a vén Európában szokva vagyunk, — itt egyszerűen nem ismerik. Mindenki törődjék magával és mindenki teljesítse kötelességét! A versenyzők versenyezzenek nevezésük szerint, a rendezők rendezzenek elvállalt kötelességük szerint. No, de nem is volt itt fejetlenség és oly rendben ment itt minden — bárha egyszerre 4—5 verseny volt is a pályán — mintha egy láthatlan nagyszerű gépezet intézte volna a dolgokat. Pedig hát nem gépezet az, hanem minden téren csodálható erénye az amerikaiaknak, a miben példaadással szolgálhatnak a művelt, vén Európának is: minden egyesnek *kötelességtudása* és ezáltal a legnagyobb tömegeknek is bámulatos *fegyelmezettsége*.

Zerkowitz Emil.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE OROSHÁZÁN.

AZ OROSHÁZAI KOSSUTH-SZOBOR.

Mind nagyobb lesz azoknak a magyar városoknak a száma, a hol Kossuthnak szobrot emeltek. A legújabb és pedig művészileg szépen sikerült szobrot szeptember 18-ikán *Orosházán*, a nagy alföldi, tiszta magyar városban avatták föl. Nehány nap mulva egy másik nagy magyar vidék gyűl össze Kossuth újabb érczszobra körül *Hajdu-Nánáson*.

Orosházára összegyűlt Békésmegye sűrűn egymás mellett levő városainak közönsége. A szomszédos megyékből is mentek küldöttségek. Budapestről *Kossuth* Ferencz több függetlenségi párti országgyűlési képviselővel utazott le. A fölavatás külső díszét megzavarta az eső, mely azonban nem hűtötte le a lelkesedést. Az evangelikus templomban tartott isteni tisztelet nyitotta meg az ünnepet s innen vonultak a Piacz-térre, a hol már akkor ezernyi polgár gyűlt egybe. A dalárda éneke után a szoborbizottság elnöke, dr. *Bikády* Antal mondta az első lelkesítő beszédet; aztán a kerület képviselője, *Veress* József evangelikus esperes beszéde tett élénk hatást. *Jankó* Ferencz orosházi biró a hatóság nevében átvette a szobrot gondozás végett. *Kossuth* Ferencznek nagy figyelemmel hallgatott beszéde fejezte be az ünnepélyt.

A szobor *Horvay* János műve, ki Kossuthnak már több álló szobrát készítette s ezek közt az orosházi művészi fejlődéséről is tanuskodik. Az életnagyságnál jóval magasabb szobor Kossuthot mint szónokot tünteti föl. Jobbját heves mozdulattal nyújtja előre, baljában a díszkardot emeli. Hajadon fővel áll, mentéje egészen fel van öltve, elől szélesen kitárulva s a ránczozat hullásával elég plasztikai vonalat adott a művésznek.

Az ünnepélyt lakoma — természetesen felköszöntőkkel, — ünnepi szinielőadás és tánczmulatság fejezte be.

KELLER HELÉN SIKETNÉMA-VAK LEÁNY SAJÁTKEZŰ LEVELE.

Közli *Dr. Boros György.*

Rendkívüli öröm ért, a milyet nagyon ritkán élvezünk. *Keller* Heléntől levelet kaptam. Bostonban (Back Bay South) az éjszakamerikai

Egyesült-Államokban tették postára. Ezek a piros és zöld bélyegek a fehér borítékon mindig kedves vendégek előttem, mert rendesen egyikmásik jó emberemtől hoznak becses gondolatokat, érdekes hireket, de a mostani fölülmúlta minden várakozásomat. Keller Helén sajátkezű irása, csak a czímet irta Miss Sullivan. Maga a levél géppel van irva, de a névirás Helén sajátkezű irása irónnal. Épen olyan, a milyennel könyvében ismerkedtem meg.

A múlt tél folyamán Kolozsvárt felolvasást tartottam a Dávid Ferencz-Egyletben Keller Helén tanítójáról Miss Sullivanról. A városi közönség nagy érdeklődést tanusított, a mely mutatta, mily sokan olvasták a «Vasárnapi Ujság»-ból Keller Helén csodálatos önéletrajzát. Hallgatóim között legföltűnőbb volt két vak leány és két vak fiú, kiket a helybeli siket-némák és vakok intézetéből hozott magával az intézet igazgatója. A szegény gyermekek nagyon élénk hatást tettek a közönségre, nagyobbat az amerikai siketnéma-vak leány és tanítója, legnagyobbat egyik vak fiú, midőn fölállott és előre elkészitett, sajátkezűleg Braille-pontokkal irt levelét fölolvasta. Sok szem volt könnyel telve.

A fölolvasott levél izenet volt Amerikába Keller Helénnek és a következő sorokat tartalmazta:

Keller Helén kisasszonynak

Boston.

Dr. Boros György tanár ur felolvasásából, mi a vakok kolozsvári intézetének növendékei is értesültünk arról a meglepő eredményről, melyet Ön az önképzés terén elért.

Ez a tudat örömmel tölti el a mi lelkünket is, mert reménységet nyujt nekünk is, hogy ha szorgalmasan tanulunk, a mi lelki szemeink is megnyilnak, mi is látni fogjuk s mi is elsajátíthatjuk a szép és hasznos ismereteket.

Ebből a kedves alkalomból örömmel üdvözöljük Önt, az Oczeánon túl lakó költői lelkü társunkat s kérjük, hogy gondoljon mindig szeretettel magyarországi vak testvéreire. — Kolozsvárt 1904. február 7. — *A vakok kolozsvári országos intézetének növendékei.*»

Ezt a levelet angolra is lefordítva elküldöttem megfelelő magyarázat kiséretében. Szeptember 10-én kaptam rá választ magától Keller Heléntől. E kedves, okos leveléből a «Vasárnapi Ujság» olvasói megtudják, mit művelt a mult tanévben.

*

Professor G. Boros

Kolozsvár (Hungary).

Kedves dr. Boros,

Remélem nem igen késő még, a mult télen érkezett barátságos levelére válaszolnom. Mikor a levél jött, teljes erővel készültem egyetemi tanulmányaim (College Course) befejezésére. Miután juniusban az egyetemi fokozatot (a baccalaureatust) elnyertem, annyira ki voltam merülve, hogy könyveimmel együtt minden levelet félre toltam. Most már jobban vagyok, s nem sokára annyira leszek, hogy ujból munkához kezdhetek. Midőn elővesszem és átnézem leveleimet, melyekre felelnem kell, az öné mindig megújuló örömet szerez nekem.

Örvendek, hogy szerette könyvemet. Mindig jól esik hallanom, hogy élettörténetem érdekelte az embereket.

Az a világ, a melyben én élek, annyira elüt az önökétől, hogy nekem jól esik, ha áthozhatom önöket onnan az én világomba. Mi ugyanazokat a könyveket olvassuk, ugyanazokon a magaslatokon járunk, ugyanazokat a virágokat szagoljuk, de mennyire másképen! Az én eszméim olyan tapasztalatokon alapulnak, a milyeneket önök, a kik látnak és hallanak, nem tesznek. És a világot, a melyben élünk, eszmék teremtik!

Engemet minden érdekel, a mit Magyarországról hallok. Önök valóban kiállották a legerősebb próbát, s fényesen bebizonyították bátorságukat a függetlenségért vívott harczukban. Délkelettel szemben önök alkotják Nyugat-Európa határát, s önök megérdemlik, hogy függetlenséget élvezzenek azok között a nemzetek között, a melyeket védelmeztek. De hiszen végül is egy nemzet legfőbb szabadságát a béke műveiben találja. A mely nemzet föl tud emelkedni a mívelődés napsütötte magaslataira, nem ismer korlátot.

A kolozsvári intézet vak tanulóinak megható levelét megkaptam. Kérem, fejezze ki nekik szeretetteljes üdvözletemet. Közöttünk van egy nagyon erős kötelék, habár azt nem láthatjuk is. Minket is, miként Magyarországot, a külső kötelékek foglyul tartanak, de szivünkben megtaláljuk látomásaink tárgyait.

Szivélyes tisztelet és ismételt köszönet jó kivánataiért. Maradok tisztelő hive

Wrentham Mass. aug. 27. *Keller Helén.*

A TEMPLOM DÉLNYUGATRÓL, A RESTAURÁLÁS ELŐTT.

A TEMPLOM DÉLKELETRŐL, A RESTAURÁLÁS UTÁN.

A JAÁKI TEMPLOM RESTAURÁLÁSA.

EGYVELEG.

* **A német császár beszédeit** csakis az ő saját gyorsirója képes följegyezni. A császár egy percz alatt rendesen 260 szót ejt ki, de ha alattvalóihoz intézi szavait, ezeknek a szavaknak száma a 350—360-at is meghaladja, a mi a legügyesebb gyorsirót is kifárasztja.

* **Miklós czár és neje** maguk közt rendesen németül és angolul beszélnek, csak nagyon ritkán oroszul vagy francziául. A czárné férjhez menetele előtt egy szót sem tudott oroszul.

* **Abdul Hamid szultán** jól ért az asztalos mesterséghez. A Yildiz palotában külön berendezett műhely van, hol a számára megrendelt bútorok készítésére fel szokott ügyelni s azok tervezetét maga állítja össze.

* **Khina lakosságának száma** iránt a statisztikusok mai napig sincsenek tisztában. Végre valahára a khinai kormány egy hivatalos összeirás nyomán közzétette, hogy a birodalomban összesen 420 millió ember lakik. Tibetben, Mongoliában, Turkesztánban és Mandsuriában aránylag kevés a lakosság, de Shantungban és Honanban, valamint a többi nagyobb tartományokban minden talpalatnyi föld el van foglalva.

* **Agyonnyomott csecsemők.** Az angol hivatalos statisztikában rendkívüli nagy számban szerepelnek az olyan esetek, mikor az anya vagy a dajka agyonnyomta az ágyban a csecsemő gyermeket. Ennek oka egyfelől az a szokás, hogy az angol anya vagy dajka nem bölcsőbe teszi éjszakára a kis gyermeket, hanem maga mellé veszi az ágyba, más felől pedig az iszákosság nagy elterjedtsége.

* **A legnagyobb ügyvédi díjat,** melyet valaha fizettek, Cromwell Vilmos amerikai ügyvéd kapta, ki a Panama-csatorna utolsó pörében a franczia részvényeseket képviselte. A díj a vételár öt százalékában, vagyis 960,000 koronában volt megállapítva.

* **London utczáin** mostanában női czipőtisztítók láthatók, kik csakis hölgyeket szolgálnak ki.

boltban» czímű szép költeménye szépirodalmi olvasmányúl szolgálnak. *Ferenczy* Zoltán az 1845 deczember 15-iki biharmegyei gyűlés leiratát közli, mely báró *Kemény* Zsigmond eddig ismeretlen műve. Az «Értesítő» rovat több könyvismertetést közöl. A «Budapesti Szemle» *Gyulai* Pál szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában jelen meg, minden hónap elsején: előfizetési ára félévre 12 korona, egyes füzet ára 2 korona.

A Nagy Képes Világtörténetből, melyet a Franklin-Társulat és a Révai testvérek irodalmi intézete együtt adnak ki, immár a XI-ik kötet jelent meg. A kötet a Napoleon utáni reformkorszakot tárgyalja; az egész kötetet maga a szerkesztő, dr. *Marczali* Henrik irta. Megszoktuk a történelemből csak a nagy eseményeket és nagy korszakokat látni s azok után úgy tetszik, mintha rendesen pusztaság következnék s mintha az emberiség olyankor egyébbel nem is foglalkoznék, mint az előző korok szűlte eszmék eltanúlásával. Pedig ez a kor nagy volt és fontos. A politikai életnek a bécsi kongresszus és a szent szövetség építettek új alapokat; Angliában kifejlődött az ír-kérdés, megalakúltak az Egyesűlt-Államok s a kis Belgium szervezkedik; Spanyolország és Portugália, Francziaországban a júliusi forradalmat a bolgár királyság váltja fel; Németország az egyesűlés vágyától hevűl, a Balkán forrong, Magyarország történetének új stádiumába lép: megkezdődik nemzeti kifejlődése. A politikai küzdelmekben ott vannak a nemzetek legnagyobb költői: Goethe, Schiller és Heine, Byron, Beranger és Viktor Hugo, nálunk Vörösmarty, Eötvös, Kölcsey. Rendre föltűnnek az államférfiak közűl: Canning, Peel, Pitt, O'Connell, Thiers és Guizot, Metternich és Bismarck, Széchenyi, Kossuth és Deák. Jönnek a nagy találmányok: a gőzös, a levélbélyeg s kifejlődik a nemzetiségi eszme. A nevezetes korszak történetét *Marczali* Henrik alapos tudománynyal, élvezetes előadásban irta meg, kellően méltatva hazánk történetének akkori eseményeit is, nagyrészben saját kutatásai alapján. Ennek a kornak történetét mondja el a Nagy Képes Világtörténet most megjelent XI-ik kötete. A kötetet számos korhű illusztráczió is diszíti. Ára 16 korona.

A gyermekápolás. Irta dr. *Oláh* Gyula. Hogy hazánkban oly nagy a gyermekhalandóság, azt főkép az ápolás hiányosságának lehet tulajdonítani. Most megjelent füzetében a helyes ápolásról ad a szerző hasznos tanácsokat a szülőknek, különösen kiterjeszkedvén a nép körében elterjedt gyermekápolási félszegségek orvoslására. A munka az Athenaeum kiadásában jelent meg, ára 1 korona.

Selmeczbánya történetéből. *Richter* Ede egy terjedelmes kötetben megirta Selmeczbánya szerepét a kurucz-mozgalmakban, a városi levéltárban felkutatott adatok alapján. Munkája a Rákóczi-kor történetének részletes ismeretéhez sok értékes új adalékot nyújt. Az a körülmény, hogy Rákóczi felkelésének sikerére katonai, politikai és pénzügyi szempontból egyaránt nagy fontosságú dolog volt a felvidéki városok magatartása, fölébe emeli e könyvet a helyi érdeknek s általános értéket is kölcsönöz neki. A szép kiállítású kötet Selmeczbányán jelent meg; ára 3 korona.

A Nemzeti Szinház október 2-án *Calderon* egy verses vígjátékát mutatta be. A darab czíme egy közmondás: «*Két szék közt a pad alatt*», hőse egy szép és kedves spanyol lovag, a ki egyszerre két Donnának udvarol, egyiknek vagyonáért, a másiknak szépségeért. Egyszer rosz időben talál látogatóba menni: a két nőt együtt éri. Merészen kivágja magát a szebbik előtt, de az mégis gyanakodni kezd, ketten egy időben és egy helyre kérik találkára a két név alatt kétfelé kalandozó lovagot s ekkor kiderűl csalása. Ennyi az egész mese. Tagadhatatlanúl szegényes lelemény, kivált abban az egyszerű naiv formájában, a melyben Calderon elibénk adja. Az is tagadhatatlan azonban, hogy ezekben a furcsa helyzetekben a komikumnak ezer csirája van elvetve, a melyeket Calderon sokkal finomabb és kedvesebb vidámsággal használt fel, mint példáúl a modern francziák, a kik ezt a sovány mesét átvették tőle, hogy ízléstelen, frivol vígjátékokká duzzaszszák. A lovagot Császár játszotta, a hölgyeket Lánczy Ilka és Cs. Alszeghy Irma. Egypár elmés, kaczagtató jelenete van a két komornának a lovag ütöttkopott apródjával, kinek szerepét Rózsahegyi Kálmán adta, ötletes jókedvvel. A darabot Huszár Vilmos fordította és az elhúnyt Makai Emil szedte versbe. *(v.)*

A Vigszinház október 3-ikán, úgy látszik, ráakadt az idei kassza-darabjára. «*Dr. Nebántsvirág*» a czíme, a szerzője két ügyes kezű franczia: Mars és Desvallieres, a kik már nem idegenek ebben a szinházban. A darab sikerét az biztosítja, a mi tavaly a «*Bob herczeg*»-ét, hogy sikamlósságoktól mentes. Egy-két csintalan mondás kerűl ugyan a párbeszédben, de a közönség, a mely e tekintetben leszállított igényekkel seregel ebbe a piros függönyös, vidám házba, elnéz valamit a nagyobb mulatság kedvéért. A «Dr. Nebántsvirág» mulatságossága csupa helyzetkomikum s szinte akrobatai ügyességet kiván a szereplőktől, mint az újabb angol vigjátékok és operettek. Az udvarlók folyvást szekrényben és pamlag alatt bújkálnak s dr. Nebántsvirág maga folyton vándorol egyik lakásából a másikba, a melyeket csak egy fal választ el s egy rejtekajtó. A falon innen komoly ügyvédi irodában méltóságos arczczal fogadja ügyfeleit, a falon túl pedig egy fiatal divatárus lány várja, — a barátnője. Közben egy féltékeny fiatal asszony ismerőse hol itt, hol ott keresi s a másik szállására illanó ügyvéd helyett mindig a saját férjével akad össze, a ki meg az ügyvéd úr barátnőjével tart fenn ismeretséget. Ilyen bohó és elcsépelt szálakból van összegabalyítva a bonyodalom, a melyben elmésség sem sok van, finomság meg épen semmi, de izléstelenség sincs sok. Az újdonságban Beckné Kertész Ella, Harmath Hedi, Hegedüs, Góth és Tapolczai játszottak nagyobb szerepeket, de szóhoz jutott benne a szinháznak majdnem valamennyi tagja.

Népszinház. A czigányzenekarok versenye után október 2-án kerűlt színre a «*Masinka*» czímű eredeti operette. Nem helyes dolog, ha magyar szerző a szinpadra idegen világot visz, mikor abból úgyis eleget hozunk be a külföldi darabokban. A szerzőket alighanem az csábítja erre, hogy a szinpadi sablonok készen vannak, könnyen kezelhetők. *Rössel* Nándor is így írta a «*Masinka*» czímű operette szöveget orosz olvasmányok és orosz tárgyú librettók után. Az eredmény megmutatta, hogy az ilyen naiv kalandozást többé nem veszik komolyan. A szövegnél többet ér a zene, melyet *Erkel* Jenő szerzett, Erkel Ferencz unokája s Erkel Gyula fia, a ki ez első munkájával is megmutatta, hogy a zenei tehetség, mely családjában hagyományos, benne is megvan. Ezt a bemutató előadáson a közönség is szívesen elismerte.

RUTTKAYNÉ KOSSUTH LUJZA SIREMLÉKE. — Horvay János szobormüve.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tudományos Akadémia okt. 5-én űlt össze a nyári szünetek után. Ilyenkor mindig sok a tárgya, mert pályadíjainak legnagyobb részére szeptember utolsó napján jár le a pályázat. E pályaművek bejelentése és a bíráló bizottságok megalakúlása vette igénybe az összes ülést.

Az összes ülésen *Than* Károly elnökölt és *Szily* Kálmán főtitkár jelentette be először is az Akadémiát a nyár alatt ért sulyos veszteségeket. Meghalt *Pauler* Gyula, a második osztály elnöke, a jeles történetíró, és *Kállay* Béni közös pénzügyminiszter, az Akadémia tiszteleti tagja. A titkár mind a kettő érdemeit részletesebben méltatta. Bejelentette Kazinczy Ferencz leányának, özv. *Krajnik* Imrénének, szül. Kazinczy Eugéniának Budapesten 96 éves korában történt halálát. Koporsójára az Akadémia koszorút helyezett.

Következtek az Akadémia pályadíjaira versenyző művek bejelentése. *Bezerédj* István életrajzára két pályamunka, a *Teleki-pályázat*-ra 16 szomorújáték; a *Bánffy* Dezső-jutalomra 4 történeti vígjáték; a *Farkas-Raskó*-pályázatra 47 hazafias költemény; a *Péczely*-regénypályázatra 9 regény; a *Karátsonyi-díj*-ra 47 dráma; a *Nádasdy-jutalom*-ra 52 elbeszélő költemény; a *Lévay*-jutalom-ra (az epikai költészet története) egy; a *Dóra*-pályázat-ra (törlesztéses államadósságok) 4; a *Lukács*-Krisztina-pályázat-ra egy s végűl a *Vitéz*-jutalom-ra (növénycsalád monografiája) szintén egy pályamunka érkezett.

Az összes ülés után az *első osztály* tartott ülést

A FERENCZ JÓZSEF TANÍTÓK HÁZA BUDAPESTEN.

dr. *Heinrich* Gusztáv elnöklésével, és *Thury* József olvasta föl székfoglaló értekezését: «Török nyelvemlékek a XIV. század végéig.» Thury, miután megemlékezett az ujgurok, oguzok, szeldsukok s más régi török népek ős irodalmáról s töredékesen fönmaradt krónikáiról, az állapította meg, hogy a VII. századtól a XIV. század végéig, tehát nyolcz teljes századból, a törökök által lakott óriás területről, Mongoliától a Boszporusig, napjainkig összesen mily nyelvemlékek maradtak fönn. A felsorolt 17 nyelvemlék közül *Thury* legrészletesebben az 1390-ben irott *Iszkendernámét*, a Nagy Sándorról szóló terjedelmes regényes eposzt ismertette, a mely első fönmaradt emléke az oszmán-török nyelvnek s mutatja, hogy milyen volt a török nyelv az oszmán birodalom első századában. A székfoglalót megéljenezték.

A történelmi társulat okt. 2-iki ülésén az elnöklő gróf *Teleki* Géza megemlékezett *Pauler* Gyula haláláról, kinek érdemeit jegyzőkönyvbe igtatták. Emlékbeszéd megtartására *Thallóczy* Lajost szólítják föl.

Ezután dr. *Takáts* Sándor olvasta föl «Kisérletek a magyar haderő feloszlatására 1671-ben» czímű értekezését. Levéltári kutatásai alapján vázolta a magyar hadsereg romlását, melynek eredete III. Ferdinánd korára megy vissza, a ki a 30 éves háború lezajlása után nagy számmal hozta az országba a német zsoldosokat, kiknek száma folyton nőtt, míg a magyaroké fogyott. A katonaság a zsoldot most már nagyon rendetlenűl kapta, úgy hogy 1671-ben már 6—7 év óta nem kapott egyetlen fillért sem a magyar hadsereg. Tehát teljesen rablásra volt utalva s leirhatatlan nyomorral küzdött. 1671-ben elhatározták a magyar csapatoknak a minimumra való leszállítását. A legénység kenyerét vesztve, a fölkelőkhöz állt. A német katonaság azonban, mely a török harczmódját nem ismerte, képtelen volt neki ellentállani s így csakhamar belátták Bécsben, hogy a magyar hadseregre mégis szükség van s 1683-ban csakugyan föl is emelték a régi létszámra. A törökök kiűzésével azonban ismét felmerűlt a régi terv, a magyar katonaság feloszlatására. Takáts előadását nagy figyelemmel hallgatták.

MI UJSÁG?

A válság. A nehéz állapotok könnyebbülése még most sem következett be. Gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnököt lemondása után csak október 5-én fogadhatta a király, mert addig az orosz czár látogatása foglalta el. A lemondott miniszterelnök kihallgatása egy óra hosszat tartott s másnap ismét rövidebb kihallgatáson fogadta őt a király. Ezután *Széll* Kálmán volt miniszterelnök kapott meghivást, hogy a Felség elé járuljon, mi a politikai körökben nagy feltünést okozott és sok találgatásra adott okot. *Széll* Kálmánt október 7-ikén fogadta a király szokatlanúl hosszú, csaknem két órára terjedő kihallgatáson. Kormányalakításra való megbizatás azonban ekkor sem történt. Széll Kálmán a szabadelvűpárt katonai programmját készítő kilenczes bizottság október 8-iki ülésén bizalmas közléseket tett a kihallgatásról, de erről a tagok titoktartása miatt semmit sem lehet tudni. Sejtik, hogy Széll ismertette azt a határt, melyet az uralkodó a katonai követelésekre nézve kitűzött.

A politikai helyzetet ismét zavartabbá tette, a mi *Szegeden* történt e hó 6-ikán, egy az ottani Kossuth-szobron talált koszorú miatt, melynek szalagjára ez volt irva: «Drága emlékednek — a visszatartott katonák». Ez katonai politikai tüntetésnek tűnt fel és Csalány tábornok, a szegedi honvédkerület parancsnoka, katonai beavatkozással távolította el onnan a koszorút. E miatt zavargások törtek ki, melyek két este tartottak, s több polgár és katona megsebesűlt. A zavargások a következő napokon nem újultak meg többé. A város rendkívüli közgyűlésben emelt panaszt a belügyminiszternél a katonai beavatkozás ellen.

Frigyes főherczeg ezüstlakodalma. Családi körben ülte meg Frigyes főherczeg október 8-ikán ezüstlakodalmát. A főherczegi pár és leányuk, Henrietta főherczegnő Pozsonyból október 7-ikén elutazott *Féltoronyba* s az ottani kastélyban folyt le az ünnepély.

Október 8-ikán reggel a féltoronyi esperes két udvari káplán segédletével nagymisét mondott a kastély kápolnájában. Azután ő fenségeik az V. hadtest tábornoki karának, Pozsony városnak, a főherczeg főudvarmesteri hivatalának és a főherczegi jószágigazgatóságnak üdvözlő küldöttségét fogadták. Délben villásreggeli volt, melyben az összes családtagok, *Salm-Salm* és *Pármai* Illés herczeg nejeikkel, a küldöttségek tagjai vettek részt. A főherczegi párt táviratban üdvözölték: a király, a főherczegek, Vilmos császár, a spanyol királyné és még számosan. A küldöttségek fogadása előtt a kastély szinházában teljesen családias szini előadás volt, a melyen a főherczegi pár gyermekei szüleiket versszavalással és élőképekkel üdvözölték. A *pozsonyi* koronázó főtemplomban ugyanaznap reggel hálaadó istentiszteletet tartottak.

A király Kállay Benjamin özvegyénél. Ő Felsége e hó 6-án délután Bécsben a Kärthnerstrassei «Károly főherczeg» szállodában meglátogatta néhai Kállay Benjamin közös pénzügyminiszter özvegyét. Ő Felsége részvétét fejezte ki az özvegynek férje elhúnyta fölött.

Deák Ferencz 100-ik születésnapja. Budapest főváros törvényhatósága október 17-ikén, Deák Ferencz születésnapjának századik évfordulóján rendez fényes ünnepet, mely a Deák-szobor körűl fog végbemenni, s melyre a királyt is meghívták. Az ország számos helyén megülik e napon Deák emlékét. Némelyik törvényhatóság, mint pl. Fehérmegye, már előbb megtartotta a Deák emlékezetének szentelt ünnepélyt.

Rákóczi-ünnep Budapesten. A budapesti Rákóczi-szobor javára október 11-ikén nagy ünnepélyt tartanak a Vérmezőn. A környékből is számos község küldöttsége csatlakozik az ünnepélyhez, melynek védnökei: Apponyi Albert gróf, Zichy Jenő gróf, Thaly Kálmán, Vaszary Kolos, Bubits Zsigmond püspök, Rákosi Jenő, Halmos János polgármester, Kossuth Ferencz, Beniczky Lajos és Eötvös Károly.

A küldöttségek, egyesületek, az ifjuság és a polgárság reggel nyolcz órakor gyülekezik a Borárostéren s lobogók alatt vonúl keresztűl a körutakon és Margit-hidon a Vérmezőre, a hol tábori mise lesz s különböző felekezetbeli lelkészek imát mondanak; majd hazafias beszédeket, szavalatokat tartanak. Este a Vigadó nagytermében történelmi élőképeket rendeznek a Rákóczi-korszakból.

Szmrecsányi Pál, Nagyvárad új r. kath. püspöke október 7-ére érkezett székhelyére. Beigtatása azért késett, mert rezidenciáját a püspök ujonnan rendeztette be nagy díszszel. A püspök nagyobb összegeket adott iskolai és egyéb jótékony czélokra.

Az új püspök üdvözlésére megjelent *Radu* Demeter görög katholikus püspök is, s utána 42 küldöttség tisztelgett, ezek közt a város, Biharmegye, a királyi tábla, a katonai helyőrség, a református, az izraelita felekezetek, a különböző hivatalok és egyesületek küldöttjei. A küldöttségek fogadása késő estig tartott. A *beigtatás* egyházi ünnepe okt. 8-án nagy pompával ment végbe a székesegyházban. A beigtatás ünnepét emelte a püspöki palota és nagy templom közti tágas térségen összegyűlt tömeg, mely a templomban már nem tudott helyet kapni. Itt helyezkedtek el az egyesületek és iskolák is. A püspök bevonulása a templomba, a kétszázötven főnyi papság és előkelőségek kiséretében, szép látvány volt. A templomban, mely egyike a legnagyobbaknak és körös-körűl karzatokkal van ellátva, az egyházi pompa teljes fényében fejlődött ki. A régi dókból fentartott zene- és énekkar harsonái és énekkar fogadta a püspököt. A templom oldalt levő tágas folyosóin is alig lehetett mozogni, a mi pedig egy pár ezer ember jelenlétét mutatta. A nagy szentélyben bontakozott ki egészében a szertartás templomi fénye. Mennyezetes trónján űlve mondta el *Szmrecsányi* püspök a papságához intézett latin beszédet, aztán a szószékről a hívekhez szólt másfél óráig, a vallás szózatát hangoztatván a keresztény kötelességekről.

A mezőtúri főgimnázium jubileuma. Október 8-án Mezőtúr közönsége szép ünnepélylyel űlte meg a ref. főgimnázium 350 éves fennállását. Némely adatok szerint az iskola már a reformáczió előtt megvolt, de a kétségtelen adatok 1553-ik évről valók. Az iskola történetét *Faragó* Bálint gimnáziumi igazgató adta elő az ünnepélyen, mely a templomban ment végbe.

Családi levéltárak a Nemzeti Múzeumban. *Szögyény-Marich* László berlini nagykövetünk *Thallóczy* Lajosnak, a közös pénzügyminiszterium osztályfőnökének közvetítésével örök letéteményképen átadta a Múzeumnak a Szögyény-Marich-család levéltárát, melynek iratai között a Románfalvi Fehérváry-családra vonatkozó iratok is vannak. Egy másik levéltárat *Rétyi Antos* János földbirtokos helyezett el örök letéteményképen. A levéltár a

Horvay János

A készülő Kossuth-
szobor mintája fenti
mintermében

Vas. Ujs. 1917. 253. l.
képpel.

Transpaleolith X. 43.

Horvay János

Szremlek - tervezet
repr.

Vas. Ujs. 1916. 746. l

Öskori csontcszközök VII. 143.

Horvai János

Vas. Ujs. 1917 256, 257. l. (Horvai János mutermében, bejekkel)

Lásd okv

Orsz. Szabadoktatási Tanács VII. 279

HORVAY JÁNOS?SZOBRÁSZ
-6666

Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei.-Budapest.
48.-36.VÖRÖSKERESZT KÓRHÁZVONAT FÖLDHITELBANK ÉS ANGLO OSZTRÁK BANK ALAPITVÁNYA HORVAI.200+157 mm.AE.
16/376/.old.

DR. VARANNAI GYULA: Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei 14/374/.old

AZ ÉRME,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
-------XVIII. 1962. 20.sz. Bp.

Horvay János

Vedres Mark - pol kapcsolatban emlitve

Devenyi Ivan cikke

Vigilia 14/6 423.0.

Horvay János

nyerte meg a Zsolnay emlékműre kiirt pályázatot.

Zsolnay Terézia,N. Zsolnay Margit:Zsolny
Corvina 1974

193.o.

Horvay János/1873-1944/

pécsi születésü szobrász,köztéri szobrai

állnak Budapesten,Cegléden és New Yorkban.

Zsolnay Terézia,M. Zsolnay Margit:Zsolnay

Corvina 1974

193.o.

Horvay János

Vajda Zsigmond, Déry Béla, Horvay János, Boemm Ritta művészeket a kritika ugy emliti meg, mint a Szalon hivatalos reprezentánsait, akiknek munkái "a nagy, tisztán kenyér kereső célok után törő tömegtermés közepette is megérdemlik a művásárlók jóindulatú érdeklődését. A beszámolót "Őszi kiállitás a Szalonban" cimmel közli a Művészet c. rovat.

A HÉT, Bp. 1915. szept. 19.
XXVI. évf. 38. sz. 531-532. lap.

Horvay János

A plasztikai alkotásokat Horvay János, Istók János, Zala György és Beszédes László képviseli a Műcsarnok kiállitásán, melyről Tövis ir.
A müvész "Kossuth szobrának egy mellékalakja a maga brutális monumentalitásával, mélységes érzést revelál." /Horvay János szobra/

A HÉT, Bp. 1915. márc. 14.
XXVI. évf. 11. sz. 130. lap.

Horvay János, szobrász

Müvészek,tervezők,akik az Orsz.M.Kir.Iaparmüvészeti I
Iskola beiratkozot növendékei voltak 1880-1896 között
Horvay János,Szobrászat,diszitőszobrászat szakon
54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmöv.Iskola/1880-1944/
oktatasi rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Ert. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Horvai János

"Képzőmüvészeti krónika" cimmel, Register sign.-val, a Müvészet c. rovatban közölt beszámoló ismerteti a Mücsarnok tavaszi tárlatán bemutatott szobormüveket, s alkotóikat. Horvai János, Vaszary László, Bezerédi Gyula, Sidló Ferenc és Pásztor János szobrai és reliefjei kiemelkedő alkotások.
Horvai János, Vaszary László és Bezerédi Gyula különleges figyelmet érdemelnek.

A HÉT, Bp. 192o. május 1.
XXXI. évf. 15. sz. 223. lap.

Horvay János

Siremlékeiről szigoru birálatot mond Felvinczi Takács Zoltán: "A téli tárlat III." c. beszámolójában, "frázisos genre-képek"-nek nevezve a müvész alkotásait.

A HÉT, Bp. 1919. febr. 9.
XXX. évf. 6. sz. 9o. l p.

Horvay János

A szobrászok közül a kritika kiemeli azokat, akiknek alkotásai igen komoly figyelmet érdemelnek: Zala György, Stróbl Alajos, Horvay János, Damkó József és Kisfaludi Stróbl Zsigmond müvészeket.
"A téli tárlat" cimmel Tövis számol be a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1916. nov. 19.
XXVII. évf. 47. sz. 674. lap.

Horvay János

A MÜVÉSZET c. rovatban közölt kritika "fém-jelzett nevek a tárlaton" cimmel sorolja fel az itt következő müvészeket a Nemzeti Szalon Téli Kiállitásáról: Zemplényi Tivadar, Heyer Arthur, Kató Kálmán, Sándor József, Boemm Ritta, Lakos Alfréd és mint mondja: nem utolsó sorban Horvay János, akinek "siremlék fragmentumai között a bensőséges müvészi áhitat ünnepi óráinak néhány finom alkotása állitja meg a nézőt."

A HÉT, Bp. 1916. dec. 24.
XXVII. évf. 52. sz. 755-756. lap.

Homay János (szobrász)

1944. nov. 19-én halt meg:

Népszava, 1974. nov. 19. 102. évf. 270 sz. 4 p.

Horvay János

Medgyessy Ferenc, Siklódy Lőrinc, Orbán Antal, Körmendi-Frim Jenő, Andrejka József, Zilzer Aranka, Horvay János, Essö Erzsébet művészeket sorolja fel Tövis a Műcsarnok kiállitásán a plasztikai részből, mint figyelemre méltó művek alkotóit.

A szobrászmüvész Horvay Jánost külön kiemeli a kritika.

A HÉT, Bp. 1917. nov. 18.
XXVIII. évf. 46. sz. 732-733. lap.

Horvay János

Monumentalitásra törekvő, nagyerejü szobor-kompozicióival szerepel a Szalon törzstagjainak kiállitásán, melyről Kun Imre: "A Nemzeti Szalon kiállitása" cimmel számol be a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1921. márc. 2o.
XXXII. évf. 8. sz. 14o. lap.

Horvay János

Szobormüveiben kiemeli fantáziáját, erejét s különösen a nagyon impozáns genfi Krisztus emléket, s az egész kollekciót, mely a Nemzeti Szalon kiállitásán szerepel, a tárlatról szóló kritikájában Jean Preux.

A HÉT, Bp. 1913. ápr. 2o. XXIV. évf. 16. sz. 262. lap.

Horvay János szobrászművész

1899-ben vetődött fel először a Bocskai szobor-terv. Horvay János szobrászművész több modellt készített, ami telszett a szakmabelicknek többek között Zala György-nek is. Takarékosság miatt nem valósult meg, mint ahogy tervként, maradt csak ránk Medgyessy Ferenc 1946. körül készített álló Bocskai szobra. (emlétve)

Sz. Kürti Katalin: Bocskai lovasszobor Hajdúszoboszlán.

Hajdu-Bihari Napló, 1975. jún. 11.

Horvay János

"A gordonkás" c. körtefaszobrát igen nagyra értékeli Kázmér Ernő: "A "Céhbeliek a Nemzeti Szalonban" c. kritikájában. "Erőteljes, hatásos" alkotásnak nevezi.

A HÉT, Bp. 1918. március 1o.
XXIX. évf. 1o. sz. 154-155. lap.

Horvay János

és Füredi Richard műve a XX Pester-
zsébeten 1903-ban felállított Kossuth
L. szobra.

Bevza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest
1973 1335 l

582 l

Horvai János

műve az V. Engels téren felállított „Népdal" című bronzszobor (1929).

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335

2881

HORVAI János szobrász

sümegi Ramassetter szobra

HŐGYÉSZ László: Sümeg évszázadai. Veszprém : Eötvös Károly M. Kvt., 1989 213.p.

Horvai János

A Sajtóhadiszállás művészeinek kiállitásáról és az ott bemutatott művekre vonatkozó kritikáról ad képet a lap "Kultura" c. rovata.

Hesshaimer Lajos: "most is olyan gondosan rajzol és készíti karcait, mint azelőtt"

A szdrászok közül:

Sidló Ferenc, Kisfaludi Stróbl Zsigmond kiváló szoborportrékkal szerepel.

Horvai János siremlékeket mutat be a tárlaton. A "Kultura" rovatában felsorolt valamennyi művésznév Vaszary János nevénél található.

Élet, Bp. 1917. febr. 11. IX.évf. 6. sz.148. lap.

Horvai János

Margitay Ernő méltatja a Szépművészeti Muzeumban rendezett, Képzőművészeti Társulat "Téli tárlat" c. kiállitásán bemutatott kivételesen jó alkotásokat:

Az aktok közül:

Szüle Péter és Miesz Frigyes művei azok, melyek tulemelkednek a kiállitás méretein.

Rudnay Gyula és Czencz János két tehetséges művész, máskor sokkal jobbak, mint most,

Horvai János a szobrászok között kiemelkedik siremléktervével.

A Margitay-kritikában felsorolt teljes művésznévsort lásd: Koszta József nevénél.

Élet, Bp. 1917. dec. 2. IX.évf. 48.sz. 1171-1172. lap.

Horvai János

A "Három kiállitás. II." c. második közlemény kritikáját Margitay Ernő folytatja, a Képzőmüvészeti Társulat által, a Szépmüvészeti Muzeumban rendezett kiállitáson szereplő müvészek munkájáról:
Horvai: "Öreg honvéd", "Haldokló" c. szoborrészletét,
Istók János: "Csányi László" c. bronz szobrát,
Kiss Károly: "Dante pokla" c. részletekben finom, egészében nem teljesen megoldott szobrát méltatja.
A tárlaton szereplő valamennyi müvész nevét lásd: Istók János nevénél.

Élet, Bp. 1915. márc. 28. VII. évf. 13. sz. 282. és 307. lap.

Horvai János

"A Céhbeliek kiállitása" cimmel Mátrai Vilmos irja: "Petőfi szellemének szentelték negyedik kiállitásukat a Céhbeliek"
A szobrászok között -a Petőfiről készült szobrok és egyéb alkotások közül- a legkiválóbbak: Kisfaludi Strőbl Zsigmond, Damkó József, Telcs Ede, Sidló Ferenc és Horvai János.
A festők közül:
dr. Székely Andor, Körösfői Kriesch A. Szlányi Lajos, Udvary Géza, Jaschik Álmos, Nagy Sándor, Deák Ebner Lajos, Glatz Oszkár, Raáb Ervin, Nádreler Róbert. Megemliti még Moiret Ödön nevét.

Horvai János és Sidló Ferenc Petőfi portréját együtt emliti -kiváló alkotásként-. a kritika.

Élet, Bp. 1923. febr. 25. XIV. évf. 4. sz. 93. lap.

Horvay János

"A budapesti Kossuth-szobor részlete" cimmel a lap bemutatja a müvész alkotását. Repr.

ÉLET, Bp. 1913. május 4. V. évf. 18. sz. 569. lap.

HORVAY JÁNOS

4.

Horvay János: Kossuth 1904

Ne higgyük azonban, hogy a felemelt és előremutató kar motívuma királyi kiváltság. A mozdulat adaptálható, rugalmas és megbízhatóan hatásos. Kossuth esetében, akiről közismert, hogy kitűnő szónok volt, valamirevaló szobor el sem képelhető nelkülie. A szónoki kézmozdulatot némi történelmi patinával és a hitelesség fényével borítja az a tény, hogy az egykorú ábrázolások, litografiák, nyomatok gyakran mutatják be így a tömeg előtt álló Kossuthot.

Kovalovszky Márta:
Egy mozdulat története
Kritika 1979/7 20-21.o.

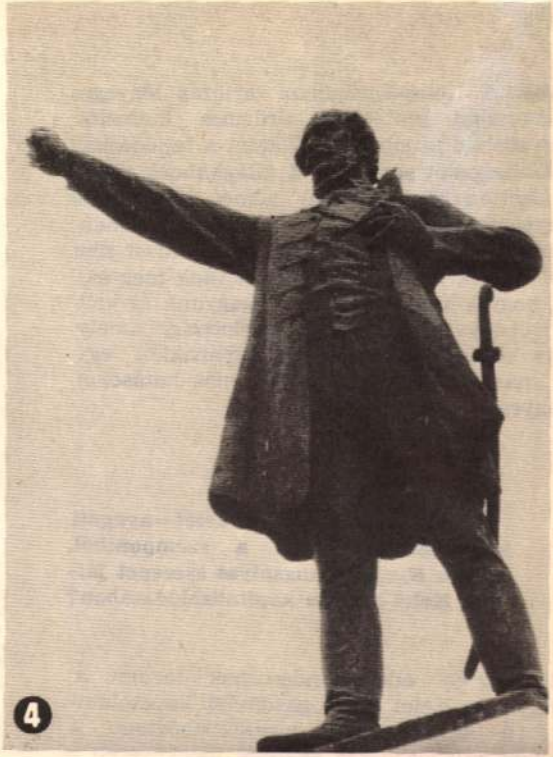

Horvay János

A lap bemutatja a művész "Krisztus" c. szobrát.
Repr.

ÉLET, Bp. 1913. juli. 13. V. évf. 28. sz. 899. lap.

Horvay János

„Kossuth Lajos"

– szobor New Yorkban

1928

Ceglédén – 1902

Múzeumi Magazin 1977/3

Horvay János

Beethoven gobra emlétve,

a Vaťosmajorban áll.

Konrádyné dr. Gálos Magda: Vaťosmajor utca

Budapest 1978/2 34.o.

Horvai János, szobrász

A Kossuth-szobor alkotók sorának élén

„a pécsi Horvai János áll 21 művel".

—: Kétszáznál több Kossuth-szobor 9.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 11.

Horvay János

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

303. old

Horvai János

a pázadfordulá jeles zobrázza Pécsről
indult el művészi pályájón.

Romváry Ferenc: III országos kisplasztikai
biennálé, Pécs, 1971

Horvay János

"Zsolnay" cimmel a lap a müvész által megmintázott szobormüről számol be, melyet Zsolnay Vilmosról készitett Pécs város részére. "Egyszerü mozdulattal, de mozdulattal tudta plasztikában kifejezni Zsolnay egyéniségét, erős, gazdag vonásokkal képezte ki alakját" annak, aki nem tudta önmagáról, hogy müvész, de büszkén vallotta magát mesterembernek. A szboro talapzatát Schulek Vilmos készitette.

A HÉT, Bp. 19o7. okt. 2o. XVIII. évf. 42. sz. 704. lap.

Horvay János

múve /1930/ „Herman Ottó mórvány betétes mell kobra a VIII. Muzeum kertben.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 f

8048

Horvay János, szobrász

Megemlítve: Horvay János készítette a Zsolnay-szobrot.

— : A pécsi képzőművészet kistükre (6)

JELENKOR, Pécs, 1971. június XIV/6

Horvay

és Szamovolszky pályázatukkal első dijat nyertek. A kivitelre elfogadott szobormintát a lap cimlapján mutatja be.
K-s: "Egy szerelem története"cimmel Andrássy Dénes gróf elhunyt feleségének szobráról és mauzoleumáról ir, ezekre kapott a két müvész első dijat.
"Az Andrássy mauzoleum Krasznahorka-Váralján" cimmel és "Franciska mellszobrán" cimmel Rozsnyón helyezték el. Repr.-ók.

A HÉT, Bp. 19o4. febr. 14. XV. évf.
7. sz. 1o5, 107-109. lapok.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Horvay János szobrász-művész

Népszava

1973 MÁJ 29

1021

Évfordulók

HORVAY JÁNOS

szobrászművész — több szabadtéri szobra áll Budapesten — 100 esztendeje született.

NY. E. BAUMAN

szovjet szakszervezeti forradalmár, a bolsevik párt egyik vezetője születésének 100. évfordulója.

GOTHARD JENŐ

magyar csillagász, a herényi csillagvizsgáló alapítója halálának 64. évfordulója.

int az órabérük. Ehhez
ön még a borravaló.
mit sokféle legenda
vez. Több ezer forintról
valóságos aranybányáról
beszélnek. Legalábbis
azok, akik nem ismerik
a boyok életét, munkáját.

Horvay János
szobrai

Pécsről származott Horvay János
szobrász is

Romváry Ferenc: Pécsi képzőművészeti élet a hét....
Művészet, 1973.szeptember - 14.oldal

Horvay János

Első világháborús emlékműve Neptunnal (bronz)

Bp. IV. Váci út 102. Víz művek

Rajna György: Elszámolás a külső kerületek műemlékéről

Budapest 1982/12

1

Horvay János
(1873-1944)

Kortári emlékmüvei

„Beethoven,"
„Az első felelős miniszteriam emlékе"
emlékoe

Népszava 1972 augusztus 5
8. old.

Horvay János

2

Cegléden felállított Kossuth-szobra

Szpust teremtett

Népszava 1972 augusztus 5

f. old.

obor

és alkotói után

on állították fel. elpusztított a tör- zele, a londoni és éldául a háborús dozata lett. Külföl- emlékének elsősor- erikában áldoznak. lamokban hat, Ka- szobra van. A köz- 64 alkotó készítet- rvai János 21 mű- élén, és ezek közül tás megegyező.

edményeit Ádámfy n írta meg, de leg- ménynek azt tarta- orvos, ha az avatás az alkotók nevét zobrokra.

ha jelenlegi munkáltatója is ű-e, ha munkaviszonyát ezen ább, mert rá is vonatkozik sen indokolt esetben lehet gy több általa eltartott csa- nálló keresettel rendelkező is: ha új munkáltatója az adja meg, van-e joga ez ellen fellebbezni?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 MÁR 11

NÉPSZABADSÁG

Horváth János

Kétszáznál több Kossuth-sz

Szegedi orvos hatévi nyomozása a szobrok eredete

(Tudósítónktól.)

Hat éven át nyomozott *dr. Adámfy József* nyugdíjas szegedi orvos a Kossuth-szobrok eredete, leleplezésük időpontja és alkotóinak életrajza után. Ebben az ügyben 3600 levelet írt, illetve kapott, hónapokat töltött korabeli újságok böngészésével, és a most befejezett kutatómunka szerint a világon a közterekeu és utcákon 109 Kossuth-szobor áll — mindegyik magyar művész alkotása —, a különböző múzeumokban, könyvtárakban 58, magánosok tulajdonában 48 szobor van.

Az első szobrot halálának évében, 1894-ben kapta Kossuth Lajos, az utolsót pedig 1970-ben Székesfehérvár

Számos szobrot
ténelem forgós
a müncheni
bombázások ál
dön Kossuth
ban Észak-Am
az Egyesült Á
nadában egy
térí szobrokat
te, a pécsi *Ho*
vel áll a sor
csak két alkot

Kutatási er
doktor 19 íve
nagyobb ered
ná az idős
időpontját és
rávésnék a s

Horvay János

A New-York-i Kossuth szobormüvet abból az alkalomból mutatja be a lap, -a szobrot mintázó müvésszel együtt, amikor a bizottság átveszi a müvet.
A képen az átvevő bizottság tagjai is szerepelnek, az ünnepélyes átadásnál.
Repr.

Délibáb, Bp. 1927. dec. 31. I. évf.
53. sz. 4. lap.

Horvay János

A Kossuth-szobor modelljét hozza a lap.
A Kossuth emlékmü eredetijét vasárnap
leplezik le az Országház-téren.
Repr.

A müvész arcképét bemutatja a lap a leleplezett Kossuth-szoborral.
Repr.

Délibáb, Bp. 1927. nov. 5. I. évf.
45. sz. 4. lap.
46. sz. 4. lap.

Horvay János

P. J.: Horvay János halálának évfordulójára
Dunántúli Napló, 1969. nov. 16.

Az 1969.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. Művtört.Ért. 1972.4.sz. 295-328.l.

303.P.

Horvay János

vród

Magyar Mérnök- és Építész Egylet állásfoglalása a budapesti Kossuth-szobor elhelyezése tárgyában. 1926. ápr. 30. Másolata a Szépművészeti Múzeum Magyar Művészeti Adattárában. (Elek Artur hagyatéka.)

Propriétaire :

Adresse pour le renvoi :

Les oeuvres ci-dessus ont-elles paru dans quelque Exp

Autorisez-vous la reproduction de vos œuvres dans le *Catalog*
Illustré de l'Exposition ?
Répondre par **oui** ou **non**

Date ..... Signature de l'artiste

A kiadvány hiteléül:

Bétonyi h.

min.s.hiv.igazgató

A KÁBY. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKT. ... ILLETŐSÉGÜ

Florian Janis

dobrinai Korsuk-

rabor

elkinszerzés

Magyarország

képpel

A miniszter rendeletéből:

dr.Balogh László s.k.

miniszteri tanácsos

~~Horvai János~~

Szamovolszky Ö

Kassai honvédszobor
megcsonkitokat, majd eltávolitták

Magyarmuemlpuszt
keppel

JÓENTEKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
637 1943
1943 IX 24.

U. 3227

A m.kir.vallás- és közoktatásügyi m
a keb. Számvevőség VII. Osztályához

Utasitom, hogy
azonnal utaljon át a Müe
postatakarékpénztárnál v
vára, a székesfehérvári
Egyezer pengőt.

Budapest, 1943

Horvai János

Szamovolszky Ödön

vinc. céd

a kassai honvéd-
szobrot a csehek rom-
bolták le.

Olaymagyarult

252. l.

ATVÁNY

ról, mely összeget április havi szám-
emlékek Országos Bizottsága pénztá-

l.

Horvai János

dobsinai Kossuth-
mellszobrát a
rochek ledöntötték

Olaymagyrult.

243 l.

Albrecht sütőüzem t. Erdei József Veszprém 1-23
HIRT MIHÁLY sütöde Veszprém 3-76

Zenta

Kurfis Mihály sütőmester, Zenta, Bartóki-u. 44. 60

Penziók.

(Lásd szállodák és fürdőtelepek alatt is.)

Balatonfüredfürdő

Astoria Pension, cégtul: Niederecker Ferenc Balatonfüredfürdő 1-03

Budapest

ANDRÁSSY PENZIÓ az Operánál
Központi fűtés, hideg-melegvíz.
Budapest, VI. Andrássy-út 21.
Szobarendelés: I. em. tel: **226-251**
Lift — III. em. telefon: **427-129**

ASTOR Penzió,
Budapest V. Mérleg-u. 2., Gresham palota. Közp. fűtés. Kilátás a Dunára. Hideg-meleg folyóvíz.
Tel.: 381-523

Balkányi I. dr-né, leány-otthon urileányok részére. Bpest Sándor-u. 46. 149-986

Bellevue pensió. tul. Szalay Sándor. Budapest, V. Géza-u. 3. Parlamentnél. 114-088

BELVÁROSI PENSIO Apponyi-tér-nél, tul.: Márffy E-né
Bp. IV., Veres Pálné-u. 10. **383-565**

lovits Sándorné
Bp. IV. Váci-utca

Favorite Pensio. tul. debó Gyöngyi. Bp. tőfi Sándor-u. 16.

Gizella Pensio Bud
IV. Harisbazár 6.
város. 187-309

GRIMM PE
Bpest, Vigadó-u. 2. A p
korzó közepén. **381-535,**

GRŐBEL PE
BPEST, V. KOSSUTH LAJ
Előkelő családi otthon a
szebb helyén. Legmoderne
dezés, központi fűtés, hid
legviz. Fürdőszobás, balk
bák remek kilátással a
az Országház-tér parkjára.
Tel.: 124-633, 1
Minden szobában tel

Imperial Vendégo
tul: K-né detéri
Teréz. Bp V Szt
krt 10

***Jármay*-Villa-Pe**
Sváb (Széchenyi)
m. Budapest, XII
út 1. Összkomfort.
vérek vezetése a

Kövessy penzió,
XI. Budafoki-út 9/1

Krakovits Miklós
özv. pensioja, B
Kossuth Lajos-u.

Kristóf-Pe
Tul.: Somogyi Oszkárné,
Margit, Bp. IV. Kristóf-tér

Horvai János

Gróf Andrássy Dénes-
né szül. Hablavetz
Franciska szobrát a
csehek nem bán-
tották.

Olaymagyrult
242 l.

Vukovity János szállítmányozási iroda. Zombor. Erzsébet-tér 1. 2-71
Vasuti iroda: 2-12

Szállitóberendezések és eszközök.

Budapest

Orenstein és Koppel magyar r.-t. ipari, mezei vasutak, szállitóeszközök, Budapest, VI. Vilmos császár-út 31. ✳127-354

Wierdl Rezső gépészmérnök szállitóberendezések és szállitóeszközök üzeme Bp. XIII Szent-László-út 87. 292-645

Szállodák.

(Lásd penziók és üdülőtelepek alatt is.)

Bácsalmás

Frányics M. Rákóczi szálló-étterem Balmás 50

Baja

KÖZPONTI szálloda, kávéház és étterem, Baja, Tel: 18

Nemzeti Szálloda, bérlő Kopasz István, Baja 44

Vegaz 223-615 **Grinzing** 422-913 **Matróz-csárda** 223-616

Nemzeti Szálló a Hungária nagyszálló vezetése alatt. Budapest, VIII. József-krt 4. Szemben a Nemzeti Szinházzal. ✳141-995, 130-393

Pannonia Szálló
Budapest, VIII. Rákóczi-út 5.
Telefon: ✳ 145-489

Park szálloda, Budapest, VIII. Baross-tér 10. ✳143-743

Royal Nagyszálloda Központja, Budapest, VII. Erzsébet-krt 45/47. ✳421-555
Interurban vonala 221-414

SZABÓ HOTEL
Bp., IV. Egyetem-u. 7
Portás: 186-569 Szobahivó: 186-596

Vadászkürt Szálloda Bp. IV. Türr István-u 5. ✳188-929

Csáktornya

Metropol szálloda és étterem. Csáktornya, v. Gömbös-u. 8. Tel. 47
Zrinyi szálló, kávéház és étterem Csáktornya, Szent László tér 25 T: 14

Csikszereda

„Európa Szálló" Eperjessy Endre Csikszereda, Kossuth Lajos-u. 2. 1-65

HOLL-PASTA

Horvai János

l.

Olay II.

240 l.
245 l.
257 l.
258, 259 l.
277 l.

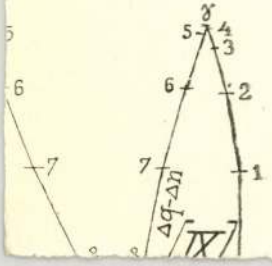
γ
5
4
3
6
2
7
1
Δq-Δn
IX

Horvay János

Petőfi Sándor nobra
fentitől az alábbi
csarnokban.

irod

Szegediemlékes.

Név, állás, működési hely, születési
év, vallás, képesítés,
első állami kinevezés,
ez előtti esetleges [illegible]
[illegible], [illegible],
Mióta, [illegible]
[illegible],
Jegyzetrovat,

Horvay János

Karánsebesi Erzsébet
királyné nobor fehér
márvanyból.
Megcsonkitották, majd
eltávolitották.
Olaymagyrul.
205. l.
Nagyel-

Hirdesse

Rádió

30,655. *Poloskairto vállalatok*

zv. UJÁGH ÁRPÁDNÉ

. Bimbó-út 17. sz. • Telefon: 154-426

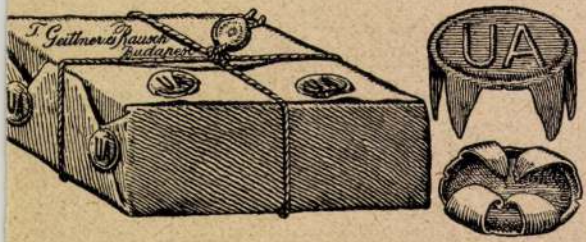

ien szinben, lakkozva, galvanizálva és valódi

Pezsgőborok.

Budapest

Littke pezsgőbor gyártelepének vezérképviselete kft. Bp IV. Szép-u. 3. 385-542

Mezőgyáni Pezsgőgyár, Budapest, VII. Almássy-u. 3. 423-594

Törley Józs. és Tsa. Bpest, Esterházy-u. 22. 130-051 130-093, 269-808

Pipere cikkek.

Szatmárnémeti

Jónás Rezső mérnök kötszer és piperecikk lerakat, Sz-németi, Rákóczi-u. 24 2-81

Szeged

Szűts László egészségügyi és pipere cikkek nagykeresk Szeged Szt István t 4. 31-56

Minden bőrh

2094. KERESZTES VITÉZ, ezüstözött fémszobrocska. 19. sz. *(Ft 30)* 1

2095. FÉSÜLKÖDŐ AKT, bronzszobor, márványtalapzaton, jelezve: ~~Forkas B.~~ *(Ft 30)* 1

2096. ÁLLÓ-ÓRA, tűzaranyozott bronz, kígyós talapzat, tetején allegórikus figura, tokban. Bécs, 1800. k. 150

2097. FÉLGÖMBALAKÚ ÁLLÓ-ÓRA, fekete patinás és aranyozott bronz, mutatólapján reliefes allegórikus jelenetek. Osztrák. Empire. *(Ft 400)* 1

2098. ÓRASZERKEZET, ütő. 18. sz. *(Ft 100)* 1

2099. ÁLLÓ-ÓRA, tűzaranyozott bronz, delfines lábakon, fedelén allegórikus szobor. Bécs, 1800 k. 150

2100. KIS FALI-ÓRA, fa és gyöngyház, neogótikus, aranyozott bronzdísz, középen templomot ábrázoló Wiegand miniatür. Bécs, 1850 k. 150

2101. FALI-ÓRA, aranyozott ökörszemes tokban. Magyar, 1840. k. *(Ft 200)* 1

2102. FALI-ÓRA, rézlemezre festett, keleti várost ábrázoló olajfestmény, aranyökörszemes keretben, működő zeneszerkezettel. 19. sz. e. f. *(Ft 400)* 1

2103. CÉHLÁDA, cseresznyefa, faragott fekete oszlopokkal, nyitható fedővel, berakott dísz és 1841. évszám. Magyar. *(Ft 300)* 1

2104. CSÉSZEALJ, fehér fém, domborított tulipán virágdísszel. *(Ft 30)* 1

2105. PARAVANT, grisaille empire olajfestmény, faragott fa-

2116. FALI-VITRIN, faragott és aranyozott fa, bársony béléssel. *(Ft 200)* 1

2117. NŐI MELLTŰ, porcellán-kép, nő, virággal. *(Ft 40)* 1

2118. CUKORFOGÓ, három darab, leveles dísz, plated. *(Ft 40)* 1

2119. SZŐLŐFOGÓ, domború állatos dísz, plated. *(Ft 40)* 1

2120. KOPPANTÓ, leveles dísz, plated, 19. sz. e. f. *(Ft 30)* 1

2121. GONG, bronz, harangalak, faragott faállványon, Japán. 40

2122. NŐI MELLSZOBOR, többszínű márványfaragvány. Olasz. *(Ft 250)* 1

2123. FIATAL RÓMAI MELLSZOBRA, gipsz, hozzá esztergályozott fekete faállvány. *(Ft 120)* 1

2124. GYERTYATARTÓPÁR, talpas, kétágú, szalagdísz, aranyozott bronz *(Ft 200)* 1

2125. KÉZITÜKÖR, domború levél- és angyaldísz, ezüstözött fém *(Ft 50)* 1

2126. KERESZTELŐTÁL ÉS KANNA, gyűrűs- és levéldísz, plated, 19. sz. e. *(Ft 150)* 1

2127. SZAKÁLLAS FÉRFI, színezett gipszszobor, jelezve: Horvay *(Ft 200)* 1

2128. ÁLLÓ-ÓRA, kalapált díszű fehér fém, Magyar 18. sz. *(Ft 150)* 1

2129. ÁLLÓ-ÓRA, szekrényalak, tűzaranyozott bronz, ütő- és ébresztőszerkezettel, Osztrák 1800 k. *(Ft 80)* 1

2130. ÓRASZERKEZET, kerek, 18. sz. v. *(Ft 80)* 1

2131. DOHÁNYZÓÁLLVÁNY, krómozott fém, *(Ft 250)* 1

Hoffmann Pintér Mihály

Továbbítanul

K

Magyar plakett-
műveszek.
Névsora

ADRESSEN-VERZEICHNISS DER UNGARISCHEN MEDAILLEURE

192

Alföldi János, Szombathely, Kultúrpalota.
Andrejka József, Újpest, Tavasz-u. 12.
Antalffy Istvánné, Budapest, I, Krisztina-körút 67.
Arató Gyula, Budapest, I, Városmajor-u. 33.
Bakonyi Sándor, Budapest, I, Horthy Miklós-út 146, I. 21.
Barta Lajos, Budapest, V, Pannónia-u. 21, V.
Baranyai Ilona von, Budapest, IX, Lónyay-u. 41, I.
Baranyi Károly, Novisad, Darányi-telep, III. 151. (SHS.)
Beck Ö. Fülöp, Budapest, VI, Teréz-körút 17.
Beck András, Budapest, VI, Teréz-körút 17.
Berán Lajos, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.
Berán Nándor, Budapest, I, Döbrentei-u. 2.
Betlen Gyula, Budapest, I, Kelenhegyi-út 12.
Bory Jenő, Budapest, VI, Andrássy-út 71.
Boskó Lajos, Budapest, I, Lenkei-út 92.
Bödy Kálmán, Budapest, I, Hidegkuti-út 84.
Branzeis János, Budapest, VIII, Tavaszmező-u. 6.
Csajka István, Budapest, IX, Kinizsy-u. 31.
Cser Károly, Budapest, X, Százados-úti művésztelep, Százados-út 3/13.
Cserhalmi Jenő, Budapest, I, Horthy Miklós-út 56.
Csillag István, Budapest, VIII, Mária-u. 11.
Zsákodi Csiszér János, Budapest, X, Százados-út 3/13.
Damkó József, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4, I, Hegyaljai-út 7.
Debreczeny Tivadar, Debrecen, Burgundia-u. 1.
Engel Beyersdorf Erna, Pécs, Rákóczi-út 54.
Esseö Erzsébet, München, Amalienstrasse 5.
Faragó Árpád, Budapest, X, Százados-út 3/13.
Farkas András, Budapest, VI, Andrássy-út 71.
Farkas Béla, Kispest, Eggert-u. 9.

Farkas Gyula, Kispest.
Farkas Miklós, Budapest, VII, Bethlen-u. 31.
Farkas Zoltán dr., Budapest, V, Vadász-u. 15.
Ferenczi Béni, Wien, XII, Neuwallgasse Nr. 27.
Ferdel Lajos von Mindszent, Budapest, II, Iskola-utca 6.
Finta Sándor, Finta Studios. 8. West 13-th Street, New York.
Filippini Sámuel, Békéscsaba, Globus Betonművek.
Földes Lenke, Budapest, VI, Bulyovszky-u. 37.
Fülöp Elemér von Felsőeőr, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 3.
Füredi Rikárd, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.
Gaál István, Hollywood, California, 1570. Sanborn Street.
Gábor Mátyás, Budapest, I, Fery Oszkár-u. 55.
Gách István, Budapest, I, Pasaréti-út 127.
Gádor István, Budapest, X, Lónyay-u. 19, V.
Gajdács Jánosné, verwitwete *Aladár Tokaji,* geb. *Borbély Gisela,* Békéscsaba, 104. postafiók.
Galambos Arthur L., Berlin-Steglitz, Fregestrasse 42/a.
Gárdos Aladár, Budapest, I, Kelenhegyi-út 12/14.
Gecsö Sándor, Budapest, VI, Bajza-u. 23.
Gere János, Budapest, VIII, Tavaszmező-u. 6.
Gosztonyi Alice, Atelier, Budapest, VII, Damjanich-u. 46.
Göröncsér Greff Lajos, Budapest, VII, Szabó József-u. 12.
Hajdu Rezső, Budapest, VI, Szív-u. 63.
Hajdu Endre, Wien, XIX, Billrothstrasse 50.
Halmágyi István, Budapest, VIII, Tavaszmező-u. 6.
Hampel Károly, Budapest, X, Százados-u. 27.
Herpka Károly, Budapest, VIII, Sándor-u. 32.

Hiesz Géza, Paris 28, Rue Servandoni VI.
Hlács László, Budapest, X, Simor-u. MÁV Lakótelep.
Homonnay Jenő, Budapest, VI, Lendvay-u. 3.
Horváth Adorján, Budapest, I, Lágymányosi-u. 20, I. 20.
Horváth Árpád von Székelykeresztúr, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4, im Atelier des Bildhauers *János Istók.*
Horváth Béla, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.
Horváth Géza, Budapest, X, Százados-úti művésztelep 3/13.
Hosszu Pintér Gyula, Rákospalota, Pöltenberg-u. 33.
Horvay János, Budapest, VI, Vilma királyné-út 39.
Hubay Andor, Budapest, II, Margit-rakpart 11.
Istók János, Budapest, I, Attila-körút 32.
Iván István, Budapest, IX, Kinizsy-u. 31, Atelier Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.
Jálics Ernő, Budapest, I, Tétényi-út 17.
Jehring Aranka, Kispest, Wekerle-telep, Fő-tér 2, bei Hofstaedter.
Turi Jobbágy Miklós, Budapest, I, Fery Oszkár-utca 26.
Kallos Ede, Budapest, X, Százados-u. művésztelep 3/13.
Kara Mihály, Novisad, Kara Petrulu 15.
Karácsonyi Géza, Budapest, VIII, Népszinház-u. 8—10, Felső ipariskola.
Kaysler Lajos, von Gád, Budapest, VII, Stefánia-út 1.
Kalotai Kreipel Ottó, Budapest, VII, Gyarmat-utca 58.
Kalmár Elsa, von Kövesháza, Budapest, I, Virányos-út 6.

Keviczky Hugó, Budapest, X, Százados-út 3/13.
Keresztényi Pál von Talabér, Budapest, VII, Abonyi-u. 4.
Keresztes Kálmán, Marosludas (Ludosul de Mures).
Kernstock Károlyné, Strikker Telcs Gina, Budapest, VI, Kmetty-u. 29.
Kiss Ferenc, Gewerbekünstler, Harisköz 3.
Kiss József, Sassenheim bei Leyden, Tylostraat 24.
Kiss István, von Zombor, Budapest, V, Árpád-u. 6, III. 8.
Kilényi Julio, Newyork, I. West 67. Street.
Kóbor G. Elek, Budapest, V, Lehel-u. 14, I.
Koncz Antal, Szentes, Tóth József-u. 28.
Kopits János, Budapest, I, Kelenhegyi-út 12.
Korányi Felicitas, Frau *Erdélyi Gábor,* Budapest, I, Riadó-u. 8, II.
Kovács Pál, von Kurtapatak, Budapest, I, Horthy Miklós körtér 3.
Kovács Zoltán, Paris, 68, Rue de la Villette.
Kozma Erzsébet, von Kézdi-Szentlélek, vereh. *Veress Zoltán,* Budapest, I, Nagyboldogasszony-útja 102.
Körmendi Frimm Jenő, Budapest, VII, Egressy-út 6.
Krivátsi Miklós, Budapest, I, Fery Oszkár-u. 55.
Kun József, Miskolc, p. A. Andor Leszih, Borsod-Miskolci Múzeum.
Kuzmik Livia von, Roma, Villa Pensione Margherita, Via Abruzzi 7.
Lajos Béla, Budapest, VIII, Tavaszmező-u. 6.
Lányi Dezső, Budapest, I, Pauler-u. 10.
Ligeti Miklós, Budapest, VI, Stefánia-út 20.
Liipola Irjő, Budapest, I, Csaba-u. 7/b.

Littmann Frigyes, Montrouge (Seine) 10. Rue Sadi Carnot.

Loósz József, Budapest, X, Szapáry-u. 30.

Lőrincz István, Budapest, IX, Márton-u. 11, I. 4.

Lux Elek, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.

Madarassi Walter, Budapest, V, Akadémia-u. 18.

Manno Miltiades, Budapest, IV, Váci-u. 40.

Margó Ede, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.

Maróti Rintel Géza, Budapest, VI, Lendvay-u. 8.

Markup Béla, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.

Martinelli Jenő, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.

Mátrai Lajos, Budapest, IX, Kinizsy-u. 31.

Matéka Sándor, Budapest, I, Maros-u. 20.

Maugsch Gyula, Budapest, VI, Állatkert.

Medgyessy Ferenc dr., Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.

Medrea Kornél, Gyulafehérvár.

Messinger Ida, Budapest, X, Család-u. 53.

Mester Jenő, Kobenhaven, Bangsvej 51. Billedhuger. Atelier. Kong Georgsvej 44.

Móricz Ida, Frau *Hugo Weiss,* Wien, XII, Fichtelgasse 19, II. 18.

Moiret Ödön, Wien, III, Neulinggasse 12.

Nagy Mihály, Pécs, Felső Balokány-út 75.

Nemes György, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.

Nemes Hubert, Budapest, VIII, Mária Terézia-tér 8.

Novák József, von Torbágy, Budapest, VI, Simor-u. 13.

Nyitrai Dániel, Miskolc.

Ohmann Béla, Budapest, IX, Kinizsy-u. 31.

Oláh Vitéz J., Székesfehérvár.
Orbán Antal, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Pátzay Pál, Budapest, X, Villám-u. 26.
Pán Artúr, Budapest, VI, Lehel-u. 14.
Pásztor János, Budapest, I, Szüret-u. 15.
Pittner Vince, Budapest, X, Üllői-út 102.
Poór Lily Erzsébet, von Szentgál, Budapest, VIII, Mária Terézia-tér 8.
Rajki István, von Rumi, Szombathely, Wesselényi-u. 4.
Rápolthy Lajos, von Nagyrápolt, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 3.
Reményi József, Budapest, IX, Üllői-út 89/c.
Rigele József, Pozsony.
Róna József, Atelier, Budapest, VII, Szabó József-u. 12.
Róna Ferike, Frau *Lajos Greff*, Budapest, VII, Szabó József-u. 12.
Rónay Kázmér, Maler, Budapest, I, Budafoki-út 9.
Rubleczky Géza, Bukarest, Parcul Filipescu Strada Andrei Munkescanu 28. p. A. Riegler.
Ruff András, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 3.
Schäffner Rózsa, Budapest, IX, Ferenc-körút 18, III. 14.
Schmiedmann László, Budapest, VII, Erzsébet királyné-út 68.
Seregély Dezső, von, Oberst i. P. Budapest, IV, Egyetem-u. 6.
Sidló Ferenc, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Siklódy Lőrinc, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Sinkó András, Budapest, VIII, Tavaszmező-u. 6.

Somló Sári, von, Budapest, I, Krisztina-körút 155.
Somogyi Sándor, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Sóváry János, Budapest, VIII, Baross-tér 14.
Staffner, Szeged.
Stringovits Fery geb. *Franziska Czipek,* Budapest, VI, Gróf Zichy Jenő-u. 19.
Strobl Zsigmond, von Kisfalud, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Sugár József, Paris, XIII. Rue Bobillot 28. (Hotel Royal.)
Szamosi Imre, Budapest, I, Németvölgyi-út 66/b.
Soós Vilmos, von Szamos, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 3.
Szántó Gergely, Budapest, IV, Szerb-u. 19.
Székely Móric, Budapest, VII, István-út 10, III. 2.
Székely Vitéz Károly, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 3.
Szentiványi József, Budapest, X, Liget-tér 2.
Szentgyörgyi István, Oberregierungsrat, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Szitányi Gábor, Budapest, VII. Fiumei-út 11.
Szirmai Toni, Paris, Boulevard Malesherbes 112.
Frau *Szomjas György, von,* geb. *Astuto dei Duchi* di *Luchesi Beata Maya,* Budapest, IV, Petőfi-köz 7.
Sződy Szilárd, Budapest, VIII, Mária Terézia-tér 8.
Witwe *Szőry József* geb. *Boga Luiza,* Szeged, Szentháromság-tér 4.
Szuhodovszky Mihály, Budapest, I, Dombovári-út 9.
Tarján Oszkár, Budapest, I, Verpeléti-út 5, II. 19.
Taiszer János, Új-Szeged, Szőreghi-út 6.
Técsy László Vitéz, Budapest, X, Kőbánya, Korponai-út 9.
Telcs Ede, Budapest, I, Alkotás-u. 41.

Timár János, Budapest, V, Katona József-u. 23.
Tóth Gyula, Budapest, III, Újlaki-rakpart 44. Atelier, III, Zsigmond-u. 68.
Tóth István, Budapest, I, Ybl Miklós-tér 4.
Turi Jobbágy Miklós, Budapest, I, Fery Oszkár-út 26.
Turcsányi László, Sashalom, Gróf Tisza István-u. 32.
Vágó Dezső, Budapest, VII, Damjanich-u. 40.
Varga Ferenc dr., Budapest, Képzőművészeti főisk.
Vass Viktor, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Vaszary László, Budapest, VIII, Eszterházy-u. 25.
Vastagh György ifj., Budapest, I, Tigris-u. 55.
Vastagh László, Budapest, I, Tigris-u. 55.
Frau *Veress Zoltán, von,* geb. *Erzsébet Kozma von Szentlélek,* Budapest, I, Nagyboldogasszony-út 102.
Vedress Marco, Firenze, Fiesole, Via degli Angeli 3 bis. und Negozio Ars Una, Lungarno presso Ponte Trinita.
Vincze Pál, Váchartyán.
Vigh Ferenc, Rákospalota, Erzsébet-u. 20.
Vilt Tibor, Budapest, I, Bécsi-út 88—92.
Visnyovszky Lajos, Budapest, X, Százados-út 3/13. Művésztelep.
Weinberger Anton Rudolf, Wien, III, Reisnerstrasse 33.
Frau *Dr. Wesselényi* geb. *Tonzor Erzsébet,* Budapest, X, Pongrác-út 17.
Zala György, von, Oberregierungsrat, Budapest, VII, Ajtósi Dürer-sor 25.
Zászlós István, Budapest, VIII, Baross-u. 62.
Zilczer Hajnalka, Bpest VIII, József-körút 55—57.
Zutt Richard, Neisse.

17.190.

Horvay János

Kossuth-szobor
főalakja
repr.

Pesti Napló, A 80 éves
— ajándék-albuma.
1850-1930.

Horvay János

Kossuth c. szobrának
főalakja. repr.

Albuma. A nyolcvané-
ves Pesti Napló ajándék-.
1850-1930. 50 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Horvay János

Petrovics Elek: Visszapillantás hat év magyar szobrászatára. Budapesti Szemle 1929. 297, 298. l.

febr. lást

a cikk Pásztor János csomagjában

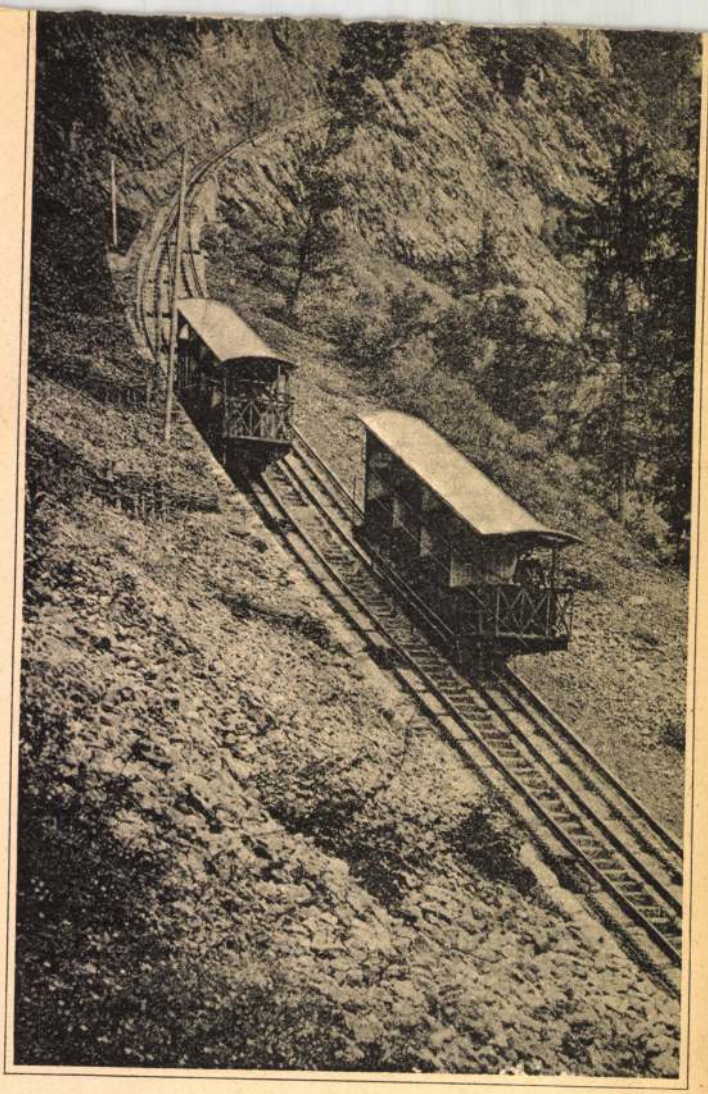

Bürgenstockbahn (Ausweiche).

R. SPIES & Co ART. ANST. WIEN

Florvay Janis

vrád

Petr Samtida

39. l.

150. l. képpel

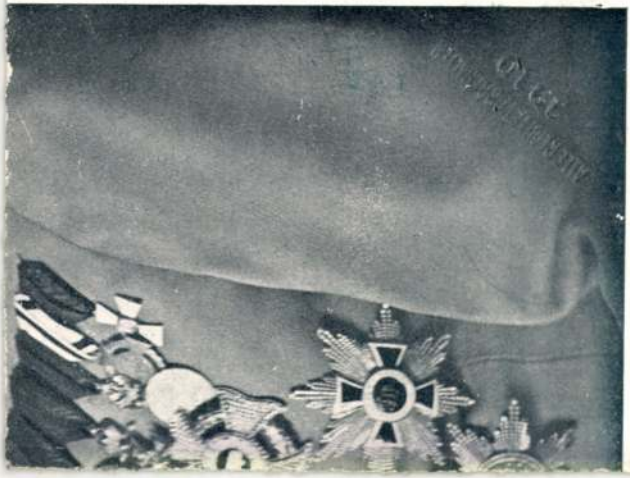

Bad-Reichenhall. Hotel Deutsches Haus. Elsőrangú, minden kényelemmei ellátott szálloda. Tulajdonos: Rottmüller M

árvák alapja javára.

Gyulafehérvár. Hungaria- szoba villanyvilágítással. den vonalnál.

Hall, Innsbruck mellett, **Ho** tól néhány percznyire. 15 tás. Kitünő konyha. Tulajd

Hüttl Tivadar, cs. és kir. udv. tár. Porczellángyár Óbuda

Iglófüred. Klimatikus gyógy- tézet. Posta és távirda he

Igló. Vigadó-szálloda. Mod Tulajdonos: **Breihard L**

Innsbruck. Hotel zur Son mes szobák. Villamos vilá Mérsékelt árak.

Tokaj-hegyaljai

gyógy-borból

ajándéknak alkalmas (5 kilogrammos) postacsomagot **10** és **16** koroná-

H o r v a y J á n o s
szobrász

Prager Tagblatt. 1926.ápr.4. (Das Kossuth-Denkmal in Budapest.)

Horvai János

vrod
2

Pirovits Aladár:

Az Országház-ért és
a Kossuth szobor.
Vállalkozók Lapja

1927. jan. 19.

Szegedi múzeum II. 210.

Horvay János

ind

Radisics Elemér =

Wenzeti szalon. Horvay János szobrgyűjte-
menye. Budapesti
Hirlap 1913 ápr. 16.

U. 500.

Rembrandt, az agg, magába ténfereg,
S a lassan omló víz felé mered.
Körülte zsong járókelők tömegje
S rászól egy-egy a toprongyos öregre:
„Eredj az útból! Naplopó! Mihaszna!"
„Hé! koldus, állj ki a templompiacra"
De őt nem háborítja semmi sem:
Elrévedez a hempergő vizen
És ősz fejével egyre-egyre bókol,
Mint aki kedvest olvas a habokból.

Egyszerre lármás trombita rivall —
Lövészkirály jő veteránival.
Pompás ruhában hej! hogy festenek
— Habár a lábuk kissé reszketeg! —
Büszkén vonulnak, mintha most akarnák
Leverni a föld minden birodalmát.
De hogy eléjük tűn a vén alakja,
Miként a pulykák, gyűlnak gyors haragra.

„Kotródj előlünk kontár mázoló!
Nem vagy te piktor, de hitvány csaló!"
Ilyen szitokban tel mindannyi kedve,
S már-már legyűrik nekifenekedve,
Midőn, utat törvén a tömegen,
Rájuk riad egy nemes idegen:
„Megállijatok! Én, én Sandrart lovagja.
Kérdem: miért támadtatok ez aggra?"
„Méltán büntetjük!" — a király felel, —
„Mert egykor sok pénzünket vitte el.

Horvay János
szobrász

Ravasz László: A Kossuth-szobor.
Budapesti Hirlap. 1927.dec.2.

H o r v a y J á n o s
szobrász

Rákosi Jenő: Szobrok. Pesti Hirlap. 1926.ápr.1.

H o r v a y J á n o s
szobrász

Radó Richárd: A Kossuth-szobor története. Pesti Hirlap. 1927.okt.23. (Képpekkel.)

Horvay Janó

wód

Ravasz László: Protestáns Szemle 1927 dec.

szám

Horvay Ipesti

Kossuth szobrról.

Horvai János

A Kossuth-szobor
két mellékalakja

Repr.
Rátkr 245. l.

A budapesti Kossuth
szobor főalakja

A szegedi Pantheon
Petőfi szobra

Repr.
u. o. 247. l.

BUDAPEST
XI 13

Horvai János

Bucsuzó honvéd c. nobornüvére a Nemzeti kalon aranyérme

Pesti Napló 1913. ápr. 27. (Kitüntetett művészek.)

U. 575

Vasárnap

20

Kat. V. Félix

Hétfő

21

Kat. Sz. M. b.

Ógör. N. s Mihály főangyal

Kedd

22

Kat. Cecil. vt.

Ujhold 1 óra 5 p.

Szerda

23

Kat. Kelem. p.

Csütörtök

24

Kat. Kor. Ján.

Izr. 1 Kiszlev R. Kh.

Péntek

25

Kat. Katalin v

Szombat

Izr. 2 S. Toldoht.

26

Kat. B. sz. Jám

1938 30 nap **November**

Horvai Janos

Szód

A Kassai honvédszo-
bor. Vas-Úp 1906.
236 l (Eggel)

Horvai Tanús

Grod

Vastyp 1904. 770 l.

Egyszel.

A Eassai Honvedtsobor.

Horvay János

Ord

Kossuth Lajos Hobra
Bikes Csabán. Vas
Vg 1905. 617-
618 l.
Egyéthel
Lelep. 1905. Szept
19.

Horvay Tamás

wod

Az orosházai Kossuth
Szobor - Vasby 1904.
663-l. Eppel.
Lelepl. 1904 ~~[illegible]~~
szept. 18.

Horvay

irod

A Kassai honvédnobor-
vas. Vys 1906. 600–
601. l. Egyéttel.

Horvai János

wód

Vas Tys 1907. 300 l.

Eppel -

Horvai János

Eszmetette a Karczagi
Kossuth szobrot.
az egyetemeti rész
Pogány Móricztól.

Vas. Ugs 1907.
420. l
Eppel

Horvay János

keszítette a perkátai
Kossuth szobrot.
leleplezték
1908. ban.

Irád

Vas. Ny. 1908. 381.
l (képekkel.)

Horvat János

Szód

Vas. Ugs. 1908. 832.

l. (Képpel)

A genfi kálvin emlék
pál. III. díj

Horvay János

tőle a karczagi Kossuth
szobor leleplezték
1907.

ivód

Vasárnapi Ujság

1907. 420. l.
(Keppel.)

U. 1624.

-.-.-.

Horvai Zaros

---

wod

Vas Lp. 1902. 657

Egyet

A vörösmarty szobor
kásatervei

Horvay Lajos

Kossuth zsobrának Leleplerése
Hajdunánáson. Vas Ujs
1904. 702 l. Képpel.

Lelepl. 1904. okt. 2.

Horvatani

[illegible]

Vaclav 1902. 625.

(Komit. sobor. Czegledi
telepl. 1902. Sept. 18.)

Horvát János

wód

A Zsolnay szobor pákán
zata, Vas Lyp 1801.
2631-Egyet.

Howai Lawi

Mad

Vasly 902.
638 l

Egypt.

Horvai Janos

und

A lacrhazai Kossuth
Izobor. Vasárnap 1902.

Fél.

Lelepl. 1902. okt 26.

Képpel

~~Rutt~~

Horváth János

Ruttkayne Kossuth Lujza
szerenkére

Vas Lyp 1903. 682.
kiszel.

Delapl. 1903. okt. 12.

A szobonni allegorikus alakja fiatal nőt tüntet fel, ki jobb kezét áldólag emeli maga elé, míg balkezébe törülközőt tart.

Budapest Szepesi tanító.

Horvai János

vród

Vas. Ujs. 1904. 28. l.
(Zsolnay szobra Budapesten.)

Ferenchalmi ház

191

~~Horvai János~~

Szamovolszkyval

I dij

Gf. Andrassy Deniesné
Szobra. Vastys

1904. 124 l Egypt

Horvai János

Vas. Ujs. 1903. 834. l.

(Kossuth nobrának
leleplezése Solt-
vadkerten: Vas. Ujs
1903. 834. l. képpel.

Horvai János

Szülemi c. nobor-
mine repr-
Vas. Ujs 1903

794. l.

Horvay János szobrászművész 1021

Véget ért a Kossuth-szoborcsoport kalandos története

Kevés olyan szoborcsoport, vagy tán azon az egyen kívül egy sem létezett Magyarországon, mely harminc éven át Budapesten állt, a Kossuth Lajos téren, a Parlament előtt. A pécsi származású szobrászművész, Horvay János, Kossuth Lajost és az első felelős magyar minisztérium többi tagját mintázta ruskicai márványba. Egy fal mellett álltak, valamennyien a földet nézték. Horvay János szobraival kapcsolatban igaza volt a közvéleménynek és az annak hangot adó sajtónak. A külön-külön is síremlékként ható szobrok együttese rossz volt, temetői hangulatot árasztott. Az összességében nem csekély területet elfoglaló szoborcsoportot 1952-ben lebontották és darabjait hosszú ideig a rákoskeresztúri köztemetőben tárolták. Innen kapta ajándékba 1955-ben Dombóvár község Tanácsa. A több vagonnyi márvány leszállítása egészen 1959-ig tartott és amikor végre megtörtént, Horvay lebontott alkotását váratlanul műemlékké nyilvánították. Ez a védettség 1959. június 16-án lépett érvénybe. A község abban az évben a Hunyadi téren óhajtotta felállítani a szobrokat, de ezt elvetették, mert a másfél embernagyságú alakok „nyomták" volna a környező földszintes házakat. Két évvel később új helyet jelöltek ki a Béke parkban, de ekkor a községi költségvetés nem bírta a felállítás anyagi terheit. 1963-ban Dombóvár lemondott a szoborról, mint a község beadványában írta: *„megfelelő hely és anyagi lehetőség nem áll rendelkezésre."* Védett műemlékeket azonban nem lehet mázsára kimérni kőfaragóknak, így a feldarabolt szobor mindaddig a helyén maradt, míg az immár várossá vált Dombóvár lehetőséget nem teremtett felállítására. A környező parkot időközben a város a megye legszebb ilyen létesítményévé változtatta, centruma a budapesti Margitsziget hasonló jellegű részeivel vetekszik. A szobrok kalandos éveik során alig szenvedtek károsodást. Az, hogy most eredeti elhelyezésüknél lényegesen előnyösebben érvényesülhetnek, két tényezőnek köszönhető. Az egyik a környező növényanyag, de a másik, és sokkal fontosabb Erdélyi Tibor építészmérnök (Tanácsi Tervező Vállalat) majdnem vakmerőnek mondható, mégis átgondolt tervezőmunkája, mely a szoborcsoportot részeire szakította. A szobrok természetesen nem lettek vidámabbak, de egymástól elválasztva sanyarú mélabújuk összehasonlíthatatlanul kevésbé érvényesül. A parkba lépőt a fő út tengelyében Kossuth alakja fogadja, elegendő távolságban ahhoz, hogy kellő rálátás érvényesüljön. Ez a szobor is, éppúgy mint a többi, a korábbinál közelebb került a földhöz, ami előnyére válik. A központi alak felé haladva, egymástól kellő távolságban és mindig jó háttérül szolgáló növényfal előtt balra először Eötvös—Széchenyi, majd Deák—Mészáros, végül Szemere Bertalan szobrát találjuk. Jobbra Klauzál Gábor mellett áll a jelentéktelen Eszterházy, míg volt pénzügyminiszteréhez legközelebb a kormányelnök, a mártírhalált halt gróf Batthyány Lajos. A régi szoborcsoport mellékalakjai, a „nép" jobbra, távolabb kerültek és lábuk elé az emléktábla:

„A Kossuthot és az első magyar kormányt ábrázoló szoborcsoport 1952-ig a Parlament előtt állt. Alkotója Horvay János. Ujra felállításában közreműködött a Művelődésügyi Minisztérium, Dombóvár Város Tanácsa és a megyei Urbanisztikai Bizottság 1972—73-ban."

ORDAS IVÁN

Fotó: Gottvald Károly

1973 AUG 2 8.
Tolna m. Népújság
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

zat épít

lett fizetni. Sokat kellett anyag után szaladgálni. Szekszárdra, Bonyhádra, Hőgyészre. Az üvegező Zak János zombai iparos volt, a szobaajtókra az üveget ő például Pécsről hozta. Nagy utánajárásba kerül minden anyag.

— De most már öröm is az új ház?

— Hát most már az. Hál' isten ennyire rendben vagyunk. A kis munka, ami még hátravan, az az eddigihez nem sok. Pénzben se, munkában se. Idővel meglesz, nem muszáj egy év alatt rendbehozni. Reméljük, ha valami közbe nem jön, akkor jövőre a házzal teljesen készen leszünk.

— Eddig mennyibe van ez a ház?

— Százhatvankettő. Nem is, kettőszázhúszezer forintba.

— És mennyi kell még, hogy teljesen készen legyen?

— Harmincezer forint még rámegy.

— A fia?

— Nagyon jól érzi magát itt. Csak az kellene, hogy ő is nősüljön már meg. Amíg legény, mindig van rá gond.

(Folytatjuk)

P. V. SZ.

MSZBT-tagcsopo[illegible] S[illegible]

Augusztus 29-én a [illegible] pártbizottság propagan[illegible] művelődésügyi osztálya [illegible] zésében megbeszélést [illegible] a megyében működő [illegible] tagcsoportok ügyvezető elnökei. A megbeszélésen részt vesznek az olyan pártalapszervezetek titkárai is, amelyek [illegible] nak [illegible] megbeszélik a [illegible] vábbi feladatait.

Szeptember 3-tól átveszik a borszőlőt

Felkészültek a szüretre

Megyénkben a Mecsek-vidéki Pincegazdaság paksi és szekszárdi pincészetében vásárolják fel a borszőlőt az állami gazdaságoktól, a termelőszövetkezetektől, az egyéni és a háztáji termelőktől. Tornai József, a szekszárdi pincészet vezetője válaszol arra a kérdésünkre: Hogyan készültek fel a szüretre.

— A pincegazdaság a megye szőlőtermésének körülbelül egyharmadát vásárolja fel. Tavaly 22 ezer mázsa szőlőt vettünk a termelőktől. A becslések szerint idén 35—36 ezer mázsa szőlőre számíthatunk, s ez jóval több, mint amit a 71-es rekordévben szüreteltek. A korai fajtákat már szeptember harmadikától tudjuk fogadni. Számításaink szerint a szüreti időszak 40—45 napig tart, s naponta 1400—1600 mázsa szőlőt tudunk feldolgozni.

— A szőlő felvásárlási ára nem változik, hasonlóan alakul, mint az előző évben volt. A termelőktől 34—35 ezer mázsa termésre kötöttünk szerződést. Amennyiben többet szüretelnek, mint amire szerződést kötöttek, a többlettermést minden további nélkül átvesszük. A szőlő feldolgozása Szekszárdon történik, innen újbor formájában szállítják tovább. A borszőlő tárolásához elegendő tárolótér áll a pincészet rendelkezésére. 28 ezer hektoliter férőhely elegendő a várható termés tárolására.

Belecskán terem a keszthelyi paprika vetőmagja

Az agráregyetem és a termelőszövetkezet kapcsolata

A belecskai termelőszövetkezet [illegible] dó vevője a Hermes szövetkezet, a kiskereskedelmi bol-

— A magtermesztéssel lényegesen kevesebb lenne a gondunk, ha rövidebb lenne a minősítési, forgalombahozatali út. Három-négy hónapba telik, amíg megkapjuk a pénzünket. Akármilyen jó a termés, bármilyen jó a minőség, a bevétel kiesik a zárszámadásból. A tavalyi termésért júliusban kaptunk háromnegyedmilliót. A Biztosító feltételei sem kedveznek a mi számunkra. Nem térítenek belvízkárt, április 30. előtt, a szeptember 30 után fagykárt. Ezért nagyobb — mint mondtam — a termelési kockázat.

A szelekciót végzők között ott van Kelemen István főagronómus, aki nagy előszeretettel gyűjti össze a számára szép vírusfertőzött paprikatöveket.

— A szép: számomra csak kórtanilag szép, mert nemcsak a kertészet a szakmám, hanem a növényvédelem is. Ezt a vírusfertőzést levéltetű idézi elő, terjeszti. Ahhoz, hogy a vírus elterjedését megelőzzük, figyelni kell a levéltetűrajzást, védekezni ellene. Igy Belecska kitűnő hely számomra, hogy mindkét szakmámat gyakorolhassam.

Végezetül a kutatót és a szövetkezet vezetőit a várható terméseredményekről kérdezzük.

— A magtermés alatta marad a tavalyinak, de ez vonatkozik az egész idei paprikatermesztésre is. Az idei időjárás nem kedvezett a paprikának. Nagy volt a hőingadozás, a nappali kánikulát erős éjszakai lehűlés követte, ezért van annyi deformálódott, rücskös a paprikahüvelyek között.

— Ezért is szükséges most a nagyon alapos szelekció, mert kellően ki nem fejlődött hüvelyből nem lehet jó minőségű vetőmagot adni. Nekünk, nemesítőknek, de hozzánk hasonlóan a termelő gazdaságoknak is közös érdekünk, hogy fajtáink megadják az adott körülményeknek megfelelő potenciális termést, azt, amit a Paksi Konzervgyárnak termelők már elértek, — mondja dr. Kovács János.

BL.

latban, mely az irókat ugyanebben az időben a romanticizmusból a realizmus felé hajtja, abban a fejlődésben, melyet Balzac készített elő s a melynek képviselői Flaubert, Zola és a két Goncourt.

Képeivel szemtől-szemben hajlandók vagyunk Courbet-t a régi mesterek közé sorolni, mert legtöbb képe sötét, tompa szinekkel van festve; technikájában a régi nagy mesterek, a hollandiak, különösen Hals Frans és a spanyolok, Velazquez, Ribera és Goya hagyományát követi. Saját vallomása szerint nem volt mestere. A Louvreban tanulmányozta a régi nagy mestereket és Isten adta tehetségével ezen az úton technikájában páratlan tökéletességet ért el, a mit még az egykorú, egyébként ellenséges birálatok is elismertek.

Tájképei, mint az itt kiállított *Erdőrészlet* és *Havas táj*, tónusban és hangulatban felségesek, különösen azok, a melyekben a tengert vagy az erdőt festi. A hullámzó, tajtékzó tenger ábrázolásában valóságos drámai hatást kelt. A fenyvesnek az a méltóságos, megnyugtató hatása, az az igazi erdei hangulat, melyet képein kifejez, igen kevés festő képén található meg. Ékesen szóló példája ennek a *Curée*, mely kisebb méretű ismétlése egyik legjelentékenyebb, 1857-ben készült vadászképének. Valóban páratlan a barna szineknek ez a csodás akkordja, melyet a kürtös vörös zekéje és a kutyák fehér foltjai élénkítenek fel. A fatörzshöz támaszkodó vadászban önmagát festette meg.

O az első a modern festészetben, a ki az ellentétes tónusok hatására reámutat. Az ellentétes tónusok szembeállításával éri el a plasztikus hatást, a távlatot, a szinek harmóniáját. Művészetének ez a vonása bilincselte le, ezt tanulmányozták festményein Manet és az impresszionisták, Cézanne, Pissarro, Sisley, Renoir és Monet.

Alakjaiban és tájképein más-más irányt követ: azokat plasztikusan mintázza, ezekben tiszta tónusfestő.

Külön-külön mind a két irányban csodálatos dolgokat alkot. Loue-parti sziklás tájképei, hullámos tengerképei, erdőrészletei, nemkülönben női aktjai, valamint képmásai, melyekben nem a lelkületet, hanem az élet külső megnyilvánulásait festi, méltán foglalnak helyet a modern festőművészet legkiválóbb alkotásai között.

Diszharmonia csak ott keletkezik, a hol nagyobb alakokat állít be a tájképbe. Ilyenkor összeütközik a két irány s előtérbe tolul szerkesztésbeli gyengesége.

Courbet festményein kívül bemutatja a kiállítás az impresszionista festőknek egy második sorozatát: *Monet Claude, Renoir, Sisley, Pissarro*, követőik: *d'Espagnat és Moret* és a hozzájok közel álló *Degas* és *Raffaëlli* nehány képét.

DOBSINAI GYERMEKEK VIRÁGOT HINTENEK KOSSUTH FERENCZ ÉS KOSSUTH LAJOS TIVADAR ELÉ

Monet Claude «Impression» czimű képétől nyerte az egész csoport az impresszionista elnevezést; s valóban ő a hangulatos tájkép igazi festője. Nem a maradandó vonást keresi a természetben, hanem a fény és a szin pillanatnyi impressióját adja mesteri módon vissza. Kezdettől fogva ő a legkövetkezetesebb a plein air festésben. Egy-egy tájrészletet 8—10-szer megfest ugyanarról a pontról, reggel, délben, este, ragyogó napfényben, ködben, holdvilágnál; így keletkeznek sorozatos tájképei.

Pissarro a falu békés nyugalmának, a vidék elhagyatottságának festője, *Sisley* megy legmeszszebbre a szinek elemekre bontásában, s az ő festése lett a neo-impressionisták (pointillisták) kiindulási pontja.

Degas már nem tartozik közvetlenül az impressionisták csoportjához. A vonal mestere ő, s egyike azoknak, a kikre legnagyobb befolyása volt a japán művészetnek. Bámulatos biztossággal figyeli meg a mozdulatokat és testhelyzeteket, tánczosnőinek merész állása olykor megdöbbentő; a kerek képhatással teljesen szakít, alakjait sokszor derékon metszi a kép széle vagy a fal. Degas kezdi újra művelni a XVIII. században teljesen elhanyagolt pasztellfestést. A pasztellfestés művelője *Raffaëlli* is, a ki kedves fehér tónusaival nagy szeretettel festi Páris utczáinak nyüzsgő képét, vagy a hófedte természetet.

Itt látható még Corot követőjének, *Daubignynek*, a tavasz festőjének egy szép, hangulatos tájképe.

Erdey Aladár.

DOBSINA-VIDÉKI LÁNYOK A KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

BUCENTAUROS.

Irta **Erdős Renée.**

Sokáig nézett egy pontra, le, a földre, és a hova nézett, ott hirtelen megmozdult valami, egy állat, egy csúnya szörnyeteg, egy óriásbéka . . .

Nagyot kiáltott és fölébredt.

A mennyire az álomtól megijesztett s a láztól összezavart kis agya tudott: elkezdett gondolkodni.

— A gyertyák égnek az asztalon és nincs a szobában senki. Az öreg Marietta bizonyosan elaludt valahol. De hol van Jane a szobaleány? Micsoda világosság az odakünn a vizen? Kiabálnak és énekelnek. Tudom már. Ma van a Redentore ünnepek harmadik napja. A mama Luigi úrral elment a fölvirágozott és lampionos gondolán, ki a Zeccára, tudom. Jane odavitt az ablakhoz, hogy lássam. A mamán nagy fehér köpeny volt és integetett nekem a kezével. Luigi úr háttal volt fordulva és az asztalon szendergett, mert ma künn vacsoráznak a vizen. Aztán Jane elment, de előbb adott levest és azt mondta: jövőre ne legyek beteg, ha a Redentore ünnep lesz s akkor én is elmehetek a lampionos gondolán mamával.

És Luigi úrral bizonyára. Ezt is akarta mondani, de nem mondta. Aztán elment és bejött Marietta az öreg. Ezt az öreg nőt — Isten ezért talán meg fog büntetni — én nem szeretem. Luigi úrnak a dajkája volt és mindég tegezi. Nálunk Angliában a dajkák nem tegezik még a kis gyermekeket sem. Én sem tűrném. Mindjárt meg akart simogatni, de elkaptam a fejem. Goromba akartam lenni hozzá, de eszembe jutott, hogy később elmondaná Luigi úrnak, Luigi úr meg a mamának. Kikapnék. Azt mondtam álmos vagyok: hagyjon aludni. Lehet, hogy elment és lefeküdt.

A Guidecca felől taraczklövések hallatszottak. A kis fiú felült az ágyán és figyelt.

— Ágyuból lőnek bizonyosan. Milyen kár, hogy fáj a torkom és nem lehetek ott. Bizonyosan annyi kivilágitott hajó van ott, mint tavaly és a zene szól és mindenki énekel. Ha legalább egy kicsit láthatnám.

Megint visszafeküdt és tovább gondolkozott.

— Már lehet tizenegy óra. Nem látom az órát, mert messze van. A mama és Luigi úr csak későn jönnek haza. Szeretném megvárni őket. Hátha a mama bejön és megcsókol. De ez nem bizonyos, mert lehet, hogy fáradt lesz. Csak itt volna a könyvem, hogy olvashatnék, de ahhoz még sötét van.

A kis fiú türelmetlenül fészkelődött ágyán és

KOSSUTH FERENCZ ÉS KOSSUTH LAJOS TIVADAR A DOBSINAI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

keservesen nyöszörgött egy kicsit. A szoba meglehetős sötét volt, a butorok árnyai a falon látszottak s a két gyertya a nagy mozaik-asztalon néha meglobbant, magasra nyuló lánggal, a mint a hűs éjjeli szellő az ablak függönyét fölemelte kissé. Marietta valóban aludt a szomszéd szoba divánán, a szobaleány pedig kimenőt kapott erre az estére a szakácsnővel együtt. A házban a portáson és az öreg asszonyon kívül senki sem volt.

A beteg fiucska a mint lázasan hánykolódott: megbánta már és bocsánatot kért Istentől, a mért Mariettát nem szereti. Most örült volna, ha bejön és mesél neki veneziai történeteket. A doge-koronázásról, a Santa Barbara menyasszonyokról és a Bucentamosról, különösen erről. Az öreg Marietta, igaz hogy ellenszenves nő, de gyönyörűen tud mesélni a Bucentaurosról s ez volt az egyetlen dolog, a mi Harryt Veneziával, a különös és félelmes várossal kibékítette. Mert minden nyáron, mióta csak az édes apja meghalt: eljöttek ide Londonból és először a kis fiú nagyon furcsán érezte magát itt. Félt a víztől, különösen este, a sötét sikátorokból mintha sikoltásokat hallott volna. Bizton hitte, hogy ott rablók járnak, a kiknél mindég tőr van. Ezenkívül pedig nagyon magányosan is érezte itt magát. Az anyjával keveset lehetett csak együtt, mert ő Luigi úrral folyton a templomokba és muzeumokba járt. És ha otthonn volt is, Luigi úr állandóan a közelében volt, az ő palotájában laktak, együtt étkeztek vele. Ő volt a mamája legjobb barátja. Harry mindazáltal úgy volt vele, mint Mariettával, a gyermekek különös ösztönénél fogva, egy hatalmas ellenséget látott benne, a ki elharácsolja tőle az anyja szeretetét. Az anyja pedig, a gyönyörű, karcsú asszony, a halántékán azzal az egyetlen ősz hajfürttel, talán jobban szerette Luigi urat, a szép olasz embert, mint a kis fiát Harryt. A gyermek ezért néha sirt, bár nem tudta, hogy ezért sir, csak mert magában volt, nem törődött vele senki és szomorú volt, gyakran fogta el a kétségbeesés. S ilyenkor a halott apja is eszébe jutott, a ki jó volt, szép volt és mindég vele foglalkozott. Ha ő élne: Luigi úr nem volna a mama legjobb barátja, nem jönnének ide Veneziába, a szomorú városba, minden nyáron és ő nem feküdne itt magában, betegen egy nagy homályos szobában, elfeledve, elhagyatva, szeretetlenül.

Hanem a Bucentauros . . .

Most megint eszébe jutott a gyönyörű nagy hajó, diadalmas dogék pompában úszó hattyúja, a mint száll a kék vizeken. Látja rajta a fejedelmi pompát. A nagy palástú férfiakat. Látja a dogét ülni tanácsosai közt, az aranyos süveg a fején és hermelin köpenyét kis néger fiúk teregetik szét a szőnyegen. A néger fiúknak kicsi kardjuk van és piros ruhájuk. A lábukon pedig csengős czipők. A hajó orrán ott ül egy pompás arany-szobor, a ragyogó Velencze jelképe, a kit megkoszorúz Kelet gazdasága. És ötven evező csapkodja egyszerre a vizet. Most, most mindjárt beledobja a doge a gyűrűt a tengerbe . . .

A feje égett a kis fiúnak, nem tudott többé másra gondolni, csak erre a képre.

A doge áll a hajó elején és kezében a gyűrű. Akkor megszólalnak az Arsenal ágyúi. Ágyuk, igen és hatalmas dördüléssel rázzák meg a levegőt. A zene szól, a sokaság újjong, a doge beszélni kezd. Megvan! A gyűrű lenn fekszik a tenger fenekén.

Akkor a tömeg megfordul és siet vissza a Lidóról. Száz bárka, ezer gondola jön szines lobogókkal vissza felé. A vizet elborítják a bárkák után úszó gyönyörű szőnyegek. Jön, jön! A parton sok ezer ember áll és vár. Mind ujjong és tombol az örömtől. Mindenki látni akarja a hajót. Az anyák feltartják gyermekeiket. Ott! Ott! Nézd! Az a Bucentauros! És csak ő ne látná, a szegény kis Harry! A miért betegen fekszik? Nem. Azért is fölkel, s odamegy az ablakhoz és kinéz. A Zecca felé fog jönni bizonyosan. A Redentore előtt fog elmenni. Vagy talán be is megy a templomba imádkozni.

Nem birt tovább az ágyban maradni. Fölkelt és a homályos szobából átment egy másikba, a hol teljesen sötét volt. Aztán egy harmadikba, egy negyedikbe, végül egy folyosót talált, a mit egy nagy bronz-mécs csak gyöngén világított meg.

— Oda kell mennem! gondolta magában. — Ott van egy szoba, a melynek az erkélyéről jól láthatok mindent.

Nagyon gyönge volt. Alig tudott járni, a verejték ütött ki homlokán és a fogai vaczogtak a láztól. Mezitláb a mint végig ment a hideg márványon: azt hitte, most rögtön összeesik és meghal. Előbb azonban látni akarta álmai álmát, mesék csodahajóját, a gyönyörű nagy hajót, látni akarta.

Nagy nehezen ki tudta nyitni az erkélyre nyiló ajtót és kilépett. Vakító fény közepette találta magát. A víz mintha maga is égett volna, a part csupa sugár. Ezrével járnak a vajók a vizen. Egyik kisebb, másik nagyobb, de mind, mind, csupa fény és valamennyin énekelnek.

— A doge beledobta a gyűrűt a tengerbe és most jön visszafelé, gondolta magában.

A Redentore templom előtt nagy diadalkapuk álltak. A Lagunán végig híd volt verve egészen a Palazzo Ducáléig. Azon jön a doge. A virágos, lampionos hidon jön.

És valóban, a tulsó partról megindult egy nagy hajó, fáklya világgal, óriási fényben és lobogó zászlókkal, hangos zenével jött a Redentore felé.

— Most, most látni fogom — ujjongott a kis fiú és előre hajolt az erkély rácsa fölött, hogy jobban lásson.

S a hajó jött felé. Lázas képzeletében már látta rajta az embereket. Az ötven evezőlapát a mint csapdosta a vizet! Ott van Venezia aranyszobra és — szentséges ég! ott áll a hajó orrán legelől a doge és int felé. — Integet és olyan ismerős az arcza! De hiszen az a fejedelem a gyönyörű palástban az ő édesapja! Ime, tudta, hogy egyedül van itthon, hát eljött hozzá a gyönyörű hajón. Bizonyosan föl akarja venni őt is.

— Apám, apám! — akarta felé kiáltani, de a torkán elakadt a szó. A hajó pedig mindjárt tovább megy, eltünik és nem jön vissza.

— Apám! Apám!

Fölkapaszkodott az erkélyre és akkor egészen közel látta magához a hajót.

— Itt van — volt utolsó gondolata és egy boldog kiáltással ugrott le az erkélyről, át a hajóra . . .

. . . Az egyik gondolán elnémult az ének.

— Valami csobbant a vízben — mondta egy férfi.

— Madonnám! itt úszik valami fehérség, sikoltott egy asszony.

Utána nyultak, kihúzták.

Egy kis élettelen gyermektest volt, a melyből a lélek elrepült és azóta száll valahol a Bucentauros hátán, a kék vizeken, sugaras levegőben, a boldogok hazája felé.

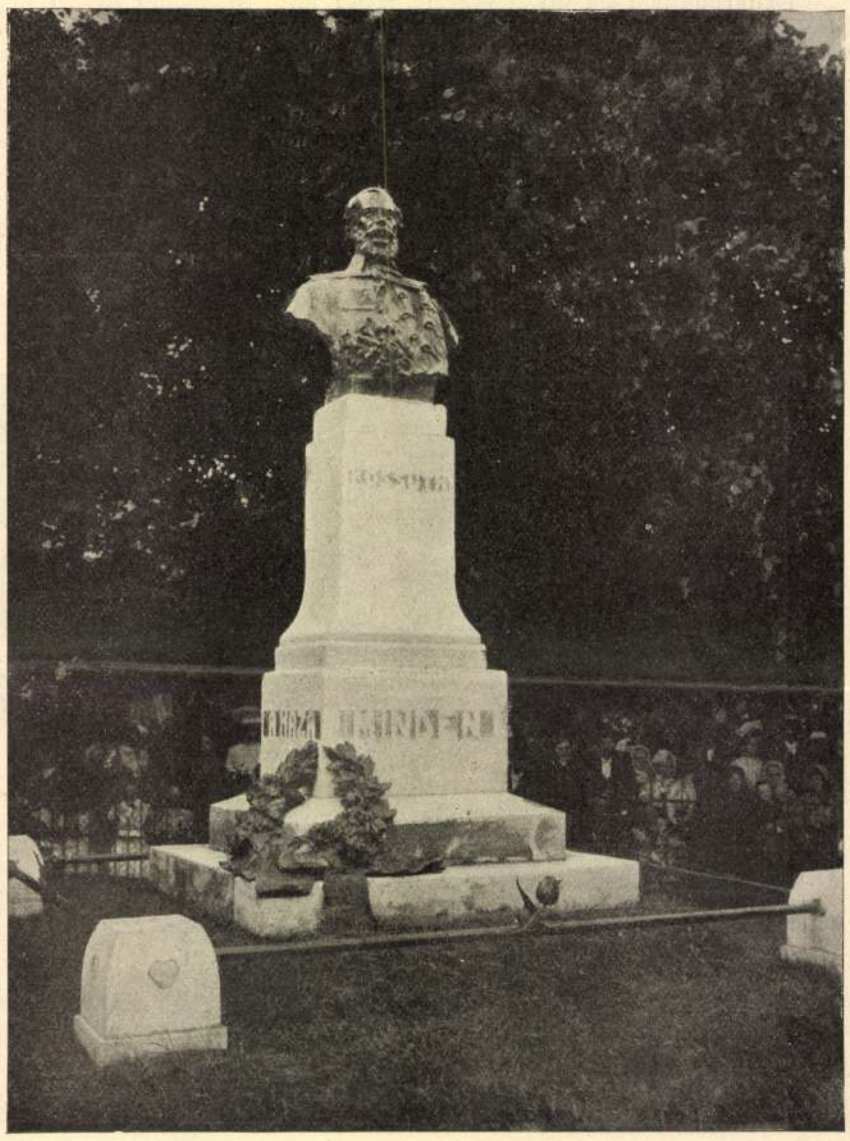

A DOBSINAI KOSSUTH-SZOBOR, HERVAI JÁNOS SZOBORMŰVE.

KOSSUTH FERENCZ ÉS KOSSUTH LAJOS TIVADAR A PÉCSI SZOBORLELEPLEZÉSEN.

A HÉTRŐL.

A gyermek lelke. Ennek a szörnyűséges dánosi pörnek van egy jelensége, a mit már a tanulsága vigasztaló erejéért is érdemes leszögezni. Az egész czigánybanda úgy hat, mint egy fekete tömege a megátalkodottságnak. Az emberi léleknek, a jóra való hivatottságnak se szemükben, se szavukban semmiféle nyoma. Kétségbe kellene esnünk, elgondolván: ime ilyen az ember, az ő őseredeti mivoltában, ha az intézményes társadalom rendje és erkölcse át nem formálja! Rettenetes tanulság, de szerencsére ráczáfol néhány — gyermekarcz világossága. A konok tagadás és gyalázatos szitkozódás sötét kórusából kicseng néhány vékony gyermekhang és kedvesebb, szebb, vigasztalóbb igazságot hirdet. Nemcsak az igazságszolgáltatás munkájának adtak becses adatokat a kis Lakatos Róza, Lakatos Murzsa meg Jancsi, hanem nagy szolgálatot tettek emberi büszkeségünk forrásának, annak a tudatnak is, hogy az ember jóra és szépre született. Ez igazi természete, vele született rendeltetése. Ezeket a szegény kis fekete fiókákat erkölcsre, jóra, szeretetre, erényre bizonyosan nem nevelték. Sőt ott születtek a bűn ölében, a hol ismeretlen vagy gyülölt mindaz, a mit mi tisztelni, védeni és követni méltónak tanultunk. A hol az a vezér, az a hős, az a derék, a ki a legügyesebben tud lopni, a legvakmerőbb a rablásban és a legkegyetlenebb a gyilkolásban. És mégis, mikor a bandával elfogják őket, az egyik gyermek, Lakatos Róza, odasompolyog a csendőrhöz és elcsukló hangon így szól:

— Szeretnék elmondani mindent, mert nagyon fáj a szívem...

És vallott. Pedig azt már tudta, mert arra megtanították, hogy halállal lakol, a ki elárulja a véreit. És sorra vallanak a gyermekek mind, mert a félelemnél, a mit beléjük oltottak, erősebb a lelkükben valami, a minek velük kellett születnie és a mi azt mondja nekik, hogy ebben a harczban, a mely most körülöttük kavarog, nem szabad a véreik pártján lenniük. Mi ez a valami, ha nem az ember eredendő erkölcse, a jóra való rendeltetése! Ha a felnőtt czigányban ennek a nyomait többé nem találjuk, ez csak azt bizonyítja, hogy a czigány is a maga körülményeinek a produktuma és közelisége a természethez nem jelent okvetetlenül közelséget az *ember* természetéhez. A gyermek mégis csak hitelesebb tanú arra, hogy mi az, a mi *velünk született* és ezek a szerencsétlen kis fekete rajkók nagyban megvigasztalnak bennünket azokért a lesujtó tanulságokért, a melyekkel az öregjeik erkölcse keseríti meg a gondolkodásunkat.

*

Aggkori nyugdíj. Anglia miniszterelnöke, Asquith beterjesztette az alsóháznak a világbirodalom költségvetését, a mely közel öt millió font sterling, tehát körülbelül százhusz millió korona fölösleggel zárja Nagy-Británnia háztartásának mérlegét. Ez az öröm az angoloké, de volt Asquith miniszterelnök előterjesztésének egy része, a mely az egész világ tiszteletteljes figyelmére érdemes. Az angol miniszterelnök egy törvényjavaslatot jelentett be, az *öreg emberek* segítéséről. Ezt az aggkori nyugdíjat megkapja minden angol állampolgár, a ki hetven esztendős és a heti jövedelme tiz shillingnél, vagyis a mi pénzünk szerint tizenkét koronánál kevesebb. Anglia, a mely humánus intézmények dolgában már régóta vezető szerepet játszik Európában, ezzel a törvénynyel megint példát mutatott a művelt emberiségnek. A régi germánokról tudva van, hogy az öreg embereket, a kik harczra és munkára immáron alkalmatlanok, gyöngék voltak, egyszerűen agyonverték. Ez az erkölcs, hála Istennek, azóta már kitakarodott a lelkekből. Az öreg embereket ma már nem verik agyon, az ősz hajnak megvan a tisztelete, de ez a tisztelet való tartalmában nem sokkal több, mint mérséklése annak a mohóságnak, a melylyel a harczra és munkára képes energia magának követel minden meghódíthatót: földet és kenyeret. Rostand-nak van egy gyönyörű külteménye az öregségről, a melyben azt mondja, hogy az arany a fiataloké, a mit az öreg ember kap: egy nagy ezüst medália, a melyet a fején visel, jutalmul azért, hogy volt ereje végigélni egy hosszú életet. Fösvény jutalom, mert élni, vagyis vállalni minden szenvedést, békén tűrni a fiatalság örömeinek, reményeinek elmulását, maga is érdem. A ki hetven esztendőt élt, ha még oly jelentéktelen sorban is, okvetetlenül dolgozott, szenvedett vagy *kiállt* annyit, hogy a mi kevés az életéből még hátra van, azt emésztő gondok nélkül tölthesse el. De az öregekről való gondoskodás nem is egyedül az ő érdekük. Nem élveznők-e valamennyien nyugod-

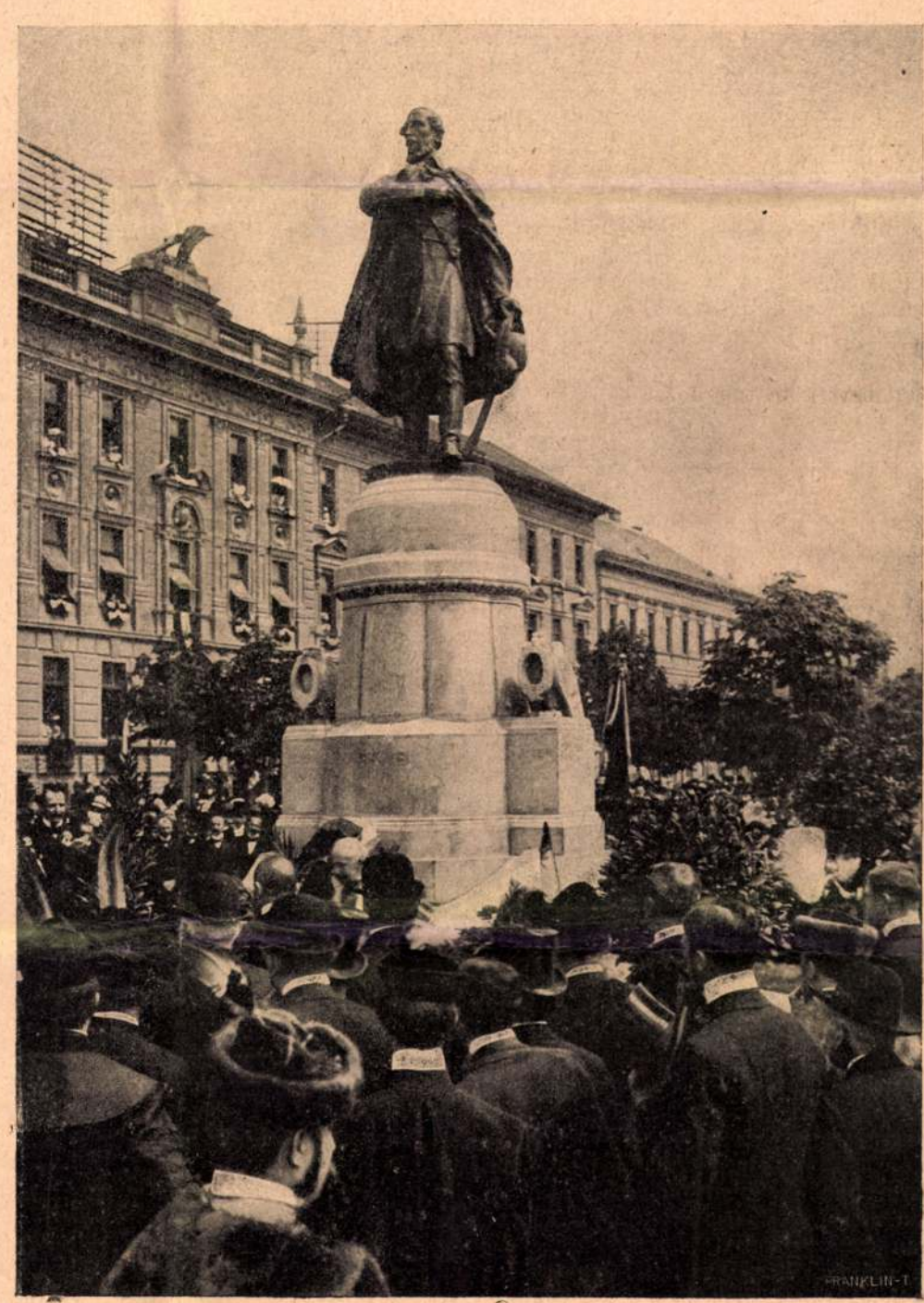

A SZOBOR, HORVAY JÁNOS MŰVE.

A PÉCSI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — Jelfy Gyula fölvételei.

tabban, zavartalanabbul, harmónikusabban az élet tavaszának és nyarának örömeit, ha soha se látnánk inséges aggastyánt, elhagyatott, sőt éhező, kolduló öreg embert? Úgy gondoljuk, egy társadalom csak akkor *kész*, szervezetében csak akkor tökéletes, ha az erejéből telik mindazok számára is, a kiknek a természet rendje a gyöngeséget adta sorsukul. Boldog Anglia, a melynek megvan a módja hozzá, hogy megadhassa gyermeknek, felnőttnek, aggastyánnak azt, a mivel ember az embernek tartozik!

*

Heil Paula. A héten egy urileányt temettek, a ki önként ment a halálba. Eldobta magától az életet. Nem a nyomorúság kergette a sirba. Előkelő család gyermeke volt, meleg otthon öle védte minden zavartól. Mindössze huszonhat esztendős volt, tehát bizonyára nagyon is fiatal ahhoz, hogy immáron *soknak* találja az életet. Ilyen körülmények között az ember önkénytelenül szerelmi tragédiára gondol. De a szerelemnek ebben a tragédiában nem jutott szerepe. Miért kellett tehát meghalnia a szegény, fiatal Heil Paulának? Azért, mert ez a fiatal leány másként fogalmazta meg ezt a kérdést és — nem találta meg rá a feleletet. Ő azt kérdezte magától: miért éljek? Bizonyára olyan kérdés, a melyet a legkevesebben tesznek föl maguknak azok között, a kiknek a sors megadta a módot rá, hogy ez a kérdés a számukra kérdés legyen. Kinek jut az eszébe töprengeni azon, hogy miért éljen, ha a körülményei olyanok, hogy minden töprengés nélkül szépen, nyugodtan, fáradság és gond nélkül megélhet? Kinek jut eszébe, hogy tartozásnak tekintse az életet, mikor ez semmit se követel tőle? Kinek jut eszébe, hogy elviselhetetlennek tartsa az életet, mikor semmi egyéb dolga sincs, mint hogy — élvezze? Hiszen ez az állapot az, a mi az emberek vergődő tömegének a legnagyobb vágya, álma, kivánsága. És a szegény Heil Paula nem birta ki ezt az állapotot. Nem birta ki, mert e leány lelkében az emberi rendeltetésnek egy emelkedett, büszke tudata lakott. Az a tudat, hogy mindnyájan egy hivatásnak a hordozói vagyunk a földön és az életünk értékét e hivatásnak tett szolgálatunk értéke adja és szabja meg. A fölöslegesség érzése a kiváló lelkek fájdalmas és büszke tragikuma. Csak olyan embert sujt, a kiben erős a tudat, hogy megfelelő körülmények között hasznos lehet. Minden öngyilkosság dezertálás: de ezernyi ilyen szerencsétlen dezentor között akad egy, a ki nem a kötelesség elől fut meg, hanem azért, mert nem tud hozzá jutni a maga érzett kötelességéhez. Az ilyen emberért mindig nagy kár. Kára az életnek és kára annak a hivatásnak, a melyet a körülmények végzetes alakulása egy becsületes, nemes, érczes energiától fosztott meg.

*

Házbér-kalendáriom. A kalendáriom csak egyféle esztendőt ismer, a mely január elsején kezdődik és deczember harminczegyedikén ér véget: de ez a kalendáriomi beosztás nem érvényes az életnek minden területén. Például az *iskolai év* két kalendáriomi esztendőbe harap belé, szeptemberben kezdődik és junius havával ér véget. Hasonlóképen alakul a parlamenti meg a szinházi esztendő is. Ennek a beosztásnak a szó szoros értelmében a levegőben van az oka, mert a nyári hőség nem kedvez se a tanulásnak, se a szónoklásnak, se az előadóművészetnek. De külön kalendárioma van ezeken kívül a — házbérnek is. A kalendáriomi évnegyed hónapjai január, április, julius és október, de a házbér-esztendő *fertályos* hónapjai: február, május, augusztus és november. Micsoda okok teremtették meg ezt az eltérést, erre a kérdésre a feleletet legfölebb talán csak akkor fogjuk megkapni, ha sikere lesz annak a most megindult mozgalomnak, a mely azt akarja, hogy az évnegyed csakugyan évnegyedkor legyen a háziurak és a lakók számára is. Most hasztalan töri az ember a fejét rajta, nem igen lehet rájönni, miért alapitott a házbér magának külön kalendáriomot: de azért elemi a valószínűség, hogy ez minden ok, sőt nyomós ok nélkül nem történhetett. Talán úgy van a dolog, hogy ez az ok az idők folyamán az okozata szünetelésének állapotában annyira a háttérbe szorult, hogy ma már nem is tudjuk megtalálni. Arra tehát az új rend mindenesetre jó szer lesz, hogy eszünkbe juttassa: — mi a hibája? Akkor azután megtanuljuk, mi a jó abban, hogy nem január vagy április, hanem február meg május elsején kell fizetnünk a keserves házbért. Mert hogy ebben valami jó is lenne, azt most igazán nem érezzük. Talán a reform majd hozzá segít bennünket, hogy rájöjjünk a rejtett jó izére!

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

S most jött ez a rettenetes kérdés! Feleljen-e rá, vagy ne? Ha felel s feltárja első izben a szive mélyén eltemetett dolgokat, kiszélesíti a fájdalmas szakadást; de lehet-e nem őszinte? Hallgatása oly sokáig tartott, hogy Franco megint kérdezte:

— Nem beszélsz?

Összeszedte minden erejét és beszélt.

— Igaz, a lelkem sohasem volt teljesen a tied. — Egész valójában reszketett e szavaknál s Francónak elállt a lélegzete. — Mindig különbözőnek s t őled távol állónak éreztem magamat — folytatta Lujza, — abban az érzelemben, melynek a többin kell uralkodnia. Te benned megvannak az anyám vallásos nézetei. Anyám úgy értette s te is úgy érted a vallást, mint a hitnek, szertartásoknak és parancsolatoknak összeségét, melyeket az isteni szeretet sugallt. Nekem mindig visszatetsző volt ez a felfogás, sohasem tudtam igazán érezni szeretetet, bármennyire erőlködtem is, egy láthatatlan és érthetetlen lény iránt; sohasem tudtam megérteni, mi haszna van annak, ha eszemet kényszerítem olyan dolgok elfogadására, melyeket nem értek. Mégis égő vágyat éreztem, hogy életemet valami olyas jóhoz irányozzam, a minek eszméje felül áll érdekeimen. Továbbá anyám annyira belém oltotta példájával és szavával Isten és az egyház iránti kötelességeimet, hogy kételyeim igen nagy fájdalmat okoztak nekem s küzdöttem ellenük, a mikor tudtam. Anyám szent volt. Életének minden cselekedete megfelelt hitének. Ennek is nagy hatása volt reám és tudtam, hogy életének legnagyobb bánata volt atyám hitetlensége. Megismertelek téged, megszerettelek, hozzád mentem nőül, megerősödtem elhatározásomban, hogy vallási dolgokban olyan leszek, mint te, mert te olyan voltál, mint anyám. De ime, egy kis idő múlva azt találtam, hogy mégsem vagy olyan, mint anyám. Ezt is elmondjam?

— Igen, mindent.

— Azt találtam, hogy te vagy maga a jóság, hogy a szived a legmelegebb, a legfenköltebb, a legnemesebb a földön, hanem hogy a hited és életed szinte feleslegessé teszi mindezen kincseket. Te nem dolgoztál. Megelégedtél azzal, hogy szeretsz engem, szereted a gyermeket, Olaszországot, virágaidat, zenédet, a tó s a hegyek szépségeit. Ebben a szivedet követted. A magasabb eszményt illetőleg elég neked hinni és imádkozni. Hited és imádságod nélkül a tüzet, mely lelkedben van, annak áldoznád, a mi itt a földön biztosan igaz, biztosan igazságos, éreznéd annak szükségét, hogy dolgozzál, mint a hogy én érzem. Tudod már, minőnek szerettelek látni bizonyos dolgokban? Például, ki érzi jobban a hazaszeretetet, mint te? Senki. Tehát én azt szerettem volna, hogy igyekezzél igazán szolgálni hazádat, kevéssel vagy többel. Most elmész ugyan Piemontba, de főleg azért mész el, mert, úgyszólván, nincs már miből élnünk.

Franco tiltakozása jeléül haragos mozdulatot tett.

— Ha akarod, — szólt Lujza alázatosan, — abbahagyom.

— Nem, nem, ki vele egészen. Jobb így!

— A nélkül, hogy Piemontba mennél, lett volna tenni való Valsoldában, a Porlessa- és Intelvi-völgyben, ugyanaz, a mit V. megtesz a comói tónál, összeköttetésbe lépni a néppel, ébren tartani a hazafias érzést, előkészíteni mindazt, a minek jó elkészülve lenni a háború idejére, ha elérkezik. Megmondtam ezt neked, de nem tudtalak meggyőzni.

Férje homlokáról éles fájdalmat, ellenséges hidegséget olvasott le. Felkelt, lassan-lassan közeledett feléje, összetett kezekkel, keresve szemeit, melyek kerülték őt. De megállt útközben, mintha fensőbb erő taszítaná vissza, jóllehet amaz nem szólt egy szót sem, nem tett egy mozdulatot sem.

— Franco! — könyörgött. — Nem szerethetsz többé?

Férje nem felelt.

— Franco, Franco! — szólt, feléje nyújtva összetett kezeit. Azután egy lépést tett előre. Emez hirtelen hátrált. Így álltak szemben, hallgatva, egy örökkévalóságnak tetsző fél perczig. Franco összeszorította ajkait, hallatszott szapora lélegzete. Ő szakította meg a hallgatást.

— Az, a mit mondtál, valóban a saját gondolatod?

— Igen.

Kezeit egy szék támláján tartotta. Hevesen megrázta s keserűen szólt:

— Elég.

Lujza kimondhatatlan szomorúsággal nézett rá s így szólt: «Elég?» Az haragosan felelt: «Igen, elég, elég, elég!» Hallgatott egy pillanatig s nyersen folytatta:

— Lehetek naplopó, lehetek tétlen, önző, a mit csak akarsz, de nem vagyok már gyermek, hogy meg lehessen nyugtatni nyájaskodással, miután elmondtad, a mit mondtál nekem! Elég!

— Oh, Franco, fájdalmat okoztam neked, tudom, de oly nehezemre esett fájdalmat okozni! Nem lehetsz irántam elnéző?

— Ah, elnézőnek lenni irántad! Te sujtani akarsz, azután legyek elnéző irántad! Te fölötte állsz mindenkinek, te itélsz és elitélsz.

Nem akart mást látni a feleségében, mint a kevélységet, pedig a saját haragja is majdnem egészen kevélységből, sértett önérzetből eredt, tisztátlan harag volt, mely elsötétítette eszét és szivét.

Lujza hallgatott, elfoglalta ismét helyét, megpróbálta folytatni munkáját, idegesen babrált eszközeivel, a nélkül, hogy tudná, mit tesz. Franco kiment a terembe, becsapva maga mögött az ajtót.

A sötét teremben, mely öt óra óta el volt hagyatva, fagyos hideg volt, de Franco észre se vette. Ledobta magát a kanapéra, átengedte magát fájdalmának, haragjának. Meglepetés, keserűség, harag, jó és rosz gondolatok eleinte valóságos forgatagban viharzottak agyában. Azután megnyugodott abban, hogy elképzelte Lujza megbánását, bocsánatkéréseit, saját nagylelkű feleleteit.

Hirtelen kiáltani és sirni hallotta Máriát. Felkelt, hogy megnézze, mi baja, de nem volt a szobájában világosság. Várt tehát kissé, gondolván, hogy majd Lujza megy be. Semmi mozgást nem hallott s a gyermek mindig erősebben sirt. Csendesen közeledett a szalonhoz, benézett az ajtó üvegén.

Lujza keresztbefonta karjait az asztalon és karjaira támasztotta arczát. A gyertya világosságánál nem látszott más, mint szép barna haja. Franco lohadni érezte haragját, kinyitotta az ajtót és félhangon hivta őt, bizonyos szigorú szelidséggel:

— Lujza, Mária sir.

Lujza felemelte halotthalavány arczát, vette a gyertyát s szó nélkül kiment. Férje követte. A gyermeket az ágyban ülve találták, erősen sirt, megijedve egy álomtól. Mikor meglátta atyját, feléje nyújtotta karjait, siró hangon könyörögve:

— Papa, ne el! Nem el, papa!

Franco karjaiba szorította, elhalmozta csókokkal, megnyugtatta s visszafektette ágyacskájába. A gyermek megszorítva tartotta a papa egyik kezét, sehogysem akarta elereszteni.

Lujza egy másik gyertyát vett az éjjeli asztalkáról, meg akarta gyujtani, de nem sikerült neki, annyira remegtek kezei.

— Nem fekszel le? — kérdezte tőle Franco.

Nemmel felelt, még jobban reszketve. Franco egy feltevést vélt nála felfedezni, egy félelmet és megsértődött általa.

— Oh, jöhetsz! — szólt boszúsan. Lujza meggyújtotta a gyertyát s nyugodtabban mondta, hogy a czipőcskén kell dolgoznia. Kiment, s csak a küszöbön suttogta:

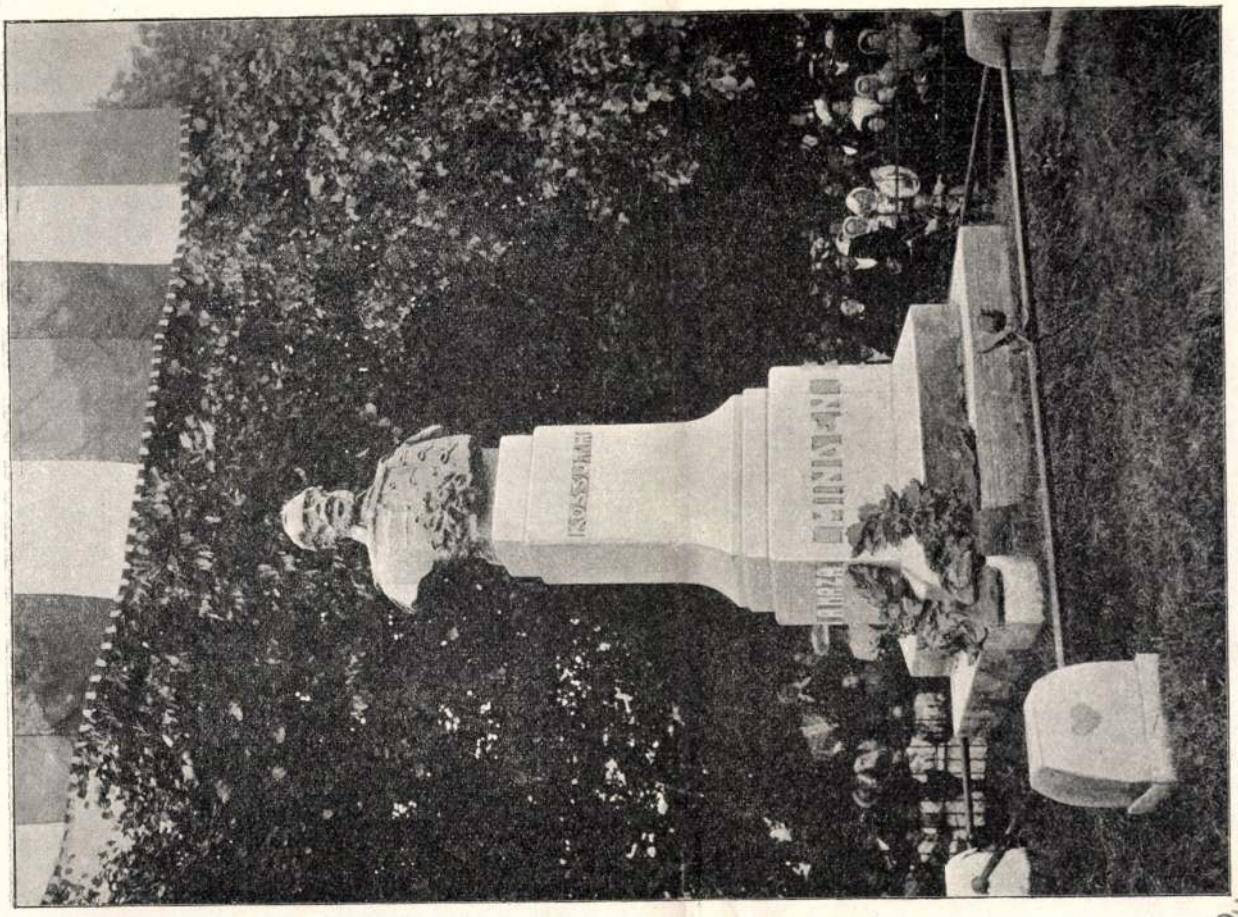

A dobsinai Kossuth-szobor. (Hervay János szobormüve.)

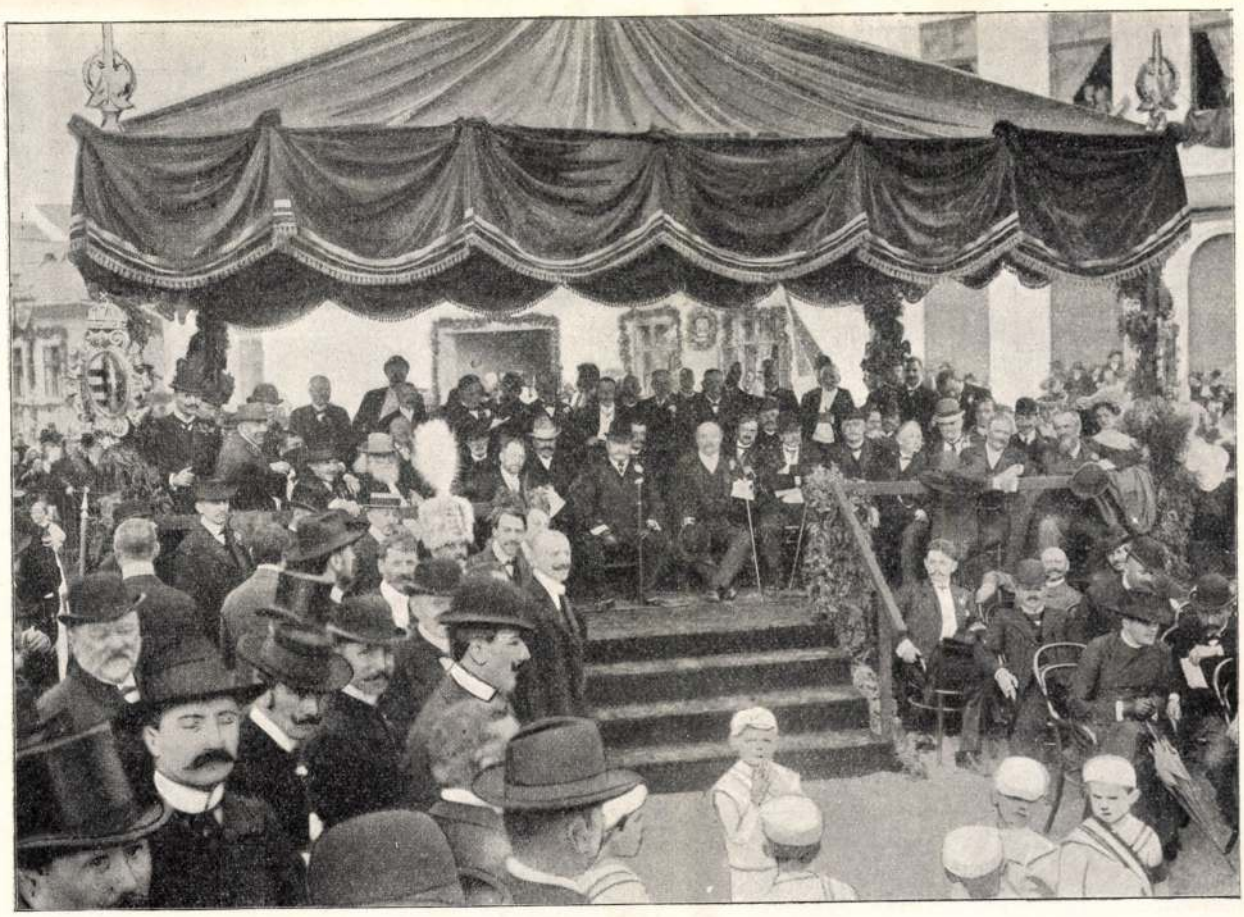

Kossuth Ferenc és fivére Kossuth Lajos Tivadar a dobsinai szoborleleplezésen. Balogh Rudolf felvétele.
A mennyezet alatt az előtérben ül Kossuth Ferenc (kalappal a fején) s mellette Kossuth Lajos Tivadar (kalapját kezében tartva).

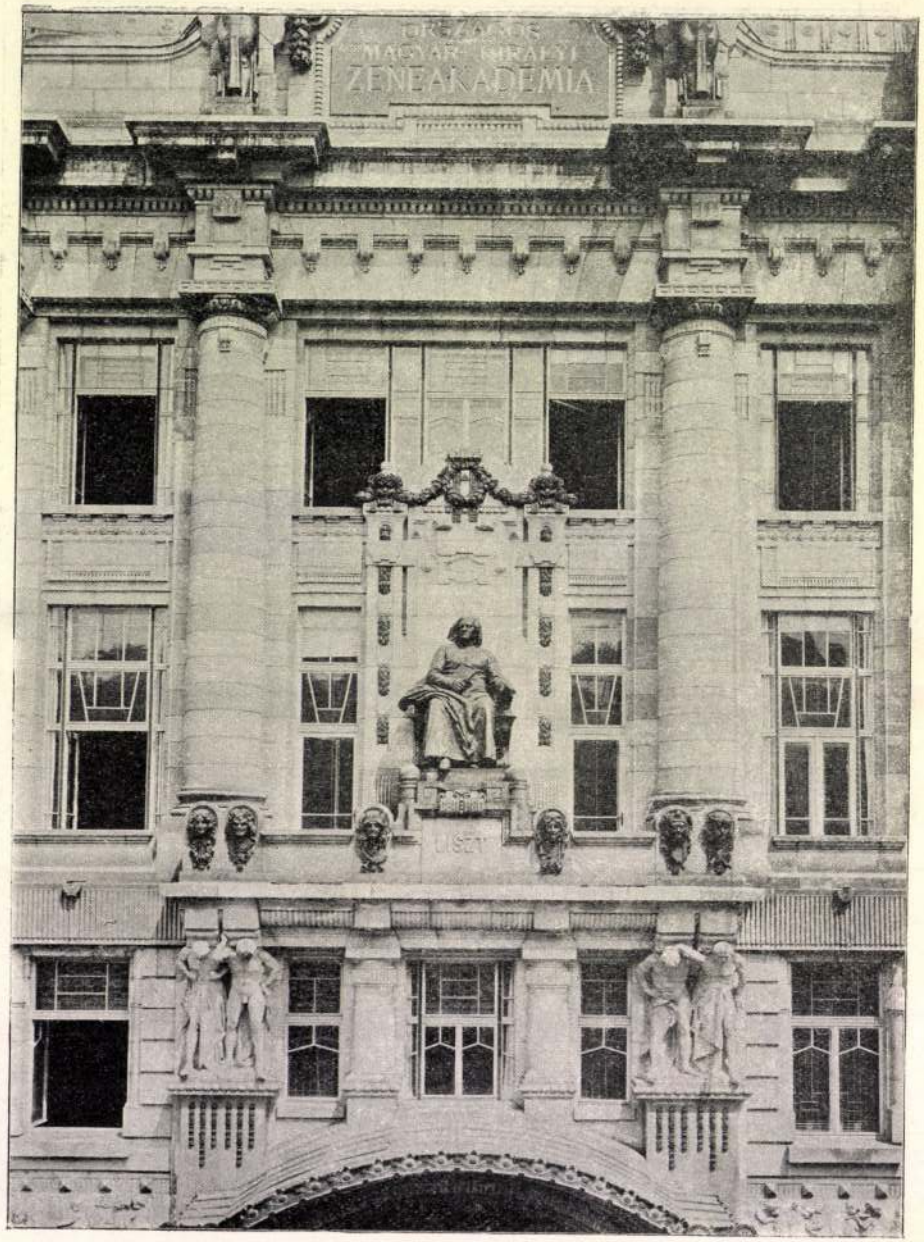

Az országos magyar királyi zene-akadémia uj palotájának Liszt Ferenc-téri homlokzata, a kapu felett Liszt Ferenc szobrával.

Balogh Rudolf felvétele.

Arany János nagyszalontai emlékszobra.

Horvay János

Strobl?

Horvai János

A ZSOLNAY-SZOBOR PÁLYÁZATA.

Az agyag-műipar nem rég elhunyt magyar mesterének, Zsolnay Vilmosnak szobrot akarnak Pécsett állítani, a mire 17 pályamű érkezett be s bár a biráló bizottság az első díjat, mely a kivitellel való megbizatással jár, ezúttal nem adta ki, de még sem volt a pályázat meddő, mert igen figyelemre méltó művek is érkeztek.

Ilyen különösen a *Farkas* Miklósé, mely a második dijat: 600 koronát nyerte.

Ez a pályamű magyaros renaissance-izlésű, és illik a majolika és terracotta mesteréhez. A talapzat pyrogránitból van tervezve; ez is Zsolnay találmánya; oldalait domborművek borítják s Zsolnay művészetét jelképezik. Az előrészen koszorútól környezve *Zsolnay* neve olvasható, az oldalokon pedig vázát és tányért festő amorettek láthatók. Maga a szobor bronzból lesz, s munkaruhában ábrázolja a mestert, a mint egy kezében tartott antik vázát figyelemmel vizsgál. A pályamű alkotója 1896 óta Strobl tanítványa, s pár éve a Műcsarnokban feltünést keltett húmoros művet állított ki, melyet a főváros vásárolt meg.

A harmadik díjat *Holló* Barnabás szobrász-művész nyerte el.

Ezuttal bemutatunk még egy másik művet is, mely a pályázaton szintén részt vett. *Horvai* Jánosnak, Róna József tanítványának alkotását, ki ezen pályaművével tehetségről s komoly igyekezetről tesz bizonyságot.

Vas. ujs. 1901. 263. l.

Horvay 262, 263. lap.

Vető Lajos rajza.

PÁLMAI ILKA.

Hegy Sándor „Fehér könyv"-ének legújabb kötetéből.

a közönség tapsai és koszorúi következtek. A sok taps és kihivás az előadást is szakadatlanúl hosszabbra nyújtotta. A művésznő a vidéki szintársamtoktól, fővárosi irodalmi köröktől és egyesektől is számos üdvözletet kapott.

Népszinház. Április 13-ikán énekes franczia bohózat került szinre, nem valami nagy hatással. Irója *Fontanes* s a darab czímét «Rivarés et Loupy» idegen hangzású két tulajdonnév helyett «*Mézeshetek*» alatt adtak vissza a fordítók *Sas* Ede, és *Faragó* Jenő. Ennét *Barna* Izsó karmester állított [illegible].

Nem új dolog, ha két ember oly annyira hasonlít egymáshoz, mint gróf Rivarés és Loupy biczikli művész. Ez szerencseje Rivarésnak, a ki megnősülvén, fiatalkori bűneit ráfoghatja Loupyra s felesége megbocsát neki. A mézeshetéket azonban Rivarésnak régebbi ismerőse, Lola kisasszony nagyon zavarja boszúból, kártérítést követel és ezért zürzavarokat támaszt, e czélra fölhasználja a gróthoz veszedelmesen hasonlító Loupyt is. Az így keletkező konyodalom már ismeretes. Az előadás jó volt. *Szirmai* játszotta Rivarés és Loupy kettős szerepét. *Fedák* Sári is kiaknázta jókedvűn Lola szerepét. A tobló közreműködői a Népszinházi személyzetéből

Vas. Ujs. 1901. 66. l.

41. SZÁM. 1901. 48. ÉVFOLYAM.

A CZEGLÉDI KOSSUTH-SZOBOR.

Czegléd városa most szobrot készül állítani Kossuth Lajosnak. A szobor megalkotására pályázatot tűztek ki. Az első izben a biráló bizottság nem birt megegyezni abban, hogy melyik pályaművet válaszszák ki az érczbeöntés czéljára s ezért második, szűkebb pályázatot tűztek ki a legsikerültebbnek talált szobortervek készítői között. A művészek átdolgozták s újra beküldték pályaterveiket, melyek most ki vannak állítva a városligeti Műcsarnokban.

Az első díjat *Horvai* Lajos pályatervének ítélték oda s ezt is fogják érczbe önteni. A fiatal művész, kinek ez első nagyobb műve, pályaterve jeligéjeül a Kossuth-nóta kezdősorát választotta: «Kossuth Lajos azt izente.» Művében is azt a gondolatot örökíti meg, hogy Kossuth

HORVAI LAJOS PÁLYATERVE.

A szavának hatása alatt mily lelkesedéssel kél fegyverre a nemzet. Monumentális talapzaton, mely Kann Gyula műépítész munkája, ábrázolja Kossuthot, térden alúl érő, hosszú mentében, egyszerű atillában, karddal oldalán, födetlen fővel, a mint balkezét szivére téve, szónoklat közben előre mutat. Egyszerű, szinpadiasság nélküli ábrázolás s a mozdulat természetessége jellemzi e főalakot. A talapzat alján egy födetlen fejű magyar földmíves búcsúzik honvédruhába öltözött, baljában lobogót tartó fiától. A két alak szépen fejezi ki Kossuth szónoklatának hatását.

EGNYITÁSÁN.

ai tornaklub tagja nyerte. futásban *Speidl* nyerte okságát. A súlydobásban nyzője *Coray*, a három n *Brédl* lett a győztes.

Speidl Zoltán.

-HERCZEG SZINHÁZ.

án ért véget a Wagner-cziklusa, a mely az e lt Regens-herczeg-szin-n Theater) augusztus erkölcsi s talán még . Pedig első kezdetnek adhattak: A «nürnbergi és Isolde»-t, «Tannhäu-; mert Bayreuth-tal szá-l olyanforma szerződés kben, a mikor Bayreuth-ben csak olyan Wagner-elyek amott nem kerül-sem adhatják Wagner a «Parcifal» előadására lag a bayreuthi szinház

at a müncheni idegen-augusztus-szeptember z év többi részében ez a szindarabok számára le-őadásokra fog szolgálni; czélt; az idegen forgal-űirodalom jó termékeit

A Wagner-szinházat még a gyászos véget ért II. Lajos bajor király kivánta volna Münchenben, az Isar erdőborította balpartján dédelgetett kedvenczének, Wagner Rikhárdnak Semper tervei szerint emelni; az ezen terv alapján készült, de kivitelre nem került minta ma is ott áll a bajor Nemzeti Múzeum II. Lajosról elnevezett termében.

A Wagner-zenének akkoriban még Németországban is nagyon sok ellenese volt, s a müncheni városi tanács a szinház építésének tervét megbuktatta; Wagner pedig, királyi mecenásának bőkezű segélyével, Bayreuthban épitett egy igen szerény templomot az ő múzsájának, a hova, mint a modern német zeneművészet mekkájába, azóta kétévenként ezren meg ezren vándorolnak.

A csendes kis bajor határszéli város azonban azt a sok idegen uri népet nem képes kellően befogadni: a drágaság óriási, az ellátás a lehető legroszabb; százakra megy minden előadáson azoknak a száma, kik a közelebb fekvő nagyobb városokból, pl. Nürnbergből, csak az előadásra utaznak Bayreuthba. Az ezen okokból minden oldalról fölhangzott folytonos panasz volt bizonyára a «Regens-Herczeg» szinház létesülésének egyik legfőbb indító oka; s akadt egy lelkes férfiú, Possart Ernő bajor kir. udv. szinházi intendáns, ki a művészetek bőkezű mecenása, Luitpold regens-herczeg hathatós pártfogása mellett megküzdött minden nehézséggel s az új szinházat a Heilmann és Littmann czég tervei szerint létrehozta.

De a társadalom is megtette kötelességét; az alapítók kamat nélküli kölcsön alakjában előlegezték a mintegy két millió márkára rugó építési költségeket. A szinház ügyeinek vezetését pedig tiz évre az udvari szinházak vezetősége vette át.

A szinház belső berendezése a bayreuthi mintára készült; a padok amphitheatralisan emelkednek; a nézőtér egy kör segmentumának alakjával bír, oldalfalai egyenesek, azokat az emeleten csak 4—4 márványszobor diszíti; minden harmadik padra egy bejáró ajtó van számítva; kárpitos-munka egyáltalán nem látható, még az ülőhelyek is tisztán fából vannak; más hely, mint a földszinti zártszékek s ezek mögött három udvari s négy a közönségnek szánt páholy az egész szinházban nincs. Rendkívül kellemes hatású a teljesen elsülyesztett s még ezenfelül a hallgatóságtól egy nagy hangfogóval elválasztott zenekar, a melynek játékát már az első sorban ülők is teljesen egybeolvadva élvezhetik.

Az elsőtől az utolsó padig egyenlően jól lát és hall az ember, ezért az összes földszinti helyeknek egy az áruk, t. i. 20 márka; minden jegyen egy szelvény van, ez a ruhatári jegy, a mely ugyancsak az ülőhely számát viseli; a ruhatár fülkékre van osztva s mindegyikre óriás számokkal kiirva, mely számtól meddig teendők be a felöltők; ime a Kolumbus-tojás, hogy lehet az előadás végén minden tolongást elkerülni.

Coray Jano

1902. 636 l. kép

Az «édesek» terveket szőttek hozzá. Innenonnan két tehenük lesz, sok tej, sok vaj, sok túró. Az mind pénzzé válik a kezükben. Abból a pénzből aztán pitykés lajbit kap a Pali, czifra szűrt a Miska, nagy selyemkendőt a Katóka. Minden a borjúra volt építve. Nevezetes személyiség lett a családban. A gyerekek mindennap megnézegették, mennyit nőtt már s mindenik a maga vágya teljesülését látta benne közeledni. Pedig hát azonkivűl is elég kedves volt, lehetett azt szeretni a saját személye végett is.

A boczika természetesen semmit se tudott erről s élte a világát a maga esze szerint. Szopott, aludt és nézdelődött. Bámúlta a lovakat a másik rekeszben. Az öreg Riska vígan rágicsálta a lóherét. Mert jó érzés lehet, hogy a kicsinye ott lábatlankodik alatta, hol a lábához ütődik, hol a hasához és kellemesen csiklandozza, rágicsálja a tőgyét, miközben ütögeti farkával a czombjait.

Egy nap azonban azzal jött ki reggel az anyjuk az istállóból, hogy a kis borjú nem akar szopni, — mind meghagyta a tejet nekik.

Az apó is megnézte a különös jelenséget és így szólt aggodalmas arczczal:

— A borjú nagyon szomoru. — Valaki megrontotta a szemével — vélte az asszony.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE CZEGLÉDEN, SZEPTEMBER 18-ÁN.

— Hm, az meglehet. Nem járt itt a Galandáné a napokban?

— El kellene hivatni Maron sógort, hadd mondana valami szert.

— Szaladj el érte, Katka!

Mire Maron sógor megjött, a borjú lefeküdt az alomba és csak néha nyitotta ki a bágyadt szemeit, melyekből könnyek szivárogtak, sötétlő sávot hagyva rozsdaszín szőrén a szemek alatt.

Maron sógor megnézte az állatot és megcsóválta a fejét.

— Itt már csak egy segítség vagyon: a kés.

Lett erre nagy megrőkönyödés, kéztördelés. Az asszony elszaladt a mészárosért. De a nemzetes úr épen nem volt otthon (szegény borjú, de roszkor betegedett meg). A nemzetes úr egy kosból való zacskót vágott ki remekbe, úgy hogy a kosnak mind a négy lába rajta legyen fityegőnek s ezt vitte be ajándékba a viceispánnak a városba.

— No, már most mit csináljunk?

Maron sógor a fejét vakarta: Úgy is amolyan barkácsoló ember volt, a ki mindenhez értett.

KOSSUTH LAJOS SZÁZÉVES SZÜLETÉSNAPJÁN.

Óda.

Irta **Jókai Mór.**

Száz esztendeje múlt, hogy az égből a földre leszálltál,
Majd egy századon át fénylett nagy szellemed élve.
Mit hoztál le nekünk? A szabadság égi szülöttét,
A hit egyenlővé emelé fel a honfit, a polgárt.
Nép volt, járom alatt: nemzetté őt Te teremtéd,
Mostoha földjéből alkottál édes anyánkat.
Szárnyat a szellemnek Te adál, sajtót szabadítva:
S fényes hős tettek követék, mit hirdete ajkad:
Korszakot alkottál, tele fénynyel és örökélő
Eszmékkel, miket el nem enyésztet semmi jövendő,
Lánczot tördelve Te magad viseléd a bilincset,
Megszerzéd e hont s magad éltél messze hazátlan,
S láttad mind messzebb távozni a hont Te magadtól.
...Most már itthon vagy, haza keble melengeti hamvad,
Itt nyugszol; de mit a sirbolt és hamvveder el nem
Zárhat, a szellemed él s bevilágít messze jövőkbe.
Én tudom — ott éltem — mi vala régen Magyarország.
Névtelen és nem is ismert földje e népnek.
Népének milliói szegény rabok és igahordók,
Nagyja kevély koldus, úrnak, szolgának esetlen,
Kardját a rozsda, de nevét a rosz hír emészté.
. . . Évezred végét láttuk közelítni hazánkra,
Érjük-e azt, vagy sem? Ez sem volt irva az égre:
— Hogyha a mostoha sors le találja törűlni nevünket
E hon síkjáról, mi utánunk nem marad emlék.
Hírünk, ősi dicsőségünk, mint egy mese elvész!
Mit tehetett a költő? Sirt a nemzet enyésztén.
«Hol van a hon?» kérdé búsan s nem lelte a népét.
Elmúlt az! Ne keresd! Nem jön fel az alkonyodott nap,
— Ekkor megjelenél Te magad s megráztad e földet,
Hogy minden sírnak meg kellett nyílni szavadra:
«Van magyar és lesz itt haza, míg a világ áll:
Új haza, nagy nemzet, kit az Isten újra teremtett,
Gyúl a szabadság napja, ki nemzetet alkot e földön!»
Gyermek Hercules a hogy fojtogatá a kigyókat,
Úgy Te erős kézzel fojtád méregfogú kigyót
Együttjár a «Szabadsággal, az Egyenlőség s a Rokonszív».
. . . . . .
És a midőn a nagy mű összeomolt, mit emeltél,
(Gigászok diadalmaskodtak az istenerőkön)
A haza földjével nem kaptad el a haza sorsát.
— Hol menedéket adott számüzöttnek szabad ország,
Ott emeléd szavadat, idegen szót égre kiáltva;
Dörgés lett abból, mely viszhangozta keservünk
Félsziget országa s a dicső brittek birodalma,
És oczeánon túli világ zengett szavadtól.
Minden nép ajkán hirdetted: «él a magyar még!»
A mikor azt hitték, el van sírolva örökre,
S aztán évtizedek sorain át függe a kardod,
Mint egy lángpallos az erőszak büszke fejénél,
Nagy fenyegetve örök harczczal, míg nem lesz igazság;
Míg a szabadságnak s népjognak sírja ki nem nyíl.
Ott idegen földön tápláltad honfiszerelmed,
Mindened a honnak szentelve: semmi se tőle.
S eltemetéd idegen földön, mi drága szivednek,
Szivedtől szakadott leányod és szerető nőd,
Két fiadat élethivatás távolba vezette,
Ott maradtál Te magad, mint prófétája honának
Pusztában egyedül hirdetni az isteni igét.
. . . . . .
Száz esztendeje múlt, hogy a sors e honnak adott át.
— Rengett akkor a föld? Hullottak tűzmeteórok?
Dűltek-e tornyok alá? Lángolt-e az égbolt?
A hogy reszket a föld most és tűzoszlopokat hány,
Napfényként ragyogó tűzcsillag hull le az égből.
. . . Kit fog szülni a föld? Csillagtól esve teherbe?
— Isten nem hagyhatja vezér nélkűl maga népét.
Hallod a kriptádból ez örömzajt, mely ma körűlvesz?
Visszaszületsz-e közénk, új életet élni e földön?
Látni e drága hazát, a kit Isten újra teremtett
Így megerősödve hatalomban, ősi erényben,
Távol vágyaidat, miket lángszavad hirdete egykor,
Testté, lélekké alakúlva, magasra emelve,
Látni a fővárost, melynél szebb nincs a világon.
Fényes csarnokait törvénynek és tudománynak,
Szemközt a koronás palotát, pompásul emelve
Egy *holt* s egy *élő* «szent jobb»-bal hinti az áldást,

dag nagy úr tulajdonába jutna, mert ott kímélik, vakarják, zabbal etetik, pokróczczal takarják, a tehénnek ellenben az a szerencséje, ha szegény emberhez jut, mert ott ő valóságos családtag, dédelgetik, friss lóherével, burgundiával etetik s vigyáznak rá, mint a szemük fényére. Csak a sertésnek mindegy, mert annak mindenütt az a sorsa, hogy megölik és megeszik. A sertés pályája rövid, sivár és reménytelen.

Hanem most csak egy tehénről van szó, a Riskáról, a melyik szegény paraszt emberé és nyolcz liter tejet ad naponkint. Hát nem sok, de ő tőle mégis elég, mert csak egyszerű magyar fajta, kajla szarvú, fehér szőrű, csontos, szikár, hegy-völgy váltakozik a testén. Ősei soha se legeltek Siementhalban, sem sehol havasi füveken, szóval alacsony származás: paraszt tehén.

A palócz ember megbecsüli a tehenet, nem fogja eke elé, mint a stájer, mert gavallér hozzá: a tehén a gyöngéd nem a szarvasmarhák közt, ő adja a tejet, elli a borjúkat, nem szabad dolgoztatni. Azonfelűl hálás is hozzá a palócz és a tehenet «ő kelmének» hija. Megtiszteli ezzel. Mert a többi állat mind «ne-te-ne», vagy «brcs ki», «tülled-hozzád» vagy «czoki», csak a tehénnek jár ki a titulus: «a Riska ő kelme».

Hát igen is, ő kelme szegény paraszt familiához kerűlt, a felvégi Tóth Ferenczhez, a hol igen szerették. A gazda gyöngéden veregette meg lapoczkáit reggelenként, mikor kihajtották, a gazdasszony rendesen valami csemegével várta este, mikor a mezőről a csordával hazajött s ugyancsak megkorholta vásott gyerekeit, kik rögökkel hajigálták:

— Nem féltek az istentől, a legnagyobb jótevőtöket megütni, a ki táplál benneteket? Mingyárt elszárad a kezed, te Miska, te gézengúz!

Horvai János

Horvai János a nemzeti czímer hármas hegyéből képzett építmény tetejére helyezte Vörösmarty ülő alakját. Jobbról a «Zalán futása» vitézei, balról egyéb alakok hódolnak a költőnek.

A Vörösmarty-szobor pályaterve.

Vas. Ujs. 1902

657 l.

Horvay János

Ruttkayné-Kossuth Lujza síremléke. Október 13-án avatták föl a kerepesi-úti temetőben Kossuth Lajos nővérének, Ruttkayné Kossuth Lujzának síremlékét a virágos sírhalom fölött, mely egy esztendő óta zárja hamvait. A Kossuth számüzetésében híven osztozott nővér sírjának művészi emlékéről Kossuth Ferencz gondoskodott és *Horvay* János fiatal szobrász készítette el. Múlt számunk közölte az emlék képét. A fölavatásra a függetlenségi párti képviselők nagy számban gyűltek össze a sír körűl, valamint több egyesület küldöttsége. A párt nevében *Szatmári* Mór képviselő beszéd kiséretében tette le a koszorút. Még több beszéd hangzott s az emlék talapzatát elborították koszorúkkal.

Vas. Ujó
1903. 703. l.

[illegible] jutott átala; ide gyültek össze szamét [illegible], irányt, felvilagosítást kérni a hazaljak, itt döntöttek az ország politikájáról nem egyszer s a kiegyezés után itt látogatta meg Deákot a király 1874 márczius 11-én. A szálloda nagyjában ma is abban az állapotban van, a milyen akkor volt, illetőleg a hogy az 1838-iki nagy árviz után felépítették. Csak a környezete változott meg. Deák iskása két egyszerű szobából, társalgóból és hálószobából állott nagyobbára szokkal a butorokkal berendezve, melyek most a muzeumi Deák-szobában láthatók.

Ugyancsak mai számunkban található annak a *háznak* a képe, melyben *Deák meghalt*. Ez az Egyetem-tér 6. számú Hadik-ház a melyben

H o r v a y J á n o s
szobrász

Pesti Napló. 1926.ápr.1. ("Kossuth Lajost nem illik sarokba állitani".)(Képekkel.)

Horvai János

írod

Pesti Napló 1908. ápr. 10
(A három külföldi
ír. (A Kossuth-szobor
külföldi-bírálói).

Szentes h. n. VIII. 184.

idáig elgondolta. Olyan jajszót ütött, mintha a disznóólókést forgatnák benne.

— Esztelen. Vénségödre mönt el az eszöd. Jaj, de csúffá töttél. Mert minket nevet majd a fél falu. A Treszka, aki mai nap se tud kenyeret dagasztani. Jaaj, de elmönt az eszöd.

— Mast gyött meg, Naca. Lösz, aki főz, tisztogat rám. Lösz, aki megápol betegségömbe. Megigaziti a fejvánkosomat, megkérdi, iszok-e vizet?

— Puccos asszony vót világéletibe a Treszka. Kézen-közön veri el azt a szép vagyont.

— Ne bűsítsd magad emián, Naca. Ott van a szalmazsákba még négy évrül is a péz, a gabona ára. Meg a jószágé. Nem költöttem én semmire.

A menyecske megrázta öklét és úgy fröccsent szájáról a szó, mint szétrobbant kazánból a víz.

— Nem szégyüll így beszélni? Szalmazsákba négy évrű is a gabona ára, meg a jószágpéz! Az én fiam meg hiába kért egy fényes krajcárt is. Akkor hazudozott, hogy filléröse sincsen. Hogy tojásér hozi a bótbul a sót. Az asszonynak meg kiüresíti a szalmazsákot. Pucolja el a pénzt. Küldje el a lányának. Mer annak kiraffinált esze van. Az mög is teszi.

— Tögye is — vágott bele az öregasszony. — Bolond vóna, ha nem tönné. Imre, Imre, aszondom én néköd, szegényházba kerül még a nyoszoládó. A péz után elmén a birtok is. Vót födje a Kövi Ambrusnak is. Igaz, ű is dorbézoló embör vót, de a vagyon több része csak a Treszka kezin csúszott el. Így lösz a tiéddel is. Község szegénye leszöl. De lögyél is, ilyen embör megérdömli...

A két térd közé állított bot megrándult. Lecsúszott róla Imre bácsi álla. Fölkelt a ládáról.

— A tulajdon édös testvéröm mondi ezt néköm!? Hát akkó nincs má itt keresnivalóm. Törjön is el a lábam, ha mégeccör átallépöm ezt a küszöböt.

Ment kifelé. Ha a nehéz, zsíros kalap nem nyomta volna fejét állig a ködmenbe, még azt lehetett volna mondani, hogy legényesen is lépked.

Ahogy becsapta maga után az ajtót, meglobbant a lámpa. Füst futotta be a cilindert. Csönd lett. A kisgyerek szuszogott csak mély álomban, a kalendáriumra hajtott fejjel.

Uti emlék

Emlékszel-é, madárkám, az enyhe völgyre lenn,
amely a hegy tövében, oly békésen pihen?

Oly halkszavú az erdő; a selymes, tarka rét
s oly anda élete, akárcsak a tiéd.

De fenn a csúcson ordít az orkán, dúl vihar,
száguldó fellegek hars villámaival.

De fenn a csúcson ül vész, örök hó s jég honol,
se csönd, se rét, sem erdő, se béke nincs sehol.

Se nyár, sem ősz, tavasz sincs, már örökös telek..
Fehér fejem úgy áll az életed felett!...

Szegedi István

Nem kapták meg a járadékot

Egy-két helyről az a panasz érkezett a biztosításos előfizetőink köréből, hogy nem kapták meg a járadékot. Itt is felhívjuk előfizetőink figyelmét arra, hogy a Magyar Élet és Járadék Biztosító Intézet minden jogos igényt kielégít. Joga van követelni, hogy a biztosító intézet által kifizetett összegről elismervényt adjanak. Amennyiben az évjáradékot nem kapta meg teljes összegben, az elismervény alapján reklamálhat. A biztosító intézet címe: Budapest, VI, Andrássy út 8.

Varrógépek

használtak vétele, eladása, becserélése legelőnyösebben

Központi Gépraktár

RÁKÓCZI-ÚT 80. AZ UDVARBAN!

IRTAM NAGY SZOMORUSÁGOMBAN...

Néhai való Hazafi Veray János, a busongó polgár, házmester és vándorköltő még csak nem is sejtette, hogy hazajáró lélek, kései hajtása egy régen elomlott közösségnek, az énekmondók rendjének.

„Míg vala harci dicsőség, valának énekmondók is, akik megörökítették a vitézi tetteket" — írja róluk a krónikás; Tinódi Lantos Sebestyén, a regősök legtermékenyebbje és legismertebbje pedig elárulja, hogy legtöbbször mi bér járt a rigmusfaragásért és környikálásért.

„Lantosok és hegedősök, kiknek bor lelkök
Csak borért is elzörgetnek néha szegényök."

Persze, nem mindig volt ez így, a régi nagyurak megbecsülték az énekmondót. Attila az udvaránál tartotta a maga regöseit, ellátta őket minden jóval, igaz, hogy magával vitte a legvéresebb viadalokba is, hadd szerezzenek költői matériát egy-egy versezethez. Priscos Rhetor feljegyezte, hogy a világverő hadur lakomáiról sohasem hiányoztak a vendégeket mulattató énekesek és zenészek. Még az Árpádházi királyok idején is megbecsülték az énekmondókat. A királyi udvarban éltek és külön erre a célra rendelt birtokok jövedelméből fizetést húztak. Akkoron valósággal céhkötelékbe tartoztak és rendbe tömörülten dolgoztak. Csak amikor megszünt udvariember-jellegük, akkor csúsztak le és szóródtak szét az országban. A tanultabbja, a literátus vagy deák helyet kapott a főbb urak kastélyaiban, váraiban, de a többi csavargó-módjára bolyongott a honban és „művészetéért" nem kért egyebet a legszerényebb vendéglátásnál. Beérte némi szalmával, amin megpihenhetett, kevés meleg étellel, amellyel elverhette az éhségét, a vándor-dalnokok csak a bor körül létesítettek új ürmértéket:

— Annyi legyen, amennyi elüsse a rozsdát a torokról...

Hogy ez egyénenkint mennyi volt, azt csak a fantázia tudná megközelíteni, írásos feljegyzések erről alig maradtak. Ami az egyes várnagyok számadásaiban szórványosan található, nem nyujt megbízható alapot.

Nevük temérdek. Énekeik tárgya szerint hívták őket regősöknek, az előadásmódjuk után gajdosoknak, viszont, ha a hangszerek szerint osztályozták őket, mondták lantosoknak, kobzosoknak, hegedősöknek és siposoknak. Igric szláv eredetű szó, joculator latin — ilyen néven is szerepeltek.

Az igric csak zenélt, verset nem költött és nem is adott elő. Az igrickészség: trombita, síp, dob, lant és később a hegedű. Virágkorát ez a mesterség a tizenhatodik században élte. A regősök és hegedősök pótolták a történetírókat és a hírlapokat. A tanult része az események megörökítésénél történeti hűségre törekedett és jóval kevesebb figyelmet szentelt a költői formának. Rigmusaik szárazak, de becses forrásul szolgálhattak, mert hívek voltak. Anonymus, Béla király névtelen jegyzője, bár hazug csacsogónak nevezte az énekmondókat, történeteikből mégis sokat merített. A műveletlenje persze csak mulattató vagy egyes uraknak hízelgő rigmusokat eszkábált össze, nem is kért értük egyebet néhány napi megtürtségnél. A befejezés literátusnál, kóbor hegedüsnél egyforma: megmondja a rigmus születésének helyét, idejét és a hangulatot, amelyben íródott. „Irtam nagy víg kedvemben" vagy „éltem nagy buvában" — ehhez hasonló akkorddal végződnek a versezetek, amelyekből alig maradt ránk egynéhány. Pedig egy-egy korban sokan lehettek énekmondók, mert Tinódi Lantos Sebestyén a kollégákról írt versezetében megállapítja:

„Sok hegedős vagyon itt Magyarországon, de a legjobb tán Kármán Demeter."

Az utókorra mégis ő maradt, mint az énekmondók legjobbja. A fejérmegyei Tinódpusztán született, egyesek szerint 1505-ben, mások szerint 1510-ben. Tolnán és Fehérvárt tanult. Harcolt a törökök ellen, meg is sebesült a kezén. Később Török Bálint udvari deákja lett és évekig nyugodtan élt Szigetvárt. Csak amikor urát a törökök elfogták, akkor indult neki és járta az országot, hogy gazdája vitézségét hirdesse. 1548-ig kóborolt, utoljára a Nyirségben járt, ahol „nagy szoméhságban szenvedett, mert az udvarbirák bort nem adtak". Valószínű, hogy ez csak költői kitalálás, mert őt országszerte megbecsült ura révén mindenütt szívesen látták, sőt nem egyszer meghívták, hogy híreket halljanak tőle. Valósággal riportere volt a maga korának, mert tőle és másoktól tudjuk, hogy — anyagot gyűjtendő — elvándorolt az események színhelyére és csak hiteles adatokat kötött koszorúba. Végül is Kassán telepedett le, családot alapított, házat, szőlőt szerzett, de onnan is gyakran útrakelt, hogy a főurak váraiban és a nemesek udvarházaiban elénekelje újabb szerzeményeit. Hazafias ünnep, előkelő lakodalom nélküle nem eshetett, hívták szereplésre.

Horvay János

Minden felvétel újabb öröm!

A Voigtländer „Vito"-val pompás felvételek készíthetők!

Tetszetős, valóságos dísztárgy, de egyben technikai csoda is. Nézze meg fotoszaküzletben.

Megkezdett filmszalagok a pillanatzár kattintgatása nélkül fűzhetők be újra, mert a film- és zárgátló kioldható. Ujszerű zárkioldóbillentyű. Cserélhető színszűrők és előtétlencsék csuklós foglalatban. Filmszámlálómű. Bármilyen gyártmányú filmtok és filmorsó beleillik és ezek mindkét oldalon kivehetők. Objektívje a világhírű Voigtländer Skopar!

Ismertető a szaküzletekben, vagy a vezérképviseletnél: Solc Testvérek kft. Budapest, IV, Kecskeméti utca 8.

És ehhez a géphez használjon jó filmet, a „Voigtländer Bessapan F"-t!

Ára P 175.—

Csodás hatású arcszépítő és finomító a Földes Margit-créme

KOMLÓ 10 deka 40 fillér. Kamillatea ¼ kiló 35 fillér a **Czaich-drogériában.** Budapest, VIII, Mátyás tér 1 szám

mint ma a legdivatosabb színészt. És ezt főleg hitelességének és — ahogy ma mondanák — jólértesültségének köszönhette, mert a kósza hirektől félrevezetett magyarság tőle akarta a valóságot megtudni. Annyira kapós volt, hogy élete vége felé — 1554-ben — művei nagy részét kinyomatta és azontúl „Cronica" című könyvét küldte maga helyett. Zenésznek is tehetséges volt, mint dallamszerző helyet biztosított magának a magyar zene történetében. Főként kora történelmi eseményeit énekelte meg, így Eger várának hősi védelmét, Buda elestét, Murány, Léva várának megvételét és a szegedi veszedelmet. De versbe szedett néhány külföldről kapott hírt és „hazai dörgedelmet" is a részeges hegedősökről és a szűkmarkú udvarbirákról.

Az énekmondókat — akármilyen paradoxul hangzik is — Gutenberg ölte meg. A nyomtatott betű terjedésével egyenes arányban fogyott a kastélyról kastélyra, nemesi kuriáról kuriára vándorló énekmondók serege. A papirosra rögzített történetek, a leírt és sokszorosított dallamok a regöst megelőzve repkedtek szerte az országban és gazdaságosabb közvetítői voltak a hireknek, mint a lantosok és hegedősök, akik öblös torkuk „rozsdamentesítése" révén mégis csak terhet jelentettek különösen a szűkösebb portákon.

Végül már csak a pletykákra éhesek és szerelmi üzeneteket várók nyitottak előttük kaput. Elmultak, elmerültek, mint annyi más az idők örvényelésében. **Urai Dezső**

IRODALOM

Világlak Krisztus országáért. A világtörténelem sorsdöntő korfordulóján négy magyar püspök fordul a katolikusokhoz. *Glattfelder* Gyula csanádi püspök a közös hit és munka összefüggéséről beszél. *Madarász* István kassai püspök szózata szerint Isten követeli mindenkitől a közös hitért való munkát. *Czapik* Gyula veszprémi püspök megvilágítja a világi apostolok munkaterületeit. *Dudás* Miklós hajdudorogi püspök új keresztes háborút lát, amelynek el kell jönnie a lélek örök jogaiért.

Hajdu Ernőné: Főzzünk okosan. Nagyon praktikus, már táblázatai révén is igen könnyen áttekinthető háztartási tanácsadó ez a könyv, amely a legmaibb vitaminkutatásokat is könnyen érthetővé teszi a háziasszonyok számára. Felbecsülhetetlen értékű gyakorlati útmutatásokkal szolgál mindenféle konyhagondok eloszlatására.

Flóris József: Tetők felett. A falu édesbús, öntudatos hangulatát hozza a városba, a szürke gyárak füstös világába ez az igen tehetséges, gazdag gondolatvilágú poéta.

A lapkézbesítő kötelessége!

Egyszerre öt panasz érkezett Pécsről, ahol több ezer előfizetőnk van, hogy miután nem volt otthon két ízben, nem tudta a lapot átvenni és harmadszor már nem jött el a kézbesítő. Figyelmeztetjük és kérjük, gondoskodjék róla, hogyha nem tartózkodna odahaza, hogy a lap árát valamely szomszédjánál hagyja, mert a lapkézbesítő még kétszer sem köteles a lapot kivinni.

11 cm széles és 3—4 méter hosszúságú tekercsekben finom minőségű, helyenként apró lyukakkal átlyukasztott

tiszta papíros kapható.

Ha 10 fillért beküld bélyegben, szívesen küldünk egy pár méteres mintát. Ez a papír kitűnően felhasználható apróbb tárgyak csomagolásához. Legkisebb mennyiség 1 kgr, amelynek ára 45 fillér, a postadíj 1 kilónál 20 fillér. Csakis az összeg és a postadíj előzetes beküldése ellenében küldhetjük. 5 kiló rendelése esetén bérmentve küldjük. 20—25 kiló vételnél 10% engedményt adunk és ugyancsak bérmentve küldjük. Megrendelhető Tolnai Világlapja kiadóhivatalánál, Budapest, VII, Dohány u. 12. Semmiesetre sem rendeljen előbb, amíg mintát nem kért.

HAZATÉRÉS

Messziről jövök haza, hogy sok év után viszontlássam azokat, akiktől elindultam.

Anyám kint vár az állomáson és nem tudok máshová, csak az ő karjaiba ugrani. Szeme könnyes az örömtől, hogy végre hazahozott aggódásának sok könnyne, bánata és imádsága.

Nem kérdez; csak azt, hogy jól vagyok-e, nem fáztam-e meg az úton és hogy nem éheztem-e meg nagyon. Nem, ő nem kéri számon tőlem az életemet, amelyet belőle vettem. Ő elfogad így soványan és kopottan, kicsit öregesen és szegényen. Pedig bizonyosan megálmodta, ahogy ringatta a bölcsőmet, hogy nagy, erős férfi leszek, gazdag és hódító férfi, akiről, ha emlegetik, ő azt mondhatja majd anyai büszkeséggel: az én fiam. És most nem szól semmit. Nem mondja, hogy csalódott bennem. Nem kéri tőlem számon az ő fájdalmait, könnyes szorongásait, egész imádságos életét. Nem mondja azt, hogy nem volt érdemes értem dolgoznia és megöregednie a féltésemben és ha zavárásomban. Nem. Csak könnyezik mellettem csendesen és mosolyogva simogatja arcomat, kezemet, ruhámat. Boldogan és alázatosan, mintha az üdvösség hordozója lennék.

Szeretnék most csodát tenni a kedvéért. De nem tudok, Csak lehajolok öreg, dolgos kezére és megcsókolom annak ráncait.

— Édesanyám!

*

Apám a konyhán vár és ujságot olvas a lámpa világánál.

Amikor belépek és az ajtóban megállva köszöntöm, föltolja a szemüvegét a homlokára és alatta rámemeli sok vihart látott szemét. Aztán fölugrik, szinte fiatalosan, kezetszorít velem és megcsókolja kétfelől az arcomat.

Kicsit eltol magától, ő maga is félrelép, hogy ne essék rám árnyék.

— Megjöttél végre — mondja. Szavában, ahogy ejti, van kis öröm is, de már érzik rajta a kérdés, amelyet aztán ki is mond:

— Aztán mit végeztél?

Azt kellene most mondanom, ami igaz, de sablónos; apám, én mindent megpróbáltam, de nehéz az élet és nem sikerült semmi.

— Azt végeztem, hogy hazajöttem. — Ezt mondom kitérően.

De ebből ő megért mindent. Azt is, hogy nehéz az élet, hogy nem voltam szerencsefi, meg azt is, hogy néha magam is gyenge voltam és kitartás nélkül való.

Egy darabig még rám, aztán csak úgy maga elé néz.

— Meghúzott az élet, fiam. — Ezzel vet véget a kihallgatásnak.

És ezekben a szavakban van egy rész a szánalomból, amely a jó pusztulása miatt való és egy másik rész a feddésből, amely a gyengeségemre vonatkozik.

Többet nem szól, csak hogy üljek le. Ő maga is leül, helyreigazítja a szemüvegét, és ráhajol az ujságra. De a szeme — látom — egyhelyben áll. Nem olvas. Rólam gondolkozik. A jövőmről.

Tudom, ezt gondolja:

— Kell, hogy boldog legyen az én fiam. Én pedig boldog vagyok, hogy itthon lehetek. **Surbán Zoltán**

Nem szaladhat el senki a mai élet kínzó kérdései elől. Sikeresen szembenézhet ezekkel a kérdésekkel, ha megismeri Tolnai Világlexikonát.

Életem legérdekesebb élménye

A borzalmak éjszakája

Elmondja Horvai János szobrászművész

— Az én életem legérdekesebb élménye összefüggésben van egy novellával. Régen, fiatal koromban olvastam ezt a novellát, amely azt hiszem, amerikai író tollából származik. Ebben az elbeszélésben egy amerikai fiatalember szerepel, aki egyik éjszaka valamelyik newyorki mulatóban kissé többet fogyasztott a whiskyből, mint kellett volna. Más szóval: alaposan becsípett. Éjfél után kikerült az uccára és bizonytalan lépésekkel, gyalog nekivágott. Ment, ment imbolyogva negyedóráig, félóráig... talán kettőig... abban a hitben, hogy hazafelé tart. Egyszerre egy különös épület előtt találja magát. „Éjha, ez bizonyosan valamelyik titokzatos mulatóhely. Na, ide bemegyek, már azért is, mert elfáradtam." A különös épület előtt gyászos furgón állott, ő azonban luxuskocsinak nézte. A kapu félig nyitva volt, valami félhomály derengett feléje, hát bebukott az ajtón. A következő pillanatban az ajtó automatikusan bezáródott mögötte. Dehát ő ezt észre sem vette. A teremben, ahová belépett, s amely letompított fénnyel volt világítva, jókedvűen füttyentett egyet. Füttyentésére nem volt visszhang. Néhány pillanatig tanácstalanul állott, hogy menjen-e beljebb, vagy ne menjen, dehát fűtötte az alkohol s erre mégis befelé indult. Egyszerre egy asztal előtt találta magát, amelyen egy véresfejű ember feküdt hanyatt. A fiatalember megtorpant. Hát ez hogy került ide. Közelebb lépett hozzá és rászólt. Nem kapott feleletet. Erre hozzányúlt, hogy megrázza. Ahogy keze a férfi kezéhez ért, abban a pillanatban elbődült, mint egy sebzett állat. Az asztalon heverő férfi karja ugyanis tompa zuhanással a lába elé esett. A halott ember karja. Egyszerre kijózanodott, és ekkor félig összeroskadtan állapította meg, hogy az egyik bonctani intézetbe tévedt. Halottak közé. Menekülni próbált, de nem találta az ajtót. Kiáltozni kezdett segítségért. Végre előkerültek a bonctani intézet alkalmazottai, akik ott találták a földön összerogyva.

— Ez az amerikai ízű elbeszélés mindig eszembe jut, valahányszor arra az éjszakára gondolok, amely nekem szintén a borzalmak éjszakája volt.

— Közvetlenül a világháború után a sok nélkülözéstől és nagy lelki kínoktól egészségileg teljesen tönkrementem. Hihetetlenül lefogytam és súlyos beteg lettem. Első dolgom volt, hogy felkeressem az azóta elhúnyt, áldottlelkű Hültl Hümér orvosprofesszor-barátomat, aki megvizsgált és kijelentette, hogy azonnali műtétre van szükség. Ő majd megoperál. Ott is maradtam az osztályán és egy kisebb négyágyas szobában helyeztek el. Másnap reggel vittek az operációs terembe és helyi érzéstelenítéssel operáltak. Rácz barátom asszisztált, sok fiatal orvos állta körül a professzort. Negyedóra után megkérdeztem: „Miért nem operáltok? Kezdjetek már hozzá!" Mire Hültl professzor mosolyogva mondta: „Készen vagyunk." Az egész műtét alatt nem éreztem semmit. Visszavittek a szobába, ahol rajtam kívül három halálos beteg feküdt. Az egyik 75 éves, öreg, cukorbajos ember, akinek karját vágták le, eszméletlen volt és reggel három órakor meghalt. Arra kértem az ápolónőt, vigyék ki a halottat a szobából, mire ő azt felelte, hogy a szabályok értelmében két óráig az ágyban kell hagyniok. Két óra elteltével el is vitték szegényt. Mellettem egy carcinomás tanár feküdt, akit csak injekciókkal tartottak már életben, reggelre az is kiszenvedett. A szobában volt még egy orosz cári tiszt, aki mellbelőtte magát. Ez lázálmában folyton mélabús orosz dalokat dúdolt... Másnap már csak ketten voltunk a szobában, az orosz tisz, meg én... Rettenetes volt ez az éjszakám, nem a halál borzalma miatt, hanem azért, mert láttam ennek a szerencsétlen orosz tisztnek szörnyű vergődését. Ez az éjszaka — két halottal mögöttem — nekem sokszor eszembe jut, mint ahogyan eszembe jut az a drága kéz is, amely akkor az életemet mentette meg.

1940. 24. 27.

Horvay János

l.

Szépm. Mur. Évk.

VIII. 176. l.

fiához.

t ala-
yi ar-

Horvai János

Szefeltlex. 249. l.
250 l.

Horvay János

l.

Szépmüvészet

1943. 146. l.

Horvay János

Szobrai Cegléden

Gubody Ferenc egyszori cegléti polgármester mell szobra (1909)

Kossuth Sajos szobra az Árpád-sérén (1902)

Szabó Pestom

II. k. 5. körzet 237. l.

énytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
ény má- olat;		Gót. stil. 37/62 cm. Kőts Imre terve.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Horvay János

a kiskunlacházai

Kossuth-szobor

(1902

wód

z

Szabó Pestom

I. K. 1. Körzet. 23. l.

kecelí hősi emlék

n. o. 264. l.

Horvai János

l.

Sör verető. 323. l.

m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert

9.819. szám.

BUDAPEST 2 JUN 14 14 5 K

Műemlékek Orsz. Birotts. tek. Elnöks.

Hivatalból.
zszolgálati ügyben.

BUDAPEST. I

Horvay János

wód

Schulek Frigyes: A

Zsolnay-szobor műszaki ismertetése. Bpest, 1908.

Horvay János

röd

z

Jbl Svajc 1944

Horvay János.

körmendi Kossuth-
nobor

l,

Thirfelsödunaintul

284-l.

Horvay János

részt vett az alábbi
épület szobrászati
díszítésében

Tér és Forma
1931. 179. l.
(Az Országos Társa-
dalombiztosító Intézet
székhára.)

DR LUX KÁLMÁN ÉPÍTÉSZ
MŰEGYETEMI MAGÁNTANÁR
BUDAPEST, X., SZABÓKY-UTCA 40. SZ.
TELEFON: 37-8-83

A Műcsarnok ... Bizottságán

Budapest

VI Aréna út 41

Horvai (Hoppel)

Janos nobrán

l.

Tanulmányok Bp.

multjából:

VII. 37. l.

Veränderung im Personal der Bibliothek des Ung. National-Museums. Der unbesoldete Hilfskustos, Herr Michael MUNKÁCSY wurde zum Bibliotheksbeamten an der Ungarischen Akademie der Wissenschaften ernannt und ist somit von unserer Bibliothek ausgeschieden.

Ausweis über die Volksbibliothekare im Kriegsdienste. Laut der bis zum 1. April 1915 eingelaufenen Meldungen wurden 251 Volksbibliothekare unter die Fahne einberufen. Von den Einberufenen fanden 16 den Heldentod, 27 gerieten in Gefangenschaft, 45 wurden verwundet und 1 ist verschollen. Die Zahl der Auszeichnungen beträgt 21. Art der Auszeichnungen: 1 Signum laudis; 4 grosse silberne Tapferkeitsmedaillen; 6 kleine silberne Tapferkeitsmedaillen; 4 bronzene Tapferkeitsmedaillen; 1 Verdienstkreuz für Geistliche; 1 silberne Medaille fürs Rote Kreuz; 1 silbernes Verdienstkreuz mit der Krone am Bande der Tapferkeitsmedaille; 1 eisernes Kreuz II. Klasse; 2 unbekannt.

Le sort des bibliothèques dans la guerre mondiale. D'après les faits publiés par le *Zentralblatt für Bibliothekswesen.*

Lettre au directeur de notre revue par M. Elemér VARJU, dans laquelle il réclame contre un abus commis par le libraire d'occasion RORACHER dans son LXXV. catalogue. RORACHER y range la Hongrie parmi les provinces d'Autriche et M. VARJU espère que les nombreuses pratiques hongroises sauront leur devoir envers le marchand qui respecte si peu notre position politique.

Der wahre Autor des Pol. Kirchl. Manch Hermaeons. Laut einer unbedingt glaubwürdigen Aufzeichnung KAZINCZY's ist der Autor dieser Flugschrift Johann MOLNÁR, Pastor A. B. zu Pest. (Stefan HARSÁNYI.)

Horvai János

NEWYORK magyar vonatkozása a többi közt az, hogy a Riverside Drive és 113-ik ucca sarkán áll *Horvai* János Kossuth-szobra. (Kossuth-zarándoklat: 1928.)

Tábori Kornél:

Magyar vonatkozásu szobrművek a világ városaiban.

Pesti Napló.

1938. dec. 25.

Horvai János

Zsolnay Vilmos szobra
Pécsett. Lelepl. 1907
okt. 13. Csak a fő alak
tőle, a mellékalakok
Abt Sándortól.

Szö Pécs. 28. l.

Horvai János

mühe a pécsi Kossuth-szobor, 1908-ból.

Szőpécs 31. l.

H o r v a i J á n o s
szobrász

Szózat. 1924.máj.27. (Leleplez-
ték a névtelen hősök emlékszob-
rát.

Horvai János

Színházi Magazin 1973. aug. 18. (Kell-e Művészkamara?)

Horvai János:

A Művészkamara felállítása azt eredményezné, hogy az önmaguk ügyét előrevinni akaró, ügyesen lavírozó klikkek alakulnának, olyan emberekből, akiknek nincs dolguk tehát több az idejük. Az igazi művészeket, akik csak a művészetnek élnek és a művészet titkait kutatják, a kamarai ügyek nem érdeklik, mint ahogy az igazi művészt sohasem érdekli az adminisztráció. Sem Michelangelo, sem Raffael nem voltak kamarai tagok és a művészet mégis fejlődött...

Horvai János

IFJ. SCHULZ JÓZSEF, BUDAPEST.

T.

Ifj. SCHULZ JÓZSEF úrnak Budapest.

Ezennel vesz$^{\text{ek}}_{\text{ünk}}$ Öntől utólagos jóváhagyása fenntartásával

szállitandó .....

fizetendő .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Horvai János

Rákosi Jenő családjának siremlehe a kerepesi uti köztemetőben (1912)

Thirring Bpest

128. l.

Horvay János

l.

Thirfelsödemäntel

89. l.

Horvai János

ród

z

Thieme - Becker

XVII. 541. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Horvay János

Kossuth és Zsolnay
nobor Pécsett

Török Gyula dr.

Pécsi utmutató
Pécs 1943. 19 l.

Horvay János

Mecsekaljai Horvay János, az európai hírű szobrászművész kapott megbízást a „Magyar orvos" hősi emlékművének elkészítésére. A hatalmas méretű szoboralkotást a Gellért-hegyen állítják fel. — Horvay János szobrászművész a készülő szobor egyik alakjával.

Tolnai Világlapja
1940. 33. sz.

Horvay János

Reszitette a newyorki
Kossuth-szobrot.
a szobor Lepe és a
művész archepe

Tolnai Világlapja

1927. 14. szám

Szüts Jenő, alispán V. 200

Horváth János

1933 febr. márc.

Petőfi (Szeged)

Klebelsberg emlékkiáll. Mücsarnok

BUDAPEST
42 I. 16.28
TBa

BUDAPEST
942 JAN 16 15
TBa

BUDAPEST
42 I. 17.18
TFb

BUDAPEST
42 I. 16.1
M

BUDAPEST
42 I. 17.12
J

942 JAN 13 -8

KRATOCHVILL ÁGOSTON
MŰ- ÉS CIMTÁBLA ÖNTŐDÉJE
Budapest, VII,. Cserhát-utca 22. szám.

Készit elismert tiszta és izléses kivitelben: mindennemü bronz és horganyból **öntött felirati táblákat** u. m.: **vármegyei határjelzőtáblák, anyakönyvvezetői táblák, utcajelző és házszámok** városok részére, **cégtáblák gépgyárak** részére és miden más célra megfelelő öntött táblákat jutányos árak mellett. — Telefon 28—35. — Telefon 28—35.

REICH és FELDMANN
mű-, épület-, vasszerkezet és tűzhely-lakatosok
Budapest, VII., Murányi-utca 50. szám.

KÉSZITENEK: bárminemü kovácsolt munkát, u. m. vasrácsokat, kandallókat bárminemü világitótesteket saját terv vagy rajz után, különlegességeket u. m. dombormü, vert vagy kovácsolt vas és fémbutor vereteket.
SPECIALISTÁK: vaskapuk és sirrácsok készitésében.
Költségvetések dijmentesen.

tert. bizta meg 3140 korona vállalati összeg mellett.

A szekszárdi városház kibővitésére beérkezett ajánlatok felett mult héten döntött a városi közgyülés. A közgyülés egyik ajánlatot sem tartotta elfogadhatónak és azért uj árlejtés kiirását határozta el oly határidővel, hogy az épitkezés 1909. junius havában befejezhető legyen.

Kórház épités Nagyváradon. A Nagyváradon tervezett uj vármegyei közkórház helyéül szolgáló teleknek kijelölésére vonatkozó helyszini szemlét e hó első felében tartják meg. Eddig két telek van kiszemelve és pedig a Diósi-féle telep és a Hoványi és Géczy szőlőtulajdonosok által felajánlott telek. Ez utóbbi telek 167.000 koronába kerülne.

Fővárosi hirek.

A budapesti Kossuth-szobor. Horvay János szobrász, aki a budapesti Kossuth szobor pályázaton első dijat nyert és a szobor kivitelére megkapta a megbizást, visszaérkezett külföldi tanulmányutjáról. A művész a hatalmas emlékmü számára megfelelő uj termet épittet a budai Rózsa-Domb közelében és ott fogja elkészíteni nagy művének agyagmintáját, melyet még ez évben be fog mutatni a szoborbizottságnak. Egyelőre a főalakot mintázza meg és a jövő évben fog hozzá a mellékalakok és domborművek mintáinak elkészitéséhez

A szén-pályaudvarok kihelyezése. Most volt a VI. ker. szén-pályaudvarok egyrészének a kihelyezése tárgyában elrendelt közigazgatási bejárás. Ha ez keresztülvitetnék, ezzel a Podmaniczky-utca mellett levő szén-pályaudvart mentesitenék a megterheltetéstől és a vaspályát az angyalföldi telkekre helyeznék, a Balzsam-utca közelébe. A megállapodás értelmében, a szénpályák kihelyezése után, 30.000 kocsi rakodhatnék a székesfőváros különböző szén-pályáin, holott most csak 9000 rakodhatik. Ezzel igen előnyös helyzet alakulna a szénszállitás tekintetében. Ami az uj pályához vezető utat illeti, ez a székesfőváros érdekeinek meg nem felel, amennyiben ezt közvetlenül a Szent László-ut mellett tervezik, pedig városrendező szempontból az lenne a helyes dolog, ha a Szent László-utat képeznék ki. A Máv. tervezete értelmében, ezt az uj szénpálya utat a vasuti igazgatóság épitteti meg, a föntartást azonban, ami közel 20.000 koronára rugna, a fővárosra akarják háritani. E felől folyt a vitának igen nagy része, mert a fővárosi kiküldöttek ezt vállalni nem akarták. A régi utaknak átvezetéséről és körülvezetéséről gondoskodás történt a bejáráskor; a Rákos-patak szabályozásáról azonban a kellő intézkedéseket nem tették meg, mert állitólag a földmivelésügyi ministerium erre nézve még véglegesen nem intézkedett Igen nagy vita fejlődött ki abban a tekintetben is, hogy a Máv. a jelenlegi nyugati pályaudvar személy-pályaudvari részén miként alakitson külön induló-oldalt a Teréz-körut és Podmaniczky-utca sarkán. A Máv igazgatósága ott kilenc vágányt akar elhelyezni. Az erre vonatkozó tervben azonban, a kereskelemügyi minister tilalma folytán, a bejáró bizottság határozatot nem hozhatott. A minister tilalma ellen a főváros képviselői a legerélyesebb óvást jelentették be. A Máv. kiküldöttei ezzel szemben kijelentették, hogy csakis azt lehet ezuttal tárgyalni, hogy miként alakitsák az uj pályaudvarhoz való bejárásokat, ami két kapuból áll. A tárgyalások vezetését Képessy Arpád ministeri tanácsos teljesitette. A tanácskozásban a főváros részéről résztvettek: Antal Gyula tanácsjegyző, Eszláry Sándor VI. ker. előljáró, Köncs Boldizsár tiszti ügyész, Devecis Ferenc és Jármay Jenő műszaki tanácsosok, Petrovits Mihály főmérnök A közmunkák tanácsát Lipthay Ágost műszaki tanácsos képviselte. A Máv. részéről ott voltak: Gulácsy Béla igazgató, Décsey László aligazgató, Káin Albert főfelügyelő, Balassa F. felügyelő. A bizottság a tárgyalást teljesen befejezte; az utak föntartása tekintetében azonban a főváros kiküldöttei a tanácshoz, illetőleg a közgyüléshez tesznek jelentést.

A Máv. rákosi beruházásai. A Máv. részére, vasut-üzemi célokra, több rákosi telekre van szükség. A vasuti igazgatóság már tárgyalást is folytatott az egész telek-csoport megvásárlása iránt a tulajdonossal. Ez alkalommal a kereskedelemügyi ministertől azt kérte a Máv, hogy a volt tulajdonos részéről végzett parcellázás kapcsán kihasitott ut-területek visszaadása érdekében járjon közbe a székesfőváros közönségénél. A minister ennek folytán leiratot intézett a székesfőváros hatóságához, amelyben fölkéri, hogy egyrészt a parcellázás folytán részére biztositott 10447 négyszögöl ut-területet engedje át ingyen az államvasutaknak másrészt, hogy a Máv. részéről egyrészt már megvett, másrészt ezután megszerzendő telkekre nézve a főváros részére telekkönyvileg följegyzett korlátozások törléseire alkalmas nyilatkozatot állitson ki.

Uj ipartestületi tagok. Uj tagokul az ipartestületbe beléptek: Rothauser József kőmivesmester, VII., Nyár u. 8., Isztojka János kisebb kőmives iparos, IX., Soroksári-ut 2—4.

Kinevezés. A pénzügyministerium vezetésével megbizott m. kir. ministerelnök a fémbányászati tisztviselők létszámában Vnutsko Ferenc főmérnököt bányatanácsossá nevezte ki.

Ösztöndij pályázat. A selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolán folyó évi október 1-től kezdve négy, egyenként évi 600 koronás állami ösztöndij fog adományoztatni olyan középiskolát végzett tanulóknak, kik nevezett főiskolán a bányamérnöki szakban óhajtják magukat kiképeztetni és szegénységük, egészséges, bányamérnöki szolgálatra alkalmas testi szervezetük beigazolása mellett jeles érettségi bizonyitványt szereztek. Az ösztöndijak elnyerését célzó kérvények, szegénységi, honvédtörzsorvos kincstári vagy törvényhatósági orvos által kiállitott egészségi, továbbá életkorukat és illetőségüket igazoló anyakönyvi kivonattal és középiskolai érettségi bizonyitványokkal felszerelve, szeptember 15-ig a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola rektoránál nyujtandók be.

Tüzelőanyag szállitás. A m. kir. zálogházak részére szükséges 350 kbm. tüzifa szállitását Rockstroh Károly 10 kor. egységáron 3500 kor.-ért, 800 mm. l. r. tatai darabos kőszén szállitását Halmos Salamon 3 kor. egységáron 2400 koronáért nyerte el.

Takarmány és tüzifa szállitás. A budapesti m. kir. I. honvéd kerületi hadbiztosság a jászberényi honvéd állomás részére szükséges takarmány szállitásával Weisz Adolf jászberényi gabonakereskedőt bizta meg a következő árak mellett: zab 78·12 f., széna 58·24 f., alomszalma 14·28 f., ágyszalma 9·20 k. egységáron. A tüzifa szállitását Moller Rudolf jászberényi fakereskedő nyerte el 12·60 koronával m³-ként.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Műegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, műszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

Hat. eng. villanyfelszerelési vállalat.
GOMBOS HUGÓ
BUDAPEST, EÖTVÖS-UTCA 46 SZ.
Telefon 101-52. Telefon 101—52.
Villamos mótorok, szellőztetők, csengők, telefon és ivlámpák készitése és jókarban tartása.
Nagybani raktár legjobb minőségü ivlámpaszenekben és 70% áramot megtakaritó Wolfram-izzólámpákban.

PIQUET K. és LAJOS
ÉPÜLET BÁDOGOS, LÉGSZESZ, VIZVEZETÉK, CSATORNÁZÁS, CLOSET, FÜRDŐK ÉS HÁZISÜRGÖNY BERENDEZÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, VIII., FECSKE-U. 18.
TELEFON: 68—99.

SZOLNOKY ANTAL és TÁRSA
betonépitési vállalkozók
Budapest, VI., Nagymező-utca 41. szám.
Elvállalnak minden e szakmába vágó betonépitési munkálatokat. — Nevezetesen: Menyezeteket uj systhem szerint saját szabadalom; semmi vasgerenda nélkül, fesztávolság 66—7 méter. 35%-kal olcsóbb a vasgerenda menyezetnél, csatorna épitést, csömöszölést, legfinomabb terazzót, modern kivitelben. — Keramia burkolatokat, stb. beton munkálatokat a legolcsóbb kivitelben, tervek, statikai számitások és költségvetésekkel dijtalanul gyorsan szolgálok.

UJLAKI TÉGLA- és MÉSZÉGETŐ R. T. BUDAPEST.
Központi iroda: V., Akadémia-utca 9.
Telefon szám 74—30 és 74—31.
Tetőcserépgyára szállit: géppel gyártott, tehát egyenletes, vizhatlan, fagyellentálló **hódfarku-, hornyolt és francia-tetőcserepet** valamint az ezekhez szükséges szegélycserepet nagy választékban. — Bármely vasuti vagy hajóállomásra versenyképes!!
A m. kir. József-müegyetem 40/1901. számu hivatalos bizonyitványa szerint ezen gyártmány **fagyellenállónak** bizonyult.
Dunakotrási vállalata szállit: bárhová hajón vagy vasuton, ugyszintén helyben dunakavicsot utépitéshez és betonmunkákhoz, Apró kavicsot aszfaltgyárak részére és rostált dunahomokot.
Téglagyára szállit: Szárazon sajtolt falburkoló disztéglát (Verblender), falburkoló lapokat, szabadalmazott „Reform" válaszfaltéglát, vastartó-, burkoló és üreges téglát, valamint leghordképesebb falitéglát, továbbá kéménytéglát kerek kéményekhez.
Terméskőbányáiból szállit: Követ cyklopfal épitéséhez és alapozásához; zuzott követ betonmunkákhoz és utépitéshez.
Mészégető-telepe termel: budai zsiros meszet.
Műhabarcsgyára termel érdes dunahomokból készült műhabarcsot.

Általános Betonépitő Vállalat
Gál és társa
Budapest, VI., Szabolcs-utca 25.

Gál-féle szabadalmazott
Válaszfalak
Telefon szám 107—65.

Nem terhelik a menyezetet.
Gyorsan száradnak.
Legrövidebb munkaidő.

TELEFON 53—70. TELEFON 53—70.
KOVÁCS ÉS BACHER
MŰSZERÉSZEK
BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 100. SZ.

Elvállalnak mindennemü elektrotechnikai és mechanikai munkákat.
Továbbá electro- és benzin-mótorok szerelését és javitását. Villamos berendezéseket. Telefon és villámháritó-felszereléseket.
Ivlámpák és házicsengők jókarbantartása olcsón és pontosan eszközöltetik

Védjegy ASBEST-K-PADLÓ Védjegy

Krumholz-féle Asbestpadlókészitő vállalat

Schönfeld és Balla

Budapest, VII., Hungária-körut 157.

Telefon 58—54.

A jelenkor legmodernebb és legjobb padlója!

Elegáns, teljesen hézagmentes, melegtartó, tüz és viz behatása ellen érzéketlen, gombamentes, rendkivül tartós, könnyen tisztitható, fényesithető és beereszthető mint a tölgyfapadló.

Hézagmentessége folytán teljesen baktériummentes és azért

gyermekszobák, kórházak, klinikák, iskolák

padlójának burkolására különösen ajánlatos; a fapadlózatok hézagai a leghathatósabb terjesztői a különféle fertőző betegségeknek, mint a diphteritisnek, vörhenynek, tuberkulósisnak stb.

Régi kikopott fapadlók asbestburkolattal átvonva teljesen uj és elegáns és hygienikus padlókká lesznek.

Ugyszintén az asbestpadló a legalkalmasabb padlóburkolat üzletekben, gyárakban és minden más nyilvános helyiségekben.

Olcsóság és kiváló tulajdonságai miatt máris nagy elterjedtségnek örvend.

Prospektusokkal, mintákkal, készitett munkák jegyzékével és árjegyzékkel kivánatra szolgálunk.

a Széchenyi-téren, Ferenc József uton és Tábor-utcában tervezett betoncsatorna valamint a Poklos-patak felett létesitendő vasbetonhid épitésével Gärtner Demeter brassói céget bizta meg a szerelvényi tárgyak kivételével 99.478 kor. 72 fillérért.

A Stubnyafürdőn épitendő járásbirósági épület és fogház munkálataira Kröner János rózsahegyi épitőmester kapott megbizást 70000 k. vállalati összeg mellett.

A nagykárolyi r. k. főgimnázium tatarozását a kapcsolatos szobafestési és mázolási munkákkal Schwarcz Lajos nagykárolyi vállalkozó nyerte el 1425 k. vállalati összeg mellett.

Vizvezeték és csatornázás Szatmárt. Szatmár város közgyülése elfogadta a tanácsnak a városi vizvezeték kiépitése és a város általános csatornázása ügyében bemutatott előterjesztését. A közgyülés az elkészitett szabályrendelet tervezetet az előmunkálatok megtétele végett kiadta a végrehajtó bizottságnak.

Artézi kut furása Szombathelyt. Szombathely város tanácsa artézi kut furását határozta el és a kut épitésére Zsigmondy Béla budapesti mérnöknek adott megbizást, aki a munkálatokat már megkezdette. Ha a kut jó és elégséges vizet ad, akkor a város még két artézi kutat furat.

Vágóhid épités Pápán. Pápa város tanácsa elhatározta, hogy a tervbevett uj vágóhidat a régi vágóhid helyén és pedig a vágóhidnak egyelőre csak a legszükségesebb részét vagyis a sertésvágóhidat és hütőkamrákat épitteti fel, csatornázást létesittet összesen 125.000 kor. költséggel. A tisztviselők és alkalmazottak lakásai, melyek 31.000 koronába kerülnek e munkák befejezése után kerülnek kivitelre, mig a marhavágóhid és istállók stb. épitése, melyeknek költsége mintegy 54,000 koronát tesz ki, későbbi időre halasztatott.

Zárda kibővités Szombathelyt. A karmelitarend szombathelyi főnöksége a kalvária melletti rendházhoz tartozó épületet kibővitteti.

Laktanya épités Nagyszebenben. Nagyszeben város tanácsa augusztus 29-én árlejtést tartott a lovassági laktanya épitésére. Ajánlatot tettek: Fodor és Reisinger (Arad) 1.178.961 kor. 63 fill., Grünwald testv. (Budapest) 1.034.097 kor 94 fill, Schiffer Miksa (Budapest) 1.264 033 k. 28 fill., Maetz G., Jabletzky G., Sonntag G. és Texter W. (Nagyszeben) 1.134,381 kor 86 fill., Incze Lajos és tsa (Nagyvárad) 995.901 kor. 18 fill, Buertmes F., Grauer I. és Ziegler G. (Nagyszeben) 1 097.050 kor. 02 fill., Königer F. és Baumann H. (Nagyszeben) 1.097.796 kor. 80 fillérrel. Az ajánlatok felett a városi közgyülés fog dönteni.

Mozdonyszin épités Tapolca állomáson. A máv. szombathelyi üzletvezetősége a Tapolca állomáson létesitendő 6 állásu mozdonyszin vasfedélszerkezetének elkészitésére a Nicholson gyárnak adott megbizást 20134 k. 30 fill. vállalati árban.

A kaposvári teherpályaudvar kibővitése. A Máv. igazgatósága a kaposvári teherpályaudvar kibővitését határozta el. A helyszini tárgyalást a szükséges földterületek megszerzésére szeptember 7-ik napjára tüzték ki.

Gyárépités Aradon. Aradon a Westinghous cég automobil-gyár épitését tervezi. E célból mult héten Kuncz József mérnök, a Westinghous-gyár magyar megbizottja a Varjassy polgármester elnöklésével a városházán tartott értekezleten bemutatta a részvényjegyzéseket, mely szerint Temes és Torontál nagybirtokosai, valamint több budapesti tőkepénzes eddig 900.000 koronát jegyeztek. Az értekezlet eredménye az volt, hogy a részvénytársaság szeptemberben megalakul s az őszszel megkezdik az épitkezéseket.

Vasbetonhid épités Miskolcon. Miskolc város tanácsa a Deák-utcában a Pece-patakon létesitendő vasbetonhid épitésére Deutsch B. budapesti mérnöknek adott megbizást, ki a hid épitését 18.275 koronáért vállalta el.

A Sepsiszentgyörgyön épitendő tanitónő képzőintézet munkálataival a vallás- és közoktatásügyi minister Robelly Aladár szegedi épitészt bizta meg 539.724 kor. 96 fillér vállalati árban.

A brassói városház helyreállitásának 46.911 kor. 70 fillérrel előirányzott munkálataira a f. é. augusztus 22-én tartott árlejtésen a következők pályáztak: Bert Péter (Brassó) 2·4 százalék, Kerékgyártó Lajos és társa (Brassó) 5·5 százalék árengedéssel. Az épitkezés kivitelére az utóbbi cég kapott megbizást.

Bérház épités Hatvanban. Hatvan község előljárósága elhatározta, hogy a régi városház telkén kétemeletes bérházat épittet. Az épitkezés ügyével a legközelebbi közgyülés foglalkozik.

Munkásházak épitése Németbogsánban. Németbogsánban nagyszámu munkáslakásokat szándékoznak épiteni. A kereskedelmi minister, aki a tervet támogatja, ezen ügyben leiratot intézett Krassó-Szörény vármegye alispánjához, melyben a részletek és a kormány segélyének összege már meg vannak határozva. Az átirat értelmében a kereskedelmi minister azt követeli, hogy a munkások épugy mint Győrött, szövetkezetté alakuljanak és a kormány kész az épitkezéshez tiz éven át 5000 koronával, tehát összesen 50000 k.-val hozzájárulni.

Menház épités Debrecenben. A debreceni izr. szentegylet elaggott tagjai számára menházat épittet még az idei év folyamán.

Kórház épités Nagykárolyban. Nagykároly sz. kir. város tanácsa a Térém-utcában létesitendő földszintes városi közkórház épitésénél előforduló alábbi épitőipari munkákra a következő nagykárolyi iparosoknak adott megbizást és pedig: Téger Antal és tsai kőmüvesmestereknek a föld, kőmüves, elhelyező és vas munkára 30189 k. 69 f., Nagy Jenő vállalkozónak az ács munkára 6590 k· 90 f., a bádogos munkára 962 k. 55 f., Bede Antal és Jakabffy Gábor vállalkozóknak a cserépfedő munkára 1725 k. 60 f., a burkoló munkára 1352 k. 82 f., a vizvezeték és csatornázási munkára 2889 k. 60 f., ifj. Griszháber Albert asztalosmesternek az asztalos, lakatos, üveges és mázoló munkára 5788 korona 40 fillérért.

Zárda épités Kovácsházán. A kovácsházai róm. kath. egyház néhai Nagy Pál kovácsházai plébános által e célra hagyományozott 60.000 korona költséggel apácazárdát épittet. A község előljárósága ingyenes telket, vagy 4000 koronát ajánlott a zárda céljaira. Az épités ügyében a püspöki hatóság fog dönteni.

Gépmühely épités Győrött. Győr sz. kir város ipartestülete a Kossuth Lajos-utcai telkén létesitendő közös gépmühely épitésénél előforduló alábbi épitőipari munkákkal a következő győri cégeket bizta meg: Lakatos Lajost a föld-, kőmüves- és elhelyező munkával 21.036 k. 96 fill., Győrik Istvánt a vaslépcsők és falkötő vasak készitésével 1586 kor 08 fill., Tar Ferencet a lakatos munkával és vasablakok készitésével 1767 kor., Frey Sándort az asztalos munkával 820 kor., Molnár Istvánt a festő és mázoló munkával 387 kor. 84 fill., Reich Izidort a bádogos munkával 1036 kor. 28 fill. és a vizvezetéki és csatornázási munkával 2456 k. 36 fill. vállalati összeg mellett. Az ács munkára beérkezett ajánlatok felett még nem döntöttek.

A kispesti textilgyár bádogos munkáit Kornfeld Ármin kispesti jónevü iparos 11600 korona árban megelégedésre végezte. Ezen munkánál nagyon figyelemreméltó ujitásokat alkalmazott.

Járásbirósági épület épitése Németbogsánban. Az igazságügyi kormány a németbogsáni járásbiróság számára uj épületet épittet és a terveknek kidolgozására Tóásó Pál budapesti műépitésznek adott megbizást. Az épitési költségek mintegy 150000 koronát tesznek.

Épitkezések a vadászerdői erdőőri szakiskolánál. A vadászerdői erdőőri szakiskola telepén épitendő iskolaépület, igazgatói és főerdőőri lakás, 2 uj tiszti lak és gazdasági épületek épitését, valamint a tiszti szállóépület kibővitését Makai Elemér temesvári épitész kapta meg 180 000 korona vállalati összeg mellett. Az épületek terveit Székely László temesvári városi műépitész készitette.

Vasbeton hidak épitése Szolnok vármegyében. A szolnok—kőteleki th. közutat keresztező csatornákon létesitendő 3 db. vasbeton hid épitésére Schäfer és Wellisch budapesti okl. mérnökök kaptak megbizást, kik a hidak épitését 23230 koronáért vállalták el. A hidak terveit Gut Árpád és Gergely Jenő mérnökök készitették.

A Kunszigeten épitendő állami iskola munkálatait Káldy Lajos győri vállalkozó nyerte el 51874 k. vállalati összeg mellett

A Nagykanizsán létesitendő villamos telep ügyében kibocsátott árlejtési hirdetményt a város tanácsa oda módositotta, hogy az ajánlatok benyujtására szeptember 3-ik napjára kitüzött határidőt szeptember 17-ik napjának d. e. 10 órájáig meghosszabbitotta. Egyebekben a többi feltételek érvényben maradtak.

Iskolák épitése Szekszárdon. A szekszárdi polgári leányiskola és a polgári fiuiskola tornatermének felépitését kimondotta Szekszárd r. t. város közgyülése. A város 135.000 kor. törlesztéses kölcsönt vesz fel 60 évre az épitésre, melynek törlesztéséhez a vallás- és közoktatásügyi minister évi 3000 koronával járul hozzá, a többit pedig a tandijakból fedezik. A polgári leányiskola részére az iskolaszék 30.000 koronáért megvette az Albanits-féle házat és itt épitik fel az épületet. Az épitésre az árlejtést nemsokára kiirják és pedig f. é. október elsei határidővel.

A temesvári katonai pótépitkezéseknél az élelmezési raktár vasbeton munkáinak kivitelére Grünwald testvérek budapesti cég kapott megbizást 180.000 kor. vállalati összeg mellett.

Villamvilágitás és utca kövezés Óbecsén. Óbecse nagyközség képviselőtestülete küldöttségileg tisztelgett Bácsmegye főispánjánál és alispánjánál, hogy az utcák kövezése és a villamvilágitás tárgyában hozott határozatuknak érvényt szerezzenek. Ugy a főispán, valamint az alispán az anyagi és erkölcsi támogatást megigérték a küldöttségnek.

Istálló épités Kishegyesen. Bács-Bodrogvármegyei Kishegyes község előljárósága a 4509 kor. költségelőirányzattal tervezett bikaistálló épitésével Spitz Gusztáv ujvidéki épitőmes-

Szabadalmazott, hornyolt téglából álló, felfüggesztett válaszfalak.

Soronként portlandcementes habarcsba helyezett vashuzallal merevitve. A vasgerendák méretezésénél a válaszfal sulya nem vétetik számitásba. — **Minden eddigi válaszfalnál ugy olcsóság, mint gyors előállitás és száradás tekintetében föltétlenül előnyösebb. Állami, városi és magánmunkáknál alkalmazva.**

Berényi Ignác épitőmester Budapest, VI., Csengeri-utca 66. TELEFON 95—64.

Horvay János

— **A hősi halált halt orvosok emlékművének felavatása.** A magyar országos orvosszövetség és a honvédorvosok tudományos egyesülete társadalmi gyüjtés útján és a főváros áldozatkész hozzájárulásával Horvay János szobrászművésszel elkészíttette a hősi halált halt magyar orvosok emlékművét, amelyet az Üllői-út és a Ludoviceum-utca elágazásánál lévő parkban állítottak fel. A hősi emlékművet a kormányzó jelenlétében május 17-én, vasárnap délelőtt 10 órakor ünnepélyes külsőségek között avatják fel. A rendezőség a hősi halottak hozzátartozóit felkéri, hogyha az avatáson részt kívánnak venni, igényeljenek meghívót a bizottságtól: IV., Városház-utca 10.

Ujmagyarság
1942. ápr. 30.

Horvay János

Vasárnapi Ujság, az Uj Magyarország képes mell. 1936. okt. 4.

Az 1-es honvédek emlékmű pályázata.

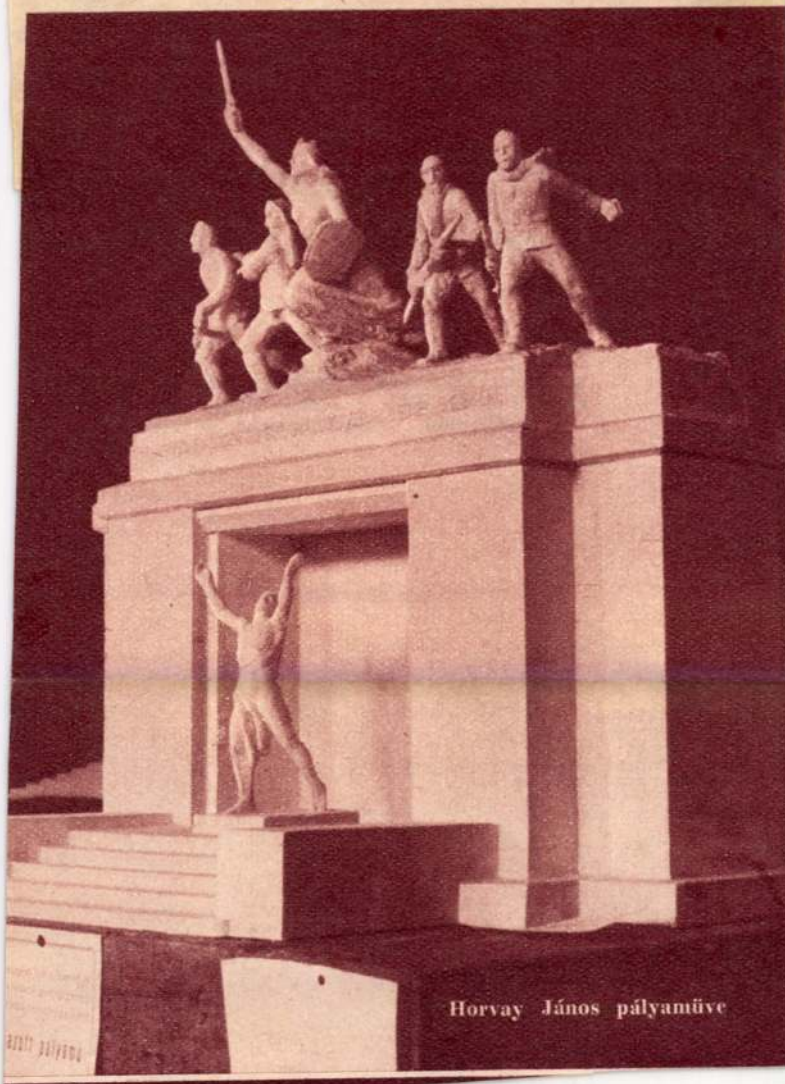

Horvay János pályaműve

...ju szélmalmok

A létért való küzdelemben legjobban a halasi szélmolnárság állja a sarat. Még ma is tizenhat szélmalom vitorlái hányják a kereket

— Ez szép elismerés, nagymama, de hát hol a kard? Nagyapa sohse prezentálta ezt a cédulát?

— Soha, fiacskám. Jött a baj. A magyar guerillák hazafias buzgalmukban, a megállapodás ellenére, rálőttek egy orosz sebesült-transzportra s pár muszka herceget is megöltek. A bosszúért lihegő, vérszomjas Grabbe tábornok hatezer emberrel csapott le ránk s másfélnapi szabadrablás után felgyujtotta Losoncot. És most már hiába akart volna közbelépni nagyapa. Utolsó percben még az oltár alá falaztatta be az aranykelyheket, meg az anyakönyveket, aztán készült a halálra. Mialatt nálunk a kozákok baltával hasogatták a zongorát, én az ablakból néztem, mint kötözik a cserkesz hóhérok nagyapát, meg a Jeszenszky sógort az ágyú elé... jaj, égett már a kanóc is! Én imádkoztam és csakugyan megeredt az augusztusi zápor. Otthagyták, így menekült meg, együtt futottunk világgá az abelovai hegyek felé. Ahogy utólszor visszanéztünk, még láttuk, mint rombolják le a kozákok a nagyapa féltett laboratóriumát. Épp röhögve törték össze az ő csudaszámbamenő messzebeszélő masináját — — —

*

Messzebeszélő masina?... Én bíz' hamar elfelejtettem a gyerekkorban hallott furcsa szót, de az évek és évtizedek multával valaki egyszerre csak ismét eszembe juttatta a nagyapa „csudaszámbamenő" masináját. Istenben boldogult jó Szilassy Béla bátyám egy napon sürgetően szólt rám:

— Te, Gyula, beszéltél-e te valaha a tamási nagyapával az ő messzebeszélő gépecskéjéről? Tudod-e, mi ez? Ez a telefon és ez magyar találmány, igen, a telefont a nagyapád találta fel, közel négy évtizeddel Edison előtt, az ő losonci laboratóriumában. Onnan beszélt, villamos dróton beszélt a kert végében lakó kertészével: vigyázzon, kergesse el a szilvát lopó utcagyerekeket... Siess, öcsém, a nagyapád már kilencvenkét éves, addig faggasd, amíg lehet.

Hát én siettem. Felutaztam Tamásiba. Nagyapa épp vadászni készült, a kamásliját csatolgatta. Lelkendezve álltam eléje:

— Kezét csókolom... igaz, hogy nagyapa találta fel a telefont?!

— Hát persze, hogy én találtam fel, fiam.

— De az Istenért, nagyapa, hát mért nem tetszett pátenst venni rá? Hisz ma mi milliomosok lehetnénk! Úgy, mint Edison. Így senki se tud róla...

Nagyapa, puskájára támaszkodva, felkelt. A szoba mennyezetére mutatott:

— De igenis, a Mindenható tud róla. S én már gyerekkorodban megmondtam neked: sohse dicsekedjél ember előtt, elég, ha Isten tartja számon érdemeidet! Hát Ő ott fenn... Ő nagyon is jól tudja, hogy a messzebeszélő masinát, *vulgo* telefont én találtam fel. Nekem jó is volt, mert így legalább rászólhattam a kertészemre s ő elnáspángolhatta a szilvalopó nebulókat. Magánügy, fiacskám, az én privát dolgom... másnak semmi köze hozzá! Szervusz...

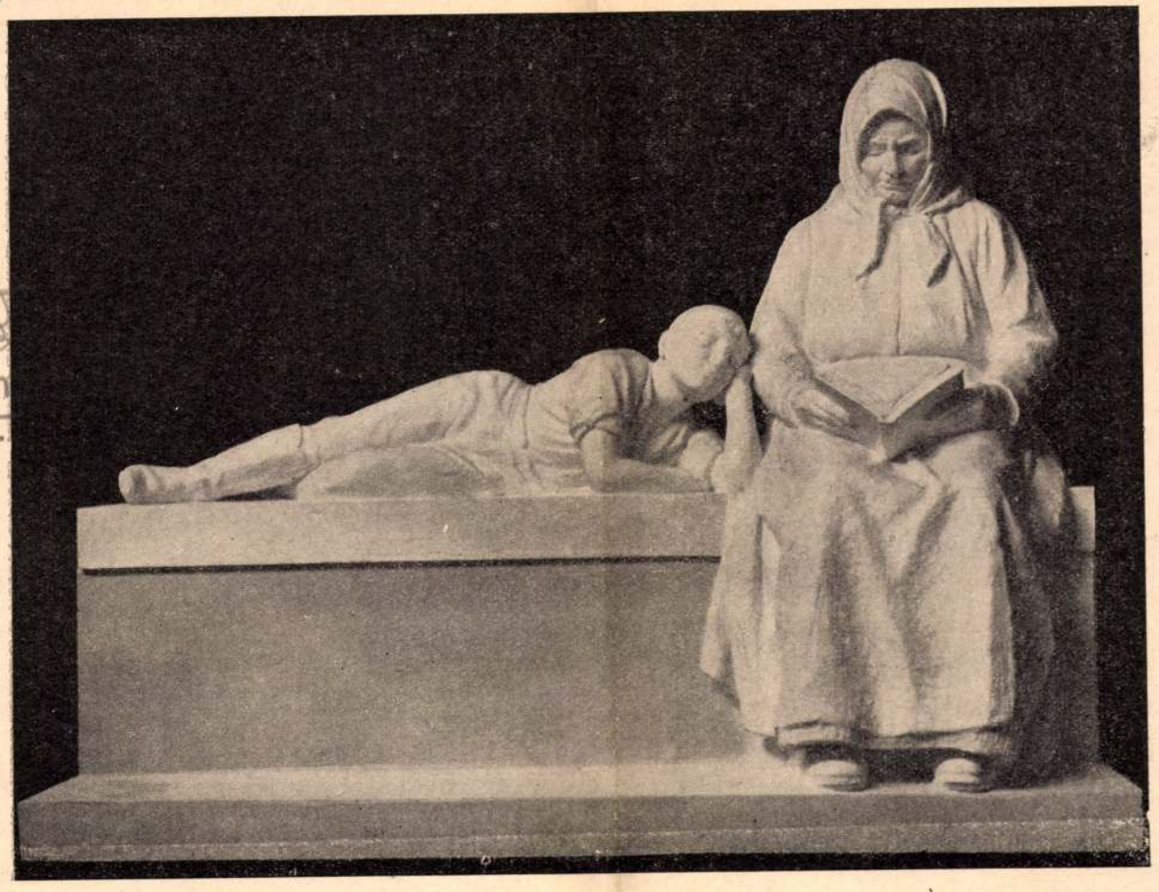

Horvai János 21 Jobb 1933. febr. 5. 6. 17 HG Cd

Készül Gárdonyi Géza emlékszobra, Horvai János műve. Két nemzedék: a szobormű két alakja

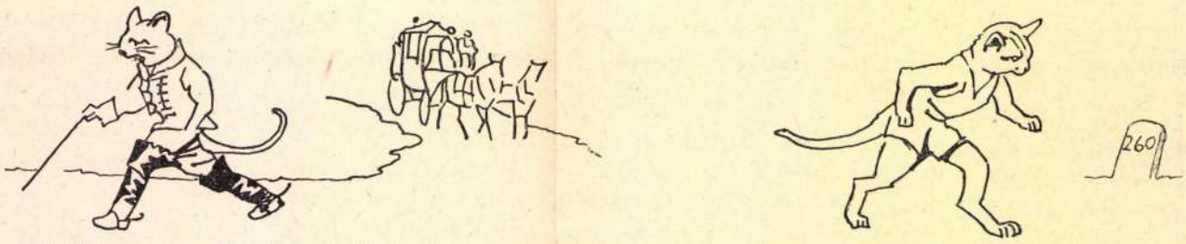

Angliában egy cica 260 kilométerről hazatalált a gazdájához. Erről hosszú riportokat írtak a londoni lapok. Szóval: vannak még csizmás kandúrok

Mühlbeck Károly rajza

Egy különös rendez-vous

— Elbeszélés —

Írta: **Szili Leontin**

Aki azt állítja, hogy nők között nincs igaz és őszinte barátság, az téved. Én sok ilyen értékes és bensőséges érzéssel találkoztam, de talán mind között az hatott meg legjobban, amelyik Ruth Henkelt fűzte a a kis Daláry Lujzához.

Ruth Henkel öregedő, hallgatag leány volt már akkor is, amikor megismertem. Egy kis faluban született, valahol a Harz-hegység aljában. Amikor még fiatal volt és illúziókat ápolt, a tudás utáni vágy kergette a berlini egyetemre. Sokat tanult, ma is bámulom tudásának sokoldalúságát, de egyébként az élet alaposan megtépázta reménységeit. Büszke vagyok a bizalmára, amely megismertetett fiatalságának küzdelmeivel. Sokszor foglalkoztam a fiatal Ruth Henkel alakjával, ahogyan egy régi amatőrkép alapján magam elé tudom képzelni várakozó, tágranyilt szemeivel, amelyek mintha azt kérdeznék: „Ugy-e, nem várok hiába? Ugy-e, küld nekem az élet valami rendkívülit, valami szépet... valamit, amiért érdemes küzdeni és nyomorogni?"

Mert az élete nyomorúságok láncolata volt. Gondok és csalódások fűzték hosszúra ezt a láncot, minden szeme könny volt és ébredés. Ruth Henkel, aki nappal tanított és éjjel tanult, aki véres verejtékkel szerezte meg tanári oklevelét, sehogyan sem tudott elhelyezkedni, mint tanárnő. S mert éhenpusztulni nem akart és abban az időben olyan sebek égették, hogy örült, ha minél messzebbre kerül hazájától, Pestre jött egy elkényeztetett lipóvárosi kislány mellé guvernántnak. Később azután önállósította magát. Német nyelvet tanít két pengőért óránként. Három év előtt hurcolkodott át Budára, egy kertes, hatalmas bérvilla kis manzardlakásába és itt hozta össze a sors Daláry Lujzival, aki ekkor másodéves bölcsészhallgató volt a budapesti egyetemen.

Ekkor már távol volt Ruth Henkel életéből minden forrongás. Távlatból nézte az életet, közel érezte szívéhez az Istent és ezért békés derű és megelégedettség lakott benne. Messze volt tőle minden láz és fájdalom, minden könny, tragédia és szerelem. Messze volt az erőszakos férfi, aki kíméletlenül, hidegvérrel és számítóan túrt bele az életébe és messze volt a halkszavú, a lágy, akivel boldog lett volna talán, ha el nem késik.

Igy távolról nézve mindez már nem volt oly borzasztó, inkább szép, mint minden emlék. Ruth Henkel megtanulta, hogy apró dolgokban keresse életének örömeit: napsugaras, tiszta kis lakásában, a fehérfüggönyös ablakok muskátlijában, egy frissen horgolt új terítőben, a zongorájában, a naplementében és a hegyekben. Ha kitárta a muskátlis ablakot és kézimunkával a kezében leült melléje, úgy érezte magát, mint gyermekkorában. Tiszta és könnyű volt a lelke, távoli harangszókat hallott és azt képzelte, hogy ismét a Harz mellett lakik, szülőfalujában.

Békés nyugalma azonban nem tartott sokáig. Kevesebb lett a pénz és mindig keveseben vettek németórákat. Ruth Henkel egy álmatlanul töltött tikkadt augusztusi éjszaka után rájött, hogy meg kell válnia szép kis lakásától, mert képtelen annyit keresni, hogy továbbra is főbérlő maradjon.

Én adtam neki az ötletet, hogy ossza meg valakivel ezt a földi kis paradicsomot. Egy szolgálatrakész, kedves leánnyal. Legalább nem lesz egyedül a hosszú téli estéken. És közzé is tettem egy hirdetést a lapokban:

„Tanulmányait Budapesten folytató, feltétlenül szolíd vidéki úrileánnyal megosztanám budai hegyvidéken lévő, szépen berendezett, komplett kis garszónlakásomat, azonkívül ingyenes német társalgásban részesíteném."

Jöttek a levélbeli ajánlatok. Nekünk legjobban bizonyos Daláry Lujzi levele tetszett Tiszaderecskéről. Itt töltötte a szünidőt özvegy édesapjánál, aki a falu református papja volt. Megírta, hogy kissé gyenge a tüdeje, azért szeretne Budán lakni. Ha ez nem akadály, szívesen fizet a lakásért és reggeliért havi hatvan pengőt.

Ruth Henkel nem félt a Daláry Lujzi gyenge tüdejétől. Küzdelmes fiatalságában ő is túlesett egy kétoldali tüdőcsúcshuruton és mellhártyagyulladáson.

— Immunis vagyok — magyarázta felvillanyozva.

Virággal és új reménységekkel várta új szobatársnőjét, de ugyanekkor nagy izgalomban és aggodalomban volt. Hátha nem kedves, hátha szeszélyes és rosszkedvű...

De Daláry Lujzi kedves volt. Derűs, bájos kis tündér, aki a havi hatvan pengőn felül célt és értelmet hozott a Ruth Henkel elpazarolt és semmivé sikkadt asszonyi életébe. Neki, aki mindig egyedül állt a világban, egyszerre családja lett, akiért felelős. Két óránként mérte a Lujzi lázát, a nyitott ablak mellett plédekbe burkolta, esténként prizniceket rakott fejletlen, fiatal kis mellére.

Hihetetlenül hálás volt a tanácsomért. Januárban boldogan ujságolta, hogy Lujzi már teljesen láztalan. És ő is friss, egészséges, mert a Lujzi kedvéért nyitott ablaknál alszanak. És a karácsony, meg a Szilveszter gyönyörű volt... Évek óta először diszített fát. Puncsot főztek és kapott Lujzitól egy krokodilbőr retikül meg egy ezüst keresztet.

Májusban nem látszott már olyan boldognak. Szótlan volt és elgondolkozó. Sokszor találtam egyedül az ablak mellett kézimunkázva, vagy szomorú Chopint zongorázva, borús szemmel.

— Lujzi merre jár?

Ruth Henkel egészen közel hajolt a billentyűkhöz.

— Kirándult. Estére hoz nekem gyöngyvirágot és orgonát. Mindig hoz valamit.

Június végén Lujzi hazautazott megint az apjához. Ruth mindennap írt neki levelet, tele féltő anyai aggodalommal és tanácsokkal.

Horvay János

Gárdonyi Géza szobrának
díjnyertes terve
Repr. Uj Idők
1932. 377. l.

december — hó 14 — — 1000 —

fizessen Ön ezen első

gy Gábor úrnak, vagy — rendelet é re

yezer pengőt

ye számolásba tudósitás

Vermes Gábor.

— Baj? Gyönyörű! A legnagyobb boldogság a világon.

— Igen, ha nem volnának ezek az akadályok. De így? Szenvedés és gyötrelem.

— Téved, Ágneska! Az ilyen akadályok nem veszedelmesek és arra jók, hogy még hatalmasabbá tegyék az érzést. Az igazi szenvedés az, mikor az ember olyan valakit szeret, aki nem szereti viszont.

Ágneska meglepetve nézett a fiatalemberre:

— Honnan tudja? Próbálta?

— Gondolom, — felelte ez mosolyogva, de a tekintete meghazudtolta az ajka vidámságát, amiért rettentő dühös volt magára, mert érezte, hogy milyen érzelgősnek hat az ilyen panaszkodás és mennyire céltalan. Ágneska azonban résztvevő kebel volt és valamivel viszonozni is szerette volna a Miklós barátságát. Faggatni kezdte:

— Ki az? Mondja meg!

— Senki, — rázta fejét Miklós. — Én nem szoktam szerelmes lenni. Csak általánosságban beszéltem.

— Bizonyisten nem lehet ezekkel játszani, — kiáltotta Sylvester Klári. — Folyton fecsegnek, mintha valami titkuk lenne... Úgy látszik, van is!

— Már nincs, már nincs! — kiáltott vissza Miklós. — Ready!

Gubacsné odasúgott Sylvesternének:

— Kedvesek!...

Karayné viszont azt mondta Csikós Gyulánénak:

— Ez a Diószéky-fiú minden átmenet nélkül kezdett el máról holnapra udvarolni ennek a polgármester-békának. Nem tudom, mit evett rajta?... És amellett a leány halálosan szerelmes abba a katonába...

— Ahhoz úgysem adják hozzá. Annak már vége van.

— Pedig én azt hittem, — fűzte tovább a beszélgetést az elnökné, — hogy ez a Diószéky talán Katalinnak kurizál...

— Katalinnak? — Csikósné elbámult. — Szó sincs róla! Elgondolkozott, majd kis idő mulva azt mondta: — Én tulajdonképpen hozzá is adnám szívesen, de Katalin, úgy látom, ki nem állhatja. Tudod, nem szereti az arrogáns embereket, ez pedig minden mágnásnál különbnek hiszi magát...

Ebben a pillanatban Katalin abbahagyta a játékot és odament az anyjához. Csikósné félrevonta és elsuttogta neki, amit Miklóstól hallott.

— Nem tudom, — szólott — nem a legokosabb lenne-e hazamenni?

— Haza? Ezért? — mondta Katalin fejét rázva. — Én igazán nem tudom, hogy ezért... — Ekkor egy pillantást vetett a pálya felé, ahol ebben a percben Miklós megint valamit mondott Ágnesnak, akitől átvett egypár labdát. A kis leány kacagott, Miklós pedig, mialatt a vonalra ment szervirozni, visszamosolygott rá egyetértően. — Talán — szólt Katalin, — talán mégis okosabb lesz hazamenni... Különben sincs kedvem tovább játszani... — Odakiáltott a partnerének: — Krammer úr! Szabad egy pillanatra?

Krammer úr, a labdaszedő gyerekek őszinte bosszúságára, partner nélkül adogatta, csak úgy a világba, a legerősebb labdákat, amiket alig lehetett összekeresgélni. Most sietve engedelmeskedett a felszólításnak.

— Parancsol?

— Bocsásson meg kérem, — mondta Katalin, — nem érzem magam jól. Nem tudok tovább játszani. Hazamegyek... Úgy-e nem veszi rossznéven?

Csikósné, aki boldog volt a szenzációval, amelynek a központjába került, nem bírta megállni, hogy félreértések kikerülése végett valami célzást ne fegyen rá:

— Tetszik tudni, mégis bajos, hogy most, miután már tudjuk, tovább is itt maradjon. Hiszen ön ezt megérti!

Krammer úrnak ez volt az első esete életében, hogy egy lovagias üggyel kapcsolatba került. Annyira megtisztelve érezte magát és úgy elfogta az ünnepélyes áhítat, hogy alig talált szavakat. Egy csepp hijja volt, hogy azt nem felelte: „Fogadja részvétemet." Amit azonban mondott, annak sem volt sokkal több értelme:

— Reméljük a legjobbat...

Katalin oda se figyelt. Gyorsan magára kapkodta a kabátját és anélkül, hogy bárkinek is köszönt volna, elsietett a sporttelepről a villájuk felé vezető úton. Az anyja alig birt a nyomába érni.

Krammer úr egyszerre kapós lett. Mindenki megkérdezte, hogy miért sietett el Katalin, mire ő kellő diszkrécióval mindenkinek leadta pontosan az egész társalgást, csak a saját válaszát módosítva ilyenformán:

— Erre én természetesen azt feleltem: „Legyen nyugodt nagyságod, a báró úr kitűnő vívó. Nem kell félteni..."

Miklós, amint Katalint távozni látta, úgy utána feledkezett, hogy Ágnesnek kétszer is rá kellett szólni, míg meghallotta, hogy rajta a szervirozás sora. És ettől kezdve olyan szórakozottan játszott, hogy mind a két szettet elvesztették. Akkor azt mondta neki a kis leány:

— Most már tudom a titkát, Miklós, ha nem mondja is. Tegnapelőtt is észrevettem, de akkor még hittem magának, mikor letagadta. Most azonban már világosan látok. Maga Csikós Katalinba szerelmes.

— És ha úgy lenne? — kérdezte Miklós halkan és nehéz szívvel, amely ebben a percben már kicsordult a magános szenvedés kínjától s végtelenül vágyott rá, hogy valakinek kipanaszkodja magát.

— Hát nem veszi észre, hogy Katalin meg magába szerelmes? Hiszen maguk vakok mind a ketten...

— Ó! — Miklósnak egyszerre felragyogott az arca a reménytől, de csak egy percre. A másikban már keserűen legyintett: — Hiszen, ha úgy volna! Én is azt hittem eddig, de most... Hát nem látta, hogy ment el? Egészen kikelve önmagából...

... Aznap este Gubacsék hazafelé gyalog tették meg a feleutat. Csak a mészégetőnél szálltak fel a kocsira, mert ekkorára már az öregek nagyon elfáradtak és a polgármester úr úgy vélte, hogy ahhoz, hogy Miklós elvegye Ágneskát, neki igazán felesleges fogyókúrát tartani. A felesége ugyan próbálta kapacitálni, ő azonban hajthatatlan maradt.

— Éppen elég volt mára ennyi udvarlás! Maradjon holnapra is... Én majd bejuttatom az ipsét a városhoz, kitűnő állásba, de azt az egyet, hogy gyalogoljak, ne kívánjátok tőlem...

... Ha tudta volna, hogy azok ketten Kerekes László főhadnagy úrról és Csikós Katalinról beszéltek az egész úton! És főképpen, hogy mikor egy fordulónál eltűntek egypár percre a szemük elől, akkor nem arra használták fel az egyedüllétet, hogy egymás kezét megszorongassák, hanem, hogy Miklós odacsempéssze Ágneskának a Kerekes levelét! De hát ki gondolhat arra, hogy a legjobban nevelt fiatalokban sincs annyi becsület, hogy egy kicsit flörtöljenek, ha alkalmuk van rá?

Az öregség támasza
Horvai János szobormüve, amely a Társadalombiztosító Intézet új palotáját fogja díszíteni.

látta, hogy az egyelőre megint Karaynéval sugdos. Bizonyosan erről, gondolta, mert most már, hogy Csikósné tud a dologról, a takarékpénztári elnökné sem tartja kötelezőnek a diszkréciót vele szemben.

Fogta a rakettjét és kiment a pályára. Katalin mosolygós bólintással fogadta a köszöntését, látszott rajta, hogy nem tud semmiről. Vagy csak úgy tesz? Vagy talán, — dobbant meg a Miklós szíve reménykedve, — tud mindent, de nem törődik vele? Nem ért rá sokat tünődni a kérdésen, mert Ágneska tüstént megrohanta:

— Mi lesz? Lesz párbaj? Isti olyan utálatosan nagyképű... Nem akarja megmondani.

— Ne törődjék azzal! — felelte Miklós. — Tudok én egyebet, ami magát bizonyosan sokkal jobban érdekli. Levelet hoztam.

— Jaj! Igazán? Hol van? És hogy fogja ideadni, hogy észre ne vegyék? Beszélt vele?

— Hogyne. Sokáig... Egész este együtt voltunk. Halálosan szereti magát az az ember.

— Hajjaj! Elég baj az mind a kettőnknek! — sóhajtotta a kis leány.

Uj Idők 1930. 20. sz.

Gyémántkirálynő

— Elbeszélés —

Írta: **Herczeg Ferenc**

Az édesanya, — Kálmán ugyanis együtt lakott az édesanyjával — az édesanya némi zavarral mondta:

— Ma este — izé — ma este marhahús lesz... Jó főtt marhahús...

Hát ilyet még sohasem hallott a világ, hogy estére marhahús legyen. Hiszen délben akár szénát is eszik a hivatalos igában görnyedő emberiség, de este, mikor kigyulladnak a nagyvendéglők ívlámpái és fehérharisnyás, meg bársonybundás nők szállanak ki a fényesre lakkozott autókból, este osztrigával és fácánnal álmodik az emberiség. A főtt marhahús olyan ízetlen, szegényes és ordináré valami, mint maga a hivatalnoki élet.

Kálmán megnézte az óráját és azt mondta:

— Estére én a kegyelmes úrhoz igérkeztem.

Sajnálattal meg kell állapítanom, hogy a nagy befolyású kegyelmes úr, Kálmán atyai barátja, egyáltalában nem is volt húsból és vérből való ember, hanem csak afféle kellemes agyrém, amelyet Kálmán talált ki, hogy némely estén az alibijét igazoltassa vele. Az édesanya azonban mély tiszteletet és meleg rokonszenvet érzett a kegyelmes iránt, és ha a fia azt mondta, hogy a kegyelmessel fog vacsorázni, akkor ő már sietett a frakkért és a fehér nyakkendőért.

*

Ifjú Lallinger a székesfőváros leggazdagabb örököse volt. A gróf viszont Európa egyik legelőkelőbb családjából eredt. Svarcról pedig köztudomású volt, hogy az újabb nemzedék legélesebb elméjű matematikusa.

A főtt marhahús elől dezertáló Kálmán ezzel a három úrral töltötte az estéjét és az ember azt hihetné, hogy ilyenformán igen jó társaságban volt. A látszat azonban csal, mert a három ember közül mindegyiknek volt valami kis fogyatkozása, amely hasonlóvá tette a dugóízű francia pezsgőhöz: hiába francia pezsgő, azért mégis a csatornába lehet önteni. A gazdag Lallingernek az volt a hibája, hogy a családja gyöngeelméjűnek nyilvánította és gondnokság alatt tartotta. Mindennap húsz koronát nyomtak a markába, többet nem adtak neki, ha mindjárt a feje tetejére állott is. A grófnak az volt a baja, hogy évekkel ezelőtt valami nagy piszkosság miatt elcsapták a katonaságtól s azóta a rokonsága nem érintkezett vele. Ő ezért haragot tartott a főrendi világgal és elvből csakis rossz társaságba járt, mivel pedig az ő felfogása szerint minden társaság rossz, amelyet nem tart rováson a góthai almanach, tehát egyformán jól érezte magát zsebtolvajok, vagy akár Lallinger és Svarc körében. Svarc viszont kedvelte a jó társaságot, és mivel a gróf volt az ő legjobbnevű ismerőse, felhagyott a matematikával, — ezt az áldozatot különben megkönnyítette neki a hihetetlen lustasága, — hogy minden idejét a gróf által favorizált éjjeli kávéházakban tölthesse.

A gróf süllyedőben volt, Svarc emelkedni akart és így útközben össze kellett találkozniok.

Ezzel a három emberrel — akik közül a leggazdagabbnak volt a legkevesebb pénze, a legelőkelőbbnek volt a legrosszabb híre és a legtudósabbnak volt a legkevesebb esze, — ült Kálmán úr együtt a Tivoli-mulató páholyában, amelyet természetesen Svarc fizetett ki.

*

Valami fölháborító visítás hallatszott, mintha malacot ölnének a színpadon. A zene tust játszott, az emberek tapsoltak, sokan felállottak a helyükről, mások viszont azt kiáltották, hogy leülni, leülni! — Svarc meg azt mondta:

— Ez ő!

Salome volt, a kreol nő, akit a műsor Gyémántkirálynőnek nevezett. Nem volt szép, inkább furcsa. Az arcát mészfehérre festette, a felkunkorodó mefisztószemöldöke alatt gonosz, szúrós szem csillogott. Mezítláb állott a színpadon és valami különös, vonagló és kígyózó mozdulatokat produkált, amit modern táncnak nevezett. Különben sem táncolni, sem énekelni nem tudott, a Gyémántkirálynő neve azonban joggal megillette, mert a hajától a lábaujjáig tele volt gyémánttal és igazgyönggyel.

Erre a nőre, aki abszintra, ópiumra és nem tudom még miféle kábító mérgekre emlékeztette az embereket, azt mondták, hogy maga a modern romlottság, és azt úgy mondták, hogy külön hangsúlyozták a „modern" jelzőt. A Gyémántkirálynő magnetikus erővel vonzotta magához az ékszerészek kirakatában és a családi trezorokban lévő drágaköveket és azok szikraesőként röpdöstek feléje s nem egy ifjú vagy kevésbé

Fráter Loránt, a nemrég elhunyt dalköltő.
Horvai János szobormüve

Uj Idők 1930. 15. sz. Kép

ifjú ember a fegyház közelébe jutott csak azért, hogy Salome lábaujjára is jusson gyémánt.

A művésznő különben egészen úgy viselkedett a színpadon, mintha a földszinten ülő férfiakat en bloc tökfilkóknak tartaná, és lehet, hogy ebben igaza is volt. Gőgös blazírtsággal kígyózott fel-alá, míg a szeme egyszerre meg nem akadt a páholyon, ahol a mi négy emberünk ült. Ekkor egy orchideát vett ki övéből — a modern nő kedvenc virága az orchidea — és fesztelenül odadobta a páholyba. A virág homlokon találta Kálmánt. A művésznő elégedetten bólintott és még hisztérikusabban kígyózott, a fiatal úr pedig elpirult, mert érezte, hogy mindenki őt nézi.

— Jó volna talán, ha meginnánk egy üveg Irroyt — mondta Kálmán.

A gróf egy biztató pillantást vetett Svarcra és Svarc némi habozás után megrendelte a pezsgőt.

*

Előadás után az urak a télikertben folytatták az ivást és ekkor megjelent Salome. Lila és sárgapettyes ruha volt rajta, olyan, mint valami egzotikus varangy bőre. Fel-alá sétált a teremben és olyan fesztelenül mustrálta a férfiakat, mint, — mondjuk — mint a nőstényfarkas a hízott kosokat. Tekintete végül megpihent Kálmánon és ekkor elmosolyodott.

Nem Kálmán, hanem Svarc hívta meg asztalukhoz a művésznőt.

— Gyémántokkal ugyan nem szolgálhatunk, — mondta — de az étlap keretén belül rendelkezhet velünk.

— Maga nem tudja, hogy kivel beszél — válaszolt megvetően Salome. — Én már orosz nagyhercegek meghívását is visszautasítottam.

De aztán mégis odament s leült Kálmán és a gróf közé. Igen jól beszélt németül, miként a Budapesten megforduló kreol nők általában és az összes urakat grófnak szólította, kivéve Svarcot, akinek arcvonásai nagyon is demokrata metszésűek voltak, őt egyszerűen csak bárónak nevezte. Mikor azonban megmondták neki, hogy van az asztalnál egy igazi gróf is, kicsinylően legyintett a kezével, hogy őt ugyan nem fogják becsapni.

Kálmán úgy találta, hogy a művésznő jóval öregebb, mint hitte volna, fehér arcfestéke alól fekete kis bajusza is ütközik, de azért mégis jólesett neki, hogy állandóan rajta legelteti a szúrós szemét.

— Maga nagyon hasonlít egy emberhez, aki agyonlőtte magát az én kedvemért. — mondta Salome. — Előbb váltót hamisított.

— Az édesapja nevére? — kérdezte Lallinger, akit az eset láthatóan érdekelt.

Svarc egy nyakkendőtűt viselt, amely türkizszemű kis gyíkot ábrázolt.

— Olyan szeme van, mint nekem, — mondta a díva és kinyujtotta utána a kezét.

Svarc báró azonban nem tudott megválni a gyíkjától; a megboldogult nagybátyjától kapta emlékbe.

— Egy udvarlóm egyszer ideadta nekem a nyakából az aranygyapjas rendjét, — mondta szemrehányóan Salome.

— Valószínűleg nem volt családi emlék.

— De az volt, mert az illető rokona volt a császárnak.

Hogy kibékítse, Svarc pezsgőt akart neki tölteni, a díva azonban azt mondta, ez kocsisnak való ital, ő a sört szereti, de csak úgy, ha pezsgőbe hűtik. Bele is öntetett egypár üveggel a hűtőbe.

— Ez egy nagyszabású nő! — mondta Lallinger, aki igen restelte, hogy a pezsgőbe hűtött sör nem jutott eszébe abban a boldog időben, amikor még volt pénze.

A szomszéd asztalnál ülő urak, valamennyien vérbeli korhelyek, hátat fordítottak a saját hölgyeiknek és elmélázva néztek át a Salome asztalához. Irígykedtek, hogy a művésznő nem az ő pezsgőjükbe hűti a sörét.

Az urak megmaradtak a pezsgő mellett és erősen ittak. Lallinger hebegni kezdett és nem tudta befejezni a megkezdett mondatot, Svarc fejszámolási műveleteket végzett, miközben mindjobban elkomorodott, mert tudta, hogy a mulatság árát ketten fogják fizetni Kálmánnal.

A gróf, aki nagy súlyt vetett arra, hogy őt cinikus embernek tartsák, így szólt Saloméhoz:

— Nem gondolt még arra, hogy magát egykor valamelyik szeretője meg fogja gyilkolni a gyémántjaiért?

Salome megvetően legyintett.

— Nem lehet ám, grófom. Ékszereimet előadás után elviszi a biztosítótársaság hivatalnoka. Este elhozza a színházba és ott várakozik, amíg el nem készültem a műsorommal.

A grófot ez a nyilatkozat elkedvetlenítette.

Időközben előkerült a cigány és odaállott Salome háta mögé.

Azt a visító és hápogó hangzagyvalékot játszotta, amelyre a művésznő az ő modern táncait szokta lejteni.

Salome odahajolt Svarchoz és megérintette a szájával a báró fülét.

— Adja már ide azt a kis gyíkot! — könyörgött neki.

— Tessék! — mondta Svarc bágyadtan.

A mulatság olyan drágának ígérkezett, hogy ez a húszkoronás tű már igazán nem számított. Salome a kezébe vette a gyíkot, meg sem nézte, hanem odadobta a cigányprímásnak.

— Tűzd a kravátlidba!

— Ez egy nagyszabású nő! — hebegte Lallinger elragadtatással.

Salome gonoszul mosolygott és nyujtózkodva a levegőbe vágta a tíz körmét.

— Kedvem volna ma valami nagy ostobaságot elkövetni. Valami nagy gazságot. Valamit, ami még sohasem volt.

— Példának okáért? — biztatta Kálmán.

— Példának okáért: lesbe állni a sarkon, egy részeg filisztert becsalni a sötét sikátorba, ott megkéselni és elszaladni és reggelig táncolni.

A gróf fanyarul nézte Salomét.

— Minek erőlködik, kedvesem? — kérdezte. — Adja a vérivó démont, a kreol vámpirt, mert tudja, hogy a birkaembereknek ez kell, — pedig maga alapjában véve igen tisztességes, jó nő. Magának van egy ura, aki ügynök és akit talán Ohrensteinnek hívnak. Ha Ohrenstein meghűti magát, akkor maga herbateát főz neki. Mert maga egy jó nő és szereti az urát. Démonkodik és vámpírkodik, hogy hozománya legyen a leányának és doktor legyen a fiából, a kis Ohrensteinből. Hát jól van, Gyémántkirálynőnek lenni, kreol nőnek lenni az is hivatal, elismerem, de most ne erőlködjék, kedvesem, most nincs hivatalban, most pihenjen egy kicsit, ne zsenírozza magát, legyen olyan tisztességes, amennyire magának jólesik, mi nem fogjuk elárulni.

Salome elfehéredett a festék alatt. Fölkelt és karonfogta Kálmánt.

— Vezessen az autómhoz, — mondta fagyosan.

Odalenn várniok kellett, míg a portás autótaxit kerített. A díva szórakozottságában beszélt csak az autójáról. Mikor ketten benn ültek, beugrott hozzájuk Svarc is, aztán bemászott Lallinger és végül a

Magyar művész sikere külföldön. Bolivar lovasszobra, az Ecuador köztársaság által hirdetett nemzetközi szoborpályázaton kitüntetést nyert pályamű, mintázta Horvai János. A pályázat Párizsban folyt le, a zsüri francia szobrászokból állott, pályáztak 154-en

Mi már torkig voltunk az elköltözött barátokkal. Skittles kissé túlzásba vitte a dolgot. Hiszen mindnyájan a legjobb véleménnyel vagyunk barátainkról. Azokról, akik elköltöztek, rendesen még sokkal jobb véleménnyel, mint azokról, akik nem költöztek el. De utóvégre az ember másról is szeretne beszélni néha. Egy karácsonyi ünnepi vacsorán, vagy valami részvénytársasági ülésen, — ahol az ember különben is szomorú és elnéző hangulatban van, — még csak hagyján. De Skittles a leglehetetlenebb helyeken szedte elő őket.

Sohasem felejtem el azt a beszédet, amellyel egy esküvőn adózott az elköltözött barátoknak. Szép esküvő volt. Minden nagyszerűen ment. A társaság a legjobb hangulatban volt. Az ebéd vége felé közeledett. Egy sereg elkerülhetetlen tószton, hála Istennek, már túlestünk. A fiatal pár éppen indulni készült, mikor Skittles vésztjósló arccal s kezében egy pohár borral szólásra emelkedett.

Rögtön tudtam, hogy mi következik. Meg akartam csipni Skittles-t az asztal alatt. Természetesen nem nagyon. Bár az adott körülmények között azt is megérdemelte volna, hogy jót csípjek rajta.

Valakit ugyan megcsíptem, de valószínű, hogy nem Skittles-t, mert ő állva maradt, mozdulatlanul. Alighanem a menyasszonyt csíptem meg, aki mellette ült. Skittles tehát zavartalanul bele foghatott szónoklatába.

— Barátaim, — kezdte érzelemtől remegő hangon. Szemében könny csillogott. — Barátaim! Mielőtt búcsút mondunk egymásnak, hogy talán soha többé ne találkozzunk e földi életben, mielőtt ez az ártatlan fiatal pár, amely a mai napon a házasélet ezer baját, gondját veszi magára, szembe kerül az élet keserű csalódásaival, egy köszöntővel tartozunk azoknak, akik ...

Itt Skittles letörölte az előbb említett könnyet.

A vendégek komoran néztek a tányérjukra.

Némelyek igyekeztek zaj nélkül feltörni a kezükben tartott diót.

— Barátaim, — folytatta Skittles s hangja még jobban remegett, — kevesen vannak közöttünk, akik nem tudják, mit jelent az, ha a halál vagy a vonat elragad tőlünk két-három olyan lényt, akit szeretünk.

Skittles lenyelte feltörni akaró könnyeit.

A vőlegény nagynénje lent, az asztal végén, akinek legidősebb fia a közelmúltban hagyta el — rokonai költségén! — a vidéket, azzal a szándékkal, hogy soha többé ne térjen vissza, sírni kezdett a parfaitja fölött.

— Ez a szép fiatal lány itt mellettem, — folytatta Skittles s torkát köszörülve, gyöngéden a menyasszony vállára tette a kezét, — mint mindnyájan tudjuk, néhány évvel ezelőtt elveszítette édesanyját. Hölgyeim és uraim! Azt kérdem önöktől, érhet-e egy gyermeket nagyobb csapás, mint az, ha édesanyját elrabolja a halál?

A menyasszony természetesen zokogásban tört ki. A vőlegény, aki ideges volt és izgatott, vigasztalni akarta és azt súgta neki, hogy minden jól van úgy, ahogy van és hogy az öreg hölgyet senki, aki ismerte, egy pillanatra se kívánná vissza. Amire az ifjú asszony méltatlankodva azt felelte, hogy ha az ura annyira örül az édesanyja halálának, kár, hogy nem mondta meg előbb. Mert, ha tudta volna, nem ment volna hozzá feleségül.

Szerencsétlenségemre fölpillantottam. Eddig nagyon vigyáztam, hogy ne nézzek senkire. De most véletlenül találkozott a tekintetem egy ujságíró pajtásoméval. Mind a ketten nevetésben törtünk ki. Azóta se tudtuk lemosni magunkról „szívtelen" hírünket.

Skittles, az egyetlen emberi lény az ünnepi lakomán, aki nem szeretett volna inkább valahol másutt lenni, mint a lakomán, látható elégtétellel folytatta:

— Barátaim! Hát illik az, hogy ebben a vidám társaságban elfelejtsük a jóságos anyát? Hogy elfeledkezzünk anyánkról, apánkról, testvéreinkről, gyermekeinkről, barátainkról? Mindazokról, akik valaha közel álltak hozzánk? Nem, hölgyeim és uraim! Vidámságunk közben emlékezzünk meg az ő vándorló lelkükről is. Emelem poharamat az Elköltözött Jóbarátokra!

A tósztot elfojtott zokogás és csöndes nyöszörgés kísérte.

A lakodalmas vendégek szétoszlottak, hogy könnyeiket lemossák és hogy háborgó lelküket megnyugtassák.

A menyasszony viszautasította vőlegénye karját. Atyja segítette be a kocsiba. Szegényke tele volt kétkedéssel. Micsoda szívtelen szörnyeteghez kötötte az életét!

A lakodalmas házban Skittles azóta az „Elköltözött Barátok" lajstromába tartozott.

Hanem én a karácsonyi történetemről akartam beszélni.

*

Uj Idők. 1929. dec. 15 57. sz.

— El ne késsen vele, — mondta a szerkesztő. — Augusztus végére szeretném. Az idén korán ki akarok jönni a karácsonyi számmal. Tavaly csak októberben jelent meg. Nem szeretném, ha a *Clipper* megint megelőzne.

— Meglesz, — feleltem vidáman. — Mindjárt hozzákezdek. Ezen a héten úgy sincs más dolgom.

Hazamentem és leültem az íróasztalomhoz.

Egyetlen szomorú gondolat nem jutott eszmebe.

Csupa komikus dologra kellett gondolnom s ha a Punch* legutolsó számával le nem hűtöm magam, még utóbb nevetőgörcsöt kapok.

— Úgylátszik, ma nem megy, — mondtam magamban. — Nem fogom erőltetni. Van időm bőven. Várok, amíg szomorú leszek.

De ahogy mult az idő, egyre jobbkedvű lettem. Augusztus közepén a dolog komolyra fordult. Ha valamiképpen el nem tudok szomorodni, a jövő héten a *Heti Ujság* karácsonyi számában nem lesz semmi, ami megindítsa az angol közönséget s akkor a *Heti Ujság* nagyszerű hírnevének mindörökre vége.

Igazán lelkiismeretes voltam. Négy és fél hasábnyi szomorú novellát szándékoztam írni.

Úgy tudtam, hogy az emésztési zavarok rossz kedvre hangolják az embert. Pár napig csak zsíros disznóhúst, yorkshire-puddingot és halsalátát vacsoráztam. Lidércnyomásom volt tőle. De elefántokról álmodtam. Elefántokról, amelyek fára másztak. Úgy hahotáztam álmomban, hogy felébredtem.

Erről a módszerről tehát lemondtam. Megpróbáltam szentimentális műveket olvasni. Az se használt. A kis leány Wordsworth *„Heten vagyunk"*-jában bosszantott. Szerettem volna megverni. Byron tengeri rablói untattak. Ha valamelyik regénynek meghalt a hősnője, boldog voltam. S ha az író azt mondta, hogy hőse soha életében nem mosolygott, egyszerűen nem hittem el neki.

Végső szalmaszálként a magam írásait szedtem elő. Szégyenkeztem miattuk, de nem lettem nagyon szomorú. Nem olyan szomorú, amilyen akartam lenni.

Akkor megvásároltam a világ humoros irodalmának legjavát s egy hétig böngésztem benne. Ettől aztán egy kicsit alábbszállt a kedvem. De még mindig nem eléggé. Kedélyem elpusztíthatatlannak látszott.

Egy szombat este felfogadtam valakit, hogy érzelmes balladákat énekeljen nekem. Öt shillingért elénekelte mindazt a szomorúságot, amit az angol, a skót, meg az ír dalköltészet termelt. Még néhány német fordítást is. Az első másfélóra elteltével táncolni lett volna kedvem a különféle dallamokra.

Az utolsó hét elején elmentem a szerkesztőmhöz és őszintén feltártam előtte a helyzetet.

— Mi történt magával? — kérdezte csodálkozva. — Azelőtt nagyszerűen értett ehhez a műfajhoz. Gondolt arra a szegény leányra, akit reménytelenül szeret? A férfi elmegy és nem jön többé vissza. A leány pedig vár, vár, sohase megy férjhez és senkise tudja róla, hogy a szíve megszakadt.

— Persze, hogy gondoltam rá. Azt hiszi, nem ismerem a mesterségem legelemibb szabályait?

— Na és?

— Nem megy. A házasságok manapság nagyon rosszul sikerülnek. Képtelen vagyok sajnálni valakit, aki olyan szerencsés, hogy megmenekül a házasságtól.

—Ühüm. Hát a gyermek, aki mindenkinek azt mondja, hogy ne sírjon, azután meghal?

— Ugyan kérem! Van elég gyerek a világon. Úgyis annyit lármáznak és annyi cipő kell nekik.

Szerkesztőm igazat adott nekem. Nem voltam olyan hangulatban, hogy szentimentális gyerektörténeteket írjak.

— Mit szólna egy kutyahistóriához? Egy megfagyott kutyához például. A kutyák mindig népszerűek.

— Nem elég karácsonyias, — mondtam.

Szerkesztőm ezekután az elcsábított leányt ajánlotta figyelmembe. De aztán elvetette ezt az eszmét. A téma nem illett volna lapunk keretébe.

— Gondolkozzék még egy napig. Még nem akarok Jenk-hez fordulni. Az ő történetei nem elég finomak. Hölgyolvasóink nem szeretik.

*

Elhatároztam, hogy fölkeresem barátomat, a kiváló és népszerű írót. Nagyon büszke voltam barátságára, mert igazán nagy ember volt. Ha új könyve jelent meg, az első százezer példány egy hét alatt elfogyott. S ha darabot írt, a színház ötszáz estén át zsúfolásig megtelt. Hire minden művével nőttön nőtt.

Ahol angolul beszéltek, mindenütt ismerték a nevét. Ahol megjelent, ünnepelték, kényeztették. Minden ujság hosszú cikkeket közölt a lakásáról, házasságáról, életmódjáról.

Otthon találtam.

Bevezetett fényesen bútorozott dolgozószobájába és leültetett.

Előadtam bánatomat.

Nem felelt rögtön. Már-már azt hittem, nem is figyelt rám, mikor kivette a szivart szájából és megszólalt:

— Szomorú történetet akarsz? Én tudok egyet. Nem nagyon hosszú, de elég szomorú. Ez egy olyan ember története, aki elvesztette igazi énjét, — folytatta és kinézett az alkonyodó utcára. — Aki ott állott a saját maga halálos ágya mellett és látta magát meghalni.

— Volt egyszer egy szegény kis fiú. Nem olyan, mint a többi gyerek. Szeretett egyedül lenni, gondolkozni és álmodozni. Nem, mintha barátságtalan lett volna, vagy nem szerette volna a pajtásait. De kis szíve valahogy mélyebben érzett, mint a többi gyereké.

A zajos utcán ő erős, határozott hangot vélt hallani, amely eljövendő hivatásáról beszélt neki. Isteni hivatás lett volna, amely csak keveseknek adatik a földön. Hűségre, jóságra kellett volna tanítania az embereket. S a kis fiú megköszönte Istennek a nagy igéretet és imádkozott, hogy méltó legyen hivatására.

Amikor nagyobbra nőtt, a hang még határozottabban szólt hozzá.

Multak az évek. A kisfiúból férfi lett. Dolgozni kezdett.

És akkor eljött a rossz szellem és megkísértette őt. A rossz szellem, amely annyi nagy embert megölt. A *siker* rossz szelleme.

— Mire valók ezek a nemes gondolatok? Minek ez a nagy hűség? Ez a becsületesség? — Ezt súgta fülébe a rossz szellem. — Megfizeti a világ? Mi volt a jutalmuk a föld legnagyobb poétáinak? Az emberiség nagy tanítóinak? Azoknak, akik életüket adták az emberekért? Megaláztatás és szegénység. Nézz körül. Az *igazi* költőket csak haláluk után méltányolják. Gondolataik fenmaradnak. Szájról-szájra, nemzedékről-nemzedékre szállnak. De mi hasznuk már akkor belőle? Nekik, akik életükben éheztek? Téged nagy tehetséggel áldott meg az Isten. Lángész vagy. Gazdagság, fényűzés, hatalom vár rád. Inycsiklandozó ételek kerülnek asztalodra. Selyemágyban pihenhetsz. Ha a *világ* számára dolgozol.

A fiú hallgatott a démon csábító szavára. És elbukott.

Ahelyett, hogy Isten szolgája lett volna, az em-

* Angol vicclap.

Hovvay Janó

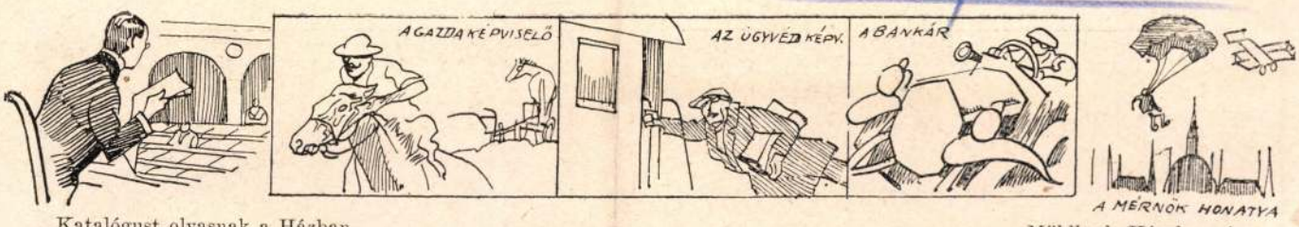

Katalógust olvasnak a Házban

Mühlbeck Károly rajza

Gavalléravatás

— *Beszély* —

Irta: **Krúdy Gyula**

I.

Az 189*-ik év egyik hétfői hajnala volt a sors könyvében megjelölve kenézlői és platrügyi Nyiry Berta, érettségizett diák életében abból a célból, hogy gavallérrá avattassék. Ezen a hajnalon ugyanis, amely az izraelita nőegylet majálisa után következett a kis fürdőhelyen, ez a beszélgetés folyt le virradáskor a sétányon, ahová akkorára összetolták a mulatók asztalait, hogy az itt éjszakázott urak együttesen gyönyörködjenek Benczi Gyula hangversenyében.

— Kenézlő! — mondta egy veresbajszú, rücskös arcú, de a kemény pomádétól még reggel is kacsafarok-hajzatú uriember. — Kenézlő, — ismételte kötekedve. — Az is falu? Csupa tolvaj lakik benne.

Nyiry Berta nyomban megértette, hogy a vidéki szolgabíró vele akar kötekedni, mert már a tánc idején, a gallyakkal diszített tánchelyen is többször sodródott melléje és könyökével oldalbavágta őt vagy táncosnőjét. Gagyáknak hívták ezt a veresbajszú környékbeli szolgabírót és még nemesi származása se volt egészen kitisztázva. Csak amolyan nemes ember volt, akinek neve mellé zárójelben lévő kérdőjelet tett Nagy Iván, a magyar nemesség lexikonában.

— Kenézlőről mindennap behoznak néhány rabot a vármegyére, — folytatta a szolgabíró és a szolyvai vizet (amelytől megsötétedik a vinkó) úgy öntötte poharába, hogy az kifröccsent a szembenülő érettségizett diák kezére. A diák erre talpra állott:

— Az igaz, hogy a nemesi prédikátumom kenézlői is, mert ott voltak őseimnek birtokai. De a másik prédikátumom platrügyi, ahol viszont a legerősebb torma terem Magyarországon, — felelt a diák és nagy vakmerően a szolgabíró arcába öntötte maradék borát.

A szolgabíró már boros volt, tántorogva felállott és a diák felé közeledett. Ámde a tegnap érettségizett diákot éppen olyan vad kedv fogta el, mint már ilyenkor szokta a fiatalembereket. A szolgabíró felé ugrott tehát ifjonti gyorsasággal és elszántan torkonragadta azt, mielőtt bármit tett volna. Aztán egy nagy tölgyfa derekának taszítva a szolgabírót, a fejét néhányszor a fához ütögette, miután teli torokból ordított. Hogy mit ordított: azt bizony már senki sem tudta. Még ő maga sem. A borozó urak felugráltak, mire Nyiry Berta (igazában Bertalan volt), sietve elhagyta a győzedelmes csatateret.

II.

Diákos kvártélyán még ki sem pihente a hajnalig tartó mulatozást, amikor alkonyattal ágyában hallotta, hogy két uriember érdeklődik utána az eperfás udvaron. A diák hamarosan kiugrott az ágyból, hideg vízbe dugta a fejét és azután kiszólt az ablakon:

— Jövök már, tekintetes urak!

Két tekintélyes, potrohos, komoly uriember volt a diák keresője. Az urak, — az egyik a helybeli telekkönyvvezető, a másik egy nyugalmazott katonatiszt, aki egyelőre foglalkozás nélkül ődöngött a városban, — leültek az eperfa alá, mint a csendőrök. Szemmel tartották a házat, mintha attól tartanának, hogy Nagy Berta érettségizett diák megugrik előlük. Ámde a diák még mindig az éjjeli tánc és majálisi kedv hatása alatt volt, — voltaképpen akkor „mulatott" kedvére, először életében (csárdások s keringők zenéjével volt telve a feje) — és nagybátran jelentkezett látogatói előtt, de nem mulasztott el egy nagy botot is magával hozni. Kedve volt a verekedéshez. A nyugalmazott katonatiszt, aki egyébként még idegen volt a városkában, mert csak két éve járt foglalkozás nélkül, keményen végigmustrálta a diákot.

— Tegye le azt a botot, fiatalember, nem kocsmai verekedésről van szó, mi magával nem fogunk itt verekedni, mert ketten vagyunk. Bizonyára a rövidebbet húzza; ha akarja, ezt írásban adom. Azaz, hogy éppen kocsmai verekedésről van szó, — tért vissza a katonatiszt a megvetőleg emlegetett szólamra, — arról a csúnya kocsmai verekedésről van szó, amellyel ön ma hajnalban a közeli fürdőhelyen egyik tiszteletreméltó barátunkat, nemes Gagyák Etele urat illette, akinek a gavallérságát, ha akarja: írásban adom.

A nyugalmazott katonatiszt meglehetősen lóhátról beszélt a diákkal, mire az még ki nem józanodva így felelt:

— Az ön gavallér barátja másodszor is megkaphatja tőlem, amit keresett.

— Miután ön az erdőn át elmenekült előle! — vetette fel fejét a nyugalmazott katonatiszt, mintha mindenáron a diák megszégyenítése volna a célja. (Aminthogy ezt számtalanszor akár írásban is kiadta volna este a vendéglőben, ahol a megvert Gagyákkal volt találkozója.)

Ámde most közbeszólt a helybeli telekkönyvvezető, aki fuvolás, merengő, ábrándos ember volt, mindenkivel jóban akart lenni az egész világon, mert mulatságok idején végigvándorolta az asztalokat és szívesen résztvett a koccintgatásban, közbeszólt tehát csillapítólag:

— Nézd, fiam, Nyiry Berta, én az apádat is ismerem. Itt van a birtoka nem messzire tőlünk. Öreg ember már, kár volt szégyent hozni a fejére. Én ott voltam a „jelenetnél" ma reggel, a főhadnagy úr nem volt ott, de szent becsületszavamra mondom, hogy vedd komolyan a főhadnagy úr szavait.

A diák kérdőleg nézett a főhadnagyra. Már reszketett minden ízében, szerette volna a husángot a látogatók közé vágni, aztán átugrani a kerítésen.

— Mi kartellvivők vagyunk, — mondta most komoran a főhadnagy. — Elégtételt kérünk öntől

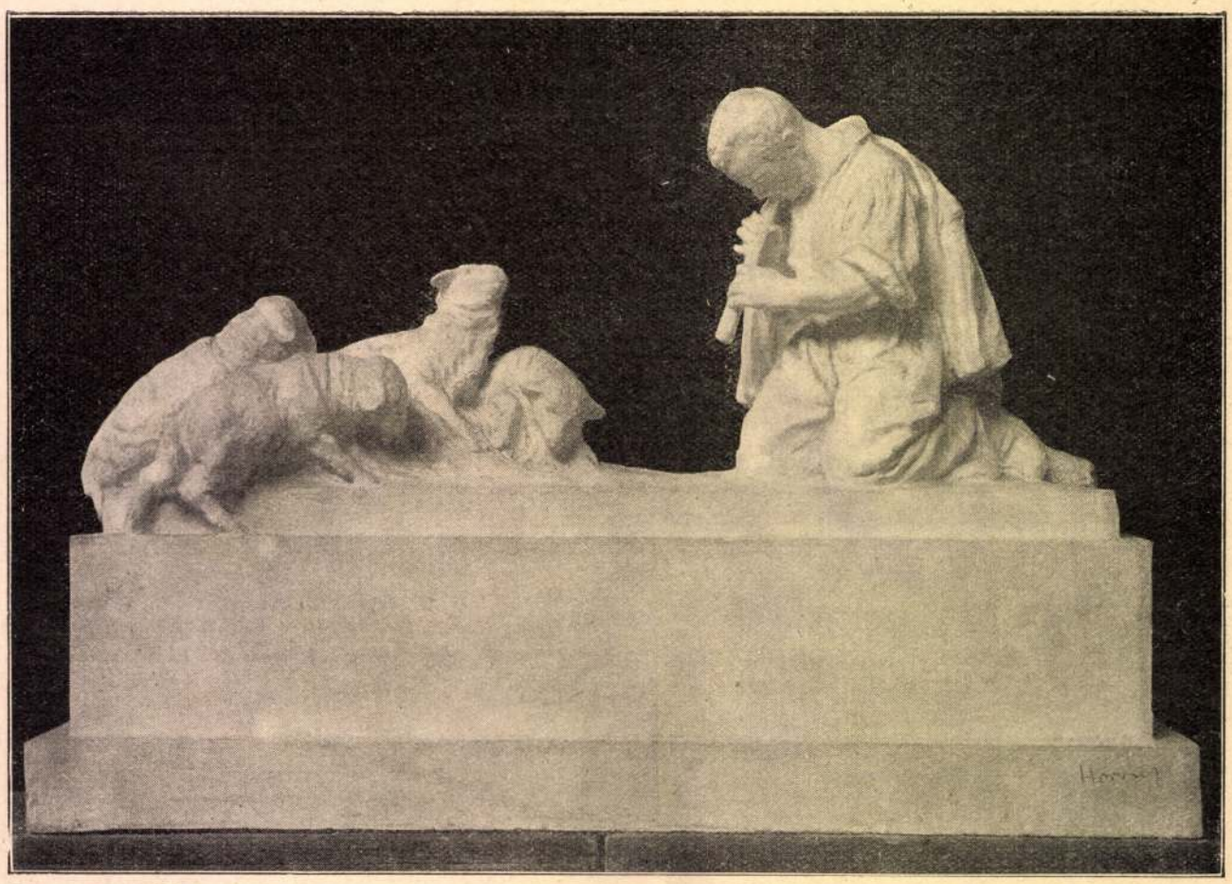

A furulyás. Horvay János szoborműve, amelyet a főváros az Erzsébet-téren állíttatott fel

hogy majd ráismernek idegen név alatt is a szereplő alakokra.

És színpadra vitte a nagy háborut és azt követő forradalmakat, mindezt eredeti filmfelvételekkel tarkítva, melyeket az orosz szovjet archivumából szerzett be. És Lenin ott a színpadon mondta el leghatásosabb beszédét és ott volt a színpadon az egész forradalmi orosz parlament, a Duma is, szónokló és kifigurázott hőseivel és ott ölték meg a cárt is kéjes borzalmak között...

Azt hinné az ember, hogy az eleven hatásnak ellenállhatatlan eszközei ezek, amelyeknek hatása alól senki sem vonhatja ki magát. Hiszen ezekhez még senki sem nyult hozzá a színpadon és ezek az események és következményeik az idegeinkben vannak még a legközvetlenebbül és a legérzékenyebben. És mindezt a legmodernebb színpadi technika hatásaival e hatások biztos tudója, Piscator mester, forgószínpaddal, emeletesen elosztott színpaddal, filmmel, vetítéssel, reflektorokkal, a legjobb színészekkel és a legnagyobb statisztériával, Meisels idegkorbácsoló, valóban hatásos zenéjével, ágyúdörgéssel és pergőtüzzel.

Nem, az idegek kímélése sem volt kegyes célja ennek a rendezőnek, gyilkosságok és akasztások borzalmai kergették egymást, hogy a rémdráma biztos tömeghatásai se maradjanak kiaknázatlanul, a legpróbáltabb és legolcsóbb eszközök sem...

És az eredmény? Meglepő volt, hogy mindez milyen hatástalanul és fárasztóan múlt el a nézők fölött. Az eszközöknek és hatás-elemeknek nagyobb bőségével — kisebb hatást még nem ért el színpad, mint a Piscatoré. A berendelt kommunista-különítmények tapsa bágyadtan hangzott fel a felvonások után és a néző sem vitt el magával semmi megrendülést, semmi élményt, de még a rémdrámák felzaklatottságát, idegizgalmát sem. Még az elfogulatlan, magát politikai állásfoglalástól felszabadítani tudó néző sem. Jellemző azonban, hogy a nézők legnagyobb része a legkapitalistább rétegből került ki, mert Piscator 16 márkás belépődíjak mellett rendezte ezt a kommunista agitációt. És még ezeknek sem sikerült e halmozott borzalmakkal kellőképpen felizgatniok magukat...

Maradtak tehát a berendelt kommunisták, akiket sikerült Piscatornak minden este újból meggyőznie.

A Piscator-színház nagyon szembeszökően és érdekesen mutatta meg a politikai színház éretlenségét és életképtelenségét. És azt, hogy a színpad ebben az értelemben nem szószék, vagyis nem kocsmaasztal, amely választási beszédek elmondására is alkalmas. Ahhoz, hogy a történelem a színpadon művészi hatással megelevenedjék, a művészi alkotás higgadtabb és magasabbrendű távolsága, megfelelő művészi perspektíva szükséges, olyan atmoszféra, amelyben a művészi alkotás és hatása kifejlődhetik.

A színpadi igazság több és magasabbrendű, mint bármely aktuális politikai igazság, csak mély, leszűrődött és emberi igazság az, amely a színpad szószékéről élményszerű hatással tud elhangzani.

Nincs ez másként a művészetek egyéb területein sem. Sőt. A színpad, a maga testi, élőemberi anyagával még nyersebb, brutálisabb, bántóbb közelségbe hozza a politikához, még jobban felborzolja az ízlést, mint más művészetek.

Ha a lírára áll, a színpadon még fokozottabban áll Goethe szava, hogy: a politikai dal — csúnya dal.

Uj Idők 1929. 18 sz.

Kis Tárca

Hatvankét rend ruha

Valaki merényletet követett el legnépszerűbb miniszterünk, Vass József ellen. Mikor elfogták, azzal magyarázgatta tettét, hogy nem tudott neki tetsző álláshoz jutni. „Akármiféle" állás nem kellett neki, mert, úgymond, gentrymódra nevelték s fiatalember korában hatvankét rend ruha lógott a szekrényében.

Másszóval: hatvankét rend ruha egykori birtoklása feljogosít bárkit arra, hogy bottal támadjon neki egy miniszternek.

Ebben a filozófiában gyökerezik a köznyomor egy része. Nem az egész: csak éppen része, bár jelentékeny arányban.

Egy hivatalnok-ember, aki hivatala után él, úgy neveli a fiát, hogy az két hónapon át mindennap más ruhát hord: ez a nevelés életre képtelen embert formál bárkiből, akit a muzsák nem ajándékoztak meg már csecsemő korában kivételes erkölcsi erélyel. A munkanélkül kapott hatvankét rend ruha lehetetlenné teszi még az olyan primitiv célkitüzést is, hogy egykor munkával szerezze meg magának azt a hatvankét rend ruhát.

Valamikor régen a fejedelmi dinasztiák minden egyes tagja — legalább szimbólikusan, — tanult egy-egy mesterséget. Az egyik királyfi az órásmesterséget, a másik az asztalosságot, a harmadik a nyergességet. Mert hát nem lehessen tudni... Szép szokás volt, azonban kevés lett a foganatja példaadás szempontjából.

Mert csak példa lehetett, hiszen az iparigazolványos időben úgysem lehetett volna ebből a tudományból megélniök.

Az eset, amelyre fönt hivatkoztunk, kissé különleges. Ha azonban lefordítjuk az anyagiakról a lelkiekre: mindennapos.

Hatvankét rend ruhát nem csak szövetből kap egyik-másik gyerekember a szüleitől, hanem kap belőle száz meg ezer egészen más módon is, ami még nagyobb bajt okoz s amire oly kevés szülő vet ügyet.

Mert talán még nagyobb baj, ha az a gyerek vagy az a gyerekember azt a hatvankét rend ruhát lelkiekben, imponderabiliákban kapja.

Kapja pedig már az első gügyögésnél. A szülők elragadtatással nézik a csemetét: milyen zseni! Minden mozdulata elárulja a jövendő rendkivüli embert. Már az ábécé-nél ámul az egész rokonság: milyen okos! Az első elemiben már csodagyerek. Az első gimnáziumban már szamarak a tanárok, akik e rendkivüli lény különleges csodálatosságát nem méltányolják eléggé. Egész gyerekkora a produkáltatások és tapsok láncolatából áll. A gyerek, ha az atyafiság szakadatlan tapsa közt tölti zsenge éveit, hogy is ne érezné, hogy fémjelzett lángész, oly kiválóság, akire nem lehet egyszerűen ráhúzni a többi közönséges emberek számára szerkesztett otromba szabályokat és törvényeket. S ha így otthon tapsban, köz-ámulat közepette megkapta a maga hatvankét rend ruháját, — nem ugyan szövetben, de lelkiekben — már csak egy lépés választja el kamaszkorában az ünnepelt csodagyereket a félreismert zsenitől. Mert az a lépés, amelyet a kamaszkor után az élet ösvényei felé tesz meg, biztosan meghozza az ilyen „csodagyerek" számára azt a valamit, amit soha nem hallott, soha nem látott, soha el sem képzelt: az első mellbelökést. A család dédelgetett zsenije egyszerre azon veszi észre magát, hogy künn az élet dübörgő munkájában ő tulajdonképpen egészen közönséges senki és semmi... Rettentő inzultus, hinni sem akar szemeinek. S ekkor ébred benne a tudat: nem ő az értéktelen, hanem az egész társadalom. Amely őt félreismeri. Amely nem fogadja el rögtön nagyságnak. Amely észre se veszi zsenialitását. Rajta, neki a társadalomnak!

Hogy is gondolkodhatnék másképpen valaki, aki hatvankét rend ruhához szokott otthon, ha nem is szövet-ruhához, de hatvankét rend hiusághoz, fölényérzethez, ámuláshoz, bámuláshoz, tapshoz és bálványozáshoz?

Ez az utóbbi sokkal, szomorún sokkal gyakoribb, mint az, hogy valakinek már gyerekember korában fejébe száll hatvankét kabát.

Krónikás

Budapest legújabb szobrai. Luther Márton szobra, amelyet nemsokára felállítanak a Deák Ferenc-téren. Horvai János műve

Uj Idők, 1927 31. szám

A hét krónikája. A bécsi forradalom legbeszédesebb emléke: az Igazságügyi Palota főbejáratának romjai

Sempsi

— Regény —

13. folytatás. Írta: **Beatrice Grimshaw**

Egyedül jogosított magyar kiadás

Amikor felébredtem, már késő volt és csaknem teljesen sötét.

Garia elment udvarolni a legközelebbi faluba.

Megfürödtem, nagyon vigyázva, nehogy az alligátor-kerítésen túl kerüljek, mert a Lynch-lagunát nagyon szívesen keresték fel az alligátorok, hogy ott rakják le tojásaikat.

Azután visszamentem a verandára, meggyujtottam a lámpát, kerestem egy könyvet és kényelmesen elhelyezkedtem.

Vártam, hogy Garia visszajön és beadja a vacsorámat.

Soká kellett várnom.

Az est lassan éjszakába sötétült, a hold felkelt a pálmák mögött s az én vízi birodalmamat fénytengerré varázsolta.

Zöld esti lepkék táncoltak a lámpa körül s a holdfény tündéri fáklyákat gyujtott a háztetőn.

Garia azonban még mindig nem mutatkozott, én pedig éhes voltam.

Majdnem kilenc óra volt, amikor végre előkerült.

Akkor már annyira haragudtam, hogy legszívesebben lerúgtam volna a lépcsőről a lagunába. Ha nem féltem volna tőle, hogy az alligátorjaimat elriasztom a zuhanással, feltétlenül lerúgtam volna.

Természetesen nyakra-főre mentegetőzött, magyarázkodott, mint mindig, valahányszor kimaradt. Nem sokat törődtem vele. Mint rendesen, a lányokat emlegette és ezt a témát nem szerettem. Megparancsoltam, hogy rögtön adja be a vacsorámat és ne fecsegjen többet.

Levetettem magam az egyik gyékényre s a pipám füstjén keresztül a holdat bámultam, amely lassan emelkedett a lagunák fölé. De a hangulatom sehogyan sem illett az éjszaka békés szépségéhez.

Garia félt a rosszkedvemtől és olyankor, ha haragos voltam, nagyon igyekezett a kedvemben járni. Sürgött-forgott a konyhában, tüntetően csörömpölt az edénnyel, fujtatta a tüzet, amelyet bennszülött szokás szerint fehér hamuban tartottunk és sohase hagytunk kialudni.

Azóta sokszor gondolkoztam rajta, mi történt volna akkor éjszaka, ha Garia főztje nem izlett volna annyira s ha a haragom a jó vacsora következtében el nem párolog? Ha a vacsoránál ki nem engesztel, nem engedtem volna beszélni.

Hogy mi történt volna, ha Garia akkor este nem beszél, azt még egyetlen egyszer sem mertem végiggondolni.

De a vacsora jó volt, ha későn került is az asztalra. És miután éhségemet kielégítettem, rosszkedvem elmúlt, magamhoz intettem szolgámat. Láttam rajta, hogy valami nagy ujságot tud. Most már hajlandó voltam hallgatni. Utóvégre a pletyka: pletyka még a Purari-deltában is.

— Hol voltál ilyen sokáig? — kérdeztem.

— Garia sok mocsár, sok víz, sok út, látni doravii lány.

— Hagyj már békét azokkal a lányokkal, — mondtam. — Beszéld el a történetet úgy, hogy lányokról ne legyen szó benne. Ugy is tudom, hogy lányokkal találkoztál és hogy az én füstölt halamból, meg az én dohányomból vittél nekik. Hagyd ki a lányokat s térj át a történetre.

— Taubada, leány kell beszélni! — mondta

Florvai János

Háry János

Mühlbeck Károly rajza

hatalmas, nagy barna bajuszát az odakészített patyolat tiszta szalvétával. — Tudja-e mi ujság? Vasárnaphoz egy hétre műkedvelői előadást rendeznek a körben! Simonyi jegyző szólt nekem, hogy kérjem föl magát, lépjen föl abban a darabban, amit tavaly is játszottak! Emlékszem rá, nagyon jó volt benne! Valami „Vérbélű hercegnő", vagy ehhez hasonló!...

Klárika felcsengő kacagása szétcsapott a szobában, mint egy régen hallott csilingelő, boldog kis harang.

— „A mesebeli hercegnő"!...

— Az... az... — mordult föl Dénes és egy hajtásra kiitta az előtte álló pohárból a bort.

Klárika szemében reszkető kiváncsiság fényesedett. Olyanfajta érzése volt, mint mikor a gyerek előbb csak messziről kötekedik az oroszlánnal, hogy ki tudja, vajjon fölmozdul-e királyi nyugalmából egy nyelvöltögetésre a nagy vad?

— De abban a darabban... hogy is mondjam csak... Cserey Pista is játszik, ő a partnerem!

Dénes nevetve horkant föl.

— Hát aztán? Valami férfiembernek csak kell játszani! Aztán az a Pista gyerek egészen jóvágású fiú! A hangja is kellemes!

Klárika a szivére feszítette a kezét, hogy ki ne ugorjon helyéből az a rakoncátlan jószág. Közben olyat érzett, mintha már kis pálcával verdesné az oroszlán ketrecét, mivel a nyelvöltögetés hidegen hagyta a fejedelmi állatot.

— Igen ám, — folytatta remegve maga elé a szavakat — csakhogy Cserey Pista megcsókol a darabban!...

Az arca pirosba szédült. Csak nagysokára emelte fel a szemét az urára. Dénes se szólt egy darabig. Egyszerre hirtelen magához emelte az asszonykát.

— Hát aztán!... Komédia az egész!

— Nem féltékeny?

— Nem én! — nevetett Dénes harsogó, széles nevetéssel és örömében egy újabb pohárt bort hajtott fel.

Klárika most már vigan ütögette a kis pálcikával az oroszlán ketrecét. Még énekelt is hozzá, rakoncátlan jó kedvvel. A szíve tele volt muzsikus, piros örömmel, szeretett volna azonmód beleugorni az oroszlán nyakába és megcsókolni gyerekes huncutsággal a fejedelmi sörényt.

III.

Az előadás estéjén egy kipirult, parfümgőzös gomolygás volt a kör nagyterme. Dénes is ott feszült szörnyű, behemót alakjával, egy szűk, fojtó frakkba szorítva. A rettentő kemény gallér szinte az arcába fullasztotta a vért.

Végre megkezdték az előadást. Klárikát, mikor kipirult boldogan kiperdült a szinpadra, záporozó tapssal fogadták. Dénes maga is összeverte két hatalmas tenyerét, úgy, hogy csak úgy zengett belé a terem.

Az előadás simán, szépen gördült, a helybeli közönség igaz gyönyörüségére. A csókjelenetnél egyszerre mozgás támadt. Mindenki Dénes felé furta a tekintetét. Mit szól ehhez az oroszlán? Dénes nyugodtan ült a helyén. A szeme se rebbent meg, mikor Cserey Pista ajka ráfeszült Klárika meleg, égő kis szájára.

Kissé soká tartott a csók. A nézőtéren már elfojtott kuncogások voltak hallhatók. Közben a kaján, gúnyos pillantások ott égtek Dénes arcán. Az oroszlánnak kicsit elfelhősödött a tekintete, de ezt a sötét nézőtéren senki se vette észre. A szive hangosat dobbant. Az ökle a szék karfájára roppant. A nézőtéren a hosszantartó csók alatt egy tréfáskedvű ember halkan beledobta a csöndbe: No, no!... Mire széles, nagy nevetés robbant ki. Klárika elvörösödve kapta el az ajkát a hosszú, mohó csók elől és haragosan, pirosbafult arccal játszotta tovább a darabot.

Előadás után remegve kapaszkodott az urába. Az arcát fázósan, dideregve dugta a kabátja alá, mint egy kis menedéket kereső veréb. A szivében nagy följajduló harag tombolt. Hogyan? Ez az ember ilyen nyugodtan lépked itt mellette, mintha misem történt volna? Vagy talán vakséggal verte meg az Isten az ilyen dolgokkal szemben?... Bizonyára otthon jön majd a vihar. Most már szinte kivánta, sürgetően dörömbölt benne a vágy, hogy kirobbanjon végre az oroszlánból a féltékenység. Szeretett volna gyönyörködni az izzó, föllobbant ember haragjában, mint a gyujtogató az éjszakába pirosló, fölgyujtott házban.

De a rettentő föllobbanás otthon is elmaradt.

Klárika, mikor fáradt arcán elsimította fehér ujjait a tükörben, egyszerre, mintha villámcsapás érte volna, fordult hátra az urához, aki nyugodtam szívta lefekvés előtti pipáját az öblös angol bőrkarosszékben.

— Maga nem látott semmit?

Dénes megnyomkodta pipájában a hamut.

— Dehogy nem! Hogy az a tacskó szemtelen volt? Akarja, hogy holnap összetörjem?

Rettenetes ökle belefeszült a levegőbe. Az asszony szemében dacos láng villant meg.

— Akarom!

Dénes fölujjongó, boldog örömmel ugrott fel a karosszékből. A hangja kacagó boldogsággal futott szét a szoba éjszakai csendességében.

— Akarja?... Édes kicsi bogaram, hiszen ezt vártam, hogy maga is így beszéljen!... Tudja, mit jelent ez nekem? A legnagyobb boldogságot!... A lelkem nyugalmát! Hát maga is megbotránkozott annak a tacskónak a szemtelenségén?... Akkor én... — a hangja elcsuklott, édes bugássá halkult — én, kis bogaram, nem ütöm meg azt az embert!... Minek? Látja ezt az öklöt? Hiszen ha ez rázuhan, nem él tovább egy percig se!

Az asszony ajkán unott, kelletlen kis mosoly rándult meg. Fehér ujjaival belebujt az oroszlán sűrű, fekete sörényébe és cibálta, rázta a szörnyű, tüzelő nagy fejet, amellyel most már kedvére játszhatott, nem kellett félnie a harapásától.

Mater dolorosa. Horvai János szobormüve a Mücsarnok kiállításán

a szájához emelte a kis buta állat csőrét, úgy csókolta boldog, behunyt szemmel. Az arcába tűz futott. Milyen szédült örömmel tudta szürcsölni ezt a buta kis csókot... Nem volt annak se dohány, se papramorgós íze.

Délfelé remegve várta az oroszlánt. Földobbant nézését ijedten kergette szét a házban, lakásban. Rendben van-e minden? Jaj, ha az a rettenetes ember valamit nem talál a helyén, szörnyű öklével belekapaszkodik a mennyezetbe és rájuk dönti talán még a házat is!... Az asztalt hatszor is végigszántotta a tekintetével. Elég fehér-e a terítő? Nincs-e rajta mártásfoltos pecsét? Csillognak-e a villák, kések? Ott áll-e a bor az asztalon? Töretlen, friss-e a szine? Jaj, ha a világosság felé emeli Dénes és meglát benne valami uszkáló kis bormoszatot!...

— Drága angyalom! — mozdult föl Dénes szörnyű szótlanságából a leves után, miután megtörölte

Uj Idők 1926. II. félév

Maga elé meredt, majd hirtelen felocsudva felelte:

— Igen, igen! De ne beszéljünk most róla!... Szervusz!

Öntötte magába az italt liter számra, de nem jött meg a szava attól sem.

Két óra tájban berohant a báró inasa és sápadt pofával hebegte:

— Méltóságos úr kérem, tessék azonnal hazajönni. A méltóságos asszony agyonlőtte Nucut.

Mindnyájan felugráltunk. A cigány ijedten hallgatott el, halálos csenddé fagyott egyszerre a mulatós lárma, csak a bálteremből, ahol a katonazene játszott, szűrődött át a keringő lágy muzsikája: Kis csolnakom a Dunán lengedez...

— Nem értem... — dadogta a báró. — A feleségem? Hogy?... Nucut?... Nem értem.

— Nucu bemászott a sárga szalon ablakán, amit a báróné úgy látszik nyitva felejtett, a hálószoba mellett. A báróné a zajra elővette a revolverét és kinézett. Nucu kést rántott rá... a méltóságos asszony erre rálőtt... és... éppen homlokon találta... Ott fekszik most is a szőnyegen... A késsel a kezében. Rettenetes. A szőnyeg csupa vér...

— És a báróné? — kérdezte a tábornok.

— Lenn van a komorna szobájában. Nem mer felmenni és minden lépten elájul...

Tiz perc mulva vagy öt kocsin vágtattunk a kastély felé. Még sötét volt, mikor megérkeztünk, de talpon volt mindenki, a majorsági cselédek nagy csoportokba verődve tárgyalták a véres esetet a kastély előtt.

Legelőször is az asszonyhoz siettem, aki magánál volt, mikor beléptünk hozzá, de ahogy az urát meglátta, sikoltozni kezdett.

— Gyilkos! Gyilkos! Maga küldte!

Aztán rettenetes nevető görcs jött rá, majd újra elájult. Iszonyat volt nézni még orvosnak is. Mikor nagynehezen magahoz térítettem és le tudtam csillapítani, elindultam a báróval a tragédia színhelyére. Akkorára már ott volt a csendőrség és a vizsgálóbíró is.

A vizsgálóbíró éppen a gyöngyháznyelü kis forgópisztolyt nézte.

— Igen! — szólott. — Egy lövés hiányzik! Hány lövést hallott maga? — fordult az inashoz.

— Egyet, kérem szépen! — felelte az inas.

— Tessék írni! — fordult a bíró a jegyzőjéhez.

Odaléptem Nucuhoz, aki arcra bukva hevert a szőnyegen és lehajoltam hozzá. Jobbkezében görcsösen szorította a kést, baljával a szőnyeget markolta. A bárónak, mikor meglátta, egészen szokatlan állati üvöltés tört ki a torkán és belemarkolt a saját hajába.

— Gazember! Gazember! Mi történhetett volna! Szegény feleségem!

És mint az őrült rohant ki a szobából. Én azonban felemeltem a Nucu fejét, hogy megnézzem a sebet a homlokán. És akkor valami nagyon kellemetlen és furcsa érzés vágott végig rajtam hirtelen.

A golyó bemeneti nyilása sokkal nagyobb volt, semhogy attól a kis kaliberü gyöngyháznyelü revolvertől eredhetett volna. Azonkívül hátul megtaláltam a fejen a kivezető nyilást is, tehát a Nucu koponyája keresztül volt lőve, amit lehetetlenség egy ilyen asszonykézbe való játékszerrel megcselekedni. Nem szóltam semmit, de odaléptem a túlsó falhoz, ahová számításom szerint a golyó mehetett és keresni kezdtem. Szerencsém volt, mert rá is akadtam észrevétlenül a könyves polcon, ahol megakadt egy francia regényben. Feltünés nélkül zsebretettem, aztán kimentem és megkerestem Józsit, a kapitányt.

A készülő budapesti Kossuth-szobor. Kossuth Lajos. Horvai János műve

Ott ült az üveges folyosón egy fapadon és sápadtan bámult maga elé.

— Te! — szóltam. — Gyere csak! Itt valami nagyon különös dolog történt. Ezt a Nucut tiszti szolgálati revolverrel lőtték agyon. Nézd! — és mutattam a golyót neki.

Megrezzent és megfogta a karomat:

— Pszt! — mondotta és hebegni kezdett: — Ne beszélj ilyeneket. Ostobaság!

— De itt a golyó — mondtam.

— Tedd el! Tedd el! Meg ne lássa valaki!

Vállat vontam:

— Nevetséges vagy! Miért izgat az téged annyira?... Mi közöd neked ehhez a dologhoz?

Nagyot sóhajtott és a kezével végigsimított a homlokán:

— Semmi közöm sincs, — mondta vontatottan, — de... sajnálnám szegény Annust, ha pletykák támadnának körülötte ebből az esetből... Mert bizonyos, hogy teljesen ártatlan szegény!

Uj Idők 1925. 51–52. sz. Képek 646–45

— A Nucu megölésében igen! — szóltam és erősen a szeme közé néztem.

Azt vártam, hogy nem fogja kiállni a tekintetemet, de csalódtam. Kemény legény volt, bátran visszanézett rám és határozott hangon felelte:

— Egyébben is! Én mondom!

Egy pár pillanatig néztünk így, farkasszemet néztünk, de ennyi elég volt rá, hogy belássam, hogy neki van igaza. Szegény Nucut úgy sem lehetett már feltámasztani, az asszonyt pedig, ha tisztázni akartam volna az önvédelemből elkövetett emberölés vádja alól, nem mentettem volna meg semmitől, csak sokkal nagyobb bajba kevertem volna. Őt is, az urát is — esetleg mást is.

— Jól van! — feleltem vállat vonva. — Ha azt mondod, hogy ne szóljak, nem szólok. De...

Közbevágott hirtelen:

— Ne is kérdezősködj! Kérlek! Nagyon kérlek!

Elgondolkoztam egy percig, aztán azt feleltem:

— Igazad van ebben is! Okosabb is, ha én se tudok semmit!...

Szótlanul sétáltunk ki a parkba. Már világos volt s a sárga szalon nyitott ablaka alatt, a porondon egy pár csizmának a nyoma látszott. Józsi szótlanul eldörgölte a lábával. Majd oldalt pillantott, arra, ahol a kertfal legközelebb volt a kastélyhoz és legmesszebb a kaputól, egy lépést tett arra felé, de aztán nem mozdult.

Kár is lett volna, mert a nyomokat úgy sem kereste senki. Az eset egészen tiszta volt a vizsgálóbíró szerint, annyira nyilvánvaló volt a jogos önvédelem, hogy be is szüntették az eljárást. Nucut harmadnap eltemették. A parasztok alig akarták megengedni, hogy tisztességesen hantolják el. Azt mondták, az akasztófa alatt kellene elásni titokban, éjszaka, nem pedig szentelt földbe tenni.

A báró pedig azt mondta rá:

— Komisz dög! Sohasem hittem, hogy így csalódjam benne!

Ez volt a sírverse.

Hanem az asszony, — furcsák az asszonyok, öcsém uram, — az asszony egy idő mulva, mikor már jobban lett és kiheverte a rázkódást, rendbehozatta a Nucu sírját és azóta is gondoztatja. És minden évben, a halála évfordulóján misét mondat érte. Nucuról különben kisült, mikor az írásai előkerültek, hogy Jánosnak hívták, Varga Jánosnak, nem móc volt szegény, hanem magyar, sőt székely, csak gyenge elméjü. Kis korában került szolgaságba valami olához. És hű volt szegény, mint a kutya, de megadta az árát. Ami különben kutyasors. Rendesen az szokta megadni az árát a barátságnak.

— Na, és a báró? A báró nem sejtett meg semmit a dologból? — kérdeztem.

— Nem! — felelte az öreg doktor. — De a házassága attól kezdve elromlott egészen. Az asszony nem tudott vele igazán összebékülni többet és mindig azzal vádolta később is, hogy ő az oka az egész szerencsétlenségnek. Hogy ő megmondta előre, hogy Nucuval baj lesz, de az ura nem hitte. És nem akart többet a kastélyban maradni, amit meg is értek. Különben az ura se nagyon törte magát attól kezdve a feleségéért, ami szintén nem csoda. Ő végre is a Tavaszi Napsugárba volt szerelmes, nem pedig abba az ijedős, szomoruszemü teremtésbe, akivé Annust ez az eset változtatta. Örült, hogy megszabadult tőle.

— Hát elváltak?

— No, csak úgy! Félig. Az egyik itt, a másik ott. Minden félesztendőben ha találkoztak egy hétre. A báróné folyton külföldön élt — a báró otthon.

— És a kapitány hová lett?

Az öreg doktor elmosolyodott.

— A kapitány... A kapitány ugyanazt tette, amit Frici annak idején: áthelyeztette magát más ezredhez. Nemsokára megházasodott: elvett éppen a háboru kitörése előtt egy gazdag amerikai leányt, aki, úgy mondják, azért szeretett belé, mert azt hallotta róla, hogy egyszer embert ölt egy asszony miatt. A missz, akinek milliárdjai voltak, azért utazott Magyarországon, hogy valami exotikus csodát találjon. Én aztán hozzásegítettem...

— Hát Guszti bácsi mondta el neki?

Az öreg vállat vont:

— Az ember megteszi a barátjáért, amit lehet. Ahol kell, beszél, ahol kell, hallgat...

Rágyujtottam egy cigarettára és kibámultam a tengerre.

A szegény, félkegyelmü Nucura gondoltam, a hűséges székelyre, akit életében mócnak néztek, halálában gyilkosnak s aki most átlőtt koponyával alszik a föld alatt, sírja fölött pedig méhek donganak a tavaszi napsugárban.

Aztán hirtelen eszembe jutott, hogy vajjon ez a Keller, ez a második férj, mit tud ez vajjon ebből a történetből? Azt hiszi, hogy a felesége ölte meg Nucut? Vagy bevallotta neki az asszony az igazat?

Az élet tele van rejtelmes titkokkal, amiket el se hiszünk, mikor a tavaszi napsugár ránkmosolyog.

Álom

— *Marceline Desbordes-Valmore* —

— Sápadt homlokú, szomorú asszony,
Hátha előlről kezdenéd?
Ha mégegyszer, mint kisgyerek-korodban,
Úgy ragyoghatna fölötted az ég?
Lépteid megint őrangyal vigyázná,
Anyád virrasztna kis ágyad felett . . .
= Ó, be gyönyörü is gyereknek lenni!
Én ujra kezdem, Uram, ha lehet!

— Kis kezedét atyád kezébe tennéd,
Rábíznád magad gondtalan-vidáman.
Az ártatlanság üde illata
Lengene körül a szülői házban.
S ha akarod, majd lassan szárnyat bontasz,
Mint a madár, oly könnyen, szabadon!
= Ó, ha tovább tarthat, mint akkor tartott:
Én akarom, Uram, én akarom!

— Majd megindulsz a tudás felé lassan,
Az *első könyvet* átlapozod félve,
Tele lesz hittel, szűz reménnyel lelked,
És nem gondolsz, nem gondolsz még a télre!
Galambok szállnak ujra ablakodra,
Régi utadon régi drága léptek...
= Ha nem lesznek sírok az utak mentén,
Ó kezdjük ujra, Uram, esdve kérlek!

— Kezdd ujra hát a sorsod. Minden itt van:
A muzsika, a tömjén, a virágok.
Míg évről-évre lassan lépegetve
Az első könnyet ujra megtalálod.
Az út végén a régi szerelem vár . .
A régi kín majd ujra felsajog . . .
= Visszatérni oda, ahol szeretnek?
Nem, nem, Uram! Én inkább meghalok!

Franciából fordította: *Ruzitska Mária*

Bismarck és a világháboru

Irta: **Hegedüs Lóránd**

Hegedüs Lóránd november 11-én a Kisfaludy-Társaság ülésén előadást tartott *Gróf Tisza István a világtörténelemben* címmel. Elmés, mélyen szántó, érdekes, némely részletében megrázó erejű volt ez az előadás, amelyet egész terjedelmében azért nem közölhetünk, mert betöltötte volna az Uj Időknek egy egész számát. Hegedüs Lóránd más írásaival egyetemben, *könyvalakban* fogjuk a közönség elé bocsátani. Amikor előadásának második részéhez ért, Hegedüs Lóránd így szólt:

— Az előadás második részét nem mondom el. Az egész terjedelmében az *Uj Időkben* fog megjelenni.

Ezt a második részt, amely önmagában is kerek egész és Hegedüs Lóránd legsikerültebb írásai közül való, itt közöljük.

*

Belga forrásból tudjuk, hogy Tisza helytelenítette azt, hogy a német hadvezetőség Belgium semlegességének megsértésével vonult be Franciaországba. Megint Tisza volt ellenfelére, gróf Apponyi Albertre utalok, aki később, mikor már szabadabban lehetett a kérdésről beszélni, azt mondta, hogy ez az elhibázott stratégiai haditerv volt az oka annak, hogy Anglia, Belgium segítségére sietvén, belépett a háborúba. E kérdésnek ma már egy óriási irodalma van, hogy belenyulni nem merek. Vajjon az igaz-e, amit a németek mondanak, hogy Anglia csak ürügynek használta fel a belga semlegesség megsértését, vagy azt az álláspontot kell elfogadnunk, amelyet az angol kormányférfiak vitattak, hogy ez valóban oka volt a háborúnak? Ezt soha eldönteni nem fogjuk; olyan kérdés ez, mint amiképpen német és angol történetírók még ma sem tudtak meggyőzni, hogy Waterloonál ki verte meg Napoleont, Wellington-e, aki az angolok szerint már győzött, mikor Blücher német hadserege megérkezett, vagy Blücher, aki a németek szerint a már hátrálni készülő Wellingtont kimentette nehéz helyzetéből. Egy azonban bizonyos, hogy az egész semleges külföldre, sőt a mi szövetségeseinkre irtózatos hatása volt ennek a német stratégiai lépésnek és még bizonyosabb az, hogy e probléma kutatásánál rájöttünk arra, hogy gróf Tisza István a külpolitikában voltaképpen Magyarország első miniszterelnökének, gróf Andrássy Gyulának a gondolatát folytatta tovább. Nagyon fontos ránk, magyarokra, hogy ez a kérdés is teljes világosságban álljon a világ előtt.

A németek már nekiláttak annak, hogy a háború okát tisztázzák és saját ártatlanságukat bizonyítsák. E munka, mint minden német munka, óriási rendszerességgel folyik. Nem kevesebb, mint 45 nagy folio-kötetben adta ki a német kormány a birodalmi külügyminisztérium titkos okmányait, 1871-től kezdve. Rendkívüli az, amit itt megtudunk. Bismarck alakja, amely eddig nagynak látszott a németek előtt, európai gigásszá változik, többé: látnokká. Nekünk elég, ha egyet tudunk. Mikor Bismarck óriási művét befejezte s megnyerte az első dán háborút, azután az osztrákokat kikergette Németországból, majd Franciaországot leverte és az összes német államokat egyesítvén, kirá yi ura fejére tette a császári koronát, egész Németország örömmámorban úszott 1871-ben és Európában trónok reszkettek Bismarck tekintetétől. Ebben az időben, mint a mostan közzétett iratokból látjuk, egy lélek vergődött nehéz tusában s ez maga Bismarck volt. Bismarck, amit most tudtunk meg, 1871-ben azt az utasítást adja gróf Moltkenak, a nagy hadvezérnek, hogy készítse el a jövő háború haditervét. Ez a háború akként fog lefolyni, hogy Ausztria-Magyarország Németország szövetségese lesz és Németországot egyszerre támadják meg Franciaország és Oroszország. Gróf Moltke ezt a haditervet készítette el 1871-től kezdve. Pedig Ausztria-Magyarország akkor még nem csak nem volt szövetségese Németországnak, hanem a porosz-francia háború alatt gróf Beust külügyminiszter, aki Szászországból származott, a csehekre és a bécsi udvar klerikális köreire támaszkodva, hátba akarta támadni Poroszországot és gróf Andrássy Gyulának, a magyar miniszterelnöknek kellett Bécsbe felsietnie, hogy gróf Beustot kiüsse helyéből, külügyminiszter legyen és később, 1878-ban megkösse az osztrák-magyar-német szerződést. Bismarck ezt már mind előre látta, Andrássy törvényszerűleg cselekedett, mert a magyarság érdeke ez volt és gróf Tisza István őt követte, mert ez az ember, aki semmi külsőségre nem adott, haláláig viselt gomblyukában egy magyar és egy azt átfogó német zászlót. Ő folytatta gróf Andássy Gyula politikáját.

Ámbár nem tartozik szorosan a tárgyra, de tartozik a német-magyar viszony megvilágítására, el kell mondanom Bismarck-tanulmányaimból egy részletet, már csak azért is, hogy talán fárasztó gondolatmenetemet egy kicsit megszakítsam, egy epizódot, amely epizódnak a csattanója azonban a magyar külpolitikának legleikét érinti. A legleikét mondtam, mert nemcsak a multra, hanem a jövőre is szól és megint gróf Tisza István nagy igazsága mellett kardoskodik.

Bismarck, halála után közzétett „Gedanken und Erinnerungen" cimü mukájában bevallja, hogy mielőtt ő valamely idegen államférfival leült volna sorsdöntő tárgyalásra, előtte megpróbálta egy kulccsal kinyitni annak a politikusnak a lelkét és megnézni, hogy mi van benne? Három ilyen próbatevése van.

Bismarck elment Szentpétervárra, ahol Gorcsakov herceg volt a nagyhírü kancellár. Bismarck eltitkolta azt, hogy ő oroszul tud s így megtette a próbát. Elment Gorcsakovhoz és arra kérte, hogy egy jelentéktelen német ügyben, német érdekben álljon rendelkezésére és írjon egy levelet. Az orosz kancellár francia udvariassággal rögtön íróasztalához ült, megírta a legmelegebb ajánlást, azután becsöngette a szolgáját és oroszul azt mondta neki, ez a levél várhat, nem kell e küldeni. Bismarcknak ez elég volt. Ettől kezdve tudta, hogy Gorcsakov hazudik. Mi lett a következménye? Mikor 1877-ben az orosz-török háboruban a cár hadseregei úgy megverték a törököket, hogy az orosz katonák már Konstantinápoly külvárosában állottak és a szultánra rákényszerítették a sanstefánói békét, Bismarck összehívta 1878-ban a berlini kongresszust, ott mindent kicsavart Oroszország kezéből. Először is Oroszországnak vissza kellett adni mindazt, amit Törökországból elfoglalt, másodszor Anglia felügyelete alatt elzárták a Dardanellákat. Egy a Fekete-tengerből az orosz hadihajóhad ki ne jöhessen. Harmadszor Andrássy kedvéért Ausztria-Magyarország megkapta Bosznia-Hercegovinát. Így bánt el Bismarck Gorcsakovval, aki hazudott.

Második próbatételét gróf Beusttel tette, aki akkor, mint említém, szász származása dacára Ausztria-Magyarország külügyminisztere volt. Bismarck elmondja, hogy mielőtt a tanácskozásra, amelyre a két uralkodó, I. Ferenc József és I. Vilmos (akkor még porosz király) leültek volna, hogy Beustet kipróbálja, meghivta egy játszma tarokkra. Azt akartam tudni, mondja Bismarck, hogy vajjon bátran mer-e bevágni és vannak-e kombinációi, vagy pedig félénk, kicsinyes ember, akit meg lehet ijeszteni. A játéknál láttam, irja Bismarck, hogy Beust garasos fráter, aki nem mer mozdulni. Bismarcknak ez is elég volt. Másnap a nagy tanácskozásnál Bismarck a legkíméletlenebbül

A készülő budapesti Kossuth-szobor. Széchenyi és Eötvös. Horvai János műve

nekirohant Beustnek, tönkreverte egész politikáját és a vége az volt, hogy Beust minden huncutságával együtt a földön maradt.

A harmadik próbatevés már minket, magyarokat érdekel és belekapcsolódik abba, amit előbb mondottam, hogy egy magyar politikusnak, Tisza elődjének, gróf Andrássy Gyulának kellett jönni, hogy a német—osztrák-magyar vérszerződés létrejöhessen és Andrássy legyőzze Bécsben a csehek befolyását, Bismarck pedig Berlinben az udvarnak oroszbarát hajlamait. A tanácskozásra mindketten más-más tervvel jöttek. Andrássy tervezete szerint Ausztria-Magyarország és Németország véd- és dacszövetségre lépnek Oroszországgal szemben. Bismarck pontozataiban az volt, hogy a monarchia és a német birodalom vérszerződést kötnek Oroszország és *Franciaország* ellen. Andrássy ezt nem akarta elfogadni, Bismarck szerint, azt mondván: „Ausztriának Franciaországhoz semmi köze" (Andrássy valószinüleg Ausztria-Magyarországot mondott, de biztosan Magyarországot gondolt). Bismarck, mint maga bevallja, ismét elővette léleknyitó művészetét. A magyar gróf — írja — az asztalnál ült egy széken. „Én felállottam és roppant haragos lépésekkel jártam a szobában". Ha tekintetbe vesszük, hogy Andrássy daliás termete mellett is Bismarck kétszer olyan magas volt, mint Andrássy, a hatást el tudjuk képzelni. Most ismét Bismarck folytatja: „Dühös lépéseim után megáltam az asztalnál a gróffal szemben és az asztalra ütöttem. Ön engedni fog — kiáltottam. — Én nem engedek, — felelte Andrássy. — Ön nem enged? — kérdezte Bismarck. — Nem! — mondta Andrássy. — Akkor, kedves gróf — én fogok engedni". S ezzel Bismarck aláirta azt a tervezetet a német—magyar barátságról, amit Andrássy készített. Hogy Tisza ugyanezen nyomon járt élete végéig, ezt felesleges bizonyítanom, de a németek sem felejtették el, mert hiszen, mikor Tisza Istvánt megölték Pesten és ezen ősziróżsás tömegek ujjongtak az utcán, Berlinben sirtak az emberek és gyászkeretben jelent meg a kirakatokban a nagy magyar államférfi arcképe.

Vissza kell térnem ahhoz, hogy Tisza mennyire beleélte magát Bismarck és Andrássy Gyula gondolatmenetébe, mikor nem helyeselte azt, hogy a német hadsereg Belgiumba tör be. Mert mikor meghalt Bismarck és meghalt Moltke, akkor a német vezérkar uj főnöke, gróf Schliessen, uj haditervet dolgozott ki. Amit most mondok, azt gróf Walderseenek emlékirataiból veszem, aki viszont Schliessent váltotta fel a német vezérkar legfőbb állásában. Az ő tanulsága szerint gróf Schliessen és II. Vilmos császár elvetették

A készülő budapesti Kossuth-szobor. Batthyány és Szemere. Horvai János műve

Bismarck és gróf Moltke haditervét. Ehelyett dolgozták ki azt, hogy háboru esetén Oroszországgal szemben egy védelmi vonalat állítanak fel, de a német hadsereg zöme Belgiumon át tör be Franciaországba és a francia hadsereget a Vogezekhez szorítva, elfogja. A terv katonailag zseniális volt és gróf Waldersee szerint erre az egyetlen tervre volt alapítva minden német hadgyakorlat és hadijáték ettől az időtől kezdve. Elfelejtették, hogy politikailag ez a terv végzetes. Anglia senkinek sem engedheti meg, hogy Belgiumba behatoljon, mert azt ő a saját haditerületének tartja. Amint ott verte meg Napoleont, ott verte meg a németeket is. Ezért a harmadik balkán-háboru voltaképen 1914 augusztus 4-én változott át világháboruvá, mert Anglia akkor beleavatkozott. Ez először is szétbontotta a mi szövetségeseinket. Bismarck „Gedanken und Erinnerungen"-jában arra figyelmezteti a németeket, hogy Olaszország, bár szövetségesünk, mindig Angliával fog menni. Hogy miért, azt nem mondja meg. Ma már tudjuk. Azért, mert az angol hadihajóraj bármely pillanatban körülfoghatja Itáliát és Velencétől kezdve lebombázhat minden olasz várost, Rómát is beleértve, mert a Máltában időző Dreadnaughtok ágyui 14 kilométernél tovább hordanak. Olaszország földrajzilag ki van szolgáltatva Angliának s így, mihelyt Anglia ellenünk fordult, Olaszország nem lehetett velünk. Olaszország elszakadása magával vonta másik szövetségesünknek, Romániának hűtlenségét. Ma már közzé van téve a döntő bukaresti koronatanácsnak jegyzőkönyve, amelyben Carol király akkori és volt miniszterei összegyűjtvén, felmutatja nekik az irást, mely szerint aláirták azt a szerződést, hogy háborus bonyodalom esetén Románia Ausztria-Magyarország és Németország oldalán Oroszország ellen száll hadba.

A király ezt minden áron keresztül akarta vinni. A minisztertanács sokáig habozott. Ekkor érkezett meg az a hír, hogy (Anglia miatt) Olaszország nem jön velünk. Ez eldöntötte a kockát Bukarestben is. Románia is ellenségünk lett.

A gigászi küzdelem többi részét tudjuk. Anglia Kanadától Indiáig az egész világot megmozgatta és harctérre vitte, végül pedig az Északamerikai Egyesült-Államokban is felülkerekedett az angol-szász érdek és mikor Amerika megüzente a hadat Németországnak, a háboru ránk nézve el volt veszve.

Mindez bizonyítéka Bismarck titáni lángelméjének, Tisza nagy hűségének és annak, hogy minden magyar nyugodtan állhat a világ elé, mert olyan nemzetnek a fia, amelynek gróf Andrássy Gyula és gróf Tisza István mutatták meg külpolitikájának útját, multját és jövőjét.

A szörnyeteg

— Regény — 12. folytatás

Irta: **Surányi Miklós**

Adonyi doktor most tökéletesen boldog volt. Igaz, hogy egy pillanatnyi ideje sem maradt ahhoz, hogy régi pesszimista neuraszténiája újra felüsse a fejét. Minden idejét Maryval töltötte. Vele járta Kairó érdekes egzotikumait, a gulákat, a mameluksirokat, a Nilust, a sivatagot, az arab és kopt falvakat, vele olvasta a tudományos és művészi folyóiratokat, angolokat, franciákat és németeket, neki mutatta fel készülő munkája egyes fejezeteit, valósággal Mary képviselte számára az egész világot, a szellemi és érzéki élet egész teljességét, Mary volt a közönsége, a legfelsőbb fóruma, a családja, az anyja, a nővére, a kislánya, a felesége, Mary ezer asszony és ezer ember volt egy személyben, minden percben más, mindig szenzációs, mindig meglepő és szívdobogtatóan érdekes és mindig szerelmes, gyengéd, találékony és elragadó.

— Mary, maga az egész élet! — súgta, énekelte, ujjongta, lihegte, imádkozta mindennap, ahogy felkelt, ahogy a napon sütkérezett, ahogy jó étvággyal, élvezettel és bőségesen evett, ahogy elaludni készült, ahogy álmodott, ahogy Maryt a karjai közé zárta és őrjöngve csókolta.

Mary kifogyhatatlan volt a gyengédségben, odaadásban és jóságban.

— Látod, milyen szép az élet.

— Örökké szeretnék élni.

— Örökké is élünk.

— És milyen egészséges vagyok.

— Mint egy gladiátor.

— Valósággal kövér és pirospozsgás fickó lettem a te szerelmedben.

— Én is meghíztam. Szinte félek, hogy formátlan vagyok.

— Olyan vagy, mint egy Praxiteles-szobor.

— A te szemedben talán...

— Gyönyörű vagy Mary!

— Csakugyan gyönyörűnek találsz?

— Hát nem veszed észre a férfiak sóvár tekintetén?

— Én nem látok itt rajtad kívül férfit.

— Óh, én figyelem őket. A szájuk széle remeg, a mellük zihál, a szemük kitágul és állati bambasággal bámulnak utánnad...

— Óh!

— Csakugyan nem veszed észre, gyönyörűm?

— Nem. Én annyira szerelmes vagyok, hogy csak téged látlak.

— Imádlak!

Az egész napot együtt töltötték. Csak éjfélkor váltak el egymástól, mert Mary a Hotel Palace-ban, Adonyi az Al Hayatban megtartotta régi lakosztályát. Mind a ketten ragaszkodtak ahhoz, hogy semmit se változtassanak meg abból, ami körülvette őket. Ez valami gyerekes babona volt, mintha mind a ketten attól féltek volna, hogy a legkisebb változás összedönti a boldogságukat is.

Társaságba nem jártak.

Mary néha megkérdezte a doktort, hogy nem kivánkozik-e emberek közé.

— Irtózom tőlük. De neked néha érintkezni kellene velük.

— Nem. Azt hiszem, hogy most már nem is lehet.

— Miért?

— Agyonkompromittáltuk egymást, kedvesem.

— És ez fáj neked?

— Örülök neki. Ugy akarok élni, mint Éva élt Ádámmal a paradicsomban. S a körülöttünk nyüzsgő embereket úgy nézem, mint ahogy Éva nézhette a paradicsomkert csúszó-mászó fenevadjait.

Ezen boldogan nevettek.

Adonyinak most már sohasem jutott eszébe féltékenykedni. Most már nem gondolt az asszonyok bűneire és a világ összes asszonyainak minden bűnét megbocsátotta. Megállapította magában, hogy ez a legmagasabb és legszentebb szerelem. És mosolygott és szánakozott Ristori grófnő szegény, szomorú és ocsmány filozófiáján.

— Gyönyörűm, rájöttem arra, hogy milyen kategóriákba lehet sorozni a szerelmeket, — magyarázta egyszer mosolyogva Marynak.

— Stendhal már megtette.

— Eh, mit!... Stendhal mit sem értett a szerelem lélektanához.

— Nos?

— Minden szerelem egyforma, de minden szerelemnek három főfázisa van. Az első fázis: a kaland.

— Nálunk is megvolt ez?

— Meg. Amikor azt hitted, hogy beteg vagy.

— Kaland volt?

— Vagy hangulat.

— A másik fázis?

— Az engesztelhetetlen gyűlölet kora.

— Ah, ez a fázis sok fájdalmat okozott nekem.

— Neked? Talán nekem! Óh, én majd elvesztem abban az irtózatos küzdelemben.

— Ki ellen küzdöttél?

— Ellened és a szerelem ellen.

— Hát miért kell küzdeni?

— Mert az emberi természet tiltakozik a szerelem zsarnoksága ellen. És ez így van helyesen.

— Te helyesled?

— Helyeslem, mert a legtöbb szerelem nem a boldogság, hanem a kárhozat és a kétségbeesés forrása. És ezért érzi a legtöbb ember, hogy ezt a forrást el kell tömni, vagy szét kell taposni idejekorán.

— Te is ezt érezted?

— Ösztönszerüleg. Mert a természet általánosít. Ez a szerelem tűzpróbája.

— Amelyben a legtöbb szerelem el is ég.

— De amelyik kiállja, az olyan... az olyan...

— Mint?...

— Mint a miénk.

— Milyen a miénk? — kiváncsiskodott édes együgyüséggel Mary és két fehér keze közé fogta Károly arcát.

Károly komolykodva fejtegette:

— Hát az olyan szerelem, mint a miénk... az belenyugodott a maga zsarnokságába.

— És te is belenyugodtál?

— Kimondhatatlan boldog vagyok, Mary.

*

Goulden asszony éjfélkor felment a lakosztályába. Az asztalán két-három levél és ugyanannyi távirat várta.

Először a leveleket bontotta fel. Időrendet tartott. Olyan sorrendben akart értesülni a dolgokról, mint amilyen sorrendben azok egymásra halmozódtak. A léginosta dátuma szerint mind a hármat egyszerre adták fel Londonban. Az elsőt a volt férje küldte.

Kedves Mary! Egy hete várom a rádiogrammját. Lehet, hogy mire ez a levél odaér, maga már el is intézte a dolgot. Nem is azért irok most, mintha ezzel a levéllel kapacitálni akarnám magát, vagy siettetni akarnám elhatározását. Nem. Nekem van türelmem. Amióta tudom, hogy magát az én újból való nősülésem terve alterálja, azóta megint nyugodt vagyok.

Látom, hogy maga is érzi, amit én: hogy nekünk egymás mellett van a helyünk. Amióta maga engem elhagyott, rájöttem valamire, aminek létezéséről eddig fogalmam sem volt. Rájöttem, hogy van valami, ami több és becsesebb és fontosabb, mint a pénz, vagy az egészség. Ez a lélek nyugalma. Én maga mellett mindig nyugodt voltam. Pontosan tudom, hogy ez a nyugalom abban a biztonságban állott, hogy maga van, igen, hogy van, él, itt e földön jár és én akkor látom, amikor eszembe jut. Minthogy pedig ebben biztos voltam, hát sohasem jutott az eszembe. Nem tudom, érthetően fejezem-e ki magamat? Nem vagyok stiliszta, de ami az én kifejezőképességemből hiányzik, azt pótolja a maga nagyszerű intellektusa. Szóval az én boldogságomnak az az alapja, hogy maga ne zavarja a kedélyemet, más szóval, hogy maga ne hiányozzék nekem. Nem hiszi, hogy igy van? Hát mondok egy példát. Ugy-e az ember gyönyörűen megél anélkül, hogy jachtja legyen a tengeren? Mi? Hány embernek nincs jachtja, de azért nagyon boldog és megelégedett. És ha tengerre akar kelni, ott a sok luxusgőzös és Óceánjáró óriás. Az kényelmesebb is, jobb is, biztosabb is, mint egy ilyen drága kis hajócsecsebecse. Sőt. Ha az ember egyszer egy ilyen kis jachtot építtetett, és a jacht ott horgonyoz a kikötőben, akár évekig se gondol a jachtjára. No. Már most. Egyszer csak hallja ám az ember, hogy vihar dühöngött a kikötőben, vagy tűz ütött ki a hajók között és a kis jacht elpusztult. Hát akkor egyszerre oda van az ember. Folyton csak a jachtjára gondol és folyton csak siratja a jachtját. No, mit szól ehhez Mary? Most már megérti az én lelkiállapotomat? Ugy voltam én magával hónapok óta, mint az az ember a jachtjával. Alig tudtam uralkodni magamon. Majdnem megbolondultam. Az orvosok nem győztek kúrálni. Végre oda jutottam, hogy gondolkoznom kellett: nem ezt a betegséget hívják-e némelyek szerelemnek, vagy szerelmi bánatnak? Kedves Mary, ha maga ezt szerelemnek hívja, én nem tiltakozom. Csak az bizonyos, hogy amióta maga megtiltotta a Miss Hoollal való egybekelésemet, azóta megint pompásan érzem magamat. És türelmes vagyok. Szép nyugodtan várom, hogy maga mikor unja meg a Fáráók hazáját. Most már újra tudom, hogy a kis jacht ott imbolyog a kikötőben épen, sértetlenül, ragyogón. Nem is azért irom ezt a levelet, hogy siettessem, vagy hazakönyörögjem. Csak azért, mert kimondhatatlan jól esik magával foglalkozni, a maga nevét leírni, magának elmondani, hogy milyen boldog vagyok. Kedves Mary, édes Mary, drága Mary, kis Mary, nagyon szeretem ám magát és egész éjjeleken át azon töröm a fejem, hogy milyen meglepetést szerezzek magának, ha egyszer hazajön és újra elfoglalja rezidenciáját. Drága Mary, Mary, édes, aranyos Mary, adjon valami jó ötletet. Szeretettel öleli hű férje...

Mary elmosolyodott, de nyomban összeráncolta homlokát.

— Szegény... — suttogta s keserűen megvonaglott a szája jobb sarka. — Sajnálom szegényt.

Mary felbontotta a második levelet. Azt Mrs. Field, Johnny édesanyja írta. Szószerint az volt a levélben:

„Édes Mary... még egyszer kérem, hogy bocsásson meg nekünk. Hiszen én csak jót akartam, elsősorban az én drága, nagy fiamnak akartam jót, amikor magát erőnek erejével el akartam vinni, neki, feleségül. Most már belátom, hogy magának volt igaza, kedves Mary. Az ilyesmit erőltetni nem szabad és nem is lehet, mert megbűnhődik az is, aki erőltette, az is, aki gyenge volt és gyáva az erőszakkal szemben. Johnny ugyan szenved és fenyegetőzik; de ilyen a fiatal és meggondolatlan szív, amely nem hallgat az észre. Remélem, hogy anyai szívem meg tudja óvni őt és magát is, kedves Mary, minden elhamarkodott és ostoba lépéstől. Isten vele, kedves Mary, legyen boldog és felejtse el Johnnyt."

Mary véresre harapta az alsó ajakát.

— Nyomorult! — sziszegte leplezetlen dühvel, — de hamar átpártolt a Miss Hool Helen frontjára.

A harmadik levelet már alig tudta feltépni, úgy reszketett a keze. A szemét könny futotta el, a bosszúság és szégyen könnyei. Csak nagy nehezen tudta Johnny írását kibetűzni.

Mary! Itt azt beszélik, hogy maga tiltotta meg Mr. Gouldennek, hogy új házasságot kössön. Megtiltotta, mert vissza akar térni elhagyott férjéhez. Mary! Ha ez igaz, akkor maga őrült. Akkor igaza van az édesanyámnak, hogy maga közveszélyes és gyógyíthatatlan. És akkor én is tudom, hogy mi a teendőm. Akkor nincs más hátra, mint hogy vagy engedelmeskedjem édesanyámnak és sürgősen elvegyem Miss Hool Helént, vagy pedig agyonlőjem magam. Mary! Azonnal értesítsen, hogy mi a szándéka. Azonnal. Radiogram utján.

Mary összemarkolta a három levelet és egyetlen rántással kettérepítette. Aztán megint ketté és ujra és ujra ketté, mígnem apró kis kockákban széthullott az egész a szoba szőnyegére.

Csak most vette észre Mary a táviratokat. Ahogy az elsőt felbontotta, elsápadt és egész testében összerezzent. Johnny radiogrammja volt, hogy útnak indult és jön érte és akár erőszakkal is magához ragadja.

Mary ijedten tekintgetett széjjel. Mintha valami bűnt követett volna el, valami rettenetes, sötét és égbekiáltó gaztettet, — és most rémülten néz körül, hogy nem volt-e tanuja. A sürgönyt kétszer, háromszor elolvasta, aztán letette. Megsimogatta a homlokát, újra felvette a sürgönyt, majd hirtelen eszébe jutott, hogy még másik kettő hever ott felbontatlanul. Feltépte azokat is és boldogan elmosolyodott. Johnny már útban van. Johnny holnapután ideérkezik.

Tehát Johnny csakugyan szereti őt.

Mary úgy érezte, hogy ebben a nagy, félelmetes és tragikus dilemmában percek alatt kell határoznia.

Károly vagy Johnny!

Ha Károlyt választja, akkor nyomban át kell hivatni őt ide, igen, ebben a pillanatban meg kell neki mutatni a sürgönyöket és leveleket és rá kell beszélni őt, hogy sietve meneküljenek, igen, igen, együtt, mint férj és feleség, azonnal fussanak el ebből a világrészből. Mert ha Johnny itt találja őket...

Mary újra megborzongott és soha nem érzett kéjes érzések szaladtak át az idegrendszerén.

— Da ha Johnnyt szeretem? — kérdezte magától és erre a kérdésre megakadt a szive dobogása. — Hát ez is lehetséges? Hát lehet az, hogy én még mindig azt az amerikai vadembert szeretem?

Ha ez így volna, akkor ezt is nyomban meg kell mondani Adonyi doktornak. Akkor meg kell neki vallani, hogy ez a gyönyörü és gvalázatos kaland csak az asszonyi lélek egy perverz és kegyetlen játéka volt... egy hosszú, beteg hangulat, egy nagy és szörnyü bűn... amiről nem tehet...

— Nem, nem, erről gondolkozni sem kell, — mondta magának csaknem hangosan és magában bocsánatot kért attól a szegény beteg szerelmes embertől. — Én Adonyit szeretem, szeretem az ő égbekiáltó roppant szerelmét, az ő rajongó extázisát... nekem az kell, hogy valaki lángoljon és elégjen értem... én nem akarok megint szerelmi rabszolgalány lenni, nekem elég volt a szenvedésből, félté-

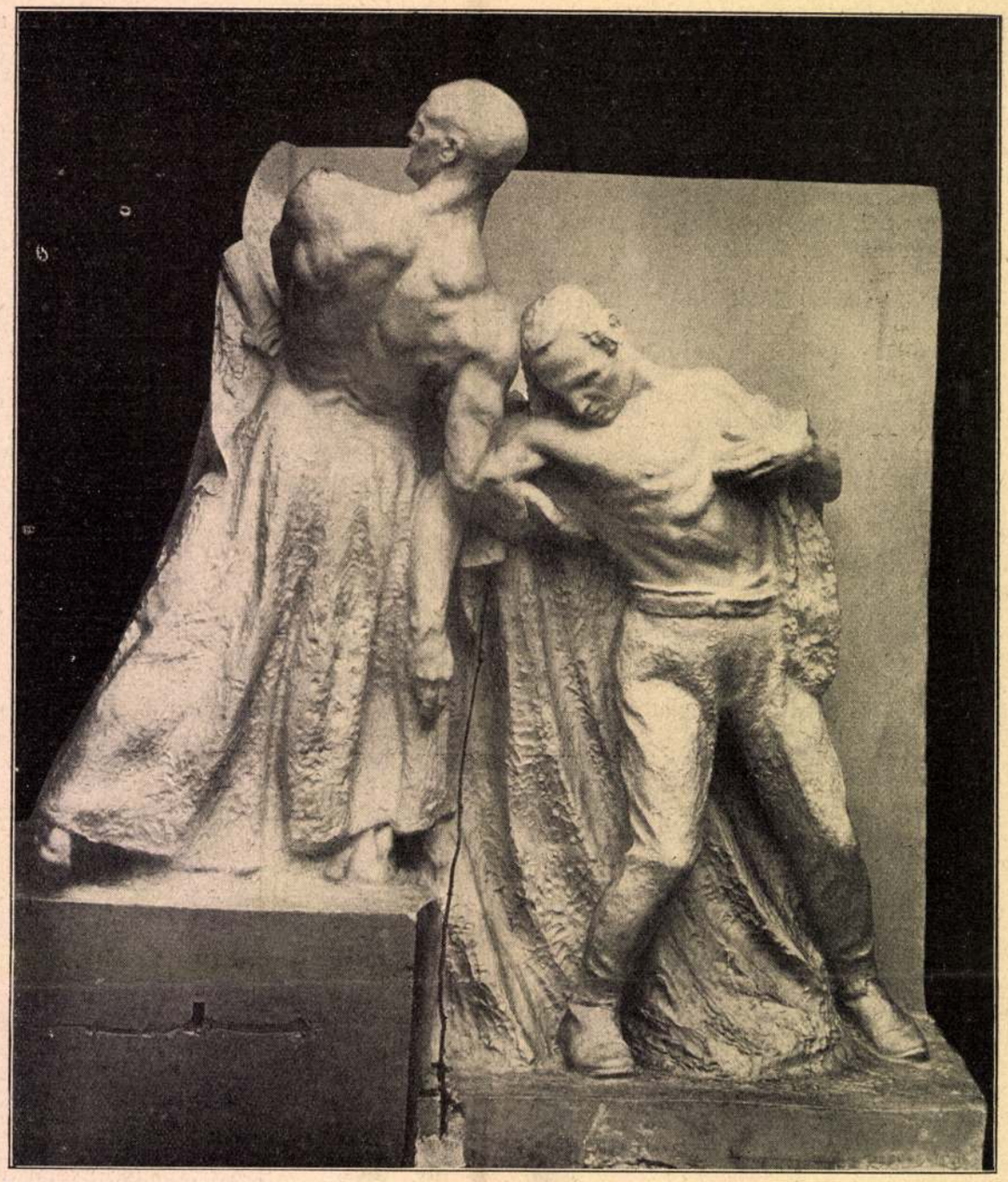

A 'készülő budapesti Kossuth-szobor. Haldokló honvéd. Horvai János műve

kenységből és alázatosságból, én királynő, bálvány, fetis, isten akarok maradni... én Adonyit szeretem.

És folyton ezt mondogatta magában:

— Szeretem, szeretem, szeretem, az övé vagyok, egészen és örökké az övé és soha el nem hagyom, mert szerelem kell nekem, rajongó, őrjöngő emberfeletti szerelem, odaadás, leborulás, imádat... szerelem...

Mary lefeküdt és boldogan mosolyogva aludt el és... Johnnyról álmodott.

XXVI.

Mary másnap reggel nagyon szerencsétlennek érezte magát. Hogyan van az, hogy a Johnnyról álmodott? Miféle kegyetlen iróniája ez a tudat alatt működő idegerőknek, a léleknek, amely orvul és alattomosan megtámadja az ő szabad akaratát? Egy pillanatig arra gondolt, hogy az álmát elmondja Károlynak és megkéri, hogy vigye el őt innen és mentse meg a Johnnyval való találkozástól. Nem. Az álmot nem mondja el, arról ő nem tehet, minek gyötörné azzal feleslegesen azt a szegény beteg embert? De a leveleket és a sürgönyöket meg fogja mutatni és elmenekül Johnny Field elől.

Ezzel az elhatározással fogadta reggel tiz órakor Károlyt.

Károly nem jött. Telefonált, hogy rossz éjszakája volt. Erős hőemelkedése van, kéri, hogy látogassa meg.

— Ugy látszik, maga már nem szeret engem, — telefonálta Károly enyelgő, de reszkető és rekedt nevetéssel.

— Miről gondolja? — kérdezte Mary megdöbbenve.

— Mert vége az egészségemnek.

— Maga képzelődik.

— Adja Isten, Mary, hogy ebben igaza legyen.

— Én tudom.

— Mit?

— Hogy szeretem.

— Hát akkor nem vagyok beteg.

— De azért ne keljen fel, Károly.

— Felkelek.

— Ne keljen fel, Károly. Öt perc mulva magánál leszek.

A készülő budapesti Kossuth-szobor. Bucsu. Horvai János műve

— Köszönöm. Milyen jó maga.

Mary öltözködni kezdett.

Egyszerre megszólalt a csengő.

Az előszobából halk sikoltás hangzott be, majd élénk szóváltás, egy türelmetlen férfihang heves kiáltása — és Mary a szivéhez kapott. Megismerte Johnny magas, éles, brutális tenorját.

Leroskadt egy székre.

Lehajtotta a fejét és várta, hogy rászakadjon a várva-várt szörnyü katasztrófa.

A következő pillanatban ott állt előtte Johnny, magas, délceg, napsütött pogány szépségében, úgy állott előtte, mint egy erőszakos, durva, számonkérő és bosszuálló antik hős, egy hatalmas és viharos lelkü heros, aki ezer veszedelemből, fáradságból és győzelemből félig részegen, félig kimerülve végre célhoz ért és most elégtételt kér.

— Mary!

— Johnny!

— Itt vagyok. Szedje össze magát. Azonnal megyünk.

Mary ijedtében nem tudott mást, mint hogy együgyü és szánalmas gyámoltalansággal megkérdezte.

— Hova?

— Haza.

— Hova?

— Hozzám.

Mary felkapta a fejét.

— De ha én nem akarok!

— Akkor erőszakkal viszem! — kiáltotta Johnny és megragadta Mary remegő vállát.

Mary a két erős kar szoritása alatt szinte elvesztette az eszméletét.

— Johnny... hagyjon... ez borzasztó...

Johnny a karjába kapta Maryt és majdnem megfojtotta az ölelésével.

— Most már elég volt ebből a játékból, Mary, én szeretlek és nem adlak oda.

— De én...

— Ne hazudj! Te is csak engem szeretsz, Mary!

Mary sirt.

— Nem lehet, Johnny! Én már másé vagyok.

A férfi vadul nevetett.

— Nem igaz! Csak áltatod magad.

— De én odaigértem magam...

— Kinek?

— Egy szegény, beteg, szerelmes embernek.

Johnny az ölébe ültette a remegő asszonyt.

— Mary! Hát azt hitted, hogy én nem szeretlek? Hogy nem szeretlek úgy, mint ahogy te szeretted volna?

Mary rémülten nézett a férfi arcába.

— Nem tudom.

— De én tudom, — ujjongott a férfi, — és te most boldog vagy, hogy bebizonyítottam neked a szerelmemet. Mary... Boldog vagy, ugy-e? Ezt vártad, ugy-e? Ezt akartad, ugy-e?

Mary nem tudott válaszolni, csak keservesen és boldogan sirt Johnny karjai között.

Mary el is felejtette, hogy őt most az Al Hayatban várják. És egész testében összerezzent, ahogy megszólalt a telefon csengője.

— Szentséges Ég! — kiáltott fel kétségbeesetten.

— Mi az? — kérdezte Johnny. — Ki telefonál?

— Ő — lihegte Mary.

Johnny felragadta a telefont és beleordított:

— Ki beszél?

— Doktor Adonyi. És ott?

— Mr. Johnny Field!

— Kicsoda?

— Johnny Field, nem hallja? Mit akar?

Mary sikoltva rohant a telefonhoz. Kikapta Johnny kezéből és belérimánkodott.

— Károly, édes Károly, bocsásson meg, Johnny Field van itt . . . majd elmondom, majd megmagyarázom... legyen nyugodt... uralkodjék magán...

Ott túl lecsapták a hallgatót és Mary ájultan esett Johnny karjai közé...

XXVII.

A kormányzónál nagy diplomáciai estély volt, amelyen Heluanból is sokan megjelentek. A csillárok alatt fel és alá hullámzott a gyönyörű, vidám és gondtalan társaság. Lord Curzon az angol király névnapját ünnepelte és egy sarokban bizalmas eszmecserét folytatott az angol imperializmusról.

Berg tanár egy másik sarokban ragyogó arccal mesélte a heluani társaság legújabb szenzációját.

— Hát én ezt mind előre tudtam — magyarázta diadalmasan. — A szép Mary sem elég erős ahhoz, hogy meg tudja változtatni a természet örök törvényeit.

— De Mary szerelmes volt a szörnyetegbe, — jegyezte meg Van Roosen komolyan.

— Azt csak maga hitte, — szólt közbe fölényesen Van Roosen bárónő.

A professzor megtörölte szemüvegét és fontoskodva állapította meg:

— Azt mások is hitték.

— Én nem, — tiltakozott a bárónő. — Ilyen csodák manapság...

— Manapság is vannak csodák, — vágott közbe Berg tanár gúnyosan. — Volt idő, amikor Adonyi doktorba minden második hölgy fülig szerelmes volt.

A báróné nevetett.

— No, ezt nehéz elképzelni.

Berg tanár a bárónő felé nevetett.

— Utólag nehéz. De hagyjuk.

— Ne hagyjuk. Engem érdekel, — kiváncsiskodott a holland diplomata. Én csakugyan meg mertem volna esküdni...

— Maga Goulden Mary is megesküdött volna.

— Csakugyan?

— Annyira elragadta őt a doktor rajongása.

— De jött Johnny... Mondja, kedves professzor, mi történt Johnny és Adonyi között?

A tanár nevetett.

— Hát úgy történt, hogy Adonyi, amikor megtudta, hogy az amerikai újra Heluanban van, átrohant Maryhez és az asszonyt ki akarta szabadítani Johnny karmaiból.

— Szegény! — gúnyolódott ajkát biggyesztve Van Roosen bárónő.

— De mi történt Adonyi és az amerikai között? — türelmetlenkedett a főkonzul.

— Hát, — folytatta a tanár, — a szerencsétlen ördög...

— Adonyi?

— Igen... Adonyi elvesztette az eszét, nekirohant az amerikainak és...

— Komolyan? Ökölre mentek? Dulakodtak? Micsoda rémregény!

— És le akarta lőni...

— Johnnyt?

— Igen. De az amerikai kicsavarta a doktor kezéből a fegyvert és kétszer mellbevágta...

— Megütötte?

— De micsoda irtózatos ökölcsapás volt! A doktornak azonnal orrán, száján kibuggyant a vére...

— Ott, Mary szemeláttára?

— Nem. Mary ájultan feküdt a szőnyegen.

— Hát Mary is beteg?

— Angina pectoris.

— Borzasztó.

— Aztán Adonyit visszavitték a német szállodába. Azt hiszem, nem is kel fel többé.

— Rettentő.

— Tüdővérzést kapott.

A bárónő közbesóhajtott.

— Amúgy is nagyon beteg volt szegény.

A lord fia bambán nevetett.

— Ezt szerettem volna látni, nem adtam volna ezer fontért ezt a mulatságot... Megérdemelte. Ellenszenves fickó volt ez a nyomorék kékszakáll.

— De hát Mary? Mit szólt ehhez Mary?

— Mary semmit sem tud. Órákig feküdt eszméletlenül. Helena még most sem tudja, hogy Ilion falai leomlottak és Páris elesett az ő szép szeme kedvéért.

A holland konzul dühösen közbeszólt:

— Mégis nagy bestia volt.

— De gyönyörü bestia, — tette hozzá a lord fia.

Berg tanár tiltakozva emelte fel vékony ujját és megcsóválta finom, kopasz fejét.

— Nem. Nem volt bestia. Szerelemből tette.

— Mit?

— Mindazt, amit Adonyival szemben vétkezett.

— Hogyan? Mary büne menthetetlen, — szólt közbe a konzul. — Ez az asszony elhagyta az urát, elhagyta a szeretőjét és halálba kergetett egy harmadik embert, aki igazán szerette.

— Mary is igazán szeretett.

— De kit? — kérdezte epésen a báró.

— Johnnyt.

— Hát akkor miért jött ide Heluanba?

— Mert félt, hogy Johnny nem szereti őt. És bizonyitékot akart... igen, kétségbevonhatatlan bizo-

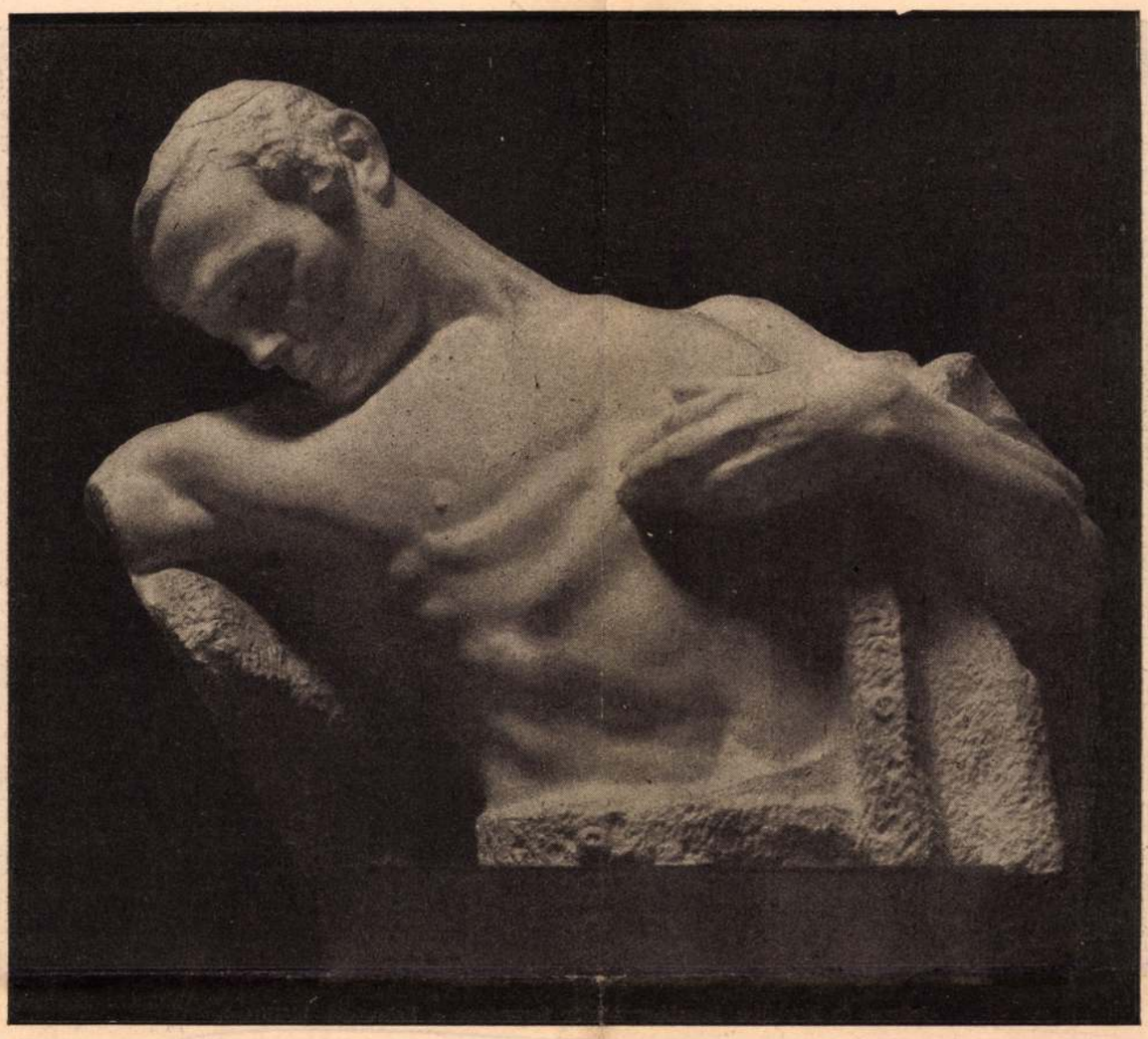

Haldokló. Részlet a készülő Kossuth-szoborról. Horvai János szoborműve a Szövetség kiállításán

— Persze, persze. Köszönöm. Ez igen kellemetlen volna.

— Talán Mohácsra tetszik utazni?

— Mohácsra?

Nem is rossz gondolat. Valamit motyogtam az ismeretlennek, aki tiszteletreméltó szennyes szakállt és piros sapkát viselt. Most utólag azt hiszem, hordár lehetett. Homályosan éreztem, hogy belenyúlt a tárcámba és vitt magával. Azután már nem történt semmi. Csak úgy rémlik homályosan, hogy később valami hajón ültem és jobbkezem felől vidám zöld partok huzódtak tova. Barátom! A hordár egyszerüen feltett a mohácsi hajóra. Feladott, mint valami ócska bőröndöt. De tisztességes ember volt: tárcámat visszatette a zsebembe, s pénzemből alig lopott el valamit.

Így hát usztam, usztam lefelé a nyári Dunán. Az étteremben megittam még nehány pohár konyakot, azután egy előzékeny pincér támogatásával lementem a kajütömbe. Végignyultam a keskeny ágyon; mellettem zuhogott a lapátkerék, felettem vecsési kofák káromkodtak, de én nehány pillanat mulva már nem hallottam belőle semmit. Elaludtam, mélyen, mozdulatlanul, mereven. Még ma sem tudom, milyen a Duna Budapest és Mohács között. Néha egy tünő másodpercig éreztem, amint a hajó lassított, a hullámok táncoló fénye bevetődött a kerek ablak lencséjén. Sőt, ha nem csalódom, amikor a lapátkerék megállott az egyik állomásnál, úgy rémlett, hogy vizimalom kelepel valahol a közelben. Ezt a hangot jól ismerem, még hazulról, s újra édesdeden elaludtam tőle.

Vajjon mennyi ideig tarthatott az út? Rettentő, mozdulatlan csöndre ébredtem; a fülke koromsötét volt, s csak később, amikor megütötte fülemet a viz halk locsogása, jöttem rá arra, hol is vagyok tulajdonképpen. Tapogatódzó ujjammal végre nagynehezen megtaláltam a villamos kapcsolót, s a hirtelen erős fényben hunyorogva rendbeszedtem magam. Az agyamat, bizony az agyamat erősen nyomta valami, s arcom rettentő ostobán meredt rám a kajüt tükréből. A hajó mozdulatlanul pihent, s én kitekintve az ablakon, megpillantottam a nagy, fekete folyamot, amelyen csak egy halvány csillagsugár tört meg enyhe remegéssel. Óh ezek a csillagok . . . Kezdtem magamhoz térni.

Sietve elhagytam a fülkét. Természetesen minden úgy történt, ahogyan sejtettem. A matrózok bentfelejtettek a hajóban, s én éjfél utánig ott aludtam az állomáson. Végigbotorkáltam a kihalt fedélzeten, s egy keskeny pallón egyensulyozva sikerült eltávoznom a hajóról. Mohácson voltam; életemben először. Azt kérded tőlem, hogy milyen város Mohács? Nos kérlek, Mohácson van egy villanylámpa, a lámpák után poros nyári akácok jönnek, az akácok felett pedig ragyog a Nagy Medve. Jobbra balra az uton sárga földszintes házak vannak. Többet igazán nem mondhatok.

Mit tagadjuk, megérkezésem után öt perccel halkan, de meggyőződéssel káromkodni kezdtem. Még tévedésből sem találtam egy lelket az utcán. Mélyen, rendületlenül, felsőbbséges nyugalommal aludt ez a vidéki város, s én dühöngve kószáltam a fekete ablakok alatt. Ha legalább inni lehetne valahol!

Vasvármegy adadás

Uj Idők 1924. XXX. 13 sz Pnép

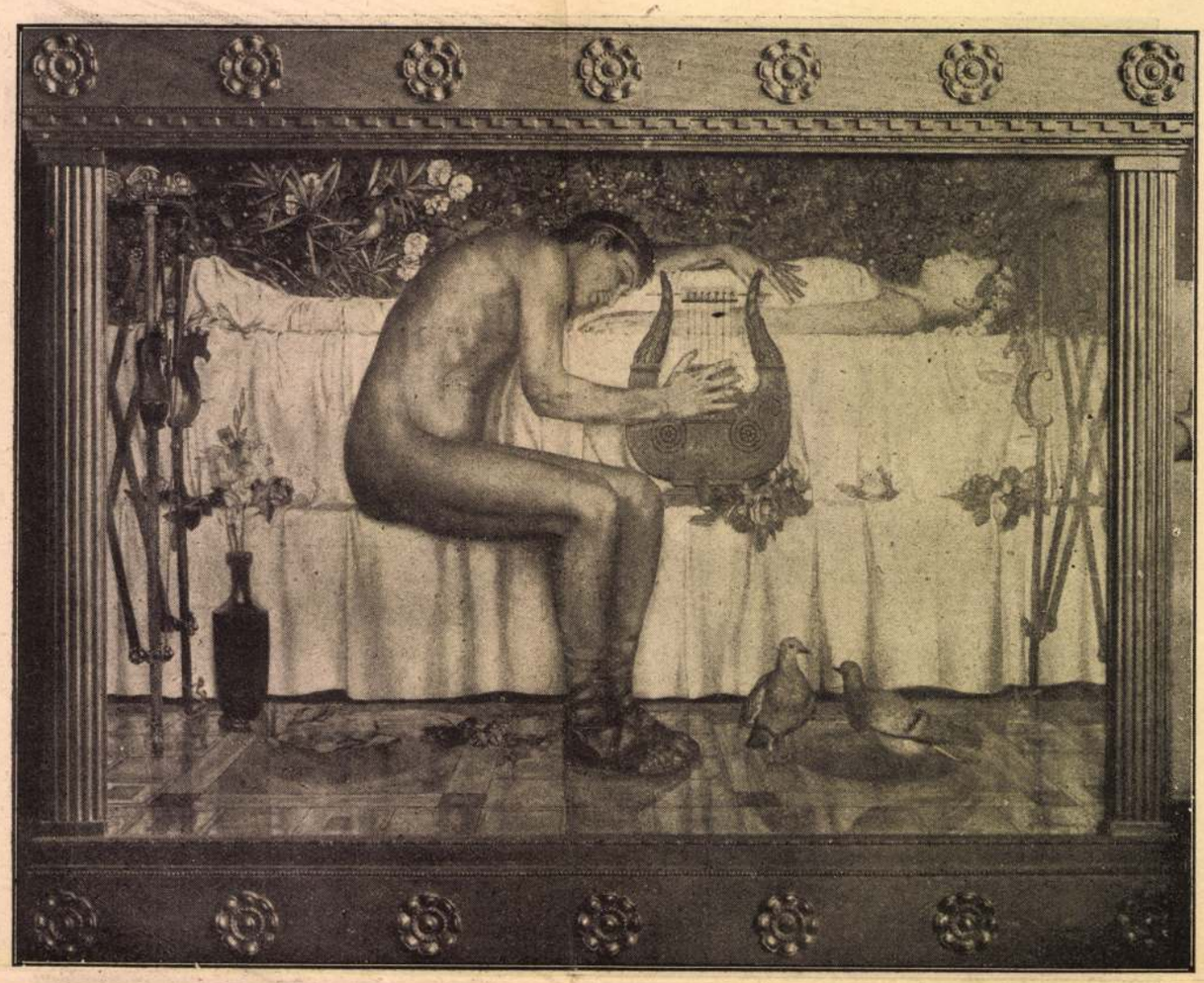

Orfeusz és Euridike. Kacziány Aladár festménye a Szövetség kiállításán

— Inni? — hökkentem vissza egy kissé. — Inni? Hiszen ez természetes. Mit csináljon az ember éjszaka, egyedül Mohácson.

És itt derült ki pajtás, hogy én alapjában véve lelkiismeretlen, kártékony gazember vagyok. Uj reményre ébredve, vágtam neki az utcának. Kávéház mindenütt van a világon. Éppen Mohácson ne lenne? De hátha becsukták. Nem néztem ki ebből a szelid városból, hogy itt éjfélután még mulasson valaki. Azért mégis elindultam keresni. Nem jött szembe senki, akitől útbaigazitást kérhettem volna, de valami csodálatosan éles ösztön vezetett előre. Keresztül-kasul jártam az utcákat, néha nekimentem egy távírópóznának, valamelyik palánk mellett csalánba léptem, de mindez nem vette el a kedvemet. Ám hiába volt minden. Végül is leültem az árokmenti puha fűbe. Mellettem megszólalt egy bolondos tücsök... Ördög vigye az ilyen éjszakákat.

De egyszerre csak... ah, micsoda hangok! Jóságos Isten! Hiszen ez... Hiszen ez cigányzene! Bravó! Meg vagyok mentve! Felugrottam és szinte rohantam a hang irányában. Rövidesen kibukkantam valami terecskére, s az egyik zúgban megpillantottam a kávéház ablakát. No most már nincs gondom az éjszakára... Bevágtam az ajtót, s ott állottam a homályos helyiségben. Bizony szomoru helyecske volt. Mohácson éjfél után nincsen villany, s a kávéházban karbidlángok égtek, akárcsak nálunk a gyümölcsöskocsikon. A három szál cigány szeme felcsillant megérkezésemre, a pincér hirtelen lóbálni kezdte a szalvétát, s az egyik mulató társaság leplezetlen érdeklődéssel bámult rám. Én kikerestem magamnak egy csöndes ablakzúgot, magam elé tettem cigarettatárcámat és bort rendeltem. Egy perc múlva hozták is, karcsu palackkal, ezüstvödörben. Mit csináljak? A sors akarta. Igyunk.

Később lassan figyelni kezdtem a mulató társaságot. Nagyon érdekes csoportozat volt. Egy húsz év körüli szőke leány ült az asztal legszembetünőbb helyén, körülötte három fiatalember, oldalt pedig szerényen, de boldogan elvonulva a papa és a mama. A leány bájos, finom, elragadó teremtés volt, ez meg is látszott a három fiatalember szemében. Vörösbort ittak mindannyian, huzatták a cigánnyal és énekeltek. Az ifju hölgy időnkint hangosan felkacagott és ilyeneket mondott:

— Pista, maga remek alak!

Pista erre vidáman felemelte a poharat és harsány hangon kiáltotta:

— Arról, hogy az a magasságos Atyaúristen bennünket meg ne segítsen, szó sem lehet!

Összecsendültek az üvegek, a papa is ivott, sőt a mama sem kérette magát, csak szeliden intette a fiatalokat:

— Vigyázzatok gyerekek, mert baj lesz.

A társaság hangulata engem is jókedvre derített. Már a második üveg bort hozta a pincér, s én sürün töltögetve a poharat, nyájasan és barátságosan néztem őket. Kétségtelen, hogy ez a fiatal hölgy volt a legszebb mohácsi leány. A mohácsi szép leány. Ilyen mindenütt van a világon. Éppen Mohácson ne legyen? Abban is biztos voltam, hogy ősszel férjhez akarják adni. Vajjon ki lesz a három fiatalember közül. Az egyik jogásznak látszott, a másik megyei hivatalnok lehetett, a harmadik gazdász. Biztosan ez lesz a szerencsés. A Pista.

Éva férjhez megy

— Elbeszélés —

Irta: **Benes Klára**

Egy kis budai ház előtt orgonabokrok hervadtak az ablak alatt. Az ablakok rácsozottak voltak s a rácsok között kivirított a muskátlivirág. A szobában a muskátlik mögött keservesen zokogva ült a leány. A leányon kedves kis nyáriruha volt — disztelen és sima — amilyet sajátkezüleg varrnak a budai urileányok. A kezében valami kis himzést szorongatott és mellette a földön egy levél hevert. Érezte, amint lecsuszott öléből, de nem hajolt le érte. Jó annak a föld is.

A gázgyári mérnök irt; a csunya mérnök, akit nem szeretett. Udvarias és igen válogatott kifejezésekkel adta Éva tudtára, hogy szereti és ha a kisasszony is ugy érzi, hogy viszontszerelemre hajlandó lenne, ő volna a világ legboldogabb embere.

Éva szomoruan nézett maga elé és sóhajtva gondolt arra az érzésre, melyet a gázgyári mérnök viszontszerelemnek nevezett. Szinte mosolygott, amikor elképzelte ezt a kis vézna alakot, amint a szerelemről beszél! És mégis! Joga van hozzá! Jóállásu, biztos jövedelmü ember, aki nősülni akar és feleségül akarja venni őt, Kállazdy Évát, kinek egyetlen hozománya a két nevetős szeme.

És Éva tudta, hogy mit fog felelni. Tudta, hogy igent fog mondani, még akkor is, ha a szive megszakad. És be fogja hunyni a szemét és nem fog a másikra gondolni — nem — mert már huszonkét esztendős — és fél, hogy örökké pártában marad.

Ott ült a rácsos ablak mögött és gondolatai visszafelé szálltak. Nem nagyon messzire, nem kellett nagyon távol keresgélnie, csak tegnapra gondolt és tegnapelőttre. Véletlenül mind a két napon arra jött a jogász és ő mosolyogva dugta ki kezét a muskátlivirágok között. Egypár szót váltottak, de csak éppen annyit, amennyit az illendőség megenged, amikor egy ablak van kettőjük között...

Az tegnap volt.

És most lassan leszállt az alkonyat és Éva látta, amint a járókelők árnyéka mindég hosszabbra és hosszabbra nyúlik az utca tulsó oldalán. Ekkor furcsa egyenlőtlen lépések kopogtak végig a kövezeten. A leány ijedten huzódott odébb. Kezét szivére szorította és remegőn nézte, amint lassan méltóságteljesen jött be a kapun a gázgyári mérnök a válaszért. Kimérten lépett és az arca rettenetesen komoly volt. Látszott rajta, hogy ünnepi diszbe öltözködött. Világos-kék kézelőt huzott és fekete zsakettot. A kezében lankadtan hervadt egy ujságpapirosba csavart piros szegfücsokor.

Ha Éva nem lett volna olyan végtelenül szomoru, talán nevetett is volna a kis furcsa emberen. De most igazán nem volt nevetős kedve! A szája sirásra görbült és bágyadtan lehajtotta a fejét. Ez talán azért is volt jobb igy, mert nem kellett Fekete Kázmérra néznie, mialatt az ünnepélyesen készülődött a mondókájára.

Egypárszor köhögött és kissé akadozott az elején, de azután folyékonyan beszélt.

— Éva kisasszony — mondta — elsősorban azt akarom, hogy ön tudja meg, hogy én önt végtelenül szeretem. Ez nem egy hirtelen jött érzés, amilyennel holmi ficsurok tolakodnak a leányok elé, hanem becsületes szivbeli érzemény. Szeretem önt azzal az érzéssel, amellyel a komoly férfi szereti a szerelmesét, tiszteli a menyasszonyát és becsüli a gyermekei anyját. Mert tetszik tudni, én nem szégyenlem bevallani, hogy nagyon szeretem a sok kisgyermeket. Tudom, hogy ez amolyan régimódi szokás, de hiába, nem tehetek róla. Én egy komoly és becsületes házas-

A Céhbeliek kiállításából. Horvai János: Ecce Homo

életre gondolok, amely kölcsönös tiszteleten és szeretetten alapszik és ahol a kisgyerek nem fogy ki a házból. És ugy vélem, hogy ön, Éva kisasszony ugyanezt akarja. Ön nem olyan leány, aki a házasságot tréfának veszi.

Kivette zöldkockás zsebkendőjét és egypárszor végigsimította a homlokát. Látszott rajta, hogy most jutott el ahhoz a ponthoz, amelyet a legveszélyesebbnek itélt. Halk hangon folytatta:

— Azt bizonyára tetszik tudni, hogy már nem vagyok amolyan ugrifüles legény. Igaz, öreg ember sem vagyok. Amolyan harmincas. Sajnos, a legvégén. Persze, egy fiatalabb ember szemrevalóbb, mint én, már ami a ránézést illeti és én is más voltam tiz esztendő előtt, de akkor még nem voltam nyugdijas gázgyári ember, csak amolyan kis vidéki mérnök, aki ebédre szalonnát és kenyeret eszik; ön pedig, Éva kisasszony, akkor még bizonyára iskolába járt és mi, sajnos, nem ismertük egymást, hiszen én csak tavasz óta vagyok abban a szerencsés helyzetben ismerhetni önt. De amikor először megláttam, a szivem mindjárt azt sugta nekem: Kázmér, nézd meg ezt a leányt. Ezt a jó Isten is neked teremtette! Mosolygó és üde, mint egy tavaszi virág! És te kötelességtudó, jó ember vagy és megérdemled, hogy egy ilyen gyönyörüszép feleséged legyen.

Éva nem felelt. Ő is arra a tavaszi napra gondolt, amikor először találkoztak a kiránduláson. A Zugligetre gondolt, a Zugligetben egy virágos rétre, ahol kipirult arccal és lobogó hajjal táncolt a fiuval, akit szeretett. A tekintetük egymásba fonódott és lángolva

Uj Idők 1924. XXX. 11. sz. (Pép

Lovasünnep a Nemzeti Lovardában. A Jeue de Barre résztvevői:
Gróf Salm Hermanné. Gróf Almássy Pálné

Labori fényképei

Báró Madarassy Beck Tessa. Kánya százados

égett, kezük összesimult és a bokrok alján az ajkuk összeforrt. Az első édes szerelmes csókja volt, — az első mámora, — és boldogan reszketett bele. Dehogy is gondolt a kis kopasz Fekete Kázmérra, aki az anyák közt üldögélt a padon és az uzsonnáskosarakat segtette vinni. Annyira betöltötte lelkét a saját boldogsága, hogy észre sem vette, hogy az is egy eleven ember, aki él, lélekzik és nősülni akar.

És Fekete Kázmér tovább beszélt. Beszélt a kis lakásról a Templom-utcában. A butorok régiek, nem most vette őket. Minden az édesanyjától maradt. Az — a jó Isten nyugosztalja — nagyon megbecsülte mindenét. Egy bögre sem tört el a kezében. A butorok formája persze régimódi, de a két polituros szekrényen egy karcolás sincsen és a zöld sezlon olyan, mint hogyha tegnap hozták volna a boltból. Csak vasárnap veszik le róla a vászonhuzatot. Derék jó asszony volt az édesanyja; még a halálos ágyán is figyelmeztette a fiát, hogy becsülje meg azt, ami az övé. És, ha egyszer abba a szerencsés helyzetbe kerül, hogy asszonyt hoz a házhoz, jól nézze meg, akit kiválasztott, de leginkább mégis csak arra ügyeljen, hogy olyan leányra essék választása, aki csinos és rendes önmagára is. Mert a lompos nő tenyerébe rejtve hordja a

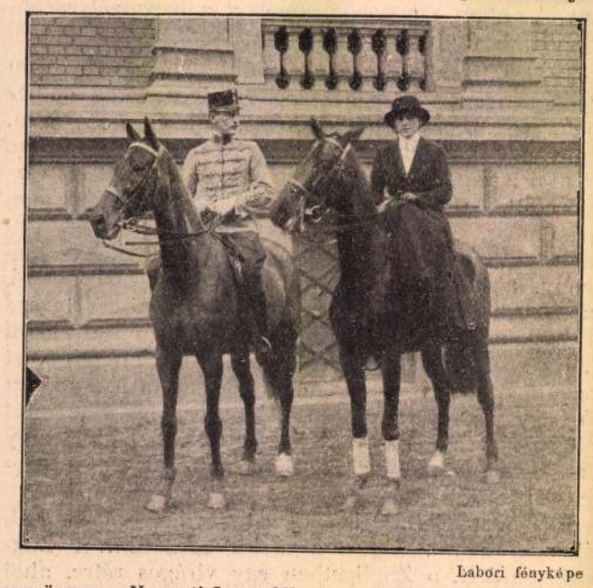

Labori fényképe

Lovasünnep a Nemzeti Lovardában. A Jeue de Barre résztvevői:
Báró Berg Miksáné. Gráfy főhadnagy

szegénységet. És ő megkövette édesanyja szavát: Jól megnézte, akit kiválasztott, de mindig csinosnak és rendesnek találta.

Éva lesütötte a szemét és nem felelt. Valamiképpen fájt neki Fekete Kázmér beszéde. Bántotta a lelkiismeretét, hogy ez egy ilyen jóravaló és rendes ember és ennyi becsületes érzéssel vonzódik hozzája. Nem tudta ezt ilyen világosan, de valahol a bensejében megszólalt valami, ami biborpirral öntötte el arcát. Ugy érezte, hogy ez a kis kopasz ember sokkal különb nála.

Szeretett volna szépen válaszolni, de nem tudta kellőképpen kifejezni magát. Éva nem volt a hosszu magyarázatok és a lélektani problémák mestere; egyszerüen vette a dolgokat, ugy ahogy adódtak, — egy kissé nevetve és egy kissé sirva. Mialatt arra gondolt, hogy talán a legjobb volna semmitsem mondani, elnézett Fekete Kázmér feje fölött az ablak felé, mint hogyha a mennyországot keresné a szeme.

A kis kopasz ember áhítatosan nézte. Igy meg sokkal elragadóbbnak találta. Kinyujtotta feléje a kezét:

— Megtisztel engem gyönyörü kezével, Éva kisasszony?

A leány végre megtalálta a szavakat.

— Nagyon megtisztel az ajánlatával, mérnök ur, de leginkább mégis csak azzal tisztel meg, hogy annyi szépet és jót előlegez nekem, mikor voltaképpen alig ismerjük egymást. Igaz, találkoztunk egypárszor társaságban, de az semmitsem jelent. A jó modort éppen ugy felhuzzuk, mint a diszes ruhát, amikor emberek közé megyünk.

Fekete Kázmér öntudatosan rázta a fejét:

— Nem a ruha teszi, kisasszony, hanem az érzés, ami a szivben lakik. És a müvelt ember rendelkezik olyan ismeretekkel, hogy meg tudja különböztetni a rosszat és a jót.

Éva csöndesen bólogatott és ekkor a kis kopasz ember egy hirtelen elhatározással melléje lépett. De, ugylátszik, megijedt a saját bátorságától, mert megint csak félszegen húzódott odébb.

— Akinek ilyen ártatlan a nézése, mint önnek, Éva kisasszony, az a jónál is jobb. —

A leány pirulva nyujtotta a kezét.

— Maga egy jóravaló ember, mérnök ur és én elfogadom az ajánlatát.

Fekete Kázmér egy karosszék támlájába fogód-

Az óra

Elbeszélés

Irta Heltai Jenő

Ez a történet, amelyet most önöknek elmondok, egyike életem legkülönösebb történeteinek, mert szálai a kilencvenes évek elejéig nyúlnak vissza.

Abban az időben a szemmérték-hitelesítő-hivatalban voltam alkalmazva. Ezt a hivatalt a mérték-hitelesítő-hivatal mintájára szervezték. Hivatali helyiségeink a Rézmálon voltak és öten ültünk egy poros asztal előtt. Dolgunk nem volt, mert sohasem jött el senki, hogy a szemmértékét hitelesítse. A másik szobában ült a főnökünk és neki sem volt semmi dolga, amit abból következtetünk, hogy folyton a nevét írta nem létező akták és nyugták alá.

Idilli nyugalmunkat egy napon hangos ketyegés zavarta meg. Órát kaptunk a hivatalba, nagy, gömbölyü faliórát, amely pontosan megmutatta, hányat ütött az idő vasfoga. Főnökünk összehívt minket és szigorúan közölte velünk, miért hozatta az órát? Egyet az ő szobájába, egyet a miénkbe. Azért, hogy ellenőrizhesse, hogy mikor jövünk és mikor távozunk. Ezzel ismét visszafordult berkeibe és ismét folytatta az akták aláírását.

Az óra valósággal fölfordulást szült szerény körünkben. Ketyegése elrabolta álmunkat és megzavarta ébrenlétünket. Kiderült, hogy az órát minden száz évben egyszer kell felhuzni és akkor száz évig fennakadás nélkül jár. A száz év pedig csak egy hét előtt kezdődött. A mutatóját hiába akartuk hátraigazítani, szilárdan állt, mint a Malakoff-tornya. Végre is meggyülöltük őt és elhatároztuk, hogy megszabadulunk tőle.

Akkoriban valamennyien igen rossz anyagi viszonyok között éltünk, mert a fizetésünk nagyon kevés volt, az előlegünk pedig oly nagy, hogy elsején rendesen két-három levélbélyeget kaptunk ki fizetés gyanánt és még abból is vissza kellett adnunk egy-egy brittanikát a pénztárosnak. Az órát tehát kineveztük mentő-horgonynak és egy napsugáros délután elvittük a zálogházba. Rövidebben szólva, becsaptuk. A zálogcédulát pedig odaragasztottuk az óra helyére, hogy becsületességünket napnál fényesebben bebizonyíthassuk és hogy főnökünknél rámutathassunk arra a tényre:

— Nem halt meg az óra, csak alszik.

A pénzt, amelyet az óráért kaptunk, őszintén megvallva, elittuk. És amikor vidám poharazás közben hirtelen föltámadt bennünk a lelkiismeret intő szózata: pokoli terv fogamzott meg az agyunkban. A főnöknek nem szabad észrevenni az óra eltűnését. És pokoli tervünket olyan ravaszul hajtottuk végre, hogy a szemmérték-hitelesítő-hivatal főnöke háromnegyed évig tényleg nem vette észre a hiányt.

A dolog rendkívül egyszerü volt. Főnökünk ugyanis sohasem jött ki a mi szobánkba és csak az ajtón keresztül hallhatta az óra ketyegését. Hogy tehát ez a csönd el ne áruljon minket, fölváltva minden félórában más és más hivatalnok ketyegett a főnök ajtaja előtt. Lassankint annyira tökéletesedtünk a ketyegés művészetében, hogy a legöregebb svájci órát is be tudtuk volna csapni. A főnök órája pedig, a mi korrekt és soha nem pihenő ketyegésünket hallván, új tűzzel ketyegte rá a választ.

Egy borús decemberi napon szokatlan dolog történt. Jelenkezett valaki, aki a szemmértékét akarta hitelesíttetni. A hivatal létesítése óta először. A ketyegés sora éppen rajtam volt és én ketyegve indultam a főnök szobája felé, hogy a különös esetet bejelentsem neki. Az ajtó előtt egyik kollégám átvette tőlem a ketyegést és én benyitottam. Mint Xavier de Montépin mondaná: borzadalmas látvány tárult szemem elé. Főnökünk ott állt az ajtó előtt és ő is lázasan ketyegett. A szerencsétlen szintén becsapta az órát és ő is ön-ketyegéssel pótolta a hiányt.

Kevéssel azután feloszlatták a szemmérték-hitelesítő-hivatalt.

Beethoven. Horvai János szoborműve a Céhbeliek kiállitásán. Megvette az állam

Uj Idők 1922. XXVIII. 1. 77 4. l. kép

Korunk asszonya

— *Előszó. Levél korunk asszonyához.* —

Megvallom, Asszonyom, reszketek a félelemtől, ha arra gondolok, hogy az Ön szép fehér homlokán haragos ráncok futnak össze, amint e cikk ormára írt címet elolvasta. Joggal neheztel érte, belátom. Aki az asszonyt, mint témát veszi a tollára, számtalan bűnnek, botlásnak, szükségtelen veszedelemnek s a nagyképűsködés, vagy a léhaság vádjának teszi ki magát, mint azt már Maffeo Vegio, Leon Battista degli Alberti és Castiglione gróf sajnálatos példája mutatja. Asszonyról írni: ezt csak költőnek, orvostudornak, papnak, vagy moralistának volna szabad. Sajnos, nem tartozom egyikébe sem e tisztes céheknek s ezért írásom tele lesz jóindulatu tévedésekkel. Nem is bizakodom abban, hogy a női nem alapos ismerőjének tartsanak, miután végigolvasták megfigyeléseimet a modern asszony különböző tipusairól. Szeretni sem fognak jobban, mintha elhallgattam volna gondolataimat: ez azonban — őszintén szólva — nem aggaszt túlságosan, mert sohasem vágytam arra, hogy az asszonyok szeressenek engem, ellenben boldogtalannak érezném magamat, ha én nem szeretném az asszonyokat. És ezt ne vegye szerénytelenségnek, frivolitásnak, vagy nyegleségnek: ez alázatosságomat és önzetlenségemet jelenti csupán. Megelégszem a rajongó, a hívő, a pap, a sekrestyés szerény szolgálatával; félek, sőt irtózom az istenittetés szörnyű terhétől, amely ama kiválasztottaknak jutott osztályrészül, akiket a nők túlságosan szeretnek. Ön multkor azt mondta, hogy én vagyok utolsó példánya annak a kivesző fajtának, amelyet a „lovagias nőtisztelő", a „kóbor lovag", a „szerelem szerényen epedő dalnoka" csúfnéven emlegetnek. Igaza van. Nem vagyok szélesvállú szerelmi gladiátor, nem tudok shimmizni, nincsenek politikai, üzleti, szalonéleti, szerelmi sikereim, amelyek jogot adnának ugy bánni a nőkkel, mint a bayadérokkal, vagy a gyermekekkel.

Nincs bennem semmi abból, amit a XX. század asszonya a férfiideálban megkövetel. E részben ott vagyunk, ahol a mult század közepén volt a művelt európai társadalom. Taine (ismeri Asszonyom, Graindorge F. Tamás úr 1865 előtt írt párisi jegyzeteit?) az akkori férfiideálról megemlékezvén, ma — csodálatosképpen — szóról-szóra idézhetjük következő szavait:

„Jól fest a csupasz homlok; hirdeti, hogy *élt az ember*. De mindenesetre jó, ha egészséges orca, erős fog, vakmerő fenegyerekpofa is járul hozzá, szóval, ami bizonyítsa, hogy még *most is él*. 1830 felé a rajongó mellbetegeket szerették; most a gyakorlati észjárásu fickókat. Az idegek uralmát az izmok uralma követi".

Nos Asszonyom, ezek után ön megérti, hogy nem sok kilátással pályázhatom a nők kegyeiért. Ezért merészkedem neki vágni e cikksorozatnak. Nem leszek sem elég goromba, sem elég kiábrándult; sem elég eredeti, sem kellőleg dekadens. Semmi esetre sem engedem meg olvasóimnak azt a gyönyörüséget, hogy igy gondolkodjék: „Lám ez a jóizlésű szerző az összes nőket deklasszifikálja csak azért, hogy az én összehasonlíthatatlan elsőségemet kidomborítsa. Hálát adok az Istennek, hogy nem vagyok olyan, mint a többi asszony, a publikánus és a vámos felesége". Nem, Asszonyom, bármint neheztelnek rám bájos olvasóim, én az asszonyok erényeiről is meg fogok emlékezni. Ha másért nem is, de azért mindenesetre, mert ön is közéjük tartozik, ami nagy szerencse nekik is, nekem is, az egész emberiségnek, ennek a nyomorult, véres, ostoba századnak, ennek az emberevő durva kornak, amely a világ teremtése óta legtöbbet vétkezett önmaga és a jó Isten ellen.

Ezekután, mint lelkiismeretes iró, aki tárgyát tudományos rendszerességgel óhajtja kezelni, szóljunk valamit e cikksor szelleméről, módszeréről és beosztásáról.

Mindenekelőtt be kell vallanom, hogy képtelen vagyok akár egy sort is írni a modern asszony jelleméről, külső és belső tulajdonságairól, szépségeiről, gondolatvilágáról, mulatságairól, szeszélyeiről, szerelmeiről és szenvedéseiről, — ami ujság volna akár az Ön, akár pedig a férfiak szemében. Meg kell állapitanom, hogy a modern asszonyban az a legérdekesebb, hogy megtévesztésig hasonlít egyéb korok asszonyaihoz. Ez tudniillik azt akarja jelenteni, hogy a világon semmi sem olyan változatlan, mint — hála Istennek — az asszony. Talán csak a gyermek — ez a fiatal, egészséges és elragadó zsarnok — vetélkedik véle az örökkévaló egyformaság és változhatatlanság hatalmas tulajdonságában. Ezért van az, hogy a világ is nagyjában ugyanaz, mint volt a Pharaok, Platon, a Caesarok, Nagy Károly és Napoleon alatt: mert mind e kitünő férfiakat az asszonyok, ezeket pedig a gyermekek kormányozták.

Az asszonyokat pedig már a görög mithológia végérvényesen kategórizálta, amikor a földi istenségek nőnemű egyéniségeit az alábbi osztályokba sorozta: múzsák, gráciák, hórák, hesperidák, szirének, démonok, harpiák. Vesta, a szűz és Demeter, az anya, nem klasszis, csak két fiziológiai véglet: de hogy démonikus Vesták és furiózus Demeterek éppen oly gyakoriak, mint a sokgyermekes Laura- és Lucretia-féle kövér erényhősnők (l. Heine: Eszmék), ez kétségtelen mindazok előtt, akik elfogulatlanul szeretik vagy gyűlölik az asszonyokat. Ezek a tipusok élnek és illatoznak a szigoru erkölcsü ótestamentumban és Éva, Hágár, Rebeka, Delila, Judith, Zsuzsanna és Salome nevek alatt s a távoli kelet: Egyiptom, Afrika sem marad adós az Isis, Semiramis, Didó és Cleopatra-féle analógiákkal.

Ilyenformán gyerekjáték volna szép rendben osztályozni összes nőismerőseinket, akik valaha szivünket mint szirének vagy gráciák, vagy furiák megdobogtatták. De, mint minden tudományos osztályozással, itt is baj van, drága Barátnőm. Alapos vizsgálat után rájön ugyanis az ember, hogy a természet ebben is, mint mindenben, függetleniti magát a tudósok tipizáló zsarnoksága alól. Én legalább nem ismertem asszonyt, akiben a fent elősorolt összes tulajdonságok — Antigone, Iphigenia, Medea, Kassandra, a Corinnák, Aspasiák, Artemisiák, Judithok, szent Klárák és Ceciliák és Erzsébetek és Teréziák összes bűneit és erényeit ki ne lehetne mutatni legalább oly meggyőzően, mint a miliő-elméletből a görögök, olaszok és flamandok teljes érzéketlenségét a képzőmüvészetekhez.

Emiatt kénytelen vagyok valamicskét engedni a szigoruan tudományos módszer elveiből. Legjobb lesz, ha ebben is, mint a szerelemben (ami amúgyis bizonyos összefüggésben van elmélkedésünk főtárgyával) a véletlen, az isteni sugallat és a költői intuitio mindenhatóságára bizzuk magunkat. Jó ómennek tartom, hogy az asszonyról akarván elmélkedni, véletlenül kimondtuk ezt a szót: szerelem. Ezzel a varázsigével talán nem tévedünk el Theseus labirintjában. Én mindenesetre rábizom magamat az én Ariadném aranyfonalára s tekintetemet bekapcsolom az ő okos, szelíd, szép szemének pillantásába. Igy nem lehet eltévedni. Az út sugáregyenes: Petrarkának keskeny útja ez, virágos, tövises, meredek, sziklás, illatos ösvény, amely a napfényben csillogó kapuhoz, az élet és a szerelem, az elragadtatás és a boldogság ragyogó márványkapujához vezet.

Nyujtsa a kezét, drága Asszonyom.

Surányi Miklós

M. D. K.

HORVAI János szobrász

Bp. Várpalota, tanácterem teraszának korlátján álló szoborolak

Érnek és Jókedv

Ybl Buda 268, l, 276. l.

MDK

Horvai Jánosné

Internált román, paszt.

Pierrot hadikutya, "

l. Képzőművésznők E. 9. kiáll. N. Szal. 1917. ápr.

lo. 1.

MDK

Horvay Jánosné, szobrászm.

kisplasztikai tárgyakkal szerepelt.

Az Ipm.Társ. kiáll.-a. -Lipótvárosi Kasz.nyári
Magyarság. 1922. dec.13. 5.l.

Hovvány József
festő

M.D.K.

Méltatás.

Farkas Zoltán: Keresztúry Dezső: Balaton. — 46 lap.
Művészet, 1960. november.

M.D.K.

Horvai József.

És Jankovich Gyula szobrászmüvészek megbizást kaptak Bezerédj István szobrának elkészitésére Szekszárdon.

Bezerédy István szobra Szekszárdon.
Városok Lapja. 1910. VI.évf. 5.szám.

Horvai Jánosné MDK

Csendélet, olf.

Tavaszi Tárlat
Nemzeti Szalon 1921. junius

MDK

Horvai Jánosné, festőm.

Csendélet. Of.

Nemz. Szal. 1919. okt.kiáll. Kat. 7.1.

MDK

Horvay János
szobrász

A Kossuth szobor pályázat eldöntésénél pályaminká-
jával kudelmet váltott ki.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben.

M.M.M. Évkönyve 1952, 16 l.

MDK

Horváth János
szobrász

Ripost „Horváth Kossuth"-járól.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben

M.M.M. Évkönyve 1952, 191.

MDK

Horvay János
szobrász

1926-ban megkezdi a Kossuth szobor fő-alakjának
kőbefaragását.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz és magyar művészetben

M.M.M. Évkönyve 1952. 18 l.

Horváth János
szobrász

MDK

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben

MMM Évkönyve 1952. 16 l.

Horvai Jánosné

1924. máj. MKE

kiállt Nemzeti Szalonban

Öreg vincellér, pastell

Budai részlet, " "

~~Árpádkori Kard VII-241~~

Horvai Jánosné

1913. ~~[illegible]~~ máj. – jún. kiáll. MKE
Nemzeti Szalon
Virágok, pasztell.

1914. n. o.
Judás, bronz, 200.–

1915. MKE kiáll n. o.
Anyám, pasztell
Virágok, vízf. 150.–

1919. okt. kiáll.
Csendélet, olaff.

Nagy Iván: Magyarország családai

III. 148.

Horvai Jánosné

1921. jún.

KPH-Nemzeti Szalonban

Csendélet, olaj.

La Tène - kori karperecz VI. 18

— — bronzbádogból

készült alakok VI. 18.

Horváth Jánosné

Nemzeti Halon

1915 marc

~~Bronzsarló IX. 51.~~

~~fegyver III. 16~~

Horvai Janiszné

festi, szobrai

Neuveti Salon

1914 März

~~Brouzmécses, sómai VI. 131.~~

Horvai Jánosné

Nemzeti Szalon

1924 maj

Ipolyság V. 163.

Horvay János

A Vigasztaló c.
nobrunak repr.
32. n.)
Uj Idők 1929. 167 l.

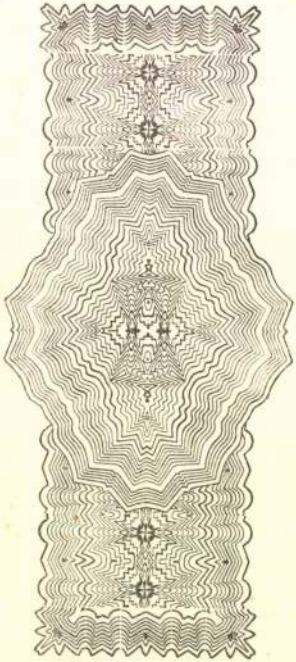

Pécs, 1935

Lát után 45 napra

váltónál fogva Nag

Eg

értéke teg

Fekete Ernő úrnak

Budapest

fizetendő Budapesten

R. J. E. — 846. M.

Horvay János

Rubinek Gyula
siremlike, repr.
Uj Idők 1929.
45 117.

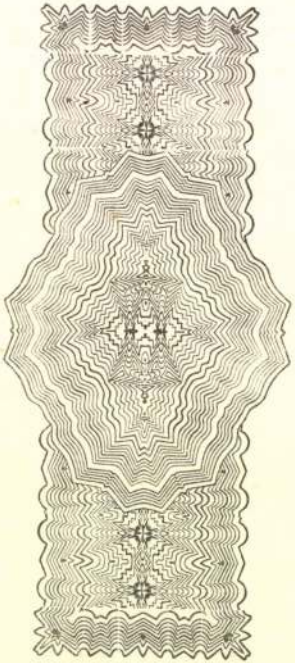

R. J. E. — 846. M.

Pécs, 1934

1935. július 1-én

váltónál fogva Nag

Egy

értéke tegy

Fekete Ernő urnak

Budapest

fizetendő Budapesten

H o r v a y J á n o s
szobrász

Uj Nemzedék. 1926.márc.7. (Tizennyolc év után ma veszi át a főváros H.J. Kossuth-szobrát.)(Képpel.)

Horvay János

zvód
z

Ujság. 1927. nov. 13.
(Hogyan képzelem én el
Kossuth Lajos szobrát?)

XXIIÈME EXPOSITION BIE

1940

N c

Prénom et nom:	
Adresse:	
Date et lieu de naissance:	

Titre de l' oeuvre

H o r v a y J á n o s
szobrász

Ujság. 1931.ápr.5. (Miért nem állitják fel Erzsébet királyné szobrát ?)

Horvay János

wód
z

Ujvári Imre:
A Kossuth-szobor
titka. Jövendő
1945. I. évf. 5. sz.
képpel.

0448/1939.III

szám.

BUDAPEST 1939 NOV. 11. 15. AH 5 AH

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének,

Budapest,IX.Hőgyes Endre-

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Díj átalányozva

Horvai János

Johann Horvai

Fenti rágalmiról.

Varsányi, Matthias: Ein Lutherdenkmal in Budapest. Ungarn 1942. Oktoberheft.

Horvay János

cikk

Vásárhelyi Gyula:
Beszélgetés Horvay János szobrászmű-vésszel.
Ujság. 1927. okt. 30.

LA BIENNALE DI VENEZIA

XXIIÈME EXPOSITION BIE

1940

N o

Prénom et nom :	
Adresse :	
Date et lieu de naissance :	

Titre de l' oeuvre

Horvai János

Eszitette a dobsinai
Kosmeth szobrát..
bronz nelliszobor
Eippel.
Vas. Ny 1907
500. l

VU. 1901. 261. l (képpel)
263. l
661.

1902. 625, 636 (kép) 638, 657, 660
676, 721

1903. 682, 703, 794, 834,

1904 (28) 124, 222, 663, 757, 763,
770

1905. 314-15, 617-18, 724,

1906 236, 600-601,

1907. 300, 420, 499-500, 774,
782, 827, 842,

1908. 317, 381, 401, 832,

1911. 653-57, (Mnoésiánk mü-
képei arak Fermükben)

1912. 888

1914. 7, 309, 512,

1915. 765 | 1916. 746 | 1917. 253.
256-57

1918. 305, 316

Horvay János

vrd

Wick Kassatöst

218. l. 222. l.

224. l. mellett

a szobor

szepl.

422

Horvai János

rood
2
Ybl utolsó 69. l

Carton
Szenrajz

Kuria

35 ~~Lotz Károly:~~

3570 Justitia.

~~A~~ Dicssugaraktól kör~~nyezett~~ ülvett a
~~szembe néz.~~ Jobb kezében pallost, fe
sulyban lévő mérleget tart. Redőnyös
bogtatja.

Szines ecsetrajz, méretei 2
Vétetett az 1905: III. 7-ik
(213-905)

1905

Kuria. menyezetének
kiépő sébe.

ger munkája jól illusztrálja, hogy a tomográfiás vizsgálatok máris mennyire megváltoztatták a vita állását. Egészen a legújabb időkig a geofizikusoknak elsősorban a gravitációs tér változásaiból kellett anomális tömegek jelenlétére következtetniük a köpenyben — anélkül, hogy képesek lettek volna meghatározni a sűrűséganomáliák mélységét. Most már abban a helyzetben vannak, hogy közvetlenebb módon meg tudják figyelni az anomáliákat, modelleket tudnak belőlük alkotni a köpeny konvekciójáról és a gravitációs adatokkal ellenőrzik ezeket a modelleket. *(Scientific American)*

In vivo onkogének

Az elmúlt öt évben sok bizonyíték gyűlt össze arra, hogy az emberi rák kifejlődéséért — legalább részben — bizonyos gének a felelősek. Ezek azonban csak közvetett bizonyítékok. Az viszont megállapított tény, hogy bizonyos — rendszerint jóindulatú — „protoonkogének" az állati és emberi rákos sejtvonalakban, daganatos szövetekben található onkogénekké aktiválhatók. Ha az onkogéneket laboratóriumban tenyésztett egérsejtekbe viszik be, ezek a sejtek elrákosodnak. Ahhoz, hogy csaknem normális sejteket rákossá alakítsanak, két különböző onkogén, vagy egy onkogén és egy rákkeltő anyag együttes hatására van szükség — összhangban azzal a megfigyeléssel, hogy a rák kifejlődése soklépcsős folyamat. Az átalakított (transzformált) sejtek bevitele mindkét esetben daganatok kifejlődéséhez vezet. Az onkogének konkrét szerepét a daganatkeltésben még nem sikerült közvetlenül bizonyítani. Mind a rákkeltő szerep tisztázására, mind a soklépcsős rákos folyamat molekuláris szintű vizsgálatára olyan állati modellrendszerre lenne szükség, amelyben követni lehetne egy adott onkogént, kezdve annak egy karcinogén által történő aktivációjától, egészen a daganat kifejlődéséig. Már tettek lépéseket ilyen modellrendszerek megalkotására.

Az első lépésről néhány hónappal ezelőtt Allan Balmain és Ian B. Pragnell (Beatson Rákkutatási Intézet, Skócia) számolt be a *Nature* című folyóiratban. Laphámsejtes bőrrákot idéztek elő egereken két karcinogénnel — először egy indító anyaggal (iniciátorral), majd egy „promoterrel" — kezelve őket, utána a daganatokat átültették, hogy fokozzák rosszindulatú voltukat. Az átültetett daganatokból származó DNS transzformálta az egér-sejtkultúrát. Kimutatták, hogy a transzformált egérsejtek a többféle emberi rákos daganatban megtalálható *ras* géncsaládba tartozó onkogént tartalmaznak. Ebből arra következtettek, hogy a rákkeltő anyag által aktivált onkogén idézte elő a bőrrákot.

Jobban körülhatárolt kísérleti rendszerről és a *ras* onkogén aktiválódás pontosabb mechanizmusáról számolt be legújabban a *Nature*-ben Saraswati Sukumar, Vicente Notario, Dionisio Martin-Zanca és Mariano Barbacid az (amerikai) Országos Rákkutatási Intézet (National Cancer Institute) Barbacid által vezetett laboratóriumából. Nőstény patkányokat egy indító karcinogénnel (nitrozo-metilureával, NMU) kezelve idéztek elő náluk emlőrákot. Kilenc ilyen rákos daganatból származó DNS átalakította a tenyésztett egérsejteket; egészséges emlőszövetből vett DNS-sel ezt nem sikerült elérni. Mind a kilenc patkánydaganatból származó DNS által transzformált egérsejt ugyanazt az aktivált *ras* onkogént tartalmazta.

A következő lépés az aktivációs mechanizmus felderítése volt. 1982-ben Barbacid és Robert A. Weinberg csoportja a Massachusetts Műszaki Egyetemen (Massachusetts Institute of Technology) és Michael Wigler csoportja a Cold Spring Harbor Laboratóriumban kimutatták, hogy az emberi *ras* onkogén egyetlen pontmutáció hatására válik rosszindulatúvá. A mutáció megváltoztatja a *ras* által kódolt fehérje tizenkettedik aminosavjának kodonját (a három nukleotidbázis sorrendjét, amely az adott aminosavat kódolja a fehérjében). Míg a proto-onkogén kódon esetében glicin szerepel ezen a helyen, az onkogén esetében valin; időközben kimutatták, hogy a glicint bármilyen más aminosavval helyettesítve ugyanilyen aktiváló hatás jelentkezik.

Barbacid csoportja ezután elkülönítette az egyik emlődaganatból származó *ras* gént, és meghatározta első részének nukleotidbázis sorrendjét. Ezt összehasonlítva az ugyanabból a patkánytörzsből származó normális *ras* gén bázissorendjével, megint egyetlen nukleotidbázis különbséget találtak, ami úgy változtatja meg a tizenkettedik kodont, hogy nem glicint határoz meg; ez esetben glutaminsavat kódol. A kutatók kimutatták, hogy a többi nyolc emlődaganatban is ugyanezen a helyen következett be a *ras* onkogének mutációja.

Az onkogének NMU által előidézett aktivációjának a nagyfokú reprodukálhatósága lehetőséget ad arra, hogy felülvizsgáljuk a kémiai karcinogenezis szerepét a rák kialakulásában. Barbacid csoportja szerint az általuk talált mutáció létrejön, ha valóban az NMU okozta az inaktivációt. Ha a kapcsolat biztosan megerősíthető, az NMU okozta emlőrák és általában a kémiai karcinogenezis jó modellrendszert szolgáltathat az onkogének rosszindulatú aktiválásának és azoknak a mechanizmusoknak a vizsgálatára, amelyek szerepet játszanak egy daganat kifejlődésében. Mivel az aktiválás módja az egérrákban és bizonyos humán daganatokban azonos, az ilyen rendszereken nyert eredmények közvetlenül hasznosíthatók az emberi rákkutatásban. *(Scientific American)*

Az Amerikai Magyar Mérnök- és Építészegylet

A kapcsolattörténet kutatói számára érdekes dokumentumokra bukkant Nemzeti Könyvtárunk sajtótörténész szakembere, aki a még csak töredékesen rendelkezésünkre álló nyomtatott periodikákból és kéziratokból igyekezett rekonstruálni folyóiratunk olvasói számára egy érdekes eseménysorozatot. New Yorkban 1909. január 16-án az amerikai magyar mérnökök a magyarországi, hasonló elnevezésű egyesület mintájára egyletet alapítottak. Érdekes módon erre a kezdeményezésre egy neves hazai mérnök, Bánki Donát javaslata alapján került sor.

Az egylet elsősorban azzal a céllal létesült, hogy az amerikai magyar mérnökök, építészek, műszaki szakemberek érdekeit védje, segítse önképzésüket — az angol nyelv megtanulását —, tudományos tevékenységüket, valamint hogy kapcsolatot tartson a magyarországi illetékes szervekkel.

Az Amerikai Magyar Mérnök- és Építészegylet az alakuló közgyűlésen a következő vezetőséget választotta: Pikler A. Henrik gépészmérnök (elnök); Horvay Károly építész (alelnök); Németh Zoltán gépészmérnök (titkár); Oesterreicher Sándor elektromérnök (pénztáros). A vezetőség azt is elhatározta, hogy lapot indít, amelynek első száma már 1909-ben megjelent Az Amerikai Magyar Mérnök- és Építészegylet Értesítője (angolul: Journal of the Hungarian Engineers and Architects of America) címmel. Sajnos színvonalas folyóiratukból csak az 1911-es évfolyamtól találhatók szórványszámok Magyarországon.

Az egylet tevékenységének gerincét a havi ülések jelentették, szerencsére ezek egy részének jegyzőkönyvmásolata fennmaradt, így fogalmat alkothatunk a programjukról. Az 1911. január 21-én tartott választó közgyűlés jegyzőkönyvének első pontjából például megtudjuk, hogy kapcsolatot tartottak fenn a kivándorolt magyar munkások szervezeteivel:

„Pikler elnök a gyűlés megnyitása után jelenti

1. A »Szabadság Munkásdalárda« kéri az egyletet, hogy júniusi hangversenyükre 3 tagú díjkiosztó bizottságot küldjön ki.

A meghívást elfogadjuk és a titkár utasíttatik, hogy a dalárdát erről értesítse."

Az egylet alapvető céljaihoz közelebb áll a második pont, amelyből arról értesülünk, hogy a hazai kartársakon is igyekeztek segíteni:

„2. Egy hazai feltaláló találmányainak eladására kéri az egyletet. Válaszadás céljából kiadatik a titkárnak."

A jegyzőkönyv harmadik pontja egy másik jelentős amerikai magyar testülettel kialakult kapcsolatot tár fel; egyben megtudjuk, hogy milyen jellegű előadásokat tartottak az amerikai magyar mérnökök:

„3. Dr. Kovács, a Szabad Lyceum ki-

HORVAY Károly-ezüstön

Scientific American 1985/2

küldötte kéri az egyletet előadások tartására. Jelentkeztek: Zipernovszky: Nagyvárosi gyorsvonatok. Halmos: Európai és amerikai építészet. Oesterreicher: Villamosság a nagyváros életében. Geduldiger: Vízalatti alagutak építése."

Az üléseken rendszeresen sor került a pénztáros jelentésére. Végül kitértek az új tagok toborzásának kérdésére:

„4. Elnök a titkári jelentéshez hozzászólva ajánlja, hogy kérjük a vidéki tagokat, hogy az ő geográfiai hatáskörükben új tagokat szerezzenek."

A hazai műszaki sajtó is felfigyelt az egylet megalakulására, például a Magánmérnökök Országos Szövetségének hivatalos lapja, a *Közmunka* így köszöntötte őket: „Tőlük várjuk tehát azoknak az intézményeknek ismertetését, amelyek a munka e nagy szabadságából fejlődtek ki."

Az egylet egyik legmaradandóbb produktuma az *Értesítő* kiadása volt, amelynek hasábjain mind az amerikai, mind a hazai magyarság szempontjából igen jelentős kezdeményezéseket próbáltak megvalósítani: elhatározták, egyes cikkeket angolul fognak megjelentetni, hogy a magyarországi műszaki eredményeket ismertessék amerikai körökben, másrészt amerikai műszaki folyóiratokból magyar nyelven kívántak szemlézni. Előbbi szándékukat 1912-ben jelentették be:

„Az »Értesítő« szerkesztősége alapos megfontolás tárgyává tette, hogy a lap a jövőben részben angol nyelven jelenjék meg. E módon alkalmunk lesz a hazai műszaki lapok általános érdekű cikkeit az amerikai közönséggel precíz fordításon megismertetni és reméljük, hogy a magyarországi testvéregyletek méltányolni fogják ily irányú működésünket.

Ugyancsak tervbe vettük angol nyelvű szerkesztői közleményekben a nevezetesebb európai — különösen pedig magyarországi — műszaki eseményeket közhírré tenni, alkalom adtán pedig a nagyobb magyar iparvállalatok működési körét ismertetni."

Ilyen jellegű közlemények valóban jelentek meg a lap hasábjain. Például Oesterreicher Sándor angol nyelvű cikkben referált a tordai erőmű építéséről a *Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye* című budapesti műszaki folyóirat tanulmánya alapján. Hosszú referátum tájékoztatott a kissármási, nagy jelentőségű földgázleletről Strobl Sándor vegyész tollából.

Az amerikai *„Munka megtakarító gépek és azok alkalmazása"* címmel írt magyarul Somló Bertalan. A gépesítettség magas fokának okát abban látta, hogy „A munkabér emelkedésével . . . a gyárosok törekvése az, hogy lehetőleg függetlenítsék is magukat a munkásoktól". Ma is igen időszerű kérdésekkel foglalkozott Geduldiger Ernő mérnök „Tudományos művezetés" című referátumában F.W. Taylor *„Principles of Scientific Management"* című alapvető művének ismertetésével. Megállapítja, hogy a „tudományos művezetés főelve, hogy úgy a munkaidő, mint minden egyes alkalmazottja maximális prosperálását hozza létre", és a cél „a gyártás minden egyes ágának a termelő képesség legmagasabb fokára való emelkedése". E referátum lényegében a híres-hírhedt *„Taylor System"* egyik legkorábbi magyar ismertetése. Magyar vonatkozású közleményt referáltak az amerikai *Electrical Railway Journal*-ból:

„Arad-Hegyalja-i helyi érdekű vasút a jelenlegi gazolin motorral hajtott villamos kocsik egységeit 1650 voltos egyenáramú rendszerre alakítja át. A budapesti Ganz-gyár reméli, hogy a vonalat 1912 tavaszán átadhatja az üzemnek."

Az első referátumok megjelenése után a szerkesztők felhívást intéztek a magyarországi műszaki körökhöz, jelezve, hogy nem elegendő az ügy iránti saját lelkesedésük.

„Az egyesület kitűzött programjának keresztülvitele a nevezetesebb magyar műszaki eseményeknek, találmányoknak az amerikai műszaki közönséggel való megismertetése csak a magyarországi pályatársak, gyárosok stb. közreműködésével lesz lehetséges.

Körünk vezetősége lelkesedéssel vállalta el az ezzel járó munkát és elismerést óhajt szerezni a magyar mérnöki karnak egy olyan országban, ahol — a »magyar« fogalom éppúgy mint bármely más idegenben — még küzd saját nevéért.

Az Amerikába szakadt mérnökök érzik a feladat nehéz voltát, de megvan bennük az együttérzés és kitartás. A magyarországi kartársak támogatása nélkül csak félsiker lehet a mi munkánk eredménye . . . Ormay Arthur titkár".

A világhírű *American Machinist* felfigyelt az *Értesítő* hasznos tevékenységére és elismeréssel írt a lapról. Az elnök így szólt 1913-as referátumában: „A legelső amerikai szaklapok közölték le cikkeinket és jogosan állíthatjuk, hogy a magyarországi mérnöki munkáknak az amerikai mérnöki körökben méltánylást és elismerést szereztünk."

Ezen széles körű tevékenység igen költségesnek bizonyult, nem lehetett hosszan folytatni a szerény tagdíjakból és önkéntes felajánlásokból, ezért a hazai hatóságokhoz fordultak némi anyagi segítségért az 1913. március 1-i ülés jegyzőkönyve szerint:

„. . . Titkár jelenti, hogy a Magyar Mérnök- és Építészegylet levelet írt, melyben ígéri, hogy a minisztériumhoz intézett, államsegély iránti beadványunkat pártfogólag fogja felterjeszteni . . ."

Később az Európába utazó Erdős Gyula vegyészmérnököt kérték fel, hogy a kereskedelemügyi minisztériumhoz benyújtott kérvényük elintézését sürgesse. Működése nem hozott eredményt, ezért az *Értesítő* kiadását be kellett szüntetni és így fórum nélkül maradva nem tudták folytatni tervezett referálási tevékenységüket. Ezután az egylet főleg érdekvédelemmel, a kivándorló mérnökök támogatásával, nyelvoktatással, állásszerzéssel, szakmai továbbképzéssel és szakelőadások megrendezésével foglalkozott. Az első világháború kitörésekor tovább szűkítették tevékenységüket. Az utolsó jelzések az Egylet létezéséről — a kutatás jelenlegi megállapítása szerint — a húszas évek végéről származnak.

BATÁRI GYULA

Rákos daganatok vérellátása

Judah Folkmannak, aki az idő tájt a Tengerészeti Orvosi Kutató Intézetben (Naval Medical Research Institute) dolgozott, még 1961-ben az a gondolata támadt, hogy egy rákos daganatnak ki kell alakítani a saját vérérhálózatát ahhoz, hogy egy-két milliméternél nagyobb átmérőt érhessen el. Ha ez valóban így lenne, az angiogenezis (vérérképződés) megakadályozása visszaszoríthatja a daganatnövekedést is.

Az elmúlt húsz év során Folkman a Harvard Egyetem orvosi karának kutatójaként meggyőző bizonyítékot keresett arra, hogy a szilárd szövetű daganatok az érrendszerük kialakulását daganat-angiogenezis faktor kiválasztásával segítik elő, amely serkenti a hajszálereket alkotó endotél sejtek szaporodását. A közelmúltban munkatársaival sikerült egy ilyen faktort tisztán előállítaniuk, és lehetséges, hogy egyben módszert is találtak hatásának a gátlására.

Feltételezésük vizsgálatára Folkman és munkatársai új technikákat dolgoztak ki daganatok növesztésére vérerektől elszigetelt környezetben (szűrőkamrában vagy értelen szövetekben), illetve endotél sejtek táptalajban való növesztésére. Több évig tartott, amíg egyértelműen megállapították, hogy a daganatok valóban kiválasztanak diffúzióra képes endotél-sejt növekedési faktort, amely serkenti az angiogenezist. Ezt a faktort azonban hosszú ideig nem tudták tiszta állapotban elkülöníteni.

A tisztítás akkor vált lehetségessé, amikor Folkman laboratóriumában felfedezték, hogy a heparin elősegíti az endotél sejtek vándorlását és ezáltal megnöveli az angiogenezis sebességét. A sok szövetben megtalálható heparint, e poliszaharidot (összetett cukor) véralvadást gátló szerként alkalmazzák. Yuen Shingnek és Michael Klagsbrunnak az az ötlete támadt, hogy a heparin esetleg elősegíti az angiogenezist azzal, hogy emeli a növekedési faktor koncentrációját az endotél sejtek felületénél. A faktor feltételezett heparin-affinitását kihasználva, egy szűrőoszlop gélszemcséinek felületét heparinnal borí-

Horvay Károly

épilés

New Yorkban.

vrad

Épitő Spar. 1901. 15. 17.

(Manhattan building (épület) Boston, Massachusettsben, két ábrával)

Manhattan épület Bostonban, amerikai üzlet ill. irodaépület. 11 emeletes fenti terve alapján épült.

Neve utáni itélve magyar

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Horvay Károly

e

Monor

1900-1901 Jeli Kiatt

Miecsarnok

Julian Eggesület V. 305.

Horvay Károly

Munkácsi épilet Monor

1900-1. téli kiáll -

1902-3. téli kiáll - 574

Fogarasi püspök kézirata VI. 146.

Horvay Károly

é Monor.

Mucsarnok

1902-3 téli K

Jobe, Joseph l. Joppe János.

M.D.K.

Horvay Varga István
festő

kiállítása a szentandrei Ferenczy Károly
Múzeumban van.

Magyar Nemzet, 1959. okt. okt. 8 41.
Dutka Mária: Horvay Varga István kiállítása Szentendrén

Horvát Csaba,

Pogány Gábor: Modern Kazetták, Bráda Tibor mitézalkai mennyezetképe.

Bráda Tibor tervezte és festette a mennyezetképet, a kivitelezésben segítették:

Csejdy László, Deák Ilona, Gajzágó Sándor, Horvát Csaba, Szabó István.

Művészet, 1988., 11–12, 25-old.

Horvai Jánosné, népművelő.

Sze geden, a Kondenfonó és Szövőipari Vall. – ban Horvai Ist-
~~vánné~~ Jánosné népművelő – a gyár egyik büszkesége –
a könyvtárat mutatja meg, ahol közel 15 ezer kötet
van.

Művész elvtárs.

1984. aug. 28. TV. 18.55 /V.vi/

Horvay Károly épitész

1900. Monor.

A képzőmüv. társ. 1900/i téli tárlatán.

1) A new-yorki kath. menház, West Chesterben. Vízfestm. (452 n)

2) Egy new-yorki üzletépület bejárata. Tollrajz (453. n)

3) A new-yorki kath. menház kapolnájának ablakai. vízfestm. (454)

Kiáll. catalog.

Horvai János

vád

Ibl Ervin: Az Országház főbejárata előtt akarják fölállítani a Kossuth-szobrot.

Budapesti Hirlap

1926. ápr 11.

inisterium des Aeussern beehrt
isterium einen unlängst vom kgl.
ntsminister der Deputiertenkam-
entwurf " für die Altertümer und
em einschlägigen Motivenberichte
n von der mit der Ausarbeitung
nten Kommission verfassten Be-
ur Verfügung zu stellen.

1.Jänner 1907.

Minister :

Leuthner

Horvay János

[illegible]

Helképrom[illegible]

326-l.

[illegible]

[illegible]

1929

:hnet): Mednyánszky.

9).

(Bezeichnet): Mednyánszky.

9).

ichnet): Mednyánszky.

9).

19).

am Teiche). Jelezve (Bezeichnet): Mednyánszky.

19).

lezve (Bezeichnet): Mednyánszky.

Jelezve (Bezeichnet): Mendlik O.

Vászon (Leinwand). 75×51 cm

Mihalik Dániel, (1869—1910).

322. TAVASZI TÁJ (Frühlingslands
Vászon (Leinwand). 56×66 cm

Mihalovits M., XX. század (Jahrhund

323. SEBESÜLT KATONA (Verwu
Vászon (Leinwand). 63×43 cm.

Molenaer, Jan Mienze, (1605—1668).

324. MULATÓ TÁRSASÁG (Lustige
tise von).
Fa (Holz). 25×21 cm.

Molnár József (Joseph), (1821—1899).

325. FÜRDŐ NŐK (Badende Frauen
Vászon (Leinwand). 34×116 cm

Molnár József (Joseph), (1821—1899).

326. FIATAL LÁNY GYÜRÜVEL (
Aquarell. 20×16 cm.

Moreau R., XIX. sz. (Jh.).

327. LEÁNYARCKÉP (Mädchenbildn
Vászon (Leinwand). 55×45 cm.

Horwon Marthon

ötvös 1578.

Hoffmann Pozsony 56 l.

13. HORWON MÁRTON. *(Horwon Marthon)*. 1578.

1578. júl. 6-án *Horwon Marthon*-t második czéhmesterré választják.

Mihalik:
Háromszáz év
M Kot. Est

1911. III. l.

nik szakosztály hét tanácstagból alakúl. Az első kettőnek tagjait a közoktatási miniszter előterjesztésére a király nevezi ki; a jelenkori művészet szakosztályának négy tagját hasonlóan nevezik ki, míg hármat, egy építészt, egy szobrászt és egy festőt a művészek választanak, a tanács megalakítását elrendelő törvény végrehajtásáról szóló külön törvényben megállapított módon. Minden sectionak két póttagja is van. A szakosztályok csak a saját hatáskörükbe tartozó ügyekhez szólnak hozzá. Rendkívüli esetben a miniszter a négy szakosztályból választott kilencz tagú szükebb tanácsra ruházhatja bármely művészeti ügyben a véleményezés jogát. A tanács elnöke a miniszter, aki a szakosztályok alelnökeit (vezetőit) az illető sectio tagjaiból nevezi ki. Az alelnök távollétében a szakosztály, tagjai sorából maga választja az ülés vezetőjét. A tanácstagok mandátuma három évre szól. A Rómában lakó tanácstagok minden ülésnapra 10, a vidéken lakók 20 líra napidíjra s I. osztályú vasúti jegy megtéritésére tarthatnak igényt. A szakosztályok adminisztratív titkárai a minisztérium művészeti ügyosztályának tiszt-

Horvon Márton

ötvös 1578

laid

Mils. Pars. 111

Horvay Károly MDK

Egy new yorki üzletház főbejárata, toll

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Horvay Károly, ép.

574. Egy new-yorki üzletház főbejárata. Tollrajz. Mgt.

KMTárs. 1902/3 téli,kiáll. Lat. 53.l.

Horvay Károly MDK

A nes-yorki kath.menház, vizf.

Egy new-yorki üzletépület bejárata, tollrajz

A new-yorki kath.menház kápolnájának ablakai,vizf.

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Horvay Károly, ~~szobrászm.~~ épitész

Egy new-yorki üzletház föbejárata. Tollrajz

Mücsarnok.1902/3 téli kiáll. kat. 53.1.

M.D.K.

MICHAL HORWATH

tarokas a 18. szd. végén. lásd felirátos korsóját : DIE KUNST IN DER SLOVAKEI. 994-996. sz.

AICH HUBERTNÉ, a magyar hobán fa-rakasművesség. H. n., é. n. 42. o.

653-57 Képes arch

33. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, AUGUSZTUS 13.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egész évre 20 korona. Félévre 10 korona. Negyedévre 5 korona.

A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

MŰVÉSZEINK MŰTERMÜKBEN.

A VASÁRNAPI UJSÁG már régibb idő óta, de különösen az utóbbi években, a mikor valamelyik képzőművészünk egy-egy nagyobb alkotáson dolgozott, képekkel illusztrált czikkekben ismertette meg olvasóival ezeket az új alkotásokat. Lapunk e czikkeit mindig szivesen fogadták, a mit annak tulajdonítunk, hogy az utóbbi években nemcsak képzőművészetünk fejlődött nagyot, hanem fokozódott közönségünknek is a művészet iránti érdeklődése, szeretete és finomult az izlése. Ha csak az egy évtizeddel korábbi állapotokat nézzük a művészet terén, látjuk, hogy akkor évente bizony még nyolcz-tíz képzőművészeti kiállítást sem birt el Budapest, holott ma harmincz-negyvennek is megvan a látogató és a vásárló közönsége. Eljutottunk oda, hogy úgyszólván szükségletté vált a művészet. Az ország legszegényebb vidékein is egymásután emelkednek a szobrok nagyjainknak, valódi művészi díszt nyernek temetőink, templomaink, középületeink, sőt lassan-lassan a magánosok is eredeti alkotásokkal ékesítik föl házuk, lakásuk falait, teszik széppé, kedvessé otthonukat. A külföldi silány művészi termékek kezdenek mindinkább kiszorulni és bizony nincs rá szükség, hogy művészetért idegenbe menjünk. Hatalmas, nagy és erős ma a magyar művészek tábora. Messze a haza határain túl az ő táboruk aratja a legtöbb dicsőséget nemzetünknek. Nem egyszer hozta el már haza magyar művész a pálmát a sok évszázados művészi múlttal biró nemzetek világversenyéről. Közönségünk nagy része azonban alig-alig ismeri még képzőmű-

HORVAY JÁNOS, A KOSSUTH-SZOBOR KÉSZÍTŐJE MŰTERMÉBEN. — Balogh Rudolf fölvétele.

vészeinket, holott tudjuk, szeretné ismerni és tudjuk jól azt is, hogy a művészeknek és a közönségnek az ismerkedése mily intenziven mozdítja elő a művészet fejlődését és terjedését. A külföldi művészek ezért hetenkint egyszer szivesen fogadják az érdeklődőket műtermükben. Nálunk még idő kell hozzá, hogy az atelierlátogatások szokássá váljanak; de a «Vasárnapi Ujság» addig is, mint a multban, a jövőben is, itt-ott készséggel fogja megismertetni a közönséggel egy-egy jelesebb művészünket, műtermét és alkotásait. Jelenleg az egyik készülő legnagyobb alkotás Kossuth budapesti szobra és azért ezzel és ennek alkotójával foglalkozunk.

Évekkel ezelőtt történt, a mikor Kassán a honvédszobrot leplezték le. Egy szőke, göndörfürtű, csupaszképű fiatal ember erőlködött, hogy a kordonon át bejuthasson az ünnep szinhelyére. A rendőrök nem engedték, hiába mondotta nékik, hogy ő a szobor egyik alkotója és hogy neki mindenesetre ott kell lennie a leleplezésnél. Azt hitték, hogy a fiatal ember füllent és már-már «hatóság elleni erőszak»-és a «hatóság félrevezetése»-ért le akarták tartóztatni, a mikor valamelyik tisztviselő szabadította ki, a rendőrök nagy ámulatára, kényelmetlen helyzetéből az akkor már országos nevű Horvay Jánost. Országos nevű művész volt már akkor, ma pedig talán ő a legboldogabb szobrászunk, hisz ő csinálja Budapestnek a Kossuth-szobrát. Hogy ebbe a szoborba belegyúrhassa mindazt a fönséges, varázslatos eszmét, a mit ki kell fejeznie, pompás műtermet építtetett magának. Budának a legkiesebb fekvésű pontján, a Városmajor fölött, a Rózsadomb nyugati lejtőjén, egészen szabadon áll az atelierja, nagy kiterjedésű, virágos, gyümölcsfás kertben. *Hikisch* Rezső építette s tulajdonképpen két részből áll. A műteremből, a melynek bejárója a Svábhegy felé nyilik és a lakásrészből, a melynek ablakai a távolban hömpölygő Dunára tekintenek és a honnan elragadóan szép kép tárul a néző elé. Horvay is inkább ezt mutogatja a látogatónak, mint a műtermét. A teremtő bizony nagyobbat, szebbet alkotott minden művészi alkotásnál. Aztán meg szerény, szűkszavú ember is, a maga dolgairól egyáltalán nem beszél. Harapófogóval kell kiszedni belőle a biografiáját, a míg gyönyörködünk az isteni panorámában. Nagyon nehezen tudjuk meg tőle, hogy 1873-ban, Pécsett született és hogy innen 16 éves korában a bécsi akadémiára került *Hellmerhez*, majd *Zumbuschhoz*. Bécsből hazajött és országos pályázaton elnyerte a czeglédi Kossuth-szobrot. Kossuth-szobrot csinált még Békéscsabának, Pécsnek és ugyanő csinálta Pécs Zsolnay-szobrát is. *Szamovolszky* Ödönnel, a Szabadságharcz-Emlék egyik alkotójával mintázták együtt gróf *Andrássy* Dénesné rozsnyói szobrát és a kassai honvédszobrot. A genfi Kalvin-szoborra hirdetett nemzetközi pályázaton 72 művész közül harmadik díjat nyert és szűkebb pályázatra szólitották föl. A budapesti Kossuth-szoborra hirdetett pályázaton ő nyerte el az első díjat s a főváros őt bizta meg a szobor elkészítésével. A műteremben, gipszbe öntve már készen áll a szobor két csoportja és a márványba faragásra várnak. Kossuth alakjának a megmintázása előtt egy kissé pihenni, erőt akar gyűjteni a művész, s addig más munkákon dolgozgat. Kossuthot úgy akarja megmintázni, mint a magyar nép megváltóját; misztikus látományként állítja elénk, hisz már nincs közöttünk, de él és élni fog időtlen időkig minden magyar lelkében, szivében. Állig drapériába burkolja alakját és csak a fejét, kifejezéssel teli arczát mintázza meg. A parlament palotájának a kapuja előtt tizennégy méter magasságból fogja ez az arcz figyelmeztetni a magyart a haza iránti tiszteletre és szeretetre. Magának Kossuth alakjának a posztamense mellé kerül jobbról és balról a két csoport, a melyekben ott állanak Kossuthnak nagy kortársai, a kiknek egy volt a gondolatuk az övével, a kiknek együtt dobogott a szivük az ő szivével. Az első felelős magyar miniszterium tagjai ők. Mindannyiuk korhű ruhát visel és mindeniknek az arczán ott tükröződik a lángoló hazaszeretet és a kétségbeesés sötét borúja a haza sorsa iránt. A jobboldali csoportban *Esterházy, Klauzál, Eötvös és Széchenyi*, a baloldaliban pedig *Batthyány, Szemere, Deák és Mészáros* állanak. Kifejezésteljesebben Kossuth szobrát *Horvay* semmivel sem dekorálhatta volna jobban, mint azoknak a nagyoknak az alakjaival, a kik Kossuthnak munkatársai voltak. Így a szobor apotheozisa lesz Magyarország újjászületése korának, maga lesz a márványba faragott hazaszeretet. Kossuth alakja után a szobor hátsó oldalát diszitő reliefeket mintázza meg a művész, a melyek a szabadságharczból vett jeleneteket fognák megörökíteni. Három-négy esztendő mulva teljesen készen lesz nagy föladatával. Jelenleg Bakonyi generális síremlékén dolgozik. Hiven fejezi ki azt a szeretetet, a melylyel a szegedvidéki legények viseltettek a generális iránt, a kiről még ma is ha beszélnek, «Bakonyi apánk»-nak hivják. Egy a katonaságtól visszatért honvéd áll meg a generális sírja fölött. Fejét még honvédcsákó födi, de már fölvette az otthoni ruháját. Hálája és kegyelete jeléül mélyen hajtja meg lobogóját és kérges kezeit imára kulcsolja.

Lesskó János.

ÁLDÁSADÁS A VONATON.

A tengerbe most hanyatlik a Nap.
Most fut leggyorsabban a vonatunk
Most jön a legtöbb, nagy emlékezés:
Megáldalak:

«Áldjon meg az Isten
Minden jóságodért.
Sok hallgatásodért
És gonoszságodért.
Sok rosz, bántó szódért
Áldassék melegen,
Sok hidegségedért
Hevülj a szivemen.
Úgy is vége most már,
Úgy is ezer bajom.
Oktalanság árán
Kész a ravatalom.
Hát én megáldalak,
De a mig áldalak,
Csókolj, de ne nagyon.
Áldva, csöndben, békén.
Emlékkel és csókkal
Akarlak elhagyni,
Meleg után fagyni,
Egyedül maradni,
Egyedül érezni,
Egyedül meghalni,
Áldjon meg az Isten.»

A tengerbe most hanyatlik a Nap,
Most fut leggyorsabban a vonatunk,
Most jön a legtöbb, nagy emlékezés:
Megáldalak.

Ady Endre.

HÁRMAN VAGYUNK.

Hárman vagyunk már, édes feleségem,
Nőtt a családunk és nagyobb a gond.
Ó, nem hagyott ránk senki örökségül
Se házikót, se földet, se vagyont.

Úgy jöttünk össze ezen a világon,
Akár két szürke, kis csapzott veréb.
S fészekrakásra — messzire vonulva —
Szemeltük ki e kunyhó ereszét.

A palotákat messze elkerültük,
A tornyos város hideg volt nekünk.
Zöldelő tájak s szabad égbolt nélkül
Tudom rövid lett vó'n az életünk.

Te ott születtél a Bakony tövében,
Engem a Vágnál dajkált az anyám,
Hogy tudtunk volna alkonyodást látni
Keresztül a bérházak ablakán.

Itt látjuk a tavasz bolondos jöttét,
Mikor a bimbók mind kihajtanak
Itt ég a nyár, — az ősz bánatos, csöndes,
S a tél fehér az ablakunk alatt.

S mire megnő parányi kis legényünk
Homokban hanczurozunk majd vele,
És eltagadjuk előtte, ha kérdi
Az országutat a város fele.

Peterdi Andor.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Kaffka Margit.**

VI.

Még csak a második farsangom volt ez; tizennyolcz éves múltam.

Csak nagyon lassankint, mint valami kellemetlen rosz szájízzel ébredés, ért hozzám néhanapján egy kis korai és gyenge csömör.

Az idén majd szinte ugyanazok a fiatalemberek járták a tánczot, de egy-kettő vőlegény lett a tél elején; hivatalnokok, igénytelen, alig észrevett lánykákat jegyeztek el csöndesen. Egy rokonfiú más megyéből hozott feleséget; a nagyobbik Reviczky lány kedvéért kilépett egy idegenes beszédű, szőke és csinos főhadnagy.

Néhány új leányt is mutattak be és felijedve lestem: nem szebbek, ügyesebbek-e nálam? Nem, az én udvarom körülbelül együtt maradt azért. Csak mintha valahogy más szint kapott volna tavaly óta minden, fakóbb lett, megszokottabb és szegényesebb. Uralkodtam még, de már nem mentem ujdonságszámba; nekem se volt már ujság az egész. Még élvezni tudtam a táncz szédületét, de utána már eszembe jutott a Telekdy fanyarkodása néha: «Mire ez az együgyű ugrálás, ez a rángatódzó éjszakai robot? Czél ez?»

Az volt épen a baj, hogy már nem önmagáért a ragyogás, szereplés, keringés örömért volt az egész. Az öntudatlan átengedtségből fel-felérezve, hazamenet sokszor kellett arra gondolnom már: vittem-e előre ma a dolgomat, közelebb jutottam-e a köteles czélhoz: férjhez, jól menni férjhez!

Az otthonunkban változott meg lassankint a levegő; ingerültséggel, feszültséggel volt tele néha. Mind ritkábban volt úgy, hogy mulatság után egymás ágyszélére ülve anyámmal élvezettel beszéltük volna meg együtt az este emlékeit, megjegyzéseket, bókokat, apró eseményeket. Most néha konokul hallgattunk már, mintha mindegyik külön, idegenül hajszolta volna önző érdekeit. Néha roszakarattal csúfolkodott anyám egyik-másik nevetséges báli alakon; pedig azelőtt rá sem ért észrevenni az ilyeneket. Szegény, vénülő két Tyukody kisasszony, távol rokonaink, az ő bocskorosnemes gőgjükkel, nevetséges, hangos parlagiságukkal! Ők lettek az élczeink czéltáblája; hogy nadályt ragasztottak a nyakukba a lápból, báli készületül. «Hogy sápadtak legyünk, lelkem, nem ilyen falusiszinűek!» Aztán teliszájjal elmondták mindenkinek, nehogy most már azt gondolják: «Skrofulások vagyunk, lelkem!» S a társaságunk azon mulatott rekonneszánszokon, hogy förmedt rá Erzsus a hosszú, szótlan csárdás-ügetés közben egyszercsak a tánczosára, jó ecsedies hangsúlylyal: «Nie te, megvierradt!» és milyen keservesen hívta a hugát egyszer a petrezselyem-árulásból, savanyú vigaszul a narancsos bódé felé: «Gyere, gyere mán, együnk legalább egy kis jóféle czitronyt!» És hangos kaczagással utánozta Klári mama, milyen kihúzott pulykanyakkal, gőgös szemmel mérte végig az anyjuk Vodicska Jenőt, mikor bemutattuk; és elfordulva, fulladós torokhangon kérdezte meg: «Lelkem, nem értettem jól ezt a nevet! *Család?*»

Furcsa volt nekem és új dolog, hogy minálunk ilyen hangos hahotával teszik nevetségessé a familiáris gőgöt. Ez a Telekdy tanítása, gondoltam, és anyám mindennek olyan könnyen a hatalmába kerül!

Pedig mindebből egyéb is látszott; az, hogy valami kényszerű maguk-áltatással mind hozzámelegedtek már minálunk ahhoz a gondolathoz, hogy Vodicska elfogadott kérőm legyen. «Milyen butaság, — gondoltam néha elámultan, — hogy a jövőm, az egész sorsom enynyire a véletlenen múlik! Hogy ki van épen kéznél? Hogy a velem együvé való korú férfiak közt most hirtelenében nincs itt alkalmasabb!»

Ha még várhatnék egy-két évig! De már sincs minden úgy, mint eleinte! Éreztem néha a furcsa szorongást: Ha megszoknák végkép a lényem, a különösségem, ha elkopna, unottá válna, ha más foglalná el egyszer a helyem! Nekem már gyilkos szégyen volna az is, ha nem lesné mindig két-három gavallér a következő tánczom. Ünnepelt, nagy hírrel érkezett

leánynak nem szabadna egy évnél tovább pártában bálozni.

Most, háromszor tíz esztendő messziségében megint csak az én lánygyerekeim sorsát látom és hasonlítgatom az akkori magaméhoz. A legkisebbik most tizennyolcz éves, érettségire készül, küzködik, órákat ad és stipendiumokat kilincsel ki magának, szegény kis jószág. És mégis azt irja, és néha érzem, igaza lehet: az ő élete igazibb élet és fiatalsága igazibb fiatalság. Még kezdet előtt van, várhat, tervelhet, örülhet a jövőnek, melyet saját kezébe érez letéve. Sejtem, vannak apró levelezései, szerelmes dolgai, de ezekkel semmi terve, semmi szándéka nincs még; csak a kis izgalmak, ünnepek és könnyek édességéért űzi. Mi régiek, nem ismertük az ilyet...

A nyár hónapjaira az anyám falura került fiatalabb nővéréhez küldtek.

A nagy, sokszobás, összevissza épített udvarház Gebén állandó családi portyázóhely volt akkoriban; két-három eladó lány mindig tanyázott itt a rokonságból és mindennapos volt a vendégjárás messze a környékről. Régimódi, külső csinra, divatra nem sokat adó, nagy, kellemes kényelem uralkodott itt és falusi bőség. A vendégeket valami bölcs, kedves, békénhagyó rendszerrel kezelték, a két vadszőllős terraszon naphosszat terítve volt az asztal, mindenki kelt, feküdt, élt, kószált kedvére, Piroska néném félnapokon se' került elő a méhesből, gyümölcsösből, kenderföldről, az ura a cséplőgép mellett tanyázott, a magtárban vagy a «dohányban», a sok apró gyerek elveszett a béresekei közt, kazlak alatt, szárazmalom tájékán. Régies, érdekes gazdálkodás ment itt, senki se fösvénykedett, nem sajnált semmit, dulásig volt a jóból, seregestül az evő, sok vendég, sok cseléd, nagy csapat gyerek. Fényűzésre, butorra az esküvőjük óta se költöttek, edényt, poharat a hátas erdélyi oláh hordott, a belső tálakat is megdrótozták, ha törtek, a surolt padlón sávos rongyszőnyegek nyujtózkodtak. De azért örökös sürgős munkában éltek a háziak mind. A baromfiudvar, a gyümölcsös, a tejgazdálkodás meg zöldséges kofákkal kereskedés minden lélekzetét lefogta és elfoglalta a néném és közben minden évben volt kicsinyje; a bácsi hajnalban kelt, talpon volt, vagy lóháton napestig; káromkodott az úrdolgásokkal oláhul, magyarul, szájában az örök csibukszár, aztán megint hosszúkat hallgatott. Plajbász, papiros nem igen volt a háznál, a zsákok számát, munkások bérét, kárt, nyereményt, árakat csak úgy a fejében tartotta, vagy csak találomra intézte tán. Nagyjában nem igen élték fel, a mi termett, ment minden egyformán, a hogy száz évvel azelőtt. Itt még öntöttek gyertyát házilag juhfagygyúból, szappant főztek, árpát daráltak, aszaltak, tarhonyát gyúrtak, zsírmécsesnél a szolgálók danolva szőttek-fontak hajnalig. Pedig már volt akkor a városi boltokban mindezekből olcsóbb, jó holmi; de ők csak dolgoztak, szokásból a hiréért, mert pihenés, ábrándozás, regényolvasás csak lusta, városi dámáknak való. Ilyet, ezt a világot is ismertem én még!

De minket, vendégeket nem fogtak dologba; türelmes lenézéssel hagyták, hogy éljük a világunkat kedvünkre. A rengeteg nagy kert végében nagy, hűvös kuglizóház volt, oda mindig elvonulhatott a hőség elől egy-egy csapat vagy magános pár. Az ócska, festett faasztal lapjára dobásszámok helyett sokszor iródtak vallomások, gyöngéd kérdések a fekete krétával. Kérdés, kötődés, felelet; aztán összefirkálták ijedten, idegesen; ha még megvan valahol az a vén kerti asztal, ha valaki egyszer vigyázva, gyengéden mosogatni kezdené, egy egész nemzedéksor lányainak apró regényeit leolvashatná onnan, rétegenkint egymás fölé iródva.

Akkor nyáron is voltak ott mindig sokan, környékbeli fiatalság; tudtam, hogy jórészt az én kedvemért. Kedves idő volt ez megint, soha el nem felejtem! A télről ismerős fiúk jöttek el, vagy a kik családját gyerekkorom óta hallottam emlegetni. Úgy bántak velem, mint közéjükvalóval, kedvéntölt pajtással, kellemes, mulatós, szép jószággal, a kibe illik is így egyenkint és együtt, divatból, kedves-búsan, mosolygón, szépen és hasztalanul szerelmesnek lenni. Szép, napos nyári délutánokon és muzsikás, mulatós estéken.

Sötét, öreg jegenyefák sora vezet a háztól az

KILÁTÁS A VÁROS FELÉ HORVAY JÁNOS RÓKUSHEGYI MŰTERME ELŐTT.

országút felé; ott sétáltunk végig egyszer valamennyien gyönyörű, teljes holdvilágban. A messzi szérű felett ezüstben csillámlott a búzaszagú, nyári por, nagy hallgatásban voltunk mind, a tücskök muzsikáltak; egy-egy ösztövér oláh menyecske jött néha szembe csendesen köszöntve és lejebb eresztette vállán a gereblyét. Jó előre mentünk a többitől Tabódy Endrével.

— Lássa, — mondta akkor csak úgy hirtelen és szokatlan hangon, — lássa egy ilyen fehér úton örökkétig tudnék így menni, menni szépen. Maga a karomba karolna, egyszerre lépnénk, egy ringással, mint két összekötött csónak. Menni így elfelejtkezve, megszédülve és az útnak sohse lenne vége! Egyszercsak nem gondolkozna tovább az ember!

Elhalkult a hangja, fojtott vagy meghatott suttogásba. És nagyon vigyázva, nagyon gyöngéden megfogta a csuklóm a karperecz fölött. Szeliden, szépen mentünk így, puhán lépve; különös nagy könnyűséget éreztem én is. Valami lágy szédület szálldosott a fejem körül, ezüstös, fátyolos pára; csak mentünk. A fasor végén voltunk, a szérüskert sövénye eltakart. Endre akkor lassan szembe fordult velem, imádságos, szomorú, mély nézéssel, kimélőn, vigyázva az arczom fölé hajolt. Ma sem tudom, hogy történt az, hogy így bódultan, fájdalmasan, de mégis csak hátrábbcsüggedt fejem a karján, az ajaka elől, hátrább léptem és lehajtott fejjel visszamentem az útra. «Igazsága van, Magda!» — mondta akkor lihegő lélekzéssel, míg a nénémet s a többieket bevártuk.

Emlékszem, mind a ketten nagyon szótlanok voltunk az este. Én először éreztem életemben ilyen furcsa elkomolyodást, de magam sem éreztem tisztán. Édes elgyengültség, belső, oktalan sírhatnámság fogott el és reszketeg kiváncsiság: «Mi ez? Lesz-e ez tovább?»

Másnap reggelre elmult az egész. Későn délelőtt találkozott a társaság a verandán, új vendéget vártak, szomszédi családokat. Délután befogatott Endre és útrakelt az öcscsével együtt. Búcsúzóra kicsit erősebben szorította meg a kezem és a szemembe próbált nézni. Mintha sértésnek éreztem volna ezt ma, hisz tegnap már elintéződött. Egyiket sem viszonoztam.

Azon a héten még meglátogatott Vodicska Jenő. A szolgabiró hozta ki a kocsiján és bemutatta a háziaknak; elmondták, hivatalból járnak erre, tagosítnak, hogy üdvözlést hoznak nagyanyáméktól. Nyájasan fogadta a néném, tudtam, hogy az otthoniak említették már nekik levélben a dolgot. De a bácsi mégis tartózkodón bánt vele, nagyon is udvariasan; fiatal barátomnak, barátom uramnak titulálta, de nem öcsémezte, nem tegezte le, mint a többieket. Az ebédnél csudálkozva és tünődve nézegettem kikefélt rendes alakját, szép nyakkendőtűjét, ápoltkörmű, fehér kezét, körülnyirt, kerek szakállát. «Hát ő volna?» — gondoltam. «De én nem leszek szerelmes úgysem. Lám, nem tudok!»

— Megörült nekem, Magduska, egy kicsit? — kérdezte, mikor magunkra hagytak délután és végigsétáltunk a kerti úton, a köszméték között.

— Igen! Persze!

— De nem jobban, mint másnak?

— Ezt nem tudom.

— Nem tudja? Hogy lehet az?

Vállat vontam és az volt az érzésem, hogy most mind a ketten ostobának tarthatjuk egy-

HORVAY JÁNOS VILLÁJA.

RÉSZLET HORVAY MŰTERMÉBŐL.

A HOL A KOSSUTH-SZOBOR KÉSZÜL. — Balogh Rudolf fölvételei.

HERCZEG ESTERHÁZY, KLAUZÁL, EÖTVÖS, SZÉCHENYI.

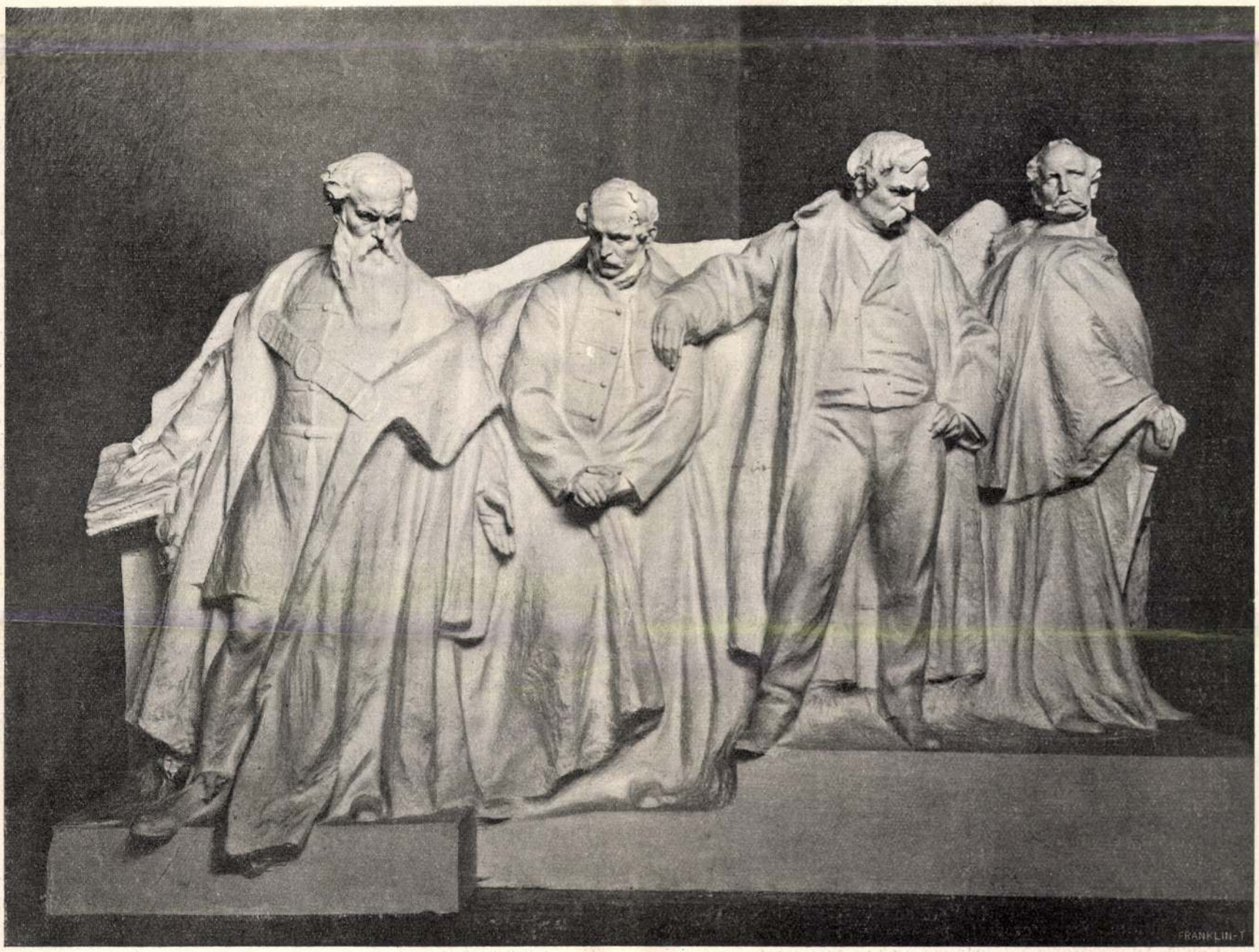

BATTHYÁNY, SZEMERE, DEÁK, MÉSZÁROS.

A KÉSZÜLŐ KOSSUTH-SZOBOR MELLÉKALAKJAI: AZ 1848-IKI MINISZTÉRIUM. — Balogh Rudolf fölvételei.

mást, pedig nem vagyunk azok. Csak nem találta el, hogy mit kelljen mondani nekem. Mit is kellett volna?

Később, a lugasban egy verset mondott el, a mely úgy kezdődött: «Hová merült el szép szemed világa?» Könyv nélkül tudta, elmagyarázta, hogy hol szép és mit jelent. Akkor hallottam legelőször azt a verset, mintha tetszett volna is, csak valami röstelkedésformát éreztem a fellengzőssége miatt. Megkért, hogy elküldhesse nekem leirva. Tulajdonképen nyugodtan és nem roszul éreztem magam a közelében, de zavart egy kicsit a háziak s a többiek idegensége iránta. Hogy talán lenézik és miatta engemet is.

Mikor aztán őszre hazakerültem, nem volt okom panaszra ezért. Grószi és anyám túlontúl szivesek és majdnem bizalmasak voltak hozzá most már.

... Karácsony előtt meghalt végre az öreg Telekdy, a gőgös, pazarló, hires földesúr. «A vén gonosz!» — mondogatták megyeszerte és a temetésen is mindenki. A szegény, korán elhalt felesége idején is kikapós, préda, durva ember volt, a falu minden szép parasztleányát dugdosták, rejtegették előle, mert a kire szemet vetett, parancsszóval rendelte az udvarba és jaj volt annak, a ki ellenszegült. A tüdőbajos, fiatal asszony naplójában, a mit holta után meglelt a rokonság, sokszor van ez: «Mi lesz az én egyetlen fiamból, ha a szemem lehunyom?» A fiú nagyocska volt akkor már, látta az apja életét, hát messzi magától tartotta az öreg mindig. Küldözte német szóra; Kolozsvárra, Pestre jogot tanulni; pénzzel ellátta, sohase kérdezte, vizsgázik-e? Később a tiszteletes fiával küldte idegen országba, utaztatta, csakhogy itthon ne legyen. «Tönkretette a szerencsétlent!» — mondogatta egyértelműn mindenki, — bár én sohasem értettem világosan, hogy miért és hogyan. Az öreg azalatt kártyabarlangot csinált a kuriából, őrült orgiákat rendezett, a hol a fiatal béresasszonyok, lányok szolgáltak fel. Ezekről csak suttogva beszéltek előttem, szörnyülködő képpel. Néhány évvel ezelőtt guta ütötte, elnyomorodott, megbénult minden tagja, kerekesszékben tologatták csak; de a szép, rosz, öreg feje ép volt, villogó vasszeme, ártalmas nyelve, hogy átkozva tilthassa, kitagadással fenyegesse a nagy, embernyi fiát, — így mesélgették nekünk, — mert hirül vette, hogy az anyám, birtoktalan, háromgyerekes özvegy után vetette magát. Most meghalt, eltemették nagy pompával. Így hát vége volna a tilalomnak!

(Folytatása következik.)

AZ AVIATIKAI VERSENYEK LEGUJABB LONDONI DIVATJA.

Az aviatikusok autogrammot irnak a jelenlevő hölgyek keztyüjére. (Fönn a keztyün Vedrines, Graham White stb. autogrammja.)

EGY ANGOL-NÉMET MILLIOMOSRÓL.

Sir Ernest Cassel.

A Szerencse nem jár egymagában. Jobbára a Szorgalom, a Kitartás és a Lelemény társaságát keresi. A nagy vagyont mindig és mindenütt az egyéni kiválóság segítségével gyűjtik s ha az eszközök tiszteletreméltóak, a szerencsét igazolja az érdem.

A nagy vagyonról való fogalmunk egyébként, jó néhány évtized óta, merőben megváltozott. Jókai Aranyemberére a nagy milliomosok társaságában bizony csak a zsellér szerepe várna, mint a hogy a Rothschildok gazdagságát is régóta túlszárnyalták az amerikai és a délafrikai milliárdosok. És mit szóljunk a második franczia császárság csillogó gavallérjairól, a Morny, a Luynes herczegekről, kiket ámulva nézett a világ, mert évente háromnégyszázezer frankot dobtak ki az ablakon. Manapság egy valamirevaló newyorki vagy chicagói nábob nem ad ennél kisebb évjáradékot a leányának. A régi királyok közül csak a leggazdagabbaknak és leghatalmasabbaknak volt négy-öt millió koronát érő évi jövedelme — s épen ez az összeg az, melyet tavaly nyáron könnyűszerrel, mintegy a mellényzsebéből véve ki, adott közczélra Sir Ernest Cassel, az angol penzvilág egyik leggazdagabb embere, ki a most mult év utolsó napján egész csöndben vonult vissza a nyilvános üzleti élettől, feloszlatva a londoni Old Broad Streeten levő, külső látszatra fölöttébb szerény irodahelyiségeit.

Sir Ernest Edward királynak egyik legbelsőbb embere s mondhatjuk bátran: bizalmas barátja volt. Ötmilliós alapítványát, királyának emlékére, Németország területén inséggel küzdő angolok és Angliában inséggel küzdő németek fölsegítésére szánta. Meg akarta tisztelni ezzel nemcsak az angol királyi ház, hanem a saját, eléggé szerény német származását is. A Cassel-család bizony nem adott pénzarisztokratákat Németországnak, de e család kiválósága mégis német eredetű. A német tudomány ismeri Cassel Dávidot, az elsők egyikét a zsidó teologia tudományában, és Cassel István Pált, a berlini Krisztus-templom egykori hitszónokát, ki hiressé lett a francziai-német háború után mondott «német beszédei»-vel (Deutsche Reden, Berlin, 1871.). Sir Ernest Cassel atyja nem tartozott a családnak tudományokkal foglalkozó ágához. Egyszerű, csekély vagyonú kölni bankár volt. Fiát nem elégíthette ki az apa üzletében számára kinálkozó tér, mert már 1868-ban, tizenhat éves korában, kivándorolt Angliába s beállt egy liverpooli gabonakereskedő czég alkalmazottjának. Az ifjú nem lehetett nagy gabonakereskedő, mert nem vitte sokra azalatt a három év alatt, melyet liverpooli főnökénél töltött. Szakított hát a nem neki való pályával és tizenkilencz éves korában szerencsét próbálni Londonba ment. Egy nagy bankárczég egyszerű hivatalnoka lett, s ismeretlenül küzdött az érvényesülésért jó sokáig, míg czége pénzügyi zavarokba nem jutott s fel nem ismerte benne a tehetséget és akaraterőt, mely képes lesz meglelni számára a nehézségekből kivezető utat. A német jövevény érezte, hogy elérkezett a pillanat, midőn megalapíthatja szerencséjét. S hazulról hozott üzleti szellemével oly gyorsan meglelte helyét a nagy pénzügyi vonatkozások közepette, hogy a londoni City ámulva látta benne egy új financz-zseni megnyilatkozását.

És Cassel Ernő, mint az üzleti világban mondani szokás, «önállósította» magát. Nem nagy vagyonnal még, de a talentumába vetett bizalommal körülvéve, szédítő gyorsasággal ért el újabb meg újabb sikereket. A bukófélben levő nagy czég megmentésével tűnt fel, s továbbra is a «gyöngék felsegítésére» adta magát nagy előszeretettel. Ezek közé a «gyöngék» közé tartozott akkoriban Argentina, melynek pénzügyeibe ő hozott rendet; majd Khina, melynek ő szerzett kölcsönt a japán háborúban szenvedett nagy veresége után. A múlt hónapokban is ehhez a tradicziójához maradt hű, mikor felajánlotta közreműködését a török kölcsön megszerzésében, melyre Francziaország, politikai okok miatt, nem volt hajlandó. De a hogy első sikerei nyomán gyülekezni kezdtek pénztáraiban a milliók, a pénzüzleteken kívül nagyot művelt a produktiv munka terén is. Casselnek alkotásai a svéd vasutak, a londoni földalatti vasút; ő teremtette meg lehetőségét a nilusi öntöző művek s az asszuani gát megalkotásának. És a Cassel-czég üzleti hálózata az évek folyamán kiterjedt szinte az egész világ kerekségére. A svéd ércz-konjuktura, az egyiptomi pamut-konjuktura, az amerikai vasutak helyzete, a török politikának alakulásai, mind, mind egy-egy tényező Sir Ernest Cassel nagyszabású üzleti munkájában.

Mondják, hogy Sir Ernest vagyona meghaladja a negyven millió font sterlinget. Ez a mi pénzünk szerint körülbelül egy milliárd koronát jelent. Gazdagsága vetekszik az amerikai dollárkirályok vagyonával. A szelleme is rokon az övékével, bár úgy tetszik, őszintébben filantropikus, mint az övék. Nyolcz évvel ezelőtt mostani alapítványához hasonló menynyiségű összeget ajánlott fel Edward királynak, hogy kedve szerint gyakorolhassa a jótékonyságot. Mondják, hogy számlálatlanul bocsátotta rendelkezésére a királynak a millióit személyes barátságuk nevében is. Ezt a barátságot Edward király valóban nagyra is becsülte. A nagyszabású politikai tehetség értékelte benne a nagyszabású pénzügyi zsenit, s oly nagy volt köztük az érzelmi közösség, hogy a király előszeretettel ápolta a barátságot e bankárral, keresztapaságot is vállalt egyetlen leányának gyermekénél s halálos ágyán is látni kivánta még. Tehetségével, munkájával és nagyszabású egyéniségével így lelte meg helyét a világ egyik leghatalmasabb trónjának közelében a kölni kis bankár gyermeke, ki negyvenkét évvel ezelőtt világgá ment szerencsét próbálni s Európának egyik leggazdagabb emberévé lett.

A ZENGŐ VIDÉKE.

Baranya boráról és szép vidékéről hires.

A Mecsek-hegylánczolat s ennek legmagasabb csúcsa, a Zengő (682 m.), egyike a Dunántúl legmagasabb hegyeinek, mely a Mecsek tömkelegéből átmosolyog a Duna-Tisza köze lankás vidékeire.

Környéke a jó bor hazája és a szép nyaralóké. Főleg a pécsi püspöknek van itt né hány szép nyaralója. Ezek gyöngye Püspök

Dr. Szőnyi Otto

MAGYARSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
FÉLÉVRE 300.000 K, NEGYEDÉVRE 150.000 K
EGY HÓRA 50.000 KORONA. EGYES SZÁM
ÁRA HÉTKÖZNAP 2000 K, VASÁRNAP 4000 K
AUSZTRIÁBAN HÉTKÖZNAP 30 GARAS, VASÁRNAP 40 GARAS

FELELŐS SZERKESZTŐ:
MILOTAY ISTVÁN

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII, MIKSA-UTCA 8. SZÁM
TELEFON: JÓZSEF 68-90, JÓZSEF 68-91, JÓZSEF 68-92
LEVÉLCIM: BUDAPEST 741, POSTAFIÓK 19.
MEGJELENIK HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL MINDEN NAP

BUDAPEST, 1926 ÁPRILIS 18, VASÁRNAP ✻ VII. ÉVFOLYAM 87. (1560.) SZÁM

A Kossuth-szobor

Irta: Milotay István

Heteken át tünődött rajta az erre hivatott bizottság, hol állitsák fel a Kossuth-szobrot. Addig kisérleteztek vele, hogy lehetne ugy megoldani a kérdést, hogy se az emlékmü agyon ne üsse — már tudniillik müvészi értelemben — az Országházat, se az utóbbi tönkre ne tegye az emlékmüvet, hogy végül is azt a megoldást választották, amelynek következtében az Országház és az emlékmü kölcsönösen agyon fogja ütni egymást. Ezt a megoldást tehát ugyis nevezhetnénk, hogy: egy csapásra két legyet. A szobormü szépségei el fognak veszni a gót bazilika nyomása alatt, a gót bazilika föhomlokzata pedig el fog veszni az óriási szobormü árnyékában. De a budapesti városszépitésnek épitészeti és müvészeti szempontból olyan régi tradiciói vannak, hogy azok alól valóban nehéz szabadulni. Igy vittük neki valamikor az Andrássy-utat a Bazilikának, vagy megforditva, igy ütöttük agyon a Várhegy gyönyörü lankáit az ötemeletes házóriásokkal, igy vezettük neki az Erzsébet-hidat a Gellért-hegynek, igy ültetjük be mostanában magát a várat is amerikai felhőkarcolókkal, s igy sikerült a Margit-szigetet mind a két Dunapartról gyárkémények erdejével bekeriteni s Budapestet magát kőszénfüsttel elárasztani, igy öltük meg a Gresham-palotával és a Kereskedelmi bank márványtemplomával a Szent József-tér régi harmóniáját és stilusegységét, s igy pötyögtettük tele a tiz szobor terakottafiguráival az Andrássy-uti köröndöt s igy foldoztuk ki müsziklákkal, terméskö-izzadmányokkal, a Gellért-hegy bazalt arculatát. Podmaniczky Frigyes báró, mint a Közmunkatanács elnöke, mondta ki valamikor azt a jelszót, hogy a fa nem városba való. Igy maradt Budapest terek és parkok nélkül s ezeket a tradiciókat követjük ma is a Városliget és a Margitsziget fokozatos beépitésével s a belső területek következetes és könyörtelen fátalanitásával. A Kossuth-szobor és az Országház egymásra szabaditása olyan formában, ahogy eldöntötték, a Bazilika és az Andrássy-ut, vagy az Erzsébet-hid és a Gellért-hegy egymásrauszitásának folytatása.

A lapok azt irják, hogy a bizottság egyes tagjai, illetve a többség azért ragaszkodott ehhez a megoldáshoz, mert Kossuth Lajos s a függetlenségi harc nagyságának és dicsőségének kisebbitését látták volna abban, ha a szobor valami kisebb, félreesőbb téren helyeztetik el, esztétikai szempontból bármennyire előnyösebb lett volna is ez egyébként. Kossuthnak és társainak, akiknek csoportját Horvay János márványba faragta, egyénisége, küzdelme, életmunkája annyira összekapcsolódott a parlamentárizmus, a modern demokratikus népképviselet gondolatával és intézményével is, hogy már csak e miatt se lehetett a szobrot és az Országházat egymástól elválasztani. A Sümegi-féle sovinizmus és demokrácia féltékenyen őrködik azon, hogy az esztétika cimén ki ne játszák ujra a negyvennyolcat s a Habsburgokra piszlogató megalkuvás és szervilizmus el ne sikkaszthassa onnan, ahova való. Kossuthék emlékét hadd hirdesse ez az emlék a legimpozánsabb, legnagyobb piacról a magyar függetlenség lángoló szellemét, azt a dacos, soha meg nem hajló, soha ki nem alvó lelkét a nemzeti erőnek és büszkeségnek, mely bennünket négyszáz éven át megőrzött s hadd hirdesse győzelmünket azok felett, akik négyszáz éven át életünkre és szabadságunkra törtek...

De sajátságos sorsuk van a mi szobrainknak. Horvay szobra mindent fog hirdetni, akár az Országház elé helyezik, akár máshová, csak azt a lelket, azt az erőt és azt a gondolatot nem, melyet Kossuth és a függetlenségi harc emléke magába foglal. Az ő emlékmüve, ha esztétikai szempontból még oly nagyszerü alkotás is, ha kifejezőképesség, plasztikai szépség, monumetalitás és egyéni elgondolás dolgában még oly megkapó is, amit mond, csodálatosképpen az ellenkezőjét mondja mindannak, amit mondania kellene. Képek, ujságcikkek és méltatások sokszor ismertették már ezt a szoborcsoportozatot, annakidején, mikor a pályázat sorsa eldőlt, végeszakadatlan disputa foglalkozott vele és versenytársaival, de se azok részéről, akik magasztalták, se azokéról, akik ellene foglaltak állást, épp ez a szempont soha meg nem szólalt. A birálóbizottság állásfoglalását külföldi szakértőknek, elsősorban a francia jurornak itélete döntötte el, akit — nem ismervén és nem is értvén negyvennyolc lelkét — természetesen csak a müvészi nézőpontok irányitottak. Ennek az álláspontnak járt kezére Kossuth Ferenc felfogása, akinek a szabadságharcról, annak jelentőségéről és eredményéről való nézeteit, a maga lágy kompromisszumokra hajló természete s egy kicsit az egyéni, pártpolitikai diszpozíciója is befolyásolta. A nyilvánosság előtt s a bizottságban is legharcosabb, leglelkesebb szószólója volt a Horvay-féle Kossuth-gondolatnak Rákosi Jenő, aki a maga szörnyü dilletantizmusát akkori nagy tekintélyével ebbe a pörbe is belevitte, s aki mint a hatvanhetes kiegyezés, az ezen alapuló uralmi rendszer hive, Kossuth és a szabadságharc sorsában és küzdelmében, csak a végzetes tévedésnek, a reménytelen erőfeszitésnek s a tragikus halálraitéltségnek s a szörnyü bukásnak nagyszerü, megrenditő példáját és tanulságát látta.

S Horvay szobra csakugyan ezeket a gondolatokat, ezt a felfogást testesiti meg Kossuthnak és a negyvennyolcas átalakulás többi vezéreinek alakjaiba öltöztetve. Lenyügöző, feloldhatatlan tragikum árad ezekből az alakokból, a helyrehozhatatlan, jóvátehetetlen történelmi ballépés tragikuma, tele az önvád, a belső meghasonlás, a sötét önmarcangolás niobei gyászával. Kossuth ugy borong, ugy sötétlik lehajtott fővel e tragikus gyászmenet fölött, mint aki sorsukból és tévedésükből a legnagyobb osztályrészt szenvedi, a felelősség, a vezérség, a kezdeményezés oroszláni terhét és megbánását. Negyvennyolcnak, Kossuthnak és társainak ez a megszemélyesitése, lehet nagyon egyéni és eredeti felfogása Horvaynak, vagy Rákosi Jenőnek, de olyan érzelmeket és olyan attitüdöt, olyan egyéniséget tulajdonit az emlékmü hősének, amely azoktól az elképzelhető legtávolibb és legidegenebb. Ez a felfogás idegen a magyar néplélek s a magyar történelmi köztudat, a valóság és a képzelet Kossuthjától és negyvennyolcától egyaránt. Mert ez a köztudat és ez a képzelet sohase látta se Kossuthot és társait, se az ügyet, amelyért küzdöttek, a tragikum,

Horvay szobra

Pannonhalmán

Mint drága ékszer aranykoszoruban,
Zajló habok közt szirtes nyugalom:
A táj öléből égre tornyosultan
Ugy áll e vár, ez ősmagyar halom.

Ez itt a szent hegy: árnyas templomában
— Óh, hallod-é? — egy ezredév piheg;
A mult kárpitját, sejtelmes homályban,
Egy láthatatlan kéz lebbenti meg...

Mint csillagfény a hangtalan nagy éjben,
Itt lélek jár az ives bolt alatt
S tán porszem ring a fátylas fény ölében,
Mely még Szent István saruján tapadt...

Ez itt a szent hegy: busak menedéke, —
Be jó, be jó, hogy idejöttem én!
E falak közt a munka és a béke,
Hit és magyarság lengedez felém.

Magyarság rétjén párás szénaboglya, —
Őslelked érzem, ősmagyar halom!
S nekem oly jó igy: csendben andalogva
Bus fejemet öledbe hajtanom...

Sajó Sándor

Csonth

Irta: Szilárd János

Ősz volt. A jegyzői iroda ablaka mögött egy sápadt fiu körmölt az iróasztalon. Kint bánatosan nézett a nap és fátyolos volt az ég, mint a beteg piktorok vászonra vetett szomoru sejtelmei, az akácok feselt köntösére foltot rakott a vénasszonyok nyara, verebek gubbasztottak az orgonán, az uton fáradt parasztok csizmája kopogott és vadlibák feleseltek az égen. Bent pedig, a nyirkos irodában, ahol már fázós az ember keze, de a segédjegyzőknek füteni még nem szokás, a kapadohány és a kihült falak áporodott illata simára elnyult, köhögős foszlányokban feküdt a körmölő Csonth fölé.

Olyan siralmas volt ez a szoba, mint a segédjegyző élete. Akik a klasszikus tudományok emlőin magukba szivták a szép szavak és a szép szerelmek álmait: gerincet a hatalom előtt, segitő jobbot a nyomorultak felé, béketürést a nagyratörésben, önmérsékletet a földi javak kisértő alkalmain s a szerelemben Rómeók és Juliák történetét, hogy aztán keserü életük második elválasztásakor csak teher és nyüg legyen a lelkükön ez a szép iskola. Hogy Horatius régiói az adókönyvek posványos régióiba hulljanak, hogy Caesar süvegeljen a telkes paraszt előtt és Romeo szobájában havi öt koronáért takaritson — Julia.

Csonth körmölt. És tolla sercegéséből belelármázott a csöndbe minden panasz, minden jajgatás, amit az ő szomoru, kiábrándult lelke elhallgatott. Erről a hallgatásról beszélt a gomblyukában egy száraz, nyilván már hetek óta félve, áldva hordozott rózsa is, mely ugy konyitott a feselt kabát gomblyukában, mint rossz kantáron a hamis ló füle. Valamikor piros lehetett, most már sápadt, elfakult, mint a sovány arc, mely föléje hajolt, és hogy drága jószág ez az elfonnyadt rózsa, azt nem csak Csonth érezte, de tudta már az egész falu is.

Ez a megfakult virág Csont életében koszoru volt egy sir fölött. A sirban egy nyár, csudák és derük és napfények árnyéka pihent, nyolc elsuhant hét a megvalósulásból, amit valaha segédjegyző álmodhatott.

... A jegyzőné asszony hugát, Marikának hivták és szép volt, tiszta volt, mint a selmeci tavak, ahonnan látogatóba jött. Aztán egy szép napon megérkezett Óváry János. És Óváry Jánosnak ötszáz holdja volt és Marika meghalt, lett belőle Marian, Marika sirján: Csonth szive fölött megfakult a virág és Marian kertjében Óváry János tépdeste a virágokat.

... Csonth szemei előtt összefolytak a rubrikák, felállott. Kinézett az ablakon, belebámult az alkonyati égbe s amint a Garam füzesei fölött ereszkedtek, hullottak a csókák éjjeli szállásuk fölé, ugy érezte, a szive megszakad. Látta az ő szomoru lelke őszi alkonyát, melyben, mint az alvóra tért csókahad, egyre hullhull a reménykedés, mig az utolsó is szárnyaszegetten esik az elfásulásba, a rubrikák, a fütetlen szobák, az adó, a passzusok, az örök hétköznapok vastag avarjára.

Valaki megdörrentette az ablakot.

— Tekintetes ur!

Csonth kinyitotta az ablakot. A kisbiró volt. Mikor rákönyökölt az ablakra és beszédbe fogott, flaskószagot kapott az iroda.

— Azt üzeni a jedző ur, — kezdte — hogy a segid urnak a szüreten a heje!

Csonth összeráncolta a homlokát. A kisbiró bizalmasan beljebb hajolt, sugta:

— Az öreg mán csapraütötte a veres kétakóst, oszt még a puttonyhordó szamár is bort iszik!...

— Azt látom, — mondta szerényen Csonth.

— Nono! — hőkölt meg a másik. Majd keményebbre fogta a szót: — Gyün, vagy nem gyün?

A segédjegyző gondolkozott. Hirtelen átvillant rajta a vig és jóllakott kompánia, a meleg, a bor, a kacagás, az asszonyok, a tréfa, majd az ő kopott, csenevész figurája, kinek a bánatát már a verebek is csiripelik és ennek a szánalmas összehasonlításnak egész keserve mélységesen és őszintén a torkára fanyarodott.

— Kik vannak ott? — kérdezte halkan.

— Mindenki! — mondta a kisbiró. — Az egész világ ott van.

Aztán kezdte az ujjain végigszámlálni őket:

— Ott van a tekintetes ur, a felesége, ott vagyunk mink, a Pistyike, a mustoskádba mán bele is fordult, ott van a kántram házastul, no meg a szomszédbul a Milosek az egész pereputtyával.

A segédjegyző várt. Nézett a Garam felé.

— Gyün, vagy nem gyün? — veszkődött a biró.

Csonth köhögött.

— Más nincs ott? — kérdezte.

A kótyagos paraszt hosszan, jóságosan a fiu szemébe nézett.

— Eltanálta... — felelt. — Ott van a fiatal Óváry naccságos is...

Majd mikor látta, hogy a segédjegyző szeme megfényesedik, maga elé dörmögött:

— Hogy verje ki itet a módos ragya!...

Csonth hirtelen kihuzta a derekát, magára kanyaritotta kopott pelerinjét, fejébe nyomta a kalapot, kifordult az ajtón.

— Csak oszt verekedis ne legyik!... — dünnyögött a biró.

Aztán megindultak a hegy felé. S mire a hajlokhoz értek, az őszi estében nem világitott más, csak a dáridós ablakok és a sápadt Csonth két lázas szeme.

A hajlok szobájában, mely inkább odu volt, mint helyiség, egymás hegyén-hátán ült és már javában lármázott a társaság. A füst és a levegő olyan kövérre dagadt, hogy Csonth, mikor belépett, megtántorult. Meregette a szemét, mint az utas, akire hirtelen köd esik s hosszu ideig tartott, mig a sürü fellegen átderengő gyertyavilág mellett felismerte az egyes arcokat. A tiszteletes, a kántor, a jegyző és Milosek a belső sarokban nekidühödten igazgatták a haza szomoru, csálirament szekerét. S Milosek, mint örök mameluk, aki minden kormányt mindig

Ára 4000 kor.

a bukás és a meghasonlás ilyen perspektivájában. Aminthogy nem is láthatta, mert rája nézve, reánk nézve, a történelmi, örök magyarság s a magyar függetlenség örök, történelmi gondolatára nézve nem is ezt jelentette és nem is ezt jelenti se az egyik, se a másik.

A magyar néplélek s a pártérzelmeken és pártérdekeken felülálló történelmi köztudat Kossuthnak és társainak alakjából és küzdelmeiből nem a meghasonlás, a pénz, a bukás, a végzetes tévedés tragikumát szivta magába, hanem a győzelmes, a nagyot merő, a győzhetetlen és leverhetetlen, az örökre élő s ujra és ujra feltámadó nemzeti szellem és akarat szuggeszcióját. A szabadsághare, illetve a negyvennnyolcas nagy ujjászületés hősei és vezérei között voltak tragikus nagyságok és tragikus sorsok, mint a Széchenyié, a Batthyány Lajosé vagy a Görgey Arthuré, vagy a tizenhárom aradié, de az egész negyvennnyolc maga, élén Kossuthtal s a többiekkel, a győzelmes fiatalság, az olthatatlan láng, az égigtörő hősiesség erejét és büszke szépségét lehelli az örökkévalóság számára. Az egykori, lojális, hatvanhetes történetirás beszélhetett ugy negyvennyolc ügyéről és hőseiről, mint akik erejükön felül nagyot akartak, vagy tragikus konfliktust idéztek fel a nemzet és a uralkodóház között, amely gyásszal és bánattal tele megpróbáltatásokat zuditott ránk, de a magyarság lelke ezzel a beállitással szemben s ennek sopánkodó alluzióin tul büszkén őrizte ebben a konfliktusban a nagyság, a hit és a diadal egyik legnagyobb élményét, mely nekünk valaha osztályrészünkül jutott. Ez a megronthatatlan magyar közlélek nem ismert egy tragikus, bánatos, vagy éppen saját magával meghasonlott Kossuth Lajost, aminthogy ilyen nem is volt, soha, életének semmiféle mozzanatában és semmiféle megpróbáltatásában. És jaj lett volna neki és jaj lett volna nekünk, ha valaha is csak egy pillanatra is ilyennek érezte volna. A népek és korok önmagukat érzik bele ideáljaikba s ahogyan ezt teszik, abban benne van egyuttal életrevalóságuknak, a jövőhöz való joguknak és saját lelkületüknek arcképe is.

A Horvay Kossuth-szobrában, — mondjuk csak ki őszintén, nem akarunk ezzel fájdalmat okozni, mesterének, — ez a gondolat és ez a szörnyü tanitás szólal meg: ne merjetek még egyszer ilyet kezdeni! Ne merjetek nagyot és merészet gondolni, ne merjétek rátenni lelketeket, ne merjetek föllázadni és kockáztatni semmit a tulerő ellen. Legyetek óvatosak, éljetek vigyázva, alkalmazkodjatok a reális viszonyokhoz s akkor nem sodródtok tragikus összeütközésekbe, bukásba, meghasonlásba. Ez egy nagy hétköznapi igazság. A negyvennyolc ünnepi, kivételes, tehát történelmi igazságával szemben, amely a hatvanhét számára a hétköznapokat lehetségessé tette, merőben ellentétes, nem annak lelkéből fakadt, ellentmondás és valószerütlenség szólal meg benne. De a mai kor számára épp oly kifejező mindarra, amely annakidején ilyennek akarta láttatni önmagával és a maga magyarságával mindazt s igy tekintett fel mindarra, amiben nem a hétköznapok, de az örökkévalóság nagysága és igazsága jelentkezett.

A francia politikai helyzet és a frankügy

Páris, ápr. 16

(A Magyarság tudósitójától)

A francia parlament rendes ülésszaka nemsokára véget érik. A Palais Bourbon hagyománya szerint ugyanis a rendes ülésszak, amely január elején kezdődik, május első felében befejeződik. Ekkor a szenátorok és képviselők kerületükbe utaznak, hogy az ugynevezett *Conseils Généraux*-k ülésein résztvegyenek. Ezeket a vidéki tartományüléseket a francia alkomány azért találta ki, hogy a tizenkilencedik század bálványán, a népfenség elvén, csorba ne essék. Az alkotmány szervezői ugy gondolták, hogy ezeknek az üléseknek alkalmával a képviselők egyrészt számot adhatnak mandátumaikról, másrészt tájékozódhatnak a fenséges nép kivánságai felől. Ezért az időszaki tartománygyülések a képviselői és szenátori mandátumok tekintetében igen fontosak.

A Bourbon és Luxemburg paloták május elsején kiürülnek, ugyhogy, amikor a frankügy birói tárgyalása megkezdődik, a francia alkotmány mindkét testülete becsukja kapuit.

A *Conseils Généraux* üléseinek a különböző kormányok is nagyon örülnek. Ilyenkor ugyanis a demokrácia árnyékában és parlament nélkül a kormányok nyugodtan tudnak dolgozni és fontos törvényjavaslatokat előkésziteni.

Briand állása ingatag

Május első napjai különösen fontosak lesznek a francia kormányra nézve. Hosszas vajudás, bonyodalmak, sőt kormánybukások után végre a *Briand—Perret-kormánynak sikerült tető alá hozni egy épkézláb büdzsét*, amelyet a francia parlament május eleje előtt meg fog szavazni. A büdzsé azonban még nem minden a pénzügyi szanálás nehéz munkájában. Ez legfeljebb magának a mécsesnek a tartója. Hogy ebből a francia államháztartás lángja csapjon ki, ahhoz még sok minden kell. Hátra van még a nyomasztó *külföldi adósságok rendezésének* kérdése és a *még nyomasztóbb belföldi adósságoké, az infláció megakadályozása és végül a frank stabilizálása.* Erre nézve a legkülönbözőbb tervek merültek már fel. Az egyik komoly francia szenátor, *Massabuau* ur például azzal az ötlettel állt elő, hogy be kellene vonni az összes forgalomban levő francia bankjegyet és azok egyötöd értékének megfelelő ezüst-, illetve aranypénzt kellene kibocsátani. Egy papir százfrankosért a tulajdonos kapna 20 frank értékü aranypénzt, vagy 40 frank értékü ezüstpénzt. Ez az ötlet mindenesetre eredetinek tekinthető és az az előnye is meglenne, hogy ezzel lehetetlenné tennék, hogy „konspiráló magyar főurak" ujabb hamisitási tervekkel foglalkozzanak. A baj csak az, hogyha az összes forgalomban levő francia bankjegyeket ezüstre akarnák beváltani, ugy erre a célra nemcsak a *Banque de France*, hanem a világ összes ezüstkészlete sem volna elegendő.

Más ötletekben sincs hiány. A legsulyosabb probléma a belső adósság rendezése, vagyis a forgalomban levő francia állami kincstárjegyek beváltása.

A francia pénzügyek

Egy másik francia ur, aki pár hétig szintén szenátor volt (miután utóbb választási visszaélések miatt mandátumát megsemmisitették) és akinek neve egyike a legismertebbeknek mind az öt földrészen, M. *Coty*, a világhirü parfümgyáros és a *Figaro* tulajdonosa, például *az önkéntes adómegajánlás tervét vetette fel egy nemzeti törlesztési alap teremtésére*, amelyből a forgalomban levő kincstárjegyeket visszaválthatnák. Erre a célra a kitünő illatszerész a saját vagyonából mindjárt fel is ajánlott *100 millió frankot*, de, természetesen, mint jó üzletember gondoskodott arról is, hogy ezt olyan feltételekhez, illetve állami garanciákhoz kösse, amelyek minden kockázatot kizárnak. Az önkéntes adómegajánlás ötletét Perret, az uj francia pénzügyminiszter is magáévá tette és a lapokban állandóan megjelennek az ismert hirek a féllábu katonáról, aki vitézségi érmét, a nyugdijazott tisztviselőről, aki egyévi nyugdiját ajánlja fel, az özvegy és a kis diák adományai mellett. Az ilyen olaj mellett azonban a mécses legfeljebb pislákol; de nem lobban lángra. Különben is a mécses fölé fel kell épiteni az egész uj templomot, aminek az alapkövei az ujabb sulyos adóterhek, a francia adórendszer teljes átszervezése és mindenekelőtt a törlesztési pénztár felállitása.

Közben pedig elérkezik *május hónapja, mikor több, mint hárommilliárd értékü francia kincstárjegy megváltása válik esedékessé*, hacsak a kincstárjegyek tulajdonosai ujabb meghosszabbitásba bele nem mennek. Hogy ezt a májusi zátonyt lehetséges-e ujabb infláció nélkül megusznl, ez a Briand-kormány nagy problémája, ugyhogy éppen a frankügy birói tárgyalásának idején az egész francia kormány legfőbb gondját ennek a kérdésnek a megoldása fogja képezni.

Herriot a láthatáron

E periodus belpolitikai szempontból is elég kritikus lesz a Briand-kormányra nézve. Ha hajója ezen a fenyegető zátonyon megakad, ha a francia adózók igen nagy számban fogják a kincstárjegyek visszaváltását követelni, akkor az infláció és vele a kormány bukása elkerülhetetlenné válik. De még ha sikerül is a viharvert kormányosnak a hajót a zátonyon keresztülvezetni, a kormány helyzete még mindig ingadozó marad. Ugyanis *bármennyire büvészkedett is Briand, mégsem tudott a parlamentben többséget teremteni.* Hol a jobb-, hol a baloldal felé kacsintgatott, de ez a taktika veszedelmessé válhat. *Malvynak* a kabinetből való

és minden körülmények között támogat, két nekiesett ököllel döngette az asztalt. A másik három egyszerre szónokolt és a teleszáju, rekedt lármába, mint szekérzajba a csengő, belesivalkodtak az asszonyok.

— Nini, a Csonth... a Csonth...

És Csonth félszegen, illemtudóan meghajtotta magát.

— Poharat neki! — orditott a jegyző a konyha felé. — Ne mondja a világ, hogy a jobbkezem szomjazik!

Majd helyet szoritottak neki a sarokban, belediktálták az első félpintes áldomást és a jegyzőnek szemlátomást jól esett, hogy kollegiális jó szivét igy megragyogtatta a vendégei előtt. A következő percben pedig napirendre tértek és a kopott, a szegény, a csenevész Csonth szinte nem volt sehol.

Nagy, lázas szemeivel a tiszteletes, kövér háta mögül leste Mariant. A lány Óváry mellett ült, s mig a hosszu szál, hetyke legény mámorosan, móhon hajolt a füléhez, Marian szemérmetesen tépte a teritő rojtjait.

Csonth nézte a lányt. Érezte, látta, hogy őt itt, ebben a zajos és önfeledt mulatozásban, senki sem figyeli, hogy a társaságban ő az ötödik kerék, aki van, mint az árnyék, vagy nincs, mint az árnyék, ami egészen egyre megy. És nézte Mariant, nézte zavartalanul. A szép szőke haját, amelynél szőkébb csak az angyalok álma, a szemét, amely mély, mint az álmodó tavak, az ajkát, amelytől a vágy és a gondolat elkárhozik, a nyakát, amely olyan, mint a friss hóesés, nézte, bámulta, leste és a lármás dáridóval mindössze annyi közössége volt, hogy ivott. Az ital szétfolyt benne, mint őszi kunyhóban a meleg, ha tüzet gyujtanak és nemcsak a vágy, a rajongás és a fájdalom forrósodott fel benne, de a gyülölet is. Mert látta Óváryt, a torkig jóllakott urat, a hanyag, cicázó legényt, amint Marian székét átkarolva, öreg, kopott szamárságokat duruzsolt a fülébe. És visszaemlékezett a nyárra, amikor a meghitt estéken ő ennek a szép és akkor még szent csudának a lábaihoz térdelt, s mig Marika a csillagokba nézett, ő a nagy költők gyöngyökbe szedett vallomásaiból imádkozott. És némelykor, ha lelkében csordulásig teltek a szép szavak, a rubrikák margójára titokban, hogy meg ne lássa a principálisa, szép, lágy szonettekben készült az estéli találkozóra, amikor Marika a minden költők legdrágább babérjával jutalmazott: megsimogatta a homlokát...

Csonth ivott. Kábult fejében a lárma összefolyt s az értelmetlen, forró zsibongáson át visszacsengett a szonettek muzsikája. A költők örök sorsa: a szegénységből, a csalódásból, a megalázottságból s a csenevész, bágyadt emberek lenézett, megtürt és kilökött árvaságából ihletett nóták és dalok, amelyek, mint a viharvert madarak, sirva repülnek az ég, a halhatatlanság felé. És a szoba megszorult párázatában egy ködalakot látott, a költőt, a sápadt, szomoru pelerines Csonthot, akit az ország körülrajong, s akinek a könyvéből sirni tanulnak a lányok és sóhajtozni a férfiak. És látta Mariant is, az asszonyt, aki megtörve, lefagyolozottan egy szomoru estén majd a szobájába lép, aztán leül és sir és esdekel...

Csonth ivott. És elhatározta, hogy megbocsájt. Hogy férfi lesz, fenkölt lesz és erős lesz, aki kicsinyes szavakkal nem bolygatja a multak vétkeit, a bánatos Marikának megsimogatja a szép szőke haját, aztán némán, hosszasan magához öleli... Addig pedig... igen, addig megy a kiszabott kálvárián konokan, korhelyen, őszi ködben, nyári zivatarban, téli hómezőn, utszéli csárdák füstös ivóin át, ahol az éjféli lámpák lidérce alatt papir fölé hajol és irja, részegen irja a halhatatlan dalokat.

Csonth ivott. Agyában sistergett a dáridó, mint fuldokló fülében a viz halálmuzsikája s minden korty után nagyobb, perzselőbb, kinosabb szomjuságot érzett. És ahány pohárral öntött le a torkán az öreg kétakósból, annyi ránc simult el a homloka fölött, annyi gyürődés rándult vasaltra, legényesre a szegényes kabát karjain. Erős volt. Feszültek az izmai, dagadt a melle. Éjfélkor pedig, a szomoru véznaság helyett, már egy borizü korhely fenekedett az asztal körül, mig aztán kicsapott belőle a csintalan mámor és egy sikoltozó, hatalmas kurjantással belevágott öklével az üvegek közé, hogy:

Nagy aaa fejee,
Busujjon a lauuu...

Fölugrott az egész szoba. Bámultak a röpködő üvegszilánkok után. A következő pillanatban a jegyző röhögése fölharsogott, majd átnyalábolta a cingár gyereket és a kompánia dörgő hahotája mellett a levegőbe tolta.

— Ime, az én jobbkezem! — orditotta. — Az én jobbkezem...

És a csenevész figura szánalmas vergődése a jegyző két nagy bolond ökle között végképpen szabadjára lökte a veszett mulatozást, a férfiak nekiestek a falnak, az asszonyok az oldalukat fogták és beszaladtak a cselédek, hogy összedől a ház.

— Az én jobbkezem, az én jobbkezem! — üvöltötte a jegyző és a hahotától kidagadt erei fölött kövéren hullott a részeg izzadás.

Csonth pedig a rettentő helyzetben fölesztmélt. A gerendák alatt rugott, tajtékzott, a jegyző két vasöklébe belevájta a körmét, s amint borgőzös agyáról fölszakadt a köd: Mariant látta maga alatt, amint hatalmas, alélt kacagásban Óváry vállára hajol és gonoszul mutogat fölfelé, hogy:

— A Cso-ho-honth... a Cso-ho-honth...

A jegyző hátradőlt, a fiu visszahullott a székbe és leesett állal, összecsuklott testtel, mint a bábszinház sarokba lökött, rongyos figurája, bambán maga elé meredt...

És nem volt többé szonett, nem volt jövő, nem volt utszéli csárda, a halhatatlan dalokból siralmas dogás lett, a megbocsájtó, fenkölt férfiu helyett ott üesörgött az összeaszott segéd, a principális jobbkeze, vásáros komédia egy részeg és buta ember erős kezei között, akit csak akkor vesznek észre, ha rajta röhögni lehet. És Csonth soha nyomorultabbnak nem érezte magát.

A dinomdánom ujból nekilódult, kurjogott, kacagott, dörömbölt a vendégeskedés, de ő nem látott, nem hallott, csak érezte, hogy féreg az emberek utján, akire mindenki ugy és akkor tapos, amint és amikor jólesik neki. Hogy morzsa a zsebben, maradék a tányér fenekén, potomság, semmiség, lim-lom, kódorgó, szürke foszlánya az élet viharának, amely se esőt nem ad, se nem dörög, se villámot nem sujt: meddő, céltalan bolyongás az égi utakon, mig szépen, csendesen, szomoruan, magától a semmibe vész... És ült és hallgatott, süketen, érzéketlenül, mig felrázta valaki, hogy mennek haza. Aztán arcába csapott a hideg s megindult ő is, bokándozott lefelé a sötét hegyoldalon.

Elől mentek a gyerekek és az asszonyok. A jegyzőné asszony szüntelen sopánkodott, hogy a Pistyike kitöri a nyakát, mert a rakoncátlan kölyök ott ugrált állandóan a vizmosások körül. Egyszer itt kacagott, egyszer ott bukkant ki valamelyik galyagonya alól és mindig ott álkodott, ahol valami galibát csinált. Azt is ripakodott Óváry János a mélyut aljáról:

„A pesti nőnek bajusza van és mindegyik harisnyájában egy kést hord"

Senki sem beszél angolul

Egy angol iró rémlátomásai Budapestről

— *Az Est tudósitójától* —

Magyar illetékes körök súlyos milliókat és milliárdokat áldoznak, hogy a külföldön és a külfölddel megismertessék Magyarországot. Ennek a propagandának azonban eddig inkább csak a *negativumáról* tudtunk meggyőződni. Néhány tiszteletreméltó kivételtől eltekintve, a külföldön még mindig nagyon tévesen ismerik Magyarországot és helytelenül ítélik meg a magyar életet és szokásokat.

Londonban nemrégiben jelent meg a Gay és Hancoch cég kiadásában Bruce *Reynolds* tollából egy könyv, amelynek címe: »*A cocktail continentale*«. Útleirásokat és krokikat tartalmaz 38 európai és néhány északafrikai városról. Budapestről is szól ez a könyv, de inkább teljesen kihagyhatta volna a magyar főváros említését. Ime egy-két szemelvény arról, amit a könyv fővárosunkkal kapcsolatban tartalmaz:

»A hotelben a portás süket és rosszindulatú, a szoba borzalmasan rossz, *az árak kibirhatatlanok.*

Egy kis visszaemlékezés a bolsevizmusra, melynek nyomán itt semmi élet nem maradt. Mindenki tönkrement. A régi magyar familiák teljesen elpusztultak vagy elszegényedtek. *Rosszuálló nép. Franciaországot okolja a háborúért.*

Az uccák. Végig az Andrássy úton. Az emberek piszkosak és durvák, gorombák és kellemetlenek. A Nagy körúton szürke üzletek és jelentéktelen mozik. *És a nők — oly ijesztők, hogy teljes páncélzatban is félnél megközeliteni őket. A legtöbbnek bajusza van és mindegyik harisnyájában egy kést hord.* Füstös kávéházak, züllött publikum. *És sehol egész Pesten egyetlen ember, aki angolul beszélne.*

Egy színházi előadáson. Kénytelen botrányt rendezni, hogy a helyére engedjék. És az előadás? Förtelmes.

Közben egy kis kirándulás *Mezőkövesdre.* Ebéd az egyetlen vendéglőben — *kibirhatatlan.* Séta a főuccán, mivelhogy éppen vasárnap van. *A leghülyébb népviselet és a legostobább szokások,* melyek ezen a földön elképzelhetők. *Külön csapatban csavarognak a legények és külön nyájban a lányok.* Igen ám, de csak nappal. Mert hej, hogy rohannak a legények a lányos házakhoz, amint leszáll az est és ah — a továbbiakról beszélni sem lehet.

A házak kicsik és piszkosak. Egy héttagú család részére egy ágy. De ebbe is csak akkor fekszik bele valaki, ha beteg. Egyébként a földön alszanak, miközben csirkék és kutyák és disznók sétálnak be és telepszenek le rajtuk. Ki innen, mielőtt elájulna az ember...«

És így folytatódik ez tovább. Az óceánjáró gőzösök könyvárusai nagy buzgalommal árusítják ezt a különös »cocktailt« azoknak az amerikaiaknak, akik meg akarják nézni a 38 európai és néhány északafrikai várost. *Reynolds* úr pedig talán előbb *saját fajtájának a hölgytagjairól mondjon véleményt,* mert azzal, amit a magyar nőkről mond, nem tudja megváltoztatni a magyar nők szépségéről és bájáról világszerte táplált felfogást, ellenben *talán sikerül egy-két rosszízlésű agglegényt meggyőznie, hogy a világotjáró angol ladyk a junói szépségek táborába sorolhatók,* akikhez nemcsak az est leszálltával rohannak a legények, hanem nappal is boldogok, ha végigmehetnek velük az uccán.

Végül az ízletes magyar konyha helyett irigység nélkül átengedjük neki *a legkülönbözőbb faggyús angol kotyvalékokat,* amelyekről szintén megvan a véleménye minden Angliát megjárt franciának, olasznak, németnek és Európa többi barbár nációinak...

Vastagbél katarus

makacs székrekedés, vértorlódás, puffadás, aranyeres csomók, csípőfájás eseteinél a természetes „Ferenc József" keserűvíz, reggel és este egy-egy kispohárral bevéve, rendkívül becses háziszer. Klinikai megfigyelések tanusága szerint a **Ferenc József**víz még ingerlékeny belű betegeknél is fájdalom nélkül hat. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben

Végre közeledünk a „rendhez" az egyetemeken

Semmiféle okos dolgot párbajjal elintézni nem lehet, de a nem-okos dolgok elintézésére a párbaj néha egészen megfelelő eszköz.

Ehez a nézetünkhöz még azt tesszük hozzá, hogy a Turul Szövetség fennállása óta sohasem csinált még olyan okos dolgot, mint amikor kiválasztott két fiatal embert, hogy adjanak fegyveres elégtételt annak a két zsidó vallású diáknak, aki nem volt hajlandó szó nélkül eltűrni a Turul Szövetségnek egy sértegető hangú plakátját.

A kérdés ezzel a helyes mederbe terelődött. Mert ha elvben és általánosságban helytelenítjük is a párbajt mint társadalmi intézményt, valami módon lehetővé kell tenni a felelősségrevonást, ha valakin olyan sérelem esik, mely felkavarja a vérét. Fiatalemberek szerepelnek az ügyben, akik nem tudják megérteni, hogy a »kétpengős büntetések« korszakában s a közelgő százezerpengős sajtóbüntetések hajnalán másként is lehet a súlyosabb sérelmeket elintézni, mint fegyverrel a kézben. A Turul belátta, hogy a fegyveres elintézés az ilyen esetben meg nem tagadható s ezzel megbukott az az elv, hogy egyeseket tömegben inzultálni egészen felelőtlenül még sem lehet.

Egy lépés a civilizáció felé, amikor a diák tudja, hogy durvaságáért az általa elkövetett inzultusért személyes felelősséggel tartozik. Ha ez a felelősség barbár módon, fegyverrel és vérnek ontásával nyilvánul is meg, még mindig jobb, mint az inzultus után a tömeg sorai között való elbújás.

A diák-heccek ezzel a két párbajjal — sajnos — még nem érnek véget, mert ez nem felelne meg azoknak az érdekeinek, akik a diákokat felheccelik. De ez a két párbaj némileg enyhítheti azt a súlyos megítélést, mellyel ezeket a hecceket minden jobbérzésű ember szemlélte.

Mert a numerus clausus a párbaj-ügyekben — *nem gilt.* Nem lehetséges, hogy a felek a numerus clausus számarányában álljanak egymással szemben s úgy verekedjenek, hogy az egyik oldalon 94 ember álljon, a másikon pedig 6. Ez csak a felvételre vonatkozik, de a lovagias ügyekre nem, — ezekben csak egy számarány van megengedve — 1:1. Egy ember állhat csak szemben egy emberrel. Ha az »igazoltatások« is a lovagiassági számarány szerint történnének és sem az igazoltatók, sem az igazoltatottak nem volnának »válogatottak«, — mingyárt sokkal nagyobb lenne a csend és rend az egyetemeken, nagy szomorúságára mindazoknak, akik az ifjúság fölheccelése nélkül nem juthatnának hozzá ahoz a szerephez, melynek sokat köszönnek, vagy amelytől sokat remélnek.

Amerikai hír szerint feloszlik a Fanamet

A budapesti vezérigazgató cáfol

— *Az Est tudósitójától* —

Newyorki kábeltávirat jelenti, hogy a *Fanamet* nevű filmtröszt *január 1-én feloszlik.* Amerika e leghatalmasabb filmtrösztjének három tagja, a *Paramount,* a *Metro* és a *First National* január 1-étől kezdve ismét *teljesen önállóan egymástól függetlenül fog dolgozni* és produkcióikat is önállóan fogják forgaloma hozni.

Ugyanezzel az értesítéssel egyidejűleg érkezett *Londonból* az a hír, hogy *ott összeült a Fanamethez tartozó három nagy filmgyár igazgatója tanácskozásra.* Ennek a konferenciának lenne a célja, hogy *a szétválasztásnak a körülményeit megállapítsa.*

Ike *Blumenthal,* a Paramount középeurópai vezérigazgatója és *Zukor* Adolfnak, a First National magyar származású vezérigazgatójnáak a fia, apjának megbízásából már a mult héten Londonba érkezett és most ugyancsak Londonba jött Mr. *Shauer,* a Paramount Famous Lasky Corporation vezérigazgatója is. A három vezérigazgatónak londoni találkozása

megerősiteni látszik a Newyorkból érkezett kábeltáviratot a Fanamet közeli feloszlásáról.

A Fanamet nevű amerikai filmtröszt Budapesten is tart fenn fiókintézetet és így a Fanamet filmek nagyon jólismertek a magyar mozikönzönség előtt is. Emlékezetes még az a harc, amelyet *a magyar filmszakma vivott közel egy esztendőn keresztül az ellen, hogy az amerikai filmesek nálunk letelepedjenek,* mert a magyar filmszakma egzisztenciáját féltette ettől a hatalmas filmvállalattól. A harc a magyar és az amerikai moziszakma között a magyar filmrendelet kapcsán folyt, mert a kötelező filmgyártás eszközével akarták az amerikaiakat elriasztani a magyar piactól. *A harc azonban az amerikaiak győzelmével ért véget és a magyar filmszakma aggodalmai valóra váltak,* mert az amerikaiak kíméletlen kokurenciája

évtizedes virágzó magyar filmvállalatok egész sorát tette tönkre.

Körülbelül ugyanez a helyzet alakult ki *Európa többi országaiban is,* így különösen Németországban, ahol úgy oldották meg a helyzetet, hogy az *UFA, Németország legnagyobb filmvállalata is belépett a Fanamet tröszbe.* Így alakult meg Németországban a *Parufanamet.*

Természetes, hogy az egész világon, így különösen nálunk is, nagy érdeklődéssel tekintenek a várható fejlemények elé.

Érdeklődtünk a *Fanamet budapesti telepénél,* ahol *Engel* Fülöp vezérigazgató munkatársunknak a következőket mondotta:

— *Berlinből ma reggel felhivtak telefónon* és közölték velem a Newyorkból érkezett hírt. Azt is tudatták velem, hogy

a hir téves, annak semmiféle alapja nincs, mert a Fanamet nem oszlik fel.

A hír arra vezethető vissza, hogy éppen ma kezdődik meg Londonban a Fanamethez tartozó három amerikai filmgyár vezérigazatóinak tanácskozása. Ez azonban a *rendes évi kongresszus és egyáltalában nem azért ül össze, hogy a feloszlásról tárgyaljon.*

— Arról már régebben volt szó ugyan, hogy a *First National,* amely mint ismeretes, a magyar *Zukor* Adolf vállalata, *kiválik a Fanamet trösztből* és helyébe egy másik nagy amerikai filmvállalat lép a trösztbe, *de még ez sem történt meg és a jövőben is maradni fog minden úgy, amint volt.*

Koestlin

csokoládé

Télikabát átmeneti kabát, öltöny mérték után, elsőrendű kivitelben, Angliából behozott szöveteinkből, kimondottan készpénzárban, kedvező **részletre is. Kerekes és Vajna** úri szabó-szalón, VII, Erzsébet körút 22, I. emelet. Telefón: J. 313-48

4 szobás lakást keresek belterületen lehetőleg új házban

Válasz „Azonnal 28" jelige alatt a kiadóhivatalba

Vegyen Bécsben házat most

Olcsó alkalmi vételek, minden nagyságban és árban. Bővebbet csak levélben Wien, Josefstädterstrasse 30/8

Villámban és egyholdas telepemen a Margithíd közelében lakást adok szakemmernek, aki uradalmi **tehenészettel és baromfiteleppel eladási szerződést tud kötni részemre** és az üzlethez tőkével is hozzájárul. Hűtőházat és ingatlan biztosítékot adhatok. **Baróthy Anna,** Zöldmáli út harmincnégy.

Köszönetnyilvánítás

Mindazoknak, akik felejthetetlen férjem

Maier Mór

igazgató úr

elhúnyta alkalmából mérhetetlen fájdalmamat meleg részvétükkel enyhíteni igyekeztek, ezúton mondok szívből fakadó hálás köszönetet.

Özv. Maier Mórné sz. Grünberger Anna

Nem lesz kivilágítás a Kossuth-szobor leleplezésének napján

A nagy ünnepség teljes programja készen van már

Sipőcz polgármester hirdetménye

— *Az Est tudósítójától* —

Ma délelőtt féltizenegy órakor ismét helyszíni szemle volt az *Országház* téren. A helyszíni szemlén *Liber* Endre tanácsnok, *Halász* József főigazgató és dr. *Pacher* Béla fogalmazók vettek részt. Az *Országház* téren lázas munka folyik az ünepség előkészítésére és sokszáz fényi tömeg nézi a munkálatokat. A húsz méter nagyságú díszsátort még ácsolják, a tér fele azonban már sárga söderrel van behintve, amelyet éppen most hengerelnek.

Horvai János

A Magyar Általános Kőszénbánya épülő palotáját, amely a Kossuth-szobor mögött emelkedik, *hatalmas vászonhuzatokkal borítják be,* amelyeket piros-fehér-zöld színű drapériákkal díszítenek. Az *Országház* tér jobboldalán a parlament bejáratától jobbra eső szökőkútnál *tribünt ácsolnak.* Ezen a tribünön foglal majd helyet

a diplomáciai kar.

Horvai János, a szobor alkotóművésze, izgatottan jár-kel, az utolsó utasításokat adja ki a munkásoknak, akik még mindig vésővel a kezükben dolgoznak, a szobor alakjainak tisztításán.

— Csak vasárnap is *ilyen idő legyen,* — sóhajt fel Horvai és reménykedve néz fel az égre, amely derűs fénnyel ragyogja be a szobor alakjait.

A kúria épületét szintén drapériákkal borítják be. Szerelők dolgoznak a tér legkülönbözőbb pontjain, ahol *megafónokat állítanak fel.* Megafónt szerelnek a díszsátor tetejére is, nemkülönben a szobortól jobbra az ujságíró csoport helyére is.

Munkatársunk beszélt a helyszíni szemlén dr. *Liber* Endre tanácsnokkal *a városnak vasárnap történő kivilágításáról.* Tudvalevően dr. *Gál* Jenő országgyűlési képviselő indítványt nyujtott be, hogy a szobor leleplezésének napján *világítsák ki a várost. Liber* tanácsnok elmondotta, hogy az indítvány ügyében azonnal értekezletet tartottak a főkapitánnyal, megállapították azonban, hogy *az indítvány túlságosan későn érkezett be,* úgyhogy

most már nem lehet kiadni az utasítást a város kivilágítására.

A helyzet ugyanis az, hogy attól félnek, hogy ha ilyen későn hívják fel a közönséget falragaszokon a kivilágításra, nem fogja mindenki kivilágítani az ablakot és akkor esetleg azok ellen a házak ellen, amelyek kivilágítatlanul, sötéten maradnak, ellenséges érzülettel fordulhatnak egyesek.

— Csak akkor lenne értelme — mondotta a tanácsnok — a kivilágításnak, *ha az egész város ki lenne világítva.* Ilyen későn azonban ezt már nem lehet biztosítani. Ezért a kivilágítás tervét ebből az alkalomból elejtjük, ellenben a newyorki *Kossuth-szobor leleplezésének alkalmával, március 15-én Gál Jenő indítványát is elővesszük és az a terv, hogy március 15-én Kossuth tiszteletére egész Budapestet ki fogjuk világítani.*

Az *Országház* térre vezető útvonalaknak feldíszítési munkálatait *Halász* József főigazgató vezeti. A főigazgató elmondotta, hogy vasárnapig elkészülnek a *Rákóczi* útnak, a *Kossuth Lajos* uccának, a *Károly* körútnak, a *Vilmos császár* útnak és *Andrássy* útnak zászlókkal való feldíszítesével és ezenkívül a *Tisza István* uccából a *Vilmos császár* útról és a Margit hídról az Országház térre torkolló uccákat is lobogókkal fogják feldíszíteni.

A tér impozáns látványt fog nyujtani. A szobor előtti térséget szabadon fogják hagyni, ugyancsak szabadon hagyják végig az *Országház* téren a két százlós oszlopsor közötti térséget is. E mögött az oszlopsor mögött fog elhelyezkedni két oldalt a nagyközönség.

Az ünnepség rendező bizottsága *az összes fővárosi színházakat felkérte, hogy a szobor leleplezésének napján tartandó előadásukon Kossuth jelentőségéről és az ünnepségről emlékezzenek meg.* A *Városi Színházban Vargha* Imre operaénekes Kossuth-dalokat fog énekelni az előadás előtt, a *Nemzeti Színházban* pedig, mint ismeretes, *Hegedüs* Lóránt *Kossuth*-darabját adják elő. A bemutatón a főváros egész tanácsa meg fog jelenni.

Hogy helyezik el a közönséget a Kossuth-szobor leleplezési ünnepén?

A Kossuth-szobor vasárnap délelőtti leleplezésének rendezési munkálataira a főváros szociálpolitikai és művészeti ügyosztálya *ma délelőtt adta ki a végső utasításokat* a rendezőségnek. Az egész Országház térről *nagy térképet készítettek,* amelyen kijelölték a meghívottak helyeit és azokat az útvonalakat, amelyeken a meghívottak a tér különböző pontjait megközelíthetik.

A szobor baloldalán állitották fel a kormányzó díszsátorát. A kormányzó *a Személynök uccán át fog a sátorhoz vonulni.* A sátor előtt állítják fel a szószéket, amelyről az ünnepi szónoklatok el fognak hangzani. A szobor jobboldalán a sajtó képviselőit helyezik el. Mögöttük *díszszázad fog sorfalat állni.* A díszszázad mögött *az Országos Dalszövetség 2100 tagból álló énekkara* helyezkedik el. Közvetlenül a kormányzó díszsátora mellett foglalnak helyet az *országgyűlés tagjai,* mellettük pedig Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjai. A bizottsági tagoktól jobbra *a főbb állami funkcionáriusok* helyezkednek el.

A községek küldöttségei a Szalay uccán át fognak a térre vonulni. Ezek a tér jobboldalán, a szobortól jobbra helyezkednek el az énekkar mellett. Előttük a vidéki törvényhatóságok foglalnak helyet, a túloldalon pedig a díszsátor mögött a *cserkészek, az egyetemi ifjúság és a leventék helyét jelölték ki.* A parlament főlépcsője előtti térségen az *egyes testületek* foglalnak helyet. Ezek részint az Akadémia ucca felől, részint a Nádor ucca felől fognak az Országháztérre vonulni, míg a főbb állami hivatalok és a törvényhatóságok, valamint az egyéni meghívottak az Alkotmány ucca felől jönnek a térre.

Gondoskodás történt természetesen

a zászlóknak és koszorúknak elhelyezéséről

is. *Rengeteg koszorút fognak letenni* a szobor talapzatára. A koszorúkat a *szobor előtti térségen egy hosszú útvonal két oldalán helyezik majd el,* és itt fognak állani a zászlósok is. Az eddig be nem jelentett koszorúkat a szobor mögötti térségre viszik. *A kormányzói sátor közvetlen közelében jelölték ki a tiszti küldöttségnek és a Kossuth-családnak a helyét.* A politikai és művészi egyesületek a főbb állami hivatalok részére kijelölt térségen foglalnak helyet.

A polgármester hirdetménye

Dr. *Sipőcz* Jenő polgármester ma délelőtt a főváros közönségével

falragaszokon tudatta

a Kossuth-szobor leleplezési ünnepség részletes programját.

A falragasz a következő:

Hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége 1927. évi november hó 6-án délelőtt 11 órakor leplezi le Kossuth Lajos szobrát az Országház téren.

A leleplezés ünnepének rendje a következő:

1. Himnusz. Énekli a Magyar Dalos Szövetség együttes énekkara. Kíséri a 2. honvédgyalogezred zenekara, vezényel Szeghő Sándor m. kir. honvédzenekari aligazgató, a Magyar Dalos Szövetség országos karnagya.
2. Buzáth János alpolgármester a Kossuth szoborbizottság nevében átadja a szobrot.
3. Sipőcz Jenő polgármester felavató beszéde.
4. Gróf Apponyi Albert ünnepi beszéde.
5. Lányi Ernő: Tavasz elmult... Kossuth Lajos azt üzente... Énekli a Magyar Dalos Szövetség együttes énekkara.
6. A szobor megkoszorúzása.
7. Hiszekegy.
8. Szózat. Énekli a Magyar Dalosszövetség együttes énekkara.

Kossuth Lajos szobrának leleplezése minden magyar szív közös ünnepe lesz, amelyen lélekben az egész magyar társadalom fogja hódolatát leróni az ország hálás emlékezetének kőbe faragott jelképe előtt.

Külsőségeiben is ünneppé kell avatni ezt a napot, hogy necsak a leleplezés terére gyülők érezzék át, de a székesfőváros egész közönségére átáradjon az esemény lélekemelő hangulata.

Ennek az eszmének megvalósítása érdekében kérem a székesfőváros közönségét, hogy az összes épületekre a leleplezés napján a nemzeti lobogót, az ünnepségben való részvétele jeléül tűzze ki és az ünnepség közelében levő épületeket egyébként is díszítse fel.

Budapest, 1927 november hó 3.

Sipőcz, s. k., polgármester.

HOTEL IMPERIAL
Ma az Olympiában
Jegyrendelés: J. 429-47

Tovább folytatja diadalútját
Biró Lajos világsikerű színpadi művének filmváltozata, a legnagyobb Paramount-attrakció a
HOTEL IMPERIAL
A főszerepben:
POLA NEGRI
Ma a következő mozikban kerül bemutatásra
Astor
Belvárosi
Bodográf
Eldorádó
Fészek
Fortuna
Népszínház
Nyugat
Olympia
Phönix
Rákóczi
Vesta
FANAMET-FILM

most lehetetlen, hogy politikai pártok a nemzetet ellenséges táborokra szakítsák. A nemzeti hadsereg mint egy test és lélek áll szilárdan, önzetlenül a haza szolgálatában és győzelemre fogja segíteni a keresztény világnézetet, a tisztességnek, becsületnek és igazságnak uralmát.«

Megingott alkotmányos életünk egyensúlyát a nemzetgyűlés 1920 : I. t. c.-e állította helyre, amely kimondta, hogy az uralkodó jogköre egy választott kormányzóra bizatik. Ennek értelmében, a nemzetgyűlés 1920 márc. 1.-én tartott ülésében Horthy Miklós fővezért — titkos szavazás útján, 141 szavazatból 131 szavazattal — megválasztotta Magyarország kormányzójának. Horthy Miklós, miután a tisztséget elfogadta, letette a nemzetgyűlés előtt az esküt, hogy hivatalát »az alkotmány értelmében, a nemzetgyűléssel egyetértésben, a felelős minisztérium útján fogja gyakorolni és mindent megtesz, amit az ország javára és dicsőségére igazságosan megtehet.«

Az 1920 : I. t. c. kimondja, hogy »a nemzetgyűlés méltányolván Horthy Miklósnak azokat a nagy érdemeit, melyeket a háború nehéz küzdelmei közt, a haza védelmében, majd a nemzeti hadsereg megszervezésével a belső rend és biztonság helyreállításában és fentartásában és így a pusztulás és végenyészet szélére jutott ország megmentésében szerzett és áthatva attól a bizalomtól, hogy a nemzetet súlyos megpróbáltatások után a nemzetgyűléssel egyetértésben az alkotmányosság ösvényén megerősödés, fejlődés felé fogja vezetni,« — őt a nemzetgyűlés az ország kormányzójává választotta.

A magyar nemzet történelmének legválságosabb szakai közé tartozik az a három esztendő, mely a kormányzóválasztás óta eltelt. Egyrészt időbe telt, míg a magyar társadalomnak fenekéig felkavart lelke ismét megnyugodott, másrészt az alkotmányos életnek olyan rései és hézagai tátongtak, amelyeknek kipótlása állandó feszültséggel telítette a belső politika légkörét. Elsősorban a kormányzó tökéletes alkotmányos érzésének és törekvéseinek tulajdonítható az, hogy a nemzet válságos létének ezeket a szirtfokait nagyobb bajok és kilengések nélkül haladta meg és megköttetvén a békeszerződés, ismét elhelyezkedett a konszolidált európai államok rendjében. Az ország belső rendjének és gazdasági megerősödésének fejlődése szemlátomást halad, a kormányválságok tökéletes alkotmányos szellemben oldatnak meg és lassanként nemcsak intézményeinkből, de a társadalom lelkéből is kivész a forradalmak mérgező hatású hagyatéka.

Horthy Miklós nevéhez fűződik a legnagyobb szabású nyomorenyhítő akció, az úgynevezett *Horthy-akció*. A kormányzó 1922 aug. 16.-án gróf Bethlen István miniszterelnökhöz intézett kéziratában meleg szavakkal szólította föl a jobb módban élő társadalmat inséget szenvedő magyar testvéreinek megmentésére. »Meleg, megértő magyar szívvel el akarok követni mindent, — mondta ebben a kéziratban, — hogy a megélhetés gondjai alatt roskadozók terhét könnyítsem és állandóan figyelemmel fogom kísérni, hogy az akció céljaira befolyó adományokból az utolsó búzaszem is a szerencsétlenek megsegítésére jusson. Ebből a célból az egész akció működésének ellenőrzését magamnak tartom fönn.« A lelkes fölszólításra meg is mozdult a magyar társadalom és a »Horthy-akció« oly fényes eredménnyel járt, hogy az 1922. év telének borzalmait előreláthatólag nagy mértékben enyhíteni fogja. A kormányzó házasságából (a felesége szül. *Purgly Mária)* három gyermek született: *Paula* (férjezett fáji *Fáy* Lászlóné), *István* (szül. 1904-ben) és *Miklós* (szül. 1906-ban).

A kormányzó felesége élénk részt vesz az ország társadalmi és kulturális életének föllendítésében. Jótékonyságát többnyire titokban gyakorolja, leginkább a Szociális Misszió-társulat útján.

Horvát *Henrik*, író. Szül. 1883-ban. Egyformán művésze a magyar és német szónak. *Baudelaire* verseinek kitűnő német fordításával tűnt fel. Az új magyar vers és próza legjelesebb német tolmácsolója. Versfordításaiból értékes antológiát adott ki. *Móricz* Zsigmond regényeit és *Molnár* Ferenc *Hattyú*-ját az eredetiekhez méltó átültetésben juttatta a német közönség elé.

Horváth *Antal*, rendőrfőtanácsos, a budapesti államrendőrségen a bűnügyi osztály sérülési csoportjának a vezetője. Huszonöt éve szolgál. Jelentős eredményeket ért el sok nagy bűneset (rablógyilkosságok, stb.) földerítésével.

Hossz (francia), a *tőzsdén*, l. *Bessz*.

HORVAY JÁNOS.

(Önéletrajz.)

Most, hogy végre békesség szállt a világra s azok a borzalommal teli napok, amelyek csak a pusztulást, egyének megsemmisülését, erkölcsök lerombolását hozták magukkal, elmúltak, az alkotó művész ismét munkához foghat.

Horvay János.

A művésznek legszebb hivatása, hogy a való életet, annak ezernyi árnyalatú lüktetését sokféle alakban és helyzetben valósítsa meg, — egy-egy kiragadott s jellegzetes momentumban a késői nemzedék számára gyönyörködtetés, okulás céljából megörökítse. Épily tág tér, épily gazdag eszmekör, gondolatvilág kínálkozik számára az elmúlás, az örök enyészet eszméiben és problémáiban.

Nekem — egyénileg — mindig szeretett témám volt az elmúlás okozta változások, szenvedések s fájdalmak tanulmányozása.

Az életnek, a halál s enyészet eme tehetetlen ellenlábasának, minden szenvedését, sóhaját, küzdelmét, kínját szeretem megrögzíteni, hogy annál inkább megértessem a halál félelmetes, de mégis fenséges hatalmát és kegyetlenségét.

A Kossuth-szobor is tulajdonképpen annak a nagy temetőnek, amit Magyarországnak nevezünk, a szobra, azért állt oly közel lelkemhez, mert azon a szobron a magyarnak szenvedését és nagy bánatát kifejezésre hozhattam. Annak a nagy magyarnak a felmagasztosulását célozza, kinél csodásabb, nagyszerűbb magyar lény sohasem élt, ki mindent oda adott nemzetének és nem fogadott el érte semmit!

A magyar küzdelmes életének nincs fenségesebb jelképezője Kossuthnál; ő az út, az igazság, az élet!

*

Horvay János szobrászművész. Szül. Pécsett 1873-ban. Az Iparművészeti Iskolából a bécsi Képzőművészeti Akadémiára került, ahol Hellmer és Zumbusch voltak mesterei. 1894-ben a Műcsarnok kiállításán tünt fel először és azonnal állami megbízást kapott: a királyi vár számára mintázott allegorikus szobrokat. Erőteljes, férfias plasztikai alkotásai gyors egymásutánban arattak sikereket. 1901-ben mintázza az első Kossuth-szobrot, amely Cegléd város pályázatán az első díjat nyerte.

A budapesti Kossuth-szobor főalakja.

Az Est Harmas Könyve 1923.

nak, mikor Trefort hazahívja, hogy a magyar zenei kultúra fényét növelje nevével és működésével. A háború előtt egész idegen kolónia telepedett meg Budapesten, hogy Hubaytól nyerje művészi kiképzését.

Mint hangversenyző művész többször bejárta Európa és Amerika zenei metropolisait, nagy sikereket aratva. A vezetése alatt működött *Hubay-Popper vonósnégyes-társulat* évtizedeken át Európa legkiválóbb és legünnepeltebb kamaraegyüttese volt. Hosszú pedagógiai működése alatt a kiváló hegedűművészek gazdag sorát nevelte. Magyar tanítványai közül nevezetesebbek többek között *Geyer* Stefi, *Kerékjártó* Gyula, *Koncz* János, *Pártos* István, *Szigeti* József, *Telmányi* Emil és *Vecsey* Ferenc. 1886 óta a Zeneművészeti Főiskola tanára. Negyvenéves jubileuma alkalmából a király udvari tanácsosi címmel, a kolozsvári egyetem díszdoktori oklevéllel tüntette ki.

Hegedűművei (versenyek, a híres »Csárdajelenet«-ek, darabok) jelentősen gazdagították a modern hegedűirodalmat és világszerte ismertek. Színpadi művei között a legnagyobb sikert aratta *A cremonai hegedűs*, Coppée Ferenc szövegére (1893), amely ma is állandóan műsoron van. Egyéb színpadi művei: *Alienor* (1888), *A falu rossza* (1895), *Moharózsa* (1903), *Lavotta szerelme* (1906), *Karenin Anna*, továbbá kéziratban: *A milói Vénusz* és *Szerelmi éj*. Több szimfóniai művet írt, köztük az *1914*, a *Dante* (1921) és *Petőfi* (1922) című szimfóniákat. 1919 óta a Zeneművészeti Főiskola igazgatója.

Hubermann, *Broniszlav*, hegedűművész. Szül. 1882-ben. Nyilvános szereplését mint csodagyermek kezdte meg, ma azonban a legkiválóbb hegedűművészek egyike. A technikai virtuozitás tökéletessége páratlan bensőségű, költői előadással egyesül nála. Gyakran hangversenyez Budapesten is. 1903-ban feleségül vette *Galafrés* Elzát, a kiváló német színésznőt, akitől azonban néhány év mulva elvált.

Hubermann.

Hudovernig *Károly*, egyetemi magántanár, az Uj Szent János kórház elmeosztályának főorvosa. Szül. 1873-ban Budapesten.

Humanité (L') (*e.: lümánité*), a francia szociálisták napilapja Párizsban.

Hungária E. E. (*Evezős Egylet*), 1911-ben a Pannoniából kivált evezősök alapították. 1912-ben megnyerte a négyes és nyolcas bajnokságot. Ma (1922) a második evezős egyletünk. Díszelnöke *Horthy* Miklós kormányzó. Csónakháza a Margitsziget pesti oldalán épült.

Hungária-sporttelep, az *MTK* telepe a Hungária úton. Az *FTC* és *MTK* versengésének köszönheti létét. Az MTK nagy szeretettel fejlesztette sporttelepét, amely ma már 30.000 embert tud befogadni.

Hunyadiak vára. Vajdahunyad a végzet különös előérzetéből a budapesti Városligetben a millennáris kiállításra újból felépült, hogy el ne tünjön sohase a magyarság szeme elől a gyűrűt tartó holló és véle mindaz a tűz és bánat, amely e címer láttára meglepi a magyarok szívét.

Húsiparosok Sportklubja, futballcsapatuk a II. osztályban küzd. A klub nagy és erős birkózógárdát is nevelt.

Husvéti királylátogatás. *IV. Károly* király márc. 26.-án éjjel féltizenegy órakor váratlanul megjelent Szombathelyen és a püspöki palotában szállt meg. *Vass* József akkori kultuszminiszter, aki lelkigyakorlatok végzése végett tartózkodott Szombathelyen, azonnal értesítette gróf *Teleki* Pál miniszterelnököt, aki gróf *Sigray* Antal kormánybiztos vasmegyei birtokán töltötte az ünnepet. Teleki Sigrayval még hajnalban Szombathelyre érkezett s a királlyal folytatott megbeszélés után márc. 27.-én reggel félhétkor Budapestre indult. A miniszterelnök azonban, miután kocsiját géphiba érte, csak a király után érkezett meg, a király akkor már a kormányzóval tanácskozott. A tanácskozáson a nagy- és kis-antant ellenállása, a külügyi helyzet súlyos bonyodalmai kerültek szóba. A király végül kijelentette, hogy azonnal elhagyja az országot. Nyomban el is utazott Budapestről és autón Szombathelyre ment vissza. Odautazott a miniszterelnök is, hogy egyfelől a király személyes biztonságáról gondoskodjék, másfelől arról, hogy a király az uralkodói jogok átvétele tárgyában a nemzethez kiáltványt ne intézzen, küldöttségeket ne fogadjon és csak oly egyéneket bocsássanak eléje, akiknek fogadtatásához a miniszterelnök előzetesen hozzájárul; a kormány haladéktalanul megtette a lépése-

A pécsi Zsolnay-szobor, gróf Andrássy Dénesné rozsnyói szobra, a kassai honvéd-szobor további sikereinek nevezetes állomásai, és 1908-ban a budapesti Kossuth-szobor pályázatán nyert első díjat és megbízást a kivitelre. Azóta számos Kossuth-szobra került felállításra a magyar vidéki városokban, de legmonumentálisabb alkotásának, a budapesti Kossuth-szobornak, elhelyezését előbb a politika, majd a háború gátolta meg eddig. 1913-ban gyűjteményes kiállítást rendezett műveiből a Nemzeti Szalonban és azóta is sok nemes vonalú, eszmei tartalmú művével keltett feltűnést egyes kiállításokon.

Hradsin, Prága egyik városrésze a Moldava balpartján, a csehek régi királyi várkastélyával, melyet a XIV. században IV. Károly kezdett építtetni s 1775-ben Mária Terézia fejeztetett be.

H. T. a *Haditermény* rövidített neve.

Hubay *Jenő*, világhírű hegedűművész és zeneszerző. Szül. 1858-ban. Pályája csaknem olyan gazdag diadalban, emelkedésben, mint Liszt Ferencé. A hatvanas években Budapest és Berlin mint csodagyermeket bámulja. Első mestere atyja, *Huber* Károly (1827—1885), a Nemzeti Színház karnagya és zeneakadémiai tanár. Hubay később (1871—75) Joachim növendéke lett. Párizsban és Londonban bontakozik ki tehetsége. Csakhamar a hegedű legelső mesterei között emlegetik. Alig huszonhárom éves korában a brüsszeli zenekonzervatóriumba kerül Vieuxtemps és Wieniavszki örökébe. De búcsút mond a díszes állás-

Hubay Jenő.

„Karenin Anna"

A 3ik felvonás bevezető zenéje

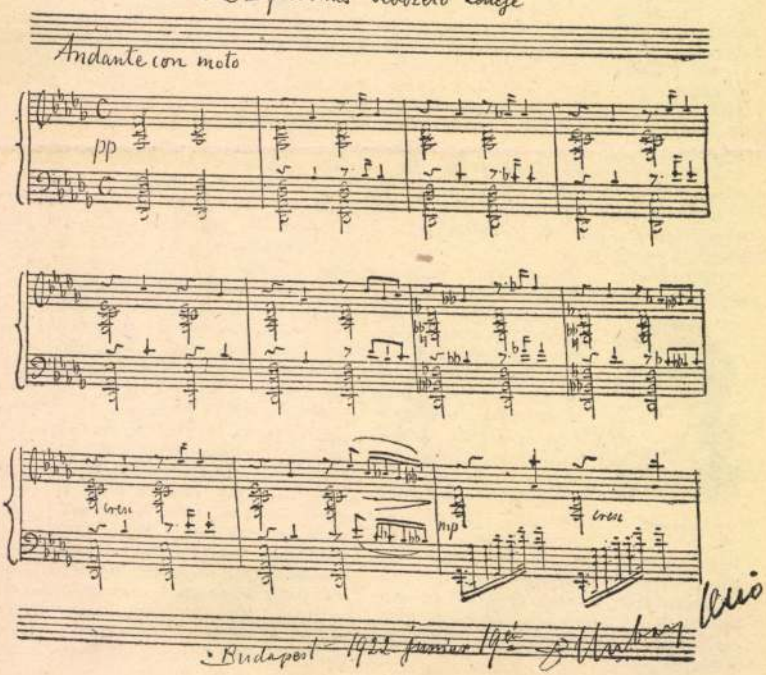

HORVAY JÁNOS

Marosvásárhelytől New Yorkig

A világ Kossuth-szobrai

A magyar forradalom és szabadságharc 150. évfordulója és a közelmúltban lezajlott márciusi megemlékezések alkalmával sem esett szó arról, hogy nem csupán a történelmi Magyarországon, hanem a külföld számos országában mennyi szobrot emeltek a '48-as események legnagyobb alakjának: *Kossuth* Lajosnak, holott az ő köztéri szobrait – Marosvásárhelytől Érsekújvárig, Técsőtől Ómoravicáig és New Yorktól Torinóig – megtalálhatjuk a világ számos városában, sőt falujában.

Erről a tényről azért tudom tájékoztatni kedves olvasóimat, mert még 1979-ben nekem volt szerencsém megjelentetni a világ Kossuth-szobrairól szóló kiadványt. Hogy erre sor kerülhetett, azt dr. *Ádámfy* József szegedi körzeti főorvosnak köszönhetjük, aki nyugdíjaséveit szánta erre az egyedülállóan fontos munkára. Ez a szegedi főorvos életének utolsó évtizedében a Kossuth-szobrokra vontkozó dokumentumok összegyűjtésével foglalkozott, miközben mintegy ötezer levelet írt, illetve kapott, és ezer felvételt készített, hogy hazánk számára ezt a pótolhatatlanul értékes munkát elvégezhesse. Amikor mindezzel elkészült, felkeresett a Nemzeti Múzeumban, ahol akkor dolgoztam, és megkért, hogy szerkesszem kötetbe gyűjteményét, mivel ő – orvos lévén – nem ért eme szakmai munkához. Így történt, hogy vállalkoztam a Kossuth-szobrok képes krónikájának a megszerkesztésére, amelynek a megjelenését a súlyos beteg Ádámfy József – sajnos – 1980. január 9-én bekövetkezett halála miatt már nem élhette meg. Felismerve ennek a kiadványnak a jelentőségét – amelyet *Szabad* György lektorált –, a Magyarok Világszövetsége akkori elnöke, *Bognár* József látott el ajánló soraival.

A millenniumtól az első világháborúig tartó korszakban az ország legtöbb emlékműve Kossuth Lajos megörökítésében jelentkezett. De igaza van *Vayer* Lajos művészttörténész-professzornak, amikor azt írja a Kossuth-kultuszról szóló kitűnő tanulmányában, hogy „a Kossuth-szobrok történetében az egész ország társadalmi viszonyainak a képe tükröződik". Ugyanis amíg a fővárosban csak a két világháború között került sor az első Kossuth-szobor felállítására, addig a vidéki városokban, sőt falvakban már a századforduló táján a százat is elérte a Kossuth-szobrok száma. Az alföldi, tiszántúli városok, elsősorban Kossuth negyvennyolcas toborzó körútjainak állomásai, siettek az emlékművekkel kifejezni függetlenségi érzületeiket. Néhány dunántúli, felvidéki és erdélyi város is csatlakozott hozzájuk. A legjelentősebb szobrokat – ahogy a Vasárnapi Újság című képes hetilapban olvashatjuk – időrendben haladva – Miskolcon, Marosvásárhelyen, Nagykőrösön, Cegléden, Kiskunlacházán, Hajdúnánáson, Békéscsabán, Makón, Érsekújváron, Kecskeméten, Aradon, Karcagon, Rozsnyón, Losoncon, Kispesten, Kaposváron, Nyíregyházán, Debrecenben, Tiszaföldváron állították fel.

A történelmi haza Kossuth-szobrainak a leleplezésekor az ünnepi beszédekben gyakran hangzik el az a kijelentés, ahogy a szónok 1899-ben Marosvásárhelyen a kiegyezés szellemét idézte: „Kossuth Lajos és Deák Ferenc az utódok előtt nem egymással szemben fognak állni, hanem egymás mellett, a nemzeti dicsőség sugaraitól körülárasztva." Mégis, általánosságban megállapíthatjuk: az országban kibontakozott Kossuth-szobor-mozgalom kiváló politikai eszköz volt a függetlenségi párt számára, hogy szónokai révén megfelelő politikai hatást tudjanak gyakorolni a választójog nélküli népre. A legnagyobb politikai hullámot azonban az ország fővárosában, Budapesten vert a Kossuth-szobor ügye. Ugyanis a pesti szobor felállításának története a századforduló idejéből a két világháború közötti korszakba ívelt át, és hosszú története híven tükrözi az akkor hatalmon lévő politikai pártoknak a művészeti életben

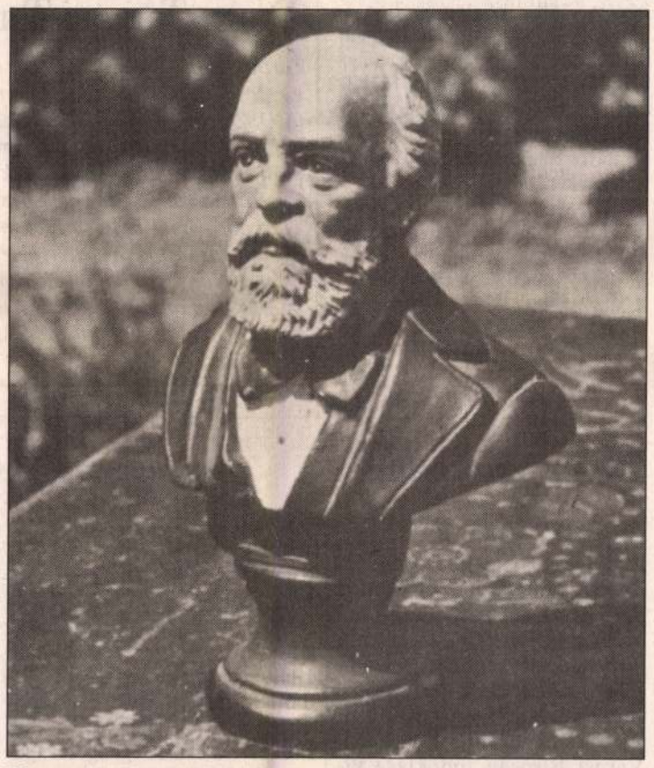

Magyarországon több mint hatvan Kossuth-mellszobor van intézmények és magánszemélyek tulajdonában

játszott szerepét. Végre, 1927-ben sor került *Horvay* János alkotásának a leleplezésére, amikor is az ünnepi beszédet *Apponyi* Albert tartotta, aki visszatérve a Széchenyi–Kossuth–Deák hármas egységének gondolatához, megállapította, hogy „ma minden érzelmi meghasonlás nélkül zarándokolhatunk Széchenyi szobrától ide, és innen oda vissza". De 1952-ben, Kossuth születésének 150. évfordulóján már új szobrot kapott a főváros, amikor is *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond az akkori közszellem jegyében örökítette meg a '48-as forradalom és szabadságharc vezéralakját.

Mint már említettem: az első világháború idejére a Kossuth-szobrok száma a százat is elérte, és az ország sok helyén a város vagy falu egyetlen, köztéren álló emlékműve volt. Művészettörténeti szempontból is fontosnak tartjuk közölni a legkiemelkedőbb mesterek névsorát: *Alexy* Károly, *Aradi* Zsigmond, *Bory* Jenő, *Finta* Sándor, *Holló* Barnabás, *Horvay* János, *Kallós* Ede, *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond, *Kiss* György, *Köllő* Miklós, Margó Ede, *Marton* László, *Medgyessy* Ferenc, *Mogyoróssy* Sándor, *Róna* József, *Telcs* Ede, *Tóth* István, *Tóth* András.

A századforduló körüli Kossuth-kultusz nem csak a magyar vidék városainak és falvainak szoborállítási mozgalmaiban nyilatkozott meg. A vármegyék is kötelezőnek tartották Kossuth emlékének megörökítését. A szokásos forma a vármegyeház ülésterme számára a Kossuth-kép megfestése és kifüggesztése volt.

Külön kívánom – időrendi sorrendben – megemlíteni a trianoni határokon kívül emelt Kossuth-szobrokat: Bihardiószeg (1896), Técső (1896), Bácskossuthfalva/Ómoravica (1896), Marosvásárhely (1899), Tenke (1899), Nagyszalonta (1910), Tataros (1902), Ujittabé (1904), Zsombolya (1905), Várfalva (1905), Érsekújvár (1906), Rozsnyó (1907), Dobsina (1907), Nagykároly (1908), Nagymihály (1908), Arad (1909), Szinérváralja (1909), Losonc (1910).

A szoborállításokkal kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy Ádámfy József nyilvántartásában az a sajtóanyag is szerepel, amely annak idején az ünnepi szoborállítások eseményeivel foglalkozik. Ezáltal tudhatjuk meg a szobor helyét, legfontosabb adatait, így a rajta található szöveget. De a közölt adatok azt is tartalmazzák, hogy Trianon után mely szobrot érte károsodás. Így megírja Ádámfy, hogy a rozsnyói egész alakos szobrot 1919-ben a csehek ledöntötték, de 1939-ben a helybeli magyarok ismét felállították. Dobsinán ugyancsak ledöntötték a bronz mellszobrot, de azt sikerült a rudabányai múzeumban elhelyezni. *Holló* Barnabás egész alakos losonci bronzszobrát is ledöntötték a cseh legionáriusok 1919-ben, majd elásták. A szobor 1969-ben fej nélkül került elő, és azt *Ferenc* Ferdinánd muzeológus barátom a füleki múzeumba szállíttatta, amelynek tanúja voltam.

Végül – de nem utolsósorban – a külföldi Kossuth-szobrokról kell tájékoztatást adnom. Időrendi sorrendben haladva:

Cleveland (USA): 1902. szeptember 28. Egész alakos álló bronzszobor. Emelték az amerikai magyar polgárok, Kossuthnak az Egyesült Államokban tett látogatása emlékéül.

New York (USA): 1928. március 15. Egész alakos bronzszobor, 2,80 méter magas. A ceglédi és a kiskunlacházi szobor másolata. Horvay János alkotása.

Sumen (Bulgária): 1952. október 20. Mellszobor, Kisfaludi Stróbl Zsigmond alkotása.

Los Angeles (USA): 1954. július 11. Az angol nyelvű szoborfelirat magyar fordítása: Kossuth Lajos. Nagy magyar hazafi, a szabadság védője. Államférfi és szónok. Magyarország kormányzója 1849-ben. Ezen a helyen tartózkodott január 22–31-ig 1852-ben, mint Pittsburgh város vendége. Alkotó Finta Sándor.

Torino (Olaszország): 1961. május 11. Márvány mellszobor. A Kulturális Kapcsolatok Intézetének rendelésére készült, mint a magyar nép ajándéka. *Kovács* Ferenc alkotása.

Welland (Kanada): 1967. július 9. A Niagara-vízeséstől nyugatra lévő parkban. Bronz mellszobor. A talapzat szövege: Kossuth Lajos az 1848–49-es dicső magyar szabadságharc nemzetközileg is elismert vezetője volt. Emlékére. Kisfaludi Stróbl Zsigmond. A Magyarok Világszövetsége ajándéka.

Végül közöljük a Kossuth-szobrokra vonatkozó legfontosabb számadatokat:

Hazánkban köztéren felállított Kossuth-szobrok száma százkettő. Külföldön köztéren álló Kossuth-szobrok száma hét. Budapesten zárt helyen álló Kossuth-szobrok száma huszonnyolc. Vidéken zárt helyen álló Kossuth-szobrok száma negyven.

Vigh Károly

A szerző történész

A bankok finanszíroznák a sztrádaépítést

Gyűjtik a tapasztalatokat a lakáshitelezésről

Matolcsy György gazdasági miniszter csütörtökön előadást tartott a kormány gazdaságfejlesztési programjának fő kérdéseiről, célkitűzéseiről a Magyar Bankszövetség testületi ülésén. Az ülésen szóba került az is, hogy a hazai bankrendszer hogyan vehet részt a kormány stratégiai céljainak megvalósításában. *Nyers* Rezső, a bankszövetség főtitkára a testületi ülést követően az MTI-nek elmondta: a gazdasági miniszter előadása után a bankok képviselői javasolták, hogy már a közeljövőben minél szélesebb hitelintézeti körnek küldjék meg azokat a feltételeket, amelyek alapján a magyarországi pénzintézetek részt vehetnének a tervezett autópálya-építés finanszírozásában.

Matolcsy György vitaindító előadása nyomán arról is szó volt, hogy a hazai lakásfinanszírozási programban a Magyar Bankszövetség milyen módon tudná segíteni a kormány céljait. A bankszövetség már elküldte javaslatait a Gazdasági Minisztériumnak. A jövőben folytatják a konzultációt a szövetség és a tárca között a lakáshitelezés tapasztalatainak összegyűjtéséről, a feltételek esetleges változtatásáról.

A testületi ülés megvitatta és elfogadta a Magyar Bankszövetség 1999. évi tevékenységéről készült jelentést és a tavalyi gazdálkodásról szóló beszámolót, valamint a 2000. évi tevékenység fő irányaira és a költségvetésre vonatkozó előterjesztést.

A gazdakörök megkapták Torgyán József levelét

Érdekegyeztetés az agráriumban

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter május 19-re agrárérdek-egyeztető tanácskozást hívott össze – erősítette meg hivatalosan a minisztérium az MTI-hez eljuttatott közleményben csütörtökön *Torgyán* József reggeli, a Tv 2 adásában tett bejelentését. Az érdekegyeztetésre azok a szervezetek kaptak meghívást – áll a közleményben –, amelyek az FVM-hez hasonlóan következetesen betartották az agrárbéke-megállapodásban foglaltakat, miszerint „a tárgyaló felek kijelentik, hogy továbbra is tárgyalásos alapon rendezik a vitás kérdéseket".

Torgyán József a közlemény szerint megerősítette azon szándékát is, hogy az agrárium kérdéseiről, gondjairól azok megoldásáról a jövőben is kész rendszeresen agrárérdek-egyeztető tanácskozást tartani.

A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetségének (Magosz) elnöke, *Jakab* István az MTI érdeklődésére csütörtökön megerősítette, hogy levélben meghívást kapott a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztertől a május 19-i agrár-érdekegyeztető tanácskozásra. Az érdekképviseleti vezető elmondta, Torgyán József leveléből kitűnik, hogy nemcsak a Magosz, hanem azok az agrárképviseletek is meghívást kaptak a megbeszélésre, amelyek ellenezték a készülő agárdemonstrációt.

Nagy Tamás: Tarthatatlan állapot

Tarthatatlannak nevezte azt az állapotot Nagy Tamás, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének (MOSZ) elnöke, hogy a minisztérium megbízottai öt hete nem hajlandók leülni a gazdák képviselőivel, hogy a nyilvánosság előtt válaszoljanak az általuk felvetett kérdésekre. Erről a MOSZ elnöke az MTI-nek beszélt csütörtökön, kommentálva Torgyán József bejelentését, miszerint május 19-re tárgyalni hívta a gazdák képviselőit, kivéve azokat, akik feljelentést tettek ellene. Nagy Tamás jelezte: nem érti, hogy a tárgyalásokra miért kell május 19-ig várni, ugyanis szerinte a mezőgazdaság ügyei olyan állapotban vannak, hogy sürgős intézkedéseket követelnek.

RÖVIDEN

CSÖKKEN A BENZINÁR. Hétfőn további két forinttal mérsékli a motorbenzinek árát a Mol Rt., és a gázolaj ára is egy forinttal mérséklődik literenként a jövő hét első napján. Az ismételt motorbenzinár-csökkentésre azért van lehetőség, mert a nemzetközi piacokon közelmúltban megkezdődött benzinárcsökkenés folytatódott és megindult a gázolaj jegyzésárának mérséklődése. A nemzetközi piacokon az utóbbi két napban a kőolaj jegyzésára ismét emelkedett.

AZ ÁPV RT. igazgatósága csütörtöki ülésén eredményesnek nyilvánította a Malév 2000 privatizációs tanácsadó kiválasztására kiírt pályázatot, és az ING Baring Rt.-t nyilvánította ki győztesnek. Az igazgatóság jóváhagyta az Antenna Hungária Rt. privatizációs koncepciójáról szóló kormány-előterjesztés szövegét, melyet a vagyonkezelő április 18-ig terjeszt be a Miniszterelnöki Hivatalnak. Még áprilisban nyílt, kétfordulós pályázatot írnak ki a volt tőzsdepalota, a jelenleg az MTV Rt. székházául szolgáló ingatlan értékesítésére.

A TELEKOMMUNIKÁCIÓS fejlesztések iránya a hagyományos vezetékes hálózatoktól egyre inkább az internetalapú mobilkommunikáció felé tolódik el – jelentette ki Straub Elek, a Matáv Rt. elnök-vezérigazgatója tegnap az Investec 2000 nemzetközi befektetési konferencián. Hans-Peter Quadt, a Deutsche Telekom igazgatója kiemelte: az ügyfelek ma már azt várják el, hogy a hang-, a kép- és adatszolgáltatás egy mobilcsatornán keresztül jusson el hozzájuk.

Felmérés a fővárosi ingatlanhelyzetről

Nő a kereslet a telkek iránt

Az ingatlanforgalmazó cégek véleménye szerint a fővárosban az építési telkek piacán erőteljes keresletnövekedés várható – derül ki a GKI Gazdaságkutató Rt. és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara (BKIK) közösen készített fővárosi ingatlanpiaci felméréséből.

Az idén kissé bővülő kereslet jellemzi a lakóingatlanok piacát, változatlan a raktárak és üzemcsarnok piaci helyzete. A lakóingatlanok piacán tavaly tízszázalékos reálemelkedés volt jellemző. Ebben az évben az ingatlanforgalmazók az eladási árak tavalyinál kisebb mértékű emelkedését valószínűsítik. A forgalmazók szerint a használt és az új építésű ingatlanok piaca nem mutat lényeges eltérést. Tavaly a használt lakóingatlanok ára reálértéken számítva 13 százalékkal nőtt, az irodák, raktárak, üzletek és üdülők árai kis mértékben csökkentek, illetve stagnáltak. Az idén – számítások szerint – a használt ingatlanok esetén az üdülők árai növekednek nagyobb mértékben, a többi esetben az árnövekedés üteme csökkenni fog – jelentette az MTI.

Pert nyert az OFE a Dégáz ellen

Az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület (OFE) elsőfokon pert nyert a Dél-alföldi Gázszolgáltató Rt. (Dégáz) ellen a becsült adatokon alapuló számlázás miatt – derült ki az OFE sajtótájékoztatóján csütörtökön, Budapesten. A Szegedi Városi Bíróság indoklása kimondja, hogy a fogyasztás díját csak a fogyasztásmérő adatai alapján állapíthatja meg a szolgáltató, a becsült számla kibocsátására nincs mód, mivel az nem a fogyasztásmérő mindenkor mért adatán alapul – jelentette az MTI.

Behajtják a lakossági tartozásokat

Bayernwerk: növekvő profit

A Bayernwerk Hungária Rt.-hez (BWH) tartozó három áramszolgáltató és egy gázszolgáltató 1999-ben együttesen 15,16 milliárd forint adózás előtti eredményt ért el. Ezt a Konrad *Kreuzer*, a BWH igazgatóságának elnöke jelentette be tegnap Budapesten. A profit egy év alatt hárommilliárd forinttal emelkedett. A négy cég értékesítésének árbevétele az 1998. évi 187 milliárd forintról 209 milliárd forintra nőtt tavaly. Mind a tiszántúli, mind a dél-dunántúli áramszolgáltatónál több mint hárommilliárd forinttal csökkentette a nyereséget a „hálózati veszteség", amelynek nagy része áramlopás, másik része a fizetés elmulasztása miatt keletkezett. A Titásznál négy- és fél milliárd forint a kintlevőség, emiatt postázzák a késedelmi kamatokról szóló leveleket, és módszereket dolgoznak ki a tartozások behajtására – közölte Franz *Erényi*, a Titász igazgatója. **(m. p.)**

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE (április 13.)

	Nyitó	Átlag	Záró	Darabszám	Forgalom, forint
2. Deviza Factory	–	–	–	–	–
Agrimpex n.	–	–	–	–	–
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

PÉNZPIAC

Lejjebb a lejtőn

Pénzügyek az interneten

Amit az e-bankingról tudni érdemes

Pénz az edzőtermeknek

Sportvállalkozások támogatása

AMIT ROSSZUL CSINÁLTAK BUDAPESTEN

A szomoru Kossuth-szobor

A legtöbb idegen, aki hozzánk jön, fényképezőgépet hord a nyakában, lefényképezi a nevezetesebb dolgokat, hogy otthon azután előhivja s mutogassa a családjának, hol járt, mit látott. Különösen az angolok szeretnek fényképezni. A németek szintén, az olaszok kevésbé. A messze trópusi vidékekről idetévedők egyáltalán nem fényképeznek, mintha nem értenének hozzá. A svédek, finnek, norvégek, svájciak, franciák ugyancsak szenvedélyes fényképezők.

A napokban egy parafasisakos, hórihorgos hollandus csattogtatta masináját a Kossuth Lajos-téren. Lefotografálta a parlamentet, a Rákóczi-szobrot. Ezt alaposan körüljárta s a gyönyörü szoborral csak azért nem volt megelégedve, mert ha szembeállott vele, nem látta a ló fejétől a fejedelem markáns arcát.

— Egy kis szépséghiba — mormogta magában. — Vagy a ló nyakát kellett volna rövidebbre csinálni, vagy a szobor termetét magasabbra egy fél fejjel. Kár, hogy csak oldalról nézve lehet látni a szobor arcát, elölről nézve csak az ágaskodó ló feje látszik. Elvétette a müvész — gondolja s tovább megy a *Kossuth-szoborhoz*. Ez a monumentális szobor, messzeragyogó fehérségével, megihlette az idegent, előbb messziről bámulta, majd közelebb ment s először elkattintotta fényképezőgépét. Azután láthatólag keresett valakit, akivel a szoborról „értekezhetne", igy szólitott meg engem, az első arramenőt.

— Kérem — mondta —, legyen szives világositson fel, hogy ez a nagyszerü szobor Jézus életének melyik jelenetét ábrázolja?

Meglepődve néztem rá, azután megmagyaráztam, hogy ez nem „Jézus-szobor", hanem a magyar szabadságharc lánglelkü vezérének, *Kossuth* Lajosnak és hős vezérkarának szoborcsoportja.

Most meg a hollandus lepődött meg.

— Ja, ja, „Kosszuth-Kosszuth" — mondta restelkedve, mintha csak most vette volna észre a szobor felirását.

Kicsit pironkodva kért bocsánatot, amiért megszólitott s azzal a megjegyzéssel bucsuzott: az volt az impressziója, hogy a szobor Jézust ábrázolja valahol tanitványai közt.

Csak ezután néztük meg magunk is a szobrot alaposabban. Sajnos, a hollandusnak igaza volt. A Kossuth-szobor valóban egy elhibázott gondolat kivitele. Egyáltalán nem fejezi ki azt a *heroizmust*, mely Kossuthot jellemezte, azt az elszánt, lobogó akaraterőt, mely az ujabbkori magyar történelmet csinálta s egy nemzet sorsát szinte a vállain keresztül fordította át az elnyomatásból a szabadság utjára. A hollandus egyáltalán nem látott rosszul: a szoborcsoport olyan, mintha *egy szomoru, letört, magábaroskadó, imádkozó embercsoportot faragtak volna márványba, a hollandus szerint: Jézust, tanitványai között.*

Azzal nem lehet szépiteni a rosszul elgondolt müvet, hogy a vesztett szabadságharc mélabus letörtségében ábrázolja a hősöket, mert ezeket a nagy embereket, a magyarság életében talán soha többé nem jelentkező gigászi nagyságokat, a vesztett „ügy" sem törte le annyira, amint a szobron ez a letörtség, összeroskadás, reményvesztettség, a sir szélén való bus álldogálás kifejeződik. Hiszen a remény a bukás után is tovább élt valamennyiökben, valamennyi magyarban, mindannyiunkban.

A fehér márványszobor, Budapest egyik legmonumentálisabb szobra, a magyar gondolat, a magyar feltámadás egyik legdrágább, legbecsesebb, legszentebb emléke, kár, hogy egyáltalán nem fejezi ki a vele kapcsolatos nagy események, nagy tettek hős vezéreinek, különösen Kossuthnak, igazi nagyságát. Kár, hogy azok közül, amit rosszul csináltak Budapesten, a Kossuth-szobrot sem lehet feljegyzés nélkül hagyni. Az a magyar diák, aki lelkében kiformálja a magyar nemzet e nagy fiának alakját, Kossuthot, *nem ilyennek képzeli*, de nem ilyennek képzeljük mi, *felnőttek sem*. Mindezt persze, nem az idegenek kedvéért mondjuk, csak éppen feljegyezzük, hogy mennyi minden van Budapesten, amit jobban is csinálhattak volna. Legfeljebb arról lehetne gondolkozni, hogy cseréljék ki igazi Kossuth-szoborra! ezt a szomoru embercsoportozatot.

A svéd trónörökösné a cserkészlányokkal táborozik Gödöllőn

Néhány nap óta előkelő vendége van a gödöllői parkban táborozó leánycserkészdzsemborinak. Megérkezett *Sybilla* svéd királyi hercegnő, a svéd trónörökös felesége. Érkezésekor *Anna* főhercegasszony, a Magyar Cserkészleány Szövetség fővédnöke és *Lindenmeyer* Antónia országos elnök fogadták. A svéd trónörökösné itt tartózkodása alatt a táborban fog lakni.

Megvalósul a piavei magyar hősök emlékmüve

Azok az emlékeztető cikkeim, amelyekben a piavei csatáról irtam és azt inditványoztam, hogy a Piave hullámsirjában eltünt magyar hősök emlékezetét örökitsük meg, az olvasók széles rétegeiben és a frontharcos szervezetekben élénk visszhangra találtak. Érthető, hiszen a piavei csatában *tizennyolcezer halottat és negyvenezer eltüntet és fogságba esettet vesztett* a magyar-osztrák hadsereg és az eltüntek nagyrésze a Piave áldozata lett.

Közölték velem, hogy a piavei *magyar emlékmü felállitására vonatkozó inditványt az Országos Frontharcos Szövetség magáévá teszi*, s az emlékmüvet, *megvalósitja*. Az augusztusi vezetőségi értekezleten erre vonatkozóan *Kertész* Elemér ny. százados, ü. v. alelnök tesz javaslatot, aki maga is résztvevője volt a piavei csatának. Kétségtelen, hogy a szövetség az inditványt magáévá teszi és az emlékmüvet mielőbb megvalósitja.

Az olasz frontról irt korábbi cikkeimben szerepelt egy-egy *bosnyák hős* is. Egyik olvasóm, egy volt honvédfőhadnagy hozzám intézett levelében lelkesedéssel irt a bosnyákokról, akik késsel rohamoztak, s akik a kedves *„magyarszki sógorral"* utolsó dohányukat is megosztották. Arra kér, irjak róluk, mert *tiz és tizezer öreg magyar harcos szivét dobogtatja meg, ha róluk olvashatnak.*

A bosnyák sógorok vitézi tettei

Valóban, a bosnyákok vitézül harcoltak az olasz fronton is. Az 1-es bosnyákokról tudom, hogy a tolmeini áttörésnél, a 3-masok a montelloi csatában, a 4-esek és az 5-ösök az Asiago és Piave közti hegyi harcvonalon tüntek ki.

Ha pedig bosnyák katonák vitézi tetteiről érdekes epizódokat akarok irni, nem kell ilyenekért messze mennem. Itt van vitéz *Bujdosó* Kálmán barátom és ujságirótársam, egyike a legszebben dekorált magyar tiszteknek, aki *bosnyák katonával bravuros hőstetteket hajtott végre* ugy a piavei, mint a tolmeini csatában. Az egyes bosnyák gyalogezred t. hadnagyaként a tolmeini áttöréskor az 1300 méter körüli Mrzl Vrh lejtőjéről indult rohamcsapatával. A hegyről *kövekkel együtt, lavinaszerüen olyan hepesen zudult le csapata*, hogy az olasz hadosztályparancsnokság székhelyéig, Selisceig meg se állott. Bujdosó három helyen sebesült meg a roham során, s nagyszerü teljesitményéért a tiszti ezüst vitézségi érmet kapta. Arany vitézségi érmet már előbb az orosz fronton szerzett. Felgyógyulása után 1918-ban az 5-ös bosnyák gy. e.-be rendelték s a 60-ik rohamzászlóaljban a közelharc-eszközök századának parancsnoka lett.

A juniusi és az összeomlás előtti piavei csatát a *Monte Grappán* verekedte végig, ott ahol a hegyi és a lapályos piavei front találkozott. A Grappát csapataink elfoglalták, de rövidesen fel kellett adniok. Az olaszok szeptember végén erősen támadtak itt és el is foglalták a bosnyák állásokat, amelyeknek visszafoglalását elrendelték. Bujdosó *lángszórós bosnyákjaival éjjel felrobbantotta az olasz drótakadályokat* és meglepetésszerüen bejutott az állásokba, amelyeket *visszafoglalt.*

A Monte Grappa: ötvenezer hősi halott nyugvóhelye

Rövidesen arra kapott parancsot, hogy aknavető szakaszát vigye a Grappa mögötti völgyelzáró állásba, amelyet az olaszok erősen szorongattak s félő volt, hogy *itt áttörhetik a frontot*. A Stizionne völgyéből haladtak fel a *nehéz hegyi terepen 160 erősen megterhelt lóval*. Sötét volt már, amikor a *mély szakadék mellett vezető szük szerpentinuton akadály elé kerültek*. A magyar csapatok drótkötélpályájának egyik tartó oszlopát ellőtték s a *dupla karvastagságu drótkötél kb.* egyésnegyed méter magasságban *elzárta az utat*. Nem volt más mód: leszedték a lovakról a málhát, lerántották őket lábukról s a közel *160 lovat ugy huzták át a drótkötél alatt*. Reggel négyig tartott az izgalmas, kimeritő munka, amely a 22 éves Bujdosó fekete hajába ősz sávot rajzolt. Hat órára *az állásban volt a szakasz és elháritotta a veszedelmet*. A teljesitményért Vaskoronarendre terjesztették fel a hadnagyot, de az összeomlás megakadályozta, hogy meg is kaphassa.

Egyébként a 60-as tüzérekkel a Grappa alatt harcolt *Rákóczy* Imre dr. miniszteri osztályfőnök is, mint t. hadnagy. Elmondotta, hogy rengeteg olasz pusztult el a hegy védelmében. Esténként távcsövön nézték, amint *egész népvándorlásszerüen vitték a mésszel leöntött hősi halottakat.*

Az olaszok a *legszebb hősi temetőt* a háboru után a *Grappán alkották meg*, ahol lépcsőzetesen *50.000 hősihalott olasz katonát helyeztek örök nyugalomra*. Emellett található a *magyar hősi halottak* diszes temetője.

A piavei sziget sebesült Robinzonjai

A montelloi visszavonulás során 44-es sebesülteket szállitottak át pontonon a Piaven. Közben gránát-találat érte a pontont, mely elsüllyedt. *Tizenhárom sebesültnek sikerült fenntartania magát* az árban, mig aztán *egy sziget kiálló bokrában megkapaszkodhattak.*

Órák hosszat küszködtek az éjszakában a vizbefulladás ellen, hiába kiáltoztak a közelben elhaladó csónak felé, hangjukat elnyelte az ár zugása. Reggelre apadt az ár, kiemelkedett a sziget és a sebeiket kölcsönösen bekötötték

Tizenegy napig tengődtek a náluk lévő kevés élelmen és valósággal *csonttá-bőrré aszalódtak, mire megmenthették az éhhalál előtt álló, elgenyesedett sebü vitézeket.*

Amig a csehek gyávaságban és szökésben mutattak szomoru példákat, addig a magyarok a hősies kiállásban és harckészségben. Ilyen példát szolgáltatott *Szöllőssy* Ferenc barátom és ujságirótársam is, aki mint a 44-esek t. hadnagya vett részt a piavei csatában. Előzően az orosz harctéren sebesült meg. Az átkelés során kézigránáttól *42 könnyebb sérülést kapott, de tovább verekedett és a csata után sem ment kórházba*, hanem a tüzvonalban gyógykezeltette sebeit és ott maradt az összeomlásig.

A piavei offenziva előtt egyik utján *József* főherceg hadseregparancsnok kisérője, *Czinege* József szakaszvezető volt. Beszélgetés közben elmondotta, hogy apja Tirolban 1915 őszén elesett, bátyja a Doberdón, öccse a Kárpátokban halt hősi halált és *ő az utolsó férfitagja családjának*. Erre a hadseregparancsnok azt mondotta, hogy akkor őt *fel kell menteni*. A szakaszvezető azt válaszolta, hogy ezt nem kéri, mert olyankor, *amikor pimasz árulók ugy is az ellenség javára akarják forditani a sorsot, szükség van itt minden magyarra*. A parancsnok még is meginditotta a felmentési eljárást. A felmentés junius 27-én jött meg, de közben megtörtént a piavei csata s akkorra már a vitéz szakaszvezető eltünt. Bizonyára ő is ott volt azok közt a hősi halott ezrek közt, *akiket elsodort a Piave árja.*

Titokzatos merényletek

A forradalmi fertőzettel együtt az *éhség is kikezdte* a csapatokat és *titokzatos merényletek* is történtek. Ezekről érdekes dolgokat mondott el vitéz *Bozzay* Lajos t. százados, legkedvesebb gyermekkori barátaim egyike, aki a piavei csatához vitte az általa Brazzanóban kiképzett rohamszázadot. Azért volt ekkor a miskolci 10-es honvédek t. főhadnagya, frontmögötti kiképzőtiszt, mert csak nemrég gyógyult fel az erdélyi fronton szerzett sulyos sebéből. Előzően Bresztlitovszk elfoglalásakor a nagy ezüst vitézségi érmet érdemelte ki, Erdélyben pedig az Uz völgyében a románokkal vivott harcokban a III. oszt. katonai érdemkeresztet. Az Uz völgyében a románok erődállását kellett megrohamozni élszázadával. A románok teljesen belőtték a terepet s a roham egyértelműnek látszott a csapat teljes pusztulásával. Bozzay rohamcsapatával *elfoglalta az állást, de katonáinak kétharmada elesett a rohamban*. Ilyen és hasonló vitézi teljesitmények után természetesen sebesült állapotban is kitünően képezte ki a rohamcsapatokat. De ekkor már *közéjük is befurakodtak az izgatók.*

Lázitott az éhség is. Az éhező katonák odáig jutottak, hogy *füvet és falevelet ettek s a szőlőlevél csemege volt*. Igy nem csoda, ha a csapatoknál gyakran „eltalált az ellenséges golyó" egy-egy olyan lovat, amelyen még volt valami hus. A lóhus már lucullusi lakomának számitott.

A csehek nemcsak a piavei csata haditervét árulták el, hanem más uton segitették az ellenfelet. Igy több helyen *felrobbantották munitioraktárainkat*. Köztük például csak a 11. hadseregnél *3000 tonna lőszer repült a levegőbe*, elpusztult *300.000 tüzérségi lövedék*. Otthon pedig a municiógyárakban vörös izgatásra szabotáltak a munkások. A piavei offenziva *kudarcának egyik oka* lett a *lőszerhiány* is.

Az őrült tábornok átmegy az ellenséghez

A piavei irtózatos pergőtüzekben is többen megőrültek, nemcsak az első vonalban álló harcosok, hanem a magasabb parancsnokok közt is. Akkori bizalmas hivatalos jelentés beszámolt arról, hogy a 74. ezred parancsnoka, *Schwarzer* ezredes és a 7. bosnyák ezred parancsnoka, *Delic* ezredes junius 16-án elmezavar miatt betegen távoztak.

Olyan tragikus eset is történt, amelyre alig akad példa. A magyar hadseregben szolgáló *olasz származásu tábornok esete* ez, akinek az eszét vagy a *szörnyüséges pergőtüz* vette el, vagy a *vér szava* volt nála erősebb, és *kergette őrületbe*. Minden esetre helytelen volt éppen arra a frontra vezényelni, ahol az olasz testvéreivel került szembe.

Tragédiájáról először a bizalmas jelentés csak annyit mondott, hogy a 13. lövészhadosztály egyik dandárparancsnoka, *Bolzano* tábornok június 17-én *eltünt*. Később kiderült, hogy a pergőtüz alatt igen nyugtalanul viselkedő tábornok fegyver nélkül, *hajadonfőtt kiment fedezékéből* és tisztjét, aki figyelmeztette, leintette. A tüzvonal felé tartott. Egy magyar altiszt állott elébe és figyelmeztette, hogy *tovább nem mehet*, ellenkező esetben *kénytelen vele szemben fegyverét használni*. A tábornok rákiabált, hogy *agyonlöveti, ha nem hallgat, és átrohant az olaszokhoz*. A szabályoknak megfelelően az *altiszt rálőtt a tábornokára és megsebesitette*. A tábornok sebesülten jutott át az olaszokhoz és ott *meghalt*.

Csodálatos menekülés két gránát-telitalálatból

San Donánál állott a 112-es tábori tüzérezred, amelynek egyik akkori hadnagya, *Szálka* Béla dr. jelenlegi fővárosi tisztiügyész barátom *egymásután kétszer menekült meg csodálatos módon gránáttelitalálatból*. Az offenziva első napján már óraszám tüzelt ütege.

Egyszercsak egymásután érték *telitalálatok az üteget*, amely teljesen *elpusztult*, a közelében tartózkodó ezredparancsnokkal és helyettesével együtt. Szálka hadnagy *megmenekült* s a 32-es Landwehrekhez osztották be.

Pontonon jutott át a Piavén és jelentkezett az ezredparancsnoknál, akit késő este elfoglalt olasz betonfedezékben talált meg. A fedezékben az ezredesen kivül egy vezérkari százados, egy főhadnagy és négy telefonista talált szállást. Szálkának *már nem jutott hely* és holtfáradtan *kivül dőlt le*.

Éjjel aztán *olasz gránát-telitalálat érte a betonfedezéket, amelyben mindenki elpusztult*. A nyilt terepen lévő hadnagy ezuttal is megmenekült. Összeszedte megmaradt legénységét és a szomszéd dandárhoz vitte át, ahol *István* főherceg tábornoknak jelentette a történteket.

Utközben temető mellett haladtunk el, amely tele volt elesett magyar-osztrák katonákkal. *Ciprusokra és bokrokra dőlve* látott több katonát és *feléjük kiáltott*. Nem kapott választ. Kiderült, hogy *ezek is agyonlőtt katonák voltak.*

Később, szeptemberben, mivel sok cseh között az egyetlen magyar tiszt volt és megtörtént, hogy *cseh katonák belőttek a sátrába*, áthelyeztette magát a 70-es budapesti honvéd tüzérekhez. Velük jött haza az összeomlás után. Utközben értesült arról, hogy egyik ezredtársa, közös barátunk, *Gosztonyi* Sándor főhadnagy, aki vitézül végigverekedte a háborut, az utolsó napon, a *hazaindulás perceiben halt hősi halált a Piavenél.*

*

Azok a magyar hősi halottak, akik a Piave melletti temető ciprusaira dőlve továbbra is őr álltak, sok-sok ezer társukkal a Monte Grappán és más olasz haditemetőkben alusszák örök álmukat, mely felett most már ciprusok őrködnek. A temetőkben emlékűket kőbe és márványba vésték. A Piave hullámsirjában eltünt magyar hősöknek nincs emlékmüvük. Ennek felállitására a mozgalom most megindult s reméljük, nemsokára magyar emlékmü hirdeti a nagy folyó mellett az egykori piavei magyar hősök dicsőséges emlékezetét.

Somody István

Két gyermekparalizis eset Ujpesten

Nagy riadalmat keltet az ujpesti lakosság körében az a hir, hogy a városi kórházban péntek délután *egy hathónapos gyermek rövid kétnapi szenvedés után gyermekparalizisben meghalt. Ez már a második gyermekparalizishalál Ujpesten.* A város tisztifőorvosi hivatala szigoru rendszabályokat léptetett életbe s igy a lakosságnak aggodalomra nincs oka.

A déli sarkvidék egyheted részét követeli magának Argentina

Londonból jelentik: *Argentina* kormánya óriási háromszögletes területet követel, amelynek csucsa a *Déli Sarkig* ér le és amely az egész délsarki vidék 1/7-t tesz ki. A követelt területbe esnek többek között a déli *Orknev*, déli *Georgia*, déli *Shetland* szigetek, *Graham* földje, továbbá a *Weddell* tenger környékének és a déli Jeges-tenger partvidékének jelentékeny része, amelyre az *Egyesült Államok* tartanak igényt *Byrd* ellentengernagy felfedezései cimén. *Buenos Airesban* kiadott hivatalos közlemény szerint Argentina a többi érdekelt kormánnyal karöltve szándékozik kétségbevonhatatlan délsarkvidéki érdekeit megvédeni.

FÉRFIDIVAT

Nyári ingekről

A nyár még közöttünk van. Bár kicsit szeszélyeskedik az idő s a kánikulai panaszos napokra hirtelen erős lehüléssel válaszolt, még nem lehet hütlen hozzánk és a férfiakhoz, akik közül sokan hősiesen, szabályszerü-jólöltözöttséggel kitartottak mellette. Voltak ugyan olyan urak is, akik alaposan melegnek-vetkőztek, ing-gombjaikat szabadra bujtatták ,kabátjukat még kézben sem hordták, sőt, nem röstelték csontos bokájukról legyürni a zoknit. Akadt olyan férfi, aki vállig felgyürte ingujját, inggombjait végig kigombolta, sőt cipőfüzőjét is szétlazitotta, meg sem kötötte. Talán lusta volt lehajolni, csak éppen a cipőjébe dugta a lábát. Vagy arra gondolt, hogy amint hazaérkezik, ugyis zuhany alá áll, s igy gyorsabban teheti. Mindenesetre „eredeti" viselet a be nem füzött cipő.

Az üzletek megkezdték nyári vásáraikat, jelezvén, hogy fel akarják szabaditani raktáraikat az őszi áruknak. A hölgyek és urak nagy inghalmazokban turkálnak s mélyen leszállitott árakon ingeket vásárolnak — jövőre.

Tévedés, uraim. Ezeket az ingeket még alaposan kihasználják az idei „nyáron". Még augusztusi és szeptemberi meleg napok előtt állunk, amikor számtalanszor kezükbe kerül a kabát és szivesen mutogatják a forró, itélkező napnak a remek, szines, nyári ingeket. Tehát nyugodtan vásároljanak nyári ingeket ezeken a kiárusitásokon, mert még alaposan kihasználhatják az elkövetkező hetekben.

A nyár egyik fő ingattrakciója a *likacsos tropikál ing*, a férfiak kedvence. Készitik rövid és hosszu ujjal, fehér-, kék-, drapp-szinekben; különféle csikozással, apró-kockázással, minden elképzelhető szinben. A nagy kockákat magával hozta a tavasz, s talán jövőre ujra kirakatba kerül, de most nem viselik és a nyár nem sziveli. Ezeket a likacsos tropikál ingeket rövid ujjal, fehér-, kék- és drapp-szinekben tenniszpályákon hordják, de utcára éppen olyan szépek, kényelmesek, sőt elegánsak. A nyersselyem, sürüszövésü panama, poröz, oxford. Könnyen moshatók, vasalhatók, mindenki szereti. Az ingeket csakis rávarrott gallérral, kézelővel, gombolható kézelővel készitik az idei nyáron. Tehát vagy rávarrott kézelő, vagy rövid ujj, az utcai viselet, uraim! Azt hiszem, ez már hatalmas lépést jelent az eddig szigoruan zárt férfidivat terén. Ezeknek a rávarrott galléroknak értékelnivaló előnyük, hogy kánikulai melegben kigombolhatók a gallérgombok, esetleg még egy gomb és a kissé szabaddá tett nyak igen boldoggá teszi a férfiakat. A rávarrott-galléros nyári ingekhez nagy melegben nem kötelező a nyakkendő. Hiszen a sokféle szinü anyagok közül a férfiak is kiválaszthatják a nekik legjobban illő szint és nyakkendő nélkül is szépet mutatnak. Különben is a ritkaszövésü ingnyak alól kibujik a nyakkendő, s igy bizony leleplezi a hurkot, az urak nyakakörül.

A nyár elegánsabbnak itélt inge, az: *opalin*. Gyönyörü szinekben készitik; finom pasztellszinek, világoskék, banánsárga, vajszin, világosmálnaszin kápráztatják a jóizlésü urakat. A csikos anyagok legdusabb, legfinomabb változatai kinálják könnyüségüket, hüvösségüket, eleganciájukat. S a férfiak felüdülve vetették magukat az „uj"-ra De az ingek szépsége nem tudja ellensulyozni azoknak praktikusságát. Ugy látszik, a gyárosok még azt hiszik, hogy a férfiak mindent ráhuzhatnak, azok nem panaszkodnak, csak némán türnek az ing alatt.

Tévednek, gyáros uraimék! Ezeket a vékony *trikóselyem* ingeket nem szeretik az urak, de még a — hölgyek sem. Ha egy 38-as nyakbőségü férfi vásárol egy opalin inget és felveszi, mire az ing — körülbelül 3—4 nap mulva — beszennyeződik, már alul térdig ér, az ujját fel kell hajtani s a nyaka hullámzik. Mosás után pedig a 38-as gallérból 35-ös lesz, az ujja háromnegyedes és a derekát éppen hogy elcsipi a nadrág-öv. Ezekre az ingekre a gallérnál csak egy gombot varrtak, holott a rendes puplin-ingek puhagallérjai is még egy gombbal gombolódnak, mellyel visszatartják a nyaknál összecsukódó *gallér kunkorodó végét*. Tehát a rendes háziasszony, aki nem birja nézni élettársa rendetlen nyakát, nagy kinnal elhelyezi a szokásos ferde gomblyukat és gombot a foszlós ingnyakra. S miért nem lehet igy forgalomba hozni ezeket az ingeket?! Azonkivül az ingek gombolása olyan rövid, hogy magasan az öv fölött végződik. Pedig minden rendes inggombolás az övnél végződik, sőt, alávarrt nyelv segitségével a nadrághoz is gombolják, hogy az ingmell szépen kisimuljon. Miért nem lehet ezeket a mutatós ingeket viselhetően elkészíteni? Ha az anyag mosás után összeugrik, akkor *mosassák ki a gyárosok*, mielőtt ingeknek szabják. Reméljük, hogy a jövőre már igy kerülnek forgalomba és nem kell a férfiaknak három számmal nagyobb inget vásárolni, ha mosás után is viselné akarják ingeiket. Hiszen a gyáros van a közönségért, nem a közönség a gyárosokért.

Ezekhez az ingekhez nyakkendőt kötni, ugyancsak müvészet.

A fehér keménygallér és a szines keményitett gallér már a multé. A mai sportoló férfi nem sziveli s ugyan miért is dörzsöltetné velük ádámcsutkáját, mikor tetszésszerinti kényelmes nyaku ingek között válogathat.

És mégis akadnak olyan urak, akik nem tudják nélkülözni sem a kemény gallért, sem a nyakkendőt, de még a nyárból számüzött kesztyüt sem. Szigoruan, konokul ragaszkodnak hozzájuk, mint a multjukhoz, a külön uszodákhoz, a divat és illem jól bevált tradicióihoz.

Magam láttam egy urat az Andrássy-uton, a 36 fokos melegben. Egysoros, fehéres kasharuháját összegombolva viselte, vajszinü nyersselyem ingéhez fehér keménygallért gombolt, sötétkék-fehérpettyes nyakkendő feküdt domboru mellén és sárga mosóbőrkesztyü a két kezén. Körülötte kabátnélküli, rövidujju, kigombolt ingü férfiak járkáltak s a zártöltözékü ur magasra emelt fejjel, előkelően lépdelt közöttük. Mindössze a homloka gyöngyözött, több nem is látszott belőle. Ez a férfi hős volt. A divattradició hőse. Uraim! Ne utánozzák. Öltözzenek könnyedén, szellősen, szinesen, akár kabát és nyakkendő nélkül. Csak — akármilyen nehezükre is esik a hajolgatás — a cipőjüket, mégis, füzzék be...

K. M.

Háromszázhusz védőintézete, százötven tejkonyhája, ötven bölcsődéje van a Stefánia-Szövetségnek

A főváros szivében: Vas-utca 10. alatt van az *Országos Stefánia Szövetség* központi székháza. Bár a Stefánia Szövetség nevét mindenki ismeri, mégis csak kevesen tudják, hogy az anyák és csecsemők védelmét állami megbizás alapján végzi a Stefánia hatalmas és áldásos munkájával, az igazi nemzetépitő feladatok egyik legfontosabbikát: az anyák és csecsemők védelmét végzi. Már egy rövid látogatás elég ahhoz, hogy fogalmunk legyen erről a rendkivül sokoldalu szervezetről és annak mintaszerü vezetéséről.

Keller Lajos, a Stefánia országos ügyvezető igazgatója magyaros szivélyességgel áll rendelkezésünkre és készségesen ad felvilágositást kérdéseinkre.

A Stefánia voltaképpen már 1915-ben alakult meg, de államilag megbizott szervezetté 1917-ben, *Ugron* Gábor akkori belügyminiszter rendeletére lett.

E hatalmas szervezet központi irányitása innen, a Vas-utcai székházból történik. Innen indul el a propaganda, mely az anya- és csecsemővédelem gondolatát ismerteti és felvilágositó munkásságával a tudatlanságot és a babonát küzdi le. A muzeum és vándorkiállitás anyaga szintén a magasabb célu propagandát szolgálja.

A hatalmas szakkönyvtár, tervtár és kliségyüjtemény az anya- és csecsemővédelem tudnivalóit terjeszti. Itt van elhelyezve a jogvédő iroda, az anyaotthon, a központi laboratórium és rendelő, tejkonyha és az anya- és csecsemővédőnőképző intézet.

A lépcsőházban szines körtékkel telerakott Magyarország térképe függ.

— Ez a térkép — magyarázza kisérőm — a hazánkban megszervezett anya- és csecsemővédő intézményeinket mutatja. A kis fehér égők a 322 védőintézetet jelentik, van ezenkivül 146 tejkonyhánk, 14 anyaotthonunk, 50 bölcsődénk és napközi otthonunk, 21 szülőintézetünk, 4 csecsemő- és gyermekkórházunk. Nyolcmillión felüli lakosunkból *ötmillión felüli a beszervezett területek lakosszáma*. Ez évről-évre ugrásszerüen növekszik és reméljük nemsokára az egész megnagyobbodott országunk területét be fogjuk tudni szervezni intézményeinkbe.

A térképről láthatjuk, milyen óriási, szinte emberfeletti munka lehetett igy kiépiteni és kiterjeszteni a Szövetség áldásos működését a legeldugottabb faluban is.

Az anyaotthonban

Tiszta, barátságos szobákon megyünk keresztül, melyeknek berendezése egyáltalán nem kórházszerü, inkább olyan, mint a gonddal és szeretettel berendezett lakószoba.

— Itt helyezzük el azokat a szegénysorsu anyákat, kiknek nincs családjuk vagy otthonuk. Közvetlenül szülés előtt itt otthonra találnak, szülés után pedig ellátjuk és gondozzuk őket gyermekükkel együtt.

— Mi lesz ezekkel az otthon- és családnélküli anyákkal később? Meddig maradhatnak az intézetben?

— A Stefánia mindaddig gondozza és védelmében részesiti az ilyen anyákat, amig nem sikerül őket megfelelő biztos körülmények közé juttatni. Védőnőink minden egyes esetben sok körültekintéssel járnak el ügyükben. Felkeresik a hozzátartozókat és rokonokat: igy próbálva elhelyezni védenceiket. Védőnőink munkája nem könnyü. A pontosságon és lelkiismeretes munkán felül sok emberszeretet, tapintat, megértés és finom női megérzés kell.

Az anyák és csecsemők jogvédelme

Érdeklődésünkre *Gorondy Novák* Sándor dr. ny. árvaszéki elnök, a jogvédő iroda igazgatója elmondja ennek az intézménynek lényegét.

— Az állam törvényei védik a törvényes házasságban élő családot. Azonban a családvédelem problémáinak jelentős részét tartalmazza a törvényes házasságokon kivül született gyermekek sorsa. A Szövetség gondozottjainak nagyrésze leányanya és mint ilyen támasz és jogvédelem nélkül állana. Tanácsadó és jogvédő irodánk házassági, törvényesitési, örökbefogadási és gyermektartási ügyekkel foglalkozik és elsőrendü kötelességének tartja minden vagyontalan, keresetnélküli, járatlan vagy gyámoltalan anyának családjogi ügyeit elintézni. Valóságos nyomozómunkával szerezzük be a házassághoz szükséges okmányokat, hogy a társadalom e szerencsétlenjeit családi keretbe juttassuk. A természetes apát szép szóval, meggyőző erővel rábeszéljük a házasságra és igy a házasságon kivül született gyermeket nemcsak törvényesitjük, hanem családi körbe juttatjuk. Az elmult évben is közel 700 esetben készitettük igy elő a házasságot. A házasulandóknak jóformán csak a házasság megkötése előtt kell a hatóság előtt megjelenniök, az utánjárást igénylő egyéb munkákat Szövetségünk végzi. Természetesen teljesen ingyen a családvédelem érdekében.

„Kati néni"

Átmegyünk a védőnőképzőbe. Itt is barátságos, tiszta és kényelmes a berendezés. Minden két szobához külön fürdőszoba van, izléses kis társalgó, ebédlő.

— Mennyi ideig tart a védőnők kiképzése?

— Az összes gyakorlatokkal együtt öt év. Ebben benne van a védőintézetekben és kórházakban eltöltött gyakorlati kiképzés is. Elméleti oktatás egy év. A védőnőjelölteket — akiket erre a tanfolyamra felveszünk — a tanfolyam elvégzésével kórházakban, védőintézeteinknél el is helyezzük. Ezért nem vehetünk fel korlátlanszámu jelentkezőt.

Belépünk a tanterembe, ahol most éppen tanulás folyik. Fehérköpenyes, fókötős fiatal lányok ülnek a padokban és figyelmesen hallgatják az előadást. Nézzük a tanrendet. *„Magyar anya- és csecsemővédelem szociális és jogi ismeretei. Beteg csecsemő táplálása, ápolása. Tüdőbeteg-, iszákos- és lakásgondozás. Játékos torna. Védőnői munka, szegénygondozás, adminisztráció."* És hasonló, bizonyosfoku képzettséget igénylő tantárgyak. A sarokban egy kistermetü női csontváz — ahogy a lányok hivják — *„Kati néni"*. Ő sem sejtette, hogy halála után milyen hasznos szolgálatot tesz összefüzött csontvázával. Ezen tanulják a növendékek a női csontozat felépitését.

— Védőnőink fontos, nélkülözhetetlen részei Szövetségünknek. Az ő munkájuk teremti meg a kapcsolatot a Szövetség és az elszórt városok, falvak és tanyák védelemre szoruló anyái és csecsemői között. Gondos, szeretetteljes munkájukat nem pótolhatja semmi! A védőnői tanfolyamot nem szabad összetéveszteni az évenként kétszer tartott háromhónapos csecsemőgondozási tanfolyammal, melyet anyák részére tartunk, hogy csecsemőiket szakszerü ápolásban és gondozásban részesithessék.

Belépünk a tejkonyhába. Megszámlálhatatlan — mércével ellátott — tejesüveg van itt mindenütt, meglöltve és vizbehütve a mai adag táplálékkal, villanyerőre berendezett mosogatás közben és sterilizálószekrényben látjuk az üvegeket.

— Orvosi előirás szerint 60-féle táplálékot készitünk naponta. Megvizsgált egészséges anyáktól — akiknek feleslegesen sok tejük van — mindennap friss anyatejet kapunk. Lepecsételt palackokban — kivánatra — el is adjuk. Nem olcsó táplálék ez! Öt pengő literje — de a rászoruló szegény anyáknak természetesen ingyen adjuk.

A vándor babakelengye

— Nézzük még meg a muzeumot! Mindjárt az első szobában egy hatalmas láda. Ez egy vándor szülő-láda.

A Szövetség minden rászoruló szülőnőnek ingyen bocsátja rendelkezésére. Erre azért van szükség, mert faluhelyen — pláne tanyán — a szülés pillanatában egyetlen tiszta ágynemü, vagy tiszta edény nincs kéznél. Egy ilyen ládában minden szükséges holmi benne van, ami egy normális szüléshez szükséges. Bár egy pár esetben egyszerü tanyai asszonyok vonakodtak az ingyensegitséget elfogadni, mert nem akarták elhinni, hogy a láda használata nem kerül pénzbe. Volt olyan is, aki azt hitte, hogy adó alakjában megfizettetik vele a láda használatát. Van vándor babakelengyénk is. Minden ruházatot, ami egy csecsemőnek 7—8 hónapos koráig kell, kölcsönözünk teljesen ingyen. Amikor a gyermek kinőtte: visszakapjuk, sterilizáljuk, aztán ujra kiadjuk más szegénysorsu anyának. Ősszel egy francia társaság volt itt és őszinte csodálkozással hallgatták a vándor ládák és kelengyék rendeltetését. Kijelentették, hogy *ők nem annyira gazdagok, hogy ilyen messzemenően tudnának gondoskodni a szegénysorsu anyákról.* Azt feleltük rá: mi viszont *annyira szegények vagyunk*, hogy szükségünk van ilyen védelmi eszközökre.

Falakon tanulságos képek, viaszfigurákon bemutatott csecsemőbetegségek, embriócsontvázak és egyéb érdekes tudnivalók képezik a muzeum anyagát.

A látogató apa

A gyermekek terme felé haladva, a folyosó végén egy hatalmas ablak előtt jólöltözött ur várakozik, illetve valami egészen különös dolgot müvel. Ballábon ugrálva, kalapját lengeti kezében és kedvesen gügyögve mondja:

—... hát hogy nevet a kis cica?... hogy nevet? kic, kic... megcsiklandozom aranybogarát... majd kacag akkor!...

Csodálkozva nézem a férfi különös viselkedését.

— Látogatási idő van a szülőknek — magyarázza mosolyogva kisérőm. — A teremben, ahol a gyermekek vannak, nem léphet be más, csak a védőnők és gyermeküket táplálló anyák, ők is csak bekötött orral és szájjal, ugynevezett *„orrfityulával"*, nehogy a gyermekeket influenza, vagy egyéb ragályos betegséggel megfertőzzék. Ezért a látogató szülők csak a folyosóról, az ablakon keresztül gyönyörködhetnek gyermekeikben. Ez az apa most szórakoztatja gyermekét és ha hazamegy, büszkén fogja mesélni, hogy kacagott a kis csöppség.

Egy ablakon mi is benézünk a legifjabb magyar nemzedék birodalmába. Sorba állitott rácsos, fehér ágyacskákban apró emberpalánták hadonáznak. Egy kékszemü kis hölgy a takarója végében kuporodva ösztönös női kiváncsisággal figyeli a szomszéd ágyacskában fekvő kistermetü „urat" és meg is szólitja:

—.. mbá .. bá ... vá mbá .. bmá .. bá bá bá — rózsaszin karocskáival a rácson keresztül kihadonászik.

A „fiatalur" komolyan figyeli a női kacérság és kezdeményezés korai megnyilvánulását, nem nyilatkozik, de látszik rajta: meg van a véleménye a nőkről.

Sok apró, finom gyermekhang hallatszik ki, amint a beszéd nehézségeivel próbálkoznak. Különböző magán- és mássalhangzókkal küszködnek, de mintha a kislányoknak könnyebben menne a kezdet?! Ugylátszik ezért győzik a nők később is jobban a beszédet, mint a férfiak!

Minden kis ágyban egy-egy élet, ismeretlen sorsok és rendeltetések.

De nem kell féltenünk ezeket az ismeretlen sorsokat, ha a Stefánia Szövetség munkáját nézzük, mert jó kezekben van a kicsinyek jövője letéve.

Konrád Anna

Harminckét betörést ismert be

A főkapitányság detektivjei szombaton reggel elfogták és előállitották a főkapitányságra *Bojtor* Ferenc 30 éves lakatost, aki az elmult évben a Gyöngyösön tartott légoltalmi gyakorlat alkalmával *Székely* János 30 éves villanyszerelővel együtt ki akarta rabolni a gyöngyösi vasutállomás pénztárát. Azóta szökésben volt s az elmult napokban előállitották a IX. kerületi kapitányságra, de onnan egy óvatlan pillanatban ismét megszökött. Most a Tüzoltó-utca környékén bujkált nőismerőseinél s ott találták rá a detektivek. Kihallgatása során 32 betörést ismert be s ezek közül 24-et Csepelen követett el, nyolcszor betört a csepeli templomba, ő követte el a Hallertéri templom betörését, betört a kispesti szövetkezetbe is, ahol egy rendőr tetten érte és menekülése közben utána is lőtt. Legutóbb Csepelen a *Schwartz*-féle cipőüzletbe tört be és onnan 110 pár cipőt vitt el. Ugyancsak előállitották a főkapitányságra betörőtársát, *Székely* Jánost is és kihallgatásuk után mindkettőjüket letartóztatták.

Testvér! Közös célunk érdekében Magyarságra hivatkozz vásárlásaidnál

Érdekes nyilatkozatok a Kossuth-szoborról

Horvai János magyarázata, Rákosi Jenő visszaemlékezése, egy szobrász kritikája és Petrovics Elek véleménye

— Az Est tudósítójától —

Horvai János kiveszi óráját és halk hangon mondja:

— Már nagyon nehezen számolom az órákat a leleplezésig. *Még kilencvenhat óra...* Majdnem olyan hosszú idő, mint a lepergett húsz esztendő. Boldog vagyok. — mondja — hogy nem a parlament frontja elé került a szobrom, *Európa legnagyobb márványszobra.* Teljesen elvágta volna a parlament gyönyörű bejáratát és lépcsőzetét, viszont a parlament hatalmas kőtömbje agyonnyomta volna a szobrot. Most már látom, hogy *igazuk volt azoknak, akik ezt a helyet találták a legmegfelelőbbnek.*

Horvai megfordult és szélesen kitárta a karjait:

— Háromszáz méteres távlata van így a Kossuth-szobornak. Az *Országház* teret rendezik, parkirozzák, úgyhogy *háromszáz méteres sikság terül el majd Kossuth lábánál,* a legremekebb perspektíva. És a háttér is grandiózus. A MÁK terméskővel borított pompás palotája. Ma persze még grafikus téma állványaival és mozgó munkásaival, de ha elkészül, *kívánni sem lehet majd szebb hátteret.*

Horvai János

A kőbe faragott elégia

— Azt mondják, hogy Kossuth-szobrom maga a *kőbe faragott elégia. Talán az is.* Mindenesetre a nagy magyar tragédiát érzékelteti meg. *A nagy magyar tragédiát, amelynek új változata: Trianon.*

— Nem akartam ágáló alakokat. Azt sem kell mondanom, hogy nagy lelki harc, hosszas vívódás előzte meg a Kossuth-szobor gondolatának kiforrását.

A művész kinyujtotta kezét és *Kossuth* alakjára mutatott:

— Ez a mi tragédiánk. *Ez a szobor nem a politikusoknak készült, hanem a nemzetnek, a sokmillió magyarnak,* akik még ma is a szívükben hordozzák a véres tragédia emlékét. *Lehet, hogy sokaknak, politikusoknak nem fog tetszeni.* Az eszmei tartalma azonban olyan erős, olyan megrázó, hogy *el fog némítani minden ellenvéleményt.*

— Ha azonban harc kell, — folytatta *Horvai* — az is ott van. *A szobor hátamögött, ott a harc, ott a ballada.* Petőfi *Élet és halál* című versének négy sora inspirált a tervezésnél. A négy sort rávésettem a gótikusan kiképezett kőfalra:

A Kárpátoktól le az Aldunáig
Egy bősz üvöltés, egy vad zivatar,
Szétszórt hajával, véres homlokával
Áll a viharban maga a magyar.

— *Ez a Kossuth lelkesíteni fog.* A magvető Kossuth lelkesedést ébreszt a szivekben.

— Hallom, mondogatják, hogy *nekünk a szomorú Kossuth nem kell,* nekünk a tettrehívó Kossuth kell, nekünk a harc kell! *De ez nem igaz!* Kossuth komoran, borus végzetként állt akkor is a pódiumon. Ismerni kell Amerikában tartott beszédeit, milyen komorak, milyen halálosan komolyak voltak. Mielőtt a szobor tervezéséhez fogtam, *végigolvastam Kossuth emlékiratait. Gracza* könyvét a szabadságharcról. De tanulmányoztam a szoborcsoportozat alakjainak életét, történetét is.

Magyarázat a Kossuth-kabinetről

Magyarázatot kértünk a művésztől, *mi inspirálta arra, hogy ilyen vigasztalannak ábrázolta a Kossuth-szobor miniszteralakjait,* a nemzet akkori nagyjait?

— *Mészáros* Lázáron, a hadügyminiszteren — magyarázta *Horvai* — *óriási felelősség nyugodott.* Különben sem volt az elhatározások embere. *Kossuthot sem szerette.* Ezek az érzések beszélnek *Mészáros* Lázár márványalakjából. *Batthyány* kezében törvénykönyvet tart. Lehajtott arcában benne a mártíromság, *örök tiltakozás az ellen, hogy meg kell halnia, mert betartja a törvényt.*

Széchenyi a töprengő, a magával meghasonlott hazafi megdöbbenve áll, a nemzetre váró rettenetes kockázatot érezve. *Szemere* Bertalan *elfordul a főalaktól.* Arcán *a kételkedés* kifejezése. *Eötvös* József bárban a romantikus poétát mintáztam meg, miközben mindig előttem áll *Eötvös »Carthausi«*-ja. *Klauzál* maga *a földszerető magyar.* Mellette *Esterházy* már *kételkedik.*

Mintha magyarázná *Klauzálnak, hogy nem tud megbékülni a Kossuth-hirdette igékkel.* Később el is pártol Kossuthtól. *Deák* Ferenc *vigasztaló, megnyugtató* mozdulattal fogja meg *Mészáros* kezét. *Bölcsesség* beszél belőle.

A szobor mögötti csoportozatot is megmutatta *Horvai* mester.

Élet és halál

— Híven Petőfi versének címéhez, az *»Élet és halál«-hoz, a vers egész eszmei tartalmát belefoglaltam. A csoportozat kezdődik a meginduló élettel, az anya karján gőgicsélő csecsemővel, befejeződik a halállal, a haldokló honvéddel.* Ballada tehát, amiből a drámai feszültség se hiányzik.

Horvai ezután szobrának az *anyagszerűségét* magyarázta meg.

— Szeretem a márványt, ezért készült a Kossuth-szobor márványból. A bronz Budapesten *megfeketedik,* nem konzerválódik úgy, mint Olaszországban és feketére festi a terméskövet. Szoborművemen harmonikusan olvad össze *a márvány a szép magyar terméskővel.* Az architektonikus rész tervezésénél gondosan ügyeltem arra, hogy a Kossuth háta mögött emelkedő kőfal összeolvadion a parlament gótstílű épületével. Ezek a kőtömbök maguk az örökkévalóság. *Ez a Kossuth örökké élni fog.*

Rákosi Jenő a szoborról

Még élénken élnek az emlékezetben a Kossuth-szobor pályázat eseményei. Akkor különösen *Rákosi* Jenő küzdött *Horvai* János tervének megkoszorúzása mellett. Tegnap felkerestük *Rákosi* Jenőt is és megkértük, ismertesse velünk akkori állásfoglalását.

Rákosi Jenő

— *Epikusnak* mondják egyes szobrászok *Horvai* János remek alkotását. Nem is tudják, mennyire ráhibáztak ezzel — így kezdte *Rákosi* nyilatkozatát. — Egy plasztikus munka célja feltüntetni egy eseménynek, egy tragédiának azt a momentumát, amelyet szemlélve, megérti a néző *a tragédia elejét és a végét. Horvai* szobra voltaképpen *egy momentuma az epikának, a történésnek.* A szobrászat mellékdíszítésekkel epizódokat mutat be. Ez is epika. A *Horvai* szobra rám kezdettől fogva *a következő hatást tette:*

— 48/49 egy katasztrófában végződő tragikus epokája a nemzet történetének, amelyben Kossuth alakja oly tündöklően emelkedett fel, hogy a nemzeti dicsőség és nagyság részese lett.

— A kompozicióban szerintem *Kossuth munkatársai képviselik a korszak szomorúságát, deprimáltságát, komorságát, vigasztalanságát, a főalak pedig annak a kornak a dicsőségét.* Szóval 48/49 *Horvai* szobrában egy *tragikus sorsfordulata a nemzetnek,* de a tragikus érzésen diadalmaskodik a vezéralak nagysága.

— *A nemzet elviseli a gyászt, de szobrot állít a hősnek.*

— *Horvai* eleve így fogta fel a szobor koncepcióját és én ezért harcoltam érte kezdettől fogva. A döntő ülésen neki adtuk az első díjat és kiviteli megbízást, *szemben a külföldi szakértőkkel, akik egy más model mellé álltak,* azt mondván, hogy szobrászatilag sokkal szebben van kidolgozva, mint *Horvai* szobra, amely bizonyos *szobrászati fogyatékosságot mutatott.* Annak a másik modellnek a főalakja azonban *inkább egy baritonista volt, mint államhős.* Azt feleltük a külföldi szakértőknek, hogy *nekünk Kossuth kell és nem egy baritonista.* A szobrászati fogyatékosságok pedig pótolhatók. Szavazásra került a sor. *Horvai* szobra és a másik modell *egyenlő szavazatot* kapott. A zsűri elnökének, *Bárczy Istvánnak kellett döntenie, aki azt a Horvai pályaművére szavazott.*

Egy szobrászművész nyilatkozata

Beszélgettünk a mai szobrásznemzedék egyik legkitünőbb alakjával, aki így nyilatkozott nekünk *Horvai* Kossuth-szobráról:

— A húsz év előtti plasztika és koncepció elevenedik meg *Horvai* szobrában. *Az a plasztika, amely akkor sokkal inkább literatura volt.* Még maga *Rodin* is már csupa literatura. *A húsz év előtti kornak egyik szerencsétlen alkotása a Vörösmarty szobor is, éneklő mellékalakjaival. Horvai nem szobrász ebben a művében, hanem epikus.* Mesél. Mesél, de nem heroikusan a szabadságharc megrázó, de harcos hevével, hanem *patetikusan, lágyan, szentimentálisan.* A Kossuth-szobor óriási mértéjhez *több stilizáltsáa kellene. Fájdalom ez a Kossuth-szobor aligha fogja lelkesíteni a nemzetet.* A köpönyeges, palástos márványalakok sem felelnek meg a ma szobrászatának. A vigasztalanságot, a letörtséget is *másképp kellett volna kifejezni,* mint önmagukba roskadozó alakokkal. *Mi szobrászok, őszintén szólva, nem szeretjük ezt a Kossuth-szobrot.*

A szobor becsületére válik az országnak

Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója így nyilatkozott munkatársunk előtt:

— Ha *Horvai* Kossuth-szobrát mint művészi alkotást nézem, azt kell mondanom, hogy a szoborba *Horvai János tehetségének legjavát fektette* és ez eleget mond azok számára, akik tisztában vannak az ő tehetségének mértékével. A szobor — *Petrovics Elek — becsületére válik neki és Budapestnek, sőt az országnak.* Horvai művészetének nagy érzelmi melegsége, értelmi elmélyülése s nagyratörekvő tendenciája egyaránt meg vannak a szoborban. Ezekben a napokban egyébként is *a kritikát mindenkinek félre kell tennie,* aki a nemzeti ünnep hangulatát nem akarja elrontani. Azonban én azt hiszem, hogy Horvai szobrának művészi értékét nemcsak a mának, hanem *a jövőnek bírálata sem fogja kisebbíteni.*

Petrovics Elek

A leleplezés ünnepi programja

A főváros szociálpolitikai ügyosztálya — amely a Kossuth-szobor leleplezési ünnepség technikai előkészítésének munkáját végzi — ma már teljesen *megállapította az ünnepség programját.* A legnagyobb gondot az okozta, hogy miképpen helyezzék el a küldöttségeket. A több mint *2000 küldöttség* a tér különböző oldalain fog helyet kapni és részint az *Akadémia* uccán, *Alkotmány* uccán és *Báthory* uccán át fognak felvonulni az *Or-*

Az irógépek királya

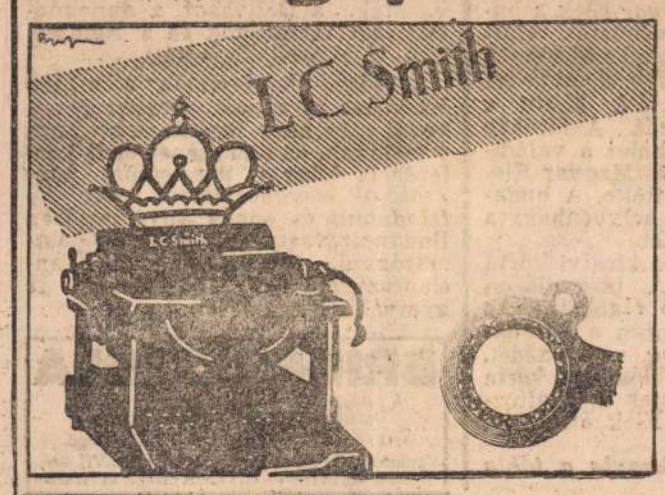

L C Smith irógépünk Minden betűkar **golyós csapágyon** mozog. Ezért a munka rajta gyors, könnyű, zajtalan, élvezetes

The Rex Co.
vezérképviselete
Irodai Gépeket Árusító Rt.
Budapest, V., Dorottya utca 10

Telefón: T.103-86

ságház térre. A *Vilmos császár úton* és *Károly körúton*

a kora reggeli óráktól kezdve zászlók alatt vonulnak majd fel a különböző küldöttségek.

Igy már *reggel kilenckor* elindul az egyetemről az egyetemi ifjúság küldöttsége. Kivonulnak a cserkészek, a leventék, az Országos Dalos Szövetség 2100 tagú csoportja. *A főváros törvényhatósági bizottsága is egy csoportban fog felvonulni az ünnepség színhelyére az V. kerületi elöljáróságról*, amely a törvényhatóság tagjainak gyülekezőhelye lesz.

A Kossuth-szobor baloldalán felállított 20 méter nagy díszsátorban *a kormányzón és a főhercegeken kívül a külföldi államok képviselői fognak helyet kapni* s ugyancsak itt helyezkednek el *a kormány tagjai*, akik *teljes számmal* jelennek meg.

Valamennyi politikai államtitkár, az egyetem rektorai is megjelennek s a legfőbb bíróságok elnökei és a honvédfőparancsnok

is a díszsátor mellett helyezkedik majd el. Pontban 11 órakor fogja megkezdeni dr. *Buzáth* János alpolgármester avatóbeszédét. A kormányzónak az avatásra megadott engedélye után *Sipőcz* polgármester átveszi a főváros közönsége nevében a szobrot, azután *Apponyi* Albert fog hosszabb beszédet mondani Kossuthról. Féltizenkettőkor már megkezdődik a koszorúzás, kezdetben rangsor szerinti sorrendben. Később a koszorúletevőket úgy fogják a szoborhoz engedni, hogy a téren elhelyezkedő minden ember elvonulhasson a legrövidebb időn belül a szobor elől.

Igy is *előreláthatólag délután 2 óráig fog tartani, míg mindenki leteheti koszorúját a szobor talapzatára.* A rendezés munkáját a fővárosi tisztviselőkből alkotott rendezőség fogja ellátni, a rendőrség segédletével, amely nagyszámban vonul ki majd az ünnepségre.

Hegedüs Lóránd »*Kossuth*« színművének vasárnapi díszelőadásán meg fog jelenni a főváros egész vezetősége és a program szerint *vendégül látják majd a színházban az olasz vendégeket is.*

Nem jelentkeznek elegen a Kossuth-ünnepélyre a törvényhatósági bizottság tagjai közül

A főváros közönségének, sőt az egész országnak az a kívánsága, hogy a Kossuth-ünnep minél impozánsabb legyen. S éppen ezért nagyon furcsának találják, hogy a *törvényhatósági bizottság tagjai közül alig jelentkeznek az ünnepségen való résztvételre*, holott pedig a város autonóm testületének impozánsan kellene megjelenni.

A szocialisták elhatározták, hogy ők ugyan nem vesznek részt az ünnepélyen, de később a munkásság számára *külön felvonulást rendeznek* s ezen a szociáldemokrata párt községi frakciója egyöntetűen jelenik meg.

Különösen a keresztény községi párt tagjai közül jelentkeztek nagyon kevesen, amit *személyi vonatkozásokkal kapcsolnak össze*, holott pedig ebből az ügyből igazán ki kellene kapcsolni minden ilyen vonatkozást. A városházán remélik, hogy *az ünnepélyig még meg fogják gondolni magukat az emberek s az ünnepély fővárosi része impozáns és minden disszonanciától mentes lesz.*

A főváros törvényhatóságának küldöttségét különben *Ripka* Ferenc főpolgármester fogja vezetni.

A mozik Kossuth-ünnepe

A magyar mozisok is részt vesznek a Kossuth ünnepségeken.

Tasnádi Szüts András, a Magyar Mozisok Egyesülete elnökének kezdeményezésére *Kossuth-filmet készítenek*, amely már szombaton este a Kossuth-szobor leleplezésének előestéjén valamennyi budapesti moziban bemutatásra kerül. Ez a film összefüggő képek keretében *fel fogja ölelni Kossuth Lajos életének fontosabb mozzanatait*, bemutatja a *Kossuth* Lajos életével összefüggő *relikviákat*, mindazon emlékeket, amelyek a Nemzeti Múzeumban, *Ernst* Lajos birtokában és különböző magánkezekben vannak. *Hegedüs* Loránt először írt ehez a filmhez, amelyen *Odry* Árpád is szerepel Kossuth-alakításának három mozzanatával. Ott látjuk majd *Odry* alakításában a 48-as Kossuthot, az Amerika járó Kossuthot és a turini remetét. A mozi a maga nagy népszerűségével csak emelni fogja a nagy nemzeti ünnep fényét.

A Kossuth-szobor leleplezésének ünnepségeiről, amely vasárnap délelőtt lesz, este már valamennyi moziban vetíteni fogják a filmriportot.

500 millió árát szónokolnak a városházán

Nem lehet a fővárosnál takarékoskodni!

— *Az Est tudósítójától* —

A főváros büdsévitája már az unalomig húzódik és *a hátralévő szónokokon kívül más nem igen hallgatja a hosszú szónoklatokat.* A nagypublikum alig tudja megérteni, hogy miért beszélnek még mindig a bizottsági tagok, amikor a pártvezérek elmondottak mindent és új ötletekkel nehéz előállni. *Hallgatóság nincs*, a karzat tátong az ürességtől, a bizottsági tagok egymás iránti udvariassága is megszünt, a beszédekre senki sem figyel oda, csupán a pipázó és a büfé zsúfolt s a kaszinózás folyik. Azt azonban nem tudja a nagypublikum, hogy

van a fővárosnak egy hivatalos lapja, a Fővárosi Közlöny, amelyben minden beszédet szószerint kinyomatnak.

Szegény gyorsírók ott körmölnek kora délutántól késő éjszakáig, írják a végnélküli beszédeket, rendesen odaülnek a szónok mellé és *a városatya azután egyenesen a gyorsíró fülébe duruzsolja a világmegváltó igéket.*

Már sokszor felmerült ez az idea, egy csomó indítvány is hangzott el ebben az irányban, hogy

csak a fontos beszédeket nyomtassák ki, a többi beszédnek tegyék el a sztenografus jegyzeteit és ha valamilyen dolog miatt szükség van rá, úgy azt vegyék elő.

A jelentéktelenebb beszédekről *csak rövid kivonatot kellene adni nyomtatásban* és így mindenki alaposan tájékoztatva volna.

A főváros anyagi helyzetén is lendítene ez valamit, hiszen *az annyit emlegetett takarékosságot itt is meg lehetne kezdeni.*

Negyvenezer pengőbe, pontosan félmilliárd koronába kerül a sok beszéd kinyomtatása,

ami igazán másra, mint a szónoknak mulattatására nem szolgál.

Lamotte Károly pénzügyi tanácsnok szívesen vesz minden olyan újítást, ami pénztakarítással jár, és ennek alapján *megindult olyan irányú akció, hogy a közlöny ezentúl csak kivonatokat közöljön a beszédekből.* Ahogy megindult a mazgalom, ugyanúgy már megfeneklett is. Meg kell állapítani, hogy

egyetlenegy pártnak sem tetszett az újítás.

A jobboldali pártok vezetői legnagyobb nyugalommal beleegyeztek volna, ellenben *a népség, katonaság felvonult a vezérek ellen és azt hangoztatta, hogy nekik a publikumuk felé dokumentálni kell azt, hogy érdekeikben felszólaltak*, a lapok minden beszédet nem hoznak és városatyai minőségük forog veszedelemben, ha ezt a reformot keresztülhajszolják.

A baloldali pártok félelme viszont indokolt volt. Attól tartottak, hogy

a közlönyben ezentúl majd csak a jobboldali vezéremberek beszédei fognak jól megjelenni, minden baloldali, pláne szocialista, a takarékosság címén csak egy-két sort fog kapni.

Próbáltak mindenféle garanciákat szerezni, az ilyesmi azonban nagyon nehezen megy, a vége a vitatkozásnak az: *minden marad a régiben.*

Ennek köszönhető azután az, hogy *a költségvetés vitájának szótaposó malma tovább működik* és néhány bizottsági tag örömmel olvassa nyomtatásban azt a gondosan előkészített beszédet, amelyet saját magán kívül legfeljebb még két-három ember hallgatott meg.

Az egész mozgalomból csak annyit lehet megtanulni: *lehet prédikálni a takarékosságról, viszont azonban megvalósítani már nagyon nehéz.*

Négy fővárosi kislakásos építkezésnek adták ki a beköltözködési engedélyt

— *Az Est tudósítójától* —

November elseje már elmult, viszont *a tulajdonképpeni »fertály« november 5-ig húzódik el.* Eddig kell, illetve kellene a költözködéseket lebonyolítani.

A főváros maga is háziúr és úgy volt, hogy sok ujonnan épült kislakásos bérházba már *november elsején be lehet költözni.*

A lakásoknak legnagyobb része nem készült el, a főváros vezetősége azonban sürgeti a bankokat, hogy minél előbb adják át a lakásokat a publikumnak.

Liber tanácsnok a törvényhatósági bizottság illetékes szerveivel most járja végig a különböző építkezéseket.

Eddig már több építkezésnél megadták a beköltözési engedélyeket. Ez annyit jelent, hogy ezek a házak elkészültek, illetve legalább olyan helyzetben vannak, hogy beléjük lehet már költözni,

legfeljebb bizonyos munkákat a vállalkozó csak *később tud elvégeztetni.*

Először *a Váci úti és Faludy uccai háznál volt a bizottság.* Itt *körülbelül 400 lakó beköltözését engedték meg és a költözködés 5-ig le is bonyolítódik.*

Azután a *Lenkei úti lakásoknál jártak. Itten is tűrik, hogy beköltözzenek a lakók*, mert nem akarják, hogy uccára kerüljenek, hiszen a régi lakásukból ki kell hogy költözzenek.

A Haller uccai négy ház közül kettő készült el,

illetve kettőbe engedték meg a beköltözést.

Ma délben a bizottság *Óbudán járt s a Hunor, Vértes és Raktár uccák által határolt területen vizsgálta meg a házakat.* A főváros mindenesetre forszírozza, hogy a lakások minél előbb beköltözhető állapotban legyenek.

EDOUARD SCHNEIDER:
Néhány óra a bencések között
Ára 4.40 pengő
Olyan emberek mindennapi életébe látunk e könyvön át, akik nem igen szokták kifelé megmutatni magukat.
Kapható „AZ EST" könyvkereskedéseiben: Erzsébet körút 18—20, Vilmos császár út 14

„A kurzuslap hazudik"

A kúria helybenhagyta az ítéletet Magyar Elek pörében

— *Az Est tudósítójától* —

Magyar Elek, a *Magyarország* felel. szerkesztője 1926 február 26-án »A kurzuslap hazudik« címen vezércikket írt lapjában. A cikk előzménye az volt, hogy az *Uj Nemzedék* egy nappal előbb egészen apokrif tudósítást közölt egy állítólagos levélről, amit *Az Est* szerkesztősége küldött volna Carbonne kapitánynak, *Az Est* milánói megbízottjának, az annak idején Olaszországban tartózkodó Ulain Ferenccel kapcsolatban. *Magyar* Elek cikkében *a legerélyesebben megcáfolta a kurzus lap összes állításait.*

A cikk miatt Cavalier József, a kruzuslap felelős szerkesztője sajtópert indított. *Magyar* Elek a budapesti büntetőtörvényszék előtt folyó tárgyaláson azzal védekezett, hogy *az Uj Nemzedék elejétől végig valótlanságokat írt. Kérte a valódiság bizonyítását.* A bíróság csak részben adott helyt a valódiság bizonyításának és Magyar Eleket pénzbüntetésre ítélte. A budapesti királyi tábla helybenhagyta a törvényszék ítéletét.

Ma került az ügy a királyi kúria Báth-tanácsa elé. A tárgyaláson *Szlavek* kúriai bíró elnökölt. Az iratok ismertetése után a koronaügyész tartotta meg vádbeszédét, majd dr. *Zbíray* Miklós védő kérte az alsóbírósági ítéletek megváltoztatását és Magyar Elek eflmentését.

A kúria helybenhagyta a tábla ítéletét.

Véget ért a prágai menetrendi konferencia

Az idén a közlekedés gyorsításáról tárgyaltak

— *Az Est tudósítójától* —

Az európai vasutak, hajózási és közlekedési vállalatok minden évben összegyülnek Európa valamelyik államának fővárosában úgynevezett *menetrendi konferenciára*, amelyen *a következő évi nemzetközi menetrendeket állapítják meg*, főleg a nemzetközi vasuti kapcsolatokra való tekintettel. A konferencia intézésével a svájci Bundesbahn igazgatóságát bízták meg, amely az idén Prágába hívta össze az európai menetrendi konferenciát.

A konferencián magyar részről képviseltette magát az Államvasutak, a Délivasút, a dunagőzhajózási társaságok és a Nemzetközi Hálókocsi Társaság.

A prágai konferencia a minap ért véget és annak magyar résztvevői már *haza is érkeztek.* Mint értesülünk, az idei menetrendi konferencia főleg *a nemzetközi kapcsolatok meggyorsítását tette főfeladatául* és ennek következtében Budapest vasúti kapcsolata Olaszországgal, Németországgal, Franciaországgal az eddigieknél is gyorsabb lesz.

BRIDGE ISKOLA
A Bridge-játék szabályainak, technikájának ismertetése, kezdők, haladók számára.
Irta: Cs. Forgó István. — Ára 2.50 pengő.
Kapható „AZ EST" könyvkereskedéseiben, VII. ker., Erzsébet körút 18—20, V., Vilmos császár út 14. szám

LÁTOGATÁS KOSSUTH SZOBRÁSZÁNÁL

— Öreg ember vagyok, kíméljen meg az interjutól — fogad kérő hangon *Horvay János*, a Kossuth-szobrok híres művésze, amikor belépek Vilma királynő-úti műtermébe. De hangjának vidám csengése, szemének fiatalos csillogása rögtön meg is cáfolja öregségét, a mögötte álló 71 évet. Ahogy műtermében széjjelnézek és legújabb munkáján megakad szemem, még határozottabban látom, hogy benne a »művész« még lázas alkotó ifjú, teli eredeti elképzeléssel. Míg az esti szürkület halvány függönyt borít reánk, hallgatva állnak körben a művész alkotásai. Előttem *Beethoven* alakja magasodik fel. Hosszú tógában, lehajtott fejjel, önmagát marcangoló kifejezéssel és a belső gyötrődés lázával mereng.

— Vajjon ennek a szobornak ki volt a modellje?

— Magam, — feleli a művész — egyszer a fürdőből léptem éppen ki és magamra terítve köpenyem, véletlenül a tükörbe pillantottam. Akkor született meg Beethoven szobrának a gondolata.

Beethoven mellett egy magyar díszítésű ládán öreg anyóka szemezgeti nehezen egy könyv betűit. Ez Gárdonyi szobrának egyik mellékalakja. De itt van *Bagó is, a János vitéz furulyázó Bagója.* Jobbra *Calvin szobra*, amelyért 37 évvel ezelőtt 15.000 svájci frankot kapott a művész. Balra a germán erőt testesíti meg Luther. Valóságos múzeum ez a műterem. Szótlanul nézem a szobrokat, míg hallgatom az apró történeteket, amelyek hozzájuk fűződnek. Kossuth alakja elé érünk.

A ceglédi Kossuth szobor...

— Első nagy Kossuth-szobra melyik volt, Mester?

— A ceglédi. Még 25 éves sem voltam, amikor elkészítettem.

— Ahhoz is kapcsolódik valami kis történet?

— Leleplezéskor — meséli derűsen, ahogy képzeletben visszaforgatja az évek lapjait — a kecskemétiek küldöttségét egy 101 éves öreg ember, Madarász vezette, aki zászlót is hozott. Barabás Béla képviselő fogadta őket és amikor az aggastyán elé lépett, felnézett egy pillanatra a szoborra, megölelte az aggastyánt és ugyanazzal a mozdulattal vette át tőle a zászlót, amelyet a szobor ábrázol. Mert a szobron is egy öreg honvéd adja át a fiatalnak a nemzeti lobogót. Mindenki felismerte, hogy egy pillanatra megelevenedett a szobor. Kitört az ujongás.

— Valamit mondjon a pesti Kossuth-szobor elkészítéséről is.

— Ez okozta a legtöbb gondot, mert *kommün alatt el akarták venni a márványalakokat*, hogy *Lenineket* és *Trockijokat* faragjanak belőlük. És amikor elkészült, egyes oldalról erősen kritizálták, mert nem »a forradalmárt« mintáztam meg.

Valóban, Kossuth ezen a szobron az alkotás gondolatában elmélyedve, a magvető mozdulatával tűnődik. Ezt, mint »forradalmárt« nem sajátíthatta ki senki és ez nem képeslapok szabványos Kossuthja.

— A nagy magyar tragédiát akartam a szoborcsoporttal kifejezni — meséli tovább

Egy pillanatra csend van. A szürkület összébbvonja fátyolát a szobrokon, lassan elmosódnak az éles vonalak, csak Kossuth alakja emelkedik ki közülük.

Az utolsó magyar nemes...

— Talán mondjon még pár szót az amerikai *Kossuth*-szoborról, melyről *Rákosi* Jenő, a szoborbizottság akkori elnöke is azt mondta: csak egyet sajnálok. Azt, hogy a legjobb magyar Kossuth Newyorkban lesz.

— A leleplezést akarták megzavarni repülőgépekkel a kommunista elemek. Szerpentineket dobáltak a gépről. De nem tudtak nagyobb zavart előidézni.

— Nem büntették meg ezért a gépeket?

— Dehogynem! *Elítélték őket — alacsony hajtásért*, — mosolyog keserű mosolyon, de ebben a mosolyban öntudat is van, mert a szobor győzött. Látom, hogy az idős mester most is hatalmas síremléken dolgozik. Amikor azt kívánom, hogy még sokáig egészségesen dolgozhasson, felnevet.

— Ó, engem a haláltól nem kell félteni! Engem akkor sem temetnek el, hanem spirituszba tesznek.

— Miért tart igényt erre a különös jövőre, méltóságos uram?

— *Mert én vagyok a legutolsó magyar nemes!* 1918-ban megjelent a hivatalos lapban, hogy nemességet kaptam a királytól, s pár napra rá minden összeomlott. Ezért a díszhelyet megérdemlem.

Talán ez a vidámság volt az ereje a Kossuth-szobrok híres alkotójának, hogy elérte a művészi pálya legmagasabb csúcsait. Mert történelmi időket élt át *Horvay* János, akinek szobraiban összesűrített történelem él és minden alkotásának születése egy kis történelet takar.

v. N. I.

A párisi tömeggyilkos titokzatos villájában

Páris, március 18. A Petiot ügy nyomozását irányító *Massu* rendőrbiztos, a párisi bűnügyi rendőrség főnöke meghívta az ujságírókat, hogy vezetésével *tekintsék meg a Leusueur-utca 21. számú házat*, ahol Petiot dr. raffinált módon végzett áldozataival.

Az orvos a házhoz tartozó istállót építtette át halálkamrává.

Az istállóban háromszögletű teret különített el, amelynek falai alig másfél méter szélesek.

Az orvos fogadószobájából *kettős ajtó vezetett a halálkamrába*, amely olyan szűk volt, hogy négy embernél több állva sem fért el benne. A bejárattal szemben egy másik ajtó van, amely a falba van beépítve, de nem vezet sehová. A fogadószobába vezető kettős ajtót biztosítólánccal lehet lezárni.

A háromszögletű kamra harmadik falára *négy nagy fényerejű villanylámpa van szerelve, egymás tól félméter távolságra.* A lámpák lefelé vetik sugarukat. A két lámpa alatt mintegy félméterre van beágyazva

a kis prizma, amelyen keresztül Petiot a szomszéd szobából figyelhette áldozatai haláltusáját.

Ugyanezen a falon *négy erős kampó látható.* Petiot a kompókon át nyilván *kötelet húzott és ezzel akasztotta fel áldozatait.* Az egyik törvényszéki orvosszakértő a következőképpen vázolta az ujságírók előtt a tömeges asszonygyilkosságok valószínű lefolyását:

Hogyan gyönyörködött Petiot áldozatainak haláltusáján

— Fogadószobájában dr. Petiot *befecskendezést adott áldozatainak, mégpedig olyan erőset*, hogy az áldozatnak el kellett aludnia.

Petiot azután a halálkamrába vitte az illetőt s *a prizmán keresztül figyelte, mikor áll be a tökéletes eszméletlenség állapota.* Mihelyst ez bekövetkezett,

Petiot kezén-lábán megkötözte az áldozatot és úgy kötözte oda a falhoz a kampók segítségével, hogy az arc 20 centiméterre volt a prizmától. Ebben a helyzetben valószínűleg napokon át hagyta kínlódni áldozatait, amíg végre bekövetkezett a halál. Közben a szadista szörny a prizmán át figyelte áldozatai arcvonásait és gyönyörködött halálkínjukban.

A holttestek eltüntetése

Massu rendőrbiztos a továbbiakban megmutatta az ujságíróknak a ház egyik másodikemeleti szobáját, tele könyvekkel és képekkel.

Pornográf irodalom és erkölcstelen rajzok tömkelege hever a szobában.

Ugyanolyan tudományos eljárással, mint ahogyan áldozataival végzett, tüntette el azután Petiot a holttesteket is. Az istállóban 3 méter mély, 4 méter hosszú és 1 méter széles gödröt ásott, amelyet szabályszerűen körülfalazott.

A gödör felett hengert és csigákat helyezett el s így engedte le a szétdarabolt holttestrészeket.

Az áldozatok egy része több mint egy évig hevert a gödörben.

A 400 kiló meszet *Petiot* fivére csak most, február 19-én szállította le nyilván azért, mert *Petiot* el akarta adni a házat és *nem akarta, hogy a hullaszag feltűnjék.* A meszet úgy vitte a gödörbe, hogy

gázálarcot vett fel, létrán ment le és ott egyenletesen összekeverte a hullarészeket a mészszel.

— A szörnyű bűncselekmény szálainak kibogozása, különösen pedig az áldozatok neveinek megállapítása még igen hosszú időt vesz majd igénybe — jelentette ki *Massu* rendőrbiztos. Naponta kapja a leveleket, amelyekben nyomtalanul eltűnt asszonyokról tesznek jelentést.

A legfontosabb feladat most *a gyilkos felkutatása.* Miután

az áldozatok legnagyobb része morfinista volt,

a Lesueur-utcai ház titkát csak akkor lehet majd szellőztetni, ha kézrekerítik a gyilkost és kihallgatják.

Még érzik a finom parfőmillat...

A rendőrbiztos ezután végigvezette a házon az ujságírókat s mutatott néhány egészen friss ruha- és fehérneműdarabot, a többi között

egy fekete szatén ruhát, kék behímzett fecskével. A ruhán még tisztán érezhető a parfőmillat.

Ezt a szerencsétlen asszonyt nemrégiben gyilkolhatta meg a Lesueur-utcai szörny.

A ruha az egyik legismertebb marseillesi divatáruházból származik. Ugyanitt *egy kalap is feksziik. Párisi első kalapszalonjának cégjegyével.*

Találtak egy csíkozott férfiinget is. A ruhadarabok egy részén rajta van az áldozat nevének kezdőbetűje. Massu rendőrbiztos szerint az áldozatok vagy morfinisták voltak vagy pedig olyan személyek, akik túlsokat tudtak Petiot üzelmeiről.

Petiot fivérének bűnösségére vonatkozólag *Massu* rendőrbiztos úgy nyilatkozott az ujságírók előtt: lehetetlennek tartja, hogy ne tudott volna a bűncselekményekről.

Amikor Petiot egyízben kábítószercsempészés miatt nyolchavi börtönbüntetést töltött ki, fivérénél voltak a Lesueur-utcai ház kulcsai.

A fivér akkoriban többször járt a házban és mindent benaftalinozott. *Lehetetlen, hogy ne érezte volna a szörnyű hullaszagot.* Különben is ő szállította testvérének a különböző anyagokat és szerszámokat, amelyekkel Petiot berendezte a halálkamrát.

Kicsi pompás a
Klaviano
kis zongora
Javítás – hangolás
MOGYORÓSSY
hangszergyár, Budapest, VIII., Rákóczi-út 71.

Keresek 2 db., cca 22—24 HP, 1000 fordulatú
DIESELMOTORT
Jelige: „Gyári, új előnyben" főkiadóba

Hogyan lett a közlegényből tiszt a régi világban?

Minden magyar ember örömmel olvasta a hírt, hogy a kiválóan tehetséges, kenyérderekú legénységi állományú honvédek is bekerülhetnek a honvédtisztikarba.

Aki tudja, hogy *így volt ez a régi magyar időkben is*, még őszintébb magyar örömet érez, mert kormányzatunk intézkedésében nem újat lát, hanem *az ősi magyar katonai hagyományhoz való visszatérést köszönti.*

Nem az új idők szellemét jelenti ez az intézkedés, hanem ennél sokkalta többet: ősi magyar katonai formákhoz való visszafordulást jelent. Van, aki talán azt hiszi, hogy *ez az intézkedés idegenből átplántált dolog.* Nem az, ennél sokkal több: *ősi magyar katonai szokás.* Csak az utolsó három nemzedékkel szemben újítás. Igaz, való: régi magyar dolog.

A nyomai ott vannak az 1240-es években. Hétszáz esztendeje, a tatárjárás után az ország újjáépítője, *IV. Béla* rendszeresítette a királyi vármegyék fegyverrel szolgáló várnépeinek, vagyis a *várjobbágyok* országos nemesemberré való felemelését. Azokat a királyi várjobbágytelkeket, melyeket az egykori várjobbágyok háborús szolgálatuk fejében a maguk hasznára műveltek, a király *egyéni, magántulajdonú, az utódokra átörökíthető nemesi birtokká tette. Hadas magyar érdemet jutalmazott.* Az ismert oklevelek ezrei mondják: *„téged ezért a többi országos nemes számába és rendjébe iktatunk, számolunk és veszünk."*

Így lett országos nemes a kézimunkával a hadakat szolgáló rengeteg kézmíves várjobbágyfalu is, például a királyi *szakácsvárjobbágyok*, azaz *Tolnaszakácsi* jobbágyai, a *Budasolymáron* sólymot és más vadászmadarat, rárót, kerecsenyt, karulymaradat nevelő királyi madarászok népe; a *Budanagykovácsi* királyi várkovács népe.

Ugyanakkor lettek nemesfalvak nemesnépei a falunemesség tízezrei ezernyi *falunemesítés* során. Hogy csak néhányat említsünk, ilyen ősi nemesfalu a veszprémi *Nemespécshely, Nemeskövágóeőrs* vagy a bakonyi királyi vadászok faluja, *Nemesszentgál.* Ilyen a *Nemeskeér* királyi bessenyő íjasainak, a zlövőknek népe, a Nemeskéri Kiss és Török családok ősei.

A török világban rendszeressé lett a hadas kiválóság révén szerzett nemességadományozás. Ez is hajduhadnagyságba, végvári várkapitányságba való emelkedést jelentett. Az így, parasztsorból nemesítettek az úgynevezett *armálista nemesek*, akik birtokadományokat is nyertek Címereik a szokványcímert mutatják: a hármashalmon ülő koronán könyöklő, görbe magyar kardot, buzogányt, török főbe szúrt kardot markoló kar; a kardos gyaloghajdu, a vágtató lovashajdu.

Hatalmas arányú telepítés volt az erdélyi fejedelmek által hívséges hajdukból alakított *szabad hajduság* is. *Ők voltak a mai vitézi székesek ősei.* Az 1873-ban megszűnt *Hajdukerület* falvai és városai, *Hajduszoboszló, Hajdusámson, Hajduböszörmény* mind ilyenek.

Az 1700-as évek elején kialakuló állandó hadseregben a leggazdagabb, legrégebbi történelmi nagynemességből való nemesúrfi is közemberi sorban kezdte hadas életét, a verbunkolt parasztlegény viszont felvihette a tiszti kardbojtig. Ezernyi katonacsalád őse lett a hétéves háborúban vagy a napoleoni háborúkban kitűnt parasztfiú.

Az alulról felfelé való emelkedés csak 1867 után szűnt meg a rendszeres katonaiskolák ideje óta. A mai rendelkezés ezzel az újkori szokással szakít.

Dr. Bevilaqua Borsody Béla

Tizenhat gyerek született tegnap

Tegnap este *16 esetben hívták ki a mentőket váratlan szülésekhez.* Az anyák valamennyi esetben egészséges **újszülöttnek adtak életet.**

Megrázó jelenetek a magyar szabadság atyjának haláláról és diadalmas hazatéréséről

Ötven évvel ezelőtt halt meg Kossuth Lajos.

A független, szabad Magyarország kormányzója négy nappal a világosi fegyverletétel után, 1849 augusztus 17-én Orsovánál hagyta el a magyar földet, amelyre azután soha többé nem lépett. Halála után azonban a hazátlan bujdosó hazatért, diadalmasan, miközben gyászolta az egész nemzet.

A magyar nemzet igen, de a magyar állam akkor még — nem. Az akkori magyar állam, az országgyűlés nem fejezhette ki gyászát, a „nagy tiltakozást" halála felett, ám megteszi most azt a mai független magyar állam.

Soha még szomorúbb március idusa nem volt az országnak, mint 1894-ben. Már a hónap elején érkeztek hírek Turinból, hogy a 92 esztendős Kossuth súlyos beteg. Az aggastyán azonban fent járt, sőt azt sem tűrte, hogy támogassák s így többször megesett, hogy erejét vesztve összeroskadt s mindaddig a földön maradt, amíg valaki be nem jött szobájába és meg nem találta. Március 14-én Budapestre a függetlenségi párthoz riasztó szövegű távirat érkezett: „Kossuth nagyon rosszul van, a katasztrófa minden órában várható". A kormányzó fia, Kossuth Ferenc ekkor már napok óta apja mellett tartózkodott. Az orvosi konzilium megállapította, hogy tüdőgyulladás lépett fel. Magyarország minden fia aggódva várta az újabb híreket Turinból. Március 16-án megostromolták hírekért telefonon a szerkesztőségeket és a függetlenségi pártklubot. A budapestiek valósággal megszállták a Hatvani-utcát, ott várakoztak a késő éjszakai órákig, tudván, hogy Kossuth halála esetén külön lapok jelennek meg s azokat a Hatvani-utcában árusítják elsősorban.

Aki „elvesztette magyar honosságát"

A „Pesti Hírlap"-ban a „Haldokló Kossuth" címmel vezércikk jelent meg, mely először követeli, hogy ha Kossuth meghal, emléke megörökítésében nemcsak a magyar társadalomnak kell résztvennie, hanem az országnak, a magyar államnak is. A cikk temetést követelt országos pompával, Kossuth emlékének törvénybeiktatását és hamvainak hazaszállítását. A közvélemény nyomása alatt gróf Tisza Lajos, a király személyeközüli miniszter és báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter a Cap Martinban tartózkodó Ferenc Józsefhez utaztak és előterjesztést tettek a Kossuth halálával szükségessé váló állami intézkedésekről. Kossuth azonban 1849 óta tiltakozás volt a létező dinasztikus rend és a kiegyezés ellen és Ferenc József nem volt hajlandó megbocsátani a haldokló Kossuthnak azt, amit nem bocsátott meg az élőnek.

Március 17-én a képviselőház külügyi bizottsága Kossuth Lajos visszahonosítására vonatkozó kérvényt tárgyalt, amelyet több képviselő nyujtott be. Az 1879-i honosítási törvény értelmében ugyanis Kossuth elvesztette magyar honosságát. Szász Károly előadó kifejtette, hogy a törvény megalkotása óta Kossuthot több törvényhatóság díszpolgárává választotta s e választást el is fogadta, ami „egyértelmű a törvény által előírt jelentkezéssel". Kossuth honpolgársága tehát nem szünt meg, él az minden magyar ember szívében, nem forog fenn tehát újabb intézkedés szüksége, — mondotta Szász Károly. Ez a magyarázat az ellenzék tagjait nem elégítette ki. Nánássy Ödön hangoztatta: nem szabad megkeseríteni Kossuth utolsó napjait azzal, hogy mint hontalan haljon meg. Vörös János szerint „nagy hazánkfia maga is úgy magyarázta a honosítási törvényt, hogy annak alapján elvesztette honpolgárságát". Várady Károly, Bernáth Béla hiába követelték a különtörvényt, amely Kossuthot magyar honossá tenné, Wekerle Sándor miniszterelnök kénytelen volt ragaszkodni a dinasztia álláspontjához.

— Egyesekért, bármi nagyok legyenek is érdemei, nem lehet kivételes törvényt alkotni akkor, midőn önmaga helyezkedett ellentétbe a törvényes állapottal, — jelentette ki a miniszterelnök.

A kormánypárti többség az ellenzék javaslatát elutasította azzal, hogy azt kiadják a belügyminiszternek megfontolás végett.

„Én, egykor Magyarország polgára, törvényhozója, minisztere és kormányzója, mostan pedig számkivetettje..."

Közben Turinban egyre halványabban pislogott Kossuth életének mécsese. Magas láz kínozta az aggastyánt, néha elveszítette eszméletét. „Rettenetes, hogy nem lehet meghalni!" — panaszkodott környezetének. Március 18-án az ujságok felhívják az ország népét: „Imádkozzunk Kossuth Lajosért!" Megérkezik Nápolyból a haldokló ágyához Kossuth Lajos Tódor, Kossuth második fia. A kormányzó ekkor már nem eszik, fájdalmai óriásiak. Lélegzete meg-megáll, digitalisszal élesztgetik. Március 19-én már csak orvosát ismeri meg s a táviratok mind a következő szavakkal végződnek: Nem lehet többé reményünk.

Már készítik a gyászfátyolt és a fekete lobogókat s a szomorú hangulatot még csak fokozza az a hír, hogy Kossuth Lajos életének utlosó éveiben nagy szükséget szenvedett. Eötvös Károly és társai megjelentek gróf Csáky Albin kultuszminiszternél. Eötvös előadta, hogy megvásárolták Kossuth Lajos könyvtárát, s az eladási okiratot ünnepélyesen átadták a miniszternek. Ennek az okiratnak szövege mélységes fájdalmat és megdöbbenést keltett az egész országban. A szöveg a következő volt:

„Eladási okirat, melynek erejével *én, Kossuth Lajos, egykor Magyarország polgára, törvényhozója, minisztere és kormányzója, mostan pedig számkivetettje s a független Olaszország Torino nevű városának lakosa*, kijelentem s mindazoknak, kiket illet, tudtul adom, hogy egy Budapesten 1892. évben alakult bizottság nevében és megbízásából *Eötvös* Károly 1893. évi június hó 20-án elém személyesen javaslatot terjesztett, mely szerint én torinói lakásomon levő könyvtáramat a magyar nemzet számára halálom esetén biztosítsam s engedjem át, minthogy e könyvtár az ő előterjesztése szerint tudományos értékén kívül a magyar nemzet előtt nagy kegyeleti értékkel is bír és ezért — így indokolta — nemcsak kár, de szégyen és gyalázat is lenne a magyar nemzetre, ha az én könyvtáram is úgy kallódnék el, mint ahogy a költő Zrinyi Miklósnak és a hazátlan bujdosásban elhúnyt II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek értékes könyvtára eltünt, elkallódott.

Én a javaslatot megfontolva s fiaimmal is közölve, *elfogadhatónak találtam* s erről *Herman* Ottót 1893 november 20-án megkezdett, de aggkori gyengeségem miatt csak december 5-én befejezett levélben értesítettem s egyszersmind kijelentettem, hogy *magyar nemzetem számára torinói könyvtáramat készséggel átengedem, de a sors csapásai által csekély kis tőkéimet is elveszítve, gyermekeimre terhes adósságot hagyni nem akarok*, minthogy pedig 92 éves korom munkaereje meg nem engedi, hogy annak segélyével mindennapi kenyeremen kívül tőkét is gyüjthessek: *ez okból torinói könyvtáram árát 16.000 forintban megszabom.*"

Az összeget a nyilvánosság kizárásával bizalmasan gyüjtötték össze. Később kitünt, hogy a könyvtár megvételére adakozók között valamennyi párt politikusa szerepelt, így a szabadelvűpárti báró Bánffy Dezső, Chorin Ferenc, Darányi Ignác, báró Podmaniczky Frigyes, Pulszky Ágost, gróf Teleki Sándor, az országos nemzetipárti gróf Apponyi Albert, Beöthy Ákos, Horánszky Nándor, a 49-es párti Justh Gyula, a függetlenségi párti Eötvös Károly, Hentaller Lajos és Herman Ottó.

A meghatottságot azonban csakhamar felháborodás váltotta fel. Az egyik magyar lap, nyilván felsőbb sugalmazásra, olyan táviratot közölt, amely szerint Kossuth végrendelkezett, hogy ne vigyék hamvait Magyarországra, hanem Génuában temessék el neje és leánya mellé. Kossuth Ferenc nyomban kijelentette, hogy ilyen végrendelet nincs, ezt apja sose mondotta, de a génuai sírkertbe nem is lehet temetkezni, mert azt már 15 évvel korábban lezárták.

A halál híre Budapestre érkezik

Március 21-én gyászkeretben jelentek meg a lapok. Kossuth Lajos előző nap 10 óra 55 perckor, 11 órai agónia után meghalt. Március 20-án este valamennyi budapesti kávéház, társaskör és vendéglő zsúfolásig megtelt, várták a híreket Turinból. Az éjféli órákban terjedt el a városban a hír, hogy Kossuth meghalt. Férfiak borultak le zokogva a márványasztalokra, ebben a percben testvér lett minden magyar ember, aki Kossuthban édesapját siratta.

És még ugyanakkor kitört a nagy politikai válság. Kezdődött azzal, hogy délelőtt 11 órakor a Mátyás templomra kitűzték a gyászlobogót, félóra mulva azonban bevonták. Az állami épületekben semmi jel sem mutatott arra, hogy az országot mily csapás érte. Ezért azután valósággal lázadás tört ki s az egykori lapok így írnak: „Budapest oly események színterévé lett, amelyek az 1848. évi nagy napokra emlékeztetnek. Március 22-én a Nemzeti Színházban Várady Antal „Iskariot"-ját tűzték színre, a színházba igyekvő közönséget azonban röpcédulákon kérték fel, hogy Kossuth halálára való tekintettel ne menjen a színházba. Az ifjúság elállta a bejáratokat. Az előadás alig 20 ember előtt kezdődött meg, de csakhamar benyomult a tömeg a színházba, mire a színészek nyilt szinen letépték szakállukat és beszüntették a játékot. A tüntető tömeg az Otthon Írók és Hírlapírók Körének erkélyéről gyászlobogót vett le és kitűzte a Nemzeti Színházra. Az Operaházat, ahol ugyancsak előadás folyt, rendőrkordon védte. A kordont áttörték, megszállták az erkélyt, a nézőteret, a királyi páholy felett kitűzték a gyászlobogót és a Kossuth-nótát énekelték. Itt is abbahagyták az előadást.

A halott Kossuth diadalútja

Budapest lázongott. A Károly-kaszárnyában „haditanácsot" tartottak, beavatkozni azonban nem mertek. Március 25-én Turinba utazott a magyar képviselőház 36 tagú küldöttsége, ahol ekkor már ott tartózkodott a székesfőváros küldöttsége. Megindult a zarándoklás Turin felé. Nemcsak magyarok gyültek ott egybe, hanem úgyszólván az egész Piemont ott volt a temetésen. Háromszázezer ember tolongott a kis Turin utcáin, a gyászmenetben ott meneteltek a szabadsághős Garibaldi katonái. Március 29-én este 9 órakor indult Turinból a különvonat, amely Kossuth hamvait hozta haza. Két éjjel és csaknem két napon át tartott a halott diadalútja. Éjjel egy órakor Veronába ért a vonat, az állomáson a veronai prefektor, a városi és katonai hatóságok képviselői és nagy tömeg fogadták. A vasútvonal mentére kivonultak az olasz községek lakói. A Mestre-állomáson Velence mellett a mestrei polgármester koszorúzta meg a vonatot. Trevisóban, ahová másnap reggel félkilenckor ért a vonat, ugyancsak nagy tömeg várakozott, elénekelték a Garibaldi-himnuszt, miközben küldöttségek koszorúzták meg a fekete lepellel borított gyászkocsit. Conegliano-ban az egész tisztikar ott állt az állomáson s katonai tisztelgéssel várta a nagy halottat.

Március 30.-án délután félnégy órakor érte el a vonat az olasz határt. Megállt a vámnál a nyilt pályán, a kíséret leszállt s Kossuth Ferenc istenhozzádot mondott Kossuth hűlt teteme nevében Itáliának.

A következő állomás Görz volt. Osztrák földön tilos volt a gyász. A görzi magyarság kivonult az állomásra, de a rendőrség nem engedte meg a koszorúletevést. A további állomásokat csendőrök tartották megszállva. A tömeg azonban a pályaudvarokon kívül, a pályatest mellett sorakozott fel s levett kalappal üdvözölte a gyászvonatot.

Megérkezés a halhatatlanságba

Csáktornyánál lépte át a vonat a határt. Délután ¾4-kor azután befutott Budapestre, Kossuth megérkezett — a halhatatlanságba. Félmillió ember vett részt a gyászmenetben. Április 1-én délelőtt 10 órakor temették el Kossuth Lajost a Nemzeti Múzeum csarnokából.

A fájdalom, a gyász nehezen ült el. A közvélemény azt követelte, hogy Kossuth két fia, akik megosztották apjukkal a számüzetést, most már örökre maradjanak Magyarországon. A politikai élet zajlott, mint talán még sosem addig. A lapok továbbra is gyászkeretben jelentek meg április 4-éig, de ekkor már a megbékélés és kibontakozás körvonalai kezdtek mutatkozni a politika egén. A „Pesti Hirlap" április 4-iki búcsúvezércikkét így fejezte be: „Maradjon meg, ha lehet mindig az összetartozásnak az a tudata, amelyet Kossuth sírja jelkép gyanánt is képvisel odakünn a temetőben."

Félszáz esztendő telt el Kossuth Lajos halála óta. Kossuth sírja valóban jelképe ma az összetartozásnak, a szabadság és a függetlenség gondolatának, ma, amikor az önálló Magyarország minden fia szabadon emlékezhetik meg „a nagy tiltakozásról" s együtt gyászolhatja nemzet, állam és nép a magyar szabadság atyját: Kossuth Lajost.

Pakots György

Statáriális bíróság elé kerültek az augusztatelepi éjszakai támadók

Ma délelőtt dr. *Krayzell* Miklós táblai tanácselnök vezetésével összeült a budapesti büntetőtörvényszék rögtönítélő bírósága, hogy *Juhász* István, *Kócs* Ferenc és egy fiatalkorú bűnügyét tárgyalja. Március 12.-én éjszaka egy *hősutcai* kocsmából kijövet elhatározták, hogy csupa virtusból a szembejövő járókelőket megtámadják. Hasonló dolgokat már elkövettek régebben is. Történetesen akkor jött velük szembe *Takó* Ferenc magántisztviselő, akit a fiatalkorú és *Juhász* ököllel arculvert és szemüvegét is elvette. *Takó* a további erőszakoskodástól csak úgy tudott szabadulni, hogy elfutott. Tíz perc mulva *Uher* Elemér magántisztviselővel találkoztak, akit a fiatalkorú hátulról ököllel úgy fejbesujtott, hogy leesett a földre. A többiek erre szintén rátámadtak, ütlegelték, rúgdosták, közben *kivették zsebéből ezüst gyujtatartóját, kapukulcsát és két zsebkendőjét.* A megadott személyleírások alapján a támadók rövidesen kézrekerültek és a statáriális bíróság az elsötétítés alatt elkövetett rablás bűntette címén vonta őket felelősségre. *Wak* Gyula vádlott felett, aki jelenleg katonai szolgálatot teljesít, a katonai törvényszék ítélkezik.

A statáriális tárgyalás a vádlottak kihallgatásával kezdődött meg.

Horvay János, szobrász

Volt a magyar művészettörténetnek egy derék mestere, akinek életművét az Engels téren vagy a Múzeumkertben játszó gyermekek ismerik legjobban: a furulyázó pásztort meg a bölcs Herman Ottó portréját. A gyerekek azonban nem tudhatják, hogy alkotójuk, Horvay János „Kossuth-specialista" volt: New Yorktól Ceglédig. 1928-ban az ő terve alapján faragták kőbe a 48-as kormány tagjait, köztük Kossuthtal. Az 50-es években aztán valahogy kezdett nem tetszeni ez a kompozíció. A *Művészeti Lexikon* szerint a pesszimista hangulattal volt baj. De minek örültek volna? Hiszen mikor Horvay — 1908-ban — megtervezte őket, már tudhatták előre sorsukat: halál, száműzetés, és végül a 67-es törvények mint elérhető célok. Hátha a szobrász épp valami Habsburg-elleneset akart kifejezni ezzel a bánattal?

Mindegy, a szobor pesszimistának minősült, és ráadásul egyetlen figurája sem volt igazán „jó káder" (ezt én teszem hozzá, némi malíciával), lebontásra ítéltetett hát, és gyorsan készítettek helyére egy újat. A szó szoros értelmében előre mutató főalak megformálását szobrászatunk nagy öregje, Kisfaludi Strobl Zsigmond vállalta. A művész szerencséjére a kinyújtott kar nem csupán a frázisok kívánalmainak felelt meg, hanem a plasztika sok-sok nemzedéken át érvényesülő szabályainak is, ezért az új Kossuth valóban szobor lett, s nem csupán egy körülhatárolt esztétikájú korszak dokumentuma. (S Kisfaludi Strobl virtuóz készségeiről se feledkezzünk el...) Rosszabbul járt a mellékalakok két szobrásza, Kocsis András és Ungvári Lajos. Nekik nem csupán a magyar nép minden rétegét kellett jelképezniük (illően háttérbe szorítva a módosabb rétegeket), hanem azt is, hogy a nép vigyázó szemét mindig a vezérre veti. Az akkori vezér 1952-ben épp hatvanadik születésnapját ünnepelte; ez alkalomra küldött ajándékok jelentős részét elfoglalták a mai Néprajzi Múzeumnak, épp a Kossuth-szobor mellett.

Nem mondhatunk semmi roszszat erre a szoborcsoportra, ha tekintetbe vesszük a kort és a követelményeket: akkor, köztéren a művészet goethei szabálya, a „gúzsba kötve táncolni" aligha volt követhető — az akkori gúzsban legfeljebb tipegni volt mód. Szerencsére viszonylag rövid idő alatt kiderült, hogy az 1952 körüli vizuális esztétika követelményrendszere meglehetősen gyönge alapokon áll.

És most kiderült, hogy — maga a szobor is! Mint a televízióban is láthattuk: a kívülről igen mutatós építészeti talapzat olyan munka volt, mint a Moldova-féle szárnyvasút, amelyet a nagy születésnapra elkészítenek, aztán az se baj, ha tavaszra lesüpped a föld a sínek alatt. A szobrok itt is kishíján beszakadtak, és az utólagos helyreállítás nem kis vágást jelent majd a Budapesti Művészeti Igazgatóság zsebén. A 86-os felvételek pedig beleillenének amolyan vizuális lábjegyzetnek abba a könyvbe, amely majd az 50-es évek művészetéről, technológiájáról stb. fog szólni.

SZÉKELY ANDRÁS

Izé'kel

20–21

Ü

X 11/18.

korlat szerint többnyire és elsősorban szinte automatikusan az anyáknak ítélik a gyermekeket a bírónők. Sok az „anyapárti" döntés.

— *Csak mert a bírák nagyobbrészt nők?*

— Nemcsak! Nálunk maga a családjog sincs a helyén! Még önálló tanszéke sincs a jogi karon. Végzett jogászaink hamarabb mennek jogtanácsosnak, vagy ügyvédnek, mint családjogi bírónak vagy gyámügyesnek. Igaz, az utóbbiak körében kevesebb a fizetés és kevesebb az erkölcsi elismerés is.

— *Maradjunk az anyák nevelte fiúknál. Tapasztalata szerint a serdülőkor alatt és után mi történik?*

— Szakmánkban két szélsőséges eset ismert. Az egyik az eltávolodás, az úgynevezett serdülőkori tekintélyválság, a másik, a kóros azonosulás az anyával, amikor tényleg nőies alkatú lesz a gyer-

rom, hat, tíz, tizenhegy és tizen-
nyolc éves korban) lakóhelyet kell változtatni. Ráadásul a három műszakban dolgozó nevelők közül ki legyen a modell? Mindenkit el kell fogadjon! Már csak azért sem alakulhat ki az otthonban tartós érzelmi kapcsolat, mert kölcsönösen tudják: útjaik nemsokára elválnak. Sok nevelő csupán gyermekmegőrző. Ott egyfelől csak követelményeket támasztanak, másfelől csupa szolgáltatást nyújtanak.

— *Tehát a fiúk férfiérzelmek hatása nélkül nőnek föl?*

— Nem. Itt az anyaminta hiányzik, de a férfinevelőkről mondtam, hogy — az is — csupán csak szolgáltatás!

— *Akkor milyen felnőttek válnak a fiúkból?*

— Hogyan értsem? Jogi, vagy szellemi értelemben? Vagy praktikus életképességük szerint? Most is nagyon sok volt állami gondo-

Horváth János

Élet és Tudomány
1985. III. 15.

EGY TÁVOLI KOSSUTH-SZOBOR

Történelmünk nagyjai közül alighanem *Kossuth* Lajosnak az emlékét őrzi a legtöbb szobor határainkon innen és túl — egyebeken kívül az *Egyesült Államok*ban, ott, ahol a legelsőt is felállították. A *New York*ban élő — több tízezer embert számláló — magyar kolónia tagjaiban már nem sokkal Kossuth halála után fölvetődött a szoborállítás gondolata, akkor, amikor az *Osztrák—Magyar Monarchiá*ban erről még szó sem lehetett.

1851-ben Kossuth — abban reménykedve, hogy politikai és anyagi segítséget kap az amerikai kormánytól egy újabb szabadságharchoz — lelkes tömegmegmozdulásoktól kísért körútra indult az Egyesült Államokban, s ezt a New Yorkban megkezdett vállalkozását sokáig megőrizte a hazájuktól elszakadt magyarok emlékezete. Ám az emlékműhöz szükséges pénz nem gyűlt össze, legalábbis New Yorkban nem; ellenben a 700 km-nyire nyugatra, *Cleveland*ben élő magyarok néhány hét alatt előteremtettek annyit, amennyiből *1902-ben, Kossuth születésének századik évfordulóján* felavathatták a szobrukat. Nem mintha nekik több pénzük lett volna, hanem hát ők szívesebben adtak. A magyarázat talán a két város magyar lakosságának összetételében rejlik: Clevelandben zömükben paraszti kivándorlókból lett fizikai munkások, New Yorkban pedig magyar polgári elemek éltek.

De azért a New York-i magyaroknak is meglett a maguk Kossuth-szobra. Igaz, még több mint egy negyedszázadot kellett várniuk rá. *„A New York-i Kossuth-szobor Bizottság* — olvashatjuk egy 1927. évi *leplezési ünnepség alkalmából. A Kossuth-szobor New Yorkban állni fog! A*

„A Kossuth-szobor a Riverside felhőkarcolói közt, a 113-ik utca torkolatánál, a leleplezés pillanatában" – ezzel az aláírással közölték a New York-i ünnepségről a magyar sajtóban megjelenő legelső fotót

csak New Yorkban, hanem Magyarországon is —, hogy az avatást nem lehetett togyűlt össze a vendéglátás költségeire. Az előkészítő bizottságban nem kevesebb, mint ezren tevékenykedtek, s a 40 000 embert megmozgató országos ünnepségen az állam és a város amerikai vezetői is részt vettek. A rendezőség örömére egyetlen komor felhő vetett árnyat: egy alacsonyan szálló repülőgépről *„Hogyan lett az akasztófából Kossuth-szobor?"* című röpcédulákat szórtak az ünneplők közé. A *Magyar Szabadság Liga** nevű szervezet — elmondva, hogy akciója nem a szobor és nem Kossuth Lajos személye ellen irányul! — a nagyközönség elé tárta Magyarország akkori urainak a szobor körüli buzgalomba csomagolt igazi célját.

A díszes külsőségek közepette felavatott Kossuth-emlékmű darabjait két év múlva teljes csöndben új és végre hibátlan öntvényekkel cserélték ki. A szobor — pontosabban szoborcsoport, hiszen a fő alak alatt ott áll egy pántlikás zászlót tartó csákós, kardos *honvéd* és egy megfáradt, öreg *parasztember* — azóta dacol az idővel. Aki *Manhattan*ben jár, s a *Hudson* és a híres-neves *Broadway* között elterülő *Riverside* parkba téved, az a *Columbia Egyetem* és az

Szerkeszti: dr. Grétsy László

NUDISTÁK — NATURISTÁK

Kálnoky László versének címe — A nudisták bejövetele — a jövő útját jelezte. Egyszer csak anyaszült meztelen emberek bukkantak fel a vizek partjain, nudistáink helyet követeltek maguknak a nap alatt. Éva ártatlan köntöse, mint eleink mondták, divatot teremtett. Persze, rögtön akadtak, akik nem fértek a bőrükbe, s ízlést, szemérmet és erkölcsöt — O tempora! O mores! — emlegettek, hogy mórestre kéne tanítani a ruhájukból kivetkőzötteket. (Akár szidták, akár követték a látványos új módit, akkoriban mindenki csak *nudizmus*ról, *nudistá*król beszélt.)

Mivel a bíráló hangok voltak többségben, már-már azt hihettük, hogy befellegzett a nudizmusnak, pedig ekkor jött fel igazán a napja; egyszer csak megalakult a *Magyar Naturisták Egyesülete*. Eltűnődött a jámbor szemlélő, vajon miért kellett a nudistáknak egy eladdig hazánkban ismeretlen szó fügefalevelét magukra aggatniuk. Ezzel is di-

ROSSZ TA

AZ
LE

A princetoni eg
Einstein élete végé
tével. Minden elé
dolgoznak. Így sik
ványaihoz, s egyéb
kor a svájci Aarau
kiderül, hogy nem
genda hireszteli róla.

A *négyéves* Einstein még nem tudott beszélni — ez vitathatatlan tény. Ezért szülei — akiket érthetően nyugtalanított a dolog — szakemberhez vitték. Annak az volt a véleménye, hogy a gyermek előbb-utóbb majd megtanul beszélni, de — úgymond — föltehetőleg szellemileg

történt, hogy a görög nyelv tanára ezt mondta neki: *„Einstein,, Einstein, maga semmire sem fogja vinni az életben!"* Nos, úgy látszik, az ifjú Albert valóban nem brillírozott a görög nyelvből, ám ugyanekkor kiváló eredményeket ért el matematikából, s máris remekül hegedült.

telepiczei ünnepe volt meg ez év október 6-án, vagy legkésőbb 1928. március 15-én lesz megtartva."

Az első időpont csupán illúzió volt, hiszen a Budapesten dolgozó *Horváth* János szobrának ünnepélyel csak januárra készülnek el az ünnepélyben. Az ünnepélyesen kétrétű, az idő rosszul sikerült, az „rendbe hozott" szobrokat rabok mégis útra kelnek, mert akkorra már annyira előrehaladtak a készülődések — mégpedig nem-

vabb halogatni. (A Kossuth-szoborból a magyar kormány hasznot akart húzni: a várhatóan lelkes közhangulattal produkálta megnyerni az amerikai vezetőket arra, hogy támogassák Horthy-Magyarország irredenta politikáját.)

A kiütnhajóval New Yorkba érkező ötszáz „Kossuth-zarándokot" az amerikai magyarság fényes fogadtatásban részesítette. Most már a New York-i pénztárcák is megnyíltak, s hamarosan 40 000 dollár

amerikai polgártársaikban gyűjtés indult, később az USA elnöke, Ulysses *Grant* emlékműve közelében könnyen rátalálhat a magyarokhoz olyannyira kedves szoborra. A nagybetűs *Kossuth* felirat alatt angolul ez olvasható: *„A szabadságszerető magyar származású amerikiaik állitották Kossuth Lajosnak, a szabadság nagy bajnokának."*

Dr. Dojcsák Győző
ny. egyetemi tanár

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Horvay János
(1873–1944)

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
szobrászművész
1979 NOV 18

1021

1979. NOVEMBER 18.

A pécsi Kossuth-szobor

Egy elfelejtett művész

Horvay János halálának 35. évfordulójára

Baranya és annak művészeti központja Pécs a múltban nem nagyon büszkélkedhetett szobrászművészekkel. De akik ezen a tájon születtek vagy dolgoztak és eljegyezték magukat a képzőművészetnek ezzel az ágával, szűkebb pátriájukból kiemelkedtek és országos, sőt európai hírnévre tettek szert, mint a Kalocsáról érkezett *Bartalits Mihály* (1808–1879), a szászvári születésű *Kiss György* (1852–1919), vagy a 106 évvel ezelőtt Pécsett született *Horvay (Hoppel) János* (1873–1944). Mindhármuk közös vonása, hogy tehetségük külföldi tanulmányútjuk során bontakozott ki és amilyen gyorsan lettek népszerűek, olyan hamar merültek el a feledés homályába.

Ez utóbbi megállapítás különösen Horvay Jánosra vonatkozik, aki egy pécsi bevándorolt aranyműves, rámakészítő mester fia volt. Már gyermekkorában érdekelte a faragás. *Rendszeres kiképzését a Pécsi Iparkamarának* köszönhette, amely Budapestre küldte Mátrai iskolájába. Egyévi tanulás után a bécsi akadémiára került, ahol 1889-től 1895-ig tanult. Utána további külföldi tanulmányútra indult. 1901-től Párizsban, 1902-ben Olaszországban, 1928-ban pedig Amerikában képezte magát tovább.

Budapesten 1894-ben a Műcsarnokban kiállított egy női képmást, majd három év múlva a fővárosba költözött. Itt a királyi vár számára allegorikus szobrokat mintázott. *Mint szobrászművész, élete végéig a magyar szabadságharc lánglelkű harcosa: Kossuth Lajos alakja foglalkoztatta.* Első nagyobb sikerét a ceglédi Kossuth-szobor pályázotra beküldött művével aratta, amelyet 1901-ben első díjjal tüntettek ki.

Ettől kezdve Horvay János szobrászművészi pályája állandóan felfelé ívelt. Ugyancsak *1902-ben kapta a pécsi Zsolnay-szobor pályázat első díját is.* Ő készítette a „pécsi fazekas", az eozin világhírű feltalálója, Zsolnay Vilmos szobrát.

Még nagyobb hírt szerzett neki 1908-ban a budapesti Kossuth-szobor pályázat, amelyen megkapta az első díjat és a kivitelezéssel is őt bízták meg. A szobrot 1928-ban leplezték le – majd pesszimista hangulata miatt – 1952-ben helyéről eltávolították és 1958-ban Dombóvárott állították fel.

Horvay János Kossuth-szobra ott áll ma is Pécs város szívében, az egykori piactér, illetve Majláth tér, a mai Kossuth téren. A szobor leleplezésére 1908. május 10-én került sor.

A fővárosban ma is több köztéri szobra áll, mint például „A népdal" (1929), a „Hermann Ottó emlék" (1930), a „Gárdonyi-szobor" (1932), a „BEETHOVEN-szobor" (1932) vagy az „Orvosok Hősi Emlékműve" (1942).

A halál 35 évvel ezelőtt, 1944. november 19-én ragadta ki kezéből vésőjét...

Pusztai József

1979. N

A tenger asszonya

Ibsen színműve a Kamaraszínházban

Jelenet az első
Sándor)

Értékelői általában így jellemzik: a kispolgáriság kérlelhetetlen ostora; mindennemű hazugság, kicsinyesség és képmutatás gyűlölt ellensége; a modern polgári dráma megteremtője és — Csehov és Strindberg mellett — talán legnagyobb alakja Henrik Ibsen (1828—1906). Ő a drámai gondolkodás egyik nagy átformálója; a XX. századi modern drámák egyik előfutára, a három nagy név között. Drámáinak színhelye, cselekménye, szereplői sajátosan norvégok. Mondandója viszont — feszítő erejű drámai formákban — egyértelműen a polgári társadalom farizeuserkölcsei ellen irányul. Mindenütt játsszák. Korában a legnagyobb támadások és irodalmi viták fókuszában áll. Élete utolsó harmadában piedesztálra emelik; halála után klasszikussá válik, hogy azután koronként újra és újra fölfedezzék, rátaláljanak. A kortárs Ady Endre így emlékezett rá: „Ibsent csak rettenve bámulta a mai ember. Megkoszorúzta és hazúgnak hazudta, mert érezte, hogy Ibsen veszedelmesebb mindenkinél, aki Spinoza óta Tolsztojig élt." Néhány évtizeddel később a *polgári* kritikus Kárpáti Aurél nem kis nosztalgiával siratja el, éppen *A tenger asszonya* Nemzeti-beli fölújítása alkalmából: „... A varázslatnak vége, Ibsen menthetetlenül a múlté, s szobra csupán az irodalomtörténet talapzatán támaszkodik. A színpad ma már nemigen bírja el... Darabjainak túlnyomó többsége elvesztve eszmei aktualitását, a tézisdrámák szokott sorsára jutott, meghervadt, elfakult. A társadalmi problémákat feszegető, nemrég még friss írásokon száraz porzó zörög..."

ből — összeerőltetett kötelékeiben. Az eresztékek azonban meglazultak. Valami nincs rendben — érezzük a szereplő személyek, jellemek, egymáshoz való viszonyából. Feltárulnak a közeli múlt titokzatos eseményei a középponti hősnek, Ellidának, Wangel doktor második feleségének életében. Ellida különös, furcsa vonzódást érez a tenger iránt, amely számára a szabadságot, a nagy szerelmet, a felszabadult emberi érzések végtelen gyönyörűségét jelenti. Ez az érzésvilág, vagyis Ellida és a tenger misztikus kapcsolata a mű alapszimbóluma. Eredőire nem kevésbé misztikus véletlenek sorozata révén derül fény. Ezt a helyzetet az idegen sejtelmes alakjának többszöri felbukkanása koronázza, majd Ellida — visszakapott szabadsága birtokában való — döntése oldja fel. (Ha ugyan ez feloldásnak tekinthető.) Mindez a jellegzetes ibseni technikával: múltban történtek — választások, helyzetek, kapcsolatok — lélektani elemzésével pereg le előttünk.

Az eredeti dráma e két alapvonása azonban a természetmisztika és a pszichoanalizáló szerkezet — szerencsésen, — mintha nem lenne, vagyis *csak* jelzésszerűen van jelen a pécsi előadásban. A nyomaték a természetes emberi érzésekre kerül. Családi — társadalmi — konvenciókra, szubjektív vonzalmakra, menekülési kísérletekre és a rossz döntésekből eredő konfliktusokra. Szikora János kitűnő érzékkel veszi észre azt ebben az Ibsen-drámában, ami bennünk, — a mi társadalmunkban is — égető probléma. Azt, ami korunk jelensége: az emberi kapcsolatok elsiváros-

Magyar Lányok 425
1928. szept. 20. kép

A hét krónikája. Az amerikai magyarok a Kossuth-szobor előtt.

tal asszony kidugta a fejét a vasrácsok között, mialatt a többiek aggódva figyelmeztették, hogy be fog szorulni. De még ezt a veszedelmet is megkockáztatta, hogy mielőbb meglássa a kocsit a kanyarulatnál a bizonytalan csillagfényben. A falu már aludt, az ablakokban nem látszott lámpa sehol. De most hirtelen itt is, ott is ugatni kezdtek a kutyák és az asszonyka felsikoltott.

— Ugy-e, beszolult a néni feje! — mondta Danika bölcsen. De azonnal láthatta, hogy nem igy van, mert Mici elszaladt az ablaktól, egyenesen az ajtó felé tartott és kiáltotta:

— Látom a sárga kocsit! Látom a szürke lovat! Ő az! Ő az!

A ház egyszerre megelevenedett.

A zongorával senki sem törődött többé. A vendégek kitódultak az udvarra, a konyhából égő lámpával jött ki valaki és végigszaladt a sárga világosság az ablakok előtt. Juliska a székeket rendezgette a sötétben beszürődő világosságban. Ő benn maradt. Minek is ment volna ki? Ugysem veszik észre, ha nincs is ott... Vannak elegen. Az ebédlőben az asztal meg van teritve. A vacsora is kész. Talán lesz még öt perce, hogy sirjon, mialatt mindenki kezet mos, Danikát lefektetik, Mici meg az ura pedig örülnek a viszontlátásnak...

Óvatosan tartott egyenesen a konyha felé, hogy kiérjen az udvarra s onnan az eperfára, az ő buvóhelyére. De az édes anyja ugyanabban a pillanatban nyitotta az ajtót, amikor ő.

— Még egy teritéket, fiam! Itt a kulcs, siess!

Átadta a kulcsot s máris szaladt vissza, hogy a tálalást folytassa. Juliska engedelmesen ment vissza a kulcsokkal, letérdelt a szekrény elé, ahonnan az ezüstöt kellett kivennie és magában keserüen elhatározta, hogy bosszut áll azon a vendégen, aki miatt ő elesett a jóizü sirdogálástól.

— Ha rántott csirkével kinálom, ugy tartom a tálat, hogy csak a háta meg a nyaka jusson neki, — határozta el. — És a jobbik salátából nem kap egy csöppet sem.

Felszegte a fejét. Dacosan. Még csak nem is sirhat! Hát jó, legyen... Hiszen annál inkább nem érdemes élni...

— Meggyujtsam a lámpát, kisasszony, kérem? — szólt be Panka valahonnan.

— Látok sötétben is, — felelte Juliska olyan hangon, mintha szegény Panka lenne az oka az egész bajnak, ami csak van a világon és mintha azzal akarná megbüntetni, hogy most nem gyujthat lámpát. — Nem kell nekem. Majd gyujtson azután, ha én készen vagyok.

Panka kiment és Juliska majdnem eltört egy poharat. Ez is csak fokozta az elkeseredését. Hát még ha egészen eltört volna! De még megkapta szerencsére az utolsó pillanatban.

— Az én szivemet nem kapta meg az utolsó pillanatban senki, — gondolta nagy sóhajtással, amint kiment, hogy levegye a kendőt és megfésülködjön. — Az leesett az élet kemény szikláira és összezuzódott apró darabokra és soha többé nem lesz egész.

Egy-egy kötet a zeneszerző mélynyomásu arcképével 1 P.

Készülődés közben egyre a sárga rózsát dudolta magában, annál is inkább, mert a zongoraszoba felől nagyon vidám beszélgetést hallott, közben meleg férfihangot, ami ugy emlékeztette a Rezső hangjára. De ez a hang csak Károly bácsié lehetett, akinek a Mici urával kellett együtt érkeznie.

Végre erőt vett magán és mint valami szegény mártir, aki arra van itélve, hogy ne sirhasson a sötétben, az eperfán egyedül, hanem rántott csirkét egyen a rokonaival jókedvü beszélgetés közben az ebédlőasztalnál, a régi nagy lámpa barátságos fényében, kiment Juliska, hogy előre odarakosgassa a salátás tálakat az asztalra

Egyszerre majd leejtette az egyiket. A legjobb salátát! Mert a zongora ujra megszólalt. De most hegedü is kisérte.

— Halványsárga rózsa, ha tudnál beszélni...

Juliska letette a salátás tálat és nem tudott ellenállni a kisértésnek, ami a zongora közelébe csalogatta, amint ezt a nótát játszották. Bement.

A nóta abban a pillanatban félbeszakadt, mintha kettévágták volna. A zongora mellől felugrott valaki. Szürke kabátban. Fekete fejjel. Kis bajuszkával. Jókedvü, diákos nevetéssel.

— Hol bujkált mostanáig, Juliska, hogy még nem is láttam?

Juliska szivével csoda történt.

A kemény sziklákon összetörött sziv minden darabja, mintha mágnes kapta volna magához, összeforrt egy pillanat alatt, mely müvelet okozta valószinüleg, hogy Juliska szédülni kezdett, mintha mindjárt elájulna.

— A foda fájt és bődött, — jegyezte meg Danika a háttérben, aki már kicsikarta magának az engedélyt, hogy ma ne kelljen olyan korán lefeküdnie. De Rezső mintha nem is hallotta volna ezt a közbeszólást. Mintha nem is hallott volna semmit, nem is látott volna semmit, csak Juliskát ezen az egész kerek világon.

— A salátát hoztam be, — mondta végre Juliska szerényen és mégis gazdasszonyi önérzettel, amint összeszedte magát. — Kérem, miattam ne hagyják abba a zenét... ugyis szeretem ezt a nótát...

Szigoruan rászoritotta magát, hogy ugy viselkedjék, mintha semmi különös nem történt volna a világon, mintha egyszerüen egy vendéggel több lenne, egy vendéggel, akit Mici ura, amint később mesélte, felvett a kocsijára, mert a motorbiciklijének baja történt és gyalog akart nekivágni az utnak.

Később, a vacsoránál, Juliska megszegte a fogadását, mert ugy tartotta a tálat, hogy Rezsőnek csupa combja meg mellehusa jusson. De Rezső zavarodott volt és ügyetlen, előbb hát egy hátat vett, később, nagy unszolásra, egy nyakat, mintha tudná, hogy Juliska arra kárhoztatta őt, hogy egyebet ne vehessen, amiért megérkezett és nem sirhatott miatta az eperfán. A jobbik salátát meg sem kóstolta.

— Ne haragudjon, — kérte halkan Juliskát, — én nem birok enni. Biztosan tudom, hogy minden kitünő, de mégsem birok. Ideges vagyok ma este.

A szemében olyan fény volt, hogy Juliska elfeledte tőle nemcsak a salátát, de még a vaniliáskrémet is. Ő sem evett.

Vacsora után ujra csak a zongorára került a sor. Mici jókedvüen telepedett ujra oda és kijelentette:

— Aki valami szomoru nótát akar, az hamar szóljon. Kijelentem, hogy mindenkinek a kedvéért csak egyetlen szomoru nótát játszom, aztán csupa vigat. Táncolhattok.

Senki sem mondott egyetlen szomoru nótát sem. Hallgattak. Mici csodálkozva szólt:

— Juliska! Te sem kivánod a sárga rózsát?

— A sárga rózsát? — kérdezte Rezső Juliska mellől. — Ez a maga nótája, Juliska?

Mialatt Mici játszotta, halkan dudolta

— Halványsága rózsa, ha tudnál beszélni...

Egyszerre felnézett Rezső.

— Mit mond az a halványsárga rózsa, Juliska? Hogy nem érdemes élni? Igazán nem érdemes?

— Nem tudom, — tett már némi engedményt Juliska álmodozó hangon.

— Ha magának nem érdemes, nekem sem, — jelentette ki Rezső szintén halkan, de annál határozottabb hangon. Érezni lehetett rajta: ha Juliska szilárd meggyőződése az marad, hogy nem érdemes, akkor azonnal nekimegy a Dunának, vagy, mert az itt nincs, keres valami más borzalmas halálnemet.

Juliska hallgatott egy darabig, aztán sóhajtott feleletül. Rezső is sóhajtott. Egymás mellett ültek és hol egyik nézett oldalt, hol a másik és ha egyszerre néztek oldalt, akkor mind a ketten elpirultak.

— Nekem, — mondta végre Rezső szinte suttogva, — csak akkor érdemes élni, ha maga itt van mellettem. Ha tudná, milyen rettenetes volt ez a hónap! Miért is nem irt legalább egy lapot...

— Én? — nézett rá nagy szemekkel Juliska. — Hiszen én előre megmondtam, hogy nem irok! De maga...

— Én nem birtam irni, — mondta Rezső és a szőnyeget nézegette. — Nem tudtam, mit irjak, Juliska.

Hirtelen felnézett.

— Inkább elhatároztam, hogy eljövök és megmondom... hogy...

A zongora elhallgatott. Mici megfordult a

Egy készülő szobor elé

Aranysugárzású őszi nap a Szabadság-tér fölött. Mintha nem is a gyász ünnepe köszöntött volna ránk. Október hatodik napjának verőfényén igéretes március-szellője lebben át. Szomorú magyar emlékezés így ölelkezik a magyar reménységgel...

Batthyány Lajos örökmécsét a kegyelet babérkoszorúja fogta át ma délelőtt. S fekete fátyolos zászlók bókoltak a négy irredenta-szobor előtt is. A megilletődött utókor elhozta szívét erre a fájdalmas, októberi ünnepre, tanuságot téve róla, hogy nem felejt, nem lett közömbös a régi nagyok emléke s régi nagyságunk élő tradiciói iránt.

S ugyanekkor, ugyanezen a délelőttön, a Szabadság-tér szomszédságában, a gótcsipkés magyar parlament előtt, a *munka* meg nem szűnő kalapácszaja szolgáltatja az ünnepi harangszót. Fölmeredő állványok zeg-zuga mögött hatalmas kőlépcsők nőnek. A daruk és csigák mázsás márványtömböket emelnek. Szobrok körvonalai tünedeznek elő a gerendahálózat mélyén. A nemzet emléke készül nagy fiának, Kossuth Lajosnak el nem múló dicsőségére. A magyar parlament előtt Horvay mester most állítja fel azt a hatalmas szobrocsoportozatot, amelynek középpontja, magva, kőben is eleven lelke: Kossuth Lajos daliás figurája. Harminchárom évvel a Halhatatlan elköltözése után, a magyarság illő módon, méltó formában rójja le hálája adóját a szabadság lángszavú és lángeszű, legnagyobb harcosával szemben.

Még egy kurta hónap és kész lesz a nagyszerű emlékmű. Elkövetkezik a szobor leleplezése: a legszebb nemzeti ünnep napja. De — úgy véljük — ennek a napnak nemcsak a mi magyar ünnepünknek kell lennie. Kossuth Lajos neve nemcsak magyar, hanem világtörténelmi értékek foglalata és hirdetője. Az *örök szabadság* szimboluma ez a név, amelynek átütő ereje rég túlnőtt Magyarország határain s fényének sugárzása szerte világít egész Európában, sőt átvillan az óceánon is. Azt az ünnepet tehát, amelyen elkészült szobra köré hódoló karéjba sereglik majd az ő eszméit ma is valló magyarság, egész Európa, az egész művelt világ ünnepévé kell avatni.

Ezen az ünnepen ki kell szélesednie, ki kell tágulnia a *magyar* ünneplők tömegeinek. Részt kell venniök Kossuth Lajos szobrának leleplezésén mindama nemzeteknek, amelyek megismerték, megtanulták Kossuth nevét és szívükbe zárták, mint egyjelentőségűt a haza- és szabadságszeretettel. A *külföld* képviselőinek is helyet kell kapniok ezen a diadalmas ünnepen, hogy lássák: egy kicsi, megtépett nép, bajában, szerencsétlenségében is, mikép becsüli meg annak a Kossuth Lajosnak emlékét, akinek zsenije először fogalmazta meg mindenki számára érthetően a szabad nép és független ország gondolatát. El kell jönniök, hogy közvetlen közelről érezhessék: milyen forró, tüzes, izzó, *élő elevenség* Trianontól megcsúfolt Magyarországon ma is ez a halhatatlan Kossuthi gondolat...

Még pár hét van hátra addig. De már most felhívjuk az illetékes körök figyelmét: gondoskodjanak idejében róla, hogy Kossuth Lajos szobrának leleplezése ne csupán a magunk »zártkörü« ünnepélye legyen. Legyen ez a *mi* ünnepünk *az egész világé*, amelynek örök büszkeségül, örök értékül adta Kossuth lelkét a magyar teremtő géniusz. A szabadság minden barátja legyen itt, a szabadság legkifejezőbb szobra körül, már csak azért is, mert Magyarországnak talán soha nagyobb szüksége nem volt a szabadság barátaira, mint ezekben a napokban, amikor Kossuth Lajos szabadságeszméinek *teljes* megvalósulása olyan biztatóan integet felénk. S éppúgy nyugat felől, Anglia rokonszenvére — támaszkodva, mint Kossuth idejében...

November 6-án leplezik le a Kossuth-szobrot

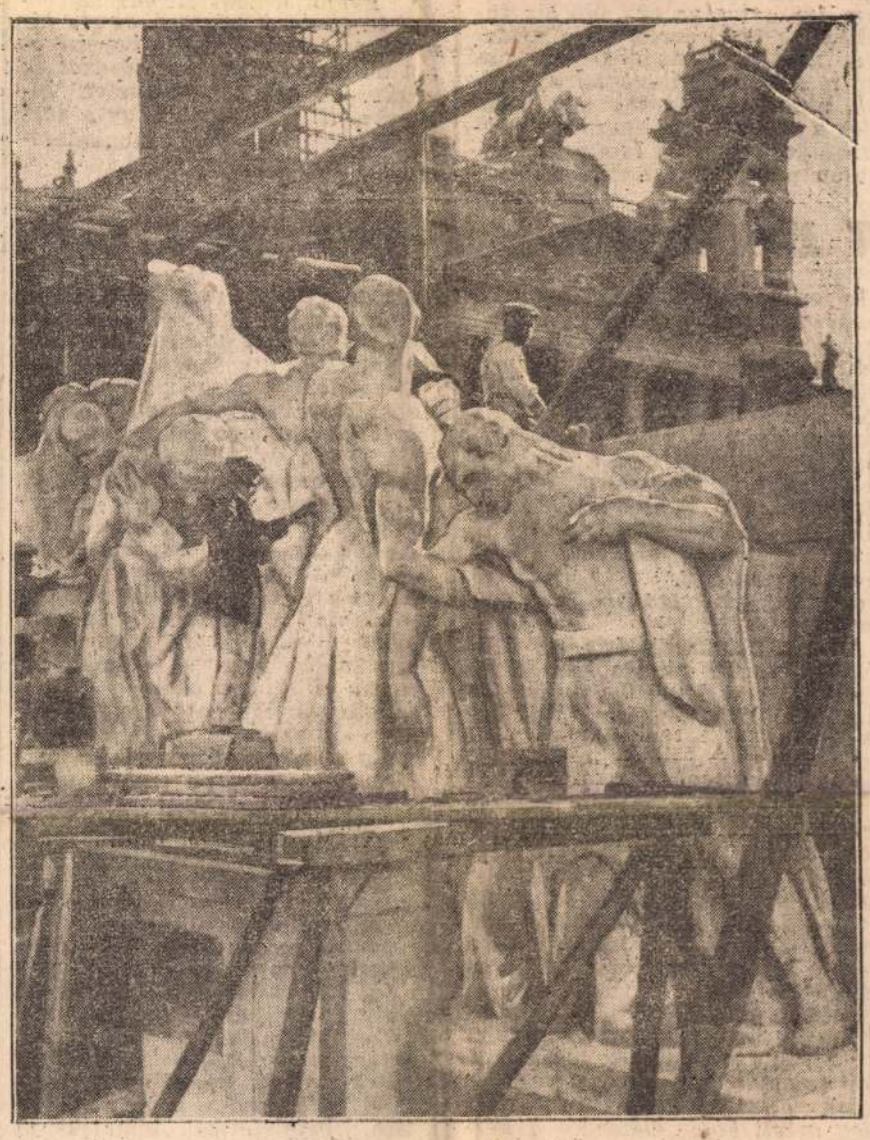

Horvay János Kossuth-szobrának építkezése az Országház téren

(A Magyarország tudósítójától.) Az idén van 33 éve annak, hogy *Kossuth* Lajos, Magyarország kormányzója elhúnyt. A főváros tudvalevően az Országház téren most építteti *Horvay* János hatalmas alkotását, a Kossuth-szobrot.

Mint beavatott helyről értesülünk, a szoborleleplezés *november 6-án fog megtörténni országos ünnepség keretében*. A főváros szociálpolitikai ügyosztálya az ünnepség előkészítésén már tíz nap óta dolgozik. *Liber* Endre tanácsnok, az ügyosztály vezetője a programról holnap számol be *Ripka* Ferenc dr. főpolgármesternek, aki azután a képviselőházzal is közölni fogja ezt a programot, hogy egyetértőleg állapítsák meg a Kossuth-szobor leleplezése alkalmából rendezendő országos ünnepség lefolyását.

Az ünnepség előkészítésére a főváros már teljes szervezetét beállította és csak a program jóváhagyásának időpontját várják.

Az a terv, hogy a szoborleleplezésnél nemcsak Budapest társadalma, a főváros és a képviselőház mindkét háza jelenik meg testületileg, hanem *valamennyi vármegye és az ország minden nagyobb városa képviseltetni fogja magát*. Méltó nemzeti ünnepe lesz tehát Magyarország népének a Kossuth-szobor leleplezése.

Az ünnepség hivatalos programját a főváros hétfőn délben fogja közölni, amikor azután megindulnak a program végrehajtási munkálatai is.

Ausztriában is letárgyalják Erdélyi Béla ügyét

A vizsgálóbíró ma a hosszúnapra való tekintettel nem hallgatta ki

(A Magyarország tudósítójától.) *Enyedy* Róbert dr. vizsgálóbíró tanulmányozza az Erdélyi-ügy iratait; ez a tanulmányozás rendkívül nagy munkát jelent, mert csupán az osztrák bűnügyi hatóságoktól beküldött nyomozati iratok *526 gépirásos oldalt* tesznek ki. Az iratokat *Balkay* Dezső dr. ügyvéd, törvényszéki tolmács fordította magyarra.

A budapesti vizsgálattal egyidejűleg Millstattban tegnap — mint ismeretes — *orvosszakértői felülvizsgálati tárgyalást* tartottak. Hogy ennek a tárgyalásnak mi volt az eredménye, ma még nem tudni. Megbízható helyen úgy értesülünk, hogy az osztrák bűnügyi hatóságok tevékenységüket *teljes bűnügyi eljárássá fogják kiszélesíteni*. Az osztrák hatóságok ugyanis egészen le akarják folytatni a bűnügyi eljárást Erdélyi ellen, *függetlenül attól, hogy a magyar hatóságok is bíróság elé állítják Erdélyi Bélát*. Erre a nemzetközi joggyakorlat alapot is ad. Általában az az úzus Magyarországon is, hogy a bűnügyi eljárást lefolytatják még azok ellen is, akiket külföldön kerítenek kézre és akiket itt esetleg a bíróság felelősségre is von. Magyarországon az a helyzet, hogy ha valakit egy külföldi hatóság elítélt, de később Magyarországra kerül és itt is ráteszik a hatóságok a kezüket, akkor *Magyarországon is felelősségre vonják*. Ez természetesen csak akkor történhet meg, ha a magyar hatóságok *még az elévülés határán belül* kerítik kézre az illetőt.

Az osztrák hatóságok álláspontja teljesen megfelel ennek a gyakorlatnak. Egyelőre tehát az a helyzet, hogy *Ausztriában is főtárgyalás lesz minden valószínűség szerint Erdélyi ügyében*. Nálunk azt remélik, hogy az Ausztriában lefolytatandó eljárás eredményeit a büntetőtörvényszék előtt megtartandó főtárgyaláson is *fel lehet használni*. Tekintettel arra, hogy az osztrák hatóságok eddig is a legnagyobb előzékenységet tanusították a magyar hatóságokkal szemben, remélhető, hogy az osztrákok a további eljárás során felmerülő bűnügyi iratokat is rendszeresen megküldik majd a magyar hatóságoknak.

Enyedy Róbert dr. vizsgálóbíró, az Erdélyi-ügy referens vizsgálóbírája ma reggel 9 órára tűzte ki *Erdélyi* Béla kihallgatását. A törvényszéki tolmács ugyanis már néhány nappal ezelőtt *lefordította az összes klagenfurti iratokat* és jegyzőkönyveket és a vizsgálóbíró ma reggel akarta megkezdeni a vizsgálat során foganatosítandó kihallgatásokat. Edélyi Bélát tegnap meglátogatták szülei és védője: *Gál* Jenő dr. Erdélyi ezután jelentette ki a vizsgálóbíró előtt, hogy *a hosszúnapot meg akarja tartani*. A vizsgálóbíró erre való tekintettel kihallgatását elhalasztotta, mert törvény szerint hosszúnapkor, amennyiben a kihallgatandó ragaszkodik hozzá, hogy ünnepét megtartja, kihallgatását *nem lehet foganatosítani*.

Most jelent meg Most jelent meg
SCHREIBER:
Automobilisták Zsebkönyve
hatodik javított és bővített kiadása.
Az új kiadás valósággal tárháza az automobilistát érdeklő minden kérdésnek. Ára 4 pengő. — Kapható: Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18—20

Horvay János

Ál-szerelők ügyetlensége okozta a ferenckörúti halálos gázömlést

Dániel Tibor lakásában a Gázművek nevében szélhámosok jártak

(A Magyarország tudósítójától.) Ma reggel a Ferenc körút 15. számú házban lakó *Dániel* Tivadar nyugalmazott miniszteri főszámtanácsos *erős gázszagra* ébredt fel. Kitámolygott az előszobába, ahol még erősebb gázszagot érzett. Ezután az ebédlőbe nyitott, ahol *felesége a diványon szokott aludni. Az asszony halott volt.*

A lakás harmadik szobájában *Radán* Alfréd hajóskapitány aludt feleségével és hároméves fiával. *Ők is mind a hárman kábulian ébredtek fel, sőt a kisfiú el is dőlt.* Maga a miniszteri főszámtanácsos unokájával, a nyolcéves Radán Gyulával, a legutolsó, harmadik szobában aludt és *ide csak kismértékben szivárgott be a gáz.*

Azonnal megindult a kutatás, hogy mi okozta a gázömlést. Rövidesen felfedezték, hogy *a gázórára szerelt gumicső kipukkadt* és még mindig szivárog belőle a gáz.

Csakhamar megérkezett a rendőri bizottság *Meth* Tivadar dr. rendőrtanácsos vezetésével és megérkezett *Tuli* Sándor, a Gázművek igazgatósága részéről kiküldött ellenőr is. Így próbálták tisztázni a gázömlés körülményeit. Megállapították, hogy három nappal ezelőtt a Gázművek alkalmazottai Dánielék lakásában *kifujták a csöveket* és leszerelték a gázórát, eltávolítottak róla egy ólomcsövet, amelyet hibásnak találtak. Tegnap folytatták a munkát és a gázóráról leszerelt ólomcső helyébe *ideiglenesen egy gumicsövet szereltek.* A gumicső azonban *megrepedt és ez okozta a szerencsétlenséget.*

A délelőtt folyamán végzett vizsgálat során Tuli Sándor, a gázművek kiküldött ellenőre bejelentette a nyomozást vezető rendőrtanácsosnak, hogy a gumicsövet, amit az éjszaka kipukkant, *nem a gázművek alkalmazottai szerelték fel a gázórára, hanem magánszerelők.* Semmiféle összefüggés nincs szerinte a gázcsövek kifuvása és a tragikus gázmérgezés között. Meth Tivadar rendőrtanácsos azonnal intézkedett, hogy *állítsák elő azokat a munkásokat, akik a szerelési munkálatokat végezték.*

A *Magyarország* munkatársa beszélt Tuli Sándorral, aki ezeket mondotta:

— Semmiféle felelősség nem terheli a gázműveket. Határozottan állítom, hogy nem a mi szerelőink tették rá a gázórára a gumicsövet.

A halálos gázmérgezés ügyében a gázgyár igazgatósága is azonnal megindította a vizsgálatot, amikor értesült a szerencsétlenségről.

Bózsa Károly vezérigazgató utasítására a legszigorúbban utánanéztek a könyvekben, hogy ki volt az az ellenőr, aki felülvizsgálta a Ferenc körút 15. szám alatt a gázvezetékeket és kiknek adott utasítást Dánielék lakásában a gázcsövek kifúvására.

Egész délelőtt lázasan folyt a munka a gázgyár igazgatóságánál annál is inkább, mert gyorsan fel akarták deríteni, vajjon terheli-e felelősség a gázgyár valamelyik alkalmazottját a szerencsétlenségért. *Délután három óráig* kutatták a könyvekben, hogy kik jártak kint a ferenckörúti házban és hogy ki nyugtázta azt a 12 pengőt, amelyet tegnap délután a szerencsétlen véget ért Dániel Tivadarné *sajátkezüleg fizetett ki az egyik szerelőmunkásnak.*

A gázgyár igazgatósága megállapította, hogy könyveiben *semmiféle ilyen tétel nem szerepel,* tehát kétségtelen az a tény, hogy *nem a gázgyár intézkedésére történt Dánielék lakásában a vezetékek tisztogatása és nem a gyár alkalmazottai voltak azok,* akik a gázóráról levették az ólomcsövet és helyette ideiglenesen gumicsövet szereltek fel.

A házivizsgálat eredményéről a gázgyár igazgatósága azonnal értesítette *Metz* Tibor dr. rendőrtanácsost, aki a helyszíni szemlét végezte a Ferenc körúti lakásban és aki a rendőri nyomozás vezetője. Közölték vele, hogy a gázgyár igazgatóságának felfogása szerint *ismételten visszaélés történt a gázgyár nevével.* Jelentést tettek a rendőrtanácsosnak, hogy a gázgyár igazgatósága egy idő óta tudomást szerzett arról, hogy a gázgyár nevében budapesti lakásokban megjelennek *illetéktelen egyének,* akik azt mondják magukról, hogy a gázgyár alkalmazottai, megvizsgálják a gázórát és a vezetéket, azután pedig kényszerítik a lakókat, hogy velük *javítási és tisztogatási munkálatokat végeztessenek.*

A főkapitányságra is *több ilyen feljelentés érkezett* ismeretlen tettesek ellen, amelyeket a gázgyár igazgatósága tett. A rendőrségnek az a gyanúja, hogy itt egy *szervezett társaságról van szó, amely hihetetlen vakmerőséggel rendszeresen látogatja végig a lakásokat* és a gázgyár nevével visszaélve kikényszeríti a lakóktól, hogy a gázvezetékeken javítási munkálatokat végezzenek.

A Bethesda-kórházban is!...

Éppen tegnap történt, hogy a *Bethesda-kórházban* is megjelent egy férfi, aki a gázgyár ellenőrének mondotta magát és kijelentette, hogy a gázgyár megbízásából felül kell vizsgálnia a kórház gázvezetékeit. A kórház igazgatósága gyanutlanul megengedte ezt neki, mire az ismeretlen férfi a vizsgálat után kijelentette, hogy hiba van a gázvezetékben, gyors javítás szükséges, ami majd azt eredményezi, hogy a *kórház 60 százalékos gázmegtakarítással dolgozik.*

A kórház igazgatósága az állítólagos ellenőr bejelentésére csakugyan megengedte, hogy szerelők menjenek ki a kórházba, akik éppen úgy, mint a ferenckörúti házban, *kifujták a csöveket és átszerelték a gázórát.*

Ma jelentette a Bethesda-kórház igazgatósága a gázgyárnak azt, hogy ezek a munkások javítás és tisztogatás közben *teljesen elrontották a gázvezetéket, annyira, hogy ma az orvosi műszereket nem tudták a gázon sterilizálni,* mert a kórház gázszolgáltatása *teljesen csődöt mondott.*

Rózsa Károly vezérigazgató is ebben az ügyben azonnal vizsgálatot rendelt el, aminek megint az volt az eredménye, hogy *a gázgyár egyik alkalmazottját sem bízta meg azzal, hogy kimenjen a kórházba.*

Ma délben megjelent a Bethesda kórházban a gázgyár egyik alkalmazottja és elkérte a kórház igazgatóságától azt a *nyugtát,* amelyet a szerelők hagytak hátra. Ezen a nyugtán valóban *a gázgyár szerepel.* A nyugtát egyébként *bűnjelként már a mai nap folyamán beszolgáltatták a rendőrségnek.*

A rendőrség ezeknek az adatoknak birtokában most teljes erővel folytatja a nyomozást *az ismeretlen szerelő kézrekerítésére,* mert nyomára akar jutni végre azoknak az embereknek, akik a gázgyár nevében fölöslegesen és rosszul végeznek a gázvezetékeken javítást és tisztogatási munkálatokat.

A gázgyár igazgatóságának adatai alapján a rendőrség *már nyomában is van a tetteseknek* és valószínűleg még a délután folyamán el is fogja őket.

A gázgyár igazgatósága részéről *a késő délutáni órákban* a *Magyarország* munkatársának a házi vizsgálat eredményéről ezeket mondották:

— Másodszor is kint volt a helyszínen a ferenckörúti házban *Tuli* Sándor ellenőr, aki megállapította, hogy a gázórára is az ismeretlen tettesek *egy ócska és használt repedezett gumicsövet szereltek rá.* Lelketlen könnyelműség, amit ezek az előttünk ismeretlen emberek műveltek és hangsúlyoznunk kell még egyszer, hogy a gázgyárnak ezekhez a tisztogatási és kifúvási munkálatokhoz *semmi néven nevezendő köze nincs.* A magunk részéről befejezettnek tekintjük az ügyet és csak igazán sajnálhatjuk az árván maradt gyermekeket. A rendőrség dolga lesz, hogy azokat az egyéneket, akik ilyen lelketlen módon jártak el a gázgyár nevével visszaélve, kézrekerítse.

Éjjel-nappal bűzös füst árasztja el az Angyalföld egy részét

Másfélezer iskolásgyermek tanul a mérges-levegőjű iskola tantermeiben

(A Magyarország tudósítójától.) Kint Angyalföldön a *Szent László út* 64. szám alatt van a *Stadler-féle* sodronyhuzal- és vasárugyár részvénytársaság. A gyár ellen a környék lakossága már évek óta elkeseredett harcot folytat, azonban mindeddig siker nélkül. A gyár és a környékbeli lakosság harcára az adott impulzust, hogy *a gyár kazánjaiban különböző témeket olvasztanak, amelyek kénes szagú, fojtó füsttel árasztják el az egész vidéket.* Az üzem éjjel-nappal munkában van, zakatolnak a gépek és a kémények szünet nélkül ontják a kormos füstöt. Különösen a gyár szomszédságában levő *Szent László út 56.* és *Petneházy utca 78.* számú ház lakói szenvednek sokat.

— *Sohasem tudunk szellőztetni,* — mondják az elkeseredett emberek — éjjel-nappal csukva vannak az ablakok, mert különben a szobát kőhögésre ingerlő bűzös füst és gőz árasztja el. Különösen nyáron elviselhetetlen a helyzet, mert a legforróbb kánikulai napokon is *csukott ablakok mögött* kell tartózkodnunk.

A ház lakói eljártak már a kerületi elöljáróságon, a tisztiorvosi hivatalban, a városnál is. Nagynehezen elérték, hogy műszaki emberek, akik megvizsgálták a gyár kemencéit és *elrendelték füstelvezető készülékek felállítását.* Hosszú hónapok teltek el azóta, de a hatósági intervenció eredménytelen maradt, mert a *füstelvezetőkészülékeket mindeddig nem állították fel, a környék levegője pedig továbbra is tűrhetetlen, bűzös, kormos, füstös marad.*

— A gyártól nem messze van az elemi iskola, ahol egyuttal óvoda is van. A tantermek levegőjét is áthatja a bűzös füst, amely természetesen nagyon ártalmas a gyermekekre. Ellátogattunk ebbe az elemi iskolába is. A *Szent László* út 59—61. szám alatt van a szép, modern iskola. Beszéltünk *Kardos* Gyula iskolaigazgatóval, aki szintén *súlyos kifogásokat* hozott fel a gyár ellen.

Az elemi iskolának körülbelül 1100, az ovodának 100, a gazdasági továbbképzőnek 150, az iparostanonciskolának 120, teiát *mintegy másfélezer gyerek jár az iskolába, ennyien vannak kitéve a rossz levegő egészségrontó hatásának.* Az igazgató több ízben járt el a fővárosnál, az elöljáróságnál, a tisztiorvosi hivatalnál, de minden igyekezete eredmény nélkül maradt. Végül levelet írt a gyár igazgatóságának, amelyben füstelvezetőkészülék felállítását sürgette. A levélre azonban nagyon *rideghangú választ* kaptam, amelyben a vállalat egyik igazgatója szépen megköszöni a figyelmeztetést, de kijelenti, hogy *őket nem kell kioktatni, tudják, hogy mi a kötelességük.*

Érdeklődtünk ezután a *Stadler-féle gyárban* is, ahol *Éber* István vezérigazgató a gyár ellen elhangzott panaszokra vonatkozólag elmondta, hogy a gyárban dróthuzalokat lágyítanak acélkemencékben, ami ugyan füsttel jár, azonban az *nem kénszagú* füst. Hatósági intervencióra most foglalkoznak *füstelvezető készülék* megkonstruálásával, amivel rövidesen el is készülnek.

Heléne Goncsarova, a párizsi Chatelet-színház balettmesternője, aki két évtizeden át a pétervári Mária-színház balettmesternője volt. A párizsi színházak balettversenyén a köztársasági elnök első díját nyerte el most.

Nagy sakkverseny lesz Londonban

London, október 6.

(A Magyarország tudósítójától.) Nagyszabású sakkverseny kezdődik hétfőn a *British Empire* klubban. A versenyre, amelyet a klub tagjai számára rendeznek és zárt ajtók mögött fog lefolyni, *több híres külföldi mestert* hívtak meg, akik közül *Réti, Vidmar, Marshall, Tartakower, Colle, Bogoljubov* és *Niemzovics* kötelezték magukat. Angol részről versenyezni fognak: Sir Georges *Thomas, Yates, Buerger, Winter* és *Fairhurst.* A verseny október 25-ig fog tartani.

(W. H. E.)

Apad a Duna és Tisza

A földművelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya jelenti: A Duna Gombosig apad, legjobb árad, Mohács és Ujvidék között magas, máshol közepes vízállású.

Mai vízállások: Passau 329, Stein 364, Komárom 372, Budapest 346, Baja 388, Mohács 432.

A Tisza Szolnokig apad, legjobb árad, alacsony vízállású.

4. Kossuth Lajos szobra. ✦ Ludwig Kossuth-Denkmal. ✦ Monumento a Lodovico Kossuth.
Monument de Louis Kossuth. ✦ Louis Kossuth Monument.
(Horvai János

Liber Középisk – 4-n Kép

2. Ezredévi emlék a Hősök Emlékkövével • Denkmal des tausendjährigen Ungarns mit dem Helden-Gedenkstein
Colonna del Millennio col monumento agli eroi caduti. • Monument Millénaire avec la pierre tombale des Héros Inconnus
Millennium Memorial with the Unknown-Heroes Monument.

(Zala György)

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 21—22. SZÁM. 1926 JUNIUS 1.

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K Postacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Fleischl Róbert munkássága

Megemlékeztünk kora tavasszal elhunyt kedves kartársunkról, *Fleischl* Róbertről, akinek végtelen szerénysége mögött egy rendkivül gazdag, munkás élet rejtezett, melyet feltárni és a jövő generációk számára megőrizni kedves kötelességünknek tartjuk.

Megboldogult kartársunk épitész fia, *Fleischl* Gyula volt szives édesapja működéséről egy összeállitást hozzánk juttatni, melyet még a kiváló épitőművész maga készitett el, igy teljesen autentikus és kimeritő. Ebből a kimutatásból, melyet alább közlünk, látjuk, mily óriási munkát végzett *Fleischl* Róbert és hogy valóban méltó az utókor legnagyobb elismerésére.

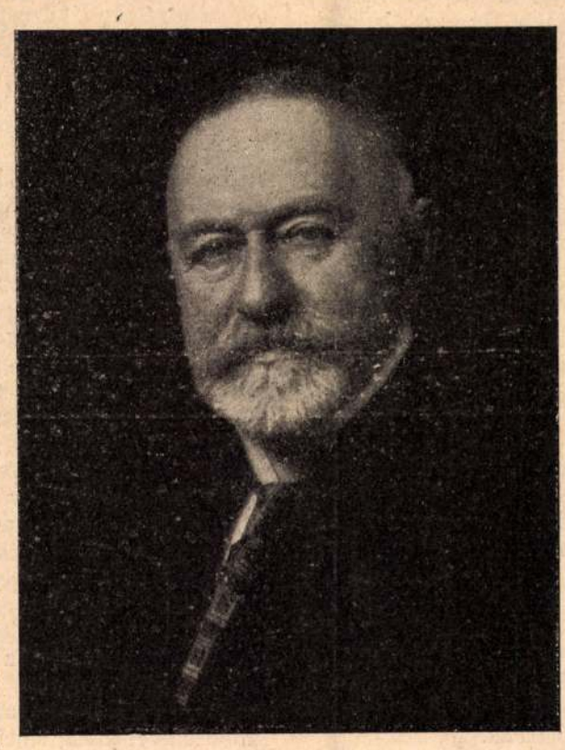

Fleischl Róbert műépitész
Meghalt 1926. február 24-én.

1892—1923. években emelt épületek és dijazott pályatervek jegyzéke.

Terveim szerint fölépültek a többek között a következő épületek: 1892-ben Dr. Chorin Ferenc főrend. tag V., Sas-u. 14. sz. 3 em. háza, 1893-ban „Unió" biztositó VI., Teréz-körut 40. 4 em. háza, 1894-ben „Zion" jótékonysági egylet VII., Erzsébet-körut 26. sz. háza. Ezen három épületet néh. Brüggemann György épitésszel együtt terveztem. 1895-ben az „Unió" gyufagyár Budafokon, Goldberger családi sirbolt. 1899-ben dr. Löw Tibor VI., Hajós-u. 24. sz. 2 em. bérháza. 1900-ban Arnstein Henrik udv. tan. VI., Délibáb-u. 31. sz. villája. 1901-ben Reichel és Heiszler-féle gépgyár X., Noszlopy-u. 1. sz. Fleischl Sándor főkonzul I., Városmajor-u. 26. sz. villájának átépitése. 1905-ben a petrozsényi kaszinó. 1906-ban a Franklin-nyomda átalakitása és toldaléképités, IV., Egyetem-u. 4. 1907-ben dr. Stern József kir. közjegyző III., Lajos-utca 148. sz. alatti 3 emeletes bérháza. 1909-ben Eckbauer Andor máv. főfelügyelő I., Hidegkuti-ut 28. sz. villája. 1910-ben Czillér Józsefné VIII., Kőris-u. 30. sz. 3 em. háza. 1911-ben Magy. kir. postaház Szekszárdon, Székesfővárosi elemi iskola és óvoda IX., Soroksári-ut 136. sz. és Illatos-ut sarkán. 1912-ben Magy. kir. posta és távirda kisérleti állomás 2 em. épülete, a vonalfelvigyázói és műszerészi iskola, valamint internátus emeletes épülete, X., Gyáli-ut 20. és Zombori-ut sarok. 1913-ban az osztr. magy. államvasuttársaság IV., Egyetem-u. 1. sz. házának IV. em. ráépités és átalakitása. 1911—1913-ban Gottermayer Nándor IV., Királyi Pál-utca 5. és 7. sz. 4 em. bérháza. 1914—1915-ben dr. Chorin Ferenc I., Mátyás király-ut 17. sz. alatti 1 em. villája. 1917—1918-ban a Baranyai és Pécsi Gazdák Köz-

ponti Szövetkezetének szeszfőző telep épületei Pécsett. 1920—1921-ben a Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. orvosi rendelője Salgótarjánban, emeletes vendégszállója, 2 drb. emeletes kettős tiszti lakóháza, emeletes járványkórháza, ravatalozó és hullaház, munkásotthon Zagyva-Pálfalván. 1920—1922-ben Esztergom—Szászvári Kőszénbánya munkásházak Annavölgyön, tiszti lakóház Nagymányokon, bányaigazgatósági épület Dorogon, munkás és altiszti épület Dorogon, munkás és altiszti épület Nagymányokon, különböző munkásházak Dorogon, 1 négyszobás tiszti épület Dorogon, 1 ötszobás főorvosi épület Dorogon, 1 ravatalozó épület Dorogon, több munkásház Reimann-aknán, egymástól eltérő 3 altiszti ház Reimann-aknán, 1 ötszobás üzemvezetői épület Reimann-aknán, 1 üzemi iroda Reimann-aknán, 1 élelem- és anyagraktár Reimann-aknán, 1 óvoda Annavölgyön, több munkás- és altiszti-ház Annavölgyön, több munkásház Nagymányokon, 1 altiszti lakóház, 1 iskola, 1 tanitói lakóház, 1 üzemvezetői lakóház, 1 kettős tiszti épület Nagymányokon, 1 munkáslaktanya Szászváron. Bánvölgyi Szénbánya R.-T. 1 bányaigazgatói lakóház, 1 gondnoki lakóház, 2 tiszti lakóház Bánfalván, különféle munkás- és altiszti lakóház, 1923-ban Esztergom-Szászvári Kőszénbánya bányaigazgatósági épület Nagymányok, Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. bányaigazgatósági épület Salgótarján, Esztergom-Szászvári Kőszénbánya több munkás- és altiszti épület, munkáslaktanya Nagymányokon, munkás- és altiszti lakóház Dorogon.

1907 óta tervpályázatokban jutalmazott, illetve megvett pályaterveim: 1907-ben Szatmárnémeti magy. kir. áll. faipari szakiskola, megvétel. 1908-ban Magy. kir. államvasutak Ujpesten emelendő internátus, II. dij. Kispesti áll. munkástelep szituáció, II. dij. Kispesti áll. munkástelep tipusok, I. dij. 1909-ben eperjesi kórház, II. dij, nagyváradi Szt. László kórház, II. dij, magy. kir. állami számvevőszék, megvétel. 1910-ben Magy. kir. postaház Szekszárdon, I. dij. Haditengerészeti betegsegélyző rendelő Póla, dicséret, Magy. kir. posta és távirda kisérleti állomás I. dij, Nógrádmegyei Muzeum Társulat, balassagyarmati muzeum, II. dij. 1911-ben pozsonyi diakonissa árváház és kórház, III. dij. 1913-ban magy kir. törvénykezési épület Nagykanizsa, III. dij, magy. kir. törvénykezési épület Székelyudvarhely, II. dij.

Kivitelre nem került terveim közül megemlitem: 1903-ban báró Krepf Béla családi sirboltja Pölöske (Veszprém m.), 1910-ben m. kir. periferiális telefonközpont Bpest (pályanyertes terv). 1913-ban róm. kath. templom (szerz. rend). Budapest-Kőbánya. 1916-ban magy. kir. 1-ső számu posta, távirda- és távbeszélőépület Aradon (megszállás miatt maradt el).

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet állásfoglalása a budapesti Kossuth-szobor elhelyezése tárgyában

Az elmult hetekben napirendre került a budapesti Kossuth-szobor elhelyezésének kérdése. Több kisérlet történt a helyszinen a szobor deszkavázának felállitásával a kérdés megoldására és ezzel kapcsolatban a napisajtóban megjelent cikkek is erre a tárgyra terelték a közönség figyelmét. Ezekből a cikkekből tudjuk, hogy az elhelyezés kérdésében erős ellentétek merültek fel, sőt olyan vélemény is jutott kifejezésre, mely túlzottnak tartja azokat az esztétikai kifogásokat, melyeket a szobornak az Országház tengelyében, a főbejárat előtt való elhelyezésével szemben felhoznak.

Pedig a kialakítandó városkép szempontjából igen üdvös, ha ilyen jelentékeny ügy megoldása a nagy nyilvánosság, s főleg az ahhoz értők ellenőrzésével történik és csak helyesléssel kell fogadnunk, ha minél szélesebb körök érdeklődnek ilyen nagyszabásu emlékmű elhelyezésének és egész művészi hatásának kérdése iránt, — föltéve, ha az érdeklődést objektiv esztétikai szempontok vezetik. Művészeti kérdések elsősorban művészi szempontból birálandók el, mivel szemben minden más szempontot, igy a politikát is ki kell kapcsolni a kérdésből.

A közönség és a szobor szemlélői ugyanis és későbbi korokban egyedül azt itélik meg, hogy vajjon az emlékmű környezetével harmonizál-e, azzal együtt megnyugtató városképet ad-e?

Hogy milyen elsőrangu fontosságu, hogy valamely szobormű környezetével egységes és harmonikus hatást gyakoroljon, az régóta ismeretes és már elmult korokban is a városépitő művészet egyik főfeladata volt azoknak az irányelveknek megállapitása, melyek ehhez az egységes hatáshoz vezetnek.

Hogy a Parlament az országnak legmonumentálisabb emlékműve, azt fölösleges hangsúlyoznunk, szinte azt lehetne mondanunk, hogy ez az ország reprezentativ műemléke, a nemzet szuverénitásának méltó kifejezője. Ismeri ezt mindenki, aki valaha itt megfordult, képes ábrázolásból pedig éppen ezt ismeri a külföld hazánk emlékművei közül. Illő tehát, sőt kötelességünk, hogy művészi hatását teljes egészében fenntartsuk és azokat az irányelveket, melyeket tervezője céltudatosan követett, zavaró momentumoktól megóvjuk. Egyik főszempont, melyet néhai Steindl Imre, az Országház egész elrendezésénél és tervezésénél szeme előtt tartott, az volt, hogy főkapuzata a feléje vezető főútvonal — az Alkotmány-utca — tengelyébe essék és annak épitészi lezárásául szolgáljon. De egyébként is, ahogy logikus, hogy ilyen hatalmas épitmény főkapuja a feléje vezető főutvonalból egyenesen megközelíthető legyen.

Ezért erre a helyre szoborművet emelni már első pillantásra is aggályosnak látszik, annál is inkább, mert az Alkotmány-utca tengelye nem esik össze az épület főhomlokzatának középpontjára merőlegesen vont tengellyel, vagyis az épület főaxisával. A térnek a valóságban meglevő, ez a hibás elrendezése a szobornak ide helyezésével még szembetünőbbé válna.

Felismerte ezt a körülményt annak idején az Andrássy-szoborbizottság is, mely szintén kisérletet tett a deszkaváznak ezen a helyen való felállitására, de meggyőződve arról, hogy a szobormű felállitása diszharmonikusan hatna és rontaná az Országház képét, ezért eltekintett az emlékmű ottani felállitásától és azt az Országház déli homlokzata elé helyezte.

Az Országház főkapuzata előtti tér egyébként éppen reprezentativ jelentőségénél fogva is a fővárosnak nagy fölvonulások és ünnepségek rendezésére legalkalmasabb tere és mindazon országos ünnepek, amelyek a közelmultban a szabad ég alatt tartattak, itten zajlottak le.

Sajnos, ugy látszik, mintha mindezen meggondolások jelentőségét már eredetileg sem ismerték volna fel kellőképpen és a pályázat eldőlt anélkül, hogy a szoborelhelyezés kérdése városrendezési, illetőleg esztétikai szempontból megnyugtató módon megoldódott volna. Most azonban, az emlékmű deszkavázának felállitásakor szembetűnően észlelhetők voltak mindazon hátrányok, melyeket a Kossuth-szobor kompoziciója még fokoz.

Tervezője igen magas és széles, hosszan elterülő szoborművet kiván emelni, mely mint zárt tömegü épitmény huzódnék el a főkapuzat előtt, teljesen eltakarva annak lépcsőzetét, derékon elfődve oszlopait. Az Alkotmány-utcából nézve a szoborcsoportnak a főkaputól

Szoborpróba. A Kossuth-szobor mintája nyomán festett kulissza az Országház főhomlokzata előtt

— Melyik lányt? — kérdeztem dadogva.

— Ugyan, ne tetesd magad, hiszen jól tudod, kiről van szó! Mindenki beszél már rólatok. No, jól is járnál vele.

— Hiszen azt sem tudom, hogy szeret-e. Várni kell — motyogtam, amire Bertók nevetve válaszolt:

— Várni? Mire? Hiszen tudod, hogy Kolozsi Margit már megvan huszonhárom éves. No, hozzád elég fiatal. Szegény lány. Neked jó állásod van. Örül, ha megkéred.

Hát persze-persze! Bertók is csak afféle Plecskovics volt. Sose nézett ő lánynak a szemébe. Mit is látott volna benne!

De persze, engem felbátorított a Bertók beszéde. Igaz, hogy szegények. Senki nem jár hozzájuk, ők se járnak sehová. Végre is férjhez kell menni a lánynak. Ha legalább egyszer bizalmasabban mosolygott volna rám. De egyszer az anyja is tett olyanféle célzást, ami nekibátorított. És beszélni kezdtem neki szelíd célzásokkal a jövedelmemről, a jövőmről. Hogy majd egy kis villát építtetek a folyó partján. Lesz sok fenyő körülötte, meg nyíres. Nagyon szerette a nyírfákat. Hiszen olyan tiszta, szelíd volt ő is, mint egy fiatal nyírfa. Ő komolyan, csodálkozva hallgatta, ahogy beszéltem, míg azután egyszer kiszaladt a számon, hogy mit akarok. Mintha szíven ütöttem volna.

— Mivel bátorítottam én fel magát? — kérdezte szelíden s egyszerre hidegre vált az arca.

— Maga nem, semmivel — motyogtam, mint afféle Plecskovics, — de mások . . . ha azonban nem akarja — nyöszörögtem tovább, — ha megvet, ha nem becsül, hiszen én csak becsülést akarok.

— Én becsülöm, tisztelem, — szólt a lány s szánakozva nézett végig rajtam. — Maga nagyon jó, nagyon derék ember. Tudom.

S a szemembe nézett. A kezét nyujtotta.

— Maradjunk jó barátok, Plecskovics úr — szólt hozzám. — Itt maradhat tovább is nálunk.

Ezzel bement. Én csak álltam a kert közepén, bambán. Mint egy fiatal birka. A tekintetemben is benne volt bizonyosan a birka nézéséből valami. Hát

Szoborpróba. Kossuth szobra, a mellékalakok nélkül, kulisszára festve, az Országház-téren

Uj Idők 1926.

Florvai Janos

elment. Itt hagyott. Egyet fordult velem a világ. Csak néztem a virágokat, a fehérre festett rózsakarókat, majd a ház vöröscserepes fedelét s a kapualjból kisurranó fecskéket. Végre elmentem a kocsmába s elkezdtem inni. Éppen olyan bátorsággal és türelemmel, mint azelőtt. Ittam.

Vagy két hét telt el így. Egyszer a kapu alatt reggel megszólított:

— Várjon csak. Mondani akarok valamit.

Megálltam. Ő az arcomba nézett.

— Maga megint éjszakázik. Lumpol.

Elvörösödtem. Nem szóltam egy szót sem.

— Már a multkoriban abbahagyta — folytatta az ő tisztán csengő hangján, amely megremegtette a lelkemet. — Szeretném, ha megint abbahagyná. Hiszen nem muszáj inni. Nem találhat egy férfi valami célt, valamit? No, igérje meg.

S a kezét nyujtotta felém. Szelíden, melegen nézett rám. A tekintetében most először volt valami kellemes melegség, ami a fejembe kergette a vért. Majdnem elkiáltottam magamat örömömben. De csak csókoltam a felém nyujtott puha kezet s lassan suttogtam, mint egy tacskó:

— Margit . . . Margit!

És egy jó darabig csakugyan nem ittam. Álltam, mint egy hős s büszke voltam magamra. Ő mintha közeledett volna hozzám. Sokat sétálgattunk ketten a kis kert kaviccsal teleszórt útain. Újra hordtam neki virágot s ő már örült is neki egy kicsit, de azt nem engedte, hogy a szívéhez közeledjem. Meg nem is értettem én ehhez. Csak vártam s remegve gondoltam arra, hogy ismét visszautasít. De napról-napra nőtt a reményem. Talán mégis? Hiszen jó leszek hozzá. A tenyeremen hordom. Kétszer annyit dolgozom, hogy ő úgy járhasson az életben, mint egy tündér. Mit nem adtam volna, ha csak egyszer fölvillanni láttam volna a szemét, ha az arca csak egyszer lángba borult volna!

Reggelenként persze felhúztam az ablak függönyét s lestem rá. Már a kertben piroslottak a fák levelei, de ő reggelenként még mindig kint járkált. Ezek voltak az életem legboldogabb pillanatai. Hiszen itt van előttem. Itt él mellettem s én lassan, biztosan közeledem hozzá. Tudom, hogy senkire sem gondol, senkire sem vár. Miért ne remélhetnék? No, így volt. Gondoltatok volna-e arra, hogy míg ti a sört szoptátok a vendéglő asztalánál, az én lelkemen milyen rózsaszínű szamárságok hullámzottak át?

Egyszer, amint egy délután a hivatalból hazasiettem, kipirult arccal, felizgatva jött elibém. Alig ismertem rá. Az arcáról, mintha teljesen eltűnt volna az a szelíd, édes ború, ami reménységet ébresztett bennem, amit én kacagó örömmé szerettem volna változtatni. A szeme élénk fényben ragyogott, a szája körül kérdés lebegett, mint akinek a lelke tele van élénk, izgalmas várakozással.

— Valaki kereste magát, — szólt hozzám nyugtalanságtól remegő hangon.

— Kicsoda? — kérdeztem tőle.

— Nem tudom, — beszélt a lány meleg izgalommal, — de különös ember volt. A kertben babráltam, amikor láttam, hogy valaki gyorsan a maga ajtajához siet, egy magas férfi, megnyomja a csengőt és várakozik. Odamentem, mert tudtam, hogy maga nincs itthon s megkérdeztem tőle, hogy mit akar. Ő egy kicsit megzavarodott s halkan mondta:

— Egy kis segítséget kérek.

— Még sohasem lepett meg így kérés. Ezt nem vártam volna.

— Milyen volt az az ember? — kérdeztem tőle izgatottan.

— Magas, elegáns mozdulatú ember volt. A ruhája persze kopottas volt, de azt csak azután vettem észre. Szép, szabályos arca volt, élénken villogó szeme, öntudatos, gúnyos tekintete. Mintha mindent lenézett volna. Még a segítséget is bizonyos gúnnyal kérte. Olyan gúnnyal, hogy a szívembe markolt, de éreztem, hogy mennem kell s hoznom a pénzt.

— És, és? — kérdeztem azután s végigremegett a testemen, mert már tudtam, kiről van szó.

— Hoztam neki tízezer koronát, odaadtam neki. De reszketett a kezem, amíg a markába tettem a pénzt. Tudja, úgy éreztem, mintha egy királynak adtam volna a pénzt, aki álruhában jelent meg előttem. Oh, milyen különös ember volt!

Én rábámultam Margitra. Valami újszerű vágy, valami nagy csodálkozás tüzelt a szemében. Sohasem láttam ilyennek. Észrevette, hogy bámulom.

— Ismeri azt az embert? — kérdezte hirtelen.

— Ismerem — mondtam zavartan. — Engem keresett. Egy elzüllött rokonom.

— Beszéljen róla — kért izgalommal. — Beszéljen s belekapaszkodott a karomba.

Még sohasem volt a keze a karomon. De ő ezt most észre sem vette. Friss léptekkel keringett velem a kert utain. Éreztem a karja melegét és puhaságát. éreztem a ruhája friss, tiszta illatát, az arca is közel volt hozzám s beszéltem. Valami különös szomorúsággal. Magam sem tudtam, miért.

— Az asszonyok tették tönkre — kezdtem, míg ő a tekintetembe akasztotta a szemét. — Nagyon szép ember volt. Tetszett az asszonyoknak. Valami volt benne, ami rohamosan vitte a lejtőre. Igen, Margit, valami rossz, nagyon rossz.

— Csak beszéljen, beszéljen! — szólt türelmetlenül.

— Szolgabíró volt. De a hivatalával nem sokat törődött. Az asszonyok nem hagyták békében. Egyik kaland a másik után, pedig tehetsége volt, tudott beszélni, fölibe emelkedni a társaságnak. Ahová ő betette a lábát, ő volt az úr. És igazán úr volt, ameddig volt pénze, de a pénz persze hamar elfogyott és ő . . . Egyszer valami baj történt vele a hivatalban . . . Pénzdolog. Ez a nyakát szegte. Legelőször is az asszonyok hagyták cserben. Ivott. Lassan teljesen elzüllött.

— Kár érte — szólt ő halkan. — Kihúzta a karját a karomból s leereszkedett egy kerti székbe.

— Úgy-e, ő nem a maga fajtája? Nem Plecskovics? — kérdezte halkan.

Én keserűen mosolyogtam.

— Nem. Nem, az anyám családjából való. Bodrogi.

Felcsillant a szeme. Az arcomba nézett.

— Valamit szeretnék magától kérni — szólt hozzám remegő hangon.

Én gyanakodva néztem rá. Ő a szemét lehunyta, egy bokor ágával játszott s folytatta:

— Hogy . . . ezt az embert idehozná . . . Egyszer elhozná.

Elvörösödtem. Valami keserű harag öntött el.

— Azt a csavargót! Azt a gazembert! — kiáltottam. Kitört belőlem a Plecskovics.

Ő a kezét finoman összetette:

— Kérem. Esedezem. Furcsa kívánság, de szeretném. Nagyon szeretném. Talán sohasem talált az

Schaumburg-Lippe hercegi udv. pince Villány. Pezsgő, palackbor V., Béla-u. 8.

A newyorki Kossuth-szobor leleplezése március 15-ikén. Az első Newyorkból érkezett fénykép

után legsóvárgóbb, munka után járó, magányosságtól, reménytelenségtől félő teremtést is. Régen úgy hívták: erkölcs. Ma mondhatjuk így: etika.

Természetes, mindenki választhat, mi tetszik neki jobban. Hallgatni és lemondani, ha úgy érezzük, hogy nem egészen becsületes a szerelmünk, — és ezt most nem a házasságra vonatkoztatom, de egyszerűen arra, hogy sem ajándékot nem illik visszalopni, — és az asszony ajándékul adta magát az urának, — sem ajándékot nem illik idegentől elvenni és elfogadni. Vagy pedig verekedni érte és kierőszakolni a sorstól szívek törésén, gyermekek árvaságán, szegény, csunya asszonyok könnyein keresztül?...

Ha az asszony, aki reggelenkint a munkájába siet, rajtakapja magát, hogy három napon át egymásután egy férfire gondol, akkor vigyázzon és tartson vizsgálatot a lelkében. Foltos lélekkel nem lehet jól dolgozni. Becsületes szív jobban bírja a munkát. Rettenetes tévedés az, hogy ma hazugsággal, felszínes ürességgel, álnok fondorkodással, hizelgéssel, titokzatos szerelmi cselszövésekkel lehet csak boldogulni. Éppen nem. Ez gyermekes felfogás. Lássuk be: a mai férfi meglehetősen kiábrándult magából a szerelemből. Először meg fog kelleni tanítani reá újra, mi az igazi szerelem, csak azután várhatunk boldogságot. Amit reáerőszakolunk, éppen úgy csak feledni vágyó mámor, mint ahogyan feledni vágyó mámor a tietek is, szegénykék, szabad szerelemért rajongó leányok, elégedetlen asszonyok. És ti keservesebben fogtok csalódni, mint a férfi, aki ehhez is hozzá van szokva már, de ti csak most kezditek és többé-kevésbbé komolyabban fogjátok venni. És mikor majd azt hiszitek, hogy most célhoz értetek végre, megérzitek, hogy egyedül maradtatok, egészen egyedül!

Husvéti tojások

Uj Idők 1928. Husvét, 15 sz. 448. l

elhúzódnak, sőt undorodnak az ilyenfajta nőktől, akiknek a szemében nem az ő meghódításuk a legfontosabb s akik nem hiszik, hogy az erotika minden rossznak és minden jónak alapja ezen a világon. Ráadásul pedig az ilyen asszonyok rendesen csunyák. Talán nem is születtek csunyábbaknak a többinél. Melyik asszony nem tudna szép lenni, ha akar és ha ért hozzá? De ők nem értenek hozzá és nem is akarnak, szégyenlik, nem tartják fontosnak, nincs idejük reá. Mit csinálnak hát a szerencsétlenek? Az úgynevezett kötelességeiket végzik.

Kedves, drága, szerencsétlen testvérem, ki tudja, nem vagy-e boldogabb, mint a többi?... Itt megy előttem a munka apácája, csöppet sem él szabadabban, vagy könyebben, mint a hit apácái. Fekete ruha van rajta, éppen a legszerencsétlenebb hosszúságban: sem nem hosszú, sem nem rövid. A lábikráit veri a nehéz szövet, ráfekszik lapos mellére, de kidudorodik a hátán, pedig bizonyosan nem pupos. A karjain úgy húzódik végig, mint valami zsák s úgy szorul össze a kézfejnél, egy gondolattal szűkebben és rövidebben, mint kellene, hogy a csuklócsont, — vörös csuklócsont — kilátszik. Vörös a keze is, nem keni semmivel, még glicerinnel sem, amit pedig már minden falusi mindenes ismer és használ. A lábán vagy túlságosan otromba vagy túlságosan cifra cipő (a boltos a nyakába varrta szegénynek s most már, akárhogyan utálja is, el kell hordani). A fején valami különös kalap. Ha jól megnézi az ember, rájön, hogy dehogy különös! Olcsó tucatárú, ugyanolyan, amilyet a jobboldalon haladó társa visel, csak az a különös, ahogyan a fején hordja. Nem lehet tudni, jobbra, balra, hátra vagy előre áll-e jobban a kelleténél, de bizonyos, hogy nem a tükör előtt tette fel. Gyorsan megy, minden lépése olyan, mintha harcra indulna. Keményen halad előre, — top-top! Talán valami trombitajelre hallgat a lelkében, ami rohamra vezeti? Igen, rohamra megy: nincs pénze és szerezni kell! Szerezni mindenáron... Nem neki magának. Olyan igénytelen anyagi dolgokban, hogy az ég madarai kéjencek és piperkőcök hozzá képest. De mindig van valaki, vagy valakik, akiről vagy akikről gondoskodnia kell: a testvérei, a szülei, a keresztfia, a szomszéd beteg kislánya, esetleg a férje, vagy volt férje rokonsága, valami szegény gyermek, akiről senki sem gondoskodik... Egyszóval, mindig van egy halom teher a nyakán. Mert az megint lehetetlen, hogy az ilyen teremtés ne szeressen valakit olyan szeretettel, hogy százszor fel tudja áldozni magát érte. Minek élne akkor? Rútnak tetszik előtte a gondolat, hogy valaki önmagát dédelgesse, önmagáért éljen. Önzés, irigység, gőg: ezek a főbűnök előtte, mert vannak bűnök, miket el sem tud képzelni.

Ez az egyik nőtipus, amelynek igazságot szolgáltatni csak úgy lehet, ha hisszük, hogy az emberi lélek nemcsak a földi vándorlás idejére él.

A másik nőtipus pedig?

A jobboldalt haladó asszonynak a szemében ott van a csillogás, a harckészség a férfiak szivével szemben is... Neki a szerelem is örök probléma, nemcsak a megélhetés. Vágyik utána? Nem. Talán nem is vágyik, mert olyan természetesnek érzi, akár a mindennapi alvást és nem is tud élni szerelem nélkül. Lehet becsületes és őszinte, vagy lehet gonosz kis kigyó: a szíve viszi rá. Sokkal, sokkal bonyodalmasabbak az ügyei, mint szerény, szürke testvéréé és nem lehet tudni, melyik szenved többet igazában... Hogy csinosítja magát, ez is éppen olyan természetes. Lehet, hogy nincs önálló ízlése, lehet, hogy nem is tud különbséget tenni a divat finomabb és közönségesebb árnyalatai között. Lehet az is, hogy nem túlságosan mélyérzésű... Ez csak azt bizonyítja, hogy annyi érzése van a szivében, hogy több már nem férhet belé s hogy, ha mélyebben érezne mindent, ami éri, nem lehetne kibirni. Az áramlatok úgy viszik magukkal, hogy, ha körülnézne egyszer, ő maga csodálkoznék a legjobban rajta. Alapjában véve nagyon jólelkű, derék, tisztességes teremtések. De külsőségekben nem szabad semmi jelét keresnünk ennek a polgári erkölcsnek, amit úgy őriznek valahol a lelkük mélyén, mint a rózsafűzért, amit gyermekkorukban a zárdaiskolában kaptak valaha. Ha a többi festi a száját, festik ők is, ha a vendéglőben más keresztbevetett csupasz lábszárakkal puderezkedik, megteszik ők is. Az erkölcs-őrök megbotránkoznak. Mi van ebben? Tudják-e, mit cselekszenek? És az erkölcs-őrök tudják vajjon? Az emberi szégyenérzet vezetheti az erkölcsöt egyedül és az nagyon, de nagyon relativ, amilyen élesen elhatárolt némely esetben. Bohó játék a legtöbb olyan dolog, amit nagyon komolyan vesznek az emberek. De nagyon komoly dolog az olyasmi, amire nem is figyelnek néha. Az ajakfestés, a hányiveti puderezkedés ízléstelenség s éppen úgy el fog mulni, mint a fogpiszkálóé, vagy a tubákolásé. Fontos dolog azonban, hogy ezek az asszonyok miért lépik túl az ő régi, polgári erkölcseik határát anélkül, hogy észre sem vennék... Azért, mert keresik a boldogságukat és a régi határokon belül nem tudták megtalálni.

Ők nem nőiesek talán?

Hogy mit látnak, tapasztalnak az új határokon kivül? Nemcsak új élet várt reájuk, hivatalszoba, tintatartó, cigarettázó férfikollégák és sok idegen ember, ami mind az újdonság ingerével hatott reájuk és túlontúl érdekelte és elszédítette őket, hanem sok más is: új problémák. És az új problémák közül a legfontosabb, az örökúj, a szerelem, ami szintén egészen, de egészen más lett, mint azelőtt!

Vagy ugyanaz, csak az emberek lettek mások? Mint ahogyan követelik a maguk számára a kenyeret, az életet, a szabad előrejutást, úgy akarnak jogot formálni a szerelemre is és azt hiszik, így lesz övék a boldogság?

Szeretném megmondani minden ilyen hivatalba, vagy egyéb munkába siető, harcrakész szép teremtésnek vagy csunya teremtésnek, hogy a boldogság csak akkor értékes és igazi, ha ajándék és nem követelés és nem kikényszerítés sem a sorstól, sem egy embertől! És hogy a boldogság csak akkor a mienk, ha nem mi vettük el mástól.

A gépírókisasszony, aki családos főnökével kacérkodik, az úriasszony, aki elhódítja a kis hivatalnokleány gavallérját, meg mind a többi, aki ott keres szerelmet, ahol könnyű találni és azt hiszi, hogy mert azonnal nem teljesedtek az álmai, nem fognak soha teljesülni, mind-mind bánatos, sötéten szomorú szakadékok felé tartanak a hazug boldogság csináltvirágos mezőin keresztül.

Hiszen nem mondja senki, hogy nem történhetik meg, hogy a gépírókisasszony a családos főnökébe lesz nagyon szerelmes, hogy az úriasszony utána hal a hivatalnokleány gavallérjának, ha nem lesz az övé. De szerencsétlen szerelmesek mindig voltak és mindig lesznek és próbáljuk meg, csakugyan nem lehet kibírni a mi lopott boldogságunk nélkül? Egészséges lélek nem igen kívánja meg azt, ami a másé, egészséges ízlésű ember nem kívánja másnak sem a házát, sem semmi jószágát, sem az urát, sem a feleségét. Vagy, ha kívánja, elintézi önmagával, de nem emlegeti, nem tüntet vele, nem csinál mártírt magából.

Hogy csak most lenne így? Dehogy, dehogy! Mindig voltak titkos útjai a szerelemnek. Utvesztői is voltak. De van egyetlen mécsvilág, ami biztosan vezetheti a legelkeseredettebb, legbánatosabb, boldogság

Volt tárgyalás 1920-ban a magyar és a francia kormány között

Fouchet magyarországi főmegbizott levele az akkori magyar külügyminiszterhez
Franciaország ajánlkozott a közvetitésre Magyarország és a szomszédai között
A levél szerint gazdasági és néprajzi igazságtalanságokat kell orvosolni

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Paléologue-nak, a francia külügyminisztérium volt főtitkárának, *Diamandi Konstantin* párisi román követhez intézett, a román kormány által hivatalosan közzétett leveléből a külföldi sajtóban általában azt a következtetést vonják le, hogy az 1920. évben a magyar és francia kormány között egyáltalán nem voltak tárgyalások.

Minthogy ez a tényekkel ellenkezik, a magyar kormány szükségesnek tartja közzétenni *Fouchet*, akkori magyarországi főmegbizottnak a francia kormány megbizásából 1920. évi junius 24-én a magyar kormányhoz intézett alábbi jegyzékét.

Haut Commissariat de France
en Hongrie.

Budapest, le 24 juin 1920.

Monsieur le Ministre,

D'ordre de mon Gouvernement, j'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence qui à la suite des conversations qui viennent d'avoir lieu au ministère des Affaires Etrangères à Paris, j'ai été autorisé à lui faire la déclaration suivante:

«Le Gouvernement Francais est convaincu que le prompt rétablissement de la prospérité dans l'Europe Centrale, qui constitue un élément essentiel pour la consolidation de la paix générale, ne peut être obtenu que par la collaboration réciproque des Etats intéressés.

Il est donc prêt à faciliter foutes les conversations qui auraient lieu a cet effet entre les gouvernements roumain, tchécoslovaque et yougo-slave d'une part, et le gouvernement hongrois d'autre part,

en vue d'assurer entre les dits Etats et Gouvernements la création des relations confiantes qui sont la base nécessaire d'une telle collaboration.

Fidèle observateur du traité de paix qui portait sa signature, le gouvernement français, s'inspirant des déclarations contenues dans la lettre d'envoi adressée par les Puissances alliées et associées à la Délégation Hongroise, est disposé à prêter ses bons offices à toute tentative d'accord à l'amiable entre la Hongrie et ses voisins en vue de faire disparaitre toute cause d'hostilité entre les parties intéressées qui recevraient une satisfaction commune.

Ces tentatives auraient pour but, dans les conditions indiquées par la dite lettre d'envoi, soit de corriger quelque injustice, économique ou éthnique, soit de compléter les stipulations déjà intervenues pour assurer la protection des minorités.

Le Gouvernement francais est prêt, notamment, à faciliter au Gouvernement hongrois l'ouverture de tous pourparlers avec les gouvernements voisins pour le réglement équitable de leurs relations mutuelles *concernant la liberté du trafic réciproque, la liberté des communications ferroviaires, postales et télégraphiques, les questions financières, le régime des eaux etc.*, dans toute la mesure ou conventions seront compatibles avec les traités auxquels la France a participé, comme une des principales puissances alliées et associées.

La présente déclaration n'aura ses effets que du jour où les accords conclus avec le groupe francais auront acquis au regard de la législation hongroise leur pleine et entière validité.»

En me félicitant d'être ainsi ouprès de vous l'interprête du gouvernement de la République, je saisis cette occasion pour vous renouveler, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

Le Haut-Commissaire de la République Francaise:
M. Fouchet m. p.

Hiteles magyar forditásban a jegyzék igy hangzik:

Magyarországi Francia Főbiztosság. *Budapest, 1920 junius 24.*

Nagyméltóságu
Teleki Pál gróf
külügyminiszter urnak
Budapest.

Miniszter Ur!

Kormányom megbizásából van szerencsém Nagyméltóságod tudomására hozni, hogy a Párisban, a külügyminisztériumban folyt tárgyalások következményeként felhatalmazást kaptam arra, hogy Nagyméltóságod előtt a következő nyilatkozatot tegyem:

A francia kormány meg van győződve arról, hogy Közép-Európa jólétének gyors helyreállitása, mint ami lényeges eleme az általános béke megerősitésének, nem érhető el másként, mint az érdekelt államok kölcsönös közremüködésének utján.

A francia kormány ehhez képest kész megkönnyiteni minden tárgyalást, amely ennek érdekében megindulna egyfelől a román, a cseh-szlovák és a jugoszláv kormányok, másfelől a magyar kormány között

azzal a céllal, hogy a mondott államok és kormányok között megértő viszonyt teremtsen, amely szükséges alapja az ilyen együttmüködésnek.

A francia kormány hiven szem előtt tartva a békeszerződést, amelyet aláirt és attól a nyilatkozattól vezetve, amely a szövetséges és társult hatalmak részéről a magyar békedelegációhoz intézett kisérőlevélben foglaltatik, hajlandó jó szolgálatait érvényesiteni, minden olyan Magyarország és szomszédai között barátságos megegyezést célzó lépéshez, amelynek célja kiküszöbölni az ellenségeskedés minden okát az érdekelt felek általános megelégedésére.

Ezeknek a lépéseknek az emlitett kisérőlevélben érintett feltételek között az volna a célja, hogy egyrészt orvosoljon bizonyos gazdasági és néprajzi igazságtalanságokat, másrészt kiegészitse a kisebbségek védelmének biztositására már létesitett határozmányokat.

A francia kormány nevezetesen kész a magyar kormány számára megkönnyiteni a tárgyalások megkezdését a szomszédos kormányokkal, hogy *a forgalom kölcsönös szabadságára, a vasuti, posta- és távirati közlekedés szabadságára, pénzügyi kérdésekre, vizügyekre stb.* vonatkozóan kölcsönös viszonyuk méltányosan rendeztessék abban a mértékben, hogy a megegyezések összeegyeztethetők legyenek azokkal a szerződésekkel, amelyekben Franciaország mint a szövetséges és társult főhatalmak egyike részt vett.

Ennek a nyilatkozatnak hatálya attól a naptól kezdődik, amikor a francia csoporttal létesitett megállapodások a magyar törvényhozásnak megfelelően teljes és tökéletes érvényt nyertek.

Örömmel tölt el, hogy ilyen módon a köztársaság kormányának tolmácsa lehetek és megragadom az alkalmat, hogy megujitsam miniszter ur előtt nagyrabecsülésem kifejezését.

A francia köztársaság főmegbizottja:
M. Fouchet s. k.

Egymillió amerikai vesz részt a newyorki Kossuth-szobor március 15-iki leleplezésén

Apponyi Albert gróf és Walker, Newyork polgármestere lesznek a szónokok
Magyarországról is sokan utaznak ki az ünnepségre

Az amerikai magyarok március 15-ére nagyszabásu ünnepséget terveznek Newyorkban *Kossuth* Lajos szobrának leleplezésére. Az amerikai magyarság körében *erre a célra meginditott gyüjtés eredménye eddig több mint 20.000 dollár* s a monumentális Kossuth-szobor, amely hatalmas tizenkét méter magas, lépesőzetes talpazaton fog állani, már majdnem elkészült *Horvay* szobrászmüvész mütermében. A szobrot Newyork legszebb helyére, a *River Side Drivere* fogják felállitani 1928 március 15-én.

Az amerikai magyarság nagy szeretettel várja Magyarország lakosságát is az ünnepségre. Az amerikai magyarok közül mintegy kétszázezren fognak felvonulni a szobor leleplezésére s az amerikai hatóságok az ünnepély alkalmával rendőri diszőrséget és katonai diszzászlóaljakat rendelnek ki. Ott lesznek az ünnepségen a legnagyobb amerikai szervezetek és egyesületek küldöttségei is, ugyhogy a rendezőség számitása szerint *legalább egymillió ember vesz részt az ünnepségen.* Az ünnepség szónoka *Newyork város polgármestere, Walker,* a szoborbizottság diszelnöke lesz, de ott lesz a szenátus, a képviselőház és a köztársasági elnök képviselete is.

Az amerikai magyar bizottság minden propagandalátszatot el kiván kerülni az ünnepséggel kapcsolatban és ezért március 15-ére nem a magyar kormányt, hanem *a magyar társadalmat hivta meg.* A magyar társadalom nevében a rendezőség *Apponyi Albert grófot kérte fel ünnepi beszéd mondására.* Egyben felkérték Apponyi grófot, hogy ő tolmácsolja a magyar társadalom számára az amerikai magyarok meghivását akkor, amikor a budapesti Kossuth-szobor leleplezésénél ünnepi beszédet mond.

A rendezőség nemzeti szempontból is igen nagy jelentőséget tulajdonit annak, hogy a magyar nemzet méltóképen képviselje magát a newyorki ünnepségen. A hatalmas amerikai méretü szoborleleplezés alkalmával Kossuth Lajos emléke lesz az az összekötő kapocs, mely harmónikusan egyesiti a magyar nemzetet a független amerikai nép lelkével. Az első amerikai honalapitásnál, a függetlenségi háborubban és az amerikai szabadságharcban magyar légiók véreztek élükön tiz magyar tábornokkal és közel száz magyar törzstiszttel. Amerika közönsége részére ez az ünnepség lesz a legmegfelelőbb alkalom a mult kapcsolatainak felelevenitésére. *Kossuth Lajos neve a függetlenség gondolatával terjedt el az amerikai polgárság tudatában, Kossuth Lajos volt Lafayette tábornok után a második idegen, akit az amerikai kongresszus meghivott, róla neveztek el városokat, róla irtak verseket, dalokat, regényeket Amerikában s beszédeit ma is tanitják az amerikai iskolás könyvekből. Ez az a történelmi idő, amelyet az amerikai történetiró Amerika «Kossuth-korszakának» nevez.*

Budapesten még októberben megalakul a rendezőbizottság, hogy előkészitse a magyar társadalomnak az amerikai ünnepen való részvételt. Az előkészitést a magyar-amerikai társaság vállalta. A rendezőbizottság elnökéül *Apponyi* Albert grófot kérik fel.

Nem az első javaslatok között tárgyalja a képviselőház a büntetőnovellát

Allitólag kettéválasztják a javaslatot és előbb a felsőbiróságok tehermentesitéséről szóló részt tárgyalják a parlamentben — Az igazságügyminisztérium egyenkint hallgatja meg a szakembereket

Pesthy Pál igazságügyminiszter az utóbbi napokban ismételten tanácskozott a felsőbiróságok vezetőivel és az igazságügyminisztérium ügyosztály-főnökeivel, hogy tisztázódjék az a kérdés, *milyen változtatáson mehet át a büntetőnovella.* Ezekből a bizalmas tárgyalásokról nem szivárogtak ki hiteles részletek, annyit azonban megerősitenek, hogy

az igazságügyminisztérium szükség esetén kettéválasztja a javaslatot és előbb azt a részt tárgyaltatja le a parlamentben, amelyik a felsőbiróságok tehermentesitését célozza.

Az értékhatárok uj megállapitására, valamint a sajtóvétségekre vonatkozó paragrafusokat az igazságügyminiszter — információnk szerint — *külön törvényjavaslatban terjeszti a parlament elé.* Kormánypárti körökben ugyanis mérlegelik a helyzetet, hogy az ellenzék nagyobb vita nélkül engedné át a felsőbiróságokkal kapcsolatos javaslatot. Ezzel a kormány elérné azt a célját, hogy gyorsitsa a munkát ott, ahol most a bünügyek tömege miatt nagy a zavar és még nagyobb a restancia.

A kormánypártban számolnak ugyan azzal, hogy az ellenzék ezt a leegyszerüsitett javaslatot is erős kritika alá veszi, mert az ellenzék tagjai már juniusban a javaslat igazságügyi bizottsági tárgyalásán sok érvet sorakoztattak fel a büntető novellának ama rendelkezései ellen, amelyek jelentősen csökkentik a fellebbezés lehetőségét, de kormánypárti felfogás szerint obstrukcióra nem fog sor kerülni.

Pesthy Pál igazságügyminiszter ragaszkodik ahhoz, hogy a büntetőnovella minél előbb törvényerőre emelkedjék. *Ezért jött váratlanul ezzel a javaslattal ez évi junius 8-án.* Mint ismeretes, másnap, junius 9-én összeült az igazságügyi bizottság, de már az első ülésen kiderült, hogy az ellenzék nagy harcra készült fel a javaslat ellen. *Rassay* Károly mondott elsőnek kritikát a büntetőnovelláról, majd más ellenzékiek vették át az iramot s ami nagyon tanulságos,

még kormánypárti képviselők is aggodalommal nézték ennek a javaslatnak több rendelkezését.

Junius 10-én a lapkiadók szindikátusának elnöksége kereste fel az illetékes fórumot és a sajtóparagrafus ellen sorakoztatta fel érveit. *Olyan arányokban kezdett kibontakozni a harc, hogy a kormánynak reménye sem lehetett a javaslat sürgős letárgyalására. Junius 13-án ugy oldották meg a kérdést, hogy pártközi megállapodással egyszerűen megszüntették a bizottsági tárgyalást.*

A büntetőnovella tehát ismét ott fog szerepelni a parlament igazságügyi bizottsága előtt és még hosszu idő telik el addig, amig megérik a plenáris tárgyalásra.

Pesthy Pál igazságügyminiszter — hir szerint — a pénteki minisztertanácson terjeszti elő a javaslat kettéválasztására vonatkozó tervét, az azonban már bizonyos, hogy *sem az egész javaslat, sem a két részre bontott büntetőnovella nem fog szerepelni az első törvényjavaslatok között az őszi ülésszakon.*

Egyébként arról értesülünk, hogy *az igazságügyminisztérium nem terjeszti ankét elé a büntetőnovellát, hanem az egyes szakemberekkel külön-külön fogja megvitatni a sajtóra vonatkozó paragrafust* s csak ennek a tanácskozásnak befejezésével önti végső formába a sajtóval kapcsolatos intézkedéseket.

A kommunista párt kizárja ellenzéki tagjait

Moszkva, október 13. *(Az Ujság tudósitójának távirata.)* A kommunista párt kizárja az ellenzéki frakcióhoz tartozó tagjait. Igy a moszkvai párt Trotzkij három hivét zárta ki. Leningrádon 57 disszidens párttagot fosztottak meg tagságuktól. Vidéken hasonlóképpen több városban kizárták az ellenzéki párttagokat. *(United Press.)*

HÁROM VEZÉRT KIZÁRTAK A KOMMUNISTA PÁRTBÓL

Moszkva, október 13. *(Wolff.)* A *Pravda* közli a kommunista párt központi ellenőrzőbizottsága elnökségének határozatát. A határozat *kizárja a pártból Preobrasenszkit, Szerebriakovot és Sarovot,* mert saját bevallásuk szerint pártellenes titkos nyomdát rendeztek be. A nyomdát nemrégiben fedezték fel Moszkvában.

Aljechin a tizenkettedik játszmát is megnyerte Capablanca ellen

Buenos-Ayres, október 13. *(Az Ujság tudósitójának távirata.)* Aljechin és Capablanca ma játszották tizenkettedik játszmájukat, amelyet ismét Aljechin nyert meg. Capablanca a 41-ik huzás után feladta a játszmát. Aljechin most már három játszmát nyert Capablanca ellen. *(United Press.)*

Vannak cipők

amelyek ugy néznek ki, mint amelyeket sohasem tisztitanak; azok viszont, amelyek naponta Meltonian kezelésben részesülnek, mindig ujak maradnak. Ez a krémek-krémje megőrzi a bőr üdeségét, mert mélyen behatol a pórusokba és amellett, hogy a cipő élettartamát meghosszabbitja, ragyogóan fényesit.

Vezérképviselő:
Kármán Marcel, Budapest,
IV, Veres Palné-utca 7. Telefon J. 451-75

Meltonian

mindenfajta cipő kitünő ápolója

Párisban – Budapestért!...

Az idegenforgalom eredményrevezető propagálása — Hogyan irányithatjuk az idegenek tömegeit a magyar fővárosba? — Komoly munkával nagy sikert tudnánk elérni

Ha valaki idegenforgalmi propagandát akar csinálni, annak először is három általános kérdést kell tisztáznia:

I. *Melyik az a közönség, amelyikhez szólni akar?*

II. *Hol kivánja vagy tudja elérni ezt a közönséget?*

III. *Milyen eszközökkel tud legerősebben hatni reá?*

I.

Budapest székesfővárosnak idegenforgalmi propaganda szempontjából *a legfontosabb terület Newyork mellett kétségkivül Páris.* Ez ma a világ középpontja, az országok keresztutja, ahová először látogat el minden utazó. Különösen az angol-szász világ vágyainak a netovábbja egy párisi utazás. Itt megállapodnak egy ideig és *itt határoznak további utiterveik felől.* Annak tehát, aki Párisból fogja irányitani a magyar idegenforgalmat, elsősorban az amerikai és az angol közönséget kell majd meghóditania. Azután jön csak a francia, spanyol, belga, holland és skandináv utasokkal való foglalkozás.

II.

Ezt az állandóan uton lévő közönséget természetesen lehetetlen saját otthonában megtalálni, ezért a következő helyeken kell elérni: 1. közlekedési eszközökön (hajó, vonat, repülőgép), 2. szállodákban és penziókban, 3. ott, ahol megtalálható minden angol-szász utazás közben: a bankjában, 4. az utazási irodákban, 5. a szórakozóhelyeken, 6. az utcán.

Ennélfogva *az akciót Newyorkban kell kezdeni és Calaisban kell folytatni.* A hajóról leszálló elsőosztályu utasokat névre szóló meghivó várja Budapest székesfőváros részéről. *A Calais—Páris vonaton kis plakátok és nagyszámu brosurák hivják fel a közönség érdeklődését. A nagyszállók halljaiban, az asztalokon és a falakon nyomtatványok és plakátok emlékeztetnek ismét arra, hogy lehetetlen Európát elhagyni anélkül, hogy az ember Budapestet látta volna.* Majd bankjában a Várat és a Margitszigetet ábrázoló müvészi plakát kelti fel a kiváncsi utas elragadtatását. Legfontosabb e tekintetben a Banker's Trust Co., Amerika egyik legnagyobb és Párisban legforgalmasabb bankja. El kell érni, hogy megengedjék, helyiségeiben plakátokat függesszünk ki és röpcédulákat helyezzünk el. Bankjából az utazó ellátogat az *American Express Co.*-hoz, vagy a *Th. Cook* céghez és megbeszéli európai utjának részleteit. Most azután ugy kell megszervezni a dolgot, hogy a hivatalnokok feltétlenül ajánlják a budapesti utat.

E célból érintkezésbe kell lépni egyrészt az irodák igazgatóságával. *Biztositani kell nékik a magyar közönséget, esetleg kizárólagosan az egyiknek együttmüködést felajánlani Közép-Európában, az esetre, ha ők élénken dolgozni fognak a mi érdekünkben.* Ugyanekkor azonban hivatalnokaikat is egyenkint és személyesen kell serkenteni, az eladott jegyek után járó prémium segitségével. Szórakozóhelyeken a fény-reklám eléggé hatásos eszköz, különösen például egy olyan tipikusan amerikai helyen, mint a *Madelaine-Cinéma,* ahol a feliratok is angol nyelven jelennek meg a vásznon. Végül az utcán is ujra meg ujra számon kérhetjük azt a kötelességet, hogy Budapestre el kell jönni, hatalmas plakátok, esetleg transzparensek segitségével: mindezt természetesen az anyagi lehetőségek döntik el.

Ennek a részletes, nagy munkának az előfeltétele és betetőzése is, talán ezen kellett volna kezdenünk, a *központi iroda.* Európa minden államának van ilyen irodája Párisban, a város szivében, csak Magyarországnak nincsen még. Ha talán a pénzügyi viszonyok egyidőre lehetetlenné teszik azt, hogy *Budapest városa saját helyiséget nyisson,* mondjuk az Avenue de l'Opérán, legalább azt feltétlenül el kell érni, hogy iróasztalt és helyet kapjunk a *Cie des Wagons-Lits* hatalmas helységeiben, éppen ugy, mint az osztrákok. Ők is igy oldották meg ezt az igen fontos problémát.

III.

Ez különben szoros összefüggésben van azzal a kérdéssel is, milyen eszközökkel csinálhatunk eredményes propagandát? Válasz: szóval, irásban és plakátokkal. *Az élőszó mindig a leghatásosabb. Az eleven szónak eleven ereje, meggyőző hatalma a legjobb fegyver.* De csak akkor lehet közvetlenül érintkezni a világban bolyongó, mindig uj érdekességet kereső angliussal vagy yankeevel, ha fogadjuk őt irodánkban, mutathatunk neki képeket, statisztikát, szóval, ha van alkalmunk arra, hogy fantáziáját működésbe hozzuk. Az alkalmat pedig rendszeresiteni kellerre való a központi iroda.

A brosurákat, a nyomtatványokat azután *ott terjesztjük, ahol nem lehet mindenkivel személyesen beszélni: vonat, szálloda stb., mint azt már láttuk.* A müvészi plakátok ugyanezt a célt szolgálják. Igen fontos azonban, mint azt már *Magyar* Miklós ur pompás és élesenlátó cikkében kifejtette, hogy a szöveget ügyesen fogalmazzuk meg, az amerikaiaknak hazulról magával hozott, speciális reakciónak teljes ismeretével. Személyes tapasztalatból tudom, hogy például ilyen egyszerü mondat, mint: *«Hungary, the country of the music»* igen nagy hatással van az eredetit, máshol nem találhatót kereső *pittsburgira* vagy *chicagóira.* Ami a füzetes ismertetőket illeti, az Idegenforgalmi Hivatal által eddig kibocsátottak minden tekintetben kiválóak és mintaképül szolgálhatnak.

A sajtó megmozgatása már nehezebb kérdés, mivel költséges mulatság. *A jövő kampány előkészitéséhez azonban igen fontos volna szép, bő és gazdagon illusztrált cikkeket elhelyezni az Illustrationban.* Állandó összeköttetést kell teremteni azonkivül a Newyork Herald kontinentális kiadásával. *Ebben havonta kétszer jelenik meg csehszlovák oldal.* Magyar oldalra is szükség volna legalább ennyi időközönként. Természetesen ebbe az akcióba szállodáinknak, balatoni fürdőinknek, Lillafürednek stb. is hathatósan be kell kapcsolódniok.

Ime, ez röviden és körvonalaiban az első tervezet annak a számára, aki a főváros szineit Párisban képviselni fogja. Ez felelősségteljes munka, mivel nemcsak gazdasági érdekekről van szó. *Ahány idegen jön hozzánk, annyi uj barátunk támad. Csodálatos dolog a magyar föld varázsereje, csodálatos tünemény a magyar nép, a világ legliraibb népe.* Az idegen nehéz szivvel távozik el tőlünk, de amig él, el nem felejti, hogy van egy magyar igazság, álmodozó, dalos, költői, de büszke és vitéz nép igazsága, amelynek beteljesedése minden nemes embernek közös ügye.

Kőves Tibor,
a Sorbonne doktora

Aláirták Lengyelország 70 millió dolláros kölcsönét

Jövő héten kezdik meg a jegyzését

Newyork, október 13. *(Az Ujság tudósitójának távirata.)* **Az a banktrust, mely a lengyel kölcsönben érdekelt bankszindikátust vezeti, közzéteszi, hogy a kölcsönt a jövő hét folyamán fogja felfektetni 92 dolláros kurzuson.** *(United Press.)*

Washington, október 13. *(Az Ujság tudósitójának távirata.)* **A lengyel követség jelenti, hogy Lengyelország 70 millió dolláros kölcsönére vonatkozó szerződést aláirták.** *(United Press.)*

KÉT VILLAMOSJEGY: A RANDEVU BIZONYITÉKA

ELKÉSETT TÖRTÉNET EGY NYÁRI KALANDRÓL MÁR A VÁLÓPER IS VÉGET ÉRT

A történet már régebben esett meg és aktualitást talán csak az ad neki, hogy már a válópörnek is vége. Megirásra az esetet rendkivülisége teszi érdemessé, meg az a tanulság, hogy semmisem marad kideritetlen, minden turpisság előbb-utóbb napfényre kerül.

A nyáron történt, egyikén azoknak a nyomasztó meleg napoknak, amikor enyhülést csak a gondosan elfüggönyözött hüs szobák, a strandfürdők és a budai hegyek árnyékos sétányai adtak. Ezen a napon az egyik keresett budapesti ügyvéd lakására beállitott egy gazdag gyáros. Az ügyvéd nem volt otthon és hogy a mindenképpen kivánatos ügyfél el ne unja a fiskális várakozását, őnagysága, az ügyvéd felesége fogadta és igyekezett szórakoztatni.

Az asszony Budapest egyik irigyelt szépsége, öltözködésével divatot diktáló. A peres ügyekben tárgyalni akaró gyáros bizony nem is haragudott, hogy a fiskális helyett a szép asszonnyal tárgyalhat és ugyancsak belevetette magát az udvarlásba. Bókjait, széptevését szivesen fogadták és a mind hosszabbra nyuló beszélgetés alatt őnagysága elárulta, hogy a Hüvösvölgybe készül ismerősei látogatására. Az ur nyomban felajánlotta kiséretét, őnagysága azonban visszautasitotta, végül is megállapodtak, hogy a villamos-vasuti végállomásnál találkoznak.

Később, amikor az asszony férje kliensével talán már a Hüvösvölgy erdei utait, füves tisztásait járhatta, hazaérkezett az ügyvéd. Irodájában a forró nyári délután nem várta senki, a lakása is üres volt, elhatározta tehát, hogy kimegy az ismerősökhöz a Hüvösvölgybe, ahová felesége is eligérkezett.

Meg is indult, a villamoson el is gondolkodott, hogy mily szépen eltölti majd az idejét. Elmegy az asszonykájáért, sétálnak egyet, azután beülnek valamelyik kis budai kocsmába. Közben ki is ért a Hüvösvölgybe, fürgén nekivágott az utnak és percek alatt ott volt a villában, ahol a feleségét sejtette. Az asszonyt azonban nem találta ott, nem is járt arra. Nyomban visszafordult, mert fel kellett tennie, hogy felesége otthon várja és talán ideges és türelmetlen, amiért oly soká nem mutatkozott. Már alkonyodni is kezdett és bármilyen gyorsan haladt is a villamos, lassu volt neki, mert mindenáron otthon szerelett volna lenni. Végre megérkezett a Széna-térre, éppen elindult egy kocsi, amelyik épp a lakása elé vihette volna. Utánaeredt és a már robogó kocsira felugrott. Amint a kocsi belsejébe ért, a felesége lépett elé:

— *Drágám, hogy kerülsz ide?*

Leültek, a férj boldogságában, hogy megtalálta az asszonyt, körül se nézett, hanem elmesélte a történteket. Eközben odaért a kalauz.

— *Jegyeket tessék!* — szólt.

És kérdezetlenül hozzátette: *Őnagyságának már megvan!*

Átadta a férjnek a jegyet és tovább ment és amint eltávolodott, az ügyvéd utána tekintett és észrevette a kocsi másik végében a gyárost, irodájának egyik legértékesebb ügyfelét.

— *Szivem, megengeded, egy nagyon kedves ügyfelem van itt* — szólt az asszonynak —, majd idehozom.

Felállt, üdvözölte és megkérte, jöjjön vele, hogy bemutassa a feleségének. A gyáros természetesen nyomban felállott és igen udvariasan meghajolt őnagysága előtt, megfogta kacsóját és finom csókot lehelt rája. Egymás mellé ültek és hármasban kezdtek tanakodni rajta, miként lehetne a véletlen találkozást kellemes esti együttléttel megpecsételni.

Ebben a pillanatban lépett eléjük a villamosellenőr.

— Kérem a jegyeket!

A férj odaadta a jegyét, az ellenőr átlyukasztotta. Őnagysága látható zavarba jutott.

— *Hol a jegyem* — futott ki a száján. — Az ellenőr, aki közben már átvette a másik férfi által nyujtott jegyet, *a világ legközömbösebb hangján válaszolt:*

— *Rendben van, itt a két jegy!*

— *De hogy kerül a te jegyed az általad ismeretlen urhoz?* — kérdezte rosszat sejtve a férj. — *A helyzet menthetetlen volt.* Mindhárman felugrottak a helyükről. *A bűnösök magyarázkodni kezdtek, de mindjobban belezavarodtak a dologba.* Végül is az asszony mindent bevallott, a gyáros kijelentette, hogy rendelkezésre áll.

— *Ezek után elválunk!* — mondotta a férj.

Másnap a válókeresetet annak rendje és módja szerint be is adták, az eljárás már véget is ért, a házastársak már idegenek egymás számára, a férj folytatja a hivatását, az asszony fehérnemüt árul egy igen elegáns belvárosi boltban és a harmadik — a harmadik eltünt, mert férje egy asszonynak, aki az egész történetről mit sem tud.

Tanulság: *Szerelmesek ne utazzanak villamoson.*

APRÓ TRAGÉDIÁK

A szobor

Az ember ugy elgondolkozik, kérem szépen. Határozottan elgondolkozik. Hogy például milyen kicsiségeken mulnak a dolgok. Milyen narancshéjakon. Hogy például milyen kicsiségen fordult meg az a dolog, az én barátomnak nincsen szobra. Hogy milyen jelentéktelen apróságnak köszönheti, hogy nincsen szobra.

Pardon! Egy pillanatig se méltóztassék arra gondolni, hogy ez talán beképzeltség a részéről. Szó sincs róla! Az a szoborügy egészen komoly dolog, barátom költői nagyságát lett volna hivatva hirdetni s aki az ötletet felvetette, nem volt kisebb ember, mint — ő maga. Ötödik gimnazista korában. Mikor az első versét felolvasásra elfogadta a felsőlövői ág. hitv. ev. főgimnázium Berzsenyi önképző-köre. Igen, kérem!

Határozottan érezte akkor, hogy ez kötelessége. Hogy költői nagyságát meg kell örökiteni. Az utókor számára. Ezt közölte is több jeles honpolgárral, akik szintén ötödikesek voltak. És mondhatom kérem, hogy mind helyeselték. Csak egy nem, de ez nem számitott. Az ismétlő volt. Meg is alapitottuk a szoborbizottságot.

A bizottság első ülésén kialakult a terv. Szobrászmüvészre nincs szükség. Ellenben:

A bizottság minden tagja tartozik:

1. hazulról ólomedényeket lopni;
2. a zsebpénzből tiz fillért gipszre beszolgáltatni.

Nem azért mondom kérem, de a bizottság nagyszerüen tudott lopni. A szoborhoz szükséges ólom együtt volt egy hét alatt. A gipszre való tiz fillérek kevésbé. Azokat sokkal nehezebben hozták.

De hála a megörökitendő nemeskeblüségének ez a tőke is összegyült. Azt nem lehetne mondani, hogy csenés által, de mindenesetre — szóval, hagyjuk. Az a fontos, hogy felvirradt a dicső nap hajnala.

A bizottság lakásomon összeült. Az ünnepélyes gyülekezet előtt, az asztal közepén egy hatalmas *vajdling* állott. Tele gipsszel.

Meghatottság ülte meg a szobát.

A bizottság elnöke szólásra emelkedett:

— Tisztelt Szoborbizottság! Az emlékmü elkészitésére mindent előkészitettünk. Itt áll a gipsz. Én azonnal vizet öntök belé és masszát gyurok belőle. Ha a massza kész lesz, megörökitendő költőtársunk belenyomja az arcát s amig lélegzettel birja, ki se huzza. A gipszben megmarad arcának negativ képe és abból majd kiöntjük az «érc» szobrot.

Költőtársunk komolyan és meghatottan hallgatott. Az elnök meggyurta a masszát, azután ünnepélyesen igy szólt:

— Szeretett költőtársunk, aki most arcát ide beledugja: éljen, éljen, éljen!

S a következő pillanatban belenyomtam költőtársunk arcát a gipszbe.

*

Nem tudom, meddig nyomtam. De egyszerre csak barátomban elfogyott a szusz. Akartam kihuzni: Nem jött.

Fuldokolt. Beleragadt a gipszbe.

Süketen, vakon támolygott. A vajdlinggal az arcán.

A szoborbizottság nekem esett. Fele a költőt huzta hátra, fele a vajdlingot előre.

A vajdling nem mozdult. Az ájulás környékezte az ünnepeltet.

A bizottság jegyzőjének mentőötlete támadt. Felkapta a szeneslapátot és nagyot a vajdlingra vágott. Abban a pillanatban az egész csillagos égbolt a vajdlingba költözött, de az én barátom egyszerre levegőhöz jutott.

Gyorsan lefektettük. Konyhakést hoztak. S a konyhakéssel leborotválták róla a — szobrot.

Amikor megvolt, az elnök ünnepélyesen felállott:

— Be kell jelentenem, hogy feledékenység történt. Ünnepelt költőtársunk arcát — mielőtt bedugtuk a gipszbe — elfelejtettük — *beolajozni.*

*

Tetszik látni kérem, ilyen csekélységeken mulnak a dolgok. A barátom szobra például egy deci olajon hiusult meg. Egy deci olajon!

Az ember ugy elgondolkozik, kérem. Határozottan elgondolkozik...

Vándor Kálmán

Fájdalomtelt szivvel tudatjuk, hogy szeretett férjem és apánk

Glöckner Jakab

hosszas szenvedés után elhunyt Folyó hó 14-én, pénteken délután fél 3 órakor temetjük a rákoskereszturi izr temető halottasházából.

Özv. Glöckner Jakabné szül. Armuth Cili felesége, Szidi és Sári leányai.

Mélységes fájdalommal közöljük rokonságunk nevében is, hogy szeretett jó férjem, kedves testvérünk

Arany Ákos

folyó hó 12-én, rövid szenvedés után meghalt.

Pénteken délután 4 órakor temetjük a kerepesi-uti temető halottasházából.

Özv. Arany Ákosné szül. Schauer Margit, Arany Irén, Arany Olga

---

Rózsa Bernát, Preisz Izidor, Pátkai Dezső, Wieg Fülöpné szül. Linka, özv. Andor Imréné szül. Gizella mint gyermekei, ugy a maguk mint az egész rokonság nevében fájdalommal jelentik, hogy szeretett édesapjuk, a legjobb apa, nagyapa, dédapa és rokon

Preisz Ármin

magánzó

e hó 13-án, életének 86-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogult földi maradványait e hó 14-én, pénteken délután fél 3 órakor helyezzük a rákoskereszturi izr. temető halottasházából örök nyugalomra.

Nyugodjék békében!

Beszélgetés Horvay János szobrászmüvésszel

A budapesti és newyorki Kossuth-szobor alkotójának vallomásai, legszebb álmainak beteljesülése előtt. Látogatás a rókushegyi müteremben

Még egy hét... A monumentális szoboralkotás már ott áll az Országház előtt, hatalmas talapzatán és minden járókelő megáll már egy pillanatra, levett kalappal Kossuth márványbayésett alakja előtt.

A munka még lázasan folyik. A fakerités mögött szünet nélkül csattog a véső. Most már nincs pihenő. Huszonöt kőfaragó és munkás dolgozik szakadatlanul, éjjel és nappal, hogy a nagy mü november 6-ára elkészüljön, mert országraszóló ünnepséggel ekkor leplezik le Kossuth Lajos szobrát, mely a mult közönye és nemtörődömsége, különleges és érzékenyen számbajövő politikai szempontok miatt husz esztendeig nem kerülhetett méltó helyére, a magyar törvényhozás palotája elé.

Most végre eljutott idáig. A beteljesülés gyönyöre, az élmény nagyszerüsége mozgatja a sváb kőfaragók ügyes kezét a fehér márványfigurákon.

A mester, *Horvay* János szobrászmüvész, kora reggeltől késő estig ott van a szobor tövében, az izgalom, a belső tüz, a remegés nem hágy nyugtot neki, minden idege a munkáé, melyet halk szóval, a müvészi elképzelés hipnotikus állapotában irányit, amelyre vigyáz féltően, aggódó szivvel, a teremtő müvész körültekintésével.

Minden gondolata, minden öröme és minden fájdalma, bizalma és csüggedése, lelkesedése és kétségbeesése, boldogsága és boldogtalansága ez a szobor Horvay mesternek, aki fekete felöltőjében, kemény kalapjában, minden vésőcsapásra felfigyel, utasit és utbaigazit, kutató, figyelő szemét ezerszer végigfuttatja a szobor alakjain.

*

Dél felé járt az idő, amikor megzavartuk a Mestert a gerendák és kövek összevisszaságában. A szobor utolsó, óriási fedőlapját csigázták éppen a munkásai verejtékezve, nagy óvatossággal. Horvay a szobor elé vezetett és temperamentumosan, tüzzel igy beszélt a Kossuth-szoborról:

— Ebben a szoborban benne van a nagy magyar tragédia. Mindig elbuktunk, amikor valami nagyot akartunk, Rákóczi és negyvennyolc egyaránt az örökösen viszatérő magyar tragédia felvonásai. A szobor minden figurában kifejezésre akartam juttatni, amit az egészben képviselt az ember. Kossuth Lajos alakja szimbólikusan van elképzelve, a szobor Kossuthot, mint magvetőt ábrázolja. Jobbra tőle elsőnek Batthyány Lajos gróf figurája van, a mártiré, mellette Szemere Bertalan, az intrikus, azután Deák Ferenc alakja következik, aki csendesiti a lobogó vérmérsékletü Mészárost és bölcseségével hatni akar reá.

Kossuth figurájától balra *Széchenyi* István gróf áll ökölbeszoritott kézzel, mig egyik keze kardja markolatján nyugszik.

A nap élesen megvilágitja *Eötvösnek*, a poétalelkü kultuszminiszternek a portréját, mellette áll *Klauzál* Gábor és a sor legvégén Eszterházy, akit Kossuth maga mellé vett első független felelős magyar minisztériumába, pedig jól tudta róla, hogy nagy barátja a Habsburgoknak.

*

A nagy mü architekturájáról, plasztikai elgondolásáról beszélgetünk.

— Az egész széles sikokban van elgondolva — mondja a müvész — teljesen ujszerüen, a régi sablonoktól eltérően. A főalakot lehoztam a többiek közé és fent csak egy-egy párkány van, melyet megszakit Kossuth kiemelkedő figurája.

A szobor alapzata óriási kövekből van összeállitva. Mindegyik alapkőnek a sulya legalább hetven-nyolcvan métermázsa.

— Soha Magyarországon ilyen hatalmas darabokat nem bányásztak. Hallatlan munkába és erőfeszitésbe került a Pestre hozataluk Esztergom megyéből, ahol kitermelték őket.

A szobor hátsó része a szabadságharc apoteózisa. A müvész a beteljesülés mámorában magyaráz tovább.

— Ez itt egy bucsuzó anya a gyermekével, mellettük a harcba induló hitves, akinek oldalán a lelkesedés szimbólumaként egy dobverő ifju áll, hozzájuk simul az apa figurája a csaták bizonytalanságába távozó fiuval, dacosan kiemelkedik a csoportból a forradalom allegóriája és a kép egy haldokló magyar honvéd megmintázásával lesz egységes egész. A csoportra reáhull egy rózsakoszorus trikolór.

— Egy vers inspirált erre az elképzelésre. Néhány sor, amit bevéstünk a csoport talapzatába.

— A Kárpátoktól az Aldunáig egy bősz üvöltés, egy vad zivatar.
Szétszórt hajával, véres homlokával áll a viharban maga a magyar!

*

Ujra előremegyünk a szobor főalakjaihoz. Kossuth, Szemere, Deák és Mészáros márványtestén otromba szürke takaró, a többiek tisztán ragyognak a napsütésben.

Horvay fölkiáll, kedélyesen, barátságosan:

— Herr Steinmetz, sind Sie so freundlich, decken sie ab den Batthyány!

A szorgalmas sváb felkuszik a szoborra és a müvész egy pillanat mulva hittel és fanatizmussal magyarázza, hogyan képzelte el a mártir Batthyány alakját.

— Ő a végnélküli tiltakozást reprezentálja a törvénytiprással szemben. Kezében ott a törvénykönyv, melyért meg kellett halnia, mert betartotta esküjét és a törvényt.

Én minden idegszálammal ugy érzem, hogy a szoborban megtaláltam a kor levegőjét, hangulatát, lelkét. Nem az a fontos, hogy a szobor tömegeket tudjon harcba vinni, hanem az, hogy a lélekre maradandó hatásu legyen a kompozició.

Egy katonatiszt hallgatja mellettünk a mester előadását. Bemutatkozik. Ungár báró, a monarchia legifjabb Mária Terézia-rendes kapitánya, aki mint hadnagy kapta meg ezt a legszebb kitüntetést. Elragadtatva gratulál a müvésznek, aki most már azokról a rettenetes gyötrődésekről beszél, melyek közepette a mü megszületett:

— Husz éve kaptam meg a megbizást a Kossuth-szoborra és két évtized óta, szinte szünet nélkül ennek élek, ezen munkálkodtam. Mindig volt vele valami dolgom, sőt még most is van, hiszen tisztitani kell az alakokat, el kell végezni még az utolsó simitásokat. Kinlódtam, mardostam magam az utolsó percig és bizony nagyon sokszor éltem át válságos, idegeket őrlő izgalmas napokat, mig a megvalósulásig eljutottam. A leleplezés terminusa már ki volt tüzve, nem voltak még itt az alapzat kövei, azután megérkeztek és a munka izgalmában elszakadt a felvonó lánc. A mázsányi suly pedig az egyik alakra esett. Rémületünkben majdnem megdermedtünk valamenynyien, de a végzet különös kegyelméből semmi baj nem történt. Csütörtökön hajnalban félnégykor végre minden elkészült, a szobor fel volt állitva.

*

Horvay mester ideálisnak tartja a szobor elhelyezését. Az volt a vezérlő gondolat a felállitásnál, hogy óriási távlata legyen a szobornak, amit minden tekintetben sikerült is elérnie.

Fáj neki és elszomoritja, hogy már most gáncsolják, támadják. És előtör a lelkéből egy felkiáltás:

— Ez nem a lemondás szobra, hanem a lelkesedésé! És bizonyos vagyok benne, hogy el fognak némulni az ellenségeim, ha lehull a lepel...

Azután halkan, elgondolkozva tovább mesél:

— A szobor első részén sokat változtattam az eredeti elgondoláson. A hátsó rész terve azonban mindjárt kristálytisztán kialakult bennem és a modellen nem is változtattam soha többé. A négyméteres figurák a legszebb ruszkicai márványból lettek kifaragva. Nagyrészük már 1914-ben készen volt. Az alakok két darabból vannak ugyan, de kémiai uton ugy össze lesznek illesztve, hogy nem is lehet majd észrevenni. A megmintázásuk körülbelül egy és fél évig tartott. Legutoljára a Kossuth figurája maradt, ennek a márványát csak nemrég kaptam meg Ruszkabányáról.

— Munkámat természetesen komoly, mélyreható történelmi tanulmányok előzték meg. Igy született meg magának a szobornak a gondolata is: Kossuth és az első független magyar minisztérium. Ugy érzem, hogy ez a szobor nem egy párt céljait szolgálja, hanem az egész nemzet lelkét, akaratát szólaltatja meg. Ez a nemzet nagy feljajdulását akarja kifejezni.

Ezeket mondotta a Mester a Kossuth-szobor tövében, munka közben, élete legnagyobb élményének előestéjén.

*

Sötét este van Horvay János szobrászmüvész villájában vagyok, a Rókushegy ihletetadó magányosságában, ahol az alkotást az illatok és szinek harmóniája lenditi előre. Itt megismertem Horvay Jánost, az embert, akinek gazdagságáról legendákat mesélnek, aki ugy él itt e messzi helyen, mint egy remete, elvonultan, dolgozva, csodálatosan szép lelki emócióktól fütötten.

A müterme — mint egy kis muzeum. Száz és száz modell. Rengeteg siremlék vázlata, másolata. Itt van Bagó, a János vitéz furulyázó Bagója, nyája mellett, az egyik sarokban Luther szobra áll, a germán erő szimbóluma, egykori kosztümben, a bibliát a szivéhez szoritva. Odább az öreg Calvin müvészi szobra, amivel Horvay husz évvel ezelőtt világsikert aratott és 15.000 svájci frankot keresett. Másutt egy álló Beethoven, fürdőköpenyben. Ennek modellje maga a szobrász volt, aki fürdőjéből kijövet megpillantotta magát a tükörben.

Horvay mester egyedül lakik a pompás villában. Négy szoba a földszinten, négy az emeleten. Sok puha szőnyeg, antik butorok, egyszerüség. A falak mind hófehérek. Gyönyörü könyvtár, szép képek, költői rendetlenségü dolgozószoba, felséges erkélyek kisértetiesen szép kilátással a lámpások millióival megvilágitott dübörgő nagyvárosra és a budai hegyek csendes, templomi hangulatu birodalmára.

*

Szilvórium kerül elő és a müvész-házigazda magáról beszél. A Kossuth-szoborral kezdi.

— Harmincötéves voltam, mikor ezt a munkát megkaptam. Még botorkáltam a nagy célok felé, még nem volt meg a kellő élettapasztalatom. És bizony sokszor kérdeztem magamtól kétségbeesetten: Vajjon meg tudom-e csinálni, amire vállalkoztam. Voltak pillanataim, amikor nem bántam volna, ha megsemmisülök. Mert kezdetben nem sikerült ugy a dolog, ahogy elgondoltam. Aztán jött a genfi reformáció-emlékmü pályázata. Itt óriási sikert arattam. Százegy pályázó közül a második lettem és felhivtak szükebb pályázatra. Müvem ott van a genfi muzeumban. A siker önbizalmat és uj erőt öntött belém.

Hogy él, mi az öröme, a szórakozása, a passziói milyenek, mennyit dolgozik és utazik-e sokat?

— Általában ugy élek, mint egy remete. Hatkor kelek, hétkor lesétálok a szobromhoz és dolgozom, dolgozom. Ha befejezem, ujra mint ember élhetek. Mindenekelőtt lefekszem és két hétig ki sem mozdulok a hajlékomból.

Nézem az arcát. Mosolygó kék szeme, hullámos, dus szőkésbarna haja, gondosan ápolt kis angol bajusza van Horvay Jánosnak és egész lényéből most derü, nyugalom és megelégedettség árad.

— Azt is elmondhatom, folytatja, hogy igazán boldog ember vagyok. Boldog vagyok, hogy a szobor igy sikerült. Ha nem igy lett volna, elpusztultam volna. Öt éve keveset utazom, azelőtt sokat barangoltam Európában és a nagy világban. És négy hét mulva indulok Amerikába!

Hörpint egyet a jó szilvóriumból, aztán a nagy és ritka beteljesülések felett érzett öröm extázisában beszél, szinte önmagának, ifjuságos hévvel.

— A jövő hónapban viszem a newyorki Kossuth-szobrom bronzba öntött részeit Amerikába. Havreből indulok, francia hajón. Az amerikai Kossuth-szobor a szónokló Kossuth alakját jeleniti meg, balján Washington kardjával, amit az amerikai nemzet ajándékozott neki, hódolata jeléül. Tavasztól nyárig dolgoztam ezen a müvemen. De maradjunk a tárgynál. Kossuth figurája alatt reliefek vannak. A egyik relief Kossuth megérkezését örökiti meg a Brovdwayon, a másik azt a pillanatot, amikor az amerikai tüzérség üdvlövésekkel fogadja őt, a harmadik pedig a debreceni detronizációt. Még egy szobor csoportozat is lesz rajta: Egy öreg magyar paraszt, aki megáldja hadba induló fiát. Ez zászlót ragad és elindul Kossuth beszédjének hatása alatt. Rákosi Jenő, a szoborbizottság elnöke azt mondotta a szobromra: Csak egyet sajnálok. Azt, hogy a legjobb magyar Kossuth Newyorkban lesz.

*

Meghatottan emlékezik vissza gyermekkorára, mely egyuttal a legkinzóbb, legfájdalmasabb emléke az életének. Három év egy istenhátamögötti tiroli faluban, a legteljesebb szellemi elnyomottságban, a jámbor és tudatlan hegyilakók között. Fafaragást tanult itt Horvay János, a szorgalmas Hergottschnitzerektől, elkeseredetten, szomorusággal telten.

— A legszomorubb életem volt ott, ugy éreztem magam, mintha eszkimók közé keveredtem volna. Rettentő küzdelem volt az életem. De amikor még mindig fiatalon hazajöttem, már nem voltak többé küzdelmeim. Nem voltam még 25 éves, amikor a ceglédi Kossuth-szobor 50.000 aranykoronát hozott a tarsolyomba, ami akkor nagy summa volt. Aztán jött a pécsi Zsolnay-szobor, a kassai honvédszobor, — de a főterrénumom mégis csak a temető. Rengeteg siremléket állitottam föl. Aztán megszereztem magamnak ezt a telket és megépitettem ezt a házat, hogy a világtól elvonultan dolgozhassak, tanulhassak. Szeretem a könyveket — van vagy kétezer, szeretem a nagy mindenséget, szeretem a kertem fáit, amiket nagy gonddal felneveltem, szeretem a virágokat, valamikor nagy-nagy szenvedélyem is volt a kertészkedés. És szeretem a muzsikát és szeretem Rodint, akit nem is szeretek, hanem imádok és mindig hozzá fordulok, ha nagy problémák foglalkoztatnak. Őhozzá küldök forró fohászt. Őt tartom a XX. század legnagyobb emberének. Egy Rodin-imádó vagyok, mert ő igazi eszménykép, aki igazán erős kézzel nyult hozzá az anyaghoz, hogy világot teremtsen magának.

Valamikor kövér ember volt Horvay mester. A kommün előtt 90 kiló volt a sulya, de az izgalmak, a belső vivódások 57-re fogyasztották szegényt. A kommunisták el akarták venni tőle a Kossuth-szobor márványfiguráit az ifju szobrászok részére, hogy ezek Lenineket és Trotzkijokat faragjanak belőlük. Ez rettenetesen megviselte.

Csak egy igaz barátja van: Farkas Imre. Megértő, hüséges pajtása, legjobb cimborája, husz év óta.

Ime, ez a portréja. Már künn vagyunk a parkban, mely az éjszakában is gyönyörü, inspiráló. Csillagos ég a fejünk felett, sárgult falevelek zizegnek a lábunk nyomán. Szobrok sziluettjei a lombos fák tövében, a hold sápadt világosságával telehintve. Indiáról, Japánról, Kináról beszél a müvész, idemegy Amerikából uj élmények, uj impressziók után.

Megemeli a kalapját az édesanyja és édesapja márványba öntött alakja előtt. Aztán csöndesen kifelé ballagunk.

Vásárhelyi Gyula.

Ugron Gábort kérik fel a takarékossági bizottság elnöki tisztségének vállalására

Teleszky János lemondása óta az Országos Takarékossági Bizottság csak kis ideig tudott eleget tenni feladatának, mert a bizottság uj elnöke, *Vértessy* Sándor dr. volt pénzügyi államtitkár a kabinetiroda főnöke lett és igy az elnöki tisztségről ő is lemondott. A bizottság és a kormány tagjai között különben is több ügyben merült fel kisebb-nagyobb jelentőségü nézeteltérés, sőt mint ismeretes, *Teleszky* János ny. pénzügyminiszter is azért mondott le elnöki állásáról, mert *javaslatait főbb kérdéseknél több izben nem tette magáévá a minisztertanács.* Az ő távozásával és *Vértessy* államtitkár elnökségével enyhült egy időre ez a viszony.

Amióta a szanálás hivatalos munkáját befejezték és gazdasági téren megváltozott az ország helyzete, kereskedelmi és a fizetési mérleg passziváinak növekedésével *ismét felmerült a takarékossági bizottság munkájának szükségessége.* Pénzügyi körökben ugy tudják, hogy *a kormány rövidesen gondoskodik a takarékossági bizottság átszervezéséről és kinevezi annak uj elnökét.* Arról van szó, hogy

Ugron Gábort kérik fel erre a tisztségre.

Az ő személye, az illetékesek megitélése szerint, egyaránt a legalkalmasabbnak látszik a multban felmerült differenciák kiegyenlitésére.

*

MAYER JÁNOS ÉS HUSZONÖT KÉPVISELŐ UTAZNAK ERDŐCSOKONYÁRA NAGYATÁDI SIRJÁHOZ

Nagyatádi Szabó István sirjánál az elhunyt kisgazdavezér halálának évfordulóján ezévben is emlékünnepélyt rendeznek a kisgazdaképviselők. Az ünnepség *október 30-án* lesz *Erdőkocsonyán* s oda *Mayer* János földmivelésügyi miniszter vezetésével a kormánypárt tagjai közül összesen mintegy huszonöten utaznak el. A sirnál *Csizmadia* András és *Rubinek* István képviselők mondanak emlékbeszédet.

Özv. Goldschmidt Frigyesné szül. Stein Etelka a maga és egyetlen gyermeke: Gergely Vincéné szül Goldschmidt Rózsika, vele: Gergely Vince, unokái: Évike és Klárika nevében mélységes fájdalomtól megtört szivvel jelenti, hogy hőn szeretett férje, az odaadó és jóságos apa, nagyapa és rokon,

Goldschmidt Frigyes

családjának és a munkának szentelt életének 69-ik és boldog házasságának 43-ik évében 1927. évi október hó 29-én jobblétre szenderült.

Drága halottunk hült tetemét 1927. évi október hó 31-én, délután 3 órakor kisérjük utolsó utjára a rákoskereszturi izr. temető halottasházából.

Budapest, 1927 október hó 30-án.

Nyugodjék békében!

Dr. Goldschmidt Zsigmond (Vukovár) fivére, dr. Goldschmidt Zsigmondné szül. Reich Ella sógornője, dr. Rajna Leó és Rajna Ottó unokaöccsei és a nagyszámu rokonság

---

Gergely és Goldschmidt cég és annak tisztviselőkara mélységes megrendüléssel jelenti, hogy cégünk egyik megalapitója és beltagja

Goldschmidt Frigyes ur

hosszas kinos betegség után elhunyt.

Önzetlenség, becsületesség jellemezte egész élete munkáját

Jóakaró irányitója volt mindannyiunknak, kik az ő példás buzgalmából, puritán jelleméből meriteztünk erőt és szeretve tiszteltük nemes egyénisegét.

Budapest, 1927 október hó 29-én.

Nyugodjék békében!

Szőke Imre müépitész és **Szőke Janka** gyermekei ugy a maguk mint a mélyen sujtott rokonság nevében megtört szivvel tudatják, hogy drága jó édesanyjuk

özv. Schwarz Vilmosné

folyó hó 29-én, 78 éves korában, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült.

Temetése vasárnapon, folyó hó 30 án délután fél 4 órakor lesz a rákoskereszturi izr. temetőben

Testvérei, menyei és unokái.

Emlékét igazi kegyelettel fogjuk megőrizni!

PESTI KIS TÜKÖR

Irta Szőllősi Zsigmond

Hajótörés

A köteles lehangoltsággal, de őszintén szólva minden különösebb meglepetés nélkül olvasom, hogy a Principessa Mafalda hajótöröttjei nemcsak a legelemibb udvariasság, de a legelemibb emberség parancsait se respektálták, mikor a mentőcsónakok és a mentőövek felé igyekeztek. Az urak közül senki se vonult félre a hölgyek sietős utjából és olyan se akadt, aki a veszedelem rettentő perceiben elsősorban a gyermekek biztonságára gondolt volna Ellenkezőleg. A szerencsésen megmenekült szemtanuk előadása szerint a megvadult életösztön olyan brutalitással harcolt önmagáért, olyan vak kegyetlenséggel gázolt keresztül asszonyon, gyereken, gyöngéken és betegen, mintha a hatalmas hajó minden utasa a Salamon-szigetek kannibáljaiból került volna a gőzösre. Mindannak, amibe a századok hosszu sora a fehér ember lelkét és gondolatát megmártotta, amit kulturának és erkölcsi fejlődésnek nevezünk, a könyvek szellemének, a nagyszerü vivmányok méltóságának, a kikutatott igazságok büszkeségének a leghalványabb nyoma se volt abban, ami a Principessa Mafalda ágaskodó és bomladozó fedélzetén lejátszódott. Nyugodt, halk és finom urak orditottak, öklödöztek, nőket rugtak félre az utjukból, gyermekeket gázoltak el és bicskával döfködték azt, aki el akart kapni előlük egy mentőövet. Lapáttal sujtottak a kézre, amely a már amugy is tulzsufolt és elmerüléssel fenyegető csónak szélébe kapaszkodott. A kétségbeesés és a halálos rémület arca ezerkilencszázhuszonhétben egy vonással se volt másforma, mint amilyen akár pontosan ezer esztendővel ezelőtt lehetett, noha kétségtelen, hogy a nagy olasz hajó közel másfélezer utasa, mikor a gőzös fehér teste még büszke biztonsággal szelte a kék vizet, egészen más képet mutatott, mint az a társaság, amely évszázadok előtt ült a vitorlák alatt. Azóta az ember nagyobb utat tett meg önmagától önmagáig, mint az összes tengerek végtelensége egyvégben. Jött az ének, a gondolat, a könyv, az iskola, a muzeum, a szépnek és fölemelőnek temérdek intézményes propagandája, az ember valóban hasonlithatatlanul szebb és jobb lett, mint amilyen volt valamikor. Jobb és magasabb morálu valószinüleg még a lövészárokban is. De változatlan maradt az égő ház boltja alatt és a sülyedő hajó fedélzetén. Amikor a végzetes versenyben az élete a jutalma annak az egy lépésnek, amelyikkel a másik épp oly vadul rohanót megelőzte.

*

Az a tény, hogy az elsülyedt hajó utasai közül, noha a katasztrófa percek alatt folyt le, oly igen sokat megmentettek, maga erőteljes bizonyság rá, hogy az emberi léleknek ott másféle megnyilatkozásai is kiragyogtak, mint amilyeneket a pánik őrülete produkált. Történtek ott hőstettek is, a bátorság, az elszántság és az önfeláldozó készség hőstettei. A mentők nagyszerüen dolgoztak. Ami viszont egyáltalában nem jelenti azt, hogy azokon a hajókon, amelyek szerencsétlenül járt társukhoz rohantak segiteni, másforma emberek lettek volna, mint amilyeneket a hullámokból kihalásztak. A különbség mindössze: az ember lélekállapota akkor, amikor a veszedelembe rohan és akkor, mikor a veszedelem támad orvul reá. Mikor egy nagy erkölcsi erő törvényének engedelmeskedik és amikor csak egy brutális véletlenség gyilkos támadás elől menekül. Ha statisztikát csinálnának vagy csinálhatnának róla, kiderülne, hogy a katasztrófáknál mindig sokkal több hős akad a mentők között, mint azok sorában, akiket a katasztrófa megrohant. És ez igen természetes. Mert egészen kivételes, sőt egészen rendkivüli lelki berendezés szükséges ahhoz, hogy ezeknek az első elemi indulata más legyen, mint a nyers és vehemens életösztön, mig annál, aki segiteni rohan a veszedelembe, ezt az elhatározást, ha még oly gyorsan kész is lett vele, egy mérlegelés előzte meg, amelynek döntésében az erkölcsi erők hatalma érvényesült. És egy méltósággal teljes tudat, amely legalább valamennyire tisztában van az elhatározás lehetőségeivel. És amilyen ékessége a hős mentőnek ez a tudatosság, éppen olyan feltétlen mentsége minden morális érzése, ájultsága annak, akinek csak a megvakitott életösztön tébolya parancsolt. A sülyedő hajón csak egy ember van, akiben ennek az ösztönnek megmozdulnia nem szabad, mert egy egész élet minden fegyelme diktálja ezt a tragikus és emberfölötti, sőt embertelen merevséget. A kapitány. És az elsülyedt hajó kapitánya, szegény, valóban ott is veszett. Holott egész biztosan tudott volna magának helyet szerezni akármelyik mentőcsónakon. Akár az utolsón, akár a legelsőn.

*

Azokat pedig, akik igenis szereztek maguknak, holott ez sokkal több fáradságukba és talán a fáradságon kivül még olyan másba is került, ami sok éjszakájuk nyugalmát fogja megzavarni, — szemrehányás ne érje. Lehet, hogy ezek, ha a mentők között vannak, époly hősi elszántsággal teszik kockára az életüket a máséért, amilyen vakon tiporták el a másikét a magukéért. A helyzet dolga az egész. Talán nem merő fátum az élet. De nagyon döntő mégis, hogy ki milyen beosztást kap a sorstól és pedig nem csupán egy sülyedő hajó fedélzetén.

Uj német könyvek
az Ujság kölcsönkönyvtárában
VII. Erzsébet-körut 43 (Royal-épület)
és minden tiókvárosi hivatalunkban.

Csavargás végig a mai Párison

Az utca rendje, csendje, tisztasága

Hát azt látni kell, amint *Páris napi munkájának befejezése után megindul hazafelé.* A Boulevardokon, a *Bastilletől a Madeleinig* és a Madeleintől egészen a Vincennesi-kapuig *hömpölyög a nép,* csakugy, mint a mellékutcákból jövet, végig a főutvonalakon és a pályaudvarok irányában. Mert az *a sok százezer ember,* nő férfi, aki Párisban keresi meg kenyerét, *az nem magában a fővárosban lakik,* hanem az elővárosokban, *a külvárosokban,* ahová munkája befejeztével *este hat órakor* igyekszik haza. Az összes nagy *párisi pályaudvarokon,* amelyek elszórtan a város szivében fekszenek, *külön berendezkedés van a helyi forgalomra,* amely reggel és ilyenkor este ugyancsak megélénkül. A vonatok összeállitása nem különbözik semmiben a nagy vasutaktól, csak éppen annyiban, hogy itt *minden vagon tetejére még egy másik van épitve,* ugynevezett imperial, mint nálunk némely autobuszon. A viteldij az összes párisi közlekedési eszközök közül ezeken a vonatokon a *legolcsóbb* és innen van az, hogy a legfrekventáltabbak. És ezeket ne ugy tessék elképzelni, mint a mi helyiérdekü vasutainkat, ezek rendes, hosszu, sőt *igen hosszu vonatok,* akárhányszor *gyorsvonat-lokomotivval,* mert ami szintén igen érdekes, hogy ezek a vonatok *teljes sebességgel* haladnak, — ezt megérkezésemkor Párisban figyeltem meg, amikor a magam *bécs—párisi expressze* Páris előtt egy teljes *félóráig párhuzamosan haladt* egy ilyen helyiérdeküvel, amelynek utasai csaknem kivétel nélkül *ujságjaikba* voltak betemetkezve.

És ugyanazzal *a fegyelmezettséggel* bonyolódik le a hazatérés a nagy vonatokon kivül a *földalattin,* a *villamoson* és *autobuszon.* Persze, ezek felvevőképessége jóval csekélyebb, ami azonban nem jelentheti azt, hogy a *forgalmat a legnagyobb precizitással* le nem bonyolitanák. Igaz, hogy este hattól kezdve *a tömeg sorfalat áll* az egyes megállóhelyeken s végállomásokon, de minden várakozónak a kezében ott van a *sorszám,* amelyet az imént szakitott le magának arról a vastag papirtömbről, amely ki van függesztve, kivétel nélkül minden *megállóhelyen.* Ez olyasféle, mint a háromszázhatvanöt lapot tartalmazó falinaptár, csak sokkalta kissebb és jóval vastagabb és reggel az „egyes" számmal kezdődik és megy fel a nap folyamán ezrekig. Aki az állomáshoz ér, letép egy ilyen jegyet és azontul *türelmesen várakozik,* mig a beérkezett villamos vagy autobusz kalauza az ő számát hivja. *Itt nincs tolakodás, tülekedés,* az utasok nem tolják, taszigálják lökdösik egymást és mindenki mégis szép sorjában elhelyezkedik.

A földalatti vasuton *nincs* sorszám, itt ha szükség van rá, *elzárnak egy kis vasajtót,* amelyen át mindig annyi embert bocsátanak be a pályaudvarra, ahány a legközelebbi járaton elfér. És hogy *mennyi fér,* azt tudják előre, mert a közlekedés ez óráiban a szomszédos állomások *állandó telefonösszeköttetésben* vannak egymással. Aki előbb érkezett, előbb kap helyet, — azt, hogy valaki előre furakodjék, arra még csak kisérlet sem történik soha.

Egyetlenegy *kivétel* van a szabály alól, és pedig, ha akár férfi, akár nő, *gyerekkel* várakozik. *A gyerek minden sorszámot megelőz, minden tömeg készséggel nyit utat neki* és a kalauz akárhányszor ezzel a kérdéssel kezdi: nincs-e gyerek a várakozók között és csak azután kezdi kiáltani a számokat. Mindez azonban percek, hogy ne mondjam, *pillanatok müve,* — a jármü alig hogy megállott, már megy is tovább. Kérdezősködés nincs, mert *minden utirány, átszállási viszonylat a legvilágosabban* van feltüntetve a megállókon, a kocsik oldalán, a kocsik belsejében, amint hogy *ellenőrzés sincsen,* az ember megváltja a jegyét és még csak *fel sem tételezik róla,* hogy *csalni* akar, hogy *ingyen* akar utazni. És minden kocsira csak annyi személyt bocsátanak fel, amennyinek ülő és állóhelye van és elképzelni is lehetetlen Párisban, hogy valaki ennek dacára *feltolakodjék,* miután a kalauz kimondotta e szót: *complet!*

Hangsulyozom, ez a nyüzsgés a pályaudvaron, földalatti és földfeletti jármüvek megállói körül, csak *a nap bizonyos óráiban van,* reggel, amikor a munka megindul és este hathét óra között. Azontul *sorszám nem is kell,* a kocsik félig üresen vagy csak félig megtelten haladnak végig Párison, a földalattira sem kell várakozni soha.

És ugyanilyen *ideális a rend a taxikat* illetőleg. A nagy Boulevardok lázas forgalmában *négyes* sorokban jönnek, *négyes* sorokban mennek, *nyolc autó tehát egy vonalban* és egyik szinte rajta a másikon. Egy ablakból, egy templom lépcsőzetéről, bármely magaslatról nézve, *valóságos autótenger,* amelyből egy talpalatnyi sem látszik az utca burkolatából. És ezer, meg ezer autó dacára *egyetlen tülkölés sem hallható és olyan abszolut csendben* gurulnak végig Párison, hogy szinte megdöbbentik az idegent, a pestit főként, aki megszokta, hogy minden kis kocsi akkora zajjal, tülköléssel, sipolással jöjjön végig az utcán, mint a tüzoltók.

Páris mérhetetlen forgalma teljesen zajtalanul, csaknem *nesztelenül* bonyolódik le, — nálunk az autók mintha azért volnának, hogy *megőrjitsék az embereket, felőröljék az idegeit* az örökös tülkölésükkel, a *villamosok csilingeléséről* nem is szólva.

Tessék csak megfigyelni, itt akaratlanul is *riasztják a soffőrök a járókelőket,* az állandó tülkölésükkel, aminthogy Pesten, — *és ez az utca rendjének egyik sarkallatos hibája, vagy tévedése* —, az embernek *nemcsak előre* és *oldalt* kell nézni és figyelnie, hogy az autót kikerülje, hanem *hátra* is. Ez Párisban nem létezik. Ott az embert hátulról nem fenyegeti veszély, mögötte nem tülköl a soffőr, hanem maga vigyáz arra, aki előtte jár és *nem hozza zavarba,* hogy merre térjen ki vagy ugorjék félre előle, akárhányszor egy szembejövő autó elé. Egyébként is eredendő hibája a pesti utca rendjének, hogy a *közlekedési rendőr,* akinek jóindulata, igyekezete, türelme, kitanitása és magatartása *minden dicséreten felül áll, nem a járókelőkre ügyel,* nem a gyalogjáróra helyezi a hangsulyt, *hanem a járművekre.* Mindig a *soffőrökkel,* a villamos kalauzokkal *van kontaktusban* és nem a gyalogjáróval. *Minden intézkedése,* mozdulata az autónak, a villamosnak, a kocsisnak szól és *egyetlenegy sem a közönségnek,* kivéve, ha akkor is átmenne az uttesten, amikor a jelzőlámpa vöröset mutat.

Igaz, a pesti közönség még nincs kellőleg fegyelmezve, hiszen ehhez az egyre növekvő forgalom mellett évek kellenek, de az az érzés az emberekben lassankint gyökeret ver, hogy *a közlekedési rendőrnek nem a gyalogjáró a fontos, hanem a jármü.* A kocsikat kell megállitani a gyalogjárókért, ahogy Párisban történik és *nem az embereket a járművekért,* ami pesti berendezkedés. Párisban, a közlekedés óceánjában, ha egy élénkebb forgalmi ponton *tiz-tizenkét ember* összeverődik, hogy az utca egyik oldaláról a másikra menjen, már *ott terem a rendőr,* felemeli a botját, és az *autók* mindkét irányból *megállanak* s az igy támadt keskeny résen át, a gyalogjárók átsietnek a tulsó járdára. Ez is *néhány pillanat müve és nem tart percekig, mint idehaza* a Körut és a Rákóczi-ut, vagy az Andrássy-ut és Körut keresztezésénél.

És ha már az utca rendjénél tartunk, szabadjon azt is felemlitenem *(ki tudja mire jó?),* hogy Párisban az nem létezik, hogy a Boulevardokon vagy egyéb legforgalmasabb helyeken *autók óraszám várakoznak* utasaikra, tulajdonosaikra, *a gyalogjáró mentén.* Ami nálunk még annál is végzetesebb, mert hiszen ezzel *maszkirozzák, elfedik a közvetlen mellettük elhaladó vilamosokat,* ami a rákfenéje az elgázolásnak. Párisban annak dacára, hogy már régen nem közlekednek a főutakon villamosok, *autónak napközben várakozni nem lehet,* aminthogy azt sem szabad, hogy *keresztbe szelje* át az utcát. Ott minden *egyedül a közlekedés irányában történik* és egy autó például a Vilmos császár-ut 34. szám alá *nem érkezhetik meg szembe a villamossal,* amint hogy az egyáltalában nincs Párisban, hogy egy jármü *a közlekedési iránnyal ellentétesen menjen vagy pláne állomásozzék* a járdák mentén! Párisban az autó, ha *a fővonal valamelyik baloldali mellékutcájából* kerül elő, akkor mindenki tudja, hogy az egyedül és kizárólag *csak balra tarthat* és ha a fővonal valamelyik *jobboldali* mellékutcájából hajt ki, az *csak jobbra kanyarodhatik,* jobbfelé folytathatja utját és mindezt *teljesen lefokozott sebességgel.* Nálunk jön egy autó a mellékutcából, *teljes sebességgel,* a soffőr már jóval a befordulás előtt *tülköl és mehet, amerre akar,* jobbra, balra, villamossal, gyalogjáróval, az egész *közlekedési iránnyal szemben.*

Az kérem csak *félintézkedés,* hogy a Rákóczi-utról például nem lehet befordulni a Nagykörutakra. Ehhez még az is kellene, hogy a Miksa-utcából jövő autóról tudjam, hogy ez csak a keleti pályaudvar irányában folytathatja az utját, az Aggteleki-utcából jövő pedig csak a Kossuth Lajos-utca irányában, tehát mindig párhuzamosan a közlekedés irányával. Ez a *vezérfonál,* mert ahol napközben a legforgalmasabb helyeken, szemben a közlekedési iránnyal lehetséges maga a közlekedés, ott *sohasem lesz és soha sem lehet az utca rendje ideális.* Aminthogy az sem nagyon érthető, *miért van megengedve nálunk, ami Párisban* szintén nincs, hogy a legforgalmasabb utcákon, a keskeny Váci-utcában például, a déli korzó idején, végig a járda mentén *autók sorakozzanak,* amelyek *mellékutcákban* is várakozhatnának és miért létesitik az *autótaxi állomásokat* a legforgalmasabb utvonalakon, a járda mentén, szinte ráragasztva a villamosokra. Nem lehet-e elképzelni, hogy a Rákóczi-ut elején lévő taxiállomás, mondjuk az Eszterházy-utcában volna, vagy a Teréz-körúton lévő *(mindkettő pontosan szemben a közlekedési iránnyal!)* a Hegedüs Sándor-utcában? Nem lehetne-e *megtiltani* az autóknak, hogy a *forgalmasabb utvonalakon közvetlen a járda mellett, megint csak rajta a villamossineken, néha óraszám várakozzanak,* ahelyett, hogy a legközelebbi mellékutcákba vonulnának, Amig, fájdalom, aránytalanul többen vagyunk gyalogjárók, mint akik autóba, taxiba ülhetnek, az utca rendjét éppen ezeknek az érdekében kellene biztositani, aminthogy Párisban teszik.

És az utcáról beszélve, még valamit, ami Párisban joggal meglephet, ez *az utca abszolut tisztasága.* Miután biztositották az utca rendjét és csendjét, megteremtették az utca tisztaságát is. Párisban *sehol egy gyümölcshéjat, vagy gyümölcsmagot, egy papircédulát, vagy egyéb szemetet* nem lehet látni az utcán és az emberek a tisztaságba is ugy be vannak rögzitve, mint a rendbe, csendbe. Aminthogy *lökdösve* sem kerülik el egymást a járda forgalmának Pesten el sem képzelhető tumultusában, azontul *senkinek eszébe sem jut* például egy narancsot, egy banánt ugy enni meg, hogy *a héjját gondtalanul eldobja.*

Párisban, főként az idegenek által frekventált utakon, tiz-tizenkét lépésnyire állanak alakok, akik üzletek, mulatók, kirándulási irodák, éttermek reklámcéduláit nyomják az ember markába. Nem lehet védekezni. Mint nálunk. De itt mi történik? Az ember elolvassa, vagy nem olvassa a cédulát és eldobja. Akár egy narancshéjjat. *Párisban ez nincs.* Ott aki az ilyen cédulát átveszi, vagy egy gyümölcsöt eszik, *a szemetjét elviszi* a legközelebbi gyüjtőkosárig vagy *zsebrevágja* és otthon dobja a szemétkosárba.

Szemtanuja voltam, amikor a Place des Ternesen, a Mocca-kávéház előtt *egy ur egy estélyi ruhába öltözött hölggyel* be akart szállni saját autójába. Egy boritékról olvasta le azt a cimet, melyet bemondott a soffőrjének, hogy hova menjen. A hölgy ezalatt belépett az autóba, a férfi pedig *a boritékot darabokra tépve,* eldobta. Ebben a pillanatban lépett hozzá egy rendőr:

— *Ramassez Monsieur! Szedje fel!* — mondotta neki a papirszeletkékre mutatva és már ment is tovább.

Az illető pedig egy halk *pardon!* rebegve, lehajolt, *felszedte az összetépett boritékot minden egyes darabkáját* és a zsebébe gyömöszölte. A szmokingján ott volt a becsületrend szalagja.

A rendőr *még csak hátra sem nézett,* olyan biztosra vette, hogy utasitását teljesiti.

Sorry

YESSO-HENNA
a kifejezés telen szemekből is hosszu, csillogó szemplilakat, mélytüzü szemeket varázsol. Abszolut ártalmatlan.

Az enyhe időjárás és a bunda

Breitfeld szücs a mérsékelt perzsiabunda árusitását kiterjeszti: perzsia láb, pejaniki-mormota és seal-elektrik bundákra is.

A 14 nappal ezelőtt megindított jutányos perzsia és Breitschwanz perzsia bundák árusitását — mely várakozáson felül sikerült — Breitfeld szücs cég a mai naptól kezdve a fenti szőrmebundákra is kiterjeszti. A kedvezményes árusitás tehát, a perzsia bundákon kivül a divatos perzsia láb, pejaniky-mormota és az állandó divattá vált seal elektrik bundákra is kiterjesztette, melyeket mérsékelt áron bocsájt a vásárló közönség rendelkezésére.

Ezen bundákat minden este 6-tól 8-ig a már népszerüvé vált forgó kirakatában élő manequineken mutatja be a cég árainak megjelölésével.

SZINHÁZI FIGYELŐ

KOSSUTH

Hegedüs Lóránt drámája a Nemzeti Szinházban

Akik a magyar történelem elsőrendű nagy embereihez nyúltak eddig a szinpadon, mind egy és ugyanazzal a nehézséggel találkoztak: a matéria merev és hajlíthatatlan. Formálásának ellentmond a köztudat, mely féltékenyen ellenőrzi — nem a történeti valóságot, hanem annak a képnek a változatlanságát, melyet a nagy emberről alkotott és megrögzített magának, az emberi, személyes momentumoknak a tárgyalás körébe vonását csaknem lehetetlenné teszi a kegyelet, mely nem embert, hanem makulátlan félistent akar látni a körben. Mi minden nemzetnél inkább ma is még a romantikus történet-filozófia varázsa alatt élünk s ez lefogja a történeti drámaíró kezét, mikor a nemzet hőseit a dráma hőseivé akarja formálni. Nem marad számára más lehetőség, mint egy szinpadi jelenetekbe tömörített életrajz fonalán a hős politikai akcióját foglalni össze, a drámai cselekvés fejlődését és megfeszülését kronológiában feloldani s ezzel megmenteni a kinálkozó anyagból, ami megmenthető. Ma a tulzott politikai érzékenység korában ez a kényszer fokozottan nehezedik az íróra. E miatt az utóbbi időben szinte már külön műfaja keletkezett a történeti drámá-

közvélemény látta, a gúny és megvetés animózitásával ábrázolva. Ezzel hozzáfűzi a maga mondanivalóját a korbeli irodalom, főleg Jókai által ránkhagyott tradicionális képhez, de már eleve feladja a drámai hatást. A hős küzdelme egy olyan hozzá méltatlan ellenféllel nem lehet drámailag érdekes. De a kitünő szerzőnek nem is ez volt a fődolog, hiszen a tulajdonképeni drámát ő már a priori, műve szerkezeti beállításával elejtette, — ő ebben a részben Kossuthot, a gondolat és sajtószabadság hősét akarta bemutatni s ez meg is történik a jurátusok jelenetével s Kossuthnak Majláth nádorral és Pálffy Fidél kancellárral való szembekerülésével. S a darab ezzel a módszerrel megy tovább: az író minden felvonásban *be akarja mutatni* Kossuthot, pályája különböző étappejain. Az országyűlésen, amikor megszavaztatja a kétszázezer ujoncot, abban a pillanatban, mikor rálép a forradalom talajára, — Budavár bevételekor, mikor kinyilvánul a Görgeyvel való világnézeti és temperamentumbeli ellentét, Amerikában a kongresszus előtti fogadtatáskor, mikor ráeszméltetik, hogy hiába minden ünnepeltetés, minden rokonszenv, a magyar, mint minden nemzet, csak maga szabadíthatja fel magát, Collegno al Baracconeban, mikor a száműzetés s az öregség rezignációjában is hisz saját küldeté-

Így együtt az egész kirikítja a szobor megoldásbeli gyöngéit is. A művész felfogása, amely a csoport megkomponálásában mintha valahogy ki akarná egyeztetni az iskolás, régies, akadémiás aprólékoskodást az újabb, talán Rodin, talán más nevével jelezhető törekvésekkel, legelőször a mozdulatokbeli egyhangúságon szúr szemet, mint félig sikerült kisérlet.

Természetes, hogy szörnyen érzik a művész küzdelme, hogy a művészetnek irányt szabó kárhozatos befolyások béklyói közt valami érdemeset adjon mégis. Ha tisztán maga, tehetségét és legjobb tudását latbavetve, csinált volna egy szobrot, az föltétlen, ezerszer jobb lett volna.

Velejében ezt mondhatnám erről a szoborról mindössze. Tegyem hozzá: enyhe kritikával.

Valóban mintha a parlament közelsége, a politika levegője képtelen volna jótékonyan hatni a művészre. Nem bírja el úgylátszik a művészetnek a jelen eseményeken túlnéző nemes pártatlanságát. Ezen a parlamenti Dunaparton vannak legrosszabb szobraink. Ehhez a Kossuth-szoborhoz lehetett volna valami remény. Tehát mellékkörülményeknek kellett közrejátszaniok, hogy mégis, ez is csak a gyönge műalkotásaink sorozatát szaporítsa.

Nem merek rágondolni azokra, akiknek hozzáértésére és lelkiismeretére van bízva Budapest istenáldotta helyének művészi felékesíttetése. Belátom, nagyon kényelmetlen és szánandó helyzetük lehet, kivált akkor, ha tényleg tudnának és akarnának valamit. Talán egyetlen enyhítő és biztató reménykébe kapaszkodhatnánk, hogy ahhoz képest, hogy olyan menthetetlen rémségeket is felállítottak már Budapesten, mint a ligeti Rudolf királyfi, a halaspiaci Petőfi, meg a királyi várpalota emberi és állati alakzatai, hát valami-valami kis ízlés, haladás, próbálkozás mégis csak áttöri magát itt-ott, persze nem illetékes hatalmi körök iniciativájából, hanem maguk a művészek verejtékezése és talán ilyenfajta, bármi ünnepzavaró, de jóhiszemű és jótakaró zokszavak révén, mint a jelen szerény sorok.

TERSÁNSZKY J. JENŐ

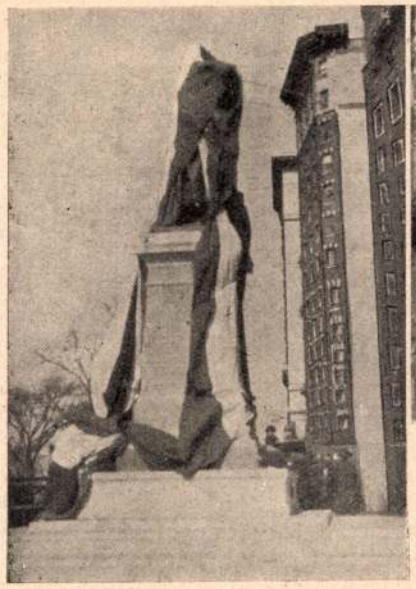

ÉLŐ SZOBOR A HUDSON PARTJÁN.

(LELEPLEZTÉK A NEW-YORKI KOSSUTH SZOBROT.)

„Erected by a liberty loving race of Americans of Magyar origin to Louis Kossuth the great champion of Liberty."

Idegen országban bolyongó elhagyatott magyarok pihenő helye. Egy élettelen szobor, amelyből élet árad egy kis nemzet idevetett tagjaiba.

Ott áll a Hudson partján, lábát nekifeszíti az idegen ország idegen talajának, mint aki ebből a talajból akarja kikényszeríteni azt, ami hazáját naggyá fogja tenni: a szabadságot. Keze parancsolólag nyúlik a messzeség felé, a távol ködébe, amelyből éles szeme máris látja kibontakozni a hatalmas fát, amelynek palántáját ő ültette el.

Másodszor jött el immár a szabadság hazájába, hogy újból felvegye a harcot honáért, amely ismét rabigában görnyed. Sok százezren fognak idők folyamán elhaladni ércbe öntött alakja előtt, sokan nem fogják tudni, hogy ki ez a nemes vágású alak, akinek lábánál görnyedő öreg paraszt lelkesedve ajánlja fel egy szent cél érdekében egyetlen kincsét: édes fiát. Kevesen fogják tudni, miféle zászló az, amelyet egy idegen öltözetű katona oly egyenesen tart az ég felé, mint aki tudja, hogy kell lennie odafönt Valakinek, aki diadalra segíti. Kevesen tudják itt, hogy ez a zászló sok vért, sok könnyet, de annál több diadalt is látott.

Azonban a sok százezer között, akik a szobor előtt el fognak haladni, sokan lesznek, akik levett kalappal fognak megállni előtte és rég nem látott hazájuk küldöttjét fogják benne látni.

Ezeknek álmodozó szemében a szobor meg fog elevenedni, a kéz harmatfüves pusztákat, kéklő hegyeket, egy nagy folyót és talán szülőik sírját fogja szemük elé varázsolni.

Sokaknak ez a kéz a lelkifurdalás mennydörgő betűit fogja szívébe marni, mert elfelejtették pillanatnyi jólétükben, hogy van egy darabja a földnek, amely nem adott atyjuknak és nagyatyjuknak fényes dollárokat, de adott nekik ezeréves hírt és dicsőséget.

Sokan talán könnyezve fognak idezarándokolni és amikor lehajolva néhány fűszálat tépnek le a szobor aljából, talán meg fogják érezni szívük dobbanását, mert ahová ujjuk ér, az magyar föld, amelyet zarándokok hoztak e helyre.

Én hiszem, hogy a huszonegy ágyúlövés, amelyet a szobor leleplezésekor hallottam, messze elhangzik, — messzebb, mint a fizika törvényei megengedik. Meghallják ezt odaát a nagy vizen túl is és lesznek, akiknek a dörgés örömet, egy új, boldogabb, szabadabb világ eljövetelét jelenti és lesznek, akik fogcsikorgatva hallották, hogy egy nagy nemzet ágyúi megszólaltak egy kis, elnyomott nép szabadsága érdekében.

Én hiszem, hogy a szuronyok, amelyeket egy szabad nép katonái emeltek e napon az ég felé, nemcsak a lenyugvó nap, hanem a felkelő szabadság fényétől csillogtak oly vakítóan. És én tudom, hogy a sugarak, amelyeket ezek a szuronyok vertek vissza, nem engedelmeskednek a fizika törvényeinek. Ezek sok ezer kilométernyire szembe sütnek azoknak, akik Kossuth szabad országát letiporva tartják, figyelmeztetve őket, hogy a szó mestere és a hazaszeretet rajongója most is él még, most is vigyáz hazájára és ha ércből van is, meg tudta mozgatni egy náluk hatalmasabb nép szuronyait.

Ne féljetek magyarok, nem vagytok egyedül, mert mellettetek vannak halottaitok, akik feltámadnak, ha kell és megmozgatják a világ másik felét, hogy ne legyen békéje elnyomóitoknak.

*

Ott voltam én is a tömegben és láttam, amint lehullott érc alakjáról a nagy amerikai lobogó, amely eddig elfedte azt a nézők elől. Túláradó szívvel, könnyes szemekkel énekeltem a „magyar himnuszt és a szózatot" én is — először, mióta idekint vagyok.

Soha életemben úgy meg nem értettem e szavak jelentését: „A nagy világon e kívül nincsen számodra hely."

Most értettem meg a haza fogalmát, amikor láttam, hogy hány ezren találtak helyet a nagy világon és mégis a haza első hívására idejöttek tömegesen, magyar zászlóval, magyar hittel és magyar imádsággal, hogy bizonyságot tegyenek magyarságukról.

De sohasem éreztem oly közel magamhoz az imádság teljesedését sem, mint most: „Nyujts feléje védőkart!"

Ime, itt a védő kar, magyarok, csak kérjétek és segítségetekre jön.

Láttam a fiatal cserkészeket, akik már Amerikában születtek, de mégis lelkesedéssel vitték az angol felírású táblákat: No, no, never! Nem, nem, soha!

Isten jósága sok-sok apró védőkart növeszt hazánknak és ezek a védőkarok majdan mind követni fogják az ércalak ujjának mutatását és szóval vagy tettel,

Horváth János

„A kemény parancs" címen nagysúlyú munka jelent meg *dr. Marczell Mihály* és *dr. Koszterszitz József* szerkesztésében. A könyv annak a férfi-nevelő munkának az irodalmi gyümölcse, amelyet a pesti Szent Imre Kollégium pedagógusai a kezükre bízott érettebb ifjúsággal végeztek és végeztettek. A tiszta férfiúság problémáját oldják meg a szerzők azzal az alapgondolattal, hogy a nemi kérdést nem lehet sem csupán orvosi, sem társadalomtudományi alapon nézni: ez a kérdés elsősorban etikai kérdés. A nemi élet tisztaságáért vívott harcban döntő sikert csak vallásos behatásokkal lehet aratni. „A kemény parancs" a viharzó kísértések golyózáporában álló nemzedék számára készült. A szerzők a féltő szeretet komolyságával beszélnek a szerelemről, az élet nagy törvényeiről, e törvények lázadóiról, az ezerarcú bűnről; arról a szent munkáról, mely az önépítő lélek műhelyében folyik; az erkölcsi bukás tragikumának sok válfajáról; — s megmutatják a tiszta ifjúságra épített emberélet szépségeit, nemes, férfias értékeit; a boldog, munkás élet eredményeit, az egészséges családot: az édesapa, édesanya s a gyermek hármas egységét. Az erkölcsi szétesettség, a gyönge akarat korában nincs nehezebb és eredményeiben értékesebb munka, mint az érettebb fiúk életének: érzületének, gondolatainak, akarati kilendüléseinek a rendezése a nemi kérdés szempontjából. Ezért kell örülnünk, hogy „A kemény parancs", a Teremtőnek vérsejtjeinkbe, idegszálainkba oltott örök törvénye költői lendületű szavak köntösébe öltözve belép a családok s az érettebb ifjak életébe. — A könyv a *Zászlónk*-nál is kapható. (Ára 5 Pengő.)

VÖRÖSKERESZTES REPÜLŐGÉPEK A JÖVŐ HÁBORÚJÁBAN.

A sebesülteknek repülőgépen való szállítása nem új gondolat. A gyarmati háborúban a sebesültek életének a megmentése igen sok nehézségbe ütközött: a harctér rendesen messze volt a kötözőhelytől s a tábori kórházaktól s a terep (őserdők, szakadékok, mocsarak, sziklás hegyek — alkalmatlan volt a harcok áldozatainak a biztonságos szállítására. A legtöbb sebesült elpusztult.

A Sziriában harcoló franciáknak támadt először az a gondolatuk, hogy vöröskeresztes sebesültszállító aeroplánokat állítsanak munkába. A kísérletek beváltak. A szállítás ideje aránytalanul rövidebb, mint bármely más járművön s emellett kényelmesebb és biztonságosabb a levegőben való zökkenések nélküli utazás, mint az úttalan utakon való döcögés. Csak a „légi betegség", az émelygés szokta megkínozni azokat, akik nem szokták meg a repülést: de ezt is enyhítik úgy, hogy kora reggel vagy késő délután szállítanak beteget, amikor kisebb a hőség is.

Egy holland katonaorvos, De Mooy, a mult század kilencvenes éveiben már terveket csinált, mint lehetne léghajókkal sietni a sebesültek segítségére. Az ő eszméjét továbbfejlesztette Charles Richet, az orvosi akadémia professzora, de ő már repülőgépekre gondolt. A balkáni háborúkban volt is alkalma gyakorlatban kipróbálni terveit.

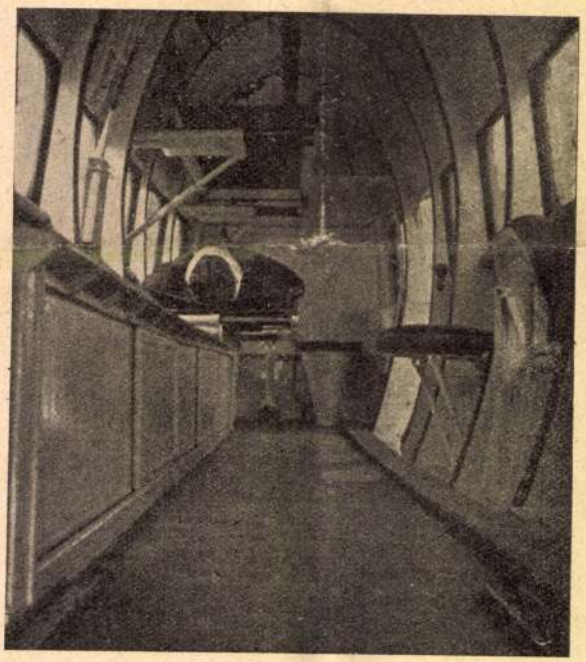

A sebesültszállító repülőgép belseje rugós ágyakkal.

A legelső repülőgépet, amely egyenesen sebesültszállítasra volt berendezve s orvosilag fölszerelve, a francia Chassaing állította szolgálatba 1917-ben a Moulin-Laffaux melletti fronton. Negyven mérföldnyire szállította hátra a front mögé a sebesülteket.

Később dr. Tilmant és egy jónevű repülőgéptervező, Nemirovszky, megalkották ezt a repülő mentőkocsit, amely „aérochir" néven ismeretes. Az aérochir az orvosi tudomány, elsősorban a sebészet minden eszközével föl van szerelve. Van ott egy kis gyógyszertár, sebészeti berendezés, hordágyak stb. A francia hadügyminisztérium be fogja illeszteni az aérochirt a jövő háborújának a vöröskeresztes szolgálatába. Hát mi, szegény magyarok? E téren is elmaradtunk.

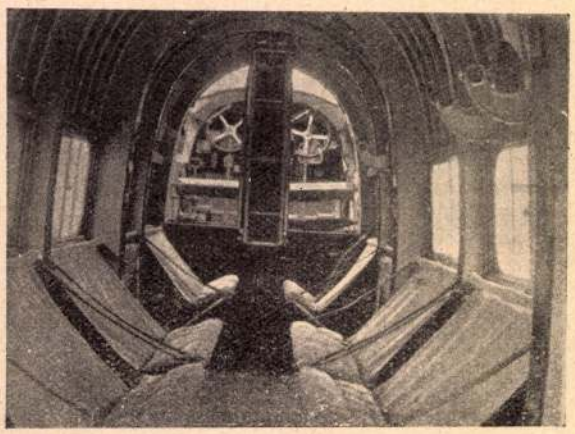

Összecsukható fekvőszékek az aerochir belseiében.

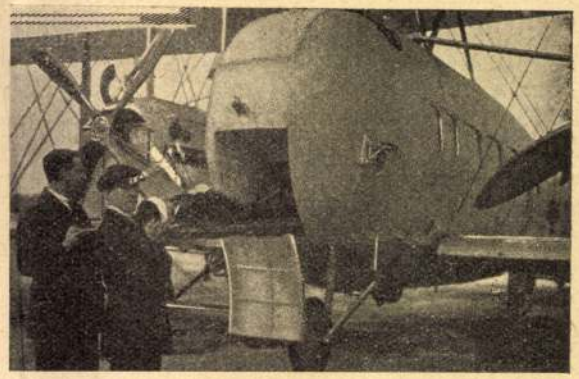

A sebesültszállító repülőgép törzsen négyszögletes ajtó van, azon át tolják be a súlyos beteget „a repülő mentőkocsi" belseiébe.

lelkes együttműködéssel fogják segíteni otthoni testvéreiket hazaépítő munkájukban.

New-York városa kitett magáért! Magyaros vendégszeretettel fogadta a magyar vendégeket, ahogy ősei fogadták az első nagy magyar zarándokot.

A nyolcmilliós város fiatal és nagyon népszerű polgármestere mindent megtett a zarándokok megtisztelésére és épségük biztosítására. Szomorú valóság, hogy akadtak, akiknek a szemében nincsen szent a világon egyéb, mint saját kis önző személyük, akik egy egész nép ideálja előtt érzéketlenül haladnak el és még a legmagasztosabb pillanatot is fel tudják használni méregkeverésre. De a newyorki rendőr botja észretérítette ezeket a szerencsétleneket és így nem tudtak egyebet tenni, mint újságcikkeikkel ürmöt önteni örömpoharunkba.

De ki gondol a szúnyogcsípésre, amikor az oroszlánt jött ünnepelni! A Riverside Drive hatalmas útvonala már dél óta el volt zárva minden közlekedés elől és ez nagy szó New-York életében, mert ez az út még éjjel is csak úgy nyüzsög az automobiloktól. — S nem lehet az utcát keresztezni, amíg a rendőr meg nem állítja a forgalmat, mert ötösével rohannak egymás mellett az autók.

Hosszú-hosszú sorban érkeztek két óra tájban a zarándokok és az amerikai magyarok. Alig akart vége lenni a menetnek és lassankint úgy megtelt a hatalmas útvonal emberekkel, hogy már félő tolongássá fajult az embertömeg izgatottsága. Jöttek mindenünnen az Egyesült-Államok területéről, legtöbbnyire egyszerű munkások, szép rendezett sorokban, nyugodtan, élükön zászlóikkal és pedig mindig kettővel: egy magyarral és egy amerikaival. Csaknem mindenkinek a kezében lobogott ezenkívül egy-egy kis lobogó, amerikai és magyar vegyesen.

Kis leányok is jöttek régóta nem hordott kis magyar rokolyájukban és nemzeti színű szalagokkal a hajukban. A férfiak díszes magyar öltözete, mint mindig, most is megtette hatását. A jelenlevő amerikaiak, akik talán még sohasem láttak ehhez hasonlót, valósággal nyelték szemükkel a kócsagtollas, bársonymentéjű, görbe kardos urainkat.

Még a rendőrök is megfeledkeztek a fegyelemről s egymásnak integettek, ujjal mutogatva a díszes megjelenésű magyar zarándokokra.

A szobrot egy magyarruhás és egy amerikai színekbe öltözött leány leplezte le. Az előbbi Hungáriát, az utóbbi Columbiát jelképezte. A leleplezett bronzszobor a márciusi nap sugaraiban vakítóan csillogott és kiemelkedve a köréje sorakozott zászlók erdejéből, nemcsak megható, de diadalmas látványt nyujtott.

A talapzatot elöntötte a koszorúk tömege olyanynyira, hogy a mellékalakok teljesen eltüntek alatta. — Az ünnepély végeztével a népsokaság feltartóztathatatlanul rohant a koszorúkhoz: mindenki akart egy szálat a virágokból, egy galyat a babérágakból, megemlékezésül a nagy pillanatra, amikor a hazától messzeszakadt magyarok otthoni testvéreikkel egy nagy nemzeti eszme tiszteletében összeölelkeztek.

(New-York.) *Dr. Loczka Alajos.*

KOSSUTH TILTAKOZÁSA TRIANON ELLEN.

Hetvenhét évvel ezelőtt, 1851-ben, Kossuth Amerikában hatalmas propagandát fejtett ki a magyar ügy mellett. Amerika polgárai kitörő lelkesedéssel fogadták őt, s New-Yorkban egy külön bizottság foglalkozott Kossuth szerepével. Ez a bizottság összegyüjtötte az elhangzott üdvözlőbeszédeket s Kossuth propaganda beszédeit. A válasz-beszédek közt találunk egyet, amely rávilágít arra a törekvésre, amely Magyarországot már akkor nyelvhatárok szerint akarta szétdarabolni. A beszédet Hanthó Sándor dr. most lefordította. Egy részletét itt közöljük:

Engedjék meg, uraim, hogy megkérdezzem: Egy nemzetet alkotnak-e Önök, az Egyesült-Államok népei, vagy nem? Van-e nemzeti alkotmányuk vagy nincs?

Van? Önök azt mondják: igen. És lám! Önök, az Egyesült-Államok népei mégsem egyazon vérből valók, mégsem egyazon nyelvet beszélik. Milliók beszélnek Önök közül angolul, mások franciául, ismét mások németül, spanyolul és dánul, sőt igen sokan indiánul is és mégis Önök egy nemzetet alkotnak!

Nos, tegyük fel, hogy az Egyesült-Államok egyrésze, valami olyas átoktól sujtva, mint amilyennel Bábel építőit verte meg hajdan az Isten, egyszerre fellázadna és azt mondaná: Az Unió, amelyben élünk, számunkra nem más, mint elnyomás! Mi közünk nekünk az Unióhoz? Mit nekünk a jogok, törvények, szabadság, történelem, földrajz? Mit nekünk az érdekek közössége? Ez mind semmi! A nyelv, az minden! Osszuk fel hát az Uniót, osszuk fel az államokat, osszuk fel a városokat. Osszuk fel az egész területet nyelvek szerint és nyelvhatároknak megfelelően; hadd éljen minden nyelvnek népe külön, alkosson mindegyik egy önálló államot, mert minden népnek joga van nemzeti léthez és számunkra csak a nyelv teszi a nemzetet, semmi más; mert a ti Uniótok, a ti jogaitok, a ti törvényeitek, sőt a ti szabadságtok elnyomás, mert a nyelv az az egyetlen alap, amire az államokat építeni kell. Minden más csak zsarnokságot jelent!

Mit szólnának Önök az ily okoskodáshoz? Mi lenne az Önök nagy Uniójából? Mi lenne az Önök alkotmányából, az Önök legnagyobb emberének e dicső hagyatékából, mi az emberiség erkölcsi égboltozatának halhatatlan csillagaiból? (Utalás az amerikai csillagos lobogóra.) Mivé lenne az Önök hazája, ahonnan a szabadság géniusza terjeszti hatalmas szárnyait s az ébredő remény sugára vet derüt az emberi jövőre? Mi lenne az Önök köztársaságának ebből a nagy és hatalmas együtteséből, ha a nyelv fanatikusai szentségtörő kezeiket egyszer csak erre a szilárd alapra vetnék? Ahol ma az emberi boldogság épülő templomai között visz az út, ott a szabadság üszkös romjai között járhatnánk csakhamar s gyásszal sirathatnánk mulását minden hiú emberi reménynek!

Mi teszi a nemzetet? Talán a nyelv csupán?

Nem! Nem csupán a nyelv az, ami a népet nemzetté teszi. Az érdekek közössége, a közös történelem, közös jogok és kötelességek, de főként a népesség intézményeinek közössége, azé a népességé, amely talán másmás nyelven beszél és különböző fajokhoz tartozik, de amelyet mégis összefűz a mindennapi lüktető élet városaikban, a hazai ipar és kereskedelem gócpontjaiban; összefog ugyanaz a hegyláncolat, a folyóknak és folyamoknak ugyanazon rendszere és összetart a föld, a por, amelyben elkeveredtek a hamvai azoknak az ősöknek, akik ugyanazon a csatamezőn, ugyanazon érdekekért hulltanak el; egybekapcsol a régi dicsőségnek és megszentelt fájdalmaknak közös öröksége; a törvények közössége, a közös intézményeknek, közös szabadságoknak, vagy közös szolgaságnak kötelékei . . . mind, mind beletartoznak a nemzet fogalmának meghatározásaiba! . . . De az európai kontinensen szerencsétlenségre egy elmélet támadt, amely a nemzet fogalmát kizárólag a nyelv fogalmához kötötte és politikai igényeket fűzött hozzá.

Önök jól tudják, hogy ez az elmélet, ha nem volna gyakorlatilag kivihetetlen, csak átka volna az emberiségnek; a halál sorvasztó fuvalma volna az emberi

művelődésre és haladásra, mely századokkal lökné vissza az emberiséget; örök forrása volna a torzsalkodásnak és háborúnak.

És valóban nagyon furcsa, hogy e gonosz elmélet hirdetői közül senki sem hajlandó azt alkalmazni önnön nemzetén, de azt kívánja, alkalmazzák mások önmagukra. Minden franciát a düh fogja el, ha az ő Elszászát Németország számára követelik a nyelv jogán, avagy Spanyolhon számára a pyrenneusi partvidékeket; de ugyanezen emberek között, akik fellázadnak az ilyen gondolat ellen, vannak jó egynéhányan, akik követelik Németországtól, hogy adjon fel nagy területeket, mert ezek lakóinak egyrésze más nyelvet beszél és követelnék Magyarországtól is, hogy ossza fel területét, amit pedig Isten maga határolt körül hegyláncaival és folyamrendszerével csakúgy, mint ezeréves közösség kötelékeivel, akik azt kívánják, hogy vágjuk le jobbkezünket, Erdélyt és adjuk oda a szomszédos Oláhországnak s hogy vágjunk ki, mint Shylock kívánta, egy fontot tulajdon keblünkből s adjuk oda a Bánátot és a gazdag Duna-Tisza közét Szerbia növelésére és így tovább. Ez egy újfajta hódítói szellem, de egy könnyű hódításé: nem fegyverrel, csak nyelvvel.

Legalább is amennyire én tudom: nincs, de nem is lesz soha az amerikai Egyesült-Államokban egyetlen ember, aki szószólójává szegődnék ez abszurd elméletnek . . ."

Kossuth nem sejtette, hogy épen az amerikai *Wilson* fogja rákényszeríteni a világra ezt az „abszurd elméletet". Hisszük, hogy Kossuth beszélő szobrának örök értékű s legyőzhetetlen igazságait Amerika mellet-verő bűnbánattal fogja megérteni.

BÉLPOKLOSOK KÖZÖTT.

A napokban sörgönyt kapott a Szentatya Kínából. A seklungi bélpoklos-telep lakói könyörögtek az Egyház fejéhez, hogy ne nevezze ki püspöknek Deswasières atyát, az ő jóságos lelkipásztorukat. A pápa ugyanis püspöknek szánta a bélpoklosok lelkészét, s innen a kétségbeesett könyörgés, esedezés a Krisztus helytartójához.

A bibliából ismert pélboklosság még most is pusztít. Három millió bélpoklos van a világon, s e betegség még mindig gyógyíthatatlan. Még nem jött el az az orvos, aki ismételhetné Krisztus szavát:

„Akarom, tisztulj meg!"

Igaz, hogy most sokat beszélnek egy új orvosságról, mely állítólag hatásos szer a betegség ellen. A hydnocarpus nevű növény száraz gyümölcséből sajtolt olajjal bekenik a beteg testrészeket, s a daganatok lelaposodnak, sőt a kezdet fokán meg is gyógyulnak. A Fidzsi szigetek 400 tagú bélpoklos telepen az apácák a szert annyira tökéletesítik, hogy immár 117 beteget gyógyultan elbocsájthattak. De vajjon a betegek végleg meggyógyultak-e? Ez nagyon kétséges. Mert abból, hogy a nyílt sebek eltünnek, nem következik, hogy egy idő mulva meg nem újulnak. Az angolok beszélik, hogy gyarmataikban kellő elkülönítés és megfelelő gyógykezelés mellett 20 év alatt kiirtják a rettenetes bajt. Alakítottak egy egyesületet is: „British Empire Leprosy Relief Association" néven.

A pogányok végtelen könnyelműséggel kezelik a betegeket. A betegek elkülönítésére nem valami nagy gondot fordítanak. Ha a hatóságok el is rendelik az elkülönítést, a bélpoklosok elszöknek az őrizet alól. A hozzátartozóik is hosszú ideig titkolják a bajt, a beteg iránt való kíméletből. Hiába, az ember nem szeret szabadságáról lemondani! Nem esik jól neki, egy bekerített helyen tartózkodni.

Még ott is, ahol rendszeresen fenntartott bélpoklos telepek vannak, katonákkal kell őríztetni a kerítések mentét, hogy a betegek ki ne szökjenek.

Nem csoda, hogy Ázsia, Afrika fegyelemhez nem szokott népei közt a bélpoklosok sokszor évéik közt élnek s a betegség így könnyen tovaterjed. Legjobban a nyugtalan vérű kínaiak közt pusztít a baj — 2,000.000 a betegek száma —, de ott bánnak is el legradikálisabban a szerencsétlenekkel.

Megesett, hogy a hatóságok összeszedték a vidék csavargó bélpoklosait, egy tágas gödörbe állították őket és a gödör széléről katonákkal sortüzet adattak a kétségbeesetten sikoltozókra, kik közt anyák voltak karon ülő gyermekeikkel! — Pogány irgalmasság!

A katholikus egyház mindig nagy gondot fordított „Krisztus szegényeire", ahogy a bélpoklosokat a középkorban nevezték. Ismeretes *De Veuster Damján* atya mártiromsága, aki a molokaji 1000 tagú bélpoklos telepre ment lelkésznek. 1873-ban 33 éves korában lépett az áldozat e nehéz útjára, s 10 év után maga is megkapta a betegséget, mely 1889-ben sírba vitte.

A Fidzsi szigetek bélpoklos telepének papja, Nicouleau atya pedig most márciusban halt meg hat évi kínlódás után. Egy hithirdető, P. Swinge, következőképen írja le látogatását a hőslelkű francia papnál.

„Vesters püspökkel végigjártuk motoros csónakon a Fidzsi szigetek könnyebben megközelíthető missziós állomásait. Legérdekesebb volt valamennyi között Magokai szigete, ahol az angol kormány a bélpoklosokat összegyűjti és szigorú felügyelet alatt tartja. A telep egy pap és több apáca vezetése alatt áll. Még a protestáns angol kormány is önfeláldozó és hőslelkű apácáinkat és hithirdetőinket tartotta legalkalmasabbnak a bélpoklosok gondozására.

Amint a szigethez közeledtünk, máris feltünt a koralzátonyos partok szélén sorakozó öt falu, fák és bokrok közé rejtett kunyhóival. Ezek a bélpoklosok falvai. A faluktól elkülönítve a nővérek és a lelkész háza, a kikötőnél egy katholikus és egy protestáns templom. A sziget déli részén, vagy négy kilométernyire a központi teleptől, az orvosok lakása.

Megérkezésünk alkalmával az egész telep a parton volt és örvendezve várta a püspököt, aki keresztelni és bérmálni jött közéjük. Bizony egyik-másik beteg testén a püspök alig talált helyet, hol a szent olajakkal megkenhette volna, annyira tele volt már fekélyekkel. Tizenegy felnőtt bélpoklos részesült a szent keresztségben.

Némi pihenés után a főnöknőnek, Zsuzsanna nővérnek vezetésével megtekintettem a telepet. Legelőször a több kis épületből álló kórházat néztük meg, hol a súlyos betegeket ápolják. Igen nagy tisztaság minden felé! Az ablakokon acél hálók a moszkitók ellen, az épületek körül verandák. A házak szellősek, de azért mégis iszonyú bűz terjeng bennök a bélpoklosfekélyek miatt. Előfordul, hogy a sebeket kötöző nővér elájul. Csak a nagy tisztaságon csodálkoztam állandóan! Hisz a bélpoklosság „tisztátalan" betegség, itt pedig az ágynemű hófehér, a vánkosok a nőknél virágokkal himzettek, csupa kézimunka mindenfelé, melyet a betegek maguk készítettek. A betegek nemek és fajok szerint vannak csoportosítva itt is és a falvakban is. Akik tudnak, dolgoznak. A munka nélkül nem bírnák el a kedély nyomott hangulatát.

A bélpoklosok közt nagy egyetértés van, csak a kínaiak veszekednek sokat. Ilyenkor a tisztelendő főnöknő siet közéjük és szétválasztja őket. Elképzelem e kicsiny, de erélyes asszonyt a mennyei birodalom fiai között, amint igazságot szolgáltat.

KÉPZŐMŰVÉSZETI FIGYELŐ

Terbán Ky J. ?

KOSSUTH BUDAPESTI SZOBRA

Nem tagadom, kissé lenyom annak tudata, hogy mikor a nemzet ennyire bálványozott nagyjának emlékművét ünnepli, mint Kossuth Lajos, ne csupán a magasztaló zengzetek kórusába illesszem szerény hangomat, hanem akármily igazságérzettel, mégis profánnak tetsző megállapításokat tegyek erről a szoborról.

Minthogy azonban már előzetesen olvastam erről a szoborról, még a művészi megcsinálását illetőleg is komikusan szomorú dolgokat, ez merszet ad kissé. Több helyütt is találkoztam erről a szoborról azzal a véleménnyel, hogy töredelmes mélabúját az uralkodócsalád iránt való lojalitás kényszerítette rá megcsinálása idején, holott a magyarok lelkében másként él Kossuth Lajos. Azonkívül azt is olvastam, hogy jelenleg is dolgozott ugyanez a befolyás abban, hogy a szobrot eldugták a parlament terének a zugába.

Hát ezek a szempontok kétségkívül érintik a szobornak művészi oldalról való elbírálást is. Az elbeszélő része sem egészen mindegy egy szobornak, a hely pedig, ahová állítják, szintén nem melleslegesség.

Ám, a dolognak ezzel a szempontjaival könnyű vitába szállni. Annyi baja legyen ennek a Kossuth-szobornak, hogy nem a lángszavú szónokot ábrázolja és hogy nem a parlament előterébe került, ha különben jó szobor.

Erre aztán térek. Először hadd szereljem le ezt a két kifogást ellene.

Ami a lángszavú szónok Kossuthot illeti, aki a nemzetét felrázta, jegyezzem meg rá, hogy ebből a felfogásból éppen elég rémesen rossz Kossuth-szobrunk van. Úgy, hogy egyenesen üdülés, nem ugyan a tettein bánkódó Kossuth, hanem az a másik, a:

«Tavasz elmúlt...»

nemzeti dalnak körömszakadtig bízó és hazájának kétségbeesetten mentséget kereső Kossuth Lajosa, *akit én ebben a mostani szoborban látok* s aki bizonyára a magyaroknak is, de a nagyvilágnak éppenséggel talán még magasztosabb és ismertebb alak, mint a nemzetét felzúdító államférfi.

Vállalom a kockázatot, hogy hipokriták szemében megbántanék egy nagy nemzeti érzést, amikor megállapítok valamit a másik nemzeti dal, a:

Ha még egyszer azt üzeni,
Mindnyájunknak el kell menni

Kossuth Lajosáról.

Egy történettanárom, a gimnáziumban, akinél még jobb magyar nem lélekzett, ezt mondta nekünk:

— Fiúk, szomorú dolog, de bizony a Kossuth-nótánkkal nem nagyon dicsekedhetünk. Már a szövegében benne van a magyarok végzete, hogy megvárták Kossuth második üzenetét, mielőtt elmentek volna az ellenség ellen mindnyájan. Másért, sokszor idegenekért, parancsra, vagy könynyelműségből, százszor elmentek meghalni a magyarok. De magukért mindig tétováztak. Ez a legkeservesebb vétkük. Sohsem tudni, ha 48-ban is az első tűzzel rohan mindenk végső körömszakadtig a muszkáknak, akiket ezer nyavalya tizedelt és olyan sokan sem voltak, hát ma egészen másként állnánk.

Valóban így van, hogyha már valami vállalkozást kudarc ér, akkor

Nyugat 1927. nov. 16

mementónak nem jó emlegetni. Sokkal értelmesebb a siker ábrázolása. Tehát jelen vonatkozásban annak a Kossuthnak ábrázolása, akinek nem szűnő küzdelme bizonyára annak a törhetetlen szabadságvágynak erejét mutatta meg nemzetében, amelynek nyomása végül is kiegyezésre és vele jobb napokra vezetett.

Szóval egyik kifogás elesnék. A másik sokkal könnyebben semmizhető ki, nehány szóval. Ez a szobor *amilyen*, sokkal jobb helyen van ahol áll, mintsem puha márvány formáival elnyomódnék a parlament kemény gótikájától. Talán a mögötte levő ház tényleg egészen megfelelő háttér lesz neki.

Még ez természetesen mind nem szigorúan vett művészi szempont. Mégis meg kell még toldanom egy harmadik, hasonló kifogással, amit már sehol sem olvastam. Ellenben ez nem igen cáfolható meg.

Valahogy önkéntelen reminiszcenciák támadnak egy másik, sok alakos fehér márvány műalkotásunkkal erről a Kossuth-csoportozatról. A Vörösmarty-szoborra gondolok és arra, hogy valamelyest ott is ránehezednek a mellékalakok a költő alakjára. Kivéve, hogy ellenkezőleg, mint ennél a Kossuth-szobornál. Vagyis ott jobbak a mellékalakok. De ami a főalakra való nyomásukat illeti, ott azt nagyon menteni lehet a «Szózat» mintegy kicsit-nagyot együvé sodró, komor zengzetére való utalással, amit eszünkbe harsant.

Ám, ha valami ilyen demonstrálódnék ennek a Kossuth-szobornak az összeállításán is, ahogy afféle demokratikus beállításban szinte elveszejti Kossuth Lajost a szereplő kortársak közt, hát ez értelmetlen és nagyon bántó.

Nem vicc tőlem, hogy ahogy még előkészületben ott láttam ezt az embercsoportozatot itt-ott lepel alatt, hát az volt az első felrebbenésem, hogy talán majd Kossuth alakja fölibük kerül arra a nemtudommire, amihez támaszkodnak. Csak aztán láttam a tömbön a betűket. Nem! Így ez nagyon hamis. Hiszen még azok is, akik készek megnyirbálni ennek a nagy embernek nimbuszát, kénytelenek elfogadni a róla való elképzelésükben azt a föltétlen és társtalan magasságot, ahová őt nemzetének tömege emelte. Ez így, szobrászi, elbeszélő, szimbolizáló, bármi oldalról nézve nagy botlás. Ez hibája a szobornak különben úgy is, mint tisztán műalkotásnak.

Kezdjem hát ezzel a szemponttal efféle elbírálását.

Így, együtt, az egész alkotás, jó, hogyha megüti a közepes szobrok mértékét. Az a rezignáció a csoportozat alakjainak mozdulatain maga a komikumig menő egyahngúság. Síremléknek is túlzott volna. Ismétlem, így, együtt, az egész.

Mert külön-külön megszemlélve az egyes alakokat, például a főalak, nemcsak jobb minden más Kossuth-szobortársánál, de önmagában is meg lehetne vele elégedni.

Megint távol legyen tőlem minden olcsó vicc, de majdnem kézenfekvő ötlet, hogy nemcsak azzal volna segítve a dolgon, ha Kossuthot a többi alak fölé állítanák, hanem úgy volna egy kifogástalan Kossuth-szobrunk, ha a főalak egyedül állna.

Tovább megyek. Ha például külön-külön megfelelő helyre széthelyeznék ezeket az alakokat, akkor többé-kevésbbé tűrhető szobrokká válnának. Vegyük, újra minden élc nélkül, ha például a Kossuth mellékalak Széchenyije odakerülne az Akadémia elé, rettentően rossz magányos társa helyére, akkor valósággal több volna egy rendes szobrunkkal és kevesebb egy rémségessel. Ugyanígy állhatnának meg a hátsó csoportozat alakjai is például *Világosi csata* címmel valahol, tűrhetően.

HORVAY János
szobrász

BUZA Péter: Sirkertet mérünk : Kerepesi temető. = Budapest, 1983/8. 35.p.

Feltűnően sok szobruk van a temetőben.

Horvat János

nobrán

Lárd

Lykaszobr 96-14.

20. 21. l.

22. l.

Bpesti Kossuth-nobrát lebon-
sották és helyébe Kisfaludi
Ssrol Zsigmond és két tár-
sának nobrát állitották.

Horvay János

Budapesti
Kossuth-szobrát
lebontják
s helyébe mást
állítanak

l.

Szabad Művészet
1957. 384 l.

Tárgy

Tétel-szám

Méret			Pénz			
m^1	m^2	m^3	Egység-ár		Összeg	
			frt	kr.	frt	kr.

MDK

Horvay János

alkotása az első budapesti Kossuth-szobor. A szoborcsoport most Dombóvár város támogatása kérésére Dombóvárra kerül. A város tóterén állítják fel. (repr.)

Kossuth-szobor gondok.

Érdekes Ujság, Bp. 1957. július 13. 15. l.

Horvay János
szobrász

MDK

Horvayt Cegléden müve leleplezése kor percekig tapsolják.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar müvészetben

M.M.M. Évkönyve 1952, 17 l.

MDK

Thorvaldsens

szobrász

A legtöbb Kossuth szobrot készítő szobrászok közé tartozik

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben

M.M.M. Évkönyve 1952. 171.

2004. aug 13. Metro 8.

FOTÓKIÁLLÍTÁS NYÍLIK A FÉSZEKBEN

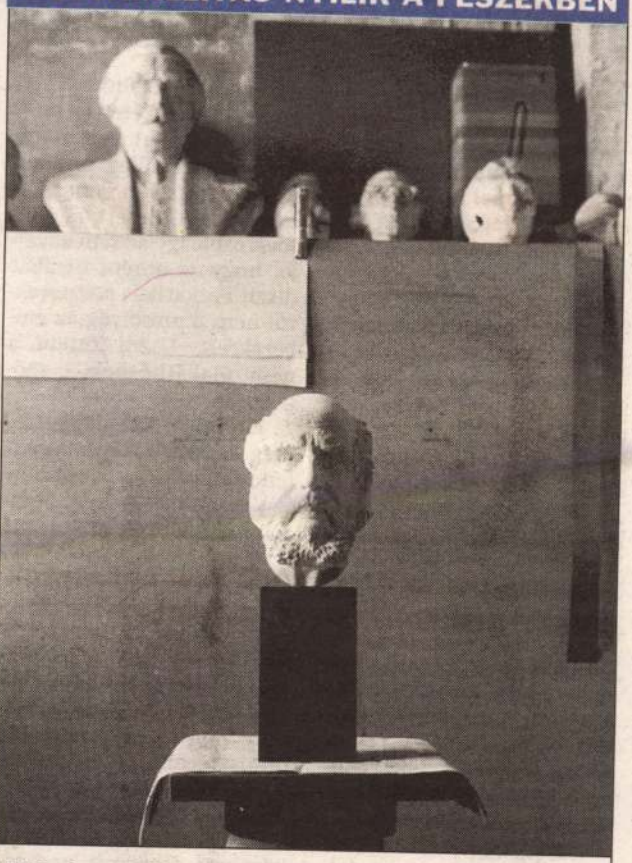

Művészetek találkája feketén, fehéren

Augusztus 17-én nyílik Hossala Tamás fotóművész kiállítása a Fészek klubban. Az fotós csaknem egy évet töltött azzal, hogy bemutassa Gulyás Gyulát és műtermét, amely a Vár alatti műteremsoron található. A fekete-fehér képek a húszas évek hangulatát tükrözik. Ilyen jellegű fotósorozat szobrászművészről az elmúlt 50 évben nem készült. A képeket 27-ig lehet megtekinteni. (Metro)

Phelps nyolc ara

A Mark Spitz 1972-es müncheni bravúrját, vagyis a hét olimpiai aranyérmet megcélzó amerikai úszósztár, Michael Phelps egyelőre nem foglalkozik a hatalmas elvárással.

Csak az a vágya, hogy Athénban megszerezze első ötkarikás győzelmét. – Ez a legfontosabb célom, hiszen Sydneyből üres kézzel távoztam.

Remélem, hogy most sikerül legalább egyszer győznöm, majd utána jöhet a folytatás – mondta a szupersztár. Hozzátette: nagy örömöt jelent számára, hogy valószínűleg minden idők legerősebb amerikai csapatával érkezett a görög fővárosba. Így az sem zavarja, hogy az athéni utcákat díszítő ötkarikás posztereken nem ő mosolyog az emberekre. – Úszni jöttem, s nem plakáthősnek – szögezte le.

Phelps megjegyezte, még az sem elképzelhetetlen, hogy nyolc számban fog diadalmaskodni. „Sem-

A görög posta fizet a hazai elsőknek

DÍJAZÁS A görög posta 122 ezer dollárt ajánlott fel az olimpia minden hazai aranyérmesének. A cég a mesés jutalom mellett vállalta, hogy a bajnokokat egy-egy bélyegen is megörökíti.

Az ezüstéremért 61 000, míg a bronzért 30 500 dollárt utal majd át. Nem egyedülálló, hogy nagyvállalatok vagy vállalkozások ajánlanak fel jelentős összegeket a dobogósoknak. (MTI)

Edwardsot két évre eltiltották

Adó-vevőket loptak el Athénban

BIZTONSÁG Hét adó-vevőt loptak el az olimpiai biztonsági szolgálattól, jelentette a görög közrendészeti minisztérium.

Egy készüléket egy Athén külvárosában járőröző rendőrtől csentek el, a többi a központi ötkarikás uszodából tűnt el egy kartondobozból a múlt héten. (MTI)

Doppingolt egy hegyikerékpáros

KERÉKPÁR Nem indul az olimpián a doppingoláson

emlékének művészi megörökítése, a törvényhatóságok hódoló felirata és a nemesi okleveleknek magyar iparművészeknél való megrendelése ügyében. A magyar értelmiségnek az a része, mely ma a közigazgatás és a jogszolgáltatás hivatalait vezeti, javarészt megértő, humánus szellemmel, okos ítélőképességgel bír. És az a magyar iparművészet és becsületes iparművészi kultúra, melynek szolgálatában mi állunk, nem idegen nekik, ha meggyőzzük róla, hogy amit mi akarunk, nem fényűző, cifra berendezkedés, hanem a szolidságnak látható kifejezése a jó anyagon és a tisztességes, tartós munkán.

De nem szeretném, ha abba a hibába esnénk bele, hogy jó magyar szokás szerint minden támogatást fölülről várjunk és minden kezdésben a hivatalos beadványok hosszú útjain át jussunk a megvalósításhoz. Tartunk már ott talán Magyarországon is, hogy az iparművészetnek nincs szüksége folytonos hatósági gyámkodásra, előszobákban való kilincselésre, protektorfogdosásra. Tíz-tizenöt évvel ezelőtt még szokás volt keseregni azon, hogy a magyar ember nem olvas könyvet és a magyar könyvkiadás a legrosszabb üzlet. Ma talán a legsiránkozóbb kiadók is elismerik, hogy annyi már az olvasó, amennyit alig bír ellátni a termelés. Egy évtized előtt még legismertebb zeneművészek is csak kevés megértőnek játszottak, ma azt látjuk, hogy nemcsak a főváros, de nagyobb vidéki városaink közönsége is csak úgy habzsolja a magasabbrendű zenei élvezeteket. A képzőművészet meg éppenséggel a legsajnálatraméltóbb helyzetben volt még négy-öt évvel ezelőtt is gazdasági szempontból, ma pedig magában a fővárosban vagy két tucat műkereskedésben árulják a festők képeit és amit azelőtt mindenki káprázatos álomnak hitt, abból valóság lett: magyar emberek neves magyar művészek vásznait szó nélkül, alku nélkül, nagy bankókkal fizetik meg. Ha ezek után azt kérdezzük magunktól, hogy az iparművészetnek nincs-e meg éppen úgy az érvényesülési területe a városi polgárságban, mint a könyveknek, muzsikának, festészetnek — mit feleljünk erre? Vagy talán a mi tervezőművészeink, lakásberendezőink, üvegfestőink, keramikusaink, vasműveseink, könyvdíszítőink és textilműveseink kevésbbé volnának tisztában az élet kívánalmaival, mint amazok? Ez ugyebár alig tételezhető fel azokról, akiknek keze jóformán állandóan a társadalom ütőerén van? Ha az iparművészet és a városok polgársága még sem talált eddig egymásra, akkor ez nem az egyiknek vagy másiknak készségén mult, hanem a szervezés hiányosságaiból ered. A magyar közönségnek, mint e példák mutatják, nem elég művészetet tanítani, hirdetni és propagálni, hanem a leginkább praktikus megoldáshoz kell nyulni: oda kell vinni eléje a művészetet. Kívánatossá kell tenni a számára, kínálni kell neki, kirakatba tenni.

Ezért vár miránk a magyar iparművészet fejlesztésében a közel jövőben az a legsürgősebb gyakorlati megoldás, mellyel a művészi termelés elhelyezését biztosíthatjuk: a régóta emlegetett iparművészeti bolt létesítésének szüksége. Amikor azt látjuk egyfelől, hogy a kedvezőbb gazdasági alakulatok és ízlésesebb felfogások miként fokozzák fel a polgárság igényeit szép holmik irányában és azt látjuk másfelől, hogy az utolsó néhány év alatt mennyi értékes tehetség bukkant fel iparművészeink közt nagyszerű technikával és finom formakészséggel — ezt az elárúsítóhelyiség-kérdést sürgető szükségnek tartjuk. Engedjék meg, hogy ezúttal csak utaljak Társulatunk vezetőségének, választmányának és különféle bizottságainak serény előmunkálataira, melyekkel e kérdést rövidesen dülőre akarják juttatni. És engedjék meg azt is, hogy amikor a közel jövőben a Társulatra váró emez irányító, nevelő és szervező munkának reális feladatait kijelöltem, akkor az iparművészet ügye iránt érdeklődő egész magyar közönség közreműködését kérjem. Mert ki tudja, minő illetéktelen versengések, külföldről jövő ipari beözönlés erejét kell majd lebírnunk? A háború után elkövetkező újabb honalapítás minden magyar erőnek végsőkig fokozott nagy munkáját fogja követelni. Az Iparművészeti Társulat, mely a háborúban elesett magyar vitézek emlékezete körül lerótta már hazafias kötelessége egy részét, most részt kér abból a munkából, mellyel az élve hazatérőknek tartozik. Ízlést, művészi készséget akar adni a rokkant katonáknak szerszámaik mellé, hogy diadalmasan állják meg a gazdasági harcok nehéz csatáit is. És egy megértő, minden jót, szépet méltányoló fiatal magyar demokratikus társadalmat akar, melyben megvan a kedv és megvan a képesség arra, hogy annyi zivataros év után szépen, nemesen élhesse emberi életét s ezt a harmonikus szépséget is demokratizálva bevigye nemcsak a jómódúak, de a kisemberek, a munkáscsaládok otthonába is. Abban a reményben, hogy ez a mi közreműködésünkkel valóra fog válni, nyitom meg az Iparművészeti Társulat mai közgyűlését.

Radisics E.

HORVAI JÁNOS MŰVÉSZETE

ÍRTA RADISICS ELEMÉR

Horvai János Krisztus-szobra egymagában álló jelenség; nemes és tiszta szépségű alkotás, kőbe vésett költői lendületű gondolat, mely — ha jól megnézzük vonásait — feledhetetlen emlékképp kísért agyunkban. A szobor méltó helye katedrálisban volna, mint a krisztusi demokratikus egyenlőség nagy gondolatának látható megtestesülése.

Idestova tíz éve, hogy a genfi Kálvinszobor-pályázat alkalmával e sorok angol nyelven íródtak, kifejezéseképp annak az általános, elragadtatással párosult meglepetésnek, mely egy fiatal magyar szobrászművész pályamunkáját fogadta a nagy világverseny izgalmas forgatagában. Lapozgatva a zsüri döntését megelőző és követő sajtóvita érdekes anyagában, jóleső érzéssel elevenítjük föl, hogy talán Horvai munkája volt akkor az egyetlen, mely művészeket, szakköröket és közönséget egyaránt kielégített. A közönség — melyet ítéletében ritkán vezet pártérdek vagy a dogmatikus béklyóba vert elfogultság — megilletődéssel állt a mű előtt. Érezte, hogy a művész keze a lélek teremtőképességével életre keltette a holt matériát. Alkotott — a szó nemes értelmében — s a műből áramló mélységes érzés ezer és ezer emberben hozta rezgésbe a minden szív mélyén rejtőző lírai húrokat.

A szobormű ben a lírai elem dominál. A rendkívül poétikus, nehézkes filozófiától mentalapgondolat, melyet egyformán megért mindenki s mely a maga lenyügöző nagyságával szinte feledteti a mű konstruktív szépségeit. A szobor főalakja magas talapzaton: Jézus. A lehető legegyszerűbb pózban, teljes emberi mivoltában. Szemét az extázis elmélyülésével függeszti az égre, mint ahonnan nyerjük az erőt a földön reánk mért szenvedések elviselésére. Mélyen alatta, gondolatokba elmerülve: Kálvin, a főtalapzattól kétoldalt pedig a reformáció hősei: Beze, Wintrop, Knox, Cromwell, Bethlen Gábor, Coligny, Brandenburgi Vilmos, Hallgatag Vilmos, Farel és Viret. Az alsó talapzaton még két alak egészíti ki az együttest: Zwingli és Luther.

Rendkívül szerencsés a mű koncepciójában az alakok elrendezése. Szuverén erővel, idegéletük minden intenzitásával szárnyal gondolatuk a főalak: Krisztus felé, mint az emberiséget megváltó fenkölt eszmék örök kútforrásához. Kifejezésre jut az is, hogy a reformáció csak visszatérés a már megállapított, örökkön élő igazsághoz s hogy Kálvin föllépésének sikerét jórészben illusztris vezérkarának köszönhette, mint amely eszméit végképp diadalra vitte.

A vonalak elrendezésében nagy eredetiségre vall, hogy Horvai a kétoldalt elhelyezett mellékalakokat használta föl, hogy a merev vonalrendszert megbontva ritmikus lendületet adjon a mű kontúrjának. A fejek elrendezése tudatos művészet megnyilvánulása, mely végső hatásában kétoldalt gyöngéden ívelő félkörben köti össze a főalakot a mű gerincével.

Sajnos, a művésznek meg kellett elégednie a világraszóló erkölcsi sikerrel. Erejének tudatában nem alkalmazkodott betűszerint az előírt pályázati feltételekhez, de alapgondolatának a vallásos lélekből fakadó szimbolizmusa sem tetszett a puritánkodó erkölcs kérlelhetetlen merevségének. Hiába írták neves kritikusok, hogy Horvai munkája egyetlen méltó emlékműve a mindenkori reformtörekvéseknek, a folytonos ujjászületésé, melynek létjogosultsága az igazi mesterhez való visszatérésben gyökeredzik; emlékműve annak a reformációnak, mely nem ismer bosszut és gyűlöletet, sem pedig üldözőt és üldözöttet s emléke mindannak, ami nagyot és maradandót a reformáció apostolai véges, emberi gyöngeségtől éppen ezért nem mentbuzgalommal alkottak. A zsüriben a döntő szó azoké lett, akiknek merev racionalizmusát sértette Horvai jelképes beszédének misztikus varázsa. Horvai nem kapta meg a megbízást a kivitelre, de felszólították az újabb szűkebb pályázaton való részvételre s amikor a zsüri művészietlen feltételeit pontról pontra követve, másodízben is sikerült versenytársait játszi könnyűséggel legyőznie, felülkerekedett a zsüriben a nacionalista féltékenység és a magyar szobrászművész mellőzésével a lélek nélkül való, de francia kéztől eredő pályamunkát koszorúzták meg végérvényesen.

Mindezt szükséges tudnunk, hogy megérthessük Horvai művészete fejlődésének további folyamatát. Mert a nagy siker kifejlesztette alkotóerejének teljességét és férfias energia lüktet vésőjében, amidőn hozzáfogott élete legnagyobb művének, a fővárosi Kossuth-szobornak kiviteléhez. De lelke sohasem tudta végképp kiheverni azt a csapást, melyet a genfi zsüri mért érzékeny lelkére méltatlan ítéletével s mely megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy győzelmének gyümölcseit learathassa. Nem kárpótolta ezért, hogy népszerű Krisztus-szobra a legkülönbözőbb anyagból

Magyar Iparművészet
1917. 112-124 lapszám

reprodukálva több száz példányban terjedt el Svájcban és nem kárpótolta az sem, hogy a Kálvin-szobor gipszmintáját a genfi múzeum őrzi büszke pietással. Amúgy is melankóliára hajló lelkivilágára árnyék nehezedik, mely ráborul minden későbbi munkájára és kimutatható Kossuth-szobrának nagyarányú, a szenvedés tüzében megérett koncepciójában is.

„Nekem egyénileg — írja a művész közvetetlenségében megkapó önvallomásában — mindég szeretett témám volt az elmulás, az elmulás okozta változások, szenvedések, fájdalmak tanulmányozása. Az Életnek, a halál és enyészet eme tehetetlen ellenlábasának, minden szenvedését, sóhajtását és görcsös küzdelmét, vonaglását, kínját szeretném megrögzíteni, hogy annál inkább megéreztessem az enyészet, a pusztulás, a Halál rettenetes, de mégis fenséges hatalmát és kegyetlenségét". És mégis, ez a művész, aki oly szeretettel kacérkodik az elmúlás gondolatával és a keleti népek fanatikusainak extatikus mosolyával áldoz a halál titokzatos misztériumának, Kossuth-szobrával az életnek, egy nemzet újjászületésének szimfóniáját zengi el káprázatosan gazdag hangszereléssel.

Az emlék fölépítésének alapgondolata bizonyos tekintetben rokonvonást árul el Kálvin szobrával, anélkül hogy egyazon eszmének variálásával vádolhatnók meg a művészt. Főalakja Kossuth Lajos, a mult század aranyszájú agitátora, akit az eszmék forrongása férfikorának delén szólított a cselekvés terére, s aki oly ellenállhatatlan hévvel ragadt magával mindenkit abba az egyenlőtlen gigászi küzdelembe, amelyben elbukott ugyan a nemzet, de amelynek halhatatlan hősei vérük hullásával váltották meg, hogy a mártirok megöntözte talajon új élet fakadhasson.

Mozdulata a magvetőt példázza, amint energikus lendülettel hinti el a jövő csiráját magukban rejtő magvakat. S nem minden jelentőség nélkül való, hogy a szobrot közvetetlenül a háború befejezése után fogják elhelyezni kijelölt helyére: az Országház előtti térre. A nemzet ma ismét válaszúton van; eszmék forronganak, vágyakozunk friss, tisztító légáramlat után, mely a multak hibáin okulva az intenzív alkotó munka jegyében biztosítsa a nemzet létének folytonosságát. Új Messiást, új magvetőt vár az ország, aki a magyarság szívéből érkezve ismét felrázza elernyedt energiánkat s akit Kossuth Lajos elragadóan plasztikus mozdulata ihlessen új cselekvésre.

A talapzat alsó része lépcsőzetesen van kiépítve. A lépcsőzet felső peremén a negyvennyolcas minisztérium tagjai helyezkednek el. Tömeghatásában két nagyobb egységre bomlik szét a csoportozat, együttes kontúrhatásában pedig a plasztika lágy pasztellszíneivel oldja föl a hosszúkás kockaalakú főtalapzat szögletes merevségét. Az ellenkező oldalon — a szobor hátsó részén — újabb csoportozat. Míg a minisztérium tagjai füzérszerű elhelyezkedésükkel módot adnak a művésznek arra, hogy minden egyes alakot egyénisége szerint jellemezhessen s külön egységként állíthassa őket egymás mellé, a hátsó csoport — mely a szabadságharcot allegorizálja — kisebb területre szorítva, alakjainak nagyobb számával inkább a nagy küzdelem alapgondolatának kidomborítására, érzékeltetésére törekszik. E csoportozat alatt pedig elmélyedve ül a történeti idők egyik vezéralakja: Görgei Artur, egyike ama keveseknek, akiknek megadatott, hogy megérjék azt az időt, amikor az elvetett mag kalászt hajtott s megérlelte gyümölcsét.

Plasztikai megoldás szempontjából legszerencsésebb Kossuth Lajos alakja, mint akire a művész legtöbbet pazarolt alkotóerejének bőségéből. Arckifejezése borongós, előrehajló fejjel néz a távolba, mintha látnoki szeme előtt megrajzolódnék a jövő tükörképe tengernyi szenvedésével, majd a könnyhullámok megtermékenyítette ragyogó perspektivájával. Jobbkezének mozdulata kifejező s a cselekvés pregnáns energiáját csak fokozza a karnak és az izmos kézfejnek tudatos nagyítása. A fej előrehajlása lehetővé tette a művésznek, hogy szerencsés ízléssel oldja meg az akkori, mai gondolkozásunknak kevéssé esztétikus szakállviselet kőben való megrögzítésének problémáját. De legnagyobb bravúrral a ruházat kérdését oldotta meg a művész. A sujtásos magyar ruha hatásában korántsem oly plasztikus, mint a nemesen egyszerű redőkben földre omló lepel vagy tóga. Éppen ezért széles köpeny borítja Kossuth vállát, mely a jobbkéz erőteljes mozdulatának következtében félig lecsúszva, szabadon hagyja a felső testet, míg a holt követ meghazudtoló eleven puhasággal öleli körül az alak mindkét lábát.

A minisztérium tagjai körül legjellegzetesebb Széchenyi alakja. Széchenyi az eszmék világának igazi forradalmára; termékeny gondolatainak sokaságát pazar bőkezűséggel szórja szét az országban s amikor ő már megállana, amikor a fölkorbácsolt erők gerjedelmének pusztító viharától nemzetének jövőjét félti, akkor lép voltaképpen porondra Kossuth, hogy az optimisták reménységével fejezze be a magvetésnek Széchenyitől megkezdett munkáját. Széchenyi alakjának nemes profilja, fájdalmas mélázása sejteti a legnagyobb magyarnak tragikus végzetét. Két kezét egymásra téve kardjának markolatán nyugtatja, mintegy jelképezve, hogy eszmék harcában döntő szere-

pet nem a nyers erőnek, nem a kardnak szánt. Eredeti ellentétképp ott függ mégis nyakán a Pour le mérite rendjel, mellyel a lipcsei csatában tanusított hősies magaviseletét tüntették ki. Harmadikul sorakozik a befejezett művészettel megkomponált csoportozathoz Batthyány Lajos gróf, a szabadságharc tisztalelkű mártirja. De nem kevésbbé szerencsés ihlet vezette a művész kezét a minisztérium többi tagjának megmintázásánál. Ott látjuk Eötvös József bárót, az elmélyedő gondolkozót és lírai vénában gazdag poétát. Deák még egyszerű fiatal táblabíró, akiről még nem sejtik akkor, hogy a hálás utókor a haza bölcse elnevezéssel iktatja halhatatlan hőseinek sorába. Eszterházy herceg az aulikus osztrák levegő elegáns szülötte, Mészáros Lázár hadügyminiszter arcán az országért reszkető aggodalom tükröződik vissza — hisz mindenkinél jobban ismeri a rendelkezésére álló erők elégtelenségét —, míg Szemere eleven agilitása hatásos ellentétben van a mellette álló Batthyány zordon tragikumával.

E hét főből álló csoportozat mozdulatharmoniája szabályos és kontemplatív jellegű. Ezzel ellentétben a hátsó csoportozatban az életet szimbolizáló diadalmas küzdésnek himnuszát zengi a művész. A vég itt is az elmulás; de ez csak az egyes ember pályafutásában jelenti a befejező akkordot; a nemzet tovább él az egymást felváltó generációkban s megőrzi, fenntartja azokat az ideálokat, amelyekért az elődök legbecsesebb javukat, életüket is feláldozták. Ennek a mélyértelmű szép gondolatnak kivitelében a művész kifejezőképessége drámai magaslatra emelkedik. Egymásba olvadva szabályosan kiépített csoportozatok jelképezik a küzdelem egyes fázisait: a harcba induló férj megkapó búcsúja apró gyermekeitől és hitvesétől, a gyermekifjú dobos a harcos férfiak között, majd pedig érett férfiak és aggastyánok, harci indulattól duzzadó lelkesedéssel vagy a halálos sebesülés fájdalmas vonaglásában is büszke elszántsággal. A félig meztelen férfitorzók megmintázása épp oly pregnáns, mint amily ideálisan lágy finomság ömlik végig az asszonyok és gyermekek alakján.

A mű szobrásztechnikai jelességei Horvai Jánost ereje delelőjén mutatják be. Méltóképp kapcsolódik be a szobrászművészet történeti fejlődésének ama láncolatába, mely az ókori görög művészet tradicióinak törvényes örököseként egy Michel Angelot adott a világnak, majd folytatólagosan Constantin Meunier és Auguste Rodin munkásságában szimbolizálja korunk törekvéseit. E három művész alkotásaiból kisugárzó fénycsóva világánál talál önönmagára Horvai s fejleszti naggyá művészetét, melynek gyökerét hazai talajba eresztve biztosítja egyszersmind a nagyság második fő ismertetőjét: az invenció erejének zamatos eredetiségét.

Külön tanulmányt érdemelne, miképp bánik a ruházat redőivel. Keresetlen eszközzel eléri, hogy seholsem válik unalmassá s mily egyszerű technikai fogással tudja a néző figyelmét alakjainak arcára koncentrálni. Finom clair-obscur-hatások váltakoznak nagy fénykontrasztokkal, virtuóz módon aknázva ki a kő minden kifejezőképességét, bizonyságául, hogy a művész kedvelt anyaga a kő és művének legkisebb részletét már az agyag mintázása közben kőben gondolja el.

Alakjai mind élő, húsból való alakok, kitöltve, tartalmat adva a külsőt takaró ruházatnak. A felület térhatását alárendeli a térfogatnak s ezzel eléri, hogy a ruha minden ránca mögött csontból, húsból és izomból való emberi testet sejtünk. Egészében pedig monumentalitás az emlék főjellemzője; a monumentális szolgálatába van állítva a szobor legjelentéktelenebb résztömege, ami nem is csodálható magyar művésznél, akit a magyar síkság végtelensége erejének korlátlan kifejtésére késztet. De nem kerülheti el a szemlélő figyelmét a munka precizitása sem; voltaképpen nem érdem, hanem jó klasszisú munka első feltétele, mégis kiegészítésképp szívesen hozzáfűzzük a művész kivételes kvalitásainak sorához.

A mű ruszkicai márványból készül s úgyszólván csak Kossuth Lajos alakjának kőbe faragása van még hátra, mely alakot alig néhány héttel ezelőtt fejezett be a művész. A főalak öt méter magasnak van tervezve, tehát háromszoros embernagyságúra; a mellékalakok mérete három és fél méter. Reméljük, nemsokára megérheti a művész munkájának diadalmas finálé́ját, amikor a nemzet egésze fogja elismerésével újból megerősíteni a zsüri döntését s amikor elmondhatjuk majd, hogy a tömérdek gyári munka után végre oly művészi értékkel gyarapodott fővárosunk, melyhez a nemzet apraja-nagyja, művésze és laikusa egyaránt elzarándokolhat s egy tüneményes kor porrá vált hőseinek, valamint az ezek lelkével rokon művész közös emléke előtt pietással hódolhat a magyar szellem géniuszának.

Teljes képet nyerünk Horvai művészetéről, ha megemlítjük még Erzsébet királynénak Karánsebesre szánt, szubtilis ideálizmussal megmintázott szobrát, Zsolnay Vilmosnak korszakot alkotó munkásságát hűen kifejező portréját, valamint azokat a síremlékeket, amelyek elsősorban hivatottak, hogy kiszorítsák végre temetőinkből a gyári produkció művészietlen, megdöbbentően sivár termékeit.

Ø

M D K

Hoss Lőrinc, festő, Németujvár. Nem dolgozik.

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Múv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

Horwon Martton, ötvös

1578-ban Pozsonyban második
céhmesterré lett

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett
művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 56. old.

M.D.K.

HORWATH Lipót ünnep

1786 Sopron

SSz 2001/4 387

M&M DESIGN

BELSŐÉPÍTÉSZET

applikáltak.[31] Van olyan
dik sárkány lenne erede-
és formálású, hogy biztos-
k, hogy valamelyik késő-
helyett újonnan készítet-
deti jelentéséről már alig-
yos öntvények eredetiek
sárkányok is díszíthették
sokkal sérülékenyebbek
k el.
bársonnyal való beborí-
ak látszanak, vagyis nem
újra felerősítették volna
leginkább csak úgy lenne
liratával együtt, ugyanek-
gy korábbi hasonlót má-
elirat másolta betűtípusá-
szont a bársonyborítás is

HOSMANN, Michael, ötvös Pozsonyban

M. H. Goldschmied 11 napos fia meghalt. (1768, 65. vám, 4 l)

(Mihalik J. Múz és Kt. Ért 1911, nem ismeri)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

fia levelét kezében tartá. Örült minden levélnek, de egy kissé félt is mindegyiktől. Bízott az Istenben, ki nagy megpróbáltatásai között mindig mellette volt; de egészen nem tudta legyőzni babonás remegését. Aladárt szívbeli csalódás kergette külföldre. Éppen akkor, mikor már ki kellett volna lépnie az életbe, a szív és elme minden adományaival gazdagon. Keresnie az emberek hasznát s megnyernie elismerését, munkálnia a haza javát s kivívnia koszorúját — oh mennyire hitt e szegény anya fiának hivatásában, mily büszke volt reá! És éppen akkor találta szíven a sors nyila s kergette ismeretlenbe, mint a vérző szarvast. Szeretett; anyja tudta, hogy a leány, a kit választott, nem méltó reá; de végre kénytelen volt meghajolni fia szenvedélyének kitartó ereje előtt. Talán csalódott is, hisz' lehet, hogy senkit sem tartana méltónak Aladárhoz. Elfogultság és féltékenység vezették ítéletét. De nem: az anyai szem élessége. Jegyesek lettek. Ki volt tűzve az esküvő napja. Ekkor lépett közbe egy gazdagabb úrfi s a leány hozzája fordult. Aladár elutazott. Egyedül akart menni, hogy tisztába jöhessen magával s a diadalt, melyet szívén és sorsán nyerni fog, egészen a maga jóvoltából vívja ki. Oh teremjetek szívére gyógyító füvet idegen földek; oh bocsáss sugarat lelkébe idegen ég napja; oh lopjatok új mosolyt szemeibe ismeretlen mezők virágai!

De hisz' már gyógyul. Mindig azt írja, hogy gyógyul; de még nem, hogy: meggyógyult. Istenem, mint remeg a levél anyja kezében; mint kergetik egymást arcán remény és félelem, aggódás és bizalom! És mintha egy komor sejtés kerülne felül, csak vár még egy keveset s hol a levélre, hol meg az égre tekint.

Végre feltörte s egy pillanat alatt tudott mindent. Ott állott előtte megengesztelhetetlenül, gyászos, fekete betűkben a való. Talán nem is olvasta a levelet. Hisz' mindnyájan voltunk így jó és rossz hírek postáival, melyeket valamely titkos érzék által megértettünk a kibontott papírból a nélkül, hogy a betüket láttuk volna. Lelkünk olvasott. A grófné szemei nem futhatták át oly gyorsan az írást, mint a mily hirtelenséggel fölsikoltott:

— Mennybéli atyám! Gyermekem!

Halántékához kapott s egy székre roskadt. A mint kezével önkéntelenül támaszt keresett a megingott világban s görcsösen az asztal szélébe fogózott, lerántotta a terítőt, a könyveket s a csöngetyűt. Ez messze gurult a padlón s szakadozott, tompa, recsegő, elhaló csengése úgy hangzott, mintha haldoklóra csendítenének. Ez a csengés s a szegény asszonynak egyre halkuló, hörgő jajszava töltötte be a szobát.

A zajra megjelent a komorna s ijedten szaladt asszonyához.

— Uram, teremtőm, méltóságos grófné . . .

Ápolta, élesztette, melengette azzal az igaz ragaszkodással, melyet a Koltaynéhez hasonló elvonult, de nemes lelkek szoros környezetükben rendesen föl tudnak ébreszteni. A jó leány ijedtében, fájdalmas meglepetésében szinte elvesztette a fejét, míg végre a grófné fölvetette szemét. Könny és vérerek borították el a két szemet s mégis mintha kihalt volna az élet belőlök, oly homályosan tekintettek magok elé. Vékony arcát halálos sápadtság borította el s halántékaira kékes foltok telepedtek. Egyik keze aláhullott, a másikat a komorna tartotta a magáéban. Egy szó, egy fohász s talán egy gondolat nélkül, merev mozdulatlanságban, hosszu ideig ült székén.

— Asszonyom . . . csókolom kezeit . . . ne ijesszen meg bennünket . . . talán elfutnék . . .

De nem merte magára hagyni. Szorongásában már egyáltalán nem tudta, hogy mihez kezdjen: sírjon-e vagy segítségért szaladjon; vajjon melyik lenne hasznosabb?

Szerencsére nyílt az ajtó s János, ki mit sem tudott a történetkről, bizodalmas harsány hangján vendégeket jelentett:

— Méltóságos Ladányi Géza báró és báróné várakoznak a szalonban.

A megrémült komorna integetett a kezével, hogy hallgasson az Istenért . . . távozzék . . . nem, nem.

De mintha csoda történt volna, a hogy a vendégek neve megütötte a félig eszméletlen grófné fülét, élénk pirosság öntötte el vértelen arcát, s egy mély, nehéz, erőszakos lélegzettel egyszerre urává lett testének, lelkének. Kezével összeszorította homlokát, csöndesen fölemelkedett s egy kissé megfogózva, halk hangon megszólalt:

— El akarom őket fogadni, Klára . . . Köszönöm, édes Klára . . . el kell fogadnom. Azonnal ott leszek.

Mindjárt készen lesz, mindjárt. Csak járni és gondolkodni próbál; hátha nem is tud. Egy pár ingadozó lépést tesz előre; végig törli arcát zsebkendőjével s egy utolsó, visszatarthatatlan fuldoklást fojt bele, s megszorítja komornája kezét. Csak térdeplője fölött a megfeszítettre vett még egy pillantást, csak ahhoz küld még föl egy sohajt s . . . belép a szalonba.

— Isten hozott, Alice . . . már visszatértetek a nászútról? Milyen viruló színben vagy . . . csupa merő boldogság. Köszöntelek.

— Nagyon szíves vagy, édes Anna néném.

— És ön Ladányi? Hogy van ön? Nemde, minő kérdés ez egy hat hetes férjhez?

— Oh grófné, kezét csókolom . . . ez a kérdés olyan elpusztíthatatlan szokás, hogy azt hiszem, még a paradicsomban is tudakozódni fogunk egymás hogylétéről.

— Ah maga kegyetlen! Hát semmi szent nincs már előtte? — feddette az asszonyka férjét, ki nagyon meg volt válaszával elégedve s titokban mosolygott neki.

Ladányi bárót élces embernek tartották mindazok, a kik még nála is együgyübbek voltak; igen sokan. Így az élc egyik büszkeségévé lett, ha nem is a legelsővé. Mert hiúságai közt a fő helyet divatossága foglalta el. Egészen elegáns ember volt. Hosszu kabátja, egymásra hajló nyakkendője, világos téglaszín keztyűje mind a mának divata: tegnap még nevet-

Isten fia megszületett
Vállára vette, vállán vitte
A feszületet,
Melyre fölfeszitteteti.
Oh ember!
Halandó fiai!
A ki közületek
Némán veszi fel a keresztet
És töviskoszorúval
Némán járja meg utját
Isten fián csüggvén tekintete
Meghal
Mint Isten gyermeke.

Rákosi Jenö

Uj Idők 1895. 53. 4

ELŐSZÓ.

Budapest székesfővárossal kötött szerződésünkben fog-
lt kötelezettségünknek tettünk eleget azzal, hogy ezen
állításunk szervezési, elbirálási és elrendezési jogát, saját
lelősségükre, az Országos Képzőművészeti Tanácsban
épviseleti joggal felruházott művészcsoportoknak adtuk át.

Ezen csoportok közül csupán a Benczur Társaság, a
agyar Víz- és Pasztelfestők Egyesülete és a Szinyei
erse Pál Társaság nem élt a részvétel jogával. A résztvevő
űvészcsoportok nevei a termek falán láthatók.

Budapest, 1928. március hó 1.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
IGAZGATÓSÁGA.

A KIÁLLÍTÁSON RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZCSOPORTOK:

Céhbeliek.

Cennini Társaság.

Kéve.

Képzőművészek Új Társasága.

Kupeczky Társaság.

Magyar Képzőművészek Egyesülete.

Magyar Képzőművésznők Egyesülete.

Magyar Rézkarcoló Művészek Társasága.

Paál László Társaság.

Szövetség.

Hoser Hermann, posta-fötan. MDK
Festöm.

Bürker J.R. th. muz.ör által elindított mozgalom eredménye, h. művét a képtár különterméne gazdagitására elküldte. A cél: a helyi művészet kultuszát szolgálni.

Tómalom részlet. Kicsiny, művészi akvarell.
/Beküldte Hoser Matild és leánya Hoser Gizella /

A helyi művészet megbecsülése.
Muz.és Kvt.Ert. III. 1909.2-3.sz. 144-145.l.

Horvai János
szobrász

M.D.K.

695) A Szelidség és Irodalom alakjai

696) Návay Lajos szobrának modellje

697) Kossuth Lajos new-yorki szobrának modellje

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. 49 l.
Bp. 1952.

M.D.K.

Horvay János nolván 1873–1942

A bipesti hossuth nobor alkotója, melyet 1953 ban eltávolitottak. Rodin utánzó.

Beck Ö. Fülöp Emlékezési. Bev: Farkas Zoltán Bp. 1957 165.

Hoser Viktor ős fia

l.

Közlezrmöll

1362 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Hoser Viktor

és fia öras

Bp.

l.

Ezredireskiáll

IX csop. 45. l.

A. MIGNON

Hoser Viktor

vrás

Bpest.

l

Pritz

33 l-

edo

ján Úrnak

tanár

igazgatója

Pécs

még multév február 18-án

a Műemlékek Országos Bi-

ölcsönvett 15 darab diapositiv

látásba helyezni méltóztatott,

ikezett diapositivek és filmek

élyt meg méltóztatik kapni.

él több idő telt el és a

t évi vizsakozás után) semmiesetre sem

tem tovább mert ~~[illegible]~~ mél-

kérem Méltóságodat hogy

gkésőbb f. évi április 19-ig

vissza küldeni méltóztatnék.

tisztelettem őszinte mélyvonitását

április 7-

Floser Viktor
írás Buda

Pritz 50. l.
54. l.

Hoser Viktor

hires budai órás, a
koronás arany érdemkereszt
tulajdonosa † 73-éves
korában Budapesten

Vas. Ujs. 1908. 836 l.

Ezerkilencszázharmincötre boldog új évet kíván

Faragó és Gróf Lakásberendező Műhely

Budapest II, Fő ucca 80. Telefon 51-5-78

Hoser Victor

budai órás

† 1957 okt. 22.

Gerevich Tibor dr. U. 310.

MDK

Hoser Viktor

diszes órák

Magyar Iparmüvészet 1901. 289.l.

HOSKA JÁNOS, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.-Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 1088.-Összeirási szám: 3101. - 47.old.

BATARI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparmüv.Múz."opp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

Hoske Kálmán

adat nincs

1889/90 II. I. osztál

vül. Aradon 1871, Ref

5 polg.

1889/890 I. (ig) vendégl.

Kassai múzeum új épitkezése

V. 306.

Hoser Hermann

mühedvelő festő
nosta fotanacia
+ 1909 körül Sopron
ban

Tómalom c. vízf
a Soproni Muzeumban

Csatkörl

Mur Kat. Ert

1909. 144. l.

Hoser Hermann

pösta – fotanácsos volt
Sopronban s ott is hunyt
el. Egy kis akvarellje F
a soproni muzeumban.

gród

Mké 144. l.

F „Tómalom részlet"

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191 ..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

számlap is követi, bár erre a szerkezet [illegible]
ízlésében és a hagyomány követésében kell keresnünk. A zsebóra alakjának változásait figyelemmel kísérve a „nürnbergi tojásoktól" napjainkig, a domborulat lassú átmenettel végbement csökkenését tapasztaljuk.

Az 1936. évi soproni órakiállításon mint érdekesség szerepelt Frantzel János arany női zsebórája. Duplafedelű tokja egyszerű kivitelben készült, fehér zománc számlapján „Joh. Frantzel ödenburg" jelzés olvasható. Aránylagos igénytelenségének ellenére az óra mégis nevezetes, mivel Kisfaludy Sándor Szegedy Róza részére vette Sopronban.[22]) A XVIII. század végén készült, Kisfaludy János tulajdona. (Sopron.)

Ugyancsak a XVIII. század végéről való a Kaszab András gyűjteményének jelzés nélküli, férfi zsebórája. Érdekessége, hogy hátlapja üvegből készült. A hiányzó jelzés ellenére is bizonyosan magyar eredetű, amit az üvegen át látható és a szerkezetre alkalmazott ékköves magyar cimer bizonyít. Jelzés nélküli magyar órákon gyakori a cimer, néha még a stabil órákon is, mint azt már pl. Koncz Gyula egyik ingaóráján is láttuk.

A századfordulón készült ezüst zsebórát állított ki (Budapest, 1925.) Wodianer Hugóné. Mestere nem elégedett meg az egyszerű tokkal, megoldása még a számlap elhelyezésében is követte a korabeli francia ízlést, amennyiben a számlap kisebb az óra átmérőjénél és excentrikusan elhelyezett. Az óra előlapját kék zománcos alapon ezüst domormű díszíti, mely három amorettet ábrázol. A tok peremén csavaros díszítés fut körül. Jelzése: Adam Track in Debrezin.

Az excentrikus elhelyezésű számlap a XIX. század első felének kedvelt megoldása.

Kisméretű excentrikus számlapot találunk „Terond & Ravier a Genev"-jelzéssel a gróf Apponyi Géza birtokában levő egyik zseb- [illegible] „Perrin fréres" jelzéssel ugyancsak

Ismert pesti, Bécsből bevándorolt mester Hoser Görgy, aki mesterségét apjától, Johan Michael Hosertől tanulta. Budai működése a XIX. század első felére esett ugyan, de munkáin még érezzük a hagyományokhoz való ragaszkodást. Óráit a Bécsben is fellépő francia hatás alatt készítette, a XVIII. század második felében divatos, erősen domború formában. Unokája, Hoser Viktor tulajdonában egy arany és egy ezüst férfi zsebóra van, az utóbbi Hoser Ferenc, a család egy másik tagjának műve.

Az aranytokos óra erősen domború, különösen az előoldalon. (51. kép.) A peremen ívesen vésett arabeszk fut körül, ezen belül van az üveg hajlását követő sötétkék zománc előlap, az excentrikusan elhelyezett fehér zománc számlappal, valamint a finoman áttört és vésett köralakú, aranyozott rézből készült piros alapú díszítés. A trapéz alakú nyílás betekintést enged az óra szerkezetébe. Sajnos, a járatot az eredeti orsójáratról — valósznűleg javíthatatlan kopás miatt — az újabbkeletű hengergátlásra alakították, ami azonnal feltünik és az óra értékét csökkenti. A kék zománc közepén megszakítva: „Geo Hoser — in Pesth" felirat foglal helyet.

Az óra hátlapját felnyitva (52. kép.), láthatóvá válik a szerkezet fedőlemeze a szabályzóval és a billegővel. A billegőt, mint a hasonló rendszerű zsebóráknál általában szokásos, könnyen vésett és díszesen áttört aranyozott rézhíd fedi. Ebben forog a billegő tengelye. A híd (rács) feladata a billegő külső hatásoktól való megvédése, de emellett mint önálló belső dísz is érvényesül, ha az órát felhúzáskor kinyitják. Megmunkálásának módja mindig finom vésés, áttörtsége a billegő mozgását engedi ellenőrizni. A vésés díszítő motivuma ennél a darabnál is, mint valamennyi másnál, teljesen a készítő ízlése szerint alakult.[23]) Körülötte a fedőlemzen „Johan Georg Hoser auf den Franzyskaner Platz — in Pesth No. 24" felirat olvasható.

Hoser György órái Budapest

Pritz 50. l.

Ylöser György

órás

Pritz 28, l.
50. l.
54.
6
életrajz

Hoser György János
órás
Pest

Hoser György János, — Johan Michael Hoser bécsi mester (1785 körül) fia; — András nevű testvérével 1815 körül Pestre vándorolt. György fia, János, aranyműves lett, míg András fia, Viktor, folytatta a családi mesterséget és órás lett. 1838-ban született. 1908-ban halt meg. Műhelye a Ferenciek-terén volt. Ma is élő fia, Viktor, szintén apja mesterségét folytatja Budán.

Pirtz 54. l.

Erdődy Gábor:

Mellig látható
döke, kis bajusza
laja sötét téglavör
alól:

Honestus ru
Patrimo

s a kép körül:

Com: Gabriel E
et Comit: Vara
Consiliarius. 16

Vászon, me
Gr. Csáky L

Hoser. Georg

órás Bécs,
majd Buda

l.

Csanyi Károly:
A budapesti amateur
gyűjtemények lajstroma.
Budapest, 1907. 55. l.

Hoser György

óras Pest

l.

Pritz. 50. l

Erdélyi kép 50 db 30×40

Kauberling kép 105 db

a M.O.B.nál

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
96/1933

Hoser György
órás

Aranyórák 1820
körül

51

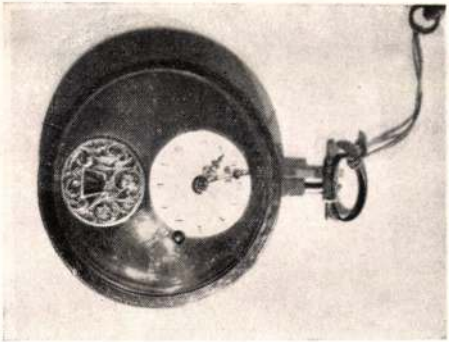

XII.

Pritz

XII. Tábla
51, 52
sz.

52

Magyar lovagtorna a kiegyenesztett ovcsi mellékenen. Magyar mester. XIII. szazad közepe.

erőteljesebb érzéseivel és könnyen meggyőzi az oázist keresőket arról, hogy amit itt látnak, nem délibáb, illetőleg, hogy a délibáb is csakugyan van!

Magyarország valóban oázis a nyugati ember számára, sziget a háborgó tengerben — de nem mesevilág, nem pusztai álom. Az alföldi tájnak igazán vannak sajátos szépségei s ezek mások, mint a római Campagna, a Lüneburger Heide, a Crau, a Vadnyugat vagy Hollandia alföldjének szépségei; de az alföldi táj nem az egyetlen jellegzetes magyar táj s a rajta élő ember sem mind pásztor, vagy pláne haramia. A csikós a valóságban is irigylésreméltóan szép, férfias, értelmes emberfajta, de nem szürke és darutollas kalapba bújt Don Juan, vagy pláne Karl Moor. A betyárok kora pedig régen lejárt. A mágnások ma már mintagazdaságokban próbálják megoldani a harcaival arányosan többet fogyasztó Európa gazdasági ellátásának problémáit és nem varratnak — Buckingham herceg módjára — drágaköveket

Hoser Ferenc Xaver
Óra
Pest
Prítz
50. l.

A Hoser-család másik tagja Hoser Ferenc. Ezüstórája a fentihez hasonló alakú (53. kép.), de kivitelében lényegesen egyszerűbb. Empirizáló zománcszámlapja az üveget tartó keretig ér és erősen domború. Az ezüst hátlap egyszerűen vésett. A szerkezet fedőlapján az áttört híd elhelyezése a fentiektől némi eltérést mutat (54. kép), amennyiben az óra centrumához közelebb fekszik. Csak a fedőlemezen találunk jelzést, vésett felírat alakjában: Franz Xav. Hoser a Pesth — „Próbestück". Hoser Ferenc a XIX. század első felében műkö-

[23]) Az ilyen hidak finom vésése Rill Imre budai gyüjteményében tanulmányozható.

dött, a leírt óra a mesterremeke. Mindkét óránál megtalálható a hasonló típusnál általános erősen kiugró fogantyú, a lánc vagy kulcs megrősítésére szolgáló karikával.

hatalmak nyugodtan nézik, amint a barbár Kutya közülük egyiket a másik után ragadja mancsai közé, vérig kínozza őket és ha egyiknek már kiráncigálta tollait, a másikra veti magát. Ezt csak azért teheti, mert a két áldozat nem sietett egymás segítségére.

Közismert dolog, hogy a török hatalom azért is könnyebben megtámadható, mert ereje nem a régi, miliciája sem oly edzett és elszánt. Mint ez barbár nemzetekkel rendesen megtörténik, nyers erejük, amellyel azelőtt országokat és népeket vertek le, végül is elpuhul és harci kedvük sem oly heves, mint elődeiké volt.

Így a Raths-Stube elmélkedéseivel mégis csak az európai hatalmak egyesített erejére számít és a tengeri hatalmak szövetségének gondolatát fejtve ki, a pápa által szorgalmazott terv mellett foglal állást az ősi ellenséggel szemben.

Az 1684. évi szerencsétlen budai ostrom és különösen XI. Ince pápa jogos kritikája nagy irodalmi visszhangot keltett. A politikai irodalom egy része méltatlan támadást intéz a pápai szentszék ellen és, mint a »Rom bereue dein Geld nicht . . .«[213]) c. mű, a pápai vagyon és jövedelmek eredetét boncolgatva arról elmélkedik, hogy a pápaság nagyterjedelmű udvartartásához évente több kell, mint amennyit egy tekintélyes királyság jövedelme

Hoser Ferenc

Öras

l.

Prítz-

50,57 l.

A kiadvány hiteléül:

Fiúnyi

min.irodatiszt

A Müemlékek Orsz. Bizottsá

Hloser Ferenc
óras, Buda

Pritz 50 l.
54. l.

Hoser Ferenc Xavér

Örás, Pest.

XIX. n. első jele

írod

Pritz 54. l.

Zichy István:

chellig van ábrázolv
bélése s vállra vetett m
szakálla barna. Mentéje
jó piros. Felirata alól

Sperandum
dum

s a kép körül:

Stephanus Zichi d
eidem anex Vice G

Vászon, méretei 18:14
Gr. Csáky László ajá

Hoser Ferenc
órák

Ernst órák XIX. sz
első fele

53

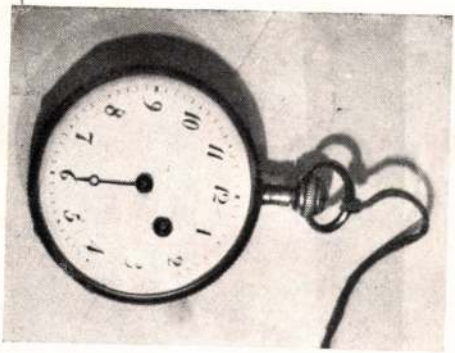

Pritz
XII.
tábla
53, 54. sz

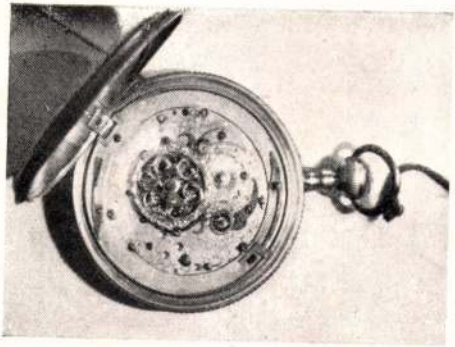

54

meglelni azt a fonalat sem, amely az esztergomi királykápolna kőfaragóját s a fővárosban oly sokszor kiállító »őstehetségeket« egymás testvéreivé avatja.

Végül : mindezt bekoronázza a közelebbi ismeretség magyarokkal. Ha idő van rá, eleven emberekkel, akik az egyetemes műveltség szellemén belül sajátságos magyar szellemet árasztanak. Ha nincs erre idő, akkor könyvek révén, amelyek a magyar városról, — ebben az esetben a fővárosról szólnak.

Surányi Miklós *A szent hegy* című könyve IV. László viharos korát eleveníti fel. Hőse a budai bíró, aki a nemzetközi város közepén, ereiben idegen vérrel is a magyar városért dolgozik — három tűz közé szorítva, mert az egyik oldalon a kún sátrakban erejét fecsérlő, tehetségét pazarló király, a másikon a várost kiátkozó pápa, a harmadikon az emberek között mindig adódó belső viszályok tüze fenyegeti. Ez a munka nem irányregény, mégis kiárad belőle, csöndben, de szenvedélyt osztóan a nagyra hivatott

Hoschek

grafikus

l. Kolb Jenő

Régi játékkártyák

76-l.

s másolat-hiteléül :

zgató.

MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

Hoschek
vézm.

lárd

Dunántuli Szemle

1941. 156. l.

tabla, 1 terzep

Wien
W. Braumüller
1858

Hoschek rezin

Temesvár

lárd

Kolbkártyaf

Wesp Antal szöve-
gében.

Tek. Elnökségének Budapest.

VIII. József u. 61.

f. évi julius hó 10-én kelt kérésükre van szerencsém értesíteni, hogy a Műemlékek Orsz. Bizottsága, tekintettel a felhozott indokokra, a jelen irattal egyidejűleg intézkedett, hogy a gyermekcsoport visegrádi tanulmányi kirándulásai alkalmával a résztvevők a belépődíj fizetése alól menteáttessenek.

Budapest, 1927. julius hó 16.

II.

Nagyságos Loványi Heribert úrnak, m. kir. főerdőmérnök

Visegrád.

A Keresztény Szociális Gyermekvédő Szervezet gyermekcsoportja (110 személy) a visegrádi vár megtekintésére ~~f. hó~~ julius 20. 27. augusztus 3. 10. 17. és 24-én tanulmányi kirándulást tervez. A Műemlékek Országos Bizottsága ugyanason okok alapján, mint a mult esztendőben, méltányosnak tartja, hogy a gyermekcsoport díjtalanul tekintheti meg a

Ø Hoschke Kálmán

1889/90

Ferkèpzomfoiskèvk

93.l.

ten és Bécsben.

FRÉDÉRIC, *Léon*, belga festő, * Brüsszel 1856. Plein-air táj- és figurális festő, Portaels tanítványa. Naturalisztikus és szociálista irányú képeinek tárgyát legtöbbször a flamand parasztok és munkások életéből veszi: Krétaárusok (1882, triptychon), A holdfény (1898, triptychon), A parasztok életkorai (1885—7, 5 részből álló fríz), Visszatérés a processzióról (1904, valamennyi Brüsszel, Múz.), A halott paraszt (1885, triptychon, Genf, Múz.), A nép is meglátja majd a napot (1891), Az öreg cseléd (1885), A munkás életkorai (Luxembourg, Párizs), A patak (1900, napfényben tobzódó gyermekaktok tömege, melyek a hullámokat jelképezik), egyik legismertebb képe.

FRÉJUSI APHRODITÉ, Pheidias köréből, talán Alkamenestől származó görög szobor római másolata. Találták a délfranciaországi Fréjus-ban (Louvre).

FRÉMIET (ejtsd: *frémié*), *Emmanuel*, francia szobrász, * Párizs 1824., † u. o. 1910. Rude tanítványa s unokaöccse. Akárcsak Baryet, őt is főképp az állatok érdekelték. A Jardin des Plantes-ban tanulmányozta mozgásukat, izomzatukat, kiegészítve elméleti anatómiai ismereteit. Első diadalait is állatszobrokkal aratta, melyek nagy seregéből kiválnak a Nőrabló gorilla (Nantes), a Medvebocsot bosszantó Pán, Sérült kutya (utóbbi kettő a Luxembourg-múzeumban). III. Napoleon annyira méltatta művészetét, hogy nála rendelte meg a francia hadsereg lovas típusainak modelljeit (Rennes, múzeum). Nagyobb dekoratív munkái: A kőkorszak embere (Jardin des Plantes), a kolosszális elefánt a Trocadéro kertjében, a L'Observatoire kútjának vízilovai és delfinjei stb. Emlékművei között sze- [illegible] világhírű lovas-

Ø Hoschek Árpád

festő

1902

Éimisk 1930. 84. l.

A MŰTÁRGYA

Hosdati ref. templom

czímszei, textiliái

Debreczeni László

1930. 48, 49. l. 50 l.

51 l.

Világgazdaság: Angol-amerikai kereskedelmi szerződés 108. — Aranypiac mozgalmai 343. — Autóipar fejlődése 437. — Általános helyzet 103, 228, 340, 434. — Béke ára 435. — Búzakonferencia (londoni) 230. — Japán pénzügyi hadviselése 232. — Kávétermelés válsága 436. — Munkapiac alakulása 439. — Müncheni egyezmény gazdasági következményei 105. — Nemzetközi Kereskedelmi Kamara kopenhágai kongresszusa 436. — Német gyarmati igények 231. — Német új pénzügyi terv 341.

Nemzetközi Okmánytár: Angol-lengyel kölcsönös segélynyujtási egyezmény 445. — Cseh-morva tér államjogi helyzetéről német rendelet 345. — Cseh-német protekturátusi egyezmény 345. — Magyar-japán barátsági és szellemi együttműködési egyezmény 440. — Német-olasz barátsági és szövetségi szerződés 349. — Német-orosz meg nem támadási szerződés 444. — Német-román gazdasági megállapodás 348. — Szerb-horvát megegyezés 443. — Szlovák államról törvény 344. — Szlovák-német védelmi szerződés 344. —

Irodalom: Könyvismertetések 110, 237, 351, 446. —

Magyar Külügyi Társaság: Balkánbizottság (megalakulása) 252, 362, 457. — Balkáni tanulmányút 456. — Balti- és finn vendégelőadók 247. — Diplomáciai lexikon 250. — Drucker György rádióelőadása a külpolitikai nevelésről 251. — Előadások 120, 247. — Hágai Nemzetközi Jogi Akadémia 254. — Ifjúsági Csoport 252, 365, 439. — Külügyi Szeminárium 120, 248. — Külügyi Szemináriumot Végzettek Szövetsége 250. — Külügyi Vitavacsorák 124, 251, 363. — Őszi működés 456.

D Flosek Győző

munkatársa
Nyíregyháza

l.

Betnár

118. l.

járól, 1935., 4. sz.). — „A tonkszálagfureszek a Nogent s/M-i gyakorlatban“ cím alatt szintén két közleménye jelent meg az Erdészeti Lapokban, az első az ellenállástényezők- és pengemunkáról szól (1935., 6. sz.), a második a vágóélalkatról (1935., 9. sz.). — Az Anyagvizsgálók Közlönye két dolgozatát közölte: „Szöveti rostelemek sejtfalvastagodásának szerepe a növényi rostanyagok röntgeninterferometrikus elemzésében“ (1935., 1. sz.) és „Az ép és beteg faanyag finomszerkezeti jellemzői“ (1934., 5—6. sz.) címen. — „Adatok a cellulóz szerkezetismeretéhez“ című cikke a Magyar Chemiai Folyóirat 1934. évi „A fa micelláris anyagismerettana“ című pedig az Erdészeti Kísérletek 1935. évi kötetében jelent meg. — A Magyar Röntgenközlöny 1935. évi IX. évfolyama következő két dolgozatát közli: „Röntgenrostdiagrammok (A röntgeninterferometrikus szerkezetelemzés alapjai)“ és „A röntgensugárzás biológiai és anyagszerkezettani vonatkozásai.“ — Német nyelven dr. Herman János társszerzőségével jelent meg a zürichi radiológiai kongresszus iratai között (Acta Radiologica) „Feinstrukturuntersuchungen an tierischen Fasern und Geweben“ című értekezése. Többi német dolgozata (az utolsó kettő dr. Herman János társszerzőségével a Fortschritte auf dem Gebiete der Röntgenstrahlen szakfolyóiratban jelent meg, a

HOSENHLEDL, Martin, pozsonyi kőműves

M.H., maurer, †61 éves korában, 1769 július 27. (1769, 61. szám, 41)

Preßburger Zeitung
(Gentner)

MDK

Hosenmiller János, asztalos
és épitész
pálos testvér.

1730-ban /?/ a nosztrai Lib. Mem. megemlékezik az ápr. 27-én elhunyt Hanzenmiller (sic!) János laikus testvérről, aki mint asztalos és "kiváló épitész"a nosztrai templom 8 oltárát és"mindazt amit az uj épületen látunk,müvészetével és tehetségével nevezetessé tette" (Nostrensem Ecclesiam Aris 8, Ambonam, S. Barbarae... Aram et qvid qvid in Novo aedificio conspicis Arte et ingenio illustravit.)
A Jámbor és szorgalmas testvért sulyos lázzal Pestre szállitják, de nem tudják megmenteni. Pesten az Öt szentseb kápolnában temetik el.

75.o.

Baranyai Béláné: Adatok a XVIII. századi márianosztrai pálosmüvészethez.
Müv. Ért. 1957. VI. évf. 1. sz. 65-76.o.

4691
82
22t1

MDK

Hosenmiller János, asztalos

1722. ápr. 1-én 28-éves korában belép a Pálos rendbe. Atyja Hosenmiller Melchior, anyja Anna.
73.o. 18.jegyz.

Baranyai Béláné: Adatok a XVIII. századi márianosztrai pálosmüvészethez.
Müv. Ért. 1957. VI. évf. 1. sz. / 65-76.o.

Gy. Hóry Etelka [?]

Gyarmathy Zsigmond táblabíró, volt 48-as honvédtint felesége, írónő. Ő élesztette föl a hagyományos már-már elfelejtett paraszti kézimunkát: a varrottast. Néhány idősebb asszony segítségével tanfolyamokon tanította, majd hazai és külföldi kiállításokon propagálta a kézimunkákat és népviseleti darabokat. Kalotaszeg kedvelt kirándulóhelye lett angol, francia stb nagyságoknak.

Dr. Kósa László: Kalotaszeg 1223-1229.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. jún. 25.

XXVI/26

mDK

Héry Gyula, festőm.

Részlet Tivoliból. nepr.

GenthonModfest. 73-74.l. ? évsz.

HOSANG, Michael, pozsonyi székkészítő

M. Hosanck, Sesselmacher,
8 éves lánya megh. 1795, 546 l.

M. Hosang, Sesselmacher,
30 hónapos fia megh. 1797, 186 "

Pr. Z.

HOSANG, Michael, pozsonyi vízkhévítő

M. Hosanck, Sesselmacher, 8 éves lánya meghalt.
(1795, 546 l)

—

M. Hosang, Sesselmacher, 30 hónapos fia meghalt.
(1797, 186 l)

—

Preszburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

Hosch Kunz, pallér-mester

ari az 1434-ben meghalt Peter Hosch örvegjének második ura, de ráragadt az első férj neve. 1434-1454. között szerepel különböző pozsonyi okiratokban. Emreich (Emerich) kőfaragómesterrel együtt boltivet épít a vödrici kapunál és kamrát a Varga torony át ellenében levő erődítménybe. Több ingatlan tulajdonosa.

Hoffmann Edith: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészekm elpusztult emlékek. Bp. é.n. 29. old.

Horvath Walter

brassói mérnök
cikkei erdélyi és
moldvai műem-
lékekről, főleg
templomokról, rend-
kívül primitív sa-
ját rajzaival, az
ötzes erdélyi stár
tud. jellegű folyó-
iratokban és év-
könyvekben

nek a bekeszerződés folytán való el-
megkezdett helyreállitási munkálatok
tó időn belül befejezhetők, s e mun-
ványozott javadalmaknál mily összeg
rendelkezésre a tek. Országos Bi-
.

920. julius hó 14-én.

ter rendeletéből:

Rónay Zoltán

szteri tanácsos.

os Bizottságának,

B U D A P E S T.

W. Horwath MDK.

1). A neustadti templomvár alaprajza és hosszmetnete
2) A weidenbachi templomvár alaprajza és hosszmetnete
3) A petersbergi templomvár alaprajza és hosszmetnete
4) A honigbergi templomvár alaprajza és hosszmetnete
5) A tartlaui templomvár rekonstrukciója
6). A tartlaui templomvár építéneti részletei
7). A " " alaprajza és hosszmetnete

Das Burzenland. IV. 1. E. Jekelius kiad. Brassó 1929.

repr.: 1) 71. képtábla 4). 86-87. képtábla.
2) 74. " 5.) 95. "
3) 81-82. " 6.) 96. "
7. 97-98. "

(Horwath, Walter)

Könyve

( ) Siebenbürgisch-sächsische Kirchenburgen, baugeschichtlich untersucht und dargestellt. Zweite verbesserte Auflage 1940. Hermannstadt. 128 l. 4-r. számos ábrával.

Könyvism.

Treiber Gusztávtól

Siebenbürgische Vierteljahrsschrift. 1941. 85, 86. l.

alisysánjától.

Országos

letes Elnökségének

Budapest.

nlékmű talapzata megron-

Hosch Chuntz, Cuntz,
Kunz
pallérmester
1434 – 1454
l.
Hoffmann Pozsony
29. l.

Hoffmann Südost

2.

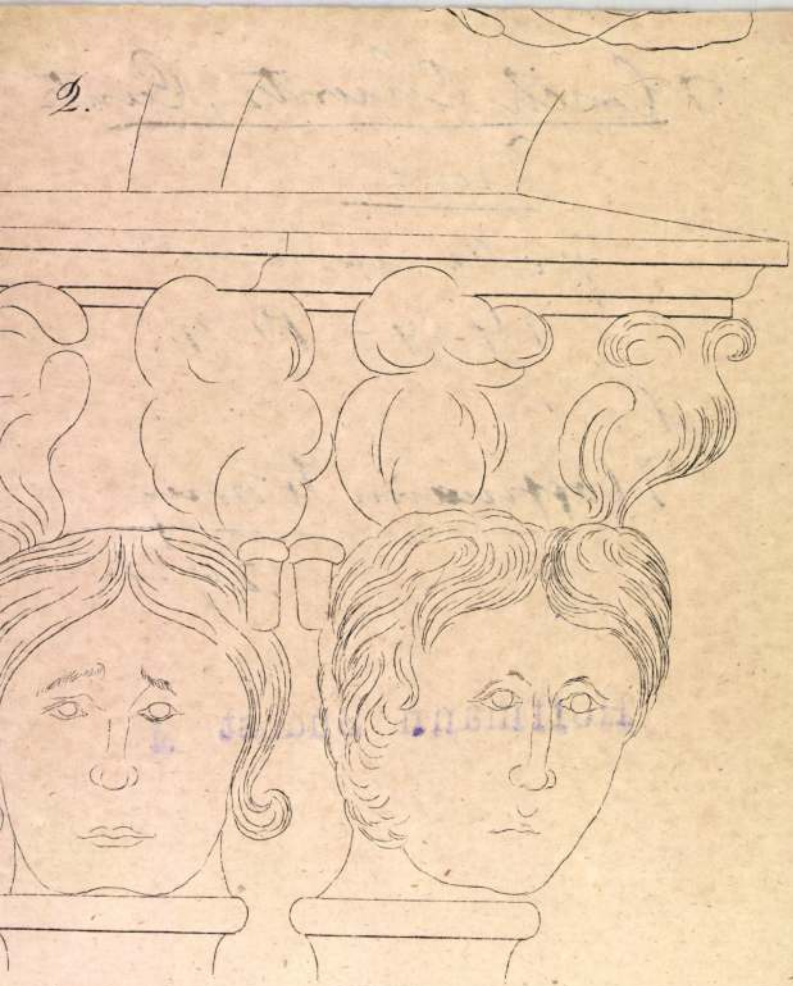

Flosch, Chunz

Pozsony, XV. 7.

1.

Hoffmans Pozsony

10. 1.

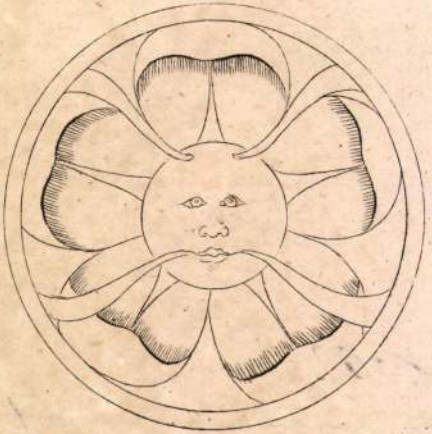

9.

5.

MŰVÉSZET SZÍNHÁZ, FILM

A BAGDADI TOLVAJ. *(Forum.)* Ezeregyéjszaka bűbájos meséi elevenednek meg előttünk az egyszerű cím alatt az amerikai filmipar pompázó, kivételesen szerencsés rendezésében. Nem is az a fontos, hogy a flimtéma egyezik-e valamelyik eredeti mese szövegével, vagy régebbi filmváltozatokkal, hanem, hogy a mese csodái szemfényvesztő fényképészeti ügyességgel kelnek életre: havas csúcsok felett palackból kiszabadult dzsinnóriás, repülő szőnyeg repül, a város felett csodaparipa táncol, kővévált seregek kelnek életre s az izgalmas mese végén az igazság és jóság, bánat és szenvedés után, diadalt arat a gonosz ármányon. Mindez *színes* filmen pereg s olyan művészettel, hogy az éneklő piros, narancs, kék, sárga színek varázsáért elfelejtjük a kezdetben itt-ott kiütköző távlathiányt és zsúfoltságot. Az egész rendezésen átvonul valami erős realizmus, — a Kék madár lehelletszerű poézise hiányzik belőle — azonban ez szinte jobban talál a keleti ember primitív szemléletéhez. Amerikai tömegízlésnek tett engedményt szerencsére nem találunk benne. A szereplőknek, a kék égboltnak, háborgó tengernek és rendezői bravúrnak egyformán része van abban, hogy a film megtekintése élmény s feltámasztja a reménységünket, hogy gyermekmese-anyaggal is milyen művészi alkotásokra képes, ha akar, a XX. század tömegnevelő nagyhatalma, a film.

Dr. Domján János

ANDRÁS. *Royal Apollo.)* Történet a városba szakadt parasztról, aki csak akkor találja meg önmagát, amikor visszakerül a faluba, ki a földekre az ekeszarva mellé. Ekkor látjuk meg a maga nagyságában és látja meg a lány, akit élettársának még a városban szemelt ki magának. »Bors István«-alaphangú történet, melyet a »Kegyelmes úr rokona« ötletei fűszereznek. A magyar filmek szegényes galériájában már az is eredmény, ha egy képen nem kell bosszankodnunk. Hogy ez a film még ezen a színvonalon is felülemelkedik, az elsősorban Páger, Timár, Csortos, Mihályfi jó játékának köszönhető. A két hölgy — Bordy Bella és Hidvégi Vali — semmit sem tudott tenni a közös ügyért. Sőt.

StB.

*

Kálvin és Luther szobra a Nemzeti Szalonban

Képzőművészeti alkotások sorában magyar földön a legritkábban találkozunk protestáns témájú művel, ezért most különösen érdemes felfigyelni a két nagy reformátor szoborba formált alakjára. Horvai János alkotása mind a kettő. Kálvint ülő helyzetben töprengő, vívódó, küszködő emberként ábrázolja. Arcának mély vívódást érzékeltető, mélybetekintő feszültséget adott Horvai, lehetetlen meg nem érezni a szinte megroskadó alak gyötrelmét, aki érzi az eleveelrendelés komor igazságát, de nem a fatalista fáradt egykedvűségével, hanem az érteni akaró ember riadt döbbenetével s a hívő lélek alázatával fogadja az isteni végzést. Az egyik kéz mintha kérdezne, tiltakozna, miértet kiáltana, a másik mintha fogózna az örvénylő, áradó erejű élmény — az »elvégeztetett« lázas paroxismusában. Megnő Horvai ihletett alkotása nyomán Kálvin alakja még a rosszindulatúan elfogultak szemében is, annyi emberi, őszinte istenkeresés, töprengés és alázat érzik e szobron. Luther alakja is sikerült, álló, harcias, nekifeszült pózban mutatja, mintha Bibliáját szorítva kezében kiáltaná a wormsi gyűlés rendeinek: »itt állok, másként nem tehetek«.

E két, bennünket elsősorban érdeklő alkotás a legméltóbb művészi keretet kapta, midőn a Nemzeti Szalon Törzstgjai műveivel együtt állíttatott ki. E nevek már programot, értékjelzést is adnak — csak megemlítjük őket. Rudnay, Koszta, Aba Novák, Szőnyi, Egry, Berény, Bernáth stb. a festők, a szobrászok közül Medgyesy, Pátzay, Sidló, Kisfaludy Stróbl stb. A mai magyar művészet legjobbjai, tárlatukat megnézni tehát a legnagyobbakkal való ismerkedést jelent.

Dr. Fekete Lajos

Könyveshász

TAKÁTS GYULA:

CSALÁDFA HELYETT

(Versek. Bólyai, Akadémia kiadása)

A kötet címét adó »Családfa helyett« című versből kiderül a költő majdnem tősgyökeres családfája. Az egész kötet egy másik, nagyobb családba való tartozásról tanuskodik. Takátsot is a szelíd és dombos Dunántúl nevelte, éppen úgy, mint Berzsenyit, Illyés Gyulát, Babitsot. Különös anyaföld ez a Dunántúl, milyen szeretettel neveli és formálja szülötteit, mennyire rányomja mindegyikre a maga képét! Zárkózott költőket nevel s a táj szelídsége és zárkózottsága ott van fiai verseiben is. E költők sorának legelején mint jelképes »pater familias« Horatius áll. Oly sok köze van hozzájuk, hogy megtehetnénk tiszteletbeli dunántúli költőnek. Berzsenyi, Virágh s Babits közvetlenül fordultak hozzá, Illyés fiatalkori verseiből Berzsenyi hatásán át nyilatkozik meg. Takáts Gyula megint közvetlenül merít belőle. Azokhoz a költőkhöz tartozik, akiknél az élmény csak lehiggadva és megérve kívánkozik versbe. Versei, mint a dunántúli dombok, lágyan hullámzanak, hol távolabb, hol közelebb jutva az éghez, a derűs megbékéléshez. Földjén a horatiusi idillt keresi. Ugy véli, »halk spondeust ringat felé a szél« s »Bachus bordala csendül a présházakon belül«. Életfilozófiáját meg sem fogalmazza, de a tájból és a versekből és persze Horatiusból nem nehéz kiolvasni. Magatartása nosztalgiából, halk örömökből, egy kis magyar búsulásból s kedves, megnyerő költőiségből áll.

Vakondtúrás fejem alatt
szunditok, ha tetszik,
hosszúszárú pipám végin
kis tücsök melegszik.

Nyugodt költő, filozófiája kerek, önmagábazáró. S hogy áll a lélekkel? Ugy tetszik, e ponton túlságosan is horatiusi. Neki a vidéki vasárnap unalmas emlék. Aki ilyen közelségbe él a természettel, az vagy egyáltalán nem érzi szükségét Istennek, vagy maga se tudja, hogy milyen közel került hozzá. **Ifj. M. Gy.**

—

— **Nyári Pál: »Szívemet hozzád emelem«** c. elmélkedéseket és imádságokat tartalmazó könyve kiválóan alkalmas konfirmált növendékek megajándékozására. Az 1.20 pengőbe kerülő könyv fűzve 80 filléres, kivételes áron, a portó felszámítása mellett megrendelhető a szerzőtől: Pécsről. Tekintettel arra, hogy a fogytán lévő készlet kerül eladásra, a rendelések mielőbb elküldendők.

Most jelent meg: *Dr. Sebestyén Jenő: Az isteni elhivattatás öntudata a református ember életében.* Ára 60 fillér. A kálvinista életfilozófia egyik legfontosabb fejezetének világos fejtegetése. A református öntudat elmélyítésére kiválóan alkalmas.

Dr. Sebestyén Jenő: A kálvinista államférfi. Ára 50 fillér. Ez a teológiai és politikai tanulmány a politikai kálvinizmus eszmevilágába vezeti el az olvasót s megrajzolja a kálvinista államférfi képét.

Mindkét füzet ára beküldhető bélyegekben is a szerző címén, Budapest, IX., Ráday-utca 28, vagy a szerző »53.674. Dr. Sebestyén Jenő, Budapest« számú csekklapján.

HÖRL NÁNDOR
BUDAPEST, II., TÖRÖK-U. 8
Közismert legjobb **harmóniumok**
ház, iskolák, templomoknak!
Tel. 151-562. Javaslat ingyen.

Ingatlan adás-vétel
ügyekben forduljon bizalommal
Dr. HEGYI ZOLTÁN
ingatlanirodához, VIII., Rökk Szilárd-utca 6. Tel.: 139-683

Felelős szerkesztő és felelős kiadó:
MURAKÖZY GYULA
Helyettes szerkesztő:
IZSÁK-GYARMATHY LÁSZLÓ
A szerkesztőség kéziratot nem őriz meg és nem ad vissza.

APRÓHIRDETÉSEK

Ebben a rovatban állást kereső hirdetés szavanként 10, minden más hirdetés szavanként 15 fillér. Legkisebb hirdetés 10 szó. Az első és minden vastagon szedett szó kétszeresen számít. HIRDETÉSEKET a 40.000 példányban megjelenő Református Élet-be felvesz a kiadóhivatal, IX., Török Pál-u. 4. I., telefon: 384-540 (csekk: 5073) és Araató hirdetőirodája, VII., Erzsébet-körút 14. Tel.: 422-550.

BETÖLTENDŐ ÁLLÁSOK

FELTÉTLEN tiszta, nem perfekt főzö-mindenest keresek villába május 15-ére, három személy és két szoba van, mosás nélkül. XI., Szittya-u. 8., Tóth János.

ÁRUKIHORDÓT saját kerékpárral, 18—20 éveset, azonnalra keres: dr. Faiszt! és Társa, VII., Nyár-utca 38.

ÜGYES leányt vagy fiút tanulónak hölgyfodrászatba fizetéssel azonnalra felveszek, jelentkezés vasárnap délelőtt. Kecskeméti-u. 4. II. 22., Sáfrány.

ÁLLÁST KERES

KÖZÉPKORÚ vidéki asszony református úriházhoz főzö-mindenesnek ajánlkozik. Cím a kiadóban.

BRASSÓBÓL menekült református, hétgyermekes pénzbeszedő bármilyen állást keres. Baka István, VIII., Salétrom-utca 5., lelkészi hivatal.

APOLÓNÖ beteg mellé ajánlkozik. Kovács Róza, XI., Vásárhelyi Pál-u. 10.

LAKASÉRT takarítást vállal 40 éves asszony. Cím a kiadóban.

FIATAL bibliás református házaspár diakonusi vagy bármilyen egyházi szolgálatot vállal. A férj nagy gyakorlattal bir a belmissziói és iratterjesztési dolgokban. Perfekt német, ismeri a szekták helyzetét. A belmissziói munka vezetőitől ajánlólevelei vannak. Érdeklődés a kiadóban.

PERFEKT magyar-német gép-, gyorsírónö állást keres. Kornidesz Ilona, Felsőerdősor 1. földszint 7.

FOGLALKOZÁS

KÁRPITOSMESTER Oláh József, József-körút 66. Telefon: 132-102. Uj munkák, javitások legolcsóbban.

KÖKÉNY Lajos országgyülési gyorsíró- és gépíróiskolája. Vilmos császár-út 64.

ASZTALOS, kárpitos házakhoz, házon kivül legolcsóbban ajánlkozik. Lampert, V., Falk Miksa-utca 5.

ELSŐRENDŰ URISZABÓ Molnár Elemér, VIII., József-utca 24.

ELSŐRENDŰ kárpitos, házakhoz is megy. Osváth, Székely Bertalan-utca 18.

LAKÁSBERENDEZŐ, kárpitos, Gál Lajos, Bástya-utca hét. Alakít, javít.

KARPITOSMESTER! Csikós István, Ör-utca három. Uj munkák, javítások. Telefonhivó: 349-908.

»VIKTÓRIA« ruhafestő, vegytisztítóüzem, Damjanich-utca 54. Varga Lajos. Tel.: 420-686.

ÉPÜLET-, műlakatos; lakberendezések, csillárok készítése. Bogdány Andor, Karpfenstein-utca 25.

SIRKŐ, kertdíszek: Thomek István szobrász, XII., Királyhágó-utca 2.

BAMBERG Dezső elsőrendű **kárpitósmester,** Sas-utca 23.

PALÁSTOT szakszerűen készítek már 140 P-től. Úrasztali terítő bármily kivitelben. Üveget 15 P-től. Miskolczy Lajos, Kassa, Fő-u. 59, Ungvár, Pázmány Péter-utca 3.

SZŐNYEGJAVÍTÁS, megóvás, mosás: Turáni szőnyegszövőnél, Fő-utca 80. Telefon: 351-579.

ÁGI kalapszalón, legkényesebb igényeket is kielégíti. Ráday-utca 24/b.

SZALAY férfiing-, fehérneműkészitő. Református cég! Budapest, Reáltanoda-utca 19.

HETESSY böröndös készít, javít legjutányosabb áron! Váci-utca 73.

KÓKAY János női szabó, Üllői-út 34. Telefon: 140-357.

ÚRISZABÓ elsőrendű fazónmunkát készít: Daru Bálint, Ráday-utca 33/b.

SEBESTYÉN István modern úriszabósága, Budapest, Calvin-tér 4.

ÜVEGIPARMŰVÉSZET, üvegfestés, díszüvegezés, javtiások. Budapest, VIII., Nap-utca 36.

FÉRFI-, női fehérneműt készít, tanít: Andainé, Erzsébet-tér öt.

LUDANYINÉ Bognár Vilma női divatszalónja, IX., Üllői-út 25.

GALAMBOSNÉ sz. Baranyi Ilona férfi fehérneműszalónja. Váci-utca 10.

ANGOL modern úriszabó Beráts Pál, Sas-utca 5.

GALVANIZÁLÓÜZEM: aranyoz, ezüstöz, krómoz, Horváth, Horánszky-utca 25.

DOMOKOS Sándor angol úriszabó. XI., Vásárhelyi Pál utca 11.

MOSÓTEKNŐK, létrák, szárítók raktára: Vas asztalosnál, Visegrádi-utca 4.

BÉLYEGZŐK, zománctáblák, vésések, jelvények. Kovács Lajos, Budapest, Károly király-út 7. 423-327.

ADÁS-VÉTEL

BÉLYEG! Vétel, eladás, csere. Szilágyi, Kossuth Lajos-utca hét.

VARRÓGÉPEK: szücs-, szabó-, süllyesztős és kerékpárok eladók javitónál: Varga Mihály, Magyar-utca tizenegy.

VESZEK mindenféle tárgyakat legjobb árban. Hadviselt protestáns, őszeres. Pártoljuk őt! Sinkovich, X., Százados-út 23.

MINDEN, ami óra, előnyösen Rosta koszorús órásmesternél, Petőfi Sándor-utca három. Telefon: 383-053.

JÓKARBAN lévő irógasztalt keres megvételre a Budapest józsefvárosi református lelkészi hivatal. VIII., Salétrom-utca 5. Tel.: 136-865.

KAPPEL IRÓGÉP, GEHA sokszorosítógép vezérképviselete, Horváth László, Wesselényi-utca 49. Telefon: 223-284.

JESZENSZKY Jenő vas- és háztartási szaküzlet, Ráday-utca 17.

HORDÓK, mosókonyhaberendezések: Laposánál. Kálvária-tér 13. Tel.: 137-457.

MŰVIRÁG, kalaptolldíszek, menyasszonyi koszorúk, fátylak, templomdiszitések, legszebb kivitelben; Koltai Ilona, Régiposta-utca 17.

TRIUMPH-irógépek vezérképviselete: Edes és Decsy, Budapest, Akácfa-u. 13.

LATSZERÉSZ, Zibrinyi Kálmán, Krisztina-tér 3. Tel.: 166-809.

MENYASSZONYI koszorúk, fátyolok, csokrok, művirágok legolcsóbban. Ungár Sári, Rákóczi-út 14.

MAGYARPERZSÁT, torontáli szőnyeget nagyon jó minőségűt készít és elad, valamint szőnyegjavitást, mosást vállal fiatal református háziiparos. Vörösmarty-tér 6. Horváth.

KUNHEGYINÉ fűző, fehérnemű, harisnya szaküzletében vásároljunk. József-körút 32.

PAPLAN, matrac legolcsóbban Smarz-nál, Horthy Miklós-út 18. 456-759.

SZOBA — ELLÁTÁS

IDŐSEBB házaspár megosztaná háromszobás lakását tisztviselő emberrel, akinek nyugdija van. Ugyanitt teljes ellátást és gondozást kaphatna. Cím a kiadóban.

KIADÓ egy szép bútorozott szoba: II., Felvinci-u. 39. sz. alatt napi másfélórai felolvasásért. Érdeklődni lehet: dr. Budaméry, II., Alvinczi-u. 21. sz. alatt, vagy telefonon a pasaréti lelkészi hivatalnál: 155-717.

NYUGDÍJAS özvegy úrinő Pest környékén vagy Pesten kertes házban szobát, ellátást keres, esetleg jobb iparos házaspárnál. IX., Liliom-utca 31. I. 8.

INGATLAN

200 NÉGYSZÖGÖL területen köből épült ház eladó, részletre is, Zsófialigeten. Érdeklődés Nemesik Lászlónál, Kálvin-tér 8., II. udvar, I. 11.

OKTATÁS

SCHREYER Margit gyorsíróiskolája, Múzeum-körút 23—25. Telefon: 188-674 Államvizsga. Állásközvetítés.

SZABNI, varrni szakszerűen »Lilla« szalonban tanuljon, Horánszky-utca 12.

JOGI alapvizsgára, szigorlatra, ügyvédire előkészit, szakjegyzeteket bérbe ad: dr. Fehérváry Szeminárium, IV., Apponyi-tér 4.

»MERKUR« keresztény gyorsíróiskola, Kossuth Lajos-utca 1. sz. Államvizsga, állásközvetítés.

BÚTOR

KORABELI biedermeier bútorok nagy választékban, olcsón. Régiségüzlet, Bank-utca négy.

SAJÁT készitményű Ia kivitelű konyha, előszobabútorok készen kaphatók. Rendelésre mindennemű festett bútort vállalok. Szives pártfogást kér: Kis János asztalosmester, VIII., Dugonics-u. 8.

MUPÚTORASZTALOS, Csonka Károly, VIII., Práter-utca 49/a. Telefonhivó: 349-577.

KEDVEZŐ fizetési feltételekre is konyhabútorok, rekamiék, szelonok. Podmaniczky-utca hat.

HANGSZER

ZONGORAK, harmóniumok eladása, vétele Mendőlné, Bezerédy-utca 10. Protestáns cég. Tel.: 146-411.

HARMONIUMOK legolcsóbban Fittlernél, Damjanich-utca 38. Képes árjegyzék ingyen!

ZONGORA 2.20 m hosszú, bécsi, jó állapotban, helyszűke miatt 300 P-ért keresztyénnek eladó. Jurányi, II., Lánchid-u. 4. II. 19. Köznap 9—18-ig.

ZONGORAK olcsón Murainál (református), Thököly-út 23. 428-631. Hangolás! Javítás!

VEGYES

HEGEDÜS Ferenc áll. vizsgázott fogász műterme, Nagyfuvaros-utca 23.

KOVÁCS régi megbizható, református magánnyomozó. Mérsékelt díjazásért mindent kinyomoz. József-körút 20. Tel.: 136-238.

ÚJ református üzlet nyilt a Vörösmarty-tér 6. alatt! Magyarperzsák, torontáli szőnyegek.

SZÖVŐSZEK, erdélyi szövetek nagyon olcsón, 17 pengőért. Abroszok, törülközők, konyhatörlők és egyéb háziipari szőttesek kaphatók. IX., Kálvin-tér 8. II. 17.

CIÁNOZÁS

PIPÁS KÓNYA a keresztyén közönség **CIÁNOZOJA.** Bútordarabok féregmentesítésére speciális ciánkamrák! Iroda: **CSAK** Calvin-tér 9. Telefon: 188-000.

Vásároljunk, dolgoztassunk a Református Életben hirdető cégeknél!

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

POZSONYI-ÚT

— **20 éves jubileumunk.** Virágvasárnapján tartottuk meg hálás megemlékezésünket a régen »külsőlipót-terézvárosi«, most pozsonyiúti gyülekezetünk 20 éves jubileuma alkalmával. A nemzeti gyász Teleki Pál halála miatt erősen a lelkünkre nehezedett és a nehéz idők feszültsége elmélyítette és csendesebbé tette ünneplésünket. Istentisztelet után dr. Lázár Ferenc főgondnok tartott az ünepi díszgyűlésen megkapó és az alkalomhoz méltó megnyitó beszédet. Utána a gyülekezet lelkipásztora szólt rövid előadásban a gyülekezet multjáról, jelenéről és jövő feladatairól. A hangsúlyt az előttünk álló nagy missziói feladatokra helyezte, mint amelyekben ki kell fejeződnie hálánknak azért, hogy Isten kegyelme megépítette gyülekezetünket s a váciúti iskola tornatermében a tutajutcai imatermen át a Hálaadás templomáig vezetett bennünket. A jubileum legmeghatóbb és legkedvesebb része az volt, hogy a templomi ünnepély után a gyülekezet átvonult a régi hajlékba, a »Tutajba«. Már az utcai átvonulás sok drága, kedves emléket elevenített meg. A Tutaj-utcában várta a gyülekezetet a tanoncotthon ifjúsága. Lázár Ferenc főgondnok néhány megható szóval utalt arra, milyen áldás, ha a felnőtt ember gyermekkori emlékeihez visszatérhet s egy gyermekcipőben láthatja gyermekéletének tiszta emlékeit. A gyülekezetet is ilyen tiszta emlékek lengik itt körül s boldogok vagyunk, hogy hálás szívvel őrizhetjük ezeket az emlékeket. A tutajutcai ház falában elhelyezett emléktáblát ez a hálaadó emlékezés állíttatta velünk. (A tábla jeligéje: »Sok lélek alatt legyek a tutaj.«) Dr. Felkay Ferenc székesfővárosi tanácsnok tartotta az ünnepi beszédet, hangsúlyozva a keresztyén egyházi munka nagy jelentőségét az ifjúság gondozásában és elismeréssel emlékezve meg arról, hogy a pozsonyiúti egyház öt esztendeje szép áldozatkészséggel tartja fenn tanoncotthonát. Szendy Károly polgármester megértő jóakarattal segítette az egyházat, hogy munkáját megnövelhesse s tanoncotthonát a régi gyülekezeti házban elhelyezhesse. A tanácsnokot szép beszéde végén lelkesen ünnepelte a gyülekezet. Az ünnepély végén Bereczky Albert lelkipásztor fejezte ki köszönetét azoknak, akik segítségünkre voltak s különösen az ünnepélyen megjelent három tanácsnoknak: dr. Felkay Ferencnek, dr. Horony-Pálffy Aurélnak és dr. Szebeny Józsefnek. A szép tágas ebédlővel, kis színpaddal, zuhanyozó fürdőszobákkal ellátott tanoncotthont az ünnepély végén a székesfőváros polgármesterének képviselői örömmel tekintették meg.

— **Orgona.** Nem a tutajutcai régi kedves otthon orgonabokrairól, hanem az új templom orgonájáról van szó. A gyülekezetnek igen nagy öröm a templom, szépsége és kiváló akusztikája miatt. Jól és otthonosan érezzük magunkat benne. De egyre inkább érezzük, menynyire hiányzik ebből a szép templomból az orgona. A régi jó harmónium kijavított formájában is gyönge és a gyülekezet éneklésének kíséretére alig alkalmas. Az alakozás most erre a célra inl dult meg. Örüljön, aki adhat és részese lehet az új orgona megszerzésének.

— **Konfirmáció.** Szülők és keresztszülők figyelmét különösen fölhívjuk arra: kísérjék imádsággal és gondos szeretettel leányaink és fiaink konfirmációi előkészületét. A konfirmációi vizsgát pünkösd előtti szombaton, az ünnepélyes fogadalomtételt és hitvallást pedig pünkösd hétfőjén d. e. 10 órakor tartjuk. Ez lesz az első konfirmáció új templomunkban.

— **A Keresztyén Eszperantó Liga** magyar csoportjának *»Ismerjük meg az idegen népeket«* című vetítettképes estje keretében a Pozsonyi-úton kedves és közvetlen előadást tartott saját felvételei bemutatásával *Borbély* Ilonka, kinek útleírásait a *Református Élet* korábbi számaiból már ismertük. Nem általános ismertetést kaptunk Rómáról, hanem személyes élményekből érezhettük meg azt, hogy amit látunk, ott valamikor Pál apostol járt és tanított. Legközelebb május hóban rendeznek előadást.

SKÓT MISSZIÓ

— **Május 4-én** este fél 7-kor a Webster teremben előadássorozat kezdődik a *felebaráti szeretet értelméről.* A bevezető előadást *Forgács* Gyula lekész tartja. Szabad bemenet.

JÓZSEFVÁROS

— **Az SDG kollégiumaink tagavatása** május 4-én, vasárnap délelőtti istentisztelet keretében lesz, mely alkalomra SDG kollégiumaink vezetősége szeretettel hívja gyülekezetünk tagjait és az érdeklődő szülőket.

BUDAHEGYVIDÉK

— **Leánykörünk** vasárnap délután 5 órai kezdettel anyáknapi ünnepélyt tart. A műsoron szavalatok, énekszámok, zongoraszámok és anyáknapi emlékezés szerepelnek. Ezen az ünnepélyen a nagyrészben leánykori tagok által vezetett vasárnapi iskolások is bemutatkoznak. Az ünnepély bevétele szegény többgyermekes édesanyák segélyezésére szolgál. Részvételi díj 50 fillér, gyermekeknek 20 fillér. Mindenkit szeretettel hívunk és várunk.

PASARÉT

— **Műsoros templomi ünnepélyt** rendez asszonykörünk május 18-án, vasárnap d. u. 6 órai kezdettel. A műsoron, melynek középpontjában Mikecz Ödön főgondnokunk előadása áll, neves művészek ének- és zeneszámokkal működnek közre. Az ünnepély bevételét egy testvérül fogadandó szegény erdélyi református gyülekezet segélyezésére fordítjuk. Műsor ára: 1.— P. Szeretettel fölhívjuk gyülekezetünk minden tagjának figyelmét, hogy vegyenek részt ezen az ünnepélyen, mely az egymással való testvéri találkozásnak is kedves alkalma lesz, járuljanak hozzá ezáltal is az erdélyi református magyarok felsegítéséhez.

— **Szegény erdélyi református gyülekezetet** óhajt egyházközségünk testvérül fogadni és rendszeres havonkénti támogatásban részesíteni. E célból templomunkban ezentúl külön persely lesz, melynek tartalmát havonta küldjük el Erdélybe. Ezt a perselyt megkülönböztetésül asszony- és leánykörünk tagjai tartják majd a kijáratoknál. Gondoljunk ezentúl az erdélyi perselyre is!

— **Leánykörünk a szokásos kedd esti** bibliaóráin a leányéletet és majd asszonyéletet közelről érintő kérdések tárgyalásába kezdett. Eddig két előadás hangzott el, mindkettő a predesztinációról, mint a szerelem, a mátkaság és a házasság legmélyebb alapjáról. Legközelebb, május 6-án, kedden este 7 órai kezdettel Csanády Györgyné beszél a házasságok válságáról. Az előadást megbeszélések követik.

— **A spiritizmusról** tartott nagy figyelemmel hallgatott érdekes előadást vitéz Csia Lajos vallástanár a férfikör legutóbbi szerdai összejövetelén. Legközelebb, május 7-én, szerdán d. u. 6 órai kezdettel vitéz Csia Lajos folytatja az előadást *»Különböző lelki betegségek«* címmel. Minden érdeklődőt szeretettel hívunk.

— **Iratterjesztésünk legfrissebb újdonságai:** *Dr. Kiss Ferenc:* Hogyan készüljünk a házaséletre, 10 fillér. *Dr. Sebestyén Jenő:* Az isteni elhivattatás öntudata a református ember életében, 60 fillér. *Dr. Máthé Elek:* Seregszemle magyar reformátusok között az amerikai Egyesült Államokban, 40 fillér. *Dr. Jáky Gyula:* Károly Gáspár és a vizsolyi Biblia, 40 fillér. *A Vizsolyi Biblia Előljáró Beszéde,* 50 fillér. *Csendes Percek,* bibliaolvasókalauz május hónapra, 30 fillér. Iratterjesztés megtekinthető minden istentisztelet után a kijáratnál.

BUDA

— **Férfiszövetségünk** május 8-án, csütörtökön este fél 7 órakor tartja legközelebbi összejövetelét dr. Petneházy Boldizsár előadásával (Iskola-u. 16.). Az összejövetel után a nőegylet szeretetvendégséget rendez.

— **Szülői értekezlet** lesz május 7-én, szerdán este fél 7 órakor az Iskola-u. 16. sz. alatt. Megnyitót mond »Mi a nevelés?« címmel Haypál Béla, előadást tart »A nevelés határai« címmel Koszorus István, »Vallástani osztályzatok« címmel Mirtse Árpád, felkért hozzászólók dr. Incze Gábor és Soltész Judith.

— **A Soli Deo Gloria Szövetség** május 4-én, vasárnap a délelőtti istentisztelet után tartja a középiskolás ifjúság tagavatását a Szilágyi Dezső-téri templomban.

— **A Nagypénteki Református Társaság** május 16-án, pénteken délután fél 6 órakor tartja évi rendes közgyűlését a Haypál Benő-emlékalapítvány Iskola-u. 16. sz. alatti termében.

ÓBUDA

— **A Magyar Evangéliumi Munkásszövetség** május 4-én d. u. 5 órakor a tanácsteremben (III., Kálvin-u. 4.) alakuló gyülését tartja a központ küldötteinek részvételével, műsoros est keretében. Közreműködnek: Vörös József főv. tanító, Varga Margitka, Nagy Irénke, Thúry Zsuzsánna. Férfiakat, nőket, mindenkit hívunk.

Az ige fényénél

Heti üzenet

Az »antikrisztus« titokzatos valóságára villantja reá az apostoli tanítás néhány sugarát e heti szakaszainkban. Működik ebben a világban a Krisztussal homlokegyenest ellenkező szellemi erő is. Világbolondító, Isten törvényét lábbal taposó szellemének a nyomaival itt is, ott is találkoznak Krisztus hívei. És el kell készülniük arra, hogy igazi hatalmában még csak ezután fog »megjelenni«. De mert csak vereségre ítélt ellenség, az ő Uruk oltalma alatt nyugodtan fejlődhetik és virulhat életük. A világ romlása nem kell, hogy megfertőzze és magával rántsa őket!

Vasárnap, máj. 4. — I. Thess. 5, 23—28. — A »békességnek Istene« — »megszenteli« az övéit. Nem olyan békességet áraszt, amely zavartalanul meghagyná az embert bűneiben! Az nem isteni, hanem ördögi békesség, a halál békessége volna!

Hétfő, máj. 5. — II. Thess. 1, 1—5. — Arról beszél az apostol, hogy olvasóiban »megnövekedtek« és »bővölködtek« a lelki javak. Pedig sok szenvedésnek voltak kitéve! A bajban lévő ember nincs árért lelkileg sorvadásra ítélve!

Kedd, máj. 6. — II. Thess. 1, 6—9. — Krisztus jövendő megjelenése »szorongattatást« jelent majd ellenségeinek, örök »nyugodalmat« hoz majd híveinek. Ezek várták jövetelét és készültek reá. Amazok semmibe se veszik.

Szerda, máj. 7. — II. Thess. 1, 10—12. — Krisztus meg akar »dicsőíttetni« az Ő híveiben, mint a művész az ő művében. »Csodáltatni« fog bennük eljövetelekor, amikor befejezett mű lesz már életük. De ezért élnek már most is!

Csütörtök, máj. 8. — II. Thess. 2, 1—4. — Mielőtt eljönne az Úr, előbb még magasra fog csapni a bűn hulláma is. »Megjelenik a bűn embere.« Ne álmodozzam arról, hogy az emberiség egyre csak jobb és boldogabb lesz!

Péntek, máj. 9. — II. Thess. 2, 5—12. — Ha Isten nem fékezi e világban a Sátánt, könnyen elbolonditja annak csalárdsága az emberek sokaságát! Az Isten »igazságának« nem hisznek. De »hazugságok« után »gyönyörködve« futnak.

Szombat, máj. 10. — II. Thess. 2, 13—17. — »Kezdettől fogva kiválasztotta« és »az Evangélium által elhívta« Isten azokat, akiket át akar menteni a világ minden romlásán. Az ő dolguk az, hogy »állhatatosak« legyenek!

HANGVERSENYEN

Engem a zene nem ragad, mint habos tengerár
mesés keletre és nem látom a távol Indiát,
hol úr lennék s ha szomjazom, a szép rabnő inni ád,
hol fuvolák hangjain s a fűszerek illatán a Csoda lengve jár!

Én úgy bolyongok önmagamban, mint a világtalan néma kín,
el-elbotol emlékein s megáll, mintha poros ajtókon hallgatózna,
mezitelen és sír, sír, mintha valakim meghalt volna
s most búcsút int, a kürtök s a mélyhegedűk hangjain...

Ágoston János

MŰBÚTOROK
és egyszerűbb lakásberendezések nagy választékban **Tóth József** koszorús asztalosmesternél, **VIII., Sándor-tér 4.** Telefon: 137-252. Fizetési kedvezmény. Vidékre gondos csomagolás. Ref. cég. — Alapítva: 1917. évben

HOL VÁSÁROLJUNK DOLGOZTASSUNK?

KÉK EZÜST RÓKA
nagy választékban Megőrzést biztosítással vállalok **VARSÁNYI** IV., Múzeum-körút 7

BÁBEL ÉS PUTOVICS **festők, mázolók és tapétadíszítők**
Budapest, VIII. Népszínház-utca 16. Telefon: 130-053

ÜVEGFESTÉSZETI MŰTEREM
PALKA JÓZSEF Magyarország **aranykoszorús mestere**
Budapest, VIII., **Baross-utca 59. szám**
Alapítva: 1894. Telefon: **130-228**

Ezüst és kékrókák, bolerók, bundák olcsón. KÓKAY ENDRE
szőrösmesternél. VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 10

Fiatal tisztviselőnők ruhaszalónja Gutny Sári, Szentkirályi-u. 49. f. 21

Biedermeier hármasszekrények
rakamlék, könyvszekrények, rósasztalok, stil- és bőrgarnitúrák, egyes darabok olcsón **Tóth bútorüzlet,** Bakáts-tér 8. Telefon 180-141

SAPKAT vásároljunk a készítőnél
Fazekas Kálmán, Budapest, IX, Ráday-u. 3.
Sport-, diák-, sofőr, különleges **sapkák kaphatók**

MŰFOG Olvasóinknak kedvezményben. ÓTBA és ORBA tagoknak minisztérium által kiutalandó összegért előleg és ráfizetés nélkül. **Biró Sándor** államilag vizsg. fogász, Rákóczi-út 25. Telef.: 138-039

ÁGYNEMŰ, MATRAC, PAPLANKESZÍTŐ (javítások is)
Özv. Tavasz Ernőné, Bpest, II., Fő-utca 20. T. 357-142

SIMAY SZÖVET-SELYEM
IV. PETŐFI SÁNDOR-U. 17

BÚTORI, saját készítményű **kárpitosárut**
OLÁH JÓZSEF kárpitos m. lakberendezőtő
JÓZSEF-KÖRÚT 56. Tel: 132-102. Régi bútor becserélés

Függönytartók
karnisok), képkeretek, festmények legolcsóbban **Mihály Géza** református cégnél, Baross-utca 41. Tel.: 136-322

Hoepfnerné és Tsa
csipkék, fátyolok, női divatcikkek, bútorkretonok, bútorszövetek, függönyanyagok.
BUDAPEST, IV., HARIS-KÖZ 2. Tel.: **187-308**

BŐRÖND és finom bőráruk, divatos női táskák minden színben nagy választékban
Fanta Nándor bőröndösmesternél, Bpest, VIII Baross-u. 5. T 136-137

IFJ. SZELECZKY A. J. kiválóan **fest, tisztít** VII., Izabella-u. 36. Telefon: 228-307. Házhoz küldök. Hazaszállítok!

ÍRÓGÉP eladás, javítás, kölcsönzés
Horváth Lászlónál
Bp., VII., Wesselényi-u. 49 Tel. 223-284

Detrői István, Belvárosi Háztartási Szaküzlet
Budapest, IV., Ferenciek-tere 1

LORINCZI DIVATÁRUK
kész női pongyolák, leánykaruhák olcsón
OBUDA, POLGÁR-TÉR 5

Református hadirokkant
ASZTALOS MESTER
Lelkiismeretes pontos munka. **Vida Lajos** IX., Ernő-u. 19. Javítást vállalok. Telefon 142-205

Pályi Eszter és Margit
KALAPSZALÓN
Budapest, IV., Váci-utca 10, földszint. Tel.: 384-349
Alakítást is vállalunk

Horvay Janis

irod

Farkas Zoltán: Egy
második Kossuth-szobor
Budapesten? Magyar
Szemle 1928. III. K.
2. sz.

Ostyatartó pyxis rézt románcos csillagokkal, kúpalakú fedővel, fent kereszttel. Mag. 11 cm. Limoges, XII. sz.

Ipolyi.

Őszi kiállítás, 1930, Ipolyi 152. szám

Ipolyi, Biharvármegye, 398/1-2. szám,

Horvai Jánó

cród

Farkas Zoltán:

A Nemzeti Szalon tavaszi kiállítása.

Vas. Ujs. 1913. 328, 3 zg. C. képekkel.

Kollektív kiállítása a Nemzeti Szalonban.

Horvay János

KASSA törvényhatósági bizottsága Horvay János szobrászművésznek, az ország számos Kossuth-szobra alkotójának adott megbizást a ledöntött kassai honvédszobor újraöntésére. Horvay értesitette a várost, hogy a szobor mintáját elkészitette, de a bronzot az anyagellátási bizottság lefoglalta, mert szoboröntéshez addig, amig a viszonyok nem változnak, nem szabad bronzot felhasználni.

Esti Kurír

1941 márc. 24.

Vyomt

Nagysapós

dr. Szentiványi Gyula

fötit

VISSZAHELYEZTÉK A MAGYAR CÍMERT
a marosvásárhelyi városházára

A marosvásárhelyi városháza épülete az ország egyik legérdekesebb magyaros stílű középülete volt. *Előcsarnokában magyar történelmi címereket és jelvényeket alkalmaztak, de ezeket a román megszálló hatalom húsz évvel ezelőtt eltávolította.* **Kivették a domborművű címereket és természetesen a magyar címerpajzsot is. A városháza magyar tisztviselői szerenesére megmentették a történelmi érdekű címereket és jelvényeket és elrejtették a pincében és padláson a megszálló hatalom kutatásai elől.** Az épület külső homlokzatán a románok átfestették a városi és történelmi vonatkozású címerpajzsokat, amelyek az előcsarnokban elhelyezett címerekhez hasonlóan a világhírű zsolnai gyárból kerültek ki. Végül az ablakfestmények feliratait átrománosították. **Marosvásárhely katonai közigazgatásának parancsnoka utasítást adott, hogy a városházát tisztítsák meg mindattól, ami két évtizeden át megfosztotta magyaros jellegétől.** Ennek folytán most újra elhelyezték a címereket és jelvényeket a régi keretekbe és ismét a régi fénnyel és történelmi erővel sugározzák a magyar öntudatot.

Szendy Károly polgármester
hajlandó támogatni Petőfi oroszországi sírjának felkutatását

«A segesvári vesztett csatában nyoma vész. Egy tömegsírban aluszsza örök álmát.» Minden irodalomtörténet, lexikon és tanulmány szinte egyöntetűen ezekkel a mondatokkal zárja le *Petőfi* Sándor élettörténetét. A tudománynak mindezideig nem sikerült megcáfolnia ezt a tényt, de Petőfi poézisének hívei, kultuszának ápolói *sohasem tudtak végleg belenyugodni abba, hogy a költőzsenit nyomtalanul veszett el a segesvári csatamezőn.*

Majdnem minden évtizedben, — amint közvetlenül a halálát követő években felesége és barátai — újra, meg újra elindítják a régi pört, hogy

valami módon fényt derítsenek Petőfi Sándor halálának körülményeire; felkeressék és hazahozzák porladó csontjait.

A különböző kutatások eddig nem vezettek semmiféle kézzelfogható eredménygre.

A közelmultban *Svigel* Ferenc nyomdász, egy Oroszországból hazatért hadifogoly, hozott a nyilvánosságra olyan adatokat, amelyek alapján újból napirendre került a kérdés. Svigel elmondotta, hogy 1914 augusztus utolsó napján orosz fogságba esett és Werchneudinszkbe került. Ott

magyarokkal találkozott, akiknek az őseit 1849-ben hurcolták Segesvár alól arra a vidékre az oroszok.

Elbeszélte azt is, hogy városuktól háromszázhúsz verszstnyire került el *Iliszunszk temetője,* ahol a sok magyar sírok között ott található egy nagy magyar költőnek,

Alexander Petrovics örnagynak a sírja is.

Svigelt és még több hadifogolytársát kivezették a temetőbe, ahol a nyomdász elbeszélése szerint valóban ráakadtak egy sírra, amely felett a fejfán a következő felirat állt:

Alexander Petrovics, vengerski major, I pvet umer v Iliszunszk".

Le is fényképezték a sírt és a kereszt feliratát, mert az volt a meggyőződésük, hogy megtalálták Petőfi Sándor nyugvóhelyét.

A hadifogoly nyomdász később újból eljutott Iliszunszk városába, ahol tovább folytatta megkezdett kutatásait. Több magyar család között egy *Varga* nevű férfira bukkant, aki azt állította, hogy *apját 1849-ben az oroszok Petőfi Sándorral együtt hurcolták Oroszországba.* Megmutatta az atyjáról reámaradt feljegyzéseket is, amelyek *állítólag Petőfitől származnának.* Az írások szerint

Petőfi és Varga meg akartak szökni az orosz fogságból, de elfogták és az omszki várbörtönbe zárták őket.

1850-ben kerültek ki a börtönből, mert *a felsőbb fórumok az ítéletet számkivetésre változtatták át.* Hosszú és kalandos utazás után kerültek Iliszunszkba, ahol

Petőfi birtokot bérelt és gazdálkodott.

1856 januárjában halt meg és a 48-as honvédek az iliszunszki temetőben helyezték örök nyugalomra.

Az ismételten szőnyegre került kérdéssel kapcsolatban már hivatalos részről is hangzottak el nyilatkozatok. A Petőfi Társaság részéről megállapították, hogy

az Oroszországgal helyreállt diplomáciai viszony lehetővé tenné a legendaszerűen hangzó jelentés ellenőrzését.

Ugyanekkor dr. *Szendy* Károly, — a székesfőváros minden magyar ügyet készségesen támogató polgármestere — kijelentette, hogy *amenynyiben akció indulna az iliszunszki sír feltárására,*

a kutatók számíthatnak a főváros segitségére.

A költő áldott emléke kétségtelenül megérdemli, hogy az utókor bizonyosságot nyerjen: *a segesvári tömegsírban, vagy messze Oroszországban pihen-e a legnagyobb magyar költő...*

Zadravecz püspök Szegeden

Üzdóczy Zadravecz István OFM püspök pénteken este Szegedre érkezett és szombaton reggel felszentelte az alsóvárosi Mátyás-templom új mellékoltárát. A püspök vasárnap misét pontifikált az alsóvárosi templomban, utána ünnepi beszédet mondott a szegedi férfiaknak az alsóvárosi egyházközség kultúrházában tartott monstregyűlésén.

NEM AZONOS. Káldy Tivadar okleveles gépészmérnök annak megállapítását kéri, hogy nem azonos dr. Káldy Tivadar ügyvéddel, akit különféle szabálytalanságok miatt elítéltek. Vele sem rokonságban, sem ismeretségben nincsen.

Az uj 45. magy. kir. osztálysorsjátékon
közel 10 millió pengőt sorsolnak ki. Sorsjegykészlet kevés, sürgősen rendeljen
UJHELYI és Társa főárusitónál Tel.: 123-271
Budapest, Szent István-körút 27.
A huzások okt. 19-én kezdődnek.
Hivatalos árak:
Nyolcad 3.50 P, Negyed 7.— P, Fél 14.— P, Egész 28.— P
Ujhelyi sorsjegyek nyernek!

HÍREK MINDENFELŐL

■ ■ POSENBŐL jelenti az NST: A poseni biróság halálraitélt három lengyelt, akik 1930 szeptemberének első napjaiban egy német tanitót meggyilkoltak. A szerencsétlen tanitót előzőleg a feldühödött tömeg súlyosan bántalmazta, majd a három halálraitélt egyike, Kopczynski Stanislaw kiszúrta a szemét. A halálos ítéleteket végrehajtották.

■ ■ AZ OROSZ ÁLLAMI KÖNYVKIADÓ most tette közzé a következő évre tervezett szépirodalmi kiadványok jegyzékét. A folyó évben a kiadások nagyobb részét halhatatlan íróknak szentelik. Elsősorban Lermontov műveit egy kötetbe foglalva 400.000 példányban fogják kiadni. A már megkezdett klasszikusok sorozatát Majakovsky, Puskin, Heine, Balzac, Flaubert és Schiller műveinek sorozatos kiadásával folytatják.

■ ■ VENTURI OLASZ KÖZLEKEDÉSÜGYI MINISZTER a Duce elé terjesztett jelentésében rámutat arra, hogy az olasz gazdasági életnek a háború okozta nagy elfoglaltsága ellenére is 485 millió lira új beruházás történt az olasz vasútnál április 21 és október 28 között. Ezzel a költséggel új építkezéseket valósitottak meg, amelyek során tizennégy és félmillió munkanapot teljesitettek. Az új vasúti építkezések közül a legfontosabb az Arona—Domodossola-vonal második vágányának kiépítése, amellyel megjavitották a nemzetközi vasúti összeköttetést, valamint Róma és Milánó közlekedési kapcsolatát.

■ ■ A MÁSODIK BÉCSI ORVOSHÉT, amely október 14—19-ig tart, «a kezelés új útjai» jegyében áll. Elsősorban gyakorlóorvosok számára rendezik ezt az orvoshetet s mint a bécsi akadémia első orvoshetén, ezen is számos külföldi orvos vesz részt. Különösen nagyszámban érkeznek olasz, magyar, jugoszláv és svájci orvosok Bécsbe.

■ ■ OLIVIER MARTIN akadémikust, a párisi egyetem jogi karának tanárát, Georges Ripet helyére a legfelsőbb biróság tagjává kinevezték. Ripet jelenleg a közoktatásügyi minisztérium államtitkára.

■ ■ A LIVERPOOL — LONDONI GYORSVONAT szombatesti szerencsétlensége alkalmával összesen kilenc ember vesztette életét.

■ ■ XII. PIUS PÁPA vasárnap délután spanyolnyelvű rádiószózatot intézett a Santa Féban (Vera Crus állam) összeült argentinai nemzeti eucharisztikus kongresszushoz. A szózatot közvetitette a vatikáni rádióállomás, amelyet közvetlenül a kongresszus székhelyével kapcsoltak össze. A Szentatya beszédében hangsúlyozta, hogy személyesen is csatlakozik a kongresszusnak Istenhez intézett ama fohászához, amelyben a kongresszus Isten kegyelmét kéri Argentina felvirágzására. A pápa a továbbiakban arra kérte a kongresszus résztvevőit, hogy vele együtt kérjék a Mindenhatót, árassza békéjét valamennyi népre és vessen véget a harcoknak. *(MTI.)*

■ ■ KONDENZÁLTTEJ - EXPORTTAL SEGIT AUSZTRÁLIA A TERMELŐKÖN. Az ausztráliai szövetségi kormány mezőgazdasági hivatala, Canberrából érkező jelentések szerint, kondenzált kannatej exportját tervezi. A kivitel főként Angliába irányulna és kettős célt szolgálna. Egyrészről az ausztráliai tejgazdaságok tulajdonosait hozná kedvezőbb pénzügyi helyzetbe, míg másrészről segitene Nagy-Britannia ellátási gondjain. Egyelőre ugyan még nincs tejhiány, de a kannákba zárt tej értéke rendkivül nagy és újabb lehetőséget nyujt arra, hogy légitámadások idején legalább részben elláthassák a lakosságot. Ausztrállában nagy reményeket fűznek az új «szükség-üzletág» fejlődéséhez.

Borzalmas hajószerencsétlenség
a Fekete-tengeren

Isztanbul, október 14.

(NST) **Giresun feketetengeri kikötő közelében a vasárnapra virradó éjszaka borzalmas hajószerencsétlenség történt, amelynek 33 halottja van.**

Egy vitorláshajó, amelyen 43-an tartózkodtak, hajótörést szenvedett a hirtelen jött viharban s pillanatok alatt elsüllyedt. Negyvenhárom utasa közül csak tizen tudtak partot érni, míg harminchárman a tengerbe vesztek.

A kapitányt, aki az életbenmaradottak között van, letartóztatták, mert ahelyett, hogy elsősorban az utasokról gondoskodott volna, elsőnek menekült a süllyedő hajóról.

Ugyanezen a vidéken két héttel ezelőtt hasonló szerencsétlenség történt. Akkoriban is elsüllyedt egy vitorláshajó s utasai közül harmincan életüket vesztették.

GRÓF TELEKI MIHÁLY
földművelésügyi miniszter
a magyar-német mezőgazdasági kapcsolatokról

Teleki Mihály gróf földművelésügyi miniszter vasárnap «*A magyar mezőgazdaság útja*» címmel cikket irt, amelyben az október 9-én Budapesten aláirt magyar-német mezőgazdasági egyezménnyel foglalkozik.

A miniszter cikkében megállapitja, hogy Magyarország, amely elsősorban agrárállam,

legnagyobb kivitell lehetőségeit már eddig is német és olasz piacokon találta meg. 1938—39-ben mezőgazdasági kivitelünk 60—62 százaléka Németországba, 20 százaléka pedig Olaszországba irányult.

Magyarország éghajlati viszonyai kedveznek a minőségi magtermelésnek, termésátlagaink azonban a szeszélyes időjárás miatt igen változók.

Ezért 1942—1946 között a minőségi magtermelésre szolgáló vetéserületet fokozatosan kiterjesztik.

Németország hajlandónak nyilatkozott *az eddiginél nagyobb mennyiségben lóhere-, szarvaskerep-, nyúlszapuka-, csibehur-, szöszösbükkönymagot és más nemesitett magvakat átvenni.*

A napraforgó, olajlen és ricinus vetésterületét az 1938—1939. évi 50.000 hektárról a jövő évben 120.000 hektár fölé emelik. Az olajnövény termékek átvételi árát a magyar és a német kormány a termelést megelőző év december 1-jéig közösen állapítja meg.

Állattenyésztésünk fejlesztése céljából évente 500—800 pirostarka és borzderes szarvasmarhát, 400—500 nemesített sertést és 600—800 württembergi fajta birkát veszünk át Németországtól. Ezzel szemben Németország felemeli a kiviteli kontingenseket, úgyhogy

szarvasmarhából a jelenlegi 50.000 helyett 60—70.000 darabot, sertésből 350.000 helyett 400.000 darabot, birkából pedig 74.000 helyett 150.000 darabot vesz át évente.

Az egyezmény gondoskodik a baromfi-, tojás-, gyógynövény- és gyümölcskivitelről is. Ilymódon — fejezi be cikkét a miniszter — Magyarország a baráti tengelyhatalmak oldalán fontos szerepet tölthet be az új világ kiépítésében, főleg mezőgazdaságának korszerű fejlesztésével.

A Gellérthegyen állítják fel
a világháború orvoshőseinek emlékművét

A *Magyar Országos Orvosszövetség* vasárnap délelőtt tartotta 42. évi rendes közgyűlését. *Mutschenbacher* Tivadar egyetemi r. k. tanár elnöki megnyitóbeszédében méltatta *Erdély* egy része visszatérésének jelentőségét és hódolattal emlékezett meg Magyarország kormányzójáról. A közgyűlés tagjai

helyükről felállva, perceken át lelkesen ünnepelték a kormányzót.

Mutschenbacher Tivadar a továbbiakban hangoztatta, hogy *a magyar orvosi rend igen súlyos helyzetben van.* Az utóbbi időben az orvosi rend működését nem értékelték kellő mértékben, törekvéseit nem vették figyelembe.

Az orvosi pálya megszünt anyagi jólétet biztositó foglalkozás lenni.

A jövő feladata, hogy az orvosi rend anyagi helyzetét rendezzék.

Az Orvosszövetség emlékművet állít a világháborúban hősi halált halt több, mint háromszáz orvos emlékére. Az emlékmű, amely *Horvai* János alkotása,

tavasszal a Gellérthegy északi oldalán, a budai tranzverzális út mellett

kerül felállításra.

Mutschenbacher Tivadar ezután közölte, hogy a szövetség megfestette *Verebély* Tibor arcképét. Az elnök szavai közben lehullott a lepel *Verebély* Tibor arcképéről. A professzor meghatott szavakkal mondott köszönetet.

Ezután átnyujtották *Keleti* József igazgató-főorvosnak, a szövetség volt főtitkárának a *Kéthly*-gyűrűt.

A közgyűlés ezután letárgyalta a napirendet.

INDUL AZ ŐSZI KÖNYVIDŐNY!

IRODALMI ESEMÉNY!
HARSÁNYI ZSOLT
ÉLNI JÓ
Rubens életének monumentális freskója
Négy kötet.
Ára 16 pengő.

HATALMAS TÁRSADALMI KORRAJZ
C. HUTCHINSON
TESTAMENTUM
Az orosz lélek felejthetetlen, megrázó regénye.
1200 oldal.
Ára 8 pengő.

A TÖRTÉNETTUDOMÁNY ÚJ ÉRTÉKE
H. A. L. FISHER
EURÓPA TÖRTÉNETE
Második kötet.
A renaissance, a reformáció és a felvilágosodás kora.
Ára 8 pengő.

A LEGUJABB ORVOSKÖNYV
VICTOR HEISER
KORUNK ORVOSA
Az „Egy orvos bejárja a világot" szerzőjének érdekes, új műve.
Ára 4 pengő.

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET KIADÁSA
MEGTEKINTHETŐK MINDEN KÖNYVESBOLTBAN

SZÍNHÁZ • FILM

NEGYVEN SZEREPLŐJE VAN A „HÁROM NARANCS SZERELMÉ"-NEK

A *Nemzeti Színházban* ma délelőtt döntöttek Carlo *Gozzi* és *Pünkösti* Andor *„Három narancs szerelme"* című mesejátékának bemutatójáról. Eszerint a darabot *Pünkösti* Andor rendezésében e hónap *26-án mutatják be.*

A mesejátéknak negyven szereplője van, akiknek élén **Szeleczky Zita, Zádor Gyöngyi, Lukács Margit, Mészáros Ági, Bornemisza Éva, Szatmári Margit, Lehotay, Apáthy, Abonyi, Ungvári, Major, Ujlaky, Tapolczay, Pethes, Rajczy és Tassy** áll.

A *„Három narancs szerelme"* című mesejáték rendkívüli technikai munkát igényel. *A mesék stílusában tervezett díszletek* óriási apparátussal már készülnek a *Nemzeti Színház* műhelyeiben.

VÉGET ÉRT A HARC AZ „Egy asszony három élete" körül

Érdekes választottbírósági tárgyalásra ültek össze szombaton délután a *Fészek-klubban.* A választottbíróság összehívását részben *Hodászy* Béla, a *Warner* filmgyár budapesti igazgatója, másrészt pedig a *Révay Társaság* könyvkiadó vállalat kérte annak eldöntésére, hogy vajjon Charles *Boyer* és Bette *Davis* első közös nagy filmjét, az *All this and Heaven too* című bizarr és érdekes történetet *megilleti-e magyar előadásain az „Egy asszony három élete" cím.*

A *Warner* filmgyár ezen a címen kezdte ugyanis a szaklapokban hirdetni a filmet, mire a *Révay Társaság* címbitorlási pert inditott azzal az indokolással, hogy a cím a fordító *„magántulajdona"*. A film címét erre gyorsan *A herceg és a nevelőnő* elnevezésre változtatták meg — közben azonban a per folyt.

A különböző tárgyalások során a *Warner* bizonyitotta, hogy Charles *Boyer* és Bette *Davis* filmje Rachel *Field* híres regényéből készült, abból, amelynek magyar forditása az *Egy asszony három élete* címet kapta, ezért tehát az e regényből készült filmet megilleti ugyanaz a cím. A *Field*-regénynek egyébként ugyanaz az eredeti címe, mint a filmnek: *All this and Heaven too.*

A szembenálló felek végül is abban egyeztek meg ,hogy választottbíróság összehívását kérik. Közben történt, hogy megérkezett a film kópiája *Budapestre* és *Hodászy* meghívta a *Révay-vállalat* igazgatóit annak megtekintésére. Úgy látszik e külön előadás során kölcsönösen meggyőződtek arról, hogy a film éppen úgy hasznára van a könyvnek, mint a könyv a filmnek s a tegnapi választottbírósági tárgyalás már nem jutott el ítélethez — *közben megkötötték a megállapodást.*

Így azután *Hollywood* utolsó szezónjának legnagyobb produkciója, a közös Charles *Boyer*—Bette *Davis-film Egy asszony három élete* címmel fut majd a magyar mozivásznon.

Ma hallottam,

hogy

a Magyar Művelődés Háza nevet kapta a Városi Szinház, amelynek szinpadán e hónap 20-án az Operaház, 22-én pedig a Nemzeti Szinház együttese mutatkozik be.

★

a *Nemzeti Kamaraszínház Márai* Sándor szinjátékának, a *«Kaland»*-nak szerda esti bemutatója előtt, szerdán délelőtt főpróbát tart, amelyre azonban csak a kritikusokat és az állami színházak tagjait hívják meg.

★

a Kamara Varieté november elsejétől kezdődően nemcsak estéről estére, hanem délutánról délutánra is játszik. Napi két előadásban mutatják be új műsorukat, a «Kacagó expresz»-t, amelyet a premier óta táblás házak sorozata kisér.

★

a Pódiumban tegnap, a délutáni és esti előadás közötti szünetben, Bulla Elma tiszteletére uzsonnát adtak, amelyen a Pódium műsorának szereplőin kívül néhány meghívott vendég is résztvett.

Bemutató a Komédiában

A *Komédia* szombaton mutatta be új műsorát *«Telitalálat»* címmel. A *«Telitalálat»* énekes, táncos, tizennégyképes bohózatrevű, amelyet kitünő kabaréírók irtak és amely maradéktalanul szolgálja azt a célt, amit a *Komédia* maga elé tűzött: a gondtalan szórakoztatást, vidám mulattatást. A viccekkel megrakott darabnak nagy segitségére volt a *Komédia* igazán jó társulata, amely állandó derültségben tartotta a nézőtér közönségét. A szereplők élén ezuttal is a ragyogó humoru *Türk* Berta áll, mellette a nagyszerű *Komlós* Vilmos és *Fodor* Artur, akik fáradhatatlanul mulattatták a nézőteret. *Batna* Anci, *Lórenz* Márta, *Simonyi* Magda, *Tihanyi* Márta, *Tamás* Magda, *Kövy* Juliska, *Sághy* Piri, *Misoga, Kompóthy, Heltai* Andor, *Békeffy* Róbert és *Szalay* Gyula tökéletes összjátéka nagy sikert hozott az új műsornak, amelyet meg kell néznie mindenkinek, aki szeret nevetni.

FÜLÖP ALFRÉD
színházjegyiroda
Kedvezményes jegyek
VI., Andrássy-út 9. Uj telefon 22-60-50

Somogyi Nusi — Kolozsvárott

Fedák Sári után *Somogyi* Nusi, a népszerű színésznő lesz most vendége *a kolozsvári Thalia-színháznak. Somogyi* Nusi szerdán utazik el *Budapestről Kolozsvárra,* ahol négy operett szubrettprimadonna szerepét játssza. *Pénteken* lép fel először a kolozsvári közönség előtt.

Állandó balettszínház készül

Érdekes tárgyalások indultak meg ma délelőtt Budapesten. A tárgyalások arról szólnak, hogy rövidesen megalakul egy részvénytársaság, amely állandó balett-szinházat nyit Budapesten. Estéről estére szereplő balett-szinháza eddig csak a békebeli Szentpétervárnak volt.

A részvénytársaság Troyanoffot, a híres balettmestert, a cári Operaház egykori balett-táncosát hivta meg művészi vezetőül. A tervek szerint az előadások főszerepeiben nagynevű magyar és külföldi művészek szerepelnek majd, míg a balett-táncosok csapata a Troyanoff-akadémia növendékei közül kerül ki.

Egy film — két zeneszerző

A legközelebbi napokban kezdik meg *Ujházy* György *Hét szilvafa* című eredeti filmszüzséjének forgatását *Turay* Idával, *Rajnayval, Csortossal, Szilassyval* és *Mály* Gerővel a főszerepekben. A filmben magyar nóták és modern slágerek váltják egymást. A dalok *Sándor* Jenő szerzeményei, ugyanakkor a film zenei vezetését *Fényes* Szabolcs vállalta.

*** A Tinódi-emlékpályázat** díjnyerteseinek díszhangversenyét most tartották meg a *Zeneakadémia* nagytermében. A megnyitó beszédet *Greguss* Dániel helyettes.főkapitány mondta. A szereplők közül különösen kitünt *Egry* Anna, de nagyon jó volt *Karácsonyi* Margit, *Szigeti* Sándor, *Mindszenthy* Ödön dr. és *Baksa* Kató.

MOZIMŰSOR

Sz. = szombat, ü. = ünnep, v. = vasárnap.

ADMIRAL (Telefon: 353—070): **Rajongás.** (½4, ½6, ⅛8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

ALKOTÁS (Telefon: 355—374): **Erdélyi kastély.** (¼4, ¼6, ⅛8, ¼10, v. és ü. ½2-kor is.)

ANDRÁSSY (Telefon: 124—127): **Gül Baba.** (¾4, ¾6, ⅝8, ¾10, v. és ü. ¾10, ¾12, 2, 4, 6, 8, 10.)

ÁTRIUM (Telefon: 153—034 és 154—024): **Kelet felé. — Erdély visszatérése.** (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü. ½4-kor is.)

BELVÁROSI (Telefon: 384—563): **Rajongás.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. jobbt.: 2-kor is. balt.: 3, 5, 7, 9.)

BELVÁROSI HÍRADÓ (Telefon: 181—244): **Híradók. — A Kormányzó Úr diadalútja Erdélyben.** (9—21 óráig.)

BODOGRAF (Tel.: 149—510): **Éjszaka kezdődött** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

BROADWAY (T.: 422—722): **Saroküzlet.** (Margaret Sullavan.) (¼4, ½6, ½8, ½10, sz., v. és ü. ½2-kor is.)

BUDAI APOLLÓ (Tel.: 351—500): **Fehér barát. — Híradók.** (½5, ¾7, 9, v. és ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10.)

CAPITOL (Tel.: 134—337): **Vágyak asszonya.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.

CASINO (Tel.: 383—102): **Csintalan férjek.** (½6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü. ¼4-kor is.)

CITY (Telefon: 111—140): **Kelet felé...** (¾6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü. ¾4-kor is.)

CORSO (T.: 182—818): **Dr. Kildare titka.** (Lew Ayres.) (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü. ½4-kor is.)

CORVIN (Telefon: 138—988 és 139—584): **A láthatatlan ember visszatér.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

DAMJANICH (Telefon: 425—644): **Te vagy a dal.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. 2, 4, 6, 8, 10.)

DÉCSI (Telefon: 125—952 és 121—343): **Igen, vagy nem.** (Muráti, Jávor.) (6, 8, 10 sz., v. és ü. 4-kor is.)

ELIT (T.: 114—502): **A láthatatlan ember visszatér.** (Vincent Prince.) (4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.)

FORTUNA (Telefon: 225—238): **Gül Baba.** (4, 6, 8, 10, v. es ü. 2-kor is.)

FORUM (Telefon: 189—543 és 189—707): **Bel ami.** (Willy Forst.) (¼6, ½8, ¾10, sz., v. és ü. ¼4-kor is.)

GLORIA (Telefonszám: 427—521): **Rajongás.** (½5, ¾7, 9, sz. ¼4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ (T.: 222—499): **Híradók. — A Kormányzó Úr diadalútja Erdélyben.** (9—24 óráig.)

HOLLYWOOD (Telefon: 225—003): **A láthatatlan ember visszatér.** (¼4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

HOMEROS T.: 296—178): **Botrány a cirkuszban.** (¾5, 7, ¼10, v. és ü. ½2-kor folyt.)

IPOLY (Telefon: 292—626): **Haláibrigád.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

JÓZSEFVÁROSI (Tel.: 134—644): **S. O. S. Szahara.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

KAMARA (Telefon: 423—901 és 423—903): **Mária két éjszakája.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

KULTUR (Tel.: 386—193): **Férjem a kékszakáll.** (5, ½8, ½10, v. és ü. ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ¾10.)

LLOYD (Tel.: 111—994): **Ha eljön a holnap.** (Irene Dunne.) (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

NYUGAT (Tel.: 127—162): **S. O. S. Sahara.** (½5, 7, ½10, sz. 4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.)

ODEON (Telefon: 423—785): **S. O. S. Sahara.** (½5, ¾7, ¼10, sz. ½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

OLYMPIA (Telefon: 423—188): **Rajongás.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

OMNIA (Telefon: 130—125): **Maradj.** (Pola Negri.) (5, ½8, ½10, sz., v. és ü. 4, 6, 8, 10.)

ORIENT (T.: 114—926): **Jesse James, a nép hősének.** (½5, ¾7, ¼10, v. és ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10.)

OTTHON (Tel.: 146—447): **Te vagy a dal.** (¼4, ½6, ½8, ¼10, v. és ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ¼10.)

PALACE (T.: 221—222): **„Z" a fekete lovas.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

PÁTRIA (Tel.: 145—673): **Ha eljön a holnap.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.)

PHÖNIX (Tel.: 223—242): **S. O. S. Sahara.** (11, 1, 3, 5, ½8, ½10.)

RÁDAY (T.: 382—581): **Gül Baba.** (½5, 7, ½10, v. és ü. 2, 4, 6, 8, 10.)

RÁDIUS (T.: 122—098, 120—564): **Hollywoodi varázs.** (Alice Faye.) (½6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü. ½4-kor is.)

REX (Telefon: 228—080): **Családi titok.** (½5, ¾7, 9, sz. ½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

RIALTO (T.: 224—443): **Botrány a cirkuszban.** (11, 1, 3, 5, ½8, ½10, v. és ü. 10, 12, 2, 4, 6, 8 és 10).

ROYAL APOLLO (T.: 222—002): **Ifju Edison.** (Mickey Rooney.) (¼6, ½8, ¾10, sz., v. és ü. 4, 6, 8, 10.)

ROXY (T.: 226—224): **Te vagy a dal.** (3, ¼6, ½8, ¾10, v. és ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10.)

SAVOY (Tel.: 146—040): **Ha eljön a holnap.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

SCALA (T.: 114—411): **Stanley, a riporterek királya.** (Spencer Tracy.) (¼6, ½8, ¾10, sz., v. és ü. 3-kor is.)

SIMPLON (T.: 268—999): **Ha eljön a holnap.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

STUDIO (T.: 225—276): **Örökké** (Merle Oberon.) (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

TIVOLI (Telefon: 225—602): **S. O. S. Sahara.** (½5, 7, ½10, sz. ¾4, ¾6, ¾8, ¾10, v. és ü. ¾2-kor is.)

TURÁN (Telefon: 123—003): **Rajongás.** (4, 6, 8, 10, v és ü. 2-kor is.)

URÁNIA (T.: 146—046): **Kelet felé!** (Honvédségünk diadalútja Erdélyben.) (3, 5, ½8, ½10.)

VESTA: Botrány a cirkuszban. — Amikor a lábadozót kezelik. (11, ¼2, ¼4, ½6, ½8, ½10 v. és ü. 11, 2, 4, 6, 8, 10.)

UJ DIZÓZ-PARÁDÉ!...
UJ CSELÉD-PARÁDÉ!...
UJ CHANSON-PARÁDÉ!...
DÁN KLÁRI
új vidám műsora
nagy siker a
DUNACORSOBAN
Zene: ADLER TIBOR
BALÁZS DODO

SPORT

Csapkodó játék a bajnoki mérkőzéseken

Az NB tegnapi fordulója során a Diósgyőri MÁV 4:4-es eredményt ért el az Ujpest ellen. A mostani bajnokságban elég kiegyenlitettek az erőviszonyok — *hogy ez a kiegyenlitődés hogy következett be, arról is lehetne beszélni. A kaptafa-futball diadalmaskodott az ötlet felett.* Azonkívül a gyorsasággal is hadilábon állnak játékosaink. *A csatársorok állnak, álldogálnak a pályán, anélkül, hogy valahol felragyogna egy trükk, vagy egy ötlet. A játékosok vágják a labdát és még jó eset, ha eltalálják. Ez elsősorban áll a profikra, amatőr meccseken gyakrabban felcsillan valami, ami legalább a régi futballra emlékeztet.*

A Diósgyőri MÁV megérdemelte az egy pontot. Már 1:4-re vezetett akár a Beszkárt a Ferencváros ellen. Mintha csak lemásolták volna ezt a mérkőzést. A különbség csak az volt, hogy itt nem a meghosszabbításban, hanem már a 25. percben történt a kiegyenlítés.

Az Ujpest góljai közül kettőt *Ádám lőtt,* egyet *Berzi* és egyet *Zsengellér.* A sarokrugások aránya (7:4 az Ujpest javára) is mutatja, hogy az Ujpest többízben támadott veszélyesen.

A *Kispest—Gamma* meccsen a lágymányosiak már 2:0-ra vezettek. Ezután a több sérülttel játszó csapat visszaesett és a lendületesebb Kispest 5:2-re javított. Csak három perccel a befejezés előtt sikerült *Turay* II.-nek 5:3-ra javítani az eredményt. *Toldi* fejese is szépíthetett volna az eredményen, de a labda a felső lécről pattant vissza.

A többi mérkőzés vidéken került sorra a következő eredménnyel:

Szeged—Salgótarján 0:0, WMFC—Haladás 5:0, Tokod—Elektromos 2:1, Szolnok—Törekvés 3:1.

A vasárnapi program a következő: *Latorcza-utca: Elektromos—Kispest, BEAC-pálya: Gamma—Szeged, Hungária-út: Törekvés—Ujpest, Beszkárt-pálya: Beszkárt—Haladás, Csepel: WMFC—Szolnok, Salgótarjánban a Ferencváros, Diósgyőrben a Tokod szerepel.*

Kitűnő eredmények az 5000 méteres csapatbajnokságban

A stafétabajnokságok legérdekesebb számának az 5000 méteres csapatbajnokság ígérkezett. A közönség nem is csalódott várakozásában. A legjobb ötezresek starthoz álltak és hozzájuk csatlakozott *Szabó* Miklós is, aki az utóbbi időben ritkán indult hosszútávon. Nagy meglepetésre

Szabó verekedte ki a győzelmet, a finisben legyőzvén Kelent. Szabó ideje 14 p. 48.6, Kelené 14 p. 48.8.

Csaplár 14 p. 49.4, megelőzte Szilágyit (14 p. 51.2), őt követte Németh 14 p. 51.4 és Farkas (Testvériség) 14 p. 52-vel. A hetedik, Eper (UTE) ideje 15 p. 09 volt.

Örvendetes, hogy hatan futottak 15 percen belül. A magyar atlétika jelenleg ebben a számban áll legjobban.

A stafétabajnokságokon a BBTE a 4×100, 4×200, 4×400 és 4×800-as számokat nyerte. Az 5000 méteres versenyben most új pontszámitási rendszer van és bár az eredményhirdető itt is a BBTE győzelmét hirdette ki 40:42 arányban, *ezt az eredményt a szövetségben meg fogják változtatni.*

A Ferencváros Kolozsvárott

Az erdélyi válogatott 6:2 (3:1)-re győzött a Ferencváros ellen. Kolozsvárott rendezték a mérkőzést, amelyen az erdélyi csapat nagy fölényben játszott. Az erdélyiek között sok rutinos játékos szerepelt: így a csatárok közül négyen, a fedezetek közül ketten játszottak az erdélyi részek hazatérése előtt a román válogatott csapatban. Az erdélyiek góljai közül Spielmann kettőt, Lukács kettőt, Bodola és Dobai egyet-egyet lőttek.

SPORTHIREK

A labdarugó bajnokság B. osztályában a Vasas 2:0-ra győzött a KEAC ellen, annak ellenére, hogy két játékosát nélkülözni kénytelen. A csapatot Gallowich Tibor oktatja, aki egyébként ta Wekerleteleppel is foglalkozik. A Soproni FAC 4:3-ra győzött az MTK ellen. A Tisza-csoportban vezető MÁVAG 2:1-re győzött a DVSC ellen.

Az olasz bajnokság második fordulójában került sorra a Juventus—Bologna mérkőzés, amelyet a Juventus 3:1 arányban nyert meg. A Genova a Lazio ellen 2:2-re végzett. A Napoli saját otthonában 2:0-ra kikapott a Fiorentinától. A Novara 2:0-ra győzött a Milano ellen. Az Ambrosianat verő Venezia 3:1-re kikapott a Livornotól. A többi ereedmény: Ambrosiana—Bari 5:0, Triestina—Atalanta 3:3, Roma—Torino 4:1. A bajnokságban a Novara és a Fiorentina állanak egyelőre az élen pontveszteség nélkül.

Bécsben tovább folynak a bajnoki mérkőzések. Rapid—Wacker 1:1 (0:0), FC Wien—WSC 2:1 (1:0), Austria—Grazer SK 3:0 (2:0), Admira—Linz 6:2 (3:1), Vienna—Floridsdorf 4:0 (3:0). A bajnokság élén öt forduló után az Austria és az FC Wien állanak 8—8 ponttal. Utánuk következnek az Admira és a Vienna.

Belgrád válogatott csapata 2:1 (0:1)-re győzött Zágráb ellen Zágrábban. Matekalo szerezte meg a vezető gólt, ezt Gyájics kiegyenlitette. Négy perccel a befejezés előtt Bozsovics fejesgóljával győzött Belgrád csapata.

A labdarugó bajnokság harmadik osztályában az NSC a szőnyiúti pályán erős mérkőzést vívott a BRSC csapatával. Az eredmény 3:3.

Az ökölvivószövetségi díjban az M. Posztó 9:7-re győzött a Lapterjesztők ellen.

A zágrábi Duna-kupa mérkőzésen Jugoszlávia csapata 2:1-re vezet. A mai napon a páros játék és az Asbóth—Puncsec mérkőzés kerülnek sorra.

A jugoszlávok lemondották az október 20-án esedékes Jugoszlávia—Svájc mérkőzést.

Színházak műsora:

Operaház (3, ½8). Hétfő: Varázsfuvola (Népművelési Bizottság, N. 1.), kedd: Rajna kincse (A 3), szerda: Farsangi lakodalom (B 3), csütörtök: Bohémélet (B 3), péntek: I. Filharmóniai hangverseny, szombat: Julia szép leány, A háromszögletű kalap (D 3), vasárnap d. u.: Denevér, este: Nincs előadás.

Nemzeti Színház (½4, ½8). Hétfő: Vidám szüret (K 1), kedd: Szent Borbála csodája (III), szerda: Vidám szüret, csütörtök: Szent Borbála (V), péntek: Vidám szüret (N 1), szombat: Szent Borbála (VII), vasárnap d. u.: Döbrönte kürtje, este: Szent Borbála.

Nemzeti Kamaraszínház (4, 8). Hétfő, kedd: Sorompó, szerdától minden este: Kaland, vasárnap d. u.: Hajnalban, délben, este.

Városi Színház (½8). Csütörtök: Megnyitó díszelőadás, vasárnap: Székelyfonó, Pesti karnevál, Csárdajelenet.

Vigszínház (½4, 8). Hétfő: Románc (A), kedd: XIV. René, szerda: Románc (C), csütörtök: Románc (D), péntek, szombat, vasárnap d. u.: XIV. René, este: Románc (B).

Magyar Színház (½4, 8). Minden este és vasárnap délután: Az ördög nem alszik.

Andrássy Színház (½4, 8). Minden este és vasárnap d. u.: Rád bízom a feleségem.

Pódium a Pesti Színházban (5, 9). Minden este és vasárnap d. u.: Valahol Pesten.

Fővárosi Operettszínház (4, 8). Minden este és vasárnap délután: Bécsi gyors.

Komédia Orfeum (½5, ½9). Minden este és vasárnap délután: Telitalálat.

Kamara Varieté (Hétk.: ½9, szombat: 6, 9, vasárnap: ½4, ¼7, 9): Kacagó expressz.

Royal Varieté (½5, ½9). Minden este, szombat és vasárnap délután: Tapsról-tapsra.

RÁDIÓ MŰSOR

BUDAPEST I. Állandó műsorszámok. 6.40: Torna, hirek, hanglemezek. 12.00: Harangszó, Himnusz, időjárás. 2.30: Hirek. 2.45: Műsorismertetés. 3.00: Árfolyamok. 4.45: Időjelzés, időjárás, hirek. 5.00: Hirek idegen nyelven. 7.00: Hirek. 8.40: Hirek, majd időjárásjelentés.

Hétfő, október 14.

BUDAPEST I. 4.15: Felolvasás. **5.15:** Respighi-zene hanglemezről. **5.35:** Halász Gyula előadása. **6.00:** A rádió szalonzenekara. **7.20:** Faragó György zongorázik. **7.50:** Hegyaljai szüret. (Hangjáték.)

BUDAPEST II. 6.00: Hirek. **6.30:** Német nyelvoktatás. **7.00:** Hanglemezek Géczy Barnabás műsorából. **7.30:** Felolvasás. **8.00:** Hirek idegen nyelven. **8.25:** Cigányzenekar.

Kedd, október 15.

BUDAPEST I. 10.20 és **10.45:** Felolvasások. **12.10.** Művészlemezek. **1.30.** A rádió szalonzenekara. **4.10:** Gyermekdélután. **5.15:** Cigányzenekar. **6.10:** Felolvasás. **6.30:** Szabó Kálmán jazzhármasa. **7.20:** Előadás versekkel. **7.55:** Thury Gizella énekel. **8.20:** Helyszini közvetités Zágonból. (Hangfelvétel.)

BUDAPEST II. 5.30: Ruszin népdalok harmonikán. **6.10:** Hirek. **6.30:** Mezőgazdasági félóra. **7:** Hanglemezek. **7.30:** Francia nyelvoktatás. **8:** Hirek idegen nyelven. **8.30:** Dobai János dr. előadása.

ALCAZAR
Szerelmes hősök! Hősi szerelmek!

H o r v a y J á n o s

szobrász

Esti Kurir. 1926.ápr.9. (Kossuth Lajos szobrát nem lehet máshová helyezni, mint a parlament elé, mondja Rákosi Jenő.)

Horvay János

ród

Erdélyi Árpád:

A Madách-szoborpályázat.

Művészet. 1938. 59. l.

VELENCEI FESTŐ, XVIII. század
Mária Magdolna elragadtatása
Kosztka Szent Szaniszló elragadtatása
Vászon, olaj, egyenkint 44×34 cm.

VICENZAI ISKOLA, XV. század
Térdeplő nő Sz Katalinnal

SPANYOL

RIBERA (spanyol festő, 1589—1652) KÖVETŐJE
Szent Jeromos (125. kép)
Vászon, olaj, 100×70 cm.
A Capese—Zurlo- és San Marco-gyüjteményből.
Lepold—Lippay 55. l.

NÉMETAL
HOLLAND ÉS FL

ANTWERPENI FESTŐ, XVI. század eleje
Madonna Jézussal (126 kép)
Fa, olaj, 75×60 cm.
Hatvany Ferenc báró ajándéka
Gerevich: Az Újság 1916. júl. 20., 3. l. —
(Antwerpeni festő.) — Gerevich PA, 243. l.

1908.

Erdey Aladár: Újabb
művészeti mozgalmak (Gépz
múzeum Kossuth-szobor)
Budapesti Hemle 1908 jún.

2, cubes VIII. 160

lyadijat Francsek Imre terveinek itélték oda, a második, 15 milliós dijat Hajós Alfréd kapta, a harmadik, 10 milliós dijat Kracsun Virgil kapta. Javasolja a zsüri, hogy dicsérettel vásárolják meg Jónás Dávid és Zsigmond tervét. Ezenkivül 9 tervet megvásárolt a bizottság és pedig Miakits Károly, Barát Béla és Novák, Braun Gyula, Böhm Henrik és Hegedüs Ármin, Sárkány István, Rerrich Béla, Maróthy Géza, Kauser József és Pécsi László, végül Sándy Gyula terveit. Ezeket a terveket 5—5 millió koronáért vásárolták meg.

MÉRNÖKEGYLETI ÉRTESÍTÉSEK.

Hétfőn, május hó 3-án d. u. fél 7 órakor a **mű- és középitési szakosztályok együttes ülése.** Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó. 2. A székesfőváros által kiirt Széchenyi-uszoda tervpályázatának ismertetése. 3. Folyóügyek, inditványok.

Hétfőn, május hó 10-én d. u. fél 7 órakor **a mű- és középitési szakosztályok együttes ülése.** Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó. Vámos Ferenc előadása: Lechner Ödön művészetéről (vetitett képekkel). 3. A celldömölki tervpályázat birálóbizottságába egy tag választása. 4. Folyóügyek, inditványok.

A Kossuth-szobor elhelyezésének ügye a Mérnök- és Épitész-Egyletben. A mű- és középitési szakosztályok ápr. 19-i ülésén *Sárkány* István, lapunk más helyén leközölt előterjesztését olvasta fel a Kossuth-szobor elhelyezése ügyében, melyet a szakosztályok egyhanguan magukévá tettek. Vagyis elitélik azt a helyrehozhatatlan merényletet az Országház ellen, melyet bizonyos körök iparkodnak elkövetni, mikor a Kossuth-szobor kulisszájával a Parlament gyönyörü, örökbecsü homlokzatát, illetve főbejáratát megsemmisitik. *Sándy* Gyula rámutatott arra, hogy ez a laikus és értelmetlen elhelyezési idea, már az Andrássy-szobor elhelyezésénél is felmerült, sőt el is határoztatott, annak a Parlament főtengelyébe való állitása. A szakkörök óriási erőfeszitése tudta csak megakadályozni ezt az erőszakos, abszolut hibás elhelyezést. Mert miről van itt szó. Az Országház zseniális tervezője, a főbejáratot az Alkotmány-utca tengelyébe helyezte. Miután azonban, az Alkotmány-utca a Parlament épületére nem merőleges, hanem ferde irányban áll, igy képtelenség ide egy vizszintes irányu szoborcsoportozatot elhelyezni, mert ez vagy merőleges az Alkotmány-utca tengelyére és akkor ferdén áll a Parlament homlokzatához, vagy a Parlamenttel áll párhuzamosan és akkor ferdén áll az uttesthez. Mindenképen egy abszurd elhelyezés. Rámutatott továbbá *Sándy* professzor arra is, hogy a Parlament tere az ország minden nagy akciójának megnyilvánulási helye, melynek középpontja éppen az emelkedett fekvésü gyönyörü bejáró-tér. Ha ez elé egy ily monstrum szobor-csoportozat kerül eme egyetlen hatalmas, a nemzeti megnyilvánulás kifejezésére alkalmas hely fog tönkremenni. Nemzeti ünnepünk diszhelye semmivé válik. A hatalmas érvü, teljesen világos okfejtést a szakosztályok egyhangu ovációval fogadták. *Fritz* Oszkár azt kérte, hogy végre tudjuk meg az ügy állását, kik intézik és mit határoztak. A városházától kéri az átiratok, jegyzőkönyvek beszerzését. *Wälder* Gyula szakosztályi elnök összefoglalja a hallottakat és rámutat, hogy az ügy még nem került a Közmunkák Tanácsa elé, igy van mód a reparálásra. Bizottságot küldenek ki, melynek tagjai: *Sárkány* István, *Wälder* Gyula, *Medgyaszay* István, *Wargha* László, *Hikisch* Rezső, *Dörre* Endre és *Fritz* Oszkár. A napirend előtt *Medgyaszay* István bemutatta Salgótarján város szabályozási terveit, amelyen tudvalevőleg az első dijat *Wargha* László, a II-ikat *Barát* és *Novák*, a III-ikat *Niessner* Aladár nyerte. Majd *Kommer* József mutat rá, hogy *Ybl* Miklós és családja tetemeit exhumálni kellene, miután a 30 év letelt és a parcellák kiürittetnek. A *fővárostól diszsirhelyet kell kérni (!)* és ca. 2 millió korona exhumálási költséget összegyüjteni. Medgyaszay István a Mérnöki Kamara támogatását helyezte kilátásba.

HIVATALOS RÉSZ

Anyagárak:

Faragott fa (6 m-ig) 750.000 K, 6 m-en felül folyóméterenként 20—25.000 K-val drágább. — **Épitőanyag** zolos alapon 860—900.000 K. — **Rövidáru** 700.000 K. — **Fürészelt gerenda** 900.000 K. — **Asztalos áru** keskeny 1,000.000, széles 1 millió 200.000 K. — **Gyalult deszka** I. o. 1,250.000, II. o. 1,100.000 K.

Versenytárgyalási hirdetés.

A) **Nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

Budapest székesfőváros tanácsa versenytárgyalást hirdet a VIII. ker., Bezerédi-utcai csatorna Csokonai- és Aggteleki-utca közti szakaszának átépitésére. Az ajánlatok 1926. évi **május 4-ének** déli 12 órájáig adandók be a tanács II. (középitési) ügyosztályban (Központi városháza, II. 279.).

Budapest székesfőváros tanácsa versenytárgyalást hirdet a VIII. ker., Bérkocsis-u., Vig-u. és Nagyfuvaros-u. közti szakaszának csatornaépitési munkáinak vállalatba adására. Az ajánlatok 1926. évi **május 4-ének** déli 12 órájáig nyujtandók be a tanács II. (középitési) ügyosztályban (Központi városháza, II. 279.).

Budapest székesfőváros tanácsa versenytárgyalást tart **május 12-én** a Budaörs-i és Csend-utca kislakásos bérházak A, B, D pavillon épitésével kapcsolatos fenti munkákra.

Tolnavármegye alispáni hivatala versenytárgyalást hirdet a sárszentlőrinc—pincehelyi th. közut 7.270 és 7.840 km. szakaszon épitendő vasbeton lemezes hidak munkáira. Az ajánlatok **1926. évi május 8-ának d. e. 10 órájáig** nyujtandók be nevezett hivatalhoz.

A m. kir. államvasutak szegedi üzletvezetősége versenytárgyalást hirdet a Békéscsaba állomáson létesitendő vizállomási vizvezeték fektetési munkáinak vállalatba adására. Ajánlatok 1926. évi **május 8-ának** déli 12 órájáig nyujtandók be az üzletvezetőség I. osztályában.

Kiskunfélegyháza város polgármesteri hivatala kőburkolati munkák vállalatba adására versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok 1926. évi **május 12-ének** d. e. 10 órájáig nyujtandók be.

Pécs szab. kir. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet a városi részleges szennyes viz csatorná-

zás hálózatának épitési munkáira és a vonatkozó szállitásokra. Az ajánlatok 1926. évi **május 27-ének** d. e. ½11 órájáig nyujtandók be a városi mérnöki hivatalnál.

Kecskemét város tanácsa 23 egytantermes, 4 kéttantermes és 1 háromtantermes pusztai iskola épitésére **május 6-án** versenytárgyalást tart.

Veszprém város polgármestere **május 15-ére** versenytárgyalást hirdet közvágóhid, hütő és jéggyár épitési munkálataira.

A kisvárdai m. kir. reálgimnázium épitőbizottsága az 1926. évi április hó 20-ára meghirdetett árlejtés elhalasztásával az előbb megnevezett épület homlokzat- és főpárkányzat kiképzési munkálatainak biztositása céljából versenytárgyalást hirdet. A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy ajánlataikat 1926. évi május hó 4-ik napjának d. e. 10 órájáig a kisvárdai m. kir. reálgimnázium épitőbizottságához (Kisvárda község elöljáróságának) nyujtsák be.
508/1926. á. szám.

Versenytárgyalási hirdetmény.

A nyiregyházai m. kir. államépitészeti hivatal a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 25.922/926. számu rendeletére versenytárgyalást hirdet 14 darab, egyenként egy tantermes, kétszobás tanitói lakás és mellékhelyiségek, valamint különálló melléképületekből álló tanyai iskolák összes épitési munkálatainak biztositása tárgyában és pedig:

1. Ujfehértó község határában: a) Nagymicskén, b) Mezössy-tanyán, c) Bokorhegyen, d) Csanaktanyán, e) Kubinyi-tanyán, f) Kálmánháza-tanyán.
2. Balkány község határában: a) Megyeri tanyán, b) Jármy-tanyán, c) Perked pusztán, d) Nagymogyoró tanyán, e) Balkány község belterületén.
zössy-tanya).
3. Nagykálló község határában: Görény-pusztán (Mezössy-tanya).
4. Geszteréd község belterületén.
5. Kállósemjén község határában: Kisbaromlak pusztán.

A versenytárgyaláson résztvenni óhajtók 1926. május hó 10. napjának d. e. 11 órájáig a m. kir. államépitészeti hivatalhoz nyujtsák be.

Magánépitési engedélyek:

A székesfővárosi magánépitési albizottság 1926 április 12. és 19-én tartott üléseiben (elnök: Barczen Gyula tanácsnok; jegyző Haris Sándor igazgató) a következő engedélyek kiadását javasolta:

Müller István a VI., Forgács-u. 1543/63. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Franka és Nyiri (VIII., Rottenbiller-u. 15.) — Goldsand Ármin az I., Hangya-u. 8482. hrsz. a. toldalék, ép. Varsa Pál (VI., Király-u. 70.) — Balázs Jakab az I., Szentpétery-u. 3619. hrsz. a. toldalék. — Fischer Antal a III., Drugeth-u. 23647. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Varga Ignác (III., Drugeth-u. 13.) — Róth Miksa a II., Pasarét 11614. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Tausig és Róth (V., Váci-ut 32.) — Armania rt. névt. katona Székely és Molnár (VI., Nagymező-u. 44.) — Az V., Személynök-u. 1110/4. hrsz. a. V em. bérház. — Tóth Lajosné a VII., Gyarmat-u. 73. sz. a. emelet ráépités, ép. Somogyi és Sturm (VII., Korong-u. 4.) — Munk Mór az V., Váci-ut 1287/1. hrsz. a. raktár és kerités. — Kellermann László a VI., Szív-u. 15. szám a. III. em. bérház. — Kálnay Béláné az V., Pozsonyi-ut 34. sz. a. toldalék és iroda. — Kriska János az I., Karolina-ut 4744. hrsz. a. fdsz. ház. — Gruber Emil az I., Farkasvölgy 8876. hrsz. a. fdsz. ház. — Trajbjár Géza az I., Kissvábhegyi-ut 9940. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Szigeti József (VII., Alsóerdősor 36.) — Braun Ádám az I., Törpe-u. 8254. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Dudás Kálmán (I., Tóth Lőrinc-u. 17.) — Gratzer Juliette az I., Kelenföld 3500. hrsz. a. családi ház, ép. Tárnok Ferenc (Kispest). — Kozma Mihály az I., Budaörsi-ut 2791. hrsz. a. fdsz. ház. — Schuller Ferenc a VII., Gyarmat-u. 1974/60. hrsz. a. családi ház, ép. Hauber Ernő (VII., Róna-u. 55.) — Takács László a VII., Török-dülő 2386/2. hrsz. a. családi ház. — Molnár Péter a II., Ákos-u. 12333. hrsz. a. emeletes családi ház, ép. Barát és Novák (II., Halász-u. 1.) — Jankó Ferencné az I., Szamóca-u. 9932. hrsz. a. fdsz. toldalék, ép. Dávid János és fia (VIII., Kender-u. 41.) — Händler Sámuel a III., Apát-u. 38. sz. a. fdsz. toldalék. — Fejes József a VI., Lőcsei-ut 1997/196. hrsz. a. családi ház, ép. Dietz József (VII., Gizella-ut 59.) — Sárközy Józsefné a VI., Teve-u. 1531/34. hrsz. a. fdsz. ház. — Klem Henrik a VI., Reitter Ferenc-u. 1543/72. hrsz. a. családi ház, ép. Mengl Ferenc (VI., Ambrus-u. 5.) — Bedő András a VII., Telep-u. 1978/48. hrsz. a. fdsz. ház.

Budapest székesfőváros az V., Szemere-u. 3. sz. a. emelet ráépités. — Stilus épitő rt. az I., Horthy Miklós-ut 4367/1. hrsz. a. III em. bérház, ép. Porgesz József (V., Balaton-u. 10.) — Berán János az I., Istenhegyen 9858/2. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Dobrovits Károly (II., Kapa-u. 29.) — Hoser Viktor az I., Sasadi-ut 2265. hrsz. a. emeletes családi ház, ép. Harno József (I., Szt. János-u. 5.) — Lázár Pál az I., Kutvölgyi-ut 10660. hrsz. a. fdsz. ikerház, ép. Moór Géza (VI., Reitter Ferenc-u. 103.) — Dobai Miklós a II., Vérhalom 12572. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Dobrovits Károly (II., Kapa-u. 39.) — Jakab István az V., Ügynök-u. 36. sz. a. üzlet-, ház és iroda, ép. Eggenberger S. (II., Zsigmond-u. 14.) — Landsmann testvérek a X., Lengyel-u. 2004/12. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Boross Jenő (VIII., Lujza-u. 14.) — Rátskay Vendel a III., San Marco-u. 17511. hrsz. a. toldalék. — Dvorák Albert az I., Sasadi-dülő 2404. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Jámbor Pál (I., Denevér-u. 72.) — Kőbányai polgári serfőzde a X., Maglódi-ut 8370. hrsz. a. emelet ráépités, ép. Vidor Emil (VI., Liszt Ferenc-tér 2.) — Grósz Zsigmond az I., Péterhegyi-u. 871. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Horváth Lajos (I., Kanizsai-u. 7.) — Mogyoróssy István a VII., Alsó rákosi rétek 1951/219. hrsz. a. fdsz. ház. — Kajdácsi Péter a X., Mádi-u. 8235. hrsz. a. fdsz. ház. — Hulik Sándor a X., Mádi-u. 8207/13. hrsz. a. fdsz. családi ház, ép. Vonnák János (X., Apaffy-u. 54.) — Kocsis István a VII., Fürész-u. 1997/52. hrsz. a. toldalék.

A Hayder rendszerü
biologiai szennyviztisztitó és feldolgozó telep
a legtökéletesebb a maga nemében!
Kizárólag készíti
Koch és Szilágyi
épitőipari vállalat
Budapest, VI., Andrássy-ut 67
Telefon: T. 90-78 és L. 978-73.

Költségvetés dijmentes!

döntés. 7. Az 1926. évi zárószámadásokat vizsgáló bizottság kiküldése. 8. Inditványok.

Egyházmüvészeti kiállitás lesz az idei kath. nagygyülés keretében, melyen nagyszabásu jutalmak és pályadijak kerülnek kiosztásra. A benyujtás határideje szeptember 1—5-ig a Nemzeti Szalon igazgatóságánál. Első dij 8 millió korona, második dij 5 millió korona. A kiállitás élén *Glattfelder* Gyula dr. püspök, a végrehajtó bizottság élén *Zsembery* István áll.

Palóczi A. felolvasása a Kossuth-szobor elhelyezéséről. A Kossuth-szoborbizottság tudvalevőleg a szobor helyéül: „az Országház főkapuja előtt a főtengely vonalát jelölte ki". E kijelölés a művészi és műszaki köröket nem elégiti ki. Az Országház-tér — mai állapotában — nem alkalmas az emlékmű felállitására. A tér alakja és kiképzése hibás s a kerületén álló középületek diszharmonikus összképet adnak. A parlament belső, a város felé forditott homlokzatának sikja és az a vonal, amelyen a Kuria és a földmivelésügyi minisztérium épületei állanak, ferdén hajlanak egymáshoz. Az Országház-tér diszharmoniáját felolvasó ugy korrigálja, hogy a nagy teret quasi kettéosztja. A parlamentnek kőballusztrádokkal külön előteret ád; s ezzel létesült szilárd keret mögött pedig a mai, csupán zöld sikot képező pázsitrészeket egy sürü ligetté alakitja át; ezáltal a parlament előterén tartózkodó szemei elől eltakarja a Kuria és földmivelésügyi minisztérium épületeit s a diszharmoniát igy megszünteti. A parlamentnek ezen külön előterén — fórumán — a főkapuval szemben s arccal a parlamentnek fordulva, állitja a Kossuth szobrát. A szobor mögött 10 m széles sávon fák és bokrok sürü zöld háttért adnak? A felolvasó terve hasonló a bécsi Rathaus előtti előtérhez, ahol szintén park különiti el a Rathaust — a nagy téren jobbról álló egyetem- és a balról álló parlamentépületektől. Terve szerint a Kossuth-szobor kétségtelenül jó és művészi elhelyezést nyer s e mellett a tervezett átalakitások diszes parlamentünket is kiemelik a mai méltatlan és izolált helyzetéből, amelybe egy hibás szerkesztés kényszeritette. A Kuria palotája is jobban fog érvényesülni, mert külön áll és nagyobb előteret kap diszes homlokzata. Az egész átalakitásnak — mely hatásában igen nagyjelentőségü — főelőnye, hogy egyszerüen és könnyen keresztülvihető. Behatóan igazolja, felolvasó tervén a méretezések optikai helyességét s azzal az óhajtással zárja előadását, hogy megérhesse tervének megvalósulását és amint *Schulek* Frigyes néhai barátja és kortársa az örökbecsü Halászbástyával ajándékozta meg a fővárost, ő művészi Országház-teret akar adni a fővárosnak.

HIVATALOS RÉSZ

A magyar fapiac: Faragott fa (6 m-ig) 750.000 K, 6 m-en felül folyóméterenként 20—25.000 K-val drágább. — Épitőanyag zolos alapon 860—900.000 K. — Rövidáru 700.000 K. — Fürészelt gerenda 900.000 K. — Asztalos áru: keskeny 1 millió, széles 1,200.000 K.

Tervpályázat.

Pécs szab. kir. város közönsége pályázatot hirdet egy végleges emlékmű terveire. A pályázat határideje 1926. évi **julius hó 6-ának** déli 12 órája. Pályadijak: első dij 7 millió K, második pályadij 3,000.000 K.

3876/1926. sz. Csorna község elöljárósága a Csorna községben épitendő községháza tervezetének elkészitésére általános tervpályázatot hirdet.

1. A tervpályázaton csakis magyar honos épitész és épitőmester vehet részt.

2. Az épület saroktelken emeletesre tervezendő és három üzlethelyiséget, 17 hivatalos helyiséget, két tanácskozótermet és négyszobás főjegyzői lakást foglaljon magában.

3. Készitendő három alaprajz, két metszet 1:200, homlokzatok 1:100, helyszinrajz 1:500 léptékben, műleirás, hozzávetőleges költségszámitással a beépitett köbméter szerint.

4. A pályázat titkos-jeligés.

5. **A pályatervek** a főjegyzői hivatalban folyó évi **julius hó 6-ig nyujtandók be.**

6. A pályaterveket szakemberekből alakitandó biráló-bizottság fogja elbirálni.

7. Első dij ötmillió korona, második dij hárommillió korona. Érdemes terveket a bizottság egymillióért megvehet.

8. A telek helyszinrajza és a részletes feltételek a főjegyzői hivatalban 50.000 koronáért megszerezhetők.

Csorna, 1926 junius hó 7-én.

Elöljáróság.

Budapest székesfőváros tanácsa Török- és Zsigmond-utca sarkán épitendő bérház terveire hirdetett tervpályázatot. A biráló-bizottság ugy határozott, hogy a beérkezett 136 pályamű közül első dijjal Hübner Jenő, a második dijjal Francsek Imre, harmadikkal pedig Földes Ede pályaművét tünteti ki. Lechner Loránt, Neuschloss Kornél és ifj. Gyenes Lajos pályaművének megvételét határozták el.

Versenytárgyalási hirdetések:

Junius 17. Kórházbővités. Gyula. Kórházigazgató. — Raktárépületbővités. Államép. kincst. ép. karbt. oszt. (Budapest, IV., Veres Pálné-utca 1.). — Kórházépités. Szombathely. Alispán. — Hidátalakitás. Keresk. minisztérium. Hidosztály. — Utépités. Baja. Alispán. — Iskolaépités. Gyömrőn. Államép. hivatal. Budapest.

Junius 18. Kórházépités. Pécs. Alispán. — Iskolaépités. Jásztelek. Elöljáróság.

Junius 19. Körorvosi és körjegyzői lak épitése. Parnóapáti. Elöljáróság.

Junius 21. Iskolaépités. Kaposvár. Államép. hiv. — Városház átalakitási munkák. Kispest. Polgármester. — Iskolaépités. Államép. hiv. Pécs.

Junius 22. Községháza épitése. (Zomba.) Szekszárd. Államép. hiv. — Főjegyzői lak épitése. (Högyész.) Államép. hiv. Szekszárd. — Iskolaépités. Jászfényszaru. Közs. elöljáróság. — Utépités. Kaposvár. Államép. hiv. — Négy utrendezési munka székesfőváros tanácsa II. ü. o.

Junius 23. Burkolómunka a Simor- és Villám-u. városi házon. Székesfőváros tan. II. ü. o.

Junius 24. Iskolaépités. Jászárokszállás. Közs. elöljáróság. — Kislakásos bérház épitése. Nagykanizsa. Polgármester. — Hidépités. Budapest. Keresk. miniszt. III. szakosztály.

Junius 25. Linoleum burkolómunkák. Nagykanizsa. Városi tanács. — Hid ujraépitése. Államép. hiv. Kaposvár. — Iskolaépités. Győr. Államép. hiv.

Junius 26. Kórházépités. Balassagyarmat. Alispán. — Közs. járványkórház épitése. Sellye. Elöljáróság. — Négy iskola épitése. Mezőtur. Polgármester. — Iskolaépités. Madaras. Elöljáróság.

Junius 27. Öt kut furására, kutszivattyuk szállitására és aszfaltjárda javitására kiirt pályázatok. Nyirbátor. Közs. elöljáróság.

Junius 30. Vizvezeték, csatornázómunka az Üllői- és Ceglédi-uti bérházakban. Székesfőváros tan. II. ü. o.

Iskolaépités. Katafa. Elöljáróság.

Julius 10. Községháza bővitése. Derecske. Közs. elöljáróság.

Julius 29. Közp. fütő-, viz-, csatornázó- és villamosberendezés a bajai postaházon. Postavezérigazgatóság. B. ügyosztály. (Krisztina-körut 18. V. 517.)

nem teremtett lakóház-stilust, a gótika nagyszerü témája ennek a kornak egyetlen középülete lett: a templom. Csupán egész későn, a XV. század vége felé terjed át a gótika a paloták és kastélyok építészetébe. Klasszikus példa erre a Musée Cluny, amely gótikusnak készült, de külső megoldásához már segitségül vették a rönesszánsz stilust.

Általában a francia gótikában sok szép példánk van a keveredésre és ezek legérdekesebbjeinek egyike az Église St. Denis Párisban, a korai gótika tipusa, amin még erős román nyomokat lehet kimutatni.[1] És éppen az átmeneti kor templomain érezhetők a legélesebben a „style rayonnant" és a „style flamboyant" különbségei.

A román és gót stilust egybevetve két középkorral állunk szemben. A román stilus megkötött, merev. A román architekturát a kerek ivek alkalmazása több-kevesebb kényszerüséggel a kvadratikus alapszerkezethez rögzitette és ez alól való felszabaditást csak a csucsiv hozhatott. Ugyanaz a spiritualizmus, amit fentebb a gótika szobrászatánál fölemlitettünk, jelen van a gótika építészeténél is, de éppen az építészet természetéből kifolyóan nem kerülhet ellentétbe a matériával. A gótika ugyan itt is megkisérelte a lehetetlent, a fal nélküli templomot és ezt a támasztópillérek ötletével olyan ügyesen megközelitette, hogy az óriási ablakok a tulhalmozott ornamentika nélkül egy üvegépitmény asszociációját keltenék.

Ez és a sokat emlegetett vertikálizmus az, amiért a gót templomra ráfogták, hogy impraktikus. Holott a *templom célja* nem az, hogy tömegek férjenek el benne kényelmesen, hanem, *hogy bizonyos vallásos energiákat demostráljon.*

Ebből érthető, hogy — éppugy, mint a bazilika-stilusnál, — miért nem árt a három vagy öt hajóra való szakadás a belső szerkezet egységességének és miért nincs semmi kivetnivaló a gót tornyon. A bazilika-stilusnak ezen a helyen való felemlitése kiválóan alkalmas a gót templom belső beosztásbeli erényeinek a kihangsulyozására. A bazilika hajóinak a keresztalakból következő izolálódásával szemben a gót templom parallelizmusa a belső forma gazdagodását és a térbeli kiterjeszkedés lehetőségét is magával hozta. A háromkapus homlokzat ebből következő, de nem föltétlen külső járulék, a gótikus beosztás életrevalóságának szép példája a párisi St. Gervais, rönesszansz faszáddal, de a legtisztább gót heteriőrrel.

Éppugy jogosulatlanok a gótikus torony ellen emelt kifogások is. „A toronycsucsok bonyolult csodaépitménye bámulatraméltó bizonyitéka a gót rendszer nagy erejének és következetességének, amelyik a legvégső pontokig ragaszkodik geniális hanyagsággal ideáljai megvalósitásához minden célszerüség és praktikusság ellenére is"[2] — irja *Lübke* — és az első pillanatra ugylátszik, mintha igaza volna. A román torony a harang számára készült szűk helyiség, aminek magasabban kell lekűdnie a város többi házainál, hogy a hang akadálytalanul terjedhessen tovább. Erre a négyszögletes, egyenes és nem tulságosan magas toronyra jön a csucsos fedél. A gót tornyon azonban már nincs is torony, csak csucs. (Église St. Marry, St. Maclou de Rouen, Köln stb.)

De nemcsak a későbbi korok teoretikusainak volt ez a részlet problematikus, hanem a gótika építészeinek is, ami sokaknak olyan megoldásában nyilvánult, hogy a tornyot — megoldás nélkül hagyták. (Église St. Laurent, Nôtre-Dame Párisban, Bourges, Reims.) Ez azonban inkább a román bástyaszerüséghez való visszaesést jelentette és a problematikusság mindjárt megszünik, mihelyt helyt adunk annak a meggondolásnak, hogy a gótikus toronynak nincs közvetlenül praktikus feladata, indirekt célja pedig egyedül az, hogy vertikálizmusával a vallásos exaltságot kifejezésre vigye. A későbbi stilustalan századok epigon architektusainál történelmi beigazolódást nyert az, hogy a célszerütlenséggel vádolt extrém csucsforma tipikusan és célszerüen gótikus. Az ilyen torony létjogosultságát éppugy, mint a pillértornyokat és a rózsák építészeti szerepét kétségbe lehet vonni, de csak magával a templommal együtt.

(Folyt. köv.)

[1]) L. bővebben Félibien: Histoire de l'abbeye royal de St. Denis. Paris 1890.

[2]) G. Lübke: Geschichte der Architektur. Leipzig, 1884.

KRÓNIKA

Felhivás előfizetésre. Lapunk mai számához *postabefizetési* lapot mellékeltünk. Kérjük mindazon igen tisztelt barátainkat, kik lapunkat az év eleje óta megkapták és átvették és mindezideig az előfizetést be nem küldötték, csatolt befizetési lapon ezt elintézni sziveskedjenek.

Műmellékletünk. Lapunk jelen számához műmellékletet csatoltunk: *Kapuszta* Gusztáv építőmester I. dijat nyert pestszentlőrinci polgári iskola tervét.

Kitüntetés. XI. Pius pápa dr. *Fábián* Gáspár műépitésznek, lapunk szerkesztőjének, a *Nagy Szent Gergely*-rend lovagkeresztjét adományozta.

A Mérnök és Épitész Egylet mű- és középitési szakosztályának junius 7-én tartott ülésén *Schoditsch* Lajos elnök meleg szavakkal üdvözli dr. *Fábián* Gáspárt, akit Őszentsége a Nagy Szent Gergely-rend lovagkeresztjével tüntetett ki. Utána dr. *Schilberszky* Károly tartott előadást: „A házigomba épitészeti és közgazdasági jelentősége" cimmel. A rendkivül tanulságos előadáshoz K. *Császár* Ferenc, *Sándy* Gyula, *Pásztor* Béla, *Rerrich* Béla és *Gálócsy* szólottak hozzá, akiket a szakosztályok a kérdés tanulmányozására bizottság gyanánt küldöttek ki. A Fehérvári-uton épülő városi bérház birálóbizottságába dr. *Lechner* Jenőt és *Müller* Pált küldik ki a szakosztályok. Végül *Rerrich* Béla referált a *celldömölki városi bérház* tervpályázatának eredményéről, ahol I. dijat nyert *Kanics* Miklós és *Szelle* Kálmán, II. dijat *Árvé* Károly és *Gerstenberger* Ágost, III. dijat *Erdős* Lajos. Megvették: *Lechner* Lóránt, *Kracsun* Virgil, *Vidor* Emil és *Sárkány* István tervét. Dicséretet nyert: *Feszelyi* Sándor, *Tóth* János, *Frecska* és *Vojtka* terve.

Házasság. *Paulheim* István okl. épitőmester, a Paulheim és Weninger cég beltagja, május havában házasságot kötött özv. dr. *Szálka* Valérné, *Madary* Magda urasszonnyal. Gratulálunk.

A főváros tanácsa nyilvános tervpályázatot hirdet a Markó- és Honvéd-u. sarkán épülő harmadik elektromos bérház tervére. Határidő **1926 julius 31, szombat déli 12 óráig.** Pályadijak 12 millió, 10 millió és 8 millió és 10 megvétel à 5 millió korona. Bővebb felvilágositást a középitési ügyosztály ad.

A kamara közgyülése. A Budapesti Mérnöki Kamara 1926. évi junius hó 20. napján, vasárnap, d. e. 10 órakor a székesfővárosi Vigadó nagytermében (IV., Vigadó-tér) tartja rendes (VI.) közgyülését. Tárgysorozat: 1. A közgyülés megnyitása. 2. Jegyzőkönyvhitelesitők felkérése. 3. A Kamara ügyrendje. 4. Tiszti jelentés és a választmány javaslata alapján a kormányhoz felterjesztendő 1925. évi jelentés megállapitása. 5. Az 1925. évi zárszámadás megvizsgálása és a felmentvény megadása. 6. Az 1926. évi költségvetés megállapitása és a fedezetről való

gélye, a Duna felé eső szegélyhez viszonyítva, hét méteres túlhajlásával éppen a legforgalmasabb ponton ütközik bele a Dorottya-utca meghosszabbítási vonalába. A budai oldalról nézve, ez a tér majd akkor éri el tökéletes szépségét, ha idővel a Trieszti Biztosító Társaság még ma is szép árkádos épülete, alkalmazkodva a szomszédos palotákhoz, felemelkedik a szemben levő Akadémia magasságáig, a Főkapitányság útvesztő labirintusokat rejtegető ódon házcsoportja pedig újra épül — és így együttesen eltakarják a hátterükben levő háztetők és tűzfalak tömkelegét.

Ha a tekintet végigsiklik a Margit-hídtól az elevátorig, megtalálja a Kossuth-szobor legalkalmasabb helyét a Lánchíd boltíves keretén túl, a háttéri Gresham-palota naplementi ragyogásában.

Van még egy szoborhely — ahonnan ellátni az egész város fölött s túl lehet látni a város perifériáján — gondolatban még messzebb — egészen az ország megtépett határáig — ott, a királyi Vár előtt, ahol Szavojai Eugén szobra áll, de ez a hely a Mátyás-templom mögött szűkösen beépített és mostohán elrejtett Szent István király szobrának az egyedüli méltó helye. **kapuvári Vargyas Andor.**

Hozzászólás a Kossuth-szobor elhelyezéséhez.

Úgy a parlament előtti tér, valamint a szépségében pompázó Szabadság-tér, a forgalom központjától kissé félreesik és ezeket a tereket csak az érinti, akinek erre éppen dolga van; az idegen pedig többnyire megelégszik azzal, ha a Duna felől, vagy a Halászbástyáról letekintve, gyönyörködhetik a város csodás panorámájában.

A főváros központjában — a Lánchíd pesti hídfőjénél, a Gresham-palota előtti útelágazások alkotta háromszögben, melynek közepén emlékezet óta egy, maroknyi, cserépbe illő növényke szerénykedik — van a magyar főváros legszebb szoborhelye.

Ezen a helyen elképzelhető egy szimbolikus Hungária-emlék, vagy — a Széchenyi- és Deák-szobrok között a hatalmas tér közepén a — Kossuth-szobor mint a nagy hármas együttes — és a nemzeti dicsőség pantheonjának leghatalmasabb kiegészítője.

Ez a tér most csak madártávlatból bontakozik ki teljes nagyságában. Parkjai úgy a középső szoborhely mérete, valamint a közlekedés érdekében előnyösen átformálhatók, amennyiben éppen a szobrok homlokterében túlnőtt és sűrű fák lombkoronájukkal azokat közelről-távolról nagyrészt eltakarják; másrészt a Deák-szobornak a Kereskedelmi Bank felőli belső parksze-

A
1926. é
kir. po
körút
kező f
építkez
Az
fognak
körút
az ajá
A
tervraj
(Bpest,
rendes
és mu
lyánál
szolgál
Bu

A
hó 9-é
létesíte
vízvezeték és csatornazási munkákra.

HIVATALOS RÉSZ

ÉPÍTŐANYAGPIAC.

Kisméretű agyagtégla nagybani ára ab vagón darabonként 530—550 K, kicsinyben 900 K. **Nagyméretű** 670—710 K, kicsinyben 1300 K. **Kisméretű mészhomoktégla** 410—420 K. **Nagyméretű** 500—530 K, kicsinyben 900 K. **Hornyolt tetőcserép** nagybani ára 950—980 K, kicsinyben 1800 K. **Hódfarkú** 650—850 K, kicsinyben 1100 K. **Gerincccserép** 3000—3600 K, kicsinyben 4600 K. **Asbest-pala** 3000—3300 K. **Fával égetett darabos mész** ára 48—50.000 K. **Szénnel égetett** 48—50.000 K. **Oltott mész** m³-ként 600 korona.

Faragottfa (6 m-ig) 750.000 K, 6 m-en felül folyóméterenként 20—25.000 K-val drágább. — **Építőanyag** zolos alapon 860—900.000 K. — **Rövidáru** 700.000 K. — **Fűrészelt gerenda** 900.000 K. — **Asztalosáru** keskeny 1,000.000, széles 1,200.000 K. **Gyalult deszka** I. o. 1,250.000 K, II. o. 1,100.000 K.

TERVPÁLYÁZAT.

Hódmezővásárhely th. város tanácsa tervpályázatot hirdet kétemeletes bérház tervére. Pályázatok **1926. évi augusztus 31-én** déli 12 óráig nyujtandók be a gazdasági I. ügyosztálynál. Első díj: 6,000.000, második díj 4,000.000 korona, három megvétel egyenként 2,000.000 korona.

PÁLYÁZATOK.

Rákospalota város tanácsa pályázatot hirdet **augusztus 14-ére** polgári fiú- és polgári leányiskola és tornacsarnok terveinek beszerzésére. Első díj: megbízás, második díj: 15 millió korona, harmadik díj: 10 millió és ezenfelül terveket megvásárolnak 4—4 millió koronáért.

Győr. (Központi mérnöki állás betöltése.) A Rábaszabályozó Társulat elnöksége (Győr) pályázatot hirdet központi mérnöki állásra. A pályázatok a társulat igazgatóságához **1926. évi augusztus végéig** nyujtandók be. Az állás javadalmazása ideiglenesen évi 38,400.000 K fizetés, 14,400.000 K lakbér.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr 14.888/925. K. M. szám alatti rendelete alapján nyilvános versenytárgyalás hirdettetik a békéscsabai m. kir. postaház felépítése alkalmával teljesítendő villamosszerelési munkáira.

Dunaföldvár község a dunaföldvári önálló gazd. népiskola építési munkái végrehajtásának biztosítása céljából versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatokat **1926. évi augusztus hó 23-án** kell benyujtani ugyanott.

Kiskunfélegyháza rt. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet 8 darab egytantermes, tanítólakásos tanyai iskola építésére. Az ajánlatok **augusztus 23-án déli 12 óráig** nyujtandók be.

Pesthidegkut elöljárósága versenytárgyalást hirdet három, egyenként két tantermet és tanítói lakást magában foglaló elemi iskola és egy tanítói lakóház építésére. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 12-én déli 12 óráig** nyujtandók be.

Csomád község elöljárósága versenytárgyalást hirdet 2 tanteremmel és melléképülettel létesítendő állami elemi iskola építési munkáira. Az ajánlatok **augusztus 12-én** délelőtt 11 óráig nyujtandók be.

A nádudvari református lelkészi hivatal versenytárgyalást hirdet a ref. egyház temploma tetőzetének befedése és egyéb javítási munkák vállalatba adására. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 15-én délelőtt 11 óráig** nyujtandók be.

Ujpest rend. tan. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet szülészeti kórház építésére. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 17-én déli 12 óráig** nyujtandók be.

A makói m. kir. államépítészeti hivatal versenytárgyalást hirdet a Medgyesbodzás községhez tartozó Gábortelepi

Kronsteiner-féle viharálló mész- és zománchomlokzat-festékek

gyártását Magyarország számára átvettük. A közismert eredeti gyártmányra ajánlattal minden érdeklődő számára rendelkezésre állunk.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyár r.-t. Ujpest

kéttantermes és tanítói lakással bíró iskola építésére. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 6-ának** d. e. 10 órájáig nyujtandók be.

A Wekerle Állami Munkástelep Építésvezetősége versenytárgyalást hirdet vízvezetéki-, csatornázási- és klosetberendezési munkákra. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 17-én** délelőtt 11 óráig nyujtandók be az építésvezetőséghez.

Kecskemét város tanácsa pusztai (külterületi) iskolák belső berendezési és felszerelési munkálataira **augusztus hó 11-én** versenytárgyalást tart.

A celldömölki róm. kath. hitközség elnöksége versenytárgyalást hirdet elemi fiúiskola építése és zárdaépület kibővítési munkáira. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 12-én** déli 12 óráig nyujtandók be a plébániahivatalhoz.

Vas vármegye alispáni hivatala versenytárgyalást hirdet a Szombathelyen felépítendő Vasvármegyei és Szombathely városi közkórház elmebeteg-osztályának építésére. Az ajánlatok akár az összes munkákra, akár a munkanemek szerint külön-külön is **1926. évi augusztus 31-én** délelőtt 11 óráig nyujtandók be az alispáni hivatalhoz.

Komádi nagyközség elöljárósága versenytárgyalást hirdet a régi főjegyzői lak lebontására és ennek helyén új főjegyzői lak építésére. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 9-ének** d. e. fél 12 órájáig nyujtandók be az elöljárósághoz.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet kettő tanterem, illetve egy tanterem és tanítólakás építési munkáinak vállalatba adására. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 10-ének** d. e. 10 órájáig nyujtandók be a városi iktatóhivatalba, amikor azok fel is bontatnak.

Derecske község elöljárósága versenytárgyalást hirdet a községháza kibővítési munkáira. Az ajánlatok **1926. évi szeptember 1-ének** d. e. 10 órájáig nyujtandók be a főjegyzői irodában.

A m. kir. államépítészeti hivatal kincstári építménynek építési és karbantartási osztálya Pécs (Frigyes laktanya), versenytárgyalást hirdet 3398/1926. sz. a. a pécsi Lakits laktanyában 40 lóállást magába foglaló istálló építési munkáira. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 4-ének** d. e. 9 órájáig nyujtandók be.

Abony nagyközség elöljárósága versenytárgyalást hirdet tanítólakás és tanyai iskola munkáira. Az ajánlatok csakis az összes munkákra **1926. évi augusztus 7-ének** d. e. 11 órájáig adandók be a községi mérnöki hivatalba.

A makói m. kir. államépítészeti hivatal versenytárgyalást hirdet a Nagylak községhez tartozó ugari külterületen építendő egytantermes áll. elemi iskola és tanítói lakás építésére. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 7-én** d. e. 10 óráig nyujtandók be az államépítészeti hivatalhoz.

Szücsi község elöljárósága versenytárgyalást hirdet iskola és tanítólakás építésére. Az ajánlatok **1926. évi augusztus 7-ének** d. e. 9 órájáig nyujtandók be az elöljárósághoz.

A zalaegerszegi m. kir. államépítészeti hivatal Murakereszturon egy tanteremmel és tanítói lakással bíró kath. elemi iskola felépítésére versenytárgyalást hirdet.

Az ajánlatok **1926. évi augusztus hó 17. napjának délelőtt 10 órájáig** a murakereszturi körjegyzőséghez közvetlenül vagy posta útján nyujtandók be.

A zalaegerszegi m. kir. államépítészeti hivatal Karácsonyfa község által fenntartott elemi iskola tantermének felépítésére versenytárgyalást hirdet.

Ajánlatok **1926. évi augusztus hó 6. napjának délelőtt 10 órájáig** a zalaegerszegi m. kir. államépítészeti hivatalhoz nyujtandók be.

Budapest székesfőváros tanácsa augusztus 11-én versenytárgyalást tart a Széchenyi gyógyfürdő mellett építendő uszoda és népfürdők kibővítésével kapcsolatos bontás-, föld-, kőműves-, elhelyező-, vas-, vasbeton és szigetelő-, műkő- és műszobrász munkákra.

A budapesti m. kir. államépítészeti hivatal Tápiógyörgyei községi kéttantermes és egy tanítói lakással létesítendő állami elemi iskola építési munkáinak biztosítása céljából nyilvános versenytárgyalást hirdet.

Ajánlatok **1926. évi augusztus hó 2-ik napjának d. e. 10 órájáig** fenti hivatalhoz (IV., Semmelweiss-u. 6. szám, II. em.) nyujtandók be.

MAGÁNÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEK.

A székesfővárosi magánépítési albizottság 1926 júl. 12-én, 19-én és 26-án tartott üléseiben (elnök: Csármann Ferenc műsz. tanácsos, jegyző Haris Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta:

„Palace" főv. házépítő rt. a VI., Reitter Ferenc-u. 1543/16. hrsz. a. emeletes bérház, ép. Francsek Imre (IX., Üllői-út 9.) — Fuchs és Schlichter a VI., Jász-u. 1541/7. hrsz. a. II em. gyár, ép. Novák Imre (VI., Andrássy-út 33.) — Tolmási Józsefné a VI., Szőnyi-út 1937/13. hrsz. a. 2 drb fldsz. ház, ép. Lajkovits János (VI., Fóthi-út 34.) — Kovács Vince az I., Kelenföld 3887. hrsz. a. fldsz. ház. — Uhr Fülöpné a VII., Gervay-u. 1974/62. hrsz. a. fldsz. családi ház, ép. Hauber Ernő (VII., Róna-u. 17.) — Lipótvárosi Casino az V., Nádor-u. 10. sz. a. mansard ráépítés, ép. Vágó László (I., Attila-körút 2.) — Tisza Arthur az I., Horthy Miklós-út 13961. hrsz. a. 5 drb 2 em. kislakásos bérház, ép. Ambrus Zoltán és Hajnaly Ödön (V., Mária Valéria-u. 19.) — Markaff Mihály és tsai a VIII., Madách-u. 6338. hrsz. a. toldalék, ép. Sipos József (VIII., József-körút 48.) — Cseke Albert a III., Perényi-út 14. sz. a. fldsz. ház, ép. Hofbauer és Piazza (VI., Izabella-u. 69.) — Taksonyi András a X., Kerepesi-út 2243/a hrsz. a. fldsz. üzletház, ép. Lenner és Heitzmann (VII., Rózsa-u. 39.) — Peterdy Andor a II., Margit-körút 13418. hrsz. a. toldalék, ép. Szekrényi és Bánó (III., Zsigmond-u. 100.) — Buday Gyula a III., Táborhegy 2406. hrsz. a. toldalék. ép. Szarvas és Waldmann (VII., Damjanich-u. 34.) — Hlatky József az I., Fehérvári-út 3908. hrsz. a. fldsz. ház. — Blazsovszky Károly a II., Rókushegyilépcső 12129. hrsz. a. családi ház, ép. Rupp Gyula (III., Bécsi-út 99.) — Tichtl György az I., Völgy-u. 11416. hrsz. a. családi ház.

Steiner József az I., Bercsényi-u. 7. sz. a. IV. em. ház. — Weinréb Fülöp és társai az I., Márvány-u. 7693. hrsz. a. IV. em. ház. — Langraf Arthur a II., Pasaréti-út 11510/42. hrsz. a. emeletes villa, ép. Román Ernő (VIII., Üllői-út 16.) — M. kir. belügymin. a VIII., Mosonyi-u. 7280/4. hrsz. a. emelet ráépítés. — Kruger Aladár a VII., Jósika-u. 7734. hrsz. a. emeletráépítés, ép. Fábián Gáspár (I., Ménesi-u. 7.) — Seemann Ignác a VII., Lövölde-tér 4240/1. hrsz. a. emelet ráépítés, ép. Stärk Marcell (V., Báthory-u. 23.) — Binka Péter a III., Vörösvári-út 58. sz. a. toldalék, ép. Stöckl András (III., Miklós-u. 27.) — Dévai Nándor a III., Lajos-u. 14810. hrsz. a. tetőemelés. — Steiner Sándor a III., Selmeczi-u. 6. sz. a. családi ház, ép. Szuhanek Ferenc (III., Szőlőkert-u. 30.) — Fischof Jenő a VIII., Hunyadi-u. 6824. hrsz. a. emeletráépítés, ép. Berger Dezső (VIII., Hunyadi-u. 25.) — Tory Gergely nev. Fekete Gyula (I., Budafoki-út 10.) az I., Virányos-út 10743. hrsz. a. toldalék. — Riegelmann András a VII., Hajtsár-út 2363. hrsz. a. családi ház, ép. Szentessy József (I., Alma-u. 7.) — Mocsán Ida az I., Németvölgyi-út 8220. hrsz. a. emeletes ház, ép. Tausig és Róth (V., Váci-út 32.) — Spiegel Elemér az I., Bertalan-u. 5524. hrsz. a. fldsz. ház.

Matits Sándor az V., Váci-út 1540/2. hrsz. a. mozgókép-

összeg tiz éven keresztül amortizálódik. A fürdő főbejárata az Állatkerttel szemben lesz, a népfürdők bejárata pedig a fürdőépület két szárnyán. A terv, melyet *Francsek* Imre műépitész készitett, teljes összhangban van a Széchenyi-fürdő főépületének stilusával, azt pompásan kiegésziti, ugy, hogy a Városligetben a fővárosban nemcsak egyik legkitünőbb gyógyfürdője, hanem legszebb uszodája is lesz. A tervek általános tetszéssel találkoztak a bizottságban és egyhangu elfogadásra találtak. Az ülés végén a bizottság tagjai melegen ünnepelték a tervező műépitészt és Berczel tanácsnokot, aki a Szent Gellért-fürdő és a Széchenyi-fürdő után egy ujabb nagyszerü alkotással fogja gazdagitani a fővárost.

A Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége a Kossuth-szobornak az Országház-téren való felállitása ellen. *A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége is foglalkozott a Kossuth-szobor elhelyezésének kérdésével* és a szobornak az Országház-téren való elhelyezése ellen a leghatározottabban állást foglalt. A szövetség ez ügyben felterjesztést is intézett Bethlen István gróf miniszterelnökhöz és abban a következőket mondja:

— Kossuth Lajos emlékszobrának az Országház-téren, a parlament főbejárata előtt tervezett elhelyezése érdekében megtartott helyszini szemlék és bizottsági tanácskozások *nem hozták a közönség széles rétegében és különösen a művészi körökben azt a megnyugvást,* amit Kossuth Lajos emléke, szobrának abszolut művészi megjelenése és az Országház megszokott műemlékszerü zavartalan hatása föltétlenül megkivánnak. A Kossuth-szobor az Országház góthikus homlokzata előtt *a két műalkotás nagymérvü stilusbeli különbsége következtében kellő művészi hatással nem érvényesülhet.* Az Országház főbejárata az Alkotmány-utca tengelyében oly megszokott, külföldön is ismert városkép, hogy ezt az Országház műemlékszerü hatásának megrontása nélkül megmásitani véleményünk szerint nem szabad. Kossuth Lajos szobra megköveteli a főfigyelmet, ennélfogva környezetét alája kell rendelni, de az *Országház oly magas művészettel megalkotott monumentális épület, hogy semmiféle szobornak háttere nem lehet.* Az Országház-tér nemzeti ünnepélyek tartására az egydüli alkalmas nagyszabásu térség s ezt a szobor odahelyezése folytán elvesztenők. Mindezek alapján — mivel a parlament művészi hatását csorbittatlanul meg kell őrizni és Kossuth Lajos szobrát méltóan alája rendelt környezetbe kell elhelyezni — *a szobornak az Országház főbejárata előtt való elhelyezése ellen a leghatározottabban állást foglalunk* és mély tisztelettel kéjük, hogy állásfoglalásunkat magáévá tenni méltóztassék. Hazafias tisztelettel: *Bresztovszky* Béla dr. s. k., elnök, *Zakariás* Sándor s. k., titkár.

A főváros képzőművészeti bizottsága ülést tartott, melyen ujból foglalkozott a Szentháromság-szobor restaurálásának kérdésével. *Kertész* K. Róbert államtitkár javaslata szerint *a Műemlékek Országos Bizottsága elvállalja a főváros által megszavazott 800 millió ellenében a Szentháromság-szobornak restaurálását és a koronázási emelvény felállitásának munkáját.* Ha a 800 millió korona az összes munkálatok elvégzésére kevés lenne, akkor az állam fedezni fogja a többletkiadásokat, viszont a fővárosnak a koronázási emelvény felállitásának költségeit utólag meg fogja téritení.

A Blaha Lujza-siremlék pályázat biráló bizottságába a bizottság kiküldte *Petrovics* Eleket, K. *Császár* Ferencet, *Tóth* Józsefet és *Szentgyörgyi* Istvánt. A bizottság egyben kimondta annak a szükségességét, hogy a pályázat határidejét november végéig tolják ki.

Ezután a *Névtelen Hős* sirjának ügyét tárgyalták. Az állam által kiirt eszmei pályázaton annakidején *Bánffy* Miklós gróf nyerte az első dijat azzal a tervével, mely szerint a Névtelen Hős emlékművét a Gellérthegy szikláiból vájták volna ki. *Ezt a tervet a bizottság egyhanguan elvetette* és mivel ezt a tervet a kormány sem találta egészen kifogástalannak, kimondotta a bizottság, hogy hajlandó a Névtelen Hős siremlékének felállitása tárgyában a kormánnyal kooperálni.

HIVATALOS RÉSZ

A fehérvári-uti bérház tervpályázatán az I. dijat Rerrich Béla, a II. dijat Román Ernő, a III. dijat Jónás Dávid és Zsigmond nyerték. Megvételre ajánlva: dr. Neuschloss Kornél és Gyenes Lajos, Lechner Lóránd, Bayer Lajos, Maróthy Kálmán, Zombory József, Barát Béla, Feszelyi Sándor, Beke Ferenc és Vágó László terveit.

Tervpályázatok.

Emlékmű tervei, Városi tanács — Pécs, julius 6. Községház tervei, Elöljáróság — Csorna, julius 7. Bérház tervei, Főváros tanácsa V. ügyosztály — Budapest, julius 31. Blaha Lujza siremlék tervpályázata, Emlékb. elnöksége — Közp. városház, julius 31. Mozi tervpályázat, Polgármesteri hiv. — Temesvár, augusztus 2.

Julius 4. Iskolaépités. Nagykörü. Elöljáróság. — Iskolák épitése. Államép. hiv. Gyula.

Julius 5. Városi székház részépitési munkái. Mohács. Polgármesteri hiv. — Iskolaépités. Nyiregyháza. Államép. hiv. Szekszárd. — Iskolák épitése. Tura. Közs. Elöljáróság. — Iskolaépités. Nagyhalász. Iskolaszék.

Julius 8. Községháza és főjegyzői lak épitése. Államép. hiv. Szekszárd.

Julius 9. Tolna várm. székháza vizvezeték és csatornázó munkái. Szekszárd. Alispán.

Julius 10. Községháza bővitése. Derecske. Közs. Elöljáróság. — 11 kisebb hid és áteresz épitése. Szombathely. Államép. hiv. — Mélyfurásu kut létesitése. Hajduhadház. Polgármester. — Utátépités. Alispán. Gyula. — Utépités. Szekszárd. Alispán.

Julius 17. Iskolaépités. Nagydorog. Elöljáróság.

Julius 29. Közp. fütő-, viz-, csatornázó-, villamosberendezés a bajai postaházon. Postavezérigazgatóság. B) ügyosztály (Krisztina-körut 18. V. 517.).

Nagytevel község elöljárósága tervpályázatot hirdet községháza és jegyzőlakás terveire. Pályamunkák jeligével ellátva **1926. évi julius 12-én** déli 12 óráig nyujtandók be a veszprémi m. kir. államépitészeti hivatalhoz. I. dij 3,000.000 K, II. dij 2,000.000 K, III. dij 2,000.000 K.

Versenytárgyalási hirdetések:

A győri állami épitészeti hivatal versenytárgyalást hirdet a győrsági róm. kath. elemi iskola épitési munkáira. **Julius 14-én** d. e. 9-ig a beadvány beadandó.

A székesfehérvári állami épitészeti hivatal kincstári osztálya versenytárgyalást hirdet a komáromi lovassági laktanya raktárépület munkáira. Beadási határidő **julius hó 15-én** d. e. 11 órakor (17 honvédlaktanya I. em.).

Tura. (Pest-Pilis-Solt és Kiskun megye.) (Tanitói lakások épitési munkái.) Tura község elöljárósága versenytárgyalást hirdet tanitói lakások épitésére. Az ajánlatok **1926. évi julius**

8-án délelőtt 10 óráig nyujtandók be az elöljárósághoz, amely napon délelőtt 11 órakor azok fel is bontatnak.

A sátoraljaujhelyi pénzügyigazgatóság versenytárgyalást tart **julius 6-án** a Tokaj községben emelendő kincstári tanitói lakóházépület összes munkáira.

Szeged szab. kir. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet utburkolati munkákra és anyagok szállitására. Az ajánlatok **1926. évi julius 16-ának** d. e. 10 órájáig nyujtandók be a tanácsi iktatóhivatalba.

Miskolc thjf. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet kétemeletes bérház épitési munkáinak vállalatba adására. Az ajánlatok ugy az összes munkákra, mint egyes munkákra **1926. évi julius hó 7-ének** d. e. 10 órájáig nyujtandók be a város közigazgatási iktatóhivatalába, amikor azok fel is bontatnak.

Békéssámson. (Békés m.) Békéssámson község elöljárósága versenytárgyalást hirdet községi iskola épitésére. Az ajánlatok **1926. évi julius 8-ának** d. u. 5 órájáig nyujtandók be az elöljárósághoz, azok felbontása julius 9-én d. e. 9 órakor fog megtörténni.

A gátéri róm. kath. egyháztanács versenytárgyalást hirdet egy Gátér községben felépitendő róm. kath. templom épitésére. Az ajánlatok csak az összes munkákra **1926. évi julius 17-ének** d. e. 10 órájáig nyujtandók be az egyháztanácshoz, amikor azok a községházánál fel is bontatnak.

Nagyhalász róm. kath. egyház iskolaszéke a m. kir. közoktatásügyi miniszter urnak 22.418/926. VIII. a. számu rendeletére versenytárgyalást hirdet, a községben épitendő egytantermes, kétszobás tanitói lakás és mellékhelyiségek, valamint a különálló melléképületekből álló iskola összes épitési munkálatainak biztositása tárgyában.

A versenytárgyaláson résztvenni óhajtók felhivatnak, hogy ajánlataikat aláirva és szabályszerüen fébélyegezve, pecsétel lezárt boritékba helyezve, róm. kath. iskolaszékhez Nagyhalász, közvetlenül *vagy postán 1926 julius 8-ának d. e.* 9 órájáig nyujtsák be, amikor is azok fel fognak bontatni.

A boriték a következő cimzéssel látandó el:

Róm. kath. iskolaszék, Nagyhalász.

Ajánlat a róm. kath. iskola épitési munkálataira.

Pályázni munkanemek szerint is lehet.

A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy képviselőjük jelen lehetnek.

Ajánlatok csakis a nyiregyházai magy. kir. államépitészeti hivatal által kiadott ajánlati mintákon és ajánlati költségvetéseken tehetők.

Az ajánlati költségvetésbe az egységárakat és az ajánlati végösszegeket nemcsak számokkal, hanem betükkel is ki kell irni.

Az ajánlathoz az ajánlati összeg 2 százalékot kitevő bánatpénznek vagy a Pénzintézeti Központ keretébe tartozó hazai pénzintézet által kiállitott fentartás nélküli betétkönyvnek vagy a nagyhalászi községi pénztárnál történt letételről szóló nyugta csatolandó. Hetven millión auli ajánlathoz bánatpénz nem szükséges.

A tervek és feltételek a hivatalos órák alatt a nyiregyházai m. kir. államépitészeti hivatalnál megtekinthetők és ott mindennemü felvilágositások megadatnak. Ugyanott az ajánlati minta és ajánlattevő által egységárakkal kitöltendő ajánlati költségvetés együttesen 60.000 koronáért beszerezhető.

Átalányárban tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A mészoltás a vállalkozó kötelessége, a szükséges fuvart a Nagyhalász kisvasutállomástól a helyszinére az épitési anyag kifuvarozása céljából az egyháztól dijmentesen kapja vállalkozó.

Az iskolaszék az épitkezéshez szükséges téglát, meszet, homokot, a tetőszerkezethez szükséges faanyagot és a fedéshez szükséges műpalát a vállalkozónak az épitési telek területén rendelkezésre bocsátja.

Ajánlattevők ajánlataikkal a versenytárgyalás napjától három hétig kötelezettségben maradnak.

Az épitési munka a felszólitástól számitott 8 nap alatt megkezdendő és három hónap alatt teljesen befejezendő.

A róm. kath. iskolaszék fentartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlatárakra, szabadon választhasson vagy valamennyit minden kártéritési igény nélkül visszautasithassa.

Nagyhalász, 1926 junius 16.

Molnár Kálmán s. k., isksz. elnök. — *Ritli Gyula* s. k., vil. isksz. elnök.

A budapesti Államépitészeti Hivatal **Maglód község** belterületén 3 tanteremmel és 1 tanitói lakással létesitendő állami elemi iskola épitési munkáinak biztositása céljából nyilvános versenytárgyalást hirdet. .

Ajánlatok **1926. évi julius hó 8-ik napjának d. e. 10 órájáig** fenti hivatalhoz (IV., Semmelweiss-utca 6. szám, II. em.) nyujtandók be.

Nyiregyházai m. kir. államépitészeti hivatal versenytárgyalást hirdet **a tiszanagyfalui Virányos-tanyán** egytantermes, kétszobás tanitói lakás és mellékhelyiségek, valamint különálló melléképületekből álló iskola összes épitési munkálatainak biztositása tárgyában.

Az ajánlatok a m. kir. államépitészeti hivatalhoz **1926. évi julius hó 5. napjának d. e. 11 órájáig** nyujtandók be.

581/1926/a szám.

Alulirott hivatal a Zajta—Vámosoroszi állami közut 0+000—4+292 km szakaszának kőpálya előállitási munkáinak biztositására **folyó évi julius hó 8-ik napjának délelőtt 10 óra** határidővel versenytárgyalást hirdet.

Részletek alanti hivatalban.

Mátészalka, 1926. évi junius hó 21-én.

M. Kir. Államépitészeti Hivatal.

Magánépitési engedélyek.

A székesfővárosi magánépitési albizottság 1926. évi junius 21-én tartott ülésében (elnök: Barczen Gyula tanácsnok; jegyző: Haris Sándor s. hiv. igazgató) a következő épitési engedélyek kiadását javasolta:

A) Nagyobb és kisebb épitkezésekre:

Németh Benő és társai az I., Logodi-utca 6778. hrsz. a. egy háromemeletes és egy ötemeletes ház, ép. Németh László. — Struktor tetőfedő rt. a II., Tölgyfa-utca 13517. hrsz. a. háromemeletes ház, ép. Ágoston Géza (V., Dorottya-utca 9.) — Cséfalvay Móric a III., Mátyáshegy 16139. hrsz. a. családi ház, ép. Wiedermann Ágost (III., Pacsirtamező-utca 54.) — Hungária Evezős Egylet a III., Margitszigeten emeletes székház. — Gazdik Kálmánné a VIII., Staffenberger-utca 8. sz. a. emeletráépités, ép. Gazdik Kálmán. — Özv. Donáth Józsefné a II. Apostol-utca 13033. hrsz. a. emeletes lakóház, ép. Jakab és Sós (II., Keleti Károly-utca 29.) — Benedikty Sándor a II., Pasaréti-ut 13043. hrsz a. földszintes ház. — Káldor Sándor az I., Bornemissza-utca 3351. hrsz. a. emeletes ház, ép. Kimmel Károly (VIII., Práter-utca 55.) — Kopácsy István a IX., Liliom-utca 35. sz. a. emeletráépités, ép. Jablonszky Ferenc (IV., Egyetem-tér 5.) — Jäger Tamás a X., Mázsa-utca 8598. hrsz. a. lakóház. — Bodák Gyovai József az I., Zámori-utca 3564. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Fekete Lajos (VII., Huszár-u. 4.) — Szabó Gyula a III., Selmeci-ut 17433. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Singer Miksa (III., Lajos-u. 54.) — Halász Aladár a X., Apaffy-u. 8000. hrsz. a. emeletes ház. — Fantusz Adolf a VI., Lehel-u. 4. sz. a. ráépités, ép. Mohácsy László (VI., Tüzér-u. 2.) — Baier Béla az I., Orbánhegyi-ut 8325. hrsz. a. fdsz. ház. — Hegedüs Gyula az I., Sasad-dülő 2253. hrsz. a. toldalék, ép. Szabó Márton (II., Felvinci-ut. 5.)

Horvay János

Fock Ede siremlékét leleplezték. *Fock* Ede fővárosi volt tanácsnok siremlékét vasárnap délelőtt 11 órakor leplezték le a kerepesiuti temetőben a Deák-mauzoleum mögötti parcellában. A gyászünnepség kezdetéül az Opera énekkara egy gyászindulót énekelt, utána *Rumbach* Dezső műszaki főtanácsos mondott emlékbeszédet, majd megkoszorúzta a siremléket. *Sipőcz* Jenő polgármester rövid beszéd kiséretében átvette ezután a főváros nevében az emlékművet, majd az Opera énekkara fejezte be a kegyeletes ünnepséget a magyar Hiszekegy eléneklésével. A leleplezésre került siremlék hófehér márványból készült, hatalmas keresztet ábrázol, amelyet *Horvay* János szobrászművész alkotott. A keresztre egy ugyancsak márványból faragott allegórikus gyászoló nőalak borul rá.

Építő Ipar — Építő Művészet 1926. 57. l.

gypályázatának aranyéremmel dijazott terve
FRANCSEK IMRE okl. építész

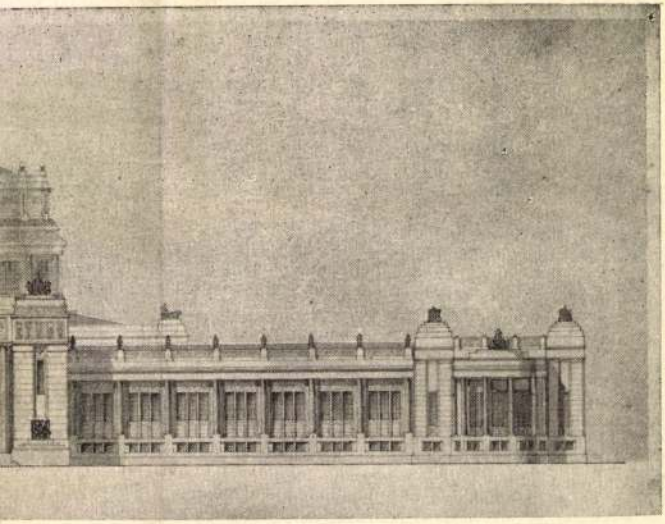

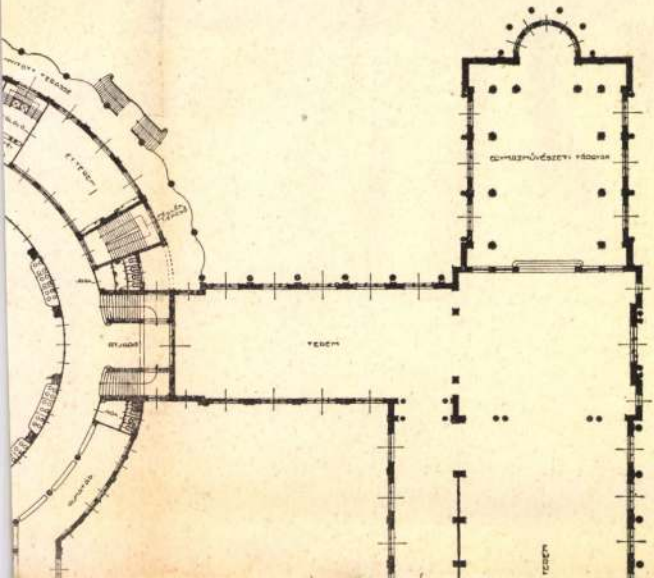

Horvay János

Grd

Ápitő Ipar 1907. 403. l

(Zsolnay Vilmos zobra.)

Lelepl. 1907. okt. 13.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Horvay János nolván M.D.U.

rémtvett a sümegi Ramasetter nobor-prá-
lyázaton (1905)

Éles Károly: Ramasetter Vince emlékezete. Sü-
meg 1908, 24

Horvai János

vrěd

Elek Artur:
A Mücsarnok téli
párlata. II. A nobrá-
nok. Az Ujság
1913. dec. 2.

Románkori mester

1456. *Dombormú*

Alakjuk kerek med
egy kacsa van ábrázolva
balrafordultan áll. Az elő
rendes állást foglalt el.

Dombormű, méretei 2
sz. 1456. — Vétetett 189
lirán, vagyis 14·72 K-án (
május 22-én (191–898). —
augusztus 26-iki 373 eln.

III. 3

Pl.
Vét. 1895.

Horvay

H. 2. *János*, szobrász, * Pécs 1873. Faragó fiú volt, aztán Budapesten és Bécsben tanult s 1894-től fogva állított ki a Műcsarnokban. Első nagyobb műve a ceglédi Kossuth-szobor, melyet a pécsi Zsolnay-szobor követett, utóbb pedig megbízzák a bpesti nagyméretű Kossuth-szobor elkészítésével. Kisebb méretű Kossuth-szobrok nagy számát mintázta a vidék számára, ezenkívül kiadós munkát fejtett ki temetői emlékszobrok mintázása körül. Realisztikus mintázását különösen érzelmi elemek szerephezjuttatása tette népszerűvé. Beethoven c. bronz-, Női arckép c. fa-, Székács Aladár képmása c. körtefa- és Zsolnay Vilmos c. bronzszobra a Szépművészeti Múzeum, Luther c. faszobra és egy Madonnája a főváros tulajdona. 1913. és 1921. gyüjt. kiállítása volt a Nemzeti Szalónban, melynek művészeti alelnöke és societaire-je.

nem ez a cikk
jelent meg a lexi-
konban hanem
Elek Artur hozzáb
és szerletesebb ívása
lárt

E. G. I 476 l

Zabla VIII. 61.

Horvai János

rod

Dívald 1927

161. l.

Budapest,1944.ápr,16-án.

értesitem,hogy a " B betü leirásával
n,sziveskedjék értesiteni,hogy a mos-
intettel tovább folytasam e munkámat?
lon előreláthatólag még 3 hétig nyitva
unkámat zavartalanul folytathatóm.

Tisztelettel:

Gábor Erzsébet

Horvai János

l. Dery 1927

l. névmutató

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Horvai János

Ecce Homo c.
Nobra repr.

Dérey. 1927

1/4. l.

138

és kéomat.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Horvai János

Beethoven c.
nobra repr-
kitüntetése emlitve
Déry 1927

138. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Az egyiket legnagyobb szeretettel mi debreceniek tartjuk számon, mert ez a bájos kis kép Kormányzó Urunk kollégiumi kisdiáksága idejéből való. Abban a puritán péterfiai tanárlakásban, ahol testvérbátyjával, a későbbi körülrajongott hős huszárral, a nemrég elköltözött vitéz Horthy Istvánnal együtt voltak szálláson, bizony nem egyszer megesett az, hogy a rendkívül élénk, pajkos kis Miklóst a nála tíz évvel idősebb István kénytelen volt igen eredeti és mindkettőjük egyéniségéhez igen találó módon, testvérileg megfegyelmezni: acélkarjával egyszerűen felkapta kisöccsét és felpóckolta a jó magas almárium tetejére; onnan aztán le nem jöhetett, amíg meg nem csendesedett és a leckéjét meg nem tanulta.

A másik medaillonkép — teljes ellentéte ennek a szívderítő, üde gyermekkori idillnek — minden magyar ember előtt ismeretes: a sebesült, láztól gyötört, mérges gáztól fojtogatott Horthy Miklós sorhajókapitány, amint az otrantói tengeri csatában odakötözteti magát a Novara fedélzetére és tovább osztja parancsait a győzelemig. Alatta az örvénylő mélység, körülötte ezer halál cikázik, ő maga is, félig aléltan, a halál jegyese már — de a helyét nem hagyja el, mert tudja, hogy neki itt három, egymásból következő és egymást feltételező feladata van: *engedelmeskedni, parancsolni és győzni.*

Ez a két kép: a verőfényes gyermeki idill és a füstfelhős, véres csatajelenet, az én szememben valahogy összetartozik s a kettő együtt adja Kormányzó Urunk személyiségének kulcsát.

Már gyermekkorában megtanulta a fegyelmet. Megtanulta, hogy vannak az ember életében olyan helyzetek, amelyeket tényként kell elfogadni, akármilyen nehezek is, és amelyekben az ember egyetlenegy föladata: várni engedelmesen a kedvező fordulatot és tanulni alázatosan a sorsföladta leckét. Így készült pályájára a katona, a hős, a szabadító, az államfő, a nemzetálmok megtestesítője. Megtanult idején engedelmeskedni és azért hivatott el a parancsolásra. Megtanult egyhelyben maradni, amikor Isten rátette a kezét — de a hajó, amelynek ő parancsolt, még akkor is előrement. Megtanult reálisan számolni tényleges súlyos helyzetekkel — s már azzal, hogy bölcsen és bátran elfogadta azokat, úrrá lett felettük és nyomban megpillantotta a kivezető utat is. Megtanult reménység ellenére is remélni és Isten igazolta őt. Megtanult testi fegyverek nélkül is harcolni az átható értelem, a mély szív és a leküzdhetetlen férfiakarat egyesített hatalmával — és ezekkel a láthatatlan fegyverekkel lett igazán Nikolaos-szá, a nép legyőzőjévé.

Kormányzó Urunk személyiségének kulcsa ugyanaz, ami a vitézség titka és ereje: *engedelmeskedve parancsolni, parancsolva engedelmeskedni és e kettőnek folytonos egységében győzni.*

A neve napján, a Vitézi Rend hódolatával egyesítve mindnyájunkét, nem kívánhatunk szebbet, jobbat és többet Néki és nemzetünknek, mint ezt: *legyen az ő lelki arcmásává minden egyes felavatott vitéze, és legyen a Vitézi Rend sarkalatos erényeinek áhítója és birtokosa vitézzé felavattatás nélkül is minden egyes magyarja!*

Szabolcska Mihály síremlékének felavatása.

Az az országos részvét, mely nyolc évvel ezelőtt (1930) Szabolcska Mihályt utolsó útjára elkísérte, egy szép novemberi vasárnap délben ismét megállott a költő hamvai fölött, s bensőséges ünnep keretében avatta fel most felállított síremlékét a Kerepesi-úti temetőben (47. parcella, I. sor, 2. sír). Hiszen a barátok és tisztelők serege mindig híven ápolta az ő nemes kultuszát, de most, hogy újabban a „Szarvasi Öregdiákok Szövetsége" állott az élükre, (Szabolcska t. i. pár évig a szarvasi ev. gimnáziumnak volt növendéke), egészen friss lendületet nyert mindenfelé. Föl-föllobogtatják emlékét a kedves tanulótársnak, a jó barátnak és embernek egyaránt, méltatják írói pályafutását, nemrég meg országos gyűjtést indítottak avégből, hogy igénytelen sírhalmát művészi emlékkel díszítsék fel. Az emlék Horvay János vésője alól került ki s ezt avatták fel november 6-án a magyar tudományos és írói világ képviselőinek jelenlétében. Ott voltak többek között a költő fiai: Mihály, közigazgatási bíró, László, budahegyvidéki református pap, feleségeikkel, Ravasz László püspök, mint rokon, családjával. Azután Balogh Jenő, ny. miniszter, egyházkerületi főgondnok, Puky Endre, a közigazgatási bíróság elnöke, Tasnádi Nagy András miniszter, Szász Károly, Urmánczy Nándor, Boér Elek, Kertész K. Róbert, Kéky Lajos, Jalsoviczky Károly a kultuszminisztérium, Némethy Károly a székesfőváros és Dr. Tihamér Lajos az Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanács képviseletében. És még igen sokan, mint a fővárosi és vidéki szépirodalmi egyesületek kiküldöttei stb. Miután a budapesti református theologiai akadémia énekkara elénekelte a XC. zsoltár első versét, Ravasz László olvasott bibliát és imádkozott a Megdicsőült pályájára tett alluziókkal megható és meghatott hangokon. Majd Raffay Sándor ev. püspök, mint a Szarvasi Öregdiákok Szövetségének elnöke ismertette a sírkő felállításának történetét s utalt azokra a hálás érzelmekre, melyekkel a nagy halott emlékét, mint egykori diáktestvérükét nemmúló kegyelettel őrzik egymás között. Ez után jött a koszorúk elhelyezése. Elsőkül a Magyar Tudományos Akadémiáé és a Kisfaludy Társaságé, amelyeket Ravasz László, a Petőfi Társaságé, amelyet Baán Aladár, Debrecen sz. kir. városé, a debreceni kollégiumé és egyetemé, valamint a Csokonai Köré, amelyeket Pap Károly egyetemi tanár helyezett el rövid beszéd kíséretében az új emlék talapzatára. De koszorút tettek még a székesfőváros nevében Némethy Károly tanácsos, a temesvári református egyház részéről Dr. Hódy Gyula, Tiszakürt községe, a költő szülőfaluja Tálos Áron református pap útján és végül Raskó Kálmán igazgató, a szarvasi gimnázium megbízásából. Úgy hogy végül egész babérerdő borította már a „legkedvesebb hangú énekes" sírját, mely igen szép helyen, két út keresztezésénél domborul a Kerepesi-úti temetőben.

Az elhangzott beszédek közül már csak helyi vonatkozásainál fogva is ideiktatjuk a Pap Károlyét, aki a költő és Debrecen kapcsolatait igyekezett felidézni az alábbiakban: „Debrecen sz. kir. város

közönsége, a debreceni öreg Kollégium és a belőle sarjadt Tisza István Tudományegyetem, valamint a Csokonai Kör kegyeletét jöttem tolmácsolni Szabolcska Mihály síremléke előtt. Azét a városét, amelynek éveken át volt dédelgetett gyermeke, s ma egyik legméltóbb dísze és büszkesége. A Kollégiumét, amelynek falai közül röppent fel, mint az alföldi mezők pacsirtája, hogy elhozza a magyar líra új hajnalhasadását, hogy meleg és gazdag érzéseiben, képzeletének üde játékában, dalainak tiszta csengésében átteremtsen egy viselt világot. És amíg minden gondolatában magyar volt, amellett új hangokon tudta megénekelni mindazt, ami emberi és népi lelkiségünkben — szép, jó és felemelő.

De vajjon költészetének első, ihletes termékeit nem a debreceni Nagyerdő méla magánya sugalta-e? Az a titkos erő, amelyen nótás ifjúságának első nagy szerelmének édes álmai szövődtek? És még valami más, az a soha ki nem fogyó *áhítat és szeretet*, amelyek lantjának vezérdallamai lettek mindvégig, amelyekkel olyan megható módon fonja körül: a vallás, a haza, a szülőföld, a természet, a család, egész emberi életünk ezernyi képét és mozzanatát. Vajjon mindez megint nem azokon a hagyományokon teljesedett-e ki, amelyekből nagy diákelődjei, a Kollégium örök dicsőségei — Csokonai, Kölcsey és Arany merítettek?!

És végül, első híres verskötetét nem a debreceni Csokonai Kör tette-e közzé? Körünk, amelynek megalapításában maga is tevékeny részt vett, eszményeiért és törekvéseiért mindig híven fáradott. Igen, a mi kezünk végig összefogózva maradt, — míg az övé meg nem hűlt... Méltán mondom hát, hogy mindazok, akiknek nevében most szót emelek itt vannak a sírja körül s velem együtt hirdetik, hogy kultuszát nemcsak tovább ápoljuk, a magunkénak valljuk, hanem egyúttal a szebb jövőnek indult haza *egyik nemzetregeneráló sugalmának is ismerjük*. Isten adja, hogy úgy legyen! E hitben teszem le koszorúinkat Szabolcska Mihály síremléke elé."

A síremlék sárgás, melegtónusú terméskőből, magas reliefben faragott férfi-alakot ábrázol, amint egy lépcsőzetes talajon merengve fölfelé halad. Lelkes fejét előreszegzi és amíg jobb lábával a magasba lép, kezével meg egy vaskos dorongot markol, balját mintha ezzel is lendíteni akarná magán, hátrafelé, hosszan kitárja... Mindenkép figyelemreméltó mű: a test sajátos mozdulata, szép izomjátékai és az a bennük rejtekező szimbolizmus, mely Horvay mester alkotásait, mai plasztikus művészetünk körében annyira jellemzi.

P.

Egyházi élet a tanyavilágban.

Előadás a debreceni egyházközségnek 1938 nov. 6-án Szepesen tartott tanyakonferenciáján.

Országunk tíz vármegyéjének és öt törvényhatósági joggal felruházott városának területén mintegy másfélmillió ember él tanyákon s ezek közül kettőszázötvenezer lélek református. Debrecen városának kültelki lakosságából mintegy 76 százalék, számszerint 38,000 lélek tartozik egyházunk kötelékébe és bár az utóbbi időben létesült külsőségi egyházrészek fokozottabb lelkigondozása és rendszeresített lelkipásztori állásai ezen a téren sokat változtattak a régebbi állapotokon, mégis megállapítható, hogy a kifejezetten tanyai életet élő testvéreink száma még mindig meghaladja a tizenötezret. Ez a nagy és drága lélekseregszétszórtságában és magányosságában a lelki édesanya szeretete és gondoskodása után kiált s a debreceni anyaszentegyháznak sok teendője közt is aligha van fontosabb feladata, mint ennek a tanyai egyházrésznek szervezett lelkigondozása s jövendőnk számára való megmentése.

Mindenekfelett világosan kell tudnunk és vallanunk azt, hogy a tanyavilág egyházi megépítése *két tényező együttes munkájától függ*. Szükséges, hogy az *egyházközség vezetősége*, presbitériuma megtegye érette mindazt, amire az egyházi kormányzás, közigazgatás, anyagi gondoskodás és lelki irányítás terén képes, de mindez önmagában hiábavaló lenne, ha *maguk a tanyai hívek* nem törekednének hitből fakadó buzgó szeretettel arra, hogy körükben valódi református egyházi életközösség alakuljon ki.

Most, amikor ezen a népes konferencián először jöttek össze testvéri megbeszélésre e két tényező képviselői, a sok részletkérdés későbbi megtárgyalásának reményében csupán arra a néhány legalapvetőbb dologra akarok rámutatni, amelyeknek megvalósítása nélkül sohasem lehet remélni a református tanyamisszió nagy kérdésének megoldását.

Legelső és legfontosabb teendők *a tanyai istentiszteletek* tartásának állandósítása, rendszeresítése s az istentiszteleti helyek és alkalmak minél nagyobb mértékű megszaporítása. A gyülekezeti istentisztelet mindenütt az egyházi élet központja s az egyház tulajdonképpeni rendeltetésének és céljának betöltése. De a szétszórtságban, magányosságban, a tanyai élet sajátos kísértései között élő lelkek számára különösen pótolhatatlan az istentiszteleti közösség fenséges és megrendítő világában való összeforrás. Összeforrás egymással, mert összeforrás Krisztussal, a mi Fejünkkel. A mai konferenciát bevezető istentiszteletünkön mélységesen éreztük, hogy mindannak az áldásnak, mely Isten közelségéből árad ki, itt, a tanyavilágban sokszoros szent telítőereje van. Közös imádkozásunk, ősi zsoltárainknak együttes zengedezése, az Igében való testvéri építtetésünk egyszerre elfeledtette velünk azt, hogy hétköznapjaink porában és szennyében egymástól elszakítva, gondjainkkal magányosan birkózva, a nagy ég alatt szinte a földbesüllyedve vergődünk s jajkiáltásunk elenyészik a pusztában. Egyszerre megéreztük s szívünk csordultig telt az örömtől, hogy íme nem vagyunk egyedül, hanem először is azonoshitű testvérek családja vagyunk, azután hozzátartozunk ahhoz a nagyobb testvéri közösséghez, mely felett a Nagytemplom őrködik és még ezen túl is élő részei vagyunk a magyar református egyház hatalmas, élő

Horvay János szobrászművész a következőket mondotta:

— Nagyon jól ismerem a várost. *A hősök szobrának helyéül az alsó-sétatér kínálkozik a legalkalmasabbnak.* A magam részéről ugy teszek javaslatot, *hogy a szobrot a szökö-kút helyére állitsák, még pedig, hogy a szobor minél jobban kiemelkedjék, dombot emeljenek a szökőkút helyére. A szobor arccal a zárda felé álljon, mert igy jobb lesz a világitása.*

Arra vonatkozólag, hogy mikor készülne el a szobor, a művész igy nyilatkozott:

— *Egy év elegendő volna nekem arra hogy a szobrot elkészitsem. Ha tehát mostanában megkapnám a megbizatást akkor a jövő év tavaszára már fel is lehetne állitani a szobrot.*

A szoborra vonatkozólag a művész még a következőket mondotta:

— *A hősi halottak neveit az emlékműre rávésni kárára volna a szobor művészi hatásának.* Legfeljebb arról lehetne szó, hogy a hősök neveit kutyabőrre irva, azt egy üvegburába téve a szobor talapzatába rejtenék az utókor számára.

A hősök emlékszobrának az ügye a legjobb uton halad előre. A szükséges összegből, amely körülbelül 500 millió körül mozogna, ma már 250 millió együtt van. *A város hatósága ugyanis a mult évi költségvetésbe száz, az ez évi költségvetésbe is száz milliót állitott be a hősök szobrára.* Ezenkivül a mai nap folyamán *Visnya Ernő kincstári főtanácsos, a Pécsi Takarékpénztár mindig áldozatkész elnök-vezérigazgatója ötven milliót adományozott erre a célra.* Ezzel a kétszázötvenmillióval már meg lehetne adni a megbizást a művésznek, mert egész bizonyos, hogy a még hiányzó összeg társadalmi gyüjtés utján mihamarabb összejönne.

A szobortervek felett a város tanácsa, végeredményben a közgyülés fog dönteni. A város közönségének az az óhaja, hogy a hősök szobrának ügye tovább már ne szenvedjen halasztást és a döntés minél hamarabb megtörténjék. *Horváth* János szobrászművész a holnapi nap folyamán utazik el Pécsről.

A szalántai választók üdvözölték Bethlen miniszterelnököt

Pécs, febr. 13. — A szalántai választókerület kisgazdapárti szervezetei ma Muszti István pártelnök elnöklete alatt népes gyülést tartottak, amelyről Muszti István az aktuális politikai kérdésekről tett beszámolója után, amelyet általános helyeslléssel tudomásul vettek, a következő táviratot küldte Bethlen István gróf miniszterelnöknek:

Harmincnégy választókerületembeli község kiküldötteinek nagyszámu részvételével Pécsett mai napon megtartott kerületi beszámoló és pártgyülés egyhangu lelkesedéssel megbizott azzal, hogy táviratilag tolmácsoljam a kerület lakosságának tántorithatatlan ragaszkodását és párthűségét Nagyméltóságodnak a keresztény és nemzeti kormányzati irányzat fentartása, továbbá a nemzeti becsület s tekintély érdekében folytatott bátor és kitartó küzdelméért.

Muszti István kerületi pártelnök.

181 tagja van a magyar ciszterci rendnek

Most jelent meg a rend névtára

Pécs, febr. 13. — Most jelent meg a magyar ciszterci rend zirci kongregációjának az 1925—26. iskolai évre szóló névtára igen érdekes adatokkal.

A rend feje Werner Adolf dr., a zirci, pilisi, pásztói és szentgotthárdi egyesitett apátságok feje, Eger város diszpolgára, a veszprémi püspöki szentszék tanácsosa. Született 1867. május 14-én Tiszafüreden, Hevesmegyében, a rendbe lépett 1883. augusztus 27-én, felszentelték 1890. július 30-án, apáttá választották 1924 június 25-én. A rendnek 181 tagja van, akik közül 144 felszentelt pap, a többi növendék. A rendi tagok legnagyobb része a tanügy terén működik. Van köztük 3 egyetemi ny. rendes tanár, egy megbizott és egy magántanár, egy valóságos és 6 címzetes tankerületi főigazgató, 6 hittudományi tanár.

A rend 5 főgimnáziumot tart fenn, amelyek közül a pécsi, székesfehérvári és bajai reálgimnáziumok, az egri és budapesti klasszikus gimnáziumok. Ezekben 77 tanár tanít 2407 növendéket. A gondozásuk alatt álló 15 plebánián 52123 a hívek száma. A plebániák részben veszprémi, székesfehérvári, szombathelyi és esztergomi egyházmegye területén feküsznek. A rendnek Zircen, Szentgotthárdon, Egerben, Székesfehérváron, Pécsett, Baján, Budapesten, Budán és Előszálláson vannak rendházai. Rendi tagok látják el a lelkészségeket Magyarpolánban, Tósokberén ben, Bakonynánán, Borzaváron, Lókúton, Nagyesztergáron, Olaszfalun, Porván, Zircen, Nagytevelen, Bakonykoppányban, Előszálláson, Hercegfalván, Szentgotthárdon és Budapest-Kelenföldön.

A rend legidősebb tagja Szobek Lóránt, aki 1841. junius 17-én született és mint kiérdemült lelkész Egerben él. A legfiatalabb felszentelt rendtag Oppermann Balduin dr. aki 1902. május 7-én született. A legujabban beöltözött rendtag Torma Péter novicius, aki 1907. október 16-án született és a mult év augusztus 29-én vette fel a fekete skapulár és fehér reverendát.

Pécsi és baranyamegyei születésüeket aránylag keveset találunk a rend tagjai között. Ide tartozik a régebbi generációból: Székely Károly, aki 1849-ben született Németbólyban és mint tanár Baján van nyugalomban. A bükkösdi születésü Erdössy Bódog József rendi erdőfelügyelő Szentgotthárdon. A fiatalabbak közt már több a baranyamegyei. Brisits Frigyes dr. mázai születésü 36 éves budapesti gimnáziumi tanár, a kisaszszonyfai születésü 32 éves Varga Virgil számvevő Zircen, az izabellaföldi születésü Horváth Konstantin dr. 30 éves hittudományi tanár Zircen, a pécsváradi születésü Antalfi Lestár 29 éves segédlelkész Hercegfalván, a pécsi születésü Pataki Vidor dr. 25 éves gimnáziumi tanár Egerben, a növendékek közt pécsi születésü Helvig Lukács, Barta Flóris, Zádor István VII. osztályu tanulók Egerben, Halász Gilbert pedig novicius Zircen.

A rend tagjai közül a mult évben elhaltak Miskovics Elek aranymisés, kiérdemült tanár és alperjel 79 éves korában Nagytapolcsányban és a Pécsett is jól ismert Békei Vilmos kiérdemült tanár 64 éves korában Szent gotthárdon.

Wurster József nagyprépost 80-ik születésnapján 12 milliót adott a város szegényeinek

Pécs, febr. 13. — Nemcsak Pécsett, hanem az egész egyházmegyében élénk visszhangot fog kelteni az a hir, hogy *Wurster* József dr. nagyprépost a mai nap folyamán ülte meg születésének 80-ik évfordulóját. A visszhang nyomán a szeretetnek és a hálának sok sok megnyilvánulása száll az ősz főpap felé, aki ezt a napot a legjobb erőben és egészségben érte meg. Mert *Wurster* József dr. nagyprépost szivében a krisztusi szeretet és alázatosság mellett a jóság is meleg otthonra talált, hogy minél többször látogasson ki az életbe. A nagy alkotások mellett utat talál a szegényekhez is és amig egyik kezével nagyszabásu intézményeknek veti meg alapját, másik kezével a szükölködőnek nyujt segélyt. Azok közül való, akik mindenkit szeretnek és akiknek minden boldogságuk az, ha jót tehetnek másokkal. Ezért száll ma igen sokaknak az ajkáról ima a Gondviseléshez, hogy erre az áldozatos lelkü, csupa sziv főpapra árassza minden áldását.

A 80. születésnap alkalmából ma délelőtt a székeskáptalan tagjai *Mosonyi* Dénes dr. püspöki helynök vezetésével felkeresték az ősz főpapot és üdvözölték meleg szavakkal. *Wurster* József dr. a pécsi szegények részére is emlékezetessé kivánta tenni ezt a mai napot. Jó szive sugallatára hallgatva 12 millió koronát juttatott a pécsi szegényeknek. A nagyszabású adományból a szent Vince egylet és a szociális misszió szegényei öt-öt milliót a nőegyleti népkonyha szegényei pedig két milliót kapnak. A meleg szivü főpapnak az volt a kivánsága, hogy amikor hálát adván a Gondviselésnek örömnapot tart, örömnapjuk legyen a pécsi szegényeknek is.

— **Férfi szövetek** és maradékok mélyen leszállított árban kerülnek eladásra. Páll Ödön Széchenyi tér 18.

Ángyán professzor előadása a rákos betegségekről

Pécs, febr. 13. — Az Erzsébet Egyetemi Tudományos Szövetség Orvosi Osztályában f. hó 12.-én pénteken *Ángyán* János dr. tanár belgyógyász tartotta a ráksorozat második előadását „A belső szervek rákos betegségeinek felismerése"-ről, melyben mindenekelőtt a belső szervi rákok idejekorán való felismerésének nehézségeire mutatott reá. Ennek oka főként az, hogy a belső szervekben fejlődött rákos betegség az egyénnek jó ideig súlyosabb panaszokat nem okoz, hanem csak apróbb kellemtlenségeket. S a betegek épen azzal követnek el nagy mulasztást, hogy, hanem csak apróbb kellemetlenségekel még nem fordulnak orvoshoz. Pedig ebben az időben a belső szervek sok rákos betegsége még eredménnyel operálható, mig akkor, mikor a súlyos természetü panaszok fellépnek, a beteg már gyakran elkésett az operálás utján való gyógyitás lehetőségétől.

Ezért különösen fontos, hogy főként a 40—60. életév közötti emberek ne halogassák az orvosi vizsgálatot, ha egészségi állapotuk meg van zavarva, mert épen ezeknél s közöttük is különösen az alsóbb néposztályokhoz tartozó magyar fajuaknál leggyakoribbak a belső szerveknek, kivált pedig a gyomornak és a bélnek, rákos betegségei.

Előadásában ezután részletesen tárgyalta a nagy számban megjelent orvosi közönség előtt a gyomor, a bélrendszer, a máj, az epehólyag, a hasnyálmirigy és a tüdő rákos betegségeit s azon régebbi és ujabb vizsgáló módszereket, melyekkel a belső szervek rákjait idejekorán lehet felismerni. S e vizsgáló, másrészt a Röntgen vizsgálatokra hivta fel a figyelmet, mint legfontosabbakra.

Ezután azon vegyi és vérvizsgáló eljárásokat fejtegette, melyek most vannak fejlődőben s a melyek reményt nyujtanak arra, hogy egyszer majd elérkeznek addig a lehetőségig is — ahol ma még nem vagyunk —, hogy segitségükkel a belső szerveknek már készülődő rákos betegséget is felismerhessük. Végül a rákos betegségekre való hajlamosság kérdéseit fejtegette.

A tudományos szempontból érdekes és nagyjelentőségü szép előadást a hallgatóság nagy tetszéssel fogadta.

Ártalmatlanná tett rablóbanda

Budapest, febr. 13. — Mint Vilnából jelentik, ott sikerült ártalmatlanná tenni egy rablóbandát, amely 20 éven keresztül tartotta rettegésben a környéket. A banda vezérét Risch százszoros rablógyilkost boszszúból jelentette fel menyasszonya, mert féltékeny volt a bandavezérre. Risch épen 60-ik születésnapját ünnepelte, amikor letartóztatták.

Eredeti angol szövetek
Legfinomabb férfi fehérnemüek
Legdivatosabb nyakkendők
KOVÁCS és NAGY uridivat-házában, KIRÁLY-UTCA 11. SZÁM. TELEFON 871.
Teljes vőlegény kelengyék,
Különleges frakk és smoking szövetek érkeztek.

MOZI

APOLLO

Vasárnap-hétfő, február 14—15.

Henny Porten szenzacios drámája:

Ártatlan vagyok!

(Utolsó felvonás)

Színész dráma 7 felvonásban.

Főszerepben:

HENNY PORTEN.

Előadások vasárnap: 3, fél 5, 6 fél 8 és 9 órakor, hétfőn: fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

A fél 8 és 9 órai előadások zenekarkisérettel.

MOZI

PARKMOZI

Vasárnap, február 14.

Öröklött bűn.

Braziliai történet 7 felvonásban.

Főszerepben:

Viola Dana.

Előadások: 3, fél 5, 6, fél 8 és 9-kor

A 1/28 és 9 órai előadások zenekarkisérettel.

Hétfőn, február 15-én szünet.

vakult... Elvesztette szemei világát, de a lelke megnyílt s felszakadt belőle a hivő sóhajtás: Ki vagy Uram? Mit akarsz, hogy tegyem? És az Úr válaszolt: Én vagyok Jézus, akit te üldözesz. És Saul megtért, szent Pál lett belőle, Jézus tanítványa, a nemzetek dicső apostola, aki Mesterért — miután őt az egész világon hirdette, hordozta, hitét pedig lángoló lélekkel szerte-széjjel vitte — életét áldozta és vérét ontotta.

— Ilyen hit kell nekünk. Jézus Krisztus boldogító hite, mely lelkünket magunk fölé, magasba emeli, mely egész valónkat Istenbe kapcsolja, mely, míg testünk, s muló érzékeink e földön bajlódnak, küzködnek, szenvednek, addig énünk nemesebbik része, halhatatlan lelkünk szent Pál boldogságát élvezheti Isten közelében. Azt a boldogságot, mely a lélek életét képezi, s melyre nézve szent Pál önmagáról azt mondotta egykor: az Isten fiának hite által élek sőt már nem én élek, hanem Krisztus él énbennem.

— Az a hit kell nekünk, mely az eget megnyitja előttünk, mely a földi élet buját-baját, keservét, keresztjét feledtetni képes, mely felemel, erősít, vigasztal, mely arasznyi élet-időnk felett örök távlatokba enged bepillantást, s ezek látásában eltörpíti, lefokozza érzéki életünk képzelt előnyeit, a reánk támadó kisértések súlyát, s azt a nehézséget, melyet akkor érzünk, mikor a becsület s a nemes tisztesség Isten, egyház, hit és erkölcs tisztelete s megóvása miatt áldozatot kiván.

— Az a hit kell nekünk, mely nem enged kilengést, lecsuszást, erkölcsi vétséget, hanem amely az Isten útjain tövis és bojtorján, kereszt és könnyek közt, csapás, megalázás, szenvedés dacára töretlen lélekkel, emelt fővel és meg nem torpanva kitart mindig, az utolsó percig. Aki pedig állhatatos lesz mindvégig, az fog üdvözülni.

— A hit, az élő hit csodás perspektivát nyít az ember előtt. Az igaz boldogság kapujába vezet. És mégis azt mondom, hogy a hit az üdvösségre, boldogságra egyedül nem elég. Maga szent Pál, kinek megtérését fentebb említettem, s kinek áldozatot, fájdalmat, szenvedést, sőt a halált sem sokalló csodás munkássága Krisztus szent hitének hirdetése, terjesztése körül kétezer év óta vonzza a lelkeket, imigy szól a hitről, hacsak magában áll: Legyen bár oly teljes hitem, hogy a hegyeket áthelyezhessem, ha szeretetem nincs: semmi vagyok. Majd pedig ugyanő: egyéb nem használ semmit, hanem a hit, mely a szeretet által munkálkodik. Hasonlóképen szól szent Jakab apostol: Mit használ, ha valaki mondja, hogy hite vagyon, cselekedetei pedig nincsenek...; a hit ha cselekedetei nincsenek, holt önmagában és cselekedetek által lőn a hit tökéletessé. Cselekedetek által igazul meg az ember és nem csupán hitből. S amit így az apostolok hirdettek s hirdetnek, megerősíti maga az Úr Jézus, mikor így szól hozzánk: Nem minden, aki mondja nekem: Uram Uram vagyis aki hisz én bennem, megyen be a mennyek országába, hanem aki Atyám akaratát cselekszi,... az megyen be a mennyek országába. Azért minden, aki ezen igéimet hallja és azokat teljesíti, hasonló a bölcs emberhez, aki házát sziklára építi.

— Hogyha tehát boldogságtok házát ti is kősziklára vágytok építeni, vagyis hogyha tartós, elpusztithatatlan boldogságot akartok szerezni, bebiztosítani, ennek egy útja van: Isten akaratát tenni, cselekedni a szeretet gyakorlása által. Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és teljes elmédből és Szeresd felebarátodat, mint tennenmagadat. Mondja az Úr Jézus. Ez a két főparancs, mely minden egyebet felölel, befoglal. Aki becsületes és hivő lélekkel keresi a saját boldogságát: íme az eszközök. Szeresd Istenedet mindent felülmúló s mindent áldozni kész, igaz szeretettel és szeresd felebarátodat akárcsak magadat. Nemcsak szóval, szívvel, hanem áldozatos, türelmes, irgalmas és nemes tettekben virágzó élettel. Mert az Isten szolgálata, melylyel útat nyíthatunk magunknak az Ő országába, nemcsak hit és érzés és benső imádság, hanem az Ő törvényének megfelelő, eleven tetteknek egymásba fonódó, szerves kapcsolata — a krisztusi élet.

— Az az élet, mely a boldogságot megadhatja s meg is adja nekünk már itt a földön is. Mert ha örömünk van, ha jólét, szerencse mosolyognak reánk; ha erő, egészség és derüs napsugár kisérnek bennünket — s ha mi ezek mellett és dacára az Isten útjait keressük és járjuk s embertársainkban az Ő képmásait, saját véreinket tekintjük, becsüljük és segítjük tehetségünk szerint — akkor ez az élet minden lépésünket az erény fényével, a jóság, irgalom s az igaz szeretet csodás melegével edzi, aranyozza s kapcsolja át az örök életbe. A gazdagok dicsősége... az Isten félelme. Boldog a gazdag, ki hiba nélkül találtatott, s ki nem bizott a pénzben és kincsekben... ki vétkezhetett és nem vétkezett, gonoszat cselekedhetett és nem cselekedett; azért biztosítsák javai az Úrban. Ha pedig bú, bánat érnek lépten-nyomon, ha nyomor, szegénység gyötörnek bennünket és a nélkülözés keserű falatja a napi ételünk, *ha testi fájdalmak, anyagi csapások és lelki gyötrelmek váltogatják egymást*, ha saját keresztünk súlyos terhe alatt sokszor szinte roskadozni látszunk — és mi ezek mellett, sőt ezek dacára Istenben atyánkat látjuk és szeretjük, embertársainkban pedig az Ő gyermekeit, kiket Benne és Érte szeretni tartozunk: akkor a földi bú, bánat, nyomorúság és minden szenvedés csak egy felhőfoszlány lesz a mi egünkön, mely a napot, az Isten jóságát, irgalmát, kegyelmét, melylyel minket épen ezek által magához közel von, nemcsak nem födi el, hanem jobban megvilágositja; akkor a szent kereszt, melyből itt a földön nekünk is ad egy-egy kis szilánkot, nemcsak nem töri le a mi szegény, vergődő lelkünket, hanem felemeli, odafűzi Ahhoz, aki értünk szeretetből vette fel a fájdalom keresztjét s áldozta fel testét-vérét rajta. Akkor a szent kereszt és a Megfeszitett minden kín, szenvedés, gyötrelem dacára olyan boldogsággal tölti el lelkünket, hogy a tövis elveszti fulánkját, méreg erejét, a kínos betegség sorvasztó hatását és az égő parazsakat az igaz szeretet lángoló tüzében rózsáknak érezzük, akárcsak szent Lőrinc, mikor őt Krisztusért és a szegényekért tüzes rostélyon halálra égették. Akkor a szeretet álszellemit, boldoggá tesz minket már itt a földön is, mert aki szeretetben marad, az Istenben marad s az Isten öbenne.

Horvay János szobrászművész 8 tervet készitett a pécsi hősök szobrára

A művész nyilatkozata a Dunántúl részére — Eddig 250 millió van együtt — Visnya Ernő elnök-vezérigazgató ma 50 milliót ajándékozott a szoborra

Pécs, febr. 13. — A pécsi hősök emlékszobrának ügye jelentős lépésekkel közeledik a megvalósulás felé. Nem ugyan legutolsónak, de érthetetlenül sok halogatás után végre Pécs városa is rászánta magát arra, hogy megfelelő emléket állitson elesett hőseinek és erre vonatkozólag most meg is tette a szükséges intézkedéseket. Az egész városban bizonyára nagy örömet fog kiváltani: a szobor ügye már annyira előrehaladt, hogy az arra vonatkozó tervek már el is készültek.

Horvay János kiváló szobrászművész, kormányfőtanácsos, aki egyébként pécsi származásu a város hatóságától megbizást kapott a szobor terveinek elkészitésére, a mai nap folyamán Pécsre érkezett és magával hozta a terveket. A kiváló művész *Visnya* Ernő a Pécsi Takarékpénztár elnök-vezérigazgatója, kincstári főtanácsos és *Littke* József kormányfőtanácsos kiséretében a délelőtt folyamán felkereste *Nendtvich* Andor polgármestert a hivatalában és ott bemutatta a terveket. Itt kereste fel munkatársunk a kiváló művészt, aki a következőkép nyilatkozott a Dunántúl számára.

— Nyolc tervet készitettem a pécsi hősök szobrára. Itt vannak kérem, mindjárt be is mutatom.

A művész sorra bemutatta a terveket, amelyek a polgármesteri fogadó szobában vannak kitéve. *Az első terv a legszebb. Elgondolásában impozáns és megkapó.* A nyolc méter magas mű tetején a nyillal sebesített oroszlán van, amint a zászlót védve felordit fájdalmában. Elől az öreg 48-as alakja áll, amint fiát gyámolitja. Ez a szoborcsoport azt a gondolatot akarja kifejezni, hogy a régi átok apáról fiura száll. A mű jobb oldalán örök mécses van.

A művész erre a tervre megjegyezte:

— Magamnak is ez a terv nőtt legjobban a szivemhez. Hasonló véleményen voltak eddig mindazok, akik látták a terveket. A *mű épitési része pécsi kőből a figurális rész bronzból készülne. A szobor költsége 500 millió korona közül mozog.*

A többi terv is igen szép és monumentális. Igy a második terv szentélyt ábrázol az örök mécsessel: a harmadik obeliszk az örök mécsessel; a negyedik is szentélyszerü, benne Krisztussal, amint a harcost magához emeli; az ötödik szarkofág az előtérben a hőssel, aki babért nyujt, a hatodik obeliszk, a tetején az örök mécsessel, len két szoborcsoportozat a népmesékből. Az egyik a farkasölő Toldit, a másik a sárkány-ölő Erős Jánost mutatja. Mindkét szoborcsoport az erőt szimbolizálja. A hetedik terv templomszerü megoldás a haldoklót támogató hőssel. A nyolcadik ismét obeliszk.

A nyolc terv közül, ahogy azt még eddig mindenki megállapitotta legszebb és legmegkapóbb az első. *A legnagyobb valószinüség szerint ez is kerül kivitelre.*

A szobor helyére vonatkozólag

A szellemi munkások nélkülözhetetlen segéd eszköze a jó szemüveg.

Horvai János

lásd

Évk. Déri 1942

19. l.

Horvai János

l.

Évk Déri 1941

22. l.

Horvai János (mecsekaljai)

életrajza

irod

Csokassy 18. l.

Gárdonyi szobor 1932

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Horvay János

Mi Erme

Bgi [illegible] és [illegible]
[illegible] és pl [illegible]
[illegible]

Cs-sem. Fy. l. 1924

Horvai János

rvód

Budapesti Hirlap
1927. nov. 9.
(Politika a művé-
szetben.)

tehát a jelenlegi altala
pénzre égető szükségünk
az átvételig is nékünk
ni méltóztatnék.

Kérjük fen
Bpest V. Váczi út 134 sz.
Ehrenvald J. ur czimér
77 sz. utalványozni.

Midőn boc
ságodat távollétében
mondunk Méltóságodna
és vagyunk

Horvai János

vrád
z

Budapesti Hírlap

1926. júl. 24. (A Képzőművészeti Tanács döntése a Kossuth-szobor [elhelyezése] ügyében)

~~Gerber II. 211.~~

H o r v a y J á n o s
szobrász

Budapesti Hirlap. 1926.ápr.8. (A Kossuth-szobor helye.)

H o r v a y J á n o s
szobrász

Budapesti Hirlap. 1925.nov.5. (A budapesti Kossuth-szobor.)

Horvai János

vrd
z

Budapesti Hirlap

1925. nov. 1. (Mi van Nagyatádi Szabó tiremlékével?)

Fenti kérjetette a mintát, a kivi-telre azonban még nem gyűlt be a pénz-

[illegible]

a 22/1907. szám alatt kintalt 45-
korona 96 filléres nyugtát ide
mellékelten megküldeni. —

Kassa
907. II/1. ö

Tisztelettel

Kladeszjám

Horvai János

Irod

Budapesti Hirlap

1912 aug. 25. (Horvai János.)

U. 215.

Horvay János

U. 1540

Budapesti Hirlap

1914. jun. 23.

(Cserháti szobrának leleplezése.)

Nagymélt

B Á R Ó F O R S

úrnak, a Műemlékek Országos

Horvai János

Horvai János. (A genfi reformáció pályázat alkalmából a külföld elismerése.) Jeltelen cikk. Budapesti Hirlap, nov. 1.

L 1908.

(Művészet 1909. 69. l.)

század második feléből: Szent János apostol. — 1896, 1897: I. 27. *Giotto di Bondone követője:* Szt. János apostol. — 1897: I. 27. *Nachahmer des Giotto di Bondone,* XIII—XIV. Jahrh.: Der heil. Johannes der Apostel. — 1898: I. 27. *Giotto di Bondone* (manière de), XIII – XIV. siècle: Saint Jean. — 1901, 1904: I. 27. *Giotto di Bondone követője:* Szent János apostol.

Il Monumento degli «Honvéd» a Cassovia
Opera degli scultori GIUSEPPE HORVAY e EDMONDO SZAMOVOLSZKY
distrutta dai cechi nel 1919

Corvina 1938. 10.

Horvay János

A békéscsabai Kossuth-szobor.
Horvai János müve.

Az Aradi Közlöny nagy képes naptára 1906.

1171

Pénztár-

Tartozik.

190.....

Czim	Váltó számla	Aradi hitelegylet számla	Takarékbetét számla	Előleg számla	Jelzálog kölcsön számla	Összesen

2170

Kossuth Ferenc

beszédet mond Békéscsabán atyja szobrának felavatásakor.

Az Aradi Közlöny nagy képes naptára 1906.

Pénztár-

Tartozik.

190.....

Czim	Váltó számla	Aradi hitelegylet számla	Takarékbetét számla	Előleg számla	Jelzálog kölcsön számla	Összesen

Horvay

Grod

Bányász László, Mü-
vészi termelés. Orsz.
Világ 1906, 1911.

~~Repertet és arcz~~
arcrepel

Florvai János

A kassai honvéd-emlék. A szoborpályázat eredménye. Budapesti Hirlap, márc. 29.

1904

~~A (kassai) honvéd szobor-minták. Felsőmagyarország (Kassa), márc. 31.~~

~~1904~~

Horvay János

A törpe honvéd. — Horvay János szobráról. — Irta Bálint Aladár. Nyugat, IV. 17.

(Művészet 1911. 356. l.)

2155-909-32
Tört. Képcs.

881. Keretek.

1 darab természetes szinű tölgyfakeret belül aranyozott keskeny léczczel.

Méretei a belső világitásnak 110.5:45.5 cm. és a teljes nagyságnak 118:53 cm.

Becsértéke.....20 K

Horvai János

Névtelen hősök emlékünve a Ludovika akadémia előterén. 1924-tanaszán készült el. Fenti ünnve.

Bachó László: A magyar kir. honvéd Ludovika akadémia története. Bpest, 1930. 849. 850. l.

Képpel

H o r v a y J á n o s
szobrász

Budapest. 1911.jul.21. (A főváros Kossuth-szobra.)

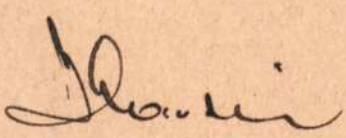

H o r v a y J á n o s
szobrász

Boross Mihály: A budapesti Kossuth-szobor. Budapest. 1918.okt.6.

Horváy János

~~Horváry Béla, f. Mezőkászony 1871 febr. 4~~
~~Hollossy München, Bouguereau Paris~~

~~Horti Pál, f. ipr., Bp 1865, nov. 18 + Bombay 1907~~
~~máj. 25. – Mexicoban és NY-ban~~
~~is [illegible] [illegible] [illegible]~~

Horvai János, szobr., Pécs 1873 – 6 éj. (?) kossuth szobr.

Horváth Adaryán, szobr. Győr. 1874 febr. 15
München, Rome, Paris

Horváth Géza, szobr. Mohely, 1879, Stroble A. [illegible]

Bénezit IV.
1951

Horvai (Hoppel) Tanár

szobrász
szül. 1873 máj. 28. Pécs.

Hoppel János, szobrász, szül. 1873 máj. 28-án Pécsett, 1891 okt.-ben iratkozott be és 1894 júl.-ig az ált. szobrászati szakosztályon E. Hellmer, 1894 okt.-től 1898 júl.-ig K. Zumbusch mesteriskolájának növendéke volt. Évi 420 frt magy. áll. ösztöndíjat élvezett.

lása
Fleischer Bécs 52. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Horvay János

Erőd

Forum. 1932. 255. l.
(Gárdonyi Gérának
Szobrot állítanák
Budapesten)

A várostorony előtt zöldelő bokrok között a *Franciska-szobor* gr. Andrássy Dénes feleségének, Rozsnyó nagy jótevőjének emlékét hirdeti. A fehér márvány remekmű mestere *Horvay János.* 1905-ben állították fel. Magas talapzaton helyezték el a mellszobrot. Jóságosan pillant le a két kis gyermekre, akiket hosszú talárba burkolt alak vezet eléje. A tavasz üdesége árad a két gyermek alakjából és ez adja a szobor lírai hangulatát.

transparenser büszkén hirdetek és hirdetik ma is: „Magyarok voltunk, vagyunk, leszünk“!

Horvay János
mobráz

irod
z
Gyangel
75. l.

Városkép

A város politikai történetének rövid ismertetéséből képet alkothattunk arról a sok küzdelemről, melyet Rozsnyó hat évszázadon át, többi felvidéki városunkhoz hasonlóan fennmaradásáért folytatott. A harcok és megpróbáltatások a városképre is rányomták bélyegüket.

Rozsnyó legrégibb látképe a mézeskalácsosok céhlevelén maradt ránk, melyet a Városi Múzeumban őriznek. A rézmetszet 1790-ben készült. Művészi értéke, mint a legtöbb céhlevelet díszítő metszetnek, nincs. A város topografiájáról azonban hű képet ad. Rozsnyót a Sajó völgy felől nézve ábrázolja. Háttérben a Kálváriahegy erdők[illegible]borított hármas csúcsa emelkedik. Az ala-

Horvai János

Kossuth szobor

wód

z

Genth, Budapest

155.1

Alfred Dove
Phonetik
und
Sprachlehre
1874

Horvay János

(a szövegben Ede-nek
írva)

a dobsinai Kos-
ssuth-szobor 1907
(mellszobor)

lásd

Gömöry Dobsina

106 — 113. l.
képpel

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla.

Stephaneum r. t. Budapest.

Horvay János

Készítette a győri hősi emlékmű-bizottság
1938. júl. 3.

Győri Szemle
1938. 89. l.
(A hősi emlékmű leleplezése.)

Horvay János (szül. 1873) : Öreg honvéd

Horvay János

Hantkis 237. l.

nyugaton, Kolozsvár
alkotásait. Zala Györgyig, Strobl Al
népszerű Kisfaludy-Stróbl Zsigmondig
nyert Medgyessy Ferencig s annyi
mutatunk be? A festők láncát az e
festőktől, »M. S. mestertől«, Kolozsvár
reken át Paál Lászlóig, Mednyánszk
Bertalanig, aki történelmi képekbe d
ban, ihletett vázlataiban oly eredeti
iskoláig s a modernekig. Az építés
századi palota- és templomépítőktől
keresztül Pollákig, Steindlig, Yblig,
Bierbauerig . . .

És ma már világosan látjuk, mil
volna kikapcsolni azt a gyöngysort,
többit is megvilágítja: a magyar
hogy már az őshazában s a magyar
is kivirágzott a fémművesség. A végl
évszázadokon át Európa legfőbb neme
előtérbe került az ötvösművészet, ho
csak azért telepedtek be az országba
ket, — aranyat és arany tanácsokat

NOTESZ

1.

Áhitatos elmélyedésre érdemes jelensége mai közéletünknek, hogy a magyar értelmiség a második világháboru égzengése, földindulása közepette a régmult és közelmult *csontjuk velejéig, szivük véréig* magyar hőseiben, államférfiaiban, költőiben és iróiban keres és talál példát, vigaszt és reményt. Egy viharos esztendőt *Széchenyi* emlékezetének áldozott a nemzet. *Szent István* ezeréves nagysága az örök magyar - égboltozatig ért a székesfehérvári, *Szent Lászlóé* a nagyváradi ünnepeken. Ez év március 20-án, két év hijján *Kossuth Lajos* halálának ötvenedszer visszatérő napját gyászolta az ország. *Petőfi* szellemi és politikai öröksége ez évben többet foglalkoztatta a nyilvánosságot, mint meteorszerű tündöklése és kilobbanása óta bármikor. Munkás mükedvelők *„Bánk bán"*-t játsszák zsufolt nézőtér előtt. Az elmult negyedszázad halottainak élén *Ady* Endre él a szivekben. Nőttön-nő azonban Ady kortársainak, életükben kevésbé körülrajongott iróknak és költőknek olvasótábora, rangja, dicsősége: *Krúdy* Gyuláé, *Juhász* Gyuláé, *József* Attiláé, *Tóth* Árpádé. Amire talán példa sem volt; a fővárosban és a vidéken vasárnapról vasárnapra rendezett irodalmi estélyeknek és matinéknek olyan közönségsikere van, mint régebben a politikai gyüléseknek. Anatole France prófétai szavai jutnak eszünkbe 1942 történelmi májusán: *„A halottak uralkodnak, mi csak engedelmeskedünk. A mi igazi uraink a kövek alatt feküsznek! Mi az élők egy nemzedéke halott nagyjaink megszámlálhatatlan nemzedékeihez mérve?..."*

* Tavasz illata: Smart levendula.

* Fötiné szövet- és selyemüzletét Budán megnyitotta (Krisztina-krt 26).

2.

Megható levelet kapott a Notesz *Bázelből Weingartner Félix, a világhires dirigens elhalálozásának eddig ismeretlen tragikus körülményeiről.* A levél irója a májusi árumintavásárra utazott Bázelbe és az első sorból hallgatta Weingartner „Hófehérke"-éjnek ünnepi előadását, amelyet az uj német zene legnagyobb megszemélyesitője, *maga a 79 éves mester vezényelt.* A második kép végén egyszerre kicsett Weingartner kezéből az ébenfa dirigenspálca, megtántorodott, arca elfehéredett és elhaló hangon mondotta többször egymásután: „Bocsánat... bocsánat..." Weingartner a pulpitushoz támaszkodott, majd odasiető felesége karjaiba hanyatlott. Zenemüvét bizalmasa és tanitványa, *Krannhals* Sándor dirigálta végig a megrendült hallgatóság előtt. Még az este, május 2-án, legjobb barátja, dr. Werner *Reinhardt*, Winterthurba, nyári villájába vitte a nagybeteget, de másnap már kórházba kellett szállitania. *Négy napot élt még Weingartner a hófehér kis betegszobában,* eszméletét visszanyerte és sokat beszélt a bázeli Mozart-hétről, amelyet az ő rendezésében terveztek. Május 6-án délután néhány meghitt tanitványa kereste fel és *kivánságára eljátszották ágya előtt VII. szimfóniáját és a „Terrá"-nak néhány részletét.* Másnap mosolyogva ébredt, uj kompozicióról beszélt feleségének és váltig erősitgette, *hogy csoda történt, testileg és szellemileg is felüdült, „könnyünek és boldognak érzi magát".* Igy tartott ez este ½9-ig, amikor 9 óra előtt 5 perccel *pillanatnyi szenvedés nélkül elhunyt.* A Friedhof Rosenbergben *négyezren* kisérték utolsó utjára. *Kétszáz* koszoru boritotta sirját, közöttük *kilenc prios-fehérzöld szalaggal.*

Ferda Manyival beszélgettünk két futam között. Hosszu idő óta végre ismét ragyogott a nap a Milleniumi díjon — mondja boldogan, miközben szerényen, de mégis látható örömmel fogadja a modelljeinek szóló gratulációkat.

3

Május 29-én lesz 50 éve, hogy *Leibstück* Mária, a szabadságharc legendás női huszárfőhadnagya Ujpesten elhunyt. A zágrábi születésü leány már 18 éves korában belesodródott a bécsi forradalomba, majd *Kossuth* Lajos hivó szózatára Magyarországra menekül, férfiruhába öltözködik és oly bátorsággal harcol a magyar ügyért, hogy *már 19 éves korában főhadnaggyá nevezik ki.* Résztvett a *branyiszkói* ütközetben is. Az egykori okmányok tanusága szerint *Károly vadász* néven a legnagyobb kitartással küzdötte végig a szabadságharcot. A világosi fegyverletétel után *hatévi várfogságot szenvedett Aradon.* Kiszabadulása után *Jónák* Antal tüzérszázados hitvese lett és utolsó éveit *Ujpesten éltet le, ahol 1892-ben meghalt.* Leibstück Mária az ujpesti temetőben nyugszik. Ujpest városa a közelmultban *emléktáblával* jelölte meg az ujpesti Csokonai-utca 4. számu lakóházat. A városban most mozgalom indult meg, hogy az ötvenéves jubileumra a *Csokonai-utcát Leibstück Mária neve után Mária honvéd-utcának nevezzék el.*

* Az idei Király-díjon a divathölgyek nagyrésze egyszerü kis kosztümben jelent meg. Viszont minden kosztüm reverjén egy brosstü diszlett. Egy divatinterviu keretében megtudtuk, hogy ezek a tündéri virág- és állatformáju tük, amelyek aranyból, de főleg marcasitból készültek, Jolie divatékszerboltjából (Kigyó-u. 4—6) valók.

* A siófoki „Tötössy penzió" (Elite Grill) megnyilt! Minden igényt kielégitő uri komfort.

4.

Megemlékeztünk arról, hogy *Bethlen* István gróf résztvett a Magyar Szemle-társaság multheti estebédjén és frissen, derüsen sokáig elbeszélgetett tisztelőivel, hiveivel. Ezt az értesülésünket *helyesbitenünk* kell, mert Bethlen gróf, a Magyar Szemle-társaság illusztris elnöke, csupán *a délutáni félórás közgyülésen* vett részt, amely után nyomban hazatért. Egészségi állapota ugyanis, az elmult hetek betegeskedése óta még mindig nem kielégitő.

* Az idei Királydíjon megjelent elökelő divathölgyeink között is különösen vitéz Horthy Istvánné, a Kormányzóhelyettes neje, báró Prónay Györgyné, Sorg Jenőné, Kozma Sándorné, herceg Eszterházy Antalné, Haggenmacher Marietta és herceg Odescalchi Béláné tüntek fel legujabb divatu, érdekes kalapjaikkal.

* Katzer Árpádné és Bodnár Ernő (Rosenthal utóda) szalon csütörtöktől kezdve mutatja be nyári kollekcióját.

5.

Somlay Artur is az irószinészek sorába lépett: *szindarabot irt.* A darab, mint a *Notesz* értesül, az *Uj Magyar Szinházban* kerül szinre, amellyel *Somlay* tárgyalásokat folytat *egy szerep eljátszására.*

* Orrefors üvegek soha nem látott választékban a régi árakon Csobothné és Társánál, Régiposta-u. 5.

6.

Berlinben, a Wann-See egyik villájában *a maga nemében páratlan nevelőintézet* nyilt meg május 15-én. Az intézet neve: *Jegyesek iskolája,* tanitványai *16—38 évesek* és a tandij *130 márka hat hétre.* A megnyitás másnapján *35 tanitvány* iratkozott be, vőlégények és menyasszonyok, akik 42 napig készülnek a vizsgára és napi nyolcórás tanulmányaik egyedüli célja, hogy az életben mint *„a legkitünőbb házastársak"* állják meg a helyüket. A tanitványok, vizsgájuk eredményéhez képest, arany-, ezüst- vagy bronz-diplomával távoznak az iskolából.

* Kóczé Antal, az utólérhetetlen cigányprimás az Admiral Casinóban (Magyar-utca 5)

* Loránd kozmetika, a végleges szőrtelenités specialistája.

A KORMÁNYZÓ MEGJELENT AZ AKADÉMIA KÖZÜLÉSÉN

Vasárnap délelőtt tartotta meg a Magyar Tudományos Akadémia ünnepélyes közülését. Megjelent a közülésen vitéz nagybányai *Horthy* Miklós, Magyarország kormányzója is a Főméltóságu Asszonnyal együtt.

Az elnöki megnyitót *József* királyi herceg mondotta, aki *Kőrösi Csoma* Sándor életéről és munkásságáról beszélt. A továbbiakban József királyi herceg vázolta az Akadémia terveit és közölte, hogy *nemzeti könyvtárban foglalja össze a magyar irodalom nagy müveit, a legrégibb nyelvemlékektől kezdve.* Nagy lendülettel megindul *a nagy szótár előkészitő munkája,* az Akadémia II. osztálya pedig *Magyarország történelmi földrajzának* kiadásával foglalkozik.

Ezután *Vojnovich* Géza főtitkár terjesztette be jelentését. Megemlékezett gróf *Vigyázó* Ferencről, akinek adománya lehetővé tette, hogy az Akadémia kiterjesztheti munkásságát. Bejelentette azután, hogy az Akadémiánál a mult év folyamán több alapitványt tettek, igy a többi között *Horváth Mihály budapesti ügyvéd 600 holdas birtokát örökölte az Akadémia.*

Herczeg Ferenc olvasott fel ezután megkapó részleteket *Aranyszárnyak* cimü szinművéből, végül pedig *Kornis* Gyula „Századunk tudományos szelleme" cimmel tartott előadást Kornis Gyula *a kor uralkodó tudományos irányelveit* elemezte és ismertette azokat a mély kapcsolatokat, amelyek a század tudományos munkássága, a korszellem és az örök tudományos szellem között felfedezhetők.

Szinházi hét

A Vigszinház Dario *Niccodemi* ismert olasz iró *Csigaház* cimü szinművét mutatta be. A század elején játszódó szindarab azt az érdekes problémát boncolja, hogy a hűtlen, de csapodárságát később megbánó asszony nagy önfeláldozással maga egyengeti az utját férje uj házasságának. Ezt az asszonyt *Lázár* Mária eleveniti meg, hóditóan és megjelenésében sikeresen megküzdve a nem neki való szereppel. *Sándor* Izabella a másik női főszereplő aki igen értékes, nagyon szépen beszélő és szép jövővel kecsegtető drámai szinésznőnek bizonyult. *Ajtay* Andor alakitása tökéletes, a müvész ismét gyarapitotta eddigi sikereit, de teljes elismerés illeti *Dénes* Györgyöt is. Kisebb szerepekben, mint üde szinfoltot *Zsilley* Margitot láttuk, továbbá *Sittkey* Irént és vitéz *Benkő* Gyulát. Külön diceséret illeti *Gonda* György öreg inását.

— **Hévvizü állandó és idény népfürdők létesitése.** A Budapesti Központi Gyógy- és Üdülőhelyi Bizottság az elmult évben az érdekelt körök és hatóságok részvételével helyszini szemlét tartott annak megállapitása végett, hogy Budapest kerületeinek sürüségére, valamint a megközelitési lehetőségekre való különös tekintettel, hol lehetne hévvizü állandó és idény népfürdőket létesiteni.

Ezüst- és kék rókák
nerzek, bolerók, kabátkák olcsón Szemere szűcsnél, Erzsébet-körút 26. MÁSODIK EMELETEN

Leleplezték a hősi halált halt magyar katonaorvosok emlékművét

Vasárnap délelőtt leplezték le a Ludovika Akadémia előtti parkban, az Üllői-uton *az elmult világháboru 300 hősi halott katonaorvosának az emlékművét,* fényes ünnepség keretében. Az emlékmü előtt *egészségügyi diszszázad* sorakozott fel, továbbá a frontharcosok és a leventék diszszázada. Hatalmas tömeg gyülekezett össze a hősi emlékmü leleplezési ünnepségére, amelyen

a Kormányzó képviseletében Bartha honvédelmi miniszter vett részt,

a kormányt pedig *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter képviselte.

Frank Richárd orvos-vezérőrnagy mondotta az ünnepi beszédet. *Méltatta a magyar katonaorvosok hősi munkáját:*

— Áll az emlékmü, halottak a hősök — mondotta —, de csak a test mulandó, a lélek örök és emlékük el nem enyészik soha. A magyar orvosok hősi munkáját szimbolizálja ez a szobor és a hősi halottak kiomlott vére szebb és jobb jövőt termékenyit meg számunkra.

Utána *Mutschenbacher* Tivadar, egyetemi tanár, az *Orvosszövetség nevében mondott* avatóbeszédet. A magyar orvostársadalom hősi küzdelméről beszélt és hangsulyozta, hogy

a monarchia 616 volt katonaorvosa közül 300 magyar orvos halt hősi halált a harctereken.

Az akkori orvostársadalomnak mintegy *hat százaléka.* Rajtuk kivül *100 orvost avatták vitézzé.* Elolvasta *IV. Károly* király legfelsőbb kéziratát *a magyar orvosok önfeláldozó bajtársi kötelességteljesitéséről.* Szavai után lehullt az emlékműről — *Horvay János* müveről — a lepel. *Body* László alpolgármester vette át a főváros nevében a szobormüvet, amelyet azután *ünnepélyesen megkoszoruztak.*

Fráter Lóránd; Komoly siker

A „Fráter Lóránd" komoly és mély sikere a közönségnél és a kritikánál egyaránt arra mutatnak, hogy a magyar film kezdi megtalálni stilusát, önmagát. Kalmár Lászlónak ebben a már harmadik hete futó uj filmjében (Átrium, City, Corvin, Uránia is van cigányzene, mulatozás, vidéki nemesi kuria és szerelmi pallomás lugasban, szóval a régebbi magyar filmek sokat hibáztatott rekvizitumai, mégis — az egész film nem magyarkodó, hanem magyar. A tempója magyar, a zamata, a cselekményén tul azok az apró fények sé árnyak, amelyek egy film jellegét és stilusát meghatározzák. A közönség valahogy megérzi ezt, hiszen minden jó müalkotásnak fénygye az, hogy magasabbrendü az átlagnál és mégis utat talál a közönség szivéhez. A komoly sikerben fontos szerepe van az ügyes mesének is. Különösen a végétől voltunk elragadtatva: ez igazán filmszerü film! Nem sokat magyaráznak, mindent képekben mutatnak be, olyan sodra van a film negyedik negyedének, mint egy gyorscsárdásnak. Páger, az öszülő halántéku „nótás kapitány" fanyar szeptemberi muskotályizekkel játszotta. Uri méltóság és mértéktartás mesterien vegyült benne a bohémséggel és a virtussal. Mellette Ajtay Andor komoly, férfilirától áttüzesedő „férj"-szerepe marad meg sokáig emlékezetünkben. Ahogy félig eldudolja, félig elmondja a „Tele van a város akácfavirággal"-t, a magyar filmmüvészet eddigi legjobb jelenéseihez tartozik. Goll Bea fiatalságával és szőkeségével kellemes szinfolt volt, Szilassy nagyon sokat fejlődött az utóbbi időben. Szinte el sem győzzük sorolni a kisebb szerepekben remekelő nagy müvészek nevét: Tőkés Anna királynői szépasszonya, Makláry császárszakállas főpincére, Mály Gerő és Keresztessy Mária ripacsházaspára, mind-mind egyenlő részt kérnek a sikerből.

Folytatja diadalutját a „Beszélő köntös"

Heteken keresztül zsufolt házak előtt pergett a „Beszélő köntös" a premiermozikban, a közönség szinte alig engedte le a müsorról. Most az Omniában folytatja diadalutját a legszebb magyar történelmi film. Bizonyos, hogy ujra hetekig kaszszasiker marad. Meg is van rá minden ok, szép, szines, érdekes, gazdag a kiállitása és remek szinészek játszanak benne. A sztárok valóságos galériája disziti a „Beszélő köntös" cimlapját. Városszerte beszédtéma volt Csortos ragyogó kabinetalakitása egy török nagyur szerepében. Képzeljék el Csortos Gyulát török bugyogóban, turbánban, szóval lenge-törökben. Az ál-beszélő köntös szabómestere és a bonyodalmak előidézője Kiss Ferenc. Tragikus és hősi szerepében megcsillogtatja vérbő és hatalmas müvészetét. A város árvája, Tasnády Mária szép, szelid, az embernek sokáig ráfeledkezik a szeme. Vaszary Piri groteszk humora kitünően érvényesül a történelmi miliőben. Szilassy ifju török daliája is pompásan beleilik a történeti tablóba. Mikszát érdekes, romantikus regénye ujjászületett ezen a filmen. A „Beszélő köntös", mint köztudomásu, részben szines. A legtökéletesebb technikai eljárással készültek ezek a jelenetek és a régi korok minden szinpompáját, drága, ódon ruháit, fegyvereit, páncéljait gyönyörüen tükröztetik.

Rökk Marikát baleseti kártérités fizetésére kötelezték

1939 julius 8-án történt, hogy *Rökk* Marika az, ismert filmszinésznő autója, amelyben azonban *a müvésznő nem foglalt helyet,* Dorog község határában — miközben ki akart kerülni egy teherautót — *elgázolt egy szembejövő kerékpárost, aki sérüléseibe belehalt.* A szerencsétlenül járt ember *bányamunkás volt. Özvegye és három kiskoru gyermeke kártérítési pert indított az auto tulajdonosa: Rökk Marika ellen.* A törvényszék kimondotta, hogy *Rökk Marika kártérítéssel tartozik.* A biróság ítéletében kötelezte a müvésznőt, hogy az özvegynek *havi 53.18 pengő, a három gyereknek pedig fejenként havi 11.08 pengő életjáradékot fizessen.*

— **Csávolyszky Vince ünneplése.** Meleg ünneplésben részesitette a „Makrányfőtanácsossá kinevezett *Csávolyszky* Vincét, az állami szinházak gazdasági főfelügyelőjét. A tiszteletére rendezett vacsorán a társadalmi élet és a müvészvilág számos tagja vett részt. Az ünnepi szónokok *Maleczky* Román, az IBUSz igazgatója, a magyar sajtó részéről pedig *Dietl* Fedor voltak.

— **Magyar zongoramüvésznő sikere Olaszországban.** Blaha Mártát, a tehetséges fiatal zongoramüvésznőt már *másodizben hivták meg olaszországi hangversenykörutra.*

A régi Tabán romantikája éled fel Budán, a Piros gesztenyefa vendéglőben. A táltos-utcai Piros gesztenyefa a Krisztina-tértől mindössze 5 percre van. Zene: Dulli Béla és bandája.

Sportüdülő gyermekek és **fiatal leányok** részére **Széchenyi-hegyen**
Kalóz-utca 3. (Rege-utca sarok.) Testnevelő tanár vezetésével Telefon érdeklődés: 38-44-66

Hárcsáz bundácskák (kirakatban) **Dán Fülöpnél** IV., Bécsi-utca 5.

Brilliánst mindennemü ékszert veszek, eladok. IV, Kristóf-tér 2, I. 3. (12—2-ig) T. 182-647

Hanglemezed, RADIOD akkor jó, ha szállitód: Akusztika ezelőtt Márkus kft. VIII. RÁKÓCZI-Ú. 49. TELEFON: 144-939

KÉZIMUNKA FONALAK SCHLEIFER Vilmos császár-ut 10

Német repülők bombázzák a kercsi szoroson menekülő szovjet csapatokat

Charkovnál visszaverték a meg-megujuló bolsevista rohamokat

Berlin, május 17.

A Führer főhadiszállásáról jelentik a Német Távirati Irodának: A véderő főparancsnoksága közli: Kercs városától északkeletre a megvert ellenség maradékait a félsziget keleti csücskében kis területre szorítottuk össze. A kercsi szoroson menekülő szovjet katonai erők nagy veszteséget szenvedtek repülőtámadásaink következtében. Tamanszkaján nagy tüzek és heves robbanások keletkeztek. Itt a német vadászrepülők légi harcokban saját veszteség nélkül 28 ellenséges repülőgépet pusztítottak el.

A charkovi körzetben a szovjet meg-megujuló rohamait rá nézve súlyos vérveszteség árán visszavertük. Az itt lefolyt harcokban eddig megsemmisített páncélkocsik száma 240-re emelkedett. A keleti harctér többi szakaszán tüzérségi és felderítő tevékenység folyt.

Moszkva környékén és az Ilmen-tótól keletre légi haderőnk huzamosabb időre szétrombolta az ellenség fontosabb vasuti utjait. A keleti harcokban a 132. utászzászlóalj második századának egyik szakasza egyetlenegy támadás során 1800 aknát szedett fel. Lappföldön és a murmani arcvonalon sikeres hadivállalkozásokat hajtottunk végre.

Harcok Charkovnál és az Ilmen-tónál

Berlin, május 17.

(Német Távirati Iroda.) Mint a véderő főparancsnoksága jelenti,

a Charkov környéki harcok továbbra is kedvezően alakulnak a német csapatok számára,

ugyanakkor a bolsevisták rendkívül nagy veszteséget szenvednek. *A német légihaderő a donecvidéki harcokat erős harci és vadászalakulatok hullámszerű bevetésével támogatja.* Igen sok szovjet üteg a német bombák hatására kénytelen volt beszüntetni tüzelését. Más német harci repülőkötelékek összevont szovjet csapatokat, páncélos oszlopokat és menetelő járműveket bombáztak. A bombatámadások során szombaton

több mint száz csapattal és lőszerrel megrakott járművet és két nehéz páncélos harckocsit semmisítettek meg.

Egy tábori repülőtér és anyagraktár ellen intézett támadások során földön álló repülőgépek, üzemanyagraktárak és lőszerkészletek közé hullottak a bombák. Szovjet vadászrepülőket, akiket a donecci arcvonalon folyó német légi támadások elháritására vetettek küzdelembe, német harcirepülők harcra kényszeritették és négyüket lelőtték.

A keleti arcvonal középső szakaszán német csapatok pénteken kierőszakolták az átkelést egy folyón.

A támadó német gyalogság kiszélesitette a hidfőállást, tovább tört előre és kiragadott a bolsevisták kezéből egy megerősitett helységet.

Az Ilmen-tótól délre német harcirajok sikeresen működtek közre az ellentámadásokban.

Noha a Szovjet számbeli fölényben volt és rohamait tüzérség támogatta, visszavertük eredeti állásaiba.

Az Ilmen-tótól északkeletre támadással és ellentámadással továbbra is német sikerrel alakultak egy terepszakaszért folyó hadműveletek.

A harcokba sikeresen szóltak bele a német zuhanórepülők is és hatásos rajtaütésekkel támogatták a gyalogságot. A kiséretül kirendelt német vadászok pénteken légi harcokban hét szovjet repülőgépet lőttek le. *A leningrádi bekeritő arcvonalon a hadsereg tüzérsége Leningrád hadicéljait és hadiüzemeit bombázta jó hatással.* A Kirov-művekben heves robbanások és tartós tüzek támadtak.

Finn hadijelentés

Helsinki, május 17.

(Német Távirati Iroda.) A vasárnapi finn hadijelentés a következőképpen hangzik:

A karjalai földszoroson nem volt emlitésreméltó harci cselekmény. *Az aunusi földszoroson visszavertük egy 1—2 szakaszból álló ellenséges osztag felderitő előretöréseit.*

A keleti harctér déli részén tüzérségünk, páncéltörőink és gránátvetőink sikeresen tüzeltek az ellenség állásaira. Egyéb károkon kivül több tüz támadt s *az ellenség kénytelen volt néhány támaszpontját feladni.* Rukajärvi környékén járműveink ellenséges felderitőcsoportokat szórtak szét. Az ellenségnek halottai és sebesültjei vannak.

A louhi körzetben május 5-én lefolyt harcokban az ellenség 300 halottat veszitett, több tucat katonát pedig foglyul ejtettünk. *A harc még áll.*

Amerikai hadiflotta a Salamon-szigeteknél

Tokió, május 17.

(Német Távirati Iroda.) **Mint a Domei-iroda megbizható forrásból értesül, a Délnyugat-Csendes-óceán felett működő japán harcirepülőgépek legénysége pénteken reggel megpillantotta a Hornet és Enterprise amerikai repülőgépanyahajót, amint néhány cirkáló és romboló kiséretében mintegy 500 mérföldnyire a Salamon-szigetektől keletre nyugati irányban haladtak. A japán repülőgépek megjelenésekor az ellenséges hajóraj keleti irányban tért el, anélkül, hogy harcbabocsátkozott volna.**

A mintegy huszezer főből álló brit csapatokból kereken 1200 ember esett el. A japánok 421 ágyut, 3000 tehergépkocsit és egyéb járművet, valamint 113 harckocsit zsákmányoltak.

Mint kiegészitőleg közlik, a május 13-i ütközet, amelyben a burmai brit fősereg megsemmisitő vereséget szenvedett, *Kalewa mellett folyt le, mintegy 250 kilométernyire Mandalaytól északnyugatra.*

Az ellenség megmaradt csapatait keményen és szivósan üldözik.

A főhadiszállás közleménye hangoztatja, hogy *Kalewa az Indiába vivő ut mentén fekszik és fontos hely.*

Tokió, május 17.

(Német Távirati Iroda.) Amint a Jomiuri Shimbun jelenti, a japán légihaderő saját veszteség nélkül *támadást intézett Imphal indiai város ellen és bombazáport zuditott a Burmából elmenekült ellenséges haderőkre.* Bombatalálatok megsemmisitettek több tehergépkocsit, amely lőszert szállitott és több katonai csoportot.

Hat és fél millió tonna aranyat mentettek át a Fülöp-szigetekről Amerikába

Madrid, május 17.

(Német Távirati Iroda.) Az északamerikai tengerészeti hivatal több közleményéből kiderül, hogy *az Egyesült Államok már a döntő csata előtt több nappal számoltak a Fülöp-szigetek elvesztésével.* Éppen ezért utasitották a szigetcsoport főbiztosát, hogy az ott levő arannyal meneküljön az Egyesült Államokba. *Francis Sayre főbiztos egy tengeralattjárón mentette át az óriási értékű kincset: 6.5 tonna aranyat, tiz tonna ezüstöt, többmillió dollár bankjegyet,* valamint letétbe helyezett drágaköveket és értékpapirokat. A tengernagyi hivatal a sikeres szökésért kitüntette a tengeralattjáró legénységét.

A kominternt javára kémkedő csoportot tartóztattak le Japánban

Tokió, május 17.

(Német Távirati Iroda.) Mint a japán igazságügyminisztérium jelenti,

a tokiói államügyészség a kominternt javára végzett kémkedés cimén vádat emelt egy japánokból és külföldiekből álló csoport ellen.

A letartóztatottakat, akiknek kihallgatását nemrégiben fejezték be, azzal vádolják, hogy *megsértették az ország védelmének biztositására, a béke és a rend fenntartására, valamint a katonai titkok védelmére hozott törvényt.* A vizsgálat folyamán

letartóztatták többi között Keninukai országgyülési képviselőt is,

mert az a gyanu merült fel ellene, hogy *bizalmas természetű dolgokat árult el.*

A japánok szétmorzsolták az angolok burmai főseregét

Tokió, május 17.

(Német Távirati Iroda.) A japán főhadiszállás vasárnap délutáni közleménye szerint a japán csapatok május 13-án

az india—burmai határsávon teljesen felmorzsolták a britek burmai főseregét.

Az USA keleti partja katonai terület

Stockholm, május 17.

(Német Távirati Iroda.) **Hugh Drum tábornok, az Egyesült Államok keleti védelmi szakaszának főparancsnoka, a brit hirszolgálat jelentése szerint, az Egyesült Államok egész keleti partját katonai területté nyilvánitotta.**

MEGNYILT
a
MARGITSZIGETI
PALATINUS HOTEL
TERRASZA
és a
CASINO
CAFÉ RESTAURANT

Szaradzsoglu a török—szovjet viszony romlásáról

Ankara, május 17.

(Német Távirati Iroda.) A török külügyminiszter a néppárt legutóbbi ülésén — tájékozott forrásból származó hir szerint — *részletesen állást foglalt a török—szovjet kapcsolatok kérdésében. Szaradzsoglu* közölte, hogy a szovjet nagykövet nemrég beszélgetés során rámutatott arra, hogy *milyen segitséget nyujtott Szovjetoroszország a Kemál-féle átalakulás idején Törökországnak.*

A szovjet nagykövet ugy vélte tehát, hogy a Szovjet-Unió Törökország részéről igényt tarthat hálára.

Ehelyett azonban meg kell állapitania, hogy a török nép többsége a Szovjet-Unió összeomlását óhajtja.

Szaradzsoglu külügyminiszter a szovjet nagykövetnek e kijelentéseivel kapcsolatban megjegyezte, hogy

a török—szovjet kapcsolatok rosszabbodásában maga a moszkvai politika vétkes.

Ezt világosan értésére adta a nagykövetnek és semmi kétséget sem hagyott fenn aziránt, hogy *Törökország leplezett fenyegetésekkel semmiképpen sem befolyásolhatja magát.* Ezzel kapcsolatban *Szaradzsoglu* közölte, hogy

az utóbbi időben szovjet katonáknak török területre való átlépése következtében a török—szovjet határon néhány kellemetlen eset adódott.

Török részről a legnyomatékosabban tiltakoztak az ellen is, hogy szovjet repülőgépek átrepüljenek török terület fölött.

A külügyminiszter közölte továbbá, hogy angol részről nemrégiben propagandajelentést adtak ki, amely szerint a Földközi-tenger keleti részébe tartó erős angol hajóhad elhaladt Gibraltár mellett s az az utasitása, hogy lépjen közbe, ha Törökország a tengelyhatalmakkal együttesen lépne fel a Szovjet-Unió ellen.

A külügyminiszternek ezt a kijelentését a tájékozott részről adott közlés szerint a néppárt képviselőtagjai *nevetéssel fogadták.* Török értesülések szerint ugyanis

ilyen hajóhad egyáltalában nem érkezett a Földközi-tengerre

és török részről a legnagyobb mértékben kétségesnek mondják, hogy a mostani helyzetben bármiféle angol hadihajók akadálytalanul eljuthatnának a Földközi-tenger keleti részére.

A néppárt ülésén ezzel kapcsolatban megállapitották, hogy

ilyen fenyegetések semmiképp sem lehetnek hatással Törökországra, mert Törökország nem engedi, hogy bármely oldalról nyomást gyakoroljanak reá.

Törökországnak Németországhoz való kapcsolatait Szaradzsoglu fejtegetései során — jó forrásból származó értesülések szerint — *rendkivül barátságosnak nevezte.*

Német repülőgépek Plymouth kikötőjében elsüllyesztettek egy hadihajót

Berlin, május 17.

(Német Távirati Iroda.) **A véderő főparancsnoksága közli: Máltasziget repülőtereit éjjel-nappal bombáztunk. Könnyű harcirepülőgépeink Anglia déli partja felé történt nappali előretörésük során Plymouth kikötőjében bombatelitalálattal elsüllyesztettek egy nagyobb hadihajót, egy ágyunaszádot meg egy teherhajót megrongáltak.**

Berlin, május 17.

(Német Távirati Iroda.) Mint katonai helyről közlik, szombaton éjszaka

néhány brit harcirepülőgép be akart nyomulni a Németföldről partvidéke fölé.

de a német légvédelmi tüzérség nyomban tüzelt rájuk és *visszafordulásra kényszeritette s igy német területen seholsem került sor bombázásra.*

Német harcirepülőgépek szombaton is jó hatással bombázták Málta repülőtereit és katonai célpontjait.

Könnyű német harcirepülőgépek szombaton Anglia tengeri és tengerparti területei felett voltak felderitő uton és jó eredménnyel tértek vissza kiindulási pontjukra. *Német harcirepülőgépek sikeresen ütöttek rajta egy délangliai kikötőváros hadicélpontjain.*

Vitacit
rögtön segit
Mitesszeres, tágpórusu, pattanásra hajlamos arcnak
VITACIT arcpakolás 10 tasak ecsettel, készlet 6.72 P
Száraz, érzékeny, huzódó, időelőtt ráncosodó arcnak
VITACIT bőrtápláló-krém, tégely 6.65 P
Törvényes pótfelár az árakban benfoglaltatik
Szaküzletekben is kapható. Postán „ARCÁPOLÁSI TANÁCSADÓ"-val küldi:
LORÁND KOZMETIKA, VI., Mussolini-tér 3. szám. A név garancia!

Ezüstrókák
bolerók, kabátkák, perzsabundák olcsón PLETENIK szücsné VII., Erzsébet-körut 29. első emelet

A LEGSZEBB
RÓKÁK
NERCEK
KABÁTKAK
BOLERÓK
PAZAR VÁLASZTÉKBAN
LEGOLCSÓBBAN
Müller
GYÖRGY
SZÜCSMESTERNÉL
BUDAPEST,
IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 6.

Horvai János

Hohenauer Ignác és Lekly Gyula: Emlékkönyv. A kassai honvédszobor-alap javára szerkesztették. 8-r. 32 l. Kassa, 1900. ~~Mauer Adolf~~.

(Művészet. 1910. 141. l.

Horvai János

Bucsuzó honvéd
c. szobra repr.

Husvét, a Cékbelich
első könyve.
[Bp] 1914.

Horvay János

Am 29. Juli 1873 geboren, absolvierte derselbe die Wiener Kunstakademie von 1889–1895. Seine Studienreisen führten ihn 1901 nach Paris, 1902 nach Italien und 1928 nach den Verein. Staaten von Amerika. H. gewann den ersten Preis des „Nemzeti Szalon" im Jahre 1913, den Vassary-Preis im Jahre 1916 und ebenso die grosse staatliche Medaille des Künstlerhauses. Im Jahre 1908 gewann H. den ersten Preis und die Ausführung des Kossuth-Monumentes in Budapest, 1908 den Preis für die Errichtung des Monumentes der Reformation und Teilnahme an der engeren Konkurrenz, sowie 1924 in Paris den IV. Preis der Bolivar Preisausschreibung. H. ist Monumental-Bildhauer und pflegt sich überhaupt nicht mit der Medailleurkunst zu befassen.

Hu Primagyérem 253. l.

5 müvel fels.

Viselet.

Női ruha.

A magas ruhákat viselő hö
papagáj ül, jobbra pedig a szel
le figyelmünket. Felirata:

DIVATKÉP
Melléklet a Magyar Baz
ezután: Az öltözetek MONASZTERI
legalól középütt: Ny. Rohn és C

Kny., mér. 20.2 :

Horvay János

Istók László:

A vízözöntől a tűzözönig - Bucsu Horvay Jánostól - Magyar Ünnep

1944. 18. szám -

Horvai (Hoppel) János

nobiliz.

1890

Éinnok 1930. 84. l.

Horvai János

Népdal, repr.

Jajczay János dr. – Gyöngyösi Nándor dr.:
Budapest szobrai az utolsó tíz évben.
Képzőművészet
1931. 72. 4.

TÁRA

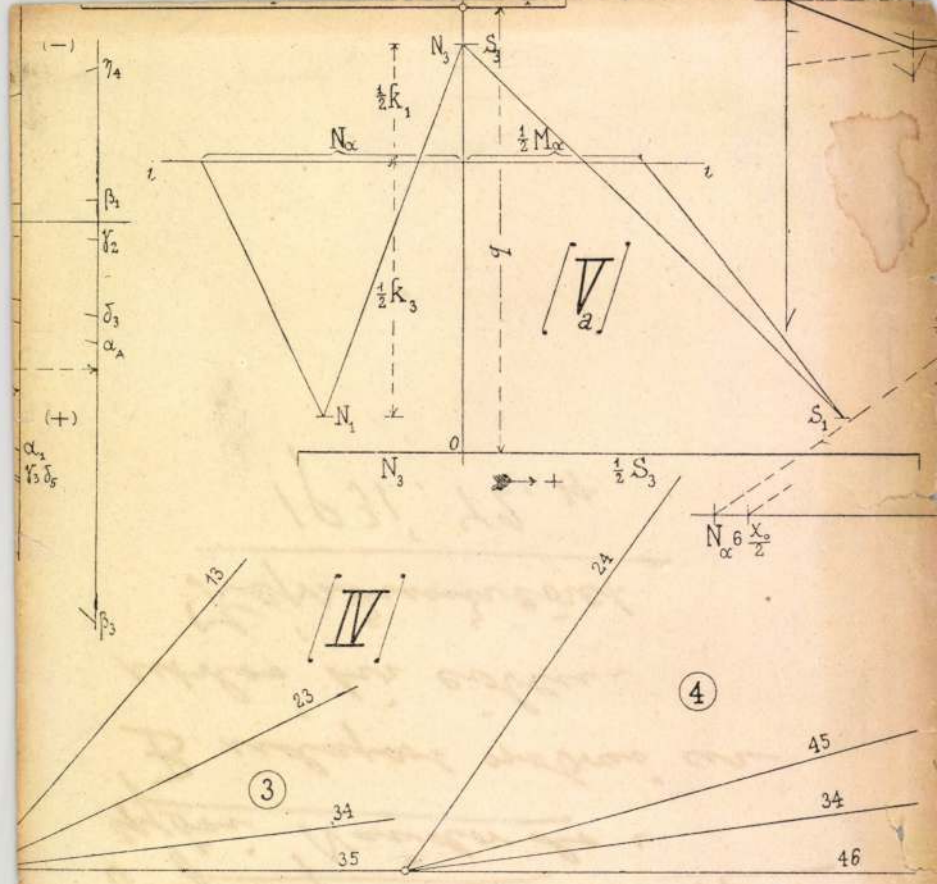
(−)
η_4
β_1
γ_2
δ_3
α_A
(+)
α_1
γ_3 δ_5
β_3
N_3
S_3
$\frac{1}{2}K_1$
N_α
$\frac{1}{2}M_\alpha$
i
i
$\frac{1}{2}K_3$
f
V
a
N_1
S_1
0
N_3
+
$\frac{1}{2}S_3$
N_α 6 $\frac{X_0}{2}$
13
IV
23
3
34
35
24
4
45
34
46

Horvay János

ired

Kállai Ernő:

Őszinte beszámoló egy beszélgetésről.

Magyar Csillag

1942. I. 46-l.

Mária találkozása Erzsébettel

Fára húzott vászon, olaj, 63×34 cm.

LX- Mi-g

A kölni Ramboux és az Ipolyi gyűjteményből. Ramboux 261. szám. (Albertinelli.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 75. szám.

FONTANA, LAVINIA (bolognai festőnő, 1552—1614)

Női arckép

Fa, tempera és olaj, 22×18 cm.

Mi-g

Az Ipolyi gyűjteményből.

Ipoly, Biharvármegye, 240. szám. — Gerevich PA, 232. l. (Lavinia Fontana.) — Gerevich IPGY, 99. l. — Bocz Ilona: Az olasz manierista festészet. Pápa, 1930., 47. l. (Képe VI. táblán.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 85. szám.

FRANCESCO DI GIORGIO MARTINI (sienai festő, 1439—1502)

Szent Péter keresztrefeszítése

Fa, tempera, 32×38·5 cm.

LX- Ui-g

A kölni Ramboux és az Ipolyi gyűjteményből. Ramboux 145. szám. (Matteo da Siena isk.) Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 225—226. l. (Francesco di Giorgio.) — Van Marie. X. kötet, Hága. 1928., 378. l. (Andrea del Castagno isk.) — Benesch, Belved 70. l. (Niccolo Alunno.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 1. szám. — Gerevich IPGY, 95. l. — Berti Toesca 947. l. (Képe 946. l.) (Matteo di Giovanni.) — Esztergom.

Horvay János

wod

Kampis Antal

Magyar farsobrok.

Bp. 1939. 25. l.

Officina

E U M N É P R A J Z I T Á R A .

a körut 347.

ága tek.Elnökségének

Budapest.

rvezett Otthonvédelmi Egyesület
rajzi Tára részéről örömmel üdvöz-
olgálatainkat készséggel felajánn, akik az Egyesület munkaköre iban érdeklődnének,ezidőszerint nem özelebbi összeköttetésben állanak Egyesületébe már korábban bejelen- illetők aligha fognának résztven-tjainkon azonban igyekezni fogunk

Horvai János

[illegible]

Kampisnyábban sobr

572, 514. l.

Kérpel

Horvai János

Bpesti Kossuth-szobor
repr.

Karczag magyállam

lapszámszines

Horvai János

nobrány

életr

l.

Karczagmagyállam

566, 567. h-

Müvenet 1905

271, 414

Horvay Zsuzsa

szobrász

Kaszab Géza: A Kossuth-szobor pályázata. Aradi Közlöny. 1907 évf. 62 sz

Horvát Zavis

Szobrai

A szüri döntött. A Kossuth szobor mihazata. Arad Köz lány 1907. 73 sz

Horvay János

szobra

Kaszab Géza. Arad Kossuth szobrai. Aradi Közlöny 1907. évf. 63 sz

Horvai János

Hobrány

Kaszab Géza. A Kossuth
nobrok. Aradi Közlöny
1907. 73. sz.

Horvai János

Képzőművészet 1929. 152. l.

EK

AZ AMERIKAI KOSSUTH-SZOBOR ÜGYÉNEK SZENZÁCIÓS FEJLEMÉNYEI. Megírtuk annak idején, hogy a *Horvai* János Amerikába küldött Kossuth-szobrát az összeomlás veszélye fenyegeti. Amerikai lapokból vett idézetekkel illusztráltuk azt a botrányt, melyet az ottani közvéleményben a szobor lelkiismeretlenül hibás öntése kiváltott. A *Képzőművészet* híradása után a napisajtó is foglalkozott a kínos üggyel, sőt a főváros közgyűlésén is követelték a szobor újraöntését és a felelősség kérdésének megállapítását. Teljesen megbízható értesülésünk szerint a magyar művészet presztizsét mélyen sértő ügyben most újabb fordulat állott be. Nem New-yorkban, hanem Budapesten. A rendőrfőkapitányságra ugyanis feljelentés érkezett ismeretlen tettesek ellen s ennek következtében a rendőrség fogja most megállapítani, hogy kit terhel a felelősség — ezúttal bűnügyi felelősség — a rosszúl öntött Kossuth-szobor esetében.

18 Szerda

19 Csütörtök

20 Péntek

21 Szombat

Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat
18	19	20	21
Kup. József K.	Január vt.	Eusztáz	Máté aps.

Fr. Fr. Fr. Fr.

Horvay János

Képes Vasárnap

1944. 48. sz. (H. J. arcképével.)

ott az Alföldi Népbankhoz 35,000 P-t,

erni szíveskedjék.

Kiváló tisztelettel

Nagy és Tsa.

Horvay Tanó

Nr 1

Képzőmű

1931. jan.

~~36.~~

1–14. l

képek

Sheet 8"×10½"

Horvay János

Sirculék, fenti
műve

Repr.
Képzőművesek

1934. 160. l.

0 b.–

140 b. Scarsellino (ferrarai festő, 1551–1620): Alexandriai Sz. Katalin vértanusága. Fa, olaj, 36×26 cm.

Gerevich: PA, 233 l.
Scarsellino: Sz. Margit vértanuhalála
Velencei (Veronese, Bassano) hatós.

—

Haszlaghy II. 48 szám
Sz. Margit vértanú-halála Bertinelli

—

Horvai János

Képzőművészet 1934. 79. sz.

FALUS ELEK ÉS HORVAI JÁNOS: MIKLÓS ANDOR SIREMLÉKE

épkeretet, üveget
orcellánt

épkeretezés, üvegezés

Handelsmanntól

VII. Rottenbiller-utca 35. Telefon 40-9-27

Uj Lipótváros legnagyobb
választékkal rendelkező üzlete

HANTOS
TESTVÉREK R. T.
FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS TAPÉTÁZÓ IPARÜZEM
BUDAPEST, VI.,
HORN EDE UTCA 5

Horvai János

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlata és Horvai János szoborművei. Írta Keszler József. Századok Legendái, május.

1913

(Művészet 1913 324. l.)

Adatok a XVIII. században magyar fest szelbez. Irta
-y—e. Archeologiai Értesítő. U. f. XXXIII. 2.
A Nemes-gyűjtemény érvecéséről. Irtak a napilapok.

Horvai János

wód

Ki-Kinoda?

340 l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$ 6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Horvay János

írek

Kisléghi Nagy István

és Pogány Frigyes:

Szobrok és emlékművek

a városban.

Magyar Építőművészet

1943. nov. szám

egője.
ztását, magyarázzák hiányait is.
gyelmünk a lovagvilág és udvari
, mint hieratikus formákba szo-
életét is skolasztikának és huma-
rnak lassú átváltását. De ugyan-
ı művészi, vagy az előbb említett
ı, ott is csak a legszükségesebb

ıi, művészeti vonatkozásaiban is
gi egyénisége az udvari élet és a
hatalom megszilárdítása mellett
s lerakta, külpolitikája pedig az
hoz kapcsolta a magyar szellemi
us, murator regius, campanari
művész és a megrendelő közti
viszony létrejöttét jelenti, hanem
gy Lajos kora művészi életében
ıémet-római császár, az avignoni
játsza a magyar művészet tör-
nevével jelezni. Hallatlan erők
r túlérett lovagi ideál legszebb
humanizmus a szellemi életben.

Horvai János

l.

Kis Pécs

16, 17. l.

A'. 150(12)

Horvay János

alkotása a ceglédi

Kossuth szobor.

1902 - ~~ben~~ Sept. 18. leplezték le.

A ceglédi Kossuth-
szobor mását állítottak
fel ~~fel~~ 1928-ben New-
Yorkban.

Kolofont
326-328. l.

ján a Nagyméltóta
segédhivatali fő
kül felvettem.

Budapest, 19

azaz: 14862 korona

jegy
44/9
ala

Vorstoppel
a műemlékek orsz. bizottságának
elnöke

Horvai János

szobrász

irod

Kormányfőtanácsosok Albuma. Bp. 1931.

76-l arcképpel

Horvay János

Orvosok hősi emlékműve

Az emlékművek közül meg kell említeni *az orvosi hősi emlékművet,* amely 1942-ben készült el. *Horvay* János kitűnő alkotása. Az Üllői-úton, a klinikák és a Ludovika Akadémia között állították fel.

Koroda Miklós

Budapest nyári szobrai.

Országjáró

1943. aug. 20.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM 1802
ORSZÁGOS MAGYAR
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
BUDAPEST XIV, ARÉNA-ÚT 41.

Igen tisztel

Csánky 6" Méltósága m

kért kiadványokat, egynek a

1938, – kivételével. Ez saj

Főtitkár Úr elnézését kér

a Főigazgató Úr nem volt i

tottuk meg. Szívélyesen üd

Horvai János

Márvány síremlékszobor repr.

Kő és Mükő. 1925.

7. sz. 5. l.

Horváth János

Krück I. 576

HUBER JÁNOS
HIRLAPPIZOMÁNYOS
ÉRD

Horvai János

nobrász

r. 1873 Pécs

wód

Krück I. 516. l.

Római faragott Évek II. 20

1904. T. 20.

Nagyvárad (biharm.) (60/1904)

Könyvtemle

Horvay Janos

ivod

Lechkepér

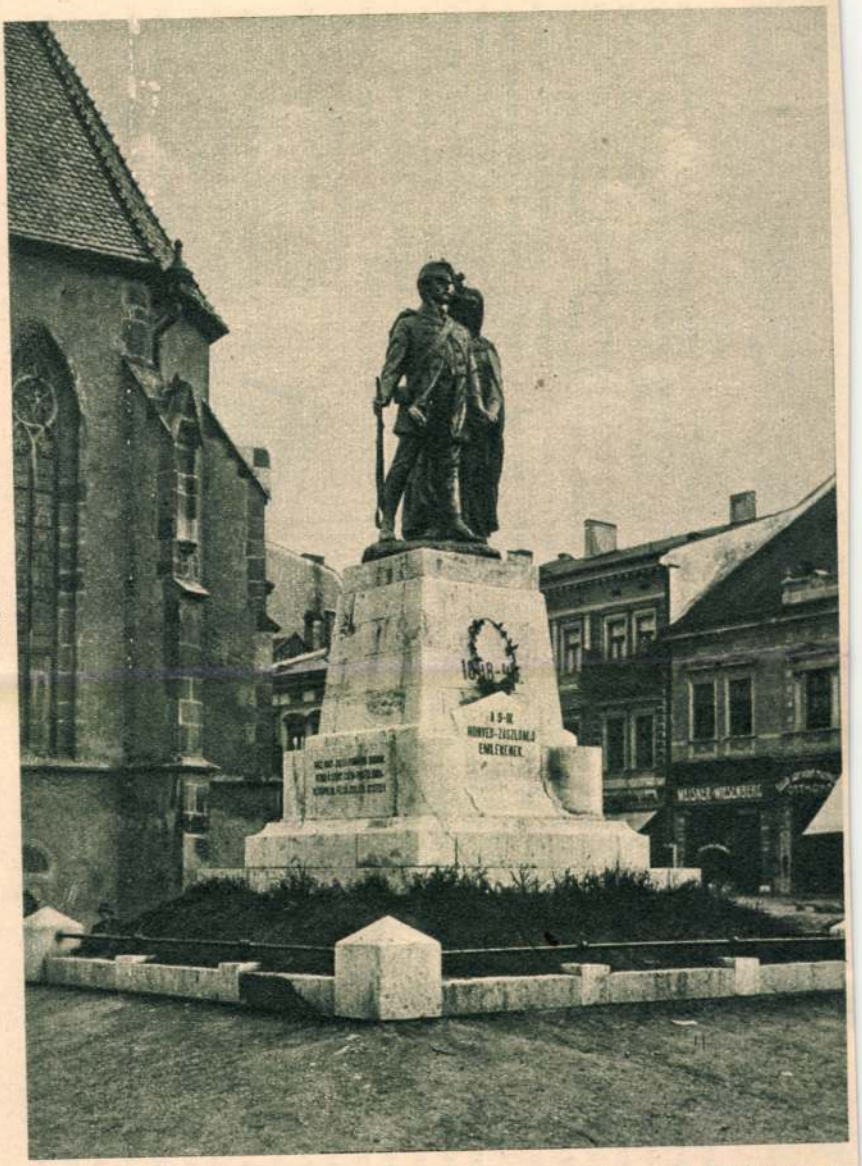

A 48-as honvédek emlékére emelt kassai szobor, melyet a csehek ledöntöttek.

Légrady Ottó dr

Igazságot Magyarországnak!

(Bpes + é n.)

Kolozsvár, a legdicsőbb magyar történelmi emlékek földjének, Erdélynek egykori székvárosa. „Kincses" Kolozsvár a Királyhágón tuli Magyarország politikai és kulturális gócpontja volt évszázadokon keresztül. Már Traianus császár katonái Dácia, a mai Erdély elfoglalásakor egy régi várost találtak itt, Napoca-t, amelynek azonban a honfoglaló magyarok már csak romjait lelték. Az Árpádházi királyok alatt már naggyá fejlődött. A XIV. században valóságos kis állam volt az államban, annyi kiváltsággal halmozták el királyaink ezt a várost. Itt született Corvin Mátyás király 1443-ban. A város a leghevesebb török ostromokat vitézül verte vissza. Kolozsvár a középkorban a vallásszabadság városa; Dávid Ferenc itt hirdeti az uj igét: „Egy az Isten" s az unitáriusoknak azóta is Kolozsvár a Rómájuk. A reformátusoknak és az unitáriusoknak már a XVI. században főiskoláik voltak itt. Itt állitották fel magyar földön a legrégibb nyomdát, 1580-ban. A XIV. századtól kezdve művészek, ötvösök, festők, szobrászok szemelik ki otthonukul a várost. Itt van a legrégibb állandó magyar szinház, az 1821 óta fennálló Nemzeti Szinház. Kolozsvár minden köve magyar kulturáról beszél. Nem volt városunk, amelyben több és szebb emléke állott volna annak a nagyszerü erőfeszitésnek, mellyel a magyar nemzet a nyugati kultura előharcosa igyekezett lenni évszázadokon át Kelet felé. Kolozsvár a nemes elegancia és az arisztokratizmus városa volt. Magyarok laktak itt mindig és magyarok létesitettek itt egyetemet, szinházakat, kórházakat, modern technikai berendezéseket. S Kolozsvárt Trianon Romániának adta. A románok csupán a feliratokat változtatták meg és természetesen kiüzték a tudós magyar tanárokat, orvosokat, szinészeket és a kultura minden más magyar munkását. Felső képünk kincses Kolozsvár látképét mutatja, az alsó a régi kolozsvári magyar egyetem épülete.

Horvay János

Kossuth a magvető,
a bpesti Kossuth szobor
főalakja, repr.

Légrády Otó dr.

Igarságot Magyarország-
nak! (Bpest é. n.)
68. l.

ete à Kr. 3.-
28

LÓS ÖDÖN, BUDAPEST VI
9-71 / TELEFON 130-17

Horvay János.

Művészeink műtermükben. — Horvay János. — Irta Lesskó János. Vasárnapi Ujság, aug. 13.

1911.

A budapesti Kossuth-szoborról — Horvay János műve — írtak a napilapok júl. 21.

1911.

(Művészet 1911. 315. l.)

~~Akademia, M. Tud. VIII. 146.~~

Horváy János

l.

120
277-78

Liber Bp. nobrai

304, 321-22, 327, 41 (304, 305) 352. l. 360. l.
373 l. (többször is) 374. l.
423, 427. l. 423, 427 428, 429. l.
430. l. 441. l.

Horvai János

Erod
z
Liber Kőrepitk

40.1

M. N. Museum VIII. 35.

Délután négy óra tájban műsoron kívüli kegyeletes aktus következett. Az ünneplők elhatározták, hogy kimennek Fráter Lóránt sírjához és a nagy dalköltő hantjait is megkoszorúzzák. A Fráter-család sírboltja nem a temetőben fekszik, hanem a birtokon, belénőve az áldott természet százszínű életébe. Nem véletlen, hogy ez a két gyászünnepség összekapcsolódott. Mindenki tudta, hogy Fráter Lórántnak a maga érdemein kívül még külön Kazinczy-érdemei is voltak, hiszen Fráter Loránt állíttatta fel a saját költségén 1907-ben Horvay János kíváló Kazinczy-mellszobrát és rögzítette meg, mint ahogyan akáccal megrögzítik a homokot, az örök Kazinczy-kultúszt az Érmelléken.

Semlyénen él családos visszavonultságban a dalköltő özvegye, a halkszavú nagyasszony. A Fráter-kúria vendégszerető hajlékában megfordultunk, jóformán valamennyien, akiket kiválogatott a szerencse, hogy a szép ünnepségen megjelenhettünk. Egy napra beköltözött Érsemlyénbe a régi magyar társadalmak mozgalmas élete és valljuk be, nehezen ment a búcsúzás, nehezen engedtünk az ösztökélésnek, hogy kihajtassunk az érmihályfalvai állomásra. Nehezen váltunk meg e barátságos szívektől, Szatmáry Károlytól, a tiszteletes asszonytól, háznépétől és hálásan megőrizzük annak a kézszorításnak emlékét, amely még a miénk volt, amikor a kocsis már nekicserdintett ostorával a lovaknak.

Ligeti Ernő.

Szerkesztői üzenetek

Kéziratot nem adunk vissza. Kérjük előfizetőinket, munkatársainkat, hogy leveleiket és kéziratokat lehetőleg gépírással, de legalább is nagyon gondos, jól olvasható írással küldjék be. Csak felbélyegzett válaszborítékkal ellátott levelekre küldünk levélválaszt.

N. Magda. Versének nagy hibája, hogy túlságosan általános dolgokról beszél *túlságosan* pathetikus, többékevésbbé elkoptatott kifejezésekkel. Hiányzik belőle a közvetlen élmény melegsége és intimitása. Ezért nem közölhetjük. Szivélyes üdvözlet.

P. Vilmos. Köszönjük szíves ránkgondolását, de monológokat nem szoktunk közölni és így ezzel sem teszünk kivételt. Barátsággal köszöntjük.

Hubertné (Gy. N.). Fiacskája miatt való kétségbeesése nemcsak részvétünket ébresztette fel, hanem akaratunkat is arra, hogy jótanácsunkkal a lehetőséghez képest segítségére legyünk. Panasza az, hogy kisfia, aki első gimnázista, nem tud magyarúl írni és nem ismeri sem történelmünket, sem irodalmunkat. Általában terra incognita előtte minden, ami a magyar *multtal* és *jelennel* áll összefüggésben. Nagyon igaza van, amikor ebben a mind általánosabb, szomorú tünetben látja az erdélyi magyar *jövő* egyik legfenyegetőbb veszedelmét. És ennek oka természetesen a mai nem-magyar iskola szellemében rejlik, mely úgyszólván légmentesen elzárja a magyar gyermekeket faji kultúrájuk minden ismeretétől. Abban is igaza van, hogy ezen segíteni kellene és fölteszi a kérdést: hogyan? — Hát ha másként nem lehet, okos és céltudatos *otthoni neveléssel!* Fel kell ébresztenie gyermekében nemzeti öntudatát és büszkeségét, meg kell magyaráznia neki, hogy mekkora szégyen, ha nem ismeri jól anyjának, apjának nyelvét és évezredes életének történetét. Szabad idejében — még ha egyébként legkedvesebb szórakozásaitól is vonja el azt, — tanítania kell fogékony lelkű fiacskáját magyarúl írni és könnyebb, érdekes magyar könyveket kell olvastatnia vele. Beszélgetéseik során rá lehet terelni a szót egy-egy nagy történelmi, irodalmi alakunk életének érdekesebb mozzanataira, lehet érdekes dolgokat mesélni Balassáról, Rákóczíról, Széchenyiről, Kossuthról, Aranyról, Petőfiről, Vörösmartyról, Deák Ferencről, stb. El lehet mesélni a honfoglalást, a régi magyar mondákat, a mohácsi vészt, a kuruc háborúkat, a szabadságharcot és így tovább. Később már a könyvespolchoz is vezetheti és leveheti Arany Toldiját, Petőfi verseit, Jókai, Gárdonyi regényeit. Bizonyára sok gyönyörűséget fog találni bennük. Valószínű, hogy Benedek Elek magávalragadó könnyűséggel megírt *Hazánk történet*-e mellett sem unatkoznék. Azután mesélhet neki a magyarság mai helyzetéről, világos hasonlatokkal közelhozhatja a régi és mai szerepét Európa népei közt, beszélhet neki mai élő irodalmunk alakjairól, az erdélyi írók és költők munkájáról. Persze, mindehhez óvatosan kell hozzányulnia, inkább szórakozásképpen kell a gyermeknek nyújtania, mert az amúgy is agyonterhelt, iskola által végsőkig lekötött gyermeknek nem sok kedve van arra, hogy magánszorgalomból „nem kötelező" tantárgyakat vegyen fel munkaprogrammjába. Higyje el, Önnek is élvezet lesz ez a munka, olyan nemes szórakozás, mely gyermekének helyes fejlődésében és a teljesített magyar kötelesség tudatában nyeri el jutalmát. Ezt talán nem minden szülő tudja megtenni, mert hiszen gyakran maguk a szülők sincsenek birtokában azoknak az ismereteknek, melyekre szükségük lenne ahhoz, hogy gyermeküket oktathassák. De azért sokat tehetnek az ilyenek is. Az Önhöz hasonló lelkes és intelligens magyar úriasszonyokra pedig egyenesen misszió vár ezen a területen. Nem is szabad csak saját gyermekével törődnie, hanem körül kell néznie maga körül, amerre csak megfordul: egy-egy elejtett szó, egy-egy jótanács, pár olcsó magyar ajándékkönyv végtelen szolgálatot tehet. Hiszen Benedek Elek halála óta még csak magyar gyermekújságja sincs Erdélynek s így minden munka a szülőkre és nevelőkre hárul. És ha csak ezer olyan nyitott szemmel látó, lelkes és okos anya lenne Erdélyben, mint Ön: nem aggódnánk elkallódó gyermek-lelkekért. Bármikor szívesen állunk rendelkezésére tanáccsal, útmutatással, esetleg könyvekkel is. — Üzenetünk talán hosszabbra nyúlt a szokottnál, de a téma fontossága így követelte: *a gyermekek lelkében egész fajtánk sorsa, jövője szunnyad!*

B. Erdélyben egyetlen magyarnyelvű tanügyi folyirat van, a *Lőrinczy Ferenc* szerkesztésében megjelenő *A Tanító.* Szíves, bármilyen irányú megkeresését a mi cimünkre küldheti. Üdvözöljük.

Enyedi. Erről már többizben volt szó a mi üzeneteinkben is. Igaza van: sokan vannak, akik a világért sem mondanák, — ha színházbamenetelről van szó, — hogy „Bánk bánba", a „Falu rosszába megyek", hanem csak így: Bánk bánhoz, a Falu rosszához. Az ilyen finomkodókat azonban Melinda vagy Feledi Boriska már régen megelőzték s számukra már csak *Faust* és az *Ördög* maradt. Ezek ugyanis még mindig — agglegények. Bátran lehet tehát mellőzni a nyelvi finomkodást és kényeskedést, mert a nyelv egészséges szelleme nem tűri az ilyesmit. De nem tűri az egészséges erkölcsi gondolkodás sem. — Másik kérdésére nem válaszolhatunk, amíg pontos adatok birtokába nem jutottunk. Kérjük szíves türelmét.

Kezdő poéta. Elégiának bizonyos klasszikus nyugodtsággal megírt, borongó hangulatú költeményeket nevezünk, melyek a síratás, a gyász, a mélabú és emlékeket idézgető merengés érzéseiből születtek. Az Ön verse félig harci induló, félig bordal. Tehát nem elégia, amint címében nevezi. Ha jobban utána nézünk, nem is vers, csak jóakaratú próbálkozás.

Szerkesztésért felel:
CSÁSZÁR KÁROLY

Az érsemlyéni Kazinczy-ünnepségek.

Kazinczy Ferenc anyját Bossányi Zsuzsánnának hívták, leánya volt Bossányi Ferenc Bihar vármegye főnotáriusának. A Bossányiak ősi kuriája a biharmegyei Érsemlyénben állott, ide jött haza Zsuzsánna asszony Abauj vármegyéből, hogy megszülje gyermekét.

A Bossányi kúria még ma is áll. Oszlopos, szép homlokzatú udvarház, jelenleg román ember lakja. Szemben e házzal a nagy udvar másik oldalán, szerényebb, alacsonyszintű lak, amelyet a Bossányiak valaha vendégszobáknak használtak. Ezek egyikében látott napvilágot Kazinczy Ferenc.

Augusztus huszonharmadikán Érsemlyén községbe zarándokoltunk el, hogy szülőházánál tegyük le az emlékezés jeleit, abból az alkalomból, hogy e napon volt száz éve Kazinczy halálának. Nekünk, erdélyi embereknek, úgy tetszett, hogy e kis község csak emberi szándék révén kerülhetett Erdélyhez, annyira más a klimája, levegője, népe, szelleme. Érmellék szelid vidéke belering a magyar rónaságba és akik kocsin jöttek ide Váradról vagy Szatmárról, minduntalan a magyar országhatárba tévedtek. Szőlődombok és kukoricás e vidék tájrajza és azok, akik lakják, egytől-egyig magyarok, román szó e vidéken csak elvétve hallik. Lakósai úgy Magyarországtól, mint tőlünk, hegylakóktól, külön élik életüket és amikor megkérdik: mi újság Erdélyben? szeretnők megismerni a maguk életét! — akkor villan fel agyunkban, hogy a Romániába csatolt magyarság még mindig nem szellemi egység, különböző eltört cserépdarabok csupán.

A kis állomáson, ahol csak a személyvonat áll meg, egy kedves, szapora szavú nagyasszony, Szunnyoghné invitál fogatába bennünket, oldalán a kis Annus unokájával, akinek szembogaránál huncutabb aligha termett mostanság az Érmelléken. Szatmáry Károly tiszteletes úr házánál szállunk meg, ő az ünnepség egyik főrendezője. Hallatlan nagy munkát végezhetett e napokban. Bandérium, dalárda, elszállásolás, emelvényrakás mind az ő vállát nyomta és másnap is percre kellett befejeznie az ünnepi istentiszteletet, hogy kimehessen a vonat elé és üdvözölhesse az érkezőket, mert ha ő ki nem megy, senki őt nem helyettesítheti.

Mi egy nappal hamarább érkeztünk. Tabéry Géza, Perédy György, Kazinczy Irén, a nagy halott egyenesságú leszármazottja — ugyanaz az arcél, vonás, tekintet — és a Fráter kúria egyik bájos ifjú hölgytagja voltunk együtt, bejártuk a Kazinczy-emlék által megszentelt helyeket, a szoba környékét, amelynek virágos kertjét parcellába osztva, egymással vetélkedve munkálták meg a község leányai, fényképeztünk és tünődtünk sokat, meg-megállottunk az elhagyott kúriák előtt, amelyek oly nagy számban szegélyezik a főutcát és mindegyik udvarház a regényes mult és a sivár jelen változásairól regél. Így telt el a délután, amikor berobogott Várad felől Pap Lajosnak, a Szigligeti társaságának titkára vezetésével a teherautó, hozva tíz-tizentöt hatalmas koszorút, amelyeket zseblámpa fényénél a Fráter kúria pincéjében helyeztünk el és a gyöngéd kezek még meg is öntöztek éjszakára.

Másnap reggel valamennyien a korai hívó harangszóra a templomba mentünk, ahol Szatmáry Lajos szőtte be szentbeszédébe Kazinczy Ferenc emlékét. Féltizenegy órakor magyar ruhába öltözött fiatal lányok sorfala között beviharzott a bandérium, utána hosszú kocsisor. Székelyhid, Nagykároly, Érmihályfalva és a környék földbirtokos családai hajtottak be egymás után, majd a budapesti, szatmári, nagyváradi, aradi, temesvári kiküldöttek. A dalárda felcsendülő éneke után *Perédy* György, a Szigligeti társaság alelnök-főtitkára lépett az emelvényre, hogy magasszárnyalású beszéddel tetőzze be azt a nagy munkát, amelyet ennek az országos ünnepélynek megszervezése, nyélbe ütése körül teljesített és mire a zúgó tapsok elültek, azonmód ezer kézzel látott hozzá az ünnepségek további lebonyolításához. Mialatt Perédy György Kazinczynak jelentőségét az anyanyelv védelme és nemzeti szempontokból méltatta, az ünnep másik díszszónoka Kazinczyben az az európai ingeniumot, a nagy humanistát és a haladó eszmék agitátorát ünnepelte. Beszéde nagyvonalú volt, bátor, gondolatokat ébresztő és tettekre serkentő.

Szavalatok és énekszámok. Most *Kéky* Lajos magyar akadémiai tag alakja válik ki a háttérből, a Kisfaludy-Társaság és az Akadémia koszorúját helyezi el nagyhatású beszéd kíséretében. Szavai után a beszédek tempója csökken, az újabb szónokok már csak tömörítve juthatnak szóhoz. A katolikus akadémia nevében *Bitay* Árpád gyulafehérvári teologiai professzor, Kazinczy életművének lelkes kutatója, akinek jelentős érdeme, hogy a románság körében is népszerűsíteni tudta Kazinczy emlékét, helyezi el koszorúját, az Erdélyi Irodalmi Társaság kegyeletes megemlékezését e sorok írója rótta le, a nagykárolyi Kölcsey-egyesület nevében *Tarczinszky* Kázmér, az aradi Kölcsey-egyesület nevében *Szánthó* István, a temesvári Arany János társaságában *Ozoray* Lajos beszéltek, de tolmácsolták külön a nagykőrösi, a szalontai Arany János-egyesületek, a debreceni Csokonai-kör megemlékezését is. A Bossányi kúria omladozó szárnyépülete előtt pedig *Marót* Sándor, a Szigligeti-társaság elnöke beszélt költői vizióban megelevenítve nemzeti, kultúrális fejlődésünk e vezéralakját. Szavai nem voltak hatástalanok és méltó befejezése voltak a nagyarányú kultúrünnepségnek.

A bankett az iskola udvarán, a ponyvák alatt zajlott le. Kétszáz embernek főzött az érmihályfalvai szakács.

Az ünneplő gyülekezet megkoszorúzza Kazinczy Ferenc érsemlyéni szülőházát

SZEMLE

Erdélyi Múzeum-Egyesület vándorgyűlése 1931. aug. 28—30-án Nagyenyeden.

A közhatalom változása óta másodízben tartotta meg vándorgyűlését az Erdélyi Múzeum-Egyesület. Ezúttal Nagyenyed látta vendégül a vándorgyűlés tagjait.

Minden erdélyi magyar városnak van valamije, ami egyénivé teszi. S bár hajdani jelentőségéből mindegyre sokat vesztett — alapjellemét mindegyik megtartotta.

Enyed városát nemes patinájú és értékes mult emeli ki az erdélyi magyar városok közül. Sajátos értékei, egyéni színt adó vonásai vannak.

Természeti javakkal gazdagon megáldott vidék középpontján fekszik s a történet folyamán, válságos időkben gyakran szerepel, mint a magyar önfeláldozás és szenvedés színhelye. Pótolhatatlannak látszó veszteségeit bámulatos életenergiával pótolta s oly sok rettentő porráégetés és elnéptelenítés után mindig talpra állott, s megmaradt a magyar szellemi élet egyik bástyájául. Régi szelleme ma is él, bár lassú pusztulás és elsorvadás fenyegeti.

Valóban lélekemelő volt látnunk a bensőséges vendéglátás keresetlen megnyilatkozásán kívül a vándorgyűléssel kapcsolatos előadásoknak népes látogatottságát. Nyilvánvaló bizonyságául annak, hogy a tudomány szeretete és dédelgetése az enyediek ételeméhez tartozik.

A vándorgyűlés és az előadások a Bethlen-kollégium díszteremben folytak le, hol a nagy fejedelemnek, Mikónak és Körösi Csomának szelleme lengett körül és vigyázó szeme őrködött.

Minderre rámutatott *Boros György* magasszárnyalású *elnöki megnyitójában.* Az üdvözlések után *Kristóf György* mondotta el Kazinczyról szóló *emlékbeszédét,* különösen kiemelvén azokat a vonatkozásokat, melyek Kazinczyt Erdélyhez fűzték.

A következő két napon (aug. 29-én és 30-án) összesen 21 előadást tartottak; a bölcsészeti szakosztály nyolcat, a természettudományi szakosztály hetet, az orvostud. szakosztály hármat és a jogtud. szakosztály hármat. Valamennyi oly kérdést ölelt fel, mely vagy speciálisan erdélyi, vagy pedig közérdekű magyar közművelődési érdekü. Török Zsolt és Szádeczky Gyula *Küküllőmegye és Nagyenyed környékének geológiai alakulásáról,* Bányai János a Székelyföld *fürdőiről* és *Udvarhelymegye iszapfürdőiről,* Bitay Árpád Nagyenyed *16. sz. multjáról* és a gyulafehérvári *Batthyány-könyvtárról,* Elekes Viktor *Gáspár Jánosról,* a magyar népoktatás nevezetes alakjáról, Járai István *Körösi Cs. Sándorról,* mint erdélyi problémákról beszéltek. Általános érdeklődés tárgya volt Balogh Arthur előadása *a kisebbségek nemzetközi védelméről,* Horváth Józsefnek *Indiáról,* Tavaszy Sándornak mélyértékű fejtegetése a *mai filozófiának* és mai embernek egymáshoz való viszonyáról, Császár Károlynak a *helyes magyarságról,* Markos Györgynek *a fertőző betegségekről,* Schmidt Bélának az öregedésről és halálról, Szász Fernecnek *a világegyetemről,* Balogh Ernőnek *az aranyról* és Tusa Gábornak *a bírói védelemről* szóló előadásai.

Bizonyságtevése volt e vándorgyűlés annak, hogy vannak tudománnyal foglalkozó munkásaink és tudományt szerető városaink. Meg-megújuló bizonyságai egyszersmind az Erdélyi Múzeum-Egyesület életképességének.

Figyelő.

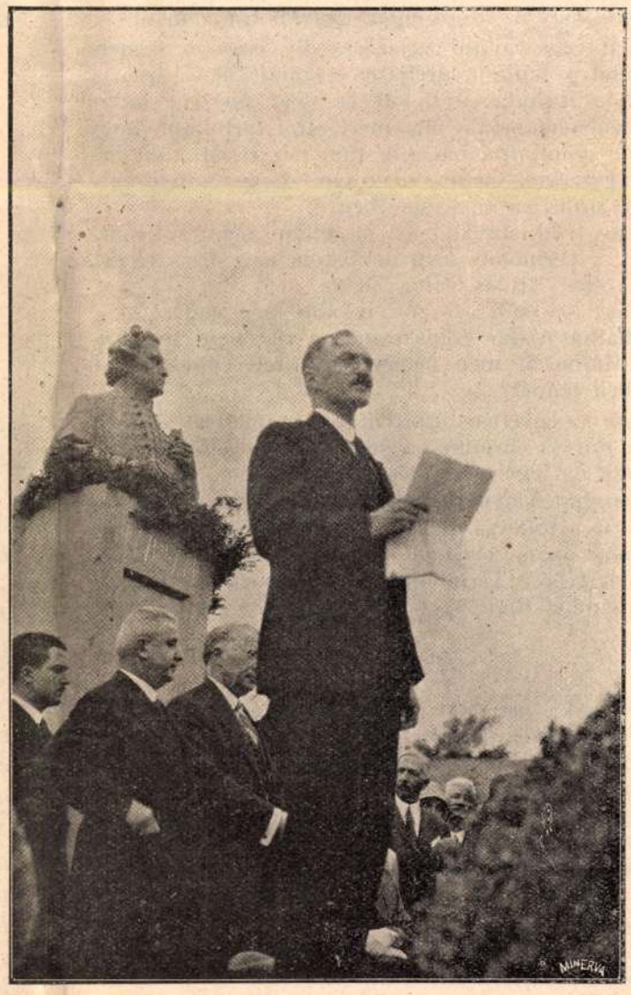

Tabéry Géza ünnepi beszédet mond Kazinczy Ferenc érsemlyéni szobra előtt

az orvos, hogy minden heves izgalom végzetes lehet... Oh! — kiáltott fel, — az a gazember még halálát okozza!...

Ez a kiáltás ismét feltárta előttem, milyen szenvedélyes szeretettel csüng mostoha apámon.

— Láttad őt? — kérdeztem, anélkül, hogy jóformán tudtam volna, mit beszélek.

— Mondtam, hogy itt ment keresztül, — és rámutatott a szőnyeg helyére s arcára kiült a rémület.

— És biztos voltál a felől, hogy a testvére volt?

— Még akkor este megmondta férjem; de ha meg nem mondta volna is, kitaláltam volna a szeméről... Milyen furcsa egy alak! Olyan elütő a két testvér. Jakab, finom, előkelő, nemes lélek... Ede vaskos, esetlen, közönséges, utálatos gazfickó!... Ámde a nézésük ugyanaz...

— Milyen néven lakik Párizsban?

— Nem tudom, felelte — nem is merem szóbahozni. Ha tudná, mit mondtam neked... Különben is, — tette hozzá, — egy nap úgyis csak megtudtad volna. Már régen szerettem volna veled beszélni erről a szomorú titokról, ha mertem volna... Te férfi vagy, és téged nem nyűgöz le a testvéri szeretet. Adj tanácsot, Andor, mitévő legyek?

— Nem értelek, anyám, — válaszoltam.

— Igen, — folytatta, — van rá egy mód: értesíteni kellene a rendőrséget, és le kellene tartóztatni, anélkül, hogy az újságok írnának róla. Férjem nem akarná, tudom, hiszen testvére... De hátha mi csinálnók meg?... Említetted, hogy bejáratos vagy Massol úrhoz, akivel szerencsétlenségünk alkalmával ismerkedtünk meg... Hátha elmennék hozzá és tanácsot kérnék tőle? Oh! — kiáltott fel — akarom, hogy az uram éljen, nagyon szeretem őt!...

Miért vett erőt rajtam egyszerre oly iszonyú félelem arra a gondolatra, hátha végrehatja e szándékát és az öreg vizsgálóbíróhoz fordul, — holott én sem mertem hozzá fordulni nagynéném halála óta, mert attól tartottam, hogy rá talál jönni gyanúmra, ha csak rám néz is. Mi tünt hát fel előttem egyszerre olyan világosan, hogy könyörögni kezdtem férje iránti szeretete nevében.

— Ezt ne tedd, anyám, — mondtam neki, — nincs hozzá jogod... Termonde nem bocsátaná meg ezt a lépést, és igaza is volna. Árulás volna ellene.

— Árulás? — szólt. — Sőt, inkább megmentés!...

— De hátha újabb csapást mérne rá öccse letartóztatása?... Hátha őt még betegebbé teszed éppen azzal, amit érdekében tennél?...

Eltaláltam az egyetlen bizonyító okot, amellyel őt meggyőzhettem. Furcsa iróniája a sorsnak! Lecsillapítottam, rávettem, hogy ne tegyen egy lépést se, — s éppen én vettem rá, akiben éppen most hirtelen szőrnyű föltevés fogamzott meg; — az a föltevés, hogy a bűntény végrehajtója, az eszköz mostoha apám kezében nem lehet más, mint az ő elvetemedett testvére; Termonde Ede és Rochdale egy és ugyanaz a személy. Rettenetes látomány!...

XIV.

Az az éjtszaka, amelyet e beszélgetés után töltöttem, úgy maradt meg az emlékezetemben, mint a leggyötrelmesebb éjtszaka, amelyet valaha is átéltem, — pedig milyen álmatlan éjtszakáim voltak eddig is. Míg körülöttem mindenki csendesen szunnyadott, mint vívódtam egy gondolattal, amely ébren tartott és rágódott a szívemen... Olyan voltam, mint a fogoly aki zárkájának minden zegét-zugát átkutatta, a mennyezetet, a padlót, a falakat és már századszor is belekapaszkodott ablaka vasrácsozatába, és egyszer csak megmozdulni érzi az egyik vasrúdját. Alig mer hinni szerencséjének, őrültként leül a földre a szabadulás puszta gondolatára, amely elméjében megvillan.

(Folyt. köv.)

Süt a nap.

(Csűrös Emilia felvétele)

BIBLIKUS VERS.

— Lucian Blaga. —

A dél egy egyenes. A csend kéken kikerekül.
Röpülések nőnek az égig.
Hangok gyónnak. Megállanak a létezők.
A borjú, mint egy templom kövén,
a tehén testében térdenáll.

Szűzanya, te járod ma is mosolyogva
a testes békáknak való tócsák-pettyezte ösvényt.

Magas és meztelen füvek között
levetkőzteted gyermeked,
s megtanítod, hogy lábraálljon.
Hogyha nagyon rossz,
mákonnyal altatod el őt.

Számodra a világ pecsét
egy még nagyobb titokra téve:
ezért mivelse fárasztod
agyad.
A házban, melynek tálasán ritkák a cserépedények,
napról-napra tűrőn vigyázod
nagyságos sarjad álmát.
Rosszalva nézel
s bosszankodol csupán,
ha az angyalok kijövén vagy benyitván
igen erősen csapkodják az ajtót.

Fordította: *I. Szemlér Ferenc.*

Ligeti E.: Az érzelmeink karnevál-megfejtése

Pásztortűz 1931. szept. 6.

Horváth János

l

55. l
képpel
58 l

Lósy-Schmidt Ede dr.

A Országos Magyar Műszaki Múzeum és a műszaki múzeális gyűjteményügy fejlődése hazánkban. Bp. 1941.

Sopron sz. kir. Varos és Vármegyei
Régészeti Társulat vezetése alatt
álló múzeum múzeológiai
1914-ben IX. 107 – 110.

godtságával, főleg pedig lövéseik pontosságával, békegyakorlatokra emlékeztetett.

Legkiválóbban a tavaszi és nyári hadjárat tiszai és feldunai (VII.) hadtestek tüzérsége szerepelt. A kápolnai, tápióbicskei, nagysallói diadalok, a győri, komáromi, szőnyi véres harcokban e hadtestek tüzérségével találkozunk. Isaszegnél 180 ellenséges löveggel álltak szemben a hovédtüzérek. A tüzérség mindkét oldalon Isaszeget övező kopár hegyhátakon foglalt állást s közel négyszáz ágyú döreje töltötte be a levegőt. Miután a harmadik rohamnál honvédeink a falut elfoglalták, az itt felállított magyar ütegek 4 ellenséges ágyút leszereltek s az ellenséges ütegeket a magaslatok elhagyására kényszerítették, miáltal az ellenséges gyalogság támogatása lehetetlenné vált.

Bayer ezredes vezérkari főnök jelentéséből értesülünk, hogy Nagysallónál tüzéreink kitüntették magukat s a döntés kivívása nagyrészt nekik köszönhető. Nagysallót az első és harmadik hadtest támadta meg, 4000 ember a jobb-, 4000 a balszárnyon, a főerő a középen támadott. Sokáig eredményt elérni nem tudtunk, a jobbszárny háromszoros túlerő ellen küzdött, a tüzérség előtt pedig a lángban álló falu áthatolhatatlan akadály volt. „Végül, nagy erőfeszítések után sikerül egy ütegnek a szikrázó, lángoló gerendákon keresztül hatolni, a kerteken áttörni s így az ellenséget oldalbakapni. Óriási fejetlenség tört ki erre az ellenség soraiban. Az osztrák tüzérség fejvesztetten menekül. A dragonyosok rohamot intéznek ágyuink ellen, de visszaverve, saját gyalogságukat gázolják le. Az egyetlen úton, mely a szőlőhegyre vezetett, ember-ember hátán menekült s ebbe a gomolyagba 18 ágyú okádta pusztító tüzét."

A szőnyi ütközetben szintén emlékezetes és kimagasló tüzérségünk szereplése. A szőnyi sáncokat április 26. és 27-e közötti éjjel támadták meg honvédeink. Hosszú, kemény harc után hajnal felé visszavonult az ellenség, 7 nehéz ágyut és mozsarat hagyva hátra. Reggel a honvédek, 28.000 emberrel, 94 ágyuval, csatarendbe állottak. Az ellenség 54.000 ember, 180 ágyúval, jobbszárnyával Mocsára támaszkodott, a közép a homokbányával szemben lévő magaslaton foglalt állást, a balszárny — a legerősebb és legfontosabb támpont — az ácsi erdőt szállta meg igen nagy erőkkel. E miatt a magyar erők legnagyobb részét szintén itt kellett összpontosítani, úgyszintén a középen. A magyarok balszárnyán így csak 1 zászlóalj, egy huszárszázad és 5 löveg maradt. Hogy az ellenség figyelmét elvonja, tizenkétszeres túlerő ellen kellett balszárnyunknak támadnia. A támadást az 5 ágyú hajtotta végre és pedig úgy, hogy egymástól 300 lépésnyi távolságra, az erősen hullámos és fedett terepen a lehetőséghez mérten megközelítve az ellenséget, gyors és erélyes tüzet, nyitott meg. Az ellenség mindegyik löveget egy-egy ütegnek tartva, nagy erőt vont össze s erősen tüzelve, lassan előrenyomult. Az 5 ágyú mindaddig visszavonult, mígnem az ellenség mind hevesebben folytatva előnyomulását, a nehéz ágyuk tüzébe került s igen nagy veszteségeket szenvedve, sietve hátrált. Az 5 löveg előbb említett módon megint előnyomult s oly ügyesen mozgott, hogy az ellenség erejüket fel nem ismerte s Mocsa mögé egy félmértföldnyire visszavonult. Sőt, mi több, két ágyunak sikerült egy század gránátost fegyverletételre kényszeríteni. Ugyszintén az ácsi erdőben sikerült tüzéreinknek hat órai nehéz tűzharc után a számbelileg kétszer oly erős osztrák tüzéreket visszavonulásra kényszeríteni.

Sajnos, hogy éppen az a két ütközet, hol tüzérségünk talán a legnagyobb arányszámban volt képviselve: a szőnyi és temesvári, tüzéreinkre nézve balszerencsével járt. Szőnynél helytelen intézkedés következtében közel 100 löveg nem vesz részt az ütközetben s így Hauslaub osztrák ezredes hatalmas tüzérségi túlerejével visszavonulásra készteti lövegeinket. De még itt is tudunk emlékezetest feljegyezni. Szijártó főhadnagy félütegével 36 órán keresztül védte ötszörös túlerő ellen az újszegedi hidfőt.

A temesvári ütközet, a lövegszámokat tekintve, egyike a legnagyobbaknak. Az erők körülbelül egyformák. 120 löveg mindkét oldalon. Sajnos, ez az ütközet, mely szerencsétlen kimenetelével a világosi katasztrófa közvetlen előidézőjének tekinthető, már nem volt alkalmas arra, hogy tüzéreinknek újabb dicsőséget szerezzen. Az előzményeket itt nem említem. Elég megjegyeznünk azt, hogy az első nagy hiba tüzérségünk felállításában rejlett. Hosszú arcvonalra feldarabolva, szerves összefüggés nélkül, tüzösszpontosítás hiányában nagy hatást elérni természetszerűleg nem tudtak. Megfelelő tüzértartalékról nem gondoskodtak s így, midőn az osztrákok ütegeiket összpontosítva, a középre vetették, e ponton hatalmas túlerőben lévén, könnyűszerrel szorították vissza lövegvonalunkat. A bajt betetőzte még a fellépő lőszerhiány is.

Általában tüzérségünk esetleges hiányait tekintve, leggyakrabban a lőszerutánpótlásban találunk fennakadást. Így a VIII. hadtest a komáromi ütközetben azért nem vesz részt, mert lőszere még április 7-én kifogyott. Ugyszintén a komáromi ütközetben a jobbszárnyüteg lőszere kifogy, úgy hogy csak 3 löveg tud tüzelni. Pedig lőszer elég állott rendelkezésre, hiszen egyedül Nagyváradon 25.000 métermázsa volt felraktározva, de az utánszállítás sokszor igen sok kivánnivalót hagyott hátra. Igaz, hogy mindez a rossz útviszonyokkal, a mozgóharccal nemcsak magyarázható, de menthető is.

Az eddig mondottakból, ha hiányosan is, de képet nyerhettünk arról a munkáról, mely 1848-ban a honvédtüzérséget úgyszólván a semmiből megalkotta, arról a tudásról, rátermettségről és hősiességről, melylyel azt tüzéreink harcba vitték és végül arról az érdemről, mely tüzéreinket a szabadságharc alatti szereplésükért megilleti. Ha az adatok nem is beszélnének, ha nem is tudnók és nem ismernők a szabadságharc vezéreinek véleményét a honvédtüzérségről, úgy ellenfeleink tábornokai és történetírói bizonyítanák annak értékét. Láttuk, hogy az orosz tisztek csak nehezen akarták elhinni, hogy nem francia és angol veteránok, hanem sokszor csak pár hónapos újoncok kezelik a magyar lövegeket. Báró Osten-Korff emlékirataiban részletesen megemlékezik s a legnagyobb dicséret hangján beszél honvédtüzéreinkről. Gyron tábornok, a 4. kaukázusi lovas hadosztály parancsnoka, a váci ütközetben csodálkozva kiáltott fel, tüzéreink munkáját látva: „Ezektől az emberektől mi is tanulhatunk.' De még az osztrák írók is, mint Ramming stb., akaratlanul is elismerik a honvédtüzérség kiválóságát. Bem tábornokunk, ki a varsói tüzérakadémia tanára volt, rajongott tüzérségünkért.

A történelem a legjobb oktatómester; a nagy tettek követésre, a hibák okulásra intenek. S a történelem igen gyakran ismétli meg önmagát. Meglehet, rövidesen átéljük azt a korszakot, mikor az akkorihoz nagyon is hasonló körülmenyek hasonló vagy még fokozottabb erőpróbára teszik tüzérségünket.

Forrásmunkák:

H. Müller: Die Entwicklung der Feld-Artillerie, Berlin, 1873.

Decker: Die Artillerie für alle Waffen, Berlin, 1816.

A. Dolacsek: Geschichte der k. k. Artillerie.

Smola: Taschenbuch für k. k. ö. Art.-Offiziere. Wien, 1831.

Kriegsarchiv különböző füzetei. 1865—67. évf.

Görgei: Mein Leben und Wirken in Ungarn, Leipzig, 1852.

Lopinski: Feldzug der ungarischen Hauptarmee Hamburg, 1850.

Windisch-Graetz: Winter-Feldzug, Wien. 1852.

Ramming: Sommer-Feldzug, Pest, 1851.

Olchváry: A magyar függetlenségi harc. Szabadka, 1902.

B. J.: Magyarország 1848/49. évi függetlenségi harcának katonai története.

Rüstow: Az 1848/49. hadjárat története.

1924. III. évf.

„Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért...“

1924 május 25-én ismét ünnep volt a Ludovikán: *a névtelen hősök emlékművének leleplezése.* Igazi ünnepre szánt vasárnap délelőtt volt, az előtér akácfái fehér virágözöntől terhelten pompáztak, a tavaszi nap bőven ontotta meleg, fehér fényét, mintha minden áldását ép ezen a napon akarta volna magából kiárasztani és az ünneplő város tornyaiból lassú harangszó hullámait, mint valami bársonyos takarókat, teregette szét a langyos tavaszi szél . . .

Katonák, polgárok gyültek össze ünnepi köntösben a Ludovika öreg falai elé, hogy megtiszteljék a hazáért elesett sok százezernyi magyar katona emlékét, hogy felavassák a magyar fájdalom egyik új szimbólumát . . .

Ó mily nehéz volt a tavasz buja pompájában, az örökélet e zengő kórusában — a halálra gondolni! A hősi halálra, mely mint valami óriás magvető sétált egykor Galicia lankáiról a lengyel mezőkre, a szerb hegyektől a Piave partjára és vért, drága magyar vért vetett az idegen ugarba.

Nem is tudjuk kik, nem is tudjuk hányan szóródtak szét a szent tusákon és maradtak örökre távol a magyar hazától. Csak azt tudjuk, hogy voltak, nagyon sokan voltak . . . testvérek, katonák, magyarok, kiknek nevét már rég lemosta az eső a nyírfa keresztekről és sírjuk felett is kizöldült a fű és újra békés mező lett az ádáz csatatér . . .

A névtelen hősök emlékművének leleplezése 1924 május 25-én.

Tavasszal nehéz az elmulásra gondolni, de még nehezebb belenyugodni a sok százezer magyar testvér halálába, kik nem azért harcoltak, amink ma van s nem azért haltak meg, hogy keserű könnyekkel gyászoljuk őket. Ők a nagy, boldog hazáért mentek a harcba és büszkén haltak meg. Mert katonák és magyarok voltak!

Illik-e hát őket gyászolni? Nem! Szabad-e nekünk a véges halál gondolatába belenyugodnunk? Nem! Lehet-e nekünk a magyar haza feltámadásában *nem hinnünk?* Lehet, . . . de akkor tépjük ki magunkból a szivet, mit magyarrá szült anyánk, verjük ki szemeinket, mik a négy folyó és hármas halom országában valaha boldogságot is láttak és öntsünk ólmot füleinkbe, miket szünetlenül ostromol a hősi halált halt bajtársak halálhörgése . . . Igen, lehet nem hinni, . . . lehet a mindennapi kenyérért gyáva rabszolgává, önző érdekekért árulóvá lenni, lehet nem hinni, lehet felejteni, megalkudni, elaljasodni, — de magyar katonának hit nélkül maradni nem lehet soha!

S ez az ünnep itt ezen a napon nem a gyász, hanem a hit ünnepe volt. A hité, hogy lesz még másként is, lesz még jobban is, . . . annak a hite hogy „Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért“.

Nincs semmi másunk, csak ez a hit . . . Mit adnánk mást a mi névtelen hőseinknek? Csak ezt a hitet adhatjuk nekik, mely mint friss virág a sírjaikon hirdeti szeretetünket és emlékezetünket, mely mint soha ki nem alvó örök mécses fényeskedik nekik a halál birodalmában, mutatván az utat, melyen majd mi is megtérünk hozzájuk, hirdetvén e hit győzedelmét, hogy az ő áldozatuk *nem volt hiábavaló,* nem hiába haltak meg idegen csatatereken, névtelenül. Mert él még a magyarok Istene, ki nekünk igazságot teszen!

És mi nem is akarunk mást, *csak igazságot,* csak azt, hogy a hazáért hozott áldozatok ne legyenek immár mindig hiábavalók, hogy legyen ismét gyász nélkül való ünnepnapja is, ennek a szerencsétlen, tehetetlen csonkká amputált országnak . . .

Sok időt töltöttem ebben a temetőben, itt nyugodtan átadhattam magamat gondolataimnak.

Egy napon, amikor a gondozatlan, csendes sírok között bolyongtam lehajtott fejjel, megcsapott a szél, mely az Erdős Kárpátokban született. Megremegtem, lelkemen valami mondhatatlan félelem suhant át.

Késő délután haza akartam menni; a kis falu korcsmájának egyetlen vendégszobáját neveztem otthonomnak, amikor a temető bejáratánál gyászruhás, lefátyolozott asszonyt láttam meg. Nem tudtam elképzelni, mit akarhat egy idegen úri asszony ezek között a jeltelen, névtelen fejfák között. Maradtam még, — vártam.

Lassú, de határozott léptekkel tartott a gyászruhás asszony egy sír felé, karjában hatalmas fehérorgonacsokorral. Egy sír előtt megállt, felhajtotta fátyolát. Gyönyörű fehér arca volt, a rajta honoló bánat még szebbé tette és csodás aranyszőke haja. Az orgonákba temette szomorú arcát, kék szemeit könnyek futották el. Letette a csokrot a sírra, letérdepelt s imádkozott. Egy óráig sírt talán, egy óráig imádkozott, aztán lassan felállt, látszott arcán, mily nehezen válik meg a sírtól, megtörülte szemeit, lehajtotta fátyolát s ment kifelé a temetőből. Közben leszállt az alkonyat s a gyászruhás asszony finom alakja lassan eltünt a névtelen sírok között az alkonyszürkületben.

Az Erdős Kárpátokból jövő szél még jobban megremegtetett, siettem hazafelé.

Érdeklődtem a gyászruhás asszony felől, de nem sokat tudtam meg. A tótok csak annyit tudtak, hogy minden évben eljön öt év óta s mindig akkor, amikor a tisztelendő úr kertjében virágzanak a fehérorgonák. Autója megáll a falu végén, ő kimegy a temetőbe s aztán visszatérve autójába, távozik.

*

Ma megcsapott megint a szél, az a szél, mely az Erdős Kárpátokban születik s melynek jöttére a jámbor tótok buzgón hányják a keresztet. Ma megint megcsapott az a szél, pedig milyen messze vagyok attól a kis tót falutól. Jöttére megremegett a lelkem s valami titokzatosat sejtő félelem nehezedett rá és valami mondhatatlan szomorúság lett úrrá rajtam. Eszembe jutott a temető, eszembe jutottak a durva, névtelen fakeresztek, eszembe jutott egy gyászruhás, bánatos asszony. Arra gondoltam, hogy regényt irok, arról az asszonyról, arról a temetőről, azokról a névtelen fejfákról. Mást határoztam, mert minő profán dolog lenne valótlant mesélni, érzéseket festeni szines, de mégis érzéketlen szavakkal, szóvirágokkal.

... És a szél, mely az Erdős Kárpátokban született, csak mesél titokzatos, érthetetlen nyelven. Vajjon miről mesél, vajjon mit jósol?...

Uj magyar fájdalom

Irta: Panyigay Sándor III. évf. akadémikus

Fejedbe szállt a bor?... Testvér,
Még töltsünk a kupába,
Hogy ne járjon itt a lelkünk?
Vagy elég volt már mára?

Csak tölts! Csak tölts, amíg kicsordul szélén
Az ital, ez az élő-halónak öntött szánalom,
Hogy elfelejtsem azt a földet, honnét származom,
Hogy letagadjam imádságos anyám...
— Oh ezerszer fájó gyötrelem! —
De miért emlékezem, hisz nem szerethetem...

Csak tölts! Csak tölts! Hiszen tort ülök.
Egy kis falut temetek, szalmafedeles házakat,
Dülöngő kéményen kelepelő gólya-párt...
Aztán egy lankás dombot,
Amin keresztül húz egy kis patak;
Melyben többé erős, magyar fiuk nem játszanak.

Csak tölts! Hisz kell, hogy mámoros legyek,
Mit szólna hozzá a ringó kalászú Alföld,
A széles rónán régi meséket csobogó Tisza,
A fenyvesekkel borított Kárpát,
Áldott, szép, nagy, vérrel borított hegyek,
Hogy egy magyar józan eszével ezt sokáig bírja?

Csak tölts! Csak tölts... Vigyázz pajtás... vigyázz...
Már álmodom, vigyázz, hogy álmom el ne tépjék...
Már alig tudok beszélni... Haj! Nehéz a fejem...
Látok valamit... Messze.. elönt valami... szépség...
Fekete köd száll szerte-széjjel.
Mesélni kezd az álom — kincses magyar éjjel:
Az ég meghasadt,
És mint a tépett sebből a vérpatak,
Kitódult az ég kapuján át
Csaba királyfi ködserege,
Álomtáltoson szálltak felém,
S ahogy a táltosok patkója a tejútra hágott,
Csillagok szakadtak le az útról elém.
Az az ő lelkük; az ős daliáké...
És mindegyiknek lelke homlokukra szállott...
Száguldott a sok kacagányos alak.
Szablyájuk kezükben meg-megvillogott
S lent a földön Przemysl mellett...
A Piave partján... Verdun környékén...
Mazuri tavaknál... Sabác alatt
Megtört a föld, s mint izzó kráter mélyéből,
Kilépett egy új, nagy sereg;
Féllábú,... félkarú... tépett emberek.
Egyik kezében kardnak csonka vége,
Másiknak puska, rajt véres szurony,
De mindegyiknek ajkán halálordítás
Bélyege s a bosszúnak lelke;
Új magyar fájdalom...
Csaba királyfi álomserege
Leszállt az égből,
És megölelte az új testvéreket;
S most, most együtt szállnak tova,
Hogy felkeressék az elfelejtett
Magyar Végeket...

S lesz még ilyen ünnep, mert erős a mi hitünk! *„Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért . . .“*

*

Az ünnepség délelőtt 10 órakor kezdődött. Megjelentek a Kormányzó úr Ő Főméltósága és József királyi herceg, *Bethlen István* gróf miniszterelnök, a nemzetgyülés képviselői, a tábornoki kar, élén *vitéz Nagy Pál* gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnokával és *gróf Csáky Károly* honvédelmi miniszterrel, egyházi és polgári méltóságok, a honvédség hivatalos küldöttségei, törzs- és főtisztek nagy számban, iskolák, intézetek képviselői és a meghívott közönség.

A kormányzó megérkezve ellépett az akadémia főbejáratánál felállított díszszázadok előtt, majd megadta az engedélyt a szobor leleplezésére, mit eddig 10 akadémikus takart el régi honvéd zászlókkal. Ezt a jelenetet dísztűz és tiszteletadás követte s míg az akadémia parkjában 24 ágyúlövés dördült el, különböző testületek és intézetek megkoszorúzták az emlékművet.

A Ludovika Akadémia énekkara *„Boldogasszony anyánk“* régi magyar énekkel vezette be a tulajdonképeni ünnepet. *Gróf Csáky Károly* honvédelmi miniszter és a székesfőváros polgármesterének ünnepi beszéde után *Pekár Gyula* a szoborbizottság nevében átadta a szobrot a Ludovika Akadémia parancsnokának. *Révy Kálmán* tábornok, a Ludovika Akadémia parancsnoka rövid beszédben átvette a szobrot. Ezután a Ludovika Akadémia énekkara előadta a *„Névtelen hősök ébredjetek“* című költeményt. Az ének elhangzása után a Kormányzó a szoborhoz lépett, ott cerclet tartott, mely alkalommal bemutatták neki *Horvay János* szobrászművészt, az emlékmű alkotóját.

Az ünnepséget a kivonult csapatok díszmenete zárta be. *R. J.*

(Bihacsy György III. évf. akadémikus rajza)

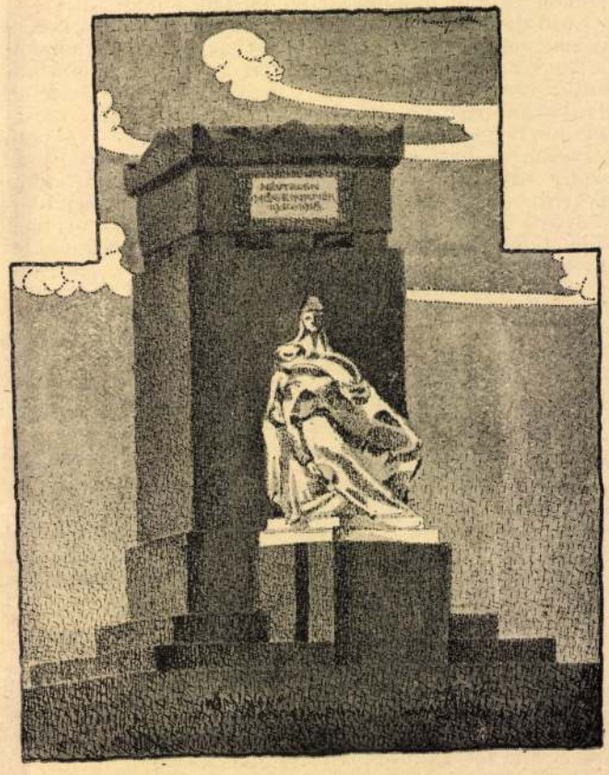

Horvay János: A névtelen hősök emlékműve.

Éjfél

Irta: Vutskits Viktor III. évf. akadémikus

Szúette butor, ha sikoltva reccsen
S a sápadt gyertya lángja fellobog,
Figyelj fel s tudd meg, kinnt az éjszakába
Kisértni járnak a halott kurucok.

Rőt lámpafénynél ódon cinteremben
Vivátra ütődnek az ónozott kupák
S a havashajú hadnagy szava reccsen:
Hej! mások isszák már Tokaj borát.

Földabroszt néznek némán a vezérek,
Itt jártak hajdan... ott állott a vár...
S egy fakó sávnál némán összenéznek:
Ez lenne hát az új magyar határ?

Nézik... csak nézik... kezük lehanyatlik:
A Nagyságos Úr hát még most sem pihen?
Idegen földjét járta mindhalálig
S most csehek járnak ... ott... s Eperjesen.

Jobb néki így, a szégyenünk ne tudja,
Aludjon békén, így jobban vagyon,
Minek zokogjon most is még a lelke,
Hogy vérezünk, hogy szenvedünk... nagyon.

Kiisszák némán, csendben a kupákat.
Vivátot nem mond senki, csak zokog
És hazamennek halkan, virradóra
A könnyes szemű, halott kurucok.

Emlék

Irta: Wallentinyi László III. évf. akadémikus

Az Erdős Kárpátokban néha verőfényes tavaszi napokon hideg szél támad s szalad le a völgyekbe. Mintha gonosz fantóm ülne láthatatlanul rajta. Jöttére a friss tavaszi virágok ijedten húzzák össze apró szirmaikat, a fű szorosan lapul a földhöz, az emberek lelkére valami titokzatosat sejtő félelem, valami mondhatatlan szomorúság nehezedik rá. A kikeleti újjászületésben a szél őszi, sárguló levelek illatát hordja.

A jámbor tótok keresztet vetnek, ha jő s azt beszélik, hogy 914-ben jött először s azóta mindig megjön.

*

Testileg-lelkileg fáradtan, csalódva s kiábrándulva az emberekből jártam az elhagyatottabb, csendes vidékeket. Az elmult tavasszal az Erdős Kárpátok egyik kiszélesedő völgyének kis tót falujába vetődtem. Május volt, a fehér orgonák nyílásának ideje. A kedves paplakot övező kertben virágoztak a fehér orgonák.

A falu északi oldalán volt a temető, benne egyszerű, durván faragott fakeresztek százai, melyekről a feliratokat régen elmosták a viharok, zivatarok.

A parasztoktól tudtam meg, hogy a falu környéke 1914-ben nagy csaták színhelye volt. Sok vér folyt itt el s az a sok egyszerű fakereszt megannyi magyar hős fejfája.

Lyka K.

Cegléd Kossuthja

Kossuth-szobrot mintázni kemény s eddig meg nem oldott föladat. A negyvennyolcas időknek egyetlen nagysága sem eszményesült meg a köztudatban annyira, mint Kossuth. Szinte testetlen fogalommá lett, holott alig néhány éve még élt és munkálkodott. Ma pedig egészen a legendáé, mintha messzi századok fátyla burkolná alakját. Azon a ködön át heroikus tüzek villannak felénk, hallunk harsogó szózatokat, amelyek tűzbe vezénylik az ezredeket, hallunk rapszódiákat, ragyogó mondatokat. Kossuth, az ember, egészen elmosódik, csak a nagy magyar patrióta típusa maradt meg belőle. Jellemző, hogy életírói csak gyönyörü és hazafias mondatokat írnak róla, intim adomák nem maradtak ránk. Kiemelték őt a napi életből, mintha sohasem élt volna ezen a földön, hanem csak megjelent trombitaharsogás, fegyvercsörrenés közepette, mint Csaba vezér valamely testetlen hőse s aztán ismét eltünt, mihelyt a fegyverzörej elmult. Kossuth Lajos fogalommá lett, a lángoló magyar hazaszeret abstrakciójává. Így él a magyar nép tudatában, így lelkesít pusztán annak az ideának révén, amelyet neve takar. Hogyan közelítse meg a súlyos bronzzal és márvánnyal dolgozó szobrász ezt a dicsőséges fantómot?

Ha pedig eltér a köztudatban élő ideáltól, ha pontosan elolvassa az egykoru följegyzéseket, a hirlapi cikkeket, a kortársak kritikai jegyzeteit s ezeknek az adatoknak nyomán alkotja meg elméjében Kossuth képét, úgy ezt a képet a magyar nép nem fogadja el igaznak, mert már megalkotta magának egyszer az ő Kossuthját, még pedig a saját képére és hasonlatosságára. Vitázni itt nem lehet. Vagy el kell fogadni a történelmi kritika Kossuthját, vagy a nép Kossuth-ideálját. A magyar szobrászok az utóbbi típus felé hajlanak. És ez a típus a maga elvontságában szinte ellentmond a plasztikai kifejezésnek. A lelkesítő Kossuth, mihelyt nem könyvben olvassuk beszédét, hanem csak látjuk, hogy beszél, leggyakrabban csak gesztikuláló előadó művészszé válik. Látjuk karjának széles mozdulatát, tekintete tüzét, mindazt, amiről oly sok szép sort írtak már.

Választási képek Az Uj Idők fényképe
Jelentések a választási harctérről

De ha plasztikai munkával állunk szemközt, nem az a döntő, hogy eszünkbe jusson Kossuth összegyűjtött beszédeinek ez vagy az a fejezete, hanem a döntő az, hogy valamely plasztikai erős hatás fogjon el minket s ragadjon magával. És a nagy plasztikai hatások alig érvényesülhetnek egy alaknál, amely hús és vér nélkül él a köztudatban, mint valamely diadalmas szózat. Hiába iparkodnak a szobrászok nagy fáradsággal jellemezni hősüket s korát. E minden plasztikának ellentmondó művészietlen öltözet tönkretesz mindent. Sivár, üres és merev az attila, a pantalló, a csizma. S az arcnál újra meg van kötve a kezük. Kossuthról sok metszet és rajz maradt ránk, mindegyik idealizált. Legkevésbbé sem lehetünk hálásak a kor festőinek és metszőinek, hogy szépítőszereikkel szinte asszonyiasan preparálták e nagy ember arcát. S ehhez az ügyetlenül kendőzött archoz szokott hozzá a köztudat. Ha most akad szobrász, aki másmilyennek formálja: menten rámondják, hogy nem hasonlít.

Mégis van bátorságuk a magyar szobrászoknak e probléma megoldását kierőszakolni. Valóban önfeláldozó egy törekvés. A festők bizonyára könnyebben boldogulnának vele, mert a festőnek nem kell sohasem olyan kézzelfoghatót adnia, mint a szobrásznak. Cegléd város fölhivására sok szobrász mintázta meg Kossuthot, egy pályázat meddő maradt, most itt van a másik, amelynek eredménye az, hogy a pályabírák Horvai Jánosnak juttatták az első, Telcs Edének a második díjat.

Valamennyi pályamű piedesztálra állítja Kossuthot, lenn a lépcsőfokokon több-kevesebb mellékalak magyarázza a főalakot. Az összefüggés ezek közt s a főalak közt többnyire laza, már tudniillik plasztikai szempontból. Valamenyi Kossuth, egynek kivételével, széles gesztussal beszél. És az összes pályázók nagy buzgalommal igyekeztek a művészietlen ruhát kissé plasztikailag is elfogadhatóvá tenni. Az „Olga II." jeligés mű szerzője azzal is egységesebbé iparkodott formálni művét, hogy a mellékalakokat mint domormüveket olvasztja ki a piedesztál kőtömbjéből. Az „Érc és kő" jeligéjü munkán kissé ki van gombolva az attila, hogy legalább némi változatosság kerüljön a merevre szabott ruhába. Vihar és mozgalom kerül az „Előre II." jeligéjü mű piedesztálja köré, a törekvés itt nyilvánvalón az, hogy a néző kapjon valamit a negyvennyolcas idők zivatarából is. Talán kissé túlzsúfolt lett ez a csoport. Magát Kossuth alakját valamennyi munkán a lelkesedés és lelkesítés láza tüzeli. Legerősebben Telcs munkáján, amelyen a lobogó mente erős vonalakkal hangsúlyozza a temperamentumos mozdulatot. Horvai művén, amelynek gesztusa Telcséhez hasonlít, még bizonyára szükséges lesz némely változtatás: a bal kar kissé kényszeredett, a jobb láb még merev, a fej még kicsiny. Egyebekben a szerző ügyesen elkerülte a túlzásokat. Két mellékalakja közül a búcsuzó honvéd hirtelen mozdulata jólesőn bizonyítja Horvai tehetségét. Plasztikailag legegységesebb s legbefejezettebb Telcs munkája. Csak az áldatlan ruha zavarja itt is a széles és temperamentumos előadást.

A nehéz problémát ez a pályázat seni oldotta meg. Nem is hisszük, hogy egyhamar olyan Kossuth-szobrot kapjunk, amely reveláció-számba mehetne. A tárgy maga oly kevéssé plasztikai, hogy dacol a legerősebb tehetségekkel is.

Lyka Károly

Uj Idők 1901. VII. 42. n

ıcz Gyula
Arad

Pekár Gyula
Somlyó-Vásárhely

Sándor Pál
Budapest, V. kerület

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐK

értett, mint kevesen. Nem kisebb ellenfelet választott magának, mint a hatalmas Bismarckot. Évtizedeken át vívott ádáz parlamenti csatákat a vaskancellárral, melyek révén óriás népszerüségre tett szett.

A komoly tudós, ki Norvégia fjordjain tanulmányozta a borzadalmas leprát, Szilériában a pusztító éhségtifuszt, ki sejtkórtanában új alapokra fektette az orvostudományt, csak a tudósok szűk körében volt ismeretes.

A merész politikus, ki szembeszállt egy politikai óriással, ki a forrongó tömegbe beledobta a kulturharc jelszavát, magával ragadta az emberek millióit.

Népszerűségével együtt nőtt nagy ellenfelének a gyülölete. A szókimondó, szabadelvü, hajthatatlan politikus sok keserü órát szerzett az erőszakos Bismarcknak, politikai szereplésének egész ideje alatt.

Ennek az időnek az elejéről, amikor a későbbi kancellár és herceg még csak egyszerü Herr von Bismarck volt és szimpla miniszter, való az a híres párbajügy, mely világszerte nagy derültséget keltett.

A schleswig holsteini kérdés tárgyalása alkalmával történt, hogy Virchow hevesen nekiment beszédében Bismarcknak. A különben nyugodtvérü Bismarckot e kemény szavak annyira kihozták béketüréséből, hogy nyomban elküldte segédeit Virchownak. Hogy a párbajból nem lett semmi, az sem Virchowon, hanem Bismarckon mult. Mint kihívott félnek joga volt Virchownak a fegyverben válogatni. És Virchow élt is ezzel a jogával. A maga fegyvertárából válogatta ki a fegyvereket a bajvíváshoz. Nem kardot, sem pisztolyt, hanem — trichinás kolbászt.

Épp abban az időben tanulmányozta a trichinának, ennek a veszedelmes élősködőnek az élete módját és az emberi szervezetre való pusztító erejét. Azt proponálta tehát a segédeknek, hogy készíttessenek két kolbászt, egyiket trichinás húsból, a másikat egészséges húsból. A párbajfelek aztán válogassanak bennük. Akinek a trichinás kolbász jut, az sokkal biztosabban halál fia, mintha az ellenfél kardja összekaszabolja vagy golyója keresztüljárja.

Papp Zoltán dr.
Tiszalök

És a bátor Bismarck, ki nem ijedt meg kardtól, a trichinás duellumtól megrettent.

Mint a politikában, a tudományban is a legkiválóbbakkal mérte össze fegyverét Virchow.

Rokitansky, Lombroso, Koch és még igen sokan a hirneves tudósok közül érezték erős kritikájának hatalmas súlyát. Tudós társaival folytatott tudományos harcaiban mindig ő maradt a győztes.

Rokitansky, a híres bécsi iskolának egyik legkiválóbbja, a kórbonctannak hajdan nagymestere, kénytelen volt vezetőszerepét átengedni Virchownak. Lombrosonak a született gonosztevőkről szóló elméletének kártyavárát halomra döntötte Virchow. És az első aki kimutatta, hogy Kochnak tüdőbajt gyógyító szere: a tuberkulin egy veszedelmes portéka, az Virchow volt.

De nemcsak harcolt és rombolt, hanem épített és alkotott is. Nemcsak megdöntötte a tarthatatlan elméleteket, hanem meggyőzőbbeket is állított föl helyükbe.

Du Bois Reymond, kivel együtt hallgatták mesterüket, a nagy tudományu Johannes Müllert, a következőképpen jellemezte Virchowot:

Egy férfi, ki beláthatatlan mezőn kifogyhatatlan termékenységgel és fáradhatatlan munkaerővel alkot, kutat, megállapít, helyesbít, ellenőriz és összefoglal. Egy férfi, kinek a neve számtalan észleléshez, kisérlethez, elméleti gondolathoz van kötve és az egész világon, mint egy úttörő és átalakító és amellett fölépítő és rendező feje ismeretes.

Amilyennek jellemezte évekkel ezelőtt hírneves tudóstársa, olyan Virchow még ma is. Magas kora nem lankasztotta munkakedvét és nem csökkentette tetterejét. Laboratoriumában most is napestig dolgozik. A berlini orvostársaság üléseit ma is a legnagyobb figyelemmel vezeti és alig van kérdés, melyre meg ne tenné mértékadó megjegyzéseit. Etnologiai, antropologiai és arheológiai kutatásai érdekében most sem riad vissza hosszu, fáradtságos utazásoktól. Szóval óriás szellemi tevékenységet fejt ki még most is ez a csodálatos alkotásu agyvelő, amilyet csak egyszer produkál egy század.

e. s.

Horvay János

Petőfi Sándor emléke
a szegedi nemzeti
emlékcsarnokban
tentitol
Repr

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1930. 12. n. 19. l.

Magyar Futár 1943 ápr. 7

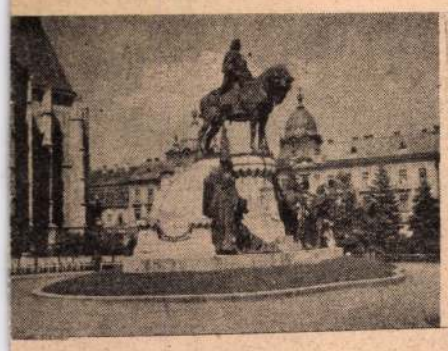

MÁTYÁS KIRÁLY EMLÉKÜNNEPÉT nagy fénnyel ünnepelte meg Kolozsvár városa. Felső képünkön a honvédség koszorúját helyezik el Mátyás király szobrán. Alsó képünk: a menet elindul Mátyás restaurált szülőháza felé

TOPOLYA HŐSI EMLÉKMŰVE
A Délvidékhez méltó gyönyörű emlékművet, Horvai János művészalkotását, április 11-én leplezik le

A BEAC VASÁRNAP DÉLELŐTT RENDEZETT „THOMKA ÁRON" EMLÉKVERSENYÉNEK
rtja (baloldali kép) és egyéni győztesei. (Jobboldali kép.) Balról jobbra: Kelen János (BEAC) a verseny győztese, Hagymássy (BBTE), Izsók (MAC), Lendvay (BBTE) és Eper (UTE)

KÉPHÍRADÓ

Az első gól.

FERENCVÁROS—NAGYVÁRADI AC 5:0 (2:0)

Óriási érdeklődés mellett játszotta a Nemzeti Bajnokság első idei rangadóját a Ferencváros és Nagyvárad csapata. A gólarány túlzott, mert a mezőnyben egyenrangú ellenfél volt a két csapat

Izgalmas jelenetek a mezőnyben.

Csikós véd.

Búvárnaszád

MÁRCIUSBAN 149 HAJÓT, 926.000 TONNÁT

BEMUTATJUK OLVASÓINKNAK EGY TENGERALATTJÁRÓ HŐSEIT

A német haderő 1940 márciusában **170,000 tonna ellenséges** hajóteret süllyesztett el; 1941 márciusában **325,000 tonnát;** 1942 márciusában **584,000** és 1943 márciusában **926.000 tonnát!... A viharos és kedvezőtlen tavaszi hónap évről-évre fokozódó eredményei a német tengeri hadviselés félelmetes erőnövekedését bizonyítják.** Az angolszász hajózási egységek ritkításában változatlanul a tengeralattjárók vezetnek, — az elmúlott hónapban **138 hajó, 851,000 tonna megsemmisítésével. A légi haderő** 75,000 tonnát, 11 kereskedelmi hajót pusztított el, de megrongált 39 hajót, több mint 220,000 tonnányi hajóteret. A könnyű német tengeri haderők **7 angol búvárnaszádot, 2 rombolót és 9 gyorsnaszádot küldtek a tenger fenekére s 2 rombolót és 7 gyorsnaszádot súlyosan megrongáltak.**

Megindult a „Dönitz-offenziva" a tengereken és az óceánon s ha a tengelyhatalmak tervszerűen előkészített példátlan erőfeszítését siker koronázza, akkor a búvárnaszádok győzelme a háború sorsát dönti el...

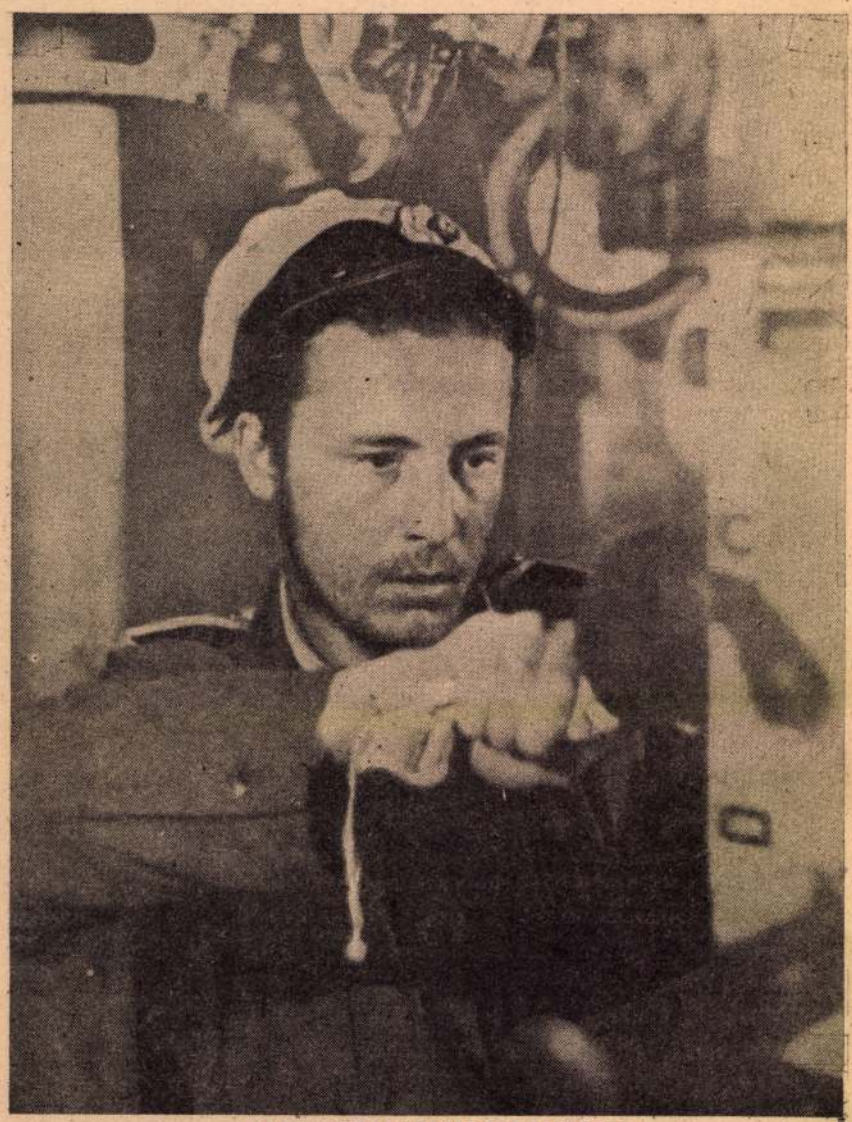

A TENGERALATTJÁRÓ KAPITÁNYA
A tudás, a felelősségérzet és a bátorság állította bajtársai élére. 30 éves. Tíz évvel ezelőtt lépett a haditengerészet szolgálatába. Már több mint 200.000 tonnát süllyesztett el. Tölgyfalombos vitéz...

TENGERALATTJÁRÓ A NYILT
A dicsőséges fegyvernem hősei a tava
a kék ég és a kék tenger végtelenségéb
hirtelenül a riadó...

A FŐGÉPÉSZ
A búvárnaszád központi géptermének emberi lelke. Támadásnál a „fenyőfa" mellett áll, — így hívják a sok egymás fölé és alá elhelyezett kézikereket, kapcsolót és szellőztetőt a búvárnaszád szívében. A főgépész 27 éves, 6 éve szolgál a haditengerészetnél s egy évvel ezelőtt kapta meg az elsőosztályú vaskeresztet...

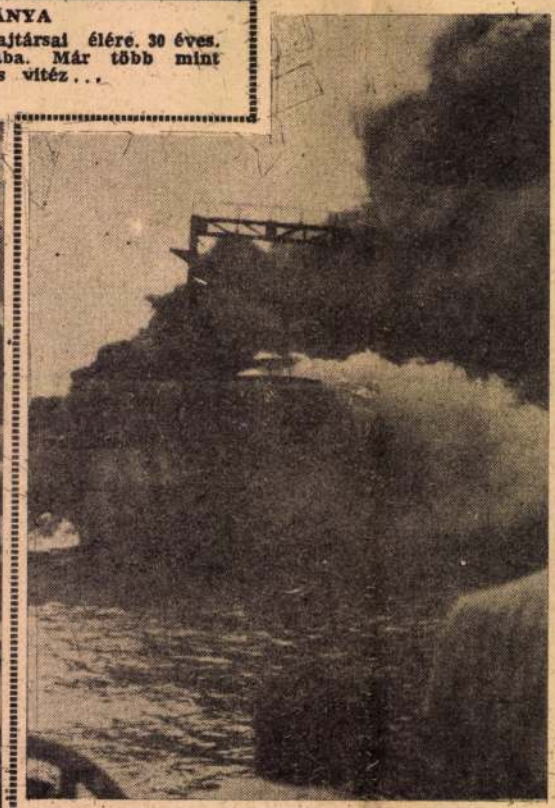

← A NÉMET BÚVÁRNASZÁD
a 11.000 tonnás tartályhajó közelében. Itt már a levegő is átforrósodott s gyorsan vissza kell fordulni...

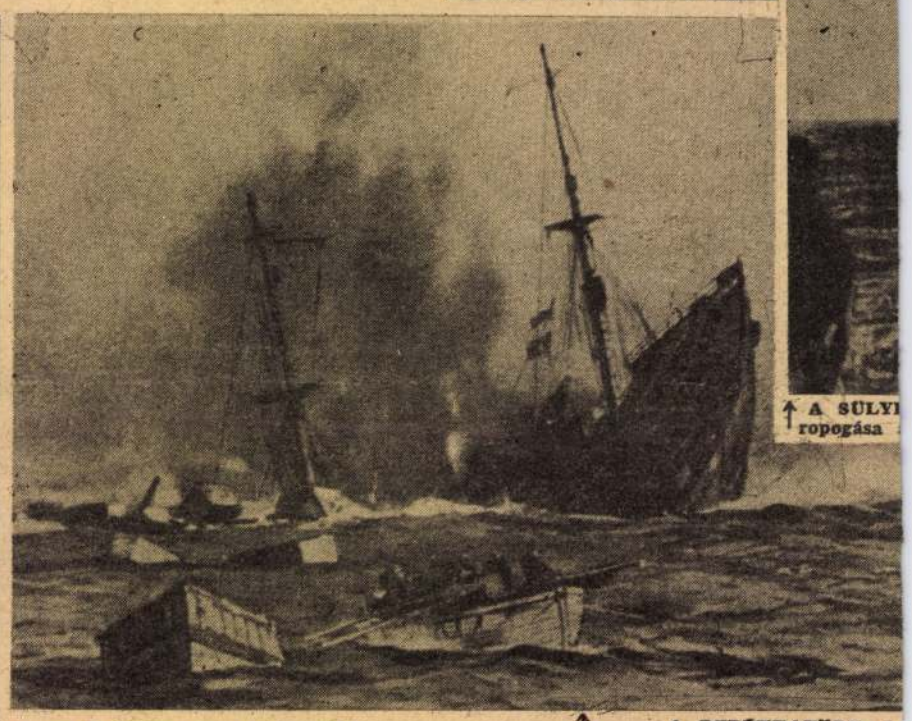

A DERÉKBATÖRT A
könnyebb rakománya, az óc
egy ideig s életben maradt le
— ki tudja merre

↑ A SÚLY
ropogása

AZ 1. SZÁMÚ ALTISZT
Rendkívül fontos katonája a búvárnaszádnak. Tengeralatti támadásnál a mélységi kormánynál a helye, ha pedig ágyúval lőnek, ő irányítja a tüzet. 27 éves. Az elsőosztályú vaskereszt tulajdonosa

A TORPEDÓIRÁNYÍTÓ ALTISZT
22 éves, 7. útján pompás sikerekkel szerezte meg az elsőosztályú vaskeresztet. Pontos munkájának eredményét, lélekzetfojtva lesi a tengeralattjáró egész személyzete s határtalan a közös öröm, ha a torpedó a célba robban...

A TORPEDÓLŐVÉSZ
Közvetlenül a kilövés előtt beállítja a torpedót a vezető tiszt parancsa szerint. Feladata felelősségteljes, de megbízhatóságát az elsőosztályú vaskereszt bizonyítja. 22 éves, otthon kereskedősegéd egy élelmiszerüzletben...

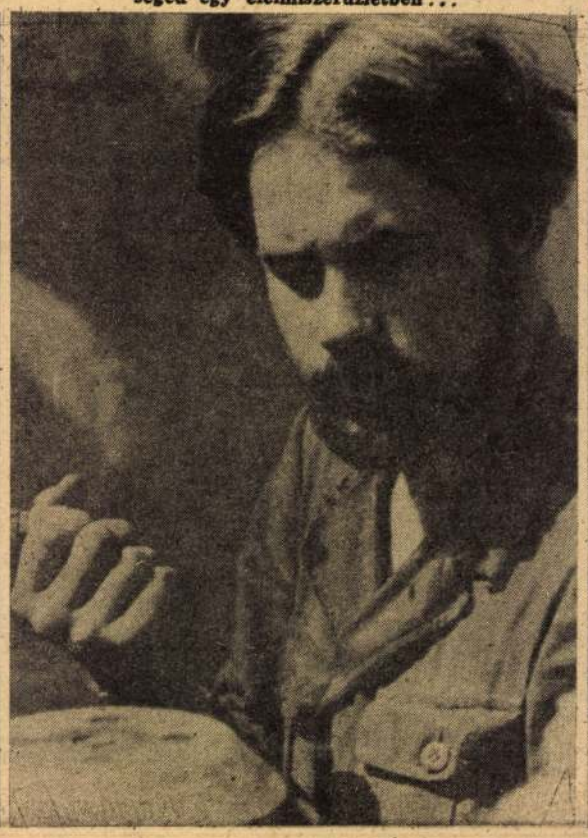

A SZIKRATÁ
Mellékfoglalkozása az élelme
elsősegély ellátása. A tengeral
munkaerejét a leggazdaságosa

Horvai Tacios

wod

M. Tparm. 1904. 42 l.

Horvai János

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS
ÉSZVÉNYTÁRSULAT NYOMÁSA.

Vuk Gyula csalá-
di sírcmléke a bpesti
kerepesi temetőben.
Repr.
Magyar Iparmüvészet
1915. 282. l

XVIII-IK ÉVFOLYA

BUDAPEST

KIADJA AZ ORSZÁGOS

IPARMŰVÉSZETI TÁ

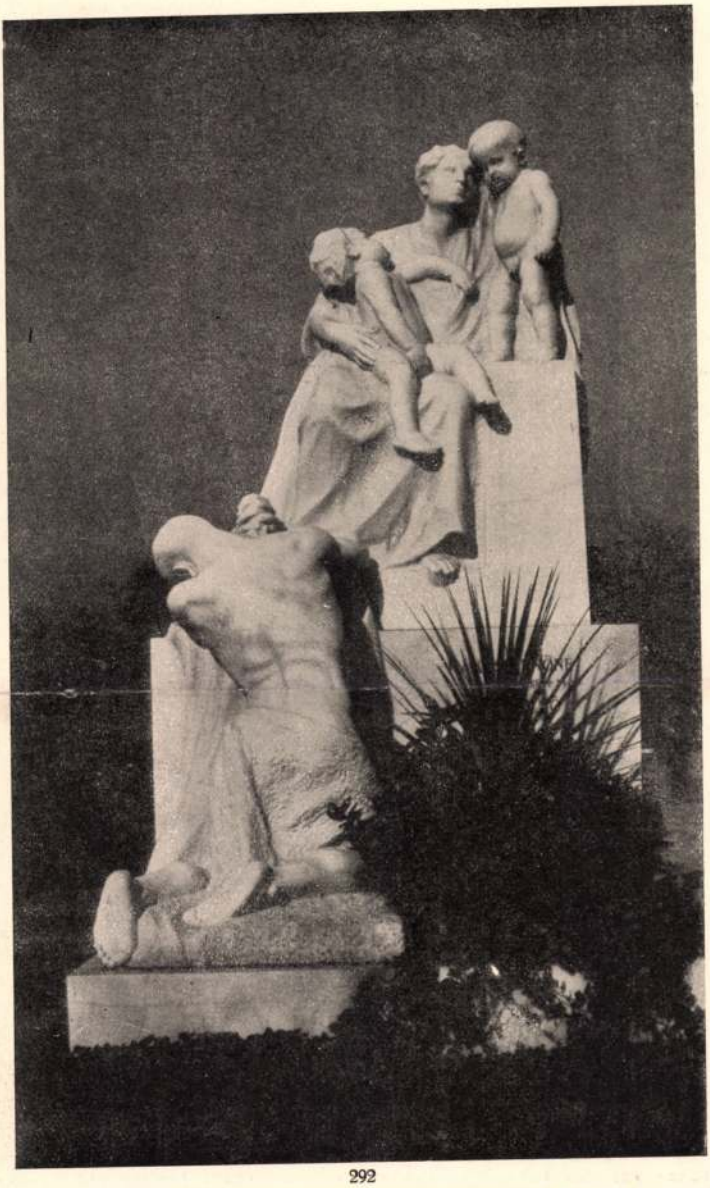

Rákosi Jenőné síremléke a budapesti kerepesi úti temetőben.

Magyar Iparművészet 1915. 285. l.

Horvai János

MAGYAR KATONAUJSÁG

VI. ÉVFOLYAM 18. SZ.

Megjelenik hetenként.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Reviczky-u. 4/b.
Távbeszélőszám: 143—448.
Közleményeink utánnyomását megengedjük a forrás pontos megnevezésével.

1943 MÁJUS 1.

Előfizetési ára:
félévre . . . . . 2.50 P
egy évre . . . . . 5.— P
Jogi személyeknek 36 P.
EGYES SZÁM ÁRA 10 FILLÉR
Lapunk a 22.220. sz. postatakarékpénztári csekkszámlára történő előzetes befizetés útján rendelhető meg.

A VITÉZI REND ZRÍNYI CSOPORTJAI közreműködésével szerkeszti: vitéz RÓZSÁS JÓZSEF alezredes

Zrínyi-jutalmak

kiosztásával ünnepli ebben az évben vezérlő eszményképének születésnapját a Vitézi Rend Zrínyi Csoportja. Mint emlékezetes, a Zrínyi-jutalmak rendszeresítése a mult esztendő elején történt, s az 1942. év folyamán az irodalmi és művészeti ágazatok kiváló szakembereiből összeállított bírálóbizottság figyelte, kik voltak azok a magyar alkotók, akik műveikben, a lélek mélyéről fakadó önkéntességgel és önzetlenséggel szolgálták a magyar katonaeszményt, nemzetünk és államiságunk hősi életszemléletét. A bírálóbizottság befejezte munkáját és május elsején a Vitézi Rendházban a honvédelmi miniszter úr őnagyméltósága osztja ki a díjakat azoknak az alkotóknak, akik egy esztendő során irodalomban, művészetben, festészetben, szobrászatban, legméltóbbaknak bizonyultak az elismerésre. Nemes szellemi verseny jut méltatáshoz ilymódon, mintha csak a szellemi alkotóterületeken is érvényesülnének Zrínyinek az érdem elismerésére figyelmeztető szavai: „Megérdemli a vitéz a becsületet, leginkább a győzedelem után; akkor mutassa meg a hadnagy, hogy nem háládatlan, hogy nem felejti el az érdemét kinek-kinek; mert azután is eszébe jutván a vitéznek, jobban viseli magát!" Márpedig az irodalom és művészet alkotásai jelentős tényezők a nemzeti társadalom együttartásában, a lélek jutván kifejezésre bennük! A jó és tiszta lélek pedig irányt mutat, mesgyét szab, erősít és világosságot hoz a dolgainkba. Ezért nagyfontosságú, szinte új korszakot nyitó intézkedés volt a honvéd vezérkar főnökével együttesen a honvédelmi miniszter úr döntése, amellyel a Zrínyi-jutalmak rendszeresítését elhatározta. A vezérlő eszménykép születésnapján szebb esemény nem is történhetnék, mint a Zrínyi-jutalmak kiosztása. Ezzel a jutalmazással mostantól kezdve szellemi téren is kifejezésre jut Zrínyi halhatatlan mondása: „Akinek hasznát vehetjük, megtartjuk a magyarok között!"

Ez év őszére tervezik Budapesten és Csáktornyán Zrínyi Miklós hadvezér-költő szobrának felállítását

Lelkes mozgalom indult meg Zrínyi nyugvóhelyének rendbehozására is

Néhány esztendő leforgása alatt, amióta a *magyar katonaeszmény* szolgálatát elmélyülten és fokozottan szorgalmazza szellemi életünknek minden területén a *Vitézi Rend Zrínyi Csoportja*, — rohamosan felújult és magasba szökkent

A Csáktornyán felállításra kerülő Zrínyi-szobor.

annak a *megbecsülésnek* a zászlója is, amelyel a három évszázaddal ezelőtt élt hadvezér-költő iránt való kegyeletét fejezi ki a nemzeti társadalom. *Zrínyi Miklós tettei és gondolatai friss, élő és útmutató valóságként jelentkeznek közéletünk összes vonalain*, nemcsak az irodalomban, művészetben, szép irodalomban, zenében, hanem a társadalmi életben, iskolákban, s az ifjúság körében is egyaránt.

Zrínyi szellemének ez a nagy megújulása az alkotó iránt való *hálaérzetet* is fokozottan váltja ki a társadalomból, s ennek a hálának olyan *külső* jelei is mutatkoznak, amelyek *évszázados mulasztásokat pótolnak;* így például azt is, hogy a fővárosban eddig *nem jelezte méltó emlékmű a hadvezér-költő nemzeti szerepét és jelentőségét*, sőt a legeszményibb magyarok egyikének *nyugvóhelyét* is elfelejtette jelölni évszázadok óta a kegyelet.

A régi mulasztás jóvátételére most *egyszerre három irányban* is mozgalom indult. Hamarosan *szobra* lesz Zrínyi Miklósnak *Budapesten*, sőt *Csáktornyán is*. Mind a két alkotást *képeinken* mutatjuk be, *Horvai* János kormányfőtanácsosnak, a kiváló szobrászművésznek, a budapesti Kossuth-szobor alkotójának műveiként.

A Magyar Katonaujság értesülése szerint mind a két szobor felállítását ez év őszére tervezik.

A budapesti Zrínyi-szobor számára méltó helyet jelölt ki a *székesfőváros művészeti osztálya*, fent a Vár lankáján, a Hunyadi János-út kanyarulatában, a Halászbástya előtt, ahonnan *a hadvezér-költő ülő alakja letekint majd a magyar fővárosra, s a nemzeti társadalomra, amelynek oly értékes és megtartó gondolatokat és eszményeket adott.* A szobor felállításához hozzájárul a Vitézi Rend és annak Zrínyi Csoportja is. *Csáktornyán* pedig a város főterén fogja hirdetni a hadvezér-költő emlékét Horvai János másik szép kő-ábrázolata.

Ugyancsak komoly kezdeményezést indított a Vitézi Rend Zrínyi Csoportja vezérlő eszményképének *nyugvóhelye* ügyében is. A Csáktornya közelségében lévő kis *Szent Ilona* községben méltó módon hozza rendbe a Zrínyi Csoport *a hadvezér-költő sírhelyét;* erre a célra ebben az évben *5000 pengőt* irányzott elő. A sírhely rendbehozását *Zala vármegye* közönsége 2500 pengővel, a *Mezőgazdák Szövetkezete* szintén 2500 pengővel támogatja.

De a hálát érző magyar *társadalom* is adakozhat erre a célra, s az adományok a *22.947. számú „Vitézi Rend Zrínyi Csoportja, Zrínyi sírhely-számla"* című, postatakarékpénztári csekkszámlára küldendők.

Zrínyi Miklós ülő szobra. Felállításra kerül Budapesten. Mindkét szobor Horvai János szobrászművész alkotása.

A Kormányzó Úr Ő Főméltósága látogatása a német vezéri főhadiszálláson

Mint a Magyar Távirati Iroda jelentette, a Kormányzó Úr Ő Főméltósága Hitler Adolfnak, a Német Birodalom vezérének és kancellárjának meghívására meglátogatta a kancellárt vezéri főhadiszállásán. A vezéri főhadiszállásról is jelentették a „Német Távirati Irodá"-nak, hogy Horthy Miklós, a Magyar Királyság Kormányzója, április 16-án kétnapi látogatásra a vezéri főhadiszállásra érkezett. A Führer a Kormányzóval tanácskozásokat folytatott az általános politikai helyzet kérdéseiről és a közös ellenség ellen vivott harcról. A Führernél folyt beszélgetéseket, amelyeken Ribbentrop birodalmi külügyminiszter is résztvett, a hagyományos német—magyar barátság és bajtársiasság szelleme hatotta át. A Führer és a Kormányzó annak a szilárd elszántságuknak adtak kifejezést, hogy a bolsevizmus és angol—amerikai szövetségesei elleni harcot állhatatosan a végső győzelemig folytatják. A magyar nép, amely egy ízben már tapasztalta a bolsevizmus rémségeit, a hármas egyezménybeli szövetségesek oldalán a népeinket fenyegető veszedelem teljes kiküszöböléséig fog harcolni és minden erőt be fog vetni e cél érdekében, Európa megszabaditására és a magyar nemzet életének biztosítására.

Hitler Adolf német vezér és kancellár a hagyományos német-magyar fegyverbarátság szellemében fogadja a Kormányzó Úr Ő Főméltóságát a vezéri főhadiszálláson.

Hitler Adolf német vezér és kancellár a Kormányzó Úr Ő Főméltósága kíséretét, Homlok vezérőrnagy, katonai attasét, vitéz Gerlóczy ezredest, a Kormányzó Úr Ő Főméltósága szárnysegédét és Brunswick vezérőrnagy, útimarsallt fogadja.

Zrínyi Miklós — a hadvezér

Zrínyi szerepe az 1663—64. évi török hadjáratban

A sors megtagadta a nemzettől azt, hogy gróf *Zrínyi* Miklós, a szigetvári hős unokája *hadvezéri képességeit az ország javára a gyakorlatban is érvényesíthesse.* Hadvezéri lángelméje elsősorban *írásaiban,* az udvarhoz, vagy az ország nagyjaihoz intézett *javaslataiban és leveleiben* nyilatkozik meg. Az a nagy magyar hadsereg, mely képes lett volna a török elleni döntő küzdelemre, sohasem valósult meg. Ehelyett meg kellett elégednie azokkal az egyszerű és kezdetleges eszközökkel, melyeket *saját erejéből, szívós akaratával* meg tudott teremteni.

Igazi vezetői egyéniségét tükrözi vissza *minden katonai ténykedése,* mert az egyszerű eszközt, az általa megszervezett csekély erőt is mindig *eredményesen* vezette a nagy hadászati cél, az ellenség megverése érdekében. Etéren kora minden rangú vezetőjét, a lassú, módszeres, ellátási alapjaikhoz görcsösen ragaszkodó császári tábornokokat messze felülmúlta. Vezetési elvei ma is helytállóak: *a helyzet felismerése után villámgyors csapás az ellenség legérzékenyebb pontjára és a meglepetés előnyeinek tökéletes kihasználása.*

1663-ban Köprili *Achmed* nagyvezér 120.000 főt, 132 ágyút, 60.000 tevét és 10.000 öszvért számláló haderejével megindult nyugat felé, hogy ezúttal Lipót császárral számoljon le. Ez az akkori fogalmak szerint hatalmas sereg a *Balkánról Belgrádon* és *Eszéken* át vonult fel *Budára* és az attól nyugatra eső területre. *Zrínyi* már ekkor felvetette *Montecuccoli* előtt azt a tervét, hogy a törököt még felvonulása alatt, a *Dráva* átlépésekor, tehát amikor a legérzékenyebb, kell megtámadni és megverni. Az udvari haditanács ezt a tervet ellenezte. *Zrínyi* csak 1664-ben az eszéki híd felégetésével tudott e terve alapján a törökre érzékeny csapást mérni. *Ez a vállalkozás döntő eredményt nem hozhatott, hiszen ahhoz nem volt ereje, hogy a török főerővel felvegye a küzdelmet.*

A nagyvezér *Bécsnek* vette útját, de előbb *Érsekújvárt* kellett elfoglalnia. Oldalának biztosítására *Eszéknél* tekintélyes erőt, 15.000 főt hagyott vissza, *mert Zrínyi támadó fellépésétől tartott. Ez a bizosító erő augusztus 13-án, Zrínyi-Újvárig merészkedett, ahol Zrínyi alárendeltebb erőkkel rajtuk ütött, megverte és Kanizsáig üldözte. E győzelmi hír Érsekújvár védőibe új erőt öntött, tehát ez a kisebb, harcászati jellegű eredmény kedvezően befolyásolta a főműveletet.*

Érsekújvár szeptember 23-án elesett. Ezzel egyidőben török kézre került *Nyitra, Léva, Szécsény, Palánk, Buják, Komjáti* és *Galgóc* is. *Bécs* védelme mindennél fontosabb volt az udvar számára, ezért *Zrínyit* 6000 emberével felrendelték a Duna mellé *Montecuccoli* támogatására. *Zrínyi haladéktalanul eleget tett a parancsnak.* A török beszüntette támadó hadműveleteit és tétlenül állt *Érsekújvárnál. Zrínyi ismét felismerte a kedvező pillanatot, de Montecuccolinak tett ama javaslata, hogy most egyesült erővel támadják meg a törököt, ismét süket fülekre talált.* Ehelyett *saját kezdeményezéséből* vezetett vállalkozásokat a törökök *érsekújvári* tábora ellen, ahonnan mindig sok fogolylyal és gazdag zsákmánnyal tért vissza.

Október végén ismét önként kinálkozott a soha vissza nem térő kedvező alkalom az ellenség megsemmisítésére. A nagyvezér további támadási tervének keresztülvitelét a következő évre halasztotta, így csapatait téli szállásokba vonta vissza. *Zrínyi megint csak saját erejével cselekedhetett.* Maroknyi hadával rajtaütött a török utóvédeken, azokat Esztergomig, sőt egészen Budáig üldözte. *Merész fellépésével sok elhurcolt foglyot és zsákmányt sikerült visszaszereznie az ellenségtől.*

Eközben a török sem maradt tétlen a déli határőrvidéken. Megneszelték a rettegett bán távollétét és tekintélyes erőkkel *Zrínyi-Újvárt* ostromolták. *Itt ismét emberükre találtak Zrínyi Péter személyében, aki nemcsak megvédte a várat, hanem Károlyvárosig üldözve, meg is semmisítette a török sereget.*

A török kifogyhatatlan tartalékerők birtokában novemberben ismét az útjában álló *Zrínyi-Ujvárra* vetette szemét. Bízott abban, hogy a két rettegett *Zrínyit* most más hadszínterek eseményei kötik le, így olcsó zsákmányhoz juthat és elfoglalhatja *Zrínyi-Ujvárt. Zrínyi Miklós azonban felismerte a helyzetet. A Duna mentén kiválóan szerepelt seregét visszavezette a Délvidékre és a Mura mentén november 27-én döntően megverte Káplán pasa török-tatár seregét. Ezzel végleg elejét vette minden további török támadási kísérletnek.*

Az 1663-as esztendő nem nevezhető *Zrínyi* hadvezetői ténykedése legeredményesebb időszakának. *Vezetői egyénisége az 1664. évi téli hadjáratban bontakozik ki teljesen,* amikor az 1663-as év tapasztalatait érvényesíteni kívánta. Csak az áldatlan politikai viszonyoknak tulajdonítható, hogy döntő eredményt nem tudott elérni. *Zrínyi Miklós korát meghazudtoló mozgékony magyar vezetését az 1663-as hadjárat eseményei is kiválóan szemléltetik.*

K. A.

NANKING-KÍNA

A Japánban megjelenő „International Economy" című lap rendkívül tanulságos áttekintésben ismerteti a Japánnal aktív katonai szövetségben álló Nanking—Kína hadifontosságú nyersanyagtartalékait és a termelés fokozásában elért sikereit. Észak-Kína tervszerű gazdasági feltárására az első lépések már közvetlenül a kínai viszály kitörése után megtörténtek és elsősorban a közlekedési hálózat kiegészítésére és egyes addig kihasználatlan versenyanyagforrások feltárására irányultak. 1941-ben a konfliktus korából származó gazdasági zavarok kiküszöbölése és a normális helyzet visszaállítása céljából új szakasz kezdődött, amelynek legfontosabb eseménye az ötéves iparfejlesztési terv felállítása volt. Japánnak a nyugati hatalmakkal való háborúja következtében ez a terv az előirányzott ütemben nem kerülhetett ugyan megvalósításra, azonban az új stratégiai szükségleteknek megfelelő változtatásokkal még mindig Észak-Kína gazdasági újjáépítésének alapjául szolgál. 1941. decemberétől kezdve Nanking-Kinának, mint Japán stratégiai és gazdasági támaszpontjának jelentősége hirtelen még jobban megnövekedett, ami az erőfeszítések fokozásában is kifejezésre jut. Például Észak-Kina széntermelése, amely már 1941-ben is elérte Mandzsukuoét, 1942-ben már messze túlszárnyalta az egyébként szintén tekintélyes mandzsuriai termelést. Észak-Kína ma már nemcsak saját szükségletét tudja teljesen ellátni, hanem Japánba, Közép-Kinába, sőt Mandzsukuóba is szállít szenet; legutóbb pedig a japán ellenőrzés alá került délázsiai területekre is megkezdte a szállítást.

Horvay János

Az amerikai magyarság képviselői Budapesten

Szombaton délben fél 12 órakor a budaörsi repülőtérre megérkező csehszlovák repülőgépből két érdekes USA-ba szakadt magyar szállott ki. Az egyik *Takaró* Géza newyorki református lelkész, a másik *Martina* János mohácsi származású munkás, aki jelenleg Clevelandban keresi kenyerét. Martina Clevelandból hétfőn indult repülőgépen New Yorkba ahol *Takaró* Gézával szerdán éjfélkor indultak el a New York—bombayi repülőgépjáraton Magyarország felé. Az óriásgép mindössze Uj Foundlandban szállt le, majd megállás nélkül Párisba repült. Párisból pénteken reggel indultak Prágába, ahonnan szintén repülőgépen érkeztek meg a magyar fővárosba. A *Magyar Nemzet* munkatársának Takaró Géza előadta, hogy ő az amerikai magyar centenáris bizottságnak az elnöke. Minden olyan városban és községben centenáris ünnepségeket rendeznek, ahol magyarok élnek. Takaró Géza néhány hétig marad a magyar fővárosban.

Takaró eredetileg kőbányai református lelkész volt, 1921-ben *Balthazár* Dezső püspök küldte ki, hogy segítséget nyujtson a szükséget szenvedő református egyházaknak. A vasárnap délben két órakor New Yorkban megtartandó centenária ünnepségen Takaró mondta volna a díszbeszédet, de hirtelen elutazása ebben megakadályozta. Azért utazott sürgősen Magyarországra, mert nem tudta volna elviselni, hogy az amerikai magyarságnak ne legyen képviselete a centenáris ünnepségen. Takaró Géza szerint a centenáris ünnepségekkel szemben az Egyesült Államokban bizonyos szeparációs törekvések jelentkeztek, egyesek mindenáron meg akarták akadályozni, hogy a budapesti ünnepségeken az Egyesült Államok magyarsága részéről bárki részt vegyen. Minden eszközt felhasználnak, hogy az amerikai magyarok haza ne jöjjenek.

Nemcsak egyénileg érdeklik a centenáris ünnepségek, de kötelességének is érezte, hogy Budapestre jöjjön, mert annak az egyháznak lelkésze, amelyet Kossuth Lajos newyorki tartózkodása után *Ács* Gedeon református lelkész 1852-ben megszervezett. Ezért helyezték el azt a három domborművet, amelyet *Horvay* János szobrászművész készített, az egyik a debreceni detronizációt, a másik Kossuthnak a Brodwayn a City Hause felé menetét, a harmadik a newyorki városi tanács jelenlétében történt katonai szemlét ábrázolja, amikor Kossuth megszemléli az USA hadsereg egységeit.

Vasárnap délután 2 órakor

Magyar Nemzet

1948. márc. 14.

426. **Füles pohár,**

cseh porcellán, soronként váltakozó elhelyezésű szines virágcsokrokkal. XIX. sz. k. — BECHER mit Henkel aus böhmischem Porzellan, bemalt mit reihweise versetzten bunten Blumensträussen. Anfang XIX. Jahrh

427. **Csésze aljjal,**

cseh porcellán, szines virágcsokrokkal. Bemélyített jegy. Ellbogen, 1832. — SCHALE MIT UNTERTASSE aus böhmischem Porzellan, bemalt mit bunten Blumensträussen. Eingepresste Marke. Ellbogen. 1832.

428. **Teáscsésze aljjal,**

cseh porcellán, gerezdes testén és a tányéron arany arabeszkek közt szines virágszálak. Bemélyített jegy: FR. Pirkenhammer. XIX. sz. k. — TEESCHALE MIT UNTERTASSE aus böhmischem Porzellan, bemalt mit bunten Blumenzweigen zwischen Goldarabesken. Eingepresste Marke FR. Pirkenhammer. Mitte XIX. Jahrhundert.

429. **Csésze aljjal,**

cseh porcellán, rajta váltakozó mezőkben barnával festett tájképek, illetőleg arany palmettadisz. Jegye bemélyítve: S. Schlaggenwald. 1830. — SCHALE MIT UNTERTASSE aus böhmischen Porzellan. In Feldern alternierend Landschaften in Braun, beziehungsweise Palmetten-Golddekor. Eingepresste Marke S. Schlaggenwald. 1830.

Horvay János

Magyarság Képes mell

1937 október 10

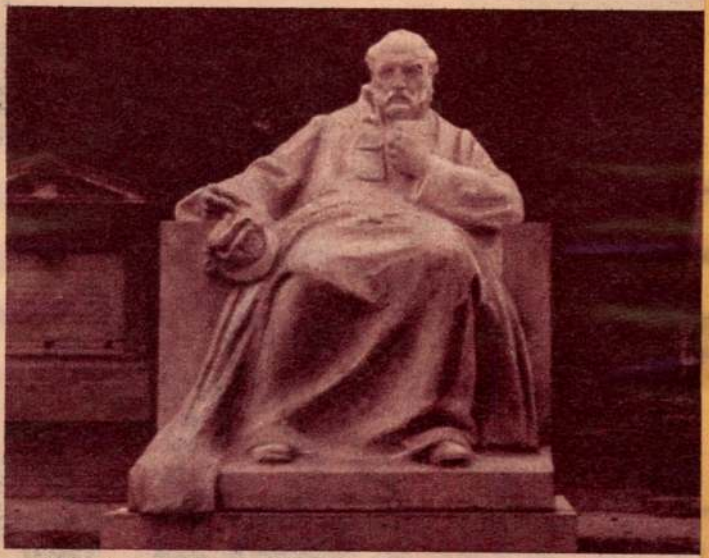

A tabáni régi temetőben levő 48-as honvédsírok előtt állították fel Horvay János „Öreg honvéd" szobormüvét

Kálmán, Bibó Lajos, Br.
Jósika Miklós, Arany János
Zrinyi Miklós, Dobó István
Hunyadi János, Hunyadi
Mátyás. Szent László, II. End-
re IV. Béla. Szent István,
Szent Imre, Vörösmarty
Mihály. Vitéz Csokonay Mihály

MI UJSÁG?

Változékony, hűvösebb idő, helyenként kevés esővel

Budapesten tegnap 23 fok volt a maximális hő

Mai déli hő: 16 fok C.

A *Meteorológiai Intézet* jelenti: Az északi depressziók főleg Közép- és Kelet-Európában terjeszkedtek, *a nagy légnyomás rovására.* Legintenzívebb közülök az Izland és Skócia közt megjelent új depresszió. Az *uralkodó nyugati légáramlás folytán,* amely a brit és norvég partokon helyenkint viharos, *az európai időjárás általában enyhe.*

Hazánkban a hőmérséklet tegnap egyes helyeken az évszakhoz képest *szokatlanul magas volt. Így Budapesten 23,* Pécsett 22, Keszthelyen 21 fok Celcius. Eső nem esett.

Jóslat:

Változékony idő, helyenként kevés esővel és némi hősüllyedéssel.

— **(Befejeződtek a védőbeszédek a kommunistaperben.)** A kommunistaper mai tárgyalásán *folytatták a védőbeszédeket. Földes* István védő azt hangoztatta, hogy azokat a vádlottakat, akik külföldi agitátoriskolákban tanultak, nem lehet elítélni, mert azokban az államokban, ahol ők agitátoriskolákba jártak, ez nem jelent *bűncselekményt,* már pedig nem lehet szigorúbban elítélni őket, mint ahogy az országban ítélnék el őket, ahol a bűncselekményt elkövették. *Rubin* László dr. védő azt fejtegette, hogy nemcsak a kommunistapárt programjában van benne az állam rendjébe való erőszakos beavatkozás, *de ez megvan a fasiszták programjában is.* Ezzel be is *fejeződtek a védőbeszédek.* Az ügyész replikázott és azt fejtegette, hogy *ebben a perben az állam érdekéről és létéről van szó.* Utána még az ügyészi válaszra *Vámbéry* Rusztem, *Szőke* Sándor és több védő válaszolt. Ezután a bíróság *elnapolta a tárgyalást.* Hétfőn kerül a sor a vádlottak felszólalásaira az utolsó szó jogán.

— **(Házasság.)** *Balázs* László hevesi földbirtokos és *Singer* Dragica 1927 október 23-án Budapesten házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Farkas Ilonka és *Sárik* Gyula a *Ceglédi Napló* főszerkesztője jegyesek.

— **(Rendszeres légiforgalom Newyork és London között.)** *Newyorkból* jelentik: Egy amerikai társaság *légi expresszforgalmat* szándékozik berendezni *Newyork és London* között. A társaság repülőgépei az utat *35 óra alatt* tennék meg *nyolc leszállással.* Útvonalán ugyanis arányos távolságban *hat hajó vesztegelne,* amelyeknek az volna a rendeltetésük, hogy rajtuk a közlekedő repülőgépek útjukat megszakítsák. A társaság vezetője reméli, hogy a terv végrehajtását a hajózási hivatal anyagilag is támogatni fogja.

— **(Rádióval szerelik fel a tanyai iskolákat.)** *Klebelsberg* Kunó gróf a napokban az egyik nagykőrösi tanyai iskola megnyitóján tartott ünnepi beszédében azt a kijelentést tette, hogy rövidesen, lehetőleg 1927 őszén hangszórós rádiókészülékkel szereli fel a tanyai iskolákat.

— **(Meghalt a bécsi műegyetem volt rektora.)** *Bécsből* jelenti tudósítónk: *Strache* Hugó dr. tanár, udvari tanácsos, a bécsi műegyetem volt rektora tegnap 62 éves korában meghalt. Kutatásai a tüzelőanyagok terén messze Ausztrián kívül is ismertté tették nevét, amelyhez több nagybecsű találmány fűződik, például a *vízgázé* és a *kettős gázgenerátoré,* úgyszintén a *gazoskopé.* A világháború idején a petróleum melléktermékeiből zsiradékot állított elő, amely lovak és szarvasmarhák táplálására alkalmasnak bizonyult. Életének utolsó idejében a *kőszén gázosításának problémáján dolgozott.*

— **(Tömegben öntenek acélházakat a bohumi acélművek.)** *Berlinből* jelenti tudósítónk: A *Tägliche Rundschau* közli: A bohumi egyesült acélművek az eddigi tapasztalatok alapján *berendezkednek acélházak nagyarányú építkezésére.* Most készülnek három típus szerint az acélházak, 3—4 és 5 szobás lakásokkal, amelyeknek ára *6—8, illetőleg 10.000 márka lesz.* A telepeken ezidőszerint *1500 acélházat öntenek.*

Mindenben első a Pesti Napló

— **(A gorilla balkezes.)** H. P. *Fen* amerikai tudósnak a belga Kongóban végzett kutatásai valószínűvé teszik, hogy a *gorillák,* tehát az emberhez legközelebb álló majmok *balkezesek.* Fen kutatásai közben megállapította, hogy az emberszabású majmok, mintegy másfél méter magas alagútakat vájnak a földben és ezekben az alagutakba rejtőznek. Fen egy ízben behatolt egy ilyen alagútba. *Egy gorilla felemelt balkézzel megtámadta.* Az állatot sikerült az utolsó percben neki leteríteni. A gorilla ha támad, a jobb kezét csak segítségül használja a lábaihoz, *a bal kezét azonban magasra emeli.* Ez az első megállapítás arról, hogy *az emberszabású majmok balkezesek* és nincs kizárva, hogy Fen felfedezése még érdekes fényt vet majd a származástanra.

— **(11 nap alatt a Föld körül.)** *Berlinből* jelenti tudósítónk: *Koppenhágából* jelenti a *Localanzeiger: Ben Balchen* híres norvég repülő, aki *Byrd* kapitányt északsarki útján, majd óceáni repülésén kísérte, *a jövő évben körül akarja repülni a Földet.* E célból már most megfelelő leszállási helyeket keres, ahol benzinkészleteit kiegészítse. Úgy számítja, hogy útját a Föld körül *11 nap alatt* fogja megtenni.

— **(Mikrofon a titkos tanácsban.)** *Párizsból* írják: A francia rádiótársaságok alkalmazottainak szindikátusa *bizalmas ülést* tartott, amelyben heves panaszok hallatszottak a nagy rádiótársaságok ellen. A bizalmas tanácskozást az *Eifel-torony állomásának studiójában* tartották meg. A bizalmas oldalról elzárt helységben természetesen talán túlságosan őszintén beszéltek a rádiósok már vagy egy órahosszat, amikor kiderült, hogy elnézésből *nem kapcsolták ki a mikrofont és a bizalmas tanácskozást az Eifel-torony állomása a szélrózsa minden irányában kikürtölte.*

— **(Megdrágult a rókaprém.)** *Londonból* jelenti tudósítónk: Az itteni szőrmeaukción az összes *rókaszőrmék ára váratlanul 20—25 százalékkal emelkedett.* A legközelebbi *lipcsei vásárra ez nagy hatással lesz* és végeredményben ott fog majd eldőlni, hogyan alakul véglegesen a szőrme ára.

— **(Katona Józsefnek mauzóleumot építenek Kecskeméten.)** A kecskeméti városi pénzügyi bizottság a költségvetés tárgyalása során Katona József mauzóleumának felépítésére beállított 2400 pengős tételt 8000 pengőre emelte fel. A bizottság egyben utasította a városi tanácsot, hogy a Katona József Kör és a róm. kat. egyháztanács véleményének meghallgatásával gondoskodjék róla, hogy *a mauzóleum legkésőbben Katona József halálának százéves évfordulójára, 1930 április 13-ra elkészüljön.* Addig is évenként arányosan állítson megfelelő összeget a költségvetésbe.

Horvai János,
a Kossuth-szobor alkotója

— **(Az építész.)** Maurice *Paléologue Cavourról* szóló könyvében a következő anekdotát írta meg:

III. Viktor Emanuel király a század elején egy idegen herceggel Róma utcáin kocsizott. Egy kaszárnya előtt hajtattak el, amelyen nagy betűkkel a következő felírás olvashat: *Cavour.*

— Ki is az a Cavour? — kérdezte az idegen herceg, majd feleletet sem várva, hozzátette:

— *Ah, már tudom. Egy építész volt.*

— Nagyon helyes, — mondotta Viktor Emanuel. — Cavour tényleg építész volt, Olaszország legnagyobb építésze. *Ő építette fel Itáliát.*

— **(A legtisztább embernek)** is lehetnek aranyeres bántalmai. Más t. i. a testi külső tisztaság és más a bakteriologikus tisztaság. Védekezni az aranyér ellen a mai tudomány szerint annyit jelent, mint védekezni a káros bélbaktériumok ellen. Természetesen, itt nem használhatunk erős és ingerlő fertőtlenítő (baktériumölő) szereket, de birtokunkban van egy bélbaktérium-védőszer: és ez a Posterisan. A Posterisan használata — mint velünk érdekelt oldalról közlik — a modern testápolás feltétlen kelléke és ép úgy ne mhiányozhatik a kultúrember toalette-készletéből, mint a szappan vagy a fogkefe. Díjtalan felvilágosító tudományos értekezést szívesen küld a »Viktória« gyógytár, Budapest, VII., Erzsébet körút 21/a. A szer itt, valamint minden más gyógyszertárban is beszerezhető.

— **(Világ körül utazó német turisták halálos katasztrófája.)** *Konstancai* tudósítónk jelenti: Konstanca közelében két ismeretlen holttestre bukkantak. Megállapították, hogy a két férfi német állampolgár, akik az utóbbi időben divatba jött világjárásra vállalkoztak. A két bátor túrista Bruchtalból való. Innen indultak el földkörüli útjukra. *Egy kis kaucsuk csónakon leusztattak a Dunán,* hogy a Fekete-tengerbe jussanak. El is jutottak a tengerig, itt azonban szerencsétlenség érte őket. Valószínűleg vihar lepte meg a kis csónak utasait. A tenger hatalmas hullámverése felborította járművüket és a két német túrista belefult a tengerbe. Holttesteik napokig hányódtak a vízben, míg a hullámok kivetették a part*ra* őket.

— **(Szűk a Westminster-templom az emléktábláknak.)** *Londonból jelenti tudósítónk:* Szűk lett a *Westminster apátság temploma,* falain már nincs hely márványemléktábláknak, amelyek az angol nemzet nagyjait, írókat, művészeket, tudósokat megörökítenek, tehát a székesegyház felügyeleti hatósága *terveket dolgozott ki a templom kibővítésére.* Az egyik terv az, hogy a székesegyház északi hajójához *szárnyépületet* toldjanak, ami *50.000 font sterling költséggel járna,* de a másik terv sokkal költségesebb, mert arról volna szó, hogy VIII. Henrik csodaszép déli hajószárnyával párhuzamosan *még egy hajószárnyat* építsenek, ami hozzávetőleg *150—200.000 font sterlingbe* kerül. A londoni lapokban éleshangú *tiltakozó cikkek* jelennek meg a tervek ellen, amelyek a Westminster apátság építészeti műremekét el akarják csúfítani.

(W. H. E.)

— **(Pozsonyi kávés élet-halálharca megveszett farkaskutyájával.)** *Pozsonyból* jelenti tudósítónk: *Hackenberger* Béla pozsonyi kávéháztulajdonosnak tegnap vérfagyasztó látványt nyujtó küzdelme volt hatalmas, hím farkaskutyájával. Hackenberger az Alagút-soron lévő kertjében tartotta a kutyát, melyet minden nap maga etetett meg. Ma délután szolgájával együtt ment ki a kertbe. Alig nyitotta ki az ajtót, *a kutya vérben forgó szemmel ugrott a szolgára, s azt marni kezdte.* A kávés, aki nagyerejű ember, azonnal rávetette magát a kutyára, amely ekkor ellene fordult. Több helyen mélyen a kávés testébe harapott, aki a kutyát le akarta gyűrni. *A földön hemperegve élet-halálharcot vívott a kávés tajtékzó kutyájával.* Percekig tartott a küzdelem, amíg végre a kávésnak sikerült a kutya fejét a földhöz szorítani. Erre megkötözték, majd *revolverrel lelőtték.* A kutyát azonnal felboncolták s ekkor kiderült, *hogy az veszett volt.* A kávést és szolgáját felvitték a bécsi Pasteur-intézetbe.

— **(Szenes Fülöp gyüjteményes kiállítása a Nemzeti Szalonban.)** Az általános nagy érdeklődést keltő Szenes-tárlat e hó 13-án, vasárnap fog ünnepélyesen megnyílni.

— **(A Viktória malom részvényei.** *(Levél a szerkesztőhöz.)* A *Magyarországban* a Viktória malom részvényeivel kapcsolatban megjelent közlemény azt a látszatot kelti, mintha a részvények áresése indokolatlan lenne. Ezzel szemben legyen szabad a figyelmét felhívnom arra, hogy amíg az összes többi malomrészvények árfolyamai már őszevont pengő névértékre vonatkoznak, addig *a Viktória malom részvényjegyzése még a régi korona névértékre* vonatkozik. Minthogy az áprilisban megtartott közgyűlés e részvényeknek 25:1 arányban 10 pengő n. é. részvényre való öszevonását határozta el, a vevő, aki jelenleg a mai 1.30 pengős árfolyamon Viktória malomrészvényt vásárol, egy *10 pengő n. é. ily részvény 1/25 részére nyer átvételi* jogosultságot, vagyis egy 10 pengő n. é. részvényért a mai árfolyam mellett is *32.50 pengőt fizet, azaz a névérték 325 százalékát.* Ha ezzel szemben azt látjuk, hogy a Borsodmiskolci gőzmalom 50 pengő n. é. részvényét 48 pengőért, vagyis a névérték 96 százalékáért, az Első Budapesti Gőzmalom 50 pengő n. é. részvényét 45 pengőért, vagyis a névérték 90 százalékáért lehet kapni, a Gizella malom 25 pengős n. é. részvényéért 19 pengő 50 fillért, vagyis a névérték 80 százalékát lehet kapni, akkor a Viktória malom részvényéért a jelenleg 1 pengő 30 fillér árfolyamon vásárló vevő *négyszer-ötször annyit fizet, mintha az üzemben levő malmok részvényeit vásárolja.* Tisztelettel: Dr. *Sz. S.*

x **Rózsa szücs Kossuth-napi kiállítása.** Ragyogó lesz a vasárnapi Kossuth-ünnep, amelynek a fényét *Rózsa* szücs is emeli azzal, hogy kristóftéri áruházának földszintjét egyetlen nagy és színpompás kirakattá változtatja.

Elvesztett egy szegény házfelügyelő
Nagykörút és Aradi utca közelében 1400 pengőt. Kéri a becsületes megtalálót, 200 pengő jutalom ellenében adja le Izabella utca 82, házfelügyelőnél

ELEMI ISKOLÁT VÉGZETT ANALFABÉTÁKAT KERES A FŐVÁROS!

A lejárt útlevél semmit sem igazol a törökszentmiklósi postán, az „idegenek" és a cementkeverés ellenőrzése, a népjóléti 1.01 pengős ebédje és ismét egy gyilkos copf

a Magyarország 3000 pengős copf-pályázatán

Családi copfot kaptunk. Vitéz Horváth János előfizetőnk jelenti, hogy résztvett egy hetilap »*Nem nősülök*« pályázatán és erre a pályázatra a következő mondatot küldte be:

»*A hosszúhajúra szavazok, de a rövid hajú után szaladok*«.

Kedves olvasónk felesége *hosszúhajú* és ambicionálta, hogy férje ne rá szavazzon, hanem inkább *szaladjon utána*, ezért szó nélkül elment a borbélyhoz és levágatta gyönyörű copfját, most már bubis fejjel tért vissza ura és parancsolója elé.

— Azóta az asszony megbánta elhamarkodott tettét — írja vitéz Horváth János — és *hűségesen őrzi, babusgatja fejétől elválasztott hosszú copfját.*

Őszintén sajnáljuk, de ebben az esetben vitéz *Horváth* Jánosné nagyságos asszonynak volt igaza és nem *Horváth* János úrnak, aki egy *jó szóvicc kedvéért* hajlandó volt arra is, hogy felesége őnagyságának hajzati egyensúlyát megzavarja.

*

237. sz. A népjóléti minisztérium polgári étkezdéjében egy ebéd kenyérrel *egy pengő egy fillérbe* kerül. A jelentkezőknek rendszerint nincs *egy fillérjük*, ezért a pénztároskisasszony állandó aprópénzzavarral küzd.

Azt hiszem az állam nem menne tönkre, *ha azt az egy fillért elengedné* és az ebéd árát *kerek egy pengőben* állapítaná meg. Ezzel a fizetést és *kölcsönkérést is megkönnyítené*, mert hiszen nagyon sokan vagyunk a népjóléti polgári étkezdéjének üzletfelei között olyanok ,akik az ebéd árát rendszeresen kölcsönkérjük.

(*Beküldte: Halász Antal, műegyetem.*)

238. sz. A törökszentmiklósi postára *poste restante* rendeltem egy csomagot. A csomag kiadása előtt — nagyon helyesen — *igazoltattak*. Van nálam okirat, felmutatom a honvédelmi és a belügyminisztérium egy-egy hivatalos iratát. Nem fogadták el. Kutatok tovább. Akad *erkölcsi bizonyítvány, iparengedély, fegyverviselési engedély*. Van nálam vagy húsz, címemre érkezett különböző küldemény.

Véletlenül éppen velem volt a *postatakarékpénztári csekkutalványozó könyvem*. Nem fogadták el.

Végre eszembe jutott *az útlevelem*. Felmutattam. A kezelőtiszt már-már elfogadta, mikor egyszerre előlépett egy idősebb postatiszt úr — gondolom a postafőnök volt. Megnézte az útlevelet és kijelentette, hogy ennek alapján sem adhatják ki a csomagomat.

Meglepetten kérdezem:

— Miért?

— *Mert az útlevél lejárt*, — mondja a postafőnök.

Erről a *copfról panaszos levelet is írtam*, kérem, hogy azt a közléssel egyidőben a posta és távíró vezérigazgatósághoz szíveskedjék továbbítani.

Tisztelettel: *Sugár Géza volt uradalmi számtartó, Karcag, Postafiók 1. szám.*

239. sz. Tagja voltam a Ligetszanatórium *»Polgári Szanatórium Egyesületének«* és meg akartam operáltatni a foghúsomat. Amikor ez történt, már *kilenc hónapja* fizettem az egyesület tagdíjait. Jelentkeztem a szanatórium orvosánál, aki kijelentette, *hogyha a műtét alatt beigazolódna, hogy betegségem már a belépés előtt is lappangott bennem, köteles leszek a szanatóriumi díjat is megfizetni.*

Fájdalommal gondoltam a már befizetett tagsági díjakra, de okosabbnak láttam inkább egy privát orvost igénybe venni, mint az *»ingyenes szanatóriumot«*.

(*Beküldte: Magár Ferdinánd dr., Lónyai ucca 1.*)

240. sz. A ceglédiúti városi kislakásépítkezésnél az építkezési állványokon a következő két tábla díszelgett egymás alatt:

Fent:

A cementkészítésnél a keverési arányt bárki ellenőrizheti

Lent:

Idegeneknek tilos a bemenet

Szerettem volna ellenőrizni a cementkeverés arányát, melyre — úgy emlékszem — a nagy port fölvert építkezési panama adta meg a jogalapot, de mert *idegennek* éreztem magam, mégsem mertem kísérletezni az ellenőrzéssel ...

(*Beküldte: Gyarmati Lajos, Dembinszky ucca 22. III. 16.*)

241. sz. 1926-ban a budapesti Zita királyné helyőrségi kórházban voltam ápolás alatt. Egy napon déli féltizenkettő órakor megállott a főkapunál egy kocsi, ebből egy öreg úr és *egy fiatal zászlós* szállt ki. Alig tettek pár lépést, a fiatalember megtántorodott és *eszméletlenül zuhant az öreg úr karjaiba*. Az öreg segítségért kiabált. Én odarohantam a kapuhoz, hogy segítsek behozni a kórházba a fiatalembert, de a kapus megállított:

— *Szolgálati jegy nélkül nem szabad kilépni a kórházból* — mondta.

Beszaladtam az inspekciós orvoshoz, ő kijött velem, beszállítottuk a zászlóst a tisztipavillonba. A vizsgálatnál megállapították, hogy *sürgős operációra van szükség*, mert a torkában egy veszedelmes daganat van, emiatt nem kapott lélekzetet.

Az inspekciós orvos, miután küldönc vagy ápoló nem volt kéznél, megbízott, hogy *menjek azonnal a 17-es szobába az ápolónővérhez* és kérjem el a műszereket. Rohantam a nővérhez, kértem, hogy adja a műszereket, mert sürgős operációról van szó.

— *Tessék az őrnagy úrhoz menni és szolgálati jegyét kérni tőle*, — mondta a nővér, — *mert szolgálati jegy nélkül semmi műszert nem adhatok ki.*

— De kedves nővér, — mondtam, — *a zászlós élet-halál között van.* Erre nincs idő.

— Sajnálom, — mondta a nővér, — *kénytelen vagyok ragaszkodni a szolgálati jegyhez.*

Futva mentem az őrnagy után, megszereztem a szolgálati jegyet, visszamentem a nővérhez, megkaptam a műszereket, de mire a tiszti pavillonhoz értem, *zászlós bajtársam megfulladt* ...

(*Beküldte: Singer Henrik, Debrecen, Frohner-szálló.*)

242. sz. A székesfőváros tanácsa az idén — nagyon helyesen — tanfolyamokat nyit *analfabéták számára*. Erről természetesen plakátokon értesítik az érdekelteket. A plakát szövegének legfontosabb passzusa a következőképpen hangzik:

A tanfolyamok *kezdők* (írástudatlanok) számára és *haladók* részére lesznek megtartva. A kezdők írni, a haladók számolni tanulnak. Jelentkezhetnek mindkét tanfolyamra olyan egyének, *kik a 15 éves kort betöltötték és az 1921. évi .... törvény .... szakasza értelmében iskolai kötelezettségüknek eleget tettek.*

Nem tévedés, amit írtam, a plakáton valóban az van, hogy azok jelentkezhetnek, *akik iskolai kötelezettségüknek eleget tettek.*

Nagyon szerettem volna látni egy-két analfabétát, milyen arcot vág a hirdetés olvasása közben s hogy vélekedik *önmaga analfabéta jellegéről* s az analfabéta tanfolyam szükségéről, ha erre a tanfolyamra *csak azok jelentkezhetnek, akik 4—6 elemi iskolai osztályt végeztek* ...

(*Beküldte: Groszfeld György hivatalnok, Paulay Ede ucca 1., I. emelet 15.*)

*

A *Magyarország* copfversenyének beküldési határideje *november 15.* Kérjük olvasóinkat, hogy a beküldött »copfokat« *a papírnak csak az egyik oldalára írják*, a borítékra vezessék rá feltűnően: »*Copfverseny*«, ezenkívül pontosan *tüntessék fel a beküldő nevét, foglalkozását és lakcímét.*

A copfversenyen a közönség döntése szerint 200, 100 és 50 pengős jutalmakat osztunk ki 2000 pengő összegben.

Kérjük olvasóinkat, hogy a copfok közül azokat, amelyek különösen tetszenek nekik, *vágják ki és őrizzék meg.* A copfok közlése után ugyanis kezdődik a pályázat második része, a *szavazás*, amikor a közönség fogja a verseny eredményét eldönteni. *A szavazólap pedig a kivágott eredeti copf lesz.*

A szavazás időpontját külön fogjuk közölni. A szavazóknak ugyancsak 200, 100 és 50 pengős jutalmakat adunk 1000 pengő összegben.

Az egyetemeken minden csendes ...

Két hét után elérkezett végre az a nap, amikor az egyetemek környékéről *nem kell csatatéri tudósításokat közölni*, hanem el lehet mondani, hogy

az egyetemeken mindenütt teljes a rend.

Két hét után végre eljutottunk oda, hogy az egyetem ismét a tanulás csarnoka és nem birkózóporond. A kapukban még mindig ott állanak a pedellusok, de most már *csak ez* jelzi az utóbbi napok zavaros eseményeit, amelyek az egész közvéleményt foglalkoztatták. A pedellusok továbbra is csak az illető fakultás hallgatóit engedik be az épületbe, de valószínű, hogy

a jövő héten megszüntetik ezt az intézkedést is, mert a nyugalom teljesen helyreállott.

A központi egyetemen, a közgazdasági egyetemen épúgy, mint a bölcsészeti fakultáson és a műegyetemen a zsidó hallgatók az előadásokon teljes számban résztvettek és nem történt semmiféle incidens sem. Az orvosi fakultáson, szombat lévén, ma nem volt előadás, a klinikákon szintén szüneteltek az előadások és úgy itt, mint a gyógyszerészfakultáson *teljes rend uralkodott.*

90.87 a pengő Zürichben

(*Záróárfolyamok.*) Párizs 20.365, London 2525.75, Newyork 518.68, Brüsszel 72.275, Milánó 28.325, Amsterdam 209.10, Berlin 123.80, Bécs 73.25, Szófia 3.745, Prága 15.375, Varsó 58.15, Budapest 90.87, Belgrád 9.13, Bukarest 3.21.

Horvai János

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 170 kép

1928. 291, 645

1930. 121, 334

1929. 180. (A stockholmi m. kiáll a tocsi sajtóban)

Horvay János

1933. 379

Murány.

A bástyákkal megerősit
templom van kiemelve, az előt
nyok kötik le figyelmünket, ha
rata:

Mura

a felső balsarokban: 100.

Rm., mér. rl. 15.8: 20.2

6

Horváth János

Magyar Múzeum

1934. 169. l.

Meine Frau

Meine Kinder

17. 2. 19.

Alexander Jolowicz

H o r v a y J á n o s
szobrász

Magyarország. 1923.febr.2. (Kossuth szobránál a Fillér uccában.)

Horvay János

cód
z

Magyarország.

1926. ápr. 1. (Újabb huzavona a Kossuth-szobor felállítása körül.)

XXIIÈME EXPOSITION BIE

1940

N c

Prénom et nom :	.....
Adresse :	.....
Date et lieu de naissance :	.....

Titre de l' oeuvre

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

H o r v a y J á n o s
szobrász

Kertész K. Róbert: A magyar müvészet közelgő eseményei. Pesti Napló. 1926.jan.12. /Képpel./

Horvay Jenő

Rákóczi-emléktábla a pesti Pannonia szálló épületén fentiről 1928.

Historia 1928. 2. sz. 13. l. (Emlékművek.)

H o r v a y J á n o s
szobrász

Magyarország. 1927.okt.7. (November 6-án leplezik le a Kossuth-szobrot.)(Képpel.)

A LÉLEK HŐSKORA

Napok óta forgatom az »Erdélyi Ritkaságok« nevezetű gyüjteményt, melynek csaknem minden füzete eseményszámba megy, elfeledett, nagyértékű irodalmi emlékeket elevenít meg s ízléses köntösben, olcsó áron férhet hozzájuk az olvasó. Az első füzet Káli Nagy Lázár emlékirata az erdélyi színészet hőskoráról. Olvasás közben egyszerre csak le kell tennem a könyvet, gondolatok raja merül fel bennem, valahonnét: az életérzés mély tárházából.

Hőskor? Igen, a magyar szellem, leszámítva az utóbbi évtizedek néhány »urbánus« csevegőjét és fecsegőjét, szakadatlan hőskorban élt. Nem véletlen, hogy a régi magyar irodalom művelői között annyi a pap és katona. Katona volt Zrínyi Miklós, akire rárivallt a hadi zöngés, midőn félrevonult egy kicsit az idilliumok édességéhez. Balassa Bálint úgy dúdolgatta a verseit útközben, harcok között s várak homályos oduiban hajolt a papír fölé.

A magyar felvilágosodásnak úttörői: Orczy Lőrinc, Baresay Ábrahám, Bessenyei György katonák voltak. Öreg, nyugalmazott generális, Gvadányi József szólaltatta meg a magyar pátriarhális kultúra kedves, dohogó, humorral telített hangját. A XVI. században pedig csaknem valamennyi magyar író pap volt. Vitézek és hitvallók állottak a magyar szellem bölcsőjénél, őrizték serdülését és hagyományuk, elrendelő szellemük a mély sírokból visszahömpölyög az élőkbe, akiknek megváltozott az életformájuk, de nem változott meg a lelkük, ha igazi írók, akkor ma is vitézek és hitvallók.

Légy hű!

A vitézek és a hitvallók legfőbb törvénye, halhatatlan napiparancsa a hűség. Légy hűséges, ha nem akarsz nyomtalanul eltűnni a gyorslábú napokkal. Vállald a szegénységet, a rágalmakat, az orvtámadásokat, a kopott gúnyát, a mindennapos kenyérharcot, de maradj hűséges legfőbb kincsedhez: az élményeidhez, a fáklyákhoz, melyek benned égnek, a sebekhez, melyek szüntelenül felfakadnak s a gyógyító, megváltó ideákhoz, az érett, szép, súlyos eszmékhez, melyek életed gyümölcsét, értelmét jelentik.

Nagyon mélyről jönnek az író élményei, néha százados, néha ezeresztendős mélységből. Apák, nagyapák, ükök és ősök sorsa tisztul az íróban öröklétté, olyan szavakká, melyeket bátran és nyiltan elmondhat az Isten színe előtt is. Szenvedő tömegek könyörögnek benne. Elnyomott, megalázott és megszomorított lelkek követelnek szabadságot. Halhatatlan ólegendák kérnek új szavakat, friss szárnyakat. A néma haza megszólal, sóhajt édesanyánk, a föld, értelmes beszéddé tisztul, a vén fák zúgása és a nagy folyók elmondják rendeltetésüket. Légy hű hozzájuk, akkor is, ha ezért a hűségért az Isten fizet, mert a legfőbb bért kapod, a legnagyobb jutalmat.

Szeresd az igazságot!

Az igazság vállalása mindig: hőskor, az igazság vállalása mindig: mártírium. Aki előre roban, aki nagy távlatból nézi az életet, aki az örökléthez, Isten halhatatlan szándékaihoz viszonyítja a körötte zsivajgó dolgokat, az bizonyára szenvedések dandárját vállalja és szenvedések dandárjaival kell küszködnie. Az igazság mindig a porban hever és fel kell mutatni őt, de hányszor kiáltanak a gyávák, a félig elkészült s egészen eltorzult lelkek »halált« az igazságra, hányszor dobálják meg sárral, hogy befedjék komoly, szép, örök arcát.

Mégis a seregébe kell állanod! Az igazság keresése, az igazság imádata a szellemi ember legfőbb törvénye. S nézd: örök táplálód, dajkád és menedéked, a magyar nép is az igazság vallását vallja. A népköltészet minden harca, csodája és kalandja az igazság diadaláért, a hamisság és álság megszégyenítéséért és legyőzetéséért történik.

A mesebeli kis koldás, a senki fia, az örök koldus, akinek semmi sincsen a tarsolyában, csak az igazság álma és látomása ragyog a szívében, végül is legyőzi a sárkányokat, a szörnyetegeket és megdicsőül. A nép és a szellem, a természetes ember és a megtisztult lelkű ember nem felejtette el az ősi törvényt, mely így szól: ha méltó akarsz lenni emberi voltodhoz, az igazságot szolgáld!

Légy hivő!

Légy hivő akkor is, ha látszólag minden ellened esküszik. Higyj az örök rend tiszta céljaiban, higyj a véres verejtékezés közepette született, megszentelt élmények diadalában. Higyj a kisdedek tiszta arcában, a fákban, a folyókban, az anyaföldben és az égboltozat vigasztaló, áldott színében. Higyj a felhőkben, az érlelő nyarakban, a tél végtelen fehérségében.

Hidd a szegények, a mélyben vergődők hitét és tisztítsd meg, erősítsd meg hitüket, hogy majd az elrendelt ember győzzön harcukban és Isten igéi valósuljanak meg felszabaduló énekükben. Ne add oda magad a mindennapoknak, hanem fürészd meg őket az öröklét vizében, melynek a forrását te ismered. Bátorságodat szentelje meg a hit és hitedet éltesse a bátorság.

Zarándokúton

Zarándokúton szakadnak fel belőlem ezek a szavak. A régi magyarság gyönyörű mezőit járom, — a régi magyarság irodalmi emlékeinek lapjait forgatom. Vigaszt kívántok? Lelket akartok szentelni? Szellemi mannára áhítoztok? Térjetek vissza a hagyományhoz, tudjátok meg a multtól, hogy a magyar élet hőskor volt mindig. A vitézség testi próbái után tanuljátok meg a vitézség lelkét, ha élni akartok. Ha meg akartok maradni a ma rémületei közepette.

Bombakárosult katonák szabadsága

A ténylegesen szolgáló bombakárosult tiszteknek és legénységi személyeknek a honvédelmi miniszter a vezérkar főnökével egyetértésben szabadságot engedélyez. A szabadság tartama a károsodás mértékhez képest 14, illetve 28 nap és úgy a hátországban, mint a hadműveleti területen szolgálatot teljesítő hivatásos és nemhivatásos tisztek és legénységi személyek részére engedélyezhető. Ezt a szabadságot a bombakárosult, ténylegesen szolgáló katonai személy legközelebbi hozzátartozója, rokona, ismerőse vagy hatósága is kérheti. A honvédelmi miniszter gondoskodott arról, hogy a bombakárosult ezen szabadságban a legrövidebb idő alatt részesüljön.

A honvédelmi miniszter errevonatkozó rendeletét a folyó évi 19. számú Honvédségi Közlöny és a folyó évi 97. számú Budapesti Közlönyben hirdette ki.

A bombakárosodást hatósági igazolvánnyal kell igazolni és a szabadságot a legközelebbi katonai állomásparancsnokságnál, esetleg csendőrőrs útján kell kérni. *(MTI)*

— **AGYONLÖTTEK RÓMÁBAN HAT FIATAL FASISZTÁT,** akik a vizsgálat alkalmával nyiltan Mussolini hívének vallották magukat. Észak-Olaszországban elrendelték a bejelentett megtorló intézkedések végrehajtását. (MTI)

Ambassadeur étterem
hűtött termei egész nyáron nyitva
Lovagteremben
Telefon: 182-441 **Csákváry** a zongoránál

Kik és milyen sorrendben igényelhetnek lakást?

Vitéz Haynal vezérőrnagy fontos tájékoztató közleményt adott ki

Magánlevelekkel és magánkérelmekkel ne zaklassák a kormánybiztost!

A lakásügyi kormánybiztos a lakásigénylések sorrendjének kiegészítéseképpen közli a következőket:

A hadműveleti területen szolgálatot teljesítő honvédegyének, illetve hozzátartozóik kérelmének elbírálása után lakásigénylést terjeszthetnek elő mindazok, akik jelenleg nincsenek ugyan hadműveleti területen, de 1941 június 22-ika óta teljesítettek első arcvonalbeli tényleges szolgálatot, továbbá, akik az I. osztályú Tűzkereszt vagy vitézségi érem viselésére jogosultak, valamint az egyéb tűzharcosok, illetve hadbavonultak, éspedig: július 18-án A-tól G betűig, 19-én H-tól O betűig, 20-án P betűtől végig.

A hadirokkantak lakáskérelmeinek elbírálására megszabott időben jelentkezhetnek a lakás nélkül lévő hadiözvegyek is, július 21-én A-tól E-betűig, 22-én F-től J-betűig, 24-én K-tól O-betűig, 25-én P betűtől végig.

A lakásügyi kormánybiztosságon hivatalos órák alatt, délelőtt 9 órától 14 óráig *csakis azok terjeszthetnek elő lakásigényt, akiket a kormánybiztos által kiadott hirdetmény és a most közölt rendelkezés részletesen felsorol.*

Az elsőbbségben részesített frontkatonák, hadirokkantak és hadiözvegyek lakáskérelmeinek elbírálása előtt *más igényt előterjeszteni nem lehet.* Kérvényürlapot az igényjogosultak közül *csak az kaphat, aki már a következő napon sorra kerül.*

Törvényes rendelkezések értelmében a hirdetmény által felsoroltak közül *ne igényelje lakást* az,

1. akinek Budapesten, vagy a környéken főbérleti, vagy albérleti lakása van;

2. aki az 1939. évi szeptember 1. napján nem lakott Budapesten, illetve a kormánybiztos hatósági jogkörébe utalt városokban és községekben, kivéve ha beköltözése vagy ottlakása *közszolgálati alkalmazása* következtében vagy *egyéb közérdekű okból* indokolt,

3. akinek állása, vagy rendes keresetet biztosító foglalkozása (megélhetése) *nincs,*

4. aki azért maradt lakás nélkül, mert 1939. évi szeptember hónap 1. napja után a *bérleti jogviszonyt megszüntette,*

5. akit az állami és társadalmi rend ellen elkövetett bűncselekmény, vagy árdrágító visszaélés, fizetési eszközökkel elkövetett bűncselekmény, vagy a lakásügyet szabályozó jogszabályokba ütköző valamely bűncselekmény miatt *jogerősen elítéltek.*

Albérleti lakásban lévők csak akkor igényeljenek lakást, ha a főbérleti lakásra azért van szükségük, mert családi viszonyaik, házasságkötés, vagy a család szaporodása következtében megváltoztak.

A lakásügyi kormánybiztos ismételten és nyomatékosan felhívja a figyelmet, *hogy magánlevelekkel ne zaklassák.* A kormánybiztosság működését még meg sem kezdte, a magánkérelmezők a kormánybiztosság hivatali helyiségeit máris megrohamozták.

A nagyközönséget felkérjük tehát, hogy *térjen észre és szüntesse be ezt a beteges tömegjelenséget.* Lakásigénylésnek csak a hirdetmény által közölt módon van helye. *Minden egyéb magánlevél és magánkérelem papirkosárba kerül.*

Budapest, 1944 július hó 13-án.

vitéz nemes Haynal Alajos s. k.
m. kir. vezérőrnagy,
Budaptst székesfőváros és környéke lakásügyi kormánybiztosa

A budapesti érseki helytartóság nyilatkozata a megkeresztelkedési lázról

A Magyar Kurir jelenti: Az utóbbi időben több napilap részletesen beszámolt arról, hogy a fővárosban élő zsidók nagy tömegben keresik fel a főváros plébániahivatalait és megkeresztelkedésre jelentkeznek. A jelentkezők legtöbbször azt a kérést terjesztik elő, hogy megkeresztelésüket rögtön intézzék el és keresztény mivoltukról a keresztlevelet a leggyorsabban állítsák ki számukra.

De nemcsak a budapesti plébániahivatalokhoz, hanem a budapesti Általános Érseki Helytartósághoz is a fenti kérést terjesztik elő.

Ebben a kérdésben a félhivatalos katolikus sajtótudósító, a „Magyar Kurir" kérdést intézett a budapesti Érseki Általános Helytartósághoz, ahol a következő választ adták:

„Tudomásunk van arról, hogy megkeresztelkedési láz vett erőt a fővárosban. Tudomásunk van arról is, — mert hiszen közvetlenül hozzánk is érkeztek be ilyen kérések — hogy a megkeresztelkedésre jelentkezők legtöbbje azt kéri: a keresztség szentségét rögtön szolgáltassuk ki számukra és ugyanakkor állítsák ki a keresztlevelet is. Mindezekre az a válaszunk, hogy a jelen körülmények között senkit sem keresztelünk meg rögtön.

A multban nagyon indokolt esetben — de ezek sem máról holnapra keresztelttettek meg — voltak ugyan kivételek, de amióta a hatóság a sárga csillaggal ellátott házak lakóinak megengedte, hogy délelőtt 11 órától délután 5 óráig elhagyhatják lakásaikat, azóta a plébániákon megkeresztelkedésre jelentkezőknek az illetékes plébániákon 3 hónapig hitoktatásra kellett járniok.

A háromhónapi hitoktatás letelte után, ha az előadott anyagból a jelentkező sikeresen levizsgázott és a hitoktató megállapította, hogy a jelentkező meggyőződésből akarta felvenni a keresztség szentségét, csak ebben az esetben szolgáltatta ki azt számára.

Az egyházi hatóságnak ez volt a magatartása, de a jövőt illetőleg a jelentkezéseknek mai feltűnő növekedése természetszerűleg *a megtérések időtartamát automatikusan meghosszabbítja.* Az utóbbi héten többen jelentkeztek megtérésre, mint amennyien az elmult 15 év alatt megkeresztelkedtek. Természetes tehát, hogy *e nagy tömeg oktatása és átvétele három hónap alatt le nem bonyolítható.* Ugy látszik tehát, hogy ehhez *½ év, ¾ év, esetleg egy egész esztendő lesz szükséges.* Az egyházi hatóság mindent el akar követni, hogy komoly, érett elhatározás után kellő ismeret és előkészület mellett történjenek a megtérések.« *(MK)*

Pest megye közigazgatási bizottságának ülése

Pest megye törvényhatóságának közigazgatási bizottsága ma délelőtt, vitéz Mérey László főispán elnöklésével, ülést tartott. Egyhangúlag elfogadták az alispán június havi jelentését, majd az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész, tiszti főorvos, a pénzügyigazgató és az egyes albizottságok jelentését. A közigazgatási bizottság a főispán zárószavaival ért véget.

Csak a kassai honvédszobor maradt épen Horvay János bombától elpusztított műtermében

Kassa, július 13. Kassa város közigazgatási bizottságának ülésén Pohl Sándor polgármester a hősöket megillető tisztelettel és részvéttel emlékezett meg arról, hogy Szigeti Mihály városi altiszt a haza védelmében a keleti harctéren hősi halált halt.

Elhatározta a közigazgatási bizottság, hogy a zsidó üzletekben lévő áruk és a zsidó lakásokban lévő bútorok mielőbbi likvidálását feliratban kéri a kormánytól.

Bejelentette az ülésen a polgármester, hogy Horvay János szobrászművész budapesti műtermét a legutóbbi bombatámadás alkalmával telitalálat érte. Kassa város a felszabadulás után Horvaynál, a csehek ledöntötte honvédszobor alkotójánál rendelte meg a szobornak újra való elkészítését. Most a polgármester érdeklődésére a szobrászművész a következő távirattal válaszolt:

„Mindenem elpusztult, csak a honvédszobor maradt meg. Az Isten végtelen kegyelme megvédte, egy karcolás sem érte."

A közigazgatási bizottság örömmel értesült a szobor modelljének megmaradásáról. *(MTI)*

Az osztálysorsjáték

mai húzásának teljes jegyzéke

20.000 pengőt nyert: 3657
10.000 pengőt nyert: 21019
5000 pengőt nyert: 42605 75143
1000 pengőt nyert: 85558
500 pengőt nyert: 12092 14096 19599 25653 26629 28854 42503 51702 59138 75885 81787
400 pengőt nyert: 4937 7517 10003 12807 13555 20543 23562 28154 29490 45177 45547 54807 81363 89214

250 pengőt nyertek:

0164 211 611 843 844 863 902 996 **1000** 056 137 256 263 285 345 362 501 516 616 710 842 995 **2106** 315 474 562 570 586 897 **3484** 498 614 800 896 **4130** 197 322 481 508 672 698 826 877 **5490** 533 608 625 872 945 **6105** 190 240 285 315 455 488 630 678 856 978 987 991 **7092** 317 329 346 791 883 **8131** 133 148 218 300 362 504 959 **9031** 042 293 306 567.

10042 163 194 219 274 296 307 387 827 880 **11004** 139 620 773 788 867 **12233** 282 315 524 840 951 **13052** 074 076 089 270 354 355 531 549 **14052** 078 262 299 358 430 458 463 621 636 698 739 942 **15118** 367 412 428 802 806 862 904 959 975 **16205** 215 233 241 286 295 311 630 715 829 **17033** 035 167 215 245 295 623 **18051** 118 234 296 779 794 824 881 939 **19164** 236 269 397 415 550 626 696 727 924.

20012 137 176 197 259 374 442 502 504 614 685 701 798 **21331** 392 452 467 962 **22060** 082 116 124 130 403 498 547 563 689 694 718 787 843 938 **23165** 205 331 632 706 809 842 847 974 **24125** 230 417 420 468 589 695 745 824 859 **25052** 075 101 173 218 534 729 819 **26024** 033 089 161 246 249 348 660 684 738 829 848 862 **27268** 273 301 577 753 782 789 824 940 **28451** 512 551 618 689 843 997 **29297** 314 368 372 379 431 432 476 530 589 655 680 681 740 770 803

30196 137 249 344 538 543 602 621 638 652 656 701 773 885 997 **31095** 022 039 093 425 429 656 843 910 **32525** 655 697 741 793 804 805 869 884 **33019** 143 196 297 449 450 461 465 533 667 690 699 825 934 **34218** 295 304 414 518 596 **35083** 167 383 421 501 550 573 575 624 823 830 920 **36008** 077 139 192 206 228 275 313 356 425 700 **37023** 234 236 321 553 831 902 **38344** 468 525 612 675 790 857 872 **39118** 216 268 288 315 345 456 473 606 640 709 752 990.

40067 201 226 237 298 624 632 687 981 988 **41043** 072 205 503 534 561 567 660 719 957 **42107** 281 394 482 631 685 764 878 934 978 984 **43215** 544 567 841 877 **44082** 149 178 322 384 390 791 851 **45055** 082 227 251 252 312 321 354 450 753 877 900 **46210** 217 305 340 490 613 753 791 823 888 917 925 **47107** 124 168 270 307 932 989 **48005** 075 666 698 871 878 **49253** 282 411 811 862 **50065** 175 194 299 313 316 356 371 465 720 897 916 **51013** 016 051 284 336 555 613 678 736 **52005** 300 477 509 558 633 780 903 965 998 **53018** 120 358 357 379 427 569 604 814 833 **54192** 215 531 774 800 954 **55026** 035 142 462 477 583 657 680 690 **56184** 243 356 436 469 504 684 720 727 772 818 844 **57021** 115 116 139 345 565 523 555 671 718 754 **58195** 304 320 416 656 823 **59125** 222 336 459 475 558 684 901 **60366** 435 486 537 654 656 690 800 984 **61041** 118 141 277 293 338 509 630 704 **62293** 319 358 473 675 718 815 **63093** 300 410 728 795 **64103** 114 186 211 337 455 591 618 635 **65102** 453 625 711 868 877 937 941 **66116** 191 347 376 380 471 714 782 799 821 969 **67028** 057 281 413 566 978 979 **68036** 217 526 399 477 560 627 718 **69094** 116 125 136 186 194 293 420 533 620 637 762 847 874 878 889 966

70166 212 451 485 590 812 **71090** 121 156 212 755 **72012** 063 100 214 360 396 589 670 918 919 922 937 **73057** 124 263 316 452 507 546 632 635 639 668 678 899 **74205** 331 472 473 494 496 763 819 923 **75036** 013 095 293 997 **76061** 115 309 597 676 896 953 957 **77029** 054 059 267 307 360 361 393 394 491 549 591 598 623 738 885 **78008** 045 059 438 466 647 687 728 819 955 **79175** 388 406 455 489 681 758 765 918 964

80095 180 360 390 489 551 598 680 722 732 **81003** 132 166 256 277 337 406 476 508 519 629 665 777 790 914 991 **82107** 132 224 303 313 317 325 362 399 484 648 693 841 846 **83144** 182 330 379 399 441 475 712 731 821 925 955 958 978 983 994 **84289** 333 339 412 441 666 710 809 933 986 989 **85060** 154 412 474 476 591 612 859 871 **86251** 293 304 327 670 824 832 844 847 **87016** 024 034 127 301 460 589 593 680 692 708 718 768 844 915 **88220** 275 402 411 589 848 923 **89120** 150 604 716 759 778 831

90223 450 471 645 912 **91157** 203 387 417 721 850 925 955 **92010** 141 363 485 513 668 751 910 957 988 **93047** 073 114 234 296 307 520 523 568 717 813 **94126** 190 201 209 247 291 402 473 668 771 783 **95023** 148 241 320 339 427 537 615 656 800 **96063** 171 204 242 277 388 419 426 490 526 539 566 568 808 899 974 988 **97043** 112 155 207 255 378 434 479 507 512 628 713 799 891 **98054** 182 184 227 288 504 586 624 686 774 827 919 **99017** 035 319 438 443 516 836 868 887 895 923

Minden felelősség nélkül.

A Magyarország gyorslistáját, amely a ma kihúzott összes számokat tartalmazza, a húzási termében összeállította a Glória Ker. Rt. osztálysorsjegyfőárusító, Budapest, VI., Andrássy-út 18. Telefon: 118—999.

A következő húzás augusztus 22-én lesz.

Megjelent a befőzési cukorrendelet

Ma adta ki a közellátásügyi miniszter a befőzési cukor kiutalására vonatkozó rendeletet. Eszerint 1944-ben befőzéshez a következők igényelhetnek cukrot: az 1932. június 30-a után született gyermekek, azok az ingatlantulajdonosok (javadalmasok, haszonbérlők), kiknek külön-külön vagy összesen legalább 300 négyszögöl termő gyümölcsösük van, azok a tan- és nevelőintézetek és árvaházak, amelyek legalább 10 növendéknek nyujtanak ellátást, kórházak, szanatóriumok, klinikák és bábaképzők. Nincs igénye befőzési cukorra annak a gyümölcstermelőnek, aki mint cukorrépatermelő cukorrépatermelői járandóság címén a cukor-, vagy szeszgyártól a nyári időszak alatt ötkilónál több befőzési cukrot igényelhet. Az ilyenek gyermekeik részére sem igényelhetnek befőzési cukrot. Nem igényelhetnek befőzési cukrot azok sem, akiknek a 108.500—1944. K. M. sz. rendelet értelmében havi 30 deka a cukorfejadagjuk.

A gyermekek részére félkiló befőzési cukrot lehet igényelni 1944. július 31-ig annál a községi elöljáróságnál (polgármesternál, körzeti jegyfióknál), ahonnan az igénylő cukorjegyeit kapja. Az engedélyt legkésőbb augusztus 8-ig adják ki.

Az a gyümölcstermelő, aki gyümölcsbefött és gyümölcsíz eladásával üzletszerűen nem foglalkozik, öt kiló befőzési cukrot igényelhet, tekintet nélkül arra, hogy gyümölcsösének összes területe a 300 négyszögölet mennyivel haladja meg. Az ilyen termelő akkor is csak öt kiló befőzési cukrot igényelhet, ha a háztartásához tartozó személyek közül többnek is van legalább 300 négyszögöl kiterjedésű gyümölcsöse. Ezek számára a befőzési cukorvásárlási engedély kiadását a földmivelésügyi miniszter szabályozza.

Az a gyümölcstermelő, aki gyümölcsbefött és gyümölcsíz eladásával üzletszerűen foglalkozik, 5 kilónál nagyobb mennyiségű befőzési cukrot kérhet, ha igazolja, hogy gyümölcsbefött, illetőleg íz készítéséhez megfelelő felszereléssel és termőterülettel rendelkezik és gyümölcsbefött és íz eladásával 1943-ban, vagy azt megelőzőleg is foglalkozott. A kérelmet a gyümölcsös fekvése szerint illetékes községi elöljáróságnál július 20-ig kell előterjeszteni.

A tan- és nevelőintézetek és árvaházak részére kiutalható befőzési cukor mennyiségét a közellátásügyi miniszter állapítja meg. A kérelmet július 20-ig a Közellátási Hivatalnál (IV. főosztály, Budapest, VII., Dohány-utca 40.) kell előterjeszteni. A kórházak és szanatóriumok részére kiutalható befőzési cukrot a belügyminiszter, a klinikák és bábaképzők részére pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter — külön igénylés nélkül — osztja fel az egyes intézetek között.

Szétszedhető
iroda és lakóházakat
épít fából és korszerű anyagokból, télen is lakható kivitelben. Építési iroda: VIII., József-körút 29., II. em. 9. Délután 5—7 óráig. Telefon: 132-336

DIPLOMAT-GOLD
Wunder, Montevideo, Consul, Franceska, Capriccio, Fregoli, Prince, Royal, Solo, Barb-ex, K. B. C. privat, Quo-vadis, bevezetett márkák
BOROTVAPENGÉK
M. v. Wunder gumicikkek kis- és nagykereskedők részére raktárról szállít Kállay József Budapest, Király-utca 88.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

Sportöltöny P 346.18 **NÁDOR RUHA** Budapest, V., Nádor utca 2.

Rekamié. 298 P Szelőn... 184 P teljes lakásbelsők Ia szövetekből **REKORD** Vajdahunyad-utca 4.

Használt férfiruhát és fehérneműt legmagasabb áron veszek. Telefon: 134-860. Hajdu

Olcsó teherszállítás 200 kg-ig triciklin óradíj P 5.20 Buda, külterület P 6 TURUL Telefon: 130-346

Irodabútort ifj. Martini gyárból, XIV., Nagy Lajos kir. útja 108. T: 497—534.

Kisörssy **TEHERTAXI** Tel.: 292-791. V. Zápolya-u. 25.

Egy nagyobb vagy két kisebb **irodának és raktárnak helyiséget keresek** legalább 36—40 □-méter nagyságút, II., V., vagy VI. kerben. »Lehet üzlethelyiség« jel. Bartoss hird., Bem J.-utca 24.

Számológép békeár Zolnay Endre Számológépgyár, Losonc.

Fényképészsegéd vagy segédnő és tanuló felvétetik. Telchtmann fotó, Podmaniczky-utca 20. Tel.: 312-724.

Ebédlőasztalt székekkel és szalongarnitúrát keresek megvételre kifogástalan finom kiviteben. Ajánlatot telefonon 9—1-ig: 125-482.

Táskaírógép (Corona) különő állapotban, P 800-ért eladó. Megtekinthető: Podmaniczky-u. 20., fotóműterem. Tel.: 312-724.

VIKENDHÁZ erős, szállítható, berendezéssel, kerttel, telekhasználattal Börzsönyligeten 3500 P eladó. »Vikendház 3500« jeligére a kiadóba

Kérem azt a barnahajú hölgyet, aki az Omnia-mozival szemben lévő telefonfülkébe utánam jött, hogy az ottfelejtett drapp cipőmet hozzám eljuttatni szíveskedjék. Kálvária-tér 18., II 5.

Konfekciós gépészeket (nőket is) jó fizetéssel azonnal felveszünk. Sport és Divat, XI., Budafoki-út 16—18. szám

ELADÓ! 1 drb új Remington Portable írógép. Érdeklődni Izabella-u. 39., II lépcső III. 19. T. 420-047

Keresek ingatlanirodám részére **irodavezetőt és cimszerzőt** Kolencsik-iroda, Királyi Pál-utca 13/a., IV. 2.

Elrepült »Matyi« névre hallgató zöld törpepapagály. — Megtalálója magas jutalomban részesül. Cím: Teréz-krt 6., házfelügyelő

Zseblámpákat komplett mindenféle kivitelben SIGNAL tartalékelemmel légoxigén 1½ és 2 voltos fűtőtelepekkel raktárról szállít. Akkumulátoros légólámpák 75 órás időtartam. **Maulis Rádió** IX., Ráday-u 11. T: 186-208

Férfiruhát fehérneműt bútort ma Molnár vesz a legmagasabb napi áron Dobozi-u 25. II. 34. T: 140-387.

Menyasszonyi és vőlegényi **ruhakölcsönző** Hatvani László, VII., Netelejtsutca 23 Telefon: 223-517.

Csónak- építéshez spec-lemez raktárról szállít Aeró Mechanika. IX., Lónyay-utca 41.

BÚTORT Melsztertől hosszu részletre is! Budapest, Andrássy-út 66 sz.

BOKRÉTA FAHÁZAK télen-nyáron lakható, minden méretben kaphető. Budapest XIV., Erzsébet királyné-útja 82. szám. Telefon: 313-062.

FŰSZER- és gyarmatáru nagy- és kiskereskedők körében bevezetett **képviselőket** keres fix és jutalékkal, ismert vállalat. Ajánlatokat »Csak bevezetett« jeligére Reklám Service hirdetőirodába VII., Erzsébet-krt 32. kérjük

Óvóhelyi ürülék szekrény, asztal, ajtó, ablak stb. Eötvös-utca 1. Telefon: 425-811.

Urifodrászsegéd felvétetik fürdőben Szent Imre (Rác)-fürdő, Hadnagy-utca 8., Egerváry.

ELVESZETT fekete ratler kutyám, megtaláló 300 P-t kap. Markos, Vas-u. 14

Keveset használt, segédmotoros **Mátra kerékpárt** legmagasabb áron, sürgősen vennék. Fábián cipőgyár Bpest, XI., Gizella-út 24—26. Telefon: 296-418 és 188-386.

Dunaparti elegáns földszintes szoba kiadó. Kitünő óvóhely. II., Margit-rakpart 26. fszt 2. Hedreiné

HOHNER tangó ötös typ új 2000 Univ. táskagramofon 500. Sürgősen eladó. Bezerédi-utca 11. I. 7.

Ki tud róla? 9-én este 12 óra körül Nagykörút és Népszínház-u. sarkán **elvesztettem levéltárcám** Becsületes megtaláló a benne levő pénzt, cca 180 P-t, megtarthatja, csak az iratokat és a bejelentőmet kérem küldje vissza. Szendrey János, X., Maglódi-út 53.

Hanglemez rádió, csillár, hangerősítők zseblámpák, vill cikkek **Schmidt József** VII., Rákóczi-út 14. Tel.: 424-175

Gyermekkocsik gyermekágyak legolcsóbban: Prohászka-gyárból, Gról Zichy Jenő-utca 46. Fiók: Üllői-út 7.

BÚTORT bizalommal **Mózes Istvántól** szállítás vidékre is. Szent István-körút 11.

Kozmetikusnő masszíroz, pedikürözi Rákóczi-út 65., II. emelet 25., LÉDIGNÉ.

Weekendházak gömbfából készülnek, télen is lakhatók, szétszedhetők. Megtekinthető: XIV., Vizakna-utca 8. — 68-as végállomástól 5 perc VADÁSZ. Telefon: 143—348.

Nagyobb tőkével és jó összeköttetésekkel rendelkező textilszakember, konfekció vagy **textilméteráru kiskereskedői iparigazolvánnyal** rendelkező társat keres azonnalra. »Külföldi képviseletek« jeligére a főkiadóba

Egy- és kétlovas kocsival fuvarozást **költöztetést** esetleg bútorelraktározást is vállalunk. Halász és Tsa fuvarozási vállalat. Telefon: 119-021 9—4-ig. Iroda: Gróf Teleki Pál-utca 16., II. emelet 2.

Költöztetést, szállítást! 1—2 lovas kocsikkal helyben, vidékre is szállít: SIPOS és LÁSZLÓ. Telefon 428-031.

Szakképzett fürdős vagyok, elszámolásra vagy bérbe **fürdőt** keresek Szives megkeresést Droba Lajos VII., Almássy-utca 3.

Motorkerékpár, Topolinó eladó. Telefon: 342-332, 9—11-ig

Elcserélném Semsey Andor-u. 13. sz. házban levő házmesterségem, lehetőleg olyan lakással, ahol gáz van

Margitszigetre néző épülő luxusházban **1-2 szobás lakások** üzletek augusztus 1-re kiadók. Rákóczi-út 12., A-lépcső I. 1.

Kéttányéros **zeneszekrény** Philips 4 lámpás, alkalmi áron eladó. Zoltán-u. 7. Hírlapiroda

Raktárhelyiség kiadó Kerepesi-úton. Telefon: 342-332, 9—11-ig.

Géplakatos-segédeket állandó munkára felveszünk. KURUCZ TESTVÉREK motor- és gépműhelye. XIII., Angyalföldi-út 6. sz.

Remington leíró- és összeadógép 3500-ért eladó. „Kifogástalan" jelig. Aratóhoz, Erzsébet krt 14

H o r v a y J á n o s
szobrász

Magyarország. 1927.nov.6. (A Kossuth-szobor alkotója elmondja a K.-szobor történetét.)

Horvay János

A Prohászka-szobor pályázaton felhívták részvételre és münét 2000 pengővel jutalmazták. Az I. díjat Fülöp Elemér nyerte.

Magyarország

1929 okt. 3.

U. 3150

Horváth János

szód

Magyarország

1929. június 29.

(Luther-szobor

pályázat.)

KINAI TANÁRA SZOBOR A HAU KOR

Horvai János

Dobsinai Kossuth
mellszobrát a csehek
1919. jun. 13. leromb-ottár.

Magyarság. 1934. szept. 8.

Horvay János

Karánsebesi

Erzsébet már-
vány-szobrát
a románok el-
pusztitották.

Magyarság

1934. szept. 2.

Poprádi múzeum V. 308.

H o r v a y J á n o s
szobrász

Magyarság. 1926.ápr.10. (A.J. dr.: Hová helyezzük a Kossuth-szobrot?)

Horvay János

Cegléti Kossuth-
szobor

Repr.

Magyarecke.

III. 221. l.

284

Lépek

BUDAPEST
14 V 1972

HOSOFF /?/ JÁNOS, gombkötőinas

57.-KOCZIÁN ANDRÁS Privigyéről jött.1800.jan.27-én.és mestervizsgára jelentkezett.A mesterdarabot Szép András műhelyében kellett elkészítenie.Bár nem igen jól sikert mester lett 1802.febr.8.-E napon lett polgár is.1810-be megnősült.-Atyamester volt.Egy inasszerződés:Hosoff ? János,1804.máj.21.-?.-Meghalt 1820 előtt,mert neje ekkor már"vidua". 407.old

SZÜVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek a céh keletkezésétől megszűnéséig 395.old

SAVARIA, A Vas megyei Múzeumok Értesítője, 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

HIREK

— **ÖTEZER HOLD ZSIDÓ BIRTOK** kerül kiosztásra, aratás után. Hajdumegye területén, tiszaecsegei és nádudvari határban. A földeket tűzharcosok, rokkantak és hadiárvák kapják.

— **A PÓTOLHATATLAN MŰVÉSZI ÉRTÉKEKET Finnországból Svédországba szállítják. A tulajdonosok kötelezik magukat arra, hogy műkincseiket nem adják el.**

— **BALDUR VON SCHIRACH,** birodalmi vezető, kihallgatáson fogadta a Ballhaus-téren Tárczay-Felicides Román osztályfőnököt. (MTI)

— **TIZENKILENC KATOLIKUS PAPOT öltek meg a kommunisták Spalato egyházmegyéjében, a püspök nyilatkozata szerint.** *(MTI)*

— **KÖTÉLALTALI HALÁLRA** ítélte a kassai rögtönítélő bíróság Szmolinkov Iván 30 éves állásnélküli hentest, elsötétítés ideje alatt elkövetett lopásért. (MTI)

— **DAVIS,** az amerikai Vöröskereszt elnöke, mint Hotspringből jelentik, 66 éves korában meghalt. Vezetője volt a londoni világgazdasági értekezlet amerikai küldöttségének és több értekezleten képviselte az USA-t. *(MTI)*

— **MEGHOSSZABBÍTOTTÁK** egy évvel a halálbüntetésről szóló törvényrendelet hatályát Romániában. *(MTI)*

— **MEGTALÁLTA ATYJA PISZTOLYÁT** *Schneider* György kiskőszegi lakos fia és játékközben agyonlőtte pajtását, *Zsivizs* Péter 13 éves fiút. *(MTI)*

— **HÁZASSÁG.** Néhai Horváth József ny. pü. tanácsos és Holló Ilona leányát, Máriát e hó 29-én vezeti oltárhoz a szilasbalhási róm. kat. templomban zalaegerszegi Léránt János és Horváth Erzsébet fia, Károly, egyingi adótiszt.

Wodyanikow Ludmilla Mellinda és Gaál Károly igazg. jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **EZÜSTLAKODALOM.** Szél László sportárukereskedő és neje, Keiser Katalin ma ünneplik ezüstlakodalmukat.

— **CUKORNÉLKÜLI BEFŐZÉS,** aszalás kevés gázzal. Gazdaságos melegkihasználás. E kérdésekre a Gázművek VI., Vilmos császár-út 3. szám alatti bemutató termében minden kedden és pénteken délután ½5 órakor tartott főzőelőadásain hasznos útmutatást adnak. Belépődíj nincs, kóstoló, ruhatár díjtalan.

— **SZEMÉLYHAJÓZÁSI HÍR.** A MFTR közlése szerint a szentendrei Dunaágban közlekedő személyhajók Lupasziget hajóállomást ismét érintik.

— **MAGYAR KISLÁNYOKKAL** szeretne levelezni a frontról Fodor Sándor őrv. és Füredi János honvéd. Tábori postaszámuk: Z 192.

— **GYÁSZROVAT.** Dr. *Konczwald* Endre ny. ítélőtáblai elnök, 76 éves korában elhúnyt. Nagy részvét mellett temették el Szegeden.

Ifjabb *Szikra-Nonnenmacher* Lajos, a Deutsche Zeitung művészeti rovatvezetőjének édesapját, id. *Szikra* Lajost és nagynénjét, *Graf* Katalint, vasárnap temették a kerepesiúti temető halotasházából.

Bakos Lajosné, a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület főintézőjének felesége, elhúnyt.

— **AZÉRT VÁLLALT ÁLLÁST** Burszán Lajos kifutó, hogy lopásokat követhessen el. Megdézsmált egy vasúti teherkocsit is. Tízrendbeli lopásért a Kúria 2 évi fegyházra ítélte. (MOT)

— **KIBONTOTTA A VILLANYVEZETÉKET,** leágazást kapcsolt a fővezetékre és villanyáramot lopott Varga László királyutcai szabómester. Közveszélyű rongálásért a Kúria 1 havi fogházra ítélte. (MOT)

— **LÉPCSŐN FEKVE** ittas állapotban találtak a Munkácsy Mihály-utca 53. számú ház kapualjában *Rónai* Imrét. Besegítették az ágyába, reggelre meghalt. Valószínű, hogy szívszélhűdés ölte meg.

— **NEMES GYULA SZEGÉNY BOMBAKÁROSULT** hétfőn reggel elvesztette pénztárcáját. Kéri a becsületes megtalálót, hogy legalább az iratait juttassa el a lovagutcai iskolába.

— **A LEGNAGYOBB FA ALÁ** húzódott a vihar elől Mezőszakadát községben Flórencz Lőrinc és Fotók János legény. A villám belecsapott a fába és mindkettőjüket megölte.

— **INTÉZETI TANÁRNŐJÉT IS MEGLOPTA** Kovács J. Ilona székelyudvarhelyi leány, akit még mint fiatalkorút, javító intézetbe utaltak. A most 20 éves leányt 8 havi börtönre ítélték.

— **KILENCVEN PENGŐT követelt** egy sertésbőrbakancsért Pop Páscu kentilonai cipészmester. A kolozsvári uzsorabíróság 600 pengő pénzbüntetésre ítélte.

SZINHÁZ ÉS FILM

Vaszy Viktor marad a kolozsvári Nemzeti Színház zeneigazgatója?

A legutóbb két napilap is közölte azt a feltűnéstkeltő hírt, hogy Vaszy Viktor, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója felbontja szerződését és megválik a színháztól.

Vaszy Viktor a hírrel kapcsolatosan nyilatkozatot küldött be a kolozsvári lapoknak. Ebben cáfolja a távozásáról szóló híradásokat. „A budapesti lapoknak ez az értesülése nem felel meg a valóságnak — hangzik a cáfolat. — Szerződésem a kolozsvári Nemzeti Színházzal 1946 június 30-án veszti hatályát. Azt felbontani szándékomban sem volt. Érthetetlen számomra, hogy a két napilap honnan jutott ehhez az értesüléshez, mely ismétlem, teljesen valótlan".

MEXIKÓI FUTÁR

Bemutató kedden a Scalában

Jelenet a filmből

Igen ritka filmcsemegében lehet része holnaptól kezdve a Scala mozi közönségének: a Mexikói futár című spanyol lovasfilmet mutatják be, amely már azért is érdekes, mert a spanyol filmgyártásról a magyar filmpublikum még édes-keveset tud.

A film az igaz barátság apoteozisa. Két barát küzd a szerelemért, mely mind a kettő számára ugyannak a nőnek az alakjában jelentkezik. A drámai feszültség már-már tragédiában robbantja ki a történetet, mikor az egyik barát visszalép a harctól és baráti önfeláldozással a másik boldogságát segíti elő.

A filmben van egy gyönyörű dal, amelyet a délamerikai rádióállomások mint valami spanyol Lili Marlen-dalt sugároznak szét. Vidéken már nálunk is többhelyt bemutatták a Mexikói futárt, s keddtől kezdve a pesti közönség előtt is megkezdi sikersorozatát.

Miénk a jövő

Kedden bemutató az Urániában

A Hitler Jugendről készítettek néhány évvel ezelőtt filmet az Ufa neubabelsbergi műtermeiben és a film „Miénk a jövő" címen került Magyarországra. Már tavaly be akarták mutatni, de akkor a cenzura nem engedélyezte.

Most ezek az akadályok elhárultak és keddtől kezdve már az Urániában vetítik. A film meséje a weimari Németországban játszódik, abban az időben, amikor a nemzetiszociálista ifjúság felvette a harcot a kommunista szervezkedések ellen. A film főszerepét, egy marxista munkást, Heinrich George játssza, a szereplők legnagyobb része azonban a névtelen Hitler Jugendisták sorából kerül ki.

Egy gép nem tért vissza — három moziban

Egyszerre három bemutató filmszínház tűzi műsorára a magyar repülők életéről készült időszerű és érdekes ujdonságot az Egy gép nem tért vissza című Hidvéghy-filmet. A forgatókönyv Nyirádi Szabó Imre regényének változata. Színesen és hatásosan dolgozza fel a magyar pilóták önfeláldozásban gazdag életét. A felvételeknél bombázókötelékek. vadászosztagok és sportrepülőgépek működtek közre. A főszerepeket Pacséry Ágoston rendezői elképzelései alapján Lukács Margit, Kovács Károly, Jávor Pál, Juhász József, Weszely Pál és Vértess Lajos játssza.

R. Billinger, a Lidércfény című film írója, Der Gigant címmel darabot írt,

Kibombázott művészek és ujságírók

A vasárnap délelőtti bombatámadásnak több művész és újságíró károsultja is akadt. Teljesen szétrombolta a bomba Horvai János szobrászművész műtermét, egy másik Ottrubay Melindának, az Operaház primabalerinájának lakását tette tönkre. A kibombázottak közé tartozik még Tatár György, az Operaház táncművésze és Failoni Sergio, az Operaház karnagya is. Kodály Zoltánt is hajléktalanná tette egy ellenséges bomba. Az ujságírók közül Bakos Ákost, a Pest főszerkesztőjét és Baráth Ferenc hírlapírót bombázták ki.

Cserebogár, sárga cserebogár a rádióban

Szép sikerrel játssza az Erzsébetvárosi Színház Erdélyi Mihály Cserebogár, sárga cserebogár című vidám nyári operettjét. A szereplők közt a budapesti sztárok közül Honthy Hanna, Csortos Gyula, Fejes Teri, Somogyi Nusi, Rév Erzsi, Török Ilona, Bilicsi Tivadar, Kertész Dezső, Nádor Jenő és Csányi László neve szerepel.

A kitűnő operettet rövidesen a rádióhallgatók is megismerhetik, mert csütörtökön műsorra tűzi a rádió igazgatósága.

„Férfiak" cimmel írta meg legújabb regényét Turi Turgonyi András, a kitűnő fiatal író. Turi Turgonyi jelenleg frontszolgálatot teljesít és a regényének a témáját is a front eseményeiből merítette. A „Férfiak" főhőse két fronton harcoló tiszt, s mind a kettő ugyanabba az asszonyba szerelmes. A regény rövidesen megjelenik a könyvpiacon.

*

„Párisi hidak alatt" cimen mutatja be kedden a Radius az Objektiv francia filmújdonságát. A mulatságos komédia a békebeli Páris mosolygós napjait idézi vissza, azokkal a különleges figurákkal a főszerepekben, amelyek oly színessé tették a francia főváros életét. Jules Berryvel az élén kitűnő szereplőgárda dolgozik a siker érdekében.

*

„Hatosikrek" cimen tűzi műsorra néhány nap multva a Kaszinó mozi a svéd filmgyártás mulatságos újdonságát, mely eredeti humorral parodizálja a kanadai ötösikrek körül lezajlott reklámhadjáratot. Pellengérre állítja ezenkívül a reklámsztárokat is, akik népszerűségüket pénzzé akarják változtatni. A hatosikrek apjából filmsztár és egy dzsungelfilm hőse lesz. A dzsungelfelvételek során álvademberek nyüzsögnek a felvevőgép előtt és modern slágereket énekelnek. A főszerepet a stockholmiak nálunk is ismert kitűnő komikusa, Ake Söderbolm játssza.

*

Az utóbbi napokban több hír jelent meg arról, hogy Dayka Margit játssza „Az első" filmváltozatának egyik főszerepét. A művésznő most annak közlésére kért fel bennünket, hogy a filmfőszerep ügyében senkivel sem tárgyalt és ennek következtében nincs is szó arról, hogy a produkcióban közreműködjék. Dayka Margit egyébként a napokban Pécsre és Bajára utazott, ahol több estén keresztül játssza Kerecsendi Kiss Márton darabjának főszerepét.

*

A kolozsvári Nemzeti Színház közzétette bérleti hirdetményét a jövő szezonra vonatkozóan. Eszerint a színház 32 előadásra ad ki bemutató- és napi 20 előadásra pedig operabérletet.

Színházak műsora

UJ MAGYAR: Öfelsége, a mama (6). — **FŐV. OPERETT:** Luxemburg grófja (½6). — **MADÁCH:** Ártatlanok (½7) — **MARKUS PARK** (134-990): Szakítok magával! (6). — **ERZSEBETVÁROSI:** Cserebogár, sárga cserebogár . . . (6). — **JÓKAI:** Bácskai lakodalom (¾7). — **NÉPVARIETÉ A SPORTCSARNOKBAN** (297-842, 297-843): Uj artistaparádé (½7). — **MŰSZINKÖR:** Tokaji aszú (3, 5, 7).

A többi szinház ma nem tart előadást.

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnepnap

ADRIA (353—707): **Aranypáva.** (3 5 7; V Ü 11 és 1-kor is.) — **ALKOTAS** (355—374): **Beáta és az ördög.** (¼4 5 7; V Ü 11 ½2 3 5 7.) — **ANDRÁSSY** (124—127): **Fruska.** (½4 ½6 ½8.) — **ATRIUM** (153—034, 154—024): **Ez történt Budapesten.** (½4 ½6 ½8; Sz V Ü ½2-kor is.) — **BARLANG** (422—722): **Régi nyár.** (3 5 7: Sz V Ü 1 3 5 7.) — **BAROSS** (149—510): **Elkésett szerelem.** (5 7: V Ü 3 5 7.) — **BELVÁROSI FILMSZÍNHÁZ** (384—538): **Aranypáva.** (½4 ½6 ½8; V Ü ¼3 ½4 ¼5 ½6 ¼7 ½8.) — **BELVÁROSI HÍRADÓ** (181—244): **Gutenberg János könyvnyomdája** (kultúrfilm). **Budapest új polgármesterének beiktatása** (riportfilm). **Rajzos híradó a 100 éves Himnuszról. Magyar, Ufa- és Európa-híradók.** (Folyt. egyórás előadások 10—2¹ óráig.) — **BETHLEN** (225—003): **Benedek-ház.** (3 5 7; V Ü 1-kor is.) — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): **Párduckisasszony.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½2-kor is.) — **CAPITOL** (134—337): **Egy szoknya, egy nadrág.** (1 3 5 7; V Ü 11-kor is.) — **CORVIN** (158—988, 339—584): **Nem angyalok az asszonyok.** (3 5 ½8; V Ü 11-kor is.) — **CSABA** (146—040): **Benedek-ház.** (3 5 7: V Ü 11 és 1-kor is.) — **DAMJANICH** (425—644): **Aranypáva.** (¼4 ¼6 ½8; V Ü ½2-kor is.) — **DEÁK** (121—343, 125—952): Harmadik hétre prolongálva! **Kirándulás az alvilágban.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V Ü 11-kor is.) — **DUNA** (111—994): **Muki.** (3 5 7; V Ü 1-kor is.) **ERZSÉBET** (222—401): Második hétre prolongálva! **Dr. Kovács István.** (11 1 3 5 7.) — **FORUM** (189—707): Harmadik hétre prolongálva! **Örök küzdelem.** II. rész: (3 5 7; V Ü 11-kor is.) — **GLÓRIA** (427—521): **Körhinta.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½2-kor is.) — **HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ** (222—499): **Gutenberg János könyvnyomdája** (kultúrfilm). **Budapest új polgármesterének beiktatása** (riportfilm). **Rajzos híradó a 100 éves Himnuszról. Magyar, Ufa- és Európa-híradók.** (Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.) — **HOMEROS** (496—178): **András.** (½4 ½6 ½8; vasárnap és ünnepnap ½2 órakor is.) — **IPOLY** (292—626): **Aranypáva.** (½6 ½8-kor; szerda, péntek ½4 ½6 ½8.) — **JÓZSEFVÁROSI** (131—316): **Félvér.** (3 5 7: vasár- és ünnepnap 1-kor is.) — **KAMARA** (423—901): **Magyar sasok.** (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **KORZÓ** (182—818): **Nem angyalok az asszonyok.** (3 5 7; Sz 1: V Ü 11-kor is.) — **KULTUR** (188—120): **Trópusok hőse.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½2-kor is.) — **MESEVÁR** (114—502): **Benedek-ház.** (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **NEMZETI APOLLÓ** (222—002): **Levegőből nősülök.** (3 5 7; V Ü 11 és 1 órakor is.) — **NYUGAT** (121—022): **Leányvásár.** (¼4 ¼6 ½8; Sz V Ü ½2-kor is.) — **OMNIA** (130—125): **Ez történt Budapesten.** (3 5 7: Sz 1: V Ü 11 és 1-kor is.) — **OTTHON** (146—447): **Aranypáva.** (¼4 ¼6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **PÁTRIA** (145—673): **Végzetes éjszaka.** (10 ¾12 ½2 ¼4 ½6 ½8: V Ü 11 és ½2-kor is.) — **PEST** (221—222): **Nincs semmi baj.** (½12 ½2 ¼4 ½6 ½8.) — **PETŐFI** (428—478): **Könnyelmű fiatalság.** (3 5 7: V Ü 1-kor is.) — **RADIUS** (122—098, 120—564): **Szív és dal.** (¼4 ¼6 ½8; Sz ½2: V Ü 11.) — **RÁKÓCZI** (426—326): **Annamária.** (11 1 3 5 7.) — **SCALA** (114—411): **Ez történt Budapesten.** (½4 ½6 ½8; Sz V Ü ½2-kor is.) — **SZÉKELY** (226—425): **Második hétre prolongálva! Tűz.** (½12 ½2 ¼4 ½6 ½8.) — **SZITTYA** (111—140): **Tizenhetedik hétre prolongálva! Csodarepülő.** (¼4 ½6 ½8.) — **TINÓDI** (225—602): **A férfi mind őrült.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V Ü 11 és ½2-kor is.) — **TOLDI** (224—443): **Aranypáva.** (10 ¾12 ½2 ¼4 ¼6 7; V Ü 11 1 3 5 7.) — **TURÁN** (120—003): **Aranypáva.** (½2 ¼4 ¼6 ½8; V Ü 11-kor is.) — **ÚJBUDA** (268—999): **Benedek-ház.** (½4 ½6 ½8; V ½2-kor is.) — **URÁNIA** (146—046): **Vivódás.** (3 5 ½8; V Ü 11 órakor is.)

Áll a fogadás · elfelejti minden baját . .
Egy szoknya, egy nadrág
Turay, Csortos, Csikós, Latabár
Mától: CAPITOL Esperia-film

AZ ÖRÖM

Írta: Ignácz Rózsa

Egész este meséltem a gyermekeknek s jutalmul azt álmodtam, hogy halott gyermek vagyok. A fényes égi irodában, akárcsak a kovásznai paróchián, fekete lüszterkabátban s felhőnyi, klott-könyökvédővel rengeteg karján, az Isten ült egy asztal előtt. Arca apám megszépült, óriási s napfényű arcához hasonlított. Sok naptár volt az Isten előtt: az én évek óta eltelt naptáraim. Szó nélkül nézett rám és egy méteres ceruzával a naptárakra mutatott. A legtöbb nap fekete nyomdafestékkel volt bekenve. Úgy hatott, mint azok a külföldi ujságok, amikből a háború elején ólomfestékkel kicenzurázták a nem kívánatos részeket. Szorongva néztem a fekete napokat és azt gondoltam, hogy azért álmodom ezt, mert a gyerekeknek az este az égi könyvről beszéltem, amibe, nekem is úgy mesélték, az Úristen beírja a jó és rossz cselekedeteket. Gyakran tudom álmomban, hogy álmodom, de ez az álomképeket nem akasztja meg. Most is úgy történt. Az égi irodába bejött a régi harangozónk. Fejsze volt nála. Hozzátámasztotta az asztalhoz, köhintett és letett az asztalra egy csomó röpiratot, — akárcsak rej gép dobta volna le s ő összeszedte, ahogy dukál. A röpiratokon ez volt olvasható:

»Kitörlöm életedből azt a napot, melyen senkinek sem okoztál örömet!«

Szűkölve néztem a naptárak fekete foltjaira.

— De édesapám! — mondtam, mert az Úristen, egyre veszítve ragyogását, mind jobban rég halott apámra hasonlított. Azt akartam mondani, hogy ez túlkegyetlen büntetés. Másnak örömet okozni szerfelett nehéz.

— Maga is korcsolyát vett nekem játékpatika helyett! — mondtam hangosan. Az álomalak nem felelt, csak szomorúan felemelkedett. Már megint nem apám volt. Nőni kezdett s olyan fényesség áradt belőle, hogy dideregni kezdtem.

Amikor kinyitottam a szememet, az ablakom alatt vízesésként zuhogott a túlcsordult csatorna.

Az álom jelentése az álmoskönyvek szerint is rendben volna. Halott: esős idő; Istent látni: sóvárgás; nyomtatott betű: veszedelem. De mit jelent a szöveg?

Gondosan utánanéztem a jegyzeteimben, hogy nem írtam-e valahol az örömről valamit. Sehol semmi. Olvasni sem olvastam róla mostanában. Már-már azt hittem, hogy túlcsigázott aggyal álmomban is mondatokat fogalmazok, amikor hirtelen eszembe jutott:

Tegnap este a nagy fiam keservesen elbőgte magát az utcán. Egy hároméves fiúcskát látott. Az apróság lábbal hajtható piros játékautóban ült. És én addig nem vettem neki piros játékautót, míg olyan nagy lett, hogy ha vennék, se férne már bele...

És nekem sem vette meg apám a játékpatikát! Ő olyan szegény gyerek volt, akinek még egy pár korcsolyája sem volt soha. Pontosan most értettem meg, hogy mekkora sóvárgással vágyott egy pár korcsolya után!

Mert mikor én kicsi voltam, kinéztem a karácsonyi árjegyzékből magamnak egy szép kis játékpatikát. Pici polcokkal. Apró tégelyekkel. Olyan pontos kis mérlegekkel, mint az igazi. Mákszemnyi súlymértékkel, pulttal, pilulás skatulyákkal. S elképzeltem, hogy cukrot, lisztet, piros téglaport, áfonyabogyót s más izgalmas dolgokat török-kenek össze a porcellánmozsárkában, amely éppen olyan, mint az igazi. A falu összes babái nálam veszik az orvosságot; lesz vadászbaba, aki nálam vásárolja a a játékdúvadaknak a játéksztrichnint, éppen úgy, mint Dancs Lajos bácsi a mi patikusunktól, Ebergényitől. És lesz az is, hogy a falu babajegyzője és babaszolgabírája betérnek az én babapatikámba, babaszépasszonyokat csepülni s az aqua destillata mellől előkerülő babapatikus csinálta likőrből koccintani.

— Most, fiam, semmit sem hoz az angyal, mert menekültek, szegények vagyunk! — mondta apám, amikor először kértem a patikát.

Amikor másodszor kértem, így szólt:

— Patikát? Ilyen nagy lánynak? Aki már a fűzöcskét is unja? Tudod mit? Kérj inkább karácsonyra egy pár korcsolyát. Szép, fényes korcsolyát, kunkor orral. Hogy lehet azon a jégen siklani? Körözni, futni, táncolni! Repülhetsz a korcsolyádon, mint az angyalok.

Apám sohasem korcsolyázott s én morogva és keserűen feleseltem:

— Hogyisne! Én patikát akarok.

Apám keresett korcsolyát, de nem lehetett kapni. Amikor harmadszor kértem a patikát, már csak legyintett:

— Csacsiság! Méregdrága. Kapni sem lehet. Hanem ha okos volnál s kérnél egy pár korcsolyát!...

Vett is, a harmadik karácsonyra s én csak néztem, értetlenül és gyűlölködve, hogy milyen lelkesen forgatja, nézi, olajozza. Csavarja fel a lábamra, le a lábamról. Törölgeti. S nézi, mekkora örömmel nézi, hogy én szuszogva, kínlódva bukdácsolok a jégen...

Így volt a patikával. S huszonkét év mulva a fiam kinézett magának a karácsonyi árjegyzékből egy szép, lábbal hajtható, piros autót... Először nem tudtam megvenni. Nagyon drága volt. De ugyanakkor találtam a játékboltban egy édes, pici játékpatikát. Pici polcokkal, apró tégelyekkel. Olyan volt, mint az igazi.

A fiam hallani sem akart a patikáról. A következő karácsonykor megint kérte a piros autót. Akkor azonban nem lehetett többé kapni sehol.

— Nézd — mondtam vigasztalásul —, autó nincs. Mert háború van és másra kell a bádog. De tudnék kárpótlásul egy édes játékot. El sem képzeled, milyen *örömöd* telne benne. Egy pici, teljesen felszerelt patika.

A gyermek bömbölt a piros autó után.

A harmadik karácsonyra megvettem a patikát. Lisztet kevertem vízzel, bort súrolóporral, mintha én volnék Ebergényi, a hajdani kovásznai patikus. A gyerek ajkbiggyesztve nézte, aztán kidobálta a patikából a »felszerelést« s az üres keretet teherautóvá alakította át.

S tegnap, tegnap láttunk az utcán egy békebeli, kicsi piros játékautót. Fiam reszketve szólt az autó kis gazdájára, hogy engedje beleülni egy kicsit. S keservesen elbőgte magát, amikor kiderült, hogy már nem fér bele.

Ki merné mondani, hogy apám nem akart örömet okozni nekem a korcsolyával s én a fiamnak a patikával? S a fiam milyen önzetlen apának tartja majd magát, amikor, csak azért, hogy örömet okozzon a gyermekének, költséget s fáradságot nem kímélve vesz neki egy szép kis piros játékautót?! S meg sem hallja tán, — attól a nagy örömtől, amit előre érez, s amit *másnak akar okozni* — hogy a gyereke keservesen bőg egy pici, pilótanélküli rakétarepülőgép után!

József királyi herceg megbetegedett

József királyi herceg tábornagy, mint a Magyar Országos Tudósító értesül, erős influenzában, magas lázzal megbetegedett. A királyi herceg állapota már javul. (MOT)

A magyar kórházak ágylétszáma és orvosellátottsága

Az állami kórházak segédszemélyzete csak kétharmada a szükségesnek

Az »Orvosi Hírlap« új száma foglalkozik Duchon Gabriellának a »Népegészségügy«ben megjelent adatközlésével, amely a magyar kórházak ágylétszámát és orvosellátottságát ismertette. A statisztika szerint a magyar egészségügyi intézményekben 59.320 ágy áll és 3439 orvos mellett 1933 szerzetes, 3508 világi nő, 752 férfi és 1664 egyéb segédszemélyzet működik a betegek gyógyításának és kezelésének szolgálatában. Az adatok a következő részletes képet mutatják:

	Intézmény száma	Betegágyak száma	Orvosi létszám	Egy int. átlagos ágyszáma	Egy orvosra jut beteg	Segédszemélyzet száma
Klinikák	51	5.212	846	102	61	11.05
Kórházak:						
Állami	45	13.126	405	291	324	1.434
Székesfővárosi	10	6.949	338	694	206	1.206
Egyéb	71	19.101	800	269	239	2.227
Magánkórház	180	12.113	915	67	132	1.636
Gyermekmenhely	15	2.373	95	158	250	172
Bábaképző	6	446	40	74	112	60
	378	59.320	3.439	157	173	7.840

Az adatok szerint egy kórházi, vagy hasonló intézményre 157 ágy jutott, egy alkalmazott orvosra 173 betegágy, egy alkalmazott segédszemélyzetre 90 ágy. A segédszemélyzet 19.7 százaléka »a« minősítésű, 20.5 százaléka »b« minősítésű, 8.1 százaléka »c« és 51.7 százaléka »d« minősítésű volt. A kórházakban átlagosan kétannyi az egészségügyi segédszemélyzet száma, mint az orvosoké. A főváros négyannyi segédszemélyzetet alkalmaz, mint orvost, a klinikák alig többet, mint orvost.

Kétségtelen, írja a lap, hogy megfelelő jó segédszemélyzet lehetővé teszi az orvosi munka gyorsabb elvégzését, a segédszemélyzet sokban hozzájárulhat az orvosok teherbíróképességének növeléséhez. E tekintetben különös jó helyzetben vannak a fővárosi kórházak, viszont az állami kórházakban alkalmazott orvosok nehéz helyzetét csak részben enyhíti az a körülmény, hogy a segédszemélyzet száma az átlagosnál jobb. Az »a« képesítésűek aránya egyedül a fővárosi kórházakban ér el az átlagnál jobbat, az állami kórházak személyzete azonban igen súlyos helyzetben van minden vonalon. A segédszemélyzet túlnyomórésze csak rendkívül alacsony képesítéssel rendelkezik, tehát, mint ilyen, az orvosoknak egészen minimális segítséget tud nyujtani. Az állami kórházakban alkalmazott segédszemélyzet száma a szükségesnek mindössze 64 százaléka, a klinikákon 125, a fővárosi kórházakban 102 százalék. A nagy orvoshiány mellett az állami kórházak nehézségei személyzeti vonalon is súlyosak, hiszen a szükségesnek csak kétharmada áll rendelkezésre a segédszemélyzetből is.

Az adatok világosan megmutatják, hogy kórházügyünkben igen fontos a személyzeti kérdés. A rossz fizetések nemcsak az orvosi létszám fejlődésére hatnak bénítólag, hanem a segédszemélyzetek mindenkori száma is alatta marad a szükségesnek. A helyzeten sürgősen segíteni kell, mert a csekély létszámú orvosgárda kisfőnyi segédszemélyzettel és ennek is csak részben magasabb képesítésű tagjaival nem tudhat kellő eredményt elérni. Kórházügyünk általános fejlődése azonban jogosan tarthat igényt arra, hogy megfelelő intézetek, megfelelő személyzettel szolgálják a gyógyítás célját.

Hősi halált halt Bartóffy János rendőrfőkapitányhelyettes fia

Bartóffy János a m. kir. gépkocsizó lövészzászlóalj századosa, dr. Bartóffy János rendőrfőkapitányhelyettes fia, hősi halált halt. Temetése július 5-én, szerdán délután négy órakor lesz a rákoskereszturi temető halottasházából. (MOT)

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

Háztartás teljesen önálló vezetésére
intelligens házvezetőnőt
keres középkorú, nőtlen vállalati igazgató. Jelentkezni: 9—14 óráig, V., Zoltán-u. 16, III. Ofa-iroda.

Üzlethelyiség
mindenre alkalmas, kiadó. Csarnok-tér 3., házfelügyelőnél

Bérmunkát kiadok
interlő gépre. Mayerné, Tisza Kálmán-tér 1.

Fényképészsegédet
(nőt) jó fizetéssel felvesz dr. Saáryné, XII., Böszörményi-út 17/a.

NEM TUD
ön nyugodtan aludni? Poloskákat és azok petéit tökéletesen kiirtjuk. 7—8 órai gázosítás után már otthonában aludhat. (Nem cián.) VILLAM féregirtó vállalat. Tel.: 131-287. Luther-utca 3

Egyenruhák
eladók, középtermet. Tel. 5—6-ig: 155-672

Átforditom
öltönyét. Klein, volt Mann cég szabásza. Király-u. 70. Hívjon!

Singer süllyeszthető varrógép P 754.—
Hétköznap 3-tól ½6-ig. XIV. Erzsébet királyné-út 77/b.

Ruhaszárító
Freg Ilint
szerel, javít Szilágyi, Murányi-u. 52.

Ballon
esőkabát és gallér (tiszti is)
Valenta Nádor-utca **13**

Légóbőröndök
légóládák minden méretben Szenkovits, Almássy-u. 3, III. 24

Elvesztettem kézitáskámat
irataimmal. Kérem a becsületes megtalálót, szíveskedjen visszaszolgáltatni. Elemér-utca 34, I. 20. Laboda.

Hátizsákokat, oldalzsákokat
készít. Javítás hozott anyagból is. Házkötő Illés üzeme. Thököly-út 31/33. Telefon: 496-182.

Rossz összeállításai miatt a Ferencváros elveszíti a futballbajnokságot

Szegeden felforgatott csatársorral kikapott 4:2-re, míg az Ujpest 10:0-ra győzött Salgótarjánban

Ha az idei futballbajnokságról jellemző mondatot akar majd a sporttörténetíró feljegyezni, akkor nem írhat föléje mást, mint azt, hogy a *»rossz összeállítások bajnoksága«.* Nem térünk most ki arra a sok hibára, amit középcsapatainknál tapasztaltunk, csak az élcsapatok körében maradunk. A *Hungáriával* kapcsolatosan már többször megírtuk, hogy a *szűkkeblűségen kívül milyen hibák okozták az egészen jó anyaggal rendelkező kék-fehérek lemaradását.* De a legnagyobb játékoskerettel rendelkező *Ferencváros* kezdi még a Hungáriát is *felülmulni a rossz csapatösszeállítások tekintetében.* Az *Ujpest,* amelynek a játékosanyaga talán nem mutat fel annyi értéket, mint a két vetélytársáé, ezzel szemben *nyugodt vonalvezetésének és állandó összeállításának köszönheti, hogy most már szinte bizonyossá vált idei futballbajnoksága.*

A *Ferencváros* az idén már sok pontot vesztett el a hibás csapatösszeállítás miatt. Most Szegeden hagyta a két pontot azért, mert *a csapatösszeállítók a kényszerhelyzetben nem találták el a megfelelő megoldást.* A régebbi pontveszteségek azon multak, hogy dr. *Sárosi* helyére a Ferencváros rossz helyetteseket állított. A szegedi pontveszteség viszont annak tulajdonítható, hogy akkor, *amikor dr. Sárosi rendelkezésre állt, ugyanúgy mellékszerepre kárhoztatták, mint pár nappal előbb dr. Dietz futballkapitány a magyar-ír válogatott mérkőzésen.*

Sokszor megírtuk, — és az események mindig nekünk adtak igazat — hogy a legjobb magyar futballistát, *Sárosi dr-t vezérszerep illeti meg és nem szabad őt mellékszerepekben elpazarolni,* vagy eredménytelenségre kárhoztatni. Ha Sárosi dr. csatárt játszik, akkor *középen kell őt játszatni,* mint fedezetnek pedig szintén középen a helye. Érthetetlen, hogy a Ferencváros éppen a kritikus szegedi mérkőzésen, különösen a nehéz talajon, *miért a könnyűsúlyú Jakabra bízta a támadósor vezetését és miért nem Sárosi dr.*-ra. Miként az ir mérkőzést is meg lehetett volna nyerni Sárosi vezérletével, úgy a szegedi mérkőzés sem veszett volna el, még a védelem hibái mellett sem, ha a Ferencváros támadó sorát fel nem forgatják.

Mert azt is figyelembe kell venni, hogy *Toldit is elvették a helyéről.* Igaz, hogy Toldi évekig balösszekötő volt, amióta azonban Kiszely bekerült a Ferencvárosba, azóta jobbösszekötőt játszik. Azt pedig minden szakember tudja, hogy egyik hétről a másikra nem lehet átváltozni a futballban. *Eredményes csak akkor lehet egy csapat, ha a lehetőség szerint mindenkit a helyén hagynak.*

Még egy harmadik összeállításbeli hiba volt az, hogy a Ferencváros nem számolt a mostani zivatarokkal. Az esőtől felázott nehéz talajon *helyesebb lett volna a súlyosabb és erősebb Kisst játszatni,* — szóval a *Kiss—dr. Sárosi—Toldi belső triót* — mert a könnyűsúlyú Jakab két gólja ellenére sem volt ezen a talajon megfelelő játékos a csatársorban.

Mindezeket el kellett mondani a Szeged—Ferencváros 4:2-s mérkőzése elé. *Nem akarjuk a Szeged derék csapatának az érdemét elvitatni.* Hiszen a Szeged már sokszor tört borsot a Ferencváros orra alá, már akkor is, amikor Bástyának hívták. De éppen ezért *kettőzött figyelemmel kellett volna eljárnia a Ferencvárosnak* úgy az összeállításban, mint a mérkőzésnek megfelelő tartalékokkal való előkészítésében.

Miként ez már történni szokott, a balszerencse is közrejátszott a Ferencváros vereségében. A felázott pálya is a balszerencséhez tartozott a zöld-fehérek összeállítását figyelembevéve, de még nagyobb balszerencse volt az, hogy míg a Ferencváros az első félidőt, amikor nagy fölényben volt, *nem tudta kihasználni,* illetve csak 1:0-ra vezetett Jakab góljával és Bognár a félidő végén ezt is kiegyenlítette, addig szünet után egymásután három gólt kapott kornerből, tehát *védelmi hibából* — Magyari, Bognár és Lukács voltak a góllövők — s csak azután került ismét fölénybe, *de a rossz összeállítású csatársor nyomasztó fölénye közben is csak egy gólt tudott visszadni, ismét Jakab révén.*

A Ferencváros 4:2-s veresége annál tragikusabb volt, mert vetélytársa, az *Ujpest,* Salgótarjánban rekordarányú 10:0-s győzelmet aratott az SSE felett, miután az ujpesti csapat már félidőben 7:0-ra vezetett. *Zsengellér* — aki az ir mérkőzésen sérülése miatt nem játszhatott — *Salgótarjánban már elemében volt* és nem kevesebb, mint hét gólt lőtt, a hetediket tizenegyesből, míg a többi gól szerzője *Temes* (2) és *Kocsis* volt. Az Ujpestben *Kállai* helyén *Temes* nagyon jól játszott és elősegítette Zsengellér góljait, de *jól játszott az egész ujpesti csapat.*

A vasárnapi vihar egyébként mindenütt sok zavart okozott. *A Kispest—Budafok mérkőzést félbe kellett szakítani, a Szolnok—Phöbus mérkőzést el sem kezdték.*

Félbeszakították a Hungária—Nemzeti mérkőzést is, de mintegy félórás szünet után *Weber bíró a mérkőzés folytatását rendelte el.* A küzdelem nagyon egyenlő volt. A Hungáriában újra játszott *Kardos,* de még nem illeszkedett bele teljesen a csatársorba. A játék majdnem végig eredménytelenül folyt, *csak nyolc perccel a vége előtt szerezte meg Cseh átadásából Kardos az egyetlen gólt.* A nehéz talajon is aránylag a védelmek dolgoztak a legjobban.

Lejátszották még az *Elektromosok—Szürketaxi* mérkőzését a Latorcza uccában. Itt is felfüggesztette *Iváncsics* bíró a játékot, de be tudták fejezni. Először az Elektromosok vezettek 1:0-ra, azután a Szürketaxi 2:1-re, szünet után azonban *az Elektromosok kiegyenlítettek. Rozsáli, Serfőző, Váradi* és *Buzássy* voltak a góllövők.

Debrecenben 0:0 arányban végződött a »kiesési derbi« a Bocskai és Zugló között. Színtelen játék folyt, amire jellemző, hogy mind a két csapat elhibázott egy javára megítélt tizenegyest.

A második ligában *a szombathelyi Haladás már bekerült az első ligába,* mert csoportjában hét ponttal vezet. Vetélytársa, a Lampart FC kikapott Győrött az Egyetértéstől 3:0-ra, míg a *Haladás Pécsett 4:0-ra győzött.* Előnye most már behozhatatlan. A másik csoport döntőjét a Weisz Manfréd FC és a Törekvés között elkezdték a Bihari uccában, a WMFC 1:0-ra már vezetett, amikor az óriási vihar miatt félbeszakadt a mérkőzés és legközelebb elölről kell kezdeni.

A futballbajnokság állása most: *Ujpest* 22 játék 38 pont (92:24 gólarány), *Ferencváros* 22 játék 35 pont (81:39), *Hungária* 22 játék 34 pont (60:27), *Kispest* 21 játék 29 pont (51:33), azután következnek *Nemzeti* 25, *Szeged* 24, *Szolnok* 21, *Phöbus* 20, *Budafok* 20 pont (valamennyi 21 mérkőzést játszott), *Szürketaxi* 16, *Elektromosok* 16, *Bocskai* 11, *Zugló* 8, *Salgótarján* 5 pont (valamennyi 22 játékkal).

Az UTE nyerte a tőrvívó-bajnokságot, a Detektív AC a hölgy-bajnokságot

A vívócsapatbajnokságok sorozatában tegnap a vívószövetség két bajnoki küzdelmet bonyolított le: a férfiak részére az EPÉ csapatot rendezte meg, s ugyanakkor a hölgyek tőrbajnoksága is lebonyolításra került. *Mind a két bajnoki címet a védők szerezték meg, a férfiak között az UTE, a hölgyek között pedig Elek Margit klubja, a Detektív AC.*

A párbajtőrbajnokságban — miként előre láttuk — három egyenlő csapat küzdött egymással, s árnyalati különbségek döntöttek közöttük. Az *UTE* 9:7-re verte a BEAC-ot, a *HTVK—BEAC* mérkőzés 8:8 arányban döntetlenül végződött és a tussarány (31:33) dönött a honvédtisztek javára. A döntő mérkőzésben *az UTE Kabos olimpiai bajnok remek vívásával 10:6-ra verte a HTK-t. Kabos mind a négy ellenfelét legyőzte, Tabajdi, Palócz és Erdélyi* 2—2 győzelmet aratott. A honvédtisztek csapatából *Bartha és Henyey* 2—2, *Gözsy* egy győzelmet aratott, 10:5 állásnál az UTE feladta a még hátralevő asszót.

A hölgybajnokságban a *Detektiv AC 10:6-ra verte a Postásokat,* 9:7-re a Spartát, míg a Postások—Sparta mérkőzését a Postások tussaránnyal nyerték. A MAC és a BBTE jobb tussaránnyal győztek az UTE ellen. *A döntőben a DAC 9:7-re verte a Postásokat és a MAC-ot,* míg a BBTE-vel döntetlenül mérkőztek, de a DAC-nak sokkal jobb volt a tussaránya (9:19), úgyhogy a DAC csapata lett a bajnok. A BBTE 11:5-re verte a MAC-ot, 9:7-re a Postásokat s ezzel második helyre került, míg a Postás—MAC 9:7 arányú eredménye alapján a Postások csapata lett a harmadik.

RÖVID HÍREK

Félbeszakadt a tornászbajnokság Székesfehérvárott, de befejezték a hölgybajnokságokat. Csillik Margit (postások) nyerte az egyéni bajnokságot, Mészáros Gabi (BBTE) és Gamaufné (BBTE) előtt, míg a csapatbajnokságot a BBTE nyerte a BTC és Nemzeti TE előtt. A zsinórlabdabajnokságot az Olimpia csapata nyerte.

Félbeszakadt a kerékpárosverseny is, csak Budapest ezerméteres állóstartos repülőbajnokságát tudták megtartani, amelyet Nagy Béla (Törekvés) nyert meg 1 p 16.8 mp idővel. A Budapest—Érsekújvár—Budapest távon lefolyt országúti versenyt Liszkay (Törekvés) nyerte meg hat óra 38 p 12 mp idővel.

Németország—Magyarország gyephokkiban 3:0 (1:0). Nagyon hiányzott a magyar csapatból a kitünő kapus, dr. Csák.

Az ökölvívó szövetségi díjban a Magyar Pamut 9:7 arányban legyőzte az NSC-t, a WMTK 14:2 arányban győzött a szegedi Vasutasok ellen.

Meglepetés volt a kézilabdában: a bajnokságban vezető UTE-t 15:9 arányban legyőzte a MAFC.

A Davis Cupban: Belgium—India 2:1, Franciaország—Kína 4:1, Svédország—Dánia 10:6 arányban győzött.

Bécs futballja nagy diadalt aratott: 7:1 arányban győzték le a cseh-morva válogatottat. — **Franciaország—Wales** 2:1.

ATLÉTÁINK SIKERE LENGYELORSZÁGBAN

A MAC atlétái a mult héten Varsóban kezdték meg korai turázásukat. Avarsói két versenyen azonban csak helyezéseket értek el. Ez természetes is volt, mert hiszen atlétáink közül még mindenki tréningjének elején tart.

Vasárnap Kattovicében vendégszerepeltek a MAC atlétái, *már sokkal jobban, mint az első két napon. Gyenes győzött* úgy száz, mint kétszáz méteren, még pedig jó időkkel, 10.9 mp-cel százon, 22.5 mp-cel kétszázon. Lengyel ellenfelei közül 100-on Banevski volt második 11 mp-cel, 200-on Dunecki 22.6 mp-cel. *Vadas is győzött 400 m-en,* 50.5 mp idővel a kitünő Gassovszki ellen — aki őt Varsóban kétszer is legyőzte. — Gassovszkinak 5.7 mp volt az ideje.

Csaplár ötezer méteren harmadik volt, Soldan és Noji mögött 15 p 18.9 mp gyenge idővel, míg *Ráthonyi 1500 m-en második lett* 4 p 10 mp-cel Staniszevszki mögött (4 p mp).

A MAC atlétái ma indulnak haza.

*

Itthon a rossz időjárás meglehetős zavart okozott az atlétikában is. A Beszkárt—MAC páros mérkőzés félbemaradt épp úgy az UTE—BEAC páros viadal is. *Szegeden azonban befejezték a Pécs—Szeged főiskolai mérkőzést.*

A MAC—Beszkár viadalon *Várszegi* 62.65 m-t dobott gerellyel, *Darányi* dr. 15.05 m-t, *Németh* 14.71 m-t súllyal, *Bertalan* 41.93 m-t, *Madarász 41.20* m-t diszkosszal, *Nagy* 10.9 mp alatt futotta a százast, *Istenes* dr. 1 p 59.8 mp alatt a 800-at, *Minay* 53.6 mp alatt a 400-at, *Esztergomi* 14 p 59.8 mp alatt az ötezret.

Az UTE—BEAC-viadalon jelenleg az UTE vezet 55:39 arányban, de a BEAC számai még hátra vannak. Itt *Hires* 2 p 2.4 mp-et futott nyolcszázon, *Szilágyi* 4 p 21.6 mp-et ezerötszázon, az eredmények általában gyengék.

A főiskolai viadalon *Józsa* dr 44.21 m-t dobott diszkosszal, a többi eredmény nagyon gyenge. *Pécs 55:43 arányban győzte le Szegedet.*

A stuttgarti sakkverseny

Stuttgart, május 21.

Az európai sakkmesterverseny állása a kilencedik forduló előtt a következő: *Engels* 5 (1), *Richter* és dr. *Vidmar* 5, *Bogoljubov* 4½ (1), *O'Kelly* 4½, *Eliskases, Foltys, Kieninger* 4 (1), *Hess, Staldi* 2½ (1), *Grob* 1½ (1), *Szily* 1½. *(MTI)*

Express hirdetéssel

Gyorsan eléri célját!

Ő, XX. évében!

Tanuljunk az eszkimóktól

Dr. Graubard híres amerikai biológus »Az ember, mint úr és rabszolga« című könyvében foglalta össze általános nézeteit az emberiségről. Igen nagy jelentőséget tulajdonít a Pavlov féle úgynevezett »feltételes reflexeknek« s azt hiszi, hogy az emberiség jövendő sorsa főleg attól függ, hogy az ifjúságban jó vagy rossz reflexeket fejlesztenek-e ki. Könyvének különösen érdekes része az, melyben az eszkimókat dicséri. Graubard szerint az eszkmiók embersége és szociális szolgálatkészsége sokkal nagyobb, mint az európai és amerikai emberé. Ha rászánjuk magunkat, hogy ifjúságunkba az eszkimók néhány reflexét oltsuk, jóval békésebbé és boldogabbá válik a világ.

Kalapot emelnek a Magna Charta előtt

R. S. Hudson angol külkereskedelmi államtitkár most tért haza NewYorkból Londonba s elmondta, hogy az amerikaiak, akik az angol pavilonnak úgynevezett »demokrácia-termébe« ellátogatnak, majdnem kivétel nélkül kalapot emelnek a kiállított nagy angol szabadságlevél, a 724 éves Magna Charta előtt.

Liliomok VI. Henrik emlékére

Érdekes kis szertartás folyt le vasárnap a londoni Towerben. Három fehér liliomot tettek le azon a helyen, ahol VI. Henrik királyt 1471 május 21-én meggyilkolták. A virágokat világoskék szalaggal kötötték át. A dologban az az érdekes, hogy a régiesnek látszó ceremónia egészen új keletű. Az etoni főiskola egyik végzett diákja, Thomas Buchanan Carter 1923-ban 10 fontos alapítványt tett erre a célra. VI. Henrik király az etoni főiskola megalapítója volt: a liliomok a kollégium cimervirágai.

Alligátorpecsenye

Az amerikai Illinois-állam vendéglőseinek egyesülete most tartotta bankettel egybekötött évi közgyűlését. A banket legkülönösebb fogása alligátorpecsenye volt. A vendégek »pompásnak« minősítették.

Légvédelem a temetőben

A londoni Westminster városrész tanácsa a városi alkalmazottak számára a hanwelei temetőben építtet földalatti óvóhelyet.

Bélyegfénykép

Új párizsi ötlet: a bélyegfénykép. Szokássá vált hogy a postabélyeg mellé a párizsiak egy másik bélyeget is ragasztanak, melyen gyermekük fényképe van. Az ilyen bélyegfényképekből huszat készítenek körülbelül egy pengőért.

Találtam egy világosbarna vizslát vasárnap délután ½7 és 7 óra között a Városligetben. Gazdája átveheti Wekerle Sándor u. 14., II. em. 15. alatt.

„SZÍV ÉS GALAMB"

A newyorki világkiállítás magyar pavillonjának nagy sikere

NewYork, május hó

(A Magyarország kiküldött munkatársától.) Amerikai hírszolgálati irodák Budapestre küldött távirataiból már értesültek otthon arról *a sikerről*, amelynek jegyében néhány órával ezelőtt báró *Kruchina* Károly és *Pelényi* József főkonzul ünnepélyesen felavatta a legelőkelőbb newyorki hivatalos tényezők jelenlétében a *magyar pavillont.*

Hatalmas nemzetek pavillonjaival való összehasonlítás után a magyar pavillon hivatalos megnyitásának előkelő közönsége egyöntetűen megállapította, hogy sehol nem találkoztak annyi *közvetlen művészettel*, mint itt. Az ötletszerűen odavetett díszes subák, szűrök, apró, fényes-gombos mellények rendkívüli hatással voltak mindenkire. A népies öltözetű babák szintén. Általában *a földszinti termekben felhalmozott gyönyörű népművészeti tárgyak*, épúgy, mint *Pekáry* István szőnyegei és képei valami egészen különös és rendkívül vonzó világba vezették a nézőket. A galamb és szívmotívumokkal díszített mennyezetkockáktól Grover *Whalen*, a Világkiállítás mindenható szülőatyja és teljhatalmú ura *úgy el volt ragadtatva*, hogy *megkérdezte a galamb és szív magyar nevét, meg akarja tanulni*, felírta noteszébe.

A bűbájos emeleti étteremnek, a baracknak, amit a díszes pitykegombos öltözetű pincérek szolgáltak fel a vendégeknek, óriási sikere volt, épúgy mint a tokajinak és a debrői hárslevelűnek. Rengeteg fogyott mindegyikből. Nem is beszélve az ennivalókról.

Az idegenforgalmi teremben a nagyszerű óriásfényképekről a néző elé tárúló Magyarország *ellenállhatatlanul hatott a newyorkiakra.* Néhány éjszakai Budapest-felvétel láttára az összes jelenlévő hölgyek aprólékos pontossággal megérdeklődték, hogy *mennyibe is kerül az út New Yorktól Budapestig.*

Bizonyos, hogy rengetegen jönnek majd Budapestre azok közül, akik a Szent István szobrával díszített magyar pavillont látták.

Rendy Lili.

Egy debreceni diák beszél legszebben magyarul

Legyőzte a fővárosi versenyzőket a „szép magyar kiejtés" versenyén

Ma délelőtt volt a középiskolások tanulmányi versenye

Ma reggel kezdődött a Barcsay *uccai Madách Imre* állami gimnáziumban *a középiskolai tanulók idei tanulmányi versenye, amelyre 38 fővárosi iskola 229 tanulója és 30 vidéki iskola 72 tanulója jelentkezett.* A versenyzők között 60 leány van.

A magyar versenyben szabadon választhattak a versenyzők a következő tételek közül: 1. A legnevezetesebb magyar szótárak ismertetése. 2. *Felvidéki tájak a magyar regényirodalomban.* 3. Újítsuk meg *Endrődi* Sándor vagy *Vargha* Gyula emlékét.

A latin versenyben ki kellett dolgozni a következő tételeket: 1. Latin szöveg fordítása magyarra: Eutropius részlet. 2. Magyar szöveg fordítása latinra, *Riedl* Frigyes munkáiból. 3. Szabad latin fogalmazás: *Kárpátalja újra a miénk.*

A történelmi versenyben a versenyzők szabadon választhattak a következő tételek közül: 1. *A szepesi városok jelentősége hazánk történelmében.* 2. Jellemzés a következő történelmi személyekről: Marcus Aurelius, Nagy Alfréd, Vasa Gusztáv, Kant Immánuel Kosciuszko Tadeusz, Bolivár Simon, Kőrösi-Csoma Sándor, Garibaldi József, Pasteur Lajos és Amnudsen Roald. 3. »Milyen történeti munkákat olvastam, hogyan hatottak rám a történetírók?«

A *földrajzi versenyben* is szabadon választható tételek vannak: 1. A magyar kereskedelmi tengerészet a XX. században. 2. A legnevezetesebb erdélyi barlangok. 3. A földkerekség legnagyobb működő tűzhányói. 4. Mit jelentenek ezek a földrajzi műszavak: *Dolina, deflácció, eróziő, litószféra, tektonika és szeizmológia?*

A *természetrajzi versenyben* a versenyző diák szabadon választhat a következő tételek közül: 1. *A csiga élete.* 2. Élősdi növények, rovarfogó cserjék. 3. A higany. 4. A vegyi anyagfeldolgozás gyakorlati eljárásai.

A *fizikai versenyben* ki kell dolgozni a következő tételeket: 1. Mekkora annak a galván elemnek belső ellenállása és elektromos ereje, amely elem, rövidre zárva 5 ampéres, 0.6 ohmos vezetékkel zárva 1 ampéres áramot szolgáltat? 2. Valamely húr 4 kilogrammos súllyal feszítve adja az alaphangot. *Hány kilogrammos súllyal kell megfeszíteni, hogy a tercet adja?* 3. Milyen fizikai elveken alapuló eszközöket ismerünk az egészségügy szolgálatában? 4. *Milyen fizikai erők érvényesülnek a légiharcban, a támadásban és a védekezésben?*

A *rajzversenyben* két tételt kell kidolgozni: 1. Kétórás feladat: cserkészfejek lerajzolása. 2. Egyórás második feladat: kép *Bajza* József egyik költeményéhez.

A *matematikai verseny* fogós algebrai tétel megoldását kívánja, majd a következő mértani feladatot kell megfejteni: Mi a feltétele annak, hogy egy szögletes mértani test élein úgy lehessen megszakítás nélkül végigmenni, hogy *minden élen egyszer és csak egyszer menjünk végig?* Melyik szabályos test felel meg e feltételeknek?

A szép magyar kiejtés verseny eredménye

Az idei tanulmányi verseny rendkívül érdekes úi versenyszámmal bővült: *a szép magyar kiejtés versenyével.* Ez a verseny abból állott, hogy a versenyzők ismeretlen szöveget kaptak (*Herczeg* Ferenc: »*A felhőkkel a tenger felé*« című munkáját és *Sajó* Sándor versét: »*E rab föld mind az én hazám*«), amelyet fel kellett olvasniok.

A szép kiejtés versenyére 24 budapesti és egyetlenegy vidéki jelentkező volt. Legnagyobb meglepetésre *az egyetlen vidéki középiskolai tanuló: Bagossy Sándor, a debreceni református gimnázium növendéke győzött — egyhangúan.*

Bagossy szaván kissé érződik a debrecenkörnyéki tájszólás, de olyan zamatos tisztasággal és olyan hibátlan zengéssel beszél, hogy a zsűri tagjai szinte magukhoz sem tudtak térni csodálkozásukból. Szép kiejtésével, hibátlan magyar beszédének tökéletességével messze megelőzte fővárosi versenytársait, pedig közöttük is volt egynéhány olyan versenyző, aki valóban jól tudott magyarul.

A szép magyar kiejtés versenye déltájban dőlt el a következő eredménnyel:

1. *Bagossy* Sándor, debreceni református gimnázium,
2. *Tompa* Gabriella, budapesti községi Szilágyi Erzsébet leánygimnázium,
3. *Puskás* Attila budapesti állami Berzsenyi Dániel gimnázium,

Dicséretet kaptak szép magyar kiejtésükért: *Szász* Magda budapesti állami Mária Terézia leánygimnázium, *Marschalkó* Gyula budapesti református gimnázium, *Liszievits* Edit budapesti szent orsolyarendi Szent Angéla leánygimnázium.

A tanulmányi verseny megnyitása előtt dr. *Pintér* Jenő kir. tankerületi főigazgató rövid beszédet intézett a versenyzőkhöz. A versenydolgozatok és rajzok elbírálását ma délután kezdik meg, *az eredményt előreláthatóan csak a jövő héten hozzák nyilvánosságra.*

Szitnyai Zoltán székfoglalója a Petőfi Társaságban

A Petőfi Társaság vasárnap délelőtt tartotta a nyári szünet előtt utolsó ülését. *Havas* István elnök a Budapesti Hirlapot parentálta el, *Jankovich* Marcell és *Falu* Tamás előadása után *Szitnyai* Zoltán »Az idők siratói« című elbeszélését olvasta fel székfoglalóul.

Leleplezték Szabolcska Mihály szobrát Ókécskén

Új községházát avattak fel, országzászlót szenteltek és *Szabolcska* Mihály-szobrot lepleztek le tegnap a tiszaparti *Ókécskén*, Magyarország egyik legrégibb, árpádkorabeli falujában. Ötvenhárom éve nincs Ókécskén analfabéta, 3 éve van gőzfürdője, húsz éve nincs kocsmája, 30 éve van villany- és vízvezetéke. Az ősrégi, gótstílű református templom előtt leplezték le a falu nagy fiának, Szabolcska Mihálynak a szobrát, *Horvay* János alkotását. Az istentiszteleten *Szabolcska* László, a költő fia prédikált, *Ravasz* László püspök ünnepi beszédében azt fejtegette, hogy a költő megbecsülése és emlékének megőrzése érthető, mert a dalok tovább élnek, mint a törvények. A törvény: kísérlet, a dal: maga az igazság. Szegény népe vagyunk a világnak, de van egy kincsünk, amely csak a miénk: magyarok vagyunk. Ezért akartak bennünket elpusztítani, de mi élünk és élni is akarunk, magyarok akarunk maradni.

Jalsoviczky kultuszállamtitkár, *Balogh* Jenő volt miniszter, felsőházi tag, *Ravasz* püspök helyezett el koszorút a szobron, azután a többi koszorút helyezték el, *Okos* Klára és *Nemcsik* Endre Szabolcska-verseket szavalt, az ókécskei Szabolcska-dalárda a költő dalaiból adott elő.

Pusztító felhőszakadás Eger környékén

Eger és vidéke felett az elmult napokban többször vonult át felhőszakadás és zivatar. Ennek következtében az Eger patak kilépett medréből s a *Felnémet* és *Szarvaskő* községek közötti útvonalat elöntötte. *Hét ház összedöléssel fenyeget.* A veszélyeztetett területen megtették az óvó intézkedéseket.

76° Anno N. .....
L'ECO DELLA STAMPA
(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)
UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394
Direttore: Ignazio Frugiuele
VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
20129 MILANO
Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa-Milano - C/C/Postale 3/2674
LEGGASI A TERGO
LEGGASI A TERGO
1021
ABBONATO PER DISGUIDO
BOLAFFIARTE
VIA CAVOUR 17/F
10123 TORINO
Elmyr de Hory
- NOV. 1976
L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA

ARI

RISTI
CATO

o l'incubo di collezionisti e mer-
loro straordinario talento realiz-
ano per Modigliani o Gauguin o
.

chiudono i battenti, controllano i
ti affollate di Matisse, Picasso e
ıdere una sensazione di inquietu-
re dei maestri o sono imitazioni
David Stein o Elmyr de Hory?
Stein, che è per metà inglese e per
nazionalità, ritengono che parec-
e collezioni private e che tuttora
per notevoli somme di denaro.
grado di vendere i propri dipinti
mare aggiungendo la specificazione
n impedisce a Stein di firmare sul
ory originali si è sviluppato largamente.
I collezionisti ritengono che possederli sia molto "in".

Benché i due non si conoscano e non abbiano mai fatto nulla per incontrarsi, le loro vite sono curiosamente assai simili. Entrambi si imposero all'attenzione pubblica in occasione di una serie di scandali e sia l'uno che l'altro sono stati in prigione. Ambedue hanno avuto analoghi contrasti con spregevoli profittatori, esperti fragili come carta e critici oltraggiati. Entrambi sono in grado di passare dallo stile di Modigliani a quello di Dufy, a quello di Gauguin e così via nello spazio di pochi minuti. E, soprattutto, tutti e due hanno battuto il mercato dell'arte al suo stesso gioco.

Spesso capita di vedere la Rolls-Royce grigio argento di Stein parcheggiata davanti a "Les Ambassadeurs", il club frequentato dai miliardari nei pressi di Piccadilly, durante le sue lunghe colazioni di lavoro. Ha 40 anni, è sposato con una francese, ha una figlia piccola, e passa il suo tempo fra le case di Parigi e Londra, ma il suo bilancio è meno florido di prima. Ai bei tempi uno Chagall falso, completo di certificato di autenticazione altrettanto falso, valeva 13 milioni di lire, ora egli ne chiede solo 1 milione. Tuttavia, ancora oggi conduce una vita molto confortevole; tanto da avere un problema di linea di cui peraltro non sembra preoccuparsi eccessivamente: quando un fotografo andò da Stein una mattina, lo trovò alle prese con bistecca e fagiolini innaffiati da vino rosso.

Aveva una galleria pubblica a park Avenue, un'altra privata a New York e una filiale a Palm Beach, che faceva ottimi affari; negli Stati Uniti in 18 mesi guadagnò 540 milioni di lire dopo quattro anni di vendite redditizie in Europa. Tutto ciò ebbe fine nel 1967 quando fu sommerso da 97 imputazioni per contraffazione e furto aggravato. È tuttora amareggiato per aver dovuto sperimentare il carcere, mentre i proprietari di gallerie rimasero liberi.

«Buona parte del mondo dell'arte è una truffa di per se stesso», egli sostiene. *«Molti dei miei quadri ad olio e a pastelli sono tutt'oggi sul mercato come originali. Talvolta apro un catalogo e li trovo. Li ho visti in vendita nelle aste, li ho visti nei musei. Se avessi tutti i quadri che sono ancora sul mercato, sarei un uomo ricchissimo. Ce ne devono essere duecento o trecento. Oggi la pittura è diventata un affare di borsa. Molta gente non prende sul serio gli artisti, finché non diventa una questione di denaro. Questo van Gogh vale 50 milioni di lire, questo Jackson Pollock vale 1 miliardo e 800 milioni, perché? Perché i capitalisti trattano in quadri come commerciano in azioni».*

Stein non è affatto rammaricato per il gran numero di falsi che ha immesso sul mercato. *«Non ho mai avuto alcuno scrupolo nell'affermare che un quadro era di Chagall, di Picasso o di Dufy. Dopo tutto, quando si compra un quadro non si dovrebbe comprare una firma. La gente che ha comperato un Matisse e ha scoperto di avere commesso un errore, se la prende perché in tal modo dimostra la propria ignoranza».*

La sua coscienza non è turbata neanche dai collezionisti che hanno acquistato i suoi falsi. *«Non si possono considerare vittime, perché per la maggior parte sono super, multimilionari. Spesso essi vogliono fare un affare e generalmente non hanno alcuna sensibilità artistica».*

Con notevole *feeling* commerciale, recentemente egli ha completato una serie di 25 ritratti di Brigitte Bardot, dipinti alla ma-

David Stein al Club Les Ambassadeurs di Londra.

Stein nello stile di Monet.

io non ho mai infornato niente, nemmeno una torta», dice Tom. Ha infatti elaborato un suo proprio processo chimico per imitare le screpolature.
La maggior parte dei falsari d'arte si specializzato in un artista, una scuola o un tipo di pittura. Tom è una eccezione. Dice di non aver fatto molto del XIV o XV secolo, ad eccezione di saltuari disegni, sebbene abbia fatto moltissime icone russe. Il XVII secolo olandese ha ricevuto più attenzioni: **Paulus Potter** è uno dei suoi favoriti, afferma, e ha fatto altri paesaggi e scene navali, particolarmente dei **van de Velde.** Ha fatto **Fragonard**, **Boucher** e altri artisti francesi del XVIII secolo, ma specialmente la scuola inglese: **Girtin**, **Turner**, **Constable**, **Gainsborough** ecc. Poi ha avuto una relazione durata una vita con **Degas** e una certa attrazione verso molti impressionisti, postimpressionisti ed espressionisti. Ritiene di aver copiato almeno 100 opere del pittore canadese **Cornelius Krieghoff** del XIX secolo.
La spiegazione di questa straordinaria molteplicità di stili è probabilmente duplice. In primo luogo, Tom è un esperto restauratore e nel corso della sua seria attività ha acquistato un'intima conoscenza degli artisti di ogni epoca e di ogni scuola. In secondo luogo, non ha mai aspirato alla perfezione nelle sue imitazioni; desiderava soltanto che fossero abbastanza convincenti da far arrossire un bel po' di volti noti del mercato artistico. Ma non ha mai desiderato che fossero in eterno confuse con l'opera autentica dei maestri.
Perciò ha lasciato degli indizi, in particolare imitando artisti molto famosi o cari. Prima di iniziare un quadro, scrive il proprio nome o la parola "falso" o una parolaccia sulla tela con della biacca poiché questa risulta ai raggi X. Inoltre, usa una vernice pesante per far sembrare antico il suo quadro, coppale e Coburg e un marrone Vibert, che renderebbe impossibile pulirlo senza togliere la pittura insieme alla vernice. Nei disegni spesso ha usato carta di epoca sbagliata. Afferma che i suoi disegni **Palmer** sono principalmente su carta del XX secolo; i suoi disegni **Rembrandt**, su carta del XVIII secolo.
La scelta dell'artista, dice, è stata fondamentalmente determinata dai materiali a sua disposizione. Era solito comprarli in negozi di articoli marinareschi: vecchie tele, pannelli, telai, pergamene o carta. Poi dipingeva un quadro nello stile di un artista che avrebbe potuto usare quei materiali. Non è stato sempre facile trovare il materiale, ma racconta di un paio di colpi fortunati.
A un commerciante di articoli marinareschi a Catford aveva fatto un favore negli anni cinquanta, facendogli notare che in vetrina aveva dei veri ritratti del XVII secolo. In cambio il commerciante gli fornì un furgone di vecchie tele e cornici, addebitandogli un valore nominale di 6 sterline. In un'altra occasione aveva sentito di un negozio di materiali artistici che stava svendendo. Vi trovò un armadietto di carta di cui ogni cassetto era contrassegnato chiaramente con la data del materiale contenuto, ad iniziare dal XV secolo: comprò tutto il lotto dal nuovo proprietario per 30 scellini. Poi fu la volta di un taccuino mezzo usato, del XVIII secolo che alcuni amici avevano trovato in soffitta.

Quando lavora su vecchie tele, raramente toglie il dipinto che vi trova. Per rispetto all'artista, anche nel caso di un dilettante, egli sovrappone uno strato protettivo sul vecchio dipinto prima di iniziare il suo, almeno così dice. Un autoritratto di **Goya** rettangolare con un teschio è una delle opere di cui è maggiormente orgoglioso. L'ha dipinto su una robusta matrona dell'epoca vittoriana, che naturalmente appare sotto i raggi X; afferma che il dipinto è stato mostrato ad esperti e che uno di essi ha avanzato la supposzione che il **Goya** fosse dipinto sopra un **Velázquez.** Questo quadro appartiene ancora ad un amico di Tom.
Sembra che faccia poca o nient'affatto attenzione a ciò che accade ai suoi *Sextons* una volta dipinti. Gli piace averne intorno un mucchio e li vende apertamente come imitazioni o li offre in aste locali quando è in ristrettezze finanziarie. Inoltre li regala a vagabondi nel parco, al controllore del gas, a una donna con sei bambini che ha incontrato a Woolworth. Questo tipo di gente li vende immediatamente al più vicino negozio di anticaglie e con il passar del tempo ritornano fuori dalle più svariate fonti. Questa presumibilmente è una delle ragioni per cui c'è voluto tanto tempo per tutti per riuscire a collegare il nome di Tom Keating alle imitazioni.
Nell'asta Arnott e Calver Woodbridge, nel febbraio del 1970, le Gallerie Leger hanno pagato 9400 sterline per un disegno di **Palmer**, "Sepham Barn". Tom dice che tutti i dipinti e i disegni erano di sua mano: un ritratto di signora di **Winthrop Chandler** (artista americano del XVIII secolo); un pastello, studio di cavalli, di **E. R. Smythe** (inglese del XIX secolo); un gesso nero, studio per un ritratto di ragazza di **Luis Paret Alcazar** (spagnolo del XVIII secolo); un acquarello, un colonnato di una piazza veneziana, di **F. Guardi** (veneziano del XVIII secolo).
Non vi è dubbio che saranno identificate molte altre opere di Tom, ma si tratterà senz'altro di un processo lungo e complicato. Ho sfogliato con lui delle illustrazioni di dipinti di **Krieghoff** e un volume di disegni di **Gainsborough.** Egli si ferma di tanto in tanto e si chiede se è stato lui a fare un determinato quadro. Poiché tutte le sue imitazioni sono state adattate da dipinti o disegni pubblicati, è difficile per lui poter dire da riproduzioni fotografiche se si tratta di una fotografia dell'opera genuina che egli ha imitato o se invece è il suo stesso adattamento. Probabilmente potrebbe dirlo se vedesse direttamente il lavoro, poiché conosce i suoi materiali e le sue tecniche.
I suoi disegni di **Samuel Palmer** sono sinora la parte più nota della sua opera. Una volta agli inizi del 1960, mentre era a letto con un brutto mal di schiena, un suo amico gli portò un libro, *Valley of Vision* di **Geoffrey Grigson** (pubblicato nel 1960). Tom restò molto commosso dalla storia di Samuel Palmer: sentiva una forte simpatia per quel poveretto e per le sue sofferenze. Il primo dei suoi disegni **Palmer** ad apparire sul mercato, lo studio di un granaio, acquistato dal Museo Cecil Higgins da Colnaghi nel 1965, sembra essere un foglio pieno di ghirigori ispirati dalla lettura del libro. Esso combina elementi di due disegni riprodotti nel volume di Grigson; Tom non si ricorda di che cosa ne abbia fatto e non sa come mai sia stato offerto a Colnaghi. Poi vengono i due gruppi di dipinti messi all'asta nell'aprile del 1969 e nel febbraio del 1970. Il primo comprende un disegno abbozzato a nero di seppia basato su un'altra tavola del libro di Grigson (610 sterline); il secondo l'ormai famoso "Sepham Barn", comprato da Leger's per 9.400 sterline. Tom dice di essere rimasto terrorizzato nel sentire i prezzi pagati; al principio voleva restituire il denaro anonimamente (trattenendo una piccola commissione sull'affare). Dice che la maggior parte li aveva regalati. Su tre disegni venduti direttamente alle Gallerie Leger da sua moglie, Jane Kelly, rifiuta di fare commenti. Di quattro disegni che furono offerti alla Faustus Gallery nel 1974, dice che erano fra il materiale del suo studio lasciato presso un amico quando lui e Jane andarono a Tenerife nel 1971. Furono offerti a Faustus senza che egli ne sapesse nulla.
I disegni più recenti apparsi sul mercato, sono stati due, catalogati come "discepolo di Palmer" da Sotheby's a febbraio. Tom dice di averli dati ad un amico che era a corto di denaro circa un anno fa. Uno fu venduto per 12 sterline e l'altro, invenduto all'asta, venne in seguito ceduto in trattativa privata per 50 sterline.
Tom Keating ha raggiunto la fama, quasi per sbaglio, negli ultimi tempi. Non sa ancora come comportarsi in questa situazione. Ha passato l'anno scorso in provincia dipingendo e restaurando, senza soldi come sempre. Sembra essere un motivo ricorrente nella sua vita, un buon periodo viene seguito da uno cattivo.
Alla fine degli anni '50 passò tre buoni anni in Scozia, ma quando venne bastonato in un vicolo nell'Inverness, ritornò a Londra così precipitosamente da lasciare il suo blocco di *Sexton* all'affittacamere o al nuovo affittuario del suo alloggio. Poi, dal 1960 al 1962, restaurò gli affreschi nella Marlborough House; non seguirono più commissioni simili e subentrò un brutto periodo. Sembra che abbia incontrato Jane Kelly, ed iniziato ad insegnarle a dipingere e a restaurare, nel 1964, ma non hanno mai vissuto insieme sino a quando si sono sposati a Suffolk nel 1967. Nel 1971 si trasferirono a Tenerife in una casa di contadini e la rimisero a nuovo. Seguì quindi un buon periodo in cui Tom poté lavorare ai suoi propri quadri e vendere paesaggi locali ai turisti. La relazione e il periodo Tenerife sono finiti circa 18 mesi fa. È improbabile tuttavia che abbiamo sentito la fine della storia di Tom Keating-Samuel Palmer. Tom ritiene di aver fatto circa 80 "Shoreham Palmers", all'incirca lo stesso numero che fece Palmer stesso.

GERALDINE NORMAN

© "The Times", 1976.

Attenzione: tutti i dipinti riprodotti in questo servizio sono falsi.

Stein vive ora lussuosamente firmando i suoi quadri.

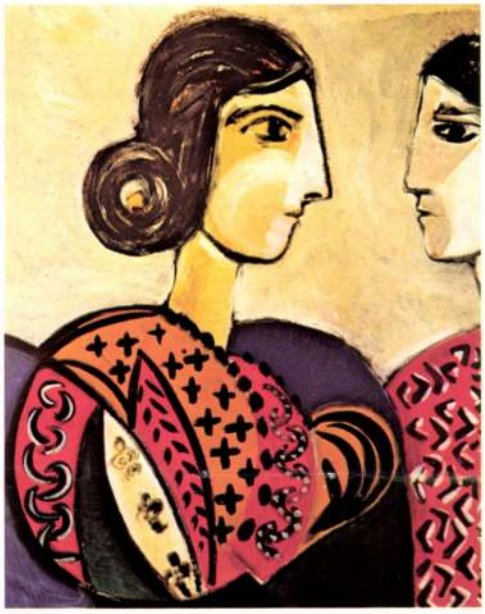

Stein nello stile di Picasso.

Stein nello stile di Chagall.

Stein nello stile di Gauguin.

Stein nello stile di Renoir.

FOTOGRAFIE DI JOHN HODDER

niera di Matisse, Chagall ed altri, ma questa volta essi mostravano chiaramente la sua firma. In Gran Bretagna ha lavorato ad un ritratto della Regina, in "stile Picasso", e seguiranno altri ritratti della famiglia reale. Guadagnare denaro e diventare famoso sono le due cose che lo preoccupano maggiormente e non ha paura di ammetterlo. Lo scandalo che seguì il suo arresto gli garantì una fama internazionale ed egli capì che da quella fama avrebbe potuto trovare partito. *«Ho fatto del mio meglio per essere preso; è stato tutto interamente premeditato. Io desideravo essere scoperto».*

Nei quattro anni in cui lavorò come falsario d'arte, egli raggiunse la sua notorietà. A partire dalla sua "scoperta" nel 1967, egli ha lavorato nel suo proprio stile e non come falsario.

«La mia ambizione non era quella di dipingere falsi per tutta la mia vita, la mia ambizione era di attrarre l'attenzione pubblica, l'attenzione dei collezionisti e di vendere le mie opere». Egli addirittura giunse al punto di invitare Chagall ad una esposizione di falsi Chagall; *«Diabolico»* fu l'unico commento dell'anziano signore.

«Perché un artista raggiunge la fama, mentre un altro, di pari talento, non ci riesce?», si chiede Stein.

«C'è veramente qualcosa che non funziona in tutto ciò. Quello che io volevo era diventare famoso in un modo o in un altro e ho scelto un modo poco ortodosso per farlo».

La sua prevalente preoccupazione di successo finanziario, al di là delle sue ambizioni artistiche, nasce dall'insicurezza derivatagli dall'aver perso il padre a 16 anni e dall'aver vissuto, quale ebreo, in Francia durante la guerra.

«Avevo un disperato bisogno di denaro. Desideravo averne abbastanza per comperare la mia libertà. So che alcuni artisti possono farlo con niente, ma questo non faceva per me».

Stein è ben conscio che tutto il suo discorso sugli alti guadagni sconvolge un largo settore del mondo dell'arte, così prontamente nomina altri artisti ai quali piace dipingere al suono di un migliaio di registratori di cassa. *«C'è uno scultore in Francia che ha un'ossessione per il denaro 10 volte maggiore della mia. Se egli non ha almeno 100 milioni di lire nel suo conto in banca, comincia a sentirsi in fallimento. E Dalí, bene, Dalí è incredibile!»*

Egli fa anche il nome di artisti che qualche volta si sono cimentati nelle falsificazioni. *«Se andate indietro nel tempo, noterete che anche tipi come Michelangelo sono stati dei falsari. Quando era giovane aveva venduto una statutetta di Cupido, che aveva sotterrato e invecchiato per farla diventare un pezzo d'antiquariato, ad un cardinale di Roma. Watteau fece esattamente quello che ho fatto io. Modigliani era solito chiedere ai suoi amici di finirgli alcuni suoi quadri...»*

Quando giunse la catastrofe, egli era pronto per la prigione e passò 16 mesi nelle *Tombs* di New York (mentre era in prigione aiutò le autorità a creare un ufficio addetto alle falsificazioni d'arte), ma non si aspettava di dovere subire la stessa sorte anche in Europa; fu condannato ad altri due anni e mezzo in Francia. *«È stata un'ot-*

IL CASO LEGROS

Come farsi autenticare quadri per 10 milioni di dollari dal governo Usa.

«Salvo i morti, gli avvocati e i giudici, tutte le persone nominate nel libro giureranno di non aver mai conosciuto Fernand Legros». Così scrive Roger Peyrefitte, l'autore di *Les amitieés particulières* e di *Les Ambassades*, nel suo ultimo lavoro (*Tableau de chasse*, editore Albin Michel) in cui narra l'incredibile vita del più famigerato mercante d'arte vivente, venuto alla ribalta sulla scena internazionale una decina d'anni fa.

Fernand Legros era stato accusato di aver venduto quadri d'autore falsi per milioni di dollari ma si è sempre difeso accanitamente, assicurando di aver venduto solo quadri garantiti da esperti d'arte riconosciuti; la parola fine non è mai stata messa a questa storia perché Legros è sempre riuscito a sfuggire ad una vera condanna, in quanto i suoi processi si sono trasformati in battaglie d'esperti. Fernand Legros è così diventato un personaggio leggendario. Secondo i calcoli del fisco americano, egli avrebbe un patrimonio di circa 300 miliardi di lire e lui stesso ha citato cifre più o meno fantasiose. Il suo cappello nero a larghe falde, i suoi occhiali neri alla Greta Garbo (che non toglie mai) e le sue molteplici attività, hanno contribuito a fare di lui una figura misteriosa e affascinante. Tornato libero dopo essere stato in prigione a più riprese, in Svizzera, in Brasile e in Francia, Legros ha raccontato la sua vita a Peyrefitte.

Legros aveva conosciuto e frequentato, perlomeno così dice, molte personalità politiche o dello spettacolo da Pompidou a Ciombé, da James Dean a Marilyn Monroe; questi sono morti e non lo potranno smentire; altri, meno conosciuti, ma vivi, hanno già cominciato a minacciare querele.

Nato in Egitto da padre francese e da madre greca nel 1931, Legros inizia negli anni cinquanta col fare il ballerino nella *troupe* del Marchese di Cuevas dove gli affibiano il nomignolo di "Colibrì"; poi incontra la madre di Zizi Jeanmaire che gli dà l'idea di occuparsi di commercio d'arte, gli consiglia di avere sempre un certificato di garanzia delle opere in vendita. Legros fa così le prime esperienze e poi va con la compagnia a New York dove scopre che il valore di un quadro è costituito per un quarto dal valore dell'artista e per i tre quarti dal nome del mercante. In altre parole è il nome del mercante a garantire la autenticità del quadro, autenticità che è basata più che altro sulla fiducia, in quanto i mercanti a loro volta si fidano degli esperti (che possono anche sbagliare) e degli eredi di certi pittori scomparsi da poco.

Legros fa allora la conoscenza di una coppia di ebrei polacchi che vendono quadri esposti nel loro appartamento: i clienti in tal modo pensano di pagare di meno. Legros, sul loro esempio, rivela a sua volta eccezionali qualità di venditore; il suo fascino personale, la sua cultura, il suo entusiasmo, abbindolano facilmente, scrive Peyrefitte: racconta i suoi successi di ballerino, le sue amicizie altolocate, recita versi di poesia francese per illustrare le tele e gli uomini d'affari statunitensi e le vecchiette danarose si lasciano convincere. In poco tempo Legros fa molti soldi e va alla ricerca delle grosse fortune americane, compulsando annuari e riviste economiche. Nel frattempo Legros, legato da un'amicizia particolare con il segretario generale delle Nazioni Unite, lo svedese Dag Hammarskjoeld, era stato avvicinato dalla Cia ed era diventato suo agente, narcotizzando regolarmente l'amico per fotografargli i documenti segreti. Le sue attività di agente segreto (fu avvertito in tempo di non salire sull'aereo

Legros sulla sua Lincoln Continental.

sul quale morì Dag in Africa) non gli impedirono però di continuare le sue attività commerciali, anzi fu la Cia stessa, dice Peyrefitte, a facilitargli certi incontri con miliardari le cui idee politiche erano sospette.

Per farsi rapidamente una reputazione nel mondo dell'arte, monopolizzato da pochi mercanti dal nome prestigioso, Legros trovò un abile stratagemma. Comprò in Francia una serie di quadri di impressionisti, di postimpressionisti e della scuola di Parigi, ne coprì le firme con della vernice e mandò una lettera anonima alle dogane statunitensi, denunciando che tele del valore di cinque milioni di dollari, truccate in maniera da imbrogliare il fisco, sarebbero arrivate sulla nave "Queen Elisabeth". Così fu arrestato appena sbarcò e dovette pagare una multa di un milione di dollari per ricuperare i quadri. I giornali pubblicarono la notizia e collezionisti e direttori di musei americani si precipitarono per comperare tele di così sicuro valore. Invece di cinque milioni ne guadagnò dieci. Ma la storia non finisce qui; quando altri mercanti, più conosciuti, ebbero esaminato le tele esprimendo qualche dubbio, i compratori cercarono di restituirle a Legros e questi si rivolse alla dogana per reclamare il rimborso di un milione di dollari;

il Tesoro americano, pur di non restituire i soldi ordinò di confermare l'autenticità delle firme; i quadri furono così garantiti dal governo Usa.
Un uomo versatile come Legros non poteva limitarsi ai quadri e d'altronde, dato che si faceva pagare spesso in natura, molto rapidamente ammassò un patrimonio in varie parti del mondo; pecore in Australia, vacche in Argentina, case un po' dappertutto, azioni nelle società, pozzi di petrolio in California, nel Kansas e in Venezuela, alberghi nei Caraibi e alle Bahamas; creò anche una banca in una di queste isole per riciclare i soldi sporchi americani. Legros, i cui successi mondani gli avevano fruttato vari passaporti diplomatici (rilasciatigli da paesi africani come Liberia o Sierra Leone) ne approfittava per passare la frontiera con valigie cariche di valuta. Resosi indispensabile a certi dittatori dell'America centrale, a cui portava quadri prima e armi poi sotto copertura della Cia, Legros collezionava decorazioni e onorificenze.
Uno dei più bei colpi che fece fu quello della vendita di 200 quadri di impressionisti della scuola di Parigi ai musei giapponesi. Il primo ministro Eisaku Sato gli ordinò nel 1964 tele per venti milioni di dollari, che sarebbero stati versati su un conto in Svizzera; ma Sato, oltre ai soliti certificati di autenticità, esigeva l'avallo di una personalità la cui competenza artistica fosse mondialmente riconosciuta. Legros incontra così Malraux, allora ministro degli Affari Culturali francesi, e lo convince a recarsi in Giappone in visita ufficiale; il Ministro arriva, viene subito portato al Museo d'Arte occidentale di Tokio dove si estasia di fronte alle tele esposte e si rammarica che simili capolavori abbiano lasciato la Francia. Una settimana dopo i soldi venivano versati a Legros.
Ma poco dopo il grosso scandalo scoppia. Legros, diventato cittadino americano sposandosi, conduceva una vita di *play boy* internazionale e dissoluto (aveva una passione smodata per i giovincelli).
In questa vita tumultuosa e disordinata fu tradito dai suoi protetti, che cercavano di imitarlo senza averne il genio e dalle vedove ingrate. Il primo allarme venne dagli Stati Uniti; il miliardario texano Meadows, al quale aveva venduto una cinquantina di quadri, fece sapere che vari esperti avevano espresso seri dubbi sull'autenticità della sua collezione (a lui importava soprattutto per defalcare la spesa dalle tasse); ma ciò che mise la miccia allo scandalo fu nel 1967 quando la vedova di Marquet denunciò alla polizia come falso un Marquet che Legros aveva in casa a Parigi. Lei stessa lo aveva autentificato ma disse che la firma era falsa. Ci fu allora una ricerca spasmodica di falsi in tutto il mondo da parte dei pittori viventi; Miró ne scovò cinquanta che bruciò; anche i falsi Picasso pullulavano; eppure Peyrefitte racconta che Picasso si preoccupava tanto del denaro che ogni qualvolta Legros gli presentava un quadro da autentificare dicendo di averlo pagato cinquecentomila dollari, Picasso, soddisfatto, firmava. Per lui, dice Peyrefitte, il prezzo era il vero criterio di autenticità; se Legros gli avesse presentato un suo quadro, prima maniera, più che sicuro, Picasso avrebbe rifiutato di firmare se il prezzo fosse stato basso.
L'ondata scandalistica fu aumentata dalla montatura combinata dallo scrittore americano Clifford Irving e da Elmyr de Hory, un finto nobile ungherese che viveva nella villa di Legros a Ibiza, facendola passare per sua. Secondo i due compari, Legros da anni avrebbe sfruttato le qualità di falsario dell'ungherese rivendendo i suoi quadri a caro prezzo, e mantenendolo in uno stato di quasi schiavitù. Asserzioni del tutto false e calunniose secondo Legros, che giurava di non aver mai venduto alcun quadro di Elmyr. Ma la denuncia della vedova Marquet aveva portato di conseguenza un mandato d'arresto internazionale contro Legros, e per sfuggire alle ricerche dell'Interpol, egli si rifugiò dapprima in Portogallo, poi in Brasile, perché questo paese non aveva alcun accordo di estradizione con la Francia.
Dopo qualche tempo però, Legros, travestito con una parrucca bionda, si reca in Svizzera per aiutare uno dei suoi protetti, finito in prigione; ma lì viene riconosciuto, arrestato, e messo in galera; al processo Legros sostiene che i quadri falsi non esistono, esistono solo quadri autentificati e altri no; d'altronde gli svizzeri non sanno cosa fare di lui, la richiesta francese di estradizione non può essere soddisfatta perché la legge svizzera non la prevede per il reato di frode artistica; Legros, condannato a una pena detentiva per falso passaporto vive comodamente in prigione, si fa installare un telefono e continua i suoi affari, difendendosi accanitamente dall'accusa di falsario e querelando tutti i giornalisti imprudenti che gli danno dell'imbroglione.
Ma poi si dispera, non ne può più di essere chiuso in prigione lontano dai suoi amori, dimagrisce di 22 chili e tenta il suicidio. Messo in libertà provvisoria si dà alla dolce vita nelle stazioni sciistiche, scandalizzando gli svizzeri con la sua vita dissoluta, attirandosi inimicizie e una querela da parte di un sindaco preoccupato della tranquillità dei suoi concittadini.
Il governo federale svizzero non sa su quale appiglio basarsi per estradarlo: Legros non aveva tentato di vendere il quadro incriminato di Marquet che era semplicemente appeso a casa sua; quanto ai quadri della collezione Meadows, si chiedevano gli svizzeri, ammesso che fossero falsi, come potevano i tribunali francesi pretendere di essere competenti sulla vendita, compiuta nello Stato del Texas da parte di un cittadino americano, di quadri garantiti da esperti francesi riconosciuti dallo Stato, quando la legge texana non prevede nemmeno questo reato?
Legros era stato molto colpito dalla manovra di Clifford Irving, che rischiava di rovinare per sempre la sua carriera di mercante d'arte. Il falsario ungherese de Hory, pur sostenendo di aver lavorato per lui, non poteva darne le prove e Legros riuscì a farlo ritrattare; non solo, quando Clifford Irving e l'ungherese combinarono l'altra montatura sul misterioso miliardario americano Howard Robard Hughes, scrivendo un'intervista inventata Fernand si prese una bella rivincita. Fu lui a far pedinare la moglie di Irving quando questa andò a ritirare i soldi in una banca svizzera, facendo così scoprire l'imbroglio.
Forte di questa vittoria e stufo di stare in Svizzera, Legros finalmente scappa in Brasile dove però viene arrestato per traffico d'armi e messo in prigione. L'ambasciata di Francia, cerca di nuovo di farlo estradare, ignorando, secondo Peyrefitte, i suoi legami passati con Pompidou che si interessava molto di arte, e lui rimane in prigione, prima a Rio, poi a Brasilia da dove fa un tentativo di fuga insieme a Ronald Biggs (quello della rapina del treno postale inglese) ma si sbaglia nei sonniferi da propinare ai guardiani e s'addormenta. Dopo la morte di Pompidou, Legros viene "rapito" da due poliziotti francesi che, d'accordo con la polizia brasiliana, lo riportano in Francia prima che la giustizia brasiliana abbia deciso come risolvere il suo caso. Disperato, Legros tenta il suicidio sull'aereo e viene imprigionato a Parigi (in maniera del tutto illegale secondo Peyrefitte). Anche Kissinger, a quanto pare, avrebbe mandato un telegramma all'ambasciata Usa in Francia chiedendo come mai un cittadino americano fosse stato "sequestrato" da poliziotti francesi e incarcerato.
Dal luglio del '74 Legros è in libertà condizionata, si fa vedere ogni tanto alle aste con il suo gran cappello e i suoi occhiali neri, spavaldo come sempre. Il problema dell'autenticità dei quadri non è mai stato chiarito a fondo, né risolto il problema del valore dei certificati di garanzia, ma lui è diventato un eroe da romanzo.

LAVINIA CAVALLETTI

Legros nella sua casa di Ginevra.

tima esperienza. Si incontrano persone che sono in prigione per molte diverse ragioni e che sono considerate dei criminali, ma in realtà non lo sono. È stato un periodo molto lungo, ma io mi sono adattato molto facilmente anche perché mi era permesso dipingere».

Rispetto alla nuova tranquillità di Stein, la vita di Elmyr de Hory è un incubo; un ungherese senza nazionalità, la sua esistenza è avvolta in una nebbia di complicazioni legali e di cause internazionali. Nel 1974 egli si ritrovò in prigione a Majorca e vi rimase per quattro mesi sebbene non ci fosse un'accusa formale. *«A 20 anni, uno è piuttosto disinvolto rispetto a certe cose»*, disse, intervistato nella sua casa di Ibiza, *«ma io ne ho più di 60»*. Era ammalato, quando venne arrestato e dovettero trasportarlo dalla prigione in un ospedale, ma disse di essere stato trattato gentilmente. Aveva una stanza propria con bagno, e amici e vicini, inclusa Nina van Pallandt, avevano il permesso di portargli pasti sontuosi.

Avrebbe potuto andar peggio, ma si trattava sempre di un drammatico rivolgimento della sorte dopo la sua fortunata esibizione a Londra nel 1973. In quel periodo egli si crogiolava in tutte quelle frivolezze proprie della celebrità; concedeva interviste, andava alla televisione e soddisfava il suo monumentale snobismo pranzando con ambasciatori, aristocratici e personalità famose. Il suo entusiasmo era frenetico: sedeva al telefono tubando in francese, rimproverando in tedesco e parlando inglese con un accento ungherese, degno di una pellicola di serie b. Nel frattempo, Ursula Andress, che era sua ospite, faceva la parte di una segretaria grottescamente inefficiente.

De Hory reagisce sempre indignato alla parola "falsario" e nega categoricamente di aver mai falsificato qualche cosa. *«Una falsificazione o una truffa si ha solo quando tu disegni, copi o cerchi di imitare qualcosa. Io invento, io non copio mai. Io non ho mai imitato e non ho mai messo la firma di qualcun altro su una qualsiasi cosa. Nessuno può venire da me e dirmi che gli ho venduto un dipinto con una firma falsa. Nessuno».*

Egli sa benissimo che non è una cosa molto difficile comprare uno dei suoi dipinti e quindi mettervi la firma falsa di un artista, ma egli afferma che questo è un dettaglio che non lo ha mai riguardato. E legalmente questo dettaglio è tutto quello che conta. Egli ammette che questo possa essere successo nel caso della vendita di falsi per un valore di milioni di dollari ad un miliardario texano.

«Probabilmente saranno dei miei dipinti, ma certamente io non li ho firmati. Non ho mai conosciuto quell'uomo, non gli ho mai venduto un dipinto e nessuno mi ha mai mostrato una fotografia dei dipinti in questione». La notorietà che ne è seguita lo ha fatto diventare un artista internazionalmente noto. *«Elmyr de Hory è un nome familiare ora»*, egli dice. *«Prima dello scandalo nessuno aveva mai sentito parlare di me. Quando vivevo in California non riuscivo a vendere un quadro per 10 dollari».*

La sua fama raggiunse il culmine quando Clifford Irving, l'autore americano condannato a 18 mesi di prigione per aver falsificato l'autobiografia di Howard Hughes, scrisse un libro su de Hory, intitolato *Falso*. Il libro non incontra l'approvazione incondizionata di de Hory. *«L'ho letto; ci sono cose nel libro che io ho detto, ma egli le ha talmente manipolate per dar loro un significato che io non le riconosco più».*

Ora c'è gente pronta a comprare un "Elmyr" originale per qualcosa come 9 milioni di lire. Egli ritiene che li valgano senz'altro, non spreca tempo in false modestie e cita un critico francese che lo descrive come *«un fenomeno che ha del geniale con qualcosa di diabolico e un talento straordinario».* De Hory stesso incrementa. *«Ho acquistato una grande esperienza come creatore»*, dice. *«Posso dipingere un ritratto in 45 minuti, ma ci vogliono 45 anni per imparare a far ciò». «Io distruggo ciò di cui non sono completamente soddisfatto. L'unica cosa che io rimprovero a Picasso è che egli ha fatto tanti di quei brutti dipinti. Ci sono molte cose inferiori mescolate alle sue grandi opere. Io posso fare un disegno nello stile di Modigliani proprio adesso e fra 10 minuti posso farle un disegno nello stile di Matisse. Sono riuscito ad entrare nell'anima, nel cuore e nella testa di questi artisti. E questo è un talento speciale, perché molti artisti camminano solo per una strada. Io posso percorrere strade differenti».*

Tutto ciò contiene una gran parte di verità. Dipinti di de Hory sono stati ritenuti degli originali anche da esperti d'arte, vedi il Museum of Modern Art a New York. *«Solo i commercianti d'arte e gli esperti mi rimproverano il mio talento; i critici, naturalmente, ritengono di non poter essere imbrogliati così facilmente. La loro immagine pubblica è basata sul fatto che sono infallibili. Essi affermano che un dipinto è un Matisse o un Cézanne. Quando improvvisamente si scopre che non lo è, dopo che gli esperti hanno firmato i documenti relativi, diventa tutto terribilmente imbarazzante per loro. Io sto offuscando questa immagine di infallibilità, subordinata anche alla fortuna. A loro non piace quando qualcuno gli toglie il tappeto di sotto i piedi».*

Qualcuno che de Hory non è riuscito a imbrogliare sono le autorità per il rilascio dei passaporti e una delle sue maggiori preoccupazioni in questi giorni riguarda la incessante richiesta di una nazionalità, una qualsiasi nazionalità. *«Siccome mia madre era ebrea, forse potrei diventare un israeliano, ma qualsiasi cosa sia, albanese o nicaraguano, non mi importa in realtà, sono rimasto senza una nazionalità per un tale numero di anni, e questa è seccatura perché io non ho assolutamente alcuna protezione».*

Nel frattempo, fuori di prigione, ha dipinto regolarmente per una mostra progettata a Madrid. Sta anche scrivendo le sue memorie, alle quali si riferisce come ad un *Mein Kampf*. Esse riguardano principalmente i suoi 15 anni negli USA e i 15 anni che ha passato a Ibiza. La sua vita è sicura proporzionalmente alla ragionevolezza delle aspettative e, forse, più sicura di quella di quei collezionisti, esperti e curatori che non possono guardare a lungo i loro più amati tesori senza un improvviso, ansioso spasimo.

CHRIS ROBBINS

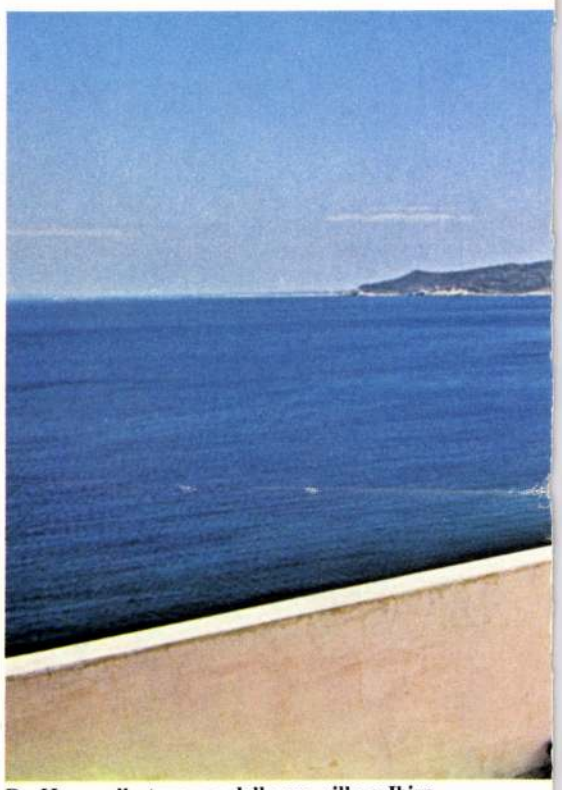

De Hory sulla terrazza della sua villa a Ibiza.

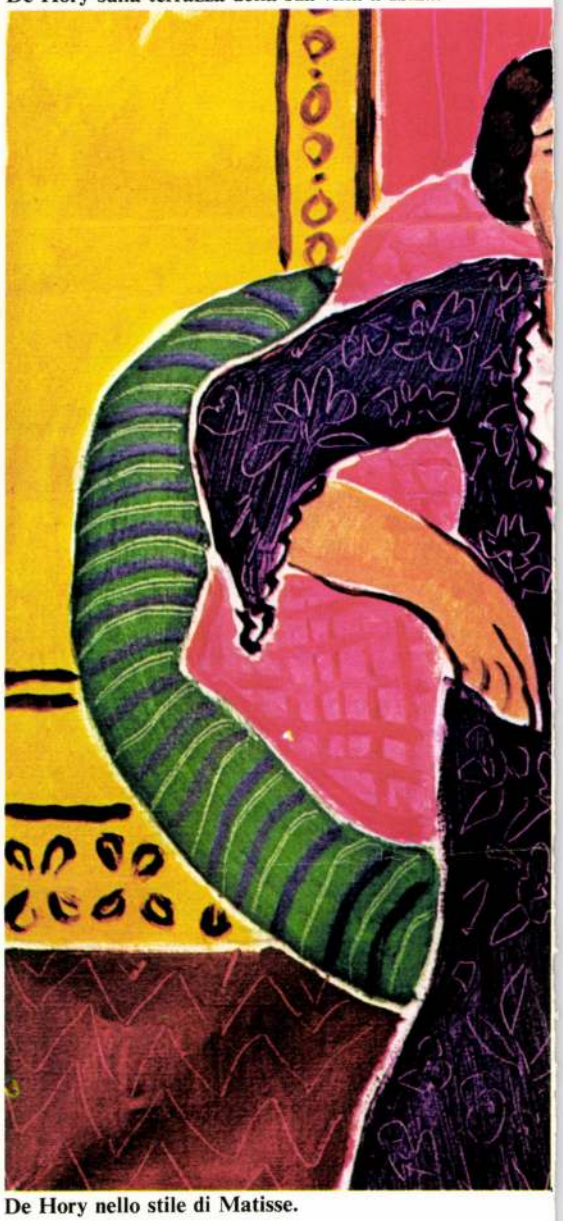

De Hory nello stile di Matisse.

Tra gli ospiti abituali, l'attrice Ursula Andress.

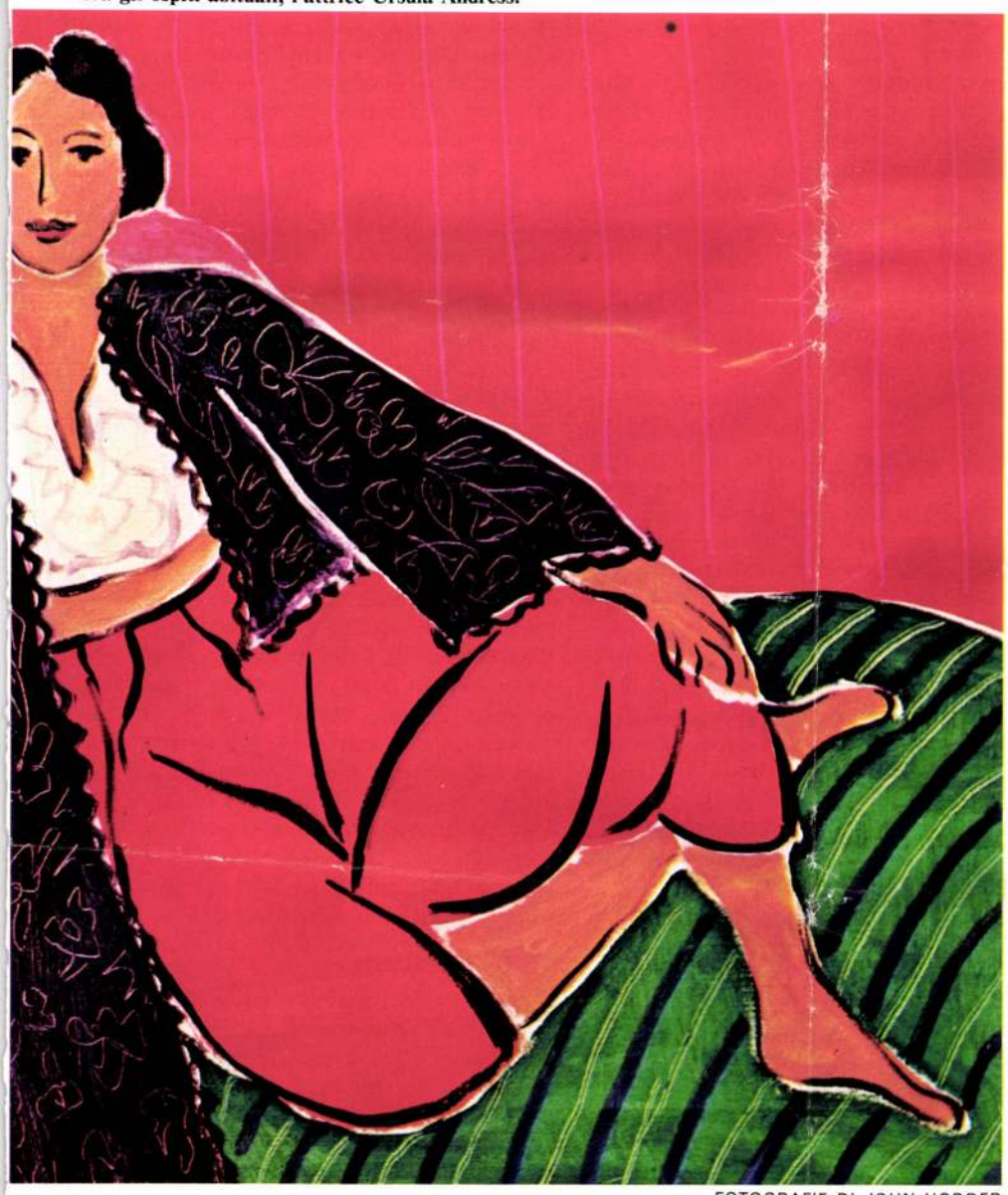

FOTOGRAFIE DI JOHN HODDER

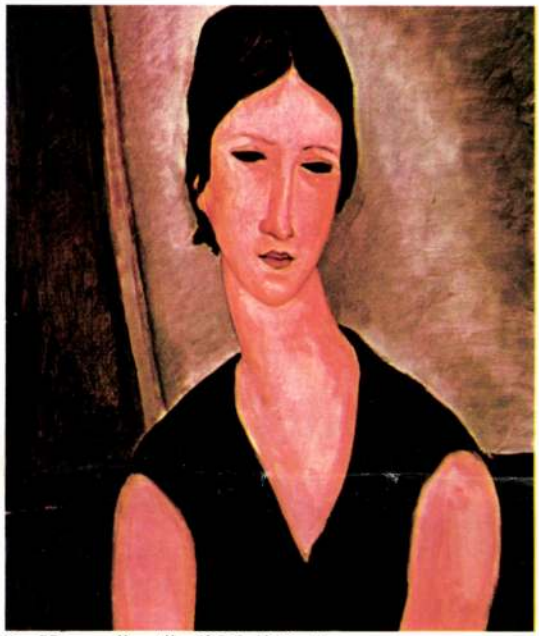

De Hory nello stile di Modigliani.

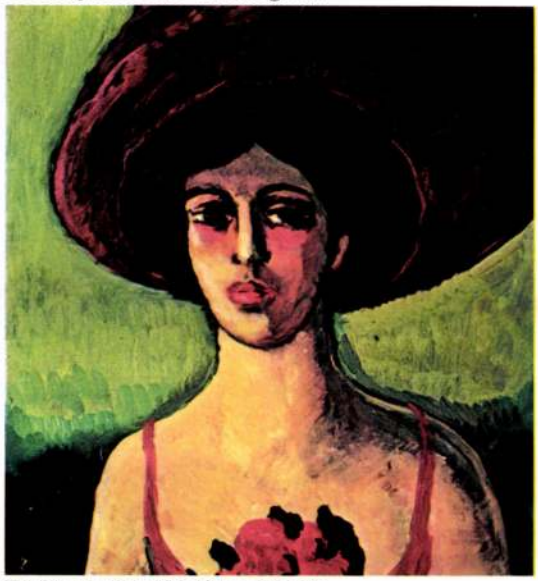

De Hory nello stile di van Dongen

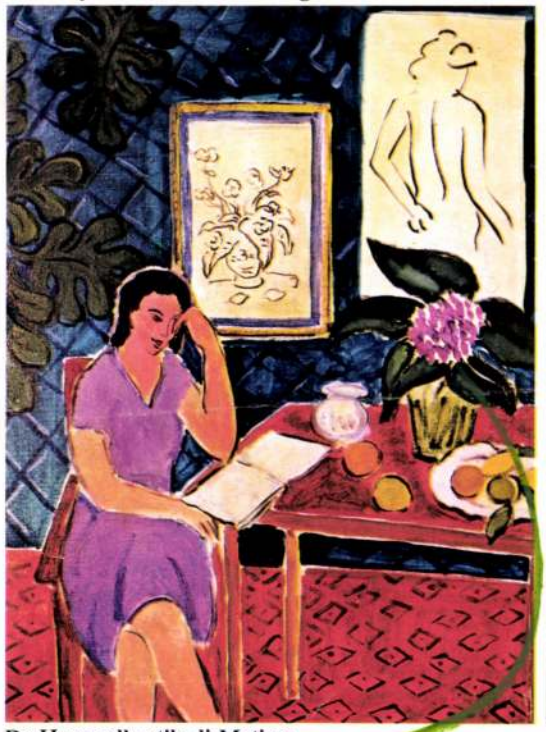

De Hory nello stile di Matisse.

LE COPERTINE FIRMATE

ALTA TENSIONE

intervista a cura di Fiorella Minervino

Uomini nudi o levrieri che corrono, donne durante il parto, topi feriti nel momento cruciale per la loro sopravvivenza: l'attimo dello spasimo esistenziale è il tema dei quadri di uno dei più bravi disegnatori del nostro tempo, lo jugoslavo Vladimir Velickovic. «I miei quadri sono fotosequenze del movimento: il movimento del nostro corpo è la nostra possibilità fisica di liberazione, di uscire dallo spazio-scatola di cui siamo prigionieri. Sono monocromi perché siamo talmente bombardati da colori: bastano delle tacche per indicare i colori del possibile».

BOLAFFIARTE: *Ci racconti la storia della sua vita, cioè di un giovane jugoslavo che in alcuni anni ha raggiunto una fama europea.*

VLADIMIR VELICKOVIC: **Sono nato a Belgrado, l'11 agosto del 1935. Mio padre era ingegnere e professore all'Università. Mia madre, figlia di uno scrittore famoso, era bibliotecaria all'Accademia delle Scienze. Sono cresciuto nell'incubo della guerra negli anni tra il '40 e il '44. Vivevo nella mia città natale dove ho anche iniziato gli studi. Ho trascorso però molto tempo nei villaggi nei pressi della città, perché erano più sicuri.**

A quando risalgono le sue prime esperienze artistiche?

Ho incominciato a disegnare in prima elementare. Pare che fossi talmente abile che il mio maestro chiamò subito i miei genitori e raccomandò loro di prestarmi la massima attenzione per il futuro. A suo parere il mio punto di vista ottico era completamente diverso da quello degli altri bambini: disegnavo qualsiasi cosa in prospettiva, senza rendermene conto.

Che ricordo ha della guerra?

Appena terminata, io ho mantenuto il ricordo di tutto quello che è successo in me. È un periodo tragico che, secondo molti, riappare in alcune fasi della mia pittura.

Quali sono stati i suoi studi successivi?

Mi sono iscritto al liceo e ho incominciato ad interessarmi concretamente alla pittura. Andavo a visitare tutte le esposizioni e disegnavo in continuazione. Poiché a Belgrado le attività culturali erano di nuovo vivaci, c'erano parecchie manifestazioni da vedere. Soprattutto si trattava di panoramiche dell'arte contemporanea russa: enormi composizioni del realismo sovietico che, dato i legami che si erano stabiliti con la Russia, a noi venivano raccomandate come modelli di stile e di orientamento. Non durò però troppo a lungo. C'erano poi le mostre dell'arte francese, con Delacroix, Corot, Courbet e anche quelle degli artisti jugoslavi e serbi.

Che cosa è avvenuto all'interruzione dei rapporti con la Russia?

Nel '48, nel momento in cui Tito decise di fare una politica indipendente, tutta la cultura jugoslava è come rifiorita: musica, letteratura, arte, si sono sviluppate con un ritmo ben più accelerato e con un'apertura maggiore verso gli altri paesi. Nel 1949-50 abbiamo subito ricevuto i primi quadri astratti in grandi panoramiche, affiancati alle rimanenze del realismo socialista.

Quale era il clima culturale a Belgrado in quegli anni?

C'era un ambiente diverso che nelle altre città, caratterizzato da una forte tendenza verso il fantastico. Il surrealismo prima della guerra aveva lasciato un piccolo seguito poiché molti jugoslavi si recavano di frequente a Parigi ed erano in contatto con Breton e con tutto il gruppo. In questo clima c'erano parecchi personaggi che si davano molto da fare.

E lei come trascorreva il suo tempo?

Tentavo di imparare a disegnare bene, rivolgendomi a coloro che l'avevano saputo fare: copiavo Dürer, Michelangelo, Leonardo, Daumier. In tal modo ho acquisito un vero mestiere. Ho copiato come un folle. Da quel momento si è sviluppata questa passione in me per il tratto: tutt'oggi io lo considero la base di ogni lavoro. Considero il disegno e il quadro di pari importanza.

Quando ha iniziato l'attività "professionale" di pittore?

Proprio in quegli anni. Ero ancora al liceo e tutti mi esortavano a proseguire. Ho partecipato per la prima volta a un'esposizione a Belgrado e la critica si è accorta di me. Si trattava di un'antologica della giovane arte serba. Io avevo presentato, senza tante speranze, tre paesaggi che la giuria accettò subito. Questo fu uno degli avvenimenti che mi incoraggiarono di più. Terminata la maturità, mi sono recato per la prima volta a Parigi, al tempo di Max Ernst, passando prima per la Biennale di Venezia. Ma siccome non avevo soldi sufficienti per entrare, ho dovuto fermarmi ai giardini e guardare attraverso le griglie.

Quando è ritornato in Jugoslavia?

Subito perché, per far contenti i miei genitori, dovevo frequentare la facoltà di architettura. Mi sono laureato con i voti massimi. Il servizio militare mi ha concesso poi la possibilità di riflettere a lungo sul futuro e di disegnare moltissimo. Al mio rientro avevo già stabilito di lasciare la famiglia e Belgrado e andarmene a lavorare a Zagabria nello studio del maestro Hegedusic, un pittore figurativo al quale vanno molti meriti. È lo stesso che ha scoperto tutti i "naïfs" e ha dato i pennelli a Generalic. Era del paese di Hlebine. Nella sua "bottega" c'erano dei borsisti che vi trascorrevano alcuni anni. Io gli inviai una lettera e ne ebbi una risposta favorevole di benvenuto. Nel 1961 finalmente facevo soltanto il pittore. Ho lavorato molto in quell'anno e ho ricevuto il premio della Biennale di Fiume. Sono stato anche invitato alla Biennale di San Paolo.

Dove si è svolta la sua prima personale?

A Dubrovnik, in quell'anno. In seguito sono stato invitato alla Biennale dei giovani di Parigi dove ho conseguito un premio.

Quando ha deciso di stabilirsi definitivamente nella capitale francese?

A Belgrado avevo conosciuto il critico Georges Boudaille che mi aveva incoraggiato ad andare in Francia. Poi ottenni questo premio della Biennale che consisteva in una borsa di studio per vivere a Parigi 5 mesi. Verso la fine del '65 sono venuto e non mi sono più mosso. Grazie a Boudaille sono venuto in contatto col mondo artistico parigino e con i giovani. Sono poi finito alla Galerie du Dragon che nel '67 ha allestito due esposizioni di opere mie e ha anche organizzato delle mostre in Italia e Belgio.

Qual è il significato della pittura ai suoi occhi?

I miei interessi nell'arte sono sempre stati quelli di qualcuno che guarda intorno a sé. Concepisco la pittura come una sorta di documento perché penso che l'artista debba essere un testimone dei suoi anni. Naturalmente le trasformazioni che egli compie tramite il suo individualismo pu-